ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΕΚΚΡΙΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΕ ΕΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗι ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑι ΤΩΝ Κ.Κ.

ΣΠ. ΒΑΣΗ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), *Γ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), *ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ*, † *Σ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), *Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), *Α. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ* (καθ. τῆς φιλ.), *ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), *Μ. ΛΑΠΠΑ* (δ. φ.), *Θ. ΛΙΒΑΔΑ* (δ. φ.), *Μ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), † *Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), *Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ* (καθ. γυμν.), *Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), *Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΥ* (δ. φ.), *Ε. ΡΟΙΔΟΥ* (δ ν.), *Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), *Ι. ΣΒΟΡΩΝΟΥ* (διευθ. νομισμ. μουσ.), *Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ* (γυμνασιάρχ.), *ΧΡ. ΤΣΟΥΝΤΑ* (ἐφ. τ. ἀρχ.), *Δ. ΦΙΛΙΟΥ* (ἐφ. τ. ἀρχ.), *Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ* (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.) καὶ ἄλλων λογίων

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑι ΔΕ

ΑΥΣΑΝΔΡΟΥ Γ. Χ. ΚΩΝΣΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΜΑΡΑΣΛΗ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΡ. 5.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ
ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1901

Α. Ε. 41

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΥΠΟ

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1901

ΜΕΤΑ τὴν ἔκδοσιν τοῦ δευτέρου τόμου μοὶ ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ φίλων λογίων, πρὸς οὓς καὶ δημοσίᾳ ὧδε ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου, νέαι πλούσιαι συλλογαὶ δημωδῶν παροιμιῶν. Τούτων ἡ μελέτη, καθὼς καὶ ἡ κατάταξις ἑκάστης εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον τῆς ἐμῆς συναγωγῆς, ἐπεβράδυνέ πως τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου. Οἱ ἀποστείλαντές μοι τὸ πρῶτον συλλογὰς εἶναι οἱ ἑξῆς:

Ἠλίας Τσιτσέλης ἐκ Λιξουρίου, 2370 παροιμίας κεφαλληνιακάς.

Σπυρίδων Δὲ Βιάζης 1573 παροιμίας Ζακυνθίας.

Σωτήριος Α. Χατζόπουλος Δ. φ. 407 παροιμίας ἐκ Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου.

Ἀχιλλεὺς Τζάρτζανος Δ. φ. 393 παροιμίας ἐκ Τιρνάβου τῆς Θεσσαλίας.

Κωνσταντῖνος Α. Ῥωμαῖος Δ. φ. 353 παρ. ἐξ Ἁγίου Πέτρου τῆς Κυνουρίας.

Μιχαὴλ Γ. Μιχαηλίδης φοιτ. φιλ. 121 παρ. Καρπαθίας.

Περικλῆς Στ. Ἀντωνιάδης, πρωτοψάλτης τῆς ἐν Κὲρτς τῆς Κριμαίας ἑλληνικῆς ἐκκλησίας 185 παροιμίας τῶν κατοίκων τῆς ποντικῆς Οἰνόης, καὶ πρὸς ταύταις 30 παροιμίας τουρκικάς.

Γεώργιος Π. Λυκιαρδόπουλος ἐξ Ὀδησσοῦ 60 παρ. κεφαλληνιακάς.

Ἐκ δὲ τῶν καὶ πρότερον συνεργασθέντων εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς συλλογῆς μου νέας μοὶ ἀπέστειλαν συμβολὰς οἱ ἑξῆς:

Γρηγόριος Ν. Βερναρδάκης 44 παρ. Λεσβίας.

Κωνσταντῖνος Δ. Παπαϊωαννίδης 331 παρ. Σωζοπολιτικάς.

Σπυρίδων Δ. Παγώνης 173 παρ. κεφαλληνιακάς.

Νικόλαος Λάσκαρης 355 παρ. ἐκ τοῦ χωρίου Λάστας τοῦ δήμου Μυλάοντος τῆς Γορτυνίας.

Εὐμενῶς δὲ μοὶ ἐπετράπη ὑπὸ μὲν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀοιδίμου Ι. Βερέττα νὰ κάμω χρῆσιν συμπληρώματος ἀνεκδότου τῶν ἐκδεδομένων συλλογῶν αὐτοῦ (βλ. τ. Α΄ σ. μδ΄, νς΄), ἀπαρτιζομένου ἐκ 1030 παροιμιῶν, ὑπὸ δὲ τοῦ φιλτάτου συναδέλφου κ. Σ. Π. Λάμπρου μικροτέρας συλλογῆς τοῦ ἀοιδίμου πατρός του Π. Λάμπρου, ἧς τὸ πλεῖστον εἶχε δημοσιευθῇ ἐν τοῖς Νεοελληνικοῖς ἀναλέκτοις.

Οὕτως αἱ προστεθεῖσαι μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Β΄ τόμου παροιμίαι ἀνέρχονται εἰς 7524· ἂν δὲ συνυπολογισθῶσιν αἱ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Α΄ τόμου προστεθεῖσαι 1736 παροιμίαι, καὶ αἱ πρότερον ὑπὸ διαφόρων συνεργατῶν ἀποσταλεῖσαί μοι 18000 καθὼς καὶ ἑξακισχίλιαι περίπου ὑπ' ἐμοῦ συλλεχθεῖσαι, τὸ ὅλον πλῆθος τῶν ἐξ ἀνεκδότων συλλογῶν παροιμιῶν, ἃς εἶχον ὑπ' ὄψιν, συμποσοῦται εἰς πλείονας τῶν 33000.

Ἐδημοσιεύθησαν δὲ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Β΄ τόμου αἱ ἑπόμεναι συλλογαί:

Pasqu. Candella Proverbii e motti greci di Roghudi ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι La Calabria 1900 τ. XIII. σ. 3 (παροιμίαι 16 ἐκ Ῥοχουδίου τῆς Καλαβρίας).

Δημ. Γρ. Καμπούρογλου Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων. Τουρκοκρατία. Ἐν Ἀθήν. 1900 τ. Γ΄ μέρ. Β΄. Ἐν σ. μα΄-νγ΄ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Παροιμίαι περιελήφθησαν 153 ἀθηναϊκαὶ παροιμίαι, εἰς ἃς συγκαταλέγεται καὶ ἓν αἴνιγμα καὶ κωμαστικά τινα δίστιχα.

Χαραλ. Χ. Λεσίου Ἑλληνικὸν χρονολόγιον ὁ Ἠπειρώτης τοῦ 1901. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1900. Ἐν σ. 84-89 κατεχωρίσθησαν 127 παροιμίαι πᾶσαι ἀντιγεγραμμέναι ἐκ τοῦ Παροιμιαστηρίου τοῦ Ἀραβαντινοῦ (βλ. τ. Α΄ σ. με΄), μετὰ πολλῶν ὅμως σφαλμάτων, παραμορφούντων τὴν ἔννοιαν.

Παροιμίαι τινὲς κυπριακαὶ παρεμβάλλονται καὶ εἰς τὸ Λεξιλόγιον τῆς λαλουμένης γλώσσης τῶν Κυπρίων ὑπὸ Γ. Λουκᾶ (ἐν Λεμησσῷ 1898-9), οὗ ἐξεδόθησαν μέχρι τοῦδε 3 φυλλάδια.

Ἐν κρίσει δὲ περὶ τοῦ Α΄ τόμου τοῦ παρόντος συγγράμματος, δημοσιευθείσῃ ἐν Berliner philolog. Wochenschrift τοῦ 1900

ἀρ. 14. 15, ὁ Aug. Heisenberg παραθέτει καὶ 25 παροιμίας ἐκ τῆς νήσου Σκύρου μεθ' ἑρμηνείας (σ. 462-6). Παρατηρήσεις τινὰς περὶ τούτων ἐδημοσίευσεν ὁ K. Krumbacher ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ Die Moskauer Sammlung mittelgriechischer Sprichwörter σ. 456-8.

Αὕτη δ' ἡ μνημονευθεῖσα πραγματεία τοῦ σοφοῦ βυζαντινολόγου, δημοσιευθεῖσα ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ φιλοσοφικοῦ φιλολογικοῦ καὶ ἱστορικοῦ τμήματος τῆς βαυαρικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν (1900 τεῦχ. Γ' σ. 339-464) παρέχει νέαν πολυτιμοτάτην συμβολὴν εἰς τὴν γνῶσιν τῶν δημωδῶν παροιμιῶν τῶν μέσων ἑλληνικῶν χρόνων. Ὁ Κρουμβάχερ, ὅστις, ὡς καὶ ἄλλοτε παρετήρησα, καὶ ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας ἔθεσε κρηπῖδα ἀσφαλοῦς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, προσκομίζει μὲν διὰ τῆς νεωτάτης μελέτης του ταύτης ἱκανὰς τὸν ἀριθμὸν δημώδεις μεσαιωνικὰς παροιμίας, τὰς πλείστας ἀγνώστους τέως, ἐπιχέει δὲ πολὺ φῶς εἰς τὰ περὶ τῆς βυζαντινῆς παροιμιογραφίας ζητήματα. Ἀνευρὼν καθ' ὑπόδειξιν τοῦ ἐν Ῥήγᾳ γνωστοῦ ἑλληνιστοῦ E. Kurtz ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 239 κώδικι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος τῆς ἐν Μόσχᾳ βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς συνόδου (πρότερον Ἀθωνικῷ) συλλογὴν τοιούτων παροιμιῶν, ἐδημοσίευσε ταύτην μετὰ πολλῆς ἀκριβείας, προσθεὶς κριτικὰς παρατηρήσεις, ἑρμηνείαν τῶν παροιμιῶν καὶ εἰσαγωγήν, ἐν ᾗ ἐξετάζει τὰ κατὰ τὰς συλλογὰς τῶν ἀρχαίων παροιμιῶν, καὶ ἐκθέτει τὰς γνώμας αὐτοῦ περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν πηγῶν τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Μόσχᾳ κώδικος, περὶ τῆς σχέσεως ταύτης πρὸς τὰς ἄλλας γνωστὰς συλλογὰς δημωδῶν μεσαιωνικῶν παροιμιῶν καὶ περὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ μέτρου τῶν ἐν αὐτῷ παροιμιῶν. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἀκέφαλος καὶ κολοβή· κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Κρουμβάχερ ἐλλείπουσι δύο φύλλα ἐκ τοῦ μέσου, καὶ ἓν φύλλον ἐκ τῆς ἀρχῆς· περιέχει δὲ 130 παροιμίας, ἐξ ὧν πρέπει ν' ἀφαιρεθῶσιν ἑπτὰ ἐφθαρμέναι καὶ ἀδιάγνωστοι περιελθοῦσαι εἰς ἡμᾶς ἢ παραλειφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου. Ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Αἰσώπου φερομένων (βλ. τ. Α' σ. ι' κέ.), τοιαύτην δ' εἶχεν ἐπιγραφήν, ὡς εὐστόχως μὲν εἴκασεν ὁ Κρουμβάχερ, ἐβεβαιώθη δ' ὕστερον εὑρεθέντος τοῦ ἐλλείποντος πρώτου φύλλου. Τὸ ἰδιάζον ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ, καὶ ἐξαῖρον ἅμα τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς, εἶναι ὅτι εἰς ἑκάστην παροι-

μίαν ἐπιτάσσεται δίστιχος ἐξ ἰαμβικῶν τριμέτρων ἑρμηνεία, οὐδὲν οὐδὲ πόρρωθεν ἔχουσα τὸ κοινὸν πρὸς τὰς ἀναγωγικὰς ἑρμηνείας τῶν θεολογικῶν συλλογῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πάντοτε σκοποῦσα.

Περὶ τῆς συλλογῆς ταύτης θὰ διαλάβω πλατύτερον ἐν τῷ γενικῷ περὶ τῶν παροιμιῶν λόγῳ, ἐν τέλει τοῦ ἀνὰ χεῖρας βιβλίου· μὴ ἀσπαζόμενος γνώμας τινὰς τοῦ Κρουμβάχερ θὰ φέρω ἐκεῖ τὰς ἀντιρρήσεις μου. Νῦν δ' ἐπιτραπήτω μοι νὰ σημειώσω ὅτι περὶ δύο κυρίων ζητημάτων διαφωνῶ πρὸς τὸν σοφὸν βυζαντινοδίφην. Οὗτος ἀποφαίνεται ὅτι ἡ συλλογὴ τοῦ ἐν Μόσχᾳ κώδικος ἢ τὸ ἀρχέτυπον αὐτῆς ἀπηρτίσθη ἐκ τριῶν διαφόρων πηγῶν· ἤτοι ἐκ δημωδῶν παροιμιῶν, ἐκ συλλογῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν παροιμιῶν καὶ ἐκ συλλογῶν γνωμῶν ἢ ῥήσεων ἀρχαίων συγγραφέων. Περὶ δὲ τῶν ἑρμηνειῶν παρατηρεῖ ὅτι τινὲς μὲν δὲν ἀποδίδουσι τὸ νόημα τῆς παροιμίας, παρεξηγήσαντος τοῦ ἑρμηνευτοῦ αὐτήν, τινὲς δὲ πάλιν περιορίζουσιν αὐτὸ καὶ ἀτελῶς ἐκφράζουσιν.

Ἀλλ' ὡς ἐγὼ νομίζω τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Μόσχᾳ κώδικος καὶ τῶν ὁμοίων ταύτῃ μίαν καὶ μόνην πρέπει νὰ δεχθῶμεν πηγήν, τὸν λαόν. Ἀνευρίσκοντες δ' ἐν ταύταις ἀρχαίας παροιμίας ἢ ῥητὰ συγγραφέων, δὲν πρέπει νὰ ὑποθέτωμεν ὅτι ἐλήφθησαν ταῦτα ἐκ βιβλίων, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι κοινὰ καὶ δημώδη ὄντα ἐφέροντο καὶ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους διὰ στόματος τῶν πολλῶν, καθὼς καὶ σήμερον τοῦτο παρατηρεῖται, καὶ ὅτι ἀμέσως ἀπὸ τοῦ λαοῦ τὰ παρέλαβον οἱ παροιμιογράφοι. Εἰς τὸ πόρισμα τοῦτο κατέληξα μετ' ἠκριβωμένην ἐξέτασιν πάντων τῶν στοιχείων ἐκείνων, ἅτινα ὑποδεικνύονται ὡς ἐκ βιβλίων εἰλημμένα ἢ ὁπωσδήποτε ἄγνωστα τῷ λαῷ κατασκευάσματα λογίων. Ἑρμηνεύων ἑκάστην τῶν τοιούτων γνωμῶν ἢ ῥήσεων ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ἐλπίζω ὅτι θὰ καταδείξω τὸ πρᾶγμα· νῦν δ' ἀρκοῦμαι νὰ παραπέμψω εἰς ὅσα ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τόμῳ γράφω περὶ τῆς ἐν λ. βία 2 γνώμης, ἥτις εἶναι εἰλημμένη ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Μόσχᾳ κώδικος· διότι τὸ παράδειγμα ταύτης εἶναι διδακτικώτατον, ἀφοῦ πιθανώτατον φαίνεται ὅτι οὐ μόνον δὲν παρελήφθη αὕτη ἔκ τινος τῶν συλλογῶν μονοστίχων γνωμῶν ἀρχαίων ποιητῶν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἡ δημωδῶς διεσκευασμένη γνώμη παρεισέφρησεν εἰς τὰς συλλογὰς ἐκείνας.

Τὴν δ' ἑρμηνείαν, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Κρουμβάχερ, ὑπολαμβάνω, ἐν τοῖς πλείστοις τοὐλάχιστον, πιστὴν καὶ ἀκριβεστάτην. Ἂν ὡς ἀσφαλὲς κριτήριον λάβωμεν τὰς παροιμίας, ὧν φέρονται μέχρι τοῦ νῦν παραλλαγαί, ὧν δηλαδὴ ἡ ἔννοια δύναται νὰ θεωρηθῇ σαφὴς καὶ ἀναμφισβήτητος, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ παροιμιογράφος ἔχει πάντοτε, πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν κοινὴν χρῆσιν ἑκάστης καὶ ἡ ἑρμηνεία του συμφωνεῖ πρὸς ταύτην.

Αἱ παροιμίαι δ' ἃς ὁ μὲν Κρουμβάχερ κρίνει πλημμελῶς ἢ ἀτελῶς ἑρμηνευθείσας, ἐγὼ δ' ὀρθῶς, εἶναι αἱ ὑπ' ἀρ 3. 12. 13. 14. 27. 28 31. 45. 53. 54. 57. 59. 78. 86. 108. 123. 128. Πρβλ. ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τόμῳ ὅσα γράφω περὶ μιᾶς τούτων ἐν λ. βλέπω 87α. Ἀληθῶς τινὲς τούτων φαίνονται προδήλως ἐσφαλμέναι, ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ φθορᾶς τοῦ κειμένου τῆς παροιμίας ἢ τῆς ἑρμηνείας, ἥτις δι' ἀσημάντων μεταβολῶν δύναται νὰ διορθωθῇ. Διορθώσεις δέ τινας τοιαύτας ὑπέδειξεν ὁ Ed. Kurtz ἐν ἐμβριθεστάτῃ κρίσει περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Κρουμβάχερ, δημοσιευθείσῃ ἐν Neue philologische Rundschau (1901 ἀρ. 7 σ. 145 - 152)[1]).

Τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Μόσχᾳ κώδικος, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κρουμβάχερ ἔκδοσιν, ἀνευρέθη ἐν τῇ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ τῆς Δρέσδης ἓν τῶν ἐλλειπόντων φύλλων, τὸ περιέχον τὴν ἀρχήν· φέρει δ' ἐπιγραφὴν «Αἰσώπου λόγοι». Τὸ φύλλον τοῦτο ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» τῆς Πετρουπόλεως (1091 τ. VIII σ. 115-124) ὁ γνωστὸς καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἀξιολογωτάτων συμβολῶν αὐτοῦ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν παροιμιογραφίαν Ῥῶσος κ. Β. Ἰέρνστεδτ, προσθεὶς ἑρμηνείαν αὐτῶν μετὰ παραλληλισμοῦ πρὸς ἀρχαίας γνώμας καὶ ἀρχαίας καὶ νεωτέρας παροιμίας. Τὸ ἀνευρεθὲν φύλλον περιλαμβάνει 14 ἐν ὅλῳ παροιμίας μετὰ διστίχου ἑρμηνείας ἑκάστης (πλὴν τῆς 2, ἐξ ἑνὸς μόνον ἰαμβείου ἀποτελουμένης).

Πλὴν τούτων καὶ ὁ ἀκαταπόνητος ὁμογενὴς ἐρευνητὴς Ἀθ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐδημοσίευσε «Δημώδεις βυζαντινὰς παροιμίας» ἐν τῷ Περιοδικῷ συγγράμματι τοῦ ῥωσ. ὑπουργείου τῆς δημοσίας

[1]) Ὁ κ. Kurtz εὐμενῶς μοὶ ἀνεκοίνωσε καὶ ἄλλας τινὰς περὶ τῶν παροιμιῶν τῆς ἐν Μόσχᾳ συλλογῆς παρατηρήσεις, μὴ καταχωρισθείσας ἐν τῇ κρίσει ἐκείνῃ· τούτων θὰ γίνῃ μνεία ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

ἐκπαιδεύσεως (Journal Ἀπριλ. 1901. Τμήματος τῆς κλασσικῆς φιλολογίας σ. 1—12). Αἱ παροιμίαι ἀπεσπάσθησαν ἐκ θεολογικοῦ συνταγματίου, ἐπιγραφομένου «Πρόλογος ψυχωφελὴς τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου», περιεχομένου δὲ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 116 περγαμηνῷ κώδικι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος τῆς ἐν Πετρουπόλει βιβλιοθήκης (πρώην Κοϊσλινιανῷ 300). Μεταξὺ ἀσυναρτήτων καὶ σολοίκων ψυχωφελῶν νουθεσιῶν παρεμβάλλονται εἰς τὸ συνταγμάτιον τοῦτο καὶ ῥήσεις τινὲς ἔχουσαι τὸν τύπον παροιμιῶν, ἑρμηνευόμεναι διὰ τῆς ἀναγωγικῆς θεολογικῆς μεθόδου. Ταύτας δ' ἐν ὅλῳ 27 μετὰ τῶν ἑρμηνειῶν αὐτῶν ἐδημοσίευσεν ὁ Παπαδόπουλος Κεραμεύς.

Ἀλλ' ἐκ τούτων δύο μόνον εἶναι ἀκραιφνεῖς παροιμίαι, αἱ ὑπ' ἀρ. 3 («ὁ λύκος εἰς τὰ πρόβατα καὶ ἀηλὶ ὁποῦ τὸ ἕναν εἶχεν») καὶ 12 («ὁ κόσμος ἐποντίζετο καὶ ὁ Γιάννης ἐκτενίζετο»)· καὶ ἄλλαι δύο διεσκευασμέναι, αἱ ὑπ' ἀρ. 11 («Ἀπὸ τὴν θείαν μας ἔφευγα καὶ εἰς τὸν Γιάννην ἔντεσα»)[1]) καὶ 13 («Ὁ καλὸς λόγος ἀπὸ πρωΐας δείκνυται καὶ ὁ καλὸς φίλος ἀπὸ μικροῦ χαρίσματος»)· πᾶσαι δ' αἱ λοιπαὶ οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς παροιμίας, οὐδ' ἀντίστοιχόν τι αὐτῶν εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν βυζαντινῶν ἢ τῶν σημερινῶν παροιμιῶν. Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ περιέχοντος αὐτὰς συνταγματίου, τοῦ ὁποίου ἀντίγραφον εἰσακούσας τὴν παράκλησίν μου ἔσπευσεν ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς νὰ μοὶ ἀποστείλῃ μετ' εὐμενοῦς προθυμίας, ἐφ' ᾗ μεγίστας ὁμολογῷ αὐτῷ χάριτας, ἐκ τῆς μελέτης τοῦ συνταγματίου ἐκείνου καταφαίνεται, ὅτι δὲν ἔχομεν πρὸ ἡμῶν αὐτοτελές τι ἔργον, ἀλλὰ συνονθύλευμα ἄκριτον καὶ ἀτημελὲς ἀπαιδεύτου τινὸς καλογήρου, συμφύραντος ἀποσπάσματα ἐκ διδαχῆς τινος κατηχητικῆς, μετ' ἀποσπασμάτων ἑρμηνείας παραπλήσιον ἐχούσης σκοπὸν ποιήματος εἰς πολιτικοὺς στίχους. Ὁποῖον δέ τι τὸ ποίημα τοῦτο δὲν φαίνεται σαφῶς. Πολὺς ἐν αὐτῷ γίνεται λόγος περί τινος θείου καὶ μιᾶς θείας καὶ ἔχει ἐπίφασίν τινα ποιήματος χρησμολογικοῦ. Ἀλλ' ὁρμώμενος ἐκ στοιχείων οὕτωσὶ

[1]) Ἡ βυζαντινὴ παροιμία ἐν λ. φεύγω 2 τῆς ἐμῆς συλλογῆς «Ἀπὸ τὸν ὄρθρον ἔφευγα καὶ ἡ λειτουργία μὲ [συν]απάντησεν» φέρεται μετ' ἀσημάντων παραλλαγῶν παρὰ Πλανούδ. 216. Krumbacher MGS. 124, 75. Ἀθων. Δ', 63 τ. Α' σ. 50. Σχεδὸν δ' ἀπαραλλάκτως διεσώθη μέχρι τοῦδε ἐν Νάξῳ (βλ. λ. φεύγω 3). Ἡ λέξις ἔντεσα τοῦ πετρουπολιτικοῦ κώδικος εἶναι δημώδης, σημαίνουσα ἐνεπλάκην.

ἀνεπαρκῶν, τῶν ἑρμηνευομένων ὀλίγων μόνον πολιτικῶν στίχων καὶ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ σπαραγμάτων ἄλλων τονικῶν στίχων ποικίλων μέτρων, παράτολμον θὰ ἦτο ν' ἀποφανθῇ τις περὶ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ποιήματος. Ἓν μόνον θεωρῶ βέβαιον· ὅτι περιεῖχε τοῦτο καὶ δύο ἢ τρεῖς δημώδεις παροιμίας, ὡς τὰ ποιήματα τοῦ Μανασσῆ καὶ τοῦ Γλυκᾶ καὶ αὐτοὶ οἱ Χρησμοὶ τοῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ. Ἀλλ' ὅπως ἂν ᾖ, ὁ ψυχωφελὴς λόγος, οὗ ἀποσπάσματα ἐδημοσίευσεν ὁ κ· Παπαδόπουλος Κεραμεὺς δὲν στερεῖται ἐνδιαφέροντος, διδάσκων ἡμᾶς τίνα χρῆσιν ἔκαμνον οἱ Βυζαντινοὶ τῆς ἀναγωγικῆς ἑρμηνείας. Ἀπὸ τῶν παραβολῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν συναφῶν πρὸς ταύτας ἐκληφθεισῶν δημωδῶν παροιμιῶν (ἐξ οὗ καὶ λόγοι παραβολικοὶ αὗται ὠνομάσθησαν) ἐπεξετάθη καὶ εἰς ποιήματα εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένα.

Εἰς τὰς ἐν σ. ο' κέ. τοῦ Α' τόμου ἐναγραφομένας συλλογὰς ἀλλογλώσσων παροιμιῶν πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ αἱ ἑπόμεναι, ἃς ἐμελέτησα μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν δύο πρώτων τόμων.

Ἰταλικαί.

80. *Monosini Ang.* Floris italicae lingvae libri novem. Venetiis 1604 (Τοῦ σπανιωτάτου βιβλίου τούτου ἀντίτυπον ἔλαβον παρὰ τοῦ ἐν Παταυίῳ σοφοῦ συναδέλφου μου κ Em. Teza).
81. *Marzano G. B.* Proverbi in uso nel Mandamento di Laureana di Borrello. Monteleone, 1895 (φιλοφρόνως ἀποσταλέν μοι παρὰ τοῦ ἐν Monteleone διευθυντοῦ τῆς Calabria Κου Luigi Bruzzano).
82. *Volpini* Proverbi sul cavallo Milano 1896.

Ῥωμουνικαί.

83. *Zanne Iuliu A.* Proverbele Românilor. Bucuresci 1899-1900 τ. III καὶ IV.

Ὁλλανδικαί.

84. *Suringar W. H. D.* Erasmus over Nederlandsche spreekwoorden. Utrecht 1873.

Ἀρμενικαί.

85. *Choix* de proverbes et dictons arméniens traduits en français. Venise, 1896.

Ἀραβικαί.

86. *Einsler Lydia* Arabische Sprichwörter ἐν Zeitschrift d. Palästina-Vereins τ. XIX σ. 65-101.

Ἑβραϊκαί.

87. *Dukes L.* Zur rabbinischen Spruchkunde. Wien 1851.
88. *Wahl M. C.* Das Sprichwort der hebräisch-aramäischen Literatur. Leipzig 1871.

Ἐπὶ πᾶσι δ' ὀφείλω νὰ μὴ παρέλθω ἀμνημόνευτον τὸν δίτομον κατάλογον τῶν παροιμιογραφικῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰγνατίου Βερνστέϊν (Catalogue des livres parémiologiques composant la bibliothèque de Ignace Bernstein. Varsovie, 1900). Εἶναι μὲν κατάλογος τῶν βιβλίων μιᾶς μόνον ἰδιωτικῆς βιβλιοθήκης, ἀλλὰ τοσοῦτο πλουσία εἶναι ἡ βιβλιοθήκη αὕτη, ὥστε ὁ κατάλογος ἀποδεικνύεται πληρεστάτη καὶ τελειοτάτη βιβλιογραφία τῶν παροιμιογραφικῶν βιβλίων· μετὰ τοσαύτης δ' ἀκριβείας εἶναι συντεταγμένος ὥστε ἀποβαίνει βοήθημα χρησιμώτατον εἰς τὸν ἀσχολούμενον περὶ τὰς παροιμίας καὶ περὶ τὴν λαογραφίαν καθόλου.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΜΠΩΝ

Αἰσώπ. κωμ.—Βλ. τ. Α΄, σ. ϑ΄3-5.
— παρ. — Βλ. τ. Α΄, σ. ι΄.
Altd. W. — Βλ. τ. Α΄, σ. ογ΄, 50.
Ἀν. ἐπ.=Ἀνατολικὴ ἐπιθεώρησις (Βλ. τ. Α΄, σ. νγ΄, 62. 65).
Ἀποστόλ. = Μιχαὴλ Ἀποστόλη συναγωγὴ παροιμιῶν (CPG. II).
App. prov. = Appendix proverbiorum (CPG. I).
Ἄπτερ(α) — Βλ. τ. Α΄, σ. νς΄, 81.
Ἀρ.=Ἀραβαντινός. (Βλ. τ. Α΄, σ. με΄, 41).
Ἀρχέλαος — Βλ. τ. Β΄, σ. ζ΄.
Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ.=Ἀρχεῖα τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀθ. 1892.
Ἀστ. Π = Ἀστὴρ τοῦ Πόντου. (Βλ. τ. Α΄, σ. νη΄, 93).
Β.= Βενιζέλου β΄ ἔκδοσις (Βλ. τ. τ. Α΄, σ. μζ΄, 43).
Β =Βενιζέλου α΄ ἔκδοσις (Βλ. τ. Α΄, σ. μγ΄, 24).
Βάλληνδ.=Βάλληνδας (Βλ. τ. Α΄, σ. νζ΄, 84).
Βάρνερ—Βλ. τομ. Β΄, σ. 28 κἑ.
Bartholdy—Βλ. τ. Α΄. σ. λς΄, 6.
Βενετ. = Βενετοκλῆς (Βλ τ. Α΄, σ. νβ΄, 58).
Βερ.=Βερέττας (Βλ. τ. Α΄, σ. μδ΄, 35).
βλ. = βλέπε.
Βλαστ. = Βλαστὸς (Βλ. τ. Α΄, σ. ξβ΄, 123).
Βύρ(ων) — Βλ. τ. Α΄, σ. νε΄, 74. 75. νς΄, 77. 79).
Βυζ. = Βυζαντίου Λεξ. (Βλ. τ. Α, σ μβ΄, 21).
CAF = Comicorum Atticorum fragmenta, ed. Kock.
Carnoy — Βλ. τ. Α΄, σ. νϑ΄, 102.
Castagna — Βλ τ. Α΄, σ. ο΄, 7.
Cels Gomis — Βλ. τ. Α΄, σ. οβ΄, 3.
Χ. ἢ χειρ. = χειρόγραφον.
CPG = Corpus paroemiographorum graecorum ed Leutsch et Schneidewin. Gotting. 1839-51.
Cr. Anal. = O. Crusius Analecta critica ad paroemiographos graecos. Lips. 1883.
Cymtsof — Βλ. τ. Α΄, σ. οδ΄, 59.
D.=Düringsfeld (Βλ.τ.Α΄,σ.ο΄,1).
Dal — Βλ. τ Α΄, σ. οδ΄, 58.
Δάρβ.=Δάρβαρις(Βλ.τ. Α΄, σ. μ΄,18).
Davis — Βλ τ Α΄, σ. οε΄, 71.
Δε. = Δεκιγάλλας (Βλ. τ. Α΄. σ. μγ΄, 26).
Decourdemanche — Βλ. τ. Α΄, σ. οε΄, 72.
Δημητρ =Δημητρακόπουλος (Βλ. τ. Α΄, σ. ξγ΄, 135).
Δε. Στ.= Δεκιγάλλας (Βλ. τ. Α΄, σ. μγ΄, 25).
Διογενιαν. = Διογενιανὸς (ἐν CPG. I).

Διογενιαν. Βι = Διογενιανὸς τοῦ Βιενναίου κώδικος (CPG. II).
Δωδώνη — Βλ. τ. Α΄, σ. ξγ΄, 132. ξδ΄, 139.
Δουκάγκιος — Βλ. τ. Α΄. σ. ζ΄.
Dozon — Βλ τ. Α΄, σ. οβ΄, 42.
Dukes — Βλ. τ. Γ΄, σ. 12.
Einsler — Βλ. τ. Γ΄, σ. 12.
Ἐλπὶς — Βλ. τ Α΄, σ. ξγ΄, 136.
Elter I = Ant. Elter Gnomica I. Sexti Pythagorici Clitarchi Evagrii Pontici sententiae. Lips 1892 (Pars II. Bonn. 1892 III. Bonn. 1893).
Elter II = Τοῦ αὐτοῦ Gnomica II. Epicteti et Moschionis quae feruntur sententiae. Lips. 1892.
Ἠπειρώτης 1901. — Βλ τ Γ΄, σ. 6.
Ἐφ. φιλ. = Ἐφημερὶς τῶν φιλομαθῶν. 1852-1881.
Ἐπιθεώρ. — Βλ. τ. Α΄, σ. ξ΄, 103.
FCG. = Fragmenta comicorum Graecorum, ed. Meineke.
Freytag — Βλ. τ. Α΄. σ. οε΄ 67.
Gaidoz — Βλ. τ. Α΄, σ. οα΄ 21.
Gaisford = Paroemiographi Graeci, ed. Th. Gaisford. Oxon. 1836.
Gaster — Βλ. τ. Α΄, σ. οβ΄, 46.
Γαβαλᾶς — Βλ. τ. Β΄, σ. ς΄.
Georgeakis — Βλ τ. Α΄, σ. ξβ΄, 126.
Giani — Βλ. τ. Α΄, σ. ο΄, 8.
Giusti — Βλ. τ. Α΄. σ. ο΄, 9.
Γούσιος — Βλ. τ. Α΄. σ. ξβ΄, 127.
Γρηγ. Κύπρ. = Γρηγορίου Κυπρίου παροιμίαι (CPG. I).
Γρηγ. Κύπρ. Λ. = Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸν κώδικα τοῦ Λουγοδείνου (CPG. II).
Γρηγ. Κύπρ. Μ. = Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸν κώδικα τῆς Μόσχας (CPG. II).
Hahn — Βλ. τ. Α΄, σ. ογ΄, 44.
Haller — Βλ. τ. Α΄, σ. οβ΄, 33.
Ἑβδομ. — Βλ. τ. Α΄, σ. νη΄ 90.
Ἡμερ. Ἀν. = Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς. (Βλ. τ. Α΄, σ. νη΄, 91).
Ἑπτάλ. = Ἑπτάλοφος (Βλ. τ. Α΄, σ. να΄, 55).
Ἑρμόδωρος — Βλ. τ. Α΄, σ. κς΄.
J. = Jeannaraki. (Βλ τ Α΄. σ. νδ΄, 72).
Ἰωαν. = Ἰωαννίδης. (Βλ. τ. Α΄, σ. να΄, 56).
Ἰων. Μ. — Βλ τ. Α΄, σ. μγ΄, 24.
Κ. = Κρεμμύδης (Βλ. τ. Α΄, σ. λς΄, 7).
Κ. α΄. = Κρεμμύδη ἀκολουθία (τ. Α΄, σ. λς΄, 8).
Κα. = Καβαδίας (Βλ. τ. Α΄, σ. νδ΄, 73)
Καμπ. ἱστ. = Καμπούρογλους (Βλ. τ. Α΄, σ. ξ΄, 104).
— Μν. — (Βλ. τ. Α΄. σ. ξβ΄, 118).
Καν. = Κανελλάκης (Βλ. τ. Α΄, σ. ξ΄, 107).
Κασία = K. Krumbacher Kasia. München, 1897.
Κατζιούλη Ἐπίμ. = Ἐπίμετρον δημωδῶν παρ. τεργεσταίου χειρ. (Βλ. τ. Α΄. σ. λα΄, 3),
Κατζιούλης — Βλ. τ. Α΄, σ. κθ΄, 69 κέ.
Κατζιούλης-Φιλητᾶς — Βλ. τ. Α΄, σ. λα΄, σημ. 2.
Κ. β΄. = Κρεμμύδη Β΄ ἀκολουθία (Βλ. τ. Α΄, σ. λθ΄, 16).
Köhler = Βλ. τ. Α΄, σ. ογ΄, 54.
Κοραῆ Ἄτ. = Ἄτακτα (Βλ τ. Α΄, σ. μ΄, 17).
Κόσμος — Βλ. τ. Α΄, σ. ξγ΄, 133.
Κουλουριώτης — Βλ. τ. Α΄, σ. ογ΄, 45.

ΚΠ.= Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος, σύγγραμμα περιοδικόν.
Κρ.=Κράχτογλους (Βλ. τ. Α΄, σ. νς΄, 82).
Krumbacher MGS. = Mittelgriechische Sprichwörter (Βλ. τ. Α΄, σ. ς΄, ι΄).
Krumbacher Sitzungsber. = Sitzungsberichte d bayr. Akad. 1887 (Βλ τ. Α΄, σ. ς΄).
Krumbacher Mosk. Samml. (Βλ. τ. Γ΄, σ. 7).
Kurtz Planud. — Βλ. τ. Α΄, σ. ς΄.
λ= λέξις· οὕτω δηλοῦται καὶ ἡ κυρία λέξις, ὑφ' ἣν τάσσεται ἡ παροιμία.
Leake — Βλ. τ. Α΄, σ. λη΄, 11.
Legai — Βλ. τ. Α΄, σ. οα΄, 25.
Λελ. ΔΑ. =Λελέκου Δημοτικὴ ἀνθολογία (Βλ. τ. Α΄, σ. ν΄, 45).
Λελ. Ἐπ.= Λελέκου Ἐπιδόρπιον (Βλ. τ. Α΄. σ. νη΄, 95).
Leroux — Βλ. τ. Α΄, σ. οα΄, 26.
Littré — Βλ. τ. Α΄, σ. οα΄, 27.
Long — Βλ. τ. Α΄, σ. οδ΄, 64.
Λουκᾶς — Βλ. τ. Α΄, σ. νδ΄, 66.
M.= Mommsen (Βλ. τ. Α΄, σ. νγ΄, 64).
Μα. = Μανιάρης (Βλ. τ. Α΄, σ. μα΄, 19).
Μακάρ.= Μακάριος (CPG. II).
Μακρῆς — Βλ. τ Α΄, σ. νθ΄, 96.
Μαλοὺφ — Βλ. τ. Α΄, σ. οε΄, 73.
Μαν. = Μανωλακάκης (Βλ. τ. Β΄, σ. ς΄, 143).
Mant. pr.= Mantissa proverbiorum (CPG. II).
Μαν. ψηφ.—Βλ. τ. Β΄, σ. ς΄, 141.
Marzano. — Βλ. τ. Γ΄, σ. 11.
ΜΕ.= Σάθα Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη (Βλ. τ. Α΄, σ. ς΄).
Μέλαινα — Βλ. τ. Α΄, σ. νγ΄, 63.
Μέντωρ — Βλ. τ. Α΄, σ. νγ΄, 60.
Merx — Βλ. τ. Α΄, σ. οε΄, 75.
G. Meyer — Βλ. τ. Α΄, σ. ογ΄, 46.
W. Meyer= Wilh. Meyer aus Speyer, die Urbinatische Sammlung von Spruchwesen des Menander Euripides und Anderer. München 1880.
MGS.— Βλ. Krumbacher.
Miller — Βλ. Ζηνόβ. Ἀθ.
Monosini. — Βλ. τ. Γ΄, σ. 11.
Mor. = Morosi (Βλ. τ. Α΄. σ. νδ΄, 67).
Μυρσυλίδης. — Βλ. τ. Β΄, σ ς΄, 145.
Νεα.= Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα (Βλ. τ. Α΄, σ. νβ΄, 58).
Ne.=Negris (Βλ. τ. Α΄, σ. μ΄, 20).
Οἰκονομόπ. Βλ. τ. Α΄ σ. νθ΄, 97.
Osm. Sprichw.—Βλ.τ.Α΄,σ.οε΄,76.
Otto = A. Otto die Sprichwörtes der Römer. Lpz. 1890.
Πανδ.= Πανδώρα 1850-1873.
παρ.=παροιμία.
Παρνασ.=Παρνασσὸς 1877-1895.
Πασπάτ. — Βλ. τ. Α΄, σ, νθ΄, 98.
Pasqualigo — Βλ. τ. Α΄, σ. ο΄, 13.
Pellegrini — Βλ. τ. Α΄, σ. νζ΄.
Φαρδὺς — Βλ. τ. Α΄, σ. νθ΄, 99.
Φρ.=Φραντζεσκάκης (Βλ. τ. Α΄, σ. νζ΄, 87).
Pianzola Βλ. τ. Β΄, σ. ε΄.
Pitrè — Βλ. τ. Α΄, σ. οα΄, 15.
Πλανούδ(ης) — Βλ. τ. Α΄, σ. ς΄.
Πλουτάρχ. = Πλουτάρχου παροιμίαι αἷς Ἀλεξανδρεῖς ἐχρῶντο (CPG. I).

Πλουτάρχ. Boiss. = Πλουτάρχου ἐκλογὴ περὶ τῶν ἀδυνάτων (CPG. I).
Πλουτάρχ.Cr. = O. Crusius Plutarchi de proverbiis Alexandrinorum libellus ineditus. Gotting. 1887.
Πολίτου Γλυκᾶς - Βλ. τ Α΄. σ. ξδ΄, 137.
-- ΔΠ.—Βλ.τ. Α΄,σ.ξγ΄,134.
— Ἑρμην. — Βλ. τ. Α΄, σ. ξδ΄, 138.
— ΝΕΜ = Νεοελληνικὴ μυθολογία 1871-74.
Prov. armén. — Βλ.τ Γ΄, σ. 12.
Πυθαγορ γνῶμ. = Pythagoreersprüche ed. Schenkl.
Quitard — Βλ. τ. Α΄, σ. οα΄, 30.
Rhasis — Βλ. τ. Α΄, σ. οδ΄, 66.
Rheinhold — Βλ τ. Α΄,σ. ογ΄, 47.
Ross — Βλ. τ. Α΄, σ. μβ΄, 22.
RTP. = Revue des traditions populaires 1886-1899.
Σ = Σακελλαρίου Κυπριακὰ (Βλ. τ. Α΄, σ. ξα΄, 116).
Σ¹ = Σακελλαρίου Κυπριακά, α΄ ἔκδ (σ. να΄, 49).
Salvator - Βλ.τ. Α΄, σ. νη΄, 94.
Sand (ers) — Βλ. τ. Α΄, σ. μβ΄, 23.
Schleicher = Βλ. τ. Α΄. σ.οδ΄, 60.
Socin — Βλ. τ. Α΄, σ. οε΄, 68.
Στατ. = Στατιστικὴ (Βλ. τ. Α΄, σ. με΄, 10).
Sternbach=Sternbach de gnomologio vaticano inedito ἐν Wiener Studien 1887-88.
Στοβ. Meineke = Ἰωάννου Στοβαίου Ἀνθολόγιον. Recognovit A. Meineke Lips. 1857 τ. IV
Στοβ. Wachsmuth = Io. Stobaei Anthologii libri duo priores qui inscribi solent Eclogae physicae et ethicae, recensuit C. Wachsmuth. Berol. 1884.
Suringar. — Βλ. τ. Γ΄, σ. 12.
Szelinski = V Szelinski Nachträge zu Otto d. Sprichwörter d. Römer. Jena 1892.
Tallqvist — Βλ. τ. Α΄, σ οε΄, 69.
TGF. = Tragicorum Graecorum fragmenta, ed. Nauck.
Timoschenk. — Βυζαντιναὶ παροιμίαι Ἐν Βαρσοβίᾳ 1895 (ῥωσιστί).
Τρίμης — Βλ. τ. Α΄, σ. ξβ΄, 129.
Valles — Βλ. τ. Α΄, σ. οβ΄, 34.
Volpini. — Βλ. τ. Γ΄, σ. 11.
W. = Wander (Βλ.τ.Α΄,σ ογ΄,55).
Wahl. — Βλ. τ. Γ΄, σ. 12.
Wuk — Βλ. τ. Α΄, σ. οδ΄, 57.
Wunderer Polyb. = C. Wunderer Polybios-Forschungen. Lpz. 1898 I.
ΖΑ = Ζωγράφειος ἀγὼν (Βλ. τ. Α΄, σ. ξ΄, 110).
Zanne — Βλ. τ. Α΄, σ. οβ΄, 37.
Ζηνόβ. = Ζηνόβιος (CPG I.
Ζηνόβ. Ἀθ. = Ἀθωνικὴ συλλογὴ παροιμιῶν ἐν Miller Mélanges de littérat. grecque Par. 1868.
⟨...⟩ = Διὰ τοιούτων γωνιωδῶν ἀγκυλῶν περικλείονται ὅσα κρίνονται προσθετέα εἰς ξένον κείμενον.
[...] = ὁμοίως τὰ διαγραπτέα ἐκ τοῦ κειμένου.
(!) = δηλοῖ ὅτι ἀπαραλλάκτως παρατίθεται ξένον κείμενον.

17

Β'.

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΚΑΙ

ΦΡΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΕΙΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

18

Βαγγελισμὸς

1. Ἂν δὲν ἔρτ' τοῦ Βαγγελισμοῦ καὶ τ' ἅγια Σαράντα,
μὴ λές, ἐγὼ ξεχείμασα, βγῆκα σὲ καλοκαῖρι.
(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 171).

Ὅτι τὸ ἐαρινὸν θάλπος ἡμερῶν τινῶν τοῦ Φεβρουαρίου καὶ τοῦ Μαρτίου ἀρχομένου δὲν εἶναι ἀσφαλὲς μαρτύριον τῆς λήξεως τοῦ χειμῶνος. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔαρος συμπίπτει εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων (9 Μαρτίου κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον)· καὶ οὐ μόνον μέχρι ταύτης τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (25 Μαρτίου) πρέπει νὰ περιμένωμεν διὰ νὰ κρίνωμεν περὶ βελτιώσεως τοῦ καιροῦ διότι ὡς ἄλλαι παροιμίαι διδάσκουσι (βλ. Μάρτης 101. 102), τὴν 25 Μαρτίου δὲν εἶναι ἀσυνήθης ἀναλαμπὴ τοῦ χειμῶνος, καὶ ἐκ μετεωρολογικῶν παρατηρήσεων κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γινομένων συνάγεται ἂν ἐπίκεινται καταιγίδες· πολυπληθεῖς δ' ἄλλαι παροιμίαι ἀναφέρουσιν ὅτι καὶ κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ Μαρτίου ἡμέρας ἐνσκήπτει δριμὺς χειμὼν (βλ. Μάρτης 93), καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἀπρίλιον, οὗ ἡ δεκάτη ὀγδόη ἡμέρα μνημονεύεται ὡς ἀκρότατον ὅριον τοῦ χειμῶνος (βλ. Ἀπρίλης 16, Μάρτης 67). — Περίεργος εἶναι ἡ διατύπωσις τῆς παροιμίας, ἐξ ἧς πλανώμενος ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα ἄγεται μετὰ τὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Βαγγελίστρα

1. Εἶναι γιὰ τὴ Βαγγελίστρα.
(Κοινοτάτη. — Βερ. 22, 3).

Βλ. Τῆνος 1, ἅγιος Ἀντώνης 4, ἅγιος Γιάννης 2, ἅγιος Θεόδωρος 2, ἅγιος Ταξιάρχης 1, Κουδουνᾶς, 1, ἁλυσίδα 1. Εἶναι δηλ. βεβλαμμένος τὰς φρένας, μαίνεται. Συνηθέσταται αἱ τοιαῦται περιφρά-

σεις πρὸς δήλωσιν ὅτι ἄνθρωπός τις εἶναι παρακεκομμένος τὸν νοῦν, ἔχων χρείαν τῆς θαυματουργοῦ ἀντιλήψεως ἱερᾶς τινος εἰκόνος ἢ τῆς ἐγκλείσεως εἰς θεραπευτήριον φρενοβλαβῶν. Ὁ ἐν Τήνῳ ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας εἶναι τὸ ὀνομαστότατον τῶν ἱερῶν, εἰς ἃ προστρέχουσι προσδοκῶντες θεραπείαν οἱ πάσχοντες, καίπερ νεώτατον. Ἐκτίσθη μὲν ἐν ἔτει 1823, εὐθὺς μετὰ τὴν εὕρεσιν τῆς θαυματουργοῦ θεωρουμένης εἰκόνος, ἀλλ' εἰς τὰς δύο ἐτησίας πανηγύρεις (τὴν 25 Μαρτίου καὶ τὴν 15 Αὐγούστου) συναγείρονται ἐξ ἁπασῶν τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν πλήθη προσκυνητῶν, πιθανῶς πολλῷ μείζονα τῶν συνερχομένων τὸ πάλαι εἰς τὸ μέγα ἐν τῇ νήσῳ ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ συνθυόντων τὰ Ποσίδεια. — Σημειωτέον δ' ὅτι ὀψέ ποτε διεφημίσθη ἐπὶ θαυμασίαις ἰάσεσι φρενιτικῶν νόσων· ἡ μὲν πρώτη ἀναγραφὴ τῶν θαυμάτων τῆς Εὐαγγελιστρίας (Εὕρεσις τῆς πανσέπτου εἰκόνος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ οἰκοδομὴ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας εἰς τὴν νῆσον Τῆνον. Ἐν Βενετίᾳ 1833 σ. 17 κέ.) οὐδὲν τοιοῦτο θαῦμα ἀναφέρει· ἀλλ' ἤδη ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀναγραφῇ (Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θετταλοῦ Περιγραφὴ τῆς ἐν Τήνῳ νήσου εὑρεθείσης ἁγίας καὶ θαυματουργοῦ εἰκόνος τῆς κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ τῶν θαυμάτων αὐτῆς. Ἀθ. 1848), ἥτις ὡς δευτέρα ἔκδοσις τοῦ ἀνωτέρω βιβλιαρίου φέρεται καὶ ἐν ταῖς μεταγενέστεραις ἐκδόσεσιν αὐτῆς (ἔκδοσις τρίτη ὑπὸ Χ. Ἀναστ. Δούκα Ἀθ. 1850. Ὁμοίως τρίτη, δαπάνῃ Ἰγν. Κυριακοπούλου. Ἀθ. 1852) πρῶτον θαῦμα ἀναφέρεται ἡ θεραπεία μανιακοῦ κορασίου ἐκ Σύρου καὶ ἄλλα καταλέγονται ὅμοια πρὸς τοῦτο θαύματα. Καὶ ὁ στιχουργὸς τοῦ «Ὕμνου εἰς τὸν ἐν Τήνῳ ἱερὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας» Γ. Σκόκος (Ἀθ. 1853 σ. 16) ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἄλλων θαυμάτων τῆς εἰκόνος ὅτι «φρενήρεις μένουν φρόνιμοι.»

βαγενᾶς

1. Βαγενάδες καὶ γαιδάροι
ἕνα μῆνα ἔχουν τὴ χάρη.
(Ἀθηνῶν).

Βλ. γάδαρος 58, ψαρᾶς 18. Ἐπὶ βραχύτατον χρόνον, ἐπὶ ἕνα μό-

νον μῆνα καθ' ὅλον τὸ ἔτος, εἶναί τινες εὐτυχεῖς καὶ περιζήτητοι· ὡς οἱ μὲν πιθοποιοὶ κατὰ Σεπτέμβριον, ὅτε διὰ τὴν συγκομιδὴν τοῦ οἴνου τιμᾶται ἡ ἐργασία των, οἱ δὲ ὄνοι τὸν Μάρτιον (βλ. καὶ Μάρτης 111), ὅτε ἄφθονον ἔχουσι χλόην καὶ ὀλίγην ἐργασίαν.

βαγένι

1. Δὲν τὰ φταῖς ἐσύ, τὰ φταίει τοῦ βαγενιοῦ ὁ πίρος.

(Ζατούνης Γόρτυνος παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βαγένι (τὸ ἄλλως βαρέλι ἢ βουτσὶ) ὁ ξύλινος πίθος, εἰς ὃν ἐμβάλλουσι τὸν οἶνον· μεγεθυντικῶς ἡ βαγένα, ὑποκοριστικῶς τὸ βαγενάκι. Ὁ κατασκευαστὴς καὶ ὁ πωλητὴς βαγενιῶν λέγεται βαγενᾶς (θηλ. βαγενοῦ). Οἱ βυζαντινοὶ ἔγραφον βαγοίνιον (βλ. Ducange), παρετυμολογοῦντες τὸ ὄνομα, ὅπερ πιθανῶς ἐλήφθη ἐκ τοῦ λατιν. vagina[1]. Πίρος δὲ τὸ κυλινδρικὸν ἐκ σκληροῦ ξύλου (συνήθως κεδρίνου) πῶμα, δι' οὗ περιειλιγμένου διὰ λινοῦ ῥάκους φράττουσι στεγανῶς τὸ κατώτατον τρῆμα τοῦ πεπληρωμένου οἴνου ξυλίνου πίθου· οὗτος ἐξάγεται, ὅταν μέλλῃ νὰ κενωθῇ ὁ πίθος, ἐμβάλλεται δ' ἀντὶ αὐτοῦ εἰς τὸ τρῆμα τὸ μετὰ στρόφιγγος ἔμβολον, ὁ κρουνός· ὅταν δ' ὀλίγον μόνον οἶνον πρόκειται ν' ἀντλήσωσι προτοῦ ν' ἀρχίσῃ ἡ κατανάλωσις τοῦ ἐν τῷ πίθῳ οἴνου, ἐξάγουσι τὸ λεγόμενον πιράφι (ἐκ τοῦ πίρος μετὰ τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως - άφιον), δι' οὗ εἶναι πεφραγμένον τὸ ἄνω ἔλασσον τοῦ πίθου τρῆμα. Ἡ λ. εἶναι ἰταλική, pirolo (γαλλ. piron), ἔχουσα πιθανῶς σχέσιν πρὸς τὸ ἑλλ. πείρω. — Ἡ φράσις λέγεται πρὸς τοὺς ἀκοσμοῦντας ἕνεκα μέθης. Δὲν εἶσαι δηλ. σὺ ὁ αἴτιος τούτων τῶν κακῶν, ἀλλ' ὁ οἶνος ὃν ἔπιες. Παραπλήσια τὰ τοῦ

[1]) Ὁ G. Meyer Neugr. St. II, 15 ἐτυμολογεῖ τὴν λ. ἐκ τοῦ σλαβ. βαγιάν. Εἰς τὴν προτεινομένην ὑπ' ἐμοῦ ἐτυμολογίαν φαίνεται ἀντικειμένη ἡ ποσότης τῆς δευτέρας συλλαβῆς τοῦ vagina Ἀλλὰ τὴν τροπὴν τοῦ μακροῦ i τῆς λατινικῆς εἰς ε κρίνω δυνατήν, ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅμοια φαινόμενα ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις, σπάνια μέν, ἀλλ' ἀνεξήγητα, ἂν ὡς κανόνα ἄνευ ἐξαιρέσεως δεχθῶμεν ὅτι τὸ μακρὸν i εἶναι πάντοτε ἄτρεπτον· οἷον carena ἀπὸ τοῦ carina ἐν τῇ ἰταλ., esteva ἀντὶ τοῦ stiva ἐν τῇ ἱσπαν., καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις spena ἀντὶ τοῦ spina, ven ἀντὶ τοῦ vinum κτλ., πρὸς δὲ τούτοις τὴν οὐχὶ ἀσυνήθη ἐν τῇ ἑλληνικῇ τροπὴν τοῦ τονουμένου ι εἰς ε, οἷον πίπτω πέφτω, δίχτυ δέχτυ (ἰδιωματικῶς). Σημειωθήτω καὶ τὸ φαμελιὰ ἐκ τοῦ familia, οὗ τὸ i ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις διετηρήθη.

Ἐφίππου: «Οἴνου σε πλῆθος πόλλ' ἀναγκάζει λαλεῖν» (παρ' Ἀθην. Β', 38 b. Meineke FCG. III, 340, 4. Kock CAF. II, 263, 25)· καὶ τοῦ Ἀλέξιδος, ὅτι «οἶνος φιλολόγους πάντας ποιεῖ τοὺς πλεῖον πίνοντας αὐτὸν» (παρ' Ἀθην. Β', 39 b. FCG. III, 512, 17. CAF. II, 400, 284). Πρβλ. καὶ τὸ ὁμηρικόν: «οἰνός σε τρώει μελιηδής, ὅστε καὶ ἄλλους βλάπτει, ὃς ἂν μιν χανδὸν ἕλῃ μηδ' αἴσιμα πίνῃ» (Ὀδ.Φ,293).

βάγια

1. Ἐπῇρε βάγια.

(Λελέκ. Ἐπιδ. 234, 51. — Πελοποννήσου).

Πρβλ. παίρνω 25α. Βάγια τὰ βαΐα φοινίκων (πρβλ. Ἰωάνν ιβ', 13), τὰ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανεμόμενα, καταχρηστικῶς δὲ καὶ οἱ κλάδοι τῆς δάφνης (laurus nobilis L.), τῆς καὶ ἄλλως βαγιᾶς καλουμένης, δι' ὧν συνήθως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀντικαθίστανται οἱ σπανιώτεροι κλάδοι φοίνικος τοῦ δακτυλοφόρου. Ἡ φράσις λέγεται ἐπὶ οἴνου, ὅστις ἀρχίζει νὰ ὀξινίζῃ, πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου παρέχοντος σημεῖα διαταράξεως τῶν φρενῶν. Πόθεν ἡ μεταφορὰ ἀγνοῶ· ἴσως μεταξὺ τῶν πολλῶν φαρμάκων τῶν ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἐκτροπίου οἴνου συνειθίζετό που καὶ ἡ ἐμβολὴ εἰς τοὺς πίθους κλάδων ἢ φύλλων φοίνικος ἢ δάφνης· ἢ τοὐναντίον ἐπιστεύετο ὅτι ἡ προσέγγισις δάφνης διαφθείρει τὸν οἶνον, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπρέσβευον ὅτι ἐκ τῆς ὀσμῆς τῆς δάφνης βλάπτεται ἡ ἄμπελος (Θεόφρ. φυτ. ἱστ. Δ', ις', 6. φυτ. αἰτ. Β', ιη', 4). Κατὰ τὰ Γεωπονικὰ (Ζ', 11) ἐπέθετον ἐπὶ τῶν πωμάτων τῶν πίθων κλάδους δάφνης, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν βλάβην τῶν οἴνων.

βάθος

1. Εἶμαι μέσ' 'ς τὰ βάθη τσῆ γῆς καὶ τοῦ πελάου.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Φράσις ἀντιστοιχοῦσα πρὸ τὸ τοῦ Σοφοκλέους (Οἰδ. Κολ. 1527): «εἰς ὅσον κλύδωνα δεινῆς συμφορᾶς ἐλήλυθεν». Λέγεται ὑπὸ τοῦ παθόντος μεγάλην τινὰ ἠθικὴν ἢ ὑλικὴν ζημίαν καὶ εἰς ἀπόγνωσιν περιελθόντος.

2. Χαῖρε βάθος ἀμέτρητον!
(Μεσσηνίας).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ κανόνος Ἰωσὴφ τοῦ Ὑμνογράφου εἰς τὴν Θεοτόκον τῷ Σαββάτῳ τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου (Christ et Paranikas Anthologia Carminum christ. σ. 249). Ἐπὶ τῶν πολλὰ σφετερισθέντων δημόσια μάλιστα χρήματα.

βαθὺς

1. Βαθὺ πηγάδι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἐπὶ κρυψίνου. Ὡς ἐκ βαθέος φρέατος μετὰ δυσχερείας ἀντλοῦσιν ὕδωρ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς περὶ οὗ ὁ λόγος, πολλὰ μὲν γινώσκοντος, ἄγνοιαν δὲ προσποιουμένου, δυσχερῶς θ' ἀποσπάσῃς ἀπόρρητόν τι. - Τὸ βαθὺς ἀντὶ τοῦ πονηρὸς εἶπε καὶ ὁ Μένανδρος (Σουίδ. λ. Meineke FCG IV, 315, 414). Ἡ δὲ μεταφορικὴ χρῆσις τοῦ φρέατος ἐπὶ κακοῦ εὕρηται καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (βλ. Ἑρρ. Στεφάνου θησαυρὸν ἐν λ.).

2. Ὅποιος βαθιὰ ξαμώνει, βαθιὰ γκρεμίζεται.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ψηλὰ 13.

βαλάνι (βλ. καὶ βελανίδι).

1. Φάε βαλάνιν, πιὲ νερό,
νὰ δῇς τοῦ σ'οίρου τὸν καιμόν.
(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Δαμαντάρα).

Βλ. φαγεῖ 40. — Ὅτι τὸ ὕδωρ πινόμενον μετὰ τὴν βρῶσιν βαλάνων βαρύνει τὸν στόμαχον. Ἀλλὰ συνήθως παραλλαγαὶ τῆς παροιμίας λέγονται ἀλλαχοῦ πρὸς διασυρμὸν τῶν ὑδροποτῶν, ἡ ἔννοια δ' ὅτι τὸ μὲν ὕδωρ εἶναι ἐνίοτε ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγείαν, ἐν ᾧ σπανιώτερον ὁ οἶνος.

βάλλω (βάζω, βάνω).

1. Ἄλλ' ἀλεῦριν εἰς τὴν σκάφην καὶ πολλοὺς σταυροὺς μὴ κάμνῃς.

(Ῥόδου. Ἐφημ. Φιλ. 1862 σ. 2133 [Βάλ' ἀ. εἰς τὴν σκάφην — κάμῃς.] καὶ Βενετ. 89, 55 [ὁμ.] — Καρπάθου. ΖΑ. 347, 84 [Βάλ'] καὶ Μαν. 277, 109 [εἰς τὴσ σκάφηκ καὶ]).

Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπικαλώμεθα τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν ἐκεῖ ὅπου κυρίως εἶναι χρεία τῆς ἰδίας ἡμῶν ἐπιμελείας καὶ φροντίδος· οὕτως ὁ θέλων νὰ ζυμώσῃ οὐδὲν ἀνύει διὰ προσευχῶν καὶ δεήσεων, χρεία δὲ νὰ θέσῃ τὸ ἀναγκαῖον ἄλευρον εἰς τὴν σκάφην.

2. Βάζε τ' ἀπὸ τὸ ἕνα καὶ βγάλε τ' ἀπὸ τἄλλο.

(Νε. 16, 115 — Β'. 17, 8 [Βάζετ' ἀπ' τὸ] — Β. 38, 1 [ὁμ.]).

Βλ. αὐτὶ 3. Ἐννοεῖται βάλλε τὸ λεχθὲν ἀπὸ τὸ ἓν αὐτὶ κτλ. Μὴ πρόσεχε εἰς τὰ λεχθέντα, ἀνάξια προσοχῆς ὄντα.

3. Βάλε ἀλεῦρι, κάμε πίττα.

(Βλ. Κατζιούλ. 1080. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 57. — Κ. ϛ', 11. — Νε. 16, 116 (πίτταν.] — Β'. 17, 2. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1534. — Β. 38, 5. — Κα. 938. — Βάρνης. Κρ. 14).

Βλ. παίρνω 24, πρβλ. τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ τῶν προχείρως δι' ὀλίγων μέσων κατορθουμένων· λέγεται προσέτι καὶ πρὸς τοὺς ἰσχυριζομένους ὅτι ἀγνοοῦσι πῶς συντελεῖται ἔργον τι εὐχερές, ἵν' ἀποφύγωσι τὴν περὶ τούτου φροντίδα· καὶ ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ, ὅτι πρὸς κατασκευὴν οἱουδήποτε ἔργου εἶναι ἀναγκαῖα ἐφόδιά τινα.

4. Βάλ' ἀλεῦρ' νὰ κάνις ψουμί.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀλεῦρι 3, πρβλ. τὴν προηγουμένην.

5. Βάλ' αὐγὰ καὶ βούτυρο καὶ κάμ' ἀκονοζοῦμι.

(Κατζιούλ. Ἐπιμ. 106. — Κ. α', 42 [βούτυρον] — Κ. ϛ', 11 [ὁμ.] — Νε. 16, 117 [ὁμ.] — Β'. 17, 3 [κάμε] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1535 [καὶ φθειάσ' ἀ.] — Β. 38, 6).

Βλ. ἀρ. 13, πρβλ. ἀρ. 7. Ὅτι ἡ οἰκοδέσποινα, ἀφοῦ ἐκ τῆς οἰκίας δὲν ἐλλείπουσι βούτυρον καὶ αὐγὰ ἢ τυρός, δύναται νὰ παρα-

θέσῃ τράπεζαν εἰς τοὺς ξενιζομένους, μαγειρεύουσα πρόχειρον ἔδεσμα· σπανιώτερον δὲ λέγεται ἡ παροιμία πρὸς τοὺς πολλὰ μὲν καὶ δαπανηρὰ ἀπαιτοῦντας, ὑποτιμῶντας δ' ἐπίτηδες τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ἵνα παραστήσωσιν ἀσήμαντον τὴν ἀξίωσίν των. Ἡ λ. ἀκονοζοῦμι, κωμικῶς ἐσχηματισμένη ἐκ τοῦ ἀκόνι (ἡ ἀκόνη καὶ καθόλου ὁ χάλιξ) καὶ ζουμί, δηλοῖ ἔδεσμα παράλογον καὶ ἀδύνατον, ζωμὸν λίθων. Ὁ μῦθος, ὅτι ἕνας Ἀρβανίτης Τοῦρκος ἐκόνεψε μιά φορά σὲ μιᾶς γριᾶς τὸ σπίτι, καὶ ζήτησε νὰ τοῦ βάλῃ καὶ φάγῃ. Ἐκείνη ἔκανε πῶς δὲν εἶχε τίποτα νὰ τὸν φιλέψῃ. «Αἴ μωρὴ βάβω, τῆς λέει ὁ Ἀρβανίτης, σὰ δὲν ἔχῃς τίποτα, σύρε κάτω 'ς τὸ ποτάμι καὶ πᾶρε κἀμπόσα ἀκόνια, νὰ σοῦ φκειάκω γὼ ἕνα φαεῖ». Καὶ ἀφοῦ τὰ ἔφερε ἡ γριά· «Αἴ, φέρε τώρα, τῆς λέγει, καὶ λίγο τυρὶ καὶ βούτυρο νὰ ἰδῇς τί θὰ γένῃ». Καὶ ὁ ἀγᾶς ἐτηγάνιζε τάχα τἀκόνια καὶ ἡ γριὰ τὸν κύτταζε μὲ ἀπορία. Ὕστερα κάθησε 'ς τὸ τραπέζι, ἔπαιρνε τἀκόνια, τὰ ἔγλυφε, τὰ ἔφτυνε κ' ἔτρωγε τἄλλο φαεῖ. (παρὰ Δ. Μ. Σάρρου). Ὅμοιος μῦθος ἐν παλαιῷ γαλλικῷ fabliau περὶ μοναχοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξαπατήσαντος ἁπλοϊκὰς γυναῖκας καὶ κατασκευάσαντος ῥόφημα δῆθεν ἐκ χαλίκων μόνον.

6. Βάλ' αὐτὰ καὶ βγάλ' αὐτά.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 166.— Β. 39, 10.— Παρὰ Ι. Βερέττα [Βγάλ' αὐ. καὶ βάλ' αὐ.]).

Βλ. ἀρ. 18. 24. Ἐπὶ πτωχῶν, ὅτι ἀδυνατοῦσι ν' ἀλλάξωσιν ἔνδυμα ἢ δι' ἐπίσης εὐτελοῦς ἀντικαθιστῶσι τὸ παλαιότερον.

7. Βάλε αὐγὰ καὶ βούτυρο, νὰ ἰδῇς φαγεῖ ποῦ κάνεις.

(Κα. 937).

Πρβλ. ἀρ. 5, καλὸς 24. Ὅτι ὁ ἔχων ἄφθονα τἀναγκαῖα ἐφόδια δύναται καὶ ἀδέξιος μάγειρος ὢν νὰ παρασκευάσῃ ἐκλεκτὰ ἐδέσματα· μεταφορικῶς δὲ λέγεται καὶ ἐπὶ τῶν καυχωμένων ὅτι ἐπετέλεσαν δυσχερές τι ἔργον, χωρὶς ν' ἀναλογισθῶσιν ὅτι τὸ ἐπιτευχθὲν δὲν εἶναι ἀντάξιον τῶν δαπανῶν, τὰς ὁποίας κατέβαλον καὶ τῶν κόπων, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπεβλήθησαν.

8. Βάλ' ἐδῶ καὶ βάλε δένδρο.

(Βερ. 69, 1.—Β. 39, 13 [δέντρα.]).

Ὁ Βενιζέλος ἑρμηνεύει: «ἐπὶ τῶν δραστηρίως ἐνεργούντων εἰς ὠφέλιμα». Ἀλλὰ μᾶλλον φαίνεται παραλλαγὴ τῆς ἑπομένης καὶ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουσα.

9. Βάλ' ἐδῶ καὶ βάλ' ἐκεῖ.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 167. — Β. 39, 15).

Βλ. τὴν προηγουμένην, δίνω 45, παλαμύδα 1, πρβλ. δίνω 49. 76. Λόγοι πόρνης συμπληρούμενοι δι' ἐμφαντικῶν ἀσέμνων χειρονομιῶν· διὰ τῆς πρώτης τείνοντες τὴν παλάμην, δηλοῦσιν ὅτι πρέπει νὰ λάβωσι χρήματα. Ἀναιδέστερον καὶ σαφέστερον ἄνευ τῶν χειρονομιῶν ἐκφράζει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἡ παροιμία ἐν λ. παλαμύδα 1. Λέγεται δ' ἡ παροιμία ὑπὸ τοῦ ἀναλαβόντος ἔργον τι εἰς δήλωσιν ὅτι πρὸς ἐκτέλεσιν τούτου ἀνάγκη νὰ προκαταβληθῇ ὁ συμπεφωνημένος μισθός. Ἀνάλογα τὰ τοῦ Ἡρώνδου (Β', 79 - 83, πρβλ. καὶ 19 - 20) ὅπου λέγει Βάτταρος ὁ πορνοβοσκός: «Ἐρᾷς σὺ μὲν ἴσως Μυρτάλης· οὐδὲν δεινόν, | ἐγὼ δὲ πυρέων· ταῦτα δοὺς ἐκεῖν' ἕξεις· | ἢ νὴ Δί', εἴ σευ θάλπεταί τι τῶν ἔνδον, | ἔμβυσον εἰς τὴν χεῖρα Βατταρίῳ τιμήν, | καὐτὸς τὰ σαὐτοῦ θλῆ λαβὼν ὅκως χρῄζεις.» — Ὅμοιαι παροιμίαι **Ἰταλ.** Prima chi mi tocchi, dammi li patachi = προτοῦ νὰ μὲ ἀγγίξῃς, δός μου τὰ γρόσια (σικελ. Pitrè II, 264). — **Γερμαν.** Gibst du ihr, sie gibt sich dir = ἂν τῆς δίνῃς, σοῦ παραδίνεται κι' αὐτὴ (W. I, 1377, 261). Gibst du mir, so geh' ich mit dir = ἂν μοῦ δίνῃς, ἔρχομαι κ' ἐγὼ μαζί σου (αὐτ. 262).

10. Βάλε καὶ κειὰ ποῦ πῇρες νὰν τὰ βρῇς ὁλόσωστα.

(Κα. 940).

Βλ. ἀρ. 15. Ἐπὶ τῶν παραπονουμένων ὅτι ἐζημιώθησαν ἐν συνεταιρικῇ ἢ ἐν οἱαδήποτε ἄλλῃ ἐπιχειρήσει, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἐπλεονέκτησαν σφετερισθέντες δολίως ξένα χρήματα.

11. Βάλτε μου κ' ἐμέν' καρφάκι.

(Βάρνερ: καρφὶ 1 [Βάλε μου κ' ἐμένα καρφί.] — Βλ. Κατζιούλ. 101, 22. — Κατζιούλ. Ἐπιμ. 366. — Κ. β', 10 [Βάλετε] — Μα. 44 [Χαλκιᾶ, βάλε μοι καὶ ἐμὲ κ.] — Νε. 17, 119 [Βάλετε] — Β'. 17, 4 [ὁμ.] — Ἠπείρου Ἀρ. 1536 [Βάλετε κ' ἐμὲ κ.] — Β. 39, 14 [ὁμ.] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [Βάλε μου κ' ἐμὲ κ.] — Λάστας Γόρτυνος παρὰ Ν. Λάσκαρη [ὁμ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην, ἀλεποὺ 20, χελῶνα 1. Ἐπὶ τῶν ἀξιούντων νὰ τύχωσι τῶν τιμῶν, ἃς βλέπουσιν ἀπονεμομένας εἰς ἀνωτέρους των, ἕνεκα δὲ τῆς αὐθαδείας των ἐπισυρόντων καθ' ἑαυτῶν κακά. Καὶ ἐπὶ τῶν παρεμβαινόντων εἰς ἀλλότρια καὶ ὑπέρτερα τῶν δυνάμεών των ἔργα καὶ διὰ τοῦτο βλαπτομένων· προσέτι ἐπὶ τῶν προσδοκώντων νὰ τύχωσιν ἀγαθοῦ τινος, ἀντὶ τούτου δ' ἀποκομιζόντων ζημίαν. Ὁ μῦθος, ὅτι βάτραχος ἰδών ποτε νὰ πεταλώνουν ἄλογον, ἅπλωσε καὶ αὐτὸς μὲ ἔπαρσιν τὸ πόδι του εἰς τὸν πεταλωτήν, καὶ εἶπε· Νὰ ποῦ ἔτυχα κ' ἐγὼ ἐδῶ εἰς κατάλληλον καιρόν· κάμετε λοιπὸν γρήγορα γιὰ νὰ πεταλώσετε κ' ἐμέ. Κατ' ἄλλην παραλλαγὴν ἀλώπηξ ἦτο ἡ ἀξιώσασα τοῦτο (βλ. ἀλεποὺ 20), κατ' ἄλλην χελώνη (βλ. χελῶνα 1) καὶ κατ' ἄλλην τέλος κάμηλος, ἣν καὶ ἐπετάλωσαν καὶ ἀπῆλθε χωλαίνουσα. Καὶ ἐν τοῖς Αἰσωπείοις μύθοις ἀναφέρονται βάτραχοι πάσχοντες δεινά, διότι ἠθέλησαν νὰ μιμηθῶσι μεγαλύτερα ζῶα (ἀρ. 84 Η. Βαβρ. 42. Ἰγνατ. τετράστ. Α΄, 42), καὶ κάμηλος, διότι ἐζήτησε νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς ταῦρον (βλ. καμήλα 8). — Ὅμοιαι παρ. **Ῥωμοῦν**. Shi bróska 'shi întinde laba sa o potcovésca = καὶ ὁ βαθρακὸς ἁπλώνει τὰ πόδια του νὰ τὰ πεταλώσουν. (Zanne 1362). — **Σερβ.** Εἶδε ὁ βαθρακὸς ποῦ πετάλωναν τὸ ἄλογο καὶ σήκωσε κι' αὐτὸς τὸ πόδι του. (Wuk σ. 334).

12. Βάλε με κ' ἐμὲ καρφίτσα, ἀπὲ νὰ ἰδῇς.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

12α. Βάλε νά βρῃς.

(Κα. 939 — Θηναίας Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ 14.

13. Βάλε τυρὶ κὶ βούτυρου κὶ φκειάσ' ἀκουνουζοῦμ'.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 5.

14. Βάλι νὰ βγάλῃς.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 12α. 19. 26, πρβλ. ἀρ. 16, ἀδειάζω 4, δίνω 31. Ἂν μὴ ἀποταμιεύσῃς δὲν θὰ ἔχῃς πόθεν νὰ λάβῃς χρήματα· καὶ ἂν μὴ καταθέσῃς κεφάλαια δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾷς κέρδη. Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Il ne peut issir du vaissel fors ce qu'on y a mis (Leroux II, 312). Il ne peut issir du sac que ce qu'il y a (αὐτ.). — **Ῥωσ.** Ὅ τι βάλλεις αὐτὸ καὶ βγάζεις (Dal I, 58).

15. Βάλ' κ' ἐκεῖνα ποῦ ἔκλεψες,
νὰ μὴ σοῦ λείπῃ τίποτα.
(Κα. 941).

Βλ. ἀρ. 10.

16. Βάλ' τα, νὰ τὰ ματαπάρῃς.
(Ἠπείρου. ΖΑ. 198, 15).

Πρβλ. ἀρ 14, δανείζω 5. 8. 9. Ὁ μὴ ἀποδίδων τὰ ὀφειλόμενα δὲν εὑρίσκει δανειστήν. Ὁ μῦθος περὶ δανειστοῦ, ὅστις ὅτε ὁ ὀφειλέτης τῷ ἀπέδιδε τὸ χρέος του, δὲν ἐλάμβανε τὰ χρήματα ἀνὰ χεῖρας, οὐδὲ ἠρίθμει αὐτά, ἀλλὰ πολλὴν πρὸς αὐτὸν ἔχων πίστιν, τῷ ἐδείκνυε μόνον κρύπτην τινὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ του, εἰς ἣν τῷ ἔλεγε νὰ τὰ ἀποθέσῃ. Ὅτε δ' ἐζήτει οὗτος νέον δάνειον, τῷ ἔλεγε νὰ λάβῃ μόνος του τὰ χρήματα ἐκ τῆς αὐτῆς κρύπτης. Τοῦτο ἐπανελήφθη πολλάκις· τέλος ἦλθεν εἰς πειρασμὸν ὁ χρεώστης καὶ προσεποιήθη ὅτι κατέθεσε τὰ χρήματα, χωρὶς νὰ τὸ πράξῃ. Ἀλλ' ὅτε πάλιν ἦλθε νὰ δανεισθῇ, ὁ φίλος του τῷ ἔδειξε τὴν γνωστὴν κρύπτην, ἵνα ἐκεῖθεν λάβῃ τὰ χρήματα. Ὅτε δὲ ὁ αἰτῶν τῷ παρετήρησεν ὅτι εἶναι κενή, ἐκεῖνος ἀπεκρίθη: «Βάλ'τα νὰ τὰ ματαπάρῃς».

17. Βγάλ' ἀπὸ κεῖ ποῦ κρέμεται καὶ 'άλ' ἐκεῖ ποῦ χάσκει.
(Καρπάθου. ΖΑ. 347, 87 [βάλ' ἐκεῖ] καὶ Μαν. 277, 116 [Βγάλε πό κεῖ]).

Ἐκ τοῦ περισσεύοντος οἰκονόμησον τὸ ἐλλεῖπον· ἔμφραξον τὸ χάσμα διὰ τοῦ περιττοῦ καὶ συρομένου ὑφάσματος.

18. Βγάλε αὐτὰ καὶ βάλ' τὰ ἴδια.
(Κα. 972).

Βλ. ἀρ. 6.

19. Δὲν ἔβαλες,
δὲν ἔβγαλες.
(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 104).

Βλ. ἀρ. 14.

20. Ἔβαλα, ἔβαλες, κάθου παραπάνω.
(Βλ. Κατζιούλ. 1071).

Οὕτω παρέφρασα τὴν παρὰ Κατζιούλη παροιμίαν, ἕνεκα τῆς μετοχῆς θέντος. Πιθανῶς ὅμως ὁ Κατζιούλης παρέφρασεν ἐλευθέρως τὴν ἐν λ. ἕνας 17 παροιμίαν.

21. Ἐβάλαν καὶ τσῆ ἀρκούδας ἀπανωκαμπήλαυκο.
(Κα. 505).

Ἐπὶ τῶν παρ' ἀξίαν καταλαμβανόντων μεγάλα καὶ σεμνὰ ἀξιώματα. Τὸν μῦθον, ἐξ οὗ ἡ παροιμία, ἀγνοῶ.

21α. Ἔβαλεν κ' ἐπέβαλεν κ' ἐπῆρεν κι' ἀσσὸ σκεῦος.
(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 56, 60).

Ὑπερπληρώσας τὸ ἀγγεῖον δύναται νὰ λαμβάνῃ ἐξ αὐτοῦ. Ἐπὶ πρεσβύτου πεπειραμένου, εἰς ὃν ἐπιτρέπεται νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ διάγῃ κατὰ βούλησιν.

22. Ἐγὼ βάνω τὸν κοῦκό μου, κι' ὁ κοῦκος τὴν ὀρά του.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ παρὰ Ἠλ. Τσιτσέλη [Ἐγώβανα]).

Βλ. ὁρίζω 4.

23. Μὲ τὴν βυτίνα πῶχει στάριν μὴν τὰ ἄλλης.
(Ἰκαρίας. Σταματιάδου Ἰκαριακὰ σ. 144).

Πρβλ. μεγαλύτερος 7. Μὴ ἔριζε πρὸς ἐκείνους, ὧν πάντοτε ἔχεις ἀνάγκην. Βυτίνα εἶναι τὸ σκεῦος, ἐν ᾧ φυλάττουσι τὸν σῖτον ἐν τῇ οἰκίᾳ· τὴν λέξιν ἀναγράφει ὡς γλῶσσαν τῶν Ταραντίνων ὁ Ἡσύχιος, σημαίνουσαν λάγυνον, ἀμίδα· ἐν ἄλλῳ τύπῳ (πυτίνη) κεῖται παρ' Ἀριστοφάνει (Φωτ. Λεξ. σ. 478, 1). Εὕρηται καὶ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς· σώζεται δὲ πλὴν τῆς Ἰκαρίας καὶ ἐν Σέρραις τῆς Μακεδονίας

ἀμετάλλακτος, καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος παρεφθαρμένη, οἷον βυτίνια, βουτίνα, πουτίνα κτλ. (βλ. ὅσα περὶ τῆς λέξεως ἔγραψαν ὁ Πανταζίδης ἐν Φιλίστορι Γ' σ. 127 καὶ ὁ G. Meyer Neugr. St. III, 17-18).

24. Μιὰ τοὺ βάζ', μιὰ τοὺ βγάζ',
τίπουτα ἔν ἀπουτάζ'.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 6.

25. Ὅσι, ὅσι, νὰ σὲ βάλω 'ς τὸ λιθάριν.
(Κύπρου. Σ' 56.— Σ. 279. 57).

Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ ἐξαπατήσωσί τινα. Ὁ μῦθος ἄγνωστος.

26. Σὰν δὲν βάλῃς,
πῶς θὰ βγάλῃς;
(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 14.

27. Σὰν σὲ βάλῃ κάτω, ὅπως θὲ θὰ σὲ γαμήσῃ.
(Παρνασσίδος).

Ἀντίστοιχος τῇ ἐπιφωνήσει τοῦ Βρέννου: «τοῖς νενικημένοις ὀδύνη!» (Πλουτάρχ. Κάμιλ. 28. Mantiss. prov. 206), ἢ λατινιστί: Vae victis (Otto 1844).

28. Σὰ σὶ βάλου 'ς τ'ν τριβέλλα,
θέλις πήδα, θέλις γέλα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ὅταν ἐγὼ δυνηθῶ νὰ ἐκτελέσω κατὰ σοῦ τὸν σκοπόν μου, ἀδιαφορῶ παντελῶς τίνα γνώμην θὰ ἔχῃς περὶ τοῦ πράγματος. — Τριβέλλα, ἡ, καὶ συνηθέστερον ὑποκοριστικῶς τριβέλλι, τό, λέγεται μικρὸν τρυπάνιον, δι' οὗ οἱ ξυλουργοὶ διατρυπῶσι τὸ ξύλον, ὅπως ἐμπήξωσιν ἧλον. Ἡ λ. ἐκ τοῦ ἰταλ. trivello, ὅπερ παράγεται ἐκ τοῦ λατ. terebellum (Βλ. Diez Etymol. Wörterb. λ. taraire).

29. 'Σ τοὺν τόπου βάνε,
κὶ 'ς τοὺ δρόμου κλάνε.

('Ιωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

'Απόφθεγμα τῶν ἀγωγιατῶν. Οἱ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως ἐπιβάλλοντες ὑπέρμετρα βάρη εἰς τὸ φορτηγὸν ζῶον, ἀμηχανοῦσι καθ' ὁδόν, ἀναγκαζόμενοι ν' ἀνακουφίσωσι τὸ δυσβάστακτον φορτίον.

30. Τὴν ἀκοήν μου γροίκας την,
καὶ τὴν θωριάν μου θῶρές την,
'ς τὸν κόρφον σου τί μ' ἔβαλλες;

(Σύμης. ΚΠ. Η', 485, 88).

'Επὶ τῶν ἐξ ἰδίας ἀβουλίας ἀτυχούντων, ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ τῶν βλαπτομένων ὑπ' ἀχαρίστων, οὓς εὐηργέτησαν καί περ γνωρίζοντες ὅτι ἦσαν φαῦλοι. Πιθανώτατα ἀναφέρεται ἡ παροιμία εἰς τὸν Αἰσώπειον μῦθον περὶ τοῦ ἐλεήσαντος τὴν ἐκ τοῦ ψύχους ἐκπνέουσαν ἔχιδναν καὶ θερμάναντος αὐτὴν ἐν τοῖς κόλποις του (ἀρ. 97 Halm. Νικ. Χρυσοβέργ. σ. 10, 29 Treu. Βαβρ. 147. 147[α]. 147[β]. 'Ιαμβ. 1 σ. 234. 'Ιγνατ. Τετράστ. Α', 17 Crusius).

31. Τό βαλε 'ς τὰ γλάκια.

(Κυθήρων. Πανδ. ΙΒ' 452 καὶ Β. 302, 240 [Τό βαλα τὰ γλάκια· ἢ πόστα]).

Φράσις ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν κοινοτάτην «τό βαλε 'ς τὰ πόδια» καὶ λεγομένη ὁμοίως ἐπὶ τῶν τρεπομένων εἰς φυγήν. Γλάκι καὶ γλάκισμα τὸ τρέξιμον, γλακῶ τὸ τρέχω δρομαίως, τὰ ἀλλαχοῦ λακῶ, λάκισμα, (ἐκ τοῦ ἀρχαίου λάσκω, ἐλάκησα ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ). Αἱ παρὰ Βενιζέλῳ παραλλαγαὶ εἶναι ἀνύπαρκτοι, προελθοῦσαι ἐξ ἐσφαλμένης ἀντιγραφῆς τοῦ ἐν τῇ Πανδώρᾳ καλλίστου Κυθηρίου γλωσσαρίου τοῦ Α. Καλλούτση· τὸ ἀκατανόητον πόστα προῆλθεν ἐκ τοῦ πόδια (τό βαλε 'ς τὰ πόδια). Ἡ φράσις «τό βαλε πόστα» ἔχει ὅλως διάφορον ἔννοιαν, λεγομένη ἐπὶ χαρτοπαιγνίου (ἐκ τοῦ ἰταλ. posta, γαλλ. mise).

Βαλτεσινΐκο

1. Ἐβγᾶτε 'ς τὸ Τζιορβΐκο,
νὰ ἰδῆτε χωριὸ Βαλτεσινΐκο.
νὰ ἰδῆτε κοτζαμπάσιδες, καὶ βρικολιὸ παπάδες,
κι' οὔλα τὰ γουρνοκούμασα γιομᾶτ' ἀναγνωστάδες.
(Λάστας Γόρτυνος παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἐκ τῶν περιπαιγμάτων τῶν χωρίων. Διασύρει τοὺς κατοίκους τοῦ Βαλτεσινίκου, πρωτευούσης τοῦ δήμου Κλείτορος ἐν Ἀρκαδίᾳ, ὡς ἐπαιρομένους, διότι ἔχουσι πολλοὺς προύχοντας καὶ πεπαιδευμένους ἱερεῖς. — Βρικολιὸ τὸ βουκόλιον καὶ μεταφορικῶς μέγα πλῆθος.

βάλτος

1. Ὅποιος πάει 'ς τὸ βάλτο νὰ κυνηγήσῃ θὰ λερωθῇ.
(Πελοποννήσου).

Πρβλ. μύλος 37. Βάλτος, ὁ, = τὸ ἕλος· ἡ λέξις κοινοτάτη, καθὼς καὶ τὰ παράγωγα βαλτήσιος, βαλτώδης, βαλτώνω, καὶ τὰ σύνθετα βαλτότοπος, βαλτοφάσουλα, (τὰ ἐν ἑλώδει τόπῳ παραγόμενα), βαλτοκούκκια κτλ. Συνηθέστατον καὶ ὡς τοπικὸν ὄνομα, οἷον Βάλτος (ἡ ἐπαρχία ἐν Ἀκαρνανίᾳ, τὸ ἐθνικὸν Βαλτινός), καὶ Βάλταις ἐν Κεφαλληνίᾳ [1].— Ἡ παροιμία διδάσκει, ὅτι ὁ κοινωνῶν φαύλων ἔργων

[1]) Ἡ παλαιοτάτη μνεία τῆς λέξεως ἐν Λέοντος (τοῦ Ἰσαύρου;) Τακτικ. ια', 3, ὅπου κεῖται κατ' αἰτιατικὴν πληθ. «βάλτας», ἀπὸ ὀνομαστικῆς βάλτα, ἡ, ἢ βάλτη. Φέρεται καὶ ὑπὸ τὸν τύπον τὸ βάλτον (Bekker. An. Gr. σ. 1096 παρὰ Sophocles Greek Lex. λ., ὅπου ὅμως ἀμφίβολον ἂν σημαίνει τὸ ἕλος)· πιθανῶς εἰς βάλτα (τά) πρέπει νὰ διορθωθῇ καὶ τὸ παρὰ Φωτίῳ ἐν λ. τέλματα: «τὰ πηλώδη καὶ τελευταῖα τοῦ ὕδατος ἢ β ά τ ρ α», ὅπερ παρὰ Σουίδα παρεμορφώθη οὕτω: «ἢ βάθρα». Τοῦ ἐπιθέτου βαλτώδης παράδειγμα ἐκ τοῦ Κωνστ. Πορφυρογενν. πρὸς Ῥωμαν. 28 σ. 123, 4 ἀναφέρει ὁ Σοφοκλῆς, κεῖται δὲ καὶ παρ' Ἄννῃ τῇ Κομν. Η', 3 σ. 227 d. Par. Παρὰ Σκυλίτζῃ δὲ φέρεται ὡς τοπωνυμία τὸ σύνθετον Βαλτολιβάδι, ὡς ἀπὸ ὀνομαστικῆς δῆθεν ἡ Βαλτολιβὰς (σ. 832 d. Par. σ. 684, 12 Bonn). Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως εἶναι ἄδηλος. Ὁ Κοραῆς (Ἄτ. τ. Β' σ. 77-8) παράγει αὐτὴν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν ἅλσος, καὶ παρὰ τοῖς Ἠλείοις Ἄλτις, μεταπλασθὲν μὲ τὸ ἀρχικὸν δίγαμμα ἐκ τοῦ οὐδετέρου εἰς τὸ ἀρσενικὸν βάλτος. Ἀλλὰ τὸ ἅλσος καὶ ἡ Ἄλτις δὲν εἶχον δίγαμμα. Ὁ Δέφνερ πάντων ἀπιθανώτατα παράγει ἐκ ῥίζης Ϝελ, ἐξ ἧς καὶ τὸ ἕλος, ὅθεν ὁ βάλτος εἶναι ἡ τελευταία μεταμόρφωσις τοῦ ἕλους,

ἢ συμπράττων πρὸς πονηροὺς πάντως θὰ δυσφημηθῇ· λέγεται προσέτι καὶ ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ, ὅτι οὐδὲν δύναταί τις νὰ ἐπιτύχῃ ἄνευ θυσιῶν ἀναλόγων.

Βαρβαριὰ

1. Ἀ Σ τὴν Βαρβαριὰ τὰ ῥοῦχά μου, 'ς τὴν Κρήτη τὸ σπαθί μου.
(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 184).

Ἐπὶ τῶν ἀκαταστάτων.

βάρδια

1. Ἕνα χαλὶ ξεροσυκιά, τοῦ κόρακα ἡ βάρδια.
(Καρπάθου Μαν. 281, 182).

Χαλὶ (ὑποκοριστικὸν τοῦ χηλή, δωρ. χαλὰ) ἐνταῦθα σημαίνει τὸν κλῶνα· συνήθη ἐν τῇ κοινῇ ἑλληνικῇ τὰ σύνθετα διχάλι (χηλὴ) καὶ διχάλα, ἡ (τὸ δίκρανον) καὶ τὸ ἐπίθετον διχαλωτὸς (δίχηλος, δισχιδής). Βάρδια (ἡ) ἡ φρουρά, ἐκ τοῦ βενετ. vardia (ἰταλ. guardia), λέξις κοινὴ ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος· ἐκ ταύτης ὄνομα βαρδάτορας (guardatore) ἢ βαρδιᾶνος (vardian), καὶ ῥῆμα εὔχρηστον μόνον εἰς τὴν προστακτικὴν βάρδα (varda), βαρδᾶτε (vardate). — Ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν μετὰ προσοχῆς φυλασσόντων πράγματα ἀνάξια λόγου.

Βαρδιᾶνοι

1. Οἱ Βαρδιᾶνοι ἐγινήκανε μυζήθραις.
(Κεφαλληνίας παρὰ Ἠλ. Τσιτσέλη).

ἀναφυέντος ἐν αὐτῷ τοῦ ἔκπαλαι ἐκλιπόντος δίγαμμα. Ὁ Σοφοκλῆς καὶ ἄλλοι τινὲς ἐτυμολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ σλαβικοῦ (παλαιοσλαβικοῦ, βουλγαρικοῦ, σερβικοῦ) blato, κατὰ μετάθεσιν γενομένου balto. Ὁ G. Meyer (Neugr. Stud. II, σ. 64) ἀναφέρων τὴν σλαβικὴν λέξιν καὶ τὰς ταὐτοσήμους ἀλβαν. μπάλιτε, ῥωμουν. balta, πάσας σημαινούσας ἕλος, εἰκάζει ὅτι ὑπῆρχε πιθανῶς ἀρχέτυπος ἰλλυρικὴ λέξις baltom· ἐκ ταύτης παρελήφθη ἀρχέτυπος σλαβικὴ boltom ἐξ ἧς παρήχθη ἡ σλαβικὴ blato. Αἱ δ' ἀλβανικαὶ καὶ ῥωμουνικαὶ λέξεις καὶ ἡ μεσαιωνικὴ ἑλληνικὴ βάλτη, θηλυκοῦ γένους οὖσαι, ἐσχηματίσθησαν ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ τῆς εἰκαζομένης ἐκείνης ἰλλυρικῆς λέξεως· καὶ ὁ βάλτος ἐγένετο ἐπίσης ἐκ τοῦ baltom, ὡς ἐκ τῶν λατιν. forum καὶ stabulum ἐγένοντο τὰ ἑλληνικὰ ἀρσενικὰ φόρος καὶ στάβλος.

Βαρδιᾶνοι νησὶς μακρὰ καὶ στενὴ πρὸς ἀριστερὰν τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὸν κόλπον τοῦ Λιβαδίου ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἡ παροιμία ἐπὶ ἀδυνάτων.

βαρετὸς

1. Ὁ βαρετὸς τοῦ οἴκου του γίνεται νοικοκύρης.

(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. κληρονόμος 1, πρβλ. ἀπελπίζω 3.

βαρειέμαι

1. «Καυγούμαστε! — Δὲ βαρέθηκες ποῦ τό πες;»

(Κρήνης παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ὁ ὀκνηρὸς ὀλιγωρεῖ καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἵνα μὴ κοπιάσῃ. Ὁ μῦθος περὶ δύο ὀκνηρῶν ἐν τῷ Τεμπὲλ-χὰν (ἐν τῷ ἀσύλῳ τῶν ὀκνηρῶν) τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἵτινες πυρκαϊᾶς γενομένης, οὐ μόνον δὲν ἐκινήθησαν ἐκ τῆς κλίνης των, ἀλλὰ καὶ ν' ἀνακοινώσωσι πρὸς ἀλλήλους τὸ γεγονὸς ὤκνουν.

2. Ὅποι βαράσ'κεται πολλά, πλέξο δουλεύ'.

(Ὄφεως Πόντου. Ἀστ. Πόντ. 296, 228).

Βλ. ὀκνὸς 16.

3. Ὅποιος βαρειέται πολλὰ στερεύεται.

(Ἀθηναϊκή. Βύρ. Β', 441 [βαρένεται] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ὁμ.] — Καρυᾶς Κορινθίας παρὰ Γ. Τσαγρῆ).

Βλ. ὀκνεύω 3.

βαριορίζικος

1. Ἄνθρωπος βαριορίζικος, ἀτός του κι' ἀπατός του κάνει κακὸ τῆς μοίρας του, ποῦ δὲν τὸ κάνει ὁ ὀχτρός του.

(Θήρας Δε. Στ. 69 [καὶ ἀ. του κάμνει κακὸν-κάμν' ὁ ἐχθρός του.] — Β. 17, 217 [καν' ὁ χθρός του] — Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ καὶ παρὰ Πυργιανοῦ [τσῆ μοίρας]).

Βλ. ἄνθρωπος 37.

βάρκα

1. Ἔχουμ' ἕντεκα κ' ἡ βάρκα γέρνει.
(Μεσσηνίας. Νεα. 153).

Βλ. ἀρ. 4. Τὰ πράγματα ἡμῶν ἵστανται ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς. Ἡ μεταφορὰ προδήλως ἀπὸ λέμβου κινδυνευούσης ν' ἀνατραπῇ ἐκ τοῦ πολλοῦ φορτίου.

2. Ἢ τὸ πλεμόνι 'ς τὴ βάρκα, ἢ ἡ βάρκα 'ς τὴ Λυγιὰ δὲν πάει.
(Φάρσας τῆς ἐπαρχίας Κραναίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὁ λέγων ἀπειλεῖ ὅτι θὰ τιμωρήσῃ παραχρῆμα τὸν μὴ ἀποδίδοντα ὅ τι ἥρπασεν. Ἡ παροιμία ἐπλάσθη ἐξ ἀσημάντου τινὸς γεγονότος, ἁρπαγῆς πνευμονίου ἐκ λέμβου φαρσινῆς ὑπὸ συμπλωτῆρος καὶ ἀρνήσεως τοῦ λεμβούχου νὰ ἐκπλεύσῃ εἰς Φάρσαν πρὸ τῆς ἀποδόσεως τοῦ πράγματος. Ἡ Λυγιὰ εἶναι ὁρμίσκος τοῦ χωρίου Φάρσας, οὗ ἀπέχει τέταρτον χιλιομέτρου περίπου· ἐκεῖθεν κομίζουσιν οἱ Φαρσινοὶ εἰς Λιξούριον πρὸς πώλησιν καυσόξυλα, ἄχυρα, γιαλικὰ ἤτοι ὄστρεα, μαλάκια καὶ τὰ τοιαῦτα, προμηθεύονται δ' ἐκ Λιξουρίου τρόφιμα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπλάγχνα βοῶν ἢ προβάτων, διὰ τὸ εὔωνον αὐτῶν.

3. Σὰ βουλιάῃ ἡ βάρκα, τί χρειάζεται ἡ σέσσουλα;
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δε Βιάζη).

Ἀφοῦ καταδύεται ἡ λέμβος εἰς τί θὰ ὠφελήσῃ ἡ διὰ τοῦ ἀντλίου (βενετ. sèssola) ἀπάντλησις τοῦ ὕδατος; Ὅτι ἐπὶ ἀναποφεύκτου συμφορᾶς ματαία πᾶσα πρὸς σωτηρίαν προσπάθεια.

4. Τρεῖς κ' ἡ βάρκα γέρνει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 1.

βάρος

1. Βάρος περιττὸν τῆς γῆς.
(Βερ. 19, 4. — Β. 40, 31. — Βάρνης. Κρ. 14 [περιττὸ τοῦ κόσμου]).

Παράφρασις τοῦ ὁμηρικοῦ: «ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης» (Ἰλ. Σ. 104. Εὐστάθ. αὐτ. σ. 742, 16 εἰς Ὀδ. Υ, 379 σ. 1896, 43), ἐν χρήσει παρὰ μόνοις τοῖς λογιωτέροις. Ἡ παράφρασις φέρεται καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ: «βάρος περισσὸν γῆς» (παρὰ Στοβ. ΚΗ', 1) καὶ παρὰ Φίλωνι τῷ Ἰουδαίῳ (τ. ΙΙ σ. 308): «τὰ δὲ μηδαμῇ χρήσιμα τῷ βίῳ οὐδὲ ζῆν εἶναι λυσιτελές, περιττὸν ἄχθος ὄντα γῆς, ὡς εἴπέ τις»· ἀναγράφεται δ' ὡς παροιμία καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παροιμιογράφων καὶ λεξικογράφων: «Γῆς βάρος» (Σουίδ. λ. Ζωναρ. σ. 435. Κῶδ. Βοδλ. 288. Βατικ. Κρ. 165. Διογενιαν. 290. Γρηγ. Κύπρ. 102. Μόσχ. 155. Μακάρ. 198. Ἀποστόλ. 441 f). Παρέλαβον δ' ἐκ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἄλλοι λαοί· οἷον **Γερμαν.** Er ist nit werdt, dass jn der erdbod trag = δὲν εἶναι ἄξιος νὰ τὸν βαστάζῃ ἡ γῆ (W. V, 204, 34. Βλ. καὶ ἀρ. 35).

Βαρυπνᾶς

1. Ἐτσίλησέ με τὸ σκουφὶν τοῦ βαρυπνᾶ.

(Κύπρου. Σ'. σ. 252. καὶ Σ. τ. Β' σ. 485).

Μ' ἐπλάκωσε ἡ σκούφια τοῦ βαρυπνᾶ, ἤτοι ἐπέπεσεν εἰς ἐμὲ κοιμώμενον ὁ ἐφιάλτης. Βαρυπνᾶς (ἐκ τοῦ βαρὺς καὶ ὕπνος μετὰ τῆς καταλήξεως -ᾶς, ὅθεν ὁ ἐπιφέρων βαρὺν ὕπνον) καλεῖται ὁ Ἐφιάλτης, τὸ δ' ὄνομα τοῦτο παραφθαρὲν ἐγένετο βαρυχνᾶς (οὕτω καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς), γαρυπνᾶς, καὶ κατὰ παρετυμολογίαν βραχνᾶς (ἐκ τοῦ βράγχος, βραχνός), καὶ σβραχνᾶς (Βλ. τὴν ἐμὴν Νεοελλ. μυθολογ. σ. 437 κέ. καὶ τὴν καλλίστην συγγραφὴν τοῦ W. H. Roscher Ephialtes σ. 56 κέ.). Ὁ Ἐφιάλτης λέγεται παρ' ἡμῖν καὶ Μώρα διὰ λέξεως ἥτις φέρεται παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς καὶ ὡς ἐπίκλησις τῆς Γιλλοῦς (μωρρᾶ, ὡς ἔχουσι τὰ χειρόγραφα)· συνηθέσταται δ' εἶναι πολλαὶ ἄλλαι φράσεις ταὐτόσημοι πρὸς τὴν προκειμένην, οἷον: Μ' ἐπλάκωσ' ἡ μώρα. Μ' ἔπνιξε ἡ μ. Μ' ἔσκασ' ἡ μ. Ἔπαθα μώρα. Εἶχα μώρα. — Ἀναφέρεται δ' ἐν τῇ κυπριακῇ φράσει τὸ σκουφὶν τοῦ βαπυπνᾶ, διότι πιστεύουσιν, ὅτι ὁ Ἐφιάλτης ἐπιβάλλει τὸν σκοῦφόν του εἰς τὸν κοιμώμενον. Ἂν ὅμως οὗτος δυνηθῇ ν' ἁρπάσῃ τὸν σκοῦφον τοῦ Ἐφιάλτου, κατὰ τὰς πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπικρατούσας

δοξασίας, γίνεται πανίσχυρος καὶ πλουσιώτατος (Βλ. Ν. Γ. Πολίτου Τὸ σκουφὶν τοῦ Βαρυπνᾶ ἐν Παναθηναίοις 1901 τ. Β΄ σ. 122-7).

βαρὺς

1. Ἂν πῇς βαρύ εἰν' τὸ φόρτωμα, καρτέρει ἀπανωγόμπι.
(Κα. 488).

Ἀπανωγόμπι (ἐπάνω-γόμος), τὸ ἀλλαχοῦ ἀπανωγόμι, ἤτοι τὸ πρόσθετον φορτίον τὸ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ φορτηγοῦ κτήνους ἐπιτιθέμενον· σημειωτέα ἡ προσθήκη τοῦ π μετὰ τὸ μ, ἥτις ἄλλως μόνον πρὸ συμφώνου συνειθίζεται ὡς λ. χ. ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς τύποις συγκεκομμένων λέξεων μπστάκι (μουστάκι), μπσκάρι (μουσκάρι) κτλ. Ἴσως προέρχεται ἐκ παρετυμολογίας, ἐκληφθέντος τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ ὡς γόμπου, ἤτοι ὕβου· (ἡ λ. συνήθης ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐκ τοῦ ἰταλ. gobba, gobbo). — Ἡ παροιμία διδάσκει ὅτι ὁ ἀδικούμενος θὰ ὑποστῇ δεινότερα, ἂν διὰ τῶν παραπόνων του παροργίσῃ τὸν ἀδικοῦντα.

2. Βαρέα μὴ λεγνύντ'σ', τσακοῦνταν τὰ μέσα σ'.
(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 55, 47).

Βλ. πολὺς 53α. 57α. Παραπολὺ μὴ σείεσαι καὶ λυγίζεσαι, διότι θὰ τσακισθοῦν τὰ σωτικά σου. Ὅτι καταγέλαστοι γίνονται οἱ προβάλλοντες ἀξιώσεις ἀνωτέρας τῶν δυνάμεών των. Ὁ μῦθος ἐν λ. πολὺς 53α.

3. Βαρὺ σὸν ἄλα.
(Βούας Καλαβρίας. Mor. 98, 6).

Βλ. γλυκὸς 2. Ἡ περίεργος παρομοίωσις βαρέος πράγματος πρὸς ἅλας εὕρηται καὶ παρὰ Σειρὰχ κβ΄, 16 (Βλ. τὸ χωρίον ἐν λ. ἄνθρωπος 18).

4. Βαρὺς σὰν τὸ μολίβι.
(Κοινοτάτη).

Παρομοιώσεις βαρέων πραγμάτων πρὸς μόλυβδον βλ. καὶ ἐν ἄλλαις παροιμίαις (ἄνθρωπος 18. 43, πλέω 3). Καίτοι τὸ εἰδικὸν βάρος τοῦ μολύβδου εἶναι ἔλασσον τοῦ εἰδικοῦ βάρους ἄλλων μετάλ-

λων, θεωρεῖται ὅμως σχετικῶς βαρύς, διότι ἔχει βάρος δυσανάλογον πρὸς τὴν σκληρότητα αὐτοῦ (πρβλ. Ἀριστοτέλ. φυσ. ἀκροάσ. δ', 9 σ. 217b, 19). Ἐν τοῖς ἀρχαίοις μαγικοῖς καταδέσμοις ἀναγράφεται τοιαύτη τις ἀρά: «ἡ γλώσσα αὐτοῦ μόλυβδος γένοιτο» ἤτοι βαρεῖα ὥσπερ μόλυβδος. (Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1869 σ. 333-5 ἀρ. 405-7. Κουμανούδη Ἐπιγρ. Ἀττ. ἐπιτ. 2584-5. Wvensch Defixion. tabellae atticae ἀρ. 96. 97). Εἴδομεν δ' ἐν λ. ἄνθρωπος 18 ὅτι καὶ ἐν ταῖς γνωμολογίαις καὶ παρὰ Σειρὰχ ἀπαντῶνται τοιαῦται παρομοιώσεις· Συνήθεις δ' εἶναι καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις: **Ἰταλ.** Peso come il piombo (Giusti 368).— **Γαλλ.** Lourd comme du plomb (RTP. 1897 σ. 258). — **Καταλ.** Pesat com lo plom (Vieta σ. 176). — **Γερμαν.** Er ist so schwer wie Blei (W. IV, 465,15) καὶ μονολεκτικῶς bleischwer (Grimm Wörterb. λ. blei 1. bleischwer).

5. Βαρὺ τὸ παξιμάδι.

(Ἀν. ἐπ. Α', 426, 68).

Ἡ ἔννοια πιθανῶς τῆς παροιμίας ταύτης εἶναι ὅτι ἐπίμοχθος εἶναι ἡ μέριμνα περὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου διὰ τῆς ἰδίας ἐργασίας, ἄνευ τῆς βοηθείας ἄλλου (ὅστις νὰ μαλακώνῃ τὸ παξιμάδι· πρβλ. βρέχω 11)· ἢ ὅτι δυσχερὴς ὁ βίος τῶν ναυτῶν, τῶν κυριωτάτην τροφὴν ἐχόντων διπυρίτην.

βαρῶ.

1. Ἂς βαρῇ τοῖς μύγαις.

(Πτζ. 222, 107. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἐπὶ ἀέργου, εἰς ὃν δηλ. μόνον ἔργον ὑπελείφθη, ἡ ἀποσόβησις τῶν μυιῶν.

2. Ἂς τὸν βαρῇ τὸ κῦμά του.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1527.- Β. 35, 453).

Ἐπὶ πονηρῶν ἀτυχησάντων· ὅτι πρέπει ν' ἀφεθῶσιν ἀνενόχλητο διότι ἱκανῶς τιμωροῦνται ἐκ τῶν ἐπελθόντων εἰς αὐτοὺς ἀτυχημάτων.

3. Βάρει ἀπάνου, βάρει κάτου, γιὰ νὰ βρῆς ποῦ θὰ βαρέσης.

(Κα. 953).

Μετ' ἐπανειλημμένας ἀποπείρας ἐπιτυγχάνεται τέλος ἀκριβῶς ὁ στόχος.

4. Βαρεῖ κεῖ ποῦ σταλίζει ἡ ψεῖρα.

(Πτζ. 223, 119 [στασίζ' ἡ ψ.: προδήλως ἐσφαλμένον] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [Θὰ σὲ βαρέσω κεῖ]).

Σταλίζω εἶναι ῥῆμα κοινότατον, σημαῖνον ἀναπαύομαι τὴν μεσημβρίαν ἐν σκιερῷ τόπῳ, κυριολεκτούμενον δ' ἐπὶ τῶν βοσκημάτων·[1])

[1]) Τοῦ ῥήματος τούτου φέρεται καὶ τύπος σταλιάζω, ὅπερ λέγεται ἐπὶ διαμονῆς παρατεταμένης ἀνθρώπου ἔν τινι τόπῳ ἀκουσίας ἢ ὀχληρᾶς· καὶ σύνθετον ἐμφαντικώτερον ξεροσταλιάζω· φρ. «ἐστάλιασα 'ς τὰ πόδια μου» ἢ «ξεροστάλιασα» ἢ «ξεροστάλαξα 'ς τὰ πόδια μου»= ἀνέμενον ὄρθιος ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Ἐν Ἰκαρίᾳ σταλίζω = ἠρεμῶ καὶ φρ. «ἠστάλισεν ὁ βοῦς» = μένει ἥσυχος ὁ βοῦς (Σταματιάδου Ἰκαριακὰ σ. 139.) Ἐν Νισύρῳ δὲ σταλίζω = μένω ἐν ἐστεγασμένῳ τόπῳ ὅπως προφυλαχθῶ ἐκ τῆς βροχῆς (ΖΑ. σ. 387)· καὶ μεταφορικῶς ἐν Κεφαλληνίᾳ νυστάζω πολὺ καὶ κινῶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐκ τῆς νύστας (Νεοελλ. ἀν. Β', 320). Ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν Ἠπείρῳ καὶ ἀλλαχοῦ στάλος (ἀρσ.) λέγεται ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἀναπαύονται τὰ πρόβατα τὴν μεσημβρίαν καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύσεως. Ἐν Ἰκαρίᾳ (Σταματιάδ. αὐτ.) στάλος = κοίλωμα ἐν τῇ ἀνθρακιᾷ, ἐν ᾧ θέτουσι τοὺς ἄρτους ἵνα ὀπτηθῶσιν. Ἐν Κεφαλληνίᾳ (Νεοελ. ἀνάλ Β', 320) καὶ ἐν Νισύρῳ ἡ λ. ὀξυτονεῖται (σταλός), σημαίνει δ' ἐκεῖ μὲν τὴν μάνδραν τῶν προβάτων ἐν Νισύρῳ δὲ «τὸ μέρος ἔνθα δύναται νὰ στεγασθῇ τις ἐν καιρῷ βροχῆς». Ἐν Τραπεζοῦντι συνειθίζεται τὸ ὑποκοριστικὸν (τὸ σταλὶ) πρὸς δήλωσιν τῆς μάνδρας τῆς ἀγέλης, ἐν Ὄφει δὲ καλύβης ἀγροτικῆς (ΚΠ. ΙΙΙ', 164). Ἐν Κρήτῃ διὰ τοῦ ἐπιθήματος -τρα σχηματίζεται πρὸς δήλωσιν τοῦ τόπου ἡ λ. σταλίστρα, ἡ, συνήθη δ' αὐτόθι καὶ τὰ ῥηματικὰ τὸ σταλιστὸ καὶ τὸ στάλισμα, ὅπερ καὶ ἀλλαχοῦ ἀκούεται (Βλαστ. σ. 177).

Ὁ Πασπάτης (Χιακ. γλωσσ. σ. 334) τὸ μὲν σταλίζω παράγει ἀπὸ τοῦ στάβλος, ὑπολαμβάνων ὡς ἄλλον τύπον τοῦ σταβλίζω, τὸ δὲ σταλιάζω ἀπὸ τοῦ ἰταλ. stallo, σημαίνοντος τόπον, διαμονήν. Ὁμοίως ὁ G. Meyer (Neugr. St. IV, 86) ἐκ τῆς αὐτῆς ἰταλικῆς λέξεως stallo ἐτυμολογεῖ τὸ στάλος καὶ πάντα τὰ παράγωγα. Ἀλλ' ἡ ἐτυμολογία αὕτη μοὶ φαίνεται ἄστοχος. Ἡ ἰταλ. ἐκείνη λέξις, καὶ ἑτέρα τις, stalla (θηλ.=στάβλος), καθὼς καὶ πᾶσαι αἱ ὅμοιαι λέξεις τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν παρήχθησαν ἐκ τῆς παλαιᾶς γερμανικῆς stal, σημαινούσης σταθμόν, τόπον, στάβλον (Diez Etym. Wörterb. λ. stallo). Αὕτη δὲ κοινὴν ἔχει τὴν ῥίζαν στ ια μετὰ παμπληθῶν ἑλληνικῶν λέξεων, ἐν αἷς καὶ ἡ στάλη (Curtius Grundz. d. gr. Etym. 4 σ. 211 ἀρ. 216), ὁπόθεν ὁ σταλὸς καὶ τὰ παράγωγα. Ἡ λέξις στάλη μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου: «στάλη ταμεῖον κτηνῶν· ὁ σταλός». Ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος ἐκδότης τοῦ λεξικογράφου Κρὴς Μουσοῦρος παρέλιπε τὸ σταλός, ὁ δὲ τελευταῖος M. Schmidt εἴκασεν ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ στάβλος ἢ σταῦλος. Καὶ οἱ ἐπιμεληθέντες τῆς τελευταίας ἐκδόσεως τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Ἑρρ. Στεφάνου περιέ-

τόπος ὅπου σταλίζει ὁ φθεὶρ λέγεται κωμικῶς τὸ κρανίον, παραπλησίως πρὸς τὸς τὴν ῥῆσιν τοῦ Εὐβούλου «πρὸς φθεῖρα κείρασθαι» (παρὰ Πολυδ. Β', 29. Φωτ. Λεξ. σ. 463, 13. Meineke FCG. III, 221, 3. Kock CAF. II, 175 32). Ὅθεν ἡ φράσις ἐπὶ τοῦ καιρίαν πληγὴν βάλλοντος.

5. Βάρει κ' ἔπαρε.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 176. - Β. 40, 28).

Ἐπὶ τόπου ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ βία καὶ ἡ αὐθαιρεσία.

6. Βάρ' ἐμεῖς,
πέσ' ἐμεῖς.

(Βλ. Κατζιούλ. 101, 31. - Κ. γ', 480 [καὶ πέσ' ἐ.] - Κοραῆς Ἄτ. Β', 78 [Βάρει ἡ. πέσε ἡ.] - Β[1] 17, 9. - Βερ. 18, 2. - Ἠπείρου. Ἀρ. 175 [Βάρει ἡ. πέσε ἡ.] - Β. 40, 30 καὶ 254, 103 [Πέσ' ἐ. βάρ. ἐ.]. - Πτζ. 223, 120 [Βάρει] - Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 185 [π. ἡμεῖς.]).

Βλ. ἀρ. 7. 8. Ἐπὶ τῶν ἐπιχειρούντων νὰ κακοποιήσωσιν ἐχθρούς, βλαπτόντων δ' ἑαυτοὺς μᾶλλον. Ἡ παροιμία αὕτη διεσκευασμένη παρεμβάλλεται καὶ εἰς σκωπτικὰ ᾄσματα οἷον ἐν τῷ κερκυραϊκῷ:

λαβὸν μετ' ἐνδοιασμοῦ τὴν λέξιν στάλην σημειώσαντες ὅτι «suspecta codicis fides». Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες λεξικογράφοι Γαζῆς (1816) καὶ Κούμας (1826) καταχωρίσαντες αὐτὴν δὲν παρέλειψαν νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι διετηρήθη ἐν τῇ δημώδει. Ὁ Ἡσύχιος προσέτι μικρὸν κατωτέρω ἀναφέρει καὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ τὸ κείμενον τῆς ἑρμηνείας αὐτοῦ προδήλως εἶναι ἐφθαρμένον: «σταλίζομαι· ἐπὶ τῆς στήλης (στάλης;) τρόπον ἕστηκας». Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ τοῦ Ἡσυχίου (Β, 988) ἐν λέξει μὴ τεταγμένῃ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ἐξ οὗ εἴκασαν ὅτι εἶναι παρέμβλημα, ὑποκρύπτεται ἡ στάλη, ἤ ἄλλη τις συγγενὴς λέξις (ἂν μὴ αὐτὴ ἡ κοινῶς σλαβικὴ νομιζομένη λέξις στάνη)· διότι λέγει: «βουστάνη· βοοστασία, ἡ τῶν βοῶν στάσις»· ὅπου ὁ M. Schmidt διορθώνει βουστάλη. Πρὸς τὴν βουστάνην δ' ἤ τὴν βουστάλην τοῦ Ἡσυχίου δὲν φαίνεται παντελῶς ἄσχετος καὶ ἡ μεταγενεστέρα ταυτόσημος λατινικὴ λ. bostar, ἡ διατηρηθεῖσα καὶ ἐν τῇ ἱσπανικῇ (bostar) καὶ ἐν τῇ πορτογαλικῇ (bostal), ἧς ἄγνωστος ἡ ἐτυμολογία. (Diez Grammat. I[2] 34. Etym. Wörterb. II b. λ. bostar. Körting Lat.-roman. Wörterb. 1295).

Ἐκ τοῦ στάλη ἴσως παράγεται καὶ ἡ σταλία, ἣν ὁ Γ. Μ. Ῥάλλης (Ἑρμην. τοῦ ἑλλ. ἐμπορ. δικαίου 1863 τ. Β' σ. 203) ἐξελλήνισε διὰ τῆς νεοτεύκτου λέξεως ὑπερμονῆς. Ἡ σταλία ἀμέσως μὲν φαίνεται ὅτι ἐλήφθη ἐκ τῆς ἰταλ. stallia (βενετ. stalia), ἀλλὰ καὶ αὕτη πιθανώτερον εἶναι ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς στάλης καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ νεολατινικοῦ stallum (πρβλ. Ducange Gloss. latinit. λ. stallum).

«Βάρει ἐκεῖνοι ἐμὲ κλωτσαῖς, | βάρει ἐγὼ τῆς γῆς μαντριαῖς (μουτριαῖς;) κτλ.» (Νεα. σ. 117).

6α. Βάρειε τὸν καλὸν διὰ νὰ γίνῃ καλύτερος.
(Κ. γ', 479).

Βλ. ἀρ. 17.

7. Βάρει μεῖς, πέσε μεῖς·
βάρει οἱ ἄλλοι, πέσε μεῖς.
(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 6.

8. Βάρ' ἐμεῖς, πέσ' ἐμεῖς,
καὶ ψηλὰ στέκομ' ἐμεῖς.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 6. Ἐπι ἀλαζόνων κομπορρημονούντων.

9. Βαρεῖ σὰ στραβός.
(Κοινή)

Βλ. ξυλιὰ 5 καὶ τὰς αὐτόθι σημειουμένας παραλλαγάς.

10. «Βαρεῖς, μαστόρισσα;-Ἂν δώσῃς γάλα καὶ τῆς μάννας μου».
(Ἠπείρου. ΖΑ. 198, 17).

Πρβλ ἀρ. 16, λαλῶ 1. Ἐπὶ ἔριδος, ἀφορμὴν ἐχούσης ὑπονοίας παντελῶς ἀβασίμους Ὁ μῦθος, ὅτι ἕνας γύφτος μιὰ φορὰ ἐφαντάσθη πῶς μπορεῖ ν' ἀποχτήσῃ κοπάδια πρόβατα, καὶ συλλογιζόταν πῶς θὰ τὰ κυβερνήσῃ. Ἔλεγε λοιπὸν τῆς γυναικός του πῶς θὰ κάμῃ τοῦτο κ' ἐκεῖνο, πῶς τὸ γάλα θὰ τὸ χτυπᾷ νὰ βγάνῃ βούτυρο, καὶ τὴν παρακινοῦσε νὰ τὸν βοηθήσῃ, νὰ χτυπᾷ καὶ αὐτή. Καὶ ἡ γυναῖκά του, ποῦ εἶχε τὰ ἴδια μυαλά, κ' ἐφαντάζετο καὶ αὐτὴ πῶς τὰ εἶχαν κι' ὅλας ἐμπρός τους τὰ πρόβατα, τοῦ ἔλεγε πῶς θὰ τὸν βοηθήσῃ μὲ τὴν συμφωνία νὰ δώσῃ γάλα καὶ τῆς μάννας της. Ὁ γύφτος δὲν ἐδέχετο, ἡ γυναῖκα ἐπέμενε, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἤρχιζε φιλονεικία ἀτελείωτη.

11. Βαρεῖ τὴ θύρα,
ν' ἀκούσῃ ἡ παραθύρα.
(Μα. 13 [τὴν θύραν νὰ ἐννοήσῃ ἡ π.] - Ἠπείρου Ἀρ. 1537.- Β. 40, 23).

Βλ. ἀρ. 12, πρβλ. ἀρ. 13. 14, χτυπῶ 11. 24. 25. Ἐπὶ τῶν μὴ τολμώντων ἢ δι' οἱονδήποτε λόγον ἀποφευγόντων νὰ εἴπωσί τι πρός τινα κατὰ πρόσωπον, ὑποδηλούντων δὲ τοῦτο δι' ὑπαινιγμῶν ἢ διὰ πλαγίων λόγων πρὸς ἄλλον. Ὅμοιαι παρ. **Ἀλβαν**. Φόλῃ ι dέραισαι, ται dιγκῃόιγαι πενdσ'έρεγια = πέ το τῆς θύρας ν' ἀκούσῃ ἡ παραθύρα. (Hahn 152, 31). Μπγέρ ι πράκουτ, τ α νεγκιόγαι dαίρα = βάρει τὸ κατώφλιο, ν' ἀκούσῃ ἡ θύρα· (γεγκική, αὐτ. 157, 36. Μήτκου Ἀλβαν. μέλισσα 110 ἀρ. 385). — **Κουτσοβλαχ.** (Ἠπείρου) Da pri pórta, s'eavda parathira = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (Zanne 7632)· Agudese pri pórta, s'eavda firida = ὁμ. (αὐτ.).

12. Βάρει τὴν πόρτα, ν' ἀκούσῃ τὸ παραθύρι.
(Ἠπείρου. Δωδών. σ. 156).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

13. Βαρεῖ τὸ σαμάρι, ν' ἀκούσῃ ὁ γάδαρος.
(Β. 40, 24.— Βάρνης. Κρ. 14 [Βαρᾷ — τὸ γαιδοῦρι. — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1192,87 [γιὰ ν' ἀκούῃ ὁ γάιδαρος].— Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [Βάρει — τὸ γαιδοῦρι.]).

Βλ. ἀρ. 15, χτυπῶ 22. 26, πρβλ. ἀρ. 19. 11, δέρνω 13 καὶ τὰς αὐτόθι παραλλαγάς, λέγω 90. Διάφορος μὲν ἡ παραβολή, ἀλλ' ἡ ἔννοια ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῶν ὑπ' ἀρ. 11. 14. — Ὅμοιαι παρ. **Ρωμουν.** Bate samarul sa pricépa magarul = χτύπα τὸ σαμάρι νὰ νοιώσῃ τὸ γομάρι. (Zanne 2464). Bate sheaua sa pricèpa iépa = χτύπα τὴ σέλλα, νὰ νοιώσῃ ἡ φοράδα (αὐτ. 2480).

14. Βαρεῖ τοῦ τοίχου νὰ νοιώσουν τὰ ποντίκια.
(Βερ. 69, 2 [Βάρ' τοῦ τ.]—Ἠπείρου Ἀρ. 177 [τὸν τοῖχο νὰ φύγουν τὰ]—Β. 40. 26)·

Βλ. τὴν προηγουμένην.

15. Βαροῦνε τὸ σαμάρι,
γιὰ ν' ἀκούσῃ τὸ γομάρι.
(Β. 40, 25.— Πτζ. 223, 122 [Βαροῦν — ν' ἀκούῃ τὸ γαιδοῦρι.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 13.

16. «Βάρ' τα, μωρή! — Δὲν τὰ βαρῶ».
(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Πρβλ. ἀρ. 10. Ἐπὶ γυναικῶν ἰσχυρογνωμόνων.

17. Βάρ' τὸν καλό, νὰ γένῃ καλύτερος·
βάρ' τὸν κακό, νὰ γένῃ χειρότερος.
(Βλ. Κατζιούλ. 1905.— Κατζ. Ἐπίμ. 707.—Β'. 19, 24. — Β. 40, 33).

Βλ. ἀρ. 6α, δέρνω 9. 8 Αἱ σωματικαὶ κολάσεις ἐπανορθώνουσι μὲν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀγαθὴν ἐχόντων τὴν φύσιν, ἀλλ' οὐδὲν ἰσχύουσι παρὰ τοῖς πονηροῖς, ἀποθρασύνουσαι μᾶλλον αὐτούς. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Batti il buono, e' mègliora: batti il cattivo, e' peggiora =χτύπα τὸν καλό, θὰ καλυτερέψῃ· χτύπα τὸν κακό, θὰ χειροτερέψῃ. (Giusti 59. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè I,211. Pasqualigo 77. W. IV, 204, 31) — **Γαλλ.** Bats le meschant il empirera, bats le bon il s'amendera. (Leroux II, 245). -- **Γερμαν.** Strafe den Guten, und er wird besser; strafe den Bösen, und er wird schlimmer = τιμώρει τὸν καλὸν καὶ θὰ γίνῃ καλύτερος, τιμώρει τὸν κακὸν καὶ θὰ γίνῃ χειρότερος (W. IV, 889, 11). Schlage den Guten, so wird er besser; schlage den Bösen, so wird er ärger = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (αὐτ. 214, 31). Der Stock macht den Guten schlimm und den Schlimmen schlimmer = τὸ ῥαβδὶ κάνει τὸν καλὸν κακὸν καὶ τὸν κακὸν χειρότερον (αὐτ. 868, 8). — **Σερβ.** Βάρει τὸν κακόν, νὰ γίνῃ χειρότερος (Wuk 332).

18. Βγάλ' τὴ σκούφια σου καὶ βάρει με.
(Μα. 18 ["Εβγαλε τὴν σκούφιαν σου καὶ β. του.]— Ἠπείρου. Ἀρ. 180. — Β. 41, 40 [Βγάλε] — Κα. 973. — Ππζ. 223, 125 [β. μας]. — Καρπάθου. ΖΑ. 347, 86 [Βγάλε τὴσ σ. — β. μου.] — Ἀθηνῶν [Πᾶρ' τὴ σκ.] — Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου [βάρε με.] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Βγάρ' τὴ)].

Βλ. χτυπῶ 6. Ἐπὶ τῶν ἀποδιδόντων εἰς ἄλλους τὰ ἴδια αὐτῶν ἐλαττώματα, καὶ γενικώτερον ἐπὶ τῶν ἀντιλεγόντων.

19. Δὲν μπορεῖ νὰ βαρήσῃ τὸ γάιδαρο καὶ βαρεῖ τὸ σαμάρι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 13, δέρνω 13.

20. Δράμα ποῦ δὲν βαρεῖ, δὲν σὲ χορταίνει.

(Βούας Καλαβρίας. Μοr. 92, 68).

Δράγμα μὴ ἔχον ἱκανὸν βάρος δὲν σὲ χορταίνει. Κοῦφοι στάχυες ἐμφαίνουσιν ὅτι ἡ παραγωγὴ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἶναι ἀνεπαρκής.

22. Μὲ τὰ δικά μου τὰ λιθάρια μὲ βαρεῖς.

(Βλ. Κατζιούλ. 46, 5. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 199. — Κ. 37. — Κ. β', 30. — Νε. 76, 477. — Β¹. 66, 57 [δ. μου λ.] — Β. 156, 93. — Ἠπείρου. Ἀρ. 719 [Μὲ τὰ λ. μου μὲ βαρεῖ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην, ἀετὸς 1α (συμπληρώματος), πετροβολῶ 1, κατατρέχω 1. Μὲ πολεμεῖς διὰ τῶν ἰδίων μου ὅπλων. Οὕτω λέγουσιν οἱ ἀδικούμενοι ὑπ' ἐκείνων, οὓς πολλαχῶς εὐηργέτησαν, καὶ οἵτινες ἐξ αὐτῶν τῶν εὐεργετημάτων ἀρύονται τὴν δύναμιν, ὅπως βλάπτωσι τοὺς εὐεργέτας. Συνήθως δ' ἐλέγετο ἡ παροιμία ὑπὸ δανειστῶν πρὸς δυστρόπους ὀφειλέτας, οἵτινες οὐ μόνον ἠρνοῦντο ν' ἀποτίσωσι τὸ χρέος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ξένων χρημάτων ἐζήτουν νὰ δεκάσωσι τοὺς δικαστάς, ὅπως καὶ ἐν δικαστικῷ ἀγῶνι κατὰ τοῦ δανειστοῦ νικήσωσι. — Δι' ὁμοίας εἰκόνος τὴν αὐτὴν ἐκφράζει ἔννοιαν ὁ Αἰσώπειος μῦθος περὶ τοῦ ἀετοῦ, ὅστις βληθεὶς ὑπὸ βέλους ὠδύρετο διότι ἐκ τῶν ἰδίων πτερῶν ἀπέθνησκεν (Αἰσώπ. μῦθ. 133 σ. 74 Κοραῆ, ἀρ. 4. 4β Halm)· τὸν μῦθον ἐστιχούργησε καὶ ὁ Βαβρίας (βλ. Ἰγνατ. τετράστιχ. 25 σ. 273-4 Crusius· ἐκ τούτου Ἀποστόλ. 398α. Crusii Babrii fab. ἀρ. 185 σ. 167) Ἦτο δ' ὁ μῦθος Λιβυκός, καὶ πρῶτος διεσκεύασεν αὐτὸν ὁ Αἰσχύλος ἐν Μυρμιδόσιν (ἀποσπ. 129 Dind. 139 Nauck), ὡς μαρτυροῦσιν ἀρχαῖοι συγγραφεῖς (Ἀριστοφάν. Ὄρν. 808 καὶ Σχολ. αὐτ. Σωσίβιος παρ' Ἀθην. ΙΑ', 494 Β. Σχολ. Αἰσχύλ. Ἀγαμ. 822 σ. 509 Dind. Σουίδ. λ. Ταυτὶ μέν. Οὐχ ὑπ' ἄλλων. Πάγας. Διογενιαν σ. 180 Γοττ. Ἀφθόν ἐν Walz Rhet. gr. τ. ΙΙ σ. 12). Μετέπεσε δὲ καὶ εἰς παροιμίαν ἐν πολλῇ χρήσει οὖσαν μάλιστα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, φερομένην δ' ἐν ποικίλαις παραλλαγαῖς: «τοῖς σαυτοῦ πτεροῖς ἑάλως» ἢ ἥλως (Μακάρ. 757. Mantiss. prov. 207· Εὐστάθ. παρεκβ. σ. 632, 35. 1221, 49. Σχολ. Λουκιαν. Ἑρμοτ. 53. Ἀριστείδ. τ. Β' σ. 319. 624. Φίλωνος Ἰουδ. τ. Β' σ. 505. Γαληνοῦ

περὶ τῶν Ἱπποκράτ. καὶ Πλάτ. δογμ. Δ' τ. Ε' σ. 395 Kuhn. Προκοπ. Γαζ. ἐπιστ. 121 σ. 581 Hercher. Γρηγορ. Ναζιανζ. τ. Β' σ. 188c. Γρηγορ. Νύσσ. ἐπιστ. 1 τ. VI σ. 626c. Galland. Ζαχαρ. Μυτιλην. σ. 139. Βίος Μαξίμ. ὁμολογ. τ. I σ. XVIII. Παχυμέρ. Μελέτ. 6 σ. 104 Boisson. Ἰωάνν. Καντακουζ. Β', 21 σ. 435, 10 Bonn). «τοῖς ἐμοῖς κατ' ἐμοῦ κέχρηται πτεροῖς» (Ἡλιόδωρ. Β', 33 σ. 102 Κοραῆ)· «τοῖς αὐτοῦ πτεροῖς κατατοξεύων» (Βασιλείου Καισαρείας Σχολ. εἰς Γρηγ. Ναζιανζ. α' στηλιτευτ. ἐν Notic. et extr. des mss. τ. XI, 2 σ. 64)· «οἰκείῳ πτερῷ τοξευόμενοι» (Ἀκομινάτ. τ. Α' σ. 19, 7 Λάμπρου)· «Παροιμία ἡ λέγουσα κατὰ τὸν Αἰσώπου ἀετὸν ἐμοῖς ὠκυπτέροις τοξεύειν με» (Τζέτζ. Χιλ. Θ', 260 στ. 165-8)· «τοῖς οἰκείοις πτεροῖς βαλλόμεθα» (Ἰουλιαν. ἀποσπ. 9 Hertlein παρὰ Θεοδωρήτ. Ἐκκλ· ἱστ. Γ', 18 τ. Γ' σ. 921). «ἐβλήθη μὲν τοῖς ἡμετέροις βέλεσιν ὁ τοξότης, ἐβλήθη δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ, ὃ δὴ καὶ πικρότερον εἶναι πάντως δοκεῖ» (Μανουὴλ Παλαιολ. ἐν Notic. et extr. des mss. τ. VIII σ. 333). Ἀμέσως ἐκ τοῦ Αἰσωπείου μύθου ἐλήφθη καὶ ἡ παρὰ Βάρνερ (ἀετὸς 1 τ. Β' σ. 32) δημώδης παροιμία.

Διάφορος ἡ διατύπωσις τῆς παροιμίας παρὰ Λουκιανῷ (Ἁλιεὺς 7 σ. 576): «παρ' ἡμῶν τὰ τοξεύματα — λαβὼν καθ' ἡμῶν ἐτόξευες», ἐγγυτέρα οὖσα πρός τε τὴν ἡμετέραν, καὶ πρὸς τὰς παρὰ Ῥωμαίοις (Otto 1750): «hunc telo suo sibi, malitia, a foribus pellere» (Plaut. Amphitr. 269)· «heu, patior telis vulnera facta meis» (Ovid. Her. II, 48)· «sua contra illum tela iaciebam» (Hieronym. epist. 69, 2)· εἰς ἃ προσθετέον καὶ τὸ τοῦ Ἀπουληΐου (Metam. 5 σ. 104): «praeclarus illa sagittarius ipse me telo meo percussi». Παραπλησίαν ἔννοιαν ἐξήνεγκε καὶ ὁ Πουβλίλιος Σύρος (Sentent. 62. Ribbeck 66): «Bis interimitur qui suis armis perit.».

Νεωτέρων ἐθνῶν παραπλήσιαι προιμίαι: **Γαλλ.** Je vais vous battre avec vos propres armes. (Leroux II, 70). Dou fust c'on kint sovent est-on batu = μὲ τὸ ῥαβδὶ ποῦ κρατεῖ κἀνεὶς συχνὰ τὸν δέρνουν (αὐτ. I, 59). — **Γερμαν.** Wir werden mit unsern eigenen Waffen geschlagen = χτυπηθήκαμε μὲ τὰ ἴδια μας τὰ ὅπλα (W. IV, 1725, 37. Βλ. καὶ ἀρ. 32). Man bekommt mit

dem eigenen Stock oft die schönsten Prügel = μὲ τὸ ἴδιο τὸ ῥαβδί του τρώγει κἀνεὶς τοῖς καλύτεραις ῥαβδιαῖς (αὐτ. 869, 37).— **Ῥωσ.** Σᾶς κόβουν μὲ τὰ μαχαίρια σας (Dal. I, 141).—**Ἀρμεν.** Μὲ τὴ σαΐττα ποῦ φτειάνουν ἀπὸ τὰ φτερά του σκοτώνουν τὸν ἀετό. (Prov. armén. 15).

23. Μὴ καὶ βάρει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ἀποτροπὴ καὶ παρακέλευσις ἅμα πρὸς ἐπίθεσιν. Ἡ φράσις ἐπὶ τῶν ἐνδοιαζόντων καὶ κυμαινομένων ἐξ ἀντιθέτων ἀποφάσεων.

24. Ὅπου κι' ἂν τοῦ βαρῇς τοῦ βουγιοῦ, 'ς τὸ πετσὶ τοῦ βαρεῖς.

(Κρήτης. J. 306,135 καὶ Παρνασ. ΙΖ', 797,191 [ἂν βαρῇς τοῦ β. 'ς τὴν προβειὰ τοῦ βαρέχνεις.]).

Πρβλ. πόνος 21 Καὶ τὸ κτῆνος καὶ ὁ ἄνθρωπος πονοῦσιν ὁπουδήποτε τοῦ σώματος καὶ ἂν λάβωσι πληγήν· οὕτω καὶ ἡ ζημία, εἴτε μικρὰ εἴτε μεγάλη, εἶναι ἐπίσης δυσάρεστος, καὶ τὴν ὕβριν ἐξ ἴσου αἰσθάνεταί τις εἴτε εἰς αὐτὸν γινομένην εἴτε εἴς τινα τῶν οἰκείων. Διὰ μεταφορᾶς ὁμοίας πρὸς τὴν παρὰ Πλάτωνι ἐν Πολιτ. Ε' σ. 462 παραπλησίαν ἐξήνεγκεν γνώμην ὁ Κρὴς ποιητὴς τοῦ Ἐρωτοκρίτου (Δ' στ. 514-5): «Ἂν καὶ βαρῇς 'ς τὴν χέρα σου, 'ς τό να δακτύλι μόνον, | γροικᾷς εἰς ὅλο τὸ κορμὶ τὸ βάρος καὶ τὸν πόνον».

24α. Ὅταν βαρῇς, νὰ γιατρευτῇς ἔξοδα μὴ λυπᾶσαι.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Μὴ φείδου δαπανῶν πρὸς θεραπείαν τῆς νόσου, προπάντων ἂν ἐπεδεινώθη αὕτη.

25. Ὅταν εἶσαι βαρειά, βάρει·
κι' ὅταν εἶσαι ἀμόνι, βάστα.

(B¹. 91,201. — B. 232,815. — Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη). — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δε Βιάζη ['Οντὰς εἶ. σφῦρα β. κι' ὀντὰς]).

Βλ. ἀμονι 1

26. Ὅταν σὲ βαροῦνε, βάστα·
θὰ γυρίσῃ κι' ἄλλη στράτα.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Πρβλ. ἀμόνι 1. Ὑπόμενε μετὰ καρτερίας τὴν δυναστείαν, διότι πάντως θὰ ἐπέλθῃ μεταβολὴ καὶ θὰ τιμωρήσῃς τοὺς ἀδικήσαντάς σε.

27. Πᾶρ' τὸν ἕνα, βάρ' τὸν ἄλλο.

(Ζατούνης καὶ Δημητσάνης παρὰ Κ. Ι. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 30, δίνω 64 γ. 93, χτυπῶ 4 8. 16. 17, πρβλ. χτυπῶ 7. Ἐπὶ ἀνθρώπων ἐξ ἴσου φαύλων. Οὗτοι οὐδενὸς ἄλλου εἶναι ἄξιοι, κατὰ τὴν παροιμίαν, εἰμὴ πληγῶν· διὰ τοῦ ἑνὸς αὐτῶν, ὡς ῥοπάλου, πρέπει νὰ τύπτεται ὁ ἕτερος. Ἀπαραλλάκτως λέγουσι καὶ οἱ **Ἀλβανοί**: Ndζέρρε κ'σούλλεν'ε μπιέρρε νά (Reinhold 97). Ἐν Saintonge δὲ τῆς **Γαλλίας** συνειθίζεται μὲν ἡ αὐτὴ φράσις: En prendre un pour cogner sur l'autre, ἀλλὰ λέγεται ἀστείως. ὡς ὁ καταλληλότατος δῆθεν τρόπος πρὸς διάλυσιν συμπλοκῆς παιδίων (RTP. VI σ. 511).

28. Ποιὸν βαροῦνε καὶ δὲν κλαίει;

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Οὐδεὶς ὁ μὴ φέρων βαρέως τὰ δεινά.

29. « Ποιὸς βαρεῖ τὸν ἄνθρωπο;
— Ἄνθρωπος τὸν ἄνθρωπο ».

(Β. 258, 163).

Βλ. ἄνθρωπος 18.

30. Σήκου τὸν ἕνα καὶ βάρε τὸν ἄλλον.

(Ἠπείρου. Δωδώνη σ. 154.— Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Σήκωσ' τὸν — βάρ' τὸν ἄ.]].

Βλ. ἀρ. 27.

31. Τὸ σίδερο βαρεῖ τὸ μπροῦντζο.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Μπροῦντζος. ὁ (ἐκ τοῦ ἰταλ. bronzo) ὁ χαλκός. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν κωδώνων τῶν ἐκκλησιῶν. Ὡς τὸ ἐξ εὐτελεστέρου μετάλλου ῥόπτρον (γλωσσίδι) πλήττει πάντοτε τὸν εὐγενέστερον χαλκὸν τοῦ κώ-

δωνος, καὶ μένει ἀβλαβές, οὕτω καὶ ἀγεννεῖς καὶ πτωχοὶ ἄνθρωποι, οὐδὲν κινδυνεύοντες, δύναται νὰ ἐνοχλῶσιν ἢ καὶ νὰ παραβλάπτωσι τοὺς εὐγενεστέρους καὶ πλουσιωτέρους.

32. Τούμπανος καὶ βάρει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἤτοι, ἰδοὺ τὸ τύμπανον, κροῦσον αὐτό. Λέγεται ὁσάκις ἐπέλθῃ γεγονός τι ἐπιβεβαιοῦν γνώμην ἀμφισβητουμένην.

βασανίζω

1. Σ' τὰ πολλὰ βασανισμένος,
καὶ 'ς τὰ λίγα ἀναπαμένος.

(Μάνθου Ἰωάννου Συμφορὰ Μωρέως 1803 σ. 102 [ὀλίγ' ἀ.] — Βερ. 84, 9 [βασανισμένη — ἀναπαμένη.] — Β. 277. 135 [ὁμ.]). - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δε Βιάζη [ὁμ.]).

Ἐπὶ τῶν ταλαιπωρουμένων τὸ πλεῖστον τοῦ βίου, σπανίως δ' ἐχόντων ἀφορμὰς χαρᾶς καὶ ἀνέσεως. Συνηθέστερον δὲ λέγεται ὡς παράπονον παρὰ τῶν λαμβανόντων ἀμοιβὴν εὐτελῆ καὶ δυσανάλογον πρὸς τὸν κόπον, ὃν κατέβαλον. Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Φιλήμονος (παρὰ Στοβ. ⌊Η΄, 3. Kock CAF. II, 525, 158): «Τοιοῦτος ὁ βίος ἐστὶν ἀνθρώπου, γύναι· | εὐφραινόμεθ' ἐλάττον' ἢ λυπούμεθα».

βάσανο

1. Ἄσωστα τὰ βάσανά του,
μ' ἄσωστά εἰν' καὶ τὰ κακά του.

(Κα. 860).

Πρβλ ἀρ. 2. 5. Ἐπὶ τῶν πολλὰ πασχόντων δεινά, ἅτινα ὅμως θεωροῦνται ὡς τιμωρία τοῦ πονηροῦ ἤθους καὶ τῶν φαύλων πράξεων αὐτῶν.

2. Βάσανά μου τὰ ἄσωστα!

(Κα. 963).

Ἐπιφώνησις τῶν ἀδυνατούντων νὰ φέρωσι ταχέως εἰς πέρας ἔργον τι, ἕνεκα προσκομμάτων παρεμβαλλομένων ὑπ' ἄλλων.

3. Καὶ 'ς αὐτὸν τὸν κόσμο λύπη, καὶ 'ς τὸν ἄλλο βάσανα.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Παραλλαγὴ τῆς ἑπομένης.

*4. Κἀνταῦθα ἐν τοῖς βασάνοις, κἀκεῖ ἐν τῇ κρίσει.
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 215. Ἐλλείπει ἐκ τοῦ βαροκκ., ἐν δὲ τῷ λαυρεντιακῷ ἡ πρώτη λ. γράφεται: «καὶ ταῦθα»].

Βλ τὴν προηγουμένην. Ὡς ἐκ τῆς σημερινῆς παραλλαγῆς ἐμφαίνεται, ἐλέγετο ἐπὶ τῶν ἐν λύπαις καὶ ταλαιπωρίαις διερχομένων τὸν βίον, καὶ οὕτως ἀπεγνωσμένων, ὥστε μηδὲ μετὰ θάνατον νὰ προσδοκῶσι λύσιν τῶν δεινῶν. — Παραβλητέα πρὸς τὴν παροιμίαν ἡ τοῦ Δημοκρίτου γνώμη (παρὰ Στοβ. ΚΗ', 61. ΡΚ', 20. Mullach Fr. Philos. Gr. I, 348): «Ἅπαντες ἄνθρωποι συνειδήσει τῆς ἐν τῷ βίῳ κακοπραγμοσύνης τὸν τῆς βιοτῆς χρόνον ἐν ταραχῇσι καὶ φόβοισι ταλαιπωρέουσι, ψεύδεα περὶ τοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν μυθοπλαστέοντες φόβου».

5. Τὰ βάσανα ἀλλάζουνε, μὰ δὲ σώνουνται.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὁ βίος εἶναι μεστὸς βασάνων καὶ μεταβολὴν μόνον, οὐχὶ δὲ λῆξιν αὐτῶν πρέπει νὰ προσδοκᾷ ὁ ἄνθρωπος. Παραπλήσιαι ταύτῃ αἱ γνῶμαι τοῦ Εὐριπίδου (ἀπ. 210 Nauck. παρὰ Στοβ. ΚΗ', 34. Κλήμ. Ἀλεξανδρ. Στρωμ. Γ' σ. 521): «φεῦ φεῦ, βροτείων πημάτων ὅσαι τύχαι | ὅσαι τε μορφαί· τέρμα δ' οὐκ εἴποι τις ἂν·» καὶ τοῦ Σοφοκλέους (παρὰ Στοβ ΚΗ', 45): «Τὰν γὰρ ἀνθρώπου ζόαν | ποικιλομήτιδες ἅται | πημάτων πάσαις μεταλλάσσουσιν ὥραις».

6. Τὰ τέρτια τσὶ τὰ βάσανα τρῶνι τοὺ κουρμί, τσὶ ὄχι ἡ πεῖνα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Τέρτι, τό, ἢ dέρτι = λύπη, ὀδύνη· ἡ λέξις περσικὴ (derd) εὔχρηστος καὶ παρὰ τοῖς Τούρκοις, τοῖς Ἀλβανοῖς, τοῖς Σέρβοις καὶ τοῖς Ῥωμούνοις. — Ὅτι αἱ ἠθικαὶ ὀδύναι καταβάλλουσι τὸ σῶμα περισσότερον ἀπὸ τὴν πεῖναν.

7. Τῆς πικρῆς ἐλιᾶς τὰ βάσανα.
(Τριπόλεως).

Ἐννοεῖται ἐτραύηξε· ὑπέστη τὰ πάνδεινα, ὡς ἡ ἐλαία, ἣν ῥαβδίζοντες τὸ δένδρον συλλέγουσιν, εἶτα δὲ λειοτριβοῦσιν ἐν τῷ μύλῳ καὶ θλίβουσιν ἐν τῷ πιεστηρίῳ καὶ διὰ θερμοῦ ὕδατος περιχέουσιν.

βασίλειο

1. Ἀξίζει ἕνα βασίλειο.

(Κοινή).

Πρβλ. Ἀπρίλης 4. 5. Σχῆμα ὑπερβολῆς πρὸς δήλωσιν τῆς μεγάλης ἀξίας πράγματός τινος.

2. Ἀπὸ γενεᾶς πάει τὸ βασίλειο.

(Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Βλ. ἀρ. 3-5, βασιλίκι 1-5, πρβλ. ἄλογο 14. Ὥσπερ ἐκ διαδοχῆς καὶ κατὰ γένος παραλαμβάνεται ἡ βασιλικὴ ἀρχή, οὕτω καὶ τὰς ἀρετὰς ἢ τὰς κακίας τῶν πατέρων κληρονομοῦσιν οἱ παῖδες.

3. Θέλει σόι τὸ βασίλειο.

(Πορταριᾶς Βώλου παρὰ Ν. Κωλᾶ).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Σόι = τὸ γένος. Ἡ λέξις παρελήφθη ἐκ τῆς τουρκικῆς καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων λαῶν Ἀλβανῶν, Βουλγάρων, Σέρβων, Ῥωμούνων (sòiu).

4. Σειριὰ πάει τὸ βασίλειο.

(Πτζ. 286, 863. — Πελοποννήσου.- Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἢ: Σ τὴ σειριά]).

Βλ. ἀρ. 2.

5. Σόι πάει τὸ βασίλειο.

(Β. 316, 459 [Τὸ σόι π. β.] — Γορτυνίας).

Βλ. ἀρ. 2.

βασιλίκι

1. Ἀπὸ γενιὰ πάει τὸ βασιλίκι.

(Καρπάθου. Μαν. Ψήφ. 98 [Ἀπὸ ἐνιὰν ὑπάει] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Ἀπὸ γενεᾶς]. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. βασίλειο 2.

2. Γονικὸ πᾷ τὸ βασιλίκι.

(Χίου. Πασπάτ. 277 καὶ Καν. 232, 141 [Γονικὸν]).

Βλ. βασίλειο 2.

3. Παππουονικὸν ὑπάει τὸ ἀσιλίκι.

(Καρπάθου παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου).

Βλ. βασίλειο 2.

4. Κατὰ σειρὰ πάει τὸ βασιλίκι.

(Κρήτης Βλαστ. σ. 175 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη ['Από σ.]).

Βλ. βασίλειο 2.

5. Σόι πάει τὸ βασιλίκι

(Νισύρου. ΖΑ. 412, 65).

Βλ. βασίλειο 2.

Βασίλης

1. Ὅντ' εἴχαμε καὶ τρώγαμε, « Βασίλη, κῦρ Βασίλη! »
τώρα ποῦ τὰ τελειώσαμε, « Ποῦ σ' εἶδα, βρὲ κασσίδη; »

(Παρὰ Ι. Βερέττα [Ὅσο εἴχαμε κ' ἐπίναμε — καὶ τώρα ποῦ τὰ σώσαμε, Ποῦ] — Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. ἀρ. 6. 3.

2. Ὅπου τάβλα καὶ μαντῆλι
καὶ « Καλὸ 'ς τὸν κῦρ Βασίλη ».

(Καρπάθου. ΖΑ. 360, 354 [μανδῆλι]- 'Αθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου. - Κύπρου. Σ. 285, 265 [Κάθε τάβλαν καὶ μαντῆλιν, νά σου καὶ τὸν κῦρ Βασίλην.]).

Βλ. γάμος 60-62. 65α, δέχομαι 5-8, μέση 1α. 5, Σπήλιος 1. Ὅπου εἶναι ἐστρωμένη τράπεζα πρὸς δεῖπνον καὶ μανδήλιον προτείνει χορευτὴς εἰς συγχορευτὴν προστρέχει προθύμως ὁ Βασίλης. Λέγεται ἐπὶ τῶν φιλούντων τοὺς πότους καὶ τὰς διασκεδάσεις, συνηθέστερον δὲ σαρκαστικῶς ἐπὶ ὀχληρῶν παρασίτων, οἵτινες ἄκλητοι προσέρχονται εἰς γάμους καὶ συμπόσια. Ἀντίστοιχος εἶναι ἡ ἀρχαία παροιμία: «Μυκονίων δίκην ἐπεισπέπαικεν εἰς τὰ συμπόσια» (Σουίδ. λ.

Μυκόνιος γείτων. Ἀποστόλ. 1080), ἥτις φαίνεται ὅτι ἐλήφθη ἐκ τῶν τετραμέτρων τοῦ Ἀρχιλόχου (βλ. Ἀθην. Α', 7 f, πρβλ. Ἀρχιλόχ. ἀπ. 78 Bergk). — Ὁμοία παροιμία **Ῥωμουν.** Unde masa shi pahare, acolo shî Stan calare = ὅπου τάβλα καὶ ποτῆρι ἐκεῖ καὶ ὁ Στὰν καβάλλα (Zanne 8796).

3. Ὅσον καιρὸ θερίζαμε, «Βασίλη καὶ Βασίλη»,
καὶ σὰν ἀποθερίσαμε, «Ὄξω, μωρὲ κασσίδη!»

(Κρήτης. J. 307, 139 καὶ Ἄπτερα 19 καὶ Παρνασσ. ΙΖ', 798, 209 καὶ Φρ. 112).

Βλ. ἀρ. 1. 4 - 8, ἀποθερίζω 1, βράδυ 2, θερίζω 19. Ἐπὶ τῶν ἀγροίκως καὶ τραχέως ὁμιλούντων πρὸς ἀνθρώπους, πρὸς οὓς λίαν φιλόφρονες ἦσαν ἐν ὅσῳ εἶχον χρείαν αὐτῶν. Τὸν Βασίλην τῆς παροιμίας ἐν ὅσῳ μὲν ἐθέριζον ἐκολάκευον διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ εἰς τὸν θερισμόν, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας ἀπεδίωξαν μεθ' ὕβρεων.— Παραπλησία ἡ γνώμη τοῦ Μενάνδρου (παρὰ Ἰωάνν. Δαμασκην. Παράλλ. Β', ιβ', 18. Meineke FCG. IV, 325, 471): «Οὐχὶ τὴν αὐτὴν ἔχει | διάνοιαν αἰτῶν εἷς ἕκαστος καὶ λαβών». Τοιαύτην τινὰ ἔχει ἔννοιαν καὶ ἡ εἰς παροιμίαν μεταπλασθεῖσα ῥῆσις τοῦ Σχίλλερ ἐν τῷ Φιέσκῳ: Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen = ὁ ἀράπης ἔκαμε τὸ χρέος του, ὁ ἀράπης ἂς πάγῃ 'ς τὸ καλό. (W. III, 692, 2). Ἐπίσης καὶ αἱ παροιμίαι: **Βουλγαρ.** Dedé préssi zláti ustá nássi, kegáto pláshta ne se obréshta = ὅσο ζητιανεύει ἔχει χρυσὸ στόμα, ὅταν πληρώνῃ δὲν γυρίζει (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ).— **Ἀραβ.** Wakt akl eldschādsch ma btiftikrūnī, wakt kabb ettrāb betkūlu hāt īdak = τὸν καιρὸ ποῦ τρῶτε τὰ κοττόπουλα δὲν μ' ἐνθυμεῖσθε, μὰ τὸν καιρὸ ποῦ χρειάζεται νὰ κουβαληθῇ χῶμα λέγετε, βοήθα καὶ σὺ (Einsler 72, 27).

4. Ὅσο π' ἀλωνίζαμε, «Βασίλη, κῦρ Βασίλη»,
τώρα π' ἀπολωνίσαμε, «Ὄξω παλιοκασσίδη!»

(Θήρας. Παρν. Ϛ', 425 [Ὥστε ποῦ ἠλωνίζαμε,— Β. κι' ὄντας ἠπολωνίσαμε] καὶ παρὰ Πυργιανοῦ [ἤ: Ὄντας ἠλωνίζαμε — κι' ὄντας ἠπολωνίσαμε] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ὥστα ποῦ ἀλωνίζαμι, Β. τσῦρ Β. τώρα ποῦ ξιλωνίσαμι, ποῦ σ' εἶδα βρὲ κασσίδη;]).

Βλ. ἀρ. 3.

5. Ὅσο ποῦ θερίζομε, «Βασίλη καὶ Βασίλη»,
καὶ σὰν ἀποθερίσωμε, «Ποιὸς εἶσαι, βρὲ κασσίδη;»

(Ἀν. ἐπιθ. Α'. 534, 328 [ποιός σὲ] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ἴσα μὶ ποῦ θιρίζαμι, Β. μ', τσῦρ Βασίλη μ', τσὶ σὰν ἀπουθιρίσαμι, Ποῦ σ' εἶδα, βρὲ κ.]).

Βλ. ἀρ. 3.

6. Ὅσο τά εἰχαμε, τὰ τρώγαμε, Βασίλη·
κι' ἅμα τὰ κιόσαμε «Ποῦ σέ ξερα, κασσίδη;»

(Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 1. 3.

7. Ὅταν καλοθερίζαμε, «Ἔλα καὶ σύ, Βασίλη!»
κι' ὅταν ἀποθερίζαμε, «Ἔξω, μωρὲ κασσίδη!»

(Β. 324, 842).

Βλ. ἀρ. 3.

8. Προτοῦ νὰ κοσκινήσωμε, «Καλὸ 'ς τὸν κῦρ Βασίλη!»
τώρα ποῦ ξεφουρνίσαμε, «Κρημνίσου, βρὲ κασσίδη!»

(Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ [ἢ: τώρα π' ἀποζυμώσαμε, Ἔξω μπρὲ κ.]).

Βλ. ἀρ. 3.

βασιλιᾶς

2

1. Βασιλιᾶς λογάριν ἔχει, κι' ἂν τοῦ δώσουν κι' ἄλλο θέλει.

(Bartholdy II, 147 [Ὁ β. — καὶ ἂν τοῦ δ. καὶ ἄ.] — Leake 452, 75.— Ne. 18, 123 [λογάριον] — San. 226, 75 [δ. ἄλλο] — B'. 18, 11. — B. 430, 35 [λογάρι — κι' ἄλλα θ.]— Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [λογάδι— δώσῃς -θ.-ῃ: Ὁ. β. ἔχει λ. κι' ἂν τοῦ δώσῃς.]).

Ὅτι οἱ πλούσιοι εἶναι φιλοχρήματοι καὶ ἄπληστοι.

√ 2. Βασίλισσας παιδὶ καὶ ῥήγισσας ἀγγόνι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ. βασιλικὸς 1. Συνήθως εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν κομπαζόντων διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς αὐτῶν.

√ *3. Εἰ μὲν διώκει σε βασιλεύς, φύγε· εἰ δὲ Θεός, κάθου.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 154 [Ἐν τῷ λαυρεντιακῷ : διώκῃ]).

Βλ. ἄνθρωπος 36, πρβλ. ἀρ. 15. Δεινοτέρα τῆς τοῦ Θεοῦ ἡ τοῦ βασιλέως ὀργή· διότι τὸν μὲν Θεὸν πανάγαθον ὄντα δυνατὸν νὰ ἐξιλεώσῃς, ἐνῷ τοῦ βασιλέως ἡ ὀργὴ δὲν παρέρχεται εὐκόλως, ἀλλὰ τιμωρεῖ οὗτος ἀμειλίκτως εὐθὺς ἀμέσως ἢ μετὰ πάροδον χρόνου. Παραπλήσιόν τι εἶπε καὶ ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. Α, 80): «Κρείσσων γὰρ βασιλεύς, ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ· | εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ, | ἀλλά τε μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσσῃ, | ἐν στήθεσσιν ἑοῖσι». Ὁ Kurtz καὶ ὁ Timoschenk ἀναφέρουσι παράλληλον ῥωσσικὴν παροιμίαν ἐκ τοῦ Dal (I, 28. 318): Lezi (ἢ molksi) kochda Boch ibil = ὁ Θεὸς σ' ἐκτύπησε, κάθου ἥσυχος· ἤτοι τὰς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπιβαλλομένας δοκιμασίας ἀδυνατοῦμεν ν' ἀποφύγωμεν.

4. Ἤρθα βασιλιᾶς καὶ φεύγω γύφτος.

(Ἀθηνῶν).

Οὕτω λεγει ὁ ζημιωθεὶς μεγάλως εἰς ἐπιχείρησίν τινα.

4α. Ν' ἀφήκωμε τὸ βασιλιᾶ, νὰ πάρουμε τὸ γύφτο.

(Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου).

Ἐπὶ ἀσυμφόρου ἀνταλλαγῆς.

5. Νὰ φυλάεσαι ἀπὸ μπροστινὰ καλογέρου, ἀπὸ πισινὰ μουλαριοῦ, ἀπὸ ὅρκο γυναικὸς καὶ ἀπὸ φιλιὰ βασιλέως.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν ἑπομένην, καλόγερος 22. 26. 31, μουλάρι 1. 4. 5. 7. Ἡ εὔνοια τοῦ βασιλέως εἶναι ἐπίσης ἐπικίνδυνος ὅσον καὶ ἡ ἀκολασία τῶν καλογήρων, τὰ λακτίσματα τῶν ἡμιόνων ἢ τῶν ὄνων καὶ τῆς γυναικὸς ἡ ἀπιστία. Κατὰ τὴν αὐτὴν διατύπωσιν παραγγέλλουσι νὰ προφυλασσώμεθα ἀπὸ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν ἐπικινδύνων πραγμάτων, παρ' ἄλλοις ἄλλως συναπτομένων ἀλλήλοις, παροιμίαι διαφόρων εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Ἰταλ. Dal bo davanti, dal mulo da drìo, e da la dona da tutte le bande = ἀπὸ τὸ βόϊδι ἀπὸ μπρός, ἀπὸ τὸ μουλάρι ἀπὸ πίσω καὶ ἀπὸ τὴ γυναῖκα ἀπ' ὅλαις τοῖς μεριαῖς· (βενετ. Pasqualigo 53). Corni de bo, cul de caval, boca de can, sempre lontan = κέρατα βοϊδιοῦ, πισινὰ ἀλόγου, στόμα σκυ-

λιοῦ, πάντα μακριὰ (ἐπίσης αὐτ. Βλ. καὶ Volpini 18, 100. 76, 17). Sia da cavalo, sia da mulo, sta tre passi lontan dal culo= εἴτε ἀπὸ τἄλογο, εἴτε ἀπὸ τὸ μουλάρι, στέκου τρία βήματα μακριὰ ἀπὸ τὸν κῶλο· (ἐπίσης, αὐτ. 52. Βλ. καὶ Volpini αὐτ.). Vardete da bo davanti, dal mul da drìo, dal fradel da ogni parte= φυλάγεστε ἀπὸ τὸ βόιδι ἀπὸ μπροστά, ἀπὸ τὸ μουλάρι ἀπὸ πίσω καὶ ἀπὸ τὸν καλόγερο ἀπὸ ὅλαις τοῖς μεριαῖς (ἐπίσης, αὐτ. 322). Monaci, muli=καλογέροι, μουλάρια· δηλ. μακριὰ ἀπ' αὐτοὺς (σικελ. Pitrè II, 436).—**Γαλλ.** Il faut se garder du devant d'une femme, du derrière d'une mulle, et d'un moine de tous costez. (Leroux I, 57). Il faut se garder du devant d'un boeuf, du derrière d'un âne et d'un moine de tous côtés (W. III, 1096, 67). Gardo-t'y dou davant d'uno fremo, dou dernié d'uno muelo, et d'un soudar de tout costa=φυλάγου ἀπὸ τὰ μπροστινὰ γυναικός, ἀπὸ τὰ πισινὰ μουλαριοῦ καὶ ἀπὸ στρατιώτη ἀπ' ὅλαις ταῖς μεριαῖς (νεοπροβηγκ. D. II, 198).—**Ἴσπαν.** Apartar se: de los pies de las bestias=νὰ στέκεσαι μακριὰ ἀπὸ τὰ πόδια τῶν ζώων (Valles 383=Haller 477).—**Ἄγγλ.** Take heed of an ox before, an ass behind and a monk on all sides= φυλάγου ἀπὸ τὸ βόιδι ἀπὸ μπροστά, ἀπὸ τὸ γάδαρο ἀπὸ πίσω καὶ ἀπὸ τὸν καλόγερο ἀπὸ ὅλαις ταῖς μεριαῖς (D. II, 198. Βλ. καὶ σ. 497). Beware of the forepart of a woman, the hindpart of a mule and all sides of a priest=φυλάγου ἀπὸ τὰ μπροστινὰ γυναικός, ἀπὸ τὰ πισινὰ μουλαριοῦ καὶ ἀπὸ ὅλαις ταῖς μεριαῖς τοῦ παπᾶ (αὐτ. σ. 496). Trust not a horse's heel, nor a dog's tooth =μὴν ἐμπιστεύεσαι σὲ πόδι ἀλόγου, οὔτε σὲ δόντι σκυλιοῦ (αὐτ. 475). Beware of a woman before, of a horse behind, of a cart sideways, of a priest ewery way=φυλάγου τὴ γυναῖκα ἀπὸ μπροστά, τἄλογο ἀπὸ τὰ πίσω, τ' ἁμάξι ἀπὸ τὰ πλάγια καὶ τὸν παπᾶ ἀπ' ὅλοῦθε (W. II, 949, 74. III, 1096, 67).—**Ἰσλαδ.** Traudt skaltu trúa bjarnar fimleik og barni höfðingja=πολὺ λίγο πρέπει νὰ ἐμπιστεύεσαι 'ς τῆς ἀρκούδας τὰ παιγνίδια καὶ 'ς τὸ βασιλόπουλο (D. II, 475).—**Σουηδ.** För en oxe bör man akta sig framtill, för en åsna baktill, och för en jesuit på båda

sidor = τὸ βόιδι πρέπει νὰ φυλάγεται κἀνεὶς ἀπὸ τὰ μπροστινά, τὸ γάδαρο ἀπὸ τὰ πισινὰ καὶ τὸ γεζουίτη κι' ἀπὸ τοῖς δυὸ μεριαῖς (αὐτ. 198). Hundetanden och Håstefooten åre intet troendes = τὸ δόντι τοῦ σκύλου καὶ τὸ πόδι τοῦ ἀλόγου δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ ἐμπιστεύεται (αὐτ. 475). — **Φλαμανδ.** Peerdsvoet, wolfstand, hoereneers en dobbeleershand, niet te betrauwen = νὰ μὴν ἐμπιστεύεσαι σὲ πόδι ἀλόγου, σὲ δόντι λύκου, σὲ παιγνίδια πολιτικῆς καὶ σὲ χέρι ζαριστῆ (αὐτ.). — **Γερμαν.** Hüte dich vor dem Hintertheil eines Esels (Pferdes), vor dem Vordertheil eines Weibes, aber vor einem Pfaffen von allen Seiten = φυλάγου ἀπὸ τὰ πισινὰ τοῦ γαδάρου (ἢ, τοῦ ἀλόγου), ἀπὸ τὰ μπροστινὰ τῆς γυναικὸς κι' ἀπὸ ὅλαις ταῖς μεριαῖς τοῦ παπᾶ (W. II, 949, 74). Hütte dich vor den Ochsen vorn, den Mauleseln hinten und einem Mönch (Pfaffen) von allen Seiten = φυλάγου τὰ βόιδια ἀπὸ ἐμπρός, τὰ μουλάρια ἀπὸ πίσω καὶ τὸν καλόγερο (ἢ τὸν παπᾶ) ἀπὸ ὅλαις ταῖς μεριαῖς (αὐτ. 950, 86. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. III, 1096, 67. 1103, 241. 1282, 70. Νομίζω ὅμως ὅτι πᾶσαι αὗται δὲν εἶναι γνήσιαι γερμανικαὶ παροιμίαι, ἀλλὰ μᾶλλον μεταφράσεις ξένων). Traue keinem Judaskusse, fremden Hund und Pferdefusse = μὴ ἐμπιστεύεσαι σὲ φιλὶ τοῦ Ἰούδα, σὲ ξένο σκυλὶ καὶ σὲ πόδι ἀλόγου (W. IV, 1288, 32. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1287, 25. 1289, 33. 34. 35. 63. D. II, 475 καὶ σ. 508). Den Esel meide von hinten den Ochsen von vorn und den Pfaffen von allen Seiten = τὸ γάδαρο ἀπόφευγε ἀπὸ πίσω, τὸ βόιδι ἀπ' ἐμπρὸς καὶ τὸν παπᾶ ἀπὸ ὅλαις τοῖς μεριαῖς (W. I, 856, 53).

6. Ὁ θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ ἀπὸ κλωτσιὰ γαδάρου, ἀπὸ ἀρχίδια καλογέρου κι' ἀπ' ἀγάπη βασιλιᾶ.

(Πελοποννήσου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

7. Ὁ καλὸς βασιλιᾶς κι' ὁ καλὸς τσοπάνης εἶναι τὸ ἴδιο.

(Β. 187, 164 [τσομπάνης]).

Πρβλ. ἄρχοντας 41. Ἡ παρὰ Βενιζέλῳ ὡς παροιμία φερομένη γνώμη αὕτη δὲν εἶναι δημώδης, ἀλλὰ παρεφράσθη ἐκ τοῦ Ξενοφῶντ.

Κυρ. παιδ. Η΄, β΄, 14: «παραπλήσια ἔργα - νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ.» Ἄλλως δ' εἶναι κοινοτάτη ἡ παρομοίωσις τοῦ βασιλέως πρὸς ποιμένα παρ' ἀρχαίοις συγγραφεῦσι (πρβλ. καὶ Praechter ἐν Byzant. Zeitschr. I σ. 406 κἑ.).

8. Ὅποιος δουλεύει βασιλιᾶ πρέπει τὸν νοῦν του νά χῃ·
ὄι τὸν νοῦ τοῦ βασιλιᾶ, μόνο τὸν ἐδικό του.
(Κρήτης. Ἄπτερα 87 καὶ Παρνασσ. ΙϚ΄, 878, 15).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 10, διακρινομένη ταύτης διὰ τῆς εὐφυεστάτης προσθήκης τῆς ἐπεξηγήσεως ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ.

9. Ὅπου δουλεύει βασιλιᾶ ἔχει τιμὴ καὶ ῥόγα.
(Ζακύνθου. Μάτεση ὁ βασιλικὸς Πρ. Δ΄ σκ. 2 σ. 81.—Βερ. 81, 16.—Β. 222, 663.- Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1197, 193 [Ὅποιος] καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Ὅγιος δ.- καὶ χάρη.])

Ῥόγα, ἡ, ἐκ λέξεως λατινικῆς, ἧς τὴν ὕπαρξιν τεκμηριοῖ τὸ ῥῆμα rogare (βλ. G. Meyer Neugr. St. III σ. 56), σημαίνει σήμερον τὸν μισθόν, ἰδίως τὸν ἐτήσιον μισθόν, ὃν λαμβάνουσιν οἱ μίσθιοι ὑπηρέται, ποιμένες καὶ οἱ τοιοῦτοι. Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἐσήμαινε τὸν στρατιωτικὸν μισθὸν καὶ τὴν διανομὴν χρημάτων: «τὴν ἐτησίαν φιλοτιμίαν τὴν λεγομένην ῥόγαν τοῖς μεγιστᾶσι τῆς βουλῆς καταθέμενος» (Μιχαὴλ Ἀτταλειάτ. σ. 143, 4 Bonn.). — Ἡ παροιμία λέγεται γενικώτερον πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι πολλὴν ἔχει ὠφέλειαν ὁ ὑπηρετῶν πλούσιον ἄνδρα. Ἀλλ' ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ἐνῷ αἱ ἄλλαι παροιμίαι ἐμφαίνουσιν ἀντιβασιλικὸν φρόνημα καὶ ἐλέγχουσι δυσπιστίαν καὶ φόβον πρὸς τοὺς βασιλεῖς, μόνη κατ' ἐξαίρεσιν αὕτη ἀνομολογεῖ ὡς τιμῆς καὶ ὠφελειῶν πάροχον τὴν ὑπηρεσίαν βασιλέως.— Πρβλ. Βασιλείου Ἠθικ. λόγ. ΙΕ΄, 1 τ. 32 σ. 1308 Migne: «εἰ γὰρ ὁ δεῖνα μέγα φρονεῖ, ὅτι δοῦλός ἐστι βασιλέως, τιμώμενος παρ' αὐτοῦ τὰ μεγάλα κτλ.»

10. Ὅπου δουλεύει βασιλιᾶ τὸ νοῦ του πρέπει νά χῃ.
(Β. 222, 664. — Καρπάθου. ΖΑ. 366, 485 [τὸν νοῦτ του] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 8, πρβλ. ἀρ. 13, ἀφεντικὸς 6. Πρέπει νὰ προσέχῃ πολὺ ὁ ὑπηρετῶν βασιλέα, διότι εὐκόλως δύναται νὰ περιπέσῃ εἰς τὴν δυσμένειαν αὐτοῦ ἢ νὰ ἐπισύρῃ τὴν ὀργήν του διὰ παράλειψιν τῶν καθηκόντων του ἢ ἀλόγιστόν τινα πρᾶξιν.

11. Ὁ φρόνιμος βασιλιᾶς κι' ἀπ' τὰ κακὰ κερδίζει.
(Β. 243, 971).

Κατάδηλον ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν εἶναι δημώδης.

12. Ὁ χαμαιλετάρης ἐγέντον βασιλέας καὶ πάλ' ἀλεύρια γύρευεν.
(Πόντου παρὰ Ἰωά. Βαλαβάνη).

Χαμαιλετάρης ὁ μυλωθρός, ἀπὸ τοῦ χαμαιλέτα, ἡ, = μύλος. Ὁ μυλωθρὸς καὶ βασιλεὺς γενόμενος ἐζήτει ἄλευρα. Ἐννοεῖ δ' ἡ παροιμία, ὅτι τοῦ ἀγεννοῦς καὶ ἂν ἡ τύχη ἀνυψώσῃ αὐτὸν εἰς περιωπήν, οἱ λόγοι καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ἐλέγχουσι τὴν χυδαιότητα. Ὅμοιαι πρὸς ταύτην εἶναι αἱ ἐν λ. γύφτος 25. 13α. 22α ἀναγραφόμεναι παροιμίαι, ἐκ κοινοῦ τινος μύθου ἔχουσαι τὴν ἀρχήν· φανερὸν δ' ὅτι καὶ εἰς τὴν προκειμένην ὑπόκειται μῦθός τις λησμονηθείς, ὅμοιος πιθανώτατα πρὸς ἐπεισόδιόν τι τοῦ Πτωχολέοντος. Ἐν τῷ μεσαιωνικῷ τούτῳ ποιήματι ἀναφέρεται ὅτι ὁ σοφὸς πρεσβύτης ἐκ τῶν διαταγῶν τοῦ βασιλέως ἀνεγνώρισεν ὅτι οὗτος ἦτο υἱὸς μάγκιπος ἤτοι ἀρτοποιοῦ (Βλ. Λεγρανδίου περὶ τοῦ γέροντος τοῦ φρονίμου Μουτζοκουρεμένου Παρισ. 1872. Πολίτου Ἱστορία τοῦ Πτωχολέοντος ἐν Παρθενῶνι 1872 τ. Β' σ. 1125 κέ. Legrand Recueil de chans. popul. σ. 278. Wagner Carmina Gr. med. aevi σ. 297). Ἐν τουρκοελληνικῷ μύθῳ ἀνακαλύπτεται ὁ σουλτᾶνος ἐκ τῶν δώρων του ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ κρεοπώλου τῶν ἀνακτόρων (Δ. Κ. Χ. Ἀσλάνη Μῦθοι. Ἀθην. 1861 σ. 68). Ἐν συμαϊκῷ δὲ παραμυθίῳ ἀναγνωρίζεται ἐπίσης ὡς νόθος ὁ κριτής, ἀλλὰ δὲν φέρεται τὸ τεκμήριον ἐξ οὗ ἐγνώσθη τοῦτο (ΖΑ. σ. 254). Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Πτωχολέοντος μετὰ τοῦ ἐπεισοδίου τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ νόθου βασιλέως ἢ ἄρχοντος φέρεται ἐν πλείστοις παραμυθίοις εὐρωπαϊκοῖς καὶ ἀσιατικοῖς· αἱ παλαιόταται παραλλαγαὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ παρὰ Σάξονι τῷ γραμματικῷ (σ. 145 κέ. ἐκδ. P. E. Müller) περὶ τοῦ δανοῦ βασιλόπαιδος Amleth, τοῦ προτύπου τοῦ Σαιξπηρείου Ἀμλέτου, ἡ παρὰ Δονάτῳ ἐν τῷ βίῳ τοῦ Βιργιλίου, καὶ ἡ ἐν τῇ ἰταλικῇ συλλογῇ τοῦ ΙΓ' αἰῶνος τελευτῶντος Cento novelle antiche ἀρ. 2, ἥτις πηγὴν πιθανῶς ἔχει ἑλληνικήν [1]).

[1]) Περὶ τοῦ μύθου τούτου ἐπραγματεύθησαν ἐκτενῶς (μὴ μνημονεύοντες τὰς ἀνωτέρω σημειουμένας ἑλληνικὰς παραλλαγὰς) οἱ ἑξῆς: Dunlop-Liebrecht Geschichte der Pro-

13. Ποῦ θέλει νά ναι βασιλιᾶς τὸ νοῦ του πρέπει νά χῃ.

(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 8, ἄλλην ἔννοιαν ἔχουσα, διότι ἀναφέρεται εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ βασιλέως καὶ ἐν γένει παντὸς ἔχοντος ἐξουσίαν τινὰ ἢ ἐν περιωπῇ ὄντος. Οἱ τοιοῦτοι ὀφείλουσι πολλὴν νὰ καταβάλλωσιν ἐπιμέλειαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν καὶ μετὰ συνέσεως νὰ διαχειρίζωνται τὴν ἀνατεθειμένην εἰς αὐτοὺς ἀρχήν. Ὁμοίας γνώμας συχνάκις ἐπαναλαμβάνουσιν ἀρχαῖοι συγγραφεῖς: «καὶ μὲν δὴ οἴεται δεῖν πλέον ἔχειν διὰ τὴν ἀρχήν, οὐ τῶν χρημάτων οὐδὲ τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῶν φροντίδων» (Δίων· Χρυσόστ. Α', 21 σ. 50 R.)· «ἐν πάσαις ταύταις ταῖς ἐπιμελείαις τὸ ἄρχειν οὐδαμῶς ῥᾴθυμον, ἀλλ' ἐπίπονον, οὐδὲ πλεονεκτοῦν ἀνέσεως καὶ σχολῆς, ἀλλὰ φροντίδων καὶ πόνων» (αὐτ. Γ', 62 σ. 121 R.). «Καὶ γίγνου μὲν ἄξιος τοῦ ἄρχειν οὐ θέσει πολιτείας, ἀλλ' ἀρετῆς καὶ προαιρέσεως τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους ὑπεροχῇ· πλέον δ' ἔχειν ἑκάστου τῶν ὑπηκόων ταῖς κοιναῖς ὑπὲρ ἁπάντων ἐπιμελείαις καὶ τῇ μεμεριμνημένῃ τῶν ὅλων ἐπιστασίᾳ γίγνωσκε» (Σώπατρος παρὰ Στοβ. ΜΘ', 55).

14. Σὰ βασιλιᾶς.

(Κοινή).

Συνηθεστάτη παρομοίωσις πρὸς δήλωσιν τοῦ ἐξόχου καὶ τελείου καὶ πλουσίου. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας γίνεται χρῆσις καὶ τοῦ ἐπιθέτου βασιλικός, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, καὶ τοῦ ἐπιρρήματος βασιλικά. Περνῶ σὰ βασιλιᾶς· ζῶ βασιλικά· βασιλικὸ φαγεῖ (γαλλ. un manger de roi)· βασιλικὸ κομμάτι (γαλλ. un morceau de roi). Πρβλ. τὸ ἀνακρεόντειον: «βασιλεὺς ὅπως ἀείδεις» (μγ', 4). «Εἶμαι (σὰ) βασιλιᾶς» ἤτοι εὐδαίμων ὡς βασιλεύς· οὕτως εἶπε καὶ ὁ Πλαῦτος Poen. 671 : Rex sum. «Ἔφαγα σὰ βασιλιᾶς»· πρβλ. τὸ τοῦ

sadichtungen 1851 σ. 212. 487. Benfey ἐν Orient u. Occident τ. III σ. 271 κέ. A. Schiefner Mahâkâtjâjana σ. 1 κέ. καὶ ἐν Mélanges asiatiques τ. VIII σ. 498 κέ. R. Basset ἐν RTP. 1896 σ 365 κέ. Olrik ἐν Zeitschr. d Vereins f. Volksk. 1892 σ. 119 κέ. καὶ οἱ ὑπὸ τούτων μνημονευόμενοι συγγραφεῖς.

Πετρωνίου 38: Solebat sic cenare quomodo rex. — **Γαλλ.** Comme un roi. (Leroux II, 93). C'est un plaisir de roi (αὐτ.). Il vit en roi (αὐτ. 94).

15. Τὸ σύγνεφο κι' ὁ βασιλιᾶς
σὲ προφτάνει ὅπου κι' ἂν πᾷς.

('Ηπείρου. ΖΑ. 201, 109 [σὲ προφτάνουν]).

Πρβλ. ἀρ. 3. Δύσκολον εἶναι νὰ προφυλαχθῇς ἀπὸ τὴν βροχήν, φεύγων εὐθὺς ὡς ἴδῃς τὴν προμηνύουσαν αὐτὴν νεφέλην, καθὼς καὶ νὰ διαφύγῃς τὴν δίωξιν βασιλέως. Ὅτι δύσκολον νὰ διαφύγῃ τις τὸν τύραννον εἶπε πλατυλογῶν καὶ ὁ Μιχ. Ἀκομινᾶτος ('Επιστ. 145, 2 3 τ. Β' σ. 292 Λάμπρ.). Παραπλήσιαι δὲ καὶ αἱ ἑξῆς ξέναι παροιμίαι, αἵτινες πιθανῶς ἐποιήθησαν κατὰ μετάφρασιν τῆς ῥήσεως τοῦ 'Οβιδίου (Heroid. XVII, 166): An nescis longas regibus esse manus? — **'Ιταλ.** I principi hanno le braccia lunghe = οἱ βασιλιάδες ἔχουν τὰ χέρια μακριὰ (Monosini σ. 141 ἀρ 214. Giusti 155). — **Γαλλ.** Les rois ont les mains longues (Leroux II, 93). — **'Αγγλ.** Kings have long arms = ὁμ. (Suringar 195, 24). — **'Ολλανδ.** Koningen hebben lange handen = ὁμ. (W. II, 1487, 117. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Suringar 195, 15. 18. 19. 196, 26). — **Σουηδ.** Konungar hafwa långa armar = ὁμ. (W. II, 1487, 117). — **Γερμαν.** Könige haben lange Arme (Hände) = ὁμ. (αὐτ. 1486, 117). Der Herren Hand reicht auch ins ferne Land = τῶν ἀφεντάδων τὸ χέρι φτάνει καὶ εἰς μακρινὴ χώρα (αὐτ. 540, 124. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 125. 549, 340. 341. Suringar σ. 194-6 ἀρ. 107).

16. Τὸ βασιλιᾶ κλουθάει τἀσκέρι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ 'Ηλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἄρχοντας 42. 43, ἀσκέρι 1, κατὰ 20. 'Ο στρατὸς ἕπεται τῷ ἡγεμόνι ἤτοι «τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσιν», κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ 'Ισοκράτους (πρὸς Νικοκλ. 31). Λέγεται δὲ καὶ ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ· ὅταν εὐδοκιμήσῃ ἡ ἐσοδεία τοῦ σίτου τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς. Ὅμοιαι τῶν ἀρχαίων γνῶμαι καὶ ξέναι παροιμίαι ἀνα-

γράφονται ἐν λ. ἄρχοντας 43, κατὰ 20· ἐνταῦθα δὲ παραθέτομεν τὰς πρὸς τὴν προκειμένην παροιμίαν ἐγγυτέρας. «Οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς ποιοῦσιν, οἱ φιλόλογοι λογίους, οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικοὺς» (Πλουτάρχ. Γαμ. παραγγ. 17 σ. 140 c)· «ὅτῳ γὰρ βασιλεὺς χαίρει, τοῦτ' εὐθὺς αὔξειν ἀνάγκη» (Συνεσ. π. βασιλ. 31 σ. 31 β). «γέρα προύθηκε τοῖς ἀρίστοις ἄρχειν ἀνθρώπων καὶ ποιεῖν ὁμοίους τοὺς ἀρχομένους» (Συνεσ. π. προν. Α΄, 12 σ. 103 β). «Πρὸς γὰρ τὸ τῶν κρατούντων ἦθος πλάττεσθαι πέφυκεν ὡς τὰ πολλὰ τὸ ἀρχόμενον· ὥστε ὁποῖοί ποτ' ἂν οἱ ἄγοντες ὦσι, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸν ἀγόμενον εἶναι. Καὶ ὁποῖοι δ' ἂν ὦσιν οἱ προεστῶτες, τοιαῦτα ὡς ἐπὶ πολὺ καὶ τὰ ἤθη τῶν ἀρχομένων πέφυκε γίνεσθαι» (Βασιλείου Ἠθικ. λόγ. ΙΕ΄, 1 τ. 32 σ. 1305 Migne). «Οἷον ἂν ᾖ τὸ ἐπιστατοῦν καὶ ἄρχον, τοιοῦτον ὡς τὰ πολλὰ εἶναι ὀφείλει καὶ τὸ ἀρχόμενον». (Βασίλειος παρὰ Γεωργίδῃ ἐν Boissonade Anecd. Gr. I, 65). «Κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ οὕτως καὶ λειτουργοὶ αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. Βασιλεὺς ἀπαίδευτος ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πόλις οἰκισθήσεται ἐν συνέσει δυναστῶν» (Σειρὰχ ι΄, 2. 3). Quales in re publica principes essent, tales reliquos solere esse cives. (Cicer. ad familiar. I, 9, 12). Mobile mutatur semper cum principe vulgus. (Claudian. VIII, 302. Ἄλλας ὁμοίας γνώμας λατίνων συγγραφέων βλ. παρὰ Otto 1538). Πρβλ. Vell. Paterc. II, 126: facere recte cives suos princeps optimus faciendo docet; cumque sit imperio maximus, exemplo major est.—Παροιμίαι Ἰταλ. Qual è il rettore, tale sono i popoli = κατὰ πῶς εἶναι ὁ κυβερνήτης ἔτσι εἶναι οἱ λαοὶ (τοσκ. Giusti 157). Il popole è simile al signore = ὁ λαὸς εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν ἀφέντη (ἐπίσης. D. II, 641). Il gregge è simile al pastore = τὸ κοπάδι εἶναι ὅμοιο μὲ τὸν βοσκὸ (ἐπίσης, Pitrè II, 336). Segundu su pastore sas avreghes = κατὰ τὸν βοσκὸ τὰ πρόβατα (σαρδηνία, αὐτ.). Tali è la mandra, quali è cu'la guida = τέτοιο εἶναι τὸ κοπάδι, ὅπως ἐκεῖνος ποῦ τὸ ὁδηγεῖ (σικελ. αὐτ. Ἄλλας διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. αὐτ.). Comente sunt sos qui cumandat, sunt totu sos qui obedint = ὅπως εἶναι κεῖνοι ποῦ διατάσσουν, εἶναι κεῖνοι ποῦ

ὑπακούουν (σαρδηνία, αὐτ.). Quel che fa il signore, fanno poi molti = ὅτι κάνει ὁ ἀφέντης, κάνουν ὕστερα πολλοί. (τοσκ. Giusti 157). — **Γαλλ.** Bon capitaine, bon soldat = καλὸς καπετάνιος καλὸς στρατιώτης (Leroux II, 72). Les bons patrons fet les bons sodârs = οἱ καλοὶ ἀρχηγοὶ κάνουν τοὺς καλοὺς στρατιώταις (οὐαλων. D. II, 641). — **Ἴσπαν.** Qual el Rey, tal la grey = ὅπως ὁ βασιλιᾶς, τέτοιος ὁ λαὸς (Haller 528). — **Πορτογαλ.** Qual o rei, tal o grei = ὅμ. (D. II, 641). Assim como vive o Rei, vivem os vassallos = κατὰ πῶς ζῇ ὁ βασιλιᾶς, ζοῦν οἱ ὑπήκοοί του (αὐτ.). — **Δαν** Som Fyrsten er, saa er Folket = ὅπως εἶναι ὁ βασιλιᾶς, ἔτσι εἶναι ὁ λαός (αὐτ.). Glad Anfører, lystige Soldater = χαρούμενος καπετάνιος, γελαστοὶ στρατιώταις (αὐτ..) — **Νορβ.** God Fyremann gjerer godt Fylgje = καλὸς καπετάνιος κάνει καλὴ ἀκολουθία (αὐτ.). — **Σουηδ.** Tapper fôhrare giôr godh fôlliare = ἀνδρεῖος καπετάνιος κάνει καλὴ ἀκολουθία (αὐτ.). Sådan herde, sådan hjord = ὅπως ὁ βοσκὸς ἔτσι τὸ κοπάδι (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Zoo koning, zoo kudde = ὅπως ὁ βασιλιᾶς ἔτσι οἱ ὑπήκοοι (W. II, 1489, 178). Zoo de heer is, zoo is het volk = ὅπως εἶναι ὁ ἀφέντης, ἔτσι εἶναι ὁ λαός (D. II, 641). Als de herder doolt, dolen de schapen = ὅταν ὁ βοσκὸς χάνῃ τὸ δρόμο, χάνουν τὸν δρόμο τὰ πρόβατα (φλαμανδ. αὐτ.). — **Γερμ.** Wie der König, so das Volk = ὅπως ὁ βασιλιᾶς, ἔτσι ὁ λαός (W. II, 1489, 177. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 178. 597, 9. D. II, 641). Der König befiehlt und das Volk gehorcht = ὁ βασιλιᾶς διατάσσει καὶ ὁ λαὸς ὑπακούει (W. II, 1481, 20). Wie sich der Kaiser helt, so folgt jhm alle Welt = ὅπως ὁ αὐτοκράτορας φέρεται τὸν ἀκολουθεῖ ὅλος ὁ κόσμος (αὐτ. 1097, 57). Wass Herr vnd König selber thut, dem folgen all mit frischem muth = ὅτι ὁ ἀφέντης καὶ βασιλιᾶς κάνει ὁ ἴδιος, τὸν ἀκολουθοῦν ὅλοι μὲ πολλὴ προθυμία (αὐτ. 567, 728) Geht der Herscher voran, dann folget willig jedermann = πάγει μπροστὰ ὁ ἀφέντης, ἀκολουθεῖ μὲ προθυμία ὁ καθένας (αὐτ. 597, 7). Wie der Hirt, so die Heerde = κατὰ τὸν βοσκὸ καὶ τὸ κοπάδι (αὐτ. 685, 66. Παραλλαγὴ αὐτ. 683, 29). Freudiger Hauptmann, lustiges Kriegsvolk = χαρούμενος

καπετάνιος, γελαστὸς στρατός (D. II, 641. Παραλλαγαὶ αὐτ. καὶ W. II, 395, 1). — **Ῥωσ.** Ὅπου ὁ χάνης (τσάρος) ἐκεῖ καὶ τὸ ὀρδὶ (ὁ λαὸς) (Dal I, 262). Κατὰ τὸν χάνην καὶ τὸ ὀρδί. (αὐτ.).—**Ἀραβ.** Ὁ λαὸς βαδίζει καταπόδι εἰς τοὺς ἀφεντάδες του. (Rhasis 27).

17. Τὸ τί θὰ πάθουν οἱ ἄρχοντες ὁ βασιλιᾶς τὸ ξέρει.

(Θήρας παρὰ Κ. Γ. Νοητάκη.— Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Τὸ τί πάθ' οἱ ἄ. οἱ βασιλεῖς τὸ ξέρουν.]).

Πιθανῶς στίχος ᾄσματός τινος εἰς παροιμίαν μεταπεσών. Λέγεται ὡς ἀπειλὴ ἐπικειμένης δεινῆς τιμωρίας.

βασιλικὸς

1. Ἀπὶ κλουνὶ βασιλικὸ τσ' ἀπὶ βαλσάμου ρίζα.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πρβλ. βασιλιᾶς 2. Βασιλικὸς (ὁ) ἢ οὐδετέρως τὸ βασιλικό, ἐν Κύπρῳ δὲ καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος ἡ βασιλικιά, εἶναι τὸ φυτὸν ὤκιμον τὸ βασιλικὸν (ocimum basilicum), καλλιεργούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν γάστραις. Ποικιλίαι αὐτοῦ εἶναι ὁ βασιλικὸς πλατύφυλλος, β. μικρόφυλλος, β. μαυρομύτης. Παρὰ βυζαντινοῖς συνήθης ὁ οὐδέτερος τύπος, οἷον παρὰ Συμεὼν Σηθὶ Β σ. 29 Langkavel. Κωδιν. π. κτισμ. σ. 73, 17 : «βασιλικὰ καὶ τριακοντάφυλλα». Βάλσαμο (τὸ) ἢ ἄρσεν. βάλσαμος ἢ βαλσαμόχορτο, τὸ, εἶναι κοινὸν ὄνομα πολλῶν ἀρωματικῶν φυτῶν, ἐξ ὧν κατασκευάζεται ἔλαιον, θεωρούμενον ἰαματικόν, μάλιστα τραυμάτων. Ἀλλαχοῦ μὲν καλοῦνται οὕτω διάφορα εἴδη τοῦ ὑπερικοῦ, ὡς τὸ hypericum perforatum L., τὸ h. coris L., τὸ h. crispum L., ὧν τοῦ πρώτου (millepertuis, herbe de saint-Jean γαλλ.) καὶ ὑπ' ἄλλων λαῶν γίνεται ὁμοία χρῆσις (βλ. E. Rolland Flore populaire 1900 τ. III σ. 178). Ἐνιαχοῦ καλοῦνται βάλσαμα αἱ ἀνωνίδες ἢ ὀνωνίδες· ἐν Κεφαλληνίᾳ εἶδός τι πυρέθρου (pyrethrum tanaketum DC)· ἐν Κρήτῃ ἀγριοβάλσαμο ὁ ἄγριος ἡδύοσμος (mentha silvestris L.)—Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν εὐγενῶν τὴν καταγωγὴν ἢ ἐπὶ τῶν ἁβροδιαίτων.

2. Βασιλικὸς κι' ἂ μαραθῇ, τὴ μυρουδιὰ τὴν ἔχει.

(Βύρ. Γ', 166, 28 [ἂν μαρανθῇ τὴν μυρωδιὰ] — Μεσσηνίας — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [μ., ἡ μυρωδιὰ ἀπομένει.]).

Βλ. ἀρχοντιὰ 1. Ὁ στίχος φέρεται καὶ ἐν κωμαστικοῖς διστίχοις (Passow σ. 497, 151. Λιανοτράγουδα 1866 σ. 26, 597. 1876 σ. 28, 604). — Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι οἱ εὐγενεῖς καὶ ἂν δυστυχήσωσι διατηροῦσι τὴν εὐγένειαν τοῦ ἤθους. Ὁμοίας γνώμας καὶ παροιμίας, ἄνευ τῆς μεταφορᾶς, βλ. ἐν λ. ἀρχοντιὰ 1.

3. Βασιλικὸς μυρίντζει δῶ,
μὰ περιβόλι δὲν θωρῶ.

(Κιμώλου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Καὶ αὕτη ἐλήφθη ἐκ κωμαστικοῦ ᾄσματος (Passow σ. 498, 152. Λιανοτράγουδα 1866 σ. 26 στ. 599. 603. Βλ. καὶ Ἀραβαντιν. Συλλογὴν δημ. ᾀσμ. σ. 321, 302). Φιλοφρόνησις πρὸς ὡραίαν νεάνιδα

4. Γιὰ τὸ βασιλικὸ ποτίζομε καὶ τὴ γάστρα.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ἀγάπη 10.

5. Ποὺ τὴν βασιλικιὰν τσικνίθθα, καὶ ποὺ τὴν τσικνίθθαν βασιλικιά.

(Κύπρου. Σ. 887, 2).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ἀγκάθι 3. Ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γεννᾶται ἐνίοτε κνίδη καὶ τἀνάπαλιν ἐκ κνίδης βασιλικός.

6. Τὸν ἐκύτταζαν σὰν τὸ βασιλικὸ 'ς τὴ γῆ.

(Β. 310, 374).

Ἐπὶ τῶν μεγάλην ἐπιμέλειαν ἐχόντων περί τινα.

βασιλικὸς (ἐπίθ.).

1. Βασιλικὴ διαταγὴ καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 100.—Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [διαταή]).

Βλ. ἀρ. 2. 4. 5, ἀφεντικὸς 2-4. Ἀνάγκη νὰ ὑπείκωμεν εἰς τὰς

προσταγὰς τῶν κρατούντων, ὅσον παράλογοι καὶ ἂν ὦσιν, ἵνα μὴ πάθωμέν τι κακόν· συνήθως λέγεται καὶ εἰρωνικῶς πρὸς ἐκείνους, ὧν δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ παραγγέλματα. Ἀναφέρεται ἴσως εἰς μῦθον περὶ βασιλικῆς διαταγῆς κελευούσης τοὺς ὑπηκόους νὰ δέσωσι τοὺς σκύλους των. Πρβλ. τὸ τοῦ Εὐριπίδ. Φοινισ. 393: «Τὰς τῶν κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρεών»· καὶ τὴν μονόστιχον γνώμην: «Τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν» (FCG. IV, 361, 727)· ἢ κατὰ τὴν παραλλαγὴν τοῦ οὐρβινατικοῦ κώδικος: «Τὴν τῶν κρατούντων δεῖ φέρειν ἀγροικίαν» (W. Meyer 449, 15).

2. Βασιλικιὰ εἶν' ὀρδινιὰ μὲ τὰ σκυλιὰ δεμένα.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

*3 Βασιλικὸς μόλιβδος οὐ καταδύεται.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 249).

Σημερινὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν ἀρ. 6, ἀρχοντικὸς 1. 2, ἀφεντικὸς 1. 5, πρβλ. πλέω 3. Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι ὁ μόλυβδος τοῦ βασιλέως δὲν καταβυθίζεται, ἀλλ' ἐπιπλέων παρὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους σώζεται. Διὰ τῆς ὑπερβολῆς ταύτης δηλοῦται, ὅτι τῶν ἰσχυρῶν τὰ πράγματα εἶναι ἀσφαλῆ, διότι οὐδεὶς τολμᾷ νὰ βλάψῃ ἢ νὰ σφετερισθῇ αὐτά. Ὅμοιαι παροιμίαι **Ρωσ.** Τὸ βασιλικὸ καπίκι δὲ βουλιάζει 'ς τὸ νερό. (Dal I, 245). **Σερβ.** Ἄλλου πλέει καὶ τὸ μολίβι, καὶ ἄλλου βουλιάζει καὶ τὸ ἄχυρο (Wuk σ. 309. — Δι' ἄλλης μεταφορᾶς **Γερμαν.** Des Herrn Birnen faulen nicht = τοῦ ἀφέντη τἀπίδια δὲν σαπίζουν. (W. II, 542, 156).

4. Βασιλικὸς ὁρισμὸς καὶ τὰ σκυλιὰ δεμένα.

(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου. - Μεσσηνίας. - Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 1.

5. Βασιλικὸς ὁρισμός, ὀργὴ θεοῦ.

(Χίου. Καν. 232, 137. - Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου [ὁ. θεϊκή.]).

Βλ. ἀρ. 1, ἀφεντικὸς 3.

6. Τὸ βασιλικὸ μολίβι δὲ βουλιάζει.

(Θήρας. Δε. 49. [δὲ βουλᾷ ποτέ.] - Β. 302, 241 [ὁμ.-ᾖ, βολίμι]- Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου.- Ἀν. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [βουλᾷ.]).

Βλ. ἀρ. 3.

βασκαίνω

1. Δός τον πήγανο γιὰ νὰ μὴν βασκαθῇ.

(Κ. β', 17 [πήγανον διὰ νὰ] - Νε. 29, 183 [ὁμ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ἐπαιρομένων ἐπὶ ἔργοις, ἅτινα μᾶλλον χλευασμοῦ εἶναι ἄξια. Τὸ πήγανον καὶ τὸ πτύσμα θεωροῦνται ἀποτρεπτικὰ τῆς βασκανίας.

2. Φτύσ'τον νὰ μὴν τὸν βασκάνῃς.

(Κοινή)

Βλ. τὴν προηγουμένην.

βαστῶ

1. Ἀπὸ τὴ βουβαλιὰ βαστᾷ καὶ τὸ πέδουλο.

(Μήλου. Νεα. 219).

Τὸ βαστῶ, καθὼς καὶ τὸ συνώνυμον κρατῶ, ἔχουσι καὶ τὴν σημασίαν τοῦ κατάγομαι, ὡς ἐνταῦθα. Βουβαλιά, ἡ βουβαλῆ, τὸ δέρμα βουβάλου. Πέδουλο δὲ ἢ πεδοῦλι ἡ πέδη, ἡ ποδοστράβη· τοῦτο καὶ ἄλλως λέγεται πέδικλο, τό, καὶ ῥῆμα ἐξ αὐτοῦ πεδουκλώνω ἢ πεδικλώνω ἢ συνηθέστερον περδικλώνω = καταπεδῶ, δένω τοὺς πόδας ζώου διὰ πέδης· ἐν τῇ πάλῃ = ὑποσκελίζω, καὶ μεταφορικῶς παρεμβάλλω προσκόμματα· τὸ παλαιστικὸν σχῆμα ἡ ὑποσκέλισις λέγεται ἐν Ἠπείρῳ ὁ πέρδικλος (ΚΠ. ΙΔ', 228), τὸ δ' ἀποτέλεσμα τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκφραζομένης ἐνεργείας πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος λέγεται περδούκλωμα ἢ πεδούκλωμα. Παρὰ Βυζαντινοῖς εὔχρηστον ἦτο καὶ τὸ πέδικλον καὶ τὸ ῥῆμα πεδικλοῦν (βλ. καὶ Ducange, Sophocles, Κοραῆ Ἄτ. Β', 290. 419. Βυζ.). Αἱ λέξεις αὗται ἐλήφθησαν ἐκ τῆς λατινικῆς· τὸ μὲν πέδουλο ἐκ τοῦ pedules πληθ. *pedulia = περιπόδια, γκέταις (βλ. Körting 5998) ἢ ἐκ τοῦ ἐπιθέτου pedulis,

κατὰ τὸν G. Meyer (Neugr. Stud. III, 53)· τὸ δὲ πέδικλον ἐξ ὑποκοριστικοῦ τύπου τῆς λ. pedica = πέδη Ὁ G. Meyer αὐτ. τοὺς τύπους τοῦ ῥήματος μπερδικλώνω, μπερδουκλώνω ἀνάγει εἰς λατιν. *impediculare. — Ὅθεν ἡ παροιμία λέγει ὅτι ἐκ δέρματος τῶν βουβάλων κατασκευάζονται οἱ ἱμάντες, δι' ὧν δεσμεύουσι τοὺς πόδας των, ἤτοι ἐξ οἰκείων τὰ βέλη. Δι' ἄλλης μεταφορᾶς ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐν λ. στειλιάρι 5, ἔνθα ἀναγράφονται ἀρχαῖα καὶ νεώτερα παράλληλα. Πρὸς τὴν προκειμένην δὲ διατύπωσιν ὁμοιοτέρα εἶναι ἡ ἀρχαία παροιμία: «Ἐξ ἡμῶν τέτμηται ὁ ἱμάς· ἐπὶ τῶν ἐξ οἰκείων κακῶν [εὖ] πασχόντων· φασὶ γάρ, βοῦν ἰδόντα μάστιγα, τοῦτο εἰπεῖν» (Ἀποστόλ. 651β) «Ἐκ τοῦ βοὸς ἡ μάστιξ· ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν πραγματευομένων» (Κῶδ. Κοϊσλιν. 178 σ. 136g Gaisf. App. prov. 149). «Ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας (λαμβάνουσα)» (Πλουτάρχ. οὐδὲ ζῆν ἐστιν ἡδέως κατ' Ἐπίκτ. 7 σ. 1090 f). Οἱ ἐκδόται τῆς Γοττιγκείου συλλογῆς παραβάλλουσι πρὸς ταύτην καὶ τὴν γνώμην τοῦ Θεόγνιδος (στ. 539): «Οὗτος ἀνήρ, φίλε Κύρνε, πέδας χαλκεύεται αὐτῷ, | εἰ μὴ ἐμὴν γνώμην ἐξαπατῶσι θεοί».

2. Ἀπὸ τὰ χτὲ ὡς τὰ σήμερα, καὶ πολὺ ποῦ βάσταξε!
(Κα. 625).

Ἐπὶ πράγματος κακῆς ποιότητος ταχέως φθαρέντος.

3. Ἄστε με νὰ σὲ ἀστῶ,
νὰ περνοῦμε τὸ καιρόν.
(Καρπάθου Μαν. 277, 114).

Βλ. βοηθῶ 6.

4. Αὐτοῦ ποῦ βαστᾷς βάστα, καὶ πάντ' ἀλήθεια νὰ χῃς.
(Χίου. Καν. 217, 16).

Παρότρυνσις πρὸς ἐμμονὴν εἰς γνώμην, ἣν ὁ λέγων θεωρεῖ ὀρθὴν καὶ δικαίαν.

4α. Βάστα, βάστα, κῦρ Νικόλα, τὸν παραπρησμένο κῶλο.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐπὶ ἀσθενικῶν καὶ χαύνων.

5. Βάστα, γάιδαρε, καὶ ἂν γκρεμιστῇς, σὲ σκώνομε.
(Κα. 968).

Ἐπὶ ἰσχυρῶν, οἵτινες χάριν τοῦ συμφέροντός των ἀξιοῦσι ν' ἀναλάβωσιν ἄλλοι βάρη ἀνώτερα τῶν δυνάμεών των.

5α. Βαστάει ἀπὸ τὴν τσίμα καὶ βγάνει ἀπὸ τὴν κάννουλα.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

6. Βαστάει τὴν τσίμα καὶ τρέχει ὁ πίρος.
(Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1198, 213).

Βλ. τὴν προηγουμένην, πρβλ. κρατῶ 9, χάνω 68. 71. Περὶ τῆς λ. πίρος βλ. βαγένι 1. Τσίμα δὲ τὸ ἀλλαχοῦ πιράφι, τὸ ἀνώτατον μικρὸν τρῆμα τοῦ ξυλίνου πίθου τοῦ οἴνου· ἡ λ. ἐκ τοῦ ἰταλ. (καὶ ἱσπαν. καὶ πορτογαλικοῦ) cima, σημαίνοντος τὴν κορυφήν· αὕτη δὲ ἐκ τοῦ λατιν. cyma θηλ. (παρὰ τὸ ἑλληνικὸν κῦμα), σημαίνοντος τρυφερὸν βλαστόν. (Diez Etym. Wört. λ. cima. Körting 2376). Ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἀμέσως φαίνεται ὅτι ἐλήφθη τὸ μεσσηνιακὸν τσίμουλα, ἡ, τὸ ἀλλαχοῦ λεγόμενον βλαστάρι. — Ἡ παροιμία ἔχει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ ἡ ἐν λ. ἀκριβὸς 12.

7. Βάστα με νὰ σὲ βαστῶ,
ν' ἀνεβοῦμε 'ς τὸ βουνό.
(Μα. 13 [ν' ἀνεβοῦμεν εἰς τό]).

Βλ. βοηθῶ 5. 6.

8. Βάσταμε νὰ σὲ βαστῶ
νὰ πᾶμε δρόμο μακρινό.
(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. βοηθῶ 5. 6.

8α. Βάστα, μηλιά μ', τὰ μῆλά σου!
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Λέγεται ὑπὸ τοῦ μὴ ἀνεχομένου ν' ἀκούῃ τὰς ἐγκαυχήσεις τοῦ ἄλλου.

9. Βαστάξου νὰ μὴν πέσῃς.

(Κα. 970).

Κλονούμενος ζήτει στήριγμα, ἵνα μὴ πέσῃς ὅτε δυσκολώτερον νὰ εὕρῃς τὸν σωτῆρα, ὅστις θὰ σὲ ἀνεγείρῃ· τὸ στήριγμα δ' εἶναι ἡ προστασία ἰσχυροῦ, ἢ τἀποταμιεύματα, ἅτινα προνοῶν περὶ τοῦ μέλλοντος πρέπει νὰ συνάγῃς ἐν εὐετηρίαις.

10. Βάστα, χρουσή μου βρουλλιά!

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Ἐπὶ τῶν κολακευόντων τινά, ἐν ὅσῳ ἐλπίζουσιν ὅτι δύναται νὰ φανῇ εἰς αὐτοὺς χρήσιμος, ἔπειτα δ' ἀνικάνου πρὸς τοῦτο ἀποδειχθέντος περιφρονούντων καὶ λοιδορούντων αὐτόν. Ὁ μῦθος ὅτι ἕνας εἶχε ἕνα καΐκι δεμένο μὲ βρούλλινο σκοινὶ ἀπὸ μιὰ πέτρα 'ς τὴν ἀκρογιαλιά Μιὰ φορὰ ποῦ ἔκανε θάλασσα, ἐτραύαγε τὴ βρουλλιὰ γιὰ νὰ μὴν τοῦ πάρουν τὰ κύματα τὸ καΐκι καὶ τὴν παρακαλοῦσε νὰ βαστήξῃ καὶ γιὰ νὰ τὴν περιποιηθῇ τὴν ἔλεγε χρουσή· ὅσο ποῦ ἔσπασε ἡ βρουλλιὰ καὶ τότε θύμωσε κ' ἐκεῖνος κ' ἐφώναξε: « Κάτεχά σε γὼ εἶντα σκατοβρουλλιὰ ἤσουνα! »

11. Ἡ μάννα σου σ' ἐβάσταξε ἐννιὰ μῆνες, καὶ σὺ δὲν μπορεῖς νὰ βαστάξῃς;

(Μεσσηνίας. Νεα. 164).

Πρὸς ἀνυπομονοῦντα.

12. Θὰ βαστάξουν ὅσο βαστοῦν τῆς λαμπρῆς ταὐγά.

(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. αὐγὸ 76.

13. Κάλλιο ποῦ βαστᾷ, παρὰ ποῦ ἀπαντέχει.

(Βάρνερ : κάλλιον 3).

Βλ. κρατῶ 6. 6α. 7. 16, πρβλ. κατέχω 4, κρατῶ 12, χέρι 25. 26. Κρείσσων ὁ κατέχων τοῦ προσδοκῶντος, ὁ δυνάμενος νὰ δώσῃ τοῦ αἰτοῦντος, ὁ ἔχων κτῆμά τι τοῦ ἐλπίζοντος νὰ καταλάβῃ αὐτό. Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Mieux vaut tenir que courir (W. II, 286,27. Δια-

λεκτικὴν παραλλαγὴν ἐν RTP τ. IX σ. 647, 1).— **Γερμαν.** Halten ist besser als greifen = νὰ κρατῇ κἀνεὶς εἶναι καλύτερο παρὰ ν' ἁπλώνῃ γιὰ νὰ πιάσῃ. (W. II. 287, 27).

13α. Νταγιάντα, Θοδωρῆ, καὶ βάστα Γιώργη!
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Νταγιαντῶ = ἐγκαρτερῶ, ἀνθίσταμαι, ἐκ τοῦ τουρκ. dagianμάκ = διαρκῶ, διατηροῦμαι. Εἰρωνικὴ παρακέλευσις πρὸς ἐγκαρτέρησιν ἢ πρὸς παράτασιν τῆς ἀμύνης τινος.

14. Οὔλοι βαστᾶν λαμπάδα τὴ λαμπρή, σκασμένο,
τσ' ἐγὼ τὸ νοῦρλό σου.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου. - Πρβλ. Χ. Π. Κορύλλου Πεζοπορία ἀπὸ Πατρῶν εἰς Τρίπολιν 1890 σ. 49 [haá, λυκοφάγωμα! οὔλοι κρατοῦν τὴν λ. τους τσ' ἐ. κρατῶ τὸν νοῦρλό σου]).

Βλ. κακὸς 42. Ἀνήκει εἰς τὰ περιπαίγματα τῶν χωριῶν, σκοπεῖ δὲ τὸν διασυρμὸν τῶν Λαγκαδινῶν (τῶν κατοίκων τῶν Λαγκαδίων, πρωτευούσης τοῦ ὁμωνύμου δήμου τῆς ἐπαρχίας Γορτυνίας ἐν Ἀρκαδίᾳ). Οἱ πλεῖστοι τῶν Λαγκαδινῶν εἶναι κτίσται τὸ ἐπάγγελμα, ἀποδημοῦσι δὲ καθ' ὅλον τὸ ἔτος σχεδόν, ἐργαζόμενοι ἐν τῇ λοιπῇ Πελοποννήσῳ. Δὶς δὲ τοῦ ἔτους, τὴν Παρασκευὴν τῆς μεγάλης ἑβδομάδος καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἐπανέρχονται εἰς τὰς οἰκογενείας των. Σφόδρα δὲ δυσφοροῦσιν ἂν ἐκ κωλύματός τινος δὲν προφθάσωσι νὰ ἔλθωσιν ἐγκαίρως τὴν μεγάλην Παρασκευὴν μάλιστα, καὶ παραστῶσιν εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἐπιταφίου. Φέρονται δὲ πολλὰ ἀστεῖα διηγήματα περὶ τῶν μὴ ἐγκαίρως προσελθόντων· ἐξ ἑνὸς τούτων ἐλήφθη ἡ παροιμία· Λαγκαδινὸς παθόντος τοῦ ὄνου του, ἠναγκάσθη νὰ διανυκτερεύσῃ τὴν νύκτα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἐντὸς δάσους οὐ μακρὰν τῶν Λαγκαδίων. Ἀποδυρόμενος δὲ τὸ πάθημά του, ᾐτιᾶτο τὸν ὄνον, λέγων: «Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ... οὔστ ἔρμο οὔστ! οὔλοι 'ς τὸν καλὸ λόγο τσ' ἐγὼ 'ς τὸν ἔρμο λόγγο! Οὔλοι βαστοῦν τσεριά, τσ' ἐγὼ τοῦ γαιδουριοῦ ταὐτιά! Οὔλοι βαστοῦν λαμπάδα, τσ' ἐγὼ τοῦ γαιδουριοῦ τὸν νοῦρλο!» — Ἐνίοτε λέγεται μεταφορικῶς καὶ ὑπὸ τῶν ἐξ ἀπροόπτου τινὸς κωλύματος μὴ δυνηθέντων νὰ μετάσχωσι διασκεδάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν κεκλημένοι.

15. Σ τὴν περίσταση δὲν μὲ βαστάει σίδερο.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βιαζόμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης εἶμαι ἀκάθεκτος.

16. Τά ῥηξε ὁ θεός·
τὰ βάσταξε ὁ φτωχός!
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. γῆ 12. Ὅτι ὀφείλομεν μετὰ καρτερίας νὰ ὑπομένωμεν τἀτυχήματα.

17. Τὰ χόρτα π' ἀγκελώνουνε, τἀγκάθια ποῦ κεντοῦνε
γιὰ πελελοὺς τοὺς κράζουνε ὅσους κι' ἂν τὰ βαστοῦνε.
(Παρὰ Ι. Βερέττα. [Ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ: ἀγκυλώνουσι - ποῦ κεντοῦσι - κράζουσι ὅ. κι' ἂν τὰ κρατοῦσι.]).

Ἐκ τοῦ Ἐρωτοκρίτου Α' στ. 207-8 (ἄδηλον ἂν οἱ στίχοι τοῦ Ἐρωτοκρίτου εἶναι διασκευὴ δημώδους παροιμίας). Ὅτι μωρὸς ὁ τολμῶν νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔργον, ὅπερ γινώσκει ὅτι ἀντὶ ὠφελείας θὰ φέρῃ ζημίας καὶ κινδύνους εἰς αὐτόν.

18. Τὸ βαστᾷς; Βάστα το, μὴν τ' ἀφήσῃς νὰ σοῦ φύγῃ.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ κρατῶ 5. 16. 17. 1. 19. Ὁ κατέχων τι πρέπει ἀδιαλείπτως νὰ μεριμνᾷ περὶ διατηρήσεως αὐτοῦ, διότι ἀμελήσας θὰ τὸ ἀπολέσῃ.

βάτος

1. Βάτος δὲν ἀνταίνει 'ς τὸ σπίτι του.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. ἀγκίστρι 1, βατσινιὰ 1, ἀγκινάρι 1 (συμπληρώματος), παλιοπάλιουρας 1, παλιοῦρι 1. Ἀνταίνω (ἐκ τοῦ ἀντάω, ὡς κατανταίνω ἐκ τοῦ καταντῶ, ἀπανταίνω-ἀπαντῶ), ἀόρ. ἔντεσα, μέλλ. θὰ ντέσω, σημαίνει προσκρούω εἰς ἐμπόδιον, ἐμπλέκομαι. Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ οἴκου γυμνοῦ· βάτος περιαγομένη ἐν αὐτῷ οὐδὲν εὑρίσκει ἐμπόδιον, διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἐνδύματα ἢ στρώματα, εἰς τὰ ὁποῖα νὰ ἐμπηχθῶσιν αἱ ἄκανθαι. Ὅμοιαι παροιμίαι: **Κουτσοβλαχ.** (Ἠπείρου) O-adra casa, pâljur s'tradzi = ἔκαμε τὸ σπίτι νὰ τραυᾷς

παλιούρια· λεγομένη ἐπὶ σπατάλου γυναικός, γυμνωσάσης τὸν ἴδιον αὐτῆς οἶκον. (Zanne 6788) — **Ῥωμοῦν**. In casa lui sa învîrtesci o matsa de códa n'are de ce s'apucà. = 'ς τὸ σπίτι του νὰ γυρίσῃς μιὰ γάτα ἀπὸ τὴν οὐρὰ, δὲν ἔχει ποῦ νὰ πιαστῇ. (αὐτ. 6789).

2. Ἠπερίμπλεξα 'ς τοὺν βάτουν,
μήι πάνου, μήι κάτου.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Ἐνεπλάκην εἰς βάτον καὶ δὲν δύναμαι νὰ κινηθῶ. Ἐπὶ τῶν εἰς ἀδιέξοδον εὑρισκομένων.

3. Ὅποιος ντέσῃ 'ς τὸ βάτο, ἢ πετσὶ ἢ κόκκαλο θὰ πάρῃ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ὑποκείμενον τοῦ θὰ πάρῃ, ὁ βάτος. Ὁ πρὸς ἀδίκους ἀνθρώπους καὶ ἅρπαγας κοινωνῶν πάντως θὰ λάβῃ ζημίαν. Ἡ παροιμία ἐνθυμίζει ἡμᾶς τὸν Αἰσώπειον μῦθον περὶ ἀλώπεκος καὶ βάτου (ἀρ. 32 Halm. Βαβρίου 202 Crusius. Ἰγνατ. τετράστ. 49).

3α. Ὅποιος ντέσῃ σὲ βάτο, ἢ θὰ ξεσκίσῃ τὸ κρέας του ἢ τὸ σκουτί του.

(Κεφαλληνίας παρὰ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

4. « 'Σ τὸ βάτο ποῦ βουλήθηκες νὰ μπῇς ν' ἀργοχερήσῃς,
ἂν ῥήξῃς χέρι πιάνεται κι' ἀργόχερο δὲν κάνεις.
— Καινούριο εἶν' τὸ κασάρι μου καὶ τὸν ἐξεριζώνω,
ἔχω καὶ πυριοβολικὰ καὶ τόνε κατακαίω ».

(Μάνης. Πανδ. Κ', 326).

Ἀργοχερῶ ἀπὸ τοῦ ἀργόχερο (ἐργόχειρον) = ἐργάζομαι, ἐπιχειρῶ τι. Κασάρι τὸ δρέπανον δι' οὗ κόπτουσι βάτους, τὸ καὶ βατοκόπι καλούμενον· ἡ λ σλαβικὴ (Βλ. G. Meyer Neugr. St. II, 34). Πυριοβολικὰ οἱ πυρεκβόλοι λίθοι. Ὁ ἀλληγορικὸς οὗτος διάλογος εἶναι ἐκ τῶν ᾀδομένων ἐν Μάνῃ γνωμικῶν. Ἀναφέρεται εἰς μελετωμένην ἐπίθεσιν κατ' ἀνδρὸς ἢ οἴκου ἐπιφόβου καὶ πολυμηχάνου· ἀλλ' ὁ ἐπι-

τιθέμενος πεποιθὼς εἰς τὴν ὑπεροχήν του εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ κατανικήσῃ τὸν ἀντίπαλον.

5. Τὰ βάτα τὰ βατόμουρα,
ἡ πίττα τῆς γειτόνισσας,
τὰ πέντε σταχτοκούλλουρα
πάψαν τοὺς πόνους τῆς κοιλιᾶς.
(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Διὰ τῆς παροιμίας ὑπενθυμίζοντες τὸν μῦθον, ὃν συνοψίζει αὕτη, ἐλέγχουσι παίζοντες τὸν ἐν τῇ τραπέζῃ ὀλιγοσιτοῦντα, ἂν οὗτος προφασίζεται ὅτι δὲν ἔχει ὄρεξιν. Ὁ μῦθος ἔχει ὡς ἑξῆς. Μιὰ παπαδιὰ ἔτρωγε κάθε ὥρα καὶ στιγμή, καὶ τὸ βράδυ ποῦ ἐκάθοντο μὲ τὸν παπᾶ 'ς τὸ τραπέζι μόλις ἔτρωγε ὀλίγο κ' ἐμάλλωνε τὸν παπᾶ, πῶς τὸ παρακάνει 'ς τὸ φαγεῖ καὶ θὰ πάθῃ τίποτε. Ὁ καϊμένος ὁ παπᾶς τῆς ἔλεγε πῶς ἔχει ἀνάγκη νὰ στυλώνεται, γιατὶ δουλεύει ὁλημέρα 'ς τὸ χωράφι καὶ μόνο τὸ μεσημέρι καὶ τὸ βράδυ τρώγει· ἐκείνη δὲν ἄκουε καὶ πάντα τοῦ ἔκανε παράπονα. Γιὰ νὰ τῆς δείξῃ ὁ παπᾶς, πῶς ὅποιος δουλεύει πρέπει καὶ νὰ τρώγῃ πολύ, τὴν πῆρε μιὰ μέρα μαζί του 'ς τὸ χωράφι. Ἀφοῦ ἐδούλεψαν κάθησαν καὶ προγεύτηκαν, καὶ ἡ παπαδιὰ ἔφαγε λιγώτερο ἀπὸ τὸν παπᾶ, καὶ σηκώθη γληγορώτερα ἀπὸ αὐτὸν κ' ἔπιασε δουλειὰ γιὰ νὰ τοῦ δείξῃ πῶς εἶναι ἀφάγανη. Τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ τὸ γιόμα, καὶ ὁ παπᾶς ἐπίστεψε πῶς πραγματικῶς αὐτὸς τρώγει παραπολύ. Τὸ ἀπόγιομα ὅμως τὴν περιώρισε ἡ πεῖνα τὴν παπαδιά, καὶ ἐζήτει μὲ χίλιαις δύο προφάσεις νὰ γυρίσῃ 'ς τὸ χωριό. Εἶδε κι' ἀπόειδε ὁ παπᾶς πῶς δὲν μποροῦσε νὰ τὴν κρατήσῃ, τὴν ἄφησε νὰ φύγῃ 'Σ τὸ δρόμον ποῦ ἐπήγαινε, ηὗρε μιὰ βατομουριά, καὶ ἀπὸ τὴ λιγωμάρα ποῦ εἶχε μάζεψε μοῦρα ὅσα μποροῦσε καὶ τά φαγε. Σὰν ἔφτασε 'ς τὸ χωριό, μιὰ γειτόνισσά της ποῦ φούρνιζε τῆς ἔδωκε ἕνα κομμάτι πίττα, καὶ τό φαγε κι' αὐτό. 'Σ τὸ σπίτι της ηὗρε τὴν πεθερά της νὰ ζυμώνῃ· ἅρπαξε λίγο ζυμάρι, ἔκαμε πέντε κουλλούρια, τά ῥῆξε 'ς τὴ φωτιά, τὰ σκέπασε μὲ στάχτη, καὶ σὰν ἐψήθηκαν τά φαγε. — Τὸ βράδυ σὰν ἦρθε ὁ παπᾶς κ' ἐκάθησαν 'ς τὸ τραπέζι, ἡ παπαδιὰ δὲν ἔτρωγε, ἀλλ' ἔλεγε 'ς τὸν παπᾶ «φάε, παπᾶ μου, φάε. — Μὰ σύ, παπαδιά, γιατὶ δὲν τρῶς;» τὴν ἐρώτησε. Τότε

ἐκείνη τοῦ εἶπε πῶς τὰ βάτα κ' ἡ πίττα τῆς γειτόνισσας καὶ τὰ σταχτοκούλλουρα τῆς ἔκοψαν τὴν πεῖνα, καὶ ἀπὸ τότε δὲν ἐμάλλωσε τὸν παπᾶ πῶς παρατρώγει.

βάτραχος

1. Ἡ μαθράκα βαραράκ βαραράκ λέγει.

(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Μαθράκα (ἐν Σινασσῷ μαθράκια: Ἀρχέλαος σ. 251) ἐκ τοῦ τύπου βαθρακός, βαθράκα, ἐν δὲ Σιλάτοις τῆς Καππαδοκίας βοθράκα (Ἀρχέλαος σ 251), κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ **β** εἰς **μ**, σπανιωτέρᾳ μὲν τῆς τοῦ μ εἰς β, ἀλλ' οὐχὶ ἀσυνήθει καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ (G. Meyer Gr. Gramm.[2] § 180), καὶ νῦν, οἷον ἐν τῇ τσακωνικῇ ἰμάνι ἀντὶ ἰβάνη, ἐν τοῖς διφθόγγοις αυ, ευ πρὸ τοῦ ν, ὡς λάμνω ἀντὶ ἐλαύνω, ἀχαμνὸς ἀντὶ χαῦνος, μουνοῦχος ἀντὶ εὐνοῦχος κτλ. (Foy Lautsystem σ. 43), ἐν τῷ κυπριακῷ μέσαλον ἀντὶ βέσαλον, ἐν τοῖς καππαδοκικοῖς μοῦκα ἀντὶ βοῦκα, Μερζεβούλης ἀντὶ Βερζεβούλης κλπ. — Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι μικρὸν κατὰ μικρὸν διὰ τῆς ἐπιμονῆς πολλὰ κατορθοῦνται· τοῦτο ἐμφαίνει καὶ ἡ φωνὴ τοῦ βατράχου, σημαίνουσα ἐν τῇ τουρκικῇ «ἐν ὅσῳ πηγαίνομεν» — Ἡ παροιμία φανερὸν ὅτι εἶναι τουρκική.

βατσινιά

1. Βατσινιὰ νὰ σύρ'ς δὲ σκαλώνει.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. βάτος 1. Βατσινιὰ ἡ βάτος (βλ ἀρκοῦδα 2).

βαφτίζω

1. Ἄκρος παπᾶς σ' ἐβάφτισε.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου)

Βλ. μωρὸς 37. Ἄκρος (ἄκουρος) ὁ μὴ καρείς, ὁ ἀτελής, κατὰ λιτότητα ἀντὶ τοῦ μωρός.

1α. Βαφτίζου τσὶ μυρώνου, ἄρα μ' ζήσι, εἰδὲ μ' ζήσι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ 3.

2. Βαφτίζω καὶ μυρώνω.

(Β. 353, 17).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

3. Βαφτίζω καὶ μυρώνω, ἄρα ζήσῃ καὶ μὴ ζήσῃ.

(Κ. 6', 11 [μυρ. καὶ ζήσῃ] - Νε. 18, 125 [ὁμ.] - Β' 18, 13. - Β. 41. 38. - Ἀν ἐπιθ. Α', 426, 67 [Βαφτίζουν καὶ μυρώνουν - καὶ δὲ ζήσῃ] - Βάρνης. Κρ. 14 [μ., ζήσῃ] - Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμ. Ἀν. 178, 10 [Βαπτίζω] - Πτζ. 231, 211 [Ἐγὼ βαφτίζω] - Χίου. Καν. 232, 139 [κι' ἄρα ζ. κι' ἂν δὲ ζ.] - Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [Ἐγὼ βαφτίζω] - Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [κι' ἄρα ἂς ζ.] - Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [Ἐγὼ 6. καὶ μ. κι' ἄρα] - Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Ἐγὼ 6. καὶ μ. κι' ἄρα ζ. κι' ἄρα μὴ ζ.] - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Β. μυρ. ζ. μὴ ζ.] - Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [μ., ζήσ' μὴ ζήσ'.] - Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου ["Ας βαφτίσῃ κι' ἂς μυρώσῃ κι' ἄρα]).

Βλέπε ἀρ. 1α 2. 4. 5. Ἐπὶ τῶν ἐν σπουδῇ ἀτάκτως καὶ ἀπροσέκτως ποιούντων ἔργον τι· προσέτι ἐπὶ τῶν ἐκτελούντων ἔργον ἀνατεθειμένον αὐτοῖς ὑπ' ἄλλου, μετὰ τῆς προσηκούσης μὲν ἀκριβείας καὶ τάξεως, ἀλλ' ἄνευ προθυμίας καὶ ζήλου πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τοῦ ἱερέως τοῦ τελοῦντος τὴν βάπτισιν συμφώνως πρὸς τὴν κεκανονισμένην τάξιν, οὐδεμίαν δ' ἔχοντος εὐθύνην περὶ τῆς μελλούσης τύχης τοῦ παιδίου ἢ τῆς προόδου αὐτοῦ

4. Βαφτίζω καὶ μυρώνω καὶ προκόψῃ μὴν προκόψῃ.

(Βάρνερ: βαπτίζω 1 [Βαπτίζω καὶ μ. καὶ ἄρα πρ. καὶ μὴ πρ.] - Κα 971. - Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Γὼ 6.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

5. Δαφτίνου καὶ μυρώννου, ἄρα ζήσῃ καὶ μὴ ζήσῃ.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 3.

6. Ἐν Ἰορδάνῃ βαφτιζομένου σου.

(Β. 354, 44. — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Ῥητὸν ἐκ τροπαρίου τῆς ἀκολουθίας τοῦ μεγάλου ἁγιασμοῦ καὶ τῆς τῶν Θεοφανείων: «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς τριάδος ἐφανερώθη προσκύνησις κλπ.» - Λέγεται ὁσάκις περιχυθῇ τις αἰφνιδίως δι' ὕδατος, ἢ ἐμπέσῃ ἀκουσίως εἰς τὴν θάλασσαν· λέγεται προσέτι καὶ ἐπὶ οἴνου διὰ πολλοῦ ὕδατος κεκραμένου.

7. Ἡ σπεῖρε, ἢ βάφτισε.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἓν τοὐλάχιστον τέκνον· ἂν μὴ ἔχῃ τοιοῦτο φυσικόν, ἂς ἔχῃ πνευματικόν, γενόμενος ἀνάδοχος ἐν τῷ βαπτίσματι τοῦ τέκνου ἄλλου πατρός.

8. Ὅταν στεφανώνῃς πεδικλώνεις, κι' ὅταν βαφτίζῃς τρέχα μὲ χέρια καὶ μὲ ποδάρια.

(Παρὰ Ι. Βερέττα [ἤ: στ. σαμαρώνεις, κι' ὅταν]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

9. Στεφάνωνε κι' ἀμπάρωνε καὶ βάφτιζε καὶ φεύγα.

(Βερ. 85, 18. - Ἠπείρου. Ἀρ. 1211 [Στεφάνωσε καὶ μπλέτσωσε καὶ βάφτισε] - Β. 278, 141).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Τὸ ῥῆμα μπλετσώνω τῆς ἠπειρωτικῆς παραλλαγῆς σημαίνει πληρῶ τὴν γαστέρα· ἡ λ. ἐτυμολογεῖται ἐκ τῆς ἀλβανικῆς (G. Meyer Neugr. St II σ. 70). - Ἡ παροιμία σημαίνει ὅτι ὁ ἀναλίσκων χρήματα ὑπὲρ ἄλλου ἐν ἄλλαις μὲν περιστάσεσι λαμβάνει τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν, ἐν ἄλλαις δὲ πάλιν οὐ μόνον δὲν ἀποζημιοῦται ἀλλὰ καὶ νὰ προσαναλώσῃ πλείονα χρήματα ἀναγκάζεται. Εἰδικώτερον δὲ λέγεται ἐπὶ τῶν παρανύμφων ἐν τοῖς γάμοις καὶ τῶν ἀναδόχων ἐν τοῖς βαπτίσμασιν· οὗτοι μὲν πρέπει ν' ἀπέρχωνται εἰς τὰ ἴδια εὐθὺς μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου, ἂν μὴ θέλωσι πλὴν τῶν ἄλλων δαπανῶν, ἃς κατέβαλον, νὰ προσδαπανήσωσι καὶ εἰς πρόσθετα φιλοδωρήματα· οἱ δὲ παράνυμφοι πλὴν ὅσων ἐδαπάνησαν κατὰ τὰ κεκανονισμένα μέχρι τῆς στέψεως, οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν ἔχουσι· τοὐναντίον δὲ παραμένοντες εὐωχοῦνται καὶ διασκεδάζουσι καὶ τὴν προεδρίαν κατέχουσιν ἐν τῇ ὁμηγύρει.

βαφτίσια

1. Καὶ 'ς τὸ γάμο σου βαφτίσια!

('Αθηνῶν. - Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. - Ζακύνθου παρὰ Σ Δὲ Βιάζη 'Στὸ γ. σου β., δυὸ χαραῖς ἀντάμα.]).

Ἐπὶ ἐκτρόπων καὶ παραδόξων πράξεων, ἢ ἐπὶ λόγων ἀναρμόστων καὶ ληρωδῶν. Νὰ τελεσθῇ δηλαδὴ ταὐτοχρόνως κατὰ τοὺς γάμους σου καὶ ἡ βάπτισις τέκνου σου γεννηθέντος πρὸ τοῦ γάμου. Σπανιώτερον δὲ λέγεται καὶ ἐπὶ μομφῇ τῶν ἐπιχειρούντων ταὐτοχρόνως δύο ἔργα διάφορα τὴν φύσιν. Ὅμοιαι **Γερμαν.** Se gevt Köst un Kindelbêr toglîk = πᾶνε μαζὶ ὁ γάμος καὶ τὰ βαφτίσια (W. II, 1553, 2). De Döp hört vör de Hhoctit = τὸ βάφτισμα πρέπει νὰ γίνεται προτύτερα ἀπὸ τὸν γάμο (αὐτ. IV, 1047, 1).

βάφω

1. Τὸν ἔβαψε τὸν πυριόβολο.

(Λελ. 'Επιδ. 237, 131).

'Εγνώρισε τὸ πρῶτον γυναῖκα Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν χαλκέων, τῶν ἐμβαπτόντων εἰς ὕδωρ τὰ χαλκᾶ ἐργαλεῖα πρὸς στόμωσιν

2. Τὸ χέρι του κουκούλλια δὲ βάφει.

('Αλ. Σούτσου, Ἄσωτος πρᾶξ. Α' σκ. 2 σ. 8 [Γνωρίζω τὸ χεράκι σας κουκούλλια πῶς δὲ β.] - 'Αθηνῶν. - Σμύρνης παρὰ Ν. Χ. Κωστῆ ['Εγὼ δὲν βάφω κουκούλλια]).

Ἔχει βαρεῖαν τὴν χεῖρα καὶ δὲν ἀνέχεται τὰς ὕβρεις.

βγάζω (βγάλλω, βγάνω)

1. Βγάζει πὲ κρύο φοῦρνο ζεστὸ ψωμί.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ἐπὶ ἱκανῶν καὶ δραστηρίων ἀνδρῶν, κατανικώντων πᾶσαν δυσχέρειαν.

1α. Βγάλε μαύραις νὰ ἰδῇς ἄσπραις.

('Αν. ἐπιθ. Α', 427, 69).

'Αγνοῶ τὴν χρῆσιν τῆς παροιμίας ταύτης.

16. Βγάλε τὸν Ἀλῆ
καὶ βάλ' τὸν Καραλῆ.
(Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χαντζοπούλου).

Πρβλ. ἀπὸ 58, κακὸ 9. Ἡ ἀλλαγὴ τῶν προσώπων εἶνα ματαία, ἂν ἐξ ἴσου πονηροὶ εἶναι πάντες.

2. Βγάλε τὸ χαλινάρι ἀπ' τἄλογο, νὰ φτάσῃ γλήγορα 'ς τὴν ἄκρη.
(Β. 41, 44).

Ἡ ἐλευθερία αὐξάνει τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν δύναμιν πρὸς ἐνέργειαν.

3. Βγάλ' τὴ σφαγή σου.
(Λευκάδος. ΚΠ. Η', 395).

Σφαγὴ ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ κοῖλον τοῦ τραχήλου, «ᾗ διεστᾶσιν αἱ κλεῖδες» (Πολυδ. Β', 133). Ἡ φράσις συνειθίζεται ὡς ὑβριστικὴ παρακέλευσις πρὸς βραδύνοντας, ἵνα ταχέως προσέλθωσιν.

4. Βγάνει ἀπ' ἀρσενικὸ γάιδαρο θηλυκὸ πουλάρι.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

«Ἐπὶ φιλοψευδῶν καὶ τερατολόγων». (Ξανθουδίδης)

5. Βγάνει ἀπὸ τὴ μῦγα σπλῆνα.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη). - Παρὰ Ι. Βερέττα [Ἀπὸ τὴ μ. βγάζει σπλ.]. - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ἀφ' τὴ μ.]).

Βλ. ἀρ. 18, μῦγα 15. Προῆλθεν ἐκ συμφυρμοῦ τῆς ὑπ' ἀρ. 18 καὶ τῆς ἐν λ. ἔχω 75.

6. Βγάνει ὀχτὼ καὶ τρώγει δέκα.
(Βλ. Κατζιούλ. 1707).

Βλ. ἀρ. 25.

7. Βγάνει τό να του καὶ τἆλλό του.
(Κα. 977).

Ἐννοεῖται τὸ μάτι. Ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τί βγάνει, ἤτοι τί ὠφελεῖται ἐκ τῆς ἐργασίας του, ὅταν πρόκειται περὶ ἀνθρώπου φιλοπονωτάτου, ἀλλ' οὐδὲν κερδαίνοντος.

8. Βγάνε καὶ μὴ βάνῃς,
νὰ ἰδῇς σωρὸ ποῦ κάνεις.
(Β. 41, 47 [νὰ δῇς] - Κα. 976).

Βλ. ἀρ. 21, 11.

9. Δέκα δέκα τὰ βγάζει.
(Β. 53, 13).

Ἐννοεῖται τὰ λόγια ἀπὸ τὸ στόμα του. Ἐπὶ φλυάρων.

9α. Ἔβαλάς με κ' ἔβγαλά σε.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [ἢ: Ἔβαλά σε κ' ἔβγαλάς με. ἢ: Ἔβγαλά σε κ' ἔβαλάς με.])

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ἔνοικος 1.

10. Ἔβγαλ' ἡ κοπριὰ φροκάλι,
κ' ἡ ἀγριαστοιὴ κλωνάρι.
(Καρπάθου. Μαν. 281, 190).

Βλ. ἀρ. 14. Φροκάλι (φιλοκάλιον) τὸ σάρωθρον· ἀγριαστοιὴ δὲ ἢ ἁπλῶς ἀστοιή, ἡ καὶ ἀλλαχοῦ ἀστοιβὴ καλουμένη, ἄκανθά τις· ἡ τῶν ἀρχαίων στοιβή, τὸ τῶν βοτανικῶν ποτήριον τὸ ἀκανθῶδες (poterium spinosum L.). Ἡ παροιμία λέγεται ὁσάκις ἀγαθόν τι ἔργον συντελεσθῇ ὑπὸ εὐτελοῦς καὶ ἀναξίου ἀνθρώπου.

11. Ἔβγανε καὶ νὰ μὴ βάνῃς.
καὶ νὰ ἰδῇς σωρὸ ποῦ κάνεις.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 380 καὶ Ἠπειρώτης 1901 σ. 87 [Ἐξ ἐσφαλμένης ἀντιγραφῆς τοῦ Ἀραβαντινοῦ: - μὴ βάνῃ - δῇ σ. ποῦ κάνει]).

Βλ. ἀρ. 21. 8.

12. Ἐβκάλαμεν πουλία πού τὸν κῶλλόν μας νὰ μᾶς λαλοῦν κλοῦ!
(Κύπρου. Σ. 628)

Ἐπὶ παίδων ἀντιλεγόντων εἰς τοὺς γονεῖς.

13. Ἔμπασέ με νὰ σὲ βγάλω.
(Βάρνερ: βάλλω 1 [Βάλε με καὶ νὰ] - Ζακύνθου παρὰ τοῦ λόρδου Γκύλφορδ [Μπάσε με] - Κερκύρας. Νεα. 386. - Παρὰ Ι. Βερέττα. - Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ ἔνοικος 1.

14. Ἤβγαλε κι' ἡ ἀστοιὴ κουροῦμπλι.

(Καρπάθου. ΖΛ. 365, 459 καὶ παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου).

Βλ. ἀρ. 10. Κουροῦμπλι, τό, τὰ μικρὰ καὶ τρυφερὰ συκαμινόφυλλα, τὰ διδόμενα ὡς πρώτη τροφὴ εἰς τοὺς μεταξοσκώληκας.

15. Θὰ ἰδοῦμε τί θὰ βγάλῃ ὁ κάτω πίρος.

(Λελ. Ἐπιθ. 234, 56 [Ἐμπρός καὶ θὰ ἰ.]).

Θὰ ἴδωμεν ὁποία τις θὰ εἶναι ἡ ἔκβασις τῆς ὑποθέσεως, ἂν καλὴ ἢ κακή. Ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν ξυλίνων πίθων τοῦ οἴνου· τί δηλ. θὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ κατωτάτου τρήματος τοῦ πίθου, οἶνος ἢ τρυγία.

16. Θὰ σοῦ βγάλω λᾶδι.

(Μάνης. Πανδ. ΙΘ', 395 [ἢ: τὸ λᾶδι]).

Καὶ ἡ ἔναρθρος καὶ ἡ ἄναρθρος ἐκφορὰ τοῦ ὀνόματος ἐν τῇ ἀπειλητικῇ ταύτῃ φράσει ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ διὰ μεταφορᾶς διαφόρου ἑκατέρα. Ἐκείνη μὲν ὅτι θὰ σὲ στενοχωρήσω τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἐξαλειφθῇ ἐκ τοῦ σώματός σου τὸ ἔλαιον τοῦ βαπτίσματος, θὰ σὲ ἀναγκάσω ἐν ἄλλοις λόγοις καὶ αὐτὴν τὴν χριστιανικήν σου πίστιν ν' ἀπαρνηθῇς. Ἡ δ' ἄναρθρος ὅτι τοσοῦτον θὰ σὲ πιέσω, ὥστε νὰ ἐκθλίψω ἔλαιον ἐκ τοῦ σώματός σου. (Πρβλ. στενοχωρία 1, στρέβλα 1, σφίξη 1).

17. Θὰ τὰ βγάλῃ ἕξε κ' ἕνα.

(Ἀν. ἐπιθ. Α', 474, 156).

Θὰ διαστρέψῃ καὶ θὰ παραποιήσῃ τοὺς λογαριασμούς

18. Κι' ἀπὸ τὴ μῦγα ξύγκι βγάζει.

(Β'. 52, 33. - Β. 140, 362. - Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου [Κυττάει νὰ βγάλῃ κι' ἀπὸ τὴ μ. ξ.] - Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [Βγάζει ἀ. τὴ μ. ξύγκι]).

Βλ ἀρ. 5, πρβλ. ἀρ. 19. Βλ τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ἔχω 75, μῦγα 3. 14. 15, παίρνω 17. Ἐν συμαϊκῷ ἀστείῳ ᾀσματίῳ, προτασσομένῳ παραμυθίων πρὸς ἔνδειξιν ὅτι ψευδῆ τὰ ἐν αὐτοῖς, φέρεται πεπλατυσμένη ὁμοία εἰκών: «Νὰ πιάσω γὼ τὸν κούνουπα νὰ τὸν ἠξικοιλίσω, | νὰ βγάλ' ἀξοῦγκιν περισσό, βάρκα νὰ παλαμίσω· | καὶ βάρκαν ἐπαλάμισα,

κι' ἀκόμα δύο φρεάδαις· | κι' ἀξοῦγκιν ἐπερίσσεψε σαρανταπέντε κκάδαις.» (ΖΑ. σ. 262).- Ἡ παροιμία ἐπὶ φιλαργύρων ἢ πλεονεκτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλαχίστων καὶ εὐτελεστάτων ἐπιζητούντων ν' ἀρυσθῶσι κέρδος· προσέτι ἐπὶ ἱκανωτάτων ἀνθρώπων, οὕτως εὐφυῶς διεξαγόντων τὰς ἐπιχειρήσεις των, ὥστε καὶ ἐκ τῶν ἐλαχίστων νὰ ὠφελῶνται. Ὁμοία **Κουτσοβλαχ.** (Νιζοπόλεως Μακεδονίας): Shi di puric va sa scóta seu = καὶ ἀπὸ τὸν ψύλλο θέλει νὰ βγάλῃ ξῦγκι (Zanne 2424).

19. Κι' ἀπὸ τὴ στέρφα γίδα γάλα βγάζει.

(Βλ. Κατζιούλ. 1209. - Κατζιούλ. Ἐπίμ. 592 [τὴν στεῖρα αἶγα γ. βγάζεις.] - Κ. 6' 27 [Καὶ ἀπὸ στεῖραν αἶγα ἐκβάλλει γ.] - Νε. 61, 371 [Ὁμ.] - Β'. 52, 34 [Κι' ἀπὸ τὴν στεῖρα γίδα] - Β. 140, 363 [στέρφα γάλα]).

Βλ. γάλα 5. 11. Ἔχει τὴν αὐτὴν καὶ ἡ προηγουμένη ἔννοιαν.

20. Μὴν ἐβγάζῃς τὰ ποδάρια ἔξω ἀπὸ τὴν τσέργα σου.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 734. - Β. 161, 164 [Μὴν βγάζῃς]).

Βλ. ἁπλώνω 3.

21. Ὅγιος βγάνει καὶ δὲν βάνει
γλήγορα τὸν πάτο φτάνει.

(Μα. 34 [Ὅταν ἐβγάνῃς καὶ δὲν βάνῃς, ὀγλήγορα τὸν πάτον φθάνεις.] - Μήλου. Νεα. 242.- Κρήτης. Παρνασ. ΙΓ', 637, 97 [γρήγορα τὸν π. πιάνει]. - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Ὅποιος - π. πιάνει.]).

Βλ. ἀρ. 8. 11. 22 23, ἀδειάζω 8, πρβλ ξοδιάζω 5. Ὁ ἀλογίστως δαπανῶν, χωρὶς νὰ ἔχῃ πόρους ἐπαρκεῖς, ταχέως θὰ φθείρῃ τὴν περιουσίαν του. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ ἀγγείου οἱουδήποτε περιέχοντος τρόφιμα, ὅπερ ταχέως θὰ κενωθῇ, ἂν ἐξάγῃ ἀδιαλείπτως ἐξ αὐτοῦ ὁ κάτοχος, χωρὶς ν' ἀντικαθιστᾷ τὰ ἐξαγόμενα· ἢ ἐκ βαλαντίου, ἐξ οὗ λαμβάνει χρήματα, μὴ φροντίζων περὶ πληρώσεως αὐτοῦ. Ὅμοιαι παροιμίαι **Ἰταλ.** Chi piglia e non ripone, tocca il fondo = ὅποιος παίρνει καὶ δὲν βάνει πιάνει τὸν πάτο. (Castagna 280, 4). Non mettera e cavare, si seccherebbe il mare = νὰ μὴ βάνῃ κἀνεὶς καὶ νὰ παίρνῃ, θὰ στείρευε τὴ θάλασσα (τοσκαν. Giusti 237. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pasqualigo 123). Cui leva e nun metti. vidi lu funnu = ὅποιος παίρνει καὶ δὲν βάνει βλέπει τὸν πάτο (σικελ. Pitrè II , 132. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. αὐτ.). Α

farza di caccià e un mette (A farza di beie), a botte canta = ὅλο νὰ παίρνῃς καὶ νὰ μὴ βάνῃς (ἤ, Ὅλο νὰ πίνῃς) τὸ βαρέλι τραγουδεῖ, ἤτοι κενώνεται (κορσικαν. αὐτ.). Semper tòghen e mai mèt, el se vöda ogni cassèt (ἤ, el se süga ogni sachèt) = πάντα νὰ παίρνῃς καὶ ποτὲ νὰ μὴ βάνῃς ἀδειάζει κάθε κασσέλα· ἤ, κάθε σακκὶ (μεδιολαν. αὐτ. 133). Ca de dðu liei e nu puni, deàchi li cistuni = ἐκεῖ ποῦ παίρνεις καὶ δὲ βάνεις ἀδειάζεις τοῖς καλάθαις (ἀπουλήια, αὐτ. D. II, 164). Da dove si leva sempre e non si metta mai, si vede presto il fondo = ἐκεῖ ποῦ παίρνουν πάντα καὶ δὲν βάνουν ποτέ, φαίνεται γλήγορα ὁ πάτος (νεαπολιτ. D. II 164). Lu livari e nun mettiri su' dui guai = νὰ παίρνῃς καὶ νὰ μὴ βάνῃς εἶναι δύο καημοὶ (σικελ. Pitrè IV, 234). Livari sempri e nun mettiri mai, finisci ogni muntagna = νὰ παίρνῃς πάντα καὶ νὰ μὴ βάνῃς ποτέ, τελειώνει κάθε βουνὸ (ἐπίσης αὐτ. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. II, 132-3. Pasqualigo 123. D. II, 164). Dunni pighi e nun jungi, 'un è funtana chi surgi = ὅπου παίρνεις καὶ δὲν προσθέτεις δὲν εἶναι βρύση ποῦ ν' ἀναβρύζῃ (σικελ. Pitrè II, 132 μετὰ πολλῶν παραλλαγῶν). Semper torghene e mai meterghene, tuto finisse = πάντα νὰ τοῦ παίρνῃς καὶ ποτὲ νὰ μὴ τοῦ βάνῃς, ὅλα τελειώνουν (βενετ. αὐτ. 133). Da ue si leat et non si bi adjunghet, su male sibi inconfundet = ἐκεῖ ὅπου παίρνουν καὶ δὲν προσθέτουν τὸ κακὸ ἔρχεται γλήγορα (σαρδηνία αὐτ. 132). - **Γαλ.** A force de prendre dans la huche et de n' y rien mettre, on en voit bientôt le fond (W. III, 562, 1) Lou qui tire et qui nou met, leu bet lou houns deu sacoutet = ὅποιος βγάνει καὶ δὲν βάνει γλήγορα βλέπει τὸν πάτο τοῦ σακκουλιοῦ (βεαρνική, D. II, 164 μετ' ἀρμανιακικῆς παραλλαγῆς). — **Καταλαν.** Tráuer y no posar poc á poc se ve á acabar = νὰ παίρνῃ κἀνεὶς καὶ νὰ μὴ βάνῃ λίγο λίγο φτάνει 'ς τὸ τέλος (αὐτ.). — **Ἱσπαν.** A do sacan y no pon, presto llegan al hondon = ἐκεῖ ποῦ παίρνουν καὶ δὲν βάνουν γλήγορα φτάνουν 'ς τὸν πάτο (αὐτ.). Quie no pone y siempre saca, suelo halla = ὅποιος δὲν βάνει καὶ πάντα βγάνει βρίσκει τὸν πάτο (αὐτ. Cada dia tres, quatro, agotarse ha el saco = καθημέρα τρεῖς καὶ τέσσαρες, θ' ἀδειάσῃ ὁ σάκκος (αὐτ.). A

quien da, y no toma, dicha es, que le falta = ὅποιος δίνει καὶ δὲν παίρνει, αὐτὸς δὲν ἔχει τύχη (Valles 287 = Haller 344).— **Πορτογαλ.** Cada dia tres e quatro, chegaras ao fundo do sacco =καθημέρα τρεῖς καὶ τέσσερες θὰ φτάσῃς τὸν πάτο τοῦ σάκκου (D. II, 164). Onde quitan e non pôn, logo chegan ô fondon= ὅπου παίρνουν καὶ δὲν βάνουν γλήγορα φτάνουν 'ς τὸν πάτο (αὐτ. σ. 495). —**Ῥωμουν.** Când tot scotsi din sac, shî nimic bagi în sac, curînd ei dai de fund = ὅταν ὅλα βγαίνουν ἀπὸ τὸ σάκκο, καὶ τίποτε δὲν μπαίνῃ 'ς τὸ σάκκο, γλήγορα βρίσκεις τὸν πάτο (Zanne 7707). Sacul din care tot iai shî nu mai puni, se golesce = ὁ σάκκος ποῦ ὅλο τοῦ παίρνεις καὶ ποτὲ δὲν τοῦ βάζεις, ἀδειάζει (αὐτ. 7708) — **Ἰσλανδ.** Eyðist það sem af er tekið = ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅλο παίρνουν σώνεται (D. II, 164). Tað minkar, íð ofta af verður tikið = λιγοστεύει ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ ὁποῖον συχνὰ παίρνουν (αὐτ.).— **Δαν.** Hvor lidt man tager af meget, faaer det engang Ende = ὅσ' ὀλίγο καὶ ἂν παίρνῃ κἀνεὶς ἀπὸ τὸ πολύ, μιὰ φορὰ τελειώνει. (αὐτ.). — **Νορβ.** Dat minkar alt, som av er teket = λιγοστεύει κάθε πρᾶμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον παίρνουν (αὐτ.). — **Σουηδ.** Det man altid plåckar utaf, och intet lågger til, blir en gång alt = ὅπου πάντα παίρνει κἀνεὶς καὶ δὲν βάνει τίποτε, μιὰ φορὰ θὰ σωθῇ (αὐτ.). - **Γερμαν.** Wenn man immer aus dem Mehlkasten nimmt und nichts nachfüllt, kommt man bald auf den Boden = ὅταν πάντα παίρνῃ κἀνεὶς ἀπὸ τὴν ἀλευροθήκη καὶ (δὲν βάνῃ) τίποτε νὰ τὴν γεμίσῃ, γλήγορα φτάνει 'ς τὸν πάτο (W. III, 562, Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 2. Mehlfass 1).

22. Ὅταν βγάνῃς καὶ δὲν βάνῃς, βρίσκεις γλήγορα τὸν πάτο.

(Ἠπείρου, Ἀρ. 1007 καὶ ἐκ τούτου Ἠπειρώτης 1901 σ. 88 [βγάνῃ - βάνῃ, βρίσκει γρήγορα]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

23. Ὅταν βγάνῃς καὶ δὲ βάνῃς,
πάντεχε τὸν πάτο πιάνεις.

(Leake 448, 42 [δὲν β. - πάτον] - Δάρβ. 297 [ἀπάντεχε τὸν πάτο] - Ne. 660 [δὲν β. - πάτον] - Sand. 222, 42 [ὁμ.] - B¹. 91, 197 [δὲν β.] - B. 231, 799. - Ζα-

κύνθου. Ἐλπὶς 1193, 111. καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζῃ [βγάζῃς καὶ δὲν - π. φτάνεις.]- Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη[πάντα σου τὸν π.]. - Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου ["Οντα βγάνις κὶ δὲ βάνις εὔκολα (ἢ γλήορα) τὸμ π.]).

Βλ. ἀρ. 21.

24. Ὅταν τὸ τσουκάλι βράζῃ,
δὲν πρέπει ὅλο καὶ νὰ βγάζῃς.
(Β. 237, 878).

Δὲν εἶναι πρέπον νὰ προδαπανῶμεν ἐκ τῶν προσδοκωμένων κερδῶν ἐργασίας τινός, δυσχεραίνοντες οὕτω τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς, ὡς οὐδ' ὁ μάγειρος ἐπιτρέπεται νὰ γεύηται ἐκ τοῦ παρασκευαζομένου ὑπ' αὐτοῦ φαγητοῦ προτοῦ νὰ τὸ κενώσῃ.

25. Πάντα νά ναι ὁ μάστοράς μου, βγάζει ὀχτὼ καὶ τρώγει δέκα.
(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 310 [νά 'ν' ὁ] - Κ. 38 [μάστουρας] - Κ. β', 43 [μάστουράς μου, ἐκβάλλ' ὀ.] - Μα. 36 [νά εἶναι ὁ μάστορής μου, ἐβγάζει ὀκτώ] - Νε. 107, 704 [νά 'ν' ὁ στρατηγός μου - ὀκτώ] - Β¹. 100, 6 [βγάζ' ὀ.] - Ἠπείρου. Ἀρ. 1073 - Β. 248, 24).

Βλ. ἀρ. 6, πρβλ. ξοδιάζω 5. Ἐπὶ τῶν δαπανώντων πλείονα τῶν ὅσων εἰσπράττουσιν.

26. Σὲ μπάζω καὶ σὲ βγάζω.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1189. - Β. 272, 64).

Ἐπὶ τῶν ὑβριζόντων ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως βλαπτόντων τινά, ἰσχυριζομένων δ' ὅτι πρέπει ν' ἀρκεσθῇ οὗτος εἰς μόνην τὴν βεβαίωσιν αὐτῶν ὅτι δὲν ὑβρίσθη. Ὁ μῦθος περὶ μοιχαλίδος παπαδιᾶς, ἥτις ἀπαριθμοῦσα μετὰ τοῦ παπᾶ τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ ὑπὸ τῶν γυναικῶν των ἀτιμασθέντας συζύγους, ἐξῄρει τοῦ καταλόγου τὸν παπᾶν.

27. Τὴν τσοῦναν ἐβγάλλει ἀς σ' ἀχερόν'.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 366, 161).

Ἀχερόν(ιν) ὁ ἀχυρών. Ἐκβάλλει τὴν κύνα ἐκ τοῦ ἀχυρῶνος. Ἐπὶ τῶν πολυμηχάνων.

28. Τώρα ἔβγαλε σὺ ἀπὸ τοῖς συκαῖς τὰ βούδια.
(Χίου. Πασπάτ. 276 [ἐσὺ] καὶ Καν. 310, 731).

Ὅτι εὔκολος δὲν εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ ἀνθρώπων, οἵτινες αὐτόκλητοι ἐπεμβαίνουσιν εἰς ξένας ὑποθέσεις, λόγῳ μὲν ὅπως συμβιβάσωσι καὶ ἐξομαλίσωσι ταύτας, ἔργῳ δ' ὅπως περιπλέξωσι τὰ πράγματα πρὸς ἴδια συμφέροντα. Οὕτω δυσχερὴς εἶναι καὶ ἡ ἀποδίωξις βοῶν ἀπὸ συκεῶνος ἂν εἰσέλθωσί ποτε, διότι ἀγαπητὴ τροφὴ αὐτῶν εἶναι τὰ φύλλα τῆς συκῆς.

29. Χώνει βήσαλα καὶ βγάζει καρβέλια.

(Βλ. Κατζιούλ. 78, 9. - Κατζιούλ. Ἐπίμ. 629. - Κ. 41. - Κ. β', 55 [6. καὶ ἐκβάλλει] - Κ. γ', 354 [κ' ἐκβάλλει] - Νε. 142, 937 [Χ. τρόχαλα κ' ἐκβάλλει γεώμηλα.] - Ἠπείρου. Ἀρ. 1480 [6. βγάνει κ.] - Λευκάδος ΚΠ. Η', 390 [βγάνει]).

Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμηχάνων εὑρισκόντων πόρους καὶ δι' εὐτελῶν μέσων πολλὰ κατορθούντων, οἷον ἐπὶ ἐμπόρων ποριζομένων μεγάλα κέρδη διὰ μικρῶν κεφαλαίων· καθόλου δ' ἐπὶ ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ὑπὲρ πᾶσαν προσδοκίαν εὐδοκιμοῦσι τὰ ἔργα. Βήσαλο (τὸ) ἢ βέσαλο(ν), ἐν Κύπρῳ δὲ καὶ μέσαλον, κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ β καὶ τοῦ μ (βλ. ἀνωτέρω λ. βάτραχος 1), ἐν Καρπάθῳ ἤσαλον, καὶ τσακωνιστὶ δήσαλε συνήθως λέγεται τὸ ὄστρακον, λεπτὸν θραῦσμα κεράμου. Ἡ πρώτη καὶ κυρία σημασία εἶναι ἡ τῆς πλίνθου, διότι ἡ λέξις, καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς οὖσα ἐν χρήσει, ἐλήφθη ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἐπιθέτου besalis, τοῦ σημαίνοντος τὸν ὀκτωδάκτυλον τὸ μῆκος καὶ μεταφορικῶς τὸν μὴ ἔχοντα ἀξίαν· τούτου δὲ τοῦ ἐπιθέτου ἐγίνετο χρῆσις πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ ὀνόματος later, laterculus = πλίνθος, πλινθὶς (Βλ G. Meyer Neugr. St. III, 14). Πλὴν τῆς σημειωθείσης συνηθεστάτης σημασίας, τῆς τοῦ θραύσματος κεράμου, ἡ λ. ἔχει καὶ ἄλλας εἰδικωτέρας κατὰ τόπους. Ἐν Χίῳ (Πασπάτ. σ. 109), ἐν Κρήτῃ (Φιλίστορ. Δ', 512) ἐν Κύθνῳ καὶ ἀλλαχοῦ ἴσως λέγεται ἡ ὀπτὴ πλίνθος ἢ κεραμίς, ἰδίως ἐκείνη, ἣν πυρώσαντες ἐπιθέτουσιν ἐπὶ τῆς κοιλίας ἢ ἐπὶ ἄλλων μελῶν ἀλγούντων (Βάλληνδα Πάρεργα σ. 54. Σ. τ. Β' σ. 487). Ἐν Οἰνόῃ τοῦ Πόντου βέσαλον=ἡ πλίνθος κατ' ἐξοχήν, δι' ἧς πλύνοντες τρίβουσι τὰ πατώματα (Ἰωανν. σ. ζ'). Ἐν Ἠπείρῳ λίθοι μικροί, ἢ μικραὶ πλάκες (ΖΑ. 176. Κ. γ' σ. 354). Ἐν Ἄνδρῳ βήσαλα λέγονται καὶ οἱ χάλικες τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ τὰ ψυχρὰ πράγματα. Ὁμοίως ἐν Καρπάθῳ καὶ ἡ λ. ἤσαλον (κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἀρκτικοῦ

γράμματος) σημαίνει τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ἐκ τούτου ἐσχηματισμένον ῥῆμα ἠσαλώνω ἢ γησαλώνω προσέλαβε μεταφορικὴν σημασίαν τὴν τοῦ αἰσθάνομαι ὑπερβολικὸν ψῦχος (ΖΑ. 321. Μαν. 186)· ὡς δι' ὁμοίας μεταφορᾶς ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος λέγουσι ξυλιάζω, ἔγινα ξύλο ἀπὸ τὸ κρύο μου.-Ἐν Λευκάδι συνήθης εἶναι ἡ κατάρα: «Νὰ μὴ σοῦ μείνῃ βήσαλο!» (ΚΠ. Η΄, 390) ἤτοι νὰ μὴ σοῦ ὑπολειφθῇ μηδ' ἐλάχιστον μέρος τῶν πραγμάτων σου· ἀλλαχοῦ δὲ φέρονται αἱ φράσεις «ἔγινε βήσαλο», κατεθρυμματίσθη, «τά κανε βήσαλα» =τὰ κατεθρυμμάτισε. Παρανοήσαντες καὶ παρετυμολογήσαντές τινες ἀπὸ τῆς ἀβύσσου τὴν λέξιν ἔπλασαν τὸ τερατῶδες ἐπίθετον ἀβυσσαλέος, οὗ συχνὴ γίνεται χρῆ-ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ.

Ἡ ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ ἐμφαινομένη συνάφεια τῶν βησάλων πρὸς τοὺς ἄρτους εἶναι πολλῷ μείζων ἢ ὅσον ἐνδέχεται. Ἐν Θεσπρωτίᾳ (ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἐπισκοπῆς Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέος), ὡς μαρτυρεῖ ὁ Κρεμμύδης (γ΄ σ. 354), οἱ χωρικοὶ πυροῦντες βήσαλα, ἤτοι ὡς ὁ ἴδιος ἐξηγεῖ τὴν λέξιν μικράς τινας πετρίνας πλάκας μελαίνας τὸ χρῶμα καὶ καθ' ὑπερβολὴν σκληράς, τὰ ἐμβάλλουσιν εἰς ἄλευρον ἀραβοσίτου καὶ τὰ ἀναδεύουσιν ὁμοῦ ταχέως μέχρις ὅτου τὸ ἄλευρον καψαλιζόμενον διὰ τῶν βησάλων προσλάβῃ χρῶμα μελανέρυθρον· τότε δ' ἐξάγουσι τὰ βήσαλα, ἐπιχύνουσιν ἄφθονον ἔλαιον εἰς τὸ θερμὸν ἄλευρον καὶ τὸ ζυμώνουσι, διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου τὸ φύραμα γίνεται νόστιμον τὴν γεῦσιν, προσομοιάζον πρὸς τὴν πολένταν τῶν Ἰταλῶν καὶ τὴν μαμαλίγκαν τῶν Βλάχων. Ἐν Κύπρῳ δὲ κατὰ τὴν ὄπτησιν τῶν ἄρτων ἐμβάλλουσιν εἰς τὸν φοῦρνον βέσαλον, ἤτοι κέραμον, πρὸς ὁμαλὸν κανονισμὸν τῆς πυρώσεως αὐτοῦ (Σ. σ. 487). Τοιαῦτα δὲ βέσαλα ἐννοεῖ βεβαίως ἡ παροιμία, ὅτι ἐμβαλλόμενα εἰς τὸν φοῦρνον ὑπὸ τοῦ ἐπιδεξίου ἀνθρώπου μεταβάλλονται εἰς ἄρτους.

βγαίνω

1. Ἀ δὲ σὲ βγάλουν ὄξου,
μὴν ἔβγῃς, νά σαι μέσα.
(Κα. 107).

Ὅταν κατέχῃς ἐπικερδῆ τινα θέσιν, μὴ παραιτηθῇς αὐτῆς δι' ἀσή-

μαντόν τινα αἰτίαν, προλαμβάνων οὕτω τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ζητούντων ν' ἀπαλλαγῶσι σοῦ· μὴ φεῦγε ἑκών, ἀλλὰ ἀνάμενε νὰ σὲ ἀποδιώξωσιν.

2. Ἀκόμη δὲ βγῆκε ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τῆς μάννας του.
(Παρνασ. ΙΕ', 637).

Δι' ἄλλης μεταφορᾶς ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐν λ. γάλα 2, αὐγὸ 30. Ἐπὶ τῶν ζητούντων τι μὴ προσῆκον εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν των· εἰρωνικῶς δὲ ἐπὶ τῶν ζητούντων ν' ἀποκρύψωσι τὴν ἡλικίαν των.

3. Ἀπὸ τό να μπαίνει,
κι' ἀπὸ τἆλλο βγαίνει.
(Ἠπείρου. ΖΑ. 198, 6 [ἀπ' τἆ.]).

Βλ. ἀρ. 5, αὐτὶ 3, βάλλω 2.

✓ 4. Ἀπὸ τὸ συνάλευρο βγαίνει τὸ σιμιδάλι.
(Κα. 676).

Συνάλευρον τὸ ἀδιάκριτον ἄλευρον, τὸ περιέχον καὶ τὰ πίτυρα. Ἐκ τούτου ἀποχωρίζεται ἡ σεμίδαλις· οὕτω δὲ καὶ ἐκ τοῦ πολλοῦ ὄχλου μετὰ δοκιμασίαν διακρίνονται οἱ δεξιοὶ τὴν φύσιν.

5. Ἀπ' τοὺ ἕνα μπαίνουν,
'ς τἄλλου βγαίνουν.
(Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη - Μυτιλήνης παρὰ τοῦ αὐτοῦ [μπαίνι τσὶ 'ς τἄ. βγαίνι.]).

Βλ. ἀρ 3, αὐτὶ 3.

6. Βγαίνεις ἀπὸ τὸ σπαρτό.
(Λευκάδος. ΚΠ. Η', 395).

Ἐκτὸς τοῦ προκειμένου λέγεις. Ὁμοία ἡ ἀρχαία παροιμία, ἧς καὶ ὁ Ἀριστοφάνης (Βατρ. 995) ἔκαμε χρῆσιν: «Ἐκτὸς τῶν ἐλαιῶν φέρεται,» λεγομένη ἐπίσης ἐπὶ τῶν λεγόντων ἢ πραττόντων τι πέρα τοῦ δέοντος (Σχολ. Ἀριστοφ. αὐτ. Σουίδ. λ. Μὴ σ' ὁ θυμός).

✓ 7. Δὲ βγαίνει τὸ παννὶ βρακί.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη [Δὲ βγαίνι τοὺ π. καβδάδ.'] - Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Δὲν ἐξαρκεῖ τὸ ὕφασμα πρὸς κατασκευὴν βρακίου ἢ καββαδίου κατὰ τὴν παραλλαγήν· ὅτι οἱ πόροι εἶναι ἀνεπαρκεῖς πρὸς συντέλεσιν τοῦ ἔργου.

8. Βγῆκα ποῦ βγῆκα.

(Ἠπείρου. ΖΑ. 192, 49).

Ἐπὶ τῶν ἐκ συνηθείας μὴ διακοπτόντων ἔργον, οὗ περιττὴ ἡ ἐξακολούθησις, ἐπιτευχθέντος τοῦ σκοποῦ. Ὁ μῦθος ὅτι ἕνας χωριάτης ἔχασε τὸ βόϊδι του καὶ βγῆκε καὶ τὸ γύρευε. Ἐ τὸ δρόμο τὸν ἀπάντησε κάποιος καὶ τοῦ εἶπε· «Τὸ βόϊδι σου γύρισε 'ς τὸ σπίτι»· ἐκεῖνος ὅμως τοῦ λέγει· «Ἐγὼ θὰ τὸ γυρέψω· βγῆκα ποῦ βγῆκα».

9. Ἐβγαίνει σὰν ἡ ψωλὴ ἀπὸ τὸ βρακί.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 379).

Βλ. πορδὴ 6. 7. 23. 30. Ἐπὶ τῶν προπετῶς καὶ θρασέως παρεμβαινόντων εἰς συνομιλίας ἢ ἔριδας ἄλλων.

10 Ἐμπαίνει μὲ τὸ σακκὶ καὶ βγαίνει μὲ τὸ βελόνι.

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 13. Εὔκολος ἡ εἰσβολὴ τῆς νόσου ἢ τοῦ κακοῦ, δύσκολος δ' ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ (βλ. καὶ ἀσθένεια 6, κακὸ 40). Περὶ τῆς παρομοιώσεως βλ. γυναῖκα 78.

11. Ἤμπες μέσα ; Ἔβγα κ' ἔξω.

(Χίου. Καν. 249, 275).

Ἐπὶ τῶν ἀναλαμβανόντων δυσχερές τι ἔργον καὶ ἀδυνατούντων νὰ φέρωσιν αὐτὸ εἰς πέρας ἢ καὶ ν ἀπαλλαγῶσιν αὐτοῦ. Ἴσως ἀναφέρεται εἰς μῦθον παραπλήσιον πρὸς τὸν Αἰσώπειον περὶ τοῦ τράγου, ὅστις εἰς κρημνὸν βαθὺν κατελθὼν ἵνα πίῃ ὕδωρ, δὲν ἠδύνατο ν' ἀνέλθῃ, ἠλέγχετο δ' ὑπὸ τῆς ἀλώπεκος, λεγούσης αὐτῷ ὅτι δὲν θὰ κατήρχετο ἂν προηγουμένως ἐσκέπτετο περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν θὰ ἐξήρχετο ἐκεῖθεν (ἀρ. 45. 45β Halm. Βαβρ. 182 Crusius. Τετράστιχ. 15. 31α. 31β σ. 290. 295 Crusius). Ὁμοία παροιμ. **Ἀρμεν.** Ὅπου μπῇς, σκέψου πρῶτα πῶς θὰ βγῇς (Ausland 1871 σ. 403).

12. Μέσ' 'ς ἕνα ρουμάνι βγαίνι ἕνα φυντάνι·
τσὶ ἀπὶ τοὺ φυντάνι βγαίνι ἕνα ρουμάνι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἐξ ἑνὸς βλαστοῦ ἀναφυομένου ἐν τῷ δάσει ὁλόκληρον δάσος πολλάκις παράγεται. Εἷς καὶ μόνος ἀνὴρ ἀρκεῖ ν' ἀναδείξῃ τὸ γένος του.

13. Μὲ τὸ βελόνι μπαίνει
καὶ μὲ τὸ σακκοῦλι βγαίνει.
(Β. 157, 114 - Μεσσηνίας).

Βλ. μαζώνω 18, πρβλ. ἀρ. 10. Ἐπὶ τῶν μετὰ πολλοῦ μόχθου συναγόντων χρήματα καὶ εἶτα ἐν βραχεῖ σπαταλώντων ταῦτα.

14. Σ' ἐπῆρα γιὰ βασιλικὸ καὶ βγῆκες ἀτσικνίδα.
(Βερ. 85, 24 [τσουτσουμίδα.] - Β. 272, 71 β [τσουτσουμίδα· ἢ τσουκνίδα.] - Πτζ. 286, 858 [τσικουνίδα.] - Κρήτης. Βλαστ. 15. - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [τσουκνίδα].

Βλ. τὴν ἑπομένην.

15. Σ' ἐπῆρα γιὰ τριαντάφυλλο
κ' ἐβγῆκες γουμαράγκαθο.
(Β¹. 110, 53 [Σ' ἐπῆρεν - γαιδουράγκαθο.] - Βερ. 85, 24. - Πτζ. 286, 859. - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [γαιδουράγκαθο.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην, βρίσκω 127. 128, πρβλ. βρίσκω 113. Ἐπὶ τῶν μεγάλην παρεχόντων προσδοκίαν διὰ τὴν ἐξωτερικὴν παράστασιν αὐτῶν, ὅτι εἶναι ἄνδρες ἱκανοὶ καὶ χρηστοί, ἐλεγχομένων δὲ πονηρῶν τὸ ἦθος καὶ ἀναξίων. Παραπλησία ἡ **Ῥωμουν.** De departe trantafir, de aprope borsh cu shtir = ἀπὸ μακριὰ τριαντάφυλλο, ἀπὸ κοντὰ βρωμονέρι μ' ἀγριόβλιτο (Zanne 597).

16. Τὸ κάστανον ἐξῆβεν ἀς σὸ τσέπλιν ἀχτὲ καὶ εἶπεν· «Τιοῦ! κι' ἀπόθεν ἐξῆβα!»
(Πόντου. Ἑπτάλ. 366, 168).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Τὸ κάστανον ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ ξῶφλί του καὶ εἶπε· φτοῦ, ἀπὸ ποῦ βγῆκα! Τσέπλιν ἢ τσέφλιν (ἀπὸ τοῦ κελύφιον) τὸ κέλυφος τοῦ καστάνου. Ἐπὶ τῶν εἰς περιωπὴν ἀνελθόντων καὶ περιφρο-

νούντων τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ἢ τοὺς προστάτας των, τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν ἀνάδειξίν των. Ὁμοία ἡ **'Αραβ.** Μόλις ἐβγῆκε ἀπὸ ταὐγὸ καὶ τὸ φτύνει (Socin 451).

17. Τὸ κάστανον ἐξῆβεν ἀς σὸ τσέφλιν ἀτοῦ, κ' ἐκλῶστεν ἔφτυσέν ἀτο.

(Οἰνόης παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Κλώθω καὶ μέσ. κλώσκουμαι = ἐπιστρέφω ἐπανακάμπτω.

18. Τοὺ μάτι τ' βγαίνι, ἡ δικάρα δὲ βγαίνι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἐπὶ φιλαργύρων. Εὐκολώτερον δύνασαι νὰ ἐξορύξῃς τὸν ὀφθαλμόν του ἢ ν' ἀποσπάσῃς ὀβολὸν ἀπὸ τοῦ βαλαντίου του.

βγάλσιμο

1. Καλὸ κακὸ τὸ βγάλσιμο βαστᾷ σαράντα μέραις.

(Μεσσηνίας).

Τοῦ διαστρέμματος χειρὸς ἢ ποδὸς ἡ θεραπεία διαρκεῖ πολλὰς ἡμέρας, καὶ ἂν μὴ εἶναι σπουδαῖον.

βδέλλα

1. Μοῦ σουρβάει τὸ αἷμα σὰμ μίαν ἀβδέλλα.

(Βούας Καλαβρίας. Mor. 98, 10).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

2. Σὰ βδέλλα μοῦ ρούφηξε τὸ αἷμα.

(Κοινή).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ἐπὶ τῶν κατατρυχόντων τινὰ σκληρῶς ἰδίως δ' ἐπὶ πλεονεκτῶν ἢ τοκογλύφων λαμβανόντων δι' ἐκβιάσεων παρὰ τῶν ὀφειλόντων πλείονα τοῦ προσήκοντος χρήματα. Συνήθης δ' εἶναι ὁ χαρακτηρισμὸς τούτων ὡς βδελλῶν. Τῆς παρομοιώσεως ποιεῖται χρῆσιν ὁ Θεόκριτ. Β΄, 55, ὅπου ἡ φαρμακεύτρια λέγει πρὸς τὸν Ἔρωτα: «τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα ἐμφὺς ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ

βδέλλα πέπωκας;» καὶ ὁ Πλαῦτος Epid. 188: iam ego me convortam in hirudinem atque eorum exsugebo sanguinem, καὶ ἄλλοι Ῥωμαῖοι συγγραφεῖς (βλ. Otto 814). Τὸ ὄνομα βδέλλα εἰς τοιαύτην μεταφορικὴν σημασίαν εἶναι εὔχρηστον καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις (Βλ. Littré λ. sangsue. Grimm D. Wört. λ. blutsauger). Ἐπίσης συνήθης εἶναι ἡ μεταφορὰ καὶ ἄνευ τῆς παρομοιώσεως πρὸς τὴν βδέλλαν· οἷον παρ' Ἡρώνδ. Ε΄, 7: «καὶ μὴ τό μευ αἷμα νύκτα κ' ἡμέρην πῖνε»· καὶ παρὰ τῷ Πλαύτῳ: quae mihi misero amanti ebibit sanguinem. (Curcul. 152. Βλ. καὶ Bacch. 372). Ὁμοίως ἐν κωμαστικοῖς διστίχοις: «ἐρρούφηξες τὸ αἷμά μου σὰν τὸ ξερὸ σφουγγάρι». (Passow 491, 90. Λιανοτράγουδα 1866 σ. 13 στ. 305). Παραπλήσιον τὸ τοῦ Θεοκρίτου (Γ΄, 17) περὶ τοῦ Ἔρωτος: «ὅς με κατασμύχων καὶ ἐς ὄστιον ἄχρις ἰάπτει».

βδέλυγμα

1. Βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως.

(Βλ. Κατζιούλ. 453. - Κ. β΄, 11. - Νε. 126. - Κα. 978).

Ῥητόν ἐκ τοῦ Δανιὴλ θ΄, 27. ιβ΄, 11. Ματθ. κδ΄, 15. Μάρκ. ιγ΄, 14. Λέγεται ἐπὶ ἀχρειοτάτου ἀνθρώπου. Τὸ ῥητὸν ἦτο ἐν χρήσει καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Βλ. Θεοφάν. σ. 520, 8 Bonn. Σουίδαν ἐν λ. καὶ Ἀποστόλ. 388, παρ' οὗ παρέλαβε τὴν ἑρμηνείαν ὁ Κατζιούλης.

βελάζω

1. Ἀρνὶ ποῦ δὲν μπελάζει γάλα δὲν τρώει.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Βλ. κλαίω 61.

2. Πρόβατο ποῦ βελάζει χάνει τὴ χαψιά του.

(Β. 264, 253).

Παροιμία νόθη, παραληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσύν. τ. Α΄ σ. 382.

βελανίδι (Βλ. καὶ βαλάνι).

1. Ἀναμουρᾶτο τὸ σακκί, κακὸ τὸ βελανίδι.
(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Ἀναμουρᾶτος εἶναι ὁ χαλαρός, ἀναμουρᾶτο σακκὶ τὸ μὴ καλῶς πεπληρωμένον· ἡ λέξις φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ ἰταλ. innamorato (ὁ ἐρῶν), ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀντίκειται ἡ διαφορὰ τῆς σημασίας, διότι δὲν εἶναι σαφὲς πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ προσλάβῃ ἡ λ. τὴν σημασίαν, ἣν ἔχει νῦν ἐν Μάνῃ. Ἡ παροιμία ἐννοεῖ, ὅτι ἂν οἱ σάκκοι κατὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν βαλάνων δὲν εἶναι καλῶς πεπληρωμένοι καὶ στερεοί, εἶναι τοῦτο τεκμήριον τῆς κακῆς ποιότητος αὐτῶν (ὅτι πολλὰ βελανίδια εἶναι κούφια καὶ πτωχῆς ἐσοδείας.

βελόνα. βελόνι.

1. Βελόνι δὲν πέφτει χάμω.
(Κοινή).

Βλ. ἀρ. 2α, 13. Ἐπὶ συναθροίσεως πολλοῦ πλήθους. Τοσοῦτο πυκνὴ εἶναι ἡ συνάθροισις, ὥστε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων δὲν ὑπάρχει ἐλεύθερος χῶρος οὐδὲ τοσοῦτος ὥστε βελόνη ῥιπτομένη νὰ διέλθῃ δι' αὐτῶν. Ὅμοιαι **Γερμαν.** Da kann keine Stecknadel mehr zu Boden fallen = οὔτε καρφίτσα ἐκεῖ μπορεῖ νὰ πέσῃ κατὰ γῆς (W. IV, 791, 7).-**Τουρκ.** Ιγνὲ ατσάνι, γερα δουσμὲζ = βελόνι ἂν ἔρρηχνες δὲν θὰ ἔπεφτε χάμω (Davis 79).

2. Βελόνια ἔχει 'ς τὸν κῶλό του.
(Κοινή).

Πρβλ. ἀρ. 6. 7. Εἶναι ἀεικίνητος, ἀδυνατεῖ νὰ μένῃ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ὡς νὰ ἐκεντᾶτο ὄπισθεν διὰ βελονῶν. Τοὺς ἀλλαχοῦ Καλλικαντζάρους ἐν Ἀθήναις καλοῦσι Κωλοβελόνηδες διὰ τὸν αὐτὸν λόγον· τὰ ἀνήσυχα ἐκεῖνα καὶ ἀεικίνητα δαιμόνια σοβοῦσι τῇδε κἀκεῖσε, ὡς ὑπὸ βελονῶν κεντριζόμενα.

2α. Βολόν' νὰ σύρτς ἀφκὰ κὶ ρούζ'.
(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 56, 50).

Βλ. ἀρ. 1. Ῥούζω = πίπτω.

3. Γυρεύει μὲ τὸ βελόνι ν' ἀνοίξῃ πηγάδι.
('Αθηνῶν).

Βλ. ἀρ. 11. Ἐπὶ τῶν ματαίως ἀγωνιζομένων νὰ συντελέσωσιν ἔργον δυσχερὲς διὰ πόρων ἀνεπαρκεστάτων· ἐπὶ τῶν προσπαθούντων δι' ἀσημάντων οἰκονομιῶν ν' ἀναπληρώσωσι μεγάλας ζημίας, καὶ ἐπὶ παραπλησίων περιπτώσεων. Πρὸς δὲ τούτοις ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ, ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν μετ' ἐπιμονῆς μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐπιδιωκώντων τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ των. Ὅμοιαι **Ἀγγλ.** (;) Dig a well with a needle = νὰ σκάφτῃ πηγάδι μὲ βελόνι (W. III, 859, 53). — **Γερμαν.** Mit einer Nadel graben = μὲ βελόνα νὰ σκάφτῃ (αὐτ.). Διὰ παραπλησίας δὲ μεταφορᾶς ἄλλαι γερμανικαὶ παροιμίαι διάφορον ἐκφράζουσιν ἔννοιαν: Wenn ich en könde mit Nulden ausgroaben, ich thät's = ἂν μποροῦσα νὰ τὸν ξεχώσω μὲ βελόνι θὰ τὸ ἔκανα· (αὐτ. 55. Βλ. καὶ IV, 791, 13). - **Ἀρμεν.** Σκάφτει τὸ πηγάδι του μὲ μία βελόνα (Prov. Armén. 13). - **Τουρκ.** Ιγνὲ εελὰ κούγιου καζὰρ = σκάφτει πηγάδι μὲ βελόνι (Davis 79. Merx 54. Decourdemanche 596). Μὲ τὸ βελόνι δὲν ἀνοίγουν πηγάδι (Merx 298).

4. Ἡ βελόνα κ' ἡ κλωστή,
κάνουν ῥάφταινα σωστή.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 8. 15, δουλειὰ 24. Ὁ ἔχων τὰ χρειώδη δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ πᾶν ἔργον. Ἐν τῇ ῥαπτικῇ τ' ἀναγκαιότατα εἶναι τὰ δύο ταῦτα, ἡ βελόνη καὶ ἡ κλωστή, δι' ὧν καὶ ἡ ἀδεξιωτάτη ῥάπτρια δύναται νὰ κατασκευάσῃ ὁπωσδήποτε ἔνδυμά τι, ἐνῷ τοὐναντίον ἱκανωτάτη ῥάπτρια ἄνευ καλῆς βελόνης καὶ κλωστῆς δυσχερῶς ἐργάζεται. Ὅμοιαι παροιμ. **Ἱσπαν.** Hilo y aguja, media vestidura = κλωστὴ καὶ βελόνα, μισὴ φορεσιὰ (W. III, 857, 22). - **Ὁλλανδ.** De naald en draad is't halve kleed = ἀπὸ βελόνα καὶ κλωστὴ εἶναι τὸ μισὸ φόρεμα (αὐτ.). - **Γερμαν.** Nadeln und Faden sind das halbe Kleid = ὁμ. (αὐτ.).

5. Ἡ βελόνη ὅσ' ἀλαφρά ναι 'ς τὸν πάτο πάει.
('Αν. ἐπιθ. Α', 474, 133).

Ἄγνωστός μοι ἄλλοθεν.

6. Κάθεται σὰν εἰς τὰ βελόνια.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 535).

Βλ. ἀρ. 7. 2. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν καὶ ἡ ἐν λ. ἀγκάθι 12. Πλὴν τῶν αὐτόθι καὶ ἐν λ. κάθομαι 12 σημειουμένων παραλλήλων, ὅμοιαι πρὸς τὴν προκειμένην εἶναι καὶ αἱ ἑπόμεναι παροιμίαι. **Ῥωμουν.** Par' ca calca pe ace = σάν πως νὰ περιπατῇ σὲ βελόνια (Zanne 5010). - **Δαν** At gaae paa naale = περιπατεῖ σὲ βελόνια (W. III, 858, 35). - **Γερμαν** Er sitzt wie auf Nadeln = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλλην. (αὐτ. IV, 583, 94). Auf nadlen sitzen (gehen) = εἰς βελόνια κάθεται· ἢ περιπατεῖ (αὐτ. III, 858, 35). Wie auf Nadeln sitzen = σὰν 'ς ἀγκάθια νὰ κάθεται (αὐτ. 859, 56). Er steht auf Stecknadeln = στέκεται σὲ καρφίτσαις (αὐτ. IV, 791, 10). Er hat, Stecknadeln in Hintern = ἔχει καρφίτσαις 'ς τὸν πισινὸ (αὐτ. 9). - **Ῥωσ.** Σὰν νὰ κάθεται σὲ μύτη βελονιοῦ (αὐτ. III, 859, 56).

7. Κάθεται 'ς τὰ βελόνια καὶ 'ς τἀγκάθια.
(Β. 120, 44).

Βλ τὴν προηγουμένην, ἀγκάθι 12.

8. Καλὴ βελόνα καὶ κλωστή,
κάνουν τὴ ῥάφταινα σωστή.
(Κρήτης. Ἄπτερα 75)

Βλ. ἀρ. 4.

9. Μέσ' 'ς τὸ βελόνι κουί.
(Ἀπολλωνίας Βιθυνίας. Ἐπιθεώρησις (Κωνσταντινουπόλεως) 12 Ἰανουαρ. 1882).

«Ἐπὶ τῶν δυσκόλως κατορθουμένων», κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐκδότου.

10. Μὲ τὸ βολόνιν καὶ μὲ τὸ ῥάμμαν.
(Πόντου παρὰ Ἰωά. Βαλαβάνη).

Βλ. ἀπὸ 19. 71. Ἤτοι ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ. **Γαλλ** De fil en aiguille (Littré λ. aiguille 4). - **Τουρκ.** Ἰγνεδὰν ιπλιγὰ βαρίνια = ἀπὸ τὴ βελόνα ὡς νὰ φθάσῃ 'ς τὴν κλωστήν· ἤτοι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους (Davis 79).

11. Μὶ τοὺ βιλόνὶ ἄνὶγι πγάδ'.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 3.

12. Ναηλὶ ὁποῦ 'κ ἐκράτεσεν βολόνιν μὲ τὸ ῥάμμαν!
(Πόντου. Ἑπτάλ. 349, 2).

Ἀλίμονον εἰς ἐκεῖνον, ποῦ δὲν ἐκράτησε βελόνι μὲ τὴν κλωστήν. Ἄξιος οἴκτου ὁ μὴ ἔχων γνῶσιν ῥαπτικῆς

13. Οὐδὲ βελόνι ἠμποροῦσε νὰ πέσῃ κάτω.
(Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμ. Ἀνατ. 182, 67).

Βλ. ἀρ. 1.

14. Σουγλοπάτα τὸ βελόνι,
κ' ἡ Λαμπρὴ κοντοζυγώνει.
(Γορτυνίας).

Σουγλοπατῶ = ῥάπτω ἀραιῶς καὶ ἀμελῶς ἀπὸ τοῦ σουγλὶ καὶ πατῶ. Τὸ ἐναντίον εἰς τὸ σουγλοπάτημα εἶναι ἡ ψιλοβελονιά. Ἐπίσπευσον τὴν ῥαπτικὴν ἐργασίαν, διότι ἐγγίζει τὸ Πάσχα, ὅτε ἀνάγκη νὰ ὦσιν ἕτοιμα τὰ ἐνδύματα. Λέγεται ἐπὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἐπιταχυνόντων ἔργον τι, χωρὶς νὰ προσέχωσιν εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ.

15. Τὸ βελόνι καὶ ἡ κλωνά,
κάνουν τὴ νοικοκυρά.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 4. Ἐπιδιορθοῦσα τὰ ἐνδύματα τῆς οἰκογενείας της, ἡ ἀγαθὴ οἰκοδέσποινα οἰκονομεῖ πολλὰς δαπάνας διὰ τῆς ῥαπτικῆς της τέχνης.

βελονιὰ

1. Κάλλιο μεγάλη βελονιὰ παρὰ μεγάλη ψεῖρα.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Προτιμότερον νὰ ἔχῃ τις ἄφθονα ἀσπρόρρουχα, καὶ ἂς εἶναι κακῶς ἐρραμμένα, παρὰ ὀλίγα καὶ μετ' ἐπιμελείας κατεσκευασμένα·

διότι ἂν δὲν ἔχῃ ἄφθονα ἀδυνατεῖ ν' ἀλλάσῃ συνεχῶς καὶ θὰ εἶναι ῥυπαρός. Ὅθεν ἡ οἰκοδέσποινα καὶ ἂν δὲν εἰξεύρῃ νὰ ῥάπτῃ μὲ ψιλοβελονιάν, πρέπει νὰ ῥάπτῃ μὲ μεγάλην βελονιὰν διὰ νὰ ἔχωσι καὶ αὕτη καὶ οἱ τοῦ οἴκου της ἐπαρκῆ τὸ πλῆθος ἐνδύματα.

2. Ὄχι βελονιὰ καὶ ῥοῦπι.

(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ῥοῦπι, τό, τὸ $^1/_8$ τοῦ (τουρκικοῦ) πήχεως· ἐκ τοῦ τουρκ. ῥούπ (ἀραβ. rüb'). - Ἄτεχνον ῥάψιμον εἶναι τὸ ἀραιόν.

3. Ῥοῦπι ἡ βελονιὰ καὶ νωρὶς 'ς τὸ σπίτι.

(Β. 267, 10).

Ἐπὶ ὀκνηρῶν ῥαπτῶν, οἵτινες ῥάπτουσιν ἀραιά, ἐπειγόμενοι νὰ ἐπανέλθωσιν ἐνωρὶς οἴκαδε.

βελλοῦδο

1. Μὴ χαίρεσαι, γειτόνισσα, γιατὶ φορῶ βελλούδια,
μόνε θὲ νά ναι ἐμὲ παλιά, θὲ νά ναι ἐσὲ καινούρια.

(Μυκόνου παρὰ τῆς Κας Ἀργ. Παπαβασιλείου).

Ἀναπόφευκτοι εἶναι αἱ μεταπτώσεις τῆς τύχης. Ἡ πλουσία, ἡ πολυτελῆ φέρουσα ἐνδυμασίαν, εἶναι βεβαία ὅτι μετὰ καιρόν, ὅτε αὕτη θὰ εἶναι πεπαλαιωμένη, ὁμοίαν ἀλλὰ καινουργῆ θὰ φορῇ ἡ νῦν ζηλεύουσα τὸν πλοῦτον αὐτῆς γείτων.

2. Τώρα καταντῆσαν τὰ βελλοῦδα
νὰ τὰ πατοῦν καὶ τὰ γαιδούρια.

(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου. - Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [ἐκαταντήσανε τὰ β. νὰ τὰ πατᾶν τὰ γ.]).

Ἐπὶ ταπεινώσεως τῶν ἄλλοτε ἰσχυρῶν καὶ ὑπερηφάνων.

Βενετιὰ

1. Ἔχει μισὴ Βενετιά.

(Κύθνου. Βάλληνδας 54).

Ἀξίζει ὅσον τὸ ἥμισυ τῆς Βενετίας.

Βενετσᾶνος

1. Κάλλι' ἔχω Τούρκου μαχαιριά, πάρε Βεντσάνου κρίση.
(Χτηκάδου Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

2. Κάλλιο μακελλειὸ 'ς τὸν Τοῦρκο,
παρὰ κριὰς 'ς τὸ Βενετσᾶνο.

(Β[1]. 60, 144 [Τοῦρκον] - Β. 132, 227 [κρέας] - Σπ. Ζαμπελίου Κρητικοὶ γάμοι σ. 452. - Πολίτης ἐν Παρθενῶνι 1872 σ. 929. - Καμπ. Ἱστ. Ἀθ. Α', 340 ['ς τὸν Βενετζᾶνο.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Προτιμότερος ὁ ἀμέσως ἄνευ δίκης ἐπιβαλλόμενος θάνατος ὑπὸ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν Τούρκων, ἀπὸ τὰς βασάνους εἰς ἃς ὑποβάλλουσι δικάζοντες οἱ Βενετοί. Παραπλήσιον τὸ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως φερόμενον παρὰ τοῖς Ἕλλησι λόγιον: «Κρεῖττον ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων ἢ ⟨τῶν⟩ Φράγκων» (Δούκας 39 σ. 291, 3 Bonn). Τὰ αὐτὰ περίπου ἔλεγον καὶ οἱ Ἄραβες τῆς Αἰγύπτου, παραβάλλοντες τοὺς Μαμελούκους πρὸς τοὺς Βεδουίνους: Καλύτερη ἡ τυραννία τῶν Τούρκων ἀπὸ τὴν δικαιοσύνη τῶν Ἀράπηδων (Burckhardt 167).

βερεσὲ

1. Βερεσιὰν κρασὶν ποῦ πίν' δύο φορὰς μεθεῖ· μίαν ὄνταν πίν' καὶ μίαν ὄνταν θὰ δί τὰ παράδες.
(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 56, 48).

Βλ. δανεικὸς 15. Βερεσὲ ἢ βερεσιγὲ ἐπίρρ. ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος σημαίνει τὸ ἐπὶ πιστώσει διδόμενον· ἐκ τοῦ τουρκ. βερεσί.—Τῆς ποντικῆς παροιμίας τὸ δεύτερον κῶλον προστίθεται ἐνίοτε πρὸς ἐπεξήγησιν· ὡς δὲ σημειώνει ὁ ἐκδότης εἶναι μεταφρασμένη ἐκ τῆς τουρκικῆς.

1α. Ἕξι μῆνες βερεσέ, κ' ἕνα χρόνο μάγγανα.
(Β. 80, 213).

Ἐπὶ δυστρόπων ὀφειλετῶν.

2. Ζύγιαζε καὶ χάριζε καὶ βερεσὲ μὴ δίδῃς.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 8. Προτιμότερον νὰ δίδῃς πλειότερον τοῦ συμπεφωνημένου βάρους ἐκ τοῦ πωληθέντος τοῖς μετρητοῖς ἐμπορεύματος, ἢ νὰ πωλῇς ἐπὶ πιστώσει.

3. Ἡ βερεσὲ κλειδαριὰ τρώει τὴν πόρτα.
(Ἀθηναϊκή. Βύρων Β', 510 καὶ Ἑδδομ. Α', 120).

Ὁ διὰ δανείου κατασκευάσας κλεῖθρον τῆς θύρας θὰ συναπολέσῃ καὶ τὸ κλεῖθρον καὶ τὴν θύραν. Ὅτι πολλὴν ἀσυνεσίαν ἐλέγχει ἡ διὰ δανείου ἀγορὰ κτήματος.

4. Ὅποιος πίνει βερεσὲ δυὸ φοραῖς μεθᾷ.
(Βάρνερ: βερεσὲ 2 [Ὅ. πιῇ]. - Κατζιούλ. Ἐπίμ. 103 [Ὅπου π. βερεσιὲ - μεθάει] - Κ. γ', 479 [βερεσιὲ δυὸ βολὰς μεθάει.] - Θήρας Δε. Στ. 69. - Β. 217, 582. - Ἀν. ἐπιθ. Α', 534, 340. - Ἀθηναϊκή. Βύρων Β', 510 [μεθάει] καὶ Ἑδδομ. Α', 152 [ὁμ.] - Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμερ. Ἀνατ. 179, 31 [βερεσιὲ] - Πτζ. 271, 690 [τὸ π. β. μεθάει δύο φ.] - Κύπρου Σ. 282, 141 [Ὅ. πίννει κρασὶν βερεσιὲν μεθυᾷ δυὸ φοραῖς.] - Καρπάθου. ΖΑ. 366, 491 [μεθυᾷ.] - Ἠλείας παρ' Α. Καρκαβίτσα [Ὅπου - μεθάει.] - Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [μεθάει.] - Μισενικόλα Καρδίτσης παρ' Α. Λαδιᾶ [β. μεθάει δυὸ φ.] - Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι. - Καλλονῆς Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ὅποιους πίνι βιρισιὲ δ. φουραῖς μιθᾷ.]).

Βλ. δανεικὸς 15.

5. Ὅποιος πίνει βερεσὲ μεθᾷ χωρὶς νὰ θέλῃ.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ δανεικὸς 15

6. Ὅπου μεθύσῃ βερεσὲ δυὸ φοραῖς πληρώνει.
(Χίου. Καν. 279, 507. - Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Ὅ. πίνῃ βερεσιὲ - πλιερώνει.]).

Βλ. δανεικὸς 15

7. Ὅπ' πίνι βερεσ'ὲ κρασὶ μιθάει δυὸ φουραῖς, κι' ὅπ' πίνι δ'κό τ' μιθάει μιά.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. δανεικὸς 15.

8. Πούλειε καὶ μετάνοιωνε καὶ βερεσὲ μὴ δίδῃς.
(Ἀν. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου)

Βλ. ἀρ. 2, πουλῶ 34. Κάλλιον νὰ πωλήσῃς τοῖς μετρητοῖς εἰς τιμὴν ἀσύμφορον, ἢ ἐπὶ πιστώσει μετὰ κέρδους.

9. Σήμερο βερεσὲ δὲν ἔχει, αὔριο ἔχει.
(Κοινή).

Συνήθης παιγνιώδης ἐπιγραφὴ ἐμπορικῶν καταστημάτων εἰς δήλωσιν, ὅτι δὲν παρέχεται πίστωσις. Ἡ αὐτὴ διατύπωσις ἐν τῇ παροιμιώδει ἐπιγραφῇ σατίρας τοῦ Οὐάρρωνος (σ. 113 Riese): Cras credo, hodie nihil.

10 Τά βγαλε σοῦλφι καὶ βερεσιγέ.
(Μεσσηνίας)

Σοῦλφι, λ. τουρκ. σοὺλφ = συμβιβασμός, συνομολογία. Ἐπὶ χρεωκόπων ἐμπόρων, δολίως διασκευασάντων τὰ βιβλία των, ὥστε ν' ἀποκρύπτεται τὸ ἐνεργητικὸν τῆς περιουσίας των.

11. Τὸ βερεσὲ κρασί,
δύο βολαῖς μεθεῖ.
(Κρήτης παρὰ Γ.Ι. Καλαϊσάκη.—Ἀν. Κρήτης παρὰ Σ.Ξανθουδίδου [δύο φοραῖς])

Βλ. δανεικὸς 15

12. Τὸ βερεσὲ πλερώνει δυὸ φοραῖς.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1303).

Βλ. δανεικὸς 15.

13. Τὸ βερεσιγὲ κρασὶ μεθάει δυὸ βολαῖς.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. δανεικὸς 15.

βερίκοκκο

1. Θὰ τοῦ δώσω νὰ καταλάβῃ τί ἐστὶ βερίκοκκο.
(Λελ. Ἐπίμ. 235, 69. - Κοινὴ [ἤ: Θὰ τὸν μάθω γὼ τί ἐ.]).

Ἀπειλὴ τιμωρίας ἀνδρὸς ἀλαζονευομένου ἢ περιφρονοῦντος τὸν λέγοντα. Ἄγνωστον πόθεν ἡ μεταφορά· πιθανῶς ἐκ μύθου λησμονηθέντος.

βῆχας

1. Ἀγάπη, φωτιὰ καὶ βῆχας δὲν κρύβονται.

(Κεφαλληνίας παρὰ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 5. 6. 8-12, ἔχω 191, νιᾶτα 14. 15, πλοῦτος 6, πρβλ. ἀρρώστια 3, ἀρχοντιὰ 9, φτώχεια 14. Ὑπάρχουσι καταστάσεις αὐτόδηλοι, ὧν ματαία ἡ ἀπόκρυψις. Ταύτας ἀναφέρουσι πολλαὶ παροιμίαι κατὰ δυάδας ἢ τριάδας, συγκαταλέγουσαι διὰ τὸ ὀξύμωρον καὶ τὸν βῆχα καὶ τὸ ξυλόκτενον τῆς ὑφαντρίας (βλ. πλοῦτος 6), ἀμφότερα φανερὰ διὰ τὸν κρότον. Ὁ ἀρχαῖος κωμικὸς Ἀντιφάνης ἀναφέρει ὡς τοιαύτας δύο μόνον, τὴν μέθην καὶ τὸν ἔρωτα: «κρύψαι, Φειδία, | ἅπαντα τἄλλα τις δύναιτ' ἂν πλὴν δυοῖν, | οἶνόν τε πίνων εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσών. | Ἀμφότερα μηνύει γὰρ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων | καὶ τῶν λόγων ταῦθ'· ὥστε τοὺς ἀρνουμένους | μάλιστα τούτους καταφανεῖς ποιεῖ»· (παρ' Ἀθην. Β', 38Β. Εὐσταθ. εἰς Ὀδυσ. 1770, 8. FCG. III, 139, 12. CAF. II, 114, 235). Ὁ δὲ Ὀβίδιος (Heroid. 16, 7) μόνον τὸ πῦρ: quis enim celaverit ignem, | lumine qui semper proditur ipse suo? Ὅμοιαι παροιμίαι νεωτέρων ἐθνῶν ἀναφέρουσιν ἐπίσης κατὰ συστήματα τοιαύτας καταστάσεις, ἐνίοτε καὶ πλείονας τῶν τριῶν· τούτων δὲν περιλαμβάνονται ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς παροιμίαις αἱ ἑξῆς: τρέλλα, πεῖνα, ὕπνος, ἐγκυμοσύνη, κασσίδα, ψώρα, ποδάγρα, πυρετός, πταρμός, πτῶσις, καπνός· τοὐναντίον δ' ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς δὲν μνημονεύονται, καθόσον γινώσκω, ἐν ταῖς ἀλλογλώσσοις ἡ νεότης, ἡ χαρὰ καὶ ἡ κακία. — Τῶν ὁμοίων ξένων παροιμιῶν καταγράφω ἐνταῦθα τὰς περιλαμβανούσας καὶ τὸν βῆχα, ἄλλας δὲ βλ. ἐν λ. πλοῦτος 6. **Ἰταλ.** Tre cose non si ponno nascondere; amore, rogna e tosse = τρία πράματα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν· ἀγάπη, ψώρα, καὶ βῆχας (Castagna 240, 12). Amore e tossa non si puo celare = ἀγάπη καὶ βῆχας δὲν μπορεῖ νὰ κρυφτῇ (D. II, 46). Amore e tosse non si nascondono = ἀγάπη καὶ βῆχας δὲν κρύβονται. (τοσκ. Giusti 41.

Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè I, 107. D. II, 46 καὶ σ. 491).L' amò e a tosse se fan presto conosce = ἡ ἀγάπη καὶ ὁ βῆχας γρήγορα γνωρίζονται (γενοατ. Pitrè I, 106-7. Ἄλλας διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ αὐτ. καὶ παρὰ D. II, 46 καὶ σ. 491. Pasqualigo 44). Tussi ed amuri no si ponnu ammuciari = βῆχας κι' ἀγάπη δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν (καλαβρία, La Calabria VIII σ. 3). Il fuoco, l' amore e la tosse presto si conosce = ἡ φωτιὰ ἡ ἀγάπη καὶ ὁ βῆχας γρήγορα γνωρίζεται. (D. II, 46). El fuogo, l' amor e la tosse, se conosse = ἡ φωτιὰ ἡ ἀγάπη καὶ ὁ βῆχας γνωρίζεται (βενετ. Pasqualigo 313). L'amor, la tosse e la rogna non si ponno nascondere = ἡ ἀγάπη ὁ βῆχας κ' ἡ ψώρα δὲν ἠμποροῦν νὰ κρυφτοῦν (D II, 46. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ). Amuri, tussi e fumu nun si ponnu tèniri cilati = ἀγάπη βῆχας καὶ καπνὸς δὲν ἠμποροῦν νὰ μένουν κρυμμένοι. (σικελ. Pitrè I, 106). Quattru cosi nun si ponnu ammucciari: Amuri, tussi, fumu e gravitanza = τέσσερα πράματα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν· ἀγάπη βῆχας καπνὸς καὶ γκαστρειά (ἐπίσης αὐτ.). A tossa e le sternute un si ponu tene = ὁ βῆχας καὶ τὸ φτέρνισμα δὲν μποροῦν νὰ κρατηθοῦν (κορσικαν. αὐτ. 107). Amore, tosse, fumo e argento non si pon celar gran tempo = ἀγάπη βῆχας καπνὸς καὶ χρήματα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν πολὺν καιρό. (τοσκαν D. II, 46). L' amôr, la famme la toss se fan conoss = ἡ ἀγάπη ἡ πεῖνα ὁ βῆχας γνωρίζονται (μεδιολαν. Pitrè I, 107. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ καὶ παρὰ D II, 46) L' amôr, la fèver e la tôss dova gh' în se fan côgnôss = ἡ ἀγάπη ἡ θέρμη κι' ὁ βῆχας ὅπου κι ἂν εἶναι γνωρίζονται (λομβαρδ. Pitrè I, 107). Tosse, amor e panzèta, no le se sconde in qualunque sito che le se meta = βῆχας ἀγάπη καὶ κοιλίτσα δὲν κρύβονται 'ς ὅποιο μέρος κι' ἂν τὰ βάλουν (βενετ. Pasqualigo 44). Nè amor, nè panza, nè rogna, nè tosse no se pol sconder = οὔτε ἀγάπη οὔτε κοιλιὰ οὔτε ψώρα οὔτε βῆχας δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν. (βενετ. Pitrè I, 107. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pasqualigo 67. D. II, 46). — **Γαλλ.** Le feu, l' amour, aussi la toux se connoissent par dessus tous. (Leroux I, 71). Amour, toux, fumée et argent ne se peuvent cacher longuement

(αὐτ. II, 237). Prospérité, amour, fumée ne toux longuement ne peuvent cacher de tous (αὐτ. 376). Amour, toux et fumée en secret ne font demeurée (W. III, 145, 368). L' amour et la toux ne se peuvent cacher (αὐτ. 149, 441). L' amour, la toux et la fumée on ne peut pas tenir cachés (αὐτ. 145, 368). L' amour, la toux et la gale ne se peuvent céler (D. II, 46). Amou, toux, humade è argent nous poden cacha longamen = ἀγάπη βῆχας καπνὸς καὶ χρήματα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν πολὺν καιρὸ (γασκων. αὐτ.). L' amour, lou fun é la tous, së rëscoûndou pas ën tous = ἡ ἀγάπη ὁ καπνὸς καὶ ὁ βῆχας δὲν πολυκρύβονται (λαγκεδοκ. αὐτ.). L' amour, la fan et la tous, non s' escondé pas en tous = ἡ ἀγάπη ἡ πεῖνα καὶ ὁ βῆχας δὲν πολυκρύβονται (νεοπροβηγκ αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Amor, fogo e tosse a seu dono descobre = ἀγάπη φωτιὰ καὶ βῆχας φανερώνονται σὲ ποιὸν εἶναι (αὐτ.). — **Ἀγγλ.** Love and a cough cannot be hid = ἀγάπη καὶ βῆχας δὲν κρύβονται (αὐτ.). — **Δαν.** Kjærlighed og Hoste lade sig ikke dølge = ἀγάπη καὶ βῆχας δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν (αὐτ.). Kjærlighed, Røg og gammel Hoste kan ikke dølges = ἀγάπη καπνὸς καὶ παλιὸς βῆχας δὲν κρύβονται (αὐτ.). Kjærlighed, Røg, Hoste og Penge kunne ei dølges = ἀγάπη καπνὸς βῆχας καὶ χρήματα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν (αὐτ.). Ild og Hoste, Fnat og Kjærlighed kunne ilde dølges = φωτιὰ καὶ βῆχας, κασσίδα κι' ἀγάπη δύσκολα μποροῦν νὰ κρυφτοῦν. (αὐτ.). — **Σουηδ.** Kärlek och hosta låta icke dölja sig = ἀγάπη καὶ βῆχας δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν (W. III, 149, 441). Hosta och kärlek kunna icke gerna döljas = βῆχας κι' ἀγάπη δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν εὔκολα (D. II, 46). Kärlek, rök, hosta och pengar låta icke dölja sig = ἀγάπη καπνὸς βῆχας καὶ χρήματα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν (αὐτ.). Fyra ting kunna illa dôllia sigh: Elden, Hostan, Skabb och Kiårleek = τέσσερα πράματα δύσκολα μποροῦν νὰ κρυφτοῦν: φωτιὰ βῆχας κασσίδα κι' ἀγάπη (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Vier dingen laten zich niet verbergen: vuur, geld, hoest en liefde = τέσσερα πράματα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν: φωτιὰ χρήματα βῆχας κι' ἀγάπη (αὐτ. μετὰ παραλλαγῶν). Hoeste noch liefde en can niet ghedeckt blyven = οὔτε βῆχας

οὔτ' ἀγάπη μποροῦν νὰ μείνουν κρυμμένα (φλαμανδ., αὐτ.). — **Γερμαν.** Feuer, Husten und Krätze lassen sich nicht verbergen = φωτιὰ βῆχας καὶ ψώρα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν (W.I,996, 87). Drei Dinge lassen sich nicht verheimlichen: Husten, Rauch und Liebe = τρία πράματα ἀδύνατον νὰ κρατηθοῦν μυστικά: βῆχας καπνὸς κι' ἀγάπη (αὐτ. 615, 229. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. II, 940, 5. III, 145, 368. D. II, 46). Die Liebe und der Husten lassen sich nicht verbergen = ἡ ἀγάπη κι' ὁ βῆχας δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν. (W. III, 137, 186. 151, 522). Lieb, Husten, Rauch vnnd Gelt können sich nicht lang verbergen = ἀγάπη βῆχας καπνὸς καὶ χρήματα δὲν μποροῦν πολὺν καιρὸ νὰ κρυφτοῦν (αὐτ. 143, 310. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 150, 465. IV, 220. D. II, 46). Liebe, Feuer, Husten, Krätz' und Gicht lassen sich verbergen nicht = ἀγάπη φωτιὰ βῆχας ψώρα καὶ ποδάγρα δὲν μποροῦν νὰ κρυφτοῦν. (W. III, 149, 441). — **Ῥωσ.** Ἀγάπη φωτιὰ καὶ βῆχα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν θὰ κρύψῃς (Dal II, 303).

*2. Ἀπορία ψάλτου βήξ.

(Σουίδ. λ. βήξ. - Ἀποστόλ. 233. - Κατζιούλ. 303).

Βυζαντινὴ παροιμία, ἀπαραλλάκτως λεγομένη καὶ σήμερον (βλ. τὴν ἑπομένην) Ῥητῶς δηλοῦται ὑπὸ τοῦ Σουίδα ὅτι εἶναι «παροιμία νέα», ἤτοι δημώδης· ὁ Bernhardy ὑπολαμβάνει τοῦτο παρέμβλημα μεταγενεστέρου βιβλιογράφου, ἄνευ λόγου ἀποχρῶντος, διότι πάντως ἡ παροιμία εἶναι τοὐλάχιστον τοῦ Ἀποστόλη παλαιοτέρα. - Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν ἐν ἀμηχανίᾳ ὄντων καὶ προσπαθούντων δι' ἀτέχνων προφάσεων νὰ καλύψωσι τὴν ταραχήν των· ἢ ἐπὶ τῶν ἀδυνατούντων νὰ ἐκτελέσωσιν ἔργον τι καὶ προσποιουμένων ὅτι περὶ ἄλλο ἀσχολοῦνται· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν ἱεροψαλτῶν, τῶν διὰ βηχὸς ἀναπληρούντων τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ. Ἀνάλογος καὶ ἡ ἀρχαία «βὴξ ἀντὶ πορδῆς», περὶ ἧς βλ. ἀφορμὴ 7. Ὅμοιαι: **Γαλλ.** (τοῦ ις' αἰῶνος) Chantre toussist qui perd sa notte = ψάλτης ποῦ χάνει τὸν ἦχο βήχει (Leroux I. 6) — **Γερμαν.** Wenn der Kantor fehlet, muss es ein Husten seyn = ὅταν ὁ ψάλτης λαθεύῃ, πρέπει νὰ εἶναι ἀπὸ βῆχα (W. II, 1132, 10). Wenn ein Cantor fehlet, giebt er

dem Husten die schuld = ὅταν ψάλτης λαθεύῃ, ῥήχνει τὴν αἰτία 'ς τὸ βῆχα (αὐτ. 11). Wenn unser Pastor etwas nicht weiss, so hustet er = ὅταν ὁ ἐφημέριός μας δὲν ξεύρῃ κάτι τι, βήχει (αὐτ. III, 1194, 21).

3. Ἀπορία ψάλτου βήξ.

(Κοινή. - Ἠπείρου. Ἀρ. 115 [βῆχας.] - Κα. 597 [βήξιμο.] - Βάρνης. Κρ. 12. Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμ. Ἀνατ. 177, 1. - Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ἀδυναμία ψ.] - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δε Βιάζη [Ἀπόρια ψ. βῆχας.] - Ἀν. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [βήξιμο.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

4. Βῆχα καὶ συνάχι,
χαρὰ 'ς τὸν ὅπου τά χει!

(Β. 41, 49. - Κα. 979 [Βῆχας καὶ σ. χ. 'ς τὸν ποῦ νὰ τά χῃ.] - Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Α', 104 [χαρά 'ς τονε ποῦ]. Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [σ., ἀλιά του ποῦ τό χει]).

Ὅτι τὰ νοσήματα ταῦτα καίπερ ἐλαφρὰ εἶναι οὐδὲν ἧττον ὀχληρότατα διότι δυσκόλως ἀπαλλάσσεται αὐτῶν ὁ πάσχων. Ὅμοια ἡ **Ἰταλ.** Chi ga la tosse e la rogna altro mal no ghe bisogna = ὅποῦ ἔχει βῆχα καὶ ψώρα ἄλλη ἀστένεια δὲν χρειάζεται (βενετ. Bernini Tradiz 208. Pasqualigo 276).

5. Βῆχας καὶ χαρὰ δὲν κρύβονται.

(Κα. 980).

Βλ. ἀρ. 1.

6. Ἡ ἀγάπη καὶ ὁ βῆχας δὲν χώνονται.

(Κύθνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Βλ. ἀρ. 1.

7. Μὲ τὸ βήξιμο,
τὸ τρίξιμο.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀφορμὴ 7. Τρίξιμο κατ' εὐφημισμὸν ἡ πορδή.

8. Ὁ βῆχας κ' ἡ ἀγάπη δὲν κρύβγουνται.
(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 1.

9. Ὁ βῆχας κ' ἡ κακία κι' ὁ ἔρωτας δὲν κρύβγεται.
(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. ἀρ. 1.

10. Ὁ βῆχας κι' ὁ ἔρωτας δὲν χώνουνται.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 1.

10α. Ὁ βῆχας κι' ὁ παρᾶς δὲν κρύβονται.
(Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου).

Βλ. ἀρ. 1.

11. Πλούτη νιότη καὶ βῆχας δὲν κρύβουνται.
(Β. 257, 156.-Μυτιλήνης Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [τσὶ β. δὲν κρυβγότιν.])

Βλ. ἀρ. 1.

12. Τὰ νιᾶτα κι' ὁ βῆχας δὲν κρύβονται.
(Δημητσάνης παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 1.

13. Τοῦ κοψε τὸ βῆχα.
(Κοινή. - Β. 320, 517. - Λελ. Ἐπιδ. 239, 176 [Τοῦ τὸν ἔκοψα τὸ β.] - Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Θὰ τοῦ κόψω τὸ β.] - Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη [Τ' ἔκουψα τοὺ β.]).

Ἐπὶ τῶν τραχέως καὶ ἀποτόμως περιοριζόντων τὰς ἀξιώσεις τινός. - Τὸ κόβω ἐπὶ ἀσθενείας = θεραπεύω.

βήχω

1. Ἄλλο 'χ' ἡ γριὰ καὶ βήχει.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ἐπὶ τῶν μὴ ὀρθῶς διαγινωσκόντων τὴν ἐπιθυμίαν τινός. Ὁ μῦθος ἐξ οὗ ἡ παροιμία ἐλησμονήθη.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ

βία

1. Καὶ τὴν βιὰν ὁ θεὸς τὴν ἔδωκε.

(Ἀνατ. ἐπιθ. Α', 475, 475).

Βλ. στανιὸ 1. 2. Ὅτι ἐνίοτε δίκαιον καὶ ὀρθὸν εἶναι νὰ γίνεται χρῆσις βίας. Λέγεται προσέτι καὶ ἐπὶ ἄλλης ἐννοίας, ὅτι πρέπει ἑκόντες ἄκοντες νὰ ὑπομένωμεν ἀναπόδραστον κακόν.

*2. Ὅ⟨που ἡ⟩ βία πάρεστιν οἱ νόμοι ἀσθενοῦσιν.

(Βυζαντινή. Krumbacher Mosk. Samml. 123).

Πρβλ ἀνάγκη 3 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας ὁμοίας ἀρχαίας παροιμίας καὶ ῥήσεις, μάλιστα δὲ τὰς ἑξῆς: «Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύει πλέον» καὶ «Οὐδεὶς ἀνάγκης μεῖζον ἰσχύει νόμος». Ὁ Krumbacher (σ. 452) παρατηρεῖ ὅτι ὑπὸ τὸ ἀπατηλὸν περίβλημα τοῦ πολιτικοῦ στίχου ὑποκρύπτεται στίχος τῆς συλλογῆς τῶν μονοστίχων γνωμῶν τοῦ Μενάνδρου: «Ὅπου βία πάρεστιν, οὐδὲν ἰσχύει νόμος» (FCG. IV, 351 στ. 409). Ἐν δὲ τῇ εἰσαγωγῇ αὐτοῦ (βλ. ἰδίως σ. 362. 377) ὁ σοφὸς βυζαντινολόγος παραδέχεται ὅτι ἡ γνώμη αὕτη τῆς συλλογῆς τῆς Μόσχας δὲν εἶναι δημώδης, καὶ ὅτι ἂν μὴ ἄμεσος βεβαίως ὅμως ἔμμεσος πηγὴ καὶ ταύτης καὶ ἄλλων τινῶν ὁμοίων εἶναι ἡ συλλογὴ τῶν εἰς τὸν Μένανδρον ἀναφερομένων μονοστίχων γνωμῶν, ὁπόθεν παρέλαβεν αὐτὰς ὁ συμπήξας τὴν ἐν τῷ χειρογράφῳ τῆς Μόσχας συλλογήν.

Ἐν τῇ μελέτῃ περὶ τῶν δημωδῶν παροιμιῶν, ἥτις θὰ προσαρτηθῇ εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης συλλογῆς, πραγματευόμενος περὶ τοῦ καταρτισμοῦ καὶ τῆς προελεύσεως τῶν μεσαιωνικῶν συλλογῶν, θὰ ἐξετάσω ἐν πλάτει τὸ ζήτημα περὶ τῶν πηγῶν τῶν συλλογῶν τούτων, ὑποστηρίζων γνώμην ἄντικρυς ἀντίθετον τῆς ἐξενεχθείσης ὑπὸ τοῦ Kurtz καὶ τοῦ Crusius περὶ τῆς πλανουδείου συλλογῆς, καὶ ὑπὸ τοῦ Krumbacher περὶ τῆς τοῦ κώδικος τῆς Μόσχας Διότι ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅ τε Πλανούδης καὶ οἱ τὴν ἐν Μόσχᾳ συλλογὴν καὶ τὰς ἄλλας Αἰσωπείους φιλοπονήσαντες παρέλαβον τὰ ἐν στόματι τῶν πολλῶν φερόμενα, καὶ παρέφρασαν ταῦτα· ἀλλὰ δὲν ἀντέγραψαν ἐκ βιβλίων γνώμας ἀγνώστους εἰς τὸν λαόν, καὶ κατ ἀκολουθίαν ὅτι ἀκραιφνῶς δη-

μώδη εἶναι ἐν ταῖς συλλογαῖς ταύταις καὶ αὐτὰ τὰ κατὰ γράμμα ὁμοιάζοντα πρὸς ἀρχαίας ἑλληνικὰς ῥήσεις ἢ παροιμίας.

Τοῦτο συνέβη καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ γνώμῃ· δὲν ἐλήφθη ἐκ βιβλίου, ἐκ τῆς συλλογῆς τῶν μονοστίχων γνωμῶν, μεταβληθέντος τοῦ στίχου εἰς πολιτικόν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἡ ἐν τῷ βιβλίῳ γνώμη ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Ὁ Κρουμβάχερ δὲν παρετήρησεν ὅτι τὸ μέτρον τῆς γνώμης ταύτης δὲν εἶναι ἰαμβικὸν ὡς τὸ τῶν ἄλλων τῆς αὐτῆς συλλογῆς· ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἐφθαρμένον, ἀλλὰ ματαία εἶναι πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἀποκατάσιν αὐτοῦ, οἵα ἡ τοῦ Meineke ἀναγινώσκοντος: «ὅπου βία, παρ' οὐδὲν ἰσχύει νόμος» διότι τὸ μέτρον καὶ ταύτης εἶναι πολιτικόν, ἀποκαθιστάμενον διὰ μικρᾶς μεταβολῆς, τῆς προσθήκης τοῦ ἄρθρου· ὅθεν πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ: «Ὅπου ⟨ἡ⟩ βία πάρεστιν, οὐδὲν ἰσχύει νόμος».

βία = σπουδή.

1. Ἀπὸ τὴ βιά τ'ς ἡ σκύλα,
γεννᾷ τυφλὰ κουτάβια.
(Κα. 627).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. σπουδάζω 4 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας παραλλαγάς.

2. Βιὰ τσῆ βιᾶς.
(Κα. 982).

Φράσις σημαίνουσα μεγάλην καὶ ἀλόγιστον σπουδήν.

3. Βιὰ τσῆ βιᾶς νὰ βράσουνε,
τὰ λαθούρια ἐτσίκνιασαν.
(Κα. 981).

Πρβλ. βιαστικὸς 2. Ὁ ὑπέρμετρος ζῆλος καὶ ἡ πολλὴ σπουδὴ πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου τινὸς συνήθως γίνονται πρόξενα καταστροφῆς αὐτοῦ. **Ἰταλ.** A j' è nen ch'ii côi ch'a sio bon fait an pressa = οὔτε τὸ λάχανο εἶναι καλὸ ὅταν μαγειρευτῇ βιαστικὰ (πεδεμοντ. D. I, 610). —**Γερμ.** Was in eyl kocht, davon hat man kein guten Imbs = ὅ τι μὲ βιὰ μαγερεύεται, ἀπ' αὐτὸ δὲν ἔχει κἀνεὶς καλὸ μεζέ. (W. I, 776, 24).

4. Ἡ γάτα ἀπὸ τὴ βία
γεννᾷ στραβὰ τὰ παιδία.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη. - Καλλονῆς Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ἡ κάτα ἀπ' τὴ βγιά τ'ς κάνι σ. τὰ πιδιά τ'ς.]).

Βλ. βιάζομαι 2. 17, σπουδάζω 1. Αἱ πλεῖσται παραλλαγαὶ (περὶ ὧν βλ. σπουδάζω 4) ὡς παράδειγμα φέρουσι τὴν κύνα ἀντὶ τῆς γάτας· ὁμοίως καὶ αἱ ἀρχαῖαι, αἱ βυζαντιναὶ καὶ αἱ ἀλλόγλωσσοι ὅμοιαι παροιμίαι. Μόνον δ' ἰταλικαί τινες καὶ μία γερμανικὴ (ἂν εἶναι γνησία) ἀναφέρουσιν, ὡς ἡ προκειμένη τὴν γάταν. **Ἰταλ.** Gatta che figlia in fretta fà i gattini ciechi = γάτα ποῦ γεννᾷ μὲ βία κάνει τὰ γατάκια τυφλὰ (W. II, 1190, 476). La gatta frettolosa fece i gattini ciechi = ἡ γάτα ἡ βιαστικὴ κάνει τὰ γατάκια τυφλά. (Giusti 276. Πολυπληθεῖς διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè III, 363-4. D. I 340 Pasqualigo 269. Archivio per le tradiz. popol. 1898 σ. 452, 39. La Calabria IX σ. 36, 20. Marzano 106). La gatta pe la pressa fece le figlie cecate = ἡ γάτα ἀπὸ τὴ βιασύνη κάνει τὰ παιδιὰ στραβά (νεαπολιτ. D. I, 340. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ Pitrè III, 364). I gati, nati in pressa, i nasse orbi = οἱ γάτοι ποῦ γεννηθοῦν μὲ τὴ βία γεννειοῦνται στραβοί (βενετ. Pasqualigo 269).— **Γερμ.** Weil's die Katze nicht erwarten kann, wirft sie blinde Junge = γιὰ νὰ μὴν μπορῇ νὰ περιμένῃ ἡ γάτα γεννάει τυφλὰ κουτσούδια (W. II, 1190, 476)

5. Ἡ σκύλα ἀπὸ τὴ βιά της,
γεννάει τυφλὰ τὰ παιδιά της.

(Μάνθου Ἰωάννου Συμφορὰ Μωρέως 1803 σ. 102 [Καὶ ἡ σκ. - β. της τ. κάνει τὰ π. της.] - Βυζάντ. λ. σκύλα [γεννᾷ τ.]-Β¹ 46, 44 [Ἡ σκύλ' ἀ. τὴ βία της τ. γεννᾷ τὰ π. της.- ἤ, τὰ κουτάβια της.] - Β. 107, 220 [ὁμ.] - Βερ. 32, 17 [γεννᾷ τ.] - Πολίτης ἐν Πανδ. 47 [γ. στραβὰ τὰ κουτάβια της.] -Βάρνης Κρ. 20 [τ. γεννᾷ τὰ]-Πτζ. 242, 250 [γ. στραβά].- Σάμου. Bezzenberger's Beiträge XIV, 47 [Ἡ σκ. μὲ τὴ διά της κάνει στραβὰ τά]. - Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [κάμει στραβὰ τὰ κουτάβια της.] -Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [β. της τυφλὰ κάνει τά] - Τήνου παρὰ Στ. Καραλῆ [διά τ'ς κάνι τὰ π. τ'ς στραβά.] - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [βία τση στραβὰ γεννάει τὰ παιδία τση.] - Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ἡ σ'κύλ' ἀπὸ τὴ βιά τ'ς γιννάει γκαβὰ τὰ πιδιά τ'ς.]).

Βλ. σπουδάζω 4.

6. Ἡ σκύλα ἀπὸ τὴ βία της γεννάει τυφλὰ κουτάβια.

(Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 186, 98 [βιά της]. - Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [γεννᾷ στραβά]).

Βλ. σπουδάζω 4.

7. Ἡ σκύλα ἀπὸ τὴ βία της ἔκαμε τὰ κουτάβια της στραβά.

(Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ σπουδάζω 4.

8. Ἡ σκύλ' ἀπὸ τὴ βιά της
στραβὰ κουλούκια κάνει.

(Ἀν. ἐπιθ. Α', 474, 151. - Λιβαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου [κάνει τὰ κουτάβια της στραβά.] - Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [γκαβὰ κουτάβια κάνει.]).

Βλ. σπουδάζω 4.

9. Ἡ σκύλα ἀπὸ τὴ βία της τυφλὰ γεννᾷ τὰ κουτάβια της.

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 335 [βιά της κάνει τὰ κουτάβια τυφλά.] - Κ. β', 24 [τὴν βίαν της] - Μα. 21 [βίαν της γ. τὰ κ. της τυφλά.] - Νε. 54, 329 [βίαν της]).

Βλ. σπουδάζω 4.

9α. Ἡ σκύλ' ἀς τὴν βιά της
τυφλὰ γεννᾷ τὰ κουτιά της.

(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 176).

Βλ. σπουδάζω 4.

10. Ἡ σκύλα ποὺ τὴ βιά τ'ς τὰ κ'τάβια τ'ς τὰ κάνι τ'φλά.

(Σιατίστης Μακεδονίας παρὰ Ι. Σαχίνη).

Βλ. σπουδάζω 4.

11. Ἡ στσύλ' ἀποὺ τὴ βιά τ'ς,
στραβὰ κάνι τὰ πιδιά τ'ς.

(Πολιχνίτου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη. - Μυτιλήνης παρὰ τοῦ αὐτοῦ [β. τ'ς, κάνι στρ. τὰ στσυλάτσια τ'ς.]).

Βλ. σπουδάζω 4.

βιάζομαι

1. Ἂ βιάζεσαι μὴν τρέχῃς.
(Κα. 4. - Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. βράδιον 1.

2. Κάτα ποῦ βιάζιτι κάνι στραβὰ τὰ κατιά τ'ς.
(Πηγῆς Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. σπουδάζω 4, βία 4.

3. Ὅποια βιάζιτι τὰ παθαίνι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πρβλ. ἀρ. 4. 78, σπουδάζω 12-14. Ὁ μετὰ σπουδῆς ἐνεργῶν θ' ἀποτύχῃ. Πρβλ. Ἀνθολ. Ι', 37: «Ἡ βραδύπους βουλὴ μεγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχεῖα | αἰὲν ἐφελκομένη τὴν μετάνοιαν ἔχει». Παραπλήσιαι παροιμίαι: **Ἰταλ.** La cosa fatta in fretta spesso genera pentimento = τὸ πρᾶμα πῶγινε μὲ βία γλήγορα γεννᾷ μετάνοιωμα. (W. I, 776, 25). Chi fa in fretta, ha disdetta = ὅποιος κάνει μὲ βία ἔχει ἀτυχία (Giusti 274).—**Γαλλ.** Hastivité engendre repentance (Leroux II, 304) Plus je me haste et plus je me gaste (Littré λ. hâter).—**Ὁλλανδ.** De hastige overloopt zich = ὁ βιαστικὸς τὴν παθαίνει (W. II, 385, 2). Haestichee bringht ramp mee = ἡ βία φέρνει μαζί της ἀτυχία (φλαμανδ. D. I, 690).—**Γερμαν.** Auf Eilen folgt Irrthum und Reu' = τὴ βιασύνη ἀκολουθοῦν σφάλμα καὶ μετάνοιωμα. (W. I, 776, 1. Βλ. καὶ 2. 775, 1. 2. 776, 10. 25. 777, 21). Eilen vnbedacht hat manchen in gross schaden bracht = ἡ βία χωρὶς σκέψη πολλοὺς ἔβλαψε παραπολύ (αὐτ. 777, 26). — **Ἀραβ.** Fi-fsàgali ndämi = 's τὴ βία εἶναι μετάνοιωμα (Tallqvist 119).

4. Ὅποιος βιάζεται γεράζει γλήγορα.

(Βλ. Κατζιούλ. 1657.- Κατζιούλ. Ἐπίμ. 613 [Ὁποῦ β.] - Κ. 6', 37 [γηράζει γρήγορα.] - Μα. 26. [Μὴ βιάζησαι, γηράζεις ὀγλήγορα.] - Μα. 30 [γηράζει ὀγλήγορα.] - Νε. 96, 619 [ὁμ.] - Β¹. 75, 31 [γηράζει] - Ἠπείρου. Ἀρ. 932. - Β. 206, 415 [γηράζει] - Ἐλευσίνος Γόρτυνος παρὰ Κ. Κασιμάτη [β. γλ. γερνάει.] - Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [β. γλ. γηράζει.]).

Βλ. σπουδάζω 11, πρβλ. πηλαλῶ 1, τρέχω 17. Ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν μετ' ἀνέσεως καὶ λελογισμένως διότι ἡ σπουδὴ διὰ τὰς ἀποτυχίας εἰς ἃς ἐξωθεῖ ἡμᾶς γίνεται πρόξενος μετανοίας καὶ λύπης, ὧν ἕνεκα ταχέως γηράσκει ὁ ἄνθρωπος. Πρβλ. τὸ τοῦ Εὐριπίδου (παρὰ Στοβ. Δ', 19): «Τὸ δὲ ὠκὺ τοῦτο καὶ τὸ λαιψηρὸν φρενῶν | εἰς πημονὰς ἔστησε πολλὰ δὴ βροτούς».

5. Ὅποιος βιάζεται,
γνώση χρειάζεται.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ὁ βιαζόμενος ἔχει χρείαν νοῦ, διότι ἡ σπουδὴ εἶναι τεκμήριον ἀφροσύνης. Παραπλησία ἡ γνώμη τοῦ Αἰσχύλου (παρὰ Στοβ. Δ', 16 ἀπ. 258 Dind.): «Οὐ χρὴ ποδώκη τὸν τρόπον λίαν φορεῖν· | σφαλεὶς γὰρ οὐδεὶς εὖ βεβουλεῦσθαι δοκεῖ». Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Λιβίου (22,39): Festinatio improvida est et caeca. — **Ἰταλ.** Non fu mai frettoloso, che non fosse pazzo = δὲν ὑπῆρξε ποτὲ βιαστικὸς ποῦ νὰ μὴν ἦταν τρελλὸς (Giusti 276). — **Γερμ.** Im Eilen bedenkt man nicht = εἰς τὴ βία κἀνεὶς δὲν συλλογίζεται (W. I, 778, 31).

6. Ὅποιος βιάζεται ξωμένει.

(Κρήτης. Παρνασ. ΙΘ', 637, 98. - Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. τὴν ἑπομένην πρβλ. τρέχω 17, ἀρεντεύω 1, ἀρχὴ 10, ἁψὰ 2. 1. Ὁ ἐπισπεύδων τὸν δρόμον ἵνα ἐγκαίρως φθάσῃ εἰς τὸ νυκτερινὸν κατάλυμα, διανυκτερεύει ἐν ὑπαίθρῳ· ἡ πολλὴ σπουδὴ ἐπιβραδύνει μᾶλλον τὴν συντέλεσιν τοῦ ἔργου. Παραπλησία ἡ ῥῆσις τοῦ Πλάτωνος (Πολ. Ζ', 10 σ. 528 d): «Σπεύδων — ταχὺ πάντα διεξελθεῖν μᾶλλον βραδύνω». **Ἀλβαν.** Κουσ' ἔτσεν φορτ μβέτεται νδαι οὔδαι = ὅποιος βιάζεται μένει 'ς τὸ δρόμο. (Hahn 152, 40. Πρβλ. καὶ Meyer 7, 33). — **Ἰταλ.** Chi ha piu fretta, piu tardi finisce = ὅποιος ἔχει πολλὴ βία, ἀργότερα τελειώνει. (W. IV, 1390, 3). — **Γαλλ.** Qui trop se hâte, reste en chemin (D. I. 341). Qui trop se haste en cheminant, en beau chemin se fourvoye souvent (Littré λ. hâter). Qui trop se hâte trop se fourvoie (Quitard 449). La trop grande hâte est cause du retardement (αὐτ.) — Quand on

se hâte, on se recule (Legai 292). — **Ἴσπαν.** A mas priessa, mas varga = σὲ μεγάλη βία, μεγάλο παραστράτισμα (Valles 213 = Haller 236). — **Ἀγγλ.** Most haste, worst speed = πολὺ βία, κακὴ γληγοράδα (W. I, 778, 32). — **Ὁλλανδ.** Haast is geen spoed = ἡ βία δὲν εἶναι γληγοράδα (W. II 384, 2). Die zich te zeer haast, en moet achterblijven = ὅποιος παραπολὺ βιάζεται ἀναγκάζεται νὰ μείνῃ πίσω (W. I, 778, 54). — **Γερμαν.** Der zu sehr eilet, kompt gern zu spat = ὅποιος παραπολὺ βιάζεται φτάνει παραπολὺ ἀργὰ (αὐτ. 775, 5). Eilen kommt spät ans Ende = ἡ βία ἀργὰ φτάνει 'ς τὸ τέλος (αὐτ. 777, 20). Mancher eilt vnd kompt doch zu spat = μερικοὶ βιάζονται καὶ ὅμως φτάνουν πολὺ ἀργὰ (αὐτ. 778, 36. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 38. 45. 47. 49. 50. 52-54. 775, 8. 778, 32. 776, 5. D. I, 690). Eileviel kommt spät ans Ziel = ὁ πολὺ βιαστικὸς ἀργὰ φτάνει κεῖ ποῦ θέλει (W. I, 779. Βλ. καὶ 779, 57. 58). Grosse Hast führt vom guten Wege in den Morast = μεγάλη βία ἀπὸ τὸν καλὸ δρόμο σὲ πηγαίνει 'ς τὸ βάλτο (αὐτ. II, 384, 3). Grosse Hast kommt oft zu spät = μεγάλη βία συχνὰ φτάνει παραπολὺ ἀργὰ (αὐτ. 385, 4). Die zu hastig vorwärts treiben, müssen endlich hinten bleiben = ὅσοι παραπολὺ βιαστικὰ τραυοῦν ἐμπρὸς ἀναγκάζονται 'ς τὸ τέλος νὰ μείνουν πίσω (αὐτ. 2). Uebereilen bringt Verweilen = παραπολλὴ βία φέρνει καθυστέρησῃ (W. IV, 1390, 3). — **Λιταυικὴ** Βιάσου, ἂν θέλῃς νὰ μὴν προφτάσῃς. (W. I, 777, 12). — **Τουρκ.** 'ατζελὲ ιλὲ μενζὶλ ἀλιμνὰζ = μὲ τὴ βία δὲν πετυχαίνεται ὁ σκοπὸς (Osm. Sprichw. 314). Ὅποιος περπατεῖ βιαστικὰ μένει 'ς τὸ δρόμο (Decourdemanche 863).

6α. Ὁποῦ βιάζεται πολλὰ πίσω ἀπομένει.

(Βάρνερ : βιάζομαι 1).

Βλ. τὴν πρηγουμένην.

7. Ὅποιος βιάζεται σκοντάφτει.

(Β'. 79, 73 [σκονταύει.] Βερ. 46, 21. — Β. 206, 416. — Μέντωρ Δ', 53, 10. — Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 168. — Κρήτης. Παρνασσ. ΙΓ', 637, 99 [σκοντάφνει.] — Καρπάθου. Μαν. Ψηφ. 98 [Ἀποῦ 6.] — Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [Ὅγιος βιάζιτι σκουντουφλᾷ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Ὁποῦ 6. σκουντάβγει.] — Μυκόνου παρὰ τῆς

Κας 'Αργ. Παπαδασιλείου.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη ["Οποιους βιάζιτι σκουτάφτι.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [βιάντζεται σκοντάδγει.]).

Βλ. ἀρ. 3, παρατρέχω 1, πηλαλῶ 2, σπουδάζω 13, τρέχω 16. 18. 20 21. Ὁ σπεύδων προσκρούει εἰς πολλὰ ἐμπόδια, ὁ ἐπιχειρῶν τι μετ' ἀλογίστου σπουδῆς περιπίπτει εἰς σφάλματα. Παραπλήσιαι ἀρχαῖαι ῥήσεις: «ἐν γὰρ τῷ τάχει ἁμαρτία πλείων» (Ἀριστοτ. Προβλ. 19, 22). «Ἐπειχθῆναι μέν νυν πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι, ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ» (Ἡροδότ. Ζ', 10, 6)· «φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς οὐκ ἀσφαλεῖς» (Σοφοκλ. Οἰδ. Τ. 617)· «ἀτηρὸς γάρ τοι λάβρος ἀνὴρ τελέθει» (Θεόγν. 634). — Ὅμοιαι παροιμίαι: **Ἰταλ.** Cui troppu curri, prestu cadi = ὅποιος παραπολὺ τρέχει γλήγορα πέφτει (σικελ. Pitrè IV, 119). Pri lu tantu curriri sfrinatu, cascavi e nun mi pozzu dari ajutu = ἀπὸ τὸ τόσο τρελλὸ τρέξιμο ἔπεσα καὶ δὲν μπορῶ νὰ σηκωθῶ (ἐπίσης, αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Cine alérga mult, se poticnesce = ὅποιος τρέχει πολὺ σκονταύει (Zanne 4826). Pashii pripitsi ii face greshiti = βήματα βιαστικὰ γίνονται στραβὰ (αὐτ. 5666). — **Ἀγγλ.** Hast trips ut its own heels = ἡ βιὰ πέφτει ἀπάνω 'ς τὰ πόδια της (D. II σ. 459). — **Γερμ.** Wer schnell ist mit Füssen, wird stolpern = ὅποιος εἶναι γρήγορος 'ς τὰ πόδια θὰ σκοντάψῃ (W. IV, 304, 11). Hastige Läufer stolpern gern = βιαστικοὶ δρομεῖς σκοντάφτουν (W. II, 1819, 5).

8. Ὅποιος βιάζεται χέζεται.

(Πτζ. 269, 662).

Πρβλ. ἀρ. 3. 7. 10α. Ὁ μετὰ σπουδῆς ἐνεργῶν ἀποτυγχάνων καταισχύνεται. **Ἀλβαν.** κουσ' νγκούτετ περμούτετ = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (G. Meyer 7, 32). — **Ἰταλ.** Quannu lu Judeu ha prèscia, cci cadinu li vrachi = ὅταν ὁ Ἑβραῖος ἔχει βία τοῦ πέφτουν τὰ βρακιὰ (σικελ. Pitrè III, 357). Cu' havi primura (Quannu cc'è primura), si cci rumpi lu lazzu di li càusi = ὅποιος ἔχει μεγάλη βία (ἤ, ὅταν εἶναι μεγάλη βία) τοῦ λύνουνται οἱ σκαλτσοδέταις (αὐτ.).

9. Ὅποιος βιάντζεται πάει μὲ τὸ παπόρι.
(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Ἀλόγως δυσφορεῖ διὰ τὴν βραδεῖαν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου του ὁ προτιμήσας πρὸς ταύτην ὄργανα ἀκατάλληλα, ἀντὶ ἄλλων τελειοτέρων, καίπερ καλῶς γινώσκων τὴν ἀξίαν ἑκατέρων. Ἡ παροιμία φέρεται ὡς ἀπάντησις πλοιάρχου ἱστιοφόρου πρὸς παραπονούμενον διὰ τὴν βραδύτητα τοῦ πλοῦ ἐπιβάτην. Παραπλήσιαι Γερμαν. Wer Eile hat, reitet auf keinem Esel = ὅποιος βιάζεται δὲν καβαλικεύει γάιδαρο (W. I. 776, 29. Βλ. καὶ 778, 48).

10. Ὅποιους βιάζιτι κάνι στραβὰ μουρά.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. σπουδάζω 4.

10α. Ὁποῦ βιάζεται
ξεσκεπάζεται.
(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 645).

Βλ. ἀριθ. 8.

11. Ὅσου βιάζιτι ἡ γριγιά,
τόσου κόβγιτ' ἡ κλουστή.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἡ : ἡ κλουστή τ'ς.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ἡ σπουδὴ πρὸς περάτωσιν τοῦ ἔργου γίνεται πρόξενος βραδύτητος· ἡ σπεύδουσα νὰ παρατώσῃ τὸ ῥάψιμόν της γραῖα παρεμποδίζεται ἑκάστοτε κοπτομένου διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ ῥάμματος. Εἶναι δ' ἡ προκειμένη ἐκ τῶν ὀλίγων παροιμιῶν, αἵτινες τὴν ἔννοιαν ταύτην, τὴν συνήθως δογματικῶς ἐκφερομένην, ἐκφράζουσι διὰ συμπτύξεως μύθου. Παραπλησίας μεταφορᾶς γίνεται χρῆσις καὶ ἐν τῇ ἑπομένῃ παροιμίᾳ: Γερμαν. Je mehr man eilt, einen Strang Zwirn auseinander zu wickeln, desto mehr verwirrt man ihn = ὅσο βιάζεται κἀνεὶς νὰ μαζέψῃ σὲ κουβάρι ἕνα τσικλὶ νῆμα τόσο τὸ μπερδεύει. (W. I. 778, 33).

12. Ὅτας βιάζιτι γὴ γριγιὰ κόβγιτι τοὺ νῆμα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

13. Σὰν ἔρθ' ἡ νύφη 'ς τὸ χωριό,
μὴ βιαστῇς νὰ τήνε ἰδῇς.

(Κρήτης J. 309, 154 καὶ Φρ. 115 [τὴν ἰδῇς.] καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [μὴ βιαστῆτε νὰ τὴ δῆτε.] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [ἔρχῃ]).

Βλ. τὴν ἑπομένην, σπουδάζω 10, φεύγω 15α. Γνώμη ἀκραιφνῶς ἑλληνικὴ τὴν διατύπωσιν, διότι εἶναι ἀπαύγασμα παρατηρήσεως ἑλληνικῶν ἐθίμων. Ἡ γαμήλιος πομπὴ θεωρεῖται ἐκ τῶν μάλιστα περιέργων θεαμάτων, καὶ διὰ τοῦτο πάντες σπεύδουσι νὰ ἴδωσιν αὐτήν. Πολλὰ γαμήλια ᾄσματα ἐμφαίνουσι μεθ' ὁπόσης σπουδῆς περιεργάζονται τὰ κατὰ τὴν νύμφην, καὶ οἱ συγχώριοι αὐτῆς κατὰ τὴν ἀναχώρησίν της ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας, καὶ οἱ τοῦ γαμβροῦ, ὅτε ἡ πομπὴ φθάνει εἰς τὸ χωρίον τούτου. Οὕτως ἠπειρωτικὸν γαμήλιον ᾆσμα λέγει: «Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν οἱ βρύσαις, | τρέχουν ἄρχοντες νὰ ἰδοῦν τὴ νύφη· | τἀρχοντόπουλα καὶ τὴν ξιτάζουν», (Χασιώτου Συλλογὴ δημ. ᾀσμ. σ. 46, 23)· καὶ ἕτερον: «Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν οἱ βρύσαις, | τρέχει γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη κτλ.» Καὶ εὔλογον μὲν θεωρεῖ παραλλαγὴ τῆς παροιμίας τὴν σπουδὴν τῶν συγχωρίων τῆς νύμφης, διότι τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον θὰ ἴδωσιν αὐτὴν ἐστολισμένην καὶ καμαρώνουσαν ἀλλ' οἱ συγχώριοι τοῦ γαμβροῦ οὐδένα λόγον ἔχουσι νὰ σπεύσωσιν ὅπως ἴδωσιν αὐτὴν κατὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸ χωρίον, ἀφοῦ πολλάκις ὕστερον κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν γαμηλίων ἑορτῶν θὰ ἔχωσιν εὐκαιρίαν νὰ τὴν ἴδωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς. — Διδάσκει δ' ἡ παροιμία ὅτι οὐδεμία χρεία νὰ σπεύδωμεν ὅπως ἴδωμεν κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν αὐτῶν πράγματα, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα καὶ ὕστερον ἐν ἀνέσει νὰ ἐξετάσωμεν.

14. Σὰν ἔρτῃ ἡ νύφη 'ς τὸ χορό,
μὴν ἐβιαστῇς νὰ τὴν ἰῇς.

(Καρπάθου. ΖΑ. 361, 379).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

15. Τὸ κατὶν ποῦ βιάζεται κάμνει στραὰ κουλούτσια.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 325, 520).

Βλ. σπουδάζω 4, βία 4.

βιάση

1. Ἡ βιάση ψήνει τὸ ψωμί, μὰ δὲν τὸ καλοψήνει.

(Κρήτης. Βύρων Β', 512 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Ὅτι καὶ τὰ ἐν σπουδῇ γινόμενα ἔργα λαμβάνουσι πέρας, ἀλλ' εἶναι πάντως ἀτελέστερα τῶν ἐν ἀνέσει καὶ μετ' ἐπιμελείας γινομένων. Ὁμοία ἡ **Γερμαν.** Eilt man, so wird das Brot nicht gar, säumt man, so verbrennt die Waar'=ἂν βιαστῇ κἀνεὶς δὲν ἀνεβαίνει τὸ ψωμί, ἂν πολυκαιρίσῃ καίγεται (W. I, 778, 28).

2. Ἡ σκύλα ἀπὸ τὴ βιάση της γεννάει τυφλὰ κουτάβια.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 466 [στραβὰ κ.] - Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ Παγώνη. - Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [στραβὰ κ.]).

Βλ. σπουδάζω 4.

3. Ἡ σκύλ' ἀπὸ τὴ βιάση της κάνει τυφλὰ κουλούκια.

(Ἐφ. Φιλομ. 1869 σ. 1828. - Καρπάθου ΖΑ. 353, 307 [Ἡ σκύλα πού τὴ β. της στραβὰ κ. κάνει.] - Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [β. της στραβὰ κ. κάνει.] - Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [σκύλα ἀπού τὴ β. τσης στραβὰ κ. κάνει.]).

Βλ. σπουδάζω 4.

4. Ἡ στσύλ' ἀπὶ τὴ βιάση τ'ς στραβὰ κουτούβια κάνει.

(Ἁγίας Μαρίνης Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. σπουδάζω 4.

βιαστικὸς

1. Ἄτσαλα τὰ βιαστικά.

(Κα. 862).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. ἀψά 1.

2. Βιαστικαῖς κακαῖς πραμάτειαις.

(Κα. 984).

Βλ. τὴν προηγουμένην, γλήγορος 2 ὅπου ἀναγράφονται καὶ ἄλλαι ὅμοιαι ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι.— Ὅτι τὰ μετὰ σπουδῆς γινόμενα ἔργα δὲν εὐδοκιμοῦσιν.— **Ἰταλ.** Prestu, tintu=τὸ γλήγορο κακό

(σικελ. Pitrè III, 367). Cchiù 'n fretta si fa, menu si fa = κεῖνο ποῦ μὲ βία γίνεται, κακὰ γίνεται· (ἐπίσης, αὐτ. 356). La cosa prestu fatta, prestu è disfatta = τὸ πρᾶμα ποῦ γλήγορα ἔγινε, γλήγορα ξεγίνεται (ἐπίσης, αὐτ. 363 μετὰ παραλλαγῆς). Le cose faite an pressa a riussisso mai = τὰ πράματα ποῦ ἔγιναν μὲ βία δὲν πιτυχαίνουν ποτὲ (πεδεμοντ. αὐτ. 368). — **Γαλλ.** Tost faict tost deffaict (Leroux II, 426). Tost basty tost desmoly (αὐτ.). — **Ῥαιτορωμαν.** Prescha nun ho fortüna = ἡ βία δὲν ἔχει τύχη (D. I, 690). Cun memmia fastginar lavag' in seu far = μὲ τὴ μεγάλη βία χαλᾷ κάνεις τὸ ἔργο του (αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Tàð íð skjótt gerst, tàð skjótt forferst = κεῖνο ποῦ γρήγορα ἔγινε, γρήγορα χαλᾷ (αὐτ.). Illt nýtst àf bráðræsi = κἀμμία ὠφέλεια δὲ βγαίνει ἀπὸ τὴν βία (αὐτ.). — **Δαν.** For megen Hast giør seent Arbeide = παραπολὴ βία κάνει ὀκνὴ δουλειὰ (αὐτ.). Bradgjort Gjerning varer ei længst = βιαστικὴ δουλειὰ δὲ βαστᾷ πολὺν καιρὸ (αὐτ.). Sjælden ær Rabæ goodh = σπάνια ἡ βιάση εἶναι καλὴ (αὐτ.). Hastværk er Lastværk = βιαστικὴ δουλειὰ εἶναι παλιοδουλειὰ (αὐτ. τ. II σ. 475). Fi'e-Arbejd er ski'e Arbejd = βιαστικὴ δουλειὰ εἶναι σκατοδουλειά. (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). — **Νορβηγ.** Alt for braadt er berre til Laatt = τὸ παραπολὺ βιαστικὸ εἶναι μόνο γιὰ γέλια (D. I, 690). — **Σουηδ.** Hastigh giårning feelar offta = βιαστικὴ δουλειά συχνὰ χαλᾷ (αὐτ.). Hastig fäl, går sällan väl = βιαστικὸ ταξίδι σπάνια βγαίνει σὲ καλὸ (D. II σ. 475). — **Ὁλλανδ.** Haestige spoed, zelden goed = βιαστικὴ γληγοράδα, σπάνια εἶναι καλὴ (φλαμανδ. D. I 690). Alle overhaasting is kwaad = κάθε παραπολὺ βιαστικὸ εἶναι κακὸ (W. IV, 1390, 3). — **Γερμαν.** Hast ist meist ohne Vortheil = ἡ βία τοῖς περισσότεραις φοραῖς εἶναι χωρὶς ὠφέλεια (W. II, 385, 10. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 9. I, 778, 16. 1603, 1. 11. D. I, 690). Eilen bringt selten guts = ἡ βία σπάνια βγαίνει σὲ καλό (W. I, 777, 16. Βλ. αὐτ. 17. 22. 24. 778, 39. 779, 56. II, 385, 11) Was in Hast geschicht, gedeihet nicht = ὅ τι μὲ βία γίνεται δὲν προκόβει (αὐτ. II, 385, 17). Wer sehr eylt der verricht venig = ὅποιος πολὺ βιάζεται, αὐτὸς λίγα κατορθώνει (W. I, 778, 52. Βλ. αὐτ. 776, 21). Was wirt in schneller eil, das wehrt

nicht lange weil = ὅ τι γίνεται μὲ μεγάλη βία δὲν βαστᾷ πολὺν καιρὸ (αὐτ. 776, 26). Allto hastig is quaad = τὸ παραπολὺ βιαστικὸ εἶναι κακὸ (D I, 690. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ W. II, 385, 1). Ja hiller, ja tiller = ὅσο βιαστικώτερο, τόσο τρελλότερο (D. I, 690 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). — **Τουρκ.** Ατζελὲ ισὲ σεϊτὰν καρισὶρ = 'ς τὴ βιαστικὴ δουλειὰ ἀνακατώνεται ὁ διάβολος (Μυρσιλίδης 288).

3. Βιαστικὰ καὶ χέρι χέρι.
(Κα. 983).

Ἐπὶ ἔργων, δι' ἃ ἀπαιτεῖται ἄμεσος καὶ ταχεῖα ἐνέργεια.

4. Γι' ἀχιλῶνα εἶπι· «Τὰ ἔρμα τὰ βιαστικά!»
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πληρεστέρα περίληψις τοῦ μύθου ἐν λ χελῶνα 8.

5. Ἔχει τῆς ἀχιλώνας τὰ βιαστικά.
(Σύμης. ΚΠ. Η', 484, 60).

Πρβλ. χελῶνα 8. Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν νωθρῶς ἐν μακρῷ χρόνῳ ἐκτελούντων ἀσήμαντον ἔργον.

6. Τὰ βιαστικὰ τῆς κερᾶ Ἀλεποῦς.
(Σμύρνης παρὰ Ν. Χ. Κωστῆ).

Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ τελειώσωσιν ἔργον τι κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν. Ὁ μῦθος ἐλησμονήθη.

βιασύνη

1. Ἡ σκύλα ἀπ' τὴ βιασύνη της
στραβὰ γεννάει τὰ κουτάβια της.
(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου. - Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [τυφλὰ γ.]. - Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [στρ. κάνει]).

Βλ. σπουδάζω 4.

βίβλος

1. Βίβλοι ἀνοιγήσονται.
(Κα. 985).

Ῥητὸν ἐκ τῆς Ἀποκαλύψ. κ' 12. Πρβλ. καὶ Ῥωμανοῦ εἰς τὴν β' παρουσίαν στ 6-7 (Krumbacher Stud. z. Romanos σ. 163): «καὶ βίβλοι διανοίγονται | καὶ τὰ κρυπτὰ δημοσιεύονται». Ἀπειλὴ περὶ ἀποκαλύψεως ἀπορρήτων, δυσαρέστων εἰς τὸν ἀπειλούμενον.

2. Βίβλος γενέσεως.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 172, 7. - Β. 353, 19. - Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ Ματθ. α', 1. Ἐπὶ ναυτιώδους φλυαρίας.

3. Ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 172, 19.-Β. 354, 45).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ Ψαλμ. μ', 8 καὶ Παύλ. πρὸς Ἑβρ. ι', 7. Ἐπὶ ἰσχυρῶν καὶ ὀλβίων.

βῖδα

1. Δὲ σφίγγει ἡ βῖδα.
(Ἠπείρου. ΖΑ. 199, 27).

Βλ. ἀρ. 2-4. Βῖδα ἐκ τοῦ βενετ. vida, ἰταλ. vite, ὁ κοχλίας· Ἡ βῖδα τῆς μηχανῆς εἶναι χαλαρά, καὶ μεταφορικῶς ὁ ἐγκέφαλος δὲν λειτουργεῖ καλῶς, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος εἶναι ἄφρων. Καὶ μονολεκτικῶς λέγεται «ξεβιδώθηκε» (ἐννοεῖται τὸ κεφάλι του, τὸ μυαλό του). Ὅμοιαι πρὸς ταύτην καὶ τὰς κατωτέρω ἀναγραφομένας μεταφορικὰς φράσεις καὶ ἐν ξέναις γλώσσαις: **Γαλλ.** Il lui manque un clou (Littré λ. clou 1). Il lui faut un clou (αὐτ.). — **Φρεισικ.** He hêt en Shruw lüss = ἔχει βῖδα χαλασμένη (D. II, 376). Ham is en Skrow luas = τοῦ ἐχάλασε ἡ βῖδα (αὐτ.). — **Δαν.** At have en Skrue løs = νὰ ἔχῃ μία βῖδα χαλασμένη (αὐτ.) — **Σουηδ.** Han har en skruf løs = ἔχει βῖδα χαλασμένη (αὐτ.) — **Γερμαν.** Bei dem ist auch schon eine Schraube los = 'ς αὐτὸν εἶναι πάλι μία βῖδα χαλασμένη (W. IV, 332, 4). Er hat eine Schraube im Kopf = ἔχει βῖδα 'ς τὸ κεφάλι (αὐτ. 9). Es ist eine Schraube los = χάλασε μία βῖδα αὐτ. 10). Ham is en Skröw luas = τοῦ εἶναι μία βῖδα χαλασμένη (αὐτ. 13). He hett en Nagel inn Koppe = ἔχει ἕνα καρφὶ 'ς τὸ κεφάλι (D. II σ. 503). Er hat einen Nagel im Kopfe = ὁμ. ἐπὶ ἄλλης σημασίας, χλευαστικῶς ἐπὶ ἀλαζόνων (W. III, 863, 82).

2. Ἔχει βίδα.
(Κοινή)

Βλ. τὴν προηγουμένην.

3. Τοῦ λείπει ἡ βίδα.
(Κοινή).

Βλ. ἀρ. 1.

4. Τοῦ στριψε ἡ βίδα.
(Κοινή).

Βλ. ἀρ. 1.

βίος

*1 Ὅλος ὁ βίος ἐλλύχνιον.
(Βυζαντινή. Αἰσώπου λόγοι 12).

Ὀρθῶς ἑρμηνεύει τὴν παροιμίαν ὁ Jernstedt, ὁ σοφὸς ἐκδότης τοῦ πρώτου φύλλου τῆς ἐν Δρέσδῃ καὶ Μόσχᾳ συλλογῆς (Βυζαντ. Χρονικὰ 1901 σ. 122-3)· ὅτι ὁ βίος εἶναι ἐφήμερος καὶ ταχὺ ἔχει πέρας. Ἡ ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ἔμμετρος ἑρμηνεία ἔχει ὧδε: «Ἅπαν τοῦ βίου τὸ περίβλεπτον τῦφος | βραχυτάτῳ ῥήματι τὸ πέρας ἔχει». Ἡ ἑρμηνεία εἶναι σαφής, οὐδ' ἐπισκοτίζει αὐτὴν ἡ λ. ῥήματι καὶ δὲν παρίσταται χρεία νὰ διορθωθῇ εἰς ῥύματι, ὡς προτείνει ὁ Jernstedt. Ὁ παροιμιογράφος εἶχεν ἴσως κατὰ νοῦν τὴν ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Μενανδρείων γνώμην: «Ῥῆμα παράκαιρον τὸν ὅλον ἀνατρέπει βίον» (Meineke FCG. IV, 353, 466). Τὴν ἔννοιαν τῆς παροιμίας ἀποδίδει ἑτέρα τῶν μονοστίχων γνωμῶν δι' ἄλλης μεταφορᾶς: «Ῥοπή ἐστιν ὁ βίος ἡμῶν, ὥσπερ ὁ ζυγὸς» (Γνώμ. 465. FCG. IV, 353. 370)· ἧς γίνεται χρῆσις καὶ ἐν βυζαντινῇ καὶ ἐν σημερινῇ τινι παροιμίᾳ (βλ. ῥοπὴ 2. 3).

Ἡ ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ μεταφορὰ ἐξηγεῖται ἐκ τῆς δημώδους δοξασίας, καθ' ἣν ἡ ζωὴ ἑκάστου ἀνθρώπου συνδέεται πρὸς λύχνον ἀνημμένον, ἐν τόπῳ τινὶ μυστικῷ πεφυλαγμένον, οὗ σβεσθέντος ἐκλείπει καὶ ἡ ζωή. Τὴν συνάφειαν τῆς παροιμίας πρὸς τὴν δοξασίαν ἀνεγνώρισε καὶ ὁ Jernstedt, ὅστις ἀναφέρει καὶ τὸν μυθο-

λογούμενον δαλὸν τοῦ Μελεάγρου, ἐπάγεται δὲ καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Bern. Schmidt περὶ τοιαύτης τινὸς δοξασίας ἐν Ζακύνθῳ. Πιστεύουσι δηλαδὴ οἱ Ζακύνθιοι ὅτι εἰς τὰ ὑπὸ τὴν γῆν βασίλεια τοῦ Χάρου εἶναι ἀνημμένα πολυπληθῆ φῶτα, ὧν ἕκαστον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ζωὴν ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ ἡ σβέσις αὐτοῦ ἐπιφέρει τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου τούτου (Schmidt das Volksleben d. Neugr. σ 246. Πολίτου ΝΕΜ. σ. 240-1). Ἡ δοξασία ὅμως αὕτη δὲν ἐπιχωριάζει ἐν Ζακύνθῳ μόνον, ἀλλ' εἶναι πάγκοινος καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, ὡς μαρτυροῦσι καὶ δημώδεις παροιμίαι (βλ. λ. καντῆλι 1, λᾶδι 32. 33 καὶ τἀναγραφόμενα ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τούτων), καὶ τὸ παραμύθιον περὶ τοῦ κουμπάρου τοῦ Χάρου, περὶ οὗ βλ. λ. ἀφορμὴ 3. Τὸ παραμύθιον τοῦτο εἶναι κοινὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς (Βλ. τοὺς περὶ τούτου πραγματευθέντας: Grimm Kinder-u. Hausmärchen σημ. εἰς ἀρ. 44. Grimm D. Mythol.[4] σ. 711-2. Benfey Pantschatantra τ. I σ. 525. Jahrbuch f. roman. u. engl. Literatur VII σ. 16-19. R. Köhler εἰς Gonzenbach Sicilian. Märchen. 19 τ. II σ. 217. G. Meyer Essays 1885 σ. 242-286. J. Bolte ἐν Zeitschr. d. Ver. f. Volksk. 1894 σ. 34-41. 1896 σ. 67. RTP. X, 594)· ἐν ταῖς πλείσταις δὲ παραλλαγαῖς αὐτοῦ ἀναφέρεται ὅτι ὁ Χάρος ὡδήγησε τὸν κουμπάρον του εἰς σπήλαιον, ὅπου ὑπῆρχον λύχνοι ἢ ἄλλα φῶτα ἀνημμένα, ὧν ἕκαστον ἀντεστοίχει πρὸς τὴν ζωὴν ἑνὸς ἀνθρώπου· ἀνευρὼν δ' ὁ κουμπάρος καὶ τὸν ἴδιον λύχνον καὶ ἰδὼν ὅτι ἐπέλιπε τὸ ἔλαιον, ματαίως ἱκέτευσε τὸν Χάρον νὰ προσθέσῃ ὀλίγον ἔλαιον ἵνα μὴ σβεσθῇ· διασκευή τις δ' ἀστεία τοῦ μύθου (πρβλ. διάβολος 6) ἀναφέρει ὅτι ὁ διάβολος ἔδειξεν εἰς προστατευόμενον αὐτοῦ τὰ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων ἀντιστοιχοῦντα λυχνάρια. Ἐν ἄλλαις παραλλαγαῖς καὶ ἑλληνικαῖς καὶ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἀντὶ λύχνων ἀναφέρονται κηρία ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὴν ζωὴν ἑκάστου.

Ἐν ἀνεκδότῳ γορτυνιακῇ παραλλαγῇ τοῦ κουμπάρου τοῦ Χάρου, οὗτος προσεκάλεσε τὸν κουμπάρον του ἰατρὸν γενόμενον εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ τὸν φιλεύσῃ. Ἀφοῦ ἔφαγαν ἐκύτταζε ὁ γιατρὸς τὸ σπίτι καὶ ἔβλεπε πολλὰ περίεργα πράματα· εἶδε κ' ἕνα δωμάτιο κλειστό· «Δὲν μπορῶ, κουμπάρε μου,» λέγει τοῦ Χάρου, «νὰ τὸ ἰδῶ καὶ αὐτὸ μέσα;» Ὁ Χάρος 'ς τὴν ἀρχὴ δὲν ἤθελε, τέλος ὕστερα ἀπὸ πολλὰ

παρακάλια τοῦ ἄνοιξε· καὶ εἶδε ἐκεῖνος ὅλο λαμπάδες ἀναμμέναις, ἄλλαις μεγάλαις, ἄλλαις καημέναις ὡς τὴ μέση καὶ ἄλλαις ἑτοιμόσβεσταις. Ἐρώτησε τί εἶναι αὐταῖς, καὶ ἔμαθε πῶς εἶναι καθεμία ἡ ζωὴ ἑνὸς ἀνθρώπου· ἐζήτησε νὰ ἰδῇ καὶ τὴ δική του, καὶ τοῦ ἔδειξε ὁ Χάρος μία, ὅπου ἦτο εἰς τὸ τέλος νὰ σβύσῃ· «Δὲν τὴν ἀλλάζομε, κουμπάρε μου, τοῦ λέγει ἐκεῖνος, νὰ βάλωμε ἄλλη 'ς τὴ θέση της; — Τίποτα δὲ γίνεται, λέγει ὁ Χάρος, γιατὶ εἶναι ἄλλος ὁποῦ τὰ διευθύνει». Κατ' ἄλλον μῦθον τ' ἀναμμένα κηρία εὑρίσκονται ἐν σπηλαίῳ, ἐν ᾧ οἰκοῦσιν αἱ ἀσθένειαι· ἀλλὰ δεικνύουσι ταῦτα τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες εἶναι ὡρισμένον ν' ἀποθάνωσιν ἔκ τινος τῶν ἐνοικουσῶν ἀσθενειῶν (Δαπόντε ἱστορ. γεωγραφ. ἐν Legrand Biblioth. gr. vulg. τ. III, σ. 268-273). Ἡ δοξασία περὶ συναφείας ἀνημμένων λαμπάδων πρὸς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου ἐμφαίνεται καὶ ἐν ἑλληνικαῖς συνηθείαις τῶν βυζαντινῶν χρόνων, περὶ ὧν βλ. Πολίτου ΝΕΜ. σ. 213. Τὴν ζωὴν ὁρίζουσιν αἱ Μοῖραι ἰσόχρονον πρὸς λαμπάδα καιομένην καὶ ἐν τῇ Nornagestssaga (Grimm D. Mythol.[4] σ. 338), τὸ ἐπεισόδιον δὲ τοῦτο συνέκρινεν ὁ Grimm (αὐτ. σ. 344) πρὸς τὸν ἀρχαῖον μῦθον τοῦ Μελεάγρου, οὗ τὴν ζωὴν ἐπίσης ὥρισαν αἱ Μοῖραι ἰσόχρονον πρὸς τὸν ἐν τῇ ἑστίᾳ δαλόν. — Παραλλαγὴ τῆς δοξασίας ταύτης εἶναι ἡ συνταύτισις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἓν τῶν οὐρανίων φώτων, οὗ ἕνεκα οἱ διάττοντες ἀστέρες ὑπολαμβάνονται ὡς μηνύοντες θάνατον. Καὶ ἡ δοξασία αὕτη δὲν προσιδιάζει εἰς μόνους τοὺς Ἕλληνας, κοινὴ οὖσα καὶ εἰς ἄλλους λαούς. Εν παραμυθίῳ τῆς Ἀστυπαλαίας διατυποῦται οὕτω: «σὰ σβύσῃ κἀνενοῦ τἄστρό του ἢ τὸ κανδῆλί του ποθαίνει» (Πιο Νεοελληνικὰ παραμύθια σ. 99).

Αἱ τοιαῦται δοξασίαι τὴν ἀρχὴν των ἔχουσιν εἰς τὴν παράστασιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὡς φωτὸς ἢ φλογός, ἧς ἡ σβέσις εἶναι ὁ θάνατος (βλ. Grimm D. Mythol.[4] σ. 711). Ἐμφαίνεται δ' αὕτη ἐν τῷ περὶ τοῦ Μελεάγρου ἑλληνικῷ μύθῳ, οὗ ὁ παλαιότατος τύπος φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ παρὰ Δίωνι τῷ Χρυσοστόμῳ (ΞΖ', 7 σ. 615 Μ.), καθ' ὃν συνήπτετο ἡ ζωὴ τοῦ ἥρωος πρὸς ἀνημμένον δαλόν, «καὶ δὴ λάμποντος αὐτοῦ καὶ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῷ διαμένοντος ζῆν τε καὶ ἀκμάζειν ἐκεῖνον, μαραινομένου δὲ τοῦ δαλοῦ καὶ τὸν Μελέαγρον φθίνειν ὑπὸ λύπης τε καὶ δυσθυμίας, σβεσθέντος δὲ οἴχεσθαι ἀποθανόντα»

(Βλ. Ern. Kuhnert ἐν Rhein. Museum 1894 τ. 49 σ. 58 καὶ ἐν Roscher Lexikon d. Mythologie τ. II, σ. 2602. 2604-5).

Ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ ἐμφαντικώτερον ἀντὶ λύχνου φέρεται ὡς ὅρος τῆς ζωῆς ἐλλύχνιον, οὗ ἐκλιπόντος σβέννυται τὸ φῶς καὶ ἂν ὁ λύχνος ἔχει ἔλαιον. Ἡ τοιαύτη παράστασις ὑποκρύπτεται καὶ ἐν τῇ μεταφορικῇ ἐννοίᾳ τοῦ ῥήματος ξεφτιλίζω ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ· τὸ ξεφτιλίζω (ἐκ τοῦ φτίλι = ἐλλύχνιον, ἐκ τοῦ πτίλον) φέρεται καὶ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ θνήσκω, φονεύω ἐν Κύθνῳ λέγουσι «τὸν ἐξεφτίλισεν» ἀντὶ τὸν ἐφόνευσε (Ἐφ. Φιλομ. 1861 σ. 1881. Βάλληνδα Πάρεργα σ. 94. Πολίτου ΝΕΜ. σ. 241)· κοινὴ δ' εἶναι ἡ χυδαία φράσις «τὰ ξεφτίλισε» ἀντὶ τοῦ ἀπέθανεν.

βιὸς

1. Ἂν ἔρθῃ τὸ βιός μου 'ς ταύγό, τὸ βαρῶ 'ς τὸν τοῖχο.
(Πτζ. 217, 59).

Βλ. ἀρ. 8α, αὔγὸ 6.

2. Βίος καὶ ἱστορία.
(Κα. 988).

Διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὑποδεικνύεται εἰς τὸν διηγούμενον μακρὰν ἱστορίαν, ὅτι ἡ διήγησίς του εἶναι ἀνιαρὰ καὶ πρέπει νὰ διακόψῃ τὸν λόγον.

3. Ἡ πολλὴ φτώχεια καὶ τὸ πολὺ βιὸ
κάνει πολλοὺς χωρὶς μυαλό.
(Β. 106, 200).

Οὐ μόνον ἡ πτωχεία παρασύρει τὸν ἄνθρωπον εἰς πράξεις ἀσυνέτους, ζητοῦντα ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ πλοῦτος, ἀποδεικνύων τοὺς ἔχοντας ὑβριστὰς (πρβλ. πλουταίνω 1).

*4. Κατάφαγε τὸν βίον σου,
καὶ ἀνοίγει ὁ θεὸς τὴν στράταν σου.
(Βυζαντινή. Krumbacher MGS. 109. 126, 100. 213).

Ἡ παροιμία κεῖται ἐν μόνῳ τῷ ταυρινικῷ κώδικι (Κ) τοῦ ΙΓ'

αἰῶνος. Εἶναι δ' ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ δύο ἰαμβικῶν τετραποδιῶν. Τὴν ἔννοιαν αὐτῆς ὑποδεικνύει ἡ σημερινὴ ἐν λ. ξοδιάζω 7. Παραγγέλλει δηλ. νὰ φείδεται ἕκαστος τῶν χρημάτων του, ὅπως μὴ σπαταλήσας αὐτὰ περιέλθῃ εἰς ἀπορίαν, ἐκ μόνης τῆς βοηθείας τοῦ θεοῦ ἐλπίζων σωτηρίαν. Ἀλλὰ τὸ παράγγελμα ἐκφέρεται ὑπὸ τὸν τὸν τύπον εἰρωνικῆς προτροπῆς πρὸς σπατάλην· ὅταν καταφάγῃ τις τὴν περιουσίαν του, ὁ Θεὸς θὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς τροφῆς καὶ τῆς ἐνδυμασίας αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν (Ματθ. Ϛ', 25 κἑ.), εἰς ἣν, φαίνεται, δὲν ἀποδίδει πολλὴν πρακτικὴν σπουδαιότητα ἡ δημώδης σοφία.

5. Λίγο βιὸς ξανάσαση.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὁ ἔχων μικρὰν περιουσίαν ζῇ ἀνετώτερον τοῦ πλουσίου, ἀπηλλαγμένος πολλῶν φροντίδων ὑφ' ὧν κατέχεται οὗτος· καλλιεργεῖ τὰ κτήματά του εὐκολώτερον αὐτοῦ καὶ συγκομίζει τοὺς καρποὺς ἐνωρίτερον, ἀναπαύεται δὲ ἐνῷ ἐκεῖνος ἀσχολεῖται ἀκόμη περὶ ταῦτα

6. Μὲ βιὸ καλὸ
δὲμ παρακαλῶ.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Φράσις πωλητῶν. Ὁ πωλῶν καλὸν ἐμπόρευμα οὐδεμίαν χρείαν ἔχει νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἀγοραστήν, βέβαιος ὢν περὶ τῆς ταχείας καταναλώσεως.

7. Μ' ἕνα κεφάλι γεράζει ὁ ἄνθρωπος καὶ δὲν γεράζει μ' ἕνα βιό.

(Μα. 26 [γηράζει ὁ ἄ. εἰδὲ μὲ ἕναν βίον δὲν γηράζει.] - Ἠπείρου. Ἀρ. 708. - Β. 154, 66. - Ἠπείρου Ἠπειρώτης 1901 σ. 84 [γηράζει - γηράζει]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

8. Μ' ἕναν κῶλο γεράζουν,
μ' ἕνα βιὸ δὲ γεράζουν.

(Πτζ. 257, 5326 [γερνάει κάνείς, μ' ἕ. βιὸς δὲν γερνάει.] - Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 188, 121. - Παρὰ Ι. Βερέττα [γερνᾷ ὁ ἄνθρωπος, μ' ἕ. ϐ. δὲν γερνᾷ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην, πρβλ. γνώμη 7. Ὅτι ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι

μόνιμος, καὶ πολλάκις ἐνδέχεται νὰ πλουτήσῃ μὲν ὁ πτωχός, νὰ περιστῇ δ' ὁ πλούσιος εἰς ἔνδειαν.

8α. Ὅταν ἀπομείνῃ ὁ βίος σου εἰς ἕνα αὐγό, χτύπα το καὶ ἐκεῖνο 'ς τὴν πέτρα.

(Βάρνερ : βίος 2 [ἀπομένῃ]).

Βλ. ἀρ. 1, αὐγὸ 6.

9. Ὁ βίος 'ς σὸ βίον πάει.

(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 280, 186).

Βλ. ἀρ. 10α, πρβλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. καλὸ 8 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναφερομένας παραλλαγάς, παστὸ 1-6, πολὺς 34. 60. 77, τύχη 26. Ἀθρόα ἐπέρχονται τὰ εὐτυχήματα εἰς τοὺς εὐδαίμονας καὶ τὰ πλούτη εἰς τοὺς πλουσίους· ἰδίως λέγεται ἡ παροιμία, ὅταν πλούσιος πορισθῇ ἀπροσδόκητόν τι κέρδος. Ἡ γνώμη εἶναι κοινοτάτη, πολλὰ δὲ σημειοῦνται παράλληλα ἐν λ. καλὸ 8, τύχη 26 ἐνταῦθα καταγράφω τὰ πρὸς τὴν προκειμένην διατύπωσιν ὁμοιάζοντα μᾶλλον. Παραπλήσιον εἶναι τὸ τοῦ Εὐαγγελίου: «Ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ»· καὶ τὸ τοῦ Μαρτιαλίου (V, 81): Dantur opes nulli nunc, nisi divitibus. Παροιμίαι Ἰταλ. La roba va alla roba = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (D. I, 646. Πολυπληθεῖς παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ II σ. 473. Pitrè III, 276. Giusti 249). Robba fa robba = τὸ ἔχει κάνει ἔχει (σικελ. Pitrè III, 276 μετὰ παραλλαγῶν). Doe ghe n'è, gh' en va = ὅπου εἶναι κάτι, κάτι πάει (λομβαρδ. αὐτ. μετ' ἄλλων διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). A lu poviru puvirtà, a lu riccu ricchizza = 'ς τὸν φτωχὸ φτώχεια, 'ς τὸν πλούσιο πλούτη (σικελ. αὐτ. 252). Dinari vannu cu li dinari = τὰ χρήματα πᾶν μὲ τὰ χρήματα (σικελ. αὐτ. 261. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ D. II, 214). Dinari tiranu dinari = τὰ χρήματα τραυοῦν χρήματα (ἐπίσης αὐτ. μετὰ παραλλαγῶν). L'oro va all'oro = τὸ χρυσάφι πάει 'ς τὸ χρυσάφι (τοσκαν. αὐτ.). Bezzi ciama bezzi, e miseria ciama miseria = τὸ χρῆμα προσκαλεῖ χρῆμα, κ' ἡ δυστυχία προσκαλεῖ δυστυχία (βενετ. Pasqualigo 252. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. II. 214). —

Καταλαν. Qui tè diners, fa diners = ὅποιος ἔχει χρήματα κάνει χρήματα (D. II, 214 μετὰ παραλλαγῆς) — **Ἴσπαν.** Dinero llama dinero = τὸ χρῆμα προσκαλεῖ τὸ χρῆμα (αὐτ.). El dinero va al dinero y el holgar al caballero = τὸ χρῆμα πάει 'ς τὸ χρῆμα κ' ἡ ἀκαμωσιὰ 'ς τὸν ἄρχοντα αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Vayse o ouro pro thesouro = πάγει τὸ χρυσάφι 'ς τὸ θησαυρὸ (αὐτ.). O ouro corre pr' o tesouro = τὸ χρυσάφι τρέχει 'ς τὸ θησαυρὸ (D. II, σ. 473). — **Ἀγγλ.** Money begets money = τὸ χρῆμα γεννᾷ χρῆμα (αὐτ. σ. 497). — **Ἴσλανδ.** Peningr er penings bróðir = ὁ παρᾶς εἶναι ἀδελφὸς τοῦ παρᾶ (W. III, 1272, 171). — **Δαν.** Skilling er Skillings broder = τὸ σελίνι εἶναι ἀδέλφι τοῦ σελινιοῦ (D. II, 214 μετὰ παραλλαγῆς). Alt Vand flyder til Strand, og Penge til den rige Mand = ὅλο τὸ νερὸ τρέχει 'ς τὸ γιαλό, καὶ ὁ παρᾶς 'ς τὸν πλούσιο (αὐτ. καὶ I, 646). — **Σουηδ.** Der mycket är, dit vill alltid mer = ὅπου εἶναι πολὺ ἐκεῖ θέλει πάντα (νὰ πάγῃ) περισσότερο (D. I, 646). Den mycket har, får alltid mer = ὅποιος ἔχει πολὺ παίρνει πάντα περισσότερο (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). Penning år Pennings broder = ὁ παρᾶς εἶναι ἀδελφὸς τοῦ παρᾶ (W. III, 1272, 171). — **Νορβηγ.** Pengar draga Pengar = ὁ παρᾶς τραυᾷ παρᾶ (D. II, 214). — **Ὁλλανδ.** Geld wint geld = τὸ χρῆμα κερδίζει χρῆμα (αὐτ.). Daar geld is, komt geld bij = ὅπου εἶναι χρῆμα ἔρχεται χρῆμα κοντά του (αὐτ.). Geld wil bij geld zijn = τὸ χρῆμα θέλει νὰ εἶναι κοντὰ 'ς τὸ χρῆμα (αὐτ.). Het penningsken wil een broêrtje hebben = τὸ παραδάκι θέλει νά χῃ ἀδελφάκι (αὐτ.), — **Γερμαν.** Pfennig ist Pfennigs Bruder = ὁ παρᾶς εἶναι ἀδελφὸς τοῦ παρᾶ (W. III, 1272, 171. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. II. 214). — Wo schò-n-e grosse Hufe-n-isch, chunnt no meh hi = ὅπου εἶναι πλιὰ μεγάλος σωρὸς ἐκεῖ ἔρχονται ἀκόμη περισσότερα (W. II, 391, 21). Wou ê a Haufen is, tuit da Hunt nou uann dazui = ὅπου εἶναι ἕνας σωρός, κάνει ὁ σκύλος καὶ ἄλλον ἀκόμη (αὐτ. 22). Wo viel ist, da will auch viel hin = ὅπου εἶναι πολύ, ἐκεῖ θὰ ὑπάγουν καὶ πολλὰ (W. IV, 1635, 85. Βλ. αὐτ. 86). Wô fil äsz, sumelt hij äinjde nôch mî = ὅπου εἶναι πολύ, μαζεύεται πάντα περισσότερο (D. I, 646). Wo wat is, da maut âk wêer

wat bî = ὅπου εἶναι κάτι, ἐκεῖ πρέπει νὰ ἔλθῃ καὶ κάτι ἀκόμη (W. IV, 1795, 53. Βλ. καὶ D. I, 646 II, σ. 473).

9α. Ὁ βιὸς τὰ κούτσουρα παdρεύει.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου)

Ὅτι ἡ πλουσία κόρη καὶ δυσειδὴς οὖσα καὶ μωρὰ δὲν μένει ἄγαμος.

9β. Σὰ τρῶν τοὺ βιό σ'
τρῶγι μὶ τὰ δυό σ'.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ὅταν ἡ περιουσία σου τρέχῃ τὸν κίνδυνον νὰ διαρπαγῇ ὑπὸ ἄλλων, προτιμότερον σὺ αὐτὸς νὰ τὴν σπαταλήσῃς.

10. Ἀ τὴν βιάν σου τὸ βιός σου.
(Σύμης. ΚΠ. Η', 486, 98).

Βλ. ἀρ. 11.

10α. Τὸν βίον ἐρώτεσαν· «Ποῦ θὰ πᾷς;» καὶ εἶπεν· «Ἀ σὸ βίον».
(Τραπεζοῦντος καὶ Κρώμης. Ἀστ. Πόντ. 343, 325).

Βλ ἀρ. 9. Ἀξία σημειώσεως ἡ διατύπωσις, ὡς μύθου συνεπτυγμένου.

11. Τὸ βιός μου 'ς τὴ βιά μου.
(Βάρνερ: βίος 1 [Ὁ βίος μου 'ς τὴ βία μου]. - Βλ. Κατζιούλ. 1658. - Κατζιούλ. Ἐπίμ. 613 [Τό βιό μου] - Κ. γ', 335 [Ὁ βίος μου 'ς τὴν βίαν μου.] - Βερ. 86, 42 [Τό βιό μου]. - Ἠπείρου. Ἀρ. 1907. - Β. 293, 124 [Τό βιό μου] - Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 216. - Πτζ. 294,964. - Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 85 [βιό μου 'ς τὴν]).

Βλ. ἀρ 10 12. 14. Σχῆμα κατὰ παρονομασίαν. Ὅμοιον σχῆμα καὶ ἐν ταῖς Μονοστίχοις γνώμαις 66. FCG. IV, 342: «Βίος κέκληται δ' ὃς βίᾳ πορίζεται». — Ὁ πλοῦτος εἶναι χρήσιμος ὅπως σώζῃ ἡμᾶς ἐκ κινδύνων καὶ δυσχερειῶν· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ φειδὼ χρημάτων ὅταν παρουσιάζωνται τοιαῦται περιστάσεις.

12. Τὸ βιὸς 'ς τὴ βιάση μου.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 11.

12α. Τὸ βιὸ τοῦ κόσμου 'ς τὸν κόσμο μένει.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Εἰρωνικὴ παραμυθία ζημίας ἢ ἀπωλείας χρημάτων· τὰ χρήματά σου δηλ. δὲν ἐχάθησαν, διότι οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ χάνεται, ἀλλὰ τὰ ἔχει νῦν ἄλλος.

13. Τὸ πολὺ βιὸς μάτια δὲ βγάζει.

(Β. 314, 424).

Ὅτι ἀδύνατον νὰ εἶναι ὁ πλοῦτος ἐπιζήμιος εἰς τὸν ἔχοντα.

14. Τὸ βιό μας 'ς τὴ βιά μας,
κὶ τοὺ κρασὶ 'ς τὴγ κιλιά μας.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 11, μετὰ προσθήκης ἐπὶ τὸ ἀστειότερον οὕτω λεγομένης ἐν πότοις.

βίρι

1. Βίρι βίρι, ντήγλη ντήγλη.

(Καρπάθου. Μαν. 277, 125).

Λέξεις οὐδὲν σημαίνουσαι, λέγεται δ' ἡ φράσις, ὡς σημειώνει ὁ ἐκδότης, «ἐπὶ τῶν ἀναμιγνυομένων ἀναιτίως (;)». Ἴσως λέγεται ἐπὶ τῶν ἀδίκως ἐγκαλουμένων, γεννηθεῖσα ἐκ μύθου τινος, ὁμοίου πιθανῶς πρὸς τὸν ἐν Μεσσηνίᾳ γνωστὸν περὶ τοῦ ἐλέγξαντος τὸν ἀμαθῆ καὶ κακόβουλον ἐπίσκοπον λογίου νέου. Τὸ μὲν βίρι βίρι δὲν ἀναφέρεται ἐν τῷ μεσσηνιακῷ μύθῳ, ὡς δὲ φαίνεται ἐκ τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐν ἄλλῃ παροιμίᾳ (βλ. πανηγύρι 2) σημαίνει σύγχυσιν καὶ ταραχὴν (ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ biribara πιθανῶς). Τὸ δὲ ντήγλη ντήγλη (ἐν τῷ μεσσηνιακῷ μύθῳ τήγκλη τήγκλη) εἶναι αὐθαίρετος συγκοπὴ τροπαρίου. Διότι κατὰ τὸν μῦθον, ὁ ἀμαθὴς ἐπίσκοπος, οὗ γέρων χωρικὸς ἦλθε νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην περὶ τοῦ σπουδάσαντος ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ υἱοῦ του, ἀνίκανος ὢν νὰ κρίνῃ αὐτόν, φοβούμενος δὲ καὶ μὴ ἐξελεγχθῇ ἡ ἀμάθειά του, συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ διακόνου του ἐπεχείρησε ν' ἀποδείξῃ εἰς τὸν ἁπλοϊκὸν πατέρα τοῦ νέου ὅτι οὗτος ἀγνοεῖ καὶ τὰ στοι-

χειωδέστατα. Ἠρώτησε δὲ αὐτὸν πρῶτον τί σημαίνει τὸ «τὰς τάς»· ἀπορροῦντος δ' εὐλόγως τοῦ νέου, κληθεὶς ὁ διάκονος ἀπεκρίθη ἑτοίμως «τὰς ἑσπερινὰς ἡμῶν εὐχάς», τὸ στιχηρὸν ἀναστάσιμον ἐκ τῆς Ὀκτωήχου τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἄναυδος ἐπίσης ἔμεινεν ὁ νέος ἐρωτηθεὶς τί ἐστι «τήγκλη τήγκλη», περὶ οὗ ὁ διάκονος εἶπεν ὅτι εἶναι τὸ τροπάριον «τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσίν σου»· ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλαι ὅμοιαι ἐρωτήσεις, καὶ ὁ γέρων παραλαβὼν τὸν υἱόν του ἀνεχώρησε βαρύθυμος, διότι ἐπείσθη ὅτι ματαίως ἐδαπάνησε τόσα χρήματα ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ. Ὁ μεσσηνιακὸς μῦθος προσθέτει πῶς ἐξεδικήθη ὁ νέος, διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὅπλων δείξας κατάφωρον τὴν ἀμάθειαν τοῦ ἐπισκόπου. Ναξιακὴ παραλλαγὴ τοῦ μύθου ἐδημοσιεύθη ἐν Νεα τ. Β' σ 49-53.

βίσσεχτος

1. Σὰν εἶν' ὁ χρόνος βίσσεχτος γάμοι νὰ μὴ γενοῦνε,
κι' ἀμπέλια μὴ φυτεύγουνται γιατὶ ἀτσιποδιοῦνε.
(Κρήτης. Βλαστ. 37).

Περὶ τῆς προλήψεως, καθ' ἣν ἀπαίσιον θεωρεῖται τὸ δίσεκτον ἔτος, ἐπειδὴ οὐδὲν γενόμενον κατ' αὐτὸ εὐδοκιμεῖ, βλ. δίσεχτος 1.

βλάγκος

1. Βλάγκο ἄλογο, ροῦσσα γυναῖκα, φλιῶρο γίδι νὰ μὴν παίρνῃς ποτέ σου.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. ἄλογο 12, περιορίζουσα τὴν ἀπαγόρευσιν εἰς τρία μόνον εἴδη ἀντὶ τῶν ἓξ ἐκείνης καὶ προσθέτουσα τὸ φλιῶρο γίδι ὡς τρίτον. Φλιῶρο δὲ πρόβατο ἢ γίδι, καὶ συνηθέστερον φλῶρο λέγεται τὸ λευκὸν (ἐκ τοῦ λατιν. ἐπιθ. florus).

2. Χίλια βλάγκα, χίλια ἄσπρα·
ἕνα βλάγκο, χίλια ἄσπρα.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

3. Χίλιοι βλάγκοι, χίλια γρόσια·
κ' ένας βλάγκος ποδαλὸς
χίλια τά χει μοναχός.
(Πτζ. 343,43).

Βλ. τὴν προηγουμένην, μπάγκος 1, ὡς πρὸς δὲ τὴν διατύπωσιν πρβλ· ένας 2, μίλλι 1-3. Δυσχερέστατον νὰ εὑρεθῇ βλάγκο ἄλογον καλόν, ὅθεν καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ εἶναι εὐτελής· ἀλλ' ὅταν εὑρεθῇ τοιοῦτο εἶναι ἀνεκτίμητον. Τὸ ἐν τῇ παροιμίᾳ ἐπίθετον ποδαλὸς δὲν εἶναι σύνηθες· ὁ Παπαζαφειρόπουλος ἑρμηνεύει αὐτὸ ποδαργὸς (γρ. πόδαργος) ἤτοι ταχύπους· ἀλλὰ μᾶλλον φαίνεται ὅτι εἶναι παραφθορὰ τοῦ ποδαλγός. Ὅθεν καὶ ἔχων σωματικὸν ἐλάττωμα σπουδαῖον, καὶ χωλαίνων τὸν πόδα, ὁ καλὸς βλάγκος εἶναι ἀντάξιος χιλίων ἄλλων. Ἡ ὑπερβολὴ αὕτη εἶναι ἀπήχησις τῶν παραδόσεων, καθ' ἃς ἵππος γηραλέος καὶ βρίθων πληγῶν μόνος ἐκ πάντων τῶν ἵππων τοῦ ἥρωος ἀναδεικνύεται ἱκανὸς νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν κύριόν του, διανύων ἐν βραχεῖ μέγαν δρόμον. Εὑρίσκεται δὲ τὸ ἐπεισόδιον τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς τῶν ἵππων καὶ ἐν ἄλλοις μὲν δημοτικοῖς ᾄσμασι, μάλιστα δ' ἐν τοῖς τοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου. (Παραδείγματα βλ παρὰ Passow ἀρ. 439, ἐν Χρυσαλλίδος τ. Γ'. σ. 430. ΖΑ. 76, 26. 299, 13. 303, 18. ΚΠ. ΙΘ', σ. 228. Καν. σ. 5. Χασιώτ. σ. 88 ἀρ. 27). Ὁμοίας παραστάσεις ἀπαντῶμεν καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς. Οὕτως ἐν λαταυικῷ ἔπει ὁ χείριστος τῶν ἵππων ἀποδεικνύεται ὁ κάλλιστος (RTP. τ. IX σ. 487). Καὶ ἐν παραμυθίῳ τῆς ἄνω Βρετάννης ἀναφέρεται θαυμάσιος ἵππος χωλὸς (Sébillot, Contes popul. de la Haute-Bretagne τ III, 100). Ἐν σερβικῷ παραμυθίῳ ὁ θαυμάσιος ἵππος τοῦ ἥρωος εἶναι ψωραλέος (Wuk σ. 39, ἀρ. 4). Ὁ Τάτος, ὁ μυθολογουμενος θαυμάσιος ἵππος τῶν Οὔγκρων, παρίσταται ὡς ἰσχνὸς καὶ ἐλεεινὸς (Ipolyi, Tátos ἐν Zeitschr. f. deutsche Mythologie τ II, σ. 267. 268).

βλαστήμια

1. Ἀξίζει 'ς τὴν ὥραν μιὰ βλαστήμια παρ' ὅσον ἀξίζουν ἑκατὸν Κύριε ἐλέησον!
(Χίου. Καν. 222, 69).

Ὅτι ἐνίοτε ἐξοργιζόμενός τις ἐν δέοντι καὶ ἀπειλῶν λαμβάνει εὐ-

κολώτερον τὸ ζητούμενον, ἐνῷ διὰ τῶν ἱκεσιῶν οὐδὲν κατώρθωνεν. Ὁμοία ἡ **Ἰταλ.** Falla quandu nci voli na jestima, ca 'nchiana 'n celu comu na curuna = λέγε την ὅταν εἶναι ἀνάγκη τὴ βλαστήμια, γιὰ ν' ἀνέβῃ 'ς τὸν οὐρανο σὰ στεφάνι. (καλαβρία, Marzano 150.

βλαστημῶ

1. Βλαστήμα, διάκο, τὸν παπᾶ.
(Χίου. Καν. 231, 134).

Ἐπὶ τῶν ἐκτρεπομένων εἰς ὀνειδισμοὺς καὶ κατάρας, ὅταν πάθωσί τι κακόν, χωρὶς νὰ φροντίζωσι νὰ εὕρωσι τὸν αἴτιον αὐτοῦ. Ὁ μῦθος ἄγνωστος.

2. «Βλαστημᾷς, καραβοκύρη; — Μά ντα διάβολο νὰ κάμω;»
(Χίου. Καν. 232, 140).

«Ὑπάρχουσι περιστάσεις, πρὸς ἃς ἀνάγκη νὰ συμμορφῶνται πάντες.» (Κανελλάκης).

3. Ἐβλαστήμησε ἡ Φραντζίσκα,
ποῦ ἀπ' ὄξω τῆς τὸ τζίξαν.
(Ἀθηναϊκὴ παρὰ Δ. Γρ. Καμπούρογλου).

Τζίξαν γ' πληθ. τοῦ ἀορ. τοῦ ῥήμ. ἐγγίζω. Ἐπὶ τῶν σφόδρα μὲν ἐφιεμένων τινός, προσποιουμένων ὅμως ὅτι τοῖς εἶναι δυσάρεστον. Ὁ ὑποκείμενος εἰς τὴν παροιμίαν ἄσεμνος μῦθος εἶναι εὐνόητος.

4. Λὲς Κύριε ἐλέησον, καὶ σοῦ λὲν βλαστήμησες.
(Ζακύνθου).

Ἐπὶ συκοφαντίας, καὶ χαρακτηρισμοῦ ἀγαθῶν πράξεων ὡς ἐγκληματικῶν.

βλάφτω

1. Ἄνεμος ποῦ δὲν σὲ βλάφτει ἄφησέ τον νὰ φυσᾷ.

(Μήλου. Νεα. 217 [Ἀγέρας ποῦ - ἄφες τόνε κι' ἄς φυσᾷ.] - Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [Ἀγέρας ποῦ - ἄς τονε κι' ἄς φ.] - Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Ἀγέρας ποῦ φυσᾷ καὶ δὲ σὲ βλ. ἄφις τονε κι' ἄς φ.] - Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [δὲ βλ.]).

Βλ.ἀρ. 3. Οὐδεμιᾶς προσοχῆς ἄξιαι εἶναι αἱ ἀπειλαὶ ἐχθροῦ ἀνισχύρου.

2. Ἄνθρωπος ποῦ δὲν βλάφτει, αὐτὸς καὶ δὲν ὠφελεῖ.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 80 [βλάπτει] - Β. 17, 222 [βλ. καὶ δὲν]).

Πρβλ. κακὸ 45. Ὅτι εἶναι ἄχρηστος εἰς τοὺς φίλους ὁ μὴ δυνάμενος νὰ βλάψῃ τοὺς ἐχθρούς.

3. Γάιδαρος ποῦ δὲν σὲ βλάφτει, ἄφησέ τον νὰ γκαρύζῃ.

(Βάρνης. Κρ. 14).

Βλ. ἀρ. 1, πρβλ. γάδαρος 10 11. 20.

Βλάχος

1. Βλάχο βλέπεις; τυρὶ βαστάει.

(Πτζ. 223, 127 [βασταίνει] - Ἠπείρου. Δωδώνη 155 [Βλ εἶναι τ.] - Αἰδαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου. - Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀγ. Τζαρτζάνου [Βλάχους εἶσι; τ. βαστᾷς.]).

Βλ. ἀρ. 3. 13. Βλάχοι καλοῦνται κυρίως μὲν οἱ ἐν Ἠπείρῳ Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ οἰκοῦντες βλαχόφωνοι, οἱ συνηθέστερον ὀνομαζόμενοι Κουτσόβλαχοι· ἐπίσης καὶ οἱ Ῥωμοῦνοι τοῦ βασιλείου τῆς Ῥωμουνίας· ἔπειτα οἱ ποιμένες οἱ νομαδικὸν διάγοντες βίον, διότι οἱ περισσότεροι τούτων ἐν τῇ βορείῳ Ἑλλάδι εἶναι βλαχόφωνοι· καταχρηστικῶς δὲ οἱ τὴν ὕπαιθρον χώραν οἰκοῦντες, ὅθεν τὸ ὄνομα αὐτῶν εἶναι συνώνυμον τοῦ χωριάτου. Ὅπως δὲ καὶ τούτου, γίνεται καὶ τοῦ ὀνόματος βλάχου συχνοτάτη μεταφορικὴ χρῆσις ἀντὶ τοῦ χυδαίου καὶ ἀγροίκου. Ὅτι καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἀπεδίδετο τὸ ὄνομα καὶ εἰς τοὺς νομάδας ποιμένας, μὴ σκοπουμένου τοῦ γένους αὐτῶν, ἐμφαίνεται ἐκ τῶν τῆς Ἄννης τῆς Κομνηνῆς (Η', 3 σ. 227 Β. Paris.): «καὶ ὁπόσοι τὸν νομάδα βίον εἵλοντο (Βλάχους τούτους ἡ κοινὴ καλεῖν οἶδε διάλεκτος)» καὶ ἐκ τοῦ Πτωχοπροδρόμου· διότι οὗτος ἀναφέρει βλάχικον τυρὶν (Γ', 199. Ζ' 121 σ. 59. 112 Legrand), ὅπερ πιθανῶς ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῶν κατασκευαζόντων αὐτὸ νο-

1) Ὁ παρὰ Μανουὴλ Φιλῇ (Β', 30 τ. Ι. σ. 207 Miller) τύπος τοῦ ὀνόματος Βράχος δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστός. Αὐτὸς δὲ ὁ Φιλῆς κάμνει χρῆσιν καὶ τοῦ κοινοῦ τύπου (Βλ. Κώδ. Ἑλλην. Μονάχου ἀρ. 281 φ. 86). Περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ὀνόματος Βλάχος ἐπραγματεύθη τελευταῖον ὁ A. Densusianu ἐν τῇ Revista critica - literare τοῦ Ἰασίου, ἔτ. ΙΙ φυλλ. 1.

μάδων ποιμένων, οὐχὶ δὲ ἀπὸ τῆς Βλαχίας· ἐπίσης ἀναφέρει καὶ Βλάχαν ὑφάντριαν καππῶν (C', 363 σ 123 L.). — Κατὰ τὴν παροιμίαν, ὁ βλέπων βλάχον ἤτοι ποιμένα, ὑποθέτει πάραυτα ὅτι φέρει πρὸς πώλησιν τυρόν· ἐνῷ ἐνδεχόμενον εἶναι (ὡς προσθέτουσιν αἱ παραλλαγαὶ αὐτῆς) ἐπὶ χρόνον μακρὸν οὗτος οὐδὲν κοινὸν νὰ ἔχῃ πρὸς τὸν τυρόν, οὐδὲ νὰ εἶδε κἂν τυρόν. Λέγεται δὲ ἐπὶ τῶν ἐπισφαλῶς κρινόντων τὰ πράγματα ἐκ τοῦ συνήθως γινομένου· ἢ ἐπὶ τῶν ἀτυχησάντων πλουσίων, περὶ ὧν πολλοὶ ἀγνοοῦντες τὰ κατ' αὐτοὺς πιστεύουσιν, ὅτι διατηροῦσι τὴν ἀρχαίαν εὐπορίαν.

2. Βλάχο καὶ λαγό,
βάρ' τον 'ς τὸ σταυρό.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. χωριάτης 51 Βαρῶ ἢ χτυπῶ 'ς τὸ σταυρὸ σημαίνει ὅ τι περίπου καὶ τὸ ἀρχαῖον κατὰ κόρρης πατάσσω· περὶ τῆς λ. σταυρός, σημαινούσης τὸ πρόσωπον, βλ. ἀντίσταυρα 1. Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα προσηνεῖς καὶ φιλάνθρωποι πρὸς ἀγροίκους χωρικούς.

3. Βλάχος εἶν', τυρὶ βαστάει, κ' ἔχει χρόνον ποῦ δὲν τό εἶδε.

(Βλ. Κατζιούλ. 2009. - Κατζιούλ. Ἐπιμ. 329).

Βλ. ἀρ. 1.

4 Βλάχος τσοπέλης κι' ἂν γενῇ πάλι βλαχιὰ μυρίζει.

(Ἐλευσῖνος Γόρτυνος παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ 11 Τσοπέλης ὁ κάτοικος τῆς πόλεως. Ἡ ἐτυμολογία μοὶ εἶναι ἄγνωστος. Ἴσως ἐκ τοῦ giubba (ὅθεν καὶ τὸ τζουμπὲς) ἢ τοῦ ὑποκοριστικοῦ giubberello, διότι καὶ παρ' Ἰταλοῖς περιφραστικῶς uomo in giubba λέγεται ὁ κάτοικος πόλεως.

4α. Ἔκαμες τὸ βλάχο φίλο;
κρατάε κι' ἀπό να ξύλο.

(Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου).

Παραλλαγαὶ ταύτης ἀναγράφονται ἐν λ. Ἀρμένης 1· ἀπαραλλάκτους δὲ παροιμίας περὶ τοῦ χωριάτου βλ. ἐν λ. χωριάτης 14. 17. 35.

36. Ἕνεκα τῆς ἀδιακρισίας αὐτοῦ ὁ ἄγροικος χωρικὸς εἶναι ὀχληρότατος εἰς τοὺς φίλους του, ὅθεν ἀνάγκη νὰ ἔχωσιν οὗτοι ῥόπαλον εἰς τὰς χεῖρας διὰ νὰ τὸν ἀποδιώκωσι. Παραπλησία ἡ **Ἰταλ.** Batti il vilano, e saratti amico = χτύπα τὸ χωριάτη καὶ θὰ εἶστε φίλοι (Giusti 173. Giani 1756).

5. Ἐσκοτῶσαν ἕνα βλάχο,
ς τὰ παπούτσια μου τὸ γράφω.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 374 [μέσ' 'ς τὸν κῶλό μου τὸ γρ.] - Β. 82, 253).

Λέγεται εἰς ἔνδειξιν ἀδιαφορίας ἐπὶ τοῖς παθήμασιν ἀνθρώπων, παρ' ὧν οὐδὲν προσδοκᾷ ἢ οὓς περιφρονεῖ ὁ λέγων.

6. Ἔφερε ὁ βλάχος τὸ τυρί.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 394. - Β. 86, 303).

Ἐπὶ τῶν παραλόγως ἀπορούντων, διότι βλέπουσι γινόμενον πρᾶγμα οὐδὲν ἔχον τὸ ἔκτροπον ἢ ἀσύνηθες.

7. Ἡ βλάχους ἅγιους τσὶ ἀ γινῇ, πάλι βλαχιαῖς μιρίζι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 11.

8. Κόβει ὁ βλάχος τὸ τσαροῦχι, κι' ὅπου βγάλῃ ὁ θεὸς τὴ μύτη.

(Β. 145, 430 [Κόφτ' ὁ - κι' ὅ. θέλ' ἂς βγῇ ἡ μ.]. - Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου. - Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [κι' ὅ. θέλῃ ἂς βγῇ ἡ μ.] - Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [κι' ὅπου τὸ βγάλῃ ἡ ἄκρη.]).

Βλ. ἄκρη 7. Ἐπὶ τῶν ἐνεργούντων ἀσκόπως ἄνευ προδιαγεγραμμένου σχεδίου, ὡς ὁ βλάχος, ὅστις κόπτει ἐκ δέρματος χοίρου τεμάχιον, ἐξ οὗ θὰ κατασκευάσῃ τσαροῦχι, χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ πρότερον ἂν θὰ εἶναι ἐπαρκές· ἕκαστον δὲ τοιοῦτο τσαροῦχι (γουρουνοτσάρουχο) ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς μόνον τεμαχίου.

9. Ὁ βλάχος, ἂν δὲν τοῦ πάρουν τὸ σκιάδι, δὲν πληρώνει τὸ κουμέρκι.

(Βλ. Κατζιούλ. 23. - Κατζιούλ. Ἐπίμ. 167 [Τοῦ βλάχου, ἂν] - Κ. β', 51 [Τοῦ βλάχου - ἐπάρουν τὸ σκιάδιον - κουμέρκιον.] - Νε. 135, 883 [Τοῦ βλάχου - ἐπάρουν τὸ σκιάδιον - τελωνεῖον.] - Ἠπείρου. Ἀρ. 1758. - Β. 179, 55).

Ἐπὶ τῶν ζητούντων ν' ἀποφύγωσιν ἀναπόδραστον ὑποχρέωσιν, ἂν καὶ γινώσκουσιν ὅτι πολὺ θὰ ζημιωθῶσι καταναγκαζόμενοι πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

10. Ὁ βλάχος ἄρχος δὲ γένεται.

(Παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

11. Ὁ βλάχος ἄρχος κι' ἂν γενῇ βλαχίλας θὰ μυρίσῃ.

(Ἄργους. Νεα. 98. - Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [βλαχιὰ θὲ νὰ μυρίζῃ.])·

Βλ. ἀρ. 4. 7. 12. 10, πρβλ. 12α. 15, Ἀτσίγγανος 4, ἀρχοντοχωριάτης 1, χωριάτης 41. 50. Ὅτι ὁ χωρικὸς καὶ πλουτήσας δὲν ἀποβάλλει ὁλοσχερῶς τὴν προτέραν ἀγροικίαν. Ὅμοιαι παροιμίαι **Ἰταλ.** Si nu massaru avissi nu mantu di scarlatu, e pecuri no mangiassi, sempri feti di lacciatu = ἂν χωριάτης ἀποχτοῦσε μανδὶ σκαρλατένιο καὶ πρόβειο νὰ μὴν ἔτρωγε, πάντα θὰ βρωμοῦσε γαλατίλας (καλαβρία Marzano 69). — **Γερμαν.** Der Bauer riecht stets nach dem Kittel = ὁ χωριάτης μυρίζει πάντα ἀπὸ κάππα (W. I, 259, 114).

12. Ὁ βλάχος ἄρχος κι' ἂν γενῇ πάλε πριτιαῖς μυρίζει.

(Βάρνερ: βλάχος 1 [ἄ. νὰ γ. πάλιν βλαχιαῖς μ.] - Βλ. Κατζιούλ. 2008. - Κατζιούλ. Ἐπιμ. 593 [ἄρχων - πριτζιαῖς μ.] - Κ. 148 [ἄρχων - πριτζιαῖς] Κ. β', 36 [ἄρχων - πάλιν πριτίας] - Μα. 28 ['Ο βοσκὸς ἄρχων καὶ ἂν γ. πάλιν προυτσιαῖς μ.] - Νε. 86, 547 [ἄρχων καὶ ἂν γένῃ πάλιν πριτίας μ.] - Β[1] 73, 7 [πάλιν] - Ἠπείρου. Ἀρ. 817 [ἄρχων - πριτσιαῖς] - Λελέκ. Ἐπιδ. 162 [πάντα βλαχιὰ μ.] - Πτζ. 264, 612 [βλαχιᾶς μ.] - Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [πάλι βλαχιᾶς μ.] καὶ Δ. Ἀντωνίου [ὁμ.] καὶ Κ. Ῥωμαίου [π. βλαχιὰ μ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Πριτιὰ ἢ πριτσιὰ ὁ γράσος καὶ ἰδίως ἡ δυσωδία τῶν τράγων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὀχείας. Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως βλ. G. Meyer Alban. Wörterbuch 334. Neugriech. Stud. II, 53.

12α. Ὁ βλάχος κι' ἅγιος νὰ γινῇ νὰ μὴν τὸν προσκυνήσῃς.

(Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', μζ')

Πρβλ ἀρ. 11. Βλ. λ. χωριάτης 4 καὶ τὰς παραλλαγὰς αὐτῆς.

13. Ὁ βλάχος 'ς τὸ τυρὶ ἀνακατώνεται, καὶ μιὰ φορὰ τὸ χρόνο δὲν τὸ τρώγει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1759).

Βλ. ἀρ. 1.

14. Ὅλο τοῦ βλάχου τὸ τυρὶ τυρόπιττα νὰ γένῃ.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1777. - Β. 196, 271).

Ἐπὶ τῶν εἰς μόνον τὸ ἴδιον συμφέρον σκοπούντων, ἀδιαφορούντων δ' ἂν διὰ μικρὰν ὠφέλειαν αὐτῶν ἐπέρχεται εἰς ἄλλους μεγίστη ζημία.

15. Ὅσῶχει ὁ πλάτανος φωτιά,
ἔχει τσ' ὁ βλάχος ἀνθρωπιά.

(Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Πρβλ. ἀρ 11 Οὔτε τὰ ξύλα τῆς πλατάνου εἶναι κατάλληλα πρὸς θέρμανσιν, οὔτε ὁ βλάχος ἔχει ἀνθρωπισμόν.

16. Πέντε βλάχοι τρεῖς κουβένταις.

(Ἄργους. Νέα. 100. - Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου. - Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη. - Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη).

Βλ κουβέντα 2. 2α. 8. Ἐπὶ τῶν μὴ συμφωνούντων πρὸς ἀλλήλους.

βλέμμα

1. Βλέμμα χαμηλό,
βλέμμα πονηρό.

(Κεφαλληνίας παρὰ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. χαμηλοθώρης 1. Οἱ κάτω βλέποντες, ἵνα νομισθῶσι ταπεινοὶ καὶ αἰδήμονες, εἶναι συνήθως ὑποκριταί. Παραπλησία ἡ γνώμη τοῦ Φιλήμονος (παρὰ Στοβ. Ἐκλ Β', 15 Wachsmuth. FCG. IV, 5, 2. CAF. II, 479, 5): «Οὐκ ἂν λαλῇ τις μικρόν, ἐστὶ κόσμιος, | οὐδ' ἂν πορεύηταί τις εἰς τὴν γῆν βλέπων· | ὁ δ' ἡλίκον μὲν ἡ φύσις φέρει λαλῶν, | μηδὲν ποιῶν δ' ἄσχημον, οὗτος κόσμιος». Ὅμοιαι δὲ παροιμίαι Ἰταλ Vardite da quel che varda in terra = φυλάγεστε ἀπὸ κεῖνον ποῦ κυττάζει κατὰ γῆς (βενετ. Pitrè IV, 68. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ σ. 69 καὶ Pasqualigo 148.) Guardati dalla

peste e dalla guerra, e dai musi che guardan per terra = φυλάγεστε ἀπὸ τὴν πανοῦκλα καὶ ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ ἀπὸ τὰ πρόσωπα ποῦ κυττάζουν κατὰ γῆς (τοσκαν. Pitrè IV, 68. Pasqualigo 148).

βλέπω

✓ *1 Ἀββᾶς εἰς ὄρος κάθεται,
οὔτε βλέπει, οὔτε λέγει.
(Βυζαντινή. Ἀθων. Ϛ', 12 τ. Α' σ. 58).

Παροιμία ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐξ ἰαμβικῆς καὶ τροχαϊκῆς τετραποδίας. Εἶνε δὲ σύμπτυξις μύθου, ὃν ἴσως δυνάμεθα νὰ ἀποκαταστήσωμεν ὁδηγούμενοι ἐκ τοῦ σημερινοῦ, ὁπόθεν ἐγεννήθησαν αἱ ὑπ' ἀρ. 45. 46. 48 παροιμίαι. Ὅτι δηλ. μοναχός, παθὼν διότι ἐρωτηθείς ποτε ἐμαρτύρησε τί εἶδε, ἠρνεῖτο ἐν ἄλλῃ περιστάσει νὰ εἴπῃ τι ἐξ ὅσων ἐγίνωσκεν. Ἡ δ' ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι πολλὴν ἀνίαν καὶ ὄχλησιν ἀποφεύγει ὁ ἀπεχόμενος μαρτυριῶν· τοῦτο δὲ διδάσκουσι καὶ ἄλλαι παροιμίαι (βλ. οἶδα 3, ἐγγυητὴς 2. 3. 6. 7, ἐγγυοῦμαι 1. 3), ὧν μία μάλιστα διαρρήδην λέγει ὅτι περισσότερον τοῦ ἐγκληματίου ἐνοχλεῖται ὁ μάρτυς (βλ. μάρτυρας 5). — Αἱ εἰς τὸν Μένανδρον ἀναφερόμεναι μονόστιχοι γνῶμαι παραγγέλλουσιν ἐπίσης νὰ μὴ βλέπωμεν, ἥκιστα δὲ νὰ λέγωμεν οὐχὶ πάντα, ἀλλὰ μόνα τὰ μὴ προσήκοντα: «Ἃ μὴ προσήκει μήτ' ἄκουε μήθ' ὅρα» (FCG. IV, 341, 39. Δοξαπατρ. II. σ. 294 Walz). Ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν τῆς παροιμίας πρβλ. τὸ τοῦ Ἀντιφάνους (παρ' Ἀθην. I', 450e. FCG. III, 112, 1, 10. CAF. II, 95, 196, 10): «πλησίον | αὐτῶν κάθηται- | ὁ δῆμος οὐδὲν οὔτ' ἀκούων οὔθ' ὁρῶν». Ὅμοιαι παροιμίαι **Ῥωμουν.** N' aude, nu vede = οὔτε ἀκούει, οὔτε βλέπει. (Zanne 4872). N' aude, n'a vede, n' a greul pamîntului = δὲν ἀκούει, δὲν βλέπει, δὲν ἔχει ἀρκοῦδα (αὐτ.). Nu sciu, n' am vedsut, nici p' acolo n' am trecut = δὲν ξεύρω, δὲν εἶδα, οὔτε ἀπὸ κεῖ ἔχω περάσῃ (αὐτ. 6255). — **Ῥωσ.** Καὶ δὲν εἶδα, καὶ δὲν ἄκουσα καὶ 'ς αὐτὸν τὸν καιρὸ 'ς τὸν κόσμο δὲν ἐπῆγα (Dal I, 188). — **Τουρκ.** ανδὰν εγιουσὶ γιοκδίρ νὲ μπιλιούριουμ νὲ γκαιρδιοὺμ = ἀπὸ τοῦτο καλύτερος (λόγος) δὲν εἶναι: οὔτε εἴξεύρω, οὔτε ἔχω ἰδῇ (Osman. Sprichw. 77. Decourdemanche 766).

1α. Ἀκόμα δὲν τὸν εἴδαμαν,
καὶ Γιάνν' τὸν βαφτίσαμαν.
(Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου).

Βλ. ἀρ. 4.

2. Ἀκόμη δὲν τὸν εἴδαμε,
Γιάννη τὸν ἐκράξαμε.

(Βάρνερ: Γιάννης 1 [Ἀκόμη - καὶ Γιάννη] - Ἠπείρου. Ἀρ. 13 [καὶ Γ.] - Κα. 213 [ὁμ.] - Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 171. - Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Κόμα δὲ dὸν εἴ. Γ. dὸν ἐ.]).

Βλ. ἀρ. 4.

3. Ἀκόμα δὲν τοὺν εἴδαμι,
Γιάννι τοὺν ἰφουνάξαμι.

(Μα. 9 [Ἀκόμη δὲν τὸν εἴδαμεν, Γιάννη τὸν ὠνομάσαμεν.] - Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ', 184, 62 [τὸν εἴδαμαν, Γιάν' τὸν ἐφωνάξαμαν.] - Βελβεντοῦ Μακεδονίας. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', β', 81. - Πορταριᾶς Πηλίου παρὰ Δ. Κωλᾶ [τὸν εἴδαμε, Γιάννη τὸν ἐφωνάξαμε.] - Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀγ. Τζαρτζάνου [φουνάξαμι.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

4. Ἀκόμη δὲν τὸν εἴδαμε,
καὶ Γιάννη τὸν ἐβγάλαμε.

(Βυζαντ. λ. ἐβγάζω. - Β 14, 161. - Βερ. 10, 6. - Β. 4, 42. - Κύπρου. Λουκᾶς 144 [Ἀκόμα ἓν τὸν εἴδαμεν καὶ Γιάννην τὸν ἐβκάλαμεν.] - Κρήτης. J. 291, 6. - Βύρων Γ', 281, 4. - Βάρνης. Κρ. 11 [καὶ Γ. τὸν ὠνομάσαμε.] - Κρήτης. Ἄπτερα 46 καὶ Φρ. 105. - Πζ. 213, 10 [τὸν ἐβάλαμε.] - Χίου Καν. 217, 18 [εἴδαμεν, τσαὶ Γ. τὸν ἐβγάλαμεν.] - Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 315, 6 [τσαὶ Γ.]. - Κύπρου. Σ. 283, 199 [ἓν τὸν εἴαμεν καὶ Γιάννην τὸν ἐβκάλαμεν.] - Καρπάθου. Μαν. 271, 15 [Ἀ. δὲν τὸν εἴαμεν καὶ Γιάννητ τὸν ἐβγάλαμεν.] - Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1196, 180 καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ἐβγάλανε.] - Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου [Ἀκόμα γιὸ δὲν εἴδαμε Γ. τὸν ἐβάλαμε.] - Ἁγίου Πέτρου Κυνουρίας παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [εἴ., Γιαννάκη τὸν ἐβάλαμε.] - Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [ἐβάλαμε.] - Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη. - Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [τὸν εἴδανε - τὸν ἐγράψανε.] - Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη καὶ παρὰ Σ. Ξανθουδίδου. - Σμύρνης παρὰ Ν. Χ. Κωστῆ [τὸν ἐγράψαμε.] - Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἀκόμαδὲν τοὺν εἴδαμι τσὶ Γιάννι τοὺν βγάλαμι· ἤ, τοὺν θέσαμι.]).

Βλ. ἀρ. 1α. 3. 5. 43α. 79. 112. 113, πρβλ. πουκάμισο 4. Ἐπὶ τῶν προλαμβανόντων τὰ πράγματα καὶ προαναγγελλόντων μέλλοντα σχέδια, θεμελιούμενα ἐπὶ προδοκιῶν ἀβεβαίων καὶ ἀορίστων. Ὑπόκει-

ται δὲ εἰς τὴν παροιμίαν (κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐν Σωζοπόλει κ. Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου) μῦθος, ὑπαγόμενος εἰς τὴν τάξιν τῶν καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς φερομένων περὶ τῶν μωρῶν γυναικῶν, τῶν ὀλοφυρομένων ἐπὶ ταῖς μελλούσαις συμφοραῖς ἀγεννήτου παιδίου. Ἔχει δ' ὁ μῦθος ὡς ἑξῆς: Ἦταν ἕνας ποῦ εἶχε δύο κορίτσια τῆς πανδρειᾶς· καὶ μία ἡμέρα ποῦ ἦρθεν ἕνας προξενήτης καὶ τοῦ ἐπῆγε γαμπρὸ γιὰ τὴν μεγαλύτερή του κόρη. τὴν ἔστειλε αὐτὴ νὰ βγάλῃ κρασὶ ἀπὸ τὸ βαρέλι γιὰ νὰ τὸν κεράσῃ. Ἐκείνη ἀφοῦ ἔβαλε τὴν κανάτα κάτω ἀπὸ τὸ βαρέλι νὰ γεμίσῃ ἐσυλλογιζόταν γιὰ τὸ γάμο της, καὶ ἔλεγε πῶς θὰ πανδρευθῶ, καὶ πῶς θὰ κάμω παιδὶ καὶ θὰ τὸ βγάλω Γιάννη· μὰ ἔπειτα τῆς ἦλθε ς τὸ νοῦ πῶς μπορεῖ νὰ τῆς πεθάνῃ, καὶ ἔβαλε τὰ μοιρολόγια, καὶ τὸ κρασὶ ἔτρεχε. Ἀφοῦ ἐπέρασε πολλὴ ὥρα, πηγαίνει ἡ μικρότερη νὰ ἰδῇ τί γίνεται· ἅμα ὅμως ἤκουσε τί ἔλεγε ἡ ἀδελφή της, ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ μοιρολογᾷ τὸ ἀνιψάκι της· καὶ τὸ κρασὶ ἔτρεχε. Πηγαίνει ὕστερα καὶ ὁ πατέρας καὶ ἅμα ἔμαθε γιατί ἄργησαν, ἐκούνησε τὸ κεφάλι καὶ εἶπε: Κόμα δὲ dὸν εἴδαμε, Γιάννη τὸν ἐκράξαμε, καὶ τὸ κρασὶ τρέχει!

Ἐκ μύθου πιθανῶς ἐγεννήθη ἐπίσης καὶ ἡ ἀνάλογος, εἰς ὁμοίας περιστάσεις ἀναφερομένη ἀρχαία παροιμία: «Αἴξ οὔπω τέτοκεν, ἔριφος δ' ἐπὶ δώματι παίζει» (Ζηνοβ. 42. Διογενιαν. 40. 656. Μακάρ. 54. Ἀποστόλ. 88. Κῶδ. Βοδληϊαν 70. Crusii Analecta ad paroem. σ. 110). Ἔχουσι δὲ καὶ οἱ νεώτεροι λαοὶ παροιμίας δι' ὁμοίων ἢ παραπλησίων μεταφορῶν τὴν αὐτὴν ἐκφραζούσας ἔννοιαν, ὧν τινὲς συγγενέστεραι πρὸς τὴν ἐν λ. πουκάμισο 4 καταγράφονται αὐτόθι. **Ἀλβαν.** dialli pa lihérai, e kaisoúlia blihérai=ἀκόμη δὲ γεννήθη τὸ παιδὶ καὶ ἡ σκούφια ἀγοράσθη (Hahn 153, 45), ὁμοιοτέρα πρὸς τὴν ἐν λ πουκάμισο 4. — **Ἰταλ.** Ancora 'un è natu, e si chiama Cola=ἀκόμη δὲ γεννήθη καὶ τὸν λὲν Νικόλα (σικελ. Pitré II, 64). Ancorà 'un è prena, e si chiama matri=ἀκόμη δὲν εἶναι γγαστρωμένη καὶ τὴν λὲν μητέρα (ἐπίσης, αὐτ.. No l'è gnancò nassida, che söbet i la marida = οὔτε γεννήθη ἀκόμη καὶ ἀπὸ τώρα παντρολογειέται (περγαμηνή, αὐτ. 65). Ancora non è nata, e vediamola maritata=ἀκόμη δὲ γεννήθηκε καὶ τὴν βλέπομε παντρεμένη (τοσκαν. αὐτ.). — **Καταλαν.** Lo pare no es nat y l' fill ja

salta per lo terrat = ὁ πατέρας ἀκόμη δὲ γεννήθηκε κι' ὁ γιὸς ἀπὸ τώρα πηδᾷ 'ς τὸ δῶμα (D. I, 311). — **Ἴσπαν.** Hijo no tenemos, y nombre le ponemos = ὑγιὸ δὲν ἔχομε καὶ ὄνομα τοῦ βάνουμε (Haller 256. Βλ. καὶ σ. 647 = Valles 549). Aun no es parida la cabra, y ya el cabrito mama = ἀκόμη δὲν ἐγεννήθη ἡ γίδα καὶ ἀπὸ τώρα βυζαίνει τὸ ἐρίφι (Haller 257). El hijo por nascer, y la papilla ya á herver = ὁ γιὸς μέλλει νὰ γεννηθῇ, καὶ τοῦ βράζουν ἀπὸ τώρα τὸ χυλὸ (αὐτ.). Aun no es nascido y ya estornuda = ἀκόμη δὲ γεννήθηκε καὶ ἀπὸ τώρα φτερνίζεται (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Ainda não he nascida, já espirra = ὅμ. (D. I, 311). — **Ῥωμουν.** Noi înca nu l'am vedjut shi numele i l'am pus = ἀκόμη δὲν τὸν εἴδαμε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τὸ ἐβάλαμε (Zanne 6254. Πιθανῶς δὲν εἶναι δημώδης, ἀλλὰ μετεφράσθη ἐκ τῆς ἑλληνικῆς). — **Ἄγγλ.** Boil not the pap before the child is born = μὴ βράζῃς τὸ χυλὸ προτοῦ νὰ γεννηθῇ τὸ παιδὶ (D II, σ. 458). — **Νορβηγ.** Ein skal inkje skriva Barnet i Boki, fyrr en d'er født = δὲν πρέπει νὰ γράφῃ κἀνεὶς τὸ παιδὶ εἰς τὸ βιβλίο προτοῦ νὰ γεννηθῇ (D. I, 311). — **Ρωσ.** Γιὸς δὲ γεννήθηκε, καὶ τοῦ δῶκαν ὄνομα (Dal II, 253).

5. Ἀκόμη δὲν τὸν εἴδαμε καὶ Γιάννη τόνε λέμε.
(Βλ. Κατζιούλ. 28, 8. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ τὴν προηγουμένην.

5α. Ἀλίς του ποῦ θὰ δῇ καλογέρου ἀρχίδια!
(Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ.)

Βλ. βρίσκω 20.

5β. Ἀλίς του ποῦ θὰ δῇ μαλλιαρὸ κῶλο!
(Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ).

Βλ. βρίσκω 20.

6. Ἄλλα τὰ λεγόμενα,
κι' ἄλλα τὰ βλεπόμενα.
(Βερ. 67, 4. — Βύρ. Γ', 166, 20).

Βλ. ἀρ. 8.

7. Ἄλλο νὰ ἰδοῦν τὰ μάτια σου,
κι' ἄλλο νὰ λὲς τί σοῦ πανε.
(Κα. 322).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

8. Ἄλλο 'ν' τὸ νὰ ἰδῇς κι' ἄλλο 'ν' τὸ ν' ἀκούσῃς.

(Βλ. Κατζιούλ. 152. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 660 [τὸ ἰδῇς κι' ἄ. 'ν' τ' ἀ.] — Κ. 6', 8 [Ἄ. τὸ νὰ ἴδῃς καὶ ἄ. τὸ] — Μα. 9 [Ἄ. εἶναι — καὶ ἄ. τὸ ν' ἀ.] — Νε. 5, 26 [Ἄ. τὸ νὰ ἰ. καὶ ἄ. τὸ ν' ἀ.] — Β' 15, 173 [ὁμ.] — Βερ. 11, 12 [Ἄ. νὰ τὸ δῇς κι' ἄ. νὰ τ' ἀ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1494 [ὁμ.] — Β. 9, 100 [κι' ἄ. τὸ ν' ἀ.] - Πτζ. 214, 23 [Ἄ. ποῦ νὰ ἰ. κι' ἄ. ποῦ ν' ἀ.]—Καρπάθου. ΖΑ. 344, 16 [Ἄ. νὰ δῇς, κι' ἄ. ν' ἀ.] καὶ Μαν. 272, 23 [Ἄ. νὰ ἴῃς κι' ἀ. ν' ἀ.] — Σιναασσοῦ. Ἀρχέλαος 171 [Ἄ. νὰ διῇς κι' ἄ. ν' ἀ.] — Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη καὶ Φ. Ἡλιοπούλου [Ἄ. ποῦ νὰ ἰ. κι' ἄ. ποῦ ν' ἀ.] — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [ὁμ.]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ἄ. νὰ τὸ γδῇς κι' ἄ. νὰν τ' ἀ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Ἄ. εἶν' νὰ ἰ. κι' ἄ. ν' ἀ.] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Ἄ. νὰ τὸ διῇς κι' ἄ. νὰ τ' ἀ.]).

Πολλαὶ παροιμίαι κατὰ ποικίλους τρόπους ἐκφράζουσι τὴν κοινοτάτην γνώμην ὅτι πιστοτέρα ἡ ὅρασις τῆς ἀκοῆς (Βλ. ἀρ. 6. 7. 9. πρβλ. ἀρ. 12. 18, ἄλλος 60, μάτι 87. 91. 100, πιστεύω 2. 3. 10—12)· ἡ προκειμένη δὲ λέγεται συνήθως καὶ εἰς δήλωσιν τοῦ ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρᾶγμα εἶναι ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς. Ὅμοιαι ἀρχαῖαι γνῶμαι καὶ νεώτεραι παροιμίαι ἀναγράφονται ἔν τισι τῶν σημειωθεισῶν παραλλαγῶν· πρὸς τὴν προκειμένην δὲ συγγενέστεραι εἶν' αἱ ἑξῆς: **Ἰταλ.** Val più un testimone di vista che mille d'udita = ἀξίζει περισσότερο ἕνας μάρτυρας ποῦ εἶδε παρὰ χίλιοι ποῦ ἄκουσαν (τοσκαν. Giusti 264. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè III, 310—1. D. I, 131). — **Γαλλ.** Tesmoing qui l'a véu est meilleur que cil qui la ouy, et plus seur (Leroux II, 426). — **Ῥωμουν.** Alta e a audri shi alta e a vedé = ἄλλο εἶναι ν' ἀκούσῃς κι' ἄλλο εἶναι νὰ ἰδῇς (Zanne 4873). — **Ἀγγλ.** One eyewitness is worth ten earwitnesses = ἕνας μάρτυρας ποῦ εἶδε ἀξίζει ὅσο δέκα μάρτυρες ποῦ ἄκουσαν. (W. IV, 504, 88. D. II σ. 450, 131). — **Ἰσλανδ.** Tàð gongur sjòn firi sögn = προτιμειέται τὸ κύτταγμα ἀπὸ τὸ ἄκουσμα (D. I, 131). — **Σουηδ.** Bättre ett åsyna vittne, än tio., som hört berättas = καλύτερος ἕνας μάρτυρας

ποῦ εἶδε παρὰ δέκα ποῦ ἄκουσαν νὰ λένε (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). Syn går för sågn = τὸ νὰ ἰδῇς προτιμειέται ἀπὸ ὸ ν' ἀκούσῃς (W. IV, 504, 88.). — **Δαν.** Syn gaaer altid for sagn = τὸ νὰ ἰδῇς προτιμειέται πάντα ἀπὸ τὸ ν' ἀκούσῃς (αὐτ.) — **'Ολλανδ.** Sien gaet vor horenseggen = τὸ νὰ ἰδῇς πρὸτιμειέται ἀπὸ κεῖνο π' ἀκούσῃς νὰ λένε (αὐτ.). Smaet niet 't ghehoor, maar 't zien gaet voor = μὴ καταφρονῇς κεῖνα π' ἀκοῦς, ὅμως κεῖνα ποῦ βλέπεις προτιμοῦνται (W. I, 186, 2). Een ooggetuige is geloofwaardiger dan tien oorgetuigen=ἕνας μάρτυρας ποῦ εἶδε εἶναι πιστευτότερος ἀπὸ δέκα μάρτυρας ποῦ ἄκουσαν (αὐτ.). Beter één, die 't heeft gezien, dan van hooren zeggen tien = καλύτερος ἕνας ποῦ ἔχει ἰδῇ παρὰ ἀπὸ κείνους ποῦ ἄκουσαν νὰ λένε δέκα (W. II, 502, 29). — **Γερμαν** Einmal gesehen ist besser als zehnmal gehört = μιὰ φορὰ νὰ ἰδῇ κἀνεὶς εἶναι καλύτερα παρὰ δέκα φοραῖς ν' ἀκούσῃ (αὐτ.). Sehen gehet für hören-sagen=τὸ ἰδεῖ προτιμειέται ἀπὸ τὸ ἄκουσμα (αὐτ. 504, 88 μετὰ παραλλαγῶν διαλεκτικῶν). Ein Augenzeuge gilt mehr (ist besser) als zehn Ohrenzeugen=ἕνας μάρτυρας ποῦ εἶδε ἀξίζει περισσότερο (ἤ, εἶναι καλύτερος) ἀπὸ δέκα μάρτυρας ποῦ ἤκουσαν (αὐτ. I, 186, 2. Βλ. καὶ 3). — **'Αραβ.** Il n'en est pas du récit comme de la vue même des choses (Rhasis 36).

9. Ἄλλου 'ν' τοὺ δῇς τσ' ἄλλου 'ν' τ' ἀκούγις.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἤ: Ἄ. τοὺ δ. τσ' ἄ. τ' ἀ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

10. 'Αλλοῦ τηρᾷς κι' ἀλλοῦ βλεπεις.

(Παρνασσ. ΙΕ', 955, 143).

Βλ. ἀλλοῦ 37.

11. Ἄμαθος ἀπὸ παλάτι,
εἶδε φοῦρνο κ' ἐθαμάχτη.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἀρ. 17. 19. 32. 40. 46β. 47α. 70. 70α. 89-91, πρβλ. ἀρ. 116. 62. 'Επὶ τῶν δι' ἄγνοιαν τοῦ κρείσσονος ἐπαινούντων τὰ εὐτελῆ καὶ ἀνάξια λόγου. Τὴν παροιμίαν ταύτην πιθανῶς ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν

ὁ μοναχὸς Ἀγάπιος ὁ Λάνδος ἔγραφεν ἐν Ἁμαρτωλῶν σωτηρίᾳ (Βιβλ. Α΄ κεφ. 35): «Ὁ χωρικὸς καὶ ἄγροικος θαρρεῖ, ὅτι δὲν εἶναι πρᾶγμα καλύτερον ἀπὸ τὸ χωρίον καὶ τὴν καλύβαν του, διότι δὲν εἶδε τὰ ὡραῖα παλάτια τῶν πολυτιμήτων πόλεων». Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους (π. κόσμου 1 σ. 391α. 18): «Διὸ καὶ τοὺς μετὰ σπουδῆς διαγράψαντας ἡμῖν ἑνὸς τόπου φύσιν ἢ μιᾶς σχῆμα πόλεως ἢ ποταμοῦ μέγεθος ἢ ὄρους κάλλος, οἷά τινες ἤδη πεποιήκασι, φράζοντες οἳ μὲν τὴν Ὄσσαν, οἳ δὲ τὴν Νύσσαν, οἳ δὲ τὸ Κωρύκιον ἄντρον, οἳ δὲ ὁτιοῦν ἔτυχε τῶν ἐπὶ μέρους, οἰκτίσειεν ἄν τις τῆς μικροψυχίας, τὰ τυχόντα ἐκπεπληγμένους καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπὶ θεωρίᾳ μικρᾷ. Τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὸ ἀθέατοι τῶν κρειττόνων εἶναι, κόσμου λέγω καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ μεγίστων· οὐδέποτε γὰρ ἂν τούτους γνησίως ἐπιστήσαντες ἐθαύμαζόν τι τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πάντα αὐτοῖς τὰ ἄλλα μικρὰ κατεφαίνετο ἂν καὶ οὐδενὸς ἄξια πρὸς τὴν τούτων ὑπεροχήν». — Μόνη ὁμοία πρὸς τὴν παροιμίαν ταύτην, ἐγγυτέρα δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 32 παραλλαγήν, εἶνε ἡ **Σερβ.** Ὅποιος δὲν εἶδε ποτὲ ἐκκλησία προσκυνεῖ καὶ φοῦρνο (Wuk σ. 345).

12. Ἂν δὲν ἰδῇ μὲ τὰ μάτια του, κανεὶς νὰ μὴν πιστεύῃ.
(Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Πρβλ. ἀρ. 8. 84. 85, βλ. πιστεύω 2.

13. Ἂν δὲν μ' εἶδες, καλὰ ἔκαμα·
κι' ἂν μὲ εἶδες, μετωρίστηκα.
(Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη).

Βλ. ἀρ. 118, βρίσκω 6α. Ἐπὶ τῶν ὑπεξαιρεσάντων πρᾶγμά τι, οἵτινες ἀνακαλυπτόμενοι προφασίζονται ὅτι παίζοντες τὸ ἔλαβον, ἵνα ἐμβάλωσιν εἰς ἀνησυχίαν τὸν ἀπολέσαντα τοῦτο φίλον των. Ὅμοιόν τι φέρεται καὶ ἐν Παροιμ. Σαλωμ. κς΄, 19: «οὕτως πάντες οἱ ἐνεδρεύοντες τοὺς ἑαυτῶν φίλους, ὅταν δὲ ὁραθῶσι, λέγουσι ὅτι παίζων ἔπραξα». Νεώτεραι παροιμίαι: **Ἰταλ.** Se se n'avvede me l'abbo, se non se n'avvede me la gabbo = ἂν μοῦ τὸ ἰδοῦν τὸ ἔχω, ἂν δὲν μοῦ τὸ ἰδοῦν τὸ χωρατεύω (Giusti 48). Lu ladru, s' 'un è vistu, arrobba; s'è vistu, dici ca joca = ὁ κλέφτης ἂν δὲν τὸν ἰδοῦν, κλέ-

φτει· ἂν τὸν ἰδοῦν λέγει πῶς χωρατεύει (σικελ. Pitrè II, 283). — **Ὁλλανδ.** Siet ment, so speel ic, siet ment niet, so steel ic= ἂν ἰδοῦν, χωρατεύω, ἂν δὲν ἰδοῦν, κλέφτω (W. IV, 506, 117). — **Γερμ.** Siehet mans, so spile ichs; sihe mans nit, so stile ichs = ἂν τὸ ἰδοῦν, χωρατεύω μ' αὐτό, ἂν δὲν τὸ ἰδοῦν τὸ κλέφτω (αὐτ.).

14. Ἂν δέ σε ἰδῶ, δὲν τρώγω.

(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Σὰ δὲ ἀόνε διῶ, ψωμὶ δὲ ἀρώγω]).

Πρβλ. ἀρ. 50α. Εἰρωνικῶς πρὸς ἄνδρα πρὸς ὃν παντελῶς ἀδιαφοροῦμεν.

15. Ἂν ἐλέπῃς τὴγ κοτύλασ σ', θεὰ ἐλέπῃς καὶ τό.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 357, 74).

Βλ. ἀρ. 96. Ἂν βλέπῃς τὸν αὐχένα σου, θὰ ἴδῃς καὶ αὐτό.

16. Ἂν τὸν ἰδῶ, τοῦ τὸ λέω.

(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Παροιμιώδης φράσις εἰς ἔνδειξιν ἀπροθυμίας πρὸς ἐκτέλεσιν ἐντολῆς· θ' ἀνακοινώσω δηλ. πρὸς αὐτὸν τὰ παραγγελθέντα, ἂν τυχὸν τὸν ἴδω· ὑπονοουμένου ὅτι οὐδεμίαν θὰ καταβάλω φροντίδα πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ.

17. Ἀπῶν εἶδεν βουνὰ καὶ κάστρη,
εἶδε φοῦρνον κι' ἀποθαμάστην.

(Κύπρου. Λουκᾶς 146 καὶ Σ. 284, 213).

Βλ. ἀρ. 11.

18. Ἀπ' ὅσα βλέπεις διάλεγε.

(Κα. 602).

Πρβλ. ἀρ. 8. Ὅταν πρόκειται νὰ ἐκλέξῃς τι μὴ δίδε πίστιν εἰς τὰς πληροφορίας ἄλλων, ἀλλὰ σὺ αὐτὸς βλέπων κρῖνε καὶ ἔκλεγε.

18α. Ἀποῦ βλέπει τὸν τεκέ, τρώει καὶ τὸ ζορμπά.

(Ἀν. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. φυλάγω 19. 18.

19. Ἀφύσικος δὲν εἶδε παλάτι,
κ' εἶδε φοῦρνο κ' ἐθαμάχτη.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 11.

20. Ἄψε κερί, νὰ δῇς τὸν λύχνον.
(Κύπρου. Λουκᾶς 147 καὶ Σ. 284, 215).

Βλ. ἀρ. 9, ἥλιος 3, ὅπου σημειοῦνται ἀρχαῖαι καὶ νεώτεραι παροιμίαι. Λέγεται εἰρωνικῶς πρὸς ἀπροσέκτους, μὴ βλέποντας τὰ πρὸ ποδῶν καταφανῆ καὶ ματαίως ἀναζητοῦντας ταῦτα. Ὅμοιον τὸ τοῦ Διφίλου (παρ' Ἀθην. ΙΕ' σ. 700 d. FCG. IV, 376, 2. CAF. II, 541, 2): «Ἄψαντες λύχνον | λυχνεῖον ἐζητοῦμεν».

21. Βλέπει κι' ὁ κῶλός του.
(Καρπάθου ΖΑ. 347, 88).

Βλ. μάτι 55.

22. Βλέπει τὴν τύφλα του.
(Κοινή).

Πρβλ. ἀρ. 61. Χλευαστικῶς ἐπὶ τῶν ἀπροσέκτων, ἀντὶ τοῦ οὐδὲν βλέπει. Ὁ Βερναρδάκης εἰς Εὐριπίδ. Φοιν. 380 παραβάλλει τὴν φράσιν ταύτην πρὸς τὰ τοῦ Εὐριπίδου αὐτ. «σκότον δεδορκὼς» καὶ Βακχ. 510 «ὡς ἂν σκότιον εἰσορᾷ κνέφας», καὶ πρὸς τὸ τοῦ Σοφοκλ. Οἰδ. Τ. 419: «βλέποντα νῦν μὲν ὄρθ', ἔπειτα δὲ σκότον».

23. Βλέπετε, μάτια, ψάρια, καὶ κοιλιὰ περίδρομο.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. τρώγω 321.

24. Βλέπομε θὰ πῇ φεύγα καὶ μὲ σκότισες.
(Κα. 996).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ὅτι αἱ ἀναβλητικαὶ ἀπαντήσεις, οἷα τὸ «βλέπομεν», εἶναι μᾶλλον περικεκαλυμμέναι ἀρνήσεις. Παραπλησία ἡ Ἰταλ. Lu mo e lu poi su' parenti di lu mai = τὸ εὐθὺς καὶ τὸ ὕστερα εἶναι συγγενεῖς τοῦ ποτέ (καλαβρία, Marzano 103).

25. Βλέπομε σ' ἀποκρίθηκαν ;
σ' ὀμορφοσυνεβγάλανε
(Κα. 997).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ὀμορφοσυνεβγάλλω = ἀποπέμπω εὐγενῶς.

26. Βλέποντας καὶ κάνοντας.
(Κοινοτάτη. — Κα. 998).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ἐνεργεῖ δηλ. ἄνευ προδιαγεγραμμένου σχεδίου, ἀλλ' ὁδηγούμενος ἑκάστοτε ὑπὸ τῶν περιστάσεων. **Ἰταλ.** Videndu e facendu = ἀπαράλλακτος (καλαβρία, Marzano 110). — **Ῥωμουν.** Vedjênd shi fácênd = ἀπαράλλακτος (Zanne 6268).

27. Βλέποντας καὶ κάνοντας κατὰ τὸν καιρόν.
(Β. 346, 1).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

28. Γιὰ ἰδέστε με, γειτόνισσαις, φλεμόνια τηγανίζω.
(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 104). — Παρνασσ. ΙΕ', 639 [γ. ποῦ ψάρια μαγειρεύω.]).

Βλ. μαγειρεύω 1. Ἐπὶ μικροφιλοτίμων ἢ ὀκνηρῶν ἐπιδεικνυομένων καὶ κομπαζόντων ἐπὶ ἀναξίοις λόγου ἔργοις, οἵα ἡ γυνὴ τῆς παροιμίας, ἡ κομπάζουσα διότι παρασκευάζει διὰ τὴν τράπεζαν αὐτῆς τηγανητὰ πνευμόνια, ὡς νὰ ἦσαν ἐκλεκτόν τι καὶ σπάνιον ἔδεσμα.

29. Δὲν εἶδες παπᾶ κῶλο.
(Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [ἤ, κ. ἀκόμα.]).

Βλ. βρίσκω 20.

30. Δὲν εἶδες ἀκόμα καλογέρου ἀρχίδια.
(Καρπάθου. ΖΑ. 349, 123 [Δὲν εἶδε κ. τέτοια.] — Ἀθηνῶν παρ' Ἀντ. Μηλιαράκη).

Βλ. βρίσκω 20.

31. Δὲν εἶδες τὸ μαλλιαρόκωλο ;
(Βάρνερ: μαλλιαρόκωλος 1).

Βλ. βρίσκω 20.

32. Δὲν εἶιδε ἐκκλησιά, εἶιδε φοῦρνο καὶ προυσκύνισε.
(Μεσενικόλα Καρδίτσης παρ' Α. Λαδιᾶ).

Βλ. ἀρ. 11 καὶ τὴν αὐτόθι ἀναγραφομένην ὁμοίαν σερβικὴν παροιμίαν.

33. Διάφορο τό χω νὰ μὴ σὲ βλέπω.
(Β. 61, 116).

Βλ. ἀρ. 117. Παροιμιώδης φράσις εἰς ἔνδειξιν περιφρονήσεως πρός τινα.

34. Δυὸ κυττάζει καὶ τρία βλέπει.
(Παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Ἐπὶ τῶν διὰ μέθην ἢ γῆρας ἢ ἄλλο τι πάθος ἀλλ' ἀντ' ἄλλων βλεπόντων. Εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία: «ἐκ δυοῖν τρία βλέπεις» (Γρηγ. Κύπρ. 129. Κῶδ. Βοδλ. 391. Κῶδ. Βατικ Κράμ. 196. Διογενιαν. Βι. 156. Ἀποστόλ 588. Ἡσυχ. λ. Σουίδ. λ. καὶ Bernhardy αὐτ.).

35. Ἔβγα, χέστρα μου, νὰ ἰδῇς τὸν κατρούλη σου.
(Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη).

Ἐπὶ ἀμοιβαίων φιλοφρονήσεων εὐτελῶν καὶ γελοίων ἀνθρωπαρίων.

*36. Ἐδῶ νὰ ἰδῇς, οὐ μὴ ἐλθῇς;
ἐδῶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῇς.
(Βυζαντινή).

Περὶ τῆς βυζαντινῆς ταύτης παροιμίας ἔγραψα τὰ ἑξῆς ἐν Ἑρμην. εἰς τὰς βυζ. παροιμ. σ. 108 κέ.

Πολλὰς διαφορὰς παρουσιάζουσιν αἱ γραφαὶ τῶν κωδίκων, τεσσάρων παρὰ Κρουμβάχερ, ἑνὸς ἀθωνικοῦ καὶ τοῦ τοῦ Βουλισμᾶ. Ἔχουσι δ' οὕτω, διορθουμένων τῶν ἀνορθογραφιῶν:

α΄. Ἐδῶ νὰ δῇς οὐ μὴ ἐλθῇ, ὧδε νὰ ἦσαι καὶ νὰ δῇς. (Κῶδ. Βουλισμᾶ 22 τ. Α΄ σ. 7).

β΄. Ἐδὰ νὰ ἴδῃς οὐ μὴ εὕρῃ, ὧδε νὰ ἦσαι καὶ νὰ ἴδῃς (Kr. Sitzungsber. 1887 σ. 69 ἀρ. 10. — MGS. σ. 122, 56).

γ'. Ὧδε νὰ ἰδῇς καὶ μὴ εὕρῃ· εὐγὴν ὧδε νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῇς. (Kr. MGS. 122, 56).

δ'. Ἐδὰ νὰ ἴδῃς οὐ μὴ εὕρω ἐβγεῖν· ἐδῶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἴδῃς. (Ἀθων. Δ', 52. τ. Α' σ. 47).

ε'. Ἐδῶ νὰ ἰδῇς, οὐ μὴ ἔλθῃς ἐδῶ· ὧδε νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῇς. (Kr. MGS. 122).

ς'. Ἐδὰ νὰ ἰδῇς, οὐ μὴ ἔλθω ἐδῶ· ὧδε νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἰδῇς (αὐτ.).

Ἄσχετος πρὸς τὴν παροιμίαν ταύτην φαίνεται ἡ παραπλησία μὲν τὴν διατύπωσιν, διάφορος δὲ τὴν ἔννοιαν, βυζαντινὴ ἐν λ. βρίσκω 119.

Ὁ Σωτηριάδης ἐν Φιλολ. Ἀκροπόλει 1888 σ. 232 γράφει ἐν τῷ δευτέρῳ τύπῳ «καὶ νὰ μὴ ἰδῇς», ἑρμηνεύει δὲ «νὰ τὸν βλέπῃς ἐμπροστά σου καὶ νὰ μὴν τὸν εὑρίσκῃς, νὰ ἦσαι κοντά του καὶ νὰ μὴν τὸν βλέπῃς!» Τὴν παρεμβολὴν ὅμως τοῦ συνδέσμου μὴ δὲν ἐγκρίνει, καὶ εὐλόγως, ὁ Κρουμβάχερ, ἀφοῦ καὶ οἱ μετέπειτα ἀναγνωσθέντες ἄλλοι κώδικες τὴν αὐτὴν ἔχουσι γραφήν. Περὶ δὲ τῆς ἐννοίας τῆς παροιμίας παρατηρεῖ ὁ Κρουμβάχερ τάδε: «ὁ νοῦς τῶν ἀλλοκότων τούτων λόγων εἶναι σκοτεινός, δύσκολον δὲ νὰ ἑρμηνευθῶσιν ἀσφαλῶς, ἐὰν μὴ ἐξ εὐτυχοῦς συμπτώσεως ἐξευρεθῇ ἄλλη τις ὁμοία παροιμία διαφωτίζουσα ταύτην. Ἄλλως δὲ καὶ ἐκ τῶν σπουδαίων παραλλαγῶν τῶν χειρογράφων δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ βιβλιογράφοι δὲν εἶχον σαφῆ ἰδέαν τῆς σημασίας τοῦ αὐτόχρημα αἰνίγματος τούτου. Οὐδ' ἡ ἀλληγορικὴ ἑρμηνεία παρέχει βοήθειάν τινα πρὸς λύσιν».

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι, ὡς ἀνεγράψαμεν αὐτὴν μὲ ἀσήμαντον μεταβολὴν τοῦ ε' τύπου δικαιολογουμένην ἐκ τοῦ πρώτου, ἡ παροιμία εἶναι ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ δύο ἰαμβικῶν τετραποδιῶν. Ὅθεν δὲν φαίνεται ἀπίθανον ὅτι οὕτω περίπου εἶχεν ἐν ἀρχῇ ἡ παροιμία. Αἱ ἄλλαι διαφοραὶ εἶναι ἀσήμαντοι καὶ εὐνόητοι, πλὴν μιᾶς, τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ ἐλθῇς ἐν τῷ πρώτῳ κώλῳ διὰ τοῦ εὕρω καὶ τοῦ εὐγὴν ἢ ἐβγεῖν ἀλλὰ περὶ ταύτης μικρὸν κατωτέρω.

Ἡ ἔννοια τοῦ δευτέρου κώλου δὲν παρουσιάζει νομίζω δυσκολίαν τινά. Εὐθὺς ἀμέσως ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ παραπλησία τὴν διατύπωσιν παροιμιώδης φράσις τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ: «Ἐδῶ εἶσαι, κ' ἐδῶ

εἶμαι, καὶ θὰ ἰδῇς». (Βλ. καὶ τὴν ἑπομένην). Λέγεται δ' αὕτη πρὸς ἐπιβεβαίωσιν ἰσχυρισμοῦ περὶ προβλεπομένου συμβάντος ἢ περὶ ἀμφισβητουμένου γεγονότος, καὶ σημαίνει ὅτι θὰ ἐπιζήσωμεν ἀμφότεροι μέχρις ὅτου ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα ἢ μέχρις ὅτου ἐξακριβωθῇ τὸ πρᾶγμα καὶ τότε θὰ βεβαιωθῇς περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου· Ἐνταῦθα ὅμως τὸ δεύτερον τοῦτο κῶλον δὲν φαίνεται ἔχον ἄλλην ἔννοιαν, ἢ τὴν ἁπλουστάτην ἐκείνην ἣν ἔχει καὶ σήμερον. Δηλαδὴ δύνασαι ἂν παραστῇς καὶ σὺ νὰ ἴδῃς τί μέλλω νὰ κατορθώσω. Ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν ἀποδίδει εἰς τὴν παροιμίαν καὶ ἡ θεολογικὴ ἑρμηνεία: «Στραφεὶς δὲ ὁ Ἅδης πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ λειτουργοὺς σύντρομος λέγει· Καλὰ εἶπεν, ὅπου εἶπεν· ἐδῶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ ἴδῃς». (τ. Α΄ σ. 47).

Τὸ δὲ πρῶτον κῶλον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν ταύτην. Δὲν θὰ ἔλθῃς ἐδῶ νὰ ἰδῇς; Ἐλθὲ ἂν τολμᾷς! Συνᾴδει δὲ ταύτῃ καὶ ἡ ἑρμηνεία. «Καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἅδης ἀτενίσας εἶπεν. Ὧδε ἂς κατέλθῃ καὶ ἐγὼ δείξω ὑμῖν τί φρονεῖτε». (αὐτ.) Ἀπειλεῖ δηλαδὴ ὁ Ἅδης τοὺς προφήτας, σκιρτῶντας διότι ἤκουσαν εὐαγγελιζομένην τὴν τοῦ Σωτῆρος κατάβασιν, καὶ λέγει, Ἂς κατέλθῃ ἂν τολμᾷ καὶ θὰ σᾶς δείξω ἐγὼ ὁπόσον κεναὶ εἶναι αἱ ἐλπίδες ὑμῶν, ἐννοῶν ὅτι θὰ κατασυντρίψῃ τὸν Χριστόν. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς κατῆλθε, καὶ τοὺς μοχλοὺς συνέτριψε καὶ τὸν Ἅδην ὕπτιον κατέρριψεν[1]. Οὗτος δ' εἶπε τὸ δεύτερον τῆς παροιμίας κῶλον, ὡς ἀπειλὴν δῆθεν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ λεχθεῖσαν καὶ ἐπαληθεύσασαν. Ὅθεν ἐν τῇ παροιμίᾳ ἔχομεν δύο ἀπειλητικὰς φράσεις, τὴν μίαν συμπληροῦσαν τὴν ἑτέραν. Πιθανώτερον ὅμως μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι διαλογικὴ ἡ παροιμία, ὡς ἐμφαίνει καὶ ἡ ἑρμηνεία. Πρὸς ἀλαζόνα προκαλοῦντα θρασέως, ἀποκρίνεται ἄλλος διὰ τῆς δευτέρας φράσεως, ἥτις ὑποδεικνύει ὅτι αὐτὸς θὰ κατισχύσῃ.

Ὁμοίαν ἀπειλὴν περιέχει τὸ πρῶτον κῶλον καὶ ἐν τῷ β΄, γ΄ καὶ δ΄ τύπῳ. «Ὧδε νὰ ἰδῇς καὶ μὴ εὕρῃ· εὐγήν». Ὁ Κρουμβάχερ διορθώνει, ἂν καὶ οὐχὶ ἄνευ ἐνδοιασμῶν, «καὶ μὴ εὕρῃ(ς) εὐχήν. Ἀλλ' ἡ

---

[1]) Ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ παρὰ Kr. MGS. 94 «καὶ αὐτὸν ⟨ἡττηθέντα⟩ εἰπεῖν τὸν Ἅδην ἐποίησεν» ἀναγνωσθήτω «καὶ αὐτὸν ὕπτιον τὸν Ἅ. ἐποίησεν». Πρόλ. Κῶδ. Βουλισμᾶ 22.

ἔννοια οὐδαμῶς εὐοδοῦται. Τὴν ὀρθὴν δὲ γραφὴν δεικνύει ὁ ἀθωνικὸς κῶδιξ, ἐβγεῖν, ἤτοι ἐκβῆναι, ἐξελθεῖν, τοῦ ῥήματος βγαίνω, ἐκβαίνω. Ὅθεν = καὶ νὰ μὴ εὕρῃς διέξοδον, καὶ νὰ μὴ δυνηθῇς νὰ διαφύγῃς.

Πολλαὶ ἀπειλητικαὶ φράσεις ὅμοιαι πρὸς τὰς τῆς βυζαντινῆς παροιμίας συνειθίζονται σήμερον. «Ἂς ἔρθῃ δῶ ἂν τοῦ βαστᾷ καὶ θὰ ἰδῇ!» «Κόπιασε νὰ σοῦ δείξω ἐγώ!» «Δὲν παίρνεις τὰ βρεμένα σου νἀρθῇς ἀπὸ δῶ;» Ἡ ἐν λ. σάκκος 12 καλαβρυτινὴ παραλλαγὴ τῆς παροιμίας ἔχει ὧδε· «*Ἐκεῖ θὰ ἰδῇς* πόσα ἀπίδια βάνει ὁ σάκκος», ἡ δὲ κρητικὴ παραλλαγὴ αὐτ. «Θὰ δῇ πόσα ἀ.». Λέγεται δὲ πρὸς τοὺς κομπάζοντας ἐπὶ ἀνδρείᾳ, παρακελευομένους νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ ὅπου εἶναι κίνδυνος καὶ ἐπιδείξωσι αὐτήν. Ὁ συνηθέστερος ὅμως τύπος τῆς παροιμίας ταύτης εἶναι: «Νὰ σοῦ δείξω γὼ πόσ' ἀπίδια βάνει ὁ σάκκος». (Βλ. σάκκος 20).

37. Ἐδῶ εἶμαι, κ' ἐδῶ εἶσαι· καὶ θὰ ἰδῇς καὶ θὰ μοῦ εἰπῇς.
(Μεσσηνίας [καὶ θὰ ἰδῇς.—] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

37α. Ἐδῶ τὸ λύκο γλέπ' ς καὶ τουρὸ χαλεύις;
(Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου).

Βλ. ἀρ. 110. 109.

38. «Εἶδα γραῖαν κ' ἐπήδα φοῦρνον.
—Νὰ ἡ γραῖα, νὰ κι' ὁ φοῦρνος».
(Κύπρου. Ἀνατ. Ἐπιθ. Α', 452, 102).

Ὁ κ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἀναγράφει ἄνευ ἑρμηνείας τὴν παροιμίαν ταύτην ὡς κυπριακὴν ἐν τῇ συλλογῇ του, τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐπιθεωρήσει· ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Σακελλαρίου δὲν ἔχει καταχωρισθῇ αὕτη ἢ ἄλλη τις παραπλησία· ἀλλὰ πάντως ἂν εἶναι ἐν χρήσει ἐν Κύπρῳ ἢ ἀλλαχοῦ δὲν θὰ ἔχῃ ἄλλην σημασίαν, εἰμὴ τὴν τῆς ἐκ τοῦ Αἰσωπείου μύθου εἰλημμένης: Ἰδοὺ ἡ Ῥόδος, ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα (βλ. ἰδοὺ 1, νὰ 1. 2). Ἄξιον δὲ σημειώσεως ὅτι ὁ πρῶτος τῆς παροιμίας στίχος φαίνεται ὅτι ἐλήφθη ἐκ τῆς

εἰς τὸν Λέοντα τὸν σοφὸν ἀναφερομένων χρησμῶν, ἐν οἷς καὶ οὗτος: «Εἶδα γρᾶν κ' ἐπήδα [χειρ. καὶ πίδα] τράφον, | καὶ ὡς τὴν εἶδα ἐξενιζόμην· | πῶς ἡ γρᾶ πηδᾷ τὸν τράφον, | καὶ οὐ φοβεῖται νὰ μὴ πέσῃ· | ἀλλὰ τρέχει καὶ πηδᾷ τον, | καὶ τὸν τράφον καταλύει». (Ἐκ κώδικ. ἑλλην. Μονάχου τοῦ ΙΕ΄ αἰῶνος ἀρ. 551 φ. 289α. Βλ. τὸ αὐτὸ κείμενον καὶ παρὰ Legrand Les oracles de Léon le sage σ. 32-3).

39. Εἶδα γὼ νὰ φάω λαγό,
ἀπὸ τέτοιον κυνηγό;

(Λελέκου. Ἀνθολογία σ. 169 [λαγό.—] — Ιπζ. 231, 222. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη ['Από τ. κ θελὰ ἰδοῦμ' ἐμεῖς λαγό;]).

Ἐπὶ τῶν μεγάλα ἐπαγγελλομένων, οὓς γνωρίζομεν ἀνικάνους ὄντας νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ὑπόσχεσιν. Προσέτι ἐπὶ ἀνικάνων παρὰ προσδοκίαν φερόντων εἰς πέρας δυσχερὲς ἔργον. Ὁ μῦθος ὅτι ἕνας βοσκὸς μιὰ φορὰ εἶδεν ἕνα λαγὸ 'ς τὰ χαμόκλαδα, καὶ ἔτρεξε 'ς τὸ χωριό του νὰ πάρῃ τὸ τουφέκι νὰ τὸν σκοτώσῃ. 'Σ τὸ δρόμο τὸν ἀπάντησε ἕνας χωριανός του καὶ τὸν ῥώτησε ποῦ πηγαίνει. Κ' ἐκεῖνος τοῦ εἶπε, τῶς καὶ τῶς, εἶδα ἕνα λαγό, καὶ πάω νὰ τὸν σκοτώσω, καὶ σὰν τὸν σκοτώσω θὰ σὲ φιλέψω καὶ σένα. Καὶ ὁ χωριανός του, ποῦ ἤξερε πῶς χαμένος θὰ πάῃ ὁ κόπος του, εἶπε: Εἶδα γὼ νὰ φάω λαγό;

40. Εἶδα γὼ ψηλὸ παλάτι·
τἄκουσ' ἄλλος κ' ἐθαμάχτη.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Πρβλ. ἀρ. 11. Ἐπὶ τῶν ῥᾳδίως ἐκπλησσομένων ὑπὸ κοινῶν καὶ συνήθων ἀκουσμάτων.

41. Εἶδα καὶ θέλει ἰδῶ, μὰ τὸ δικό σου τὸ κακὸ νὰ πάῃ καὶ νὰ μὴ γυρίσῃ!

(Μεσσηνίας).

Λέγεται πρὸς ἔκφρασιν σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως ἐπὶ ἐκτρόπῳ τινὶ πράξει. Εἶδον δηλ. πολλὰ κακά, ἀλλὰ σὺ ὑπερηκόντισες πάντα. Μετριώτερον τὴν αὐτὴν ἐκφράζει ἔννοιαν ἡ γαλλ. φράσις: Vit-on jamais rien d'égal?

42. Εἶδα καὶ παραεῖδα, ἀλλὰ ποντικοῦ ψωλὴ δὲν εἶδα.
(Πτζ. 231, 221).

Πρβλ. τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ παραδόξων καὶ ἀτόπων πραγμάτων.

43. Εἶδα καὶ παράειδα, γύφτο παπᾶ δὲν εἶδα.
(Ἠπείρου ΖΑ. 199, 42. — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀγ. Τζαρτζάνου [κὶ π. γύφτουν παπᾶν δὲ λόγιασα.]).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Καὶ αὕτη ἐπίσης λέγεται ἐπὶ ἀτόπων καὶ ἀσυνήθων πραγμάτων. Ὁ γύφτος, κατ' ἄλλας παροιμίας (βλ. γύφτος 8. 9), παντελῶς ἀδύνατον δὲν εἶναι νὰ χειροτονηθῇ ἱερεύς, ἀλλὰ θ' ἀποδειχθῇ ταχέως ἀνάξιος τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀξιώματος.

43α. Εἴδαμε δὲν εἴδαμε,
Γιάννη τὸν ἐβάλαμε.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 4.

*44. Εἴδαμέν σε καὶ εἰς τὰ Φῶτα,
τὸ κερίν σου φόλλη.
(Βυζαντινή. Ἀθων. Γ', 22 τ. Α' σ. 15).

Ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ τροχαϊκῆς τετραποδίας καὶ τριποδίας. Ἐλέγετο ἴσως πρὸς τοὺς καυχωμένους, ὅτι εἶναι ἀφειδεῖς καὶ φιλότιμοι τῆς ἀφειδωλίας σου, λέγει, ἐλάβομεν πεῖραν καὶ κατὰ τὰ Φῶτα, ὅτε ἡ λαμπάς σου ἦτο μικρά, ἀξίας μιᾶς φόλλεως μόνον. Ὅθεν ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς λαμπάδος ἣν φέρει ὁ ἐκκλησιαζόμενος, ἀσφαλῶς δύναται νὰ κριθῇ, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἂν εἶναι γλίσχρος ἢ δαψιλής· ἀληθῶς δὲ καὶ σήμερον κατὰ τὴν νύκτα τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ὅτε περιάγεται ὁ Ἐπιτάφιος, ἢ τὴν τοῦ Πάσχα ὅτε τελεῖται ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως, ἡ προσέλευσις εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ κηρίου ἀντὶ λαμπάδος εὐμεγέθους εἶναι ἔνδειξις ἢ ἐνδείας ἢ μικροπρεποῦς φειδωλίας. Διότι νῦν μόνον κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐκείνας λαμπαδηφοροῦσιν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὰ Φῶτα. Καίτοι δ' ὁ ἁγιασμὸς τῶν ὑδάτων κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων γίνεται τὴν πρωΐαν τῆς 6 Ἰανουαρίου,[1]) παλαιότερον ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ νῦν ἀκόμη ἔν τισιν

[1]) Οὕτως ὁρίζεται καὶ ἐν τοῖς τυπικοῖς (Βλ. Μαρᾶ Τυπικὸν Ἐνετ. 1685 σ. 54. Τυπικὸν Ἐκκλησιαστικόν. Ἐν Κων)πόλει 1838 σ. 66).

ἐκκλησίαις, οἳ ἐκκλησιαζόμενοι κρατοῦσιν ἀνημμένα κηρία. Φαίνεται δ' ὅτι καθ' οὓς χρόνους ἐποιήθη ἡ παροιμία συνειθίζετο ἡ λαμπαδηφορία· ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἑορτῆς, τὰ Φῶτα. Σημειωτέον δ' ὅτι πρότερον ἤγετο πιθανῶς ἡ ἑορτὴ τὴν νύκτα Ὁ Μαυρίκιος ἐν τῷ Συναξαριστῇ λέγει (κατὰ τὴν παράφρασιν τοῦ Νικοδήμου Ἁγιορείτου, ἐκδ. Ζακύνθου 1868 τ. Β', σ. 18), ὅτι «τὰ ἅγια Θεοφάνεια — ἑορτάζομεν σήμερον — τὴν ἀγρυπνίαν τελοῦντες ἀφ' ἑσπέρας». Σαφέστερον δὲ φαίνεται τοῦτο ἐκ τοῦ λόγου τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς τοὺς ἀπολιμπανομένους τῶν θείων συνάξεων (τ. 49 σ. 365 - 6 Migne : «Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν (ὁ Χριστὸς) ἐβαπτίσατο καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἡγίασε φύσιν. Διάτοι τοῦτο καὶ ἐν μεσονυκτίῳ κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἅπαντες ὑδρευσάμενοι οἴκαδε τὰ νάματα ἀποτίθενται».

44α. Εἶδα τὸν οὐρανὸ σφοντύλι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. φαίνομαι 16.

44β. Εἶδεν τὸ 'κ εἶδεν κ' ἐσ'ασ'ήρεψεν.
(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Εἶδε ἐκεῖνο ποῦ δὲν εἶχεν ἰδῇ καὶ τὰ ἔχασε. Ἐπὶ ὀψιπλούτων καὶ ἐπὶ ἀπαίδων ἐν πρεσβυτικῇ ἡλικίᾳ τεκνοποιούντων.

45. «Εἶδες ἄσπρο γάιδαρο; — Οὔτε ἄσπρο, οὔτε μαῦρο».
(Ἀθηναϊκή. Νεα. 504 καὶ Καμπ. ἱστ. Α', 344).

Βλ. ἀρ. 46. 48, πρβλ. ἀρ. 1. Ἐπὶ τῶν ἀποστεργόντων νὰ ὁμολογήσωσι ἐρωτώμενοι γνωστὰ αὐτοῖς πράγματα, ἐκ φόβου μὴ πάθωσί τι κακόν· ἐπίσης ἐπὶ τῶν μὴ πολυπραγμονούντων περὶ ξένων ὑποθέσεων, καὶ ἐπὶ τῶν ἀρνουμένων ν' ἀποκριθῶσιν εἰς ἐρωτήσεις ἀδιαφόρους εἰς αὐτούς. Ὁ μῦθος ὅτι ἕνας Τοῦρκος ἠρώτησε μία φορὰ ἕνα Ἀθηναῖον ποῦ ἀνέβαινεν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Ἀθήνα ἂν εἶδε 'ς τὸ δρόμο του ἕναν ἄσπρο γάιδαρο. Ἐκεῖνος εἶπε πῶς τὸν εἶδε, καὶ ὁ Τοῦρκος τότε τὸν πῆρε μαζί του καὶ γύρευαν τρεῖς ἡμέρας τὸ γάιδαρό του. Μετὰ καιρὸ ἐρώτησε κάποιος τὸν ἴδιο Ἀθηναῖο, ἂν ἔτυχε νὰ ἰδῇ ἕναν ἄσπρο γάιδαρο, καὶ αὐτὸς θυμήθηκε τί εἶχε πάθῃ καὶ εἶπεν ἀμέσως πῶς οὔτε ἄσπρο οὔτε μαῦρο γάιδαρο εἶδε.

46. « Εἶδες μαῦρο; — Μηδὲ μαῦρο, μηδὲ γαλανό ».
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην

46α. Εἶδές με, φάε με.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Πρβλ. ψάρι 17. Ὑποτίθεται λέγον τὸ ψάρι. Ὅτι τοὺς ἰχθῦς πρέπει νὰ τρώγωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν προσφατωτάτους.

46β. Εἶδες φοῦρνο· νά χε ἰδῇς καὶ κάστρο;
(Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου).

Βλ. ἀρ. 11.

47. Εἶδε τὸν ἥλιο πιὸ μπροστά.
(Β. 69, 53. - Πάρου παρὰ Φρ. Σαρρῆ).

Ἦλθε πρότερος εἰς φῶς, εἶναι πρεσβύτερος, ὅθεν καὶ πεῖραν ἔχει πλείονα.

47α. Εἶδε φοῦρνον καὶ τοῦ φάνη κάστρον.
(Ἀρτοτίνης Δωρίδος. Ἐφ. Φιλομ. 1898 σ. 1673).

Βλ. ἀρ 11. Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀγνοίας θαυμαζόντων τὰ μικρὰ καὶ εὐτελῆ.

48. « Εἶες ἄσπρο βοῦ; — Μή' ἄσπρο, μήε μαῦρο ».
(Καρπάθου. ΖΑ. 352, 184 καὶ παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου [Εἶ. μαῦρο β. μήε μ. μ. ἄ.]).

Βλ. ἀρ. 45.

49. « Εἶν' ἄσπρα τὰ μαλλιά σ'; — Τώρα σ' τὰ ῥήχνω καὶ τὰ βλέπις ».
(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [μαλλιά μ'; Τ. σ' τὰ ῥ. κάτω καὶ] καὶ παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Πρβλ. τὴν ἑπομένην. Εἰρωνικῶς πρὸς τοὺς ἐνοχλοῦντας διὰ μωρῶν ἐρωτήσεων.

50. « Εἶναι πολλὰ 'ς τὸ μύλο; — Σὰν πᾶς βλέπεις ».
(Ἀρτοτίνης Δωρίδος. Ἐφ. Φιλομ. 1868 σ. 1673 [π. ἀλέσματα; Σὰν πᾶς 'ς τὸ

μ. βλ.] - Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. - Μισενικόλα Καρδίτσης παρ' Ἀθ. Λαδιᾶ. - Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Εἶνι πουλλὰ 'ς τοὺ μύλου; Τώρα σὰν π. γλέπ'ς.]).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Καὶ αὕτη λέγεται εἰρωνικῶς πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας περὶ πραγμάτων, ὧν αὐτοὶ πρόκειται μετὰ μικρὸν νὰ λάβωσιν ἀκριβεστάτην γνῶσιν.

50α. Εἶχα καιρὸ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, κ' ἐβούρκωσα νὰ κλάψω.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [ἤ, κ' ἐφούσκωσα νὰ]).

Πρβλ ἀρ. 14. Εἰρωνικῶς πρὸς ἀνθρώπους, περὶ ὧν ἥκιστα φροντίζομεν.

51. Ἔκαμε λιοκάλυβο ἕως νὰ τὸν ἰδῇ.

(Κυθήρων. Πανδώρ. ΙΒ' σ. 287. - Β. 74. 120 [Ἔκαμα γιὰ κάλυβο (!) 'ς τὰ μάτια ὡς νὰ τὸν ἰδῶ.]).

Λιοκάλυβο ἢ ἀλιοκάλυβο (ἐκ τοῦ ἥλιος καὶ καλύβα) ἐν ἀρχῇ βεβαίως θὰ ἐσήμαινε καλύβην προφυλάττουσαν ἀπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου· νῦν δὲ σημαίνει τὸ σχῆμα τοῦ ἀποσκοποῦντος, τοῦ θέοντος δηλ. τὴν χεῖρα πρὸς τὸ μέτωπον, ὅπως διακρίνῃ καλῶς πόρρω τι ἀντικείμενον. Ἡ φράσις ἐπὶ τοῦ ἀνυπομόνως προσδοκῶντος νὰ ἴδῃ τινά·

52. Ἔκανι τοὺ τρέχα νὰ δῇς.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἀπόκρισις τοῦ ἀπαξιοῦντος νὰ πληροφορήσῃ τὸν ἐρωτῶντα, εἰς τὴν ἐρώτησιν: Τί ἔκανε;

53. Ἐκεῖνον ποῦ βλέπει ὁ παπᾶς, ἐκεῖνον θυμιάζει.

(Χίου. Καν. 238, 187).

Βλ. ἀρ. 88. 93, θωρῶ 10. 11, πρβλ. ἀρ. 81, παπᾶς 60. Ὁ παρὼν κατὰ τὴν διανομὴν μετέχει αὐτῆς, οἱ δ' ἀπόντες οὐδεμίαν πρέπει νὰ ἔχωσιν ἀξίωσιν Ἔχει ἐπίσης καὶ τὴν ἔννοιαν ὅτι συμπαθοῦμεν μᾶλλον πρὸς ἐκείνους, οὓς συνεχῶς βλέπομεν, ἐνῷ ἀδιαφοροῦμεν περὶ τῶν σπανίως ἐπισκεπτομένων ἡμᾶς (πρβλ. μάτι 59). Καὶ ἄλλως ὅτι περὶ τῶν παρόντων πρέπει νὰ μεριμνῶμεν, λησμονοῦντες τὰ παρελθόντα. Ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θυμιάματος διὰ

τοῦ θυμιατηρίου ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἢ τοῦ διακόνου ἑκάστου τῶν παρόντων, ὅστις θυμιαζόμενος προσκλίνει τὴν κεφαλὴν εὐχαριστῶν.

54. Ἔλα, παπποῦ μου,
νὰ δῇς τὰ γονικά σου.
(Ἀνατ. Ἐπιθ. Α', 452, 11).

Βλ. δείχνω 14.

55. Ἐρεύτηκα τὸν εὔταλο,
ὁποῦ φαγα 'ς τὴν Ἔγριπο,
μὰ δέν τον ἤφαγα ἐγώ,
μηδ' εἶδα ἄλλον νὰ τὸν τρώ',
μόν' εἶχα ἕνα σύντεκνο
κι' ὁ σύντεκνός μου σύντεκνο,
καὶ τοῦ συντέκνου ὁ σύντεκνος
εἶδεν ἄλλον ποῦ τρῶγέν τον.
(Καρδαμύλων Χίου. Νεα. 435).

Βλ. ἀρ. 107β. 108, ξέρω 48. Εὔταλος ὄνομα ἰχθύος, ἀλλ' ἀγνοῶ τίνος. Τὸ ἀσύνηθες καὶ πᾶν μέτρον ὑπερβαῖνον μῆκος τῆς παροιμίας προέρχεται πιθανώτατα ἐκ προσθηκῶν, γενομένων εἰς αὐτήν, ἵνα καταστῇ γελειότερον τὸ πρᾶγμα διὰ τὴν πολλὴν ὑπερβολήν. Εν ἀρχῇ ἴσως ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τελευταίου στίχου: «Ἐρεύτηκα τὸν εὔ. ὁποῦ εἶδ' ἄλλον ποῦ τρῶγέν τον.» Λέγεται δ' ἐπὶ ἀλαζόνων, κομπορρημονούντων διὰ τὰς πράξεις ἄλλων, εἰς τὰς ὁποίας προσπαθοῦσι νὰ δείξωσιν ὅτι δὲν εἶναι καὶ αὐτοὶ ἀμέτοχοι. Προσέτι ἐπὶ τῶν διαδιδόντων φήμας ἀδεσπότους, ὧν ἀδύνατον νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ἀλήθεια. Παραπλησία ἡ **Ρωσ.** Καλαῖς οἱ πιττίτσαις μὲ μπιζέλια· ἐγὼ δὲν ἔφαγα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν πάππον μου ἄκουσα, καὶ ὁ πάππος μου εἶδε πῶς ὁ μουζῖκος 'ς τὴν ἀγορὰ ἔτρωγε (Dal II, 231).

56. Ἔρχου καὶ ἴδε.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 173, 27. — Β. 354, 57).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου α', 47. ια', 34. Μὴ πιστεύσῃς πρὶν ἴδῃς.

57. Ἔχει τὰ οὔκαρα καὶ δὲν βλέπει ;
(Μα. 19).

Τὴν λέξιν οὔκαρα ἀγνοῶ· ὑποθέτω ὅτι δὲν ἔχει τι κοινὸν πρὸς τὸ ἀνάκαρα, ἐν τῇ φράσει «δὲν ἔχω ἀνάκαρα νὰ σηκωθῶ».

58. «Ἡ μύτη σου τρέχει.—Χειμῶνας εἶνιν.— Ἀμ' εἶδά σι κὶ τοὺ καλοκαῖριν.»
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ξέρω 12.

58α. «Ἤρθα, Μάικω, νὰ σὲ ἰδῶ.
—Στέκα, γιέ μου, τήρα με».
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐπὶ τῶν δι' ἀσκόπων ἐπισκέψεων ἢ ἐρωτήσεων ἐνοχλούντων τοὺς ἄλλους.

59. «Θὰ πηδήσω, τάττα.
—Νὰ σὲ ἰδῶ, παιδί μου».
(Πτζ. 243, 369. — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Θὰ μπ'δήσου, μπαμπᾶ. Νά σε ἰ. πιδάκι μ']).

Βλ. ἀρ. 82. Ἐπὶ νέων ἀπείρων, καυχωμένων ὅτι εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐκτελέσωσιν ἔργον, προδήλως ἀνώτερον τῶν δυνάμεων αὐτῶν.

60. Θαρροῦσιν οἱ μαυρομμάταις,
πῶς δὲν ἐβλέπουν οἱ ἀσπρομμάταις.
(Καρπάθου. ΖΑ. 353, 219).

Βλ. θεωρῶ 3. Ἐπὶ φιλαύτων, ὑποτιμώντων τὴν ἀξίαν τῶν ἄλλων.

61. Θέλεις νὰ ἰδῇς τὴν νύχτα ; κλεῖσε τὰ μάτια σου.
(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Πρβλ. ἀρ. 22. 50, ἀλάργα 4, σκοτάδι 1. 2. Ἐπὶ τῶν δυσπιστούντων εἰς ἀκούσματα, ὧν τὴν ἀκρίβειαν δύνανται προχείρως νὰ ἐλέγξωσιν. Παραπλησία ἡ **Τουρκ.** Κὶὸρ γιανινὰ βαρίντζα, σέντε γκιοζουνοὺ καπὰ = ἂν πᾷς νὰ ἰδῇς τυφλόν, κλεῖσε τὰ μάτια. (Μαλλοὺφ 33, 23).

*62. Ἰδὼν ποτέ τις παλάτιον, τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ἐνέπρησεν.
(Βυζαντινή. Αἰσώπ. κωμ. 19. τ. Α' σ. 4).

Ἡ ἀλφαβητικὴ τάξις εἶναι τεταραγμένη ἐν τῷ κώδικι τοῦ Μονάχου, διότι ἡ παροιμία εἶναι τεταγμένη μεταξὺ τῶν ἀπὸ τοῦ Τ ἀρχομένων· ἐν δὲ τῷ τῆς Μόσχας ἔχει ὀρθῶς, διότι γράφεται: Τίς ποτε ἰδὸν π. Ἀλλ ἕνεκα τῆς προτάξεως τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας, εἰκάζω ὅτι παρεφράσθησαν δύο λέξεις τῆς παροιμίας, ἧς ὁ δημώδης τύπος θὰ εἶχε πιθανῶς ὧδε: « Κάποιος ἰδὼν παλάτιον τὸν οἰκόν του ἐνέπρησεν », ἀποτελῶν τετράμετρον ἰαμβικὸν στίχον. — Ἡ ἔννοια εἶναι σαφής· ἐλέγετο ἴσως ἐπὶ τῶν ὀλιγωρούντων τῶν οἰκείων, διότι ἀδυνατοῦσι νὰ ἐξισωθῶσι πρὸς ἄλλους πλουσιωτέρους.

*63. Κάθου βλέπε τὴν αὐλὴν καὶ μὴ τὴν θάλασσαν.
(Βυζαντινή. Σαθ. ΜΒ. Ε', 541).

Ἡ παροιμία κεῖται ἐν μόνῳ τῷ ὑπ' ἀρ. 1182 κώδικι τῆς Παρισινῆς βιβλιοθήκης τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, τῷ περιέχοντι ἔργα τοῦ Ψελλοῦ, μεταξὺ καὶ ἄλλων ἐξηγήσεων «τῶν παρ' ἡμῖν ἀστείων λόγων καὶ δημωδῶν». Ἐπάγεται δ' εἰς ταύτην ὁ Ψελλὸς ἀναγωγικὴν ἑρμηνείαν, ἐξ ἧς οὐδὲν συνάγεται περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς παροιμίας. Θάλασσα κατ' αὐτὸν εἶναι ὁ βίος, αὐλὴ δ' ὁ παράδεισος ἢ καὶ ἄλλως ἡ περὶ τὰ θειότερα τῶν ὄντων εἰσαγωγή Προτρέπει δ' ἡ παροιμία, ὡς διδάσκει ὁ Ψελλός, νὰ μὴ ἐνατενίζωμεν πρὸς τὴν θάλασσαν μηδὲ νὰ ταραττώμεθα ἐξ αὐτῆς περὶ τὸν πνευματικὸν πλοῦν, ἀλλὰ νὰ στραφῶμεν περὶ τὸν θεωρητικὸν βίον προσδοκῶντες οὕτω τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. — Ἡ κατανόησις τῆς παροιμίας εἶναι βεβαίως δυσχερεστάτη, διότι δὲν εἶναι γνωστὴ ἀντίστοιχος ἄλλη σημερινή, ὅπως ἐκ τῆς χρήσεως ταύτης φωτισθῶμεν. Εἰκασίας πολλὰς ἠδύνατό τις νὰ φέρῃ· ὅτι παραινεῖ ἴσως ν' ἀσχολώμεθα περὶ τὰ ἴδια ἡμῶν ἔργα, ἀφροντιστοῦντες τῶν ἀλλοτρίων καὶ πόρρω ἡμῶν κειμένων ἢ ὅτι ἀποτρέπει ἀπὸ τοῦ κατὰ θάλασσαν πλοῦ πρὸς πορισμὸν τοῦ βίου, ὡς πολλαὶ ἄλλαι, καταχωριζόμεναι ἐν λ. θάλασσα, παραπλησία οὖσα πρὸς τὴν εἰς παροιμίαν μεταπεσοῦσαν γνώμην τοῦ κωμικοῦ Ἀντιφάνους: «ἐν γῇ πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτοῦντα πλεῖν», περὶ ἧς βλ. λ. θάλασσα 17. Ἀλλ' ἐκ τοιούτων εἰκασιῶν οὐδὲν ἀσφαλὲς συνάγεται

πόρισμα, ὅταν δὲν ἔχωμεν προσεπιμαρτυροῦσαν καὶ τὴν χρῆσιν σημερινῶν ὁμοίων παροιμιῶν.

64. Καθὼς μὲ βλέπεις καὶ σὲ βλέπω.

(Κοινοτάτη | ἡ: Ὅπως μὲ] — Κοραῆ Πλούταρχ. τ. Α' σ. κϛ'. — Βυζάντ. λ. βλέπω).

Βλ. τηρῶ 1. Παροιμιώδης φράσις πρὸς βεβαίωσιν ὅτι ὁ λέγων ἰδίοις ὄμμασιν εὐκρινῶς εἶδέ τι, ἢ ὅτι τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον εἶναι ἀσφαλὲς καὶ ἀναμφισβήτητον. Ὁ Κοραῆς ἀναφέρει δύο ὅμοια παλαιὰ παραδείγματα ἐκ τοῦ Σοφοκλ. Ἠλ 876: «Πάρεστ' Ὀρέστης ἡμιν, ἴσθι τοῦτ' ἐμοῦ | κλύουσ', ἐναργῶς, ὥσπερ εἰσορᾷς ἐμέ»· καὶ ἐκ τοῦ Εὐριπίδ. Ἑλέν. 118 «(εἶδον) ὥσπερ σέγ', οὐδὲν ἧσσον, ὀφθαλμοῖς ὁρῶ». Βλ. προσέτι αὐτ. 122: «αὐτὸς γὰρ ὅσσοις εἰδόμην ὡς νῦν σ' ὁρῶ». Γαλλ. Comme je vous vois. — Ῥωμουν. Cum te ved shi cum me vedji = καθὼς σὲ βλέπω καὶ καθὼς μὲ βλέπεις (Zanne 6261).

65. Καὶ τὸ δεῖ καμάρην ἔχει.

(Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Βλ. ἀρ. 66. 115, ἀπάντημα 1. 2, θωριὰ 2. Βλ. τὴν ἑρμηνείαν ἐν λ. ἀπάντημα 1. Πρβλ. τὴν Γερμαν. Sehen thut den Augen wohl = τὸ ἰδεῖ κάνει καλὸ 'ς τὰ μάτια (W. IV, 504, 94).

66. Καὶ τὸ ἰδεῖ παρηγοριά ναι, καὶ τὸ πιάσαι χάριν ἔχει.

(Β. 125, 128).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

67. Κάλλια νὰ μᾶς ἀκοῦνε, παρὰ νὰ μᾶς βλέπουνε.

(Πελοποννήσου).

Πρβλ. ἀρ 69. 101, ἀκούω 2. Ἐπὶ ἀνδρῶν ὀνομαστῶν, οἵτινες ἐν κοινωνίαις καὶ ὁμιλίαις πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοὺς ἐλέγχονται ὑποδεέστεροι τῆς φήμης των. Λέγεται ὅτι τοῦτο εἶπέ ποτε καὶ ὁ Νικηταρᾶς πρὸς τὴν σύζυγόν του, παροτρύνουσαν αὐτὸν ν' ἀποδημήσῃ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, δεχόμενος τὴν πρόσκλησιν φιλελλήνων τινῶν. Κατ' ἄλλους δ' εἶπε τοῦτο ὁ Κολοκοτρώνης πρὸς τὸν Νικηταρᾶν.

*68. Καλὸν ὁ εἶδες καὶ μὴ καλὸν ὁ μὴ εἶδες.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 174. Ἐν τῷ βαροκιαν. Καλὸν ὁ μὴ).

Ὅτι ποθεῖ ὁ ἄνθρωπος μόνα τὰ γνωστὰ αὐτῷ πράγματα, ἀδιαφορεῖ δὲ πρὸς τἄγνωστα. Ἀντίστοιχος ἡ σημερινὴ ἐν λ. μάτι 64, ὅπου ἀναγράφονται παράλληλοι γνῶμαι καὶ παροιμίαι. Παραβλητέα πρὸ ταύτην καὶ ἡ ἑξῆς γνώμη βυζαντινοῦ συγγραφέως τοῦ ΙΒ΄(;) αἰῶνος: «Τὰ μὴ βλεπόμενα δυσχερῆ τῶν βλεπομένων κουφότερα ὑπὸ κουφότητος κρίνουσι» (Byz. Zts. VI, 143)· πρὸς δὲ ἡ παρὰ Timoschenk σ. 33 ἀναφερομένη **Ῥωσ.** παροιμία: Ksto vidisch, tem i bredisch = ὅ τι εἶδες ἐκεῖνο ὀνειρεύεσαι· καὶ τἀνάπαλιν Tsebo ne vidisch, tem i ne bredisch = ὅτι δὲν εἶδες ἐκεῖνο δὲν ὀνειρεύεσαι (Dal. 682).

69. Καλύτερα νὰ τὸν ἰδῇς, παρὰ νὰ τὸν ἀκούσῃς.

(Ἠπείρου. ΖΑ. 200,65).

Πρβλ. ἀρ. 67. Ἐπὶ ἀνοήτου εὐειδοῦς.

70. Κάποιος δὲν εἶγδε παλάτι,
κ' εἶδε φοῦρνο κ' ἐθαγμάθη.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 11.

70α. Κάποιους δὲν εἶδι κάστρου, εἶδι φούρνουν κὶ θάμαξι.

(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου).

Βλ. ἀρ. 11.

71. Κάπου μ' εἶδες, κάπου σ' εἶδα, κάπου σὲ παραγνωρίζω.

(Βερ. 76, 3. - Β. 137, 314. - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

72. Κάπου σ' εἶδα, κάπου μ' εἶδες.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 624 [Κ. μ' εἶδες, κ. σ' εἶδα.] - Κύπρου Πανδώρ. ΙΘ', 414 [ὁμ.] Πολίτου ΝΕΜ. σ. 341. - Ἀνατ. ἐπιθ. Α', 511, 216. - Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Κ. σέ ειδα, κ. μέ εἰ.]).

Κατὰ τὰς δημώδεις δοξασίας, οὕτω προσαγορεύουσιν ἀλλήλας εἰς τὸν Κάτω κόσμον αἱ ψυχαὶ τῶν συγγενῶν, μάλιστα αἱ τῶν συζύγων ἀλλήλας καὶ αἱ τῶν τέκνων τὰς τῶν γονέων. Διότι πιστεύεται ὅτι ἡ ψυχὴ λησμονεῖ τὰ πάντα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἰσχυρότατοι εἶναι οἱ δεσμοὶ τῆς συγγενείας, διατηρεῖ ἀμυδρὰν καὶ συγκεχυμένην μνήμην τῆς μορφῆς τῶν συγγενῶν. Σημειωτέον ὅτι ἡ δοξασία αὕτη εἶναι ἀντίθετος πρὸς ἑτέρας, καθ' ἃς αἱ ψυχαὶ ἐν τῷ Ἅδῃ ὑποδέχονται τὰς νεωστὶ κατερχομένας τῶν συγγενῶν, καὶ καθ' ἃς οἱ νεκροὶ μεταδίδουσι παραγγελίας τῶν ζώντων εἰς τοὺς ἐν τῷ Ἅδῃ γνωρίμους (Βλ. Πολίτου ΝΕΜ. σ. 341 κέ.). Τοιαύτη ἀντίφασις παρατηρεῖται καὶ ἐν ταῖς δοξασίαις τῶν ἀρχαίων περὶ τῶν μετὰ θάνατον. Καίτοι ἀπὸ τῶν χρόνων τοὐλάχιστον τοῦ Ἀριστοφάνους ἐπίστευον ὅτι πίνουσιν οἱ νεκροὶ τὸ ὕδωρ τῆς Λήθης (ὅπερ ἀναφέρουσι καὶ σημεριναὶ δοξασίαι: βλ. ΝΕΜ. 355 κέ.), καὶ ἐν μεταγενεστέραις ἐπιτυμβίοις ἐπιγραφαῖς ἀναφέρεται τὸ τῆς Λήθης πῶμα, ἐν ἄλλαις πάλιν ἐπιγραφαῖς ἐκδηλοῦται ἡ προσδοκία συνενώσεως ἐν τῷ Ἅδῃ τῶν διὰ τοῦ θανάτου χωρισθέντων συγγενῶν (Πρβλ. Rohde Psyche σ. 290. 670. 678. A. Dieterich Nekyia σ. 90 κέ.) — Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ ἀχαρίστων, οἵτινες ὄχι μόνον δὲν ἀποδίδουσι τὰς χάριτας, ἀλλὰ καὶ ἀποφεύγουσι νὰ συναντήσωσι τοὺς εὖ ποιήσαντας αὐτοὺς καὶ προσποιοῦνται ὅτι δὲν τοὺς ἀναγνωρίζουσιν.

73. Κατὰ ποῦ βλέπ'ς, μαθαίνις.

(Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλέπων τοὺς ἄλλους καὶ μιμούμενος τὸ παράδειγμα αὐτῶν διδάσκεσαι καὶ τελειοποιεῖς τὰ ἔργα σου. Ὁμοία ἡ **Ἰταλ.** Veder fare, saper fare = βλέποντας νὰ κάνουν, μαθαίνεις νὰ κάνῃς (Castagna 15, 30).

74. Κάτσ' αὐτοῦ, παραδαρμένε, κι' ὅ τι δῇς μὴ μολογήσῃς.

(Βλ. Κατζιούλ. 398.—Κατζιούλ. Ἐπίμ. 84.—Ἠπείρου. Ἀρ. 1715.—Β. 139,340).

Ἐπὶ τῶν ἀναγκαζομένων νὰ ὑπομένωσιν ἀγογγύστως δεινοτάτας ὕβρεις. Ὁ μῦθος περὶ μοιχαλίδος λεγούσης ταῦτα πρὸς τὸν ἄνδρα της, ὅστις εἰς τὴν βίαν ὑπείκων, ἠδυνάτει ν' ἀμυνθῇ ὑπὲρ τῆς τιμῆς του.

75. Κ' ἕνα μικρὸ παιδὶ τὸ βλέπει.
(Κοινή. Βλ. Κατζιούλ. 1164).

Βλ. τὴν ἑπομένην, ἀγροικῶ 1, ξέρω 109, πρβλ. ξέρω 107. Ἐπὶ φανερῶν καὶ σαφῶν πραγμάτων ἢ λόγων, προσιτῶν εἰς τὴν διάνοιαν καὶ μικροῦ παιδός. Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εὑρίσκομεν συνηθεστάτας ὁμοίας φράσεις· οἷον τὰ ἐπικὰ «καὶ νήπιος ἔγνω» (Ἰλ. Ρ. 32. Υ, 198. Ἡσιόδ. Ἔργ. 218). καὶ: «γνωτὸν δὲ καὶ ὃς μάλα νήπιός ἐστιν» (Ἰλ. Η, 401. Ὀδ. Ω, 182 · καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ: «τοῦτο δὲ κἂν παῖς γνοίη» (Πλάτ. Εὐθύδ. 279 d)· «ἀλλ' ἔγωγε οὐδ' ἂν παῖδα ᾤμην τοῦτο ἀπορῆσαι» (αὐτ. 301 c)· «δῆλον τοῦτό γε ἤδη καὶ παιδί» (Πλάτ. Συμπ. 204 B)· «καὶ παιδὶ εἶναι δῆλα» (Παυσαν. Ζ', κγ', 6). Καὶ ἐν ξέναις γλώσσαις: **Ὁλλανδ.** Een Kind zou merken = ἀπαράλλ. (W. II, 1322, 1149). — **Γερμ.** Das kann selbst ein Kind merken = κ' ἕνα παιδὶ μπορεῖ νὰ τὸ ἰδῇ (αὐτ. 1320, 1106). Das sieht ein Kind ein = τὸ καταλαβαίνει ἕνα παιδί (αὐτ. 1321, 1123). Jedes Kind versteht's (weiss es) = κάθε παιδὶ τὸ καταλαβαίνει· ἤ, τὸ ξέρει (αὐτ. 1325, 1209. Βλ. αὐτ. 1320, 1102. 1321, 1122. 1322, 1149). Es wissen's die Kinder auf der Gasse = τὸ ξέρουν τὰ παιδιὰ 'ς τὸ δρόμο (W. V, 312, 601).

76. Κ' ἕνας στραβὸς τὸ βλέπει.
(Κοινοτάτη. — Ἐφημ. Φιλομ. 1869 σ. 1825 [ἤ: Καὶ ὁ στρ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Οὕτως εἶπε καὶ ὁ Ὅμηρος: «Καὶ κ' ἀλαός τοι, ξεῖνε, διακρίνειε τὸ σῆμα | ἀμφαφόων» (Ὀδ. Θ, 195). Ἦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις συνηθεστάτη ἡ χρῆσις τῆς παροιμιώδους ταύτης φράσεως κατὰ διαφόρους τύπους: «δῆλον καὶ τυφλῷ γνῶναι τοῦτο» (Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 48)· «δῆλόν ἐστι καὶ τυφλῷ» (Μακάρ. 229. Πλουτάρχ. ὅτι οὐκ ἐστι ζ. κατ' Ἐπίκ. 17 σ. 1098 f. Ἀκομινάτ. τ. Α' σ. 217, 8. Β' σ. 264, 19 Λάμπρ.)· «τυφλῷ δῆλα» (Σχολ. Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 48. Στοβ. ΡΙϹ', 49. Ἀκομινάτ. τ. Α' σ. 327, 5)· «καὶ τυφλῷ δῆλον» (Πλάτ. Σοφιστ. σ. 241 d. Πολιτ. Η' σ. 550 d. Μένανδρ παρὰ Σχολ. Πλάτ. Σοφιστ. σ. 241 d. FCG. IV, 103, 5. 200, 11. CAF. 126, 434. 33, 111. Πολυβ. ΙΗ', δ', 4. Πλουτάρχ. Συμπ. Β', α', 9, 3 σ. 633 c. Δίων. Κάσ. ΞΑ', 5. Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. Θ, 195 σ. 1591, 46. Μακάρ. 391).

Παρὰ Ῥωμαίοις: Apparet id quidem-etiam caeco (Liv. 32, 34, 3). Caecis hoc, ut aiunt, satis clarum est (Quintil 12, 7, 9). Atqui haec-vel caeco perspiqua est (Boeth. consol. philos. 3, 9. Βλ. Otto 276, πρβλ. 816). — **Γαλλ.** Un aveugle y mordrait (W. I, 402, 36). — **Ὁλλανδ.** Een blinde zou't wel zien, en een nar bemerken = ἕνας τυφλὸς μπορεῖ νὰ τὸ ἰδῇ κ' ἕνας τρελλὸς νὰ τὸ παρατηρήσῃ (αὐτ. 405, 96). — **Γερμ.** Das kann ein Blinder sehen = αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ ἰδῇ τυφλὸς (αὐτ. 95. Βλ. αὐτ. 106. 402, 36). Die Blinden sehen's, die Narren merken's = οἱ τυφλοὶ τὸ βλέπουν, οἱ τρελλοὶ τὸ παρατηροῦν (αὐτ. 401, 23). Das kann ein Blinder sehen und ein Ochs verstehen = αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ ἰδῇ ἕνας τυφλὸς καὶ νὰ τὸ καταλάβῃ ἕνα βόιδι (αὐτ. 405, 96).

77. Κ' ἐσένα κιτάζι, κ' ἐμένα βλέπι.
(Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 190, 142).

Ἐπὶ παραβλῶπος.

78. Κλείνει τὰ μάτια καὶ θαρρεῖ πῶς ἄλλος δὲν τὸν βλέπει.
(Ἀθηνῶν).

Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ δικαιολογήσωσιν ἀτόπους πράξεις των διὰ προφάσεων παραλόγων, καὶ ἐπὶ τῶν νομιζόντων ὅτι δύνανται ἀρνούμενοι τὰ ὑπ' αὐτῶν γενόμενα νὰ διαλάθωσι τοὺς ἄλλους. Ὁμοία ἡ ῥῆσις τοῦ Πολυβίου (Δ', κζ', 7): «. . τὸ δοκεῖν ἐάν τις αὐτὸς ἐπιμύῃ, μηδὲ τοὺς πέλας ὁρᾶν». Συνηθεστάτη ἐν ταῖς ἄλλαις εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις εἶναι ἡ παρομοίωσις τῶν τοιούτων πρὸς τὰς στρουθοκαμήλους, αἵτινες, ὡς ἐσφαλμένως πιστεύεται, διωκόμεναι κρύπτουσιν εἰς τὴν ἄμμον τὴν κεφαλήν, καὶ μὴ βλέπουσαι τὸν ἐχθρὸν νομίζουσιν ὅτι καὶ εἰς τοῦτον εἶναι ἀφανεῖς. Ἡ παρομοίωσις φέρεται ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Wander καὶ ὑπὸ τὸν τύπον παροιμιῶν **Γερμαν.** Wenn der Strauss den Kopf in den Sand stekt, ist er nicht verborgen = ἂν τὸ καμηλοποῦλι χώνῃ τὸ κεφάλι 'ς τὸν ἄμμο δὲν κρύβεται (W. IV, 897, 5). Wenn der Strauss mit dem hals vnter einen zweig kompt, so meint er, er sei gar bedeckt = ὅταν τὸ καμηλοποῦλι σώσῃ καὶ βάλῃ τὸ λαιμό του ἀποκάτου ἀπὸ ἕνα κλαρί, στοχάζεται πῶς

ἔτσι ἔχει σκεπασθῇ (αὐτ. 6). Er macht's wie der Vogel Strauss, der den Kopf, um den Feind nicht zu sehen, unter die Flügel oder in den Sand steckt = τὸ κάνει σὰν τὸ καμηλοποῦλι, ποῦ γιὰ νὰ μὴν ἰδῇ τὸν ἐχθρὸ χώνει τὸ κεφάλι ἀποκάτω ἀπὸ τοῖς φτερούγαις του ἢ 'ς τὸν ἄμμο (αὐτ 898, 11).

79. Κόμα δὲν τοὺν εἴδαμι,
Γιάννι τοὺν εἴπαμι.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 92 [τὸν εἴδαμε Γιάννη τὸν εἴπαμε.] καὶ παρὰ Ι. Πρωΐου [Ἀκόμη]).

Βλ. ἀρ. 4.

79α. Κόσμο ἀκούγω καὶ κόσμο δὲ γλέπω.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Συνήθης ἱκεσία τυφλῶν ἐπαιτῶν. Λέγεται δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀναγκαζομένων νὰ οἰκουρῶσιν ἕνεκα σωματικῆς παθήσεως.

80. Μὴν τὸ κάμῃς νὰ τὸ δῶ,
γιατὶ θά βγω νὰ τὸ πῶ.

(Β. 164, 214 [ἰδῶ, νὰ μὴν ἔβγω καὶ τὸ εἰπῶ.] - Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Ἐπὶ ἀκριτομύθων δημοσιευόντων ὅ τιδήποτε ἴδωσιν ἢ ἀκούσωσιν.

80α. Μὴ σὲ διῶ καὶ γνεύεις.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Οὐδ' ὅταν σὲ ἴδω πνέοντα τὰ λοίσθια καὶ διὰ νευμάτων ἱκετεύοντα, θὰ ἐκτελέσω τὴν παράκλησίν σου.

81. Μήτε τὰ ὀπίσω βλέπει, μήτε τὰ ἐμπρὸς κυττάζει.

(Νε. 80, 509 [τ' ὀπίσω - τ' ἐμπρός] - Β[1]. 63, 22 [τὰ μπρός] - Βερ. 42, 16 [τὰ πίσω - τὰ μπρὸς] - Πολυλᾶ φιλολογικὴ γλῶσσα σ. 69).

Βλ. ξέρω 53, πρβλ. ἀρ. 53, παπᾶς 60. Ἐπὶ ἀφρόνων μήτε ἐκ τῆς πείρας διδασκομένων, μήτε τὰ ἐπακολουθήματα τῶν πράξεών των προβλεπόντων.

82. «Νὰ δράμου θέλω, μάννα μου
—Νὰ σὲ δῶ, παιδάκι μου».
(Κύμης. Τρίμ. σ. 66).

Βλ. ἀρ. 59.

83. Νὰ ἰδοῦμε ἢ ὡς τὸ τέλος ἢ ὡς τὸ θέρος.
(Πτζ. 262, 582).

Ἐπὶ πραγμάτων, ὧν οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ ἡ διάρκεια.

83α. Νὰ σὲ βλέπω καθὼς θέλω, καὶ νὰ κλαίω ὅσο δύναμαι.
(Βάρνερ: βλέπω 2).

«Νὰ σὲ βλέπω καθὼς θέλω» ἢ καὶ ἄλλως «καθὼς θέλει ὁ θεὸς» εἶναι εὐχὴ λεγομένη ὑπὸ ἀνθρώπου ἀγαπῶντος ἐκεῖνον ὑπὲρ οὗ εὔχεται Λεγομένη ὅμως ὑπὸ δυσμενοῦς εἶναι χλευασμός· καὶ ἵνα μὴ ὑπολειφθῇ τις ἀμφιβολία περὶ τούτου, προστίθεται καὶ τὸ δεύτερον κῶλον· εἴθε δηλ. νὰ ἐπισκήψωσι κατὰ τῆς κεφαλῆς σου ὅσα κακὰ ἐπιθυμῶ, ὥστε καὶ ἐμὲ αὐτὸν νὰ κινήσῃς εἰς δάκρυα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀπέχθεια τοῦ λέγοντος ὑποτίθεται μεγάλη. ἐπάγεται οὗτος μυκτηριστικῶς «ὅσο δύναμαι», ἐννοῶν ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ θρηνήσῃ ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τοιούτου ἀνθρώπου, οἱαιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν.

84. Νὰ τὸ γδῶ,
καὶ ψέματα νὰ τὸ πῶ.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

85. Νὰ τὸ ἰδῶ καὶ νὰ μὴν τὸ πιστέψω.
(Κοινή. - Β¹. 70, 6 [καὶ πάλιν νὰ μὴ] - Β. 171, 43 [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 12. 84, πιστεύω 2. 6. Ἐπὶ προσδοκίας μεγάλου τινὸς ἀγαθοῦ ἢ ἐπὶ ἀπίστων ἀκουσμάτων. Πρβλ. τὸ **Βουλγαρ.** As da ti kázvanj, ti da ne viárvash = ἐγὼ νὰ σοῦ λέγω, σὺ νὰ μὴν πιστεύῃς (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ).

86. Ὀλίγον κάθησε καὶ πολὺ νὰ ἰδῇς.

(Μα. 30. — Λελ. Ἐπιδ. 161 [Λίγο κάτσε καὶ]).

Βλ. καταλαβαίνω 3. 4.

87. Ὁ μαῦρος εἶδε τὴ χλοή, μὰ τὸν γκρεμνὸ δὲν εἶδε.

(Ἀθηναϊκή. Ἑδδομ. Α', 168).

Ἐπὶ τῶν εἰς μόνας τὰς ὠφελείας τοῦ ἔργου ἀποβλεπόντων, μὴ προσεχόντων δ' εἰς τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους συνεπάγεται· ὡς ὁ ἵππος τοῦ μύθου, εἰς ὃν ἀναφέρεται ἡ παροιμία, ὁ μόνον τὴν πλουσίαν βοσκὴν βλέπων, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν παρακείμενον κρημνόν.

*87α. Ὁ μὴ βλέπων διὰ κοσκίνου τυφλός ἐστιν.

(Βυζαντινή. Krumbacher Mosk. Samml. 27).

Σαφέστατα ἑρμηνεύει ταύτην ὁ παροιμιογράφος: «Ἀφορμὰς εἰς σύνεσιν εἰληφὼς ἀνήρ, | εἰ μὴ φρονοίη, τυφλώττειν ἐλέγχεται». Ὁ ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν κόσκινον δὲν βλέπει μὲν εὐκρινῶς, ὡς ὁ ἔχων ἀσκεπὲς τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ βλέπει πάντως ὅσον χρειάζεται εἰς αὐτὸν διὰ νὰ προφυλαχθῇ καὶ νὰ μὴ προσκόψῃ· οὕτω καὶ εἰς ἄνδρα νουνεχῆ ἀρκεῖ ἁπλῆ ὑπόδειξις, ἵν' ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον, μόνος δ' ὁ μωρὸς ἔχει χρείαν λεπτομερῶν ὁδηγιῶν. Ἄλλη δέ τις βυζαντινὴ ὁμοία τὴν ἔννοιαν παροιμία (βλ. λ. φρόνιμος 34), ἧς πολλαὶ φέρονται σήμερον παραλλαγαί, διδάσκει ὅτι εἰς τὸν φρόνιμον ἀρκεῖ μόνον νὰ τοῦ χαράξῃς καὶ πάραυτα ἐννοεῖ, ἐνῷ πρὸς τὸν μωρὸν εἶναι ἀνάγκη πολλῶν λόγων. Ὅμοιαι παροιμίαι **Ἀγγλ.** He is blind enough, who sees not through the holes of a sieve = ἀρκετὰ τυφλὸς εἶναι ὅποιος δὲν βλέπει μέσ' ἀπὸ τοῖς τρύπαις τοῦ κόσκινου (W. I, 400, 8). — **Γερμαν.** Der müsste sehr blind sein, der nicht durch ein Sieb sehen könnte = πολὺ τυφλὸς θὰ ἦτο ὅποιος δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἰδῇ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ κόσκινο (αὐτ.).

88. Ὁ παπᾶς ὅσοι δῇ, τόσοι βλοᾷ.

(Μήλου. Νεα. 185).

Βλ. ἀρ. 53. Βλοᾷ = εὐλογεῖ.

88α. Ὅποιος δὲ βλέπει ποῦ πατεῖ 'ς τοῖς λάσπαις θὲ νὰ πέση.

(Β. 207, 437. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [π. 'ς τὸ βοῦρκο θὲ]).

Πρβλ. νύχτα 30, λάσπη 8. Ὡς ὁ ἀπροσέκτως βαδίζων ἐμπίπτει εἰς βόρβορον, οὕτω καὶ ὁ ἀλογίστως ἐνεργῶν θὰ ἐξοκείλῃ εἰς σφάλματα.

89. Ὅποιος δὲν εἶδε κάστρο, βλέπει φοῦρνο καὶ θαυμάζει.

(Βλ. Κατζιούλ. 1713.—Κατζιούλ. Ἐπίμ. 142 [κάστρον, εἶδε φοῦρνο καὶ θιαμάχτη.] — Β'. 75, 28 [εἶδε φοῦρνο καὶ θαύμαξε· ἤ, καὶ ἐξιππάσθη.]. — Ἠπείρου. Ἀρ. 935. — Β. 207, 439 [κ' ἐθαύμαξε.] — Ἀθηναϊκή. Καμπ. ἱστ. Γ', μζ' [εἶδε φ. καὶ θαυμάχτη.]).

Βλ. ἀρ. 11.

90. Ὅποιος δὲν εἶδε κάστρο, εἶδε φοῦρνο κ' ἐξαπόρεσε.

(Κ. 6', 36 [κάστρον—φοῦρνον κ' ἐξαπόρεσεν.] — Μα. 31 [κάστρον—φοῦρνον καὶ ἐθαύμασεν.] — Νε. 96, 621 [εἶδε τεῖχος, εἶδε κάμινον κ' ἐξαπόρεσεν.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 321, 324 ["Ο. ἤ Ὅγιος—εἶδεφ. τσ' ἐξιππάστη.] — Κύμης. Τρίμης 67 [φοῦρνον καὶ θαύμασε.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ὅποιους δὲν εἶδι κάστρου, εἶδι φούρνου τσὶ ξιππάστη.]).

Βλ. ἀρ. 11.

91. Ὅπου δὲν εἶδε παλάτι,
εἶδε φοῦρνο κ' ἐθαμάχτη.

(Β. 207, 440 [Ὅποιος]. - Χίου. Καν. 272, 449. - Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου. - Κεφαλληνίας παρὰ Γεωργ. Λυκιαρδοπούλου. - Αὐτόθεν παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Ὅποιος - ἤ: Ὅ. δὲν εἴγδε π. εἴγδε φ. κ' ἐθαγμάστη.]).

Βλ. ἀρ. 11.

92. Ὅσα μαῦρα μουνιὰ γλέπεις, οὔλα τῆς μάννας σου λὲς πῶς εἶνιαι;

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Πᾶν ὅ τι ὁμοιάζει πρὸς τὸ κτῆμά σου νομίζεις ὅτι εἰς σὲ ἀνήκει; ἀγνοεῖς ὅτι καὶ ἄλλοι ἔχουσιν ὅμοια; Ἐπὶ τῶν παραλόγους ἐγειρόντων ἀξιώσεις, μὴ σεβομένων δὲ τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων.

92α. Ὅπου σὲ εἶδε κ' ἔφαγε, μεγάλη πεῖνα εἶχεν·
ἀμμὰ ἃ δὲν ἐξέρασε, καλὸ στομάχι εἶχεν.

(Βάρνερ: βλέπω 3).

Βλ. τὴν ἑπομένην, τρώγω 205. Χλευαστικῶς ἐπὶ δυσειδεστάτου ἢ

βδελυροῦ. Τοσαύτην δηλ. προξενεῖ βδελυγμίαν ἡ ὄψις του, ὥστε δὲν ἅπτεται τροφῆς ὁ ἰδών, ἂν μὴ πιέζηται ὑπὸ μεγάλης πείνης, δυσκολώτατα δὲ κατανικᾷ τὴν ἀηδίαν.

92б. Ὁποῦ σὲ ἰδῇ καὶ δὲν ξεράσῃ, κι' ἀναγουλιάσῃ θέλει.

(Βάρνερ: βλέπω 4).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

93. Ὅσους βλέπει ὁ παπᾶς, τόσους καὶ θυμιᾷ.

(Χίου. Β. 228, 758).

Βλ. ἀρ. 53.

94. Ὅταν θὰ ἰδῶ ταὐτί μου θὰ πιστέψω.

(Β. 233, 832 [πιστεύσω.]).

Βλ. ἀρ. 96.

95. Ὅταν ἰδῶ ταὐτί μου δίχως καθρέφτη.

(Μεσσηνίας ,ἤ, Σὰν ἰ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

96. Ὅταν νὰ ἰδῶ ταὐτί μου.

(Μα. 34 [Ὅ. ἰδῶ τωὐτί μου.] - Δ. Ν. Βερναρδάκη Μαρία Δοξαπατρῆ, Μόναχ. 1858. Πρ. Α' σκ. 6 σ. 23 [ὡς ποῦ νὰ δῶ τὸ αὐτί μου, ἤγουν ὕστερα ἀπὸ ἕνα αἰῶνα.] καὶ αὐτ. σ. 25 [Ὅταν θὰ δῶ ἐγὼ τ' αὐτί μου, τότε θὰ κτλ.] - Ἠπείρου. Ἀρ. 1022. - Β. 232, 814 [Ὅ. δῶ ταὐ. μου θὰ γίνῃ ἡ δουλειά σου.] - Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος σ. 84 [Ὄντας διῶ ταὐτί μ'.]).

Βλ. ἀρ. 94. 95. πρβλ. ἀρ. 15. Ἤτοι οὐδέποτε Ὅμοιαι **Ῥωμουν**. Când mi-oi vedè céfa = ὅταν θὰ ἰδῶ τὸ σβέρκο (Zanne 2989). — **Κουτσοβλαχ**. Când sh' ni ved uréclia = ὅταν θὰ ἰδῶ ταὐτιά μου (μακεδον. αὐτ. 4761). Cându va-ñi ved ureclia = ὁμ. (ἠπειρωτική, αὐτ.).

97. Ὅ τι εἶδες, κεῖνο λέγεις.

(Βλ. Κατζιούλ. 89, 1 ὁπόθεν παρέφρασα, μὴ εὑρὼν ἄλλοθι τὴν παροιμίαν).

Πρβλ. μαρτυρῶ 3. Ἐπὶ τῶν ἐστερημένων πείρας, μὴ γινωσκόντων πλείονα τῶν ὀλίγων ὅσα ἔχουσιν ἰδῇ.

98. Περισσότερα γλέπουν τὰ τέσσερα παρὰ τὰ δύο.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1087).

Βλ. μάτι 53. Ἐννοεῖται τὰ τέσσαρα μάτια.

99. Πῆγε τσ' εἶδε τοὺ λᾶτε τσὶ νὰ δῆτε.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Χλευαστικῶς περὶ ἀνικάνου ἀνθρώπου, ὅστις μεταβὰς ἵνα ἐπὶ τόπου ἐξετάσῃ περί τινος συμβάντος, ἀδυνατεῖ νὰ εἴπῃ σαφές τι περὶ ὅσων εἶδε καὶ καθιστᾷ ἀναγκαίαν τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος ὑπ' ἄλλων.

100. Ποιὸς εἶδε μέσ' 'ς τὴ θάλασσα τὸ κλῆμα νὰ βλαστήσῃ,
καὶ καβαλλάρη 'ς τἄλογο νὰ πᾷ νὰν τὸ τρυγήσῃ;
(Λευκάδος. ΚΠ. Η', 397, 2).

Ὁ ἐκδότης σημειώνει ὅτι λέγεται ἐπὶ τῶν ἀδύνατα ζητούντων. Ἀλλ' οὗτοι καὶ ἄλλοι ὅμοιοι στίχοι ᾄδονται συνηθέστερον ἐν κώμοις (πρβλ. καὶ Ἀραβαντινοῦ Συλλογ. δημ. ᾀσμ. σ. 343, 970). Παραπλησία ἡ ἀρχαία παροιμία ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ἐπίσης λεγομένη: «Τὸ πέλαγος πρότερον οἴσει ἄμπελον» (Διογενιαν. 744. Ἀποστόλ. 1607. Κῶδ. Βατικ. Κραμ. 323. Κῶδ. Βοδλ. 914 σ. 114c Gaisf.).

*101. Πρίν σε ἴδω, πάνυ σε ἠγάπων.
(Βυζαντινή. Πλανοῦδ. 93. - Ὁ Sitzler ἐν N. phil. Rundschau 1887 ἀρ. 13 παραδιορθώνει ἰδεῖν).

Πρβλ. ἀρ. 67.117, ἀκούω 2. Ἐλέγετο πιθανῶς ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν, περὶ ὧν ἀγαθὴ κρατεῖ γνώμη, ἀλλ' οὓς οἱ συναναστρεφόμενοι ἀναγνωρίζουσιν ὡς πονηροὺς ὄντας καὶ φαύλους. Σὲ ἠγάπων μὲν πρίν σε ἴδω, ἀκούων σε ἐπαινούμενον, νῦν δὲ γνωρίσας σε κατενόησα ὁποῖος ἀληθῶς εἶσαι Ἀνάλογος κάπως εἶναι ἡ ἀρχαία: «Πρὸ τούτου σε ᾤμην κέρατα ἔχειν» (Διογενιαν. 689. Ἀποστόλ. 1385) λεγομένη «ἐπὶ τῶν ἀνδρείας ὑπόληψιν ἐχόντων».

102. Προτοῦ νὰ δοῦν τὸχ χαμπουκᾶθ θὰ κάψουν τὸ βελοῦδι.
(Μεγίστης παρ' Α. Διαμαντάρα).

Χαμπουκᾶς εἶναι ὁ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τῶν μέσων χρόνων συχνότατα

ἀναφερόμενος χαμουχᾶς ἢ καμουχᾶς, ὅ ἐστι χρυσοῦφαντον ἢ ἀργυροῦφαντον μεταξωτὸν ὕφασμα, πρὸς δὲ βελοῦδον διὰ χρυσῶν ἢ μεταξίνων κεντημάτων πεποικιλμένον. Ἐν ἀρχῇ τὸ αὐτὸ ἐσήμαινε καὶ ἡ λ. δαμασκί, τό, ἢ δαμάσκο, τὸ (ἐκ τοῦ ἰταλ. damasco), ὅπερ νῦν σημαίνει μάλλινον ὕφασμα, φέρον ἀποτετυπωμένα κλαδωτὰ ποικίλματα Ἡ λ. καμουχᾶς εὕρηται καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις, ἀλλὰ δύσκολον εἶναι νὰ ὁρισθῇ ἐν τίσιν εἶναι ὀθνεία, καὶ ἐν τίνι πρωτότυπος. Τουρκιστὶ λέγεται κεμχά, ῥωμουν. cámha, βουλγαρ. kamuha, ῥωσ. kamka, πολωνιστὶ kamcha. Συγγενὴς φαίνεται καὶ ἡ γαλλ. mocade ἢ κατὰ παλαιότερον τύπον moucade ἢ moquette, σημαίνουσα ἄλλου εἴδους ὕφασμα. — Ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν ἐπὶ προσδοκίᾳ τοῦ μείζονος, προτοῦ νὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο, ἀποβαλλόντων τὰ ἐν χερσίν.

102α. Σὰ μὲ διῇς, γράψε με Καραμπουρνιώτη.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου. - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Ὁπότα μὲ ἰδῇς]).

Βλ. ξαναβλέπω 1, πρβλ. γράφω 4α, ξαναβλέπω 2, ματαβλέπω 1—4. Ἤτοι οὐδέποτε θὰ μὲ ἐπανίδῃς. Λέγεται κυρίως ἐπὶ τοῦ ἐξαπατήσαντός τινα διὰ ψευδῶν ὑποσχέσεων ὅπως λάβῃ παρ' αὐτοῦ χρήματα, ἢ ἄλλο τι ἀξιόποινον διαπράξαντος, καὶ διὰ φυγῆς εἰς ἄγνωστον τόπον διαφυγόντος τὴν καταδίωξιν. Καραμπουρνιώταις εἶναι οἱ πέραν τῶν Κλαζομενῶν περὶ τὸ Νότιον ἀκρωτήριον τοῦ Σμυρναϊκοῦ κόλπου οἰκοῦντες, οἵτινες κατὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος ἐθεωροῦντο φοβεροὶ πειραταὶ ἢ λῃσταί. Κατὰ τὸ 1766 κατὰ τὰς πληροφορίας ἃς ἔλαβε τότε ὁ Chandler, ἐβελτιώθησαν οὗτοι καὶ ἡμέρωσαν (Chandler Travels κεφ. 25 τ. I σ. 111. Voyages τ. I. σ. 198). — Ἀπαράλλακτος ἡ **Ἀλβαν**. Κούρ τε με σ'όhις τ' ιέττερ hέρρε σ'κρούαι' με Καραμπουρνιώτ (Reinhold 65).

103. Τά δα γὼ 'ς τὸ μέγα δρῦ,
ἄνθρωπος νὰ μὴν τὰ δῇ!

(Χίου. Καν. 300, 661)

Βλ. ἀρ. 107, πρβλ. 104. Ἐπὶ τῶν παθόντων μεγάλην τινὰ συμφοράν. Ὁ μῦθος, εἰς ὃν ἀναφέρεται ἡ παροιμία, εἶναι ἄγνωστος.

104. Τά δαν ἐμὸν τὰ μάτια μου!
(Χίου. Καν. 300, 660).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Ἐπὶ τῶν ὑπομεινάντων πολλὰ κακά

105. Τά δις εἶνιν πουλλά, γιὰ τὰ θὰ δῇς;
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. πιθαίνω 7 καὶ τὰς αὐτόθι σημειουμένας παραλλαγὰς καὶ παράλληλα. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ μεμψιμοιρῇ ἐπὶ τοῖς παροῦσι δεινοῖς, διότι πιθανῶς χείρονα ἐπιφυλάσσει εἰς αὐτὸν τὸ μέλλον.

106. Τά εἰδες, παπᾶ μου, φτάνει σε κι' ὅλας.
(Β. 286, 20).

Ἐπὶ τῶν ἀτόπως πολυπραγμονούντων. Ὁ μῦθος ἄγνωστος.

107. Τά παθα γὼ 'ς τὸ μέγα δρῦ,
ἄλλος κἀνεὶς νὰ μὴν τὰ δῇ.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 103.

107α. Τὴ συρμὴ βλέπεις, καὶ τὸ φίδι γυρεύεις;
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη. [Ὀρθότερον θὰ ἦτο, ἀποκαθισταμένου ἅμα καὶ τοῦ μέτρου, ἂν ἐλέγετο: Τὸ φ. βλ. καὶ τὴ σ. γ.]).

Βλ. ἀρ. 110.

107β. «Τί γλυκὸ 'ν' τὸ γάλα! — Ποῦ τό εἶδες; — Τὸ εἶδ' ὁ μπάρμπας μου, ποῦ τό τρωγ' ἕνας ἄλλος τὴν πέρα μεριὰ τὸ ποτάμι».
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 55, ξέρω 48.

108. Τό εἶδε ὁ θειός μου τὸ γάλα, ποῦ τό τρωγ' ἕνας ἄλλος, κ' ἤτανε γλυκό.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1318. - Β. 304, 277 [ἤτονε]).

Βλ. ἀρ. 55, ξέρω 48.

108α. Τό κανε σὰ μὲ διῇ Ῥεΐζης.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ἐπὶ τῶν διὰ δόλου ὑπεκφευγόντων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν. Ὁ μῦθος ὅτι ὁ κυβερνήτης μικροῦ ἱστιοφόρου ἐδανείσθη ἐπὶ καλῇ πίστει χρήματα· ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ὀνομάζεται, ἀπεκρίθη λογοπαικτῶν: «Σαμεδιῆς Ῥεΐζης».

109. Τὸ λύκο βλέπομε,
καὶ τὴν ὁμπλὴ γυρεύομε;

(Βάρνερ: λύκος 1 [Ἡμεῖς τὸ λ.] - Βλ. Κατζιούλ. 1436. - Κατζιούλ. Ἐπίμ. 264 [βλέπομεν καὶ τὴν ὁμπλὴν γυρεύομεν.] - Κ. 130 [Τὸν λύκον γλέπομεν καὶ τὴν ὁμπλὴν γυρεύομεν.] - Κ. β', 50 [Τὸν λύκον βλέπομεν καὶ τὴν ὁπλὴν γυρεύομεν.] - Δάρδ. 298 [ὁμ.] Νε. 132, 865 [ὁμ.] - Μα. 42 [Τὸν λύκον βλέπομεν καὶ τὸν τορὸν γυρεύομεν.] - Βυζάντ. λ. νύχι [Τὸν λύκον βλέπομεν καὶ τὴν ὁμπλὴν γυρεύομεν.] - Β.[1] 119, 83 [Τὸν λ. βλέπομεν καὶ τὴν τρῦπά του γυρεύομεν.] - Βερ. 59, 22 [καὶ ταῖς πατησιαῖς γ.] - Ἠπείρου. Ἀρ. 1356 [Τὸν λ. τὸν ἐγλέπαμε - γυρεύαμε.] - Ἀν. ἐπιθ. Α', 560, 411 [τὴν ὁπλὴ γ.] - Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1196, 166 [Λύκο βλέπουμε καὶ τὴν ὀσμή του γυρεύουμε.] καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [βλέπεις καὶ τὰ πατήματα γυρεύεις;] - Παρὰ Ι. Βερέττα [βλέπεις καὶ ταῖς πατησιαῖς του γυρεύεις;] - Ὁ ὀρθότερος τύπος φαίνεται ὁ παρὰ Βάρνερ, καθ' ὃν ἡ παροιμία ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἰαμβικῶν τετραποδιῶν· τὸ αὐτὸ μέτρον καὶ ἐν τῇ παρ' Ἀρ. παραλλλαγῇ.

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ὁμπλὴ (ἡ) λέγονται τὰ ἴχνη τοῦ θηρίου, ἐξ ὧν ὁδηγούμενοι ἀναζητοῦσιν οἱ κυνηγοὶ τὸ καταφύγιον αὐτοῦ. Ἡ λ. προδήλως εἶναι ἡ ἀρχαία ὁπλή, σημαίνουσα οὐ μόνον τῶν μωνύχων τὸν ὄνυχα, ἀλλὰ καὶ τῶν διχήλων ζώων τὰς χηλάς. Ἡ ἀσυνήθης δ' ἐν μέσῳ τῆς λέξεως ἐκφορὰ τοῦ π ὡς μπ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ὧδε· ἀπεβλήθη μὲν πρῶτον τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τῆς λέξεως, ἐκ τῆς συμφραστικῆς δὲ συμφθορᾶς τοῦ ἄρθρου καὶ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἑνικοῦ (τὴμ πλὴν) ἐσχηματίσθη ἡ ὀνομαστική, ἡ ὁμπλή· ἀπετελέσθη δὲ τὸ ὁμπλὴ διὰ τοῦ προθεματος ο, ὡς ἐν τοῖς ὀπέρυσις (πέρυσι), ὀφέτος (φέτος), ὀνόστιμος (νόστιμος) κτ. Καὶ αἱ ἄλλαι δὲ ταὐτόσημοι λέξεις, αἱ τὰ σημεῖα τῶν ποδῶν δηλοῦσαι, εἶναι ἀκραιφνῶς ἑλληνικαί· τὸ μὲν τορὸς (ὁ) εἶναι ἴσως αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον ἐπίθετον τορός, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς δὲ πιθανῶς ἐλήφθη καὶ ἡ κουτσοβλαχικὴ ταὐτόσημος λ. tor· τὸ δὲ πατησιαῖς (οἱ) παράγεται ἐκ τοῦ πατῶ· πατησιὰ λέγεται καὶ ἡ ἐνέργεια (παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς πάτησις), καὶ τὸ βῆμα (ὁ τῶν ἀρχαίων πάτος) καὶ τὸ ἴχνος τοῦ ποδός.

*110. Τὸν ὄφιν βλέπεις καὶ τὸ σύρμα ζητεῖς;

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 258).

Ἐπὶ τῶν ἐκ φόβου ἢ ἐξ ἄλλης οἱαςδήποτε αἰτίας προσποιουμένων ὅτι δὲν βλέπουσι τὰ πρὸ ποδῶν, καὶ ὅτι ἀναζητοῦσι ταῦτα μακράν· προσέτι ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων πόθον πράγματος, οὗ εὔκολον εἶναι νὰ τύχωσιν, ἂν ἀληθῶς τὸ θέλουσιν. Ἡ παροιμία εἶναι παλαιοτάτη, φέρονται δὲ πολλαὶ παραλλαγαὶ καὶ αὐτῆς καὶ τῶν μύθων, εἰς οὓς ἀναφέρεται, ἐν ἄλλοις ἄλλου κατονομαζομένου θηρίου. Καὶ ὁτὲ μὲν ἀναφέρονται ἀορίστως θηρία, ὡς ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Πλουτάρχου, ὅπερ κατωτέρω παραθέτομεν, καὶ ἐν τῇ σημερινῇ κυπριακῇ παροιμίᾳ ἐν λ. θωρῶ 3· ὁτὲ δὲ ἀναφέρονται ὀνομαστὶ διάφορα θηρία, καὶ δή: 1) Ἄρκτος· ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ παροιμίᾳ, καὶ ἐν τῇ δανικῇ καὶ ταῖς γερμανικαῖς, αἵτινες ἐξ ἐκείνης μεταφρασθεῖσαι ἢ διασκευασθεῖσαι, διεδόθησαν βεβαίως ὑπὸ λογίων διὰ τῶν βιβλίων. — 2) Λέων· ἐν μύθοις τοῦ Βαβρίου καὶ τοῦ ἐπιτομέως αὐτοῦ. — 3) Λύκος· ἐν ταῖς σημεριναῖς ἑλληνικαῖς παροιμίαις ἐν λ βλέπω ἀρ. 37α. 109, ἐν ἀλβανικαῖς καὶ κουτσοβλαχικῇ, ἀμέσως ἐκ τούτων εἰλημμέναις, ἐν ἰταλικαῖς, ὁλλανδικῇ καὶ γερμανικαῖς. — 4) Ὄφις ἐν τῇ προκειμένῃ βυζαντινῇ παροιμίᾳ καὶ ἐν πολλαῖς σημεριναῖς ἑλληνικαῖς (βλέπω 107α. 114, θωρῶ 5. 15. 16. 17, ἀκούω 21α τοῦ συμπληρώματος), ἐν οὐδεμιᾷ δὲ ξένῃ, καθ' ὅσον τοὐλάχιστον γινώσκω. Σημειωτέον δ' ὅτι καὶ ἐν βυζαντινῇ παροιμίᾳ τῆς ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Jernsted ἐκδοθείσης συλλογῆς (ἀρ. 6) ἀναφέρεται ὄφις, προσφυέστερον, ἀντὶ τοῦ λύκου ἄλλων βυζαντινῶν παροιμιῶν (βλ. λύκος 62. 63. 66), ὧν πολυπληθεῖς σώζονται παρ' ἡμῖν παραλλαγαί. — 5) Ἀγελάς· ἐν μιᾷ μόνον σικελικῇ παροιμίᾳ.

Αἱ ἀντίστοιχοι παροιμίαι ἔχουσιν ὡς ἑξῆς, κατὰ τὴν σημειωθεῖσαν τάξιν: Πλουτάρχ. Λούκουλ. 8 σ. 496 «οὐκ ἔφη δειλότερος εἶναι τῶν κυνηγῶν, ὥστε τὰ θηρία παρελθὼν ἐπὶ κενοὺς αὐτῶν τοὺς φωλεοὺς βαδίζειν».

1. Ἀρχαία παροιμία: «Ἄρκτου παρούσης τὰ ἴχνη ζητεῖς» ἢ «τὰ ἴ. μὴ ζήτει» (Βακχυλ. ἀπ. 15, Blass 6. Ζηνόβ. 136. Διογενιαν. 170. Πλουτάρχ. Παρ. 94. Γρηγ. Κύπρ. 56. Μ. 54. Μακάρ. 142. Ἀποστόλ. 289. Κῶδ. Βοδλ. 201 σ. 19f. Κῶδ. Βατ. Κράμ. 84. Σουίδ. λ. ἄρκου).— **Δαν.** Hvo som ej vil fælde biørnen, lader som han seer ham ikke = κεῖνος ποῦ δὲν θέλει νὰ κυνηγήσῃ ἀρκούδαις, δὲν μπορεῖ νὰ βρῇ τὴν ὁμπλή τους (W. I, 232, 63). — **Γερμαν.** Er sucht den

Bären vnd steht vor jhm = γυρεύει τὴν ἀρκοῦδα καὶ στέκει μπροστά της (αὐτ. 233, 88. Βλ. καὶ αὐτ. 232, 78. 63. V. 899, 135). Die den Bären sehen und nicht gern stechen, thun als sähen sie ihn nicht und suchen ihn = ὅσοι βλέπουν τὴν ἀρκοῦδα καὶ δὲν ἔχουν ὄρεξη νὰ τὴν βαρέσουν κάνουν ὡς νὰ μὴν τὴν ἔβλεπαν καὶ τὴ γυρεύουν (W. I, 230, 23).

2. Βαβρ 92. Ἰγνατ. τετράστ. 26 σ. 274 Crusius: «Δειλὸς κυνηγὸς πρός τιν' εἶπε ποιμένα: | «εἴ που λέοντος ἴχνος εἰδές μοι φράσον.» | «Σοὶ τοῦτον», εἶπεν, «εἰ θέλεις δείξω πέλας.» | «Ἰχνῶν», κυνηγὸς εἶπεν, «οὐ ζητῶ πλέον».

3. **Ἀλβαν.** Ουίκουναι σ'όχαιμαι, ε γκιούρμενε καιρκόιμαι = τὸ λύκο βλέπομε καὶ τὴν ὁμπλὴ γυρεύομε (Hahn 156, 113). Ουλικουναι εσ'όχμαι γιούρματ ικαιρκόιμαι = λύκο βλέπομε, ὁμπλὴ γυρεύομε (Κουλουριώτης 160). — **Ἰταλ.** Quando tu vedi il lupo, non ne cercar le pedate = ὅταν βλέπῃς τὸ λύκο νὰ μὴ ζητᾷς τοῖς πατησιαῖς του (τοσκ. Giusti 260. καλαβρ. Marzano 103). Vidi lu lupu, e cerchi li pidati = εἶδες τὸ λύκο καὶ γυρεύεις τοῖς πατησιαῖς; (σικελ. Pitrè III, 297). Hai lu lupu e vai circannu lu rastu (li pidati)? = ἔχεις τὸ λύκο καὶ πᾷς γυρεύοντας τὴν ὁμπλὴ (τοῖς πατησιαῖς); (ἐπίσης, αὐτ. II, 163). — **Κουτσοβλαχ.** Luplu îl vedji shi torlu li caftsi? = τὸ λύκο βλέπεις καὶ τὴν ὁμπλή του γυρεύεις; (Zanne 2005). — **Ὁλλανδ.** Als gij den wolf ziet, zoek niet meer naar zijne voetstappen = ὅταν βλέπῃ κἀνεὶς τὸ λύκο, δὲ γυρεύει πλέον τἀχνάρια του (W. V, 371, 452). — **Γερμαν.** Wenn man den Wolf schon sieht, braucht man nicht auf seine Fährte Acht zu geben = ὅταν βλέπῃ κἀνεὶς πλέον τὸ λύκο, δὲν χρειάζεται νὰ προσέχῃ 'ς τὴν ὁμπλή του (αὐτ. 451. Βλ. καὶ 452). Er will den Wolf suchen and läuft schon davon, wenn er die Spur sieht = γυρεύει νὰ βρῇ τὸ λύκο καὶ τὸ βάνει 'ς τὰ πόδια ἅμα ἰδῇ τὴν ὁμπλή (αὐτ. 379, 619).

5. **Ἰταλ.** Hai la vacca, e cerchi la pidata? = ἔχεις τὴ γελάδα, καὶ γυρεύεις τὴν ὁμπλή; (σικελ. Pitrè III, 297).

112. Τὸ παιδὶ δὲν εἴδαμε,
καὶ Γιάννη τ' ὠνομάσαμε.

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 704 [εἴδαμεν—τὸ ἐβγάλαμεν.] — Κ. 42 [καὶ Ἰωάννην] — Κ.6', 51 [Τὸ παιδίον δὲν εἴδαμεν καὶ Ἰωάννην τὸ ὠνομάσαμεν.] — Δάρδ. 300 [εἴδαμεν καὶ Γιάννην τ' ὠνομάσαμεν.] — Νε. 133, 873 [Τὸ παιδίον δὲν εἴδαμεν καὶ Ἰωάννην τὸ ὠνομάσαμεν.] — Βυζάντ. λ. παιδὶ [τὸ βγάλαμε.] — Βύρ. Γ', 281, 4 [τὸ ἐβγάλαμε.] — Πλαγιᾶς παρὰ Λαζάρου [δὲν εἶδαν καὶ Γ. τ' ὀνομάζουν.]).

Βλ. ἀρ. 4.

113. Τοὺ γαμπρὸ δὲν εἴδαμαν,
Γιάνν' τοὺν ἰφουνάξαμαν.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 4.

114. Τὸ φίδι βλέπομε,
καὶ τὴ σουρμὴ γυρεύομε.
(Βάρνερ: φίδι 1 [καὶ τὴ συρματιά του γ.] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Βλ. ἀρ. 110.

115. Τσαὶ τὸ δεῖν παρηβοριά ναιν.
(Μεγίστης παρ' Α. Διαμαντάρα).

Βλ. ἀρ. 65.

116. Φοῦρνο βλέπει, κάστρο λέγει.
('Ηπείρου. Δωδώνη 157).

Πρβλ. ἀρ. 11. Ἐπὶ τῶν μεγαλοποιούντων τὰ πράγματα.

117. Χαίρουμαι ποῦ σὲ βλέπω καὶ σιχαίνουμαι ποῦ σὲ γνωρίζω.
(Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 33. 101.

118. Χωρατεύγω σου, παννί, κι' ἂν δὲ μὲ δοῦνε κλεύγω σε.
('Ανατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 13.

βλέτο.

1. Ἀνάθεμα τὰ βλίτα,
κι' ὁποῦ τὰ κάνει πίττα.
(Β. 11, 139).

Βλ. ἀρ. 2. 3. 5, λάχανο 1α, μάραθο 1. Ὅτι εὐτελὲς ἔδεσμα εἶναι τὰ βλίτα καὶ ἥκιστα κατάλληλον πρὸς κατασκευὴν πίττας, διότι εἶναι ὑποδεέστερον τοῦ σπανακίου καὶ τῆς γλυκείας κολοκύνθης, ἐξ ὧν κατασκευάζονται ἡ σπανακόπιττα καὶ ἡ κολοκυθόπιττα. Τὸ βλίτον, ἐνιαχοῦ (ὡς ἐν Κεφαλληνίᾳ) καὶ βλίτρον, καὶ συνηθέστατα κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, τὰ βλίτα· εἶναι ἐδώδιμα λαχανηρὰ ἄγρια ἢ κηπευτὰ ἐκ τῶν ἀμαραντωδῶν, ἰδίως τὰ εἴδη Amarantus viridis L., Albersia blitum Kunth, Amarantus retoflexus L. Τὴν αὐτὴν γνώμην περὶ τῶν βλίτων, ὅτι εἶναι ἄνοστον καὶ εὐτελὲς ἔδεσμα εἶχον καὶ οἱ ἀρχαῖοι. «Λάχανον ἔκλυτον ἄμοιρόν τε δριμύτητος» λέγει περὶ τοῦ βλίτου γραμματικός τις (Bekker An. gr. σ. 31, 4)· ὁμοίως λέγει καὶ ὁ Πλίνιος (H. N. 20, 93): Blitum iners videtur ac sine sapore aut acrimonia ulla. Ὁ δὲ κωμικὸς Θεόπομπος, παραινῶν μειράκιον νὰ παύσῃ τρυφῶν, προσθέτει «καὶ τοῖς βλίτοις | διαχρῶ τὸ λοιπόν» (παρ' Ἀθην. ΙΔ' σ. 649Β. FCG. II, 813)· καὶ παρ'ἄλλῳ κωμικῷ συγκρίνει τις πολυτελῆ ὄψα πρὸς τὰ ἴδια εὐτελῆ βρώματα, τὰ βλίτα καὶ τὰς θλαστὰς ἐλαίας (Δίφιλος παρ' Ἀθην. Θ' σ. 370e. FCG. IV, 380. CAF. II, 544, 14). Ἐνδεικτικὰ δὲ τῆς γνώμης τῶν ἀρχαίων εἶναι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ βλίτου παράγωγα καὶ σύνθετα ὑβριστικὰ ὀνόματα βλιτὰς βλίτων βλιτομάμμας.

2. Ἀνάθεμα τὰ βλίττα,
κι' ὅπου τὰ κάνει πίττα·
κι' ὅπου τὰ μαγειρεύει,
παντρειὰ νὰ μὴ γυρεύῃ.

(Ψαρῶν. Β. 345, 6 [μ., φουρτοῦνα νὰ τὸν εὕρῃ.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη ['Ανάθεμα—τσ' ὅποιους τὰ κ. π. τσ' ὅποιους τὰ μαγειρεύγει, ἄντρα νὰ μὴ γυρεύγῃ.] — Κυδωνιῶν).

Πλατυσμὸς τῆς προηγουμένης. Ἡ παραλλαγὴ αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὴν πρόληψιν ὅτι κόρη μαγειρεύουσα βλίτα δυσχεραίνει τοὺς γάμους της — ἴσως ἕνεκα τῆς ἀπεχθείας τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὸ ἔδεσμα.

3. Δόξα νὰ χουνε τὰ βλίτα,
ποῦ τὰ κάνουν γύφτοι πίττα.

(Λελέκ. Ἐπιθ. 137 [βλ. πῶκανε κι'ὁ γύφτος π.]—Ἀθηναϊκή. Καμπ. Μν. Β', 246).

Βλ. ἀρ. 1. Μόνοι οἱ γύφτοι, εἰς οὓς καὶ τἀηδέστατα τῶν φαγητῶν εἶναι εὐπρόσδεκτα, κατασκευάζουσιν ἐκ βλίτων πίτταν.

4. Ἔφαγε βλίτα.

(Ἀθηνῶν).

Ἐπὶ τῶν ἄλλ' ἀντ' ἄλλων βλεπόντων, καὶ ἐπὶ τῶν ἰσχυριζομένων ὅτι εἶδόν τι ὅπερ ἄλλοι δὲν βλέπουσιν. Ἀναφέρεται εἰς τὸν μῦθον, καθ' ὃν εἶδέ τις μετὰ μοιχοῦ τὴν σύζυγόν του· γραῖα δὲ γείτων, φίλη ταύτης, ἔπεισεν αὐτὸν ὅτι εἶναι ἀθώα ἡ γυνὴ διὰ τοῦ ἑξῆς τεχνάσματος. Μαθοῦσα ὅτι εἶχον φάγῃ τὴν μεσημβρίαν βλίτα, ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐχαιρέτισε τὸ ἀνδρόγυνον καὶ τρίτον τινά, τὸν ὁποῖον προσεποιεῖτο ὅτι ἔβλεπε μετ' αὐτῶν. Ὅτε δὲ ὁ σύζυγος τῇ παρετήρησεν ὅτι οὐδεὶς ἄλλος παρίστατο, ἐξήγησε τότε ἐκείνη τὸ πρᾶγμα ὡς πλάνην δῆθεν τῆς ὄψεως, προερχομένην ἐκ τῶν βλίτων, τὰ ὁποῖα εἶχε φάγῃ. Ὅθεν ὁ σύζυγος ἐπείσθη ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν ὑπέπεσε πλάνην, ἀδικήσας τὴν σύζυγόν του, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς εἶχε φάγῃ βλίτα. Ἐκ τοῦ μύθου τούτου ὁρμηθεὶς ὁ Δ. Α. Κορομηλᾶς ἔγραψε κωμῳδίαν ἐπιγραφομένην «Ἔφαγες βλίτα» (Ἐν Ἀθήν. 1878). Εἰς παραπλήσιον ἴσως μῦθον ἀνεφέρετο καὶ ἡ ἀρχαία ὁμοία τὴν ἔννοιαν παροιμία: «Ἐκ δυοῖν τρία βλέπεις» (Ἡσύχ. Σουίδ. λ. Γρηγόρ. Κύπρ. 129. Μ. 202. Διογενιαν. 156. Ἀποστόλ. 588. Κῶδ. Βοδλ. 391. Κῶδ. Βατ. Κραμ. 196). Ἄλλως φαίνεται ἐξηγῶν τὴν ἀρχὴν τῆς παροιμίας ταύτης Βασίλειος ὁ Καισαρείας (Ι΄ ἑκατ.) ἐν Σχολίοις εἰς Γρηγόρ. Ναζιανζην. στηλιτευτ. Β΄ (ἐν Not. et extr. des Mss. τ. XI μέρ. 2 σ. 112): «Μετενήνεκται (ἡ ῥῆσις τοῦ Γρηγορίου) ἀπὸ τῶν ψηφολόγων, οἳ κλέπτουσι τὰς ὄψεις καὶ ψήφοις ἐξαπατῶσιν, ἐκ δυεῖν, κατὰ τὴν παροιμίαν, τρία φαντάζοντες ὁρᾶν».

Ὁ μῦθος, εἰς ὃν ἡ σημερινὴ παροιμία ἀναφέρεται, εἶναι παλαιότατος, κοινὸς δὲ καὶ εἰς ἄλλους λαούς. Εὑρίσκεται ἐν τῇ ἰνδικῇ συλλογῇ, ταῖς Ψιττακοῦ μυθολογίαις νυκτεριναῖς (νὺξ 28 σ. 44 μεταφράσεως Δ. Γαλανοῦ, ἐν Ἀθήν. 1851). Πρὸς τὴν διατύπωσιν δὲ ταύτην τοῦ μύθου ἐγγυτάτη εἶναι ἡ περὶ τῆς μαγευμένης ἀπιδέας διήγησις τοῦ Βοκκακίου (VII, 9), ἧς ἡ ὑπόθεσις ὑπόκειται ἐν Ἄργει, καὶ ἐν ᾗ τὰ ὀνόματα τῶν δρώντων προσώπων εἶναι ἑλληνικά. Καὶ εἰς τούτους μὲν

καθὼς καὶ εἰς ἄλλους τινὰς ὁμοίους ἡ ἀπάτη τῆς ὄψεως ἀποδίδεται εἰς τὸ δένδρον, ἀφ' οὗ ἐπισκοπῶν ὁ σύζυγος βλέπει τὴν γυναῖκά του μετὰ τοῦ μοιχοῦ· πλεῖστοι δ' ἀναφέρουσι τὴν παρέμβασιν πρὸς παραπλάνησιν τοῦ συζύγου φίλης γυναικός, ἥτις, προσποιηθεῖσα ὅτι δύο εἶδεν ἄνδρας ἀνθ' ἑνός, ὡς αἰτίαν τῆς πλάνης της φέρει τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας, ἥτις ἐπενεργεῖ εἰς τὸ νὰ βλέπωσι διπλᾶ οἱ ἄνθρωποι τἀντικείμενα· ἐν ἄλλοις δὲ μύθοις ἄλλαι παραπλήσιαι φέρονται αἰτίαι. Περὶ τῶν μύθων τούτων βλ. Dunlop-Liebrecht Geschichte der Prosadichtungen σ. 243 κἑ. 490 σημ. 319. RTP. τ. IX, σ. 348. Stiefel zur Schwankdichtung des Hans Sachs ἐν Zeitschr. d. Vereins f. Volkskunde 1898 σ. 79 κἑ. Πρὸς τὸν σημερινὸν ἑλληνικὸν μῦθον ὁμοιάζει παντὸς ἄλλου μάλιστα ὁ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ΙΓ' αἰῶνος τῇ ἐπιγραφομένῃ Mensa philosophica (παρὰ Stiefel αὐτ. σ. 81), καθ' ὃν ἡ συνεργὸς τῆς μοιχαλίδος γραῖα χαιρετίζει τὸν ἄνδρα ὡσεὶ ἔβλεπεν αὐτὸν μετ' ἄλλου, ἀποδίδει δὲ τὴν πλάνην της εἰς χαιρέφυλλα, τὰ ὁποῖα εἶχε φάγῃ. Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὁ σύζυγος ὅτι εἶχε φάγῃ ἐπίσης χαιρέφυλλα, πείθεται περὶ τῆς ἀθωότητος τῆς γυναικός του.

5. Ὄμορφα σκατά εἰν' τὰ βλίτα,
καὶ τὰ κάνουνε καὶ πίττα.

(Παρὰ Ι. Βερέττα [σκ. τὰ βλ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Χ. Ἀννίνου).

Βλ. ἀρ. 1.

βοή

1. Βοὴ τοῦ βγῇ τοῦ Θεριστῆ, κι' ἂς θέχτῃ κ' ἂς κοιμᾶται.

(Καρπάθου. Μαν. Ψήφ. 98).

Βλ. ὄνομα 3. 2, ἀκοὴ 2.

βοήθεια

1. Μικρὴ βοήθεια, μεγάλη σωτηρία.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Καὶ ἀσθενὴς βοήθεια ἐν καιρῷ παρεχομένη σώζει ἐνίοτε ἀπὸ μεγίστου κινδύνου· τοῦτο διδάσκουσι καὶ οἱ Αἰσώπειοι μῦθοι περὶ λέον-

τος καὶ μυός (ἀρ. 256 Halm. Βαβρ. 107) καὶ περὶ μύρμηκος καὶ περιστερᾶς (ἀρ. 296. 296β. Η.), οὗ ἐπιμύθιον: «Δύνανται καὶ τὰ μικρὰ τοῖς εὐεργέταις μεγάλας ἀμοιβὰς παρέχειν». — Παραπλήσιαι παροιμίαι **Δαν.** Liden hielp er og hielp = μικρὴ βοήθεια εἶναι καὶ αὐτὴ βοήθεια (W. II, 815, 36). — **Γερμαν.** Kleine Hülfe ist auch Hilfe = ὁμ. (αὐτ.). Kleine Hülfe zur rechter Zeit ist besser als grosse Krankheit = μικρὴ βοήθεια 'ς τὸν καιρὸ ποῦ πρέπει εἶναι καλύτερη ἀπὸ μεγάλη ἀσθένεια (αὐτ. 37).

2. Τοῦ ἄλλου τὴν βοήθεια ὅποιος πάντα γυρεύγει,
'ς τὸν ἑαυτόν του ἠμπορεῖ πολλαῖς φοραῖς νὰ εὕρῃ.
(Χίου. Καν. 307, 713).

Ὁ ἔχων πεποίθησιν εἰς ἑαυτὸν δύναται πολλάκις διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων νὰ κατορθώσῃ τὸ ματαίως ἐκ τῆς συνδρομῆς ἄλλων προσδοκώμενον. Ἡ ἀδέξιος καὶ ἀσαφὴς διατύπωσις γεννᾷ τὴν ὑπόνοιαν ὅτι δὲν εἶναι ἀκραιφνῶς δημώδης γνώμη, ἀλλ' ὅτι πιθανῶς ἐλήφθη ἐκ διδακτικοῦ τινος στιχουργήματος λογίου τινός.

βοηθῶ

1. 'Αβόηθα με, στραβέ,
νὰ γενῶ σὰν ἐσέ.
(Τήνου παρ' 'Αδ. 'Αδαμαντίου).

Βλ. ἀρ. 9. Εἰρωνικῶς ἀντὶ τοῦ νὰ μὴ γενῶ σὰν ἐσέ.

2. Ἄ θές, ἀφέντη, βοήθα με,
καὶ ἄς τα τὰ γλυκόλογα.
(Κα. 182).

Πρβλ. ἀρ. 8, ὁρμηνεύω 3. 'Επὶ τῶν προσπαθούντων δι' ἐπαίνων ἢ λόγων εὐμενῶν ν' ἀποφύγωσι τὴν ἐκτέλεσιν ὑποχρεώσεων, καὶ τὴν ὀφειλομένην βοήθειαν πρός τινα ἀναπληρούντων διὰ κενῶν λόγων.

3. Βόηθα κόκκινη τῆς μαύρης!

(Βερ. 69, 5 [Βοήθα] — 'Ηπείρου. 'Αρ. 183 [ὁμ.] — Β. 42. 58 [ὁμ.] — Κα. 1000 [τσῆ μ.] — Κέφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [κόκκινε τσῆ μ.] καὶ παρ' 'Ηλ. Τσιτσέλη [Βόχτα—τσῆ μ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [τὴ μαύρη.]).

Λέγεται σπανιώτερον μὲν ἐπὶ τῶν παρεχόντων ἰσχυρὰν βοήθειαν εἰς ἀλλήλους, συνήθως δ' εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀσθενεστάτης ἐπικουρίας, ἢ ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας φαύλων. Ἡ μεταφορὰ ἴσως ἀπὸ τῆς φωτιᾶς (κόκκινη) τῆς βοηθούσης τὴν μαύρην χύτραν εἰς τὸ μαγείρευμα.

4. Βόηθα με νὰ σὲ βοηθήσω.

(Κα. 1001 [Βοήθα με] — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀρ. 13.

5. Βοήθα με, νὰ σὲ βοηθῶ,
ν' ἀνεβοῦμε τὸν ἀνήφορο.

(Β[1]. 18, 15. — Β. 42, 59. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Βόηχθα μου, νὰ σοῦ βοηχθῶ νὰ περνοῦμε τὸν ἀ.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Βούθα μου νὰ σοῦ βουθῶ, ν' ἀνέβουμε τἀνήφορο.]).

Βλ. ἀρ. 6, βαστῶ 7. 8, πουντῶ 1, πρβλ. ἀρ. 13, ἀκουμπῶ 1, βαστῶ 3, γελῶ 10, θωρῶ 7, ῥωτῶ 43. Ἡ ἔννοια εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς ὑπ' ἀρ 13, ὅτι διὰ τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας συντελοῦνται καὶ τὰ δυσχερέστατα. Συνήθως ὅμως λέγεται εἰς δήλωσιν τοῦ ὅτι δι' εὐχαρίστου συνομιλίας ἀνακουφίζονται ἀπὸ τοῦ κόπου οἱ ἐκτελοῦντες ἐπίπονόν τι ἔργον, ἢ οἱ μακρὸν διανύοντες δρόμον. Τοιαύτην δ' ἔννοιαν ἔχει παρεμβαλλομένη καὶ εἰς τὸ παραμύθιον τῶν Κορακιστικῶν, περὶ οὗ βλ τὰ σημειωθέντα ἐν τ. Β΄ σ. 491. Φέρεται δ' ἐν ταῖς ἑξῆς παραλλαγαῖς τούτου: ἐν τῇ ἐν Νεα. τ. Α΄ σ. 26: «Βόηθα με νὰ σοῦ βοηθῶ νὰ φτάσουμε πιὸ γλήγορα»· ἐν τῇ κυπριακῇ (Σ. σ. 315): «Βάστα με καὶ νὰ σὲ βαστῶ, γέρο, νὰ βκοῦμεν τὸ βουνόν»· ἐν τῇ κεφαλληνιακῇ (Κρίσπη Πολυσπορία σ. 98): «Βόχτα μου νὰ σοῦ βοχτῶ ν'ἀναβοῦμε τὸν ἀνήφορο»· καὶ ἔν τισι τῶν ἀνεκδότων. Ἐκ δὲ τῶν παραλλαγῶν τοῦ αὐτοῦ παραμυθίου παρ' ἄλλοις λαοῖς οὐδεμία καθ' ὅσον γινώσκω περιέχει τὴν συμβολικὴν ῥῆσιν, πλὴν τῆς ἀραβικῆς παρὰ Tallqvist σ. 117. 118, ὅπου φέρεται οὕτω: «μὲ βαστᾷς ἢ νὰ σὲ βαστάξω;» ἑρμηνεύεται δ' ὡς ἑξῆς: «θέλεις νὰ μοῦ διηγηθῇς τίποτε, ἢ νὰ σοῦ διηγηθῶ ἐγώ, διὰ νὰ κάμωμε τὸ δρόμο χωρὶς νὰ αἰσθανθοῦμε κόπο;» Παραπλησία παροιμία **Γερμαν.** Wenn einer den andern hilft, so sind beide stark = ἂν ὁ ἕνας βοηθῇ τὸν ἄλλον, ἔτσι εἶναι καὶ οἱ δύο δυνατοί (W. II, 490, 101).

6. Βόηθα με, νὰ σε βοηθῶ,
νὰ περνοῦμε τὸν καιρό.

(Βάρνης. Κρ. 13. — Λιβαρτζίου Καλαβρύτων παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου [περνᾶμε] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Παραλλαγὰς βλ. ἐν λ. βαστῶ 3, γελῶ 10, θωρῶ 7, ῥωτῶ 43.

7. Βοήθα με, νὰ σὲ ματαγκρεμίσω.
(Κα. 1002).

Πρὸς ἀχαρίστους, οἵτινες, καίτοι μᾶς ἔβλαψαν εὐεργετηθέντες ὑφ' ἡμῶν, ἔχουσι τὴν τόλμην νὰ ζητῶσι καὶ πάλιν βοήθειαν.

8. Βοήθα με ὥστε ζῶ, καὶ σὰν πεθάνω παίναέ με.
(Κα. 1005).

Βλ. ἀρ. 2. Οἱ προσηνεῖς λόγοι καὶ οἱ ἔπαινοι δὲν εἶναι χρήσιμοι εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην βοηθείας πραγματικῆς, εἰς μόνους δὲ τοὺς νεκροὺς προσήκουσιν τὰ ἐγκώμια. Διὰ τῆς παροιμίας δ' ὑποδεικνύει ὁ αἰτῶν ὅτι δὲν παραπλανᾶται ἐκ τῶν κενῶν λόγων, ἀλλὰ θεωρεῖ τούτους ὡς ἐμφαίνοντας πρόθεσιν ὑπεκφυγῆς.

9. Βόηθα μι, κακουρρίζικι, νὰ μὴ σοῦ μοιάσου.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 1. 12. 15, φτωχὸς 20, ὅπου ἀναγράφονται ὅμοιαι παροιμίαι ἀλλόγλωσσοι. Ἐπὶ πλουσίων πλεονεκτῶν, σφετεριζομένων τοὺς κόπους ἀπόρων, ἢ κατακρατούντων χρήματα αὐτῶν, ἢ μὴ παρεχόντων εἰς αὐτοὺς ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐργασίαν των μισθόν.

10. «Βοήθα, Παναγία μου», κ' ἕνα κοφίνι πέτραις.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Πρβλ. ἀρ. 14, Παναγιὰ 1. 4, πέτρα 46, θεὸς 228α. Ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ ἐπαναπαύηται εἰς μόνην τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν, ἀλλὰ καὶ πάσῃ δυνάμει νὰ φροντίζῃ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ. Ὁ μῦθος εἰς ὃν ἀναφέρεται ἡ παροιμία μοὶ εἶναι ἄγνωστος. Θὰ παρωτρύνετό τις ἴσως ἐν αὐτῷ νὰ ἐπικληθῇ μὲν τὴν βοήθειαν τῆς Παναγίας, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ καὶ λίθους πολλούς, ὅπως δι' αὐτῶν ἀμυνθῇ.

11. Βόηθα, Χριστὲ καὶ Παναγιά, νὰ κλέψω τὸ δισκοπότηρο.
(Μεσσηνίας. Πανδώρ. ΙΗ', 462, 43),

Ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἰσακούει τοὺς αἰτοῦντας πονηρόν τι καὶ ἄδικον, ἀσεβὴς δ' ὁ τοιαῦτα εὐχόμενος. Πρβλ. Ξενοφ. Ἀπομνημ. Α', β, 2. Nägelsbach Nachhomer. Theologie V, 14 σ. 213.

12. Βοήθειε στραβὸς τὸ βλεπάμενο.
(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀρ. 9, πρβλ. τυφλὸς 23. Ἐπὶ τοῦ ἀνεπιγνώστως ὠφελοῦντος διὰ τῆς ἐργασίας του ἄλλον ἐπιτηδειότερον, αὐτοῦ δὲ ζημιουμένου.

*13. Βοήθει μοι καὶ βοηθοίην ἄν σοι.
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 14. Βοηθοίην κατὰ διόρθωσιν τοῦ Kurtz· οἱ κώδ. βοηθείην).

Παράφρασις τῆς ὑπ' ἀρ 4, ὡς ἐμφαίνει καὶ ἡ ἄχρηστος κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πλανούδη εὐκτική. Βλ. καὶ ἀμπώθω 1, σειοῦμαι 10, πρβλ. βοηθῶ 5. 6. 14, ἀκουμπῶ 1, σειοῦμαι 4. Βοήθησόν με ὅπως ἐνισχυθῶ, οὕτω δὲ θὰ δυνηθῶ νὰ βοηθήσω καὶ ἐγὼ σέ. Συνήθως ὅμως ἡ παροιμία ἐκλαμβάνεται ὡς λεγομένη κατ' ἔλλειψιν τοῦ «εἶπε ὁ Θεός», ἔχουσα τότε τὴν αὐτὴν καὶ ἡ ἑπομένη ἔννοιαν. Ὅμοιαι γνῶμαι ἀρχαίων καὶ παροιμίαι ἀρχαῖαι καὶ νέαι ἀναγράφονται ἐν λ. θεὸς 186. 228α, περιορίζομαι δ' ἐνταῦθα εἰς τὴν ἀναγραφὴν μόνων τῶν ὁμοίων πρὸς τὴν ἑτέραν τῆς προκειμένης παροιμίας ἔννοιαν. Ἀρχαία **Ῥωμαϊκή**: Serva me, servabo te (Petron. 44). — **Ἰταλ.** Ajuta si vò' essiri ajutatu = βοήθα ἂν θέλῃς νὰ βοηθηθῇς (σικελ. Pitrè I, 178). — **Γερμαν.** Hilff, so wirt dir geholffen = βοήθα καὶ θὰ βοηθηθῇς (W. II, 488, 53). Wer geholffen hat, dem wird wieder geholffen = ὅποιος ἐβοήθησε, αὐτὸς θὰ βοηθηθῇ (αὐτ. 491, 112). — **Ῥωσ.** Κάμε μου μιὰ δουλειὰ κ' ἐγὼ (νὰ κάμω) σένα (Kurtz ἐν Philologus 1890 σ. 459).

14. Βοηθήσου, λέγει ὁ θεός, νὰ σὲ βοηθήσω.
(Κα. 1010).

Βλ. ἀρ. 4. 13, ἅγιος Γιάννης 1. 2, ἅγιος Γιώργης 2 κέ., ἅγιος Νικόλας 10. 11. 12. 16. 35, ἅγιος Φανούριος 1, Παναγιὰ 1. 4, σειοῦ-

μαι 4. 10, ταράζω 1. Ἡ κοινοτάτη γνώμη, ὅτι τὰ πάντα ἐκ τῆς ἰδίας ἡμῶν ἐνεργείας πρέπει ν' ἀπεκδεχώμεθα, καὶ ὅτι τὸ θεῖον ἐπιστέφει τὰ ἔργα μόνου τοῦ εἰς ἑαυτὸν πεποιθότος ἀνθρώπου, μὴ εἰσακοῦον τῶν ἀπραγμόνων καὶ χαύνων τὰς δεήσεις, ἡ γνώμη αὕτη πολλαχῶς ἐκφέρεται διὰ δημωδῶν παροιμιῶν. Αἱ πλεῖσται τούτων εἶναι διασκευαὶ τῆς ἀρχαίας: «Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει», ἄλλαι δὲ εἶναι συναφέστεραι πρὸς γνώμας ἀρχαίας. Ἡ προκειμένη οὐδόλως παραλλάσσει τῆς ἰταλικῆς: Ajutati, che t' ajuto, dice il signore, ἧς τὰς διαφόρους διατυπώσεις μετὰ τῶν ὁμοίων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων παροιμιῶν βλ. ἐν λ. θεὸς 228α. 186.

15. Βόχθα με, στραβὲ μὲ τό να μάτι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 9. 12.

16. Βοχτάει τὸ μεσάνυχτο,
σὰν νά χά να πουκάμισο.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. νύχτα 3.

17. Ὅποιος δὲν ξέρει νὰ βοηθάη,
μένει κατάμονος καὶ δυστυχάει.
(Β. 208, 455).

Ὅτι ὁ μὴ βοηθῶν τοὺς ἄλλους οὐδένα καὶ αὐτὸς ἐν ἀνάγκῃ εὑρίσκει φίλον. **Ἰταλ.** A sè l'aiuto nega chi ad altri il nega = 's τὸν ἑαυτό του δὲ θέλει νὰ δώσῃ βοήθεια, ὅποιος τοὺς ἄλλους δὲν βοηθεῖ (τοσκαν. Pitrè I, 181). Cu' ad àutru nega aiutu, a sè lu nega = ὅποιος 's ἄλλον ἀρνειέται βοήθεια, 's τὸν ἑαυτό του τὴν ἀρνειέται (σικελ. αὐτ.) — **Γερμ.** Wer andern nicht hilft, wird sich auch selber nicht helfen = ὅποιος ἄλλο δὲν βοηθεῖ, καὶ τὸν ἑαυτό του δὲν θὰ βοηθήσῃ (W. II, 491, 106).

18. Ὅσο βοηθάει ἡ πατ'λιά,
δὲ βοηθάει ἡ Παναγιά.
(Μεσενικόλα Καρδίτσης παρ' Α. Λαδιᾶ).

Πατουλιὰ τὸ ἄδενδρον μέρος τοῦ δάσους (ἐν Ἀθήναις ξαίθρα), ἢ ὁ ἐν λόχμῃ ἐλεύθερος χῶρος. Τὴν παροιμίαν ὑποτίθεται πιθανῶς ὅτι θὰ εἴπέ τις καταφυγὼν εἰς τοιαύτην πατουλιάν, βεβαιος δ' ὢν ὅτι ἦτο ἐν ἀσφαλείᾳ, διότι οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τὸν ἀνεύρῃ ἐκεῖ κρυπτόμενον. Λέγεται ἐπὶ τῶν προσποριζομένων ὠφέλειαν κατὰ τρόπον τινά, ἀδιαφορούντων δ' ἂν ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ἠθικὸς ἢ ἀνήθικος.

*19. Τινὶ Θεὸς μὲν ἐβοήθει, ἐκεῖνος δ' ἀπεσείετο τὴν βοήθειαν.
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 15).

Σημερινὴν παραλλαγὴν ταύτης δὲν εὗρον. Ἴσως ἐλέγετο ἐπὶ τῶν ἀνικάνων νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἀπροσδόκητόν τινα εὐκαιρίαν, ἐπὶ ἐκείνων οἵτινες στρέφουσι τὰ νῶτα εἰς τὴν τύχην, κατ' ἄλλην παροιμίαν (βλ. ῥιζικὸ 2, τύχη 24).

Βοθωνιανός

1. Σαρανταδυὸ Βοθωνιανοὶ
σέρνουν ταὐγὸ μὲ τὸ σκοινί.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. φορτώνω 9 καὶ τὰς σημειουμένας αὐτόθι παραλλαγάς. Παροιμία ἐκ τῶν διασυρουσῶν τἀκληρήματα χωρίων, λεγομένη καὶ γενικώτερον ἐπὶ συμπράξεως πολλῶν ἀνθρώπων πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου καὶ εἰς ἕνα μόνον εὐκολωτάτου. Βοθωνιανοὶ δὲν φαίνεται πιθανὸν ὅτι εἶναι οἱ κάτοικοι τοῦ μικροῦ χωρίου Βοθιανῶν τοῦ δήμου Παλιοχώρας τοῦ Σελίνου· τίνες ὅμως ἀγνοῶ.

2. Σαρανταδυὸ Βοθωνιανοὶ ταὐγὸ ἐτσουροβόλουν,
καὶ πάλι ἐφωνάζανε· «Ἀνάθεμα τὴ μοναξιά!»
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

βόιβοδας

1. Σηκώθηκε ὁ βόιβοδας καὶ πῆγε 'ς τὸν ζαμπίτη.
(Ἀθηναϊκή. Ἑσδομ. Α', 192 καὶ Καμπ. Ἱστ. Α', 349 [βοϊβόδας]).

Βόιβοδας ἢ βόιβοντας (ἡ γυνὴ αὐτοῦ βοϊβοδίνα ἢ βοϊβοντίνα)

καὶ βοεβόδας, βοϊβόντας, λέγεται καταχρηστικῶς ὁ προεστώς, ὡς ἐν δημοτικῷ ᾄσματι «τῆς Μοριᾶς οἱ βοϊβοντάδες» (Λελ. Ἐπίμ. σ. 22). Ἐπίσης ἀνώτερος Τοῦρκος διοικητικὸς ὑπάλληλος, ὡς ἐν πελοποννησιακῷ ᾄσματι βόιβοντας ἢ βοϊβόνταγας εἶναι ὁ καταβάλλων τοὺς μισθοὺς τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν πασσάδων (Πτζ. σ. 146-7). Κυρίως δὲ σημαίνει τὸν διοικητὴν ἐπαρχίας, ὡς παρὰ Passow 218: «θέλω νὰ γίνω βόιβοντας 'ς τὴν Ἄρτα καὶ 'ς τὸ Λοῦρο» καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ, ὅπου β. εἶναι ὁ διοικητὴς τῶν Ἀθηνῶν. Εἰδικώτερον δὲ παρὰ Τούρκοις βοϊβόδας ἢ βοϊβόδα ἐλέγετο ὁ ἀστυνόμος τοῦ Γαλατᾶ. Ὁμοίως καὶ ὁ ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαυίας, ὧν ὁ τίτλος παρ' ἡμῖν συγκοπτόμενος συνήπτετο μετὰ τοῦ βαπτιστικοῦ ὀνόματος, οἷον Μιχὰλ βόδας, ὁ ἡγεμὼν Μιχαὴλ Σοῦτσος. Ἡ λέξις ἦτο ἔκπαλαι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Τούρκοις, ἐκ τούτων δὲ παρελάβομεν ταύτην καὶ ἡμεῖς. Κατὰ τὸν Κωνστ. τὸν Πορφυρογέννητον (πρὸς Ῥωμαν. 38 τ. Γ' σ. 168 Bonn) βοέβοδον ἐκάλουν οἱ Τοῦρκοι ἐν παλαιοῖς χρόνοις τὸν ἄρχοντα τῆς πατριᾶς: «ἄρχοντα δὲ εἰς αὐτοὺς εἴτε ἴδιον εἴτε ἀλλότριόν ποτε οὐκ ἐκτήσαντο, ἀλλ' ὑπῆρχον ἐν αὐτοῖς βοέβοδοί τινες». Παρὰ Δούκα (κεφ. 19 σ. 88, 6 Bonn) κεῖται ὁ τύπος βεηβόδας, ἄγνωστος εἰς τὸν λαόν. Ἡ λέξις ἐλήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐκ τῆς σλαβικῆς (παλαιοσλαβ. καὶ σερβ. voievoda, βουλγ. voivoda), ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ ῥωμουνικὸν voivòda. — Ζαμπίτης δὲ εἶναι ἐπίσης λ. τουρκικὴ (ἐκ τοῦ ἀραβ. ζαμπίτ, σημαίνοντος τὸν μετὰ δυνάμεως κρατοῦντα), κοινὴ καὶ εἰς τοὺς Ἀλβανούς, τοὺς Ῥωμούνους, τοὺς Σέρβους (zabit) καὶ τοὺς Βουλγάρους (zabitin). Εἶναι δ' ὁ ζαμπίτης ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ, εἰς ὃν εἶναι ἀνατεθειμένη διοικητικὴ ὑπηρεσία.

Ἡ παροιμία ἦτο εὔχρηστος ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας, λεγομένη εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν καυχωμένων, ὅτι ἐπιφανεῖς ἄνδρες μεριμνῶσι περὶ ὑποθέσεώς των. Ὁ βόιβοδας δηλαδὴ μετέβη εἰς τοῦ ζαμπίτη ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ διαπραγματευθῶσιν ἀμφότεροι περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης.

βόιδι

1. Ἄ δὲν ἦσαν βόιδα τὰ καματερά μας, ποιὸς ἐμπόρειε νὰ τὰ ζέψῃ;

(Κα. 66).

Τὸ βόιδι ἀντὶ ἐπιθέτου = ἀμβλύνους· καματερὸ δὲ ἐκ τοῦ συνήθους ἐπιθέτου τοῦ βοὸς (πρβλ. ἀρ. 20) ὁ ἀροτὴρ βοῦς. Ὅτι οἱ πονηρότεροι, καὶ ἀσθενεῖς ὄντες, δεσπόζουσι τῶν ἁπλουστέρων, μὴ ἐχόντων συναίσθησιν τῆς δυνάμεως αὐτῶν.

2. Ἀνάθεμά σε, ντοβλετί, ἀνάθεμά σε, Πόλη,
ποῦ σοῦ στειλα τὸν ἄνθρωπο καὶ μοῦ στειλες τὸ βῶδι.

(Πελοποννήσου. Ἐφ. Φιλομ. 1857 σ. 257 [Μπᾶ! ἀν. σε Π. ποῦ σ'ἔστειλα—βόιδι.] — Β. 167, 265 [Μπᾶ! ἀ. σε Π.—μοῦ στειλες β.] — Πτζ. 217, 55 [Ἀ. σε Π.—βόιδι.] — Καρυᾶς Κορινθίας παρὰ Γ. Τσαγρῆ [βόιδι.] — Κυθήρων παρὰ Δ. Διακοπούλου [Ἀ. σε Π.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πηγαίνω 50 καὶ τὰς αὐτόθι σημειουμένας παραλλαγὰς καὶ τὰς ὁμοίας ξένας παροιμίας. Ἐπὶ ἐκείνων οἵτινες καίπερ πολλοὺς ἰδόντες τόπους ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα ἀμόρφωτοι καὶ ἄξεστοι. — Ντοβλέτι ἢ ϐοβλέτι εἶναι τουρκικὴ λ. (ϐεβλέτ, ἐκ τῆς ἀραβ. σημαινούσης εὐδαιμονίαν)· ἐσήμαινε δ' ἐπὶ τουρκοκρατίας τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑδρεύουσαν κυβέρνησιν τοῦ σουλτάνου.

3. Ἀνάθεμά σε, Πόλη,
ποῦ σῶστειλα τὸν ἄντρα μου, καὶ σὺ τὸν ἔκαμες βόιδι.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

4. Βάρδα, ποῦ ἔρχεται τὸ βόιδι!

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 23. 28. 46. 49. 52-57. Ἐπὶ τῶν ἐξαγγελλόντων ὡς βέβαια γεγονότα τὰς κενὰς προσδοκίας των· ἡ χρῆσις δὲ τῆς παροιμίας ἐν εἰδικαῖς περιπτώσεσιν εἶναι ποικιλωτάτη· ὁτὲ μὲν λέγεται ἐπὶ τῶν βασιζόντων τὰς ἐπιχειρήσεις των εἰς ἐλπίδας ἀκροσφαλεῖς· ὁτὲ δ' ἐπὶ τῶν ἄνευ λόγου ταρασσομένων ἐκ φόβου ἐπικειμένων κινδύνων ἢ προφυλασσομένων πρὸς ἀποσόβησιν ἀβεβαίου κακοῦ· ἢ ἐπὶ κομπορρημόνων ἐκθειαζόντων τὰς μελλούσας πράξεις των· καθόλου δ' ἐπὶ παντὸς προτρέχοντος τῶν πραγμάτων. Εἶναι δ' ἡ παροιμία σύνοψις μύθου, διαλογικῶς διατυπουμένη ἐν ἄλλαις παραλλαγαῖς. Κατὰ τὸν μῦθον τοῦτον ἀπεφάσισε μιὰ φορὰ ἕνας νὰ ὑπάγῃ 'ς τὸν κουμπάρο τοῦ κουμπάρου

του γιὰ νὰ τὸν παρακαλέση νὰ τοῦ χαρίση ἕνα βόιδι. Εἶπε λοιπὸν τὴν ἀπόφασή του εἰς τὴ γυναῖκά του καὶ τῆς ἐζήτησε ἕνα σκοινί, γιὰ νὰ δέση τὸ βόιδι, ὅταν θὰ τὸ φέρνη. Ἅμα ἐπῆρε τὸ σκοινὶ ἔλεγε 'ς ὅσους ἀπαντοῦσε 'ς τὸ δρόμο νὰ φυλαχτοῦν γιὰ νὰ μὴν τοὺς κουντρήση τὸ βόιδι. Κ' ὅταν τὸν ἐρωτοῦσαν «Ποῦ εἶναι τὸ βόιδι;» τοὺς ἔδειχνε τὸ σκοινὶ καὶ τοὺς ἔλεγε «Νὰ τὸ σκοινί, ποῦ πάω νὰ τὸ φέρω».

5. Βόιδι κοιλᾶτο
κι' ἄλογο σπαθᾶτο.
(Βαλαωρίτου Ποιήματα τ. Β' σ. 523).

Πρβλ. ἀρ. 21. 13. Κοιλᾶτος (κοιλιὰ) ὁ γάστρων. Σπαθᾶτος (ἀπὸ τοῦ σπαθὶ) ὁ μακρὸν κορμὸν ἔχων ἵππος. Ὅτι καλοὶ ἀροτῆρες βόες οἱ μακρογάστορες, καὶ ἵπποι οἱ σπαθωτὸν ἔχοντες σῶμα.

6. Βόιδι τῆς κυρᾶς τῆς Παναγιᾶς.
(Πτζ. 222, 132).

Βλ. ἀρ. 12. Ἡ «βοϊδάκι τοῦ Θεοῦ» ἤτοι μικρόνους.

7. Βοῦι σελλᾶτον ἔπαιρε καὶ γάαρον καμπούρην.
(Καρπάθου. Μαν. 277, 118).

Βλ. ἀρ. 21. 39.

8. Βούδια γι' ἀργασία
τσαὶ βουθουλεῖαι γιὰ σπορία.
(Βούας Καλαβρίας. Pellegrini σ. 88, 9).

Βλ. βουθουλεῖα 1-3. Βουθουλεῖα (βοῦς θήλεια), ἡ βοῦς. Ἡ λέξις ἐν χρήσει καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς: «Περὶ βουθηλειῶν ἤτοι δαμάλεων» (Γεωπον. ΙΖ', 2). Ὅτι ὁ ἄροτος ἀνάγκη νὰ γίνεται διὰ βοῶν, διότι αἱ αὔλακες πρέπει νὰ εἶναι βαθεῖαι, ἐνῷ τὴν σπορὰν δὲν παραβλάπτουσιν οἱ ἐπιπόλαιοι τῶν ἀγελάδων ὁλκοί. — **Ἰταλ.** Ara co' buoi, e semina colle vacche = ὄργωνε μὲ βόιδα καὶ σπέρνε μ' ἀγελάδες (τοσκαν. Giusti 24). Arar coi bo e ropegar (ἢ arpegar) co le vache = ὁμ. (βενετ. Pasqualigo 315). Ammaìsa cu li voi, simìna cu li vacchi a tempu sò = νὰ ὀργώνῃς μὲ τὰ βόιδια καὶ

νὰ σπέρνῃς μὲ τοῖς ἀγελάδες 'ς τὸν καιρὸ ποῦ πρέπει (σικελ. Pitrè I, 29). Romper forte e semenar leziero = νὰ ὀργώνῃς δυνατὰ καὶ νὰ σπέρνῃς ἐλαφρὰ (βενετ. αὐτ.).

9. Βῶδι ἀπὸ τὸ Καβαλλάρι.

(Ζαγορίου. Λαμπρίδου Ζαγοριακὰ σ. 57).

Καβαλλάρι χωρίον τοῦ Ζαγορίου, παράγον καλοὺς βόας

10. Δυὸ ζευγάρια, τρία βόιδα.

('Ηπείρου. 'Αρ. 1579. — Β. 64, 161).

Βλ. ἀρ. 30.

11. Εἰς τοῦ βῶδιοῦ τὸ κέρατο.

(Καισ. Δαπόντε Καθρέπτης τῶν γυναικῶν. Λειψ. 1766 τ. Α' σ. 181 [Εἰς τοῦ βῶδιοῦ τὸ κέρατο, κ' ἐκεῖ τῇ ἀληθείᾳ, | ἂν ἔμπαιναν τοὺς εὕρισκαν ἐκεῖνα τὰ θηρία.] — Τοῦ αὐτοῦ, Κῆπος χαρίτων σ. 158 [Εἰς τοῦ β. τὸ κ. μπαίνουσι νὰ κρυφθοῦσι.] — Λελ. 'Επιδ. 264 ['Σ τοῦ βοιδιοῦ τὸ κ. νὰ μπῇ κάνεις δὲ γλυτώνει.]).

Βλ ἀρ. 24. Τὸ ἔνδον τοῦ κέρατος τοῦ βοὸς λαμβάνεται ὡς σύμβολον ἀσφαλεστάτης κρύπτης εὔχρηστος δ' ἡ φράσις ἐπὶ ἀπειλῆς συνήθως· ὅτι δὲν θὰ σωθῇ ὁ ἀπειλούμενος ὁπουδήποτε καὶ ἂν καταφύγῃ. Ἡ αὐτὴ εἰκὼν καὶ ἐν παροιμίᾳ **'Ιταλ.** Lu friddu di Marzu trasi 'nta li corna di li voi = τὸ κρύο τοῦ Μαρτιοῦ μπαίνει μεσ' 'ς τῶν βοιδιῶν τὰ κέρατα (καλαβρ. Calabria VII, 75. Marzano 10).

12. Ἕνα ἀσπροκούτελο βοῦι ποῦ ναι!

(Χίου. Καν. 243, 224).

Βλ. ἀρ. 6, πρβλ. ἀρ. 18. 19. 29. 33 34. 40-42. 'Επὶ ἀμβλύνου. Συνηθεστάτη ἡ παρομοίωσις τοῦ δύσνου πρὸς βοῦν· οὕτω καὶ παρ' ἀρχαίοις ὁ τοιοῦτος ἐλέγετο βοῦς (Εὐστάθ. σ. 962, 18. CAF. III, 252, 1002), καὶ φράσις «βοὸς ἀνούστερος» παρ' 'Ακομινάτ. τ. Α' σ. 135, 24 Λάμπρ. Πρβλ. καὶ τὴν ἐπὶ ἀναισθήτων λεγομένην παροιμίαν: «βοῦς ἕβδομος» (Διογενιαν. 250. Μακάρ. 189. 'Αποστόλ. 1620 h. Κῶδ. Βοδλ. 223 Κῶδ. Βατικ. Κράμ. 146. Σουίδ. λ. βοῦς ἕβδομος).—**Γερμ.** Er ist ein Ochs = εἶναι βόιδι. (W. III, 1109, 381).—**Βουλγ.** Boza Krávica = ἀγελάδα τοῦ θεοῦ (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ).

13. Ἔπαρ' ἄλογο πιττᾶτο
καὶ βόιδι καπουλᾶτο.

(Κερκύρας. Ἐφ. Φιλομ. 1870 σ. 2247).

Βλ. ἀρ. 5. 21. Πιττᾶτος (οὐχὶ ἀπὸ τῆς πίττας, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ ἰταλ. petto = στῆθος) = ὁ ἔχων πλατὺ στῆθος. Ὅτι ἐκλεκτοὶ ἵπποι μὲν εἶναι οἱ τὰ στέρνα πλατέα ἔχοντες, βόες δὲ οἱ εὐσάρκους τοὺς γλουτούς. Πρβλ. Ξενοφ. π. ἱππικ. α', 2: «Καὶ μὴν στέρνα πλατύτερα ὄντα καὶ πρὸς κάλλος καὶ πρὸς ἰσχύν — εὐφυέστερα.» Βλ. καὶ Πολυδεύκ. Α', 190. Ἂν ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἀροτῆρας βόας, ἡ παροιμία εἶναι ἐσφαλμένη, διότι οἱ εὐσάρκους τοὺς γλουτοὺς ἔχοντες εἶναι κατάλληλοι διὰ σφαγήν, διὰ τὸ ἄφθονον κρέας αὐτῶν· καλοὶ δ' ἀροτῆρες εἶναι οἱ τὸ μέτωπον ἰσχυρὸν ἔχοντες.

14. Ἔπαρε βοῦδι σελλωτὸ καὶ γάιδαρο καμπούρη·
γυναῖκα λιγνοκάπουλη καὶ χοῖρο μακρυομούρη.

(Μήλου. Νεα. 183 [γυν. κοντοκάπουλη χ. μ.] — Καρπάθου. ΖΑ. 347, 94. [Βοῦι σελλᾶτον ἔ. καὶ γάαρον κ. γυναῖκα ψιλοκάπουλη καὶ χ. μακρομούρη.]).

Βλ. ἀρ. 21.

15. Ἐτοῦτό χω γιὰ βόιδι γι' ἄλογο γιὰ σερνικὸ γαιδοῦρι.

(Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Ἡ διατύπωσις ὁμοία πρὸς τὴν παρὰ Τζέτζῃ βυζαντινὴν ἐν λ. ὅτὲ 1. Λέγει ταύτην ὁ θέλων νὰ δείξῃ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ, ἐννοῶν ὅτι ἓν μόνον ἔχει κτῆμα, ὅπερ πρὸς πάσας τὰς ἀνάγκας του χρησιμοποιεῖ, ἀναπληροῦν δηλ. ὅτὲ μὲν βοῦν, ὅτὲ δ' ἵππον, ὅτὲ δ' ὄνον· ἂν δὲ τύχῃ ὢν παντελῶς ἄπορος, μήτε κτῆνος ἔχων μήτε ἀγρόν, ἐννοεῖ διὰ τῆς παροιμίας τὴν γυναῖκά του ἢ τὸν υἱόν του

16. Θαρρεῖ πῶς τοῦ φαν τὸν βοῦν του.

(Καρπάθου. ΖΑ. 369).

Ἀπεχθάνεται δηλ. αὐτούς, ὡς νὰ τοῦ εἶχον φάγῃ τὸν βοῦν του.

17. Θωρεῖς τὸν βοῦν κὶ ἀσπρίζει καὶ θαρρειέσαι κὶ ἓν οὖλον μύλλαν;

(Κύπρου. Σ. 286, 274).

Πρβλ. ἀρ. 22. Ἡ λ. μύλλα σημαίνει τὸ λίπος· κεῖται καὶ παρὰ τῷ Δουκαγγίῳ, παραλαβόντι ἐκ χειρογράφου γλωσσαρίου (τοῦ ΙΕ΄ αἰῶνος; : «στέατι, τῷ πάχει, εἰς τὸ πάχος, ἢ μύλλαν ἢ ξύγγιν» (Βλ. καὶ M. Beaudouin Étude du dialecte chypriote σ. 124). Ἐπίθετον ἐκ ταύτης μυλλένος, -η, -ον καὶ σύνθετον μυλλοσφούγγισμαν, ἢ μυλλοσφόγγισμαν, μυλλόπιττα· συνεκδοχικῶς δὲ καὶ τὸ ἄρτυμα, οἷον μύλλωμαν, τὸ, ἡ κατάλυσις τῆς νηστείας (πρβλ. λ. ἀρτύνομαι 1) μυλλώνω, ῥῆμ. = καταλύω τὴν νηστείαν. Προσέτι σημαίνει καὶ τὴν νοτίδα, τὴν ὑγρασίαν, ὡς καταδεικνύουσι τὸ ἐπίθετον μυλλός, -ή, -όν = νοτισμένος, ὑγρός, καὶ τὰ σύνθετα: μυλλοβρέχει = ψεκάζει, μυλλόβρεμαν, τὸ = ψεκάς, μυλλοψηχαδίζει = ψεκάζει, μυλλοψηχάδιν, μυλλοψηχαδίασμαν = ψεκάς, μυλλοδρώνω = ἱδρώνω ὀλίγον, μυλλόδρωμαν, τὸ = ὀλίγος ἱδρώς (Σ. τ. Β΄ σ. 659). Ἡ ἐτυμολογία εἶναι ἀμφίβολος· ἴσως εἶναι ἡ λ. συγγενὴς μὲ τὸ μοῦλα, ἡ = κοιλία προβάτου ἢ αἰγός, καὶ τὸ μουλί, ὡς ἐν Θήρᾳ μὲν λέγεται ἡ πηκτὴ τῶν αἰγῶν ἢ τῶν προβάτων, ἐν Μεσσηνίᾳ δὲ ὁ ἐχῖνος ἤτοι ἡ τρίτη κοιλία τῶν μηρυκαστικῶν (γαλλ. feuillet, γερμ. Blättermagen ἢ Psalter). Πρὸς ταῦτα ἠδυνάμεθα πιθανῶς νὰ θεωρήσωμεν συναφεῖς τὰς ἐκ τοῦ λατ. ἐπιθέτου mollis καὶ τοῦ ῥήμ. mollio παραγομένας ῥωμανικὰς λέξεις mollare amollare ἰταλ. = βρέχω, γαλλ. mouiller, καταλ. mullar, ἱσπ. mozar, πορτογ. προβηγκ. molhar, τὴν αὐτὴν ἐχούσας σημασίαν, ἱσπ. molleja ἀδένες, γαλλ. mou (παλαιογαλλ. mol) = πνευμόνιον ζῴου κτλ. (Βλ. Diez λ. molla. Körting λ. mollio, mollis ἀρ. 5379. 5380. Littré λ. mou).—Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι δὲν πρέπει νὰ πλανώμεθα ἐκ τῶν φαινομένων.

18. Ἰγέννισι τοὺ βόιδ', νὰ ζήσ' τοὺ μ'σκάρ'!
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Πρβλ. ἀρ. 12. Χλευαστικῶς ἐπὶ μωροῦ μωρὸν ἔχοντος τέκνον. **Ἀλβ.** Πολι κάου, κοῦ βίτσ'ι; = τὸ βόιδι ἐγέννησε, ποῦ τὸ μουσχάρι; (Κουλουριώτ. 164).

19. Καὶ παπᾶ βοῦι σ' ἔκαμε.
(Χίου. Καν. 257, 332).

Βλ. ἀρ. 12.

20. Καματερὲ βοῦ.

(Τσακωνική. Θ. Οἰκονόμου Γραμματικὴ τῆς Τσακωνικῆς 1870 σ. 56. 74).

Πρβλ. ἀρ. 36. Καματηρὸς βοῦς. Ἐπὶ ἀόκνων. Πρβλ. τὴν Γαλλ. C'est un bœuf pour le travail. (Littré λ. bœuf 1).

21. Λαμνᾶτο βῶδι ἀγόραζε καὶ γάδαρο καμπούρη,
γυναῖκα κοντοκάπουλη καὶ χοῖρο μακρυμούρη.

(Χίου. Β. 42, 55 [Β. λ. γόραζε - μακρομούρη] — Κα. 1011 [Βόιδι λ. γόραζε καὶ γάιδαρο] — Χίου. Πασπ. 207 [Λαμνᾶτο βοῦδ' ἀ. - γ. κοντοφάρδουλη καὶ σκύλο μαυρομούρη].— Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Λ. ὄόι - γάιδαρος]).

Βλ. ἀρ. 5. 7. 14. 37-39. Ὁ κεφαλληνιακὸς τύπος βόι εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν (βόια) φέρεται καὶ ἐν σιγγιλιώδει γράμματι τοῦ Ι΄ αἰῶνος (Βυζαντιν. Χρονικὰ 1899 σ. 448. 449). Λαμνᾶτος, ἐπίθ. ἐκ τοῦ λάμνα μετὰ τῆς λατινογενοῦς καταλήξεως -ᾶτος (ātus)· ἡ δὲ λ. λάμνα, ἡ, καὶ τὸ ὑποκοριστικὸν λαμνίον (ἐκ τοῦ λατ. lamina, lamna), καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς εὔχρηστα (βλ. ὅσα ἐσημείωσα ἐν Byz. Zeitschr. I σ. 558), σημαίνουσιν ἔλασμα μετάλλου· ἄλλοι τύποι τῆς λ. εἶναι λάμα=ἡ λεπὶς (κοινῶς λεπίδα, ἐκ τοῦ ἰταλ. lama, ὅπερ ἐπίσης ἐκ τοῦ λατ. lamina παράγεται) καὶ λάμια κατ' ἀποβολὴν τοῦ ν, ὡς ἀντιθέτως παρεμβάλλεται ἔν τισιν ἰδιώμασι τὸ ν εἰς τὸ Λάμνια ἀπὸ τοῦ Λάμια, μνιὰ ἀπὸ τοῦ μιά, καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας λέξεις καταληγούσας εἰς -μιὰ ἢ - μια· ὅθεν καὶ λαμιᾶτος ἀντὶ τοῦ λαμνᾶτος ἐν Χίῳ. Τὸ ὑποκοριστικὸν λαμνὶ πλὴν τοῦ μικροῦ ἐλάσματος, σημαίνει καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματος τοῦ ζώου, τὸ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ αὐχένος εἰς τὴν ῥίζαν τῆς οὐρᾶς ἐκτεινόμενον. (Κοραῆ Ἄτ. τ. Δ΄. σ. 280). Λαμνᾶτος ἄρα ὁ ἔχων μέγα λαμνί, ἐπὶ βοὸς δ' ὁ μακρόσωμος. — Κοντοκάπουλη καὶ ἐν ἄλλαις παραλλαγαῖς λυγνοκάπουλη, ψιλοκάπουλη, στενοκάπουλη εἶναι ἡ ἔχουσα κοντὰ (λυγνά, ψιλά, στενὰ) τὰ καπούλια ἤτοι τοὺς γλουτοὺς (ἐκ τοῦ λατ. scapula). - Μακρυμούρης ἢ μακρομούρης ὁ μακρὰν ἔχων τὴν μούρην ἤτοι τὸ ῥύγχος (ἐκ τοῦ γενοατικοῦ muro = ῥύγχος).

Ἡ προκειμένη παροιμία καὶ αἱ παραλλαγαὶ αὐτῆς διδάσκουσι περὶ ἐκλογῆς βοός, ὄνου, χοίρου, κυνός, ἵππου καὶ γυναικός. Τὸ μὲν βόιδι πρέπει νὰ εἶναι λαμνᾶτο ἢ λαμιᾶτο (ἀρ. 21), κοιλᾶτο (ἀρ. 5),

καπουλᾶτο (ἀρ. 13), σελλωτὸ (ἀρ. 14) ἢ σελλᾶτο (ἀρ. 7. 37. 38) ἢ σεντᾶτο (ἀρ. 39)· ὁ γάιδαρος καμπούρης (ἀρ. 7. 14. 21. 37. 38)· ὁ χοῖρος μακρυμούρης (ἀρ. 14. 21. 38) ὁ σκύλος μαυρομούρης (ἀρ. 21)· τὸ ἄλογο σπαθᾶτο (ἀρ. 5) καὶ πιττᾶτο (ἀρ. 13)· τέλος δ' ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ εἶναι λυγνοκάπουλη (ἀρ. 14) ἢ ψιλοκάπουλη (ἀρ. 14) ἢ κοντοκάπουλη (ἀρ. 21) ἢ στενοκάπουλη (ἀρ. 38) καὶ καθόλου λυγνοκάμωτη (ἀρ. 37), κατὰ δὲ τὴν χιακὴν παραλλαγὴν κοντοφάρδουλη (ἀρ. 21).

Τὰ πλεῖστα τῶν παραγγελμάτων τούτων εἶναι σύμφωνα πρὸς τὰς παρατηρήσεις τῶν ἀρχαίων. Ὡς νῦν ἐπαινεῖται τὸ λαμνᾶτο βόιδι, οὕτω καὶ τὰ Γεωπονικὰ (ΙΖ΄ 2, 1) διδάσκουσι νὰ ἐκλέγωμεν δαμάλεις «τοῖς σώμασι παραμήκεις, εὐμεγέθεις».— Τὸ καπουλᾶτο βόιδι, εἶναι τὸ ἔχον εὐπαγεῖς τοὺς γλουτούς (τὰ καπούλια)· καὶ κατὰ τὰ Γεωπονικὸ (αὐτ.) αἱ ἐκλεκταὶ δαμάλεις πρέπει νὰ ἔχωσι «σκέλη ὀρθά, στερεά, παχύτερα μᾶλλον ἢ μακρότερα» καὶ νὰ εἶναι «πλατύωμοι» (κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ Λαυρεντιακοῦ κώδικος). — Τὸ ἐπίθετον σεντᾶτο, ἂν μὴ εἶναι γεγραμμένη πλημμελῶς ἢ ἄγνωστός μοι ἄλλοθεν λέξις αὕτη, δὲν εἶναι ἴσως διάφορον τοῦ σελλάτου, ταὐτόσημον δ' εἶναι καὶ τὸ σελλωτός· ἡ λέξις παράγεται ἀπὸ τῆς σέλλας (τοῦ ἐφιππίου, λατ. sella)· σελλᾶτο δὲ βόιδι εἶναι τὸ καὶ ὑπὸ τῶν Γεωπονικῶν ἐπαινούμενον πλατύνωτον.

Περὶ τοῦ ἵππου διελάβομεν ἀνωτέρω. Περὶ τοῦ ὄνου πᾶσαι αἱ παραλλαγαὶ λέγουσι τὸ αὐτό, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι καμπούρης, ἤτοι νὰ ἔχῃ κυρτὴν τὴν ῥάχιν. Περὶ δὲ τοῦ χοίρου ἐπίσης, ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ μακρὸν ῥύγχος τὰ Γεωπονικὰ (ΙΘ΄ 6, 2) παρατηροῦσι τοῦτο μόνον, ὅτι κάλλισται χοῖροι εἶν' αἱ μικροκέφαλοι, Ὁ δὲ σκύλος πρέπει νὰ εἶναι μαυρομούρης· καὶ τὰ Γεωπονικὰ (ΙΘ΄, 2, 1) ὁμοίως ἐγκρίνουσι τῶν κυνῶν «τοὺς μελανοφθάλμους, μυκτῆρα ὁμόχρουν ἔχοντας, χείλη μελανοῦντα ἢ ὑπέρυθρα».

Τὴν δὲ γυναῖκα ἐξετάζουσαι αἱ προκείμεναι παροιμίαι, ἀποβλέπουσιν εἰς μόνην τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος αὐτῆς. Ἀντιθέτως ἄντικρυς πρὸς τὰς περὶ τοῦ γυναικείου κάλλους γνώμας τῶν Τούρκων, οἵτινες προκρίνουσι τὰς παχείας γυναῖκας, μὴ πολυπραγμονοῦντες περὶ κάλλους μορφῆς, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὑμνεῖ τὴν λυγερὴ (λυγηράν), τὴν εὔχαριν καὶ ῥαδινὴν γυναῖκα, ἧς τὴν εὐλυγιστίαν εἰκονικώτατα ἐκφρά-

ζει τὸ ποιητικὸν ἐπίθετον βεργολυγερὴ καὶ τὸ μεσαιωνικὸν κυπαρισσοβεργόλυγη. Ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ εἶναι λυγνὴ (ἀρχ. λύγινος), λέγεται δ' οὕτω κυρίως οὐχὶ ἡ ἰσχνή· διότι πρὸς δήλωσιν τῆς ἰσχνότητος εἶναι εὔχρηστον ἄλλο ἐπίθετον, τὸ ἀχαμνὸς (ἀπὸ τοῦ χαῦνος), ἀλλ' ἡ ἀπαχὴς καὶ εὐλύγιστος. Λυγνοκάμωτη εἶναι ἡ τοιαύτην κατασκευὴν τοῦ σώματος ἔχουσα. Εἰδικώτερον δὲ ὁρίζουσιν αἱ παροιμίαι ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ ἡ γυνὴ λεπτοὺς τοὺς γλουτούς, διότι τὸ κυριώτατον γνώρισμα τοῦ παχέος γυναικείου σώματος εἶναι οἱ ὀγκώδεις γλουτοί, εἰς τούτους προπάντων ἀθροιζομένου τοῦ λίπους τῆς γυναικός, ἐν ᾧ τοῦ ἀνδρὸς παχύνεται ἡ γαστήρ. Ὅλως ἔκτροπον εἶναι τὸ παράγγελμα τῆς χιακῆς παραλλαγῆς τῆς παροιμίας θελούσης τὴν γυναῖκα κοντοφάρδουλη ἤτοι μικρὰν τὸ ἀνάστημα καὶ ὀγκώδη.

22. Λιάρο βόιδι γεμᾶτο ξοῦγκι.

(Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 193, 171).

Πρβλ. ἀρ. 17. Λιάρος ἢ λιαρὸς (ἢ λιάρους) εἶναι κυρίως ὁ λευκός· λιάρα κάππα, λέγεται ἐν Πελοποννήσῳ ἡ λευκὴ φλοκάτα, καὶ ὡς προσηγορικόν, ἡ λιάρα· ἐν Ἠπείρῳ λέγεται οὕτω καὶ ἡ ἐκ λευκοῦ ἐρίου αἰγὸς κατεσκευασμένη κάππα, καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἡ τεφρόχρους· ὑπὸ τῶν ἀλβανοφώνων δὲ Ὑδραίων καὶ Σπετσιωτῶν λιάρε λέγεται ἡ κάππα, οἱουδήποτε χρώματος· τὸ ἐκ τῆς λέξεως ταύτης παράγωγον ῥῆμα λιαρίζω σημαίνει ἀσπρίζω, κυριολεκτεῖται δ' ἐπὶ πράγματος ὅπερ καθαρισθὲν ἀπὸ τοῦ ῥύπου ἀνέκτησε τὸ πρότερον λαμπρὸν χρῶμα, οἷον «ἐλιάρισε τὸ πρόσωπό του» «ἐλιάρισε τὸ ῥοῦχο». Λιάρο βόιδι δέ, καὶ ὡς προσηγορικὸν ὁ λιάρος, εἶναι τὸ βόιδι τὸ ἔχον λευκὸν καὶ ἓν ἄλλο οἱονδήποτε χρῶμα (οἷον μαῦρον, μελισσὶ) ἢ καὶ πλείονα χρώματα (παρδαλό), ἐν οἷς ὅμως ἐπικρατεῖ τὸ λευκόν· πρβλ. καὶ τὴν φράσιν· «φαίνεται σὰ λιαρὸ βόιδι» ἤτοι διακρίνεται μακρόθεν, διὰ τὸ λευκὸν χρῶμα τοῦ τοιούτου βοός. Τὴν σημασίαν ταύτην ἔχει ἡ λ. ἐν Πελοποννήσῳ, ὑποθέτω δ' ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ, οὕτω δὲ συμβιβάζονται αἱ κατ' ἐπίφασιν διάφοροι ἑρμηνεῖαι τῆς λέξεως ἐν ἠπειρωτικῷ γλωσσαρίῳ ὅτι σιμαίνει τὸ λευκὸν (ΖΑ 178) καὶ ἐν μακεδονικῷ τῆς Βελβεντοῦ, ὅτι σημαίνει τὸ παρδαλὸν (Ἀρχ. νεωτ. Ἑλλ. Α', β' σ. 93). Τὴν λέξιν ἔχουσι καὶ οἱ Ἀλβανοί, λέγοντες λιάρε τὸ παρ-

δαλὸν (G. Meyer Neugr. St. II, 68). Ἀκριβῶς ὅμως καὶ παρ' Ἀλβανοῖς σημαίνει ἡ λ. τὸ λευκὸν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἐν μέρει μαῦρον ζῶον, κυριολεκτεῖται δ' ἐπὶ βοῶν, αἰγῶν, προβάτων κττ. Ἴσως ἡ λέξις εἶναι συγγενὴς πρὸς τἀρχαῖα λαρός, λαρινός, λαρινεύεσθαι (σιτεῖσθαι)· ἡ ὑγρὰ προφορὰ τοῦ λ προέρχεται πιθανῶς ἐξ Ἀλβανικῆς ἐπηρείας, ἐξ ἧς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἡ ὁμοία προφορὰ τοῦ λ πολλαχοῦ τῆς ἑλληνικωτάτης Κονίτσης τῆς Ἠπείρου. Τῆς συναφείας δὲ τῆς λέξεως πρὸς τὴν ἀρχαίαν λαρινὸς τεκμήριον εἶναι καὶ ἡ ὁμοία πρὸς τὴν προκειμένην ἀρχαία παροιμία «Λαρινοὶ βόες» (Ἀριστοφ. Εἰρ. 925 καὶ Σχολ. αὐτ. καὶ εἰς Ὄρν. 465. Ἀθήν. Θ', 376 Β. Σχολ. Πινδ. Νεμ. Δ', 82. Σουίδ. λ. Ἡσύχ. λ Ἀποστόλ. 945. Τζέτζ. Χιλ. Η', 270 κέ. καὶ παρὰ Cramer An. Oxon. III, 362. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. Φ, 362 σ. 1243, 11. E. Hiller. Eratosthen. reliquiae 25 σ. 91-3 Müller FHG τ. II σ. 370, 2. 462, 1. τ. I σ. 466, 230). Λαρινοὶ βόες ἐλέγοντο οἱ πιμελεῖς καὶ εὐτραφεῖς, οἷα θεωροῦνται ὑπὸ τῆς παροιμίας καὶ τὰ λιαρὰ βόιδια.

Ἡ παροιμία εἶναι εὔχρηστος ἐπὶ τῶν ἐσφαλμένως καὶ ἐπιπολαίως κρινόντων τὰ πράγματα ἐκ τεκμηρίων ἐξωτερικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν ἀποδιδόντων εἴς τινα ἀξίαν μείζονα τῆς πραγματικῆς. Πόθεν δὲ προῆλθεν ἡ τοιαύτη χρῆσις εἶναι εὐνόητον· τὰ λιαρὰ βόιδια εἶναι συνήθως πιμελῆ, ἀλλ' ὁ ὑπολαμβάνων πᾶν λιαρὸ βόιδι καὶ πιμελὲς δύναται νὰ πλανηθῇ, κρίνων κατὰ τεκμήριον. Ὅθεν καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 17, τὴν λέγουσαν ὅτι ὁ βοῦς ποῦ ἀσπρίζει δὲν εἶναι ὅλος ξύγκι.

23. Μεριά, μπάρμπα, νὰ μὴ σὲ σπάσῃ τὸ βόιδι μας.
(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 4.

24. Μέσ' 'ςτοῦ βογιοῦ τὸ κέρατο νὰ πᾷς δὲ θὰ ξεφύγῃς.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [κ. ἂν μοῦ μπῇς, δὲν θὰ μοῦ σκαπουλήσης.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη ['Σ τοῦ 6.]).

Βλ. ἀρ. 11.

25. Μὲ τὸ μαλακὸ τὰ βόδια καὶ μὲ τἄγριο τἄλογο.
(Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη).

Ὁ Ξενοφῶν περὶ ἵππικ. 9 διδάσκει ὅτι τῶν ἵππων μόνους τοὺς βλακώδεις πρέπει «νὰ παίρνωμεν μὲ τἄγριο», τοὐναντίον δὲ τοὺς θυμοειδεῖς μὲ τὸ μαλακό: «ὥσπερ οὖν καὶ ἄνθρωπον ἥκιστ' ἂν ὀργίζοι τις μήτε λέγων χαλεπὸν μηδὲν μήτε ποιῶν, οὕτω καὶ ἵππον θυμοειδῆ ὁ μὴ ἀνιῶν ἥκιστα' ἂν ἐξοργίζοι. Εὐθὺς μὲν οὖν χρὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐπιμελεῖσθαι ὡς ἂν ἥκιστ' ἀναβαίνων λυποῖ κτλ.».

26. Μήτι βόιδι εἶχι οὐ παπᾶς, μήτι θέλι ν' ἀπουχτήσ'.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ γουροῦνι 15. 18, πρβλ. μέλι 23. 26. Ἐπὶ τῶν ἀποφευγόντων πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ φέρῃ ἐνόχλησιν καὶ ἂν ἀκόμη πρόκειται νὰ ἔχωσι κέρδος τι ἐξ αὐτοῦ.

27. Ὁ μαῦρος βοῦς ξέρει τοῦ ἄσπρου τοῖς κενταῖς.
(Καρπάθου. ΖΑ. 358, 314 [Ὁ ἄσπρος 6. ἠξέρει τοῦ μαύρου τοῖς κενταῖς] καὶ παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου).

Ὅτι οἱ ὁμότεχνοι διαγινώσκουσι τὰ τεχνάσματα, τὰ ὁποῖα ἕκαστος αὐτῶν ἐπινοεῖ.

28. Παρέκει τὸ βοῦι, νὰ μὴ σὲ κουτουλήσῃ.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 4.

29. Πέντε βόδια, δυὸ ζευγάρια.
(Μα. 36 [βοΐδια, δύο] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1082 [δύο]. — Ἀρτοτίνης Δωρίδος. Ἐφ. Φιλομ. 1868 σ. 1673. — Ἀν. Ἐπιθ. Α', 559, 360 [βόιδα] — Θήρας. Παρνασ. Γ', 424, 6 [βούδια] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 187, 109 [Εἶναι πέντε β.] καὶ ΖΑ. 192, 46. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [βούδια] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [βούγια] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Πέτι βόδγια, δ. ζηυγάρια]. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου. — Κωνσταντινουπόλεως παρὰ Ν. Χ. Κωστῆ).

Βλ. ἀρ. 31. 32, 50α. πρβλ. τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ τῶν ἀνικάνων καὶ τὰ ἁπλούστατα νὰ ὑπολογίσωσιν, ἀφοῦ καὶ τοῦτο ἀγνοοῦσιν ὅτι τέσσαρες καὶ οὐχὶ πέντε βόες ἀποτελοῦσι δύο ζευγάρια καὶ ἐπὶ τῶν ἀποτυγχανόντων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των ἕνεκα προδήλως ἐσφαλμένων ὑπολογισμῶν. **Ἀλβαν**. Πέσαι κιε dü πένται = ἀπαράλλακτος (Κουλουριώτ. 164). Νένη μουντ dισ' σα πέεντ μπεϊν τρε κιε = δὲν μπορεῖ νὰ εἰπῇ πόσα ζευγάρια κάνουν τρία βόδια (La Calabria X σ. 46).

30. Πέντε βόδια, τρία ζευγάρια.

(Κοραῆ, Πλούτ. Γ' σ. οα'. — Κ. 6', 44. - Νε. 108, 714. — Β' 101, 19. — Ῥόδου. Ἐφ. Φιλομ. 1862 σ. 2126. — Β. 252, 73. — Ῥόδου. Βενετ. σ. 86, 7.— Πτζ. 280, 791. — Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. §313, 259 [βούδεα τ. ζευγάρεα]).

Βλ. ἀρ. 10. 50, πρβλ. ἀρ. 29, ζεύω 1. Ἐπὶ ἀμβλύνου· οὐδόλως διαφέρων κατὰ τὴν νοημοσύνην τῶν βοῶν, συναριθμεῖται πρὸς αὐτούς, καὶ ἂν εἶναι πέντε οἱ βόες μετ' ἐκείνου ἀπαρτίζονται τρία ζευγάρια. Ὅμοιαι παροιμίαι **Ἀλβαν** Πέσαι κιε, τρι παίνται = ἀπαράλλακτος (Hahn 154, 68). — **Ἰταλ.** Tre aseni e un vilan. fa quattro bestie = τρία γαιδούρια κ' ἕνας χωριάτης κάνουν τέσσερα ζῷα (βενετ. Pasqualigo 305). — **Γαλλ.** Deux moutons et un Champenois font trois bêtes Gaidoz 135, 6). Quatre-vingt dix-neuf moutons et un Champenois font cent bêtes (αὐτ. Leroux I, 333). Quatre vingt-dix-neufs pigeons et un Normand font cent voleurs (αὐτ. 239, 11). Doze Flaminds et on pourçai fet traze biesses = δώδεκα φλαμανδοὶ κ' ἕνας χοῖρος κάνουν δεκατρία ζῷα (οὐαλλωνική, D. I, 150). Une bonne femme, une bonne mule, une bonne chièvre, sont trois meschantes bestes (Leroux I. 231. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 150). — **Ἱσπαν.** El abad y el gorrion dos malas aves son = ὁ παπᾶς καὶ ὁ σπουργίτης εἶναι δύο κακὰ πουλιὰ (D. I. 150). — **Ὁλλανδ.** Eén boer en twee koeijen zijn drie grove dieren = ἕνας χωριάτης καὶ δύο ἀγελάδες εἶναι τρία χοντρὰ ζῷα (αὐτ.). Het is ééne sort van beesten: hij en zijn paard = εἶναι μιὰ ζυγὴ ζῶα, αὐτὸς καὶ τἄλογό του (αὐτ.). Twaalf boeren en een hond, dann heeft men dertien rekels δώδεκα χωριάταις κ' ἕνας σκύλος, καὶ τότες ἔχει κἀνεὶς δεκατρία μαντρόσκυλα (W. I, 265, 265). — **Γερμ.** Ein Bauer und elf Ochsen sind dreizehn Stück Rindvieh = ἕνας χωριάτης καὶ ἕνδεκα βόιδια εἶναι δεκατρία κομμάτια μεγάλα ζῷα (αὐτ. 262, 175) Ein Bauer und zwei Stiere sind drei grobe Thiere = ἕνας χωριάτης καὶ δύο ταῦροι εἶναι τρία χοντρὰ ζῶα (αὐτ. 176). Zwölf Bauern und ein Hund geben dreizehn Rekel = δώδεκα χωριάταις καὶ ἕνας σκύλος κάνουν δεκατρία μαντρόσκυλα (αὐτ. 270, 376. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 265, 265. V, 1641, 434. D. I, 150). E Buur on e Oss,

dat sin twee Beester, awer de Oss öss kleeker als de Buur = ἕνας χωριάτης καὶ ἕνα βόιδι εἶναι δύο ζῶα, μὰ τὸ βόιδι εἶναι γνωστικώτερο ἀπὸ τὸ χωριάτη (D. I. 150). Zwei Pferde und ein Kutscher sind vier Bestien = δυὸ ἄλογα κ' ἕνας ἁμαξᾶς εἶναι τέσσερα ζῶα (W. III, 1315, 805). Drei Esel da und ein Bauer hie, sind zuzammen vier Stück Vieh = τρεῖς γαδάροι ἐδῶ κ' ἕνας χωριάτης ἐκεῖ κάνουν μαζὶ τέσσερα κομμάτια ζῶα (W. I. 859, 136).

31. Πέντε βούγδια, δυὸ τζευτά.

(Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ καὶ Σ. Δουκάκη [δ. ζηυγάρια.]).

Βλ. ἀρ. 29. Τζευτὰ = ζευκτά, ζευγάρια.

32. Πέντε βούντζα, ντζὸ ντζευγάγια.

(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη)

Βλ ἀρ 29. Πέντε βόδια, δύο ζευγάρια.

33. Πόσα βόδια τρέφει ἡ πίττα!

(Παρὰ Ι. Βερέττα.—Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ Ξανθουδίδου [Π. βούγια θρέφει τὸ ψωμί.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. ἀρ. 12. Ὁπόσον μέγα εἶναι τὸ πλῆθος τῶν δι' ἄρτου τρεφομένων βοῶν· ὁπόσον μέγα τὸ πλῆθος τῶν ἀμαθῶν καὶ ἀσυνέτων!

34. Πόσα βούδια θρέφ' ὁ κάμπος!

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ 33. 40, πρβλ ἀρ. 12.

*35. Ποτὲ βοῦς, ποτὲ βοτάνη.

(Βυζαντινή. Krumbacher Mosk. Samml. 130).

Ἡ παροιμία εἶναι ἔμμετρος, ἀποτελοῦσα τροχαϊκὴν τετραποδίαν (πρβλ. λ. πότε 2). — Ὁ παροιμιογράφος ἑρμηνεύει οὕτως: «Ἐπὶ γῆς ὁ βαδίζων καὶ λαμπρῶς τρυφῶν | εἰς γ⟨ῆν⟩ κεῖται ⟨τοῖς⟩ γεωργοῖς τροφὰς διδοὺς» (τὰ ἐν ἀγκύλαις συμπληρώματα ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Κρουμβάχερ). Εἶναι δ' ἡ ἑρμηνεία σαφής ὁ ἄνθρωπος ζῶν ἐπὶ γῆς τρυφᾷ, θανὼν δὲ λιπαίνει διὰ τοῦ σώματός του τὴν γῆν, διδοὺς τροφὰς τοῖς γεωργοῖς· ἡ παροιμία ἄρα διδάσκει ὁπόσον βραχεῖα εἶναι ἡ ἐπὶ γῆς

εὐδαιμονία καὶ ὁπόσον μάταια τἀνθρώπινα πράγματα. Ὅθεν κατὰ ταῦτα κοινὴ καὶ πεπατημένη ἔννοια, ἡ τῆς βραχείας τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ βίῳ εὐδαιμονίας, παρουσιάζεται ὑπὸ καινότροπον τύπον διὰ τῆς μεταφορικῆς ἐκφράσεως· ἀλλ' ἂν οὕτως ἐξηγήσωμεν τὴν παροιμίαν, ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ μεταφορὰ εἶναι ἄστοχος, διότι δὲν δύναται νὰ λεχθῇ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι γίνεται ὁτὲ μὲν βοῦς ὁτὲ δὲ βοτάνη, ἀφοῦ ἐφάπαξ ἀποθνήσκει οὗτος καὶ μετὰ θάνατον δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον ἢ ἅπαξ νὰ μετσβληθῇ εἰς βοτάνην. Καὶ ἂν δ' ὄντως θεολογικήν τινα γνώμην ἐξέφερεν ἡ παροιμία, ἀκολουθοῦντες ἑρμηνευτικὴν μέθοδον ἀντίθετον ἄντικρυς τῆς τῶν θεολογικῶν συλλογῶν, ὠφείλομεν ν' ἀναζητήσωμεν τὴν ἐν τῇ χρήσει αὐτῆς ἔννοιαν, κατ' ὀξύμωρον συνήθως τρόπον συναπτομένην πρὸς τὴν θεολογικὴν γνώμην ὡς τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν ἄλλαις τοιαύταις παροιμίαις, κατ' ἐπίφασιν θεολογικήν τινα γνώμην ἐκφερούσαις, πρὸς ἣν ὅμως οὐδὲν κοινὸν ἔχει ἡ χρῆσις αὐτῶν (βλ. π. χ. τὴν ἐν λ. Ἅδης 3). Ἐν τῇ προκειμένῃ δὲ παροιμίᾳ νομίζω ὅτι ὁ συλλογεὺς ἀκολουθεῖ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ μέθοδον παραπλησίαν πρὸς τὴν τῶν θεολογικῶν συλλογῶν, καὶ ὅτι ἡ ἔννοια αὐτῆς εἶναι ἄλλη. Ἐλέγετο δὲ πιθανῶς ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν ὁτὲ μὲν ἐν τρυφῇ ὁτὲ δ' ἐν στερήσεσι διαγόντων τὸν βίον, ἢ ἐπὶ τῶν ὁτὲ μὲν πολλὰ ὁτὲ δ' ὀλίγα ἐκ τῆς ἐργασίας των ποριζομένων καὶ ἐνίοτε ζημιουμένων· διότι εἰκάζω ὅτι εἶναι ἀντίστοιχος πρὸς τὰς σημερινὰς ἐν λ. πότε 2. 3. 7. 13.—Ὁμοία σχεδὸν τὴν λέξιν, ὡς καὶ ὁ Κρουμβάχερ παρατηρεῖ, ἀλλὰ διάφορος τὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ ἀρχαία: «Μένε βοῦς ποτε βοτάνην», περὶ ἧς βλ. τὰς σημερινὰς παραλλαγὰς ἐν λ. ζῶ 4. 19.

36. Σὰν τὸ βόιδι 'ς τὸ ζυγό.

(B. 359, 171).

Πρβλ. ἀρ. 20. Ἐπὶ τῶν ἀεὶ κατατρυχομένων ὑπὸ ἐπιπόνων ἔργων. Ὅμοιαι ἀρχαῖαι: «βοῦς ὑπὸ ζυγόν» (Διογενιαν. 254. Βι. 106. Αποστόλ. 406. Κῶδ. Βοδλ. 230. Σουίδ. λ.)· «Καὶ βοῦς ἀρότης γέγονα» (Μακάρ. 406). — **Γερμαν.** Es ist ein Ochs im Joch = εἶναι βόιδι 'ς τὸ ζυγὸ (W, III, 1110, 394. Πρβλ. αὐτ. 1095,56).

37. Σελλᾶτο βοῦγδ' ἀγόραζε καὶ γάδαρο καμπούρη,
γυναῖκα λυγνοκάμωτη, ἂ θὲς νὰ βρῇς χουζοῦρι.
(Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ).

Βλ. ἀρ. 21.

38. Σελλᾶτο βοῦδι ἀγόραζε καὶ γάδαρο καμπούρη,
γυναῖκα στενοκάπουνη καὶ χοῖρο μακρομούρη.
(Θήρας. Παρνασ. Γ', 425, 12. — Κρήτης. Βλαστ. 27 [βοῦι ἀ. καὶ γάιδαρο κ. γ. λιανοκάμωτη] καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [ὁμ.] καὶ 'Ανατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [ὁμ.].—Πύργου 'Ηλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [βόιδι - γάιδαρο - στενοκάπουλη]. —Πάρου παρὰ Φ. Σαρρῆ [ἀγόρασε καὶ χ. μ. γ. λιανοκάπουλη καὶ γ. καμπούρη]).

Βλ. ἀρ. 21.

39. Σεντᾶτο βῷδι ἀγόραζε καὶ γάδαρο καμπούρη.
('Αν. 'Επίθ. Α', 560. 394).

Βλ. ἀρ. 21. 7.

40. 'Σ τοῦ παπᾶ τὴ σίκαλη
τέτοια βόιδια βόσκανε·
τέτοια καὶ καλύτερα.
(Πύργου 'Ηλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη).

Πρβλ. ἀρ. 12. 34. 41. 42. Ἤτοι εἶσαι ὅμοιος πρὸς τὰ βόιδια τὰ βόσκοντα εἰς τὸν ἀγρὸν βρίζης τοῦ παπᾶ. — Σίκαλη (ἐκ τοῦ λατ. secāle ἢ sicāle) κοινὸν ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὄνομα τῆς βρίζης (Secale cereale L.).

41. Τέτοια βῷδια ἐκουρεῦαν 'ς τοῦ Μπογδάνου τὸ βουνό.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. τὴν προηγουμένην, πρβλ. 12. 33. Τοῦ Μπογδάνου τὸ βουνὸ μοὶ εἶναι ἄγνωστον· ἀναμφιβόλως ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ κτήτορος, τοιοῦτον δὲ οἰκογενειακὸν ὄνομα εἶναι σύνηθες πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος· ἐλάμβανον δὲ τοῦτο ἐπὶ τουρκοκρατίας πολλοὶ τῶν ἐκ Μπογδανιᾶς (Μολδαυίας) ἐπανερχομένων.

42. Τέτοια βῷδια τρώγει ὁ λύκος.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Πρβλ. ἀρ. 12. Χλευαστικῶς ἐπὶ ζημιωθέντος ἐν ἐπιχειρήσει τινί, πρὸς ἔνδειξιν ὅτι ἀσυνέτως εἰργάσθη.

43. Τὸ ἔξυπνο βῷδι καὶ τἀποκοιμισμένο μιὰ βουλὴ τὴν ἔχουν.

(Β'. 120, 92.—Β. 304, 279. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [τἀποκοιμημένο μιὰ γνώμη ἔχουνε] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Τἀποκοιμημένο βόι καὶ τὸ ἔ. μιὰ β. ἔχουνε. ἤ, μιὰ γνώμη ἔχουνε]).

Ἐνίοτε προστίθεται πρὸς ἐπεξήγησιν: «γιατί καὶ τὰ δυὸ βόιδια εἶναι». Ὅτι ὁ κρίνων δύο ἀνοήτους μάταιον εἶναι νὰ ἐξετάζῃ τίς τούτων φαίνεται ὑπερτερῶν τὸν ἕτερον κατὰ τὴν νοημοσύνην, διότι ἡ διαφορὰ θὰ εἶναι ἐλαχίστη· καὶ ὅτι οἱ ἀνόητοι εὐκόλως συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους.

44. Τὸ Μάη βοῦι μὴ ρεχτῇς καὶ τὴ Λαμπρὴ γυναῖκα,
κ' ἂν εἶναι κ' ἑκατὸ χρονῶ θαρρεῖς πῶς εἶναι δέκα.

(Κρήτης. Βλαστ. σ. 27).

Βλ. ἄλογο 20. 1. 3. 4, γυναῖκα 73, Μάρτης 112 ὁ β' στίχος ἐπαναλαμβάνεται ἐν λ. μαλλιὰ 25. Τὴν ἑρμηνείαν βλ. ἐν λ. ἄλογο 20.

45. Τὸν ἐπάτησε τὸ μαῦρο βόιδι.

(Λελ. Ἐπιδ. 238, 148 [Τὸν πάτ'σε καὶ κείνονε τὸ μ.].—Πτζ. 300, 1040).

Στερηθεὶς τῶν γονέων ἢ τῆς συζύγου ἔχει πολλὰς μερίμνας Ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου ὡς μέλανος βοός, πατοῦντος οὐχὶ τὸν μέλλοντα ν' ἀποθάνῃ ἀλλὰ τὸν μέλλοντα ν' ἀπορφανισθῇ, εἶναι μοναδικὴ ἐν τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ, οὐδὲν δ' ἔχει τὸ κοινὸν πρὸς τὰς περὶ τοῦ θανάτου δοξασίας τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ. Ὅθεν φαίνεται ἐπείσακτος ἡ παροιμία, ληφθεῖσα ἐξ ὁμοίας τινὸς ξένης. Ὁ W. Mannhardt ἐν Zeitschr. f. deutsche Mythologie u. Sittenkunde τ. IV σ. 424 κέ. πειρᾶται νὰ ἐξηγήσῃ τὴν παράστασιν τοῦ θανάτου ὡς μαύρης ἀγελάδος ἐκ τῶν ἰνδικῶν καὶ τῶν γερμανικῶν δοξασιῶν. Ὅμοιαι ξέναι παροιμίαι: Ἀλβαν. Σ' ται σ'κέλι κάου ι ζι = δὲν σ' ἐπάτησε ἀκόμη τὸ μαῦρο βόιδι· ἤτοι δὲν ἀπέθαναν ἀκόμη οἱ γονεῖς σου καὶ εἶσαι ἀμέριμνος (Hahn 154, 73).— Ἀγγλ. The black ox never trod on his foot = τὸ μαῦρο βόιδι δὲν τὸν ἐπάτησε ποτὲ 'ς τὸ πόδι (W. III, 1108, 360). The black ox has tramped on him = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (F. Liebrecht

Gervasius v. Tilbury σ. 92).— **Γερμαν**. Der schwarze Ochs hat ihn noch nicht getreten = τὸ μαῦρο βόιδι δὲν τὸν ἐπάτησεν ἀκόμη ἤτοι δὲν ἔμαθεν ἀκόμη τί ἐστι λύπη καὶ φροντίδες (W. III 1108, 360. Die schwarze Kuh hat ihn gedrückt (auf den Fuss getreten) = ἡ μαύρη γελάδα τὸν ἐπλάκωσε· ἢ τὸν ἐπάτησε 'ς τὸ πόδι (W. II, 1687, 521). Die schwarze Kuh hat ihn noch nicht getreten = ἡ μαύρη γελάδα δεν τὸν πάτησε ἀκόμη (αὐτ. 1688, 522. Βλ. καὶ Liebrecht ἔνθ. ἀν. Mannhardt German. Mythen σ. 79).— **Οὐγγρικὴ**. Δὲν ἐπάτησε ἀκόμη τὸ μαῦρο βόιδι 'ς τὴ φτέρνα, ἤτοι δὲν εὗρεν αὐτὸν ἀκόμη κἀμμία συμφορὰ (Zts. f. deutsche Mythol. I, 271).— **Γουρκ**. αιλιοὺμ καρὰ deβé dιρ κι ʿερ καπουdὰ τσʿαικὲρ = ὁ θάνατος εἶναι μαύρη καμήλα ποῦ σὲ κάθε πόρτα γονατίζει (Osm. Sprichw. 95).

46. Τὸ 'οὔδισ 'ς τὴν ἀνατολὴ καὶ σένα θὰ κουτλήση.
(Καρπάθου ΖΑ. 368, 533).

Βλ. ἀρ. 4.

47. Τοῦ βογιοῦ τοῦ λένε στῆ!
'Στὴν ὑγειά σου, Μπατιστή!
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ 'Ηλ. Τσιτσέλη).

Στῆ! κατὰ συγκοπὴν ἀντὶ τοῦ στῆθι! σύνηθες βουκολικὸν ἐπίφθεγμα πρὸς ἐπίστασιν τῶν βοῶν. Λέγουσι δὲ μυκτηριστικῶς τὴν φράσιν πρὸς τοὺς συζύγους ἢ ἀδελφοὺς μοιχαλίδων γυναικῶν, ὑπονοοῦντες διὰ τοῦ ἐπιφθέγματος ὅτι καὶ τούτους θεωροῦσιν ὡς βόας ἔχοντας κέρατα. Ὁ Μπατιστὴς ἤτό τις Λιξουριώτης, λοιδορούμενος διὰ τὴν ἀκολασίαν τῆς συζύγου του.

48. Τοῦ δίνει βόιδια τοῦ ζυγοῦ κι' ἄλογα τῆς καβάλλας.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [ἤ, Τοῦ παίρνει]).

Ἐπὶ πλουσίας προικός. Στίχος εὐχετηρίου ᾄσματος τῶν καλάνδων μεταπεσὼν εἰς παροιμίαν.

49. Τραυηχθῆτε νὰ περάση τὸ βόιδι, που θὰ πάω νὰ φέρω.
(Ἠπείρου. 'Αρ. 1429.— Β. 324, 593).

Βλ. ἀρ 4.

50. Τρία βόγια ἐν ἀλέτρι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 30 Οἱ σύροντες τὸ ἄροτρον βόες καὶ ὁ ζευγηλάτης ἀποτελοῦσιν ἄθροισμα τριῶν βοῶν.

50 α. Τρία βώδια να ζευγάρι.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. ἀρ. 29.

51. Φάι βόιδι, βάλε αἷμα·
φάι ψάρι φτύσε φλέμα.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ὅτι τὸ μὲν βόειον κρέας εἶναι θρεπτικώτατον, ἐνισχῦον τὸν ὀργανισμὸν διὰ τῆς παραγωγῆς αἵματος, οἱ δ' ἰχθύες ἄτροφοι καὶ φαύλης ὕλης γόνιμοι, ὡς ἔλεγον καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἰατροί. Περὶ τοῦ βοείου κρέατος λέγει ὁ Γαληνός (π τροφῶν δυνάμεως Γ', 2 τ. Ϛ' σ. 661 Kuhn): « τὰ δὲ βόεια κρέα τροφὴν μὲν καὶ αὐτὰ δίδωσιν οὐκ ὀλίγην, οὔτ' εὐδιαφόρητον, αἷμα μέντοι παχύτερον ἢ προσήκει γεννᾷ» καὶ ὁ Συμεὼν Σηθῆς (Σύνταγμα περὶ τροφῶν Β' σ. 26 Langkavel): « Τὸ βόειον κρέας τροφιμώτατόν ἐστι καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀπογεννώμενον αἷμα παχύτερον πέφυκε τοῦ συμμέτρου». Περὶ δὲ τῶν ἰχθύων ὁ αὐτὸς Συμεὼν (Ι σ. 44 Langkav.) λέγει ὅτι βλάπτουσι τοὺς φλεγματικούς· καὶ ὁ Ξενοκράτης (π. τῆς ἀπὸ τῶν ἐνύδρων τροφ. 8 σ. 2 Κοραῆ) ὅτι οἱ θαλάσσιοι ἰχθύες εἶναι « πλαδαρᾶς καὶ μαλθακῆς σαρκὸς ποιητικοί». Πρβλ. καὶ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου (Β', 45-7 σ. 87-8 R.) περὶ τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων, οἵτινες ἀπὸ βοείων κρεῶν ἰσχύος ἕνεκα ἐτρέφοντο, οὐδέποτε δ' ἐγεύοντο ἰχθύων.— Ὁμοία **Γαλλ.** Chair fait chair, et poisson poison (Leroux II, 191) La chair nourrit la chair (αὐτ. 192).

52. Φέγα μὴ σὲ σπάσῃ τὸ βόιδι μου, γιατί πάει ὁ ἄντρας μου νὰ τὸ φέρῃ.

(Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 4.

53. «Φέγα, νὰ μὴ σὲ σπάσῃ το βόιδι. — Ποῦ εἶναι το; — Νὰ τὸ σκοινί, πάω νὰ τ' ἀγοράσω».

(Πτζ. 306, 1096.—Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Φεύγα, μὴ σὲ κοντρήσῃ τὸ βόι.—Ποῦ 'ν' τονε; — Ἔ τὸ σκ. ποῦ πά' νὰ τὸ δέσω].— Παρὰ Ι. Βερέττα [Φυλάξου νὰ μὴ σὲ τουμπήσῃ τὸ β.— Καὶ ποῦ εἶναι; — Ἔ τὸ σ. ποῦ π. νὰ τὸ φέρω.]).

Βλ. ἀρ. 4.

54. Φευγᾶτε, μὴ σᾶς κουντρήσῃ τὸ βῷδι.

(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 4.

55. «Φύιτι, νὰ μὴ σᾶς κουτυλήσῃ τοὺ βῷδιν. — Ποῦ εἶνιν τοὺ βῷδιν; — Δὲ τοὺ σκοινὶν ποῦ πάου νὰ τοὺ φέρου».

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 4.

56. Φυλάξου μὴ σὲ τσουπήσῃ τὸ βόιδι ποὔρχεται ἀπὸ τὸ χωριό.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 4.

57. Χαζίρεψ' τὸ σκοινί, κ' ἐπλάκωσε τὸ βόι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ, Χαζιρέψου τὸ σκ. γιατ' ἐ.]).

Βλ. ἀρ. 4.

βοϊδινὸ (κρέας).

1. Γιὰ τὸ βουινὸ κρέας καὶ τὸ λαγὸ δέρνει ὁ κακὸς ἄντρας τὴ γυναῖκά του.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Διότι τὰ κρέατα ταῦτα μαγειρευόμενα ἐλαττοῦνται τὸν ὄγκον, «σουφρώνουν 'ς τὸ τσικάλι», καὶ ἐκεῖνος νομίζει ὅτι ἡ σύζυγός του ἔφαγεν ἐξ αὐτῶν ἐνῷ τὰ ἐμαγείρευεν, «ὅτι ἐξετσικάλισεν ἡ γυναῖκά του».

2. Τὸ βοϊδινὸ σὲ παχαίνει,
τὸ πρόβειο σὲ ὀμορφαίνει,
τὸ τράγειο σὲ δυναμώνει.
(Πελοποννήσου).

Περίεργος ἡ γνώμη αὕτη, καθ' ἣν ὁ τρεφόμενος διὰ βοείων κρεάτων γίνεται παχύς, ὁ διὰ προβείων ὡραῖος καὶ ὁ διὰ τραγείων ῥωμαλέος. Οἱ ἀρχαῖοι ἐπρέσβευον ὅτι τὸ βόειον κρέας καθιστᾷ ἰσχυρὸν τὸ σῶμα (Δίων Χρυσόστ. Β', 45 σ. 87 Reiske). Πρβλ. βόιδι 51.

3. Τὸ βόικο κρέας εἶν' εὐλογημένο, γιατὶ χουχούλισε τὸ Χριστό.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πασῶν τῶν τροφῶν προτιμοτέρα εἶναι τὸ βόειον κρέας. Ὁ συλλογισμὸς πρὸς ἀπόδειξιν τούτου εἶναι ἱκανῶς παράδοξος· ἐπειδὴ ὁ βοῦς ἐθέρμανεν διὰ τῆς πνοῆς του τὸν Χριστὸν ἐν τῇ φάτνῃ κατὰ τὴν γέννησίν του, συμπεραίνει παρ' ὑπόνοιαν ἡ παροιμία ὅτι τὸ κρέας αὐτοῦ ὡς εὐλογημένον εἶναι καλύτερον τῶν ἄλλων, ἐνῷ λογικώτερον θὰ ἦτο ἂν ἔλεγεν ὅτι τὸ ζῶον εἶναι ἱερὸν καὶ ὀφείλομεν τούτου ἕνεκα ν' ἀπέχωμεν τοῦ κρέατος αὐτοῦ.

βόλι

1. Ἔρχεται βόλι.
(Λελ. Ἐπιδ. 234, 47).

Ταχὺς ὡς σφαῖρα.

2. Τά βόλια κάμνουν τοῖς δουλειαῖς.
[Β[1] 114, 27. — Β. 293, 128 [κάνουν]. — Χίου. Καν. 273, 459. 309, 728. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 325, 516).

Βλ. ἄσπρα 33. 25, ὅπου ἀναγράφονται ὅμοιαι γνῶμαι καὶ παροιμίαι τὴν αὐτὴν ἐκφράζουσαι ἔννοιαν, ὅτι διὰ τῶν χρημάτων συντελεῖται πᾶν ἔργον. Παραπλήσιαι πρὸς τὴν προκειμένην εἶναι ἡ ἀρχαία ὡς δελφικὸς χρησμὸς πρὸς τὸν Φίλιππον φερομένη παροιμία: «Ἀργυραῖς λόγχαις μάχου καὶ πάντων κρατήσεις» (Διογενιαν. 181. Γρηγόρ. Κύπρ. 67. Μόσχ. 64. Μακάρ. 129. Ἀποστόλ. 291. Mant.

prov. 23. Σουίδ. λ. ἀργυρέα), καὶ αἱ ταύτην παραφράζουσαι νεώτεραι: **Γαλλ.** Qui combat avec les armes d'argent est sûr de vaincre (W. II, 1664, 29). — **Ἀγγλ.** A golden dart kills where it pleases=χρυσὴ σαΐττα σκοτώνει ὅποιον θέλει. (D. τ. II σ. 472). He that fights with silver arms, is sure to overkome =ἐκεῖνος ποῦ πολεμεῖ μ' ἀσημένια ὅπλα εἶναι βέβαιος πῶς θὰ νικήσῃ (W. II, 1663, 28). — **Δαν.** Naar man skyder med sølv og Guld-lod, er fæstningen snart vunden =ὅταν τουφεκάῃ κἀνεὶς μ' ἀσημένια ἢ χρυσὰ βόλια τὸ κάστρο γρήγορα παίρνεται (αὐτ.) — **Σουηδ.** Når man skiuter medh Silfwerlood, så år Fåstningen snart wunnen =ὅταν τουφεκάῃ κἀνεὶς μ' ἀσημένια βόλια τὸ κάστρο γρήγορα παίρνεται (D. I, 614). — **Ὁλλανδ.** Die met gouden wapens vecht, heeft altijd het beste regt = ὅποιος μὲ χρυσὰ ὅπλα πολεμεῖ ἔχει πάντα τὸ περισσότερο δίκαιο αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer mit goldenen Kugeln schiesst, der trifft gewiss = ὅποιος μὲ χρυσὰ βόλια ῥήχνει χωρὶς ἄλλο πιτυχαίνει (W. II, 1663, 28). Wo man mit goldenen Kugeln schiesst, kann keine Festung widerstehen = ὅπου μὲ χρυσὰ βόλια τουφεκᾶν κἀνένα κάστρο δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξῃ (αὐτ. 1664, 29). Mit silbernen Kugeln ist gut Wildpret schiessen = μὲ ἀσημένια βόλια εἶναι καλὸ νὰ τουφεκάῃ κἀνεὶς ἀγρίμια (αὐτ. 1663, 16. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 614). — **Βουλγαρ.** Μ' ἀσημένιο βόλι εὔκολα τουφεκάει κἀνεὶς χρυσὸ βουβάλι (W. II, 1663, 16). — Ἡ βουλγαρικὴ παροιμία ἔχει πιθανῶς συνάφειάν τινα καὶ πρὸς τὴν παρ' ἡμῖν δοξασίαν, καθ' ἣν ὁ πυροβολῶν στοιχειὸ ἢ ἄλλο τι δαιμονικὸν φάντασμα ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ μόνον ἂν ἔχῃ πεπληρωμένον τὸ ὅπλον του δι' ἀργυρῶν σφαιρῶν.

3. Τὸ βόλι κυνηγᾷ τὰ φίδια.

(Πολίτου Δημ. μετεωρ. μῦθ. σ. 5).

Βλ. ἀστραπὴ 5. Κατὰ τὴν δημώδη δοξασίαν, ὁ πυροβολῶν κατὰ ὄφεως ἐπιτυγχάνει ἀσφαλῶς. Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς δοξασίας ταύτης βλ. ὅσα γράφω ἐν τῇ μνημονευθείσῃ πραγματείᾳ μου.

βόλτα

1. Ἡ βόλτα ἀμάξι δὲν τσακίζει.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. γῦρος 1

βορβός

1. Ἀναχλὸς βορβός.

(Πτζ. 217, 53).

Βορβὸς ὁ τῶν ἀρχαίων βολβὸς ὁ ἐδώδιμος, πικρὸς καὶ σκιλλώδης ὑπόγειος βλαστὸς εἰδῶν τινων τῆς λεοπολδείας (Leopoldia comosa L. καὶ ἄλλων τινῶν εἰδῶν), ἐσθιόμενος ἑφθὸς μετ' ὄξους, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων (Διοσκορίδ. Ὕλ. Ἰατρ. Β', 200 σ. 314-5 Kuhn. Ἀθήν. Β', 63-4). — Ἄριστοι θεωροῦνται καὶ σήμερον οἱ μεγάλοι καὶ χονδροὶ βολβοί, ὡς καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀριστοφάνους (Νεφ. 190). Ἀναχλὸς δὲ ἢ ἄναχλος ἢ ἀνάχλος ὁ ἀβαθής, ἐπὶ βολβοῦ δὲ ὁ ἐπιπόλαιος· ἡ λ. ἴσως ἐκ τοῦ ἀνάχνοος. — Ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν καὶ καχεκτικῶν, ἐκ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν ἐπιπολῆς εὑρισκομένων βολβῶν, οἵτινες εἶναι λεπτοὶ καὶ κακοί.

Βοριᾶς

1. Γέρο Βοριᾶ ἀρμένιζε καὶ Νότο παλληκάρι.

(Μα. 13 [Γέρον Βορέαν ἀ. καὶ Νότον π.] — Βυζαντ. λ. βορρηὰς [Γέρον βοριᾶν ἀ. καὶ νότον π.] — Β[1]. 20, 13. — Βερ. 19, 3 [βοριᾶν—νότον[— Ἠπείρου. Ἀρ. 205 [βοριᾶν] — Β. 45, 37. — Βύρ. Γ', 282, 17 [βοριᾶν] — Πολίτου Δημ. μετ. μῦθ. σ. 34. — Λελ. Ἐπιδ. 159. — Βάλληνδα Κυθνιακὰ σ. 135 [βοριᾶν] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 137 [δημ.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316, 79 [βοριᾶν ἀ. τσαὶ νότον παλληκάριν.] — Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [καὶ νότε] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη. — Κυκλάδων παρὰ Π. Γ. Γενναδίου. — Βώλου [Μὲ γ. 6. ταξίδευε μὲ ν.[— Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ὁ μὲν βορρᾶς εἶναι ἐν ἀρχῇ σφοδρός, εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν κοπάζει, ἀκίνδυνος ὢν τότε εἰς τοὺς πλέοντας· τοὐναντίον δ' ὁ νότος, ὅστις μείζων γίνεται κατὰ τὴν λῆξιν αὐτοῦ, ἤπιος ὢν ἐν ἀρχῇ. Ἀξία παρατηρήσεως εἶναι ἡ ἐν τῇ παροιμίᾳ προσωποποιία τοῦ μὲν λήγοντος βορέου ὡς γέροντος, τοῦ δὲ ἀρχομένου

νότου ὡς νεανίου, περὶ ἧς βλ. ὅσα ἐσημείωσα ἐν Δημ. μετεωρ. μυθ. σ. 34. Τὴν αὐτὴν παρατήρησιν εἶχον διατυπώσῃ καὶ οἱ ἀρχαῖοι εἰς παροιμίαν ἄνευ τῆς προσωποποιίας: «Ἀρχομένου τε νότου καὶ λήγοντος βορέου» ἐνν. δεῖ πλεῖν (Ἀριστοτέλ. Προβλ. 36, 27 σ. 943 Bekk. Ἀποστόλ. 272).

2. Γέρο Βοριᾶ ἀρμένιζε, Σιρόκο παλληκάρι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Σιρόκος ἢ σορόκος (ἰταλ. scirocco, βενετ. siroco) εἶναι ὁ νοτιοανατολικὸς ἄνεμος, ὁ τῶν ἀρχαίων Εὖρος Περὶ τούτου βλ. Neumann u. Partsch Physikal. Geograph. v. Griechenland σ. 114 κέ.

3. Ἐμεῖς μὲ τὸ βραστάρι,
κι' ὁ βοριᾶς ἂς κουντρεστάρῃ.

(Σικίνου. Γαβαλᾶς 54, 9).

Βραστάρι ὁ ἐβρασμένος οἶνος· κουντρεστάρω ἢ κουντραστάρω καὶ συνηθέστερον κοντραστάρω (ἐκ τοῦ ἰταλ. contrastare) = ἀμφισβητῶ, φιλονεικῶ. Οἱ σφοδρῶς πνέοντες ἄνεμοι παρίστανται ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ λαοῦ ὡς ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους (βλ. τοὺς ἐμοὺς Δημ. μετεωρολ. μύθ. σ. 25 κέ.). Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι ἐν ὅσῳ καθήμενοι παρὰ τὴν ἑστίαν ἔχομεν οἶνον νὰ πίνωμεν, ἀδιαφοροῦμεν περὶ τῆς βίας τῶν ἀνέμων καὶ τοῦ χειμῶνος. Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Ἀλκαῖος (ἀπ. 34 Bergk): «Ὕει μὲν ὁ Ζεύς, ἐκ δ' ὀράνω μέγας | χείμων, πεπάγασιν δ' ὐδάτων ῥόαι. | — κάββαλε τὸν χείμων', ἐπὶ μὲν τίθεις | πῦρ, ἐν δὲ κίρναις οἶνον ἀφειδέως | μέλιχρον» καὶ κατὰ μίμησιν αὐτοῦ ὁ Ὁράτιος (Carm. I, 9, 5): Dissolve frigus, ligna super foco | large reponens, atque benignius | deprome quadrimum Sabina, | o Thaliarche, merum diota.

4. Κυριακῆς βοριᾶς, Δευτέρας γάιδαρος.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1727. — Βύρ. Γ', 375, 20).

Βλ. ἀρ. 7. Ὁ τὴν Κυριακὴν μεθ' ὁρμῆς πνέων βορρᾶς κοπάζει τὴν Δευτέραν.

4α. Λάμνει τον σὰν ὁ βορκᾶς τὰ νέφη.
(Κύπρου. Σ. 888, 17).

Ἄγει καὶ φέρει αὐτὸν κατὰ τὸ δοκοῦν, ὡς ὁ βορρᾶς τὰ νέφη. Παραπλησία ἡ παρομοίωσις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παροιμίᾳ περὶ τοῦ ΑΒΑ ἀνέμου, τοῦ μεσαπηλιώτου ἢ Καικίου: «Ἕλκων ἐφ' αὐτὸν ὥστε Καικίας νέφη» (Ἀριστοτ. Μετεωρ Β', 6, 12. Προβλ. 26, 29. Πλουτάρχ. Πολιτ. Παραγγ. 31 σ. 823 Β. πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρ. ὠφ. 4 σ. 88 d. Gell. N. A. II, 22. Σχολ. Ἀριστοφ. Ἱππ. 437. Διογενιαν. 366. Γρηγ. Κύπρ. Λ. 99. Μόσχ. 215. Ἀποστόλ. 606. Κῶδ. Βοδλ. 430)

5. Ὁ βορέα σουρβάει τὸ αἷμα.
(Βούας Καλαβρίας. Μor. 94, 95).

Ὁ βορρᾶς βυζαίνει τὸ αἷμα, ψυχρότατος ὤν.

6. Σαββαδιάτικος βοριᾶς τὴ δευτέρα γάαρος.
(Καρπάθου. Μαν. 127 καὶ παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

7. Σαββαθιανὸς βοριᾶς, δευτεριανὸς γάιδαρος.
(Θήρας. Δε. 90 καὶ παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Βλ. ἀρ. 4. 6. 8. 9. 12, πρβλ. ἀρ. 1, ἄνεμος 7. 22. Ὅτι τὴν τρίτην ἡμέραν ὁ βορρᾶς εἶναι ἀσθενέστατος. Τὴν αὐτὴν παροιμίαν εἶχον καὶ οἱ ἀρχαῖοι: «Οὔποτε νυκτερινὸς βορέης τρίτον ἵκετο φέγγος» (Ἀριστοτ. Προβλ. ΚΘ', 9. 14). Παρετήρουν δ' οἱ ἀρχαῖοι καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ βορέαι παύονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν περιτταῖς ἡμέραις (Θεοφράστ. περὶ σημ. ὑδάτ. 33). Ὅμοιαι παρ. ἀλλόγλωσσοι: **Ἰταλ.** Bora, tre dì dura = ὁ βοριᾶς τρεῖς μέραις βαστᾷ (βενετ. Pasqualigo 220). **Καταλαν.** Aire de puerto tres dias cierto = ἄνεμος τοῦ λιμανιοῦ τρεῖς ἡμέραις χωρὶς ἄλλο (Cels Gomis 71). Aire de puerto á los tres días muerto = ἄνεμος τοῦ λιμανιοῦ 's τοῖς τρεῖς ἡμέραις ψοφᾷ (αὐτ.).

8. Σαββατιανὸς βοριᾶς, δευτέρα γάδαρος.
(Σμύρνης παρὰ Ν. Χ. Κωστῆ).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

9. Σαββατιάτικος βοριᾶς, κυριακάτικος γάιδαρος.
(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀρ. 7. 4, ἄνεμος 22.

10. Σὰν ἐβρέχη τσαὶ κάννη βορέα,
τσόλα 'ς τὸ σπίδι σοῦ βλίζου τὰ στέα.
(Βούας Καλαβρίας. Mor. 94, 96).

Ὁ Σ. Δεινάκης εἰς "Ἀθηνᾶ" ΜΑ' 67 ἑρμηνεύει σουβλίζου = περονιάζουν.

Ἂν ὅταν βρέχῃ φυσᾷ βοριᾶς καὶ μέσα 'ς τὸ σπίτι σου ἂν εἶσαι σοῦ σφυρίζουν τὰ κόκκαλα (ἀπὸ τὸ πολὺ κρύο).

11. Σφύριξ' ὁ βοριᾶς κ' ἔφ'γ' ἡ τραμουντάνα.
(Ἀνατ. Ἐπιθ. Α', 560, 392).

Ὁ βορρᾶς κατισχύει ἀντιπνέων εἰς τὴν τραμουντάναν Ἀλλὰ τραμουντάνα (ἰταλ. tramontana) εἶναι αὐτὸς ὁ βοριᾶς, οὕτω καλουμένη συνήθως ὑπὸ τῶν ναυτικῶν, ἐνῷ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα βοριᾶς εἶναι γνωστότερον εἰς τοὺς πολλούς. Ἴσως ὅμως ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐπιχωριάζει ἡ παροιμία (μὴ δηλουμένῳ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου) διακρίνουσιν ἀλλήλων τοὺς δύο τούτους ἀνέμους.

12. Τοῦ Σαββάτου ὁ βοριᾶς
τὴ δευτέρα κερατᾶς.
(Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Βλ. ἀρ. 7.

13 Φυσάει νοτιᾶς, φυσάει βοριᾶς, πέφτει βαρὺ χαλάζι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὁσάκις ὁ μέσης ἢ ὁ βορρᾶς ἐπικρατήσωσι τοῦ νότου, ψύχουσιν ἀποτόμως τὸν τέως θερμὸν καὶ ὑγρὸν ἀέρα, καὶ ἂν πυκνὰ νέφη καλύπτωσι τὸν οὐρανὸν πίπτει ἄφθονος χιών· ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῶν, ἐπερχομένης ἰσχυρᾶς ἠλεκτρικῆς κενώσεως, ἐπισκήπτει πολλὴ χάλαζα (Neumann u. Partsch Physikalische Geograph v. Griechenland σ. 104). Τοῦτο διδάσκει καὶ ἡ ὁμοία ἀρχαία παροιμία: «Εἰ δὲ νότος βορέην προκαλέσσεται αὐτίκα νίψει» ἢ «αὐτίκα χειμών» (Πλουτάρχ. π. τοῦ πρώτως ψυχροῦ 11, 2 σ. 949 Β. Ἀριστοτέλ. Προβλ. 26, 46).

βοσκός

1. Ὁ βοσκὸς 'ς τὸ λαζαρέττο,
κ' ἡ κουδοῦνα εἰς τὸν πεῦκον.
(Χίου. Καν. 268, 419)

Λαζαρέττο, ἀπηρχαιωμένη λέξις (ἐκ τοῦ ἰταλ. lazzaretto), σπανιώτατα ἐν χρήσει ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, σημαίνουσα τὸ νοσοκομεῖον ἢ τὸ λοιμοκαθαρτήριον. Κουδοῦνα δὲ ὁ κώδων, καὶ συνεκδοχικῶς ὁ κωδωνοφόρος ἡγεμὼν τῆς ποίμνης κριός. Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι ἐλλείποντος τοῦ προστάτου τῆς οἰκογενείας κατατρύχεται αὕτη ὑπὸ δεινῶν, ὡς τοῦ βοσκοῦ ἀσθενοῦντος τὸ ποίμνιον κακοπαθεῖ ὑπὸ τῆς πείνης, πλανώμενον εἰς τόπους ὅπου δὲν ὑπάρχει χόρτος πρὸς νομήν.

2. Ὀσκοῦ καὶ περαματάρη μὴ πιστέψῃς.
(Καρπάθου. ΖΑ. 336).

Ὅτι εἶναι ἐπιρρεπεῖς εἰς ψευδολογίαν οἱ ποιμένες καὶ οἱ πορθμεῖς.

3. Ὅταν ἔχῃς βοσκὸ φίλο
κράτα τσ' ἐν κομμάτι ξύλον.
(Χίου. Πασπάτ. 111 [βοσκόν] καὶ Καν. 281, 523 [κ' ἐν κ.]).

Βλ. τὴν ἐν λ. Ἀρμένης 1 σημείωσιν περὶ τῶν πολυπληθῶν παροιμιῶν τῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον διασυρουσῶν τὴν ἀγροικίαν ἐθνῶν ἢ ἐπιτηδευμάτων. Εἰδικῶς δὲ περὶ τῶν ποιμένων κυριολεκτεῖται ἡ παροιμία, διότι οὗτοι ἐξάγουσιν ἐπὶ νομὴν τὰ βοσκήματα εἰς ἀλλότρια κτήματα ἀσμένως, ἂν δὲν φοβοῦνται μὴ ἀπελάσῃ αὐτοὺς διὰ τῆς βίας ὁ ἰδιοκτήτης.

4. Ἀ τὰ καλοθέλια τοῦ ὀσκοῦ κ' οἱ τράοι βγάλλου γάλα.
(Καρπάθου. Μαν. 290, 336).

Ὅτι ἂν δὲν εἶναι δύστροπος ὁ ποιμὴν εὐκολώτατα πωλεῖ πάντα τὰ ποιμενικὰ προϊόντα αὐτοῦ. Ἢ ὅτι ἂν ὁ ποιμὴν εἶναι πιστὸς καὶ πρόθυμος ὁ κύριος τῆς ποίμνης οὐ μόνον οὐδὲν ζημιοῦται, μὴ γινομένης καταχρήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀδόκητα ἔχει κέρδη. Περὶ τοῦ γάλακτος, τράγου βλ. γάλα 5.

βόσκω

1. Βόσκε χορτάρι ὅπου ἠξεύρεις.
(Δάρβ. 299).

Ἀκολούθει τὸν γνωστόν σοι τρόπον, μὴ καινοτόμει.

βουβαίνομαι

1. Βουβάσου ἂ δὲ μπορῇς, ὅσο ποῦ νὰ μπορέσῃς.
(Κα. 1014).

Ἀνίσχυρος ὢν ὑπόμενε ἄνευ διαμαρτυρίας τὰς ὕβρεις, μέχρις ὅτου ἐνισχυθεὶς δυνηθῇς νὰ τιμωρήσῃς τὸν ὑβριστήν.

2. Βουβάσου, ἂ θέλῃς νὰ γλυτώσῃς.
(Κα. 1016).

Πρβλ. ὁμιλῶ 9α. Ὁ ἔνοχος συμφέρον ἔχει νὰ τηρῇ σιγήν, ὅπως μὴ ὁμιλήσας ὁμολογήσῃ ἄκων τὴν πρᾶξίν του.

3. Βουβάσου, ἂ θὲς νὰ σὲ ταΐζουνε.
(Κα. 1015).

Ὁ ἔχων ἀνάγκην τοῦ ἄλλου ὀφείλει νὰ σιωπᾷ καὶ ἄτοπα βλέπων, ὅπως μὴ διὰ τῆς παρρησίας του δυσαρεστήσῃ αὐτόν.

βουβαλοκλέφτης

1. Εἶναι βουβαλοκλέφτης.
(Βάρνερ: βουβάλι 1. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [Κάνει τὸ γουβαλοκλέφτη.]).

Ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων ἀγαθὸν καὶ ἀπόνηρον ἦθος, τῇ ἀληθείᾳ δὲ ὄντων πανουργοτάτων καὶ φαύλων. Προσποιοῦνται δηλ. τὴν ἡμέραν ὅτι φοβοῦνται τὰ βουβάλια, ἐνῷ τὴν νύκτα τὰ κλέπτουσι (βλ. καὶ νύχτα 26. 37α).

βουβός

1. Ἤπιε ἀπ' τὸ βουβὸ νερό.
(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀμίλητος 4. Ἐπὶ σιγηλοῦ ἀνθρώπου.

2. Βουβὸς περνᾷ.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 101).

Πρβλ. γεννειέμαι 1. 6. Ἡ φράσις λέγεται ὅταν αἴφνης διακοπτομένης ἄνευ λόγου τῆς συνδιαλέξεως γίνεται σιωπή. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει: Ἑρμῆς ἐπεισῆλθεν, ἀποβλέποντες ἴσως εἰς τὴν ἰδιότητα τοῦ θεοῦ ὡς ψυχοπομποῦ. Βλ. Πλουτάρχ. π. ἀδολεσχ. 2 σ. 502 f: «ὅταν ἐν συλλόγῳ τινὶ γένηται σιωπή, τὸν Ἑρμῆν ἐπεισεληλυθέναι λέγουσιν». Διὰ τὴν αὐτὴν ἴσως αἰτίαν λέγουσιν ὁμοίως οἱ Γερμανοί: Es flog ein Engel durch's Zimmer = πέταξε ἕνας ἄγγελος μέσ' 'ς τὸ δωμάτιο (W. I, 821, 43). Ἄλλαι τοιαῦται φράσεις **Γερμαν.** Et genk en Polizèidainer düärt Sâl (düärt de Stuawe) = περνάει ἕνας ἀστυφύλακας ἀπὸ τὴ σάλα· ἤ, ἀπὸ τὸ δωμάτιο (W. III, 1372). Es ist (wäre) gut Hafer säen = καλὸν εἶναι (θὰ ἦτο) νὰ σπείρωμε βρόμη (αὐτ. II, 257, 56). — **Δαν.** Det er en god haver-sæd = εἶναι καλὴ σπορὰ βρόμης (αὐτ.).

3. Τὰ μεγάλα δάση μένουσι βωβά.

(Β. 289, 76).

Ὅτι οἱ σπουδαῖοι ἄνδρες ἐνεργοῦσιν ἄνευ θορύβου· οὕτως ἑρμηνεύει ὁ Βενιζέλος τὴν παροιμίαν ταύτην, ἣν παρέλαβεν ἔκ τινος βιβλίου, διότι προδήλως δὲν εἶναι δημώδης ἑλληνική.

4. Τοῦ βουβοῦ τὴν καρδιὰ κανεὶς ἄλλος δὲν τὴν ξέρει, παρ' ἐκεῖος ποῦ τὴν βαστάει.

(Βερ. 86, 32. — Ἑπτανήσου. Β. 318, 487).

Πρβλ. σιωπαίνω 6. Τῶν ἀδυνάτων τὰ αἰσθήματα ἀδυνατοῦμεν νὰ διαγνώσωμεν, διότι ἐκ φόβου μὴ ὑποστῶσι χείρονα ἀποκρύπτουσι τὰς θλίψεις καὶ τὰ παράπονά των. Πρβλ. τὴν **Γερμαν** Wer kann wissen, was der Stumme will = ποιὸς μπορεῖ νὰ ξέρῃ τί θέλει ὁ βουβός! (W. IV, 941, 6).

βουθουλεῖα

1. Μὴ βάλῃ βουθουλείαι 's ταῖς ἀργασίαι.

(Βούας Καλαβρίας. Μor. 91, 46).

Βλ. βόιδι 8.

2. Σ' ἀργάματα μὴ βάλῃ βουθουλείαι,
ἂν δὲθ θέλῃ νὰ χάῃ ταῖ δουλείαι.
(Βούας Καλαβρίας. Mor. 91, 47).

Βλ. βόιδι 8.

3. Τί μὲ βουθουλεῖαι ἀλλάννει
πολλὺ καρπὸ δὲν κάνει.
(Βούας Καλαβρίας. Mor. 91, 49).

Βλ. τὰς ἀνωτέρω, βόιδι 8. Ὅποιος ὀργώνει μὲ ἀγελάδες δὲν κάνει πολὺν καρπό. Πλὴν τῶν ἐν βόιδι 8 ἰταλικῶν παραλλήλων σημειωθήτωσαν καὶ αἱ ἑπόμεναι: **Ἰταλ.** Chi laora la tera co le vache, va al molin col puliero = ὅποιος ὀργώνει μ' ἀγελάδες πάει 'ς τὸ μύλο μὲ πουλάρι (βενετ. Pasqualigo 315). Chi laora co' la vacche e vanga co' le femmine, non averà mae grano da venne' = ὅποιος ὀργώνει μ' ἀγελάδες καὶ πηγαίνει μὲ τοῖς γυναῖκες δὲν θὰ ἔχῃ ποτὲ σπειρὶ ν' ἁλωνίσῃ (ὀμβρικὴ Pitrè II, 67).

βοῦκκα

1. Ἡ βοῦκκα ντὸ κὶ θὰ 'ν' τὲμόν, ἂς τρώῃ ἀτο ὁ σκύλος.
(Τραπεζοῦντος. Ἰωαν. 268).

Βοῦκκα καὶ συνηθέστερον μπουκκιὰ (ἐκ τοῦ λατ. bucca = στόμα), ἡ ἔνθεσις, ἡ ἑλληνικώτερον ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ ἰδιώματι λεγομένη δακνιά. — Ἡ μπουκκιὰ ποῦ δὲν θὰ εἶναι δική μου, ἂς τὴν φάῃ ὁ σκύλος· ἤτοι ἀδιαφορῶ πρὸς τἀλλότρια. Ἡ αὐτὴ παροιμία καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἄνευ τῆς μεταφορᾶς: «Οὐκ ἔστ' ἐμὸν τὸ πρᾶγμα, πολλὰ χαιρέτω» (Διογεν. 609. Ἀποστόλ. 1246).

2. Ἡ πρώτη βοῦκκα βοῦκκα εἶναι, κ' ἡ δεύτερη φαρμάκι.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Πρβλ. γυναῖκα 56. 59. Ὅτι οἱ δεύτεροι γάμοι εἶναι δυστυχεῖς.

Βούλγαρος

1. Βούλγαρο ἂν κάμῃς φίλο,
βάστα καὶ κομμάτι ξύλο·

κι' ἂν τὸν Τοῦρκο κάμῃς φίλο,
βάστα πάντοτε καὶ ξύλο.

(Βάρνης. Κρ. 14 [Τοῦρκο δὲ ἂν κάμῃς φ.]).

Βλ. Τοῦρκος 16, Ἀρμένης 1. Ὁ Τοῦρκος εἶναι πολλῷ χείρων τοῦ Βουλγάρου, δι' ὃ πάντοτε πρέπει νὰ κρατῇ ξύλον ὁ ἔχων φίλον αὐτόν· τὸν δὲ Βούλγαρον δὲν εἶναι χρεία νὰ προφυλαττώμεθα μετὰ τοσαύτης προσοχῆς, ὅθεν ἁπλῶς καὶ μόνον, ὡς παραγγέλλει ἡ παροιμία, ἓν κομμάτι ξύλον πρέπει νὰ ἔχωμεν πρὸς ἄμυναν.

2. Ἔδωκαν dò Βούργαρ' αὐγό, θέλει κι' ἄλας.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. δίνω 56.

βουλή

1. Ὁλωνῶν τὴ βουλὴ νὰ παίρνῃς,
καὶ ἀπὸ τὴν ἐδικήν σου μὴν ἐβγαίνῃς.

(Βάρνερ: βουλὴ 1. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Α. Ξανθουδίδου [Ὁλωνῶ ἔπαιρνε β., μὰ ἀπὸ τὴ δική σου μὴ βγαίνῃς.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*2. Πολλὰς ⟨γνώμας⟩ ἔπαιρνε καὶ ἀπὸ τὴν ⟨ἐδικήν σου βουλὴν⟩ μὴ λείψῃς.

(Βυζαντινή. Ἀθων. Γ', 81 τ. Α' σ. 29).

Βλ τὴν προηγουμένην, ἀκούω 1. 57. 60, γνώμη 10. 12-14. 18. 19, κόσμος 50α, λόγος 199, νοῦς 62α, ῥωτῶ 21. 22, πρβλ. κάνω 102, κόσμος 51. 52. Ἡ παροιμία αὕτη κεῖται ἐφθαρμένη ἐν τῷ ἀθωνικῷ κώδικι τῆς μονῆς τοῦ Παντελεήμονος, ὡς ἐσημειώθη ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Ἀλλ' ἡ διόρθωσις καὶ συμπλήρωσις εἶναι εὐχερὴς τῇ βοηθείᾳ τῆς κολοβῆς θεολογικῆς ἑρμηνείας καὶ τῶν πολυπληθῶν μέχρι τοῦ νῦν περισωθεισῶν παραλλαγῶν τῆς παροιμίας. Ἡ μὲν μεταξὺ τῶν δύο πρώτων λέξεων ἐκπεσοῦσα λέξις συμπληροῦται ἐκ τῶν παραλλαγῶν διὰ τοῦ «γνώμας» ἢ «βουλάς»· τὴν δ' ἐσφαλμένως ἐκ τῆς ἑρμηνείας παρεμβληθεῖσαν λέξιν ἐλεημοσύνη («καὶ ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην μὴ λύψις») δεικνύει ἡ ἑρμηνεία ὅτι πρέπει νὰ τὴν ἀντικαταστήσωμεν διὰ

τοῦ «τὴν ἐδικήν σου βουλήν» ἢ ἁπλῶς «τὴν βουλήν σου». Συμφωνεῖ δ' οὕτω ἡ βυζαντινὴ παροιμία καὶ κατὰ λέξιν πρὸς τὰς πλείστας τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν.

Ἐν λ. ἀκούω 57 ἀνέγραψα πολλὰς γνώμας τῶν ἀρχαίων, τὰ αὐτὰ διδασκούσας. Ὁμοία εἶναι καὶ ἡ ῥῆσις τοῦ Σειρὰχ λζ', 13. 14: «καὶ βουλὴν καρδίας στῆσον, οὐ γάρ ἐστί σοι πιστότερος αὐτῆς· ψυχὴ γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν ἐνίοτε εἴωθεν ἢ ἑπτὰ σκοποὶ ἐπὶ μετεώρου καθήμενοι ἐπὶ σκοπῆς». Συμφωνοτέρα δὲ πρὸς τὴν προκειμένην παροιμίαν εἶναι ἡ διατύπωσις τῆς αὐτῆς ῥήσεως ἐν τῷ χαλδαϊκῷ ἀλφαβήτῳ τοῦ Ψευδοσειράχ: «ἑξῆντα συμβούλους ἠμπορεῖς νὰ ἔχῃς, ἀλλὰ τὴν ἐδικήν σου γνώμην μὴ ἀπαρνῆσαι» (Wahl 86, 11). Ἐκ δὲ τῶν παροιμιῶν νεωτέρων λαῶν ὁμοίας γινώσκω τὰς ἑξῆς **Ἰταλ.** Tutti sintimenti pigghia, ma lu tò nun lassari (a lu tò sulu tèniti) = ὅλαις ταῖς γνώμαις παῖρνε μὰ τὴν δική σου μὴν τὴν ἀφίνῃς· ἢ: μὰ τὴν δική σου μονάχη νὰ κρατῇς (σικελ. Pitrè I, 290). Cunsigghiati cu tutti, e sèrviti di la tò testa = συμβουλεύου ὅλους καὶ κάνε τοῦ κεφαλιοῦ σου (ἐπίσης, αὐτ.). Ogni cunsigghiu lassa, lu tò pigghia = κάθε γνώμη παραίτα καὶ τὴν δική σου παῖρνε (ἐπίσης αὐτ. 291). Va 'n piassa a tö consei, e pò fa quel che tó crèdet mèi = πήγαινε 'ς τὴν ἀγορὰ νὰ πάρῃς συμβουλὴ καὶ ὕστερα κάμε κεῖνο ποῦ νομίσῃς καλύτερο (περγαμηνή, αὐτ.).

βουλλέζω.

1. Πέτρα βουλλισμένη.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ἐπὶ νεκρῶν ὑπὲρ ὧν οὐδὲ μνημόσυνον ἐτελέσθη, οὐδὲ ἐλεημοσύναι διενεμήθησαν.

βουλλώνω

1. Βουλλωμένη κολοκύθα, ποιὸς τὴν ξέρει τί ἔχει μέσα!

(Κα. 1018. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ποιός ἠξέρει] καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη [ὁμ.]).

Πρβλ. διαβάζω 1. Κολοκύθα ἐνταῦθα σημαίνει ἀπεξηραμμένον καρπὸν κολοκύνθης τῆς λαγυνοφόρου (cucurbita lagenaria L.). Τῶν

καρπῶν ταύτης, ποικίλα ἐχόντων σχήματα, γίνεται χρῆσις ὡς ἀγγείων, ὧν τὸ τρῆμα κατὰ λόγον τοῦ περιεχομένου πωματίζεται ἢ σφραγίζεται. Ἄξια μελέτης εἶναι τὰ ἐν Κύπρῳ ἐν χρήσει κολοκύνθινα ἀγγεῖα, ὧν τὸ σχῆμα καὶ τὰ κοσμήματα δεικνύουσιν ὅτι ἐν παλαιοτάτοις χρόνοις τοιαῦτα εἶχον ὡς πρότυπα οἱ ἀγγειοπλάσται τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου. — Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι δύσκολον νὰ διαγνωσθῇ τὸ ἐπιμελῶς ἀποκρυπτόμενον, εἰδικώτερον δ' ὅτι δὲν ἀποκαλύπτεται ἡ ἄνοια τοῦ μωροῦ, ἂν γινώσκῃ νὰ σιωπᾷ (βλ. τὰς ὁμοίας παροιμίας ἐν λ. ἀνόητος 3, μωρὸς 4).

βούλομαι

1. Ὅγιος βούλεται νὰ κάψῃ θεμωνιὰ 'ς τὸ θέρος δὲν πλακώνει.
(Χίου. Καν. 273, 461).

Βλ. καίω 16α. Ὁ βουλευόμενος νὰ κάψῃ θημωνιὰν ἀποθνήσκει πρὸ τοῦ θέρους· πολλάκις ἡ θεία δίκη προλαβοῦσα πλήττει τὸν πονηρὸν καὶ ἐμποδίζει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν βουλευμάτων του.

2. Ὅποιος ἀπὸ βραδὺ βουλεύεται 'ς τὸ στρῶμα ξημερώνει.
(Μα. 31 [εἰς τὸ σ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

3. Ὅπου βουλειέται ἀποβραδὺς 'ς τὴν τσέργα ξημερώνει.
(Βλ. Κατζιούλ. 1655. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 217. — Κ. α', 20 ["Οποιος βούλεται —τσέργαν] — Κ. 6', 40 [όμ.].—Νθ. 96, 620 ["Οποιος βούλεται ἀ. εἰς τὸ στέργηθρον (!) ξ.] — Β.[1] 78, 63 ["Οποιος βούλεται ἀ. 'ς τὴν τσέργκα ξ.] — Β. 206, 420 [όμ.—τσέρκα]).

Βλ. τὴν προηγουμένην, φροντίζω 1, πρβλ. ξημερώνω 1α. Ὁ μεγάλας ἐποικοδομῶν προσδοκίας εἰς πρόωρα βουλεύματα περὶ τοῦ μέλλοντος ταχέως θὰ κατίδῃ τὴν πλάνην του.

4. Οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 174, 51. — Β. 358, 120. — Κοινή).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ Ψαλμ λε', 4. Ἐπὶ τῶν ἐμμενόντων εἰς τὴν πονηρὰν γνώμην αὐτῶν, παρὰ τὰς συμβουλὰς τῶν φίλων των.

*5. Τὴν ἡμέραν πᾶσαν σήθει, ὃς οὐ βούλεται ζυμῶσαι.
(Βυζαντινή. Ἀποστόλ. 1551. Ἐν μόνῃ τῇ ἐκδόσει τοῦ Παντίνου εἶναι ὀρθῶς γεγραμμένον τὸ σήθει· ἐν ταῖς λοιπαῖς σήθη).

Βλ. θέλω 22. 75. 76. 89 115. 120. 121. Ἡ παροιμία κεῖται παρὰ μόνῳ τῷ Ἀποστόλῃ· τοῦτο δὲ καθὼς καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ῥήματος ζυμοῦν ἐν τῇ σημερινῇ σημασίᾳ αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ φυρᾶν ἢ μάττειν, μάλιστα δ' ἡ διατήρησις τῆς παροιμίας μέχρι τοῦδε ἐν πολλαῖς παραλλαγαῖς καταδεικνύουσιν ὅτι εἶναι δημώδης· ἀμφίβολον μόνον ἂν ἀπαράλλακτον μετέγραψεν ὁ Ἀποστόλης ἢ διεσκεύασεν αὐτήν, διατηρήσας τὸ μέτρον (τροχαϊκὸν τετράμετρον). Ὁ Ἀποστόλης τὴν ἀφῆκεν ἀνερμήνευτον, ἀλλ' ὀρθῶς τὴν ἡρμήνευσεν ὁ ἐκδότης αὐτοῦ Παντῖνος (1653 σ. 360 · ὡς καὶ ἐκ τῆς σημερινῆς χρήσεως συνάγεται, ἐλέγετο ἐπὶ των ἀναβαλλόντων ἐπὶ παντοίαις προφάσεσι τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου τινὸς καὶ κατάδηλον ποιούντων τὸ ἀπρόθυμον αὐτῶν. Φέρεται δ' ἐν πολλαῖς παραλλαγαῖς καὶ παρὰ τοῖς Κουτσοβλάχοις καὶ τοῖς Ῥωμούνοις, οἵτινες παρέλαβον αὐτὴν ἐκ τῶν Ἑλλήνων. **Κουτσοβλαχ.** Mliarca când nu va s'farmînta, tuta dzua întsérna = γυναῖκα ποῦ δὲν θέλῃ νὰ ζυμώσῃ ὅλη ἡμέρα κοσκινίζει (ἠπειρωτική, Zanne 3949). Mulierea, care nu va s'farmita, tóta dsua întsérne = ὁμ. (μακεδονική, αὐτ.) Cari nu va s' firmïta, tuta dziua 'nçérne = ὅποιος δὲ θέλει νὰ ζυμώσῃ ὁλημέρα κοσκινίζει (μακεδονική, αὐτ. 8503 μετὰ μικρᾶς παραλλαγῆς). Care nu va sa-alóza, dziua cérna = ὁμ. (ἐπίσης αὐτ.). Care lji-u leni s'frimita, tuta dzua înçérni = ὅποιος μ' ἀκαμωσιὰ ζυμώνει ὁλημέρα κοσκινίζει (ἐπίσης, αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Femea care nu voesce sa framînte, tóta dsioa cerne = γυναῖκα ποῦ δὲ θέλει νὰ ζυμώσῃ ὁλημέρα κοσκινίζει (αὐτ. 3348). Muerea care nu va sa plamadésca, tóta dsioa cerne = ὁμ. (αὐτ. 3949 μετ' ἀσημάντων παραλλαγῶν). Cine nu va sa framînte, tóta dsioa cerne = κεῖνος ποῦ δὲ θέλει νὰ ζυμώσῃ ὁλημέρα κοσκινίζει (αὐτ. 8503). Cine nu vre sa plamadésca, cerne tóta dsiua = ὁμ. (αὐτ. 9162). Femeia care nu vré sa faca mamaliga tóta dsiua cerne = γυναῖκα ποῦ δὲ θέλει νὰ κάμῃ μαμαλίγκα ὁλημέρα κοσκινίζει (αὐτ. 8646). Cine cerne tóta dsioa e semn ca n'are gust sa framînte = ὅποιος κοσκινίζει ὁλημέρα σημαίνει πῶς δὲν ἔχει ὄρεξη νὰ ζυμώσῃ (αὐτ. 8344). Cine cerne tóta dsiua nu manânca mamaliga = ὅποιος κοσκινίζει ὁλημέρα δὲν τρώγει

μαμαλίγκα (αὐτ. 8345). A tot cerne shi a nu mai framîntâ = πάντα κοσκινίζει καὶ ποτὲ δὲ ζυμώνει (αὐτ. 8504).

βουνό

1. Ἄθριπους μὶ ἄθριπου σιναπατειέτι, β'νὸ μὶ β'νὸ μόνου δὲ σιναπατειέτι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ὅρος 1.

2. Ἀπὸ βουνὸ σὲ λαγκάδι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ. ἀνήφορος 12. Ἐπὶ μεταπτώσεως ἀπὸ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν.

3. Β'νὸ μὶ β'νὸ δὲ σμίγι, γι ἄθριπους μὶ τοὺν ἄθριπου πάτα σμίγι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ὅρος 1.

4. Βουνὸ ἐγέννησε ποντικό.

(Νε. 18, 130 [Βουνὸν—ποντικόν]).

Βλ. ὅρος 2.

5. Βουνὸ μὲ βουνὸ δὲ σμίγει.

(Βλ. Κατζιούλ. 1771. — Κ. 6', 12 [Βουνὸν μὲ βουνὸν δὲν ἐνταμώνεται.] — Νε. 18, 131 [Βουνὸν μὲ βουνὸν δὲν ἀνταμώνεται.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 184 [δὲν σμ.] — Β. 42, 63 [ὁμ.] -- Κα. 1019. — Πτζ. 224, 133 [σμ. ποτέ.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316, 69 [Βουνὸμ μὲ βουνὸδ δὲν ἰσμίγει.] - Σκόκου Ἡμερολόγιον 1897 σ. 296 [μόνο δὲ σμ.] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Λ. Χατζοπούλου [δὲν ἀνταμώνεται.] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Β νὸ μὲ β'νὸ δὲν ἀνταμώνιτι.]).

Βλ. ὅρος 1.

6. Βουνὸ μὲ βουνὸ δὲ σμίγει· ἄνθρωπος μὲ ἄνθρωπο σμίγει.

(Μα. 13 [Βουνὸν μὲ τὸ βουνὸν δὲν ἀνταμώνεται, εἰδὲ ἄ. τὸν ἄ. σμίγει.] — Β'. 18, 21 [δὲν ἀνταμώνονται—ἀνταμώνονται.] — Β. 42, 62 [δὲν ἀνταμώνεται· ἄ. μὲ ἄνθρωπον ἀνταμώνεται.] — Κρήτης. Φρ. 106 [μὰ ἄ. μ' ἄ. σ.] — Ζακύνθου Ἐλπὶς 1190, 34 [μὰ ἄ. μ' ἄ.] — Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 173 [δὲν σμ., ἄ.] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου. — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ [μὰ ἄ. μ' ἄ. ἀπαν-

τειέται.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [δὲ σμίγεται· μὰ ἄ. μ' ἄ. σμίγεται.] — Κατωῆς Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ὅρος 1. Συμπλήρωσις τῆς προηγουμένης διὰ προσθήκης τοῦ εὐκόλως ἐννουμένου δευτέρου μέρους.

7. Βουνὸ μὲ βουνὸ δὲ σμίγει· μ' ἄθρωπος τὸν ἄθρωπο κἄποτε θὰ σμίξῃ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη· καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [μ' ἄ. τὸν ἄθρωπο! ...] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [μὰ ὁ ἄθρωπος μὲ τὸν ἄθρωπο θὰ σμ.]).

Βλ. ὅρος 1.

8. Βουνὸ μὲ βουνὸ ἒ σμίει· ἀμμ' ἄθρωπος μ' ἄθρωπο!...

(Καρπάθου. ΖΑ. 347, 95 [Βουνόμ μὲ βουνὸς δὲν ἐσμίει· ἄ. μὲ ἄ. ἐσμίει.] καὶ παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου).

Βλ. ὅρος 1.

9. Δυὸ βουνὰ δὲ σμίγουνε, μὰ δυὸ ἀθρώποι ξανασμίγουνε.

(Κρήτης. J. 295, 38).

Βλ. ὅρος 1.

10. Ἐγγαστρώθη τὸ βουνὸ κ' ἐγέννησε ποντίκι.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1590. — Β. 67, 15. — Πανδ. ΙΘ', 358, 72. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Βλ. ὅρος 2.

11. Ἐκοιλοπόναε τὸ βουνὸ
κ' ἔκαμ' ἕναν ποντικό.

(Βερ. 22, 1 [Ἐγγαστρώθη τὸ—ἕνα π.] — Βύρ. Γ', 373, 1 [ὁμ.] — Κα. 45 [Ἀγγαστρώθη τό] — Πκζ. 233, 248 [Ἐκοιλοπόναγε] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Ἀγγαστρώθη]).

Βλ. ὅρος 2.

12. Θὰ πάρω τὰ βουνά, νὰ πά' νὰ μὴν ἀνοιώθουμαι.

(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Πρβλ. 15α Οὕτω λέγει ὁ ὑπὸ μεγάλης θλίψεως κατεχόμενος

13. Καὶ τὰ βουνὰ ξεπέφτουνε, κ' οἱ κάμποι δυστυχοῦνε.

(Μάνης. Πανδ. Κ', 196).

Καὶ οἶκοι μέγιστοι καὶ ὀλβιώτατοι παρακμάζουσι καὶ δυστυχοῦσιν. **Ὁλλανδ.** Berghen worden dalen, ende dalen berghen=βουνὰ γίνονται κάμποι καὶ κάμποι βουνά (Suringar 295, 161). — **Γερμ.** Auch Berge und Felsen vergehen = καὶ βουνὰ καὶ βράχοι χάνονται (W. V, 958, 116).

14. Μὲ τὴν πίστη καὶ τὰ βουνὰ κἄποτε ἀνταμώνονται.

(Ne. 77, 486. — B¹. 67, 63. — B. 157, 109 [π. καὶ μὲ τὸν καιρὸ καὶ τὰ]).

Πρβλ. ὅρος 1. Κατὰ μίμησιν τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ: «Ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν» (Ματθ. ιζ', 20. κα', 21. Μάρκ. ια', 23. Λουκ. ιζ', 6. Παύλου πρὸς Κορινθ. Α' ιγ', 2). Ἡ ἔννοια δὲ τῆς παροιμίας εἶναι, ὅτι φίλοι οἵτινες νομίζουσιν ὅτι θ' ἀποχωρισθῶσι διὰ παντός, δύνανται ἐὰν ἔχωσι θέλησιν ἰσχυρὰν νὰ ὑπερνικήσωσι τὰ ἐμπόδια καὶ νὰ συναντηθῶσι καὶ αὖθις. Ὅμοιαι παροιμίαι **Ἀγγλ.** Where there's a will, there's a way = ὅπου εἶναι θέλησι, ἐκεῖ εἶναι δρόμος (D. II, 658). — **Ὁλλανδ.** Met den wil kan men bergen verzetten = μὲ τὴ θέλησι μπορεῖ κἀνεὶς νὰ μετατοπίσῃ βουνά (W. I, 318, 99).

14α. Μόνο τὰ βουνὰ δὲ σμίγουνε.

(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ὅρος 1.

15. Οἱ κάμποι τρέφουν ἄλογα καὶ τὰ βουνὰ λεβέντες.

(Παρὰ Ι. Βερέττα. — Παρὰ Α. Καρκαβίτσα [βγάνουν ἄ.] — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου).

Ἡ παροιμία περιλαμβάνεται καὶ ἐν δημοτικῷ ἀνεκδότῳ ᾄσματι γορτυνιακῷ «οἱ κάμποι καὶ τὰ βουνά»· διότι εἶναι ἐκ τῶν συνήθων ἐπαίνων τῶν ὀρεινῶν ἀντιδιαστελλομένων πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν πεδιάδων, ὅτι τὰ μὲν ὄρη τρέφουσι γενναίους ἄνδρας, αἱ δὲ πεδιάδες οὐδὲν ἄλλο καλόν, πλὴν ἵππων.

15α. Πῆρε τὰ βουνά.

(Κοινοτάτη).

Βλ. ἀρ. 12, ὅρος 1α. Πλανᾶται ἀνὰ τὰ ὄρη. Παροιμιώδης φράσις εἰς δήλωσιν ὅτι ἐμάνη τις ἢ περιέστη εἰς ἀπόγνωσιν.

16. Σὰν νὰ τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὰ βουνά.

(Μα. 45 [Ὡσὰν]).

Πρβλ. Ἀρκουδόρεμα 1 Ἐπὶ ἀγροίκων καὶ ἀπαιδεύτων.

17. Ἐ τὰ βουνὰ καὶ 'ς τὰ κλαριά.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 176, 39).

Ἐν τύπῳ ἀπευχῆς, νὰ ὑπάγῃ δηλ. μακρὰν ἡμῶν, εἰς τὰ βουνὰ καὶ εἰς τὰ δάση, διότι τὸ κλαρὶ σημαίνει συνεκδοχικῶς τὸ δάσος. Ἐν ἐπῳδαῖς εἶναι συνηθεστάτη τοιαύτη κατάρα, πρὸς ἀποδίωξιν τοῦ κακοῦ εἰς ἐρήμους τόπους· «Νὰ πᾷς 'ς τὰ ὄρη 'ς τὰ βουνά, 'ς τῆς θάλασσας τὰ βάθη» ἢ «Νὰ φύγῃ ἡ ἀρρώστια νὰ πάῃ 'ς τὰ βουνὰ καὶ 'ς τὰ λαγκάδια» ἢ «'ς τἄγρια ὄρη!» Ὁ τύπος οὗτος συνειθίζετο ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων χρόνων, ὡς διδάσκουσι τὸ ὁμηρικὸν (Ἰλ. Ζ, 347) «εἰς ὄρος ἢ εἰς κῦμα» καὶ ἄλλα πολλὰ παραδείγματα Βλ περὶ τούτων ὅσα ἔγραψα ἐν Νεα. τ. Β΄ σ. 371 κἑ. καὶ ἐν Δελτίῳ τῆς ἱστορ. ἑταιρ. 1882 τ. Α΄ σ 9 κἑ. καὶ Bern. Schmidt ἐν Jahrbücher f class. philolog. 1891 σ. 561 κἑ.

18. Τῆς Ἀλεξάντρας τὰ βουνὰ τὰ πυκνοφυτεμένα.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ἐπὶ τῶν ἄνευ σοβαρᾶς αἰτίας ὀργιζομένων. Ὁ μῦθος ἔχει ὡς ἑξῆς (κατ' ἀνακοίνωσιν Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου): Ἤτανε μιὰ φορὰ ἕνας ἄνθρωπος ποῦ γιὰ κάθε τι θύμωνε, καὶ γιὰ τὸ παραμικρὸ ἀκόμη· πάντα πήγαινε 'ς τὸ σπίτι του θυμωμένος κι' ἄγριος. Ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια ποῦ ἔζησε μαζὶ μὲ τὴ γυναῖκά του, χωρὶς νὰ τὸν ἰδῇ ἡ καημένη κ' ἐκείνη κἀμμιὰ φορὰ ἀθύμωτο, πῆγε ἕνα μεσημέρι 'ς τὸ σπίτι του γελαστὸς καὶ χαρούμενος, γιατί ἔτυχε κείνη τὴν ἡμέρα νὰ μὴ τὸν πειράξῃ τίποτε, νὰ μὴ θυμώσῃ. Νὰ λοιπόν, τὴν ὥρα ποῦ ἔστρωσε ἡ γυναῖκά του τὸ τραπέζι καὶ πῆρε τὴν πρώτη βοῦκκα, νὰ καὶ ἀκούει 'ς τὸ δρόμο κἄποιο μεθυσμένο, ποῦ τραγουδοῦσε: «Τῆς Ἀλεξάντρας τὰ βουνὰ τὰ πυκνοφυτεμένα. . .» Τὸν ἔπιασε ἀμέσως ὁ

θυμός, ἀναποδογυρίζει μὲ τὰ πόδια του τὸ τραπέζι, ἀνοίγει τὸ παράθυρο καὶ στρώνει 'ς τοῖς βρισιαῖς τὸν τραγουδιστή· «Βρέ», τοῦ λέει, «ἐγὼ ἔζησα τόσα χρόνια 'ς τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ οὔτε ἕνα δενδράκι εἶδα γύρω της!»

19. Τὸ βουνὸ κοιλοπονοῦσε
κ' ἕνα πόντικα γεννοῦσε.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ὄρος 2.

20. Τό να βουνὸ μὲ τἆλλο δὲ σμίγει, μὰ ὁ ἕνας ἄνθρωπος μὲ τὸν ἄλλο θὰ σμίξῃ.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ὄρος 1.

21. Τοῦ φαίνεται βουνό.
(Κοινή).

Τὸ ἐπελθὸν εἰς αὐτὸν κακὸν θεωρεῖ βαρύτατον, ἢ ὑπολαμβάνει δυσχερέστατον τὸ ἐπιβαλλόμενον εἰς αὐτὸν ἔργον. Ὁμοία ἡ **Γαλλ.** φράσις: Se faire des montagnes. Faire une montagne (Larousse λ. montagne).

βοῦρτσα

1. Βούρτσαις λανάρια φτάσετε!
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. ἄνδρας 7.

2. Βοῦρτσα λανάρια κόπανος, Μεγάλη Πέφτ' κοντά ναι.
('Αρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. ἄνδρας 7.

βουτηχτής

1. Τὸν βουτηχτὴ μὴ τὸν κυττάζῃς 'ς τὸ βούτημα, ἀλλὰ 'ς τὸ ἔβγαλμα.
(Β. 310, 364).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. κολυμπητὴς 7.

2. Τὸν βουτηχτὴ μὴ χαίρεσαι ὅταν βουτᾷ, παρὰ ὅταν ἐβγαίνῃ.

(Β'. 126, 178 [βουτάῃ, ἀλλ' ὅ. βγαίνῃ.] — Πανδ. ΙΗ', 435, 29 [μὴ τὸν χ.] — Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [μὴν τὸν βλέπῃς σὰν β., νὰ τὸν βλέπῃς ὅ. βγαίνῃ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Μὴ βλέπῃς τὸν β. σὰ β. παρὰ σὰ βγαίνῃ.]).

Βλ. κολυμπητὴς 7.

βουτσί

1. Βουτσὶ γεμᾶτο καὶ ταβερναριὰ μεθυσμένη.

(Βερ. 75, 2 [Θέλει τὸ β. γ. καὶ τὴν τ.μ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ: Εὕρηκε β.]).

Πρβλ. χορτᾶτος 9 καὶ τὰς αὐτόθι σημειουμένας παραλλαγάς. Ἄλλο καλύτερον δὲν θέλει ὁ φιλοπότης παρὰ νὰ εὕρῃ πλήρη μὲν οἴνου τἀγγεῖα μεθύουσαν δὲ τὴν κάπηλον, διότι οὕτω θὰ δυνηθῇ ἀδαπάνως νὰ πίῃ ὅσον δήποτε οἶνον θελήσῃ. Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν ἀξιούντων νὰ εὕρωσι τὰ πάντα σύμφωνα πρὸς τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν προσαρμοζόντων πάντα πρὸς τὸ συμφέρον των. Ἐπειδὴ ἐν Ἑλλάδι σπανιώτατον πρᾶγμα εἶναι γυνὴ κάπηλος, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν μνείαν τῆς ταβερναριᾶς ὡς τεκμήριον ξενικῆς προελεύσεως τῆς παροιμίας· φαίνεται δ' ὅτι ἐκ τῆς ἰταλικῆς ἐλήφθη, διότι πολλαὶ φέρονται παραλλαγαὶ ταύτης **Ἰταλ.** E' vorrebbe la botte piena e la massera ubbriaca = ἤθελε τὸ βουτσὶ γεμᾶτο καὶ τὴν ταβερναριὰ μεθυσμένη (D. I, 545). E'non si può aver la moglie ubbriaca e la botte piena = δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ κἀνεὶς τὴ γυναῖκα μεθυσμένη καὶ τὸ βουτσὶ γεμᾶτο (αὐτ. καὶ τ. II σ. 468 καὶ Pitrè III, 89 μετὰ πολλῶν ἄλλων διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Vorresti la botte piena e la borsa con denari = ἤθελες τὸ βουτσὶ γεμᾶτο καὶ τὴ σακκοῦλα μὲ χρήματα (νεαπολιτική, D. I, 545). Non si pò aviri la vutti china e la mogghi 'mbriaca = δὲν εἶναι βολετὸ νὰ ἔχῃ κἀνεὶς τὸ βουτσὶ γεμᾶτο καὶ τὴ γυναῖκα μεθυσμένη (σικελ. Pitrè III, 89). Querrer sa cuba piena, et i sa muzere imbreaga = νὰ γυρεύῃ τὸ βουτσὶ γεμᾶτο καὶ τὴ γυναῖκα μεθυσμένη (σαρδηνία, αὐτ.).

βούτυρο

1. Ὅποιος ἔχει βούτυρο 'ς τὸ κεφάλι νὰ μὴ περπατῇ 'ς τὸν ἥλιο.

(Β. 210, 483).

Ὁ συναισθανόμενος ἑαυτὸν ἔνοχον ὀφείλει νὰ μὴ προκαλῇ διὰ τοῦ θράσους του τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου. Ἡ παροιμία δὲν μοὶ φαίνεται γνησία, πιθανῶς δὲ ἐλήφθη ἔκ τινος τῶν ἑξῆς ὁμοίων ἀλλογλώσσων παροιμιῶν. **Ἰταλ.** Chi ha il capo di cera, non vada al sole = ὅποιος ἔχει κέρινο κεφάλι νὰ μὴν πηγαίνῃ 'ς τὸν ἥλιο (τοσκαν. Giusti 68. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè I, 347-8. Pasqualigo 100. Giusti 84. D. I, 288). — **Γαλλ.** Avoir de beurre sur la tête (Leroux II, 186· ὁ ἐκδότης σημειώνει ὅτι εἰς τὴν κορακιστικὴν γλῶσσαν τῶν φαυλοβίων ἰουδαίων σημαίνει τὸν διαπράξαντα πολλὰ ἐγκλήματα· καὶ ὅτι οὗτοι λέγουσιν ἑβραϊστί: Si vous avez du beurre sur la tête, n'allez pas au soleil: il fond et tache [1]).- Si tu as la tête de beurre ne te fais pas boulanger (W. I, 523, 47). Qui a tête de cire ne doit pas s'approcher du feu (W. II, 1517, 430). — **Ἱσπαν.** Ne seais hornero si teneis la cabeza de manteca = μὴ γίνεσαι φούρναρης ἂν ἔχῃς τὸ κεφάλι βουτυρένιο (αὐτ. 1519, 467). — **Πορτογαλ.** Não sejais forneiro, se tendes a cabeça de manteiga = ὁμ. (αὐτ.). — **Ἀγγλ.** Be not a baker, if your head be of butter = ὁμ. (D. I, 288 μετὰ παραλλαγῆς). He that hath a head of wax, must not walk in the sun = ὅποιος ἔχει κέρινο κεφάλι πρέπει νὰ μὴν περιπατῇ 'ς τὸν ἥλιο (W. II, 1517, 430). — **Δαν.** Den er ilde skikket til Bager, der har et Hoved of smør = κακὰ τοῦ πάει γιὰ φούρναρη κείνου πῶχει βουτυρένιο κεφάλι (D. I, 288). Den, som er giort of Vox, maa holde sig fra Ilden = ὅποιος εἶναι καμωμένος ἀπὸ κερὶ πρέπει νὰ στεκεται μακριὰ ἀπὸ τὴ φωτιά (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Die een hoofd van boter heeft, moet bij geen' oven komen = ὅποιος ἔχει κεφάλι βουτυρένιο πρέπει νὰ μὴ κοντοζυγώνῃ τὴ θερμάστρα (W. I, 523, 47. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 288). Die van was is, moet bij het vuur niet komen = ὅποιος εἶναι κέρινος πρέπει νὰ μὴν πη-

[1]) Ὁ ἐκδότης ἐπικαλεῖται τὴν μαρτυρίαν τοῦ Vidocq. Τὸ μυθιστόρημα τούτου «Τἀληθῆ ἀπόκρυφα τῶν Παρισίων» ἔχει μεταφρασθῇ καὶ ἑλληνιστὶ πρὸ πεντηκονταετίας περίπου ὑπὸ Ι. Ε. Γιαννοπούλου Ἠπειρώτου· ὑποπτεύω δ' ὅτι ἐκ τῆς μεταφράσεως ταύτης παρέλαβε τὴν παροιμίαν ὁ Βενιζέλος. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθην νὰ εὕρω τὸ σπανιώτατον τοῦτο βιβλίον, ὅπως ἐξελέγξω τὸ πρᾶγμα· ἀλλὰ τὴν ὑπόνοιάν μου ἐνισχύει ἡ ἄλλως ἀκατανόητος παρατήρησις τοῦ Βενιζέλου περὶ τῆς παροιμίας ὅτι «λέγεται καὶ ἐπὶ κλεπτῶν Ἑβραίων».

γαίνῃ 'ς τὴ φωτιά (D. I, 288). — **Γερμαν.** Wessen Kopf von Butter ist, der muss nicht Bäcker werden = ὅτινος τὸ κεφάλι εἶναι ἀπὸ βούτυρο, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ γίνῃ φούρναρης (W. II, 1519, 467). Wecker Botter uppen kopp hett, möt nich in de Sün goan = ὅποιος ἔχει βούτυρο πάνω 'ς τὸ κεφάλι δὲν πρέπει νὰ πηγαίνῃ 'ς τὸν ἥλιο (W. I, 523, 47. Βλ. καὶ II, 1517, 430).

2. Τὸν πῆρε τὸ βούτουρο.
(Λελ. Ἐπιδ. 238, 150).

Ἀπέθανεν, ἢ ἔπαθε μέγα τι κακόν. Ἀγνοῶ πόθεν ἡ μεταφορά.

βουύζω

1. Σὰ τ' μέλισσα βουγύγις.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βομβεῖς ὡς μέλισσα. Ἐπὶ φλυάρων.

βράδιον

*1. Ὅς πορεύεται βράδιον πορεύεται τάχιον.
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 42).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. σπουδάζω 2, ἀγάλια 7. 11. 21. 22, βιάζομαι 1, ὁμαλὸς 1. Τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν αἱ μάλιστα προσεγγίζουσαι πρὸς τὴν διασκευὴν τοῦ Πλανούδη εἶναι αἱ ἐν λ. ἀγάλια 7. 22· ἡ δ' ἐν λέξει βιάζομαι 1 εἶναι συγγενεστέρα πρὸς τὸ «Σπεῦδε βραδέως», τὸ εἰς τὸν αὐτοκράτορα Αὔγουστον ἀναφερόμενον ἀρχαῖον ῥητὸν (Gell. N. A. X, 11. Sueton. August. 25). Ἡ γνώμη ὅτι ἡ λελογισμένη ἐνέργεια εἶναι προτιμοτέρα τῆς ἀλογίστου σπουδῆς ἐπαναλαμβάνεται πολλαχῶς καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Ἐν οἰκείῳ δὲ τόπῳ κατεγράφησαν αἱ συναφέστεραι πρὸς ἄλλας τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν (βλ. μάλιστα ἐν λ. ἀγάλια 11, προσέτι ἐν λ. ἀγάλια 21, ὁμαλὸς 1) καὶ πρὸς τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. σπουδάζω 2 Αἱ δὲ πρὸς τὴν προκειμένην καὶ τὴν ἐν λ. βιάζομαι 1 ὁμοιότεραι καταλέγονται ὧδε: **Ἰταλ.** Chi ha fretta vada adagio = ὅποιος ἔχει βία ἂς πηγαίνῃ ἀγάλια (Giani 716). Chi ha gran premura, va pian = ὅποιος ἔχει μεγάλη βία πηγαίνει ἀγάλια (βενετ. Pasqualigo 269).

Adasio, che me preme, diseva quel altro = ἀγάλια, γιατὶ βιάζομαι, ἔλεγε κεῖνος ἐκεῖ (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γαλλ.** Hâtez-vous lentement (Littré λ. hâter. Leroux II, 279, 304). — **Ἱσπαν.** A mas priessa, mas vagar = εἰς πολλὴ μεγάλη βία, πολὺ μεγάλη ἀργοπορία (Valles 213=Haller 236). — **Ἀγγλ.** Ride softly, that we may the sooner go home = τρέχα μὲ τἄλογο ἀγάλια, ἔτσι θὰ φτάσῃς γληγορώτερα σπίτι σου (D. I, 339). — **Δαν.** Far i Mag = ταξίδευε μὲ ἀνάσα (αὐτ.). — **Νορβ.** Hoveleg Hast er best = ἡ βία μὲ τὸ μέτρο εἶναι τὸ καλύτερο (αὐτ.). Hasta med Hov = βία μὲ μέτρο (αὐτ.). — **Σουηδ.** Hasta med maak = βία μὲ ἀνάσα (αὐτ.). Hasta med gör gerningen bäst = βία μ' ἀνάσα κάνει νὰ προχωρῇ ἡ δουλειὰ ὡραῖα (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Yl met wijl = βιάζου μ' ἀνάσα (Suringar σ. 190). — **Γερμαν.** Eil mit weil = ὁμ. (W. I, 776, 7. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 775, 7. 776, 27. 777, 7. V, 1220, 36. D. I, 339. Suringar σ. 190-1). Lâp sachte = τρέχα ἀγάλια (D. I, 339). Langsam eilen gehet am besten = ἀγάλια νὰ βιάζεται κἀνεὶς εἶναι τὸ καλύτερο (W. I, 778, 34). — **Ῥωσ.** Ἀγάλια πηγαίνεις, μακρύτερα θὰ φθάσῃς. Γρήγορα πηγαίνεις, δὲν θὰ φθάσῃς γρήγορα (Dal I, 332). Κάνε γρήγορα, ἀλλὰ μὴ βιάζεσαι (αὐτ. 615).

βραδειά

1. Γιὰ μνιὰ βραδειὰ τσὶ τ' λαγοῦ γὴ προυδειὰ βαστᾷ.
(Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ὥρα 14 καὶ ἡμέρα 6.

βράδυ

1. Ὁλημέρα ἀλέθαμε,
καὶ τὸ βράδυ πίτουρα.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ἐπὶ ἀπροόπτου ἀποστερήσεως τῶν καρπῶν πολυμόχθου ἐργασίας. Ἀλέθοντες ὅλην τὴν ἡμέραν, τὴν ἑσπέραν ἀντὶ ἀλεύρων εἴχομεν πίτυρα.

2. Ὁλημέρα «Καλογιάννη»
καὶ τὸ βράδυ «Κακογιάννη!»
(Βλ. Κατζιούλ. 630.—Κατζιούλ. Ἐπιμ. 262 — Κ. β', 41 [τὸ βραδὺ] — Νε. 91,

581 ["Ολην τὴν ἡμέραν]—Β'. 86,146.— Ἠπείρου. Ἀρ. 1774 [Καλογιάννης — Κακογιάννης.] — Β. 194,236).

Βλ. Βασίλης 3. Ἐπὶ τῶν κολακευόντων τοὺς ἐργάτας καὶ πολλὰ ὑποσχομένων, ὅπως ἐμποιήσωσιν εἰς αὐτοὺς ζῆλον καὶ προθυμίαν πρὸς τὴν ἐργασίαν, ὕστερον δὲ ταύτης περατωθείσης λησμονούντων τὰς ὑποσχέσεις των καὶ τραχὺ πρὸς αὐτοὺς ἐμφαινόντων ἦθος. Ὁ Γιάννης τῆς παροιμίας παραπονεῖται ὅτι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐργαζόμενον προσηγόρευον αὐτὸν εὐμενῶς καὶ μειλιχίως, τὴν δ' ἑσπέραν ἀπεδίωκον ὑβρίζοντες ὅπως μὴ συνευωχηθῇ μετ' αὐτῶν.

3. Ὁλημέρα πέντε πέντε καὶ τὸ βράδυ δέκα δέκα.

(Β. 194,237 [βρ. μιὰ χιλιάδα.] — Ἀν. Ἐπ. Α', 534,335).

Βλ. ἀνάβω 3, ἅπτω 4, νύχτα 27. Ἐπὶ ὀκνηρῶν δεικνυόντων ἄκαιρον προθυμίαν πρὸς ἐργασίαν. Ἐνῷ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἔκειρεν ἀνὰ πέντε τὰ πρόβατα, τὴν νύκτα ἐζήτει νὰ κείρῃ ταῦτα ἀνὰ δέκα.

4. Ὁ τὸ πρωνὸ κακός, τὸ βράδυ χειρότερος.

(Βλ. Κατζιούλ. 1670. — Κ. 6', 37 [πρωνόν] — Μα. 35 [πρωϊ κ., τὸ βραδὺ]—Νθ. 104,681 [πρωνόν—βραδὺ]—Β'. 94,229 [ὁμ.]—Β. 240,921 [ἢ : Ὅποιος τὸ πρωϊ κ.]).

Πρβλ. αὐγὴ 3, πρωϊ 4. 7. Ὅτι τὸ φαῦλον ἦθος δὲν μεταβάλλει ἡ ἡλικία, ἀλλ' ὁ ἐκ παίδων πονηρὸς γηράσκων γίνεται χείρων.

5. Τὸ βράδυ κάνει ἐπίσκοπο, ἡ αὐγὴ μητροπολίτη.

(Πτζ. 294,965. — Καρυταίνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [κ' ἡ αὐ.]).

Βλ. νύχτα 14.1.

βραδύνω

*1. Ἐβράδυνεν ἐβράδυνεν, ἀλλ' ἤνεγκεν.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 218. Ἐκ τοῦ Λαυρεντιανοῦ [ἤνεγκε]. Ὁ Βαροκκιανὸς ἔχει ἅπαξ μόνον τὸ Ἐβράδυνεν. Ἡ τοῦ Λαυρεντιανοῦ γραφή, καθ' ἣν δὶς ἐπαναλαμβάνεται τὸ πρῶτον ῥῆμα, εἶναι προτιμοτέρα· ἡ τοιαύτη ἐπανάληψις, συνηθεστάτη καὶ εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν, ἐμφαίνει παράτασιν χρονικὴν τοῦ σημαινομένου τοῦ ῥήματος).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. χρονίζω 1 καὶ τὰς σημερινὰς παραλλαγὰς ἐν λ. ἀργῶ 2. 3. 6, πρβλ. ἀργῶ 13. Εἶναι συγγνωστὴ ἡ βραδύτης ἐν τῇ ἐκτελέσει ἔργου τινός, ἂν αἰσίως περατωθῇ Ὁ ἀποσταλεὶς

πρὸς εὕρεσιν τροφίμων καὶ χρονίσας δὲν θὰ κατηγορηθῇ, ἂν ἔφερεν ἄλευρον, ἂν ἐξετέλεσε τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἀπεστάλη. Ἐνῷ τοὐναντίον ὁ ἐπανελθὼν ἄπρακτος εἶναι ἄξιος μομφῆς, καὶ ἂν μετὰ σπουδῆς καὶ προθυμίας ἐνήργησεν. Χείριστον δ' εἶναι ἂν καὶ χρονίσας τις οὐδὲν ἤνυσε, διότι «αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν κενεόν τε νέεσθαι», κατὰ τὴν ὁμηρικὴν ῥῆσιν (Ἰλ. Β, 298) — Παραπλήσιαί πως αἱ νεώτεραι παρ. **Ἰταλ.** Si tarda, nun manca = ἂν ἀργήσῃ, δὲν ἀποτυχαίνει (σικελ Pitrè III, 310). — **Γερμαν.** Lange ausbleiben und leer wiederkommen, kann wenig frommen = ν' ἀργῇ κἀνεὶς πολὺ καὶ νὰ γυρίζῃ ἀδειανός, λίγο μπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ (W. I, 187, 1).

βράζω

1. Ἂς βράζῃ μὲ τὴ λίγδα του!

(Μα. 12 [Ἄφες με νὰ βράζω μὲ τὴν λίγδαν μου] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1525 [τὴν λ.] — Β. 33,422).

Βλ. ἀρ. 4. 7. 8, πρβλ. κουκκὶ 24, σκάση 1-3, φάβα 2, φακὴ 2. 3. 12 α. 15 - 16. 24. Λίγδα, ἡ, λέγεται τὸ λίπος καὶ ὁ ἐξ ἐλαιωδῶν οὐσιῶν ῥύπος. Ἐν Σινασῷ δὲ καὶ ἡ τρὺξ τοῦ οἴνου (Ἀρχέλαος 249) καὶ παρὰ τοῖς Κοττωρίταις τοῦ Πόντου τόπος ὀλισθηρὸς (Ἰωάνν. σ. κα΄). Παράγωγα τῆς λέξεως εἶναι πάμπολλα ἐν κοινῇ χρήσει· οἷον, ὑποκοριστικὸν λιγδίτσα (καὶ παρὰ Πτωχοπροδρ. Δ΄, 209 σ. 84 Legrand)· λιγδιά, ἡ (κηλίς), λίγδωμα, τὸ (ῥύπασμα)· ἐπίθ. λιγδερὸς (λιπαρὸς καὶ ῥυπαρός) λιγδιάρης - άρα - άρικο, λιγδιᾶς, λίγδης καὶ λιγδής, θηλ. λιγδού, πάντα σημαίνοντα ὁμοίως τὸν ῥυπαρόν· ῥῆμ. ἀμετάβ. λιγδιάζω, ἐνεργητ. λιγδώνω, μετ. λιγδιασμένος, λιγδωμένος. Ἡ λέξις εἶναι ἀρχαία ἑλληνική, λίγδα, ἣν ὁ Ἡσύχιος ἑρμηνεύει: «ἡ ἀκόνη καὶ ἡ κονία»· ἀλλ' ἡ πρώτη λέξις τῆς ἑρμηνείας εἶναι πιθανῶς ἐφθαρμένη, ἀντὶ τοῦ χωνεία, διότι ἡ λίγδα εἶναι ἕτερος τύπος τοῦ συνηθεστέρου ὀνόματος λίγδος, ὅ, ὡς ὠνομάζετο ὁ πήλινος τύπος τῶν χαλκῶν πλαστικῶν ἔργων ἢ σκευῶν, ὁ ἄλλως χόανος ἢ χῶνος ἢ χοάνη καλούμενος. Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας εἶναι εὐνόητος ἂν λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν τρόπον καθ' ὃν κατεσκευάζετο ἡ λίγδα, καὶ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὸν λόγον τοῦτον προσέλαβεν ἡ λέξις σημασίας συγγενεῖς πρὸς τὰς σημερινάς· διότι κατὰ τὸν Αἴλιον

Διονύσιον παρ' Εὐσταθ. εἰς 'Οδ. Χ. 277 σ. 1926, 53 καὶ εἰς 'Ιλ. Φ, 66 σ. 1229, 29 ὁ λίγδος ἐσήμαινε καὶ τὴν κονίαν καὶ τὴν ἀλοιφήν. (Περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τοῦ λίγδου βλ. H. Blümner Technologie u. Terminologie der Gewerbe u. Künste τ. IVσ. 286 325 κέ).

Ἡ φράσις εἶναι μαγειρική, λεγομένη ἐπὶ φαγητοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ἀρκεῖ τὸ ἴδιόν του λίπος ἵνα βράσῃ, μὴ ἔχον χρείαν προσθέτου ὕδατος· μεταφορικῶς δ' ἐπὶ πονηρῶν κατατρυχομένων ὑπὸ δεινῶν, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ οὗτοι ἐπεσώρευσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των.

2. Ἂς τὰ βράσῃ νὰ πιῇ τὸ ζουμί τους.

(Κοινή. — Μα. 39 [Τὰ ἄσπρα του ἂς β. νὰ πίῃ τὸ ζωμί των.]).

Ἐπὶ πραγμάτων, ὧν ἀποστέργομεν νὰ κάμωμεν χρῆσιν, μισοῦντες τὸν κάτοχον αὐτῶν· ἢ ἐπὶ πραγμάτων, ἅτινα ἀπέβησαν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἔχοντα ταῦτα ἄχρηστα πλέον, ἐκ πταίσματος αὐτοῦ.

2α. Βράζει βράζει τὸ τσουκάλι, μὰ μιὰ μέρα θὲ νὰ σπάσῃ.

(Κεφαλληνίας παρὰ 'Ηλ. Τσιτσέλη).

Ὅτι ὁ ἀνεχόμενος ἐπί τινα χρόνον τοὺς ἀδικοῦντας, ἂν νέαι ἐπιπροστίθενται ἑκάστοτε ἀφορμαί, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ καταστείλῃ μέχρι τέλους τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ σκληρῶς θὰ τοὺς τιμωρήσῃ Ὁμοία **Κουτσοβλαχ.** Una câzane çe hérbe, vai crépa = καζάνι ποῦ βράζει θὰ σπάσῃ (Ἠπείρου. Zanne 6843).

3. Βράζει ἡ καρδιά του.

(Κοινή. - Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμ. 'Αν. 181,51).

Βλ. ἀρ. 7.

4. Βράζει μὲ τὸ ζουμί του.

(Κοινή. — 'Ηπείρου. 'Αρ. 185. — Β. 42, 64. — Πτζ. 224, 134. — 'Ιωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Βράζει μὶ τοὺ ζ'μί τ'.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Βράσι μὶ τοὺ ζ'μί σ']).

Βλ. ἀρ. 1. 8, φακὴ 16. Στενοχωρεῖται, ὑποφέρει, χωρὶς νὰ καθιστᾷ κοινωνοὺς τοῦ πόνου του τοὺς ἄλλους. Ὅθεν λέγεται πλὴν ἄλλων περιστάσεων καὶ ἐπὶ πονηρῶν, διότι οὗτοι θλίβονται ἐνδομύχως χωρὶς νὰ τὸ δεικνύωσιν, ὅταν βλέπωσιν ἄλλους εὐδοκιμοῦντας.

5. Βράζει 'ς τὰ κλειδιά,
τὶ συμπᾷς τὴ στιά;
(Κα. 1021.)

Βλ. ἀρ. 6α. «Ὅταν τὰ πράματα πᾶνε καλὰ καὶ ὀμπρὸς ἀπὸ μυναχά τους, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κοπιάζῃς καὶ νὰ σκέπτεσαι ἐσύ, γιὰ νὰ τὰ κάμῃς νὰ προοδέψουνε·» (Κα.).

6. Βράζει τὸ τσουκάλι, τί θὰ βγῇ δὲν ξέρουμε.
('Αθηνῶν).

Πρβλ. μαγειρεύω 4. Σπουδαῖόν τι παρασκευάζεται, οὗ ἄγνωστος ἡ ἔκβασις. Ὁμοία **Κουτσοβλαχ.** 'Na cazâne hérbe, ma nu scim çe vai scóta = ἕνα καζάνι βράζει, μὰ δὲν ξεύρομε τί θὰ βγάλῃ ('Ηπείρου. Zanne 6845).

6α. Βράζει τὸ τσουκάλι, τί τὸ θὲς τὸ σύμπησμα;
(Κα. 1022).

Βλ. ἀρ. 5.

6β. Δὲ βράζουνε τὰ κομμάτια τους.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 11.

*7. Ἔβρασεν ἡ καρδία μου.
(Βυζαντινή. Γλυκᾶς 286. Πολίτου Γλυκᾶς 155).

Βλ. ἀρ. 3, πρβλ. αἷμα 2, καρδιὰ 35. Ἡ φράσις «βράζει ἡ καρδιά μου» ἢ «βράζει ἡ καρδιὰ 'ς τὰ στήθη μου» ἢ «βράζω ἀπὸ μέσα μου» σημαίνει σήμερον συγκρατῶ μετὰ δυσκολίας τὴν ἐκχειλίζουσαν ὀργήν, ἀντιστοιχοῦσα ἀκριβῶς πρὸς τὸ ὁμηρικὸν «οἰδάνεται κραδίη χόλῳ» ('Ιλ. Ι, 646). Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Σοφοκλέους ('Αντιγ. 88): «θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις». Παραπλησία φράσις εἶναι: «βράζει ὁ πόνος μέσα μου».

8. Ὁ καθένας μὲ τὸ ζουμί του βράζει.
(Δάρβαρ. 299 [Καθένας] — Ζακύνθου. 'Ελπὶς 1195, 158 [ὁμ.] — Παρὰ Ι. Βερέττα [Κάθε ἄνθρωπος μὲ] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 4 1. Ἕκαστον κατατρύχουσιν αἱ φροντίδες περὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων.

8α. Μὲ τὸ ὀσοῦλι
βράζει τὸ φασοῦλι.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ὀσούλ, λ. τουρκικὴ σημαίνουσα τὸν ῥυθμὸν ἐν τῇ μουσικῇ, μεταφορικῶς δὲ τρόπον ἐπιτήδειον πρὸς αἰσίαν κατὰ μικρὸν συντέλεσιν ἔργου τινος. Ἡ δ' ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι δεξιῶς ἐνεργοῦντες δυνάμεθα νὰ φέρωμεν εἰς πέρας δυσχερέστατα ἔργα, καὶ αὐτὰ τὰ κάκοψα φασόλια νὰ μεταβάλωμεν εἰς βραστερά.

9. Σ' ἕνα καζάνι βράζομε.
(Κοινή. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1190 [βράζουμε.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [καζάν' βράζουμε.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην, ἕνας 97, πρβλ. ἀρ. 11, ἕνας 51. 60. 95. Κοινὰς ἔχομεν τὰς συμφοράς. Ὅμοιαι **Ῥωμουν**. Mic shi mare într'un cazan fierbem = μικρὸς καὶ μεγάλος 's ἕνα κάζάνι βράζομε (Zanne 6841). — **Γερμαν**. Sie kochen in einen Kessel = μαγειρεύουν εἰς ἕνα καζάνι· ἤτοι εἶναι καθ' ὅλα σύμφωνοι (W. II, 1258, 55).

10. Σ' ἕνα καζάνι βράζομε καὶ ἕναν πόνο λέμε.
(Β. 272, 66. — Βύρ. Γ', 436, 35).

Πλατυσμὸς τῆς προηγουμένης.

11. Τὸ κρέας τους 's ἕνα τσουκάλι δὲ βράζει.
(Βλ. Κατζιούλ. 2308. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 162 [Τὸ κριάσι τους δὲν βρ. 's ἕνα τζ.] — Κ. 6', 51 [κ. των εἰς μίαν χύτραν δὲν βρ.] — Νε. 130, 852 [ὁμ.] — Β'. 118, 71 [των εἰς ἕνα καζάνι δὲν βρ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1912 [Τὸ κριάς τους] — Β. 307, 325 ['ς ἕνα καζάνι δὲ]).

Βλ ἀρ. 6β, πρβλ. ἀρ. 9. 10. Ἂν ἐμβληθῶσιν εἰς τὴν αὐτὴν χύτραν δὲν θὰ βράσωσιν, ὡς δὲν μαγειρεύονται συγχρόνως ἐν τῇ αὐτῇ χύτρᾳ κρέατα διαφόρων ζώων δὲν συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους, εἶναι ἀσυμβίβαστοι. Ἀπαράλλακτος ἡ **Τουρκ.** Ικισινὶ μπιρ κουζγαντὰ κοσαλέρ, γινὲ κάγιναμαζλὲρ = ἂν τοὺς βάλῃς τοὺς δυὸ 's ἕνα καζάνι, πάλι δὲ θὰ βράσουν (Davis 81).

βρακί

1. Ἄβρακος βρακὶ δὲν εἶχε,
εἶδε βρακὶ κ' ἐχέστηκε.

(Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα. — Καλαβρύτων παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου [εἶ. ἔβαλε βρ. κ' ἐχέστη]).

Βλ. ἀρ. 6.

2. Ἄβρακος βρακὶ δὲν εἶχε,
τό βαλε κ' ἐχέστηκε.

(Κα. 7. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 6.

3. Ἄβρακος βρακὶ ἔβαλε,
σὲ κάθε πόρτα τό λυε.

(Κα. 8).

Βλ. ἀρ. 6.

4. Ἀβράκωτος βρακί βαλε,
σὲ κάθε πόρτα τό δειχνε.

(Β. 12, 149).

Βλ. ἀρ. 6.

5. Ἀβράκωτος βρακώθηκε
κ' ἐελοχαχάρισε.

(Καρπάθου. ΖΑ. 343, 1 καὶ Μαν. 270, 4 [κ'ἐχαχαροέλασεν.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Γελοχαχαρίζω ἢ χαχαρογελῶ τὸ ἀλλαχοῦ γελοκακανίζω ἢ χασκαρίζω = καγχάζω. Χάχανα δὲ ἢ χάσκανα ἢ χασκαρίσματα ὁ καγχασμός.

5α. Ἄδουλος ἀδούλευτος
τὸ βρακὶ ἔλυνε ἔδενε.

(Ἀθηνῶν παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου).

Πρβλ. τὴν ἑπομένην, δουλειὰ 3. Ἐπὶ ἀνικάνων ἐπιχειρούντων ἔργον τι, καὶ ἀπορούντων πόθεν ν' ἀρχίσωσι καὶ πῶς νὰ προχωρήσωσιν.

6. Ἀμάθητος βρακί βαλε,
σὲ κάθε πόρτα τό χεζε.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 1-5. 7-12. 14. 16-19. 21. 22. 27. 28. 30, παποῦτσι 1. Βλ. καὶ τὴν ἐν λ. ἀναξυρὶς 1 διασκευὴν τοῦ Αποστόλη. Κατὰ τὰς διαφόρους παραλλαγὰς τῆς παροιμίας ταύτης, ὁ κουφόνους καὶ ἄγροικος νεόπλουτος, ἀνίκανος νὰ κάμῃ τὴν προσήκουσαν χρῆσιν τοῦ πλούτου του ἢ τῆς ἐξουσίας ἣν ἔλαβεν, ἢ ἐπιδεικνύει αὐτὸν ἀπανταχοῦ τοὺς πάντας ἐνοχλῶν, ἢ κομπάζει φιλαύτως, ἢ σπαταλᾷ αὐτὸν ἀλογίστως καὶ πρὸς ἰδίαν βλάβην· τὸ βρακί, ὅπερ τὸ πρῶτον ἐφόρεσεν, ἢ ἐπιδεικνύει πανταχοῦ, ἢ ἀδιαλείπτως τὸ περιεργάζεται μετὰ φιλαρεσκείας, ἢ τὸ λύει καὶ τὸ δένει ἀκαίρως, ἢ τὸ σχίζει, ἢ τὸ ῥυπαίνει, ἢ ὑπολαμβάνει αὐτὸ μὴ προσαρμοζόμενον καλῶς εἰς τὸ σῶμά του. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Chi non è uso a portar le brache, le costure gli danno noia = ὅποιος δὲν εἶναι συνειθισμένος νὰ φορῇ βρακιά, οἱ ῥαφαῖς τὸν ἀηδιάζουν (τοσκ. Pitrè I, 4). Culu, ch' 'un si' 'nsignatu a aviri vrachi, ora chi l' hai, tutti ti li cachi = κῶλος ποῦ δὲν εἶναι μαθημένος νἄχῃ βρακιά, τώρα ποῦ τά χῃ ὅλα τὰ χέζει (σικελ. αὐτ.) ἤ, quannu l' havi, tutti si la caca = ὅταν τά χῃ ὅλα τὰ χ. (αὐτ.). Culu chi nun ha vistu mai cammisa, quannu si la vidi, tutta si la caca = κῶλος ποῦ δὲν ἔχει ἰδωμένο ποτὲ ποκάμισο, ὅταν τὸ ἰδῇ ὅλο τὸ χέζει (ἐπίσης, αὐτ.). Culu ch' 'un è 'mparatu a causi novi, si li va cacannu pri la casa casa = κῶλος ποῦ δὲν εἶναι μαθημένος μὲ καινούρια πανταλόνια πηγαίνει χέζοντάς τα ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα (ἐπίσης, αὐτ.). Cui nun è avvezzu a purtari li causi, la prima vota si li caca tutti = ὅποιος δὲν εἶναι συνειθισμένος νὰ φορῇ πανταλόνια, τὴν πρώτη φορὰ τὸ χέζει ὅλο (ἐπίσης, αὐτ. 3).

7. Ἄμαθος βρακὶν ἐφόρει,
κάθε πάτημα τὸ θώρει.
(Bartholdy II, 152 [ἐφόρειε—θώρειε.] — Leake 446 [ὁμ.]. — Μα. 10, 35 [βρακὶ ἐ. κ' εἰς κάθε.] — Νε. 6, 33 [θώρειε.] — Β'. 5, 48.— Sand. 24 [θώρειε.] — Ἰων. Μ. 12. — Β. 11, 132. — Ζακύνθου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [βρακὶ ἐφόρειε—θώρειε.] καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [βρακὶ ἐ. καὶ κ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

8. Ἀνάξιος βρακὶ ἔβαλε,
σὲ κάθε πόρτα τό σχιζε.
(Θήρας. Δε. Στ. 70 [βρακί βαλε—πόρταν] — Β. 12, 148).

Βλ. ἀρ. 6.

9. Ἀνάξιος ἔβαλε βρακί,
ἔσκυφτε κ' ἐθώρει το,
κ' ἐγελοκακάνιζε.
(Β'. 5, 47 [ἔσκυπτε] — Β. 12, 147 [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 6.

10. Ἀνάξιος ἔβαλε βρακὶ καὶ κάθε πόρτα τζίλευε.
(Βάρνερ : ἀνάξιος 1).

Βλ. ἀρ. 6. Τζιλεύω ἢ μᾶλλον τσιλεύω καὶ τσιλώνω, τὸ ἀλλαχοῦ τσιρλῶ καὶ τσιρλίζω, σημαίνει κατασπιλῶ δι' ὑγρᾶς κόπρου. Τίλα καὶ τσίρλα, ἡ ὑγρὰ κόπρος, τσίρλισμα, τό, ῥηματικὸν ὄνομα, τσιρλονέρι, τό, ὕδωρ ἐπιφέρον διάρροιαν, καὶ ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ἐπὶ πιτσιλῶ, πιτσιλίζω, πιτσίλισμα κτ. Ἐκ τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος τῖλος, ὁ=τίλα, ὅθεν καὶ τὰ ῥήμ. προστιλῶ, κατατιλῶ. (Βλ. Κοραῆ Ἀτ. τ. Β΄ σ. 300).

11. Ἀνάξιος ἤβαλε βρακί, σὲ κάθε πόρτα τό δειχτε.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 6.

12. Ἀνάξιος ἤβαλε βρακί, σὲ κάθε πόρτα τό λυε.
(Θήρας παρὰ Μ. Πυργιανοῦ.-Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [καὶ σὲ - τό λυεν]).

Βλ. ἀρ. 6.

13. Ἄνεμους 'ς τὴ βράκα σου,
τσὶ κουπριὰ 'ς τὴ σέλλα σου.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἤ: βρ. σ' τσὶ 'ς τὴ καλαμουβράκα σ'.])

Σέλλα (λατ. sella) τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς μακρᾶς βράκας. Πρὸς χλευασμὸν βρακοφορούντων.

14. Ἀπόχτησε ὁ ἄβρακος βρακί,
κάθε ὥρα καὶ τὸ λεῖ.

(Βάρνης. Κρ. 11 [Ἀπέκτησεν - βρ. εἰς κάθε πόρτα καὶ] - Ἠπείρου. ΖΑ. 19, 22 καὶ ΖΑ. 191, 29 [ὁ φτωχὸς βρ. κάθε πόρτα καὶ] καὶ Δωδώνη 1896 σ. 162 καὶ παρὰ Δ. Φιλίου [βρ. κάθε πόρτα καὶ] - Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Εἶδ' ὁ ἀβράκωτος]).

Βλ. ἀρ. 6.

15. Αὔριον ποῦ ναι Κυριακή,
θὰ βάλῃς τἄσπρό σου βρακί,
νὰ πέφτῃς εἰς τὰ χώματα,
νὰ πέφτουν τὰ μπαλλώματα.
(Χίου. Καν. 223, 72).

Κατὰ τὸν ἐκδότην λέγεται ἐπὶ ἀκαθάρτου καὶ ὀκνηροῦ, μὴ ἐπιδιορθοῦντος τὰ φορέματα αὐτοῦ, ὅστις τούτου ἕνεκα καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἐπισήμους ἡμέρας κατῃσχυμμένος ἐμφανίζεται πρὸ τῶν ἄλλων. — Ἀλλ' εἶναι παιδικὸν σκῶμμα μᾶλλον ἢ παροιμία.

16. Ἀφύσηστος βρακὶν ἐφόρει,
καὶ ἔσκυφτε καὶ ὅλο τὸ θώρει·
κι' ἂν τὸ φόρει ποιὸς τὸ θώρει;
(Κύθνου. Βάλληνδας 53).

Βλ. ἀρ. 6. Ἀφύσηστος (ἀ-φυσῶ) ὁ μὴ ὑπομένων φύσημα, ὁ λεπτεπίλεπτος καὶ καλλωπιστής.

17. Ἀφύσικος βαστάει βρακί, φοβᾶται μὴ τὸ χέσῃ.
(Κερκύρας. Νεα. 389).

Βλ. ἀρ. 6.

18. Ἀφύσικος βρακὶ φορεῖ,
καὶ ὅθε πάει τὸ θωρεῖ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Φόρεσ' ἀφ. βρ. κι' ὅπου π.]).

Βλ. ἀρ. 6.

19. Ἀφύσικος φορεῖ βρακί
καὶ τοῦ φαίνεται μακρύ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη ['Α. ἐφόρεσε βρ. καὶ τοῦ ἐφάνηκε μ.] καὶ Ἀνωγῆς Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη.

Βλ. ἀρ. 6.

20. Δόξα νὰ χῃ ἡ ἁγιὰ Φακή,
πῶκαμε ὁ ἄντρας μου βρακί.

(Βερ. 71, 22 [π' ἔκαμ' ἄντρας μου] - Ἠπείρου. Ἀρ. 269 [ἡ φακή, πῶ. ἄνδρας μου] - Β. 62, 134 [π' ἔκαμ' ἄντρας μου]. - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ἁγία φ. ποῦ ἔ. βρ. καὶ τοῦ χρόνου κἄνει ἄλλο, | καὶ φουντώνει σὰ τὸ γάλλο.]).

Ἁγία Φακὴ κωμικῶς πεπλασμένον ὄνομα ἁγίας. Ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν ὀψέ ποτε μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας πορισθέντων εὐτελές τι κέρδος.

21. Ἔβαλ' ἄβράκωτος βρακί, καὶ κάθε τόσο τό χεζε.

((Αθηναϊκὴ παρὰ Δ. Γρ. Καμπούρογλου).

Βλ. ἀρ. 6.

22. Ἔβαλε ὁ φτωχὸς βρακί,
κάθε ὥρα καὶ τὸ λεῖ.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1608 [Ἔκαμ' ὁ φτ.] - Β. 65, 3).

Βλ. ἀρ. 6.

23. Ἔβαλε τὸ βρακὶ σαρίκι.

(Εὐρυτανίας).

Σαρίκι, τὸ,=μίτρα, ὕφασμα προσδενόμενον περὶ τὴν κεφαλήν, ὡς κάλυμμα αὐτῆς· ἡ λέξις τουρκική, ἐν χρήσει καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμούνοις, τοῖς Σέρβοις καὶ τοῖς Βουλγάροις Ἑλληνηστὶ λέγεται καὶ κεφαλογῦρι ἢ κεφαλογιοῦρι (κεφαλὴ - γῦρος). Ἡ παροιμία ἐπὶ ἀναισχύντων λεγομένη, ἴσως ἀναφέρεται εἰς μῦθόν τινα ὅμοιον πρὸς τὸν παρὰ Βοκκακίῳ (Decam. IX, 2), οὗ παράλληλα βλ. παρὰ Dunlop - Liebrecht Gesch. der Prosadicht. σ. 248. Παραπλησία μεταφορὰ καὶ ἐν τῇ **Γαλλ.** Il ne fait pas ce qu' il veut qui fait des chausses de sa femme un chapperon (Leroux II, 312). Πρβλ καὶ τὸ **Γερμαν.** Sich mit hosen decken (Grimm D. Wörterb. λ. hose 5a).

24. Ἔχει τὸ βρακὶ 'ς τὸν κῶλο.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἐπὶ πτωχοτάτων. Οὐδὲν ἄλλο κτῆμα δηλ. ἔχει πλὴν τοῦ βρακίου του. Ἀνάλογος ἡ **Γερμαν.** Er kann sich kein Paar Hosen an den Arsch schaffen = δὲν μπορεῖ ν' ἀποχτήσῃ βρακὶ γιὰ τὸν κῶλό του. (W. II, 791, 66).

25. Ἡ Γιάννις ούς τὰ σαράντα δὲν ἔβαλι βρακί, κὶ τώρα μᾶς γυρεύει κόκκινη βρακουζώνα.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου).

Βλ. ἀρ. 29, ἔχω 43. Ἐπὶ τῶν προβαλλόντων ἀξιώσεις ἀσυμβιβάστους πρὸς τὴν θέσιν των.

25α. Θέλεις πέτσινο βρακὶ καὶ σιδερένιο σῶμα.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Εἶναι χρεία μακρᾶς ἑδραίας ἐργασίας· πέτσινο βρακὶ διὰ νὰ μὴ φθαρῇ ταχέως ἐκ τῆς συχνῆς προστριβῆς· σιδηροῦν σῶμα, ἵνα ἀντέχῃ εἰς τὸν πολὺν κόπον.

26. Κἂν νὰ πλαῶ, κἂν τὰ βρακιά μου νὰ σηκώνω.

(Ἀπολλωνίας Βιθυνίας. Ἐπιθεώρησις ἐφ. Κωνσταντινουπόλεως 12 Ἰανουαρ. 1889).

Πρβλ. ἢ 13. 10, κομμάτι 1. Πλαῶ = πηλαλῶ (ἱππηλαλῶ) τρέχω — Ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ κάμνῃ δύο διαφόρους ἐργασίας ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. Παραπλήσιαί τινες παροιμίαι ἀναγράφονται ἐν λ. ἢ 10. 13. Πρβλ. καὶ τὰς ἑπομένας. **Ἰταλ.** Un s' po fê dó côs in t' una vôlta = δὲν μποροῦν νὰ γίνουν δύο πράματα μονομιᾶς (ῥωμαϊκή, D. II, 742 μετά τινων παραλλαγῶν). As pēul nen core e fe bela ganba = δὲν μπορεῖ κἀνεὶς νὰ πηλαλῇ καὶ νὰ στέκεται (πεδεμοντ. αὐτ.) — **Γαλλ.** On ne peut pas courir et corner (Leroux II, 362). — **Ἀγγλ.** I cannot run and sit still al the same time = δὲν μπορῶ τὸν ἴδιον καιρὸ νὰ πηλαλῶ καὶ νὰ κάθωμαι ἥσυχος. (D. II σ. 517). — **Γερμαν.** Zwei ungleiche Dinge kann man nicht zugleich thun = δύο διαφορετικὰ πράματα δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ κἀνεὶς μαζὶ (D. II, 742)

27. Ξεβράκωτος βρακὶ ἔβαλε,
ἔσκυφτε καὶ τό βλεπε.

(Ἀν. ἐπιθ. Α', 532, 271).

Βλ. ἀρ. 6.

28. Ξεβράκωτος βρακὶ ἔβαλε,
πόρτα πόρτα τό δειχνε.
(Ἀν. ἐπιθ. Α', 532, 270).

Βλ. ἀρ. 6.

29. Πότ' ἡ Γιάννις βρακί, κὶ τώρα βρακουζώνα;
(Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου).

Βλ. ἀρ. 25.

30. Ἀ ἀμάθετου σὸν κῶλο βρακὶν κὶ κρατεῖ.
(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Βλ. ἀρ. 6. Ἡ ἀδεξιότης τοῦ ἀσυνειθίστου εἴς τι ἔργον γίνεται κατάφωρος.

31. Σὰν τῆς Μαντὼς τὸ βρακί.
(Ἀθηνῶν).

Ἐπὶ πραγμάτων κατεξηυτελισμένων· ἀπό τινος χαμαιτύπης ἥτις ἔζησεν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος. Ἐπειδὴ τὸ γυναικεῖον τοῦτο ὄνομα εἶναι σπάνιον, ἀναγκαῖον κρίνω νὰ σημειωθῇ ὅτι οὐδὲν κοινὸν εἶχεν ἡ γυνὴ ἐκείνη πρὸς τὴν γνωστὴν ἐκ Μυκόνου Μαντὼ Μαυρογένους, τὴν δαπανήσασαν ὅλην τὴν περιουσίαν αὐτῆς εἰς τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἀγῶνα.

32. Τά καμε 'ς τὰ βρακιά του.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 395 [Ἐχέσθη 'ς τὰ] — Κοινοτάτη).

Ἐννοεῖται ἐκ τοῦ πολλοῦ τρόμου. Τοιαῦτα σκώμματα εἰς τοὺς δειλοὺς ἦσαν συνήθη καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Πρβλ. ὅσα παρ' Ἀριστοφάνει (Βάτραχ. 479) λέγει ὁ Διόνυσος, ἐπτοημένος ἐκ τῶν ἀπειλῶν τοῦ Αἰακοῦ· ὅπου ὁ Σχολιαστὴς σημειώνει: «Ἰδὼν ὁ Ξανθίας διὰ τὸν φόβον ἀποπατήσαντα τὸν Διόνυσον, φησίν, οὗτος, τί δέδρακας;» Καὶ ἐν τοῖς Ὄρνισι (στ. 65 κέ.) καθ' ὅμοιον τρόπον ἐμφαντικώτατα δεικνύει ὁ κωμικὸς τὸν τρόμον ὑφ' οὗ κατελήφθησαν οἱ δύο Ἀθηναῖοι, ἰδόντες τὸν ὄρνιν θεράποντα τοῦ Ἔποπος. Καὶ αὐτοὶ οἱ τεχνῖται δὲν ἐδίσταζον ἐν κωμικαῖς σκηναῖς ν' ἀπεικονίσωσι τὴν τοιαύτην ἐπήρειαν

τοῦ τρόμου· οὕτω λ. χ. ἐν ἀνεκδότῳ γραφῇ ἀγγείου καβιρικοῦ, ὅπερ εἶδον πρό τινων ἐτῶν ἐν ἰδιωτικῇ συλλογῇ ἐνταῦθα, ὅπερ ὅμως ἀγνοῶ ποῦ νῦν εὑρίσκεται, παρίσταται ὁ Κάδμος ὁρμῶν μὲν ἵν' ἀποκτείνῃ διὰ λίθου τὸν δράκοντα τοῦ Ἄρεως, ἀλλ' ἐξ ὧν πάσχει κατάδηλον ποιῶν τὸν τρόμον ὑφ' οὗ κατέχεται. — Ἡ χυδαία αὕτη φράσις, στηριζομένη εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς φυσιολογικῆς καταστάσεως τοῦ ὀρρωδοῦντος, εἶναι κοινὴ καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας, ἂν καὶ χάριν εὐπρεπείας σπανία γίνεται χρῆσις αὐτῆς. Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς δὲν εὗρον ταύτην εἰμὴ ἐν τῇ εἰς δημώδη γλῶσσαν γεγραμμένῃ ἱστορίᾳ τοῦ Χωνιάτου (σ. 353 Bonn), ὅπου λέγει περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ γέροντος ἐπιστρέφοντος εἰς τἀνάκτορα ἐκ τῆς στέψεως: «τὴν βράκα αὐτοῦ τὸ γερόντιον ἔχεσε»· ἐνῷ τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κείμενον, διὰ πολλῶν καὶ ἀσαφῶν περιφράσεων περιγράφει τὸ πρᾶγμα: «ἦν οὖν τὸ γεγονὸς τοῦτο (τῆς μετὰ σπουδῆς ἐπανόδου) εἰς ἀμφίλογον· οἱ μὲν γὰρ δειλίαν τὸ ποιητικὸν αἴτιον τοῦ ὁρωμένου ἀπεφοίφαζον, οἱ δὲ ἄλλο τι ὑπενόουν». Ἐν τῇ γερμανικῇ γλώσσῃ εἶναι μὲν ἐν χρήσει καὶ εὐφημότεραι ὅμοιαι φράσεις, οἷον: Es war ihm das herz ganz in die hosen gesunken = τοῦ χώθηκε ἡ καρδιὰ ὅλη 'ς τὰ βρακιά (Grimm D. Wörterbuch λ. hose 5 f) Diesem war das herz in die hosen gefallen = τοῦ ἔπεσε ἡ καρδιὰ 'ς τὰ βρακιά (αὐτ.)· ἀλλὰ συνήθεις εἶναι καὶ πλεῖσται ἄλλαι κυριολεκτικώτεραι: er hat in die hosen geschissen (αὐτ.). Sich in die Hosen scheissen vor Angst (W. II, 792. 86. Βλ. αὐτ. 791, 61. 792, 75). Er hat die Hosen voll = ἔχει γεμᾶτα τὰ βρακιά (αὐτ. 791, 56). Et äs en Huesescheisser = εἶναι χεζοβράκης (αὐτ. 793. Βλ. καὶ Grimm D. Wört. λ. Hosenscheisser).

βραστή

1. Τοῦ Μίμη ἡ βραστὴ ἔμοιασεν.

(Οἰνόης παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Βραστὴ φαγητὸν ἐξ ἰχθύων κρομμύων καὶ ἐλαίου. Ὁμοιάζει μὲ τὴν βραστὴν τοῦ Μίμη, λέγεται ἐπὶ ἔργου λίαν χρονίζοντος. Ἡ παροιμία ἔλαβεν, ὡς φαίνεται, τὴν ἀρχήν, καθὰ μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ ἐπι-

στείλας, ἀπὸ τῆς βραστῆς Μίμη τινός, διὰ διαφόρους αἰτίας ἀμαγειρεύτου ἀπομεινάσης.

βρέχω

1. Ἀ δὲ βραχῇς ὡς τὸ λαιμὸ δὲ θὰ φᾷς ψάρι.

(Κρήνης παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 5α-7. 12-14. 16. 22. 27. 31. 43α. Ὅτι τὰ ἀγαθὰ κόπῳ κτῶνται, ἐκ τῆς ἰδίας δ' ἐργασίας πρέπει νὰ προσδοκῶμεν ταῦτα, μὴ ἐπαιτοῦντες παρ' ἄλλων· ἀλλὰ περὶ ἀνθρώπου λεγόμενον τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές, διότι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον πάντοτε αὐτὸς ὁ ἰχθυοφάγος νὰ εἶναι καὶ ἁλιεύς· ὅθεν φαίνεται ὅτι προέρχεται ἡ παροιμία ἐκ μύθου, καθ' ὃν τοιαύτη παρείχετο συμβουλὴ εἰς ζῶον φίλιχθυ· καὶ ἀληθῶς ἐν παραμυθίοις τοῦ κύκλου τῆς ἀλώπεκος (Reinardus Vulpes) ἀναφέρεται ἁλιεία ἰχθύων ὑπὸ τοῦ λύκου ἢ τῆς ἄρκτου κατὰ συμβουλὴν τῆς ἀλώπεκος. (Βλ. ὅσα περὶ τοιούτων νεοελληνικῶν καὶ ξένων παραμυθίων ἔγραψα ἐν Δελτίῳ τῆς ἱστορ. ἑταιρ. τ. Α' σ. 280. 283 κέ). Ἄλλως δὲ καὶ ἔν τισιν ἀλλογλώσσοις παραλλαγαῖς τῆς παροιμίας ὁ λόγος εἶναι περὶ γάτας ἢ ἀλώπεκος, ὡς ἐπιθυμουσῶν νὰ φάγωσιν ὀψάρια χωρὶς νὰ βραχῶσιν.

Οἱ ἀρχαῖοι δι' ἄλλης μεταφορᾶς ἐξέφερον τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, λέγοντες παροιμιακῶς: «Ἢν μὴ καθάρῃς κἀλέσῃς, οὐ μὴ φάγῃς» (Διογενιαν. 417. Ἀποστ. 223α. 758). Ὅμοιαι δὲ πρὸς τὴν προκειμένην φέρονται πολλαὶ παροιμίαι νεωτέρων λαῶν. **Ἀλβαν.** Πασύεραι καίμβαιται, νούκαι λῡύheναι δαίμβαιται = ἂν δὲν λερώσῃς τὰ πόδια, δὲν ἀλείφονται τὰ δόντια· ἤτοι διὰ νὰ φάγῃς πρέπει νὰ ἐργασθῇς (Hahn 157, 128). — **Ἰταλ.** Chi vol ciapar pesce, bisogna che 'l se bagna 'l culo = ὅποιος θέλει νὰ πιάσῃ ψάρια, εἶναι ἀνάγκη νὰ βρέξῃ τὸν κῶλό του (βενετ. Pasqualigo 249). Chi vuol de' pesci, convien che s' ammolli le brache = ὅποιος θέλει ψάρια, χρειάζεται νὰ μαλακώσῃ τὰ βρακιά του (D. I, 890). Qui queret piscadu, su culu s' isfundet = ὅποιος γυρεύει ψάρια, βρέχει τὸν κῶλό του (σαρδηνία, αὐτ.). La gatta vorrebbe mangiar pesci, ma non pescare = ἡ γάτα ἤθελε νὰ φάῃ ψάρια, ἀλλὰ νὰ μὴν ψαρεύῃ (W. II, 1173, 106). E cumme a gatta ai pesci = εἶναι σὰν τὴ γάττα μὲ

τὰ ψάρια (κορσικαν. D. I, 871). — **Γαλλ.** Që vôou pêissous, së bâgnë las oûnglos = ὅποιος θέλει ψάρια (πρέπει) νὰ μουσκέψῃ τὰ νύχια του (λαγκεδοκ. D. I, 890). Qu vou peys, se bagno las onglos = ὁμ. (νεοπροβηγκ. αὐτ.). Ës pa tou de vêirë l'ëscârpo, për l'avêdrë fâou bagna l'ârpo = δὲν ἀρκεῖ νὰ ἰδῇ κάνεὶς τοῖς πέστροφαις, γιὰ νὰ τοῖς ἀποχτήσῃ πρέπει νὰ μουσκέψῃ τὰ νύχια (λαγκεδοκ. αὐτ.). A ped eyssuch, non s'y prenon langoustos = μὲ στεγνὰ πόδια δὲν πιάνονται ἀστακοί (νεοπροβηγκ. αὐτ.). Le chat aime le poisson, mais il n'aime pas à mouiller les pattes (W. II, 1171, 69). — **Καταλ.** Qui truitas vol agafar, lo cul s'ha de remullar = ὅποιος θέλει νὰ πιάσῃ πέστροφαις πρέπει νὰ βρέξῃ τὸν κῶλό του (D. I, 890). Qui peixèts vol peixcàr, sa de banyàr = ὅποιος θέλει νὰ ψαρέψῃ ψάρια πρέπει νὰ μουσκευτῇ (αὐτ.). Qui no s' arrisca, no n' pisca = ὅποιος δὲν ἀποτολμήσῃ δὲν ψαρεύει (Vietas 184, 109). — **Ἴσπαν.** No se toman truchas a bragas enxutas = δὲν πιάνονται πέστροφαις μὲ βρακιὰ στεγνὰ (D. I, 890). — **Πορτογ.** Não se tomão trutas a bragas enxutas = ὁμ. (D. τ. II, σ. 485 μετὰ γαλικιακῆς παραλλαγῆς). Quem puer pescar, ha-se-de molhar = ὅποιος γυρεύει νὰ ψαρέψῃ πρέπει νὰ βραχῇ (D. I, 890). — **Ἀγγλ.** Fain would the cat fish eat, but she's loath towet her feet = εὐχαρίστως ἤθελε ἡ γάτα νὰ φάῃ ψάρια, μὰ δὲ τῆς ἀρέσει νὰ βρέξῃ τοῖς πατούσαις της (W. II, 1171, 69). The cat doth love the fishe, but she will not wett her foote = ἡ γάτα ἀγαπᾷ τὸ ψάρι, ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ βρέξῃ τὸ πόδι της (D. I, 871). Like the cat, fain fesh wad ye eat, but ye are laith to weet your feet = σὰν τὴ γάτα εὐχαρίστως ἤθελες νὰ φᾷς ψάρια, ἀλλὰ δὲν σοῦ ἀρέσει νὰ βρέξῃς τὸ πόδι σου (σκωτ. αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Köttur vill hafa fisk, en væta ei klær = ἡ γάτα θέλει νά χῃ ψάρι, ἀλλὰ νὰ μὴ βρέξῃ τὰ νύχια (αὐτ.). — **Δαν.** Katten vil vel have fisken, men han vil ikke væde kløerne = ἡ γάτα θέλει βέβαια νά χῃ τὸ ψάρι, ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ βρέξῃ τὰ νύχια. (W. II, 1171, 69. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 871). — **Νορβ.** Han skal Fingren væta, som vil Fisken eta = πρέπει νὰ βρέξῃ τὰ δάχτυλα ὅποιος θέλει νὰ φάγῃ τὸ ψάρι (D. I, 890). Katten vil gjerne eta Fisken, men inkje

væta Foten = ἡ γάτα θέλει εὐχαρίστως νὰ φάγῃ ψάρι ἀλλὰ νὰ μὴ βρέξῃ τὸ πόδι (αὐτ. 871). — **Σουηδ.** Kath vil hawa fisk, ok wil ey wæta klona = ἡ γάτα θέλει νὰ χῃ ψάρι, ἀλλὰ νὰ μὴ βρέξῃ τὰ νύχια (αὐτ.). Katten hade väl gerna fisken, men vill inte väta sina föttar = ἡ γάτα ἤθελε εὐχαρίστως νὰ χῃ τὸ ψάρι, ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ βρέξῃ τὰ πόδια της (αὐτ.). — **Φρεισική.** A Kât mâi naach Fask, man jü as alta bângh her Fet wiat tu mâgin = ἡ γάτα ἐπιθυμεῖ τὸ ψάρι, ἀλλὰ τὴν πιάνει τρόμος μὴ βρέξῃ τὰ πόδια της (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Men vangt geen snoeken met drooge broeken = δὲν πιάνουν σαλιάγκους μὲ στεγνὰ χέρια (W. II, 450, 19). De kat wil de visch uit de tobbe wel; maar zij verkiest hare pooten niet nat te maken = ἡ γάτα θέλει βέβαια (νὰ πάρῃ) τὸ ψάρι ἀπὸ τὴν κάδα, ἀλλὰ προτιμᾷ νὰ μὴ βρέξῃ τὰ πόδια της (W. II, 1171, 69. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 871). De Kat wil wel visch eten, maer geen poot nat maken = ἡ γάτα θέλει βέβαια νὰ φάῃ ψάρι, ἀλλὰ νὰ μὴ βρέξῃ πόδι (φλαμανδ. D. I, 871). — **Γερμαν.** Man fängt keine Hechte mit trockenen Händen = δὲν πιάνουν τούρναις μὲ στεγνὰ χέρια (W. II, 450, 19). Die Katze möchte Fische fressen, aber sie mag sich die Füsse (den Schwanz) nicht nässen = ἡ γάτα ἐπιθυμεῖ νὰ φάγῃ ψάρια, ἀλλὰ δὲν τῆς ἀρέσει νὰ βρέξῃ τὰ πόδια της· ἤ, τὴν οὐρά της (αὐτ. 1174, 119. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1171, 67 69. 1170, 36. 1182, 304. 1175, 141. D. I, 871). Die Katze mag wol Fisch essen, sie wil aber nicht ins Wasser = ἡ γάτα τῆς ἀρέσει βέβαια νὰ φάγῃ ψάρι, ἀλλὰ δὲν θέλει νἄμπῃ 'ς τὸ νερό (W. II, 1174, 115. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1171, 64. 1173, 106. 1181, 301. D. I, 871). Die Katze ässe wol Fische, will sie aber nicht fangen = ἡ γάτα τρώγει βέβαια ψάρια, ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ τὰ πιάσῃ (W. II, 1172, 80). Die Katze, welche die Pfoten nicht nass machen will, fängt keinen Fisch = ἡ γάτα ποῦ δὲν θέλει νὰ βρέξῃ τὰ πόδια της, δὲν πιάνει ψάρι (αὐτ. 1174, 138). — **Ἀρμεν.** Ἂν φοβᾶσαι νὰ βρέξῃς τὰ πόδια σου, δὲν θὰ πιάσῃς ψάρια (Prov. armén. 49).

2. Ἀ δὲ βρέξῃ, ἂς ψιχαλίσῃ,
πάντα κἄτι θὰ δροσίσῃ.
(Κα. 49).

Βλ. ἀρ. 8. 9. 37, πρβλ. ἀρ. 36. Ἂν μὴ ἔχωμεν τὸ πολύ, ἂς ἔχωμεν κἂν τὸ ὀλίγον, πάντως κέρδος θὰ εἶναι καὶ τοῦτο· ἂν μὴ πληρωθῶσι πᾶσαι αἱ προσδοκίαι ἡμῶν, ἀλλὰ ὁπωσδήποτε κἄτι θὰ ἐπιτύχωμεν. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Se non piove, pioviccica = ἂν δὲν βρέχῃ, ψιχαλίζει (Castaqua 156, 5). Si non chiovi stizzira = ἂν δὲν βρέχῃ σταλάζει (καλαβρία, Marzano 97). — **Γαλλ.** A la cour, s'il n'y pleut, il y dégoutte (W. II. 705, 106). S' il pleut sur moi, il dégouttera sur vous (W. III, 1598, 122). — **Ῥωμουν.** De nu ploue, macar picura = ἂν δὲν βρέχῃ, τοὐλάχιστο ἂς ψιχαλίσῃ (Zanne 235) Daca nu ploue, pica = ἀφοῦ δὲν βρέχῃ ψιχαλίζει (αὐτ.). — **Γερμαν.** Regnet es nicht, so tropft es doch = ἂν δὲν βρέχῃ, ὅμως ψιχαλίζει (W. III, 1594, 48. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1596, 82. 1599, 144). Wenn's auf mich regnet, wird's auf dich tropfen = ἂν βρέχῃ 'ς ἐμένα, ς' ἐσένα θὰ ψιχαλίσῃ (αὐτ. 1598, 122). Wenn es zu Hofe nicht regnet, so tröpfelt es doch = ἂν δὲν βρέχῃ 'ς τὴν αὐλή, ὅμως ψιχαλίζει (W. III, 705, 106). — **Σερβ.** Ὅταν θέλῃ νὰ βρέξῃ ἀρχίζει νὰ ψιχαλίζῃ (Wuk σ. 345).

3. Ἀ δὲ βρέξῃ, πῶς θὰ ξαστερώσῃ ;
(Κα. 50).

Πρβλ. ἀρ. 21, ἥλιος 32, κόσμος 67. Ἂν μὴ προηγηθῇ ἡ κακοκαιρία δὲν ἐπέρχεται ἡ εὐδία, ἂν μὴ ταλαιπωρηθῶμεν δὲν ἀπολαμβάνομεν τἀγαθά. Καὶ ὅτι αἱ ἀτυχεῖς περιστάσεις τοῦ βίου δὲν εἶναι διαρκεῖς, ἀλλ' ἐπακολουθοῦσιν εἰς ταύτας καὶ εὐτυχήματα. Διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς ἐκφέρεται ἡ αὐτὴ ἰδέα ἐν ἀρχαίαις γνώμαις καὶ ἐν νεωτέραις παροιμίαις. Οὕτως εἶπεν ὁ Θεόκριτος (Δ', 43): «χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος ἄλλοκα δ' ὕει»· καὶ Ῥωμαῖοι ποιηταὶ καὶ λογογράφοι: Venit post multos una serena dies (Tibull. 3, 6, 32). Nube solet pulsa candidus ire dies (Ovid. Trist. 2, 142) Nubilo sereno succedunt (Senec. ep. 107, 8. Πλείονα βλ. ἐν Otto 531). – Νεώτεραι παροιμίαι: **Ἰταλ.** Bel tempo doppo la piog-

gia = καλοκαιρία ὕστερα ἀπὸ τὴ βροχὴ (W. III, 1575, 5). Drio la piova gnen al bon temp = ἀποπίσω ἀπὸ τὴ βροχὴ ἔρχεται ἡ καλοκαιρία (βενετ. Pasqualigo 88. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè I, 277. D. II. 251 καὶ σ. 499) Dopo la piova vien el sol = ὕστερα ἀπὸ τὴ βροχὴ ἔρχεται ὁ ἥλιος (βενετ. Pasqualigo 88. Παραλλαγαὶ παρὰ Pitrè αὐτ.). Ddoppu la timpesta veni la calma = ὕστερα ἀπὸ τὴν τρικυμία ἔρχεται ἡ γαλήνη (σικελική. Pitrè αὐτ. μετὰ παραλλαγῶν αὐτ. καὶ παρὰ Pasqualigo 88. D. II, 251). Dopo il nuvolo viene il sereno = ὕστερα ἀπὸ τὴ συννεφιὰ ἔρχεται ἡ εὐδιὰ (ὀμβρική, αὐτ. μετὰ παραλλαγῶν αὐτ.) Pustis de sa tempesta benit calma: Abba et bentu benint a passare = ὕστερα ἀπὸ τὴν τρικυμία ἔρχεται γαλήνη· βροχὴ καὶ ἄνεμος περνοῦν (σαρδηνία, αὐτ.) Dopo il cattivo ne viene il buono = ὕστερα ἀπὸ τὸν κακὸ ἔρχεται ὁ καλὸς (τοσκαν. Giusti 72. Παραλλαγαὶ παρὰ Pitrè αὐτ. Paspualigo αὐτ. D. II, 251 καὶ σ. 499). — **Γαλλ.** Après la pluie le beau temps (Leroux II, 239. Παραλλαγὰς διαλεκτικὰς βλ. αὐτ. I, 116 καὶ παρὰ D. II, 251). Aipré lai pludge lou cha vin = ὕστερα ἀπὸ τὴ βροχὴ ἔρχεται ἡ ζέστη (D. II, 251). — **Ῥαιτορωμαν.** Suenter plievia vegn solegl = ὕστερα ἀπὸ τὴ βροχὴ ἔρχεται ἥλιος (αὐτ.). — **Ῥωμουν** Dupa plóie, ashtépta senin = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ περίμενε εὐδιὰ (Zanne 228) Dupa ploie shi senin = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ καὶ εὐδιὰ (αὐτ.) Dupa ploja, vire mushata vraéma; dupa pust, vire korisma = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ ἔρχεται ὡραῖος καιρός, ὕστερα ἀπὸ ταῖς ἀποκριαῖς ἔρχεται σαρακοστή (αὐτ.). Dupa ploie trebue sa resara sóre = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ χρειάζεται νὰ βγῇ ἥλιος (αὐτ. 229). Dupa plóie vine sóre ὕστερα ἀπὸ βροχὴ ἔρχεται ἥλιος (αὐτ.). Ieri a ploat, adji a 'nseninat = χθὲς ἔβρεξε, σήμερα καλωσύνεψε (αὐτ. 152). Dupa întunerec nerec sóre = ὕστερα ἀπὸ σκοτεινιὰ ἥλιος (αὐτ. 160). Dupa intunerec vine shi lumina = ὕστερα ἀπὸ σκοτεινιὰ ἔρχεται καὶ φῶς (αὐτ.). Dupa nor vine shi senin = ὕστερα ἀπὸ σύγνεφα καὶ εὐδιὰ (αὐτ. 207 μετὰ παραλλαγῶν). Dupa nor shi plóie resare shi sóre = ὕστερα ἀπὸ σύγνεφα καὶ βροχὴ βγαίνει καὶ ἥλιος (αὐτ. 208 μετὰ παραλλαγῆς). Dupa vreme rea shi senin = ὕστερα ἀπὸ κακὸν καιρὸ

καὶ εὐδιὰ (αὐτ. 342 μετὰ παραλλαγῆς). Dupa furtuna, vine shi vremea buna = ὕστερα ἀπὸ τρικυμία ἔρχεται καὶ καλοκαιρία (αὐτ. 139 μετὰ παραλλαγῶν). — **Ἀγγλ.** After rain comes fair weather = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ ἔρχεται καλοκαιρία (W. III, 1578, 70). After clouds comes clear weather = ὕστερα ἀπὸ συγνεφιὰ ἔρχεται ξαστεριὰ (αὐτ.) After a storm comes a calm = ὕστερα ἀπὸ τρικυμία ἔρχεται γαλήνη (αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Opt kemr skin eptir skúr = συχνὰ ἔρχεται ἥλιος ὕστερα ἀπὸ νεροποντὴ (D. II, 251). — **Δαν.** Efter Regn kommer Solskin = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ ἔρχεται ἥλιος (αὐτ.). — **Νορβ.** Dat kjem skin etter skur = ἔρχεται ἥλιος ὕστερα ἀπὸ νεροποντὴ (αὐτ.). Dat kjem Dorm etter storm = ἔρχεται γαλήνη ὕστερα ἀπὸ τρικυμία (αὐτ.). — **Σουηδ.** Efter Regn kommer solskeen = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ ἔρχεται ἥλιος (W. III, 1579, 70). Efter regn låter gud solen skina = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ κάνει ὁ θεὸς νὰ λάμψῃ ὁ ἥλιος (D. II, 271). — **Φρεισ.** Êfter Rinn kámt Sánnskin = ὕστερα ἀπὸ βροχὴ ἔρχεται ἥλιος (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Na regen komt zonneschijn = ὁμ. (W. III, 1578, 69) Na den regen komt het mooije weer = ὕστερα ἀπὸ τὴ βροχὴ ἔρχεται ἡ καλοκαιριὰ (D. II, 251). Na het onweder volgt schoon weder = ὕστερα ἀπὸ τὴν κακοκαιρία ἀκολουθεῖ ὡραῖος καιρὸς (W. IV, 1436, 2). Na donker weêr breekt de zon door = ὕστερα ἀπὸ σκοτεινιασμένον καιρὸ βγαίνει ὁ ἥλιος (W. V. 212, 75). Na storm volgt stilte = ὕστερα ἀπὸ τρικυμία ἀκολουθεῖ γαλήνη (W. IV, 948, 19). — **Γερμ.** Auf Regen folgt Sonnenschein = τὴ βροχὴ ἀκολουθεῖ ἥλιος (W. III, 1575, 5 Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ 4. 1578, 69. 70. IV, 948, 19. 1436, 2. 212, 75. D. II, 251). — **Ῥωσ.** Ὕστερα ἀπὸ τὴν κακοκαιρία ἥλιος (Dal I, 28). Σ ὅλη τὴν κακοκαιρία θὰ φανῇ καὶ ὡραῖος ἥλιος (αὐτ.).

4. Ἀλλοῦ βρέχει.

(Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [βρέχι.]).

Βλ. ἀρ. 47, πρβλ ἀλλοῦ 3.

5. Ἅμα βρέχει μπουμπουνίζει.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ὅταν ὑπάρχῃ τις ἀφορμὴ εὐκόλως γεννῶνται μίση. Πρβλ. τὰ τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου (Β΄, ε΄, 36) περὶ τοῦ Σωκράτους: «Πρὸς Ξανθίππην πρότερον μὲν λοιδοροῦσαν, ὕστερον δὲ καὶ περιχέασαν αὐτῷ, οὐκ ἔλεγον, εἶπεν, ὅτι Ξανθίππη βροντῶσα καὶ ὕδωρ ποιήσει;»

6. Ἂν δὲν βρέξῃς κῶλο, ψάρι δὲν τρῶς.

(Ἀν. Ἐπιθ. Α΄, 423, 22. — Χίου. Πασπάτ. 276 [β. πισινὸν ψ. ἐν τρ.] — Κύπρου ["Αν ἐν βρ. τὸν κῶλόν σου ψάριν ἐν τρώεις.]).

Βλ. ἀρ. 1.

7. Ἂν δὲν βρέξῃς τὰ πόδια σου, δὲ θὲ νὰ φάγῃς ψάρι.

(Κόσμος 3).

Βλ. ἀρ. 1.

8. Ἂν δὲν βρέξῃ, θὰ σταλάξῃ.

(Μα. 10 [βρέξῃ—σταλάξῃ.] -- Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν. Βραχνοῦ. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου].

Βλ. ἀρ. 2.

9. Ἂν δὲν ἔβρεξε, ψιχάλισε.

(Βερ. 67, 21. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1503 [βρέξῃ, θὰ ψιχαλίσῃ.] — Β. 13, 162).

Βλ. ἀρ 2.

10. Ἂν ἔτσι βρέχῃ, ποτὲ μὴν πάψῃ.

(Β. 67, 16 [μὴ π.] — Β. 15, 195).

Ἐπὶ εὐχαρίστου γεγονότος παρὰ προσδοκίαν ἐπελθόντος.

11. Βρεμένο τὸ θέλει τὸ παξιμάδι.

(Χίου. Καν. 232, 138 [τὸ θεῖ]. — Κοινή).

Βλ. ἀρ. 54. 56, παξιμάδι 1, πρβλ. στόμα 22 α, ἀκαμάτης 28, ἀμάσητος 1, βαρὺς 5. Ἐπὶ τῶν ἀναμενόντων ἕτοιμα τὰ πάντα παρὰ τῶν ἄλλων. Ὁ μῦθος ὅτι ἕνας ἀκαμάτης μιὰ φορά, ἀφοῦ εἶδε πῶς ἀπὸ τὴν ἀκαμωσιά του θὰ πεθάνῃ τῆς πείνας, γιατί οἱ ἄνθρωποι βαρέθηκαν ὅλο νὰ τοῦ δίνουν χωρὶς αὐτὸς νὰ δουλεύῃ, παρεκάλεσε μερικοὺς φίλους του νὰ τὸν πᾶν νὰ τὸν θάψουν ζωντανό. Τὸ ἐδέχθηκαν ἐκεῖνοι, γιατί ἦταν ἀπελπισία ἀπ' αὐτόν. Ἐκεῖ ποῦ τὸν πήγαιναν, εἶδε ἀπὸ τὸ παράθυρό του τὴν κηδεία ἕνας ποῦ δὲν ἤξερε τίποτε'

καὶ τοῦ φάνηκε παράξενο νὰ πηγαίνουν νὰ θάψουν ἄνθρωπον ζωντανό, καὶ ῥώτησε τί συμβαίνει Ἅμα ἄκουσε τὸ πρᾶμα, λέγει, «Κρῖμα εἶναι γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμὶ νὰ χαθῇ ἕνας ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἀφῆστέ τον, κ' ἐγὼ τὸν παίρνω ἀπάνω μου, θὰ φροντίζω νὰ τοῦ δίνω κάθε τόσο ἀπό να παξιμάδι». Γυρίζει τότες ὁ ἀκαμάτης καὶ ῥωτᾷ: «Τὸ παξιμάδι εἶναι βρεμένο; — Ὄχι, τοῦ λέει· τί, μόνος σου νὰ τὸ βρέξης δὲν μπορεῖς; — Μὴ στέκεστε, λέει ὁ ἀκαμάτης 'ς τοὺς φίλους του, τραυᾶτε κεῖ ποῦ σᾶς εἶπα». — Παραπλήσιαι παροιμίαι **Ῥωμοῦν**. Mamaliga móle = μαλακὴ μαμαλίγκα (Zanne 8659). A fi mamaliga = εἶναι μαμαλίγκα (αὐτ. 8658), ἀμφότεραι λεγόμεναι ἐπὶ τοιούτων ὀκνηρῶν καὶ ἀνικάνων ἀνθρώπων. — **Λαταυική**. «Ἀκαμάτη, νὰ ἕν' αὐγό. — Εἶναι καθαρισμένο;» (Schleicher σ. 157).

12. Βρέξε κῶλον, νὰ φᾷς πατέλλαις.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316, 66).

Βλ. ἀρ. 1. Πατέλλα ἢ πατελίδα ἢ συνηθέστερον πεταλίδα εἶναι κοινὸν ὄνομα τοῦ μαλακίου λεπάδος τῆς κοινῆς (patella vulgata)· Ἀμφοτέρους τοὺς τύπους τοῦ δημώδους ὀνόματος πατελίδα καὶ πεταλίδα ἀναγράφουσι καὶ οἱ Σχολιασταὶ τοῦ Ὀππιανοῦ (Ἁλ. Α', 138): «λεπάδες εἰσὶ ζῷα ἐλάττονα τῶν ὀστρέων, ἅ φασι πατελίδας· λεπάδες τὰ κοχλάδιά φησι τὰ κεκολλημένα ταῖς πέτραις, ἅ φασιν οἱ πολλοὶ πεταλίδας· - καὶ κολλιδίους, ἃς λέγει πεταλίδας». Ο τύπος πεταλίδα κεῖται ἐν κώδικι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος (βλ. ἔκδοσιν Bussemaker ἐν συλλογῇ Didot σ 432)· περὶ τῆς λέξεως βλ. καὶ Κοραῆν εἰς Ξενοκρατ. σ. 136-7. Ἀτ. τ. Δ' σ. 402. 408.

13. Βρέξε κῶλο, φάγε ψάρι.

(Β. 43, 67 [νὰ φᾷς ψ.] — Ἐφ. Φιλομ. 1869 σ 1954. — Κα. 1027 [φάε] — Καρπάθου. ΖΑ. 347, 91 [ὁμ.] καὶ Μαν. 277, 120 [ὁμ.] — Παρὰ Ι. Βερέττα — Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ [νὰ φᾷς] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [ὁμ.] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [ὁμ.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [νὰ φάῃς] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βέρναρδάκη [Βρέξε κώλου, φάγε ψάρια.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου. — Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. ἀρ. 1.

14. Βρέξε πόδια νὰ φᾷς μπαρμπούνια.

(Β. 43, 68. — Βάρνης. Κρ. 14 [φ. ψάρια.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 1.

15. Βρέξῃ χιονίσῃ.
(Κα. 1026).

Βλ. ἀρ. 40 Ἤτοι ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅτιδήποτε καὶ ἂν συμβῇ.

16. Βρέξ' τὸν κῶλό σου νὰ φᾷς μπαρμποῦνι.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 186).

Βλ. ἀρ. 1.

16α. Βρέχει βρέχει καὶ χιονίζει
κι' ὁ παπᾶς πανηγυρίζει.
(Παρὰ Ι. Βερέττα). — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [παπᾶς χερομυλίζει, | μὲ τὸ μῆλο μὲ τὸ ῥόδο, | μὲ τῆς παπαδιᾶς τὸν κῶλο.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

17. Βρέχει βρέχει καὶ χιονίζει
καὶ τὰ μάρμαρα ποτίζει·
καὶ ὁ γέρος πᾷ 'ς τὰ ξύλα
καὶ ἡ γριὰ τοῦ μαγειρεύει.
(Χίου. Καν. 232, 135 [ποτ., ὁ γ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ὁ ἐκδότης σημειώνει ὅτι λέγεται «ἐπὶ τῶν μὴ ἐγκαίρως φροντισάντων περὶ ἀποκαταστάσεως» (;). Νομίζω ὅμως ὅτι οὐδέποτε ἐγένετο χρῆσις τούτου ὡς παροιμίας ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ· εἶναι συνηθέστατον παιδικὸν ῥησίδιον, φερόμενον ἐν πολλαῖς παραλλαγαῖς, ὅπερ ᾄδουσι τὰ παιδία ἐν ὥρᾳ βροχῆς.

17α. Βρέχει λᾷδι 'ς τὴν Κορώνη καὶ 'ς τὴν Καλαμάτα σῦκα.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. λᾷδι 20, (ὅπου σημειοῦνται ἀρχαῖά τινα παράλληλα) 4. 19. 21. 24, πρβλ. βρέχω 47. Λέγεται εἰς δήλωσιν παντελοῦς ἀδιαφορίας περί τινος πράγματος.

17β. «Βρέχει ὄξω; — Δὲ μ' ἄφ'καν οἱ σταλαξιαῖς νὰ ἰδῶ».
(Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου).

Ἐπὶ ῥαγδαίας βροχῆς· ὀξύμωρος ἀπόκρισις εἰς ἐρώτησιν περὶ τοῦ καιροῦ, ἧς οὐδέποτε γίνεται μεταφορικὴ χρῆσις· ὅθεν οὐδὲν ἔχει κοινὸν

πρὸς τὴν ὁμοίαν τὴν διατύπωσιν Γερμανικὴν παροιμίαν: Er sieht den Wald nicht vor lauter Bäumen = ἀπὸ τὰ πολλὰ δένδρα δὲν βλέπει τὸ δάσος (W. IV, 1771, 64).

18. Βρέχει σὰν ὁ Θιὸ θέλῃ· τσαὶ σὰθ θέλῃ ὁ Θιό, οἱ ἅγοι ἀφουδοῦσι.

(Βούας Καλαβρίας. Mor. 93, 84).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. θεὸς 62 καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. 201. Βρέχει ὅταν θέλῃ ὁ Θεός, καὶ ὅταν θέλῃ ὁ Θεός, ὅλοι οἱ ἅγιοι βοηθοῦσι.

19. Βρέχεται τὸ τιμόνι σου.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἐπὶ πλοίου βραδυποροῦντος δι' ἀμέλειαν ἢ ἀνικανότητα τοῦ πλοιάρχου. Ἡ μεταφορὰ μοὶ εἶναι δυσνόητος.

20. Δὲ βρέχι πάτα μακαρόνια ἡ Θιός.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Δὲν εὐροοῦσι πάντοτε τὰ πράγματα εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἀναφέρεται πιθανῶς εἰς ἀστεῖόν τινα μῦθον, ἄλλως θὰ ἦτο ἀκατανόητος, διότι ὄχι πάντα ἀλλ' οὐδ' ἐφάπαξ ἔβρεξέ ποτε μακαρόνια ὁ Θεός. Περὶ τῆς μεταφορᾶς βλ. λᾶδι 20.

21. Δὲν ἔχω πῶς ἐβράχηκα, μόν' ἔχω πᾶς θὰ βδιάσῃ.

(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Πρβλ. ἀρ. 3, θάλασσα 12. Δὲν δυσφορῶ τοσοῦτον ἐπὶ τῷ κακῷ, ὅπερ ἐπῆλθεν εἰς ἐμέ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἠδυνάμην νὰ τὸ προλάβω, διότι εὐθὺς μετὰ τὸ πάθημά μου παρῆλθε πᾶς κίνδυνος.

22. Ἐὰν δὲν βραχῇς, ψάρια δὲν πιάνεις.

(Μα. 15).

Βλ. ἀρ. 1.

23. Εἶναι σὰν τὴ βρεμένη ὄρνιθα.

(Ἀν. Ἐπιθ. Α', 452, 107).

Βλ. ζεματίζω 3, πρβλ. ἀρ. 49. Εἶναι ταπεινὸς καὶ κατῃσχυμμένος. **Γαλλ.** C'est une vraie poule mouillée, ἐπὶ δειλοῦ (Leroux I,

194).— **Ῥωμουν.** A stà ca o gaina plouata = ἔμεινε σὰ βρεμένη ὄρνιθα (Zanne 1864).

24. Εἴπαμε νὰ βρέξῃ κ' ἐχιόνισε.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. βροχὴ 4, ἐλπίζω 2, πρβλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. νηνεμία 1. Ἐπὶ τῶν ἀγαθόν τι προσδοκώντων, περιπιπτόντων δ' αἴφνης εἰς κακά.

24α. Ἕνας ἔτρεχε νὰ μὴ βραχῇ καὶ εἰς βόθρον ἐκρημνίσθη.

(Κ. γ', 348).

Βλ. ἀρ. 26.

25. Ἕνα τό χει τὸ βρεμένο,
ἴσα μὲ τὸ μουσκεμένο.

(Σύμης. ΚΠ. Η', 485, 81 [γίσα μὲ] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [ἴσα πὲ τὸ μ.] — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου [Ἕναν τό χει τοὺ βριμένουν, ἴ. μὲ τοὺ μουσκιμένουν.]).

Βλ. ἀρ. 57. Θεωρεῖ δηλ. ἀμφότερα κακά, εἴτε ἁπλῶς μουσκευμένον εἶναι εἴτε καὶ διάβροχον ὅλον. Λέγεται συνήθως ἐπὶ τῶν μὴ τηρούντων τὸ προσῆκον μέτρον ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῶν ἀνθρώπων ἢ τῶν πραγμάτων καὶ μὴ δυναμένων νὰ προκρίνωσι τὸ ὀλιγώτερον κακὸν τοῦ χείρονος· ἀλλὰ προσέτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαξιούντων ν' ἀποτρέψωσι κακόν τι, ὅταν εἶναι βέβαιοι ὅτι δὲν θ' ἀποφύγωσιν ἄλλο, μικρότερον μέν, ἀλλ' ἐπίσης δυσάρεστον.

25α. Ἔτον καὶ παντέμορφος,
ἔρθεν κι' ὄνταν ἔβρεσ'εν.

(Τραπεζοῦντος καὶ Κρώμνης. Ἀστ. Πόντ. 71, 101).

Ἐπὶ πράγματος καὶ καθ' ἑαυτὸ δυσαρέστου καὶ ἀκαίρως γινομένου. Ἡ νύμφη δηλ. τῆς παροιμίας ἦτο μὲν καὶ περικαλλὴς (εἰρωνικῶς, ἀντὶ τοῦ δυσειδής), ἤχθη δὲ καὶ εἰς τὸ χωρίον ἐν ὥρᾳ βροχῆς.

26. Ἔτρεχε νὰ μὴ βραχῇ κ' ἔπεσε 'ς τὸ ποτάμι.

(Βλ. Κατζιούλ. 6, 3. — Β[1]. 38, 83. — Βερ. 26, 20. — Β. 84, 276. - Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη[1]).

Βλ. ἀρ. 24α, βροχὴ 3. 4, ὅπου ἀναγράφονται αἱ πρὸς τὰς παραλ-

λαγὰς ταύτας μᾶλλον ὁμοιάζουσαι παροιμίαι· πρβλ. καὶ λ. ἀπὸ 14. 46. Ἐπὶ τῶν ζητούντων ν' ἀποφύγωσι μικρόν τι κακόν ἐμπιπτόντων δ' εἰς πολλῷ χεῖρον. Παρὰ τῷ Ἀποστόλῃ 705 καὶ τῷ Ἀρσενίῳ φέρεται ὁμοία παροιμία εἰς τροχαϊκὸν τετράμετρον τονικόν: «Ἔτρεχέ τις μὴ βρεχθείη, καὶ εἰς βόθρον ἀπεπνίγη·» πιθανώτατα δ' εἶναι αὕτη ἐπίσης δημώδης παραλλαγὴ τῆς προκειμένης. Ἀρχαιότερος δὲ τύπος αὐτῆς εἶναι ἴσως ἡ ἐν τῷ κώδικι Ε' τοῦ Ἀποστολίου καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ποντίνου (XXI. 5): «Ψῦχος φυγὼν εἰς βόρβορον ἔπεσον,» ἧς παράλληλον ἀναφέρει ὁ Leutsch (Mant prov. 249) ἐκ τοῦ Λιβαν. Ἐπιστ. 1083: «ἀλλ' ἐγὼ κλαίω. εἴ με δεήσει διὰ φίλων φιλονεικίαν φεύγοντα ψῦχος εἰς βόρβορον ἐμπεσεῖν». Ἑτέρα διατύπωσις τῆς αὐτῆς ἰδέας εὑρίσκεται παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ (Αἰγύπτιος τ. II σ. 354 Iebb Βλ. καὶ CAF. III, 488, 424): «ὥσπερ τὴν Θρᾷττάν φασί ποτ' ἐκεῖνο εἰς Θαλῆν εἰπεῖν, εἰ ποταμὸν φεύγων ἀγνοεῖς εἰς τὴν θάλασσαν ἐμπίπτων».

Ὅμοιαι νεώτεραι παροιμίαι. πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν λ. βροχὴ 3. 4 ἀπὸ 44. **Γαλλ.** Se cacher dans l'eau de peur de la pluie (W. III, 1582, 144). Jean Deurie qui se met en l'eau pour la pluie (Legai 217). Il ressemble à Gribouille: il se jette dans l'eau de peur de la pluie (D. I, 133). Malin comme Gribouille qui se jette à l'eau de peur de se mouiller (αὐτ. μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Fujhiè la plôjho, é s'ës jhita din lou vala = ἔφυγε τὴ βροχὴ κ' ἔπεσε 'ς τὸ ῥέμα (λαγκεδοκ. αὐτ. μετὰ νεοπροβηγκ. παραλλαγῆς). **Καταλ.** Exir del fang y cáurer al barrano = νά βγῃ ἀπὸ τὴ λάσπη καὶ νὰ πέσῃ 'ς τὸ βάλτο (αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Saltó del lódo y cayó en el arroyo = ἐπήδησε ἔξω ἀπὸ τὸ βάλτο κ' ἔπεσε ς τὸ ποτάμι (Haller 8). Salir de un lódo y entrar en otro = νὰ βγῇ κανεὶς ἀπὸ βάλτο καὶ νά μπῃ 'ς ἄλλον (αὐτ.). Salir de lodazales y entrar en cenagales = νὰ βγῇ ἀπὸ τοὺς βάλτους καὶ νά μπῃ 'ς τοὺς λάκκους (D. I, 133). Huyendo del toro, cayó en el arroyo = φεύγοντας ἀπὸ τὸν ταῦρο ἔπεσε 'ς τὸ ποτάμι (W. III, 1582, 145). — **Πορτογαλ.** Fugir do lodo e cahir no arroio = νὰ φεύγῃ ἀπὸ τὸ βάλτο καὶ νὰ πέσῃ 'ς τὸ ποτάμι (D. I, 133). — **Κουτσοβλαχ.** Multsi vor di plóe sa fuga, shi

tru laschi eli se' nfunda = πολλοὶ θέλουν νὰ φύγουν τὴ βροχὴ καὶ πέφτουν 'ς τὴ λίμνη (Zanne 231). — **Ῥωμουν**. Fuge de plóie shi da în noróie = φεύγει τὴ βροχὴ καὶ πέφτει 'ς τὴ λάσπη (αὐτ.). A se feri de brudina shi a da peste putina = φυλάγεται 'ς τὸν πόρο τοῦ ποταμοῦ καὶ πέφτει 'ς τὸ λάκκο (αὐτ. 469). — **Ἀγγλ.** He leaps into a deep river to avoid a shallow brook = πηδᾷ 'ς ἕνα βαθὺ ποτάμι γιὰ νὰ ξεφύγῃ ἀνάβαθο ῥυάκι (D. II, σ. 451). — **Ὁλλανδ**. Hij mijdt den regen en valt in de slot = ἀποφεύγει τὴ βροχὴ καὶ πέφτει 'ς τὸ λάκκο (W. III, 1582, 152). Om den regen te mijden liep hij in de sloot = γιὰ νὰ ξεφύγῃ τὴ βροχὴ ἔτρεξε 'ς τὸ λάκκο (D I, 133). Van eenen plas in de gracht geraken = ἀπὸ τὴ λασπουριὰ νὰ καταντήσῃ 'ς τὸ βόθρο (αὐτ.). — **Γερμαν**. Wer dem Regen entlaufen will, fällt oft ins Wasser = ὅποιος θέλει νὰ ξεφύγῃ τὸ νερὸ συχνὰ πέφτει 'ς τὸ νερὸ (W. III, 1581, 134. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1582, 150. 152. 154. 1586, 1. D I, 133). Aus dem Regen in den Bach kommen = ἀπὸ τὴ βροχὴ νὰ πέσῃ 'ς τὸ ποτάμι (αὐτ. 1582, 143). Aus einem kleinen Regen laufen und gar in den Teich fallen = νὰ φεύγῃ ἀπὸ ψιχάλα καὶ νὰ πέφτῃ ἴσια 'ς τὴ λίμνη (αὐτ. 145). — **Ῥωσ**. 'Απ' τὴ βροχὴ 'ς τὸ νερὸ (Dal I, 584). 'Από τὴ δυστυχία ἔφυγε καὶ 'ς τὸ λάκκο ἔπεσε (αὐτ. 606). — **Ἀρμεν**. Ὅποιος πέφτει 'ς τὸ νερό, τὴ βροχὴ δὲ φοβᾶται (Ausland 1871 σ. 403. Πρβλ. φοβᾶμαι 18).

27. Θὰ βρέξῃς πόδια, νὰ πιάσῃς ψάρια.

(Βερ. 75, 5 [βρ. κ...νὰ] — Β. 112, 1. — Βάρνης Κρ. 24 [Νὰ βρέξῃς] — Κρήτης Φρ. 109 [νὰ φᾷς ψάρι.]),

Βλ. ἀρ. 1.

28. Κάλλιο μπονοβόλιας καὶ στεγνός, παρὰ σπέης καὶ βρεμένος.

(Θήρας. Δε. Στ. 71 [Κάλλιον—βρεγμένος.] — Β. 132, 230).

Μπονοβόλιας (ἄνευ θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου) εἶναι ὁ εὐήθης, ἢ ὁ ἀνεχόμενος ἄνευ ἀντιστάσεως τὰς εἰς αὐτὸν ὕβρεις· ἐκ τοῦ ἰταλ. buonavoglia σημαίνοντος τὸν μισθωτὸν ἐρέτην καὶ μεταφορικῶς τὸν προθύμως παρέχοντα ὑπηρεσίας εἰς ἄλλους. Σπέης δὲ λέγεται ὁ παλ-

ληκαρᾶς ὁ ἐπιζητῶν πάντοτε ἀφορμὰς πρὸς ἐπίδειξιν γενναιότητος· ἡ λέξις πιθανῶς ἐκ τοῦ βενετ. speo, σημαίνοντος τὸν ὀβελὸν καὶ τὴν σπάθην. — Ἡ ἔννοια ὅτι προτιμότερον ν' ἀποφύγῃ τις ἂν δύναται τὸν κίνδυνον, καὶ ἂν πρόκειται νὰ κατακριθῇ διὰ τὴν πρᾶξίν του, παρὰ νὰ ἐπαινῆται πάσχων δεινά. Ἡ παροιμία φαίνεται ὡς ῥῆσις ἀνθρώπου προφυλαχθέντος ἀπὸ τῆς βροχῆς, ἐνῷ ἄλλος ἀπαξιῶν νὰ προφυλαχθῇ ἔγινε διάβροχος.

29. Μὴ στάξῃ ὁ Θεὸς καὶ βρέξῃ τον.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 739. — Β. 162, 174. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Τόνε φυλάει μὴ—βρέξῃ.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Τὸν ἔχ'ν στάξ̣ ού Θιὸς κὶ βρέξ̣.]).

Βλ. ἀρ. 31. Ἐπὶ καχεκτικῶν, σφόδρα εὐαισθήτων εἰς τὰς ἐπηρείας τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ ἐπὶ τῶν ἐχόντων αὐστηροτάτην δίαιταν πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν νόσων.

30. Μήτε βρέχεται, μήτε λιάζεται.

(Κ. α', 41 [Οὔτε—οὔτ' ἡλιάζεται.] — Κ. 6', 31 [μήτ' ἡλιάζεται.] — Νε. 79, 502 [ὁμ.] — Μα. 35 [Οὔτε β. οὐδὲ ἡλιάζεται.] — Β'. 63, 16. — Βερ. 50, 51 [Οὔτε—οὔτε] — Β. 162, 178).

Πρβλ. ἀρ. 43. Αὐτὴ ἡ ἀρχαία παροιμία: «Οὔθ' ὕεται, οὔθ' ἡλιοῦται» λεγομένη «ἐπὶ τῶν ἔξω πάσης φροντίδος ἑστώτων». (Ζηνόβ. 453. Ζηνόβ. Ἀθ. Β', 27. Διογενιαν. 608. Διογεν. Βι. 245. Γρηγόρ. Κύπρ. 225. Λ. 184. Ἀποστόλ. 1274. Κῶδ. Βοδλ. 722. Κῶδ. Βατικ. Κρ. 308. Σουίδ. λ.). Ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μετεφράσθη καὶ ἡ **Ῥωμουν.** Nicĭ ploia ĕl udă, nicĭ sórale ĕl arde = οὔτε βροχὴ τὸν βρέχει, οὔτε ἥλιος τὸν καίει (Zanne 224).

31. Νὰ μὴ στάξῃ καὶ νὰ μὴ βρέξῃ.

(Πελοποννήσου. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Μὴ στ. καὶ μὴ βρ.]).

Βλ. ἀρ. 29.

32. Νὰ βρέξῃ καὶ νὰ κάψῃ, καὶ νὰ μὴ βρέξῃ νὰ δροσίσῃ.

(Καρπάθου. Μαν. 287, 283).

Βλ. θεὸς 164, πρβλ. ἀρ. 34. Ὅτι τὸ πᾶν εἰς τὴν θείαν βούλησιν ἀπόκειται· τὰ σπαρτὰ καὶ ἂν βρέξῃ δυνατὸν νὰ μαρανθῶσι, καὶ ἂν μὴ βρέξῃ νὰ εὐδοκιμήσωσιν.

33. Ὁ Θεὸς βρέχει μιὰ μέρα, καὶ τὰ παλιόσπιτα τέσσερις.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 46.

34. Ὁ Θεὸς εἶπε πῶς δὲ βρέχει,
μὰ δὲν εἶπε πῶς δὲ τρέχει.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Πρβλ. ἀρ. 32. Λέγεται ὅταν καὶ μετ' ἀνομβρίαν εὐδοκιμήσωσι τὰ σπαρτὰ ἢ τὰ δένδρα.

35. Ὁ καλὸς ὁ νοικοκύρης
ὁ λαγὸς καὶ τὸ περδίκι
ὅταν βρέχῃ χαίρονται.
(Μεσσηνίας [ἢ: κ' ἡ πέρδικα]).

Βλ. Γεννάρης 12, χειμῶνας 11. 12. Τὰ μὲν ζῶα ὅταν ἐπικρατῇ κακοκαιρία, ἢ τὸν χειμῶνα ὅτε τὸ ψῦχος εἶναι δριμύ, χαίρουσιν, ὀλιγωτέρους διατρέχοντα κινδύνους, ἐπειδὴ ὀλίγοι θὰ ἐξέλθωσιν εἰς θήραν· ὁ δὲ ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης χαίρει καθήμενος παρὰ τὴν ἑστίαν του, ἐπειδὴ ἔχει προνοήσῃ περὶ πάντων τῶν ἐπιτηδείων.

36. Ὅπ' δὲ στάζιν γι ἄθριποι, βρέχι ἡ Θιός.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πρβλ. ἀπελπίζω 7. 8. Καὶ ὅταν παντελῶς ἐγκαλειφθῇ τις ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, δύναται νὰ προσδοκᾷ πολλὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ.

37. Ὅσο νά ναι, ὅσο νά ναι, σὰ δὲ βρέξῃ θὰ σταλάξῃ.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. ἀρ. 2.

38. Ὅταν βρέχῃ ἡ Μέσα Μάνη,
τίποτα νερὸ δὲν κάνει·
κι' ὅταν βρέχῃ ἡ Καλαμάτα,
ὅλα τὰ βουνὰ γεμᾶτα.
(Δυτικῆς Μάνης. Πανδώρ. Κ', 39).

Προγνωστικὸν τῆς βροχῆς. Ἡ Καλαμάτα (Καλάμαι) κεῖται ΒΔ

καὶ ΒΒΔ τῶν τόπων ὅπου ἐπιχωριάζει ἡ παροιμία, ἡ δὲ Μέσα Μάνη Α καὶ ΝΑ.

39. Ὅ τι βρέξῃ ἂς κατεβάσῃ.

(Κοινοτάτη. Β¹. 94, 220. — Β. 238, 895. — Πτζ. 276, 751. — Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμ. Ἀν. 183, 78. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι ['Απ' ὅπου βρ.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη ["Ο τ' βρέξ' ἂς κατιβάσ'.] — Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα [κατιβάσῃ.]).

Βλ. ἀρ 41. 42, πρβλ. ἀρ. 15. 40. Ἐννοεῖται ἂς κατεβάσῃ τὸ ποτάμι, τὸ ῥεῦμα τοῦ χειμάρου ἔστω ἰσχυρὸν κατὰ λόγον τοῦ καταπεσόντος ὄμβρου. Ἐπὶ τῶν ἀδιαφορούντων πρὸς τὰ ἐπακολουθήματα πράξεως, ἣν ἀμετακλήτως ἀπεφάσισαν νὰ ἐκτελέσωσιν· καὶ καθόλου ἐπὶ τῶν μὴ ἐπιχειρούντων ν' ἀποτρέψωσι προβλεπόμενα κακά, ἀλλὰ μετὰ καρτερίας ἐκδεχομένων τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν.

40. Ὅ τι βρέξῃ, κι' ὅ τι χιονίσῃ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὁμοία πρὸς τὴν ἀνωτέρω. Βλ. καὶ ἀρ. 15.

41. Ὅ τι ἔβρεξε κατέβασε.

(Βλ. Κατζιούλ. 1770. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 519 [κατέβηκε.] — Κ. α', 42 [ὁμ.] — Κ. 6', 35 [κατέβη.] — Νθ. 103, 675 [ὁμ.] — Μα. 34. — Β¹. 94, 220 [κατέβη.] — Β. 238, 895. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου ["Ο τ' ἔβριξ' κατέβασιν.] — Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 39. Ἐπῆλθεν ὅ τι κατ' ἀνάγκην ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ.

42. Ὅ τι ἔβρεξε κατέβασε καὶ ὅ τι βρῆκε πῆρε.

(Μισενικόλα Καρδίτσης παρ' Ἀν. Λαδιᾶ).

Βλ. ἀρ. 39. Συμπλήρωσις τῆς μεταφορᾶς· τὸ ῥεῦμα κατελθὸν συμπαρέσυρε πᾶν τὸ προστυχόν.

43. Οὔτε βοριᾶς μὲ φύσησε,
οὔτε βρέχτης μ' ἔβρεξε.

(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Πρβλ. ἀρ. 30. Βρέχτης, ὁ ἐν Πελοποννήσῳ ῥέχτης ἢ ῥεύτης (ῥέω), ἐν Θεσσαλίᾳ δὲ σταλαμίδα (εὔχρηστον εἰς τὸν πληθ. οἱ σταλαμίδαις)

λέγεται τὸ ἀπὸ τῶς κεραμίδων τῆς στέγης καταρρέον ὄμβριον ὕδωρ, καὶ ἡ ὅλη ὑδρορρόα. Ἐν Μεγίστῃ λέγεται χολέτρα ἡ ὑδρορρόα, διατηρηθέντος τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος χολέδρα ἢ χολέρα (βλ. Ἡσύχιον λ. χολέρα καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ M. Schmidt αὐτ. ἀναφερομένους συγγραφεῖς. — Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι οὐδὲν ὑπέστη κακὸν ὁ λέγων. Ὁμοίως εἶπε κυριολεκτῶν ὁ Πολύβιος (ΙϹ΄, 12, 3): «τὸ τῆς Κινδυάδος Ἀρτέμιδος ἄγαλμα, καίπερ ὂν ὑπαίθριον, οὔτε νίφεται τὸ παράπαν οὔτε βρέχεται».

43α. Ὁ ψαρᾶς, ἂν δὲν βρέξῃ τὸν κῶλό του, δὲν τρώει ψάρι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 1.

44. Πᾶρε τὰ βρεμένα σου.
(Κοινοτάτη).

Πρβλ. βλέπω 36. Φράσις ἀπειλητικὴ πρὸς ἀποπομπήν τινος.

45. Πέντε μέραις βρέσ'ει Θιός, τσ' ἔξι τὸ σκατόσπιτο.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ΄, 322, 381).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

46. Πέντε μέραις βρέχει ὁ Θεός,
δέκα τὰ παλιόσπιτα.

(Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [Π. ἡμέραις βρέχ' ὁ Θός, ἔξι τὸ παλιόσπιτο.] — Γορτυνίας).

Βλ. ἀρ. 33. 45. 59. Οἱ ἐν σαθρᾷ οἰκίᾳ οἰκοῦντες βρέχονται καὶ μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς βροχῆς, διαρρεούσης τῆς στέγης.

47. Πέρα βρέχει.

(Βλ. Κατζιούλ. 41, 2. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 3. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1836. — Β. 252, 78. — Τραπεζοῦντος. Κρώμνης. Ἀστ. Πόντ. 313, 260 [Πέραν βρέσ'.] — Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου [βρέσ'ει.]).

Βλ. ἀρ. 4. 51. 52, πρβλ. 17α. 47α. 48. 53, ἀλλοῦ 3. Ἐπὶ τῶν ἀπροσεκτούντων ἢ προσποιουμένων ἄγνοιαν ἢ ἀδιαφορίαν, ὡσεὶ ἐπρόκειτο περὶ πράγματος ἀναξίου λόγου, οἷον ἡ ἐν μακρινῷ τινι τόπῳ βροχή.

47α. Πέρα βρέχει, ἀλλοῦ χειμάζει.

(Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

48. Πέρα βρέχεῒ τσὶ 'ς τ' 'Αϊβαλὶ βρουτᾷ.

(Μυτιλήνης Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 47. 53 Ὁμοία ἡ **Γερμαν.** Es ist mir eben, als wanns zu Rom donnerte = τὸ ἴδιο μοῦ εἶναι, σὰν νὰ βροντᾷ 'ς τὴ Ῥώμη (W. III, 1720, 106).

49. Σὰ βρεμένη γάτα.

(Κοινή. — Κ. Δαπόντε Ἱστορ. κατάλογος ἐν Σάθᾳ ΜΒ. τ. Γ' σ. 159 [Γάτα βρεμένη, ὡς λέγει ὁ λόγος, ἔγινεν, ἔχασε καὶ φωνὴν καὶ ὄψιν.] — Μα. 44 [Ὡσὰν γ. β.]).

Βλ. ζεματίζω 2, πρβλ. ἀρ. 23, ζεματίζω 3. Ἤτοι περίφοβος καὶ κατῃσχυμμένος. Οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι ἔλεγον «βρεμένη ἀλεπού». Βλ. Petron 58: vah, bella res est vulpes uda. — Ὅμοιαι παροιμιώδεις φράσεις: **Ῥωμουν.** A fi pisică plouata = σὰ βρεμένη γάτα (Zanne 2340). A fi câne plouat = σὰ βρεμένος σκύλος (αὐτ. 1557). — **Γερμαν.** Wie ein begossener Pudel = σὰν καταβρεμένος σκύλος (W. III, 1418, 26). Wie eine getaufte Maus = σὰ βαφτισμένος ποντικὸς (αὐτ. 547, 316). Es ist eine nasse Katze = εἶναι βρεμένη γάτα, ἐπὶ κακῆς γυναικὸς (W. II, 1205, 835).

50. Σὰ βρέξῃ, ποῦ θὰ πᾶμι;

(Καλλονῆς Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἀγνοῶ πότε γίνεται χρῆσις τῆς παροιμιώδους ταύτης φράσεως.

51. 'Σ τὰ πέρα βρέχει.

(Κ. α', 10 [Εἰς τὸ πέραν] 42 [ὁμ.] — Νε. 36, 226 [ὁμ.] — Β[1]. 109, 32. — Β. 277, 134. — Μυκόνου παρὰ τῆς Κας Ἀργ. Παπαδασιλείου).

Βλ. ἀρ. 47.

52. 'Σ τὴν Πάρο βρέχει.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 47.

53. 'Σ τοὺ Μαδαμάδου βρέχι, τσὶ 'ς τ' 'Αϊβαλὶ βρουδᾷ.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 47. 48, ἀλλοῦ 3. 'Αϊβαλί, τὸ τουρκικὸν ὄνομα τῆς ἑλληνικῆς πόλεως Κυδωνιῶν, κειμένης ἐν τῇ ἀπέναντι τῶν Ἑκατοννήσων χερσονήσῳ, δεξιὰ τῷ εἰσπλέοντι εἰς τὸν 'Αδραμυττηνὸν κόλπον, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἡράκλειαν. Τὸ δὲ Μανδαμάδον, εἶναι πολίχνη τῆς Λέσβου, ἐν τῇ ΒΑ ἄκρᾳ τῆς νήσου, ἐπὶ ὀροπεδίου οὐ μακρὰν τῆς παραλίας, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους τῶν Κυδωνιῶν.

54. Τὸ θέλει τσαὶ τὸ παξιμάδι βρεμένο.

(Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 11.

*55. Τὸν οἴκοθεν βρεχόμενον οὐδὲ Θεὸς οἰκτίρει.

(Βυζαντινή. 'Αποστόλ. 1591. — Κατζιούλ. 70, 11).

Διαρρήδην μαρτυρεῖ ὁ 'Αποστόλης ὅτι «καὶ αὕτη δημώδης», ὅθεν καὶ τὸ μέτρον (πολιτικὸς στίχος) εἶναι πιθανῶς τοῦ δημώδους κειμένου. Σημερινὴ παραλλαγὴ ἐν λ. λυπᾶμαι 4. Ἡ ἔννοια εἶναι σαφής, ὅτι ὁ ἐξ οἰκείας ἀβουλίας πάσχων εἶναι ἀνάξιος συμπαθείας. Ἡ αὐτὴ γνώμη καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ (Φιλοκτήτ. 1318): «ὅσοι δ' ἑκουσίοισιν ἔγκεινται βλάβαις, ὥσπερ σύ, τούτοις οὔτε συγγνώμην ἔχειν δίκαιόν ἐστιν οὔτ' ἐποικτίρειν τινά». Παραπλησία δὲ καὶ ἡ παλαιὰ βενετικὴ παροιμία τῆς Δεκαδέλτου: Chi è al coverto quando piove, l'è ben mato se 'l se move; se 'l se move e che 'l se bagna, l'è ben mato se 'l se lagna = ὅποιος εἶναι φυλαγμένος ὅταν βρέχῃ, πολὺ τρελλὸς εἶναι ἂν κουνηθῇ· ἂν κουνηθῇ καὶ ἂν βραχῇ, πολὺ τρελλὸς εἶναι ἂν παραπονεθῇ (Pasqualigo 310).

Ὁ παλαιὸς Γερμανὸς παροιμιογράφος Agricola ἐν τῇ συλλογῇ τῶν κοινῶν Γερμανικῶν παροιμιῶν κατεχώρισε μικρὸν διασκευάσας καὶ τὴν παρ' 'Αποστόλῃ, ῥητῶς δηλώσας ὅτι εἶναι ἑλληνικὴ παροιμία, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι τόσον καλὴ ἠθέλησε νὰ τὴν καταστήσῃ κοινὸν κτῆμα τῶν Γερμανῶν. Παρὰ τὴν δήλωσιν ὅμως ταύτην, ἐκ τοῦ Agricola καὶ τῶν Χιλιάδων τοῦ Ἐράσμου παραλαμβάνοντες δημοσιεύουσιν ὡς δημώδη γερμανικὴν καὶ ὁλλανδικὴν καὶ ἄλλοι προγενέστεροι συλλογεῖς

καὶ τελευταῖον ὁ W. II, 419, 517. III, 22, 82 καὶ ὁ Harrebomée (Suringar σ. 345—6).

56. Τὸ παξιμάδι εἶναι βρεμένο;

(Μα. 13 [Βρεμένον εἶ. τ. π.;] — Νε. 143, 874 [βρεγμένο;] — Β[1]. 120, 13. — Β. 313, 417. — Μεσσηνίας [Εἶναι βρ. τὸ π.;] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Βρ. εἶ. τὸ παξουμάδι;]).

Βλ. ἀρ. 11.

57. Τόσο ἡ γριὰ μὲ τὸ βρεμένο,
τόσο μὲ τὸ μουσκεμένο.

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 471 [Τ. γρ. — τ. καὶ μὲ τὸ μ.] — Β[1]. 120, 101 [Τόσον γρ. μὲ τὸ βρ. ὡς καὶ μὲ]).

Βλ. ἀρ. 25.

58. Τὸ φτυχισμένο τὸν καιρὸ οὔθε φυσήξῃ βρέχει.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ὅταν ὁ χρόνος εἶναι εὐτυχὴς πᾶς ἄνεμος φέρει βροχήν. Ὡς μετεωρολογικὴ παρατήρησις βεβαίως δὲν εἶναι ἀκριβὴς αὕτη, ἀλλ' εἶναι ἀρκούντως ἐνδεικτικὴ τῆς ἐπικρατούσης δοξασίας, ὅτι τὰ πάντα κανονίζει ἡ ἀπόφασις τῆς μοίρας, καὶ αὐτὰς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς.

59. Τρεῖς ἡμέραις βρέχει ὁ θεὸς
κ' ἕξι τὸ ῥημόσπιτο.

(Ῥόδου. Ἐφ. Φιλ. 1862 σ. 2133 [βρέχ' ὁ θ. καὶ ἕξ] καὶ Βενετ. σ. 91, 71 [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 46.

βρικόλακας[1].

1. Ἐγίνηκε βρικόλακας καὶ τρώγει ἀπ' τὴ γενιά του.
(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 3—7, διάβολος 79. Ἐν αὐτοσχεδίῳ λακωνικῷ μοιρολογίῳ

[1]) Περὶ τῶν εἰς τοὺς βρικόλακας ἀναφερομένων δοξασιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ πραγματεύεται ὁ Bern. Schmidt (Das Volksleben d. Neugriechen 1871 σ. 157—171). Ἔγραψα δὲ καὶ ἐγὼ πρὸ τούτου παῖς ἔτι ὢν ἐκτενῆ ἀλλ' ἀτελῆ διατριβὴν ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Ἰλισσῷ 1870 τ. Β' σ. 401—8. 450—6. τ. Γ' σ. 3—9. Περὶ τοῦ

ὀρφανή τις καταρωμένη ἑαυτήν, διότι ἀπώλεσε τὸν πατέρα ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ, λέγει μεταφορικῶς: «Γενῆκα νας βρικόλακας, | κ' ἔφαγα τὸν

θέματος τούτου πλείστας ἔκτοτε ἔκαμα παρατηρήσεις καὶ ἀφθονωτάτην συνεκόμισα ὕλην, τὴν ὁποίαν ἐλπίζω νὰ ἐπεξεργασθῶ ἔν τινι τῶν ἑπομένων τόμων τῶν ἀνὰ χεῖρας Μελετῶν. Ἀναγκαῖον ὅμως κρίνω νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα τὸ πόρισμα τῶν ἐρευνῶν μου περὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος, διότι βλέπω ἐπικρατήσασαν γνώμην, τὴν ὁποίαν θεωρῶ ἐσφαλμένην. Οἱ πραγματευθέντες δηλ. περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ ὄνομα εἶναι σλαβικόν· ἐκ τοῦ παλαιοσλαβ. *vlkodlak, ὁπόθεν τὰ σλοβεν. volkodlak, vukodlak, τὰ βουλγαρικὰ vrkola'k, vrla'k, φrkula'k, vrakalók, τὸ σερβ. vukodlak, τὸ βοημικὸν vlkodlak, τὰ πολωνικὰ vilkoljak, vilkoljek, τὸ ἀλβανικὸν βουρβολιάκ, τὰ ῥωμουνικὰ vărcolac, valcolac, τὸ τουρκ. βουρκολάκ κτλ. Οἱ κυριώτατοι τῶν ἀσπαζομένων τὴν γνώμην ταύτην εἶναι οἱ ἑξῆς : Leake Travels in Nothern Greece τ. I. σ. 492. Pashley Travels in Creta τ. II. σ. 207. Grimm Deutsche Mythol. 4ης ἐκδ. σ. 916. J. J. Hanush die Wer-wölfe oder vlko-dlaci ἐν Zeitschr. f. d. Mythologie u. Sittenk. τ. 4 σ. 195. W. Mannhardt Ueber Vampyrismns ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ σ. 272. Miklosich die slavischen Elemente im Neugriechischen σ. 13. Etymol. Wörterb. 380. Wachsmuth das alte Griechenl σ. 115. Gaster ἐν Zeitschrift f. roman. Philologie 1880 σ. 585. G. Paris ἐν Romania τ. X. σ. 304. Baist ἐν Romanische Forschungen III, 643. Körting Lateinisch-romanisches Wörterbuch ἀρ. 8827. Matov ἑλληνοβουλγαρικαὶ μελέται. Ἐν Σοφίᾳ 1893 σ. 41 — 2. G. Meyer Etymol. Wörterb. d. Alban. 479. Neugriechische Studien II, 20. Ὁ Bern. Schmidt μάλιστα (ἔνθ. ἀν. σ. 159) ἀδιστάκτως ἀποφαίνεται, ὅτι «ἡ λέξις εἶναι ἀναντιρρήτως σλαβικῆς καταγωγῆς». Ἀλλ' ἀντιρρήσεις τοὐναντίον ὑπάρχουσι πολλαί, ἡ δὲ παραδοχὴ τῆς σλαβικῆς ἐτυμολογίας ἐγείρει ἀπορήματα δυσεπίλυτα. Ἡ λέξις vlkodlak ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ παλαιοσλαβικοῦ vluku σημαίνοντος λύκον, καὶ ἐκ δευτέρου συνθετικοῦ σημαίνοντος τρίχας, ὅπερ ἀνευρίσκεται ἐν τῷ σερβικῷ dlaka καὶ τῷ παλαιοβοημικῷ tlak (Hanush ἔνθ. ἀν. σ. 194 - 5). Ἐπειδὴ δ' αἱ σημασίαι αὗται δὲν ἔχουσιν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ βρικόλακα, πιθανώτατον εἶναι ὅτι μετεπλάσθη ἡ λέξις κατὰ παρετυμολογίαν ἀκαταλήπτου ξένης λέξεως, αὕτη δ' ἦτο ἴσως ἡ ἑλληνική. Δεύτερον ὅτι ἔκθεσις τῶν περὶ βρικολάκων προλήψεων περιέχεται ἐν ἑλληνικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις, τῷ Ἰωάννῃ τῷ Νηστευτῇ καὶ τῷ Νομοκάνονι, ἅτινα εὐθὺς μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ χριστιανισμοῦ μετεφράσθησαν εἰς τὰς σλαβικὰς γλώσσας. Οἱ σλαβικοὶ δὲ λαοὶ παραλαβόντες ἐκ τούτων τὸ ὄνομα καὶ παρετυμολογήσαντες, προσήρμοσαν εἰς φανταστικὰ ὄντα τῶν οἰκείων αὐτοῖς δοξασιῶν διάφορα καὶ οὐδὲν ἔχοντα κοινὸν πρὸς ἄλληλα. Οὕτως ἐν παλαιῷ σερβικῷ Νομοκάνονι τοῦ 1262 παρεντίθεται τὸ ἑξῆς σχόλιον : «Τοὺς νεφοδιώκτας καλοῦσι vlkodlaci. Καὶ ὅταν ἡ σελήνη ἢ ὁ ἥλιος σκοτίζωνται συνειθίζουν νὰ λέγωσιν: οἱ vlkodlaci ἔφαγαν τὸ φεγγάρι ἢ τὸν ἥλιον» (Jericek Geschichte der Bulgaren σ. 105 — 6). Παρὰ τοῖς Οὐκρανοῖς ὁ vilkolak εἶναι τέρας πτερωτὸν ἐπιχειροῦν νὰ καταβροχθίσῃ τὸν ἥλιον καὶ προξενοῦν τὰς ἐκλείψεις (RTP. X. σ. 422)· οἱ αὐτοὶ δὲ πρὸς δήλωσιν τῶν νεκρῶν τῶν ἐξερχομένων τῶν τάφων καὶ βλαπτόντων τοὺς ζωντανοὺς ἔχουσιν ἄλλο ὄνομα, upior (αὐτ. 224). Καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμούνοις ἐνίοτε ταυτίζεται ὁ varcolak πρὸς τὸν δράκοντα τὸν καταβροχθίζοντα τὴν σελήνην καὶ παράγοντα τὰς ἐκλείψεις (Alexandri les Doinas 1855 σ. 29). Παρὰ τοῖς Βοημοῖς οἱ vlkodlaci εἶναι λυ-

ἀφέντη μου» (Χρυσαλλὶς τ. Γ' σ. 656). — Ἡ παροιμία λέγεται μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν προξενούντων ζημίαν ἢ βλάβην εἰς συγγενεῖς ἢ φί-

κάνθρωποι ἢ ἀγριάνθρωποι ὑλόβιοι (Grohmann Sagen aus Böhmen σ. 119 — 120). Παρὰ πολλοῖς σλαβικοῖς λαοῖς εἶναι λυκάνθρωποι. Παρὰ δὲ τοῖς Σέρβοις καλοῦνται οὕτω καὶ οἱ κακοποιοῦντες τοὺς ζῶντας νεκροὶ (Hanush ἔνθ. ἀν. σ. 198. 200). Ὅθεν παρὰ τοῖς Σλάβοις τὸ αὐτὸ ὄνομα σημαίνει διάφορα πράγματα, ἐλλείπει δ' ἡ ἑνότης, ἣν ἀνευρίσκομεν ἐν ταῖς δοξασίαις τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ· ἀπίθανον δ' εἶναι ὅτι παραλαβόντες οἱ Ἕλληνες ὄνομα πολυσήμαντον παρὰ τῶν Σλάβων περιώρισαν τὴν σημασίαν αὐτοῦ.

Διότι οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ὁ βρικόλακας ἐν τῇ ἑλληνικῇ εἰμὴ μόνον τὸν ἐξερχόμενον νύκτωρ τοῦ τάφου νεκρόν. Πᾶσαι δ' αἱ περὶ τούτου δοξασίαι, ὡς ἐλπίζω ὅτι θὰ καταδείξω ὅταν θὰ ἐξετάσω τὰς περὶ τῆς ψυχῆς ἰδέας τοῦ λαοῦ, εἶναι ἀπηχήσεις τῶν παλαιῶν ἑλληνικῶν δεισιδαιμονιῶν περὶ τῶν ἡρώων καὶ τῶν ἀώρων, καὶ τῶν προστροπαίων τῶν θανόντων, καὶ τοῦ Νεκυδαίμονος καὶ τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων καὶ τοῦ Ἀλάστορος καὶ τῶν τοιούτων. Ὅθεν νομίζω, ὅτι δεισιδαιμονία βάρβαρος μὲν καὶ μωρά, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀκραιφνῶς ἑλληνική, ἑλληνικὸν ἔχει καὶ τὸ ὄνομα· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐν χρήσει ὀνόματα (οἷον καταχανᾶς, λάμπασμα, φάντακας, ἀνεκαθούμενος, σαρκωμένος, κατσικᾶς κτλ.) εἶναι ἀναντιρρήτως ἑλληνικά, τοιοῦτο δὲ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι εἶναι καὶ τὸ συνηθέστατον τοῦ βρικόλακα, ἀκολουθοῦντες τὴν ὑπὸ τοῦ Κοραῆ προταθεῖσαν ἐτυμολογίαν. Οὗτος ἐν σημειώσεσιν εἰς Ἡλιόδωρ. τ. Β' σ. 5. 199 καὶ ἐν Ἀτάκτ. τ. Β' σ. 84. Ε' σ. 31 εἰκάζει ὅτι οἱ δύο πρωτότυποι τύποι τοῦ δημώδους ὀνόματος, βορβόλακας καὶ βρικόλακας, παράγονται ἐκ δύο ἀρχαίων ταυτοσήμων λέξεων, τοῦ μορμολύκη καὶ τοῦ βρίκελος. Πολλοὶ δὲ λόγοι πείθουσιν ἡμᾶς, ὅτι ἡ τοῦ Κοραῆ εἰκασία εἶναι ἡ πιθανωτάτη πασῶν. Κανονικῆ εἶναι ἡ παραγωγὴ τοῦ Βορβόλακας ἐκ τοῦ Μορμολ-ύκ-η (πρβλ. Curtius Grundzüge d. Griech. Etymol.[4] σ. 524, οὐχὶ Μορμο-λύκ-η, ὡς δέχεται ὁ Tümpel ἐν Roscher Lex d. Mythol. II σ. 3214 καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸ αὐτοῦ)· ἡ μετάπτωσις τοῦ *μ* εἰς *β* εἶναι συνήθης καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ, ὡς καὶ ὁ Κοραῆς ἤδη παρετήρησεν (Βλ. καὶ Morosi ἐν Archivio glottol. ital. τ. IV σ. 23. 24. Foy Lautsystem σ. 22 — 23). Ἐσχηματίσθη δ' ἐκ τοῦ μορμολ-ύκη τὸ βορβόλακας προσθήκῃ τῆς μεγεθυντικῆς καταλήξεως -ακας (ὡς ἐν τοῖς Νικόλακας, Μανιάτακας, Γιάννακας, μεθύστακας, κατεβάθρακας=καταβόθρα κτλ.), ἥτις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία -αξ, οἷον ἐν τοῖς πλούταξ, νέαξ (βλ. Lobeck Pathol. 447). Τοῦ δὲ βρίκελος πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τύπον *βρίκολος, κατὰ τὴν οὐχὶ ἀσυνήθη ἐναλλαγὴν τοῦ *ε* καὶ *ο*, ὡς ἐν τοῖς ὀβελός — ὀβολός, Τριπτόλεμος — Τριπτόλομος κτλ. (G. Meyer Grammatik[2] § 25. 26 Kretschmer ἐν Zts. f. vergl. Sprachf. τ. 29 σ. 411 κέ.) καὶ ἐν πολλαῖς λέξεσι τῆς δημώδους οἷον ὄξω—ἔξω, βολόνι—βελόνι κλπ. (Foy Lautsystem σ. 102 κέ. Dieterich Untersuchungen σ. 274—5). Ὅθεν προσθήκῃ τῆς αὐτῆς καταλήξεως -ακας εἰς τὸν τύπον τοῦτον ἀπετελέσθη τὸ βρικόλακας.

Τὸ Μορμολύκη καὶ τὸ βρίκελος εἶναι, ὡς εἴπομεν ἤδη, ταὐτόσημα. Ἡ Μορμολύκη, κατὰ τὸν Σώφρονα, ἐλέγετο τιθήνη τοῦ Ἀχέροντος (βλ. Tümpel ἔνθ. ἀν.). τὸ δὲ ὑποκοριστικὸν ὄνομα ταύτης Μορμὼ ἐσήμαινε, κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους (Εἰρ. 474), καὶ ἁπλῶς τὸ ἐκφόβητρον· ἐντεῦθεν καὶ τὰ μορμολύκεια, «τὰ προσωπεῖα τὰ αἰσχρὰ» τὰ προξενοῦντα φόβον εἰς τοὺς παῖδας, κατὰ Πλάτωνα (Φαίδ. σ. 77e). Ἡ μορμολύκη σημαίνει ἐπίσης τὸ φόβητρον (Στραβ. Α' σ. 19) ὡς καὶ τὸ μορμολύκειον, οὗ συχνὴ

λους· ἀναφέρεται δ' εἰς τὴν δημώδη δοξασίαν, καθ' ἣν οἱ βρικόλακες πρωτίστως κακουργοῦσιν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ καὶ τοὺς οἰκείους αὐτῶν κατατρύχουσιν.

Τῆς δοξασίας ταύτης ἐπαρκὲς μαρτύριον εἶναι καὶ μόνη ἡ προκειμένη παροιμία καὶ αἱ παραλλαγαὶ αὐτῆς. Ἀνευρίσκομεν δὲ ταύτην καὶ ἀλλαχοῦ καὶ παρὰ λαοῖς τῶν κατὰ φύσιν, οἷον τοῖς Νεοζηλανδοῖς, οἵτινες πιστεύουσιν ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν εἶναι δυσμενεῖς μάλιστα πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ φιλτάτους (Taylor New Zealand σ. 104

χρῆσις γίνεται παρὰ τῷ Λουκιανῷ πρὸς δήλωσιν αἰσχρῶν τὴν ὄψιν καὶ ἀπεχθῶν γυναίων. Βρίκελοι δ' ἦσαν ὅ τι καὶ τὰ μορμολύκεια, ἤτοι προσωπεῖα (βλ. Ἡσύχ. λ. Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. Α. σ. 1395, 50. Ἐτυμ. Μ. λ. καὶ ἐν Miller Mélanges de litt. σ. 77) καὶ πρόσωπα βαρβαρικά, ὡς προσθέτει τὸ Μέγα Ἐτυμολογικόν. Ἡ λέξις εἶναι δυσετυμολόγητος. Ὁ S. Krauss διὰ μακρῶν πραγματευόμενος περὶ ταύτης ἐν Byz. Zeitschrift τ. II σ. 499 κέ. ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει σημιτικὴν τὴν ἀρχήν, προσπαθῶν νὰ ἐξηγήσῃ αὐτὴν ἐκ τῆς ἑβραϊκῆς καὶ τῆς συριακῆς. Ἀλλ' ἡ ἐτυμολογία, ἣν προτείνει φαίνεται βεβιασμένη Ἡ λ. μοὶ φαίνεται κοινὴν ἔχουσα πιθανώτατα τὴν καταγωγὴν μετ' ἄλλων τινῶν ἑλληνικῶν λέξεων, διασωθεισῶν ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου· «βρικός, ἄφωνος, νεκρός»· «βροῦνος· ἐνεός ἢ μαινόμενος» ὅπου ὁ Kaibel (CGF. I. 201, 31) γράφει βροῦκος· «μύρκος· ὁ καθόλου μὴ δυνάμενος λαλεῖν. Συρακούσιοι· ἐνεός ἄφωνος»· «μυρικᾶς, ἄφωνος»· «βροκός· μωρός»· «βρόκων· ἀμαθής, ἀπαίδευτος».

Οἱ ποικίλοι ἰδιωματικοὶ τύποι τοῦ ὀνόματος φαίνονται προελθόντες ἐκ τῶν δύο εἰρημένων, εἴτε ἐκ διαφόρου προφορᾶς, εἴτε ἐκ συμφυρμοῦ τῶν δύο τύπων, εἴτε καὶ ἐκ συνεκδρομῆς κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς ἄλλας συνηθεστέρας λέξεις. Ἐκ μὲν τοῦ βρικόλακας προέκυψεν ἀμέσως ὁ τύπος βιρκόλακας, καὶ ἐκ τοῦ βορβόλακας ὁ βουρβόλακας, ἐκ συνεκδρομῆς δὲ πρὸς τὸ βούρβουλας (Κύπρου: Σ. τ. Β' σ. 495), καὶ βουρβουλακιάζω (Κυθήρων: Πανδώρ. τ. ΙΒ', σ. 451) οἱ τύποι βουρβούλακας, βαρβούλακας, ἴσως δὲ καὶ τὸ βαρβάλακας· ἐκ συμφυρμοῦ τοῦ βορβόλακας καὶ τοῦ βρικόλακας, τὰ βροκόλακας καὶ βρουκόλακας· ἐκ συνεκδρομῆς πρὸς τὸ βούρδουλας (μάστιξ) τὸ βουρδούλακας. Οἱ δὲ τύποι βουρκόλακας καὶ βουλκόλακας ἐμφαίνουσιν ἐπήρειαν τῶν λέξεων βοῦλκος ἢ βοῦρκος ἢ βουρκολέα (βουρκολέα ἀντὶ τοῦ βοῦρκος ἐν Πουλολόγῳ στ. 449 σ. 192 Wagner· τὸ δὲ βοῦλκος ἐναλλάσσεται πρὸς τὸ βοῦρκος ἐν τῷ αὐτῷ ποιήματι, καὶ ἐν τῷ Φλωρίῳ καὶ Πλατζιαφλ. στ. 1347 σ. 304 καὶ στ. 1689 σ. 317 Μαυροφρ.). Εὔλογον δ' εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν καὶ παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκ παρετυμολογίας ἀπὸ τοῦ βοῦρκος καὶ λάκκος, ἀφοῦ ἡ τοιαύτη ἐτυμολογία πρώτη καὶ προχειρότατα ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἀλλατίου καὶ ὕστερον πλεῖστοι παρεδέχθησαν αὐτὴν (Βλ. Allatii de quorundam Graec. opinat. σ. 142. Ducange λ. Tournefort voyage du Levant 1717 τ. I. σ 131. Pouqueville Voyage τ. IV σ. 117. Αἰγιναία 1831 σ. 82. Ἀθήναιον Ζ σ. 180). Ἂν δ' ἤθελε φανῇ εἴς τινα παράδοξος καὶ δυσεξήγητος ἡ τοσαύτη τῶν τύπων τῆς αὐτῆς λέξεως ποικιλία, παρατηροῦμεν ὅτι ἐν Γορτυνίᾳ ὁ βουκόλος λέγεται βουρκόλος καὶ βρουκόλος καὶ βρικόλος, καὶ τὸ βουκόλιον βουρκολειὸ βρουκολειὸ καὶ βρικολειό.

παρὰ Edw. Tylor Primitive Culture κεφ. 14 τ. II σ. 145 τῆς γαλλ. μεταφράσεως, σ. 111 τῆς γερμανικῆς). Ὁ δὲ λόγος τῆς τοιαύτης δοξασίας εἶναι εὐνόητος· οἱ νεκροὶ ὑποτίθεται ὅτι ἐξερχόμενοι τοῦ τάφου ἀγαπῶσι νὰ συχνάζωσιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν κατοικίαν, καὶ ὅτι ὀργίζονται καὶ τιμωροῦσι τοὺς ὀφείλοντας νὰ τελῶσιν αὐτοῖς τὰ νόμιμα, ἤτοι τοὺς συγγενεῖς, ἂν παραβῶσι τὸ καθῆκον αὐτῶν τοῦτο. Ἡ τοιαύτη δοξασία περὶ τῆς μήνιος τῶν τετελευτηκότων ἦτο βαθέως ἐρριζωμένη καὶ εἰς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τὴν συνείδησιν. (Βλ. Rohde Psyche σ. 240 κέ.)· καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι ἐπίστευον ὅτι οἱ Manes πολλαχῶς ἐτιμώρουν τοὺς συγγενεῖς, ἂν μὴ ἐπεμελοῦντο τῆς τελέσεως τῶν νομίμων (βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Roscher Lexikon d. Mythol II, σ. 247, 63. 2321, 39) Καὶ κατὰ τὰς δοξασίας τῶν Αἰγυπτίων, οἱ νεκροὶ ὠργίζοντο ἂν οἱ οἰκεῖοι ἐλησμόνουν αὐτούς, καὶ διὰ παντὸς τρόπου ὑπεμίμνησκον τὴν ὕπαρξίν των, εἰσχωροῦντες εἰς τὰς οἰκίας ἢ εἰσδύοντες εἰς τὰ σώματα αὐτῶν, ἐμβάλλοντες εἰς αὐτοὺς μανίαν ἢ νόσους, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκμυζάνοντες τὸ αἷμά των (Maspero Histoire ancienne des peuples d'Orient τ. I.σ. 114) Ὁμοία δ' εἶναι καὶ ἡ δοξασία τῶν σημερινῶν κατοίκων τοῦ Βελγικοῦ Λουξεμβούργου, οἵτινες πιστεύουσιν, ὅτι ἂν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Πάντων, τὴν εἰς θεραπείαν τῶν νεκρῶν ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἀφωσιωμένην, δὲν ἐκπληρώσωσιν οἱ προσήκοντες τὰ πρὸς τὸν νεκρὸν συγγενῆ ὀφειλόμενα καὶ δὲν στολίσωσι τὸν τάφον του, οὗτος θὰ βασανίζῃ αὐτοὺς καθ' ὅλον τὸ ἔτος. (La Tradition 1895 σ. 32. Περὶ ὁμοίων ἰδεῶν τῶν κατὰ φύσιν λαῶν βλ L. Marillier ἐν Revue de l'hist. des religions 1898 τ. 37 σ. 360 κέ.)

Ἀντίστοιχος τῆς παροιμίας ταύτης εἶναι ἡ ἀρχαία: «Ἀφ' ἑστίας ἄρχεσθαι» (Ζηνόβ. 40. App. prov. 43. Γρηγ. Κύπρ Λ. 63. Μακάρ· 167. Ἀποστόλ. 361. Κῶδ. Βοδλ. 68. Κῶδ. Βατικ. Κρ. 131. Σχολ. Πλατ. Εὐθύφρ. σ. 3 Α. Σχολ. Ἀριστοφ. Σφ. 846. Συναγωγὴν τῶν χωρίων τῶν ἀρχαίων ἐν οἷς μνεία γίνεται τῆς παροιμίας βλ. παρὰ Schneidewin ἐν CPG I σ. 14. FCG. II σ 251, 17. Preuner Hestia-Vesta σ. 16-23· εἰς ταῦτα πρόσθες Μιχ Ἀκομινάτ. τ. Β' σ 56, 10 Λάμπρου). Ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς χρήσεως τῆς παροιμίας παρ' Ἀριστοφάνει καὶ Πλάτωνι καὶ πολλοῖς τῶν μετ' αὐτοὺς συγγραφέων,

ὀρθῶς ἔχει ἡ τῶν παροιμιογράφων ἑρμηνεία, ὅτι ἐλέγετο αὕτη «ἐπὶ τῶν ἐν δυνάμει γενομένων καὶ πρώτους ἀδικούντων τοὺς οἰκείους»· δυσκόλως δὲ πείθουσιν ὅσα κατὰ τῆς ἑρμηνείας ταύτης ἀντιτάσσει ὁ Preuner (ἔνθ. ἀν.) διὰ μακρῶν διαλαμβάνων περὶ τῆς παροιμίας. Ὅθεν ἡ χρῆσις ἦτο ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς προκειμένης δημώδους.

2. Εἶν' ἕνας βρικόλακας.

(Κοινή. — Κεφαλληνίας. Νεα. τ. II σ. 183 [Εἶ. γέρο βουρκόλακας.]).

Εἶναι δηλ. ἄγρυπνος καὶ νυκτοπλάνητος, ὁμοιάζων κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν βρικόλακα, τὸν νύκτωρ ἐπιφοιτῶντα εἰς τὴν γῆν.

3. Ὁ βρικόλακας ἀπὸ ποιὸν τρώει; Ἀπὸ τὸ σόϊ του.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἀρ. 1.

4. Ὁ βρικόλακας ἀπὸ τὴ γενιά του τρώγει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 818 — Β. 179, 38 [βουρκόλακας] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 180, 19 [Ὁ βουρκόλακας ἀπὸ τὸ σόϊ του τρώει.] — Καρπάθου. ΖΑ. 358, 315 [Ὁ βουρκόλακας τὴ γ. του τρώει.]).

Βλ. ἀρ. 1.

5. Ὁ βρικόλακας, ὄντας βρικολακιάζῃ, πρῶτ' ἀρχίζει νὰ τρώγῃ ἀπ' τὴ γενιά του.

(Β. 179, 40 [βουρκόλακας ὅ. βουρκολακιάζῃ τρ. τὰ γένεια του.] — Λιβαρτζίου Καλαβρύτων παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου [βρουκόλακας ὅ. βρουκολακιάζῃ]).

Βλ. ἀρ. 1. Ὁ Schmidt (Volksl. d. Neugr. σ. 164, 4) εἰκάζει ὅτι ἡ παρὰ Βενιζέλῳ γραφὴ «τὰ γένεια του» ἔχει μεταφορικὴν ἔννοιαν· ἀλλὰ παραλλαγὴ τοιαύτη εἶναι ἀνήκουστος, προῆλθε δὲ προδήλως ἡ γραφὴ ἐκείνη ἐκ γραφικοῦ ἢ τυπογραφικοῦ πταίσματος ἐκ τῶν συνηθεστάτων παρὰ Βενιζέλῳ.

6. Ὁ βρικόλακας 'ς τὴ γενιά τ' π'λαλεῖ.

(Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. ἀρ. 1. Ἡ χρῆσις τῆς παροιμίας ἐν Κυζίκῳ εἶναι διάφορος τῆς τῶν ἄλλων παραλλαγῶν, διότι λέγεται ἐπὶ τῶν προστρεχόντων πρὸς συγγενεῖς ἵνα ζητήσωσι παρ' αὐτῶν βοήθειαν ἢ ἐπὶ τῶν ὁπωσδήποτε ἀποδεικνυόντων τὴν πρὸς τοὺς συγγενεῖς των ἀγάπην.

7. Ὁ βρικόλακας τὴ σειριά του κυνηγάει.

(Μα. 28 [Ὁ βουρκόλακας τὴν σειράν του κ.] — Β. 179, 39 [βουρκόλακας]. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου. — Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 1

βρίσκω

1. Ἀγᾶν ἐζητούσαμε,
καὶ γιουμπρουκτσὴ εὑρήκαμε.

(Ἠπείρου. Δωδώνη 156).

Βλ. ἀρ. 126. Γιουμπρουκτσὴς ὁ τελώνης, γιουμπροῦκι τὸ τελωνεῖον· αἱ λέξεις, κοιναὶ οὖσαι καὶ εἰς τῶν ἄλλων λαῶν τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου τὰς γλώσσας (ἄγνωστοι δ' ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι), ἐλήφθησαν ἀμέσως ἐκ τῶν τουρκικῶν γκιουμριοὺκ καὶ γκιουμριουκτσί, αἵτινες πάλιν ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ κουμμέρκι = δασμὸς καὶ τελωνεῖον (ἐκ τοῦ λατ. commercium).

1α. Ἀγάπαε ἡ γριὰ τὸ χορό, κ' εὑρῆκε ἄντρα ταμπουρλῆ.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη[.

Βλ. ἀρ. 3. Ταμπουρλὴς ὁ τυμπανιστής, συνηθέστερον ταμπουρλιέρης· ταμποῦρλο τὸ τύμπανον ἐκ τοῦ βενετ. tamburlo (ἰταλ. tamburo, γαλλ. tambour). Τῆς αὐτῆς ῥίζης εἶναι καὶ ὁ ταμπουρᾶς, ἢ σπανιώτερον τὸ ταμποῦρι, ἔγχορδον ὄργανον, ὅπερ ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς ποιήμασιν ἀναφέρεται ὑπὸ διαφόρους τύπους θαμβοῦρα, ἡ, θαμβοῦριν, τό, θαμποῦριν· ἡ λέξις αὕτη ἐλήφθη ἐκ τοῦ ταὐτοσήμου περσικοῦ tambûr (ἀραβ tonbûr, τουρκ. tambûr)· καὶ ἐν τῇ ῥωμουνικῇ τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει ἡ λ. tambúra (θηλ.) ἢ κατὰ παλαιότερον τύπον tambur.

2. Ἀγάπα ἡ Μάρω τὸ χορό, κ' ηὗρ' ἄντρα μὲ τὴ λύρα,
ξαπέζα καὶ χόρευε, Μάρω ἡ κακομοῖρα.

(Λακεδαίμονος. Παρνασσ. ΙΕ', 471).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

3. Ἀγάπα ἡ Μάρω τὸ χορό,
ηὗρε κι' ἄντρα χορευτή.

(Κοινοτάτη. — Βάρνερ : χορὸς 1 [καὶ ηὗρεν ἄ. ζουρνατσῆ, ἤ, τραγουδιστή.] — Βλ.

Κατζιούλ. 64, 5. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 156 [Ἀγάπαεν—κ' ηὗ. κι' ἄνδρα χορευτήν.] — Κ. α', 38 [Ἀγάπαε τὸν χ.] — Κ. 6', 3 [τὸν χ.—καὶ ἄνδρα λυριστήν.] — Δάρβαρ. 298 [Ἀγάπαε ἡ κόρη τὸν χορὸν κ' εὑρῆκεν ἄνδρα λυριστήν.] — Μα. 9 [Ἀ. ἡ κόρη τὸν χορόν, κ' ηὗρε ἄνδρα λαλητήν.] — Νε. 3 [τὸν χορὸν ηὗ. καὶ ἄνδρα λυριστήν] — Β'. 1, 4 [τὸν χ.- ἤ, λυριστή.] — Ἠπείρου Ἀρ. 6 [κ' ηὗ. κι' ἄνδρα λυριστή.] — Ῥάδος ἐν Ἀθηνᾷ 1 Φεβρ. 1864 [κακίζει τὴν λ. λυριστήν, ὡς ἄγνωστον τοῖς Ἰωαννίταις, οἵτινες λέγουσι σ'ουριστὴς ἢ χορευτής.] — Β. 1, 6 [τὸν χ.—χορευτή· ἤ, λυριστή.] — Βάρνης. Κρ. 30 [Τὸ χορὸ ἀγαποῦσε ἡ κυρὰ κ' ηὗ.] — Κα. 18 [καὶ ἄνδρα] — Λελ. Ἐπιδ. 168 [χ., εὑρῆκε] — Πτζ. 213, 4 [Ἀγάπαγ' ἡ Μ.] — Κόσμος 3 [Μάρω τὸ χ. καὶ ηὗρε ἄνδρα λυριστή.] — Ζακύνθου. Παρνασσ. ΙΕ', 471 [κ' ηὗ. ἄντρα ταμπουρλή.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 319, 199 [Ἐγάπα κόρη τὸχ χορόν, ηὗρε τσ' ἄ. λυριστή.] — Κύμης. Τρίμης σ. 62 [Ἀγαποῦσε ἡ Μ. τὸν χορόν, κ' ηὗ. ἄνδρα βιολιτζή.] — Καρπάθου. ΖΑ. 363, 430 [ἡ κόρη τὸχ χ. κ' ηὗ. καὶ ἄ. λυριστή,] — Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 171 [Ἀγαποῦσε ἡ Μαρὸ τὸν χ. καὶ βρῆκε ἄνδρα ζουρνατζή.] — Ἠπείρου. Ἠπειρώτης σ. 86 [Ἀγάπαε—κ' ηὗ. καὶ ἄ. λυριστήν.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [κι' ἄ. τραγουδιστή.] — Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [ὁμ.] — Πλαγιᾶς παρὰ Λαζάρου [κ' ηὗ. ἄ. σουριστή.] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Ἀγαποῦσι ἡ Μάρου τοὺ χουρό, βρῆκι κι' ἄντραν ζουρναντζήν.] — Κεφαλληνίας παρ Ἠλ. Τσιτσέλη [κ' ηὗρε] καὶ παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ἀ. ἡ κόρη—κ' ηὗρε] — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [λυριστή.] καὶ παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [Ἀ. ἡ Μαρὸ—ἄ. λυριστή.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ἀ. κόρη τοὺ χουρό, τσ' ηὗρι ἄ. λυριστή.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [dὸ χορὸ—κι' ἄdρα λιούρατζη.]).

Βλ. ἀρ. 1α. 2. 23. 48 49α. 138. Ἐπὶ τῶν εὑρισκόντων τὰ πράγματα κατὰ τὴν προσδοκίαν, ἰδίως δ' ἐπὶ φαύλων ἢ μωρῶν συναντώντων ἀξίους αὐτῶν συντρόφους. Ἡ φιλορχήμων νεᾶνις εὗρεν ἄνδρα πληροῦντα τοὺς πόθου- της, πρόθυμον νὰ συνορχῆται αὐτῇ (χορευτή), ἢ νὰ ὑπᾴδῃ ἐν ᾧ αὕτη θὰ χορεύῃ (τραγουδιστή), ἢ νὰ ὑπαυλῇ διά τινος μουσικοῦ ὀργάνου (λαλητὴ) καὶ δὴ αὐλοῦ (σουριστὴ) ἢ λύρας (λυριστή, λιούρατζη) ἢ βιολίου (βιολιτζὴ) ἢ τυμπάνου (ταμπουρλὴ) ἢ ζουρνᾶ (ζουρνατζὴ) ἤτοι ὀξυαύλου (τουρκ. ζουρνά).

4. Ἄλας βρίσκεις 'ς τὴν ἁλυκή, καὶ ξύλα 'ς τὸ λαγκάδι.
(Κόσμος 3).

Πρβλ. ἅλας 2. Ἐπὶ τῶν ὑπολαμβανόντων ὅτι μέγα τι κατώρθωσαν, διότι παρετήρησαν πρᾶγμά τι πάγκοινον καὶ συνηθέστατον.

*5. Ἄλλος εὗρε τὸ λουτρὸν σάβουρρον, καὶ οὐκ εἶχε ποῦ καθῖσαι.

(Βυζαντινή. Ἐκ δύο κωδ. F καὶ I [σάβουρον F. ἤυρεν—σάβουρον καί τό ποῦ καθήσιν οὐκ ἤχεν I. Ἀλλ' ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ καὶ ὁ κῶδιξ οὗτος ἀντὶ καθίσειν ἔχει καθῖσαι.

Τὸ δεύτερον κῶλον ἐν τῷ F ἀποτελεῖ δίμετρον ἰαμβικὸν καταληκτικόν (πολιτικοῦ στίχου ἡμιστίχιον). — Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Ducange λ. σάβουρος σ. 1315 [σαβουρόν]. Krumbacher Sitzungsber, σ. 71, 52. MGS. 101. 124, 78. 201 [1].

Βλ. ἑτέρας δύο βυζαντινὰς παραλλαγὰς ὑπ' ἀρ. 6. 42· σημερινὴν δὲ παραλλαγὴν δὲν εὗρον. Ἤτοι κάποιος εὗρεν ἄδειον[1] τὸ λουτρὸν

[1]) Τὸ ἐπίθετον σάβουρρος, σημαίνει τὸν κενόν· πρβλ. Πτωχοπρόδρ. Α', 129 σ. 42 Legrand: «ὅταν ἐστράφην σάβουρρος ἀπ' ὧδε παρ' ἐλπίδα» ἤτοι ὅταν ἀνέλπιστα ἐγύρισα ἀπὸ δῶ εὔκαιρος, μὲ ἀδειανὰ χέρια, χωρὶς νὰ πάρω τίποτε. Σήμερον εἶναι ἄγνωστον, ἀλλ' ἐν πολλῇ χρήσει τοὐναντίον εἶναι ἡ λ. σαβοῦρρα, σημαίνουσα τὸ ἔρμα τοῦ πλοίου· ἐλήφθη δ' αὕτη ἐκ τῆς ταὐτοσήμου λατ. sabŭrra. σχεδὸν ἀμεταλλάκτου διατηρηθείσης ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις (ἰταλ. sabúrra, savorra, zavorra, σαρδην. saurra, πορτογαλ. saburra, ῥωμουν. sabură κλπ.)· ὅτι δὲ ἐκ τῆς λατινικῆς ἀπ' εὐθείας ἐλήφθη ἡ λέξις καὶ ὄχι ἐκ τῆς ἰταλικῆς, ὡς ἠδύνατο νὰ ὑποτεθῇ, μαρτυρεῖ ἡ χρῆσις αὐτῆς παρὰ συγγραφεῖ τοῦ Ε' αἰῶνος, τῷ Ἀββᾷ Νείλῳ (Ἐπιστ. Δ' 60 τ. 79 σ. 577 Migne). Οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὴν λέξιν ταύτην ἔχει ἡ ὁμώνυμος σαβοῦρα ὡς λέγεται ἐν Κερκύρᾳ (ἐν Μεσσηνίᾳ σαβόρι, τό) ἔμβαμμα πρὸς καρυκείαν τηγανητῶν ἰχθύων παρασκευαζόμενον κυρίως ἐκ σκορόδου ὄξους καὶ δενδρολιβάνου· διότι αὕτη ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἰταλ. savore. Μεταφορικῶς δὲ σημαίνει ἡ λέξις σαβοῦρρα καὶ τἄχρηστα καὶ οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχοντα πράγματα· «αὐτὰ εἶναι σαβοῦρρα» «ἔβγαλα τὴ σαβοῦρρα». Ἡ φράσις «πῆρε σαβούρρα» λεγομένη ἐπὶ πλοίου δηλοῖ τὸ ἕτοιμον εἰς ἀπόπλουν· οὕτω δὲ μεταφορικῶς δύναται νὰ ἐννοηθῇ τὸ ἀκατανόητον χωρίον τοῦ Πτωχοπροδρόμου (Γ', 260 σ. 61 Legrand): «ἀφ' οὗ δὲ δῶ ⟨ὅ⟩τι πάρουσιν σαβοῦρρα τὰ σκουτέλλια, | πάλιν ἐξαναπιάνω την, μαλάσσω καὶ τζιμπῶ την»· ὁ Πτωχοπρόδρομος δηλ. εἶχεν ἀηδιάσῃ, ὡς λέγει, τὰς παλαμύδας, τὸ καθημερινὸν φαγητὸν τῶν καλογήρων. Ὁσάκις ἐκάθητο εἰς τὴν τράπεζαν, βλέπων παρατεθειμένην καὶ πάλιν παλαμύδαν, δὲν ἔτρωγεν αὐτήν, ἀλλὰ «πρὸς τοῦ ἡγουμένου πάντοτε τοὺς μίσσους ἀποβλέπων» ἀνέμενε νὰ περισσεύσῃ τίποτε ἐκ τῶν ὀρεκτικῶν φαγητῶν τῆς τραπέζης ἐκείνου, διὰ νὰ φάγῃ ἀντὶ τῆς παλαμύδος· ἀλλ' ἀφ' οὗ ἔβλεπεν ὅτι ἔπαιρνον σαβοῦρρα τὰ σκουτέλλια, ὅτι ἀπεκομίζοντο δηλ. αἱ παροψίδες, βιαζόμενος ὑπὸ τῆς πείνης ἔτρωγεν ἀνόρεκτα τὴν παλαμύδα.

Ἐκ τοῦ σαβοῦρρα γινεται τὸ ῥῆμα σαβουρρώνω = ἐρματίζω (λατ. saburro), καὶ ξεσαβουρρώνω = ἀφερματίζω (γαλλ. délester), καὶ ὄνομα σαβούρρωμα = ἐρματισμός (lestage). Μεταφορικῶς δὲ σαβουρρώνω σημαίνει γεμίζω τὴν γαστέρα, τρώγω παραπολύ· καὶ φρ. «τὴ σαβούρρωσα» ἐννοεῖται τὴν κοιλιά, ἐπλήρωσα τὴν γαστέρα, «εἶμαι καλὰ σαβουρρωμένος» = ἔχω λάβῃ ἀρκετὴν τροφήν. ὡς καὶ ἐν τῇ λατ. ἐλέγετο saburratus ὁ χορτᾶτος, ἀντὶ τοῦ saturatus. (Πρβλ. καὶ τὴν παροιμίαν ἐν λ. σαβοῦρρα 1). Πῶς ὅμως τὸ ἐπίθετον σάβουρρος προσέλαβε τὴν κατ' ἐπίφασιν ἀντίθετον ἔννοιαν, τὴν τοῦ κενοῦ; Ὁ βυζαντινὸς λεξικογράφος ἐν Bekker Anecd. Gr. σ. 401, 30 γράφει: «Ἀνερμάτιστος ναῦς: κούφη *σάβουρος*, οὐκ ἔχουσα ἔρμα». Ἀλλὰ σάβουρρος τοὐναντίον εἶναι ἡ ἔχουσα ἔρμα, καὶ ὀρθῶς μὲν ἀλλ' ὀξυμώρως ἑρμήνευσεν ὁ λεξικογράφος τὸ ἀνερμάτιστος διὰ τοῦ σάβουρρος, ἀποβλέπων μόνον εἰς τὴν συνήθη σημασίαν τοῦ ἐπιθέτου τούτου. Τὸ σάβουρρος ἐλέγετο ἐν ἀρχῇ ἐπὶ πλοίων ἐχόντων μόνον ἔρμα κατ' ἀντιδιαστολὴν τῶν ἐχόντων φόρτον. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν φόρτωσιν ἀποβάλλεται τὸ ἔρμα, καὶ τὰ μὴ ἔχοντα φόρτον πλοῖα, ἀλλὰ μόνον ἔρμα, λογίζονται κενά, ἐπεκράτησεν ἡ σημασία αὕτη ἐν τῷ σάβουρρος. Ἡ δημώδης διετή-

καὶ δὲν εἶχε ποῦ νὰ καθίσῃ, δὲν εὕρισκε τόπον νὰ οἰκονομηθῇ, ὡς νὰ ἦτο πολὺ πλῆθος ἐν αὐτῷ Θὰ ἐλέγετο πιθανῶς ἐπὶ τῶν προσκρουόντων εἰς ἐμπόδια ἐν ὁμαλῷ τόπῳ, ἐπὶ τῶν φανταζομένων δυσχερῆ τὰ εὐκολώτατα πράγματα ἢ ὑφισταμένων στερήσεις ὅπου ὑπάρχει μεγάλη ἀφθονία.

*6. Ἄλλος ηὗρε τὸ λουτρὸν σάϐουρρον καὶ τὸ ποῦ στρώσειν οὐκ εἶχεν.

(Βυζαντινή. Ἀθ. Δ', 65 τ. Α' σ. 51).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

6α. Ἄμ μ' ηὕρου γελάω,
μ' ἂν δέ, κλέφτω τσαὶ πάω.

(Βούας Καλαϐρίας. Pellegrini σ. 80, 1).

Βλ. βλέπω 13.

7. Ἂν εὕρῃς πόσους σκάρους ἔχω 'ς τὸτ τουρϐᾶ,
νὰ πάρῃς ἐσὺ τοὺς δυὸ κ' ἐγὼ τοὺς τρεῖς.

(Καρπάθου. ΖΑ. 363, 432).

Σκάρος ὁ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων οὕτω καλούμενος ἰχθὺς (scarus creticus Cuv.). Τουρϐᾶς δὲ ἢ ἄλλως ντροϐᾶς ἢ τορϐᾶς ἡ πήρα· ἡ λέξις τουρκικὴ (τορμπᾶ) εἰσαχθεῖσα καὶ εἰς τῶν ἄλλων λαῶν τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου τὰς γλώσσας. — Ἐπὶ ἐρωτήσεων ὑπεμφαινουσῶν σαφῶς τὴν ἀπόκρισιν· ἢ ἐπὶ ἀμβλύνων διαπορούντων περὶ τῶν ἀπλουστάτων. Ὁμοία ἡ **Γερμ.** Rathe, wie viel Eyer hab ich ins Sack; ich will dir all sieben geben: εὑρὲς πόσ' αὐγὰ ἔχω 'ς τὸ σάκκο, θὰ σοῦ δώσω καὶ τὰ ἑφτὰ (W. I, 757,152. III, 1486, 52).

8. Ἄφησ' ἐκεῖνα ποῦ ξέρες, καὶ πιάσ' αὐτὰ ποῦ βρῆκες.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 164 [Ἄφς - ἤξερες, πιάσ' τοῦτα ποῦ εὕρηκες.] — Β. 37, 483. — Βύρ. Γ', 282, 13).

Βλ. νύφη 40. Ὅτι μεταϐαλλομένων τῶν περιστάσεων, ὀφείλομεν νὰ συμμεταϐάλλωμεν καὶ τὴν δίαιταν.

ρησε τὴν σημασίαν ταύτην μόνον ἐν τῇ μεταφορικῇ χρήσει τοῦ σαϐουρρώνω πρὸς δήλωσιν τοῦ παρανόμως ἁρπάζειν καὶ ἐξαφανίζειν πράγματα. «Τὰ σαϐούρρωσε ὅλα» λέγεται ἐπὶ τοῦ ἅρπαγος, τοῦ σφετεριζομένου ἀλλότρια, κινητὰ προπάντων, κτήματα.

9. Ἄψε κερί, νὰ βρῆς τὸ τειαφοκέρι.
(Σύμης. ΚΠ. Η', 485,78).

Βλ. βλέπω 20, ἥλιος 3. Ἐπὶ τῶν προτασσόντων τοῦ κυρίου ἔργου ἐπουσιώδεις καὶ ἀλυσιτελεῖς ἀσχολίας. Λέγεται δ' ὀξυμώρως· ὅταν ἀνάψῃ τις κηρίον δὲν ἔχει χρείαν πλέον νὰ εὕρῃ τὰ πυρεῖα.

11. Βρὲς τὴ νύφη ἐσύ, κ' ἐγὼ σὲ στεφανώνω.
(Κα. 1029).

Πρῶτον πρέπει νὰ μεριμνῶμεν περὶ τῶν κυριωτάτων στοιχείων οἱαςδήποτε ἐπιχειρήσεως καὶ ἔπειτα περὶ τῶν ὅλως ἐπουσιωδῶν· ὅταν πρόκειται νὰ νυμφευθῇ τις, πρωτίστως πρέπει νὰ εὕρῃ τὴν νύμφην, κουμπάρον δ' εὐκολώτατα εὑρίσκει ὕστερον.

12. Βρῆκε ἡ νύφη μας τὸ σάρωμα ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα.
(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου)

Βλ. ἀρ. 56.

13. Βρῆκε κεῖνο ποῦ δὲ γύρευε.
(Κοινή).

Πρβλ. ἀρ. 126. Ἐπὶ τῶν εἰς ἀπροσδόκητα κακὰ περιπιπτόντων. Παρὰ τῷ Ἐρωτοκρίτῳ (Β', 712, πρβλ. 859): «Ηὕρηκε τὸ δὲν ἤθελεν.» Εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία: «Εὕρηκα ὃ οὐκ ἐζήτουν» (Διογενιαν. 390, Ἀποστόλ. 713), ἥτις ἀναφέρεται εἰς μῦθον, περισωθέντα παρ' Ἱεροκλ. καὶ Φιλαγρ. 145 σ. 296 Boissonade: «Εὐτράπελος κάπηλος εὑρὼν ταξεώτην ἐπὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, εἶπεν· Ηὕρον ὃ οὐκ ἐζήτουν». Παραπλησία ἡ **Ῥωμουν.** Pe unde nu 'l catsi, pe-acolo îl găsescĭ=ὅπου δὲν τὸν ζητᾷς, ἐκεῖ τὸν εὑρίσκεις (Zanne 5030).

14. Βρῆκε ντουβάρι.
(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 102).

Εὗρε πρὸ αὐτοῦ τοῖχον, ἤτοι ἀνυπέρβλητον ἐμπόδιον.

14α. Βρῆκε τὸ καρφὶ τὴν τάβλα.
(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Βλ. ἀρ. 87. Εὗρε τὸν ὅμοιόν του.

15. Γάλια γάλια θὰ τὸ βρῇ ἡ στραβὴ τἀρνί της.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου. — Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [Ἔννοια σου! Θὰν τὸ βρῇ]).

Βλ. ἀρ. 85.

16. Γιὰ τ' ἀτὲν τὴν Ἑλενίτσαν,
γιὰ τ' ἀτὲν ἄντρας 'κ εὑρέθεν,
καὶ καρσὰν 'κ ἐπελεκέθεν.

(Κερασοῦντος Πόντου παρ' Ι. Βαλαβάνη).

Καρσὰν ξύλινος κάδος. Δι' αὐτὴν τὴν Ἑλ., δι' αὐτὴν ἄντρας δὲν εὑρέθη καὶ καδὶ δὲν ἐπελεκήθη. Ἐπὶ τῶν ἐν πᾶσιν ἀτυχούντων.

17. Δέκα τὰ λέμε, κ' ἕνα τὰ βρίσκομε.

(Βερ. 70, 8 [κ' ἐννιὰ] — Β. 53, 16 [τὰ βρίσκουμε.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [λένε κ' ἐννιὰ τὰ βρίσκουνε.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [λέμι τσ' ἕνα τὰ βρίσκουμι.]).

Πρβλ. τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ τῶν σφαλερῶς ὑπολογιζόντων τοὺς πόρους, τοὺς ὁποίους διαθέτουσι, καὶ ἐπὶ τῶν σκοπίμως ἢ ἐξ ἀγνοίας ὑπερτιμώντων τὰς δυνάμεις των.

18. Δέκα τά χει, κ' ἐννιὰ τὰ βρίσκει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 232. — Β. 53, 17).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Ἐπὶ τῶν σφαλλομένων εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐξεύρεσιν τοῦ ἀριθμοῦ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων ἢ ζώων, διότι ἐξ ἀλλοφροσύνης δὲν συναριθμοῦσι καὶ τὸν ἑαυτόν των, ἢ τὸ πρᾶγμα ὅπερ κρατοῦσιν ἀνὰ χεῖρας, ἢ τὸ ζῶον οὗ ἐπιβαίνουσιν. Ὁ μῦθος περὶ ὀνηλάτου (συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὸν Ναστραδὶν-χότζαν), ὅστις ἔχων δέκα ὄνους, ἀριθμῶν τούτους ὑπελάμβανεν ὅτι ἀπώλεσε τὸν ἕνα, διότι δὲν συνηρίθμει καὶ ἐκεῖνον οὗ ἐπέβαινεν. Σικελικὴν παραλλαγὴν τοῦ αὐτοῦ μύθου ἀναγράφει ὁ Pitrè IV, 362, ἑτέραν δὲ Ἀλβανικὴν ὁ Κουλουριώτης σ. 134, ἐν ᾗ προστίθεται ὅτι ἡ γυναῖκα τοῦ ἀγοράσαντος ἐννέα ὄνους, καὶ εὑρίσκοντος αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀρίθμησιν ὀκτώ, τῷ παρετήρησεν ὅτι αὐτὴ ἀριθμοῦσα τοὺς εὑρίσκει δέκα. — Ὅμοιαι παρ. Ἰταλ. Si' a cavaddu all' asinu, e lu vai circannu? = εἶσαι καβάλλα 'ς τὸ γάιδαρο καὶ πᾶς γυρεύοντάς τον;

(σικελ. Pitrè III, 297). Cercar l' asino ed essere a cavallo = νὰ ζητῇ τὸ γάιδαρο, ἀφοῦ τὸν καβαλλικεύῃ (Volpini 112, 40). Serchè l' aso e essie a caval = ὁμ. (πεδεμ. D. II, 409). Tu fai come colui, che cercava l' asino e vi era sopra = κάνεις σὰν κ' ἐκεῖνον ποῦ γύρευε τὸ γάιδαρο καὶ ἦταν ἀπάνω του (αὐτ.). Fagher que i cuddu qui quircât su boe ruiu qui portât a caddu = κάνουν σὰν κ' ἐκεῖνον ποῦ γύρευε τὸ κόκκινο βόιδι, ποῦ τὸ ἔσερνε (σαρδην. αὐτ.).—**Γαλλ.** Il cherche son âne et il est monté dessus (Leroux I, 142) As d'aguo de l'autré, qu' ero sus son azé, et lou cerquavo = εἶσαι σὰν κ' ἐκεῖνον ποῦ ἦταν ἀπάνω 'ς τὸ γάιδαρό του καὶ τὸν γύρευε (D. II, 409).—**Ῥωμουν.** Shéde pe măgar shi caută magarul = κάθεται 'ς τὸ γάιδαρο καὶ γυρεύει τὸ γάιδαρο (Zanne 2082). —**Ἀγγλ.** Ye' re like the man that sought his horse, and him on its back = εἶστε σὰν τὸν ἄνθρωπο ποῦ γύρευε τἄλογό του καὶ καθόταν 'ς τὴ ῥάχη του (σκωτική, D II, 409).—**Φρεισική.** Hi sjocht am a Sâdel an sat 'arüübh = γυρεύει τὴ σέλλα καὶ κάθεται ἀπάνου (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). Hi sjogt am a Hud an hê-n sallew üüb-t Haad = γυρεύει τὸ καπέλλο καὶ τό χει ς τὸ κεφάλι του (αὐτ.).—**Ὁλλανδ.** Hij slacht den boer die naar zijn' ezel zocht, en hij zat er zelf op = μοιάζει τὸν χωριάτη ποῦ γυρεύει τὸ γάιδαρό του καὶ κάθεται ὁ ἴδιος ἀπάνω (W. I, 877, 617). De man zocht naar het paard, en hij zat er op = ὁ ἄνθρωπος ἐγύρευε τὸ ἄλογο καὶ ἐκαθότουν ἀπάνω (D. II, 409).—**Γερμαν.** Er sucht den Esel und sitzt darauf = γυρεύει τὸ γάιδαρο καὶ κάθεται ἀπάνω (W. I, 877, 617). Er sucht das Pferd und sitzt darauf = γυρεύει τἄλογο καὶ κάθεται ἀπάνω (W. III, 1318, 891. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. I, 1365, 90. D. II, 409).

19. Δὲν εὑρίσκεις μαυρομμάταν,
πᾶρε σκιὰς τὴ τσιμαλομμάταν.
(Καρπάθου. Μαν. 279, 147).

Βλ. ἀρ. 19, ἔχω 51. 137, πρβλ. ἀρ. 109, καλὸς 19. Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ λάβῃ ὡραίαν μελανόφθαλμον γυναῖκα ὀφείλει ν' ἀρκεσθῇ εἰς ἄσχημον λημῶσαν· ὁ ἀδυνατῶν νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ἐπιζητουμένου ἀγα-

θοῦ ἂς ἀρκεσθῇ τοὐλάχιστον εἰς μικρόν τι καὶ ἀσήμαντον ὄφελος. Συνήθως λέγεται εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν μεγάλας μὲν προσδοκίας ἐχόντων, πολλῷ δὲ κατωτέραν τῶν προσδοκιῶν εὑρισκόντων τὴν ἀλήθειαν.

20. Δὲν ηὕρες ἀκόμη τὸν μαλλιαρόκωλό σου.

(Κ α'. 8 [εὕρες] — Κ. 6', 13. - Νε. 24, 167 — Β'. 26, 33. — Βερ. 24, 11. — Β. 55, 54).

Βλ. ἀρ. 84, βλέπω 5α. 5β. 29. 30. 30α, πρβλ. ἀρ. 76. Ἤτοι δὲν εὕρες ἀκόμη τὸν μέλλοντα νὰ καταπαύσῃ τὴν ὀφρὺν καὶ τὸν τῦφόν σου. Λέγεται δὲ πρὸς τοὺς ἀπαυθαδιζομένους καὶ ἀλαζόνας, ὡς ἀπειλὴ ὅτι θὰ τύχωσι τῆς προσηκούσης τιμωρίας παρ' ἄλλου ἰσχυροτέρου ἢ θρασυτέρου αὐτῶν. Ἡ παροιμία εἶναι αὐτὴ ἡ παλαιά, ἣν ὁ Τζέτζης λέγει «πάνδημον μυρίοις λελεγμένην», ἡ ἀναφερομένη εἰς τοὺς μυθολογουμένους Κέρκωπας. (Βλ. Roscher Lexikon d. Mytholog. τ. II σ. 1166 κἑ. 2574) Ἡ παροιμία αὕτη φέρεται ὑπὸ πολλοὺς τύπους: «Οὔπω μελαμπύγῳ τετύχηκας» (Ζωναρ. σ. 1339) ἢ «ἐντετυχήκατε» (Τζετζ. εἰς Λυκόφρ. 91). «Μή τευ μελαμπύγου τύχῃς» (Ἀρχιλόχ. ἀπ. 109 Bergk παρὰ Σχολ. Ἰλ. Ω, 315 ἐν Matthaei Syntip. fab. σ 113-4. Κῶδ. Βοδλ. 629 σ. 74e Gaisf. Βλ. καὶ Lobeck Aglaopham. σ. 1299. K. O. Müller Dorier τ. I σ. 460) «Μὴ σύ γε μελαμπύγου τύχοις» (Ζηνοβ. 410. Διογενιαν. 538. Γρηγ. Κύπρ. Μόσχ. 333. Κῶδ Βατικ. Κρ. 285. Σουίδ. λ.). «Μὴ περιτυχεῖν μελαμπύγῳ» (Νόννου συναγωγὴ ἱστορ. Γρηγ. Ναζιανζ. στηλιτ. Α', 39 σ. 140 σ. 375 Westermann Mythographi). «Μελαμπύγου τύχοις» (Ἀποστόλ. 1019. Σουίδ. λ. Φώτ. λ.). «Μελαμπύγῳ συντύχοις» (Κῶδ. Κοϊσλ. 330 σ. 148 f. Gaisf. Μακαρ. 482). «Μελαμπύγῳ ἐνέτυχεν» (Τιμαρίων 44 ἐν Notic. et extr. d. Mss. τ. IX, 2 σ. 235 · «ἔμελλον δέ που καὶ μελαμπύγου τεύξεσθαι» (Συνεσ. ἐπιστ. 122).

21. Δέν σε βρίσκω 'ς τὸ ληνό, μαιδὲ 'ς τὸ ληνοπάτι.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου. — Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [οὔτε 'ς τὸ λ., οὔτε 'ς τὸ λ.]).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν ἀρ. 105. Ἐπὶ τῶν μὴ ἐμμενόντων εἰς τὴν αὐτὴν γνώμην, ἀεὶ δὲ διαστρεφόντων τὰ πράγματα.

22. Δὲν σ' εὑρήκανε καὶ λές,
μὰ νὰ σ' εὕρουν καὶ νὰ κλαῖς.

(Βερ. 70, 14. — Β. 58, 86. — Λάσταις Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [Δὲν σ' εὕρανε καὶ λ. ἂν θὰ σ' εὕρουνε θὰ κλ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [μὰ ἂν σ' εὕρουνε θὰ κλαῖς.]).

Πρβλ πιστεύω 1. Ἐπὶ τῶν ἀνικάνων νὰ κρίνωσι περὶ τοῦ μεγέθους ἀλλοτρίων κακῶν ἐξ ἀγνοίας, διότι δὲν ὑπέστησαν ὅμοια.

23. Ἐάπαν ἡ κόρη τὸ χορό,
κ' ηὗρε κι' ἄντραν λυριστήν.

(Καρπάθου. Μαν. 280, 160).

Βλ. ἀρ. 3.

24. Ἐγὼ νὰ πῶ ντάμι, καὶ σὺ εὑρὲ τὴν πόρτα.

(Βάρνης. Κρ. 16).

Ντάμι ὁ στάβλος· ἐκ τοῦ τουρκ dàμ σημαίνοντος τὸν στάβλον καὶ προσέτι τὴν οἰκίαν καὶ τὴν στέγην. — Ὅτι ἐξ ἁπλοῦ ὑπαινιγμοῦ ὁ νουνεχὴς πρέπει νὰ ἐννοῇ τὸ πρᾶγμα.

25. Εἶχε κιόλα, ηὗρε κιόλα.

(Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ. — Ἀθηνῶν—Κύπρου [Εἶχεγ κιόλας, ηὗρεγ κιόλας, καὶ ἐμυριοπλούτησε.]).

Ἐπὶ συρροῆς εὐτυχημάτων.

26. Ἐκυλίεν τὸ πιθάρ', κ' εὕρεν τὸ πῶμαν.

(Τραπεζοῦντος. Ἰωαννν. 268. — Τραπεζοῦντος. Κρώμνης. Ἀστ. Πόντ. 57, 74 [τὸ κουτὶν καὶ ηὗρεν] — Ὄφεως. Ἀστ. Πόντ. αὐτ. [Ετσ'υλίε τὸ κουτὶ τσ' ἐπῆ' εὕρε τὸ πῶμα.] — Σινώπης παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου [Κυλίεν τὸ κουτὶ καὶ βρῆκεν τὸ καπάκιν του.])

Βλ. ἀρ. 80, πρβλ. ἀρ. 27.

27. Ἐκύλισεν ἡ πέτρα, κ' ηὗρε τ'ν ὠμάδα.

(Τήνου παρὰ τῆς Κας. Στ. Καραλῆ).

Βλ. ἀρ. 57, πρβλ. ἀρ. 80 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας παραλλαγάς.

28. Ἐκύλισεν ἡ τέντζερη
κ' ηὗρε τὸ καππάκι της.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 325).

Βλ. ἀρ. 80. Τέντζερη, ἡ, συνηθέστερον ὁ τέντζερης ἢ τέντζερες, πληθ. — έδες, ἢ δέντζερες (Μεσσηνία), ἢ τὸ τέντζερο ἢ τὸ τεντζέρι (πληθ. τὰ τεντζέρια καὶ τὰ τεντζερέδια) λέγεται ἡ χαλκῆ χύτρα. Ἡ λ. τουρκικὴ (τέντζερε). Καππάκι δὲ τὸ πῶμα· ἐκ τοῦ λατιν. capa ἢ cappa, ὅπερ ἐσήμαινε κάλλυμα ἢ στολισμὸν τῆς κεφαλῆς, μεθ' ἑλληνικῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως.

29. Ἐκύλισεν ὁ τέντζερες κ' εὑρῆκε τὸ καππάκι.

(Κοινοτάτη. — Βλ. Κατζιούλ. 1333. — Μα. 25. [Κύλισε τὸ κακκάβι καὶ εὗρε τὸ κ.] — Β'. 31, 1. — Β. 76, 151. — Ἐφημ. Φιλομ. 1869 σ. 1955 [καὶ ηὗρε] — Βάρνης. Κρ. 18.—Πτζ. 234, 250 ['Εκύλισ' ἡ τέντσερη καὶ ηὗρε] — Καρπάθου. ΖΛ. 364, 454 ['Εκύλισετ τὸ τέτζερο, κ' ηὕρετ τὸ κ.] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 91 [Κουρδουκούλσεν ὁ τ.] — Ἠπείρου. Δωδώνη σ. 154 [Κύλισεν ὁ τέντζερης] — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1189, 21 ['Εκύλισε εὕρηκε] — Ἀθηνῶν παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου [καὶ ηὗρε] — Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου [τέντζερης] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [Ἐκιούλισεν ἡ τέτζερη, κ' ηὗρε] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [τσέντσερες] — Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν. Βραχνοῦ [Γκύλισι ἡ τέντζιρις κὶ βρῆκι τοὺ καππάκι τ'.] — Πορταριᾶς Θεσσαλίας παρὰ Δ. Κωλᾶ [τὸ τέντζερε, κ' εὗρε] — Μισενικόλα Καρδίτσης παρ' Αν. Λαδιᾶ [Κυλίστηκεν ὁ τέντσερες] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Γκουργκύλτσι ἡ τέντζιρις κὶ βρῆκι τοὺ καππάκι.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ Μ. Σάρρου [Γκυλίθκι ἡ τέντσ'ιρι κ' ηὗρι τοὺ καππάκι.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Γκυλίστ'κ' ὁ τ. κ' ηὗρε] — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ καὶ παρ' Ἀ. Ἀδαμαντίου ['Εκύλισ' ὁ τέντερις κ' ηὗρε] — Μυκόνου παρὰ τῆς Κας Ἀργ. Παπαβασιλείου ['Εκύλισε τὸ χαρανὸ] — Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ [τὸ τέντζερε] — Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ ['Ηγυρε ὁ — κ' ηὕρηκε] — Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Τσύλισι ἡ τζιτζιρές, ηὕρι τοὺ κ.] — Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα ['Ετσύλισεν αί τ. τσαὶ βρ.]).

Βλ. ἀρ. 80.

30. Ἐκύλισε τὸ καππάκι καὶ ηὗρε τὸ κακκάβι.

(Λελ. Ἐπίμ. 169).

Βλ. ἀρ. 80.

31. Ἐκύλισε τὸ σακκοῦλι κ' εὕρηκε τὸ σκέπασμά του.

(Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1190, 46).

Βλ. ἀρ. 80. Προδήλως πρέπει νὰ γραφῇ τὸ τσουκάλι, διότι οὔτε σκέπασμα ἔχει τὸ σακκοῦλι, οὔτε νὰ κυλισθῇ εἶναι δυνατόν.

32. Ἐκύλισεν τὸ στούππωμαν
κὶ ηὕρεν τὴν μαείρισσαν.

(Κύπρου. Σ. 281, 126).

Βλ. ἀρ. 80.

33. Ἐκυλίσθη τὸ τσουκάλι, κ' ηὕρηκε τὸ σκέπασμά του.

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 164. — Κ. α', 43 [ηὕρε] — Κ. β', 18 [Ἐ. ἡ χύτρα, κ' ηὕρε τὸ σκ. της.] — Νε. 37, 238 [ὁμ.] — Δάρβαρ. 300 [κ' ηὕρε]).

Βλ. ἀρ. 80.

34. Ἔμπα μέσ' 'ς τὴν ἀχυριῶνα, νὰ βρῇς ἕνα βελόνι.

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. γυρεύω 7. Ἐπὶ ἀδυνάτου ζητήσεως.

35. Ἐξυφαντώθην τὸ παννί, χαίρεται ναφαντάρης,
καὶ κάεται νοικοκυρά, μὲ κρεμασμένα χείλη.
«Ποῦ νὰ βρω γὼ πὰ στάμενα, νὰ δώκω 'ς τὸ παννί μου;»

(Σύμης. ΚΠ. Η', 487, 132).

Ναφαντάρης ὁ ὑφάντης. Ὁ μὲν ὑφάντης χαίρει μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ὑφάνσεως, διότι ἀναμένει νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν τῆς ἐργασίας του, ἡ δὲ οἰκοδέσποινα δυσφορεῖ, διότι στερεῖται χρημάτων νὰ τὸν πληρώσῃ. Λέγεται ἐπὶ τῶν παραγγελλόντων τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου τινός, χωρὶς νὰ ὑπολογίζωσιν ἂν θὰ δυνηθῶσι νὰ καταβάλωσιν ἐγκαίρως τὸ τίμημα αὐτοῦ.

36. Ἔπαρέ με ὅταν μ' εὕρῃς,
γιὰ νὰ μ' ἔχῃς ὅταν θέλῃς.

(Βάρνερ: ἐπαίρνω 1. [Ἔπαρ' με] — Βλ. Κατζιούλ. 810. — Leake 449, 47 [Πᾶρέ με] — Δάρβαρ. 297 [διὰ νὰ μ' ἔχ.] — Νε. 42, 265 [ὁμ.] — Sanders 224, 47 [Πᾶρέ με ὅ. μὲ εὕρ.] — Β'. 105, 69 [Πᾶρέ μ' ὅτ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 369. — Β. 250, 47 [Πᾶρέ μ' ὅτ.] — Κρήτης J. 296, 46 [ὄντε — ὄντε.] — Χίου. Καν. 239, 188 [Ἔ. με σὰ μ' εὕ. νὰ μ' ἔ. σὰ μὲ θ.] — αὐτ. 250, 594 [Πᾶρέ με σὰ μ' εὕ. νὰ μ' ἔ. σὰ μὲ θ.] — Σινασσοῦ Ἀρχέλαος 177 [Κρύψε με ὅταν] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [ὄντας — ὄντας]).

Βλ ἀρ. 37. 110. 117. 122-124. 137, ἔχω 108, θέλω 113, πρβλ. κρύβω 18, φυλάγω 36. Ὅτι ὁ ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης πρέπει νὰ προμηθεύηται τὰ ἐπιτήδεια ἐγκαίρως, ὅτε καὶ εὐωνότερα δύναται νὰ τ' ἀγοράσῃ, ἵνα ἔχῃ ἀφθονίαν ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης· ἢ κατ' ἄλλας παραλλαγάς, ὅτι ὀφείλει νὰ μὴ σπαταλᾷ ἐκ τῶν ἀποταμιευμάτων του, ἵνα μήποτε περιστῇ εἰς ἔνδειαν. — Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Qui ne prend le bien quand il peut, in ne l'a pas quand il veut (Legai 99). —

Γερμαν. Wer hält, der hat und nimmt, wenn er bedarf = ὅποιος κρατεῖ, αὐτὸς ἔχει καὶ παίρνει ὅταν χρειάζεται (W. II, 287, 59). Wer helt, wenn er hat, der findet wenn er bedarff = ὅποιος κρατεῖ, ὅταν ἔχῃ, αὐτὸς βρίσκει ὅταν χρειάζεται (αὐτ. 63). Schpuor, wun te houst, unt nim, wun de dorfst = φύλαγε ὅταν ἔχῃς, καὶ πᾶρε ὅταν χρειάζεσαι (W. IV, 654, 18. Βλ. αὐτ. 17. 656, 63. 657, 89) Wer in der Zeit kauft, der hat in der Noth = ὅποιος ἀγοράζει 'ς τὸν καιρὸ ποῦ πρέπει, αὐτὸς ἔχει 'ς τὴν ἀνάγκη του (W. V, 549, 605).

37. Ἔπαρέ με, ὅταν μ' εὑρῇς,
νὰ μ' ἔχῃς, ὅταν μὲ χρειασθῇς.

(Μα. 17. — αὐτ. 36 [Πᾶρε με—μὲ ἔχῃς] — Κρήτης. Φρ. 114 [Πᾶρε μ' ὄντε μ' εὕρῃς—ὄντε θὰ μὲ χρειαστῇς.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

38. Ἔπεσε τὸ τσικάλ', κ' εὕρηκε τὸ καππάκι.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 80.

39. Ἐτσούρησε τὸ τέντζερι κ' εὑρῆκε τὸ καππάκι.

(Κρήτης. J. 296, 50 καὶ Φρ. 108 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου ['Ετσούρλισεν ἡ τέντζερη κ' ηὕ.]).

Βλ. ἀρ. 80.

40. Εὕρηκεν ἡ προβατίνα
τά θελε καὶ τὰ πεθύμα.

(Β. 84, 284 [Ηὕρενε ἡ πρ.—ἢ Εὕρενε] — Βύρ. Γ', 373).

Παραλλαγὴ τῆς ὑπ' ἀρ. 133. Ἡ προκειμένη εἰδοποιεῖ τὴν ἔννοιαν, ἀναφερομένη ἴσως εἰς μῦθόν τινα.

41. Εὕρηκε τὴ γάστρα τσῆ κουλλούρας.

(Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1196, 169 καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Γάστρα νόμισμα ἐνετικὸν δύο σολδίων, κυκλοφοροῦν ἄλλοτε ἐν Ἑπτανήσῳ· ὠνομάσθη δὲ πιθανῶς οὕτω διότι τὸ ἐπ' αὐτοῦ σύμβολον, ὁ λέων τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἕνεκα τῶν πρὸς τἄνω ἀναπεπταμένων πτερύ-

γων καὶ τοῦ πεπλασμένου σχήματος αὐτῶν, ἐξελήφθη ὡς γάστρα, ἤτοι κεράμιον ἀνθέων (ἡ λ. γάστρα ἔχει ἐκ παλαιοτάτων χρόνων τὴν σημασίαν ταύτην, ἢ παραπλησίαν, παρ' Ὁμήρῳ γάστρη). — Ἡ παροιμία ἐπὶ τυχηροῦ ἀνθρώπου, εὑρόντος ἰσχυρὸν προστάτην· προῆλθε δ' ἐκ τοῦ ἐθίμου τῆς κουλλούρας, τῆς κοπτομένης καὶ διανεμομένης εἰς τοὺς οἰκείους κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, ὡς ἐν ἄλλοις ἑλληνικοῖς τόποις διανέμεται ἡ βασιλόπιττα κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς πρωτοχρονιᾶς. Εἰς τὴν κουλλοῦραν, ἀπαραλλάκτως ὡς εἰς τὴν βασιλόπιτταν, ἐμβάλλουσι νόμισμα, τὴν γάστραν ἐν Ζακύνθῳ, καὶ ὁ εὑρὼν ταύτην ἐν τῇ μερίδι του θεωρεῖται τυχηρός. Προτοῦ νὰ τὴν κόψῃ, ὁ οἰκοδεσπότης λαβὼν αὐτὴν πορεύεται εἰς τὸ μαγειρεῖον παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν παρεστώτων, ἐπιθέτει δ' αὐτὴν ἐπὶ τῆς φωτιᾶς, εἰς ἣν σπένδει ἐκ ποτηρίου οἶνον καὶ ἔλαιον, ψάλλων τὸ τροπάριον Χριστὸς γεννᾶται. Ἐκ τοῦ μεγέθους δὲ καὶ τῆς λαμπρότητος τῆς φλογὸς μαντεύονται περὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ οἴκου κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος. Ἀφοῦ δὲ πάντες οἱ παρεστῶτες ἐπευχηθῶσι «καὶ τοῦ χρόνου», ἐπανέρχονται εἰς τὸ ἑστιατόριον· ἐκεῖ δ' ὁ οἰκοδεσπότης κόπτει εἰς ἴσα τεμάχια τὴν κουλλοῦραν, ὁρίζων τὴν πρώτην μερίδα, ὡς ἀνήκουσαν εἰς τὸν πτωχόν, ἔπειτα δὲ κατὰ σειρὰν ὀνομάζων δι' ἑκάστην μερίδα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του, καὶ μετὰ ταῦτα ἄλλους συγγενεῖς καὶ φίλους.

*42. Εὕρομεν τὸ λουτρὸν ἄδειον καὶ ποῦ λουστῆν οὐκ εἴχαμεν.
(Βυζαντινή. Ἀθ. Γ', 31 τ. Α' σ. 61).

Βλ. ἀρ. 5.

43. Εὗρ' ὁ μποῦκος τὴν ἀμάδα.

(Ἀν. ἐπιθ. Α', 453, 128 [ὁ μοῦτσος] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 319, 214 [Ηὗρε αἱ κοῦκος] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Βρῆκεν] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ηὗρι ἡ μπλούκους]).

Βλ ἀρ. 57. Μποῦκος (ἴσως ἐκ τοῦ λατιν. bucca) ἢ μπλούκους ἢ συνηθέστατα κοῦκος λέγεται εἰς πολλὰ εἴδη τοῦ παιγνιδίου τῶν ἀμάδων τὸ κωνοειδὲς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λιθάριον, ἐφ' οὗ ἐπιθέτουσι κέρματα· εἰς τοῦτο δὲ βάλλουσιν ἀπό τινος ὡρισμένου σημείου οἱ παῖκται τὰς ἀμάδας των, προσπαθοῦντες νὰ καταρρίψωσι τὰ ἐπ' αὐτοῦ κέρματα ὡς ἔνεστιν ἐγγύτατα τῆς ἀμάδας του ἕκαστος. Ἡ δὲ ἀμάδα, ὡς

λέγεται ὁ βαλλόμενος δισκοειδὴς λίθος, ἀφ' οὗ καὶ ἡ παιδιὰ ἔλαβε τὸ ὄνομα, παράγεται πιθανώτατα ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἐπιθέτου ὠμάδιος, ὡς παρετήρησεν ἤδη ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Α΄ σ. 286-7). Τὴν δ' εἰκασίαν ταύτην ἐνισχύει ὁ ἐν Τήνῳ φερόμενος τύπος τῆς λέξεως ὠμάδα

45. Ἔχασα τὸν μουρμουριστὴ
κ' ηὕρα τὸν τραουδιστήν.
(Σύμης. ΚΠ. Η', 487, 129)

Βλ. ἀγοράζω 23, πουλῶ 17α, φεύγω 8. Φεύγων τὸ ἓν κακὸν ἐνέτυχον εἰς ἄλλο. Ἂν καὶ ἠδύνατο νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἔχει τὴν ἀντίθετον ἔννοιαν, ἡ χρῆσις ὅμως τῆς παροιμίας διδάσκει ὅτι κατ' οὐδὲν διαφέρει τῶν ἄλλων παραλλαγῶν.

46. Ἔχωσε πέταλο
κ' ηὕρηκε βήσσαλο.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ, Ἔ. πίττα]).

Ἐπὶ τῶν ζημιωθέντων ἐξ ἐπιχειρήσεως, εἰς ἣν μεγάλα κατέβαλον κεφάλαια, ἀνάλογα προσδοκῶντες κέρδη.

47. Ζητούσαμι ἔμπουρο, τσ' ηὕραμι κουμιρκιάρ'.
(Πολιχνίτου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 126.

48. Ἤθελ' ἡ Μαριὰ χορό,
κ' ηὗρε κι' ἄντρα λυριστή.
(Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [Μαρού ἄ. χορευτή.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [ηὗρεν ἄ. λυριστή.]).

Βλ. ἀρ. 3.

49. Ἠκύλισιν ἡ τσοῦκκα, κ' ηὗριν τοὺ καππάκιν της.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 80.

49α. Ἦταν ἡ Μάρω χορευτού,
ηὗρε κι' ἄντρα χορευτή.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 3.

49β. Ηὕραμε ἕναν πέταλον,
θέλομε τρία πέταλα,
κι' ἄλλο κ' ἕναν ἄλογον.
(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 118, 126).

Πρβλ. ἔχω 112, λείπω 54. Ἐπὶ τῶν διακηρυσσόντων ὡς συντελεσθὲν ἔργον, οὗ μέρος ἐλάχιστον ἐπεράτωσαν· ἢ ἐπὶ τῶν διὰ κεφαλαίων ἀνεπαρκεστάτων ἐπιχειρούντων ἔργον πρὸς ὃ χρειάζεται μεγάλη δαπάνη· ὡς ὁ ἔχων ἓν μόνον πέταλον, καὶ νομίζων ὅτι δὲν ὑπολείπονται πολλὰ πράγματα διὰ νὰ γίνῃ κύριος ἵππου.

50. Ηὗραν οἱ ἄπλυτοι νερόν, κ' οἱ ἄλουστοι σαποῦνι,
ηὗραν κ' οἱ ἀξυπόλυτοι καλίκια μὲ τοῖς ἄντζαις.
(Σύμης. ΚΠ. Η', 488, 167. — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου [νιρὸν — σαπούνια, ηὗ. οἱ ἀ. π. μὶ τοῖς μύτις.]).

Βλ. ἀρ 106. Ἐπὶ ἀναξίων ἀπροσδοκήτως πλουτησάντων ἐκ κληρονομίας ἢ ὁπωσδήποτε ἄλλως.—Τὰ μὲν παπούτσια μὲ τοῖς μύταις ἦσαν πολυτελὲς ὑπόδημα τῶν βυζαντινῶν χρόνων, τὰ «μακρομύτικα» ἢ τὰ καλίκια, «τὰ χαμηλὰ μὲ τὰς μακρέας μύτας» τοῦ Πτωχοπροδρόμου (Γ', 52 σ. 54 Legrand. Δ', 52 σ. 77. Ε', 6 σ. 101 Ϛ', 62 σ. 109)· ἀλλὰ τί εἶδους ὑποδήματα ἦσαν τὰ καλίκια μὲ τοῖς ἄντζαις ἀγνοῶ· ἴσως ἦσαν ὑποδήματα βαθέα ἀνερχόμενα εἰς τὴν κνήμην (ἄντζαν). Πιθανὸν δὲ μοὶ φαίνεται ὅτι πρὸς ταῦτα δὲν εἶναι ἄσχετον τὸ ὄνομα τοῦ δαιμονίου τῶν δωδεκαημέρων, τοῦ Καλικαντζάρου, ἀφοῦ πρὸς ἄλλο εἶδος ὑποδημάτων, τὰ τζαγγία, φαίνεται συναφὴς ὁ θρακικὸς τύπος τοῦ ὀνόματος Καλοτσάγγαρος, καὶ πρὸς τὰ παπούτσια τὸ βυζαντινὸν ὄνομα τοῦ αὐτοῦ δαίμονος Βαβουτσικάριος (βλ. ὅσα ἔγραψα ἐν Παναθηναίοις τ. Β' σ. 123).

51. Ηὗρα, πῆρα.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 379, 289).

Πρβλ. ἀρ. 111. Τὸ τυχαίως εὑρισκόμενον δὲν εἶναι κτῆμα τοῦ εὑρόντος, ἀλλὰ τοῦ ἀπολέσαντος. Ἡ παροιμία λέγεται πρὸς διασυρμὸν τῶν σφετεριζομένων τὸ εὑρεθέν, καὶ προβαλλόντων δῆθεν ὡς ἀπολογίαν τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ὅτι ὁ εὑρὼν λαμβάνει τὸ εὑρεθέν. Ὅμοιαι

παροιμίαι **'Αλβαν.** (Καλαβρίας) Κούσ' ε μπούαρ ε μπούαρ ε κουσ' ε γκέττι ε μούαρ = ὅποιος τὸ κάνει τὸ κάνει, κι' ὅποιος τὸ βρίσκει τὸ παίρνει (La Calabria X, 36). — **'Ιταλ.** Cu fici, fici, e cu trovau, pigghiau = ὅποιος κάνει κάνει, κι' ὅποιος βρίσκει παίρνει (καλαβρία, αὐτ.). Cosa trovada, no xe robada = πρᾶμα εὑρημένο, δὲν εἶναι κλεμένο (βενετ. Pasqualigo 151).

52. Ηὕρα τὴμ φωλεάμ μ'.

(Πόντου παρὰ 'Ιωάνν. Βαλαβάνη).

'Επὶ τοῦ ἐπιτυχόντος θέσεως ἢ ἔργου ἐπικερδοῦς. Εὗρε δηλ. τὴν φωλεάν του, ὡς ἐν τῷ ὁλλανδικῷ τυρῷ ὁ ποντικὸς τοῦ μύθου τοῦ Lafontaine (VII, 3).

53. Ηὕρε ἡ ἀμάδα τὸ ἀξί.

(B[1]. 46, 51. — B. 109, 259).

Βλ ἀρ. 57. 'Αξὶ ὁ κοῦκος ἢ μποῦκος (ἀρ. 44).

54. Ηὕρε ἡ ἀρίδα τὸ ρόζο.

(Βλ. Κατζιούλ. 955. — Κατζιούλ. 'Επίμ. 276 [Ηὕρεν ἡ] — Κ. α', 40. — Κ. β', 22 [Ηὕρεν ἡ ἀ. τὸν ρ.] — Δάρβαρ. 297 [Ηὕρεν — τὸν ρόζον.] — Μα. 18 [Εὑρῆκεν ἡ ἀ. τὸν ρόζον.] — Νε. 55, 333 [Ηὕρεν ἡ ἀ. τὸν ρόζον.] — B[1]. 46, 52. — 'Ηπείρου. 'Αρ. 423 ['Η ἀ. ηὕρε ρόζον.] — B. 110, 260. — 'Ηπείρου. ΖΑ. 4. — Ζακύνθου. 'Ελπὶς 1194, 114 [Εὕρηκε] καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ὁμ.] — Κεφαλληνίας παρ' 'Ηλ. Τσιτσέλη [ὁμ.] καὶ παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ὁμ. — ἤ, Εὑρῆκε τὸ ἀρίδι] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [τὸ ροζί.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Χατζοπούλου [Ηὕρ' ἡ]).

Πρβλ. ἀρ. 76. 'Επὶ πονηροῦ ματαίως ζητοῦντος ν' ἀπατήσῃ ἄλλον πολλῷ πονηρότερον, ἢ ἐπὶ φιλονείκου καὶ δυστρόπου ἐρίζοντος πρὸς χείρονα αὐτοῦ.

55. Ηὕρε ἡ νύφη μας τὸ γουνὶ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα.

(Κατζιούλ. 'Επίμ. 116. — Νε. 55, 335 [Ηὕρεν ἡ νύμφη μας τὸ γωνίδιον ὄπισθεν τῆς θύρας.] — B[1]. 46, 53 [τὸ γουδὶ] — B. 110, 262 [ὁμ.] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' 'Αχ. Τζαρτζάνου [Βρῆκι ἡ νύφι τοὺ ὑνὶ πίσ' 'ς τ' μπόρτα.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

56. Ηὕρε ἡ νύφη μας τὸ ὑνὶ 'ς τὴν πόρτα.

(Λευκάδος. 'Εστία 1877 τ. Δ' σ. 701 [Ηὕρηκεν ἡ ν. μας τὸ γενὶ 'ς τὴν πόρτα τση.] — Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου [τὸ γυνὶ] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγου-

λάκου [ἡ ν. τὸ γυνί] — Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη [Βρῆκε ἡ ν.] — Μεσσηνίας. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [τὸ ὑ. ἀπὸ πίσω ἀπ' τὴν π.] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [Τό βρε — τὸ ὑ. ἀπό πίσω ἀπὸ τὴν π.] — Παρὰ Ι. Βερέττα [ὁμ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Βρῆκ' ἡ ν. μας τὸ γενί]).

Βλ ἀρ. 12. 55. 60. Ἐπὶ τῶν ἰσχυριζομένων ὅτι εὗρον πρᾶγμα, οὗ τὴν θέσιν πάντες ἐγίνωσκον· καὶ ἐπὶ τῶν ἀξιούντων νὰ εἴπωσι γνώμην ἰδίαν περὶ τῶν πασιδήλων. Ἡ παροιμία προῆλθεν ἐκ γαμηλίου ἐθίμου. Ἐνιαχοῦ τίθεται ὄπιθεν τῆς θύρας τῆς οἰκίας ὕνις, ἐφ' ἧς εἰσερχομένη τὸ πρῶτον μετὰ τῆς γαμηλίου συνοδίας ἡ νύμφη πατεῖ τὸν πόδα. (Βλ. Ἑστίαν τ. Δ' σ. 701. Βλαστ. σ. 92). Τὸ σύμβολον τοῦτο ἐξηγοῦσί τινες ὡς ὑπεμφαῖνον ὅτι ἀρύεται δύναμιν ἡ νύμφη, ἵνα βαστάξῃ τὰ οἰκογενειακὰ βάρη (Βλαστ. αὐτ.). Ἡ συνήθης δ' ἐξήγησις εἶναι ὅτι ὁ σίδηρος πατούμενος ἐν ἐπισήμῳ στιγμῇ προσδίδει ῥώμην εἰς τὸν πατοῦντα (Βλ. ὅσα περὶ τούτου ἐσημείωσα ἐν Νεα. τ. Α' σ. 380. τ. Β' σ 389). Ἀλλ' ἔκπαλαι τὸ ἄροτρον ἦτο πιθανῶς σύμβολον τοῦ γάμου· τοῦτο ὑπεμφαίνουσιν ὁ ἀνομολογούμενος σκοπὸς τοῦ γάμου ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων «ἐπ' ἀρότῳ παίδων γνησίων» (Μενάνδρ. ἀπ. παρὰ Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. Β' σ. 181, 15 Sylb. καὶ Apulej. Apol. σ. 576. FCG. IV, 275, 135. V, 107. Λουκιαν. Τίμ. 17. Χαρίτ Ἀφροδισ Γ', 2. Ἀρισταίν. Α', 19) καὶ ἡ μεταφορικὴ σημασία τῶν λέξεων ἀροῦν, σπείρειν, ἀροτριᾶν, φυτεύειν, ἄρουρα κτλ. (Βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Preller Demeter u. Persephone σ. 354 κέ.).

Ἐν καλαβρυτινῇ παραλλαγῇ τῆς παροιμίας (ἀρ. 12) ἀντὶ τῆς ὕνιδος ἀναφέρεται σάρωμα· ἀγνοῶ ἂν ὑπάρχει που τῆς Ἑλλάδος γαμήλιόν τι ἔθιμον, καθ' ὃ ἡ νύμφη ὀφείλει ν' ἀνεύρῃ σάρωθρον. Ὑπάρχουσιν ὅμως παραπλήσια ἰταλικά· ἐνιαχοῦ τῆς Ἰταλίας ἡ πενθερὰ κατὰ τὴν πρώτην εἴσοδον τῆς νύμφης εἰς τὴν νέαν της οἰκίαν παρουσιάζει εἰς αὐτὴν σάρωθρον, ὑποδεικνύουσα τρόπον τινὰ τὰ οἰκιακά της καθήκοντα· ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν τίθεται σάρωθρον εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας καὶ ἂν ἡ νύμφη τὸ σηκώσῃ, θεωρεῖται τοῦτο ὡς ἔνδειξις ὅτι θὰ εἶναι καλὴ οἰκοκυρά, καὶ τοὐναντίον ἂν εἰσέλθῃ χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς αὐτὸ (Archivio per le tradiz. popol. 1898 σ. 44.)

57. Ηὗρε ἡ πέτρα τὴν ἀμάδα.

(Κ. Δαπόντε Καθρέπτης γυναικῶν 1766 τ. Β' σ. 298 [Ηὗρεν ἐκεῖ, καθὼς θωρῶ, ἡ

πέτρα τὴν ἀμάδα, Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ καθεξῆς ἀράδα.] — Θήρας. Δε. 6', 44.— Εὐβοίας. Ἐφ. Φιλομ. 1858 σ. 367. — Β. 110, 261. — Ἐφ. Φιλομ. 1869 σ. 1955. — Σκύρου καὶ Κύμης. Πτζ. 313, 4. — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1192, 93 [Εὕρηκε] καὶ παρὰ τοῦ λόρδου Γύλφορδ [Εὕρε π.] καὶ παρὰ Σ Δὲ Βιάζη [Εὕρηκε] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Βλ. ἀρ. 27. 43. 53. 86. Ἐπὶ πονηροῦ εὑρόντος ἀντάξιον αὐτοῦ σύντροφον ἢ ἐμπεσόντος εἰς χεῖρας ἄλλου πολλῷ χείρονος.

58. Ηὗρε κι' ὁ παπᾶς τὸ χωριό.
(Β. 109, 246).

Εὗρεν ὁμοίους αὐτῷ

58α. Ηὗρ' ἐκκλησιὰ ν' ἁγιάσῃ.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐπὶ πονηροῦ μὴ δυνηθέντος ν' ἀπατήσῃ ἄλλους εὐφυεστέρους αὐτοῦ, ἐξελέγξαντας τοὺς δόλους του.

59 Ηὗρε μελίσσι νὰ πάρῃ μέλι.
(Κοινή).

Βλ. ἀρ. 70. 71-74, πρβλ. ἀρ 66. Δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ τρυγήσῃς τὸ μέλι τοιαύτης κυψέλης, διότι θὰ σ ἐμποδίσωσιν αἱ μέλισσαι. Ἐπὶ τῶν ζητούντων χάριν παρ' ἀνθρώπων δυσκόλων καὶ ἀνεπιεικῶν. Ἢ ἐπὶ τῶν προσπαθούντων ν' ἀπατήσωσιν ἄνδρα εὐφυέστερον αὐτῶν.

60. Ηὗρεν ἡ νύφη τὸ γυνὶ ὀπίσω ἀπὸ τὴν πόρτα.
(Βλ. Κατζιούλ. 958.— Κ. 52 [ἡ ν. μας] — Κ. 6'. 24 [ἡ νύμφη μας τὸ γυνίον ὄπισθεν τῆς θύρας.] — Δάρδαρ. 299 [ἡ νύμφη μας τὸ ὑνὶ ὀ. ἀπὸ τὴν θύραν]. — Μα. 18 [Εὕρῆκε ἡ νύμφη μας τὸ ὑ. ὀ. ἀπὸ τὴν θύραν.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 477 [πίσω] — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1195, 156 [Εὕρηκε ἡ ν. μας τὸ ὑνί] — Μεσσηνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου [Εὕρῆκε ἡ ν. τὸ ὑνὶ ἀπὸ πίσω]).

Βλ. ἀρ. 56.

61. Ηὗρεν ἡ τέντζερη τὸ κούπωμά της.
(Βλ. Κατζιούλ. 957. — Ἠπείρου. Ἀρ. 476. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Ηὗρ' ὁ dέτζερης τὸ καππάκι.]).

Βλ. ἀρ. 80. Κούπωμα τὸ πῶμα, ἀπὸ ῥήματος κουπώνω = πωματίζω· τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ κοῦπα, ἡ, = ποτήριον, ὅπερ ἐλήφθη ἐκ τοῦ λατ. cuppa ἢ cupa (σκύφος) συγγενοῦς τοῦ ἑλλ. κύπη ἢ γύπη.

62. Ηὗρεν ἡ φακὴ τἀγγειό της.

(Μα. 18 [Εὑρῆκεν ἡ φ. τὸ ἀγγεῖόν της.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 485 [Ηὕρηκ' ἡ φ.]. — Β. 110, 268. — Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 87 [Ηὕρηκ' ἡ φ. τὸ ἀ.] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Βρῆκι-τὰ. τ'ς.]).

Πρβλ. γνωρίζω 2. Εὕρέ τις σύντροφον κατὰ πάντα ὅμοιον αὐτῷ.

63. Ηὗρεν ὁ κρούστης τὸν ἀντικρούστην.

(Καρπάθου. Μαν. 284, 238).

Πρβλ. ἀρ. 76. Κρούστης ἀπὸ τοῦ κρούω, ὁ ἔχων τὴν ἕξιν ἢ τὴν δύναμιν τοῦ κρούειν. Ἐπὶ ἀνθρώπου φιλέριδος, σωφρονισθέντος ὑπὸ ἀντιπάλου ἰσχυροτέρου.

64. Ηὗρε ὁ Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ.

(Κοινοτάτη. — Κ. Δαπόντε Καθρέπτης γυναικῶν 1766 τ. Β' σ. 298 [Ηὗ. Φ.] — Βερ. 32, 21 — Ἠπείρου. Ἀρ. 1677 [Ηὗρεν]. — Β. 76, 151. — Β. 354, 68 [Ηὗρ' ὁ Φ.] — Κωνσταντινουπόλεως. Ἡμ. Ἀνατ. 181, 53 [ὁμ.] — Πτζ. 243, 360 [Ηὗρ' ὁ Φίλιππας] — Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Π. 118, 128 [Ηὗρεν ὁ Φίλιππον] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 91. — Καρπάθου Μαν. 284, 238. — Ἀθηνῶν παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου [τὸν Ἀθαναὴλ] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [Βρῆκε — τὸν Ἀθαναήλ] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Ηὗρεν] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Φίλιππας — Ναθαναήλη.] - Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [δὸ Ν.]).

Βλ. ἀρ. 64α. 89. 90, ἀπαντῶ 1, πρβλ. ἀρ. 57. 58 62. 63. 79. 80. 87. 88. 103. Εὐαγγελικὸν ῥητὸν (Ἰωάν. α', 46), λεγόμενον ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἐν φαυλότητι. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον περὶ τούτων παροιμιαζόμενοι: «Ὀδυσσεὺς Σισύφῳ συνῆλθεν» (Μακάρ. 520)· καί: «Συνῆλθον Ἀτταγᾶς καὶ Νουμήνιος» (Διογενιαν. 716. Γρηγόρ. Κύπρ. 264 Διογενιαν. Βι. 96. Μακάρ. 690. Ἀποστόλ. 1478. Σουίδ. λ. Ἀτταγᾶς. Συμεὼν μεταφραστ. παρὰ CPG II σ. 17. Εὐστάθ. ἐν Mai Spicil. Roman. τ. V σ. 313). Ὅμοιαι παρ. **Γερμαν.** Binz und Benz haben einander getroffen = ὁ Βίντς κι' ὁ Βέντς ηὗραν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον (W. I, 380). Der eine bub hat den andern funden = ὁ ἕνας κατεργάρης ηὗρε τὸν ἄλλον (αὐτ. 496, 73).

64α. Ηὗρ' ὁ Χατζηγιάννης τὸν καϊμένο Παπαγιάννη.

(Β. 354, 68).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

65. Ηὕρερ ῥέμπελοχ χωριὸν τσαὶ παλαϐοὺς ἀ'ρώπους.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΛ', 319, 219).

Ἐπὶ τοῦ εὐδοκιμοῦντος μεταξὺ χειρόνων αὐτοῦ.

66. Ηὕρες ἅγιο ν' ἀνάψῃς κερί!
(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀρ. 69. 91, πρβλ. ἀρ. 59 68 70β. 72 - 74. Λατρεύεις δηλ ἅγιον, ὅστις οὐδέποτε θὰ σὲ βοηθήσῃ. Ἐπὶ τῶν περιποιουμένων ἀνθρώπους, μὴ ἀνταποδίδοντας τὴν χάριν, ἢ ἐπὶ τῶν ζητούντων τι παρὰ φιλαργύρου ἢ φιλαύτου.

67. Ηὕρες ἄμμο κ' ἐκυλίστης,
κ' ἤϐγες ὄξω κ' ἐκαυκήστης.
(Καρπάθου. Μαν. 284, 240).

Ἐπὶ τῶν εὑρόντων κατ' εὐχὴν τὰ πράγματα, ἀλλ' ἀποδιδόντων τὴν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν ἰδίαν ἱκανότητα.

68. Ηὕρες ναύτη γιὰ τὸν παπαφίγκο!
(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [γεμιντζῆ γιὰ π.] — Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Πρβλ. ἀρ. 66. Γεμιντζὴς ὁ ναύτης· ἡ λ τουρκικὴ (γκεμιτζί). Παπαφίγγοι οἱ φώσωνες καὶ μεγάλος παπαφίγγος ὁ φώσων παπαφιγγιέροι δὲ οἱ τοῦ τοῦ πληρώματος ἄνδρες, οἱ φωσωνῖται. Ἐκ τοῦ βενετ. papafigo (ἰταλ. pappafico). — Εὕρες τὸν κατάλληλον ναύτην πρὸς χειρισμὸν τῶν ἱστίων! εἰρωνικῶς πρὸς τὸν ζητοῦντα νὰ ἐκτελέσῃ τις ἄλλος βαρεῖαν ἐργασίαν.

69. Ηὕρες κι' ἅγιο, νὰ πάρῃς λιϐάνι!
(Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [π. κερί.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Ηὕ. ἅ.]).

Βλ. ἀρ. 66.

70. Ηὕρες κρινὶ νὰ φᾷς μέλι!
(Ἠπείρου. Ἀρ. 479. — Β. 109, 247 [κρίνι (κρίνο) νὰ πάρῃς μ.]).

Βλ. ἀρ. 59. Κρινί, τό, ἡ κυψέλη τῶν μελισσῶν· ἡ λ. σλαβική, krina, δηλοῦσα τὸ μόδιον (G. Meyer Neugr. St. II, 37).

70α. Ηὕρες κῶλο νὰ κλέψῃς ἀρχίδια!
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐνέπεσες εἰς πολλῷ πονηροτέρους σοῦ.

70β. Ηὕρες παπᾶ νὰ πάρῃς ἀντίδωρον!
(Βάρνερ: παπᾶς 8).

Βλ. ἀρ. 66.

71. Ηὕρες πούλουδο νὰ πάρῃς μέλι!
(Β. 109, 248).

Βλ. ἀρ. 59. Πούλουδο τὸ ἄνθος· ἡ ἐτυμολογία ἄγνωστος· (πρβλ Κοραῆ Ἄτ. τ. Δ΄ σ. 454).

72. Ηὕρες τὸ λελοῦδι, νὰ πάρῃς τὸ μέλι!
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου [λουλοῦδι] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 59.

73. Ηὕρες τὸ λουλοῦι νὰ πάρῃς μυρωίαν!
(Καρπάθου. Μαν. 284, 241).

Βλ. ἀρ. 59.

74. Ηὕρες τὸ λουλοῦι νὰ τὸ μυρισθῇς.
(Καρπάθου. ΖΑ. 365, 46 [λουλοῦδι]).

Βλ. ἀρ. 59.

74α. Ηὕρες τὸν ἀραμπᾶ καὶ πονοῦν τὰ ποδάρια σ'.
(Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Ἐπὶ τῶν τυχόντων ὧν ἐπεθύμουν, καὶ ὅμως μεμψιμοιρούντων.

75. Ηὕρε τὸ δυάρι 'ς τὴ λάσπη.
(Βλ. Κατζιούλ. 959. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 134. — Κ. 6', 22 [τὸ δυάριον εἰς τὴν λάσπην.] — Νε. 55, 337 [ὁμ.] — Μα. 18 [Εὑρῆκε τὸ δ. μέσα εἰς τὴν λάσπην.] — Β'. 46, 54. — Ἠπείρου. Ἀρ. 484. — Β. 109, 252).

Ἐπὶ τῶν χάριν εὐτελοῦς κέρδους ἀτιμαζομένων ἢ καὶ ζημιουμένων ἀντὶ νὰ κερδήσωσιν. Ὁ μῦθος ἴσως, καθὼς καὶ ὁ Κατζιούλης παρα-

τηρεῖ, περὶ ἀνθρώπου, ὅστις εὑρὼν δίλεπτον ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ θελήσας νὰ τὸ λάβῃ κατεσπιλώθη

76. Ηὗρε τὸ μάστορή του.

(Κοινοτάτη. — Ἠπείρου. Ἀρ. 486 [Ηὕρηκε τὸ μάστορά του.] — Β. 110, 264 [ὁμ.] — Βάρνης. Κρ. 20. — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 187, 99 [μάστορά του.]).

Πρβλ. ἀρ. 20. 54. 63. 77. 83. 84. Ἐπὶ τῶν ματαίως ἐπιχειρούντων νὰ ἐξαπατήσωσιν ἄλλους πανουργοτέρους αὐτῶν, ἢ νὰ βιάσωσιν ἰσχυροτέρους. Παραπλησία ἡ ῥῆσις τοῦ Ἀριστοφάνους (Ἱππ. 684): «Εὗρε δ' ὁ πανοῦργος ἕτερον πολὺ πανουργίαις | μείζοσι κεκασμένον | καὶ δόλοισι ποικίλοις | ῥήμασίν θ' αἱμύλοις». Ἐφέροντο δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ παροιμίαι ὅμοιαι: «ἐσθλὸς ἐὼν ἄλλου κρείττονος ἀντέτυχεν» (Πολύβ. ΙΕ', ις', 6. Βλ καὶ Crusius ἐν Philologus τ. 48 σ. 178 κέ. Wunderer Polybios-Forschungen 1898 σ. 17). «Οὐκ ἀπείρῳ προσέβαλες» (Κῶδ. Κοϊσλ. 392 σ. 153 f Gaisf. App. prov. 345. Bekker An. gr. 56. 26. CAF. III, 533, 704). Νεώτεραι παρ. **Γαλλ.** Il a bien trouvé son maître (Leroux II, 136). Il n'y a si vaillant qui ne trouve son maître (αὐτ. 87). — **Ῥωμουν.** A 'shĭ găsi omul = ηὗρε τὸν ἄνθρωπό του (Zanne 4385). — **Ὁλλανδ.** Hij heeft zijnen meester aan hem gevonden = ηὗρε 'ς αὐτὸν τὸν μάστορή του (W. III, 584, 125). — **Γερμαν.** Er hat einmal seinen meister troffen = ηὗρε τέλος τὸν μάστορή του (αὐτ.). Jeder findet seinen meister = καθένας βρίσκει τὸν μαστορή του (αὐτ. 582, 67. II, 1009, 42). Ein Schalk muss seinen Meister finden = ὁ κατεργάρης θὰ βρῇ χωρὶς ἄλλο τὸν μάστορή του (αὐτ. IV, 81, 44).

77. Ηὗρε τὸ μυξομύτη του.

(Β. 347, 4).

Βλ. τὴν προηγουμένην, πρβλ. μυξάρης 1. Μυξομύτης εἰρωνικῶς ὁ ἀνώτερος καὶ ἰσχυρότερος.

78. Ηὗρε τὸ σουγιὰ μὲ τὸ λουρί του.

(Ἀκαρνανίας.—Ἀθηνῶν.—Ζαγορίου παρὰ Σ. Χατζοπούλου).

Πρβλ. ἀρ. 83. Περιεπλάκη εἰς πολλὰς δυσχερείας. — Σουγιᾶς ἢ σογιᾶς, εἶναι λέξις κοινοτάτη σημαίνουσα τὴν καλαμογλυφίδα ἢ μαχαι-

ρίδιον, οὗ ἡ λεπὶς στρέφεται ἐπὶ τῆς ξυλίνης λαβῆς, ἵνα προφυλάσσηται ἐντὸς ταύτης ἡ ἀκωκή. Ἐκ τοῦ τουρκ. σογιά, τὴν αὐτὴν ἔχοντος σημασίαν

79. Ηὗρε τὸ ταῖρί του.

(Κ. α', 33. — Κ. δ', 24. — Κ. γ', 367. — Μα. 18 [Εὗρῆκε τὸ ἑταῖρί του.] — Νε. 55, 339. — Β'. 45, 41. — Β. 109, 255. — Πελοποννήσου).

Πρβλ. ἀρ. 64. Εὗρε τὸν ὅμοιόν του· ἐπὶ φιλίας φαύλων

80. Ηὗρε τσοῦκκα ποῦμάν της.

(Νισύρου. ΖΑ. 411, 37 καὶ ΚΠ. ΚΓ', 56).

Παραλλαγαὶ ταύτης φέρονται πάμπολλαι· ἄλλαι μὲν ὁμοιόταται τὴν διατύπωσιν (ἀρ 38. 61. 101. 134α), ἄλλαι δὲ προσθέτουσαι ὅτι κυλισθὲν τὸ πῶμα εὗρε τὴν χύτραν (ἀρ. 26. 28-31. 33 39. 49. 104, πρβλ. ἀρ. 27. 32), ἄλλαι δ' ὅμοιαι τὴν ἔννοιαν (ἀρ. 57. 64. 135, καππάκι 1. 2, κατὰ 32α. 35). Λέγεται δ' ἡ παροιμία ἐπὶ φαύλων συναπτόντων φιλίαν πρὸς ἀλλήλους καὶ συμπραττόντων, ἢ ἐπὶ γυναικὸς ἀσχήμου ἢ πονηρᾶς νυμφευομένης ἄνδρα ἁρμόζοντα εἰς αὐτήν. Ἡ παρομία εἶναι ἀρχαία: «εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα» διασωθεῖσα ἐν ἐπιγραφῇ σατίρας τοῦ Οὐάρρωνος (Sat. Menipp. 32 σ. 128 Œhler. CAF. III, 524, 651) Δι' ἄλλης μεταφορᾶς ἐκφέρεται παραπλησία ἔννοια ἐν ἑτέρᾳ παροιμιώδει πιθανῶς φράσει παρ' Ἀρισταινέτ Β', 6 σ. 162 Hercher: «εὗρεν οὖν ἡ μάχαιρα κολεὸν ἄξιον ἑαυτῆς»· ἣν ἀσεμνότερον παραφράζει ὁ Πλαῦτος (Pseudol. IV, 7, 84). Ἡ παρ' Οὐάρρωνι ἑλληνικὴ παροιμία μεταφρασθεῖσα λατινιστὶ ἦτο ἐν πολλῇ χρήσει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις: Invenit patella operculum. (Hieronym. Epist. 127, 9. Otto 1355). Ὅμοιαι νεώτεραι παρ. **Ἰταλ.** Ogni pignata, havi lu sò cuverchiu = κάθε χύτρα ἔχει τὸ καππάκι της (σικελ. Pitrè II, 110. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ D. II, 406). No gh' è pignata, che covercio no cata = δὲν εἶναι χύτρα ποῦ νὰ μὴ βρίσκῃ καππάκι (βενετ. Pasqualigo 114. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè II, 110 καὶ παρὰ D. II, 406 καὶ σ. 508). — **Γαλλ.** Il n' y a si méchant pot qui ne trouve son couvercle (Leroux II, 215. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. II, 408).

A chaque pot son couvercle (Leroux II, 214). Couvercle digne du chaudron (αὐτ. 192). Chaque pot trouve s' couverture (D. II, 406 μετὰ λαγκεδοκικῆς παραλλαγῆς). — **Καταλαν.** Cada ollèta troba sa cobertoreta = κάθε χύτρα βρίσκει τὸ καππάκι της (αὐτ.). — **Ἴσπαν.** A cada ollaza su coberteraza = σὲ κάθε μεγάλη χύτρα τὸ μεγάλο καππάκι της (αὐτ.). No hay ollo tan fea no halle su cobertera = δὲν εἶναι κἀμμιὰ τόσο ἄσχημη χύτρα ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ τὸ καππάκι της (W. IV, 1268, 57). — **Πορτογαλ.** Não ha panella tão feia, que não ache seu cubertouro = ὁμ. (D. II, 468) Não ha panella sem testo = δὲν ὑπάρχει χύτρα χωρὶς καππάκι (αὐτ. 466). — **Κουτσοβλαχ.** Se arucati căpachea shî-află tingirea = ἐκύλισε τὸ καππάκι κ' ηὗρε τὸν τέντζερη (μακεδονικὴ, Zanne 8286). S' arucuti tingirelu shi află câpachea = ἐκύλισεν ὁ τέντζερης καὶ ηὗρε τὸ καππάκι (ἐπίσης, αὐτ. 9330). Se -arucutu câpachea di s'află tengirli = ἐκύλισε τὸ καππάκι γιὰ νὰ βρῇ τὸν τέντζερη (ἠπειρωτική, αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). — **Ῥωμουν.** 'Shĭ-a găsit tingirea capacul = ηὗρεν ὁ τέντζερης τὸ καππάκι (αὐτ. μετ'ἀσημάντων παραλλαγῶν) Shĭ-a găsit tingirea capacul, tivga dopul shi lelea bărbatul = ηὗρεν ὁ τέντζερης τὸ καππάκι του, ἡ κολοκύθα βούλλωμα καὶ τὸ κορίτσι ἄντρα (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς. Βλ. καὶ ἀρ. 8530). Shi-a găsit capacul = ηὗρε τὸ καππάκι του. (αὐτ. 8285. 8287). — **Φρεισ.** Dir is naan Poot so skief. dat-r nian Lad to paaset = δὲν εἶναι κἀμμία χύτρα τόσο στραβή, ποῦ νὰ μὴν τῆς ταιριάζῃ κἀνένα καππάκι (D. II, 408). — **Ὁλλανδ.** De pot heeft zijn deksel gevonden = ἡ χύτρα ηὗρε τὸ καππάκι της (W. IV, 1274, 177). Elk potje vindt zyn schyfje = κάθε τεντζεράκι βρίσκει τὸ πουματάκι του (φλαμανδική, D. II, 466). Op dit potje dient zulk een dekseltje = σὲ τέτοιο τεντζεράκι, τέτοιο πουματάκι ταιριάζει (αὐτ.) Er is geen pot zoo scheef, of er past een dekseltje op = καμμία χύτρα δὲν εἶναι τόσο στραβή, (πάντα) ἕνα πουματάκι θὰ τῆς πηγαίνῃ (W. IV, 1268, 57. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ D. II, 468). — **Γερμαν.** Der Topf hat seinen Deckel gefunden = ἡ χύτρα ηὗρε τὸ καππάκι της (W. IV, 1274, 177). Jieder Pott finnet siynen Diekel = κάθε χύτρα βρίσκει τὸ καππάκι

της (W. III, 1379, 15. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. II, 258, 8. D. II, 466). Zum Kruge findet sich bald der Deckel = γιὰ τὸ σταμνὶ θὰ βρεθῇ γλήγορα τὸ καππάκι (W. II, 1644, 42). Jeder Topf hat seinen Deckel = κάθε χύτρα ἔχει τὸ καππάκι της (W. IV, 1269, 80. Βλ. καὶ D. II, 466). Es ist kein Topf so schief, er findet seinen Deckel = δὲν ὑπάρχει χύτρα τόσο στραβὴ ποῦ νὰ μὴ βρίσκῃ τὸ καππάκι της (W. IV, 1268, 57. Πολυπληθεῖς παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1276, 1. II, 251, 22 23. 40. 258, 5. 6. 1591, 1. 1645, 1. 1729. III, 1378, 1. 5. 9. 1379, 16. 17. D. II, 468). In jedem Topfe findet sich sein Deckelchen = σὲ κάθε χύτρα βρίσκεται τὸ πουματάκι της (D. II, σ. 508). — **Ἀραβική.** Ἄρχισε νὰ κυλιέται τὸ πιθάρι καὶ πῆρε μαζὶ καὶ τὸ καππάκι του (Socin 523). — **Τουρκ.** χ'ἔρ τεντζερεγιὲ μπιρ καπὰκ μπουλουνοὺρ = κάθε τέντζερης βρίσκει ἕνα καππάκι (Osm. Sprichw. 444. Decourdemanche 264). Τέντζερε γιουβαρλανδὶ καπαγινὶ πουλδοὺ = ἐκύλισε ὁ τέντζερης καὶ ηὗρε τὸ καππάκι (Παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου. Β'. 31, 1, Rhasis σ. 76. Merx 332. Μυρσιλίδης 299. Decourdemanche 74).

81. Ηὗρε ψοφίμι.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 483. — Β. 109, 258 [ψ. κ' ἔπεσε.]).

Πρβλ. ψοφίμι 3 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας παραλλαγὰς καὶ παράλληλα. Ἐπωφελήθη τὴν εὐκαιρίαν διὰ ν' ἀπολαύσῃ ἀκόπως πράγματος λίαν ἐπιθυμητοῦ εἰς αὐτόν, ἐπιπεσὼν ὡς ὄρνεον εἰς θνησιμαῖον. Δι' ἄλλης μεταφορᾶς λέγει τὸ αὐτὸ ἡ ἀρχαία: «Γαλῆ στέαρ» (Ἀποστόλ. 421α. Διογενιαν. Βι. 109. Νικήτ. Χωνιάτ. σ. 184, 3 Bonn).

82. Ηὕρηκε τὰ γελάδια.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1681. — Β. 110, 263 [καὶ τὰ γ.]).

Βλ. ἀρ. 115. Παθὼν κατενόησε τὴν ἀπάτην του. Ὁ μῦθος, ἐξ οὗ ἡ παροιμία, ἐλησμονήθη.

83. Ηὕρηκε τὸ διάβολό του.

(Βερ. 19, 5 [Βρῆκα τὸ διάολό μου.] — Β. 43, 71 [Βρῆκα τὸ διαβολό μου]. — Λευκάδος ΚΠ. Η', 396. — Κοινοτάτη. (Βρῆκε τὸ διάβολό του.]).

Πρβλ. ἀρ. 76. 78. Ἐπὶ τῶν ἀπροσδοκήτως ἐμπιπτόντων εἰς δυσχερείας.

84. Ηὕρηκε τὸμ μαλλιαρόκωλό του.
(Λευκάδος. ΚΠ. Η', 396).

Βλ. ἀρ. 20.

85. Ηὕρηκ' ἡ στραβὴ τἀρνί της, κ' ἡ γκαλιώρα τὸ δικό της.
(Βλ. Κατζιούλ. 33, 3. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 70 [Ηὕρεν — κ' ἡ γκαλιούρα) — Ἠπείρου. Ἀρ. 1679. — Β. 110, 265. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ηὕρ' ἡ σ. τἀ. τ'ς κ' ἡ γκαλιούρω τοὺ δκό τ'ς. ἤ, κι' ἡ λούρω]).

Βλ. ἀρ. 14. 134. Ἐπὶ τῶν κατὰ πλάνην ὑπολαμβανόντων ὅτι ἀνεῦρον κτῆμά των ἀπολεσθέν, διότι ἐκλαμβάνουσι τὸ ἀλλότριον ὡς ἴδιον, ἢ ἄλλον ἀντ' ἄλλου προσαγορευόντων· λέγεται προσέτι καὶ ἐπὶ τῶν συναπτόντων φιλίαν πρὸς ὁμοίους των τὸ ἦθος.

86. Ηὕρ' ἡ πέτρα τὴν ἀμάδα κ' ἡ κοπριὰ τὰ λάχανα.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Συμφυρμὸς δύο παροιμιῶν, τῆς ὑπ' ἀρ. 57 καὶ τῆς ἐν λ. ὅμοιος 10.

87. Ηὕρ' ἡ τάβλα τὸ καρφί της.
(Β. 110, 267. — Πτζ. 313, 4. — Ἐλευσῖνος Γόρτυνος παρὰ Κ. Κασιμάτη [Βρίσκει ἡ τ.] — Δημητσάνης παρὰ τοῦ αὐτοῦ [Τό βρε ἡ τ.] — Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου. — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [Βρῆκε ἡ]).

Βλ. ἀρ. 14α. 88, ἀγάλια 2, πρβλ. ἀρ. 64. Εὗρε τὸν ὅμοιόν του.

88. Ηὕρ' ἡ τροῦπα τὸ καρφί της.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

89. Ηὕρι ἡ Λιὸς τὸν Παδελιό,
τσὶ τιργιάσαν τσὶ οἱ δυό.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 64. Παδελιὸς ὁ Παντελὴς ἤτοι Παντολέων ἢ Παντελεήμων. Τιργιάσαν = ἑταίριασαν, ἀπετέλεσαν ζεῦγος.

90. Ηὕρ' οὐ Γιάννις τοὺν Κουλιό.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη [Βρῆτσι ἡ Γ. τοὺ Νικουλό.]).

Βλ. ἀρ. 64.

91. Ηὗρις ἅγιου ν' ἄψις τοὺ τσιρί σ'.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 66.

92. Ηὗρ' ὁ στραβὸς τὴ γλύστρα dou,
γλύστραε καὶ πήγαινε.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [ἐνίοτε λέγεται μόνος ὁ πρῶτος στίχος.])

Ἐπὶ τῶν τυχόντων εὐκολίας τινὸς ἀνελπίστου, ἰδίως ὅταν πρὸς ἴδιον ὄφελος καρποῦταί τις τὴν προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν ἄλλου.

93. Θὰ βρῇς κι' αὐτὸν ἀφ' τὸ τυρί.
(Κερκύρας. Νεα. 354).

Ἀφ' τὸ τυρὶ = τοῦ τυριοῦ· ἡ ἀπὸ μετ' αἰτιατιακῆς ἐν τῷ κερκυραϊκῷ ἰδιώματι ἀναπληρώνει τὸν ἀπολεσθέντα τύπον τῆς γενικῆς. Ὅθεν = θὰ εὕρῃς τὸν ἄνδρα τοῦ τυροῦ· θὰ τιμωρηθῇς ὑπ' ἄλλου θρασυτέρου σοῦ. Ἀναφέρεται προδήλως εἰς μῦθον ἄγνωστον.

94. Θὰ τὸν βρῇ τὸν παρᾶ.
(Λελ. Ἐπιθ. 235, 74 [Θὰ τὸν βρῇς καὶ σὺ τὸν π.] — αὐτ. 75 [κ' ἐκεῖνος τὸν π.]).

Θ' ἀποθάνῃ ἐκ βιαίου θανάτου, δίδων δίκην τῶν κακουργιῶν αὐτοῦ. Ἄγνωστόν μοι πόθεν ἡ μεταφορά.

95. Καὶ 'ς τὴ βρύση ἂν πᾷς, νερὸ δὲν βρίσκεις.
(Βλ. Κατζιούλ. 1157. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 591 ['ς τὴν βρ.]).

Βλ. ἀρ. 98. 96.

96. Καὶ 'ς τὴ βρύση
νερὸ δὲ βρίσκει.
(Κ. 6', 27 [δὲν εὑρίσκει.] — Νε. 62, 379 [ὁμ.] — Β¹. 52, 36 [δὲν βρ.] — Β. 124, 110).

Βλ. ἀρ. 98. 95, βρύση 4. 6. 7. Ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτοκρίτου (Δ', 1376) τὴν διεσκεύασεν οὕτω: «Καὶ μέσ' 'ς τὴν βρύσην κολυμπᾷ, λέγει νερὸν δὲν ἔχει».

97. Καὶ 'ς τὴ θάλασσα ἄμμο δὲν βρίσκει.
(Βάρνης. Κρ. 22).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

98. Καὶ 'ς τὴ θάλασσα νὰ πάγῃ,
κ' ἐκεῖ νερὸ δὲ θά βρῃ.

(Μα. 16 [εἰς τὴν θάλασσαν νὰ τὸν στείλῃς νερὸν δὲν θὰ εὕρῃ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 565 [δὲν θὰ βρῇ.] — Β. 124, 111 [πάῃ] — Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [νὰ πά' νὰ πνιγῶ ν. δὲ θά βρω.]).

Βλ. ἀρ. 97. 129. 130. 95. 96, ἄτυχος 2, βρύση 4. 6. 7, δίψα 2, διψῶ 16, πηγαίνω 29, φυραίνω 3. Ἡ μὲν κυνουριακὴ παραλλαγὴ λέγεται (ὡς καὶ ἡ ἐν λ. ἄτυχος 2, καὶ δι' ἄλλης μεταφορᾶς ἡ βυζαντινὴ ἐν λ. κεραμίδι 3) ἐπὶ τῶν ἀτυχῶν, τῶν πάντοτε ἀποτυγχανόντων, καὶ ὅταν ἀκόμη ἐπιχειρῶσί τι ἐπιζήμιον εἰς αὐτούς· αἱ δὲ λοιπαὶ συνηθέστερον ἐπὶ τῶν ζημιουμένων καὶ ἐν οἷς πᾶς ἄλλος θὰ ηὐδοκίμει, καὶ ἐπὶ τῶν ἀδεξίων, τῶν εὑρισκόντων δυσχερῆ καὶ τὰ εὐκολώτατα, ἢ ἐπανερχομένων μὲ κενὰς τὰς χεῖρας, ὅταν στέλλωνται νὰ φέρωσί τι ἐκ τόπου, ὅπου προχειρότατα θὰ τὸ εὕρισκον. Ἐν θηβαϊκῷ καταδέσμῳ τοῦ Β΄ αἰῶνος π. Χ. ἀναγράφεται ὁμοία τις κατάρα: «μὴ θάλασσα μόν(ῳ αὐ)τῷ ὑγρὰ» (Wuensch Defixion. tabellae atticae σ. VII). Καὶ ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Καρίας: «οὔτε ἡ γῆ αὐτὸν καρπὸν ἐνέγκῃ, οὔτε ἡ θάλασσα αὐτῷ πλωτὴ γενήσεται» (CIG. 2826). Ὅμοιαι νεώτεραι παροιμίαι Ἰταλ. Un trova acqua in mare = δὲ βρίσκει νερὸ 'ς τὴ θάλασσα (κορσικ. D. II, 412). Se io andassi al mare, lo troverei secco = ἂν πήγαινα 'ς τὴ θάλασσα θὰ τὴν εὕρισκα στεγνὴ (W. IV, 490, 51). Si vaju a mari, mancu acqua cci trovu = ἂν πάγω 'ς τὴ θάλασσα, οὔτε νερὸ δὲ βρίσκω (σικελ. Pitrè II, 266). Si andas a mare non incontras abba = ἂν πᾷς 'ς τὴ θάλασσα δὲ βρίσκεις νερὸ (σαρδηνία, D. II, 515). Quannu vannu a mari li bagasci, sicca lu mari cu tutti li pisci = ὅταν πᾶν 'ς τὴ θάλασσα οἱ κακομοιριασμένοι, ξεραίνεται ἡ θάλασσα μ' ὅλα τὰ ψάρια (σικελ. Pitrè I, 271). — Γαλλ. Il ne sauroit trouver de l'eau à la rivière (Leroux I, 67). Si tu allois au marne tu n'y trouverois point d'eau (αὐτ.). Qui chetif envoi à la mer il ne rapporte poisson ne sel (Leroux II, 385). Troubaya pas d' êga dien t Alèi = δὲ θά βρισκε νερὸ μέσα ('ς τὸν ποταμὸ) Ἀλλιέρη (RTP. 1898 σ. 390). N' nin trover d' l' aiwe ès Moûse = νὰ μὴ βρίσκῃ νερὸ 'ς τὸν (ποταμὸ) Μεύση

(D. II, 412).—'Ισπαν. No halla aqua en la mar = δὲ βρίσκει νερὸ 'ς τὴ θάλασσα (W. III, 557, 97).—'Ρωμουν. Nu găsesce nicĭ apă în puts = οὔτε νερὸ 'ς τὸ πηγάδι δὲ θά βρισκε (Zanne 7660).—'Αγγλ. He seeks water in the sea = γυρεύει νερὸ 'ς τὴ θάλασσα (W IV, 1833, 790).—'Ολλανδ. Hij zou wel zeggen, dat in de zee geen water was = μποροῦσε νὰ εἰπῇ, πῶς 'ς τὴ θάλασσα δὲν ὑπάρχει νερὸ (D. II, 412). Indien men hem naar de rivier stuurde, hij zoa geen water vinden = ἂν τὸν ἔστελναν 'ς τὸ ποτάμι, δὲ θά βρισκε νερὸ (αὐτ.).—Γερμαν. Der Busch hat keine Bäume, das Meer kein Wasser = δὲν ἔχει ὁ λόγγος δένδρα, ἡ θάλασσα νερὸ (W. I, 518, 43). Er findet das Wasser im Flusse nicht = δὲ βρίσκει τὸ νερὸ 'ς τὸ ποτάμι (αὐτ. 1015, 55). Er findet im Meer kein Wasser = δὲ βρίσκει 'ς τὴ θάλασσα νερὸ (W. III, 557, 97). Er würde das Meer trocken finden, wenn er hineinginge = θά βρισκε τὴ θάλασσα στεγνὴ ἂν ἔμπαινε μέσα (αὐτ. 558, 102). Wenn er auf die See gehen wollte würde kein Wasser dort sein = ἂν ἤθελε νὰ πάγῃ 'ς τὴ θάλασσα, δὲ θὰ ὑπῆρχε νερὸ 'ς αὐτὴ (W. IV, 490, 51). Er würde kein Wasser im Flusse (Meer) finden, wenn er schöpfen sollte = δὲ θά βρισκε νερὸ 'ς τὸ ποτάμι ('ς τὴ θάλασσα), ἂν ἤθελε νὰ βγάλῃ (αὐτ. 1830, 715). Wasser in dem Meer suchen = νὰ ζητᾷ νερὸ 'ς τὴ θάλασσα (αὐτ. 1833, 790).

99. Καλομοῖρα ποῦ εἰμ' ἐγώ,
ποῦ χασα ἕνα κ' ἠῦρα δυό.
('Αν. ἐπ. Α', 510, 181).

'Αγνοῶ τὴν χρῆσιν τῆς παροιμίας ταύτης· ἴσως λέγεται ἐπὶ χήρας φιλέρωτος.

100. Κατὰ ποῦ ἔπραξε ηὗρε.
(Πτζ. 252, 466).

Βλ. κάνω ἀρ. 49. Ἐπὶ τῶν ἀξίως τῶν πράξεων αὐτῶν πασχόντων.

101. Κατὰ τὴ χύτρα βρέθηκε καὶ τὸ καππάκι.
(Νηφάκη Διάλογοι Α'. [Κ. τὴν χύτραν 6ρ. ὄντως καὶ]).

Βλ. ἀρ. 80.

102. Καὶ νὰ τά βρω.

(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Λέγεται εἰς δήλωσιν δυσπιστίας, ὁσάκις βεβαιοῦται ὅτι ἔλαβε τις μεγάλην προῖκα, καὶ τὸ πρᾶγμα θεωρεῖται ἀπίθανον ἢ ὑπερβολικόν. Ἔλαβε δ' ἀρχὴν ἡ παροιμία ἐκ τῆς ἑξῆς διηγήσεως. Ἐν Ὑρίᾳ τῆς Πάρου ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ κῦρ Χρουσῆ ἠγάπα τὴν ὡραίαν θυγατέρα τοῦ κῦρ Νικόλα Φροσύνην, καὶ ἤθελε νὰ τὴν πάρῃ γυναῖκα· ἀλλ' ὁ πατέρας του δὲν ἔδιδε τὴν συγκατάθεσίν του ἂν ὁ κῦρ Νικόλας δὲν ἐπροίκιζε τὴν κόρην του ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ῥουχισμό της καὶ μὲ ἑκατὸν τάλληρα. Ἐδέχθη ὁ κῦρ Νικόλας καὶ ὑπεσχέθη πῶς θὰ δώσῃ προῖκα τὰ ἑκατὸν τάλληρα, προσέθεσε δὲ χωρὶς νὰ τοῦ τὸ ζητήσουν κ' ἕναν ταῦρο. Ἔγινε λοιπὸν ὁ γάμος μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν· ὕστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ὁ πατέρας τοῦ γαμβροῦ, διότι τὸν γαμβρὸν δὲν τὸν ἔμελε, ἐζήτησε ἀπὸ τὸν συμπένθερόν του νὰ παραδώσῃ τὴν προῖκα, δηλαδὴ τὰ ἑκατὸν τάλληρα καὶ τὸν ταῦρο. « Εὐχαρίστως, τοῦ λέγει αὐτός, ἔλα εἰς τὸ δημαρχεῖον νὰ τελειώσῃ καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα. » Πηγαίνουν λοιπὸν εἰς τὸ δημαρχεῖον, καὶ ὁ κῦρ Χρουσῆς ἔφερε μαζί του κ' ἕνα σχοινὶ διὰ νὰ παραλάβῃ τὸν ταῦρον. Ὁ κῦρ Νικόλας ἐμπρὸς εἰς τὸν δήμαρχον τοῦ λέγει· « Πίστεψε, συμπεθερέ μου, πῶς ἀπὸ τὴν ἄλλην ἡμέραν τοῦ γάμου τῶν παιδιῶν μας, ὀκτὼ ἡμέραις τώρα, ψάχνω, γυρεύω, σκάβω, μὰ δὲν ηὗρα μήτε ἕνα τάλλαρο. Παρακάλειε καὶ σύ, ποῦ εἶσαι καλὸς χριστιανός, καὶ καθὼς τά βρω, δικά σου εἶναι, συμπέθερέ μου. — Τί εἶναι αὐτά, συμπέθερε, δὲν καταλαβαίνω, λέγει ὁ κῦρ Χρουσῆς. — Ἔτσι εἶναι, κατὰ πῶς σοῦ ὑποσχέθηκα. Κῦρ δήμαρχε, διάβασε τὸ ἀβαντάριο » (inventario). Ὁ δήμαρχος διαβάζει: τοῦτο κεῖνο, ἑκατὸ τάλλαρα καὶ νὰ τά βρω. « Ἐκατάλαβες λοιπόν, συμπέθερέ μου; λέγει ὁ κῦρ Νικόλας· νὰ τά βρω πρῶτα καὶ ἀμέσως σοῦ τὰ δίνω. » Ὅλοι ἔδωκαν δίκαιο τοῦ κῦρ Νικόλα. Ὁ κῦρ Χρουσῆς ἔφυγε καὶ ἀπὸ τὸ θυμό του ἐλησμόνησε τὸ σχοινὶ ποῦ ἔφερε διὰ τὸν ταῦρο· τὸ πῆραν τὰ κορίτσια τοῦ δημάρχου καὶ τὸ ἔκαμαν κούνια γιὰ νὰ κουνειοῦνται τὴ Λαμπρή, κατὰ τὴ συνήθεια τοῦ τόπου.

Τοιοῦτοι δόλοι εἰς παρονομασίας στηριζόμενοι δὲν εἶναι πολὺ ἀσυνήθεις κατὰ τὴν διαπραγμάτευσιν τῶν συνοικεσίων· οἱ προξενηταὶ

καὶ μάλιστα αἱ προξενήτριαι πολλὰ λέγουσι ψεύδη πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ των, ἀλλὰ προσέχουσι νὰ τὰ λέγωσιν οὕτω, ὥστε ἐξελεγχόμεναι νὰ διισχυρίζωνται ὅτι συνέβη παρανόησις. Οὕτω λέγεται περὶ μιᾶς εὐφυεστάτης προξενητρίας ἐν Ἀθήναις πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτι κατώρθωσε νὰ νυμφεύσῃ πτωχὸν νέον μετὰ πλουσίας νύμφης, βεβαιοῦσα τοὺς γονεῖς αὐτῆς ὅτι οὗτος ἔχει ἂν πάρῃ σιτάρι, ἔχει ἂν πάρῃ κριθάρι καὶ ἄλλα ὅμοια, ἐννοοῦσα ἂν πάρῃ προῖκα· ἀλλ' οἱ γονεῖς ὑπελάμβανον ὅτι ἔχει ἀμπάρι ἤτοι ἀποθήκην σίτου, ἄλλο κριθῆς καὶ συνῆνεσαν εἰς τὸν γάμον (Ἑστία τ. ΙΔ' σ. 579. Καμπ. ἱστ. Γ', 26).

103. Κίνησ' ὁ μπρούμπουλας,
κ' ηὕρε τὸν κάβαλλο.

(Μεσσηνίας).

Πρβλ. ἀρ. 64. Μπρούμπουλας ἢ μπούρμπουλας ἢ μπούμπουλας (ἐκ τοῦ βομβυλιός;) ὁ κάνθαρος ὁ κοπρίων (scaraboeus fimetarius). Κάβαλλος δὲ (ἐκ τοῦ λατιν. caballus) καὶ συνηθέστερον καβαλλῖνα (ἐκ τοῦ λατιν. caballinum fimum) κυρίως ὁ ἵππειος καὶ ὁ ὄνειος ὄνθος. Ἡ λέξις καβαλλῖνα ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ ἦτο ἔκπαλαι ἐν χρήσει καὶ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς, ἐκ ταύτης δ' ἐσχηματίσθη τὸ χλευαστικὸν τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου παρωνύμιον Καβαλλῖνος ἢ σπανιώτερον Καβαλλώνυμος (βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Σοφοκλεῖ καὶ Δουκαγγίῳ ἐν λλ.).

104. Κίνησε τὸ τσουκαλάκι
κ' ηὕρηκε τὸ βούλλωμά του.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 80.

*105. Μήτ' ἐντὸς εὕρω σε, μήτ' ἐκτός.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 37).

Πρβλ. ἀρ. 21. 105α. 120. 121, μήτε 13, νὲ 1. 2 καὶ τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. μένω 8. — Ὁ μὲν Kurtz ἐν Philologus 1890 τ. III σ. 460 ἀναφέρει ὁμοίαν τὴν διατύπωσιν ῥωσικὴν παροιμίαν: «Οὔτε ἔξω, οὔτε 'ς τὴν κάμερα» ἀλλ' οὐδὲν προσθέτει περὶ τῆς ἐννοίας καὶ ταύ-

της καὶ τῆς βυζαντινῆς. Ὁ δὲ K. Ohlert (Zur antiken Rätseldichtung ἐν Philologus 1894 σ. 753) εἰκάζει ὅτι εἶναι ἡ παροιμία αἴνιγμα ἐξ ἐκείνων, ὧν λείψανα ἀνευρίσκομεν ἐν παραμυθίοις. Ἀληθῶς δ' ἔν τισι παραμυθίοις ἀναφέρονται τοιαῦτά τινα προβλήματα. Οὕτως ἐν φιννικῷ παραμυθίῳ παῖς προσταχθεὶς ὑπὸ βασιλέως μήτε ἐντὸς μήτε ἐκτὸς νὰ ἐμφανισθῇ ἵσταται ἐν τῷ οὐδῷ τοῦ προδόμου, τὸν ἕνα πόδα ἐντὸς ἔχων, τὸν δ' ἄλλον ἐκτός. (De Gubernatis Zoological mythology τ. I. σ. 142-3). Πιθανώτατον εἶναι ὅτι καὶ εἰς τὴν προκειμένην παροιμίαν ὑπόκειται παραπλήσιός τις μῦθος· ἀλλὰ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς, καθὼς καὶ τῆς ἐν λ. μένω 8 βυζαντινῆς, ἠδυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν καὶ ἐκ μόνης τῆς χρήσεως τῶν σημερινῶν ὁμοιοτάτων τὴν διατύπωσιν παροιμιῶν, τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφομένων. Ὅτι δηλ ἐλέγοντο ἀμφότεραι ἐπὶ τῶν ἀμφιρρεπῶν καὶ ἀντιφατικὰ παραγγελλόντων, διότι συχνότατα μεταβάλλουσι γνώμην. Ἀναμφισβητήτως δ' ἀποδεικνύει τοῦτο, καὶ τὴν παλαιότητα τῆς παροιμίας μαρτυρεῖ ἡ χρῆσις αὐτῆς παρὰ τῷ Ἕλληνι πατρὶ τῆς ἐκκλησίας Εἰρηναίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Λουγδούνου, ὅστις ἐν τῷ Ἐλέγχῳ αὐτοῦ, τῷ γραφέντι κατὰ τὰ τέλη τοῦ Β' αἰῶνος (Α', 13, 7 τ. 7 σ. 592 Migne) προσαρμόζει αὐτὴν εἰς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, αἵτινες καίπερ συνειδυῖαι ὅτι παρεπλανήθησαν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ αἱρετικοῦ Οὐαλεντίνου, δὲν μετανοοῦσιν, ἀλλ' ἐν μέσῳ ἑκατέρων διάγουσαι, οὔτε πρὸς τοὺς Οὐαλεντινιανοὺς προχωροῦσιν οὔτε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διαλλάσσονται. Τὸ χωρίον τοῦ Εἰρηναίου, εὐτυχῶς περισωθὲν ἐν τῷ ἑλληνικῷ πρωτοτύπῳ, ἔχει ὡς ἑξῆς: «πολλὰς ἐξηπατήκασι γυναῖκας, αἵτινες κεκαυτηριασμέναι τὴν συνείδησιν, αἱ μὲν εἰς φανερὸν ἐξομολογοῦνται, αἱ δὲ δυσωπούμεναι τοῦτο, ἡσυχῇ δέ πως ἑαυτὰς ἀπηλπικυῖαι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, ἔνιαι μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπέστησαν, ἔνιαι δὲ ἐπαμφοτερίζουσι, καὶ τὸ τῆς παροιμίας πεπόνθασι, μ ή τ ε ἔ ξ ω μ ή τ ε ἔ σ ω ο ὖ σ α ι, ταύτην ἔχουσαι τὴν ἐπικαρπίαν τοῦ σπέρματος τῶν τέκνων τῆς γνώσεως». — Ὁμοία παρ. **Ῥωμουν.** Nice în casă, nice-afară = οὔτε 'ς τὸ σπίτι οὔτε ἔξω (Zanne 6818).

105α. Μήτε 'ς τὸ σακκὶ βρίσκεται, μήτε 'ς τὸ σακκόδεμα.
(Δάρδ. 301 [εὑρίσκεται]).

Βλ. ἀρ. 120. 121, μήτε 13, νὲ 1. 2, πρβλ. ἀρ. 21. 105. Ἐπὶ τῶν

μὴ ἐμμενόντων εἰς τὴν αὐτὴν γνώμην. Ἀλβανικὰς ὁμοίας βλ. ἐν λ. μήτε 13.

106. Νά βρουν αί ἄμαλλαις μαλλιά, τσ' αί ἄπλυταις σαπούνια, νά βρουν αί ἀμανίκωταις μανίτσια νὰ φορέσουν.
(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα).

Βλ. ἀρ. 50.

107. Νὰ τοὺ βρῇς ἀποὺ τὰ κιραμίδια.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. κεραμίδι 3. 4.

108. Ὁ γεμιτζῆς κατουρᾷ 'ς τὸγ γιαλό, ἀμμὲ τὰ βρίσκει 'ς τ' ἀλάτσι.
(Καρπάθου. ΖΑ. 358, 320).

Βλ. ἀρ. 112.

109. Ὅνταν 'κ εὑρήκω τὴγ χανούμαν,
κεῖμαι καὶ μὲ τὴν δοῦλαν.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 367, 177 [Ὅταν] — Κερασοῦντος παρὰ Ἰωά. Βαλαβάνη).

Βλ. ἀρ. 19. Χανούμα καὶ συνηθέστατα χανούμισσα καὶ ἀκλίτως χανοὺμ ἡ δέσποινα· ἐκ τοῦ τουρκ. χανοὺμ τὴν αὐτὴν ἔχοντος σημασίαν (κυρίως ἡγεμονίς, θυγάτηρ χάνου). Ὁ τύπος χανούμα καὶ παρὰ Σέρβοις καὶ Βουλγάροις, παρὰ Ῥωμούνοις hanîmă. Κεῖμαι ἐπὶ ἐρωτικῆς ὁμιλίας. — Παραπλήσιαι παροιμίαι **Ἰταλ.** Quannu autru nun ai, cu màmmata te curca = ὅταν δὲν ἔχῃς ἄλλο, κοιμήσου μὲ τὴ γριὰ μάννα (ἀπουληΐα, Pitrè I, 203). Chi autru nun pò, co la mogliere se corca = ὅποιος ἄλλο δὲν μπορεῖ, μὲ τὴ γυναῖκά του νὰ κοιμᾶται (νεαπολιτική, αὐτ. μετὰ δύο σικελικῶν παραλλαγῶν). — **Δαν.** Har man ei Jomfruer saa dandseer man med Madammer = ἂν δὲν ἔχῃ κἀνεὶς κορίτσια, χορεύει μὲ γυναῖκες (D. II, 219). — **Σουηδ.** Har man inte jungfrur, dansar man med madamer = ὁμ. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Die geene eerlijke vrouw heeft (kan krijgen), moet zich met eene hoer behelpen = ὅποιος δὲν ἔχει (ἢ, δὲν μπορεῖ ν' ἀποχτήσῃ) τίμια γυναῖκα, οἰκονο-

μειέται μὲ πολιτικὴ (αὐτ.). — **Γερμαν.** Wemmer käne Jungfern hot, muss mer mit Huren dansen = ὅποιος δὲν ἔχει κορίτσι, ἀναγκάζεται νὰ χορέψῃ μὲ πολιτικαῖς (W. II, 1067, 42. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 41. 47. D. II, 219 καὶ σ. 497). Hat man nicht Jungfern so tanzt man mit Pfarrers Köchin = ἂν δὲν ἔχῃ κἀνεὶς κορίτσια, χορεύει καὶ μὲ τὴ μαγείρισσα τοῦ παπᾶ (W. II, 1066, 28). Wo keine Jungfern sind, muss man Witwen heirathen = ὅπου δὲν ὑπάρχουν κορίτσια ἀναγκάζονται νὰ παντρεύωνται μὲ χήραις (αὐτ. 1067, 48).

110. Ὅντε μ' εὕρῃς ἔπαρέ με,
γιὰ νὰ μ' ἔχῃς σὰ μὲ θέλῃς.

(Θήρας Δε. Στ. 69 [Ὅταν — ἔ. με νὰ με ἔ. ὅταν θ.] — Κρήτης. Παρνασ. ΙΓ', 636, 78. — Θήρας παρὰ Ν. Νοητάκη [Ὅταν — ὅταν θέλῃς.] — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Ὅταν μ' εὑρῇς μ' ἀγόραζε, νὰ μ' ἔ. σὰμ μὲ θ.]).

Βλ. ἀρ. 36.

111. Ὅποιος εὑρίσκει χαίρεται, κι' ὅποιος γνωρίσῃ παίρει.

(Βλ. Κατζιούλ. 1673. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 507 [Ὅπου βρίσκει χ. κι' ὅπου γνωρίζει] — Κ. 6', 41 [ἐπαίρει.] — Νθ. 97, 628 [ὁμ.] — Μα. 31 [Ὅπου εὕρῃ χαίρει καὶ ὅ. γν. παίρνει.] — Β'. 76, 43 [παίρνει.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1796 [Ὅπου βρίσκει χ κι' ὅ. γ. παίρνει.] — Β. 206, 422 [βρίσκει—γνωρίζει παίρνει.] — Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Α', 168 [βρίσκει - γνωρίζει παίρνει.] — Πτζ. 272, 698 [Ὅπου βρίσκει χ. κι' ὅπου γνωρίζει παίρνει.] — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [βρίσκει χ. κι' ὅπου γνωρίζει παίρνει.] — Ἠλείας παρ' Ἀ. Καρκαβίτσα [ὁμ.] — Ὀρχομενοῦ Ἀρκαδίας [ὁμ.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Πρβλ. ἀρ. 51. Ὁ κύριος ἀπολεσθέντος πράγματος ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ κατάσχῃ αὐτὸ ὁπουδήποτε ἤθελε τὸ ἀναγνωρίσῃ (βλ. λ. γνωρίζω 5. 6, νοικοκύρης 41 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας ἀλλογλώσσους παροιμίας). Ὅθεν βραχεῖα θὰ εἶναι ἡ χαρὰ τοῦ εὑρόντος ἀλλότριον πρᾶγμα· «θἄρθῃ ὁ νοικοκύρης καὶ θὰ τοῦ τὴν κόψῃ τὴ χαρά», ὡς λέγουσι.

112. Ὅποιος κατουράει 'ς τὴ θάλασσα, τὸ βρίσκει 'ς τ' ἁλάτι.

(Πτζ. 270, 677. — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ Δουκάκη. — Καλαβρύτων παρ' Ἀ. Κωνσταντινοπούλου. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου καὶ παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου. — Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [Ὅγιος χέζει 'ς τὴ θ.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [κατουρήσῃ μέσ' 'ς τὴ θ.]).

Βλ. ἀρ. 108, τρώγω 198, πρβλ. οὐρῶ 1. Πᾶσαν κακὴν πρᾶξιν ἀναγκαίως ἐπακολουθεῖ τιμωρία· ὁ διαπράξας τι κακὸν εὑρίσκει τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας του πολλάκις ὁπόθεν ἥκιστα προσδοκᾷ, οἷον ὁ μολύνας τὴν θάλασσαν θὰ δώσῃ τοιαύτην δίκην, ἤτοι τὸ μόλυσμα θ' ἀποτεθῇ ἀκριβῶς εἰς ἐκεῖνο τὸ ἅλας, δι' οὗ θ' ἀρτύσῃ τὴν τροφήν του. Ὑποδεικνύεται δ' ἐν τῇ παροιμίᾳ καὶ ἀπαγόρευσις τοῦ οὐρεῖν ἢ ἀποπατεῖν εἰς τὴν θάλασσαν· εἶναι δ' αὕτη λείψανον παλαιοτάτης θρησκευτικῆς δοξασίας, ἧς μάρτυρα ἔχομεν καὶ τὸν Ἡσίοδον (Ἔργ. 757 κἑ.): «Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων, | μηδ' ἐπὶ κρουνάων οὐρεῖν, μάλα δ'ἐξαλέασθαι· | μηδ' ἐναποψύχειν· τὸ γὰρ οὔτοι λώιόν ἐστιν». Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ Στωϊκὸς Χρύσιππος: «Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ πάλιν περὶ φύσεως λέγει· καλῶς μὲν ἀπαγορεύειν τὸν Ἡσίοδον, εἰς ποταμοὺς καὶ κρήνας οὐρεῖν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀφεκτέον εἶναι τοῦ πρὸς βωμὸν οὐρεῖν, ἢ ἀφίδρυμα θεοῦ» (Πλουτάρχ. π. στωϊκ. ἐναντιωμ. 22, 2 σ. 1045α). Ἡ δὲ γνώμη τοῦ Πλουτάρχου (παρὰ Πρόκλ. εἰς Ἡσίοδ. αὐτ.), διαγράφοντος τὰ παρ' Ἡσιόδῳ παραγγέλματα ταῦτα «ὡς εὐτελῆ καὶ ἀνάξια παιδευτικῆς Μούσης, μὴ οὐρεῖν ἐν προχοαῖς ποταμῶν ἢ κρηνῶν, μηδ' ἀποπατεῖν, τοῦτο γὰρ τὸ ἀποψύχειν» οὐδένα βεβαίως πείθει περὶ τῆς νοθείας τῶν Ἡσιοδείων στίχων, καταδεικνύουσα τοῦτο μόνον ὅτι ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις οἱ φιλοσοφοῦντες διάφορον τῶν παλαιοτέρων καὶ τοῦ πολλοῦ πλήθους εἶχον ἔννοιαν τῆς εὐπρεπείας καὶ τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς καθηκόντων.

Τὴν παροιμίαν παρέλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἀλβαν. Κουσ' διετ νδε δαιτ, ε γκιαν νδε κρ̣ούπετ = ὅποιος χέζει 'ς τὴ θάλασσα τὸ βρίσκει 'ς τ' ἅλάτι (γεγκικὴ G. Meyer 24, 51)· μπανε νε δαιτ, σε ε γκαιν νε κριούπ = δός το 'ς τὴ θάλασσα καὶ τὸ βρίσκεις πάλι 'ς τ' ἅλάτι (ἐπίσης, αὐτ. 9, 51 μετὰ παραλλαγῆς αὐτ. 24, 51). Ὁμοία καὶ ἡ Ῥωμουν. Nu scuĭpà în puts, căcĭ se póte întîmplà să béĭ din el = μὴ φτύνῃς 'ς τὸ πηγάδι, γιατὶ μπορεῖ νὰ συμβῇ νὰ πιῇς ἀπ' αὐτό (Zanne 7658).

113. Ὅποιος σὲ μυρισθῇ σὲ βρίσκει ἀτσουκνίδα.
(Θήρας Δε. β', 104. — Β. 217, 595).

Βλ. βγαίνω 15.

114. Ὅπως τὸ βρήκαμε, ἔτσι νὰ τ' ἀφήσουμε.
(Πελοποννήσου).

Βλ. κάνω 105 καὶ τὰ ἀναγραφόμενα αὐτόθι παράλληλα. Δικαιολογία τῶν ἐμμενόντων εἰς τὰ πάτρια πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας νὰ πείσωσιν αὐτοὺς περὶ τῆς ἀτοπίας τούτων. Ὁμοία ἡ ἀρχαία παροιμία παρὰ Πολυβίῳ (ΙΕ', δ', 11. Βλ. καὶ Wunderer σ. 18): «ἐπειράθη διαφυλάξαι. κατὰ τὴν παροιμίαν, πατέρων εὖ κείμενα ἔργα». — **Γερμαν.** Wir habens also funden, wir müssens auch also bleiben lassen = ἔτσι τὸ ηὕραμε, πρέπει ἔτσι καὶ νὰ τ' ἀφήσουμε (W. I, 1015, 49). — **Ῥωσ.** Νὰ πιστεύουμε 'ς τὴν πίστην ποῦ μᾶς παρέδωκαν οἱ πατέρες μας. (Dal I, 15). Κατὰ τὸ παλαιὸ νὰ τραυᾷς. Νὰ ζῇς σύμφωνα μὲ τὴν παλαιὰ πίστη (αὐτ.).

115. Ὅσο νὰ βρῇ τὰ γελάδια.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 999).

Βλ. ἀρ. 82.

115α. Ὅσο νά βρω τὸ Γιάννη, χάνω τὸν κῦρ Γιάννη.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ζητῶν τὸ ἓν χάνω τὸ ἄλλο. Δι' ἄλλης μεταφορᾶς παραπλησίαν ἐκφέρει ἔννοιαν ἡ ἀρχαία: «Ἄλλην μὲν ἐξηντλοῦμεν, ἡ δ' ἐπεισρέει» λεγομένη «ἐπὶ τῶν πονούντων καὶ πλέον οὐδὲν ἀνυόντων» (Ζηνόβ. 75. Διογένιαν. 122. Βι. 34. Γρηγόρ. Κύπρ. 34. Λ. 15. Ἀποστ. 134. Κῶδ. Βοδλ. 103. Schneidewin εἰς Ζηνοβ. 75. Leutsch εἰς Διογεν. Βι. 34).

116. Ὅταν εὑρῇς τὸ φόρτωμα, πληρώσου τὸ κουμμέρκι.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1014. — Β. 231, 803 [Ὅ. βρῇς]).

Βλ. ἀρ. 117α. Δὲν φοβεῖται ἐπιβολὴν ποινῆς ἐκεῖνος, οὗ τῆς ἐνοχῆς δὲν ὑπάρχουσι τεκμήρια, ὡς δὲν ὑποχρεοῦται εἰς καταβολὴν τέλους ὁ μὴ ἔχων φορτίον ἐμπορευμάτων.

117. Ὅταν μ' εὕρῃς ἔπαρέ με, θὰ μὲ χρειαστῇς νὰ μ' ἔχῃς.
(Β. 238, 854).

Βλ. ἀρ. 36.

117α. Ὅτ' εὕρῃ ὁ καλὸς ἀγᾶς, ἂς δεκατίσῃ.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ ἀρ. 116.

118. Ὅ τι θρύφτῃς 'ς σὸ τσανάκι σ', θεὰ εὑρήκῃς 'ς σὸ χουλιάρισ σ'.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 370, 201).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. μαγειρεύω 3 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας παραλλαγάς. Θρύφτω ἢ θρύβω (τὸ ἀρχαῖον θρύπτω) ἐν τῇ ποντικῇ διαλέκτῳ σημαίνει κατατεμαχίζω τι, ἰδίως ἄρτον εἰς λεπτότατα τεμάχια συνθλίβων διὰ τῶν δακτύλων· τὸ ῥηματικὸν θρύμμαν (ἀρχ. θρύμμα)· παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν εὔχρηστον (εἰς τὸν πληθ. ἀριθμὸν μάλιστα) εἰς δήλωσιν τοῦ θραύσματος, οἷον τὸ κανάτι ἔπεσε κ' ἔγεινε θρύμματα. Τσανάκιν (τσανάκι κοινὸν ἑλληνικὸν) τὸ πήλινον τρυβλίον, ἐκ τοῦ τουρκ. τσανάκ.

*119. Οὐδὲν τὸν ηὗραν καὶ ἤφερναν,
ἐδὰ τὸν ηὗραν, καὶ νὰ ἰδῇς!
(Βυζαντινή. Ἀθ. Γ', 46 τ. Α' σ. 21 [καὶ ἔφερεν. — Παρέλαβον τὸ ἤφερναν ἐκ τῆς ἑρμηνείας.]).

Πρβλ βλέπω 36. Ἡ παροιμία ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ δύο ἰαμβικῶν τετραποδιῶν. Ἡ ἔννοια αὐτῆς εἶναι: δὲν εὗρον ἐκεῖνον πρὸς ὃν ἀπεστάλησαν καὶ ὅμως δὲν ἐπανῆλθον ἄπρακτοι, τώρα ποῦ εὑρέθη νὰ ἰδῇς τί θὰ γίνῃ! Ἀλλὰ περὶ τῆς χρήσεως ταύτης οὐδὲν ἄλλο δύναμαι νὰ εἴπω πλὴν εἰκασιῶν ἀστηρίκτων, διότι ἡ παροιμία φαίνεται ὅτι ἀναφέρεται εἰς μῦθον ἄγνωστον, ἐκ δὲ τῆς θεολογικῆς ἑρμηνείας οὐδὲν χρήσιμον συνάγεται.

120. Οὔτε 'ς τὸ σακκὶ σὲ βρίσκω, οὔτε 'ς τὸ σακκοῦλι
(Β. 164, 205 [Μήτε 'ς τὸ σακκὶ βρίσκεται, μήτε] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Βλ ἀρ. 105 α.

121. Οὔτε 'ς τὸ σακκὶ τὸν βρίσκεις, οὔτε 'ς τὸ σακκοῦλι.
(Μα. 35 [οὐδὲ εἰς τὸ σ. τὸν εὑρίσκεις, οὐδὲ εἰς τὸ σ.]).

Βλ. ἀρ. 105 α.

122. Πᾶρέ με ὄντας μ' εὑρῇς,
νὰ μ' ἔχῃς ὄντες μὲ χρειασθῇς.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. ἀρ. 36.

123. Πᾶρέ με ὄντας μ' εὑρίσκῃς, γιὰ νὰ μ' ἔχῃς ὅταν θέλῃς.
(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 312 [Ἔπαρέ με ἄντα μ' εὑ. - ἄντα θ.]. — Ἀνατ. Ἐπιθ. Α', 599, 371 [με σὰν μ' εὕρῃς — σὰ μὲ θ.] — Ἀθηναϊκή. Βύρ. Β', 509 [ὅταν μ' εὑ. — ὅταν μὲ θ.] καὶ Ἑδδομ. Α', 176 [ὅταν μ' εὑ.]. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου [μ' εὑρῇς, νὰ μ' ἔ.] — Ζατούνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [ὅταν μ' εὑρῇς, νὰ μ' ἔ. ὁπότε μὲ θ.] — Καδδιοῦ Καρυστίας παρὰ Μπιλίρη [ὅταν μὲ θ.]. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ἀντὰς μ' εὕρῃς — ἀντὰς θέλῃς]. — Τήνου παρὰ τῆς Κας Ξτ. Καραλῆ καὶ Ἀδ. Ἀδαμαντίου [ὅταν μ' εὑρῇς, νὰ μ' ἔχις ὅ. μὲ θ.]. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [μ' εὑρῇς, νὰ μ' ἔ. σὰν μὲ θ.]).

Βλ. ἀρ. 36.

124. Πᾶρί μι σὰ μ' εὕρις, γιὰ νὰ μ' ἔχις σὰ μὶ θέλις.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἢ : ὅτας μ' εὕ. — ὅτας θές.]).

Βλ. ἀρ. 36.

124α. Σ' ἐγύρευα 'ς τἀνῶφλι,
καὶ σ' εὕρηκα 'ς τὸ κατῶφλι.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 131.

125. Πραματευτὴ ζητούσαμε,
καὶ κουμμερκιάρη βρήκαμε.
(Β[1]. 106, 75 [Πραγματευτὴ — βρήκαμεν.] — Βερ. 19, 5. — Β. 264, 246. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη (γυρεύαμε καὶ τελώνη βρ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

126. Πραματευτὴν ἐγύρευα καὶ κουμμερκιάρην ηὗρα.
(Βάρνερ: πραγματευτὴς 1 [Πραγματευτὴν] — Βλ. Κατζιούλ. 785. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 699 [Πραγματευτὴν ἐχάλευα καὶ] — Κ. 219 [Πραγματευτὴν ἐχάλευα καὶ κομμερκιάρην] — Κ. γ', 335 [Πραγματευτὴς ἐχάλευα καὶ κομμερκιάρην] — Μα. 37 [Πραγματευτὴν ἐ. καὶ τελώνην κ' ηὗρα.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1159 [Πραγματευτὴν — κομμερκιάρην] — Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', μγ'. [Γυρεύαμε πρ. κ' ηὕραμε κουμμερκιάρη]).

Βλ. ἀρ. 1. 47. 125, πρβλ. ἀρ. 13, ἀντὶ 1. 9. Ἐπὶ τῶν ἀντὶ κέρ-

δους λαμβανόντων παρὰ προσδοκίαν ζημίαν· καθόλου δὲ λέγεται ὅταν τὰ πράγματα, καίπερ αἴσια προβλεπόμενα, ἀποβῶσιν αἴφνης δυσάρεστα.

127. Σ' ἐπῇρα γιὰ τριαντάφυλλο, μὰ βρέθης ἀτσουκνίδα.
(Θήρας. Δε. 6', 105. — Β. 272, 72 [τζουκνίδα.]).

Βλ. βγαίνω 15.

128. Σ' ἐπῇρα γιὰ τριαντάφυλλο,
μὰ βρέθης γαϊδουράγκαθο.
(Β. 272, 72. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [τρ. καὶ σ' εὕρα γ.]).

Βλ. βγαίνω 15.

129. 'Σ τὴν θάλασσαν νὰ πάγῃ, νερὸν 'κ εὑρήκει.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 356, 68 καὶ παρ' Ἰωά. Βαλαβάνη [πάῃ]).

Βλ. ἀρ. 98.

130. 'Σ τ' θάλασσα νὰ τοὺν στείλουν, νιρὸ δὲ θὰ βρῇ.
('Ιωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 98.

131. 'Σ τὸν οὐρανὸ τὸ γύρευα καὶ εἰς τὴ γῆ τὸ βρῆκα.
(Κ. Δαπόντε Καθρέπτης γυναικῶν τ. Β' σ. 355 [τὸν γ., κατὰ τὴν παροιμίαν, καὶ εἰς τὴν γῆν τὸν εὕρηκα]. — Τοῦ αὐτοῦ Κῆπος Χαρίτων σ. 179 [ὁ Ζεὺς ὁποῦ τὸ γύρευε, κατὰ τὴν παροιμίαν, 'ς τὸν οὐρανὸν καὶ τό βρηκε 'ς τὴν γῆν.]) — Μα. 16 [Εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ ἐζητοῦσα καὶ ξεὶς τὴν γῆν τὸ ηὗρα.] — Β'. 111, 59 [καὶ 'ς τὴ γῆ]. — Βερ. 55, 9 [ὁμ.] — 'Ηπείρου. 'Αρ. 1313 [Τὸ γύρευε ς' τὸν οὐρανὸ καὶ τό βρηκε 'ς τὴ γῆ.] — Β. 280, 170 [καὶ 'ς τὴ γῆ] — Βάρνης Κρ. 29 [γύρευε καὶ 'ς τὴ γῆ τὸ βρῆκε.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Πὲ dὸν οὐρανοῦ νὰ τὸ γύρευε 'ς τὴν ἠγῆ δὲ dό βρισκε.]).

Βλ. ἀρ. 124α. 132, πρβλ. γυρεύω 19. Ἐπὶ ἀνωτέρας τῶν προσδοκιῶν ἐπιτυχίας

132. Τὰ γύρευγ' ἀποὺ τοὺν θιόν, ηὗρά τ' ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

132α. Τὰ κεντούχλια σου, καλέ μου, κ' ἔλα 'ς τοῦ Μανιοῦ [νὰ μ' εὕρῃς.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Κεντούχλια (τὸ κεντοῦχλι) τὰ στρώματα καὶ τἆλλα ἐνδύματα ὅσα συναποφέρει μεθ' ἑαυτοῦ ὁ ταξιδιώτης. Κυρίως δ' ἡ λέξις κέντουκλον (ἐκ τοῦ λατ. centunculum καὶ κατὰ συγκοπὴν centunclum) ἐσήμαινε τὸ πίλημα (πρβλ. Σουίδ. «πηλία τὰ κέντουκλα. — πῖλος τὸ κέντουκλον»). Κατεσκευάζετο δ', ὡς διδάσκει ἡ Διήγησις τετραπ. (στ. 509 κἑ. σ. 158 - 9 Wagner), ἀπὸ τὰ χοντρά, τὰ ἀπομειναρέα μαλλία τῶν προβάτων. Παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ ἡ λ. ἐκφέρεται κατὰ θηλ. γένος, ἡ κεντοῦκλα ἢ κεντίκλα (βλ. Κοραῆ Ἄτακτ. τ. Α', σ. 187 - 8 ὅπου ἀναφέρεται καὶ ἡ ἐκ τοῦ λατ. ἐτυμολογία). Παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ καὶ ἐπίθετον ἐκ τούτου ἐσχηματισμένον κεντουκλέινον. Ἡ λέξις ἔκπαλαι παρελήφθη ἐκ τῆς λατινικῆς· ὁ Σοφοκλῆς ἐν λ. φέρει πλὴν ἄλλων καὶ παράδειγμα ἐκ βιβλίου ἀποδιδομένου εἰς Ἀπολλόδωρον τὸν Δαμασκηνόν, τὸν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Β' αἰῶνος μ. Χ. ἀκμάσαντα ἀρχιτέκτονα. — Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ἀξιούντων νὰ ἐκτελέσῃ ἄλλος τις, οὐδεμίαν ἔχων πρὸς τοῦτο ὑποχρέωσιν οὐδὲ προθυμίαν, ἐπίμοχθόν τι ἔργον.

133. Τὰ πεθύμειες τά βρες.

(Νε. 122, 805. — Β[1]. 114, 23 [πεθύμαες, τὰ ηὗρες.] — Βερ. 56, 5 [ὁμ.] — Β. 291, 105 [ὁμ.] — Πανδώρ. ΙΗ', 434, 7 [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 40. Οὕτως ἔλεγον παροιμιαζόμενοι καὶ οἱ ἀρχαῖοι: «Ἔχεις, πάλαι ὧν ἐπεθύμεις» (Θεοκρίτ. Ι', 17 Σχολ. αὐτ.).

133α. Τό βρε σὰν τὴν κόττα τὴν αὐγή.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Χλευαστικῶς ἐπὶ ψευσθείσης ἐλπίδος· ἔτυχε δηλ. πράγματος ἀνταξίου πρὸς τὴν κοπρίαν τὴν εὑρισκομένην τὴν πρωΐαν ὑπὸ τῆς ὄρνιθος.

134. Τό βρ' ἡ στραβὴ τἀρνί της.

(Πτζ. 294, 966. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Ηὕρηκ' ἡ στρ.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωανίδου [Ηὕρ' ἡ κουτσὴ τ' ἀ. dης.]).

Βλ. ἀρ. 85.

134α. Τὸ τέζερι ηὗρε τὸ καππάκι του.
(Καρπάθου παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου).

Βλ. ἀρ. 80.

135. Τὸ ψωριάρικο σκυλὶ
τὸ σύντροφό του θελὰ βρῇ.
(Λεβαδείας παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Πρβλ. ἀρ. 80. 57. Ὁ φαῦλος ἐπιζητεῖ ἄλλου φαύλου τὴν φιλίαν.

135α. Τσὶπ ἀφήκαμε,
φύτρο βρήκαμε.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὑποτίθενται κελαδοῦσαι τοῦτο αἱ χελιδόνες κατὰ τὴν ἔλευσίν των. Τσὶπ κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ τσίπουρο (στέμφυλον). Αἱ χελιδόνες φεύγουσαι (κατὰ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα τοῦ Σεπτεμβρίου) καταλείπουσι στέμφυλα, ἀρχομένου τοῦ τρυγητοῦ καὶ τῆς ἀποθλίψεως τῶν σταφυλῶν, ἐπανερχόμεναι δὲ τὴν 1 Μαρτίου βλέπουσι φυτρώματα εἰς τὰς ἀμπέλους. — Διὰ τῆς παροιμίας ταύτης ὁ μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου ἐπαναβλέπων τινὰ ἐκφράζει τὸν θαυμασμόν του ἐπὶ τῇ προόδῳ, ἣν εἰς αὐτὸν παρατηρεῖ· ἂν ἐμεγάλωσε παῖς ὢν κατὰ τὴν τελευταίαν συνάντησίν των, ἢ ἂν ηὐδοκίμησε μεγάλως εἰς τὰ ἔργα του

136. Τώρα σ' ηὗρα, τώρα στάσου.
(Κοινή. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου [τ. στέκα.]).

Ἐπὶ ὀχληροῦ, ἀξιοῦντος νὰ ἐκτελέσῃ ἄλλος αἴτησίν του, διακόπτων τὸ ἴδιον ἔργον.

137. Φύλαξέ με, ὅταν μ' εὕρῃς,
γιὰ νὰ μ' ἔχῃς ὅταν θέλῃς.
(Β. 336, 69. — Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ' σ. νγ'. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ἔτσι μ' εὕ. — ἔτσι θ.]).

Βλ. ἀρ. 36.

138. Χορὸ γύρευε ἡ Μαρού,
κ' ηὗρε κι' ἄντρα χορευτή.
(Μήλου. Νεα. 9 [ἢ: ἄ. λυριστή.]).

Βλ. ἀρ. 3.

βρόμι.

1. Ξεπούλησε τὸ βρόμι.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη)

Ἐπὶ ἀμερίμνων· ὡσεὶ ἔλεγεν, ὅτι καὶ ἡ μόνη φροντὶς ἡ κατέχουσα αὐτόν, δηλ. ἡ ἐκποίησις τῆς ἐν τῷ ἀγρῷ του παραχθείσης βρόμης ἐξέλιπε, διότι ἤδη τὴν ἔχει πωλήσῃ.

βροντή

1. Βαθειὰ βροντή, γοργὸ νερό.
(Μήλου. Νεα. 192. — Παρὰ Ι. Βερέττα. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 4 - 7, μπουμπονηθαριὰ 1, πρβλ. ἀρ. 2. 9. Ὅτι αἱ ὑπόκωφοι μακριναὶ βρονταὶ προμηνύουσι καταιγίδα.

2. Βροντὴ κάνει,
βροχὴ πιάνει.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 9.

3. Ἔγκουα ἐτσεῖ ποῦ ἀνοίγκου τσαὶ κλείγκου οἱ βροντάδαι.
(Ῥοχουδίου Καλαβρίας. La Calabria XIII σ. 3).

Ἔγκουα = ἔκβα, πήγαινε. Ἐν εἴδει κατάρας· εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου· ἐκεῖ ποῦ ἀνοίγουν καὶ κλείουν αἱ βρονταί.

4. Κουφὴ βροντή,
κοντὰ βροχή.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 1.

5. Μακρὰ βροντή,
κοντὰ βρεσή.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 320, 275).

Βλ. ἀρ. 1.

6. Μακριὰ βροντή, κοντὰ νερό.
(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀρ. 1.

7. Μακριὰ βροντή,
ταχειὰ βροχή.

(Πάρτς Κεφαλληνία σ. 87. — Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [κοντὰ βροχή.]).

Βλ. ἀρ. 1.

8. Μετὰ τὴν ἀστραπὴ ἔρχεται ἡ βροντή.

(Ἀνατ. ἐπιθ. Α', 531, 246).

Βλ. ἀστραπὴ 9, ἀστράφτω 2. 3, πρβλ. ἀρ. 9. 10. Ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων ἐπακολουθημάτων. Ὅμοιαι **Ἀλβαν**. Cur shckèpten gjemon = ὅταν ἀστράφτῃ βροντᾷ (Καλαβρίας. Calabria X, 46). — **Ἰταλ.** Ddoppu lu lampu veni lu tronu = ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀστραπὴ ἔρχεται ἡ βροντὴ (σικελική, Pitrè III, 50). Prima veni lu lampu e po' lu tronu = πρῶτα ἔρχεται ἡ ἀστραπὴ κ' ἔπειτα ἡ βροντὴ (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γερμαν**. Mit dem Blitz erst folgt der Donner = μὲ τὴν ἀστραπὴ ἀκολουθεῖ ἔπειτα ἡ βροντὴ (W. V, 1016, 27).

9. Μετὰ τὴν βροντὴ ἔρχεται κ' ἡ βροχή.

(Ἀμφίσσης. Β. 156, 100. — Βάρνης. Κρ. 24 [τὴ βροντή]).

Βλ. ἀρ. 2, ἀστράφτω 3, βροντῶ 2, πρβλ. ἀρ. 1. 8. Ἡ παροιμία λέγεται συνήθως τροπικῶς. Μετὰ τὰς λογομαχίας ἐπέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυλοκοπήματα. (Μεταφορικῶς λέγεται «τοῦ τοῖς ἔβρεξαν» ἀντὶ τὸν ἔδειραν). Ἡ αὐτὴ μεταφορὰ καὶ ἐν τῷ γνωστῷ ἀποφθέγματι τοῦ Σωκράτους: «Πρὸς Ξανθίππην πρότερον μὲν λοιδοροῦσαν ὕστερον δὲ καὶ περιχέασαν αὐτῷ, Οὐκ ἔλεγον, εἶπεν, ὅτι Ξανθίππη βροντῶσα καὶ ὕδωρ ποιήσει;» (Διογέν. Λαέρτ. Β', ε', 36).

10. Πρῶτ' ἀκούετ' ἡ βροντή,
κ' ὕστερα ἡ ἀστραπή.

(Β. 265, 270).

Πρβλ. ἀρ. 8. Ὁ Βενιζέλος ἑρμηνεύει: «Μετὰ τὴν αἰτίαν καὶ τὸ κακόν». Ἀλλ' ἡ παροιμία δὲν μοὶ φαίνεται γνησία, ἀφοῦ καὶ ἡ παρατήρησις τοῦ φυσικοῦ φαινομένου εἶναι ψευδής.

11. Σὰν κάνῃ βροντάδαι πολλαῖ μὴ σ'αστῆτε· κάνει πλέο βροντάδαι 'ς τὸ καλοτσαῖρι κὰ 'ς τὸ χειμῶνα.

(Βούας Καλαβρίας. Mor. 93, 92).

Ὁ ἐκδότης δὲν σημειώνει ἂν γίνεται καὶ μεταφορικὴ χρῆσις τῆς μετεωρολογικῆς παρατηρήσεως ταύτης.

βροντῶ

1. Ἂς στραμπίσῃ, κι' ἂς βροντήσῃ,
κι' ἄρα νὰ ἔνι καὶ ποτές.

(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Ἤτοι ἂς ἀστράψῃ καὶ ἂς βροντήσῃ, εἴτε πρόκειται νὰ βρέξῃ εἴτε μή. Ἐπὶ τῶν πολλὰ μὲν λεγόντων, οὐδὲν δ' ἀνυόντων· ὡς δηλ. πολλάκις ἀστράπτει καὶ βροντᾷ χωρὶς νὰ βρέξῃ, οὕτω καὶ οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος πολλὴν μὲν θόρυβον καὶ ταραχὴν ποιοῦσιν, οὐδὲν δ' ἔργον. Παραπλησία **Ἀρμεν.** Σύγνεφα ποῦ βροντοῦν δὲν φέρνουν πάντα βροχὴ (Prov. armen. 11).

1α. Βρόντα, ἃ θέλῃς νὰ σ' ἀνοίξουνε.

(Κα. 1033).

Βλ. γυρεύω 22. 46. Κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν ῥητόν: «κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν» (Ματθ. ζ', 7. 8. Λουκ. ια', 9. 10).

2. Βρόντα βρόντα, νὰ βρέξῃ θέλει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ: βρ. θέλει νὰ βρέξῃ]· καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [βρ. βρέξει θ.]

Βλ. ἀστράφτω 3, βροντὴ 9. Ὡς αἱ συχναὶ βρονταὶ φέρουσι βροχήν, οὕτω καὶ αἱ συχναὶ λογομαχίαι ἀπολήγουσιν εἰς συμπλοκάς. Ἡ μετεωρολογικὴ παρατήρησις καὶ παρὰ Θεοφράστῳ (π. σημ. ὑδάτ. 32): «Ἐὰν ἀστραπὴ πανταχόθεν γίνηται, ὕδωρ σημαίνει». Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Quando ha tonato e tonato, bisogna che piova=ὅταν ἐβρόντηξε κ' ἐβρόντηξε, ἀνάγκη νὰ βρέξῃ (τοσκαν. Giusti 191). Quand el tronna, miracol se nô pioeuv=ὅταν βροντᾷ, θᾶμα ἂν δὲ βρέξῃ (μεδιολαν. Pitrè III, 70 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). No toniza co no piove=δὲν βροντᾷ ποῦ νὰ μὴ βρέξῃ (βενετ.

αὐτ.). Quannu trona, l'acqua aspetta = ὅταν βροντᾷ, περίμενε τὸ νερὸ (σικελ. αὐτ.). Truniannu truniannu chioviri voli = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (ἐπίσης, αὐτ.).

3. Βροντᾶνε τὰ σίδερα, βροντάει κ' ἡ κοψοκώλα βελόνα.
(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

4. Βροντᾷν οὔλα τὰ σίδερα, βροντάει κ' ἡ σακκορράφα.
(Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου. — Μισενικόλα Καρδίτσης παρ' Α. Λαδιᾶ [Βροντοῦν τὰ σ. βροντοῦν κ' οἱ σακκορράφαις.]).

Βλ. ἀρ. 3, σειοῦμαι 5. 6. 8. 9. 11 - 13 πρβλ. σειοῦμαι 7. Ἐπὶ ἀγεννῶν προσπαθούντων νὰ μιμηθῶσι τοὺς ἀνωτέρους των.

5. Ἕνα τό χει ἡ Ἀρχοντού,
ἂν βροντοῦν κι' ἂν δὲν βροντοῦν.
(Εὐβοίας. Ἐφ. Φιλομ. 1858 σ. 367. — Σκύρου. Πτζ. 314, 5).

Βλ. κουδοῦνι 5.

6. Σὰν βροντήση καὶ δὲν βορρήση, γνώριζε καὶ νότος εἶναι.
(Καρπάθου. Μαν. 127).

Βλ. ἀστράφτω 9.

7. Σὰν βροντήση καὶ δὲ βορρήση,
καινούριος νότος θὲ νὰ φυσήση.
(Κύθνου. Βάλληνδα Κυθνιακὰ σ. 133. 135).

Βλ. ἀστράφτω 9.

8. Σὰν ἔβαλα κλουνούκα 'ς τὸ σκουλῆτσί μου, ἐβρόντειαε.
(Βούας Καλαβρίας. Mor. 96, 8).

Ἤτοι ὅταν ἔβανα κλαρὶ 'ς τὸ κουκοῦλί μου, ἐβρόντα· ἐπειδὴ δ' ἡ βροντὴ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ἐπιγινομένη πιστεύεται ὅτι φέρει δυστυχίαν εἰς τοὺς μεταξοσκώληκας, λέγεται ἡ παροιμία μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν ἐκ τυχαίου συμβάντος στερουμένων τοῦ καρποῦ πολυχρονίων κόπων.

9. Τὸ ἴδιο τό χει ἡ Ἀργεντού,
κι' ἂν βροντοῦν κι' ἂ δὲ βροντοῦν.
(Χίου. Καν. 309, 725).

Βλ. κουδοῦνι 5.

βροῦλλο

1. Βοῦρλο μὲ βοῦρλο.
(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 3. 5. 6. Βοῦρλο ἢ βροῦλλο ὁ ὀξύσχοινος· οὕτω καλοῦνται πολλὰ εἴδη σχοινωδῶν, μάλιστα δὲ ὁ juncus acutus L. Περὶ τῆς λ. ταύτης βλ. Κοραῆ Ἄτ. τ. Δ' σ. 66. 714. Θησαυρὸν Ἑρρ. Στεφάνου λ. βρύλλιον, βρυλλίς βρύλλον, βροῦλλον. Ἐκ τούτου τὸ ῥῆμα βρυλλίζομαι (βλ. λ. κόσμος 32), οὗ ὁ συνήθης σήμερον τύπος βρουλλίζομαι ἢ βουρλίζομαι μετέπεσεν εἰς τὴν σημασίαν τοῦ μαίνομαι· καὶ μουρλὸς (ἐκ τοῦ βουρλός), ὁ μαινόμενος. Παρ' Ἡσυχίῳ κεῖνται αἱ γλῶσσαι: «βροῦνος (βροῦλος;) ἐνεὸς ἢ μαινόμενος» καὶ «βρουλλός· πονηρός». — Ἡ παροιμία λέγεται ἰδίως ἐπὶ συνοικεσίων, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι «ταιριασμένα», ἤτοι ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη νὰ εἶναι τῆς αὐτῆς τάξεως· ἔχει δὲ καὶ γενικωτέραν ἔννοιαν, ὅτι ὁ ὅμοιος ἐπιζητεῖ τὴν φιλίαν τοῦ ὁμοίου. Παραπλησία ἡ ἀρχαία: «Λίνον λίνῳ συνάπτεις» (Ζηνόβ. 396. Διογενιαν. 516. Ἀποστόλ. 973 Κῶδ. Βοδλ. 608. Ἡσύχ. λ. Φώτ. λ. Σουίδ. λ. καὶ λ. οὐ λίνῳ λίνον. Στράττιδος ἀπ. ἐν FCG. II, 777, 2. Πλάτ. Εὐθύδημ. σ. 298 c καὶ Σχολ. αὐτ. Ἀριστείδ. σ. 238 A καὶ Σχολ. αὐτ. Συναγωγὴ λέξ. ἐκ τῶν τοῦ Λουκιαν. ἐν Bachmann An. Gr. II, 336, 20. Σχολ. Λουκιαν. σ. 197. 224 Jacobitz. Συμπλίκ. εἰς Ἀριστοτ. Φυσ. Ἀκρ. Δ' σ. 165 β. Ἀκομινᾶτ. τ. Β' σ. 358, 13 Λάμπρ.) ἢ «λίνον λίνῳ κλώθεις» (Γρηγόρ. Κύπρ. 197. Μ. 316. Κῶδ. Βατικ. Κραμ. 280), ἥτις ἐλέγετο καὶ «ἐπὶ τῶν τὰ ὅμοια εἰς φιλίαν συναπτόντων» (Σχολ. Πλάτ. σ. 298c) καὶ «ἐπὶ τῶν τὰ ὅμοια ἐπιμιγνύντων» (Σουίδ.).

2. Βροῦλλα μοῦ φέρνεις; Καλάθι σοῦ πλέκω.
(Ἀνατ. ἐπιθ. Α', 426, 73 [Βοῦρλα μοῦ δένεις; (γρ. δίνεις;)] — Καρπάθου ΖΑ. 347, 90 [πλέω.] καὶ Μαν. 277, 121 [ψάθαις σοῦ πλέω.]).

Ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰ παρεχόμενα ὑλικά.

3. Βροῦλλον τὸ βροῦλλο, σπάρτον τὸ σπάρτον.

(Μάτεση ὁ βασιλικός. Πρᾶξ. Ε', σκην. 3 σ. 97 [Βοῦρλο μὲ βοῦρλο, σπάρτο μὲ σπάρτο.] — Ππζ. 224, 135. — Μεσσηνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου [ὁμ.] — Κυθήρων παρὰ Δ. Διακοπούλου [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 1. Σπάρτο τὸ σπαρτίον (spartium junceum L.). Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. Β, 145 σ. 191, 30: «σπάρτα δὲ τὰ σχοινία ὡς ἀπὸ παλαιοῦ ἔθους».

*4. Μαΐου βροῦλλον, ποντία κάνναβις.

(Βυζαντινή. Εὐσταθ. εἰς Ἰλ. Β. 145 σ. 191, 40).

Ὅτι ἐκ τοῦ κατὰ Μάιον κοπτομένου βρούλλου κατασκευάζονται στερεώτατα σχοινία, χρήσιμα εἰς τὰ πλοῖα. Περὶ τῆς παροιμίας ταύτης (ἣν ἐσημείωσα καὶ ἐν Παρθενῶνι 1872 τ. Β' σ. 923), διαρρήδην λέγει ὁ Εὐστάθιος ὅτι εἶναι πελοπονησιακή: «Ἐπεὶ τὸ παλαιὸν ἐκ φυτῶν σχοίνων ἐπλέκοντο τὰ τοιαῦτα (σχοῖνοι), ὃ καὶ νῦν ἔτι πολλαχοῦ παραμένει. Ἐν γοῦν Πελοποννήσῳ πολλοὶ οὕτω ποιοῦντες ἐπιλέγουσι καὶ καιρὸν ἐπιτήδειον τῇ τοῦ τοιούτου σχοίνου τομῇ, λέγοντες· Μαΐου — κάνναβις».

5. Σκοινὶ μὲ σκοινὶ καὶ βοῦρλο μὲ βοῦρλο.

(Ἑπτανήσου. Β[1]. 110, 50 [Σχοινὶ μὲ σχοινὶ] καὶ Β. 284, 233 [ὁμ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ Γεωργ. Λυκιαρδοπούλου).

Βλ. ἀρ. 1.

6. Σπάρτο μὲ σπάρτο, βροῦλλο μὲ βροῦλλο.

(Βερ. 54, 5 [καὶ βοῦρλο μὲ βοῦρλο.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1204 [βοῦρλο μὲ βοῦρλο.] — Β. 276, 1166 [ὁμ.] — Βύρ. Γ', 440, 53 [καὶ βοῦρλο μὲ βοῦρλο.] — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [βοῦρλο μὲ βοῦρλο.]).

Βλ. ἀρ. 1.

7. Τὰ περνᾷ 'ς τὸ βοῦρλο.

(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Ἐπὶ ἀνθρώπου περατοῦντος ταχέως τὸ ἔργον του. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τοῦ ἁλιέως, ὅστις μετὰ τὸ πέρας τῆς ἁλιείας διαπερᾷ εἰς βροῦλλον τοὺς ἁλιευθέντας ἰχθύας.

8. Τοῦ κοψε τὸ βοῦρλο.
(Λελέκ. Ἐπιδ. 238,150).

Τοῦ ἐκόπη τὸ βοῦρλο, ἀντὶ τοῦ: ἐκόπη ἡ κλωστή του· (βλ. λ. κλωστὴ 3-5), περίφρασις σημαίνουσα ὅτι ἀπέθανε. Τὸ βοῦρλο τίθεται ἀγροικότερον, ἀντὶ τοῦ νήματος τῶν Μοιρῶν.

βροχή

1. Ἀπὸ βρουχὴν κὶ θάνατον νὰ μὴν ἀραθυμᾶτι.
(Λειδησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 5, νερὸ 9. Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀνυπομονῶμεν διὰ τὴν καθυστέρησιν πραγμάτων, ἅτινα πάντως θὰ λάβωμεν· ἀναφέρεται δὲ μάλιστα εἰς τὴν βροχήν, ἥτις κατὰ τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς τὸν θάνατον· διότι ἀμφότερα ἀναμφιβόλως ἐπέρχονται, καὶ δὴ ἐν χρόνῳ ἐνίοτε, καθ' ὃν ἥκιστα ἀναμένονται Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** La morte e l' acqua vengono presto = ὁ θάνατος καὶ τὸ νερὸ ἔρχονται γρήγορα (τοσκαν. Pitrè III, 105). L' acqua e la morti aspettala ca veni = τὸ νερὸ κι' ὁ θάνατος περίμενέ τα κ' ἔρχονται (σικελ. αὐτ. 104). La morti e lu patruni nun spijari quannu veni = ὁ θάνατος κι' ὁ ἀφεντικὸς δὲν καταλαβαίνεις πότε ἔρχονται (ἐπίσης, αὐτ. 105). Morte e marito non aspettà maie quanno vene = ὁ θάνατος καὶ ὁ σύζυγος ἔρχονται ὅταν δὲν τοὺς περιμένῃς καθόλου (νεαπολιτική, αὐτ.).

2. Βροχὴ κὶ ἀέρας ἔτον.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 371,211).

Ἡ λογομαχία διελύθη ἄνευ δυσαρέστου τινὸς ἐπακολουθήματος, ὡς παροδικὴ καταιγίς.

3. Ἔφκεν ἀπὸ τὴ βρεσ'ήν, τσ' ἔππεσε 'ς τὴχ χολέτρα.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 319,190).

Βλ. ἀρ. 4, ἀπὸ 44, βρέχω 26. Περὶ τῆς λ. χολέτρα βλ. βρέχω 43. Ὅμοιαι παροιμίαι, πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν ταῖς μνημονευθείσαις παραλλαγαῖς: **Ἰταλ.** Guardate di fuggir l' acqua sotto le grondaje = φυλαχτῆτε νὰ μὴ ξεφύγετε τὸ νερὸ ἀποκάτω ἀπὸ τοῖς

σταλαμίδαις (W. III, 1582,144). Scapè l' acqua da sot le grondañe = νὰ ξεφύγῃ τὸ νερὸ ἀποκάτω ἀπὸ τοῖς σταλαμίδαις (πεδεμοντ. D. I. 133).—**Κουτσοβλαχ.** Multsi vor di plóe să fugă, shi tru lăschi eli se' nfundă = πολλοὶ θέλουν νὰ ξεφύγουν τὴ βροχὴ καὶ πέφτουν μέσα 'ς τὴ λίμνη (Zanne 231).— **Ῥωμουν.** Fuge de plóie shi dă de noróie = φεύγει ἀπὸ τὴ βροχὴ καὶ πέφτει 'ς τοῖς λάσπαις (αὐτ.). — **Σουηδ.** Han kom ur regnet i takdroppet = ἦλθε ἀπὸ τὴ βροχὴ 'ς τοῖς σταλαμίδαις (D. I, 133 μετὰ παραλλαγῆς). Fly takdroppet och råka i slagregnet = νὰ φεύγῃ ἀπὸ τοῖς σταλαμίδαις καὶ νὰ καταντήσῃ 'ς τὴ νεροποντιὰ (W. III, 1582, 145). — **Φρεισική.** Ütt 't Rinn unner't äusing kàmen = ἀπὸ τὴ βροχὴ νὰ ἔλθῃ ἀποκάτω ἀπὸ ταῖς σταλαμίδαις (D. I, 133).—**Ὁλλανδ.** Van den regen in den drop = ἀπὸ τὴ βροχὴ 'ς τὴ σταλαμίδα (W. III, 1582,144).—**Γερμαν.** Aus dem Regen in die Traufe kommen = ἀπὸ τὴ βροχὴ νὰ πηγαίνῃ 'ς τὴ σταλαμίδα (W. III, 1582,144. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 146. 156. D. I, 133).— **Ῥωσ.** Ἀπὸ τὴ δυστυχία ἔφευγε καὶ 'ς τὸ λάκκο ἔπεσε (Dal I, 606).— **Ἄραβ.** harabna min eddalf u' ukiʿna taht elmuzrāb = ἐφύγαμε ἀπὸ τὸ νερὸ ποῦ στάλαζε καὶ πέσαμε ἀποκάτω ἀπὸ ταῖς σταλαμίδαις (Einsler 88,116. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Socin 148. Tallqvist 179).

4. Ἠφουούμουν τὴν βρουχὴν κ' ἔπεσα 'ς τοὺ χαλάζιν.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. τὴν προηγουμένην, ἀπὸ 44, βρέχω 26. Ὅμοιαι παρ. **Ἀλβαν.** ικου νγα σʿιου ρα νδε βρρεσʿερ = ἀπ' τὴ βροχὴ 'ς τὸ χαλάζι (Κουλουριώτ. 164).— **Ἱσπαν.** Escapé del truéno y dí en el relámpago = ξέφυγα ἀπὸ τὴ βροντὴ κ' ἔπεσα 'ς τὴν ἀστραπὴ (Haller 7). Hui del truéno y topé con el relámpago = ἔφυγα τὴ βροντὴ κ' ἔντεσα 'ς τὴν ἀστραπὴ (αὐτ.).— **Κουτσοβλαχ.** Care fuze di ploe dă di grandine = κάποιος ποῦ ἔφευγε ἀπὸ τὴ βροχὴ ἀπάντησε τὸ χαλάζι (Zanne 231).—**Ἀγγλ.** Avoiding the rain, we meet the tempest = φεύγοντας τὴ βροχὴ ἀπαντήσαμε τὴ νεροποντιά (W. III, 1581,133).— **Γερμαν.** Wer den Regen entgehen will, geräth

in den Hagel = ὅποιος θέλει νὰ ξεφύγῃ τὴ βροχὴ πέφτει 'ς τὸ χαλάζι (αὐτ.). — **Ῥωσ.** 'Απ' τὴ βροχὴ 'ς τὸ νερὸ (Dal I, 584). 'Απ' τὴ βρυχὴ ὄχι 'ς τὸ νερό (αὐτ.).— **Ἀραβ.** 'Εφύγαμε ἀπὸ τὴ βροχή, κ' ἐπέσαμε 'ς τὸ χαλάζι (Socin 148).—**Τουρκ.** γιαγμουρδὰν κατσ'ὰν δολουγιὰ ογραδί = κεῖνος ποῦ ἔφευγε ἀπὸ τὴ βροχὴ τὸ χαλάζι ἀπάντησε (Osman. Sprichw. 476. Pianzola 61. Μυρσιλίδης 293. Rhasis 78. Merx 55. Decourdemanche 84. 83).

5. Ὁ θάνατος καὶ ἡ βροχὴ
σὲ κάθε σπίτι προβατεῖ.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 1.

6. Πρὸς τὴ φυτειά μου, θεέ μου, τὴ βροχή.
(Μα. 37 [τὴν φυτείαν μου — τὴν βροχήν.] — Β. 265,264 [τὴ φωτιά μου, θέ μου]).

Ἕκαστος ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ὠφελείας εὔχεται, ἀδιαφορῶν περὶ τῆς τύχης τῶν ἄλλων.

7. Σελλώνω καλλιγώνω, ἥλιος ξαστεργιά.
καὶ σὰν καβαλλικέψω χιόνια καὶ βροχή.
(Β. 271, 63).

Ἐπὶ ἀπροσδοκήτων ἐμποδίων, ὧν ἕνεκα ματαιοῦται ἔργον ἀπὸ καιροῦ ἐσχεδιασμένον, οὗ ἡ ἐκτέλεσις προεμηνύετο ἀπρόσκοπος. Στίχοι τοῦ γνωστοτάτου ᾄσματος περὶ τοῦ νυμφευθέντος μάγισσαν εἰς τὴν ξενιτειάν, μεταπεσόντες εἰς παροιμίαν. (Παραλλαγὰς τοῦ ᾄσματος βλ. παρὰ Passow ἀρ 520 - 522. 'Εφ. Φιλ 1870 σ. 2262-3. Μαν. Ψηφ. σ. 84-5 ἀρ. 31. ΖΑ. σ. 116,163 σ. 153, 277. σ. 316. 401. ΚΠ. ΙΘ', σ. 223-4. 225. 227).

βρόχι

1. Κάλλιο πουλάκι 'ς τὸ κλαρί, παρὰ πουλὶ 'ς τὸ βρόχι.
(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. κλουβὶ 2.

βρύση

1. Ἀλὶ 'ς τὴν βρύση, ποῦ θέλει κουβαλητὸ νερό!
(Χίου. Καν. 229, 115).

Κουβαλητὸ νερὸ τὸ ἄλλοθεν μετακομιζόμενον· τὸ ῥῆμα κουβαλῶ ὁ Κοραῆς (εἰς Ἰσοκράτ. τ. Β΄ σ. 62. Ἄτακτ. Α΄ σ. 200) παράγει ἀπὸ τοῦ κόβαλος. — Δυστυχὴς ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἀδυνατῶν νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ προσήκοντος αὐτὸς καὶ ἀναγκαζόμενος νὰ ἐνεργῇ ἑκάστοτε κατὰ τὰς γνώμας καὶ τὰς ὁδηγίας ἄλλων. Ὅμοιαι παρ' **Ὁλλανδ**. Het is een kwade wel daar men water in draagt = κακὴ εἶναι ἡ βρύση ποῦ τῆς κουβαλοῦν νερὸ (W. III, 1438, 15). — **Γερμαν**. Es ist eine böse Quelle, der man das Wasser tragen muss = κακὴ εἶναι ἡ βρύση ποῦ πρέπει νὰ τῆς κουβαλήσουν τὸ νερὸ (αὐτ.).

2. Βρύση νά ἦταν, πάλι σώνουνταν.
(Μεσσηνίας [ἤ: π. θὰ στείρευαν.]).

Ἐννοεῖται τὰ χρήματα· ὅτι τὶ ἀσκόπως δαπανώμενα πλούτη θὰ ἐξαντληθῶσι, καὶ ἂν ἐξ ἀενάου ῥέουσι πηγῆς. Ἡ αὐτὴ παροιμιώδης φράσις καὶ παρ' Ἀρισταινέτ. Β΄, 12: «οὐδεὶς γὰρ ἐξαρκεῖ πλοῦτος αὐτῇ, οὐδ' ἂν ἐκ ποταμῶν ἐπιρρέῃ».

3. Ἡ βρύση ὅπου ἔτρεχε θὰ ματατρέξῃ.
(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀρ. 5, τρέχω 8, ὅπου ἀναγράφονται καὶ ὅμοιαι ξέναι παροιμίαι. Τὸ ὕδωρ θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν κοίτην του, ἡ πρὸς ὥραν ἕνεκά τινος συμφορᾶς στειρεύσασα πηγὴ τῆς γενναιοδωρίας ἀγαθοῦ πλουσίου, μετά τινα χρόνον μέλλει νὰ προχέῃ καὶ πάλιν τὰ νάματα αὐτῆς. Λέγεται καὶ ἐπὶ ἄλλης ἐννοίας, ὅτι ὁ μεταβαλὼν δίαιταν, ταχέως θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς ἀρχαίας ἕξεις.

4. Καὶ 'ς τὴ βρύση ἂν πάω, θὰ στερέψῃ.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. βρίσκω 96. 98. Ἐπὶ ἀτυχῶν.

5. Ὅπου ἔτρεχε ἡ βρύση θὰ τρέξῃ πάλι.
(Λελ. Ἐπιδ. σ. 171).

Βλ. ἀρ. 3.

6. Παγαίν' 'ς τὴν βρύση, κ' ἔρχεται διψασμένος.
(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 182).

Βλ. ἀρ. 4. 7, βρίσκω 96. 98, δίψα 2, διψῶ 16.

7. Παίρνει σε 'ς τὴν βρύσην καὶ φέρνει σε ἄποτον.
(Κύπρου. Σ. σ. 465).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

8. Πήγαινε σὲ βρύση κι' ὄχι σὲ ξηροπήγαδο.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Γενοῦ πελάτης ἀνδρὸς γενναίου καὶ πλουσίου, παρ' οὗ πάντως θὰ ὠφεληθῇς, καὶ οὐχὶ πτωχοῦ ἢ φιλαργύρου, παρ' ὧν οὐδὲν ἀναμένεις.

βρῶμα

1. Βρῶμα καὶ δυσωδία.
(Κοινοτάτη).

Ἐπὶ μεγάλης δυσοσμίας, καὶ μεταφορικῶς ἐπὶ ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως. Ἡ λέξις βρῶμος (ὁ) ἤδη ἀπὸ τῶν Ο' ἦτο ἐν χρήσει εἰς δήλωσιν τῆς κακοσμίας καὶ πολλὰ ἐφέροντο παράγωγα αὐτῆς (βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς λεξικοῖς τοῦ Sophocles καὶ τοῦ Ducange). Ἐν τῇ σημασίᾳ δὲ ταύτῃ κεῖται κατ' ἀρσενικὸν γένος ἡ λέξις καὶ ἐν τῷ Ἐρωτοκρίτῳ (Δ', 539. Ε', 498), ὅστις ὅμως καὶ τοῦ κοινοτέρου κατὰ θηλυκὸν γένος τύπου κάμνει χρῆσιν (Ε', 424, βρώμαις). Ἡ παράταξις τῶν συνωνύμων βρῶμα καὶ δυσωδία ἴσως προέρχεται ἐκ παρανοήσεως στίχου ἑνὸς τῶν ἰδιομέλων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, τῶν ἐν τῇ νεκρωσίμῳ ἀκολουθίᾳ ψαλλομένων: «Ἐξέλθωμεν καὶ ἴδωμεν ἐν τοῖς τάφοις, | ὅτι γυμνὰ ὀστέα ὁ ἄνθρωπος, | σκωλήκων βρῶμα καὶ δυσωδία». Ἀλλ' ἔχομεν καὶ παλαιότερον παράδειγμα τῆς αὐτῆς παρατάξεως παρὰ τῷ Κυρίλλῳ Ἀλεξανδρ. ὁμιλ. ΙΔ' περὶ ἐξόδου ψυχῆς τ. 77 σ. 1081 b Migne: «βρῶμος καὶ δυσωδία». Εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ γένους θὰ συνετέλεσεν ἴσως ἡ παρανόησις τοῦ στίχου ἐκείνου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐκληφθέντος τοῦ οὐδετέρου βρῶμα ὡς θηλυκοῦ.

2. Γνωρίζ' τὴ βρῶμά του.

(Ἠπείρου. ΖΑ. 199, 21).

Σύνοιδε τὸ αἶσχος αὐτοῦ. Ἐπὶ τῶν αἰσχυνομένων νὰ πλησιάσωσιν εἰς τόπον, ἐν ᾧ διέπραξαν αἰσχράν τινα πρᾶξιν.

3. Ὁποῦ εἶναι βρῶμα χρειάζεται μυρουδιά.

(ΒΒ. 222, 675).

Ἡ δυσειδὴς ἔχει χρείαν καλλωπισμῶν, καὶ ὁ ἠθικῶς ἀνάπηρος ἐπαίνων, ἵν' ἀποκρύψωσι τὰ ἐλαττώματά των.

4. Ὅ τι ἡ βρῶμα καὶ τὸ φκυάρ'.

(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 182).

Βλ. σκατὸ 6. Ἐπὶ ἀνθρώπων ὁμοίων ἀλλήλοις τὴν πονηρίαν· τὸ ἀποκομίζον τὰς ἀκαθαρσίας πτύον εἶναι καὶ αὐτὸ ἀκάθαρτον.

βρώμιος

1. Βρωμοῦν τὰ βρώμια, κι' ἂς εἶν' καὶ κουπωμένα.

(Κα. 1039).

Ὅσον καὶ ἂν προσπαθῇ ν' ἀποκρύψῃ τις αἰσχρὰς πράξεις, αὗται θὰ γίνωσι γνωσταὶ καὶ θὰ κατακριθῶσιν.

βρῶμος

1. Ἀλὶ 'ς τὸν βρῶμο ὅταν προκόψῃ, ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ τὸν παίρνει.

(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. φτωχὸς 63, χωριάτης 6. Ὅτι ἀφόρητος εἶναι ὁ χυδαῖος, ἂν πλουτήσῃ.

2. Εἶναι κι' ὁ Βρῶμος γιὰ τὴ Βρῶμα.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. μυξάρης 2, καὶ τὰ αὐτόθι ἀναγραφόμενα παράλληλα. Ὅτι καὶ ἡ δυσειδὴς καὶ ἀναξία γυνὴ εὑρίσκει καὶ νυμφεύεται τὸν προσήκοντα εἰς αὐτὴν ἄνδρα.

βρωμῶ

1. Ἀπὸ καλοῦθε, δὲ βρωμεύεται.
(Κα. 556).

Ἀγνοῶ τὴν χρῆσιν τῆς παροιμίας ταύτης.

2. Ἀπὸ μπρὸς βρωμεῖ βρουλιαῖς,
τσ' ἀπὸ πίσω κατρουλιαῖς,
ὡς τσ' αἱ τάβλα ποῦ πατεῖ,
ὡς τσ' ἐτσείνη φτωματεῖ.
(Μεγίστης παρὰ Ἀχ. Διαμαντάρα).

Πρβλ. ἀρ. 6. Ἐπὶ ῥυπαρωτάτου. — Φτωματεῖ = ἀπόζει ὡς πτῶμα. Βρουλιὰ (ἡ), ἡ ἀλλαχοῦ βιρβιλιὰ ἢ βερβελιὰ = κόπρος αἰγῶν καὶ προβάτων (σφυράς, οἰσπώτη). Ὁ Κοραῆς (Ἄτ. τ. Δ σ. 56) ἐτυμολογεῖ τὴν λέξιν ἀπὸ τοῦ λατ. vervex· ἀλλ' ἀκριβέστερον ἀπὸ ὑποκοριστικοῦ vervella (G. Meyer Neugr. St. II, 14). Κατρουλιά, ἡ (κάτουρον) ἡ δυσοσμία τοῦ οὔρου· (τὰ κατρουλιά, οὐδ., πολλὰ οὖρα).

3. Βρωμεῖς καὶ σὺ κι' ἀτός σου,
βρωμεῖ κι' ἀθότυρός σου.
(Καρπάθου. Μαν. 277, 124).

Πρβλ. Ἑβραῖος 1. 2. Παρὰ τῶν φαύλων οὐδὲ δῶρα πρέπει νὰ δέχηταί τις, διότι καὶ ταῦτα θὰ ἀποδειχθῶσιν εὐτελῆ καὶ ἐπιζήμια.

4. Ἔχε βρόμη καὶ ἂς βρωμάῃ.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ 11. Βρόμη ὁ βρόμος τῶν ἀρχαίων (avena sativa L.). Ἔχε καλὸν πρᾶγμα, καὶ μὴ δυσφόρει ἂν μένει πολὺν χρόνον ἐν τῇ ἀποθήκῃ, διότι πάντως θὰ εὑρεθῶσιν ἀγορασταὶ αὐτοῦ.

5. Καὶ τοῦτο βρωμεῖ, καὶ τἄλλο μυρίζει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 12.

6. Κουτσουλιαῖς βρωμοῦν ταὐτιά του.
(Ψαρῶν. Β. 348, 9).

Πρβλ. ἀρ. 2. Ἐπὶ ῥυπαρῶν. Κουτσουλιὰ (ἡ) ἢ κοτσιλιὰ τὸ ἀφόδευμα τῶν πτηνῶν καὶ συνεκδοχικῶς ὁ ῥύπος. Περὶ τῆς ἐτυμολογίας (ἀπὸ τοῦ κόττα; πρβλ. προβατσουλιά, κόπρος προβάτου) βλ. Κοραῆ Ἄτ. τ. Δ' σ. 255. G. Meyer Neugr. St. II σ. 98-9.

7. Μυρίζει τοῦ νεροῦ καὶ βρωμᾷ τῆς λέρας.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Μυρίζει τοῦ νεροῦ τὸ ὕφασμα ἀφοῦ καλῶς πλυθὲν στεγνώσῃ. Λέρα, ἡ, ὁ ῥύπος, καὶ ἐπίθετον λερὸς ὁ ῥυπῶν, ῥῆμ. λερώνω=κηλιδῶ, μετοχ. λερωμένος, καὶ σύνθετον παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ λερωμενοστόλης. Πρὸς τὴν λ. οὐδὲν τὸ κοινὸν φαίνεται ἔχουσα οἱ ἰταλ. lercio, σημαίνουσα τὸν ῥυπαρόν. Ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Α', 51) ἐτυμολογεῖ ἀπὸ τοῦ ἀλαρῦναι, ὅπερ ὁ Ἡσύχιος ἑρμηνεύει ῥυπᾶναι. Ἀλλὰ μᾶλλον ἐν ἄλλῃ γλώσσῃ τοῦ Ἡσυχίου πρέπει ν' ἀναζητηθῇ τὸ ἔτυμον, ἐν τῷ: «ἀλέρον· κόπρον.» Πρὸς τοῦτο παραβλητέον τὸ παρὰ Σουίδᾳ «λερὸν» καίτοι κατὰ τὸν λεξικογράφον ἔχει σημασίαν διάφορον, διότι ἐλέγετο οὕτω τὸ λεῖον. Πρβλ. καὶ τὰ κύρια ὀνόματα Λέρος, Λέρνη. — Ἡ παροιμία ἀναφέρεται εἰς τοὺς καθάρια μὲν φοροῦντας ἐνδύματα, ἀλλὰ ῥυπαροὺς τὸ σῶμα· τροπικῶς δὲ λέγεται ἐπὶ ἀνθρώπων οἵτινες κατ' ἐπίφασιν μὲν εἶναι ἀγαθοὶ καὶ προσηνεῖς κρύπτουσι δ' ἐνδομύχως πολλὴν φαυλότητα.

8. Νὰ πᾶν οἱ βρωμισμένοι,
νἄρτουν οἱ μυρισμένοι.

(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 178).

Ἐπὶ τῶν ἀποδημούντων εἰς τὴν ξένην πρὸς εὕρεσιν τύχης· ἀναχωροῦσι πιναροὶ καὶ πένητες, ἐπανέρχονται δὲ πλούσιοι. Διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς ἐκφράζει τὴν αὐτὴν γνώμην ἡ παροιμ. ἐν λ. κάθομαι 35 (ὅπου ἀναγράφονται καὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ καὶ ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι).

9. Ὅπουθε νὰ τὸν πιάσῃς βρωμάει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 967. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [Οὔθε] — Κοινὴ [ἢ: Ὅπου κι' ἂν τὸν π.]).

Πρβλ. ἀρ. 2. Ἐπὶ τῶν ἐχόντων πολλὰ ψυχικὰ ἕλκη.

10. Τὰ βρωμισμένα λάχανα κατσὴ σαλάδακ κάμνουν.
(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα).

Ἐξ ἑώλων λαχάνων δὲν παρασκευάζεται καλὴ σαλάτα· διὰ φαύλης ὕλης οὐδὲν ἀγαθὸν κατασκευάζεται.

11. Τὸ βρόμι δὲ βρωμάει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 4. Οὐδέποτε ζημιοῦται ὁ ἔχων ἐκλεκτὸν ἐμπόρευμα· εἰδικώτερον δὲ λέγεται ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι τὰ καλὰ κοράσια καὶ ἂν βραδύνῃ ὁ γάμος των, πάντως ὅμως θὰ εὕρωσιν ἁρμόζοντα σύζυγον.

12. Τό να τοῦ βρωμᾷ καὶ τἆλλο τοῦ μυρίζει.
(Κοινή.— Β. 109, 361. — Βάρνης. Κρ. 31 [Τὸ ἕνα βρ. τἆλλο μ.]).

Βλ. ἀρ. 5, ἄλλος 182. Ἐπὶ μεμψιμοίρων, εἰς οὐδὲν ἀρεσκομένων. Παραπλήσιαι **Ῥωμουν.** Nicĭ nu pute, nicĭ nu miróse = οὔτε βρωμᾷ, οὔτε μυρίζει (Zanne 5730). Nicĭ nu 'ĭ pute, nicĭ nu 'ĭ miróse = οὔτε τοῦ βρωμᾷ, οὔτε τοῦ μυρίζει (αὐτ. 5731).

βυζαίνω

1. Ἂν δὲν εἶχε δόντια, ἀκόμη θὲ νὰ βύζανε.
(Μα. 14 [Δόντια νὰ μὴν εἶχεν, ἀ. ἐβύζανεν.] — Ἠπείρου Ἀρ. 1502. — Β. 15, 185 [Ἂν εἶχε δ.]).

Πρβλ. γάλα 6. 2. Ἐπὶ μωρῶν παιδαριευομένων.

2. Βυζαίνει δυὸ βυζιά.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 10.

3. Ἡ γλυκειὰ γλῶσσα βυζαίνει δυὸ βυζιά, ἡ πικριὰ ἕνα καὶ κεῖνο φαρμακισμένο.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. ἀρ. 4. 10, πρβλ. γλῶσσα 6. 61. Ὁ εὐπροσήγορος εὐκόλως πείθων τοὺς ἄλλους πολλὰ δύναται νὰ κατορθώσῃ, ἐνῷ ὁ τραχὺς τὸν τρόπον προσκόπτει εἰς δυσχερείας. Λέγεται ἰδίως πρὸς τοὺς ἀποτυγχάνοντας ἐν τοῖς ἔργοις των δι' ἀκράτειαν τῆς γλώσσης.

4. Ἡ γλυκειὰ γλῶσσα βυζαίνει σαρανταδύο βυζιά, καὶ πάλι λίγα εἶναι.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Λέγεται ὡς ἐπανόρθωσις τρόπον τινὰ τῆς προηγουμένης· ὄχι μόνον δύο ἀλλὰ καὶ τεσσαράκοντα δύο καὶ πλείονας ἀκόμη μαστοὺς θηλάζει ἡ καλὴ γλῶσσα.

5. Ὅταν τἀρνὶ εἶναι καλὸ βυζαίνει δυὸ μαννάδες.

(Ἠπείρου Ἀρ. 1032).

Βλ. ἀρ. 10.

6. Τὸ ἥμερο τἀρνὶ βυζαίνει δυὸ μαννάδες.

(Βλ. Κατζιούλ. 1546 - Κατζιούλ. Ἐπίμ. 148. — Μεσενικόλα Καρδίτσης παρ' Α. Λαδιᾶ. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [βυζαίν' ἀπὸ δυὸ μάνναις.]).

Βλ. ἀρ. 10.

7. Τὸ ἥμερο τἀρνὶ βυζάνει δυὸ μαννάδες, τἄγριο οὔτε τὴ δική του.

(Μα. 40 [Τὸ ἥμερον τὸ ἀ. 6. ἀπὸ δύο προβατίναις, εἰδὲ τὸ ἄγριον οὐδὲ ἀπὸ τὴν μάννα του.] — Παρὰ Ι. Βερέττα. — Ἠπείρου παρ' Ἀλ. Α. Παπαγιαννοπούλου [καὶ τἄγριο οὔ. τὴ δκὴ τ'.]).

Βλ. ἀρ. 10.

8. Τὸ καλὸ ἀρνὶ βυζαίνει δυὸ μαννάδες.

(Λελ. Ἐπιδ. σ. 173 [τὸ μαλακὸ ἀ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [τἀρνὶ 6. πὲ δυὸ μάνναις.]).

Βλ. ἀρ. 10.

9. Τὸ καλὸ ἀρνὶ βυζαίνει δυὸ μαννάδες, τὸ κακὸ μήτε τὴ μάννα του.

(Bartholdy II, 151 [βυζάνει — οὔτε τὴν μάνναν του.] — Leake 447, 26 [οὔτε τὴν μάνναν του.] — Ne. 130, 846 [οὔτε τὴν] — Sanders 222, 26 [οὔτε τὴν μάνναν του.] — B' 117, 64 [βυζάνει] — B. 306, 301 [ὁμ.] — Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 216 [βυζάνει — μηδὲ] — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [καὶ τὸ κακὸ οὔτε] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [καὶ τὸ κακὸ οὔτε καὶ] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ὁμ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*10. Τὸ καλὸν ἀρνὶν δύο μάννας βυζάνει.

(Βυζαντινὴ ἐν τῷ ταυρινικῷ κώδ. K (Krumbacher MGS. 108. 128, 97. 212) καὶ δυσὶν Ἀθωνικοῖς Δ', 20 τ. Α' σ. 39 [Ὅ τι καλὸν] καὶ Ϛ', 23 τ. Α' σ. 68 [ἀρνὶ δύο μάνναις 6.]).

Σημερινὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν ἀρ. 5-9. 11, πρβλ. 2-4. Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι, ὅτι ὁ μειλίχιος τὸν τρόπον καὶ εὐπροσήγορος εὑρίσκει πολλοὺς προθύμους νὰ τὸν βοηθήσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας του, ἐνῷ τοὐναντίον ὁ δύστροπος καὶ αὐτοὺς τοὺς οἰκείους δυσαρεστεῖ. — Ὅμοιαι νεώτεραι παροιμίαι Ἀλβαν. Κιγι ι μπιοὺτ θιθ diοὺ τσίτσα = τὸ μαλακὸ ἀρνὶ βυζαίνει δύο βυζιὰ (γεγκική, G. Meyer 12,[illegible]91) Κένγκ ι μπιούται πι diοὺ μαίμα = τὸ ἥμερο ἀρνὶ βυζάνει δυὸ μαννάδες (τοσκική, αὐτ. 27). — Ἰταλ. L'agnello umile succhia le mammelle della propria madre e quelle degli altri = τὸ ταπεινὸ ἀρνὶ βυζάνει τὰ βυζιὰ τῆς ἰδικῆς του μάννας καὶ τῶν ἀλλωνῶν (τοσκαν. Giusti 222). Agnello mansueto, si beve la zinna sua e del compagno = τὸ ἥμερο ἀρνὶ τρώει καὶ τὸ δικό του μαστάρι καὶ τοῦ συντρόφου του (Castagna 255, 4). Agnel mansueto teta da do mame = τὸ ἥμερο ἀρνὶ βυζαίνει δυὸ μαννάδες (βενετική, Pasqualigo 239). L'agnelo umile el lata da do mame, e 'l superbo da una sola = τὸ ταπεινὸ ἀρνὶ βυζαίνει δυὸ μαννάδες καὶ τὸ περήφανο μιὰ μονάχα (ἐπίσης, αὐτ.). L'agnèl mansuet el tèta 'l lat de so mader e po quel de oter = τὸ ἥμερο ἀρνὶ βυζαίνει τὸ γάλα τῆς μάννας του καὶ ἔπειτα τῶν ἀλλωνῶν (λομβαρδ. D. II, 316). — Ἱσπαν. Becerreta mansa, todas las vacas mama = τὸ ἥμερο μουσκάρι ὅλαις τοῖς ἀγελάδες τοῖς βυζαίνει (W. II, 1101, 44. Παραλλαγὴν βλ. παρὰ D. II, 316). El cordero manso mama á su madre, y á cualquiera, el bravo ni á la suya, ni á la ajena = τὸ ἥμερο ἀρνὶ βυζαίνει τὴ μάννα του καὶ τοῖς ἄλλαις, τὸ περήφανο οὔτε τὴν ἰδική του οὔτε τὴν ξένη (W. II, 1759, 20). Oveja duenda mama á su madre y á la agena = τὸ μαλακὸ πρόβατο βυζαίνει τὴ μάννα του καὶ τὴν ξένη (D. II, 316). Corderilla mega mama á su madre y la agena = τὸ καλὸ ἀρνάκι βυζαίνει τὴ μάννα του καὶ τὴν ξένη (αὐτ.). Bezerra mansa mama de su madre y de la agena = τὸ ἥμερο

μουσκάρι βυζαίνει τὴ μάννα του καὶ τὴν ξένη (αὐτ.). Becerro manso mama á su madre y á otras quatro = τὸ ἥμερο μουσκάρι βυζαίνει τὴ μάννα του καὶ ἄλλαις τέσσερες (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Bezerrinha mansa todas as vaccas mamma = τὸ ἥμερο μουσκάρι ὅλαις τοῖς ἀγελάδες τοῖς βυζαίνει (αὐτ.). — **Κουτσοβλαχ.** Mĭelu imir di la douĕ mumuni suge = τὸ ἥμερο ἀρνὶ δυὸ μάνναις βυζάνει (Zanne 2148). — **Ῥωμουν.** Mielul blând suge de la douĕ mume = ὁμ. (αὐτ.). Melul blând suge de la douĕ oĭ = τὸ ἥμερο ἀρνὶ βυζαίνει δυὸ προβατίναις (αὐτ.). — **Γερμαν.** Ein munter (kosend, schmeichelnd) Lamm saugt an jedem Schafe, ein träges (mürrisches) kaum an seiner Mutter = καλόβολο (χαϊδιάρικο, κολακιάρικο) ἀρνὶ βυζαίνει κάθε προβατίνα, τὸ ὀκνὸ (τὸ διαστρεμμένο) οὔτε τὴ μάννα του (W. II, 1759, 20). Ein schmeichelndes Kalb saugt zwei Mutter aus = κολακιάρικο μουσκάρι βυζαίνει δυὸ μαννάδες (αὐτ. 1101, 44). — **Ῥωσικαί.** Τὸ εὐγενικὸ ἀρνὶ δύο μάνναις βυζαίνει (μικρορωσικὴ καὶ μεγαλορωσική· Cymtsof σ. 5, 11). Τὸ χαϊδιάρικο μουσκάρι δυὸ μάνναις βυζαίνει· καὶ τὸ κουτουλιάρικο οὔτε μιὰ δὲ θὰ ἰδῇ (Dal I, 319. Ἄλλην παραλλαγὴν ἐκ τοῦ Dal 729 καὶ πολωνικὴν καὶ μικρορωσικὴν ἀναφέρει ὁ Timoschenk σ. 38. Ὁμοίαν δὲ βοημικὴν καὶ πολωνικὴν ὁ W. II, 1101, 44). — **Σερβ.** Τὸ καλὸ ἀρνὶ βυζαίνει δυὸ μαννάδες, τὸ κακὸ οὔτε μία (Wuk 321). — **Λιταυική.** Τὸ κολακιάρικο μουσκάρι βυζαίνει δυὸ ἀγελάδες (Schleicher σ. 167). — **Ἀρμεν.** Τὸ καλὸ μουσκάρι καὶ ἑφτὰ ἀγελάδες βυζαίνει (G. Meyer 27, 91).

Διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς διάφορον ἐκφράζουσιν ἔννοιαν ἡ **Γαλλ.** Brebis par trop apprivoisée de chacun aignel est tettée (Leroux I, 151) καὶ διαλεκτικαὶ παραλλαγαὶ ταύτης, καθὼς καὶ μία ἱσπανικὴ καὶ ἑτέρα ὁλλανδικὴ παρὰ D. II, 723.

11. Τοὺ ἥμερου τἀρνὶ β'ζάνι ἀποὺ δυὸ μάννις.

(Σιατίστης Μακεδονίας παρὰ Ι. Σαχίνη. — Λακκοβικίων παρὰ Ι. Πρωΐου (τἀ. ποὺ δυὸ μ. βυζάνι.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

βυζέ

1. Εἶδες χέρι 'ς τὸ βυζί; δέξου, μουνί, μαντᾶτα.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἂν κόρη ἐπιτρέψῃ εἰς ἄνδρα νὰ θωπεύσῃ τὸ στῆθος της, εἶναι τοῦτο ἔνδειξις ὅτι ἔχει παραδοθῇ καθ' ὁλοκληρίαν εἰς αὐτόν.

2. Τὸ βυζὶ εἶναι φλασκί, κι' ὅ τι βάλῃς θὲ νὰ βγάλῃς.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Μόνον ἂν τρέφεται καλῶς ἡ θηλάζουσα παράγει ἄφθονον γάλα.

3. Τὸ βυζὶ καὶ τὸ μαλλὶ
καθημερινὴ στολή.

(Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Ὅτι τὸ στῆθος καὶ ἡ κόμη εἶναι τὸ κάλλιστον καλλώπισμα τῶν νεανίδων.

γάδαρος

1. Ἀ δὲν κλωτσήσῃ ὁ γάιδαρος, δὲν τόνε ξεφορτώνουν.

(Κα. 65 [ἤ: Ἀ δὲν τζινήσῃ ὁ γ.]).

Εἰς τὸν ἀπαθῶς ὑπομένοντα τὰς κακώσεις οὐδεὶς προσέχει· ὁ ἀδικούμενος ὀφείλει νὰ ὑπερασπίζῃ ἑαυτόν, διότι ἄλλως δὲν σώζεται.

2. Ἅμα κατεβῇ τὸ γαιδοῦρι ἀπὸ τὴν καρυά, ὅσο θέλεις δούλευε.

(Λακεδαίμονος. Παρνασ. ΙΓ', 160, 152).

Βλ. ἀρ. 31. 75. 83. 105, πρβλ. ἀρ. 4. 60α. 75α. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ κακοῦ πρέπει νὰ προνοῶμεν πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ, ἄλλως ὅταν συντελεσθῇ, πᾶσα προσπάθεια πρὸς διόρθωσιν εἶναι ἄκαιρος καὶ ματαία. Ὅταν βλέπωμεν τὸν ὄνον παρασκευαζόμενον ν' ἀναρριχηθῇ εἰς τὴν καρύαν πρέπει νὰ μεριμνήσωμεν περὶ παρακωλύσεως αὐτοῦ, διότι καὶ τὸ ἔργόν ἡμῶν θὰ εἶναι ἁπλούστατον, διὰ τὴν δυσχέρειαν τοιαύτης ἀναρριχήσεως. Ἂν ὅμως ἀνέβη τὸ ζῶον εἰς τὴν καρύαν, παρέμεινεν ἐν αὐτῇ ὅσον ἤθελε καὶ ἤδη κατέρχεται, ἄσκοπος ἀποβαίνει ἡ

προσπάθεια ἡμῶν πρὸς παρεμπόδισιν τοῦ συντελεσθέντος κακοῦ· Ἡ μεταφορὰ εἶναι βεβαίως παράδοξος, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑπερβολῆς· ἴσως ἐν παλαιοτέραις παραλλαγαῖς ἀντὶ καρύας ἀνεφέροντο οἱ κέραμοι τῆς στέγης· διότι τοιοῦτό τι εἶναι μὲν δυσχερέστατον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀδύνατον, ἂν ἡ οἰκία εἶναι ἐκτισμένη ἐν κλιτύι λόφου.

3. Ἄμον γαιδιάρ' οὐράδιν νὲ μακρύν' νὲ κοντύν'.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 376, 260 καὶ παρ' Ἰωά. Βαλαβάνη [γαιδαροῖ οὐ. νὴ μακρύνει νὴ κοντύνει.]).

Μένει στάσιμος, ὡς ἡ οὐρὰ τοῦ ὄνου, τῆς ὁποίας τὸ μέγεθος δὲν μεταβάλλεται.

4. Ἀνέβηκε ὁ γάιδαρος 'ς τὰ κεραμίδια.

(Κα. 425).

Βλ. ἀρ. 60. 75. 75α, πρβλ. ἀρ. 2. Ἐπὶ παραδόξων ἀκουσμάτων, τὰ ὁποῖα προσποιούμεθα ὅτι πιστεύομεν διὰ τὸ κῦρος καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ λέγοντος, εἰς ὃν δὲν τολμῶμεν ν' ἀντείπωμεν. Ὁμοία ἡ λατινική: Asinus in tegulis (Petron. 63), ἧς ἡ χρῆσις φαίνεται ὅτι ἦτο παραπλησία, ὡς ἐκ τῶν συμφραζομένων ἐμφαίνεται. **Γερμαν.** Es ist ein Esel auf dem Dache = ἕνας γάδαρος 'ς τὰ κεραμίδια (W. I, 878, 623).

4α. Ἀνιόρεψε τὸ γάαρο νὰ ἧς ταὐτιά του.

(Καρπάθου παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου).

Βλ. ὄνομα 34, φωνή 8 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας παραλλαγὰς καὶ τὰ παράλληλα. Ἀνιορεύω (ἀναγορεύω) μνείαν ποιοῦμαι τοῦ ὀνοματός τινος· ἀναορεμένος δ' ἐκεῖνος οὗ συχνάκις μνημονεύεται εὐφήμως τὸ ὄνομα. — Ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν παρὰ προσδοκίαν ἐμφανιζομένων καθ' ἣν στιγμὴν γίνεται λόγος περὶ αὐτῶν.

5. Ἂν κελαδάῃ ὁ γάιδαρος, γκαρύζουν καὶ τἀηδόνια.

(Κα. 474. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [κελαδῇ]).

Πρβλ. ἀρ. 5α, κόρακας 21. 34. Ὁ ψευδῆ τινα ἢ ἄτοπον γνώμην ὑποστηρίζων, θὰ ἀναγκασθῇ διὰ νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς ἑαυτὸν νὰ παραδεχθῇ ὡς ὀρθὰς καὶ ἄλλας πολλῷ ἀτοπωτέρας.

5α. Ἂς ἔχῃ ὁ γάιδαρος φωνή, γιὰ ψάλτη δὲν τὸν κράζουν.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Πρβλ. ἀρ. 5, γίνομαι 17. Ὁ κακῶς ἐπιστάμενος ἔργον τι κρίνεται παντελῶς ἄχρηστος πρὸς τοῦτο. Παραπλησία ἡ **Γερμαν.** Ein Esel muss keinen Psalter sagen, er ist nur zum Säcke tragen = ὁ γάιδαρος δὲν πρέπει νὰ λέγῃ τὸ ψαλτῆρι, εἶναι μόνο γιὰ νὰ κουβαλῇ σακκιὰ (W. I, 861, 191).

6. Γάαρος εἶν' ὁ γάαρος ἂν ἐφορῇ καὶ σέλλαν.
(Καρπάθου. ΖΑ. 347,97 [σέλλα] καὶ Μαν. 277,126 [ὁ γάδαρος]).

Βλ. ἀρ. 22.

7. Γάδαρος εἶν' ὁ γάδαρος, ἂν ἐφορῇ καὶ σέλλα,
κ' ἡ γρᾶ κι' ἂν ὀμορφίζεται δὲν γίνεται κοπέλλα.
(Β. 43, 2. — Βύρ. Γ', 378, 68 [γριὰ] — Κα. 1048 [Γάιδαρος εἶν' ὁ γάιδαρος, κι' ἂς τοῦ φοροῦν καὶ σ. γριὰ κι' ἂ φκιασιδώνεται δὲ γένεται κ.]. — Πάρου παρὰ Φ. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 22. Ἐν τῇ προκειμένῃ παραλλαγῇ προστίθεται ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ μία τῶν εἰδικωτέρων περιπτώσεων τῆς χρήσεως τῆς παροιμίας (πρβλ. γαμπρὸς 12).

8. Γάδαρος κλάνει
'ς τοῦ Φασουλᾶ τὸ χάνι.
(Σμύρνης. Ἀν. ἐπιθ. Α', 451, 75).

Βλ. ἀρ. 16α. 32α. 39. Ἐπὶ λόγων ἢ συμβάντων εὐτελῶν καὶ ἀναξίων προσοχῆς.

9. Γάδαρος μὲ τὴ σέλλα καὶ πάλι γάδαρος.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ 22.

10. Γάδαρος ὁποῦ γκαρύζει
τὸ κεφάλι του τσακίζει.
(Βερ. 87, 47 [Τὸ γαδοῦρι ποῦ] — Β. 302, 249 [ὁμ.] — Λευκάδος. ΚΠ. Η', 397, 11 [Γάιδαρος] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Τὸ γαιδοῦρι ποῦ γκρεμίζει τὸ κ.]).

Βλ. ἀρ. 20.

11. Γάδαρος ποῦ δὲ μποδίζει,
ἄφησέ τον κι' ἂς γκαρύζῃ.

(Β. 44, 3. — Κα. 1051 [ἄφινέ τον νὰ] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ἄφινέ τον]).

Βλ. ἀρ. 20, πρβλ. βλάφτω 3.

11α. Γαδάρου κεφαλὴν μὴ σαπουνίσῃς.

(Κ. γ', 349).

Βλ. ἀρ. 67 καὶ τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ὄνος 1.

12. Γαδάρου μῦθον ἔλεγαν
κι' αὐτὸς ταὐτιά του τέντωνε.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 191 [Γαιδάρου - ἐτσούλλωνε.] — Β. 44, 5. — Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 85 [Γαιδάρου μ. ἔλεγεν - ἐτσούλλωνε.]).

Βλ. ὄνος 5.

13. Γάδαρους μὶ τοὺ γάδαρου δὲ μένι πίσου, ἐξὸν ἂν εἶνι κ'τσός.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Ἐλάχιστα διαφέρουσιν ἀλλήλων τὰ ἔργα δύο ἐπίσης ἀνικάνων.

14. Γαδάρου φωνὴ 'ς τὸν οὐρανὸ δὲ σώνει.

(Β'. 19, 2. — Β. 44, 7. — Κα. 387. 1053. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Τοῦ γαιδάρου - δὲ φτάνει.] — Ἀνατ. Κρήτης, παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [δὲ φτάνει.]).

Βλ. ὄνος 4.

15. Γαδοῦρι 'ς τὸν κατήφορο,
μουλάρι 'ς τὸν ἀνήφορο,
καὶ ἄλογο 'ς τοὺς κάμπους.

(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Ταχύτερος καὶ βεβαιότερος εἶναι ὁ δρόμος τῶν μὲν ὄνων ἐν κατωφερείᾳ, τῶν δ' ἡμιόνων ἐν ἀνωφερείᾳ καὶ τῶν ἵππων ἐν ὁμαλῷ πεδίῳ. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο εὔχρηστος ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ ἡ παροιμία «ἵππον εἰς πεδίον», ἧς πολλαὶ φέρονται παραλλαγαί: (Διο-

γενιαν. 65 καὶ Schneidewin αὐτ. Διογενιαν. Βι. 196 καὶ Leutsch αὐτ. Mant. prov. 72. Ἀποστόλ. 811. Ἀποστόλ. Pantini X. 53. Κῶδ. Κοϊσλ. 275 σ. 145α Gaisf. Σουίδ. λ. Ἀκομινᾶτ. τ. Β΄ σ. 346, 7. 366, 5 Λάμπρ.).

16. Γαιδάρ' λαλεῖς, πουρδαῖς ἀκοῦς.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 17α. 56. Διαλεγόμενος πρὸς χυδαίους θ' ἀκούσῃς παρ' αὐτῶν βαναύσους λόγους. Τὸ λαλεῖς διττῶς ἐκλαμβάνεται καὶ ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ὁμιλῶ καὶ ἐν τῇ τοῦ ἐλαύνω.

16α. Γαιδάροι κλάνουν, ἄνθρωποι περνοῦν.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Πρβλ ἀρ. 8, σκύλος 82. 83. Ἤτοι ἐξακολούθει ἀτάραχος τὸ ἔργον σου μὴ προσέχων εἰς τὰς ἀντιρρήσεις ἢ τὰς ὕβρεις ἀσήμων ἐπικριτῶν.

17. Γάιδαρο καλοῦν 'ς τὸ γάμο, γιὰ νερὸ ἢ γιὰ κούτσουρα.

(Κα. 1043. [ἢ : ἢ γιὰ νερό, ἢ γιὰ ξύλα.] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 30α. 86. 87. 89. 90. 91α. 93. 95, πρβλ. 88α. Ὅτι ἐνίοτε παρὰ προσδοκίαν τιμᾶται ὁ ἀνάξιος τιμῆς ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς αὐτοῦ. Λέγεται προσέτι καὶ ὑπὸ πτωχῶν ἢ ἀδυνάτων ἀναγκαζομένων διὰ βαρείας τινὸς ἐργασίας ν' ἀποδώσωσι τὰς χάριτας εἰς τοὺς εὐμενῶς πρὸς αὐτοὺς προσενεχθέντας πλουσίους ἢ ἰσχυρούς. Ὅμοιαι παροιμ. **Ἰταλ.** Quannu a li nozzi l'asinu è 'nvitatu, pri purtari acqua o ligna è lu so 'nvitu = ὅταν 'ς τοὺς γάμους ὁ γάδαρος εἶναι καλεσμένος, γιὰ νὰ κουβαλήσῃ νερὸ ἢ ξύλα εἶναι τὸ κάλεσμά του· (σικελ. Pitrè I, 149). Quannu l'asinu è 'nvitatu a li nozzi, è pri carriari acqua o ligna = ὅταν ὁ γάδαρος εἶναι καλεσμένος 'ς τὸ γάμο, εἶναι γιὰ νὰ φορτωθῇ νερὸ ἢ ξύλα (ἐπίσης, αὐτ. 150). — **Γαλλ.** Asne convié a nopces eau ou boys y doibt aporter (Leroux I, 139) Mal fait inviter l'asneau a porter la somme ou l'eau (αὐτ. II, 342). — **Κουτσοβλαχ.** Gumarlu la nuntă nu sĕ clĭamă = τὸ γομάρι 'ς τὸ γάμο δὲν τὸ καλοῦν (Zanne 2072). — **Ῥωμουν.** Pĕ măgar când ĕl poftesce

la nuntă shî 'l cinstesce, orĭ lemne trebuesce, orĭ apă lipsesce = τὸ γάδαρο ὅταν τὸν καλῇς 'ς τὸ γάμο καὶ τὸν τιμᾷς, ἢ ξύλα χρειάζονται ἢ νερὸ λείπει (αὐτ. 2071).— **Δαν**. Naar den Høie byder den Ringe, maa han enten være Nar eller bære Sækken = ἂν ὁ μεγάλος καλεῖ τὸν παρακατινόν, ἢ τρελλὸς θὰ εἶναι ἢ τὰ σακκιὰ πρέπει νὰ κουβαλήσῃ (D. I, 431). Asenet kommer ikke til Hove, uden for at bære Sækken = ὁ γάδαρος δὲν πηγαίνει 'ς τὸ παλάτι, ἐκτὸς γιὰ νὰ κουβαλήσῃ σακκιά (αὐτ.) — **Σουηδ.** åsnan kommer intet til hofwa vthan at båra såcken = ὁμ. (αὐτ.).— **Ὁλλανδ**. Men roept den esel niet tot hove, dan als hi wat draghen moet = δὲν καλοῦν τὸ γάδαρο 'ς τὸ παλάτι, ἐκτὸς ἂν εἶναι γιὰ νὰ κουβαλήσῃ τίποτα (W. I, 866, 330). Men noodt een ezel nooit te gast, of hij draagt er juk os last = δὲν προσκαλοῦν ποτὲ γάδαρο γιὰ μουσαφίρι, παρὰ γιὰ νὰ τὸν βάλουν 'ς τὸ ζυγὸ ἢ νὰ τὸν φορτώσουν (D. I, 431 μετὰ παραλλαγῶν). — **Γερμαν.** Man rufft den Esel nit ghen Hof, er sol dann seck tragen = δὲν καλοῦν τὸ γάδαρο 'ς τὸ παλάτι ἐκτὸς γιὰ νὰ κουβαλήσῃ σακκιὰ (W. I, 866, 330. Βλ. αὐτ. 856, 48. 54. 859, 130. 141. 864, 271. καὶ D. I, 431). Esel werden nur zur Hochzeit geladen, um Wasser zu tragen = οἱ γαδάροι καλοῦνται 'ς τὸ γάμο μόνο γιὰ νὰ κουβαλοῦν νερὸ (W. I, 865, 281). — **Βουλγαρ**. Magárete vikali na sfadbeta ili dzrvá néma ili voda nema = τὸν γάδαρο προσκάλεσαν 'ς τὸ γάμο, ἢ ξύλα δὲν ἔχει ἢ νερὸ δὲν ἔχει (Παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ). — **Ἀραβ.** Ἐρώτησαν τὸν γάδαρο· «Γιὰ ποῦ;» καὶ ἀποκρίθη «Ἢ ξύλα ἢ νερὸ νὰ κουβαλήσω». (Socin 289). — **Τουρκ.** Εσ'εγὶ δουγ̣ουνὰ τσ'αγερμισ'λέρ, γιὰ οδοὺν λιαζεμδὲρ γιὰ σού, διμίσ' = τὸ γάδαρο ἐκάλεσαν σὲ γάμο, Ἢ ξύλα ἢ νερὸ λείπει, εἶπεν (Davis 55. Μυρσιλίδης 284. Μαλλούφ 34, 26. Decourdemanche 383).

17α. Γάιδαρο κουβεντιάζανε, κι' αὐτὸς ἐπορδοκόπα.

(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Πρβλ. ἀρ. 16. 56. Ὅτι ὁ φαῦλος οὐδαμῶς προσέχει εἰς τὰς νουθεσίας.

17 β. Γάιδαρος ἀεὶ γάιδαρος.

(Chandler Travels κεφ. 29 τ. II σ. 175. Voyages τ. III σ. 71).

Πρβλ. ἀρ. 22. Ὁ Chandler διηγεῖται, ὅτι βραχὺν χρόνον πρὸ τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις (1756) ὁ Τοῦρκος βοεβόδας ἐλθὼν εἰς λόγους πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, τῷ εἶπεν ὅτι δὲν εἶναι οὔτε διᾶκος, οὔτε παπᾶς, οὔτε ἐπίσκοπος. Ἐρωτήσαντος δ' ἐκείνου τί ἐννοεῖ, ὁ βοεβόδας ἀντὶ ἀπαντήσεως εἶπε τὴν παροιμίαν.

18. Γάιδαρος ἀμολητός, κύρης καὶ νοικοκύρης.

(Κα. 1046).

Βλ. ἀρ. 19. 30. Ὡς ὁ ὄνος ἀνεπίσακτος καὶ ἀχαλίνωτος ὢν πολλὰς προξενεῖ ζημίας, μάλιστα εἰς τοὺς λαχανοκήπους, οὕτω καὶ ὁ ἀναιδὴς ἀφιέμενος ἐλεύθερος καὶ μὴ φοβούμενος τιμωρίαν ἐξοκέλλει εἰς πράξεις αἰσχράς.

19. Γάιδαρος ἀμολητός, μαγκουφιὰ 'ς τὰ λάχανα!

(Κα. 1045).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Μαγκουφιά, ἡ, ἀφῃρημένον τοῦ μαγκούφης (θηλ. μαγκούφ-ισσα, οὐδ. μαγκούφικο). Τὸ ἐπίθετον τοῦτο, ἐκ τοῦ τουρκ. μαγκαφά σημαίνει κυρίως τὸν χονδροκέφαλον, τὸν ἠλίθιον. Ἀλλ' ἡ σημασία αὕτη μετέπεσεν εἰς τὴν τοῦ δυσκόλου καὶ κακοτρόπου, τοῦ διὰ τῆς συμπεριφορᾶς του πρωτίστως ἑαυτὸν βλάπτοντος· ἔπειτα εἰς τὴν τοῦ ἐρήμου καὶ ἐγκατελελειμμένου· μαγκουφιὰ ἐνταῦθα σημαίνει τὴν ἐρήμωσιν.

20. Γάιδαρος γκαρύζει,
τὸ κεφάλι του σπορίζει.

(Μεσσηνίας. — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [Τό γαιδοῦρι κι' ἂν γκαρύζῃ]).

Βλ. ἀρ. 10 11. 53. 92, πρβλ. βλάφτω 3 Σπορίζω (σπόρος) εἶναι ῥῆμα οὐδέτερον σημαῖνον τὸ σπερμαίνω, σπερματίζω (monter en graine γαλλ.)· ἕτερος τύπος εἶναι σποριάζω. Ἐπειδὴ δ' οἱ σπερμαίνοντες καρποὶ ῥήγνυνται, τὸ σπορίζω (ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ σποριάζω) ἔχει καὶ τροπικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ῥήγνυμαι καὶ θρύπτομαι· οἷον ἐσπόρισε τὸ ῥώιδο (ἤνοιξεν ἡ ῥοιὰ πεσοῦσα χαμαὶ καὶ διεχύθησαν

οἱ κόκκοι αὐτῆς)· ἐσπόρισε τὸ κανάτι = κατεθρυμματίσθη ἐσπόρισε τὸ κεφάλι του = κατετραυματίσθη· ἐνίοτε δὲ λέγεται καὶ μεταβατικῶς οἷον θὰ σοῦ σπορίσω τὸ κεφάλι· καὶ ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ: Ὁ γ. σπορίζει τὸ κεφάλι του, ἀντὶ τοῦ ἑαυτὸν ἐνοχλεῖ. — Λέγεται δ' ἡ παροιμία αὕτη ὅταν ἐνοχλῇ τινα διὰ κραυγῶν ἢ ὕβρεων ἄνθρωπος ἀνάξιος προσοχῆς, ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὴν φράσιν: «ἄφησέ τον νὰ φωνάζῃ τὸν παλιάνθρωπο!» ἢ λέγει αὐτὴν μετ' ἀγανακτήσεως ὁ ἐπανειλημμένως καλέσας τινὰ ὑποδεέστερον, καὶ μὴ ἀκουσθείς, ἐπιτιμῶν αὐτόν· ὡς νὰ ἔλεγε, μ' ἐκλαμβάνεις ὡς γάδαρον ὀγκανίζοντα καὶ δὲν προσέχεις εἰς τὰς κραυγάς μου;

20α. Γάιδαρος δὲν εἶμαι, καὶ μὲ σαμαρώνουνε.

(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Λόγοι ἀναξιοπαθοῦντος, ἀναλαμβάνοντος κατ' ἀνάγκην ἀκουσίως ἔργον εὐτελὲς καὶ ταπεινωτικόν.

21. Γάιδαρος καλλιγωμένος.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 193).

Ὄνος ὑπολαμβάνων ὅτι ἔγινεν ἵππος, διότι ἐπετάλωσαν αὐτόν. Ἐπὶ οὐτιδανῶν κομπαζόντων ἐπὶ μικροῖς.

22. Γάιδαρος πάντα ὁ γάιδαρος, καὶ ἂς τοῦ φοροῦν καὶ σέλλα.

(Κα. 1050 [π. γ.]).

Βλ. ἀρ. 6. 7. 9. 54. 74. 82, πρβλ. ἀρ. 17β. 21. 23. 102. 109, χρυσὸς 3α. Καὶ ἂν ἀντὶ σάγματος ἐπέθεσαν ἐπὶ τοῦ ὄνου ἐφίππιον, δὲν μετεβλήθη διὰ τοῦτο εἰς ἵππον. Οὔτε ἡ στολὴ οὔτε τὸ μέγα ἀξίωμα ἐξευγενίζουσι τὸν φύσει χυδαῖον. Ὅμοιαι παροιμ. **Ἰταλ.** L' aseno xe sempre aseno anca co 'na bela gualdrapa = ὁ γάδαρος εἶναι πάντα γάδαρος καὶ μὲ ὡραῖο σάγισμα ἀκόμη (βενετ. Pasqualigo 284). — **Ῥωμουν** Pe măgar cât să 'l împodobescĭ, armăsar tot nu potsĭ să 'l numescĭ = τὸ γάδαρο ὅσο κι' ἂν τὸν στολίζῃς, ἄλογο δὲν μπορεῖς νὰ τὸν πῇς (Zanne 2099). Fie 'n zarpale de aur nu este de cât un taur = καὶ μὲ χρυσὴ σέλλα ἀκόμη δὲν εἶναι παρὰ ταῦρος (αὐτ. 2551). — **Νορβηγ.** D' er inkje Gullsadlen,

som gjerer Gampen = δὲν εἶναι ἡ χρυσὴ σέλλα ποῦ κάνει τἄλογο (D. I, 614).— **Ὁλλανδ.** En gouden zadel maakt geen ezel tot een paard = χρυσῆ σέλλα δὲν κάνει τὸ γάδαρο ἄλογο (W. IV, 1, 8). Al kleedt men een' ezel in't zatijn, 't zal altijd toch een ezel zijn = καὶ ἂν ντύσουν ἕνα γάδαρο μὲ ὁλομέταξα, πάντα ὅμως θὰ μείνῃ γάδαρος (D. I, 14).— **Γερμαν.** Eine goldene Decke macht den Esel nicht zum Pferde = χρυσὸ σάγισμα δὲν κάνει τὸ γάδαρο ἄλογο (W. I, 565,5). Man kann einen Esel satteln ein Reitpferd wird er aber nicht = μπορεῖ νὰ σελλώσῃ κἀνεὶς ἕνα γάδαρο, ἄλογο ὅμως τῆς καβάλλας αὐτὸς δὲ γίνεται (αὐτ. 866, 323). Kleidete man den Esel auch in Sammet ein, er würde doch ein Esel sein = κι' ἂν ντύσουν τὸ γάδαρο μ' ὁλομέταξα, ὅμως γάδαρος θὰ μείνῃ (αὐτ. 865,301) Ein goldener Sattel ist wol viel nerth, aber er macht aus einem Esel kein Pferd = ἡ χρυσῆ σέλλα ἔχει βέβαια πολλὴ ἀξία, ὅμως τὸ γάδαρο δὲν τὸν κάνει ἄλογο (W. IV, 1, 8). **Τουρκ.** Βάλε 'ς τὸ γάδαρο χρυσῆ σέλλα, κ' ἔτσι γάδαρος θὰ εἶναι (Decourdemanche 130)

23. Γάιδαρος φορτωμένος μάλαμα.

('Ηπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 187, 111).

Βλ. ἀρ. 24. 25. 38, πρβλ. ἀρ. 102. 109. 22. 'Επὶ πλουσίου ἀπαιδεύτου καὶ χυδαίου, ὅστις καὶ χρυσογάιδαρος λέγεται μονολεκτικῶς (βλ. λ.). Ἡ αὐτὴ παρομοίωσις ἐν τοῖς Βιενναίοις ἀποσπ. 36 (Στοβ. Meineke σ. 292): «Τὸν πλούσιον ἄνδρα καὶ ἀπαίδευτον νόμιζε τοῦτον εἶναι ὄνον χρυσοχαλίνωτον, οἱ δὲ τούτου ἐγκωμιασταὶ ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐνδεεῖς». Ἡ γνώμη φαίνεται εἰλημμένη ἐκ βυζαντινοῦ ποιήματος εἰς πολιτικοὺς στίχους, ὧν ἴχνη εἶναι εὐδιάγνωστα. [1]) Ὁμοίως εἶπε καὶ ὁ Γεώργιος Λαπίθης (Στίχ. πολιτικοὶ καὶ αὐτοσχέδιοι στ. 438

[1]) Τέλος στίχου καὶ ἀρχὴ ἑτέρου:

καὶ ἀπαίδευτον νόμιζε τοῦτον εἶναι
ὄνον χρυσοχαλίνωτον.

Ἴσως δὲ καὶ ὅλος ὁ πρῶτος στίχος δύναται ν' ἀποκατασταθῇ διαγραφομένης τῆς λ. ἄνδρα. Καὶ ἡ προηγουμένη ταύτης ὑπ' ἀρ. 34 γνώμη ἀποτελεῖται ἐκ πολιτικοῦ στίχου: «Θνητὸς ὑπάρχων, ἄνθρωπε, σπούδαζε πρὸ θανάτου» [μὴ θανεῖν].

ἐν Notic. et extr. des Mss. τ. XII, 2 σ. 33): «πλούσιος ἄφρων ἔοικεν ὕνῳ χρυσοφοροῦντι». Παραπλησία δὲ παρομοίωσις ἡ τοῦ Διογένους τοῦ κυνικοῦ εἰπόντος τὸν ἀμαθῆ πλούσιον πρόβατον χρυσόμαλλον (Διογέν. Λαερτ. Ϛ', 47)· καὶ ἡ τοῦ Φιλίππου, ὅστις κατὰ τὸ Ἀνθολόγιον τοῦ Μονάχου 258 (Στοβ. Meineke σ. 288) «ὁρῶν πλούσιον καὶ ἀπαίδευτον ἔφησε πλοῦτος περιηργυρωμένος»· ὅπερ ὅμως ἴσως πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ «ἵππος περιηργυρωμένος» ὡς κεῖται καὶ παρὰ Μαξίμῳ (Mullach Fragm. philos. Graec. τ. II σ. 314, 151). Παραπλησίας νεωτέρας παροιμίας βλ. ἐν ἀρ. 109.

24. Γάιδαρος φορτωμένος χρυσάφι.

(Κοραῆ Πλούταρχ. τ. Γ' σ. οη'. [χρυσίον.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 192. — Β. 44, 4).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

25. Γάιδαρος χρυσός, χρυσὸ γομάρι.

(Κα. 1052).

Βλ. ἀρ. 23.

25α. Γαιδάρου λύραν ἔπαιζαν,
κι' αὐτὸς ταὐτιά του τάραζε.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Πρβλ. ὄνος 5. Παροιμία ἐν πολλῇ χρήσει καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς, ἧς ὁ πρὸς τὴν προκειμένην μάλιστα πλησιάζων τύπος εἶναι ὁ ἑξῆς: «ὄνος λύρας ἀκούει κινῶν τὰ ὦτα» (Λουκιαν. πρὸς τὸν ἀπαίδευτ. 4 σ. 103 [ἀκούεις]. Ἀποστόλ. 1182 [ἀκούων κινεῖ]. Κῶδ. Βατ. Κρ. 314)· οἱ δ' ἄλλοι ταύτης τύποι ἔχουσιν ὧδε: «ὄνος λύρας ἀκούων» (Διογενιαν. 633 καὶ Schneidewin αὐτ. Γρηγ. Κύπρ. 229. Μόσχ. 366. Βαρλαὰμ καὶ Ἰωάσ. ἐν Boissonade An. Gr. IV, 293 καὶ Boisson. αὐτ.). «ὄνος λύρας» (Κρατῖνος παρὰ Σχολ. Πλάτ. σ. 358 Bekker. Εὐσταθ. εἰς Ὀδ. Θ, 373 σ. 1601, 44. Meineke FCG. I, 150, 6. — Μένανδρ. παρὰ Σουίδ. λ. Φώτ. λ. — Μάχων παρ' Ἀθην. Η', 349 c καὶ Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. Λ, 599 σ. 865, 29. — Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. Α', α', 2 σ. 116 Sylb. Hieronym. epist 61, 3. Ἀρισταίνετ. Α', 17 σ. 149 Hercher. Εὐσταθ. σ. 251

83. 350, 87 Tafel. Ἀκομινᾶτ. τ. Α΄ σ. 4 18 τ. Β΄ σ. 208, 30 214, 24. 396, 2 Λάμπρ.). «ὄνος λυρίζων» (Μακάρ. 539). »Τί κοινὸν λύρᾳ καὶ ὄνῳ;» (Λουκιαν. ἐπὶ μισθῷ συνόντ. 25 σ. 681). «ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὗς» (Στοβ. Δ΄, 44. Σουίδ. λ. Φώτ. λ. Μακάρ. 538. Ἀποστόλ. 1191 α). «ὄνος λύρας οὐκ ἐπαΐει, οὐδὲ σάλπιγγος ὗς» (Κῶδ. Κοϊσλιν. 364 σ. 151 c Gaisf.). «ὄνος ἀκροᾶται σάλπιγγος» (Εὐπόλιδ. ἀπ. FCG II, 530, 10. Σουίδ. λ. Φώτ. λ. Ἀποστόλ. 1183 Κῶδ. Κοϊσλιν. 364 σ. 151 c). «ὄνος πρὸς αὐλόν» (Σουίδ. λ.). Μῦθος δ' ἀναπτύσσων τὴν παροιμίαν φέρεται ἐν ἐπιμέτρῳ τῶν τοῦ Φαίδρου μύθων 12 (Asinvs ad lyram). Περιῆλθε δὲ καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἡ παροιμία ἢ ἐν μεταφράσει: Asino quippe lyra superflue canit. (Hieronym. ep. 27, 1. Otto 184). ἢ διεσκευασμένη: nihil cum fidibus graculo est. (Gell. N. A. praef. 19. Otto 766. 1720).

Ἐκ τῶν ἀρχαίων δὲ παρέλαβον τὴν παροιμίαν καὶ ἄλλα νεώτερα ἔθνη. **Ἰταλ.** Essere come l'asino al suon della lira = νὰ εἶναι καθὼς ὁ γάδαρος 'ς τὸν ἦχο τῆς λύρας (D. II, 591 μετὰ διαλεκτικῆς παραλλαγῆς). — **Γαλλ.** Ung asne n'entend rien en musique (Leroux I, 144). Qu'a de commun l'âne avec la lyre? (D. I, 591). — **Ἰσλανδ.** Hvað skal hrosshófr á hörpustrengjum? = τί ἔχει νὰ κάμῃ τὸ νύχι τ' ἀλόγου μὲ τοῖς χορδαῖς τῆς ἅρπας; (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Wat doet de ezel met de zakpijp? = τί (ἔχει νὰ) κάμῃ ὁ γάδαρος μὲ τὴν γκάιδα; (W. I, 868, 383). — **Γερμαν.** Was thut der Esel mit der sackpfeiffen? = ὅμ. (αὐτ. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 861, 174. 868, 382. D. I, 591. Grimm. D. Wörterb. λ. esel 5r).

26. Γάιδαρουν σουγλᾷς, πουρδαῖς ἀκοῦς.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου).

Βλ. ἀρ. 56. Σουγλῶ ἢ σουβλῶ ἢ σουγλάου, κεντῶ δι αἰχμηροῦ ἐργαλείου· τὸ ὄργανον σουβλὶ ἢ σουγλὶ ὑποκοριστικὸν τοῦ σοῦβλα, σοῦγλα (ἐκ τοῦ λατ. subula, subla) ἐξ ἧς πάμπολλα σχηματίζονται παράγωγα (Βλ. Κοραῆ Ἀτ. τ. Α΄ σ. 118. 168. 169. G. Meyer Neugr. Stud. III σ. 61-2. Sophocles λ. σοῦβλα. σουβλίζω. σουβλίον).

Ἡ τροπὴ τοῦ β εἰς γ καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ Ἡσυχίου «σουγλάριον ἐργαλοθήκη» (ἐργαλειοθήκη, theca subulae κατὰ τὸν ἐκδότην τοῦ Ἡσυχίου M. Schmidt) καὶ ἐν τῷ τοῦ Πτωχοπροδρόμου σουγλιαρεὰ (ς', 335 σ. 122 Legrand).

27. Γαιδάρου πόδας 'ς τὸ νερό,
θέλ' ἂς πιῇ, θέλ' ἂς ψοφήσῃ.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι Καλαϊσάκη).

Ἀφοῦ ἐμολύνθη ἤδη τὸ ὕδωρ εἰσαγαγόντος εἰς αὐτὸ τοῦ ὄνου τὸν πόδα, τὸ μόλυσμα δὲν θὰ γίνῃ μεγαλύτερον ἂν πίῃ οὗτος ἐξ αὐτοῦ, οὔτε θὰ ἐλαττωθῇ ἂν ὁ ὄνος τιμωρηθῇ. Ἐπὶ κακοῦ μεγάλου καθ' ἑαυτὸ καὶ μὴ ἐπιδεχομένου θεραπείαν.

28. Γαιδοῦρι κι' ἄλογο, κι' ὅ τι ἄλλο τόνε θέλεις.
(Κα. 1054).

Γίνεται τὰ πάντα, καὶ πᾶσαν ὑπομένει ταπείνωσιν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν του. Ἀνάλογα ὅσα περὶ τῶν Γραικύλων λέγει ὁ Ἰουβενάλης (III, 74 κέ.).

29. Γαιδοῦρι κλάνει 'ς τὸ Μοριᾶ,
'ς τὴν Πόλη φτάνει ἡ μυρωδιά.
(Κα. 1055).

Βλ. κλάνω 2.

30. Γαιδοῦρι ξίστρωτο.
(Κα. 1056. — Κοινή).

Βλ. ἀρ. 18. Ἐπὶ ἀναιδῶν καὶ θρασέων, παρομοιαζομένων πρὸς τοὺς ἀνεπισάκτους ὄνους, τοὺς ἀνέδην τρέχοντας καὶ κυλιομένους.

30α. «Γιατί γκαλνοῦνα τὸ γάδαρο 'ς τὸ παναγύρ';—Γιὰ νὰ σκώνῃ τὰ καλάθια».
(Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. ἀρ. 17.

31. Γιὰ τοῦτο ἀνεβαίν' ἡ γαιδοῦρα 'ς τὴν καρυά.
(Πκζ. 225, 152).

Βλ. ἀρ. 2. «Ἐπὶ παρηκόου ἀπειλουμένου νὰ τιμωρηθῇ» (Πτζ). Ἄγνοῶ πόθεν προῆλθεν ἡ χρῆσις αὕτη· περὶ τῆς μεταφορᾶς βλ. ἀρ. 2.

32. Ἐγκάρυξεν ὁ γάιδαρος κ' εἶπε· «Ἄχερος».
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Πρβλ. γριὰ 31, λέγω 62. Παρ' ἀνοήτων οὐδὲν ἄλλο θ' ἀκούσῃς εἰμὴ λήρους. Παραπλησία ἡ Γερμαν. Der Esel muss Y-a sagen = ὁ γάδαρος πρέπει νὰ λέγῃ γκά (W. I, 858, 91. Βλ. αὐτ. 860, 148. 149).

32α. Ἐγὼ μιλά', ἢ γαιδοῦρι κλάνει;
(Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου).

Βλ. ἀρ. 8.

33. Εἶδις τ'ς κάτας τοὺ μαλλὶ νὰ γίνιτι μετάξι,
τσὶ τοῦ γαιδάρου τὰ πιδιὰ νὰ χουν τιμὴ τσὶ τάξη;
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀπάνθρωπος 1, ἀφύσικος 1.

34. Εἶναι κι' ἄλλοι γαιδαροι 'ς τὴν Πόλη.
(Μεσσηνίας. [Ἐνίοτε προστίθεται: δὲν εἶσαι μοναχός σου.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

35. Εἶναι κι' ἄλλοι γαιδάροι 'ς τὸ λιβάδι.
(Κρήτης. J. 295,41 καὶ Φρ. 108 [Εἶναι] καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [γάιδαροι]).

Βλ. τὴν προηγουμένην, πρβλ. ἔχω 50. 111. 173. Πρὸς τοὺς ἰσχυριζομένους ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτοὺς ἀλλότριόν τι πρᾶγμα, ὅμοιον πρὸς τὸ ὑπ' αὐτῶν ἀπολεσθέν· καὶ πρὸς τοὺς ἀξιοῦντας ὅτι μόνοι αὐτοὶ ἔχουσιν ἀξιόλογόν τι κτῆμα· συνηθέστερον δὲ πρὸς τοὺς ὑπολαμβάνοντας ὅτι ἐκακολογοῦντο, διότι ἤκουσαν μνημονευόμενον ἐν τῷ λόγῳ τὸ βαπτιστικὸν ὄνομά των· ὁ διὰ τῆς παροιμίας ἁπαντῶν ἀρνεῖται τὸ πρᾶγμα, βεβαιῶν μυκτηριστικῶς ὅτι περὶ ἄλλου ὁμωνύμου ἐπρόκειτο, ἢ ὅτι καὶ ἄλλοι κατέχουσιν ὅμοια κτήματα. Ὅμοιον κατὰ τὴν διατύπωσιν εἶναι τὸ τοῦ Τιμοκρέοντος (ἀπ. 3 Bergk παρὰ Πλουτάρχ. Θεμιστ. 21): «ἀλλ' ἐντὶ κἄλλοι δὴ πονηροί· | οὐκ ἐγὼ μόνα κόλου-

ρις· | ἐντὶ καὶ ἄλλαι ἀλώπεκες».— Παραπλήσιαι παρ. **Ἰταλ.** Egli è più d' un asino al mercato = εἶναι πολλοὶ γαδάροι 'ς τὴν ἀγορὰ (D. II, 85 μετὰ δύο παραλλαγῶν). Ai n' a j' è sissè dj' aso ch' a s' smìo = εἶναι πολλοὶ γαδάροι ποῦ μοιάζουνε (πεδεμοντ. αὐτ.). Chi cci nn'è unu sulu asinu a la fera = μήνα ἕνας μονάχα γάδαρος εἶναι 'ς τὸ πανηγύρι; (σικελ. Pitrè IV, 197). — **Γαλλ.** Il y a plus d' un âne à la foire qui s' appelle Martin (Leroux I, 142.) Plus d' un âne s' appelle Martin (D. II, 85). Il y a maint asne en la foire qui s' entreresemble (Leroux I, 142. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ D II, 85).— **Καταλαν.** Mòlts ases hi ha al mercad que s' assemblan = πολλοὶ γαδάροι εἶναι 'ς τὴν ἀγορὰ ποῦ μοιάζουνε (D. II, 85).— **Ἀγγλ.** There are more mares in the wood than Grisell = εἶναι κι' ἄλλαις φοράδες 'ς τὸ δάσος κι' ὄχι μόνο ἡ Γρισέλλα (W. II, 842,565). There are more maids than Maukin and more men than Michael = εἶναι κι' ἄλλα κορίτσια κι' ὄχι μόνο ἡ Μαργιώ, κι' ἄλλοι ἄντρες κι' ὄχι μόνο ὁ Μιχάλης (D. II, 85 μετὰ παραλλαγῆς ἐν σ. 493,85).— **Ἰσλανδ.** það eru fleiri hundar svartir, enn hundurinn prestsins = εἶναι κι' ἄλλοι μαῦροι σκύλοι, κι' ὄχι μόνο ὁ σκύλος τοῦ ἱεροκήρυκα D. II, 85 μετὰ δύο παραλλαγῶν).— **Δαν.** Der er flere brogede Hunde end Præstens = εἶναι κι' ἄλλοι παρδαλοὶ σκύλοι κι' ὄχι μόνο τοῦ ἱεροκήρυκα (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς) Der er Mange, der hedde Hans = εἶναι πολλοὶ ποῦ λέγονται Γιάννηδες (αὐτ.).—**Νορβ.** D' er fleire flekkute Marar en ei = εἶναι κι' ἄλλαις παρδαλαῖς φοράδες, κι' ὄχι μιὰ μονάχα (αὐτ). D' er fleire flekkutte Bikkjor en berre ei (en Presten si) = εἶναι κι' ἄλλοι παρδαλοὶ σκύλοι κι' ὄχι μόνον ἕνας· ἢ κι' ὄχι μόνο τοῦ ἱεροκήρυκα (αὐτ.).— **Σουηδ.** Det finnes flera brokiga hundar än prestens = βρίσκονται κι' ἄλλοι παρδαλοὶ σκύλοι κι' ὄχι μόνο τοῦ ἱεροκήρυκα (αὐτ.).— **Ὁλλανδ.** Er zijn meer hondjes, die Del heeten = εἶναι πολλὰ σκυλάκια ποῦ τὰ λὲν Δέλ (W. II, 842, 566 Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. II, 85).— **Γερμαν.** Es ist mehr als ein Esel, der Martin heisst = εἶναι πολλοὶ γαιδάροι ποῦ τοὺς λὲν Μαρτίνους (W. I, 863, 252). Es gibt mehr als Einen bunten Hund = εἶναι πολλοὶ παρδαλοὶ σκύλοι (W. II,

842, 565. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 566 καὶ παρὰ D. II, 85). Es gibt mehr als eine bunte Kuh = εἶναι πολλαῖς παρδαλαῖς ἀγελάδες (αὐτ. 1672, 174. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ D. II, 85).

36. Ἔκαμα τὸ γάδαρο κ' ἐτσούλωσε ταὐτιά του,
κ' ἐπῆρε τὸ σαμάρι του καὶ πῆγε 'ς τὴν κυρά του.

(Βερ. 23, 8.— Β. 74, 121. — Ἐκ τοῦ πρώτου στίχου ἐλλείπει μία συλλαβή· ἴσως ἐλέγετο: Ἔκαμα γώ· ἤ, Ἐγώ καμα).

Παιγνιωδῶς, ἐπὶ τῶν υἱῶν, οἵτινες ἐγκαταλείποντες τοὺς γονεῖς, κατοικοῦσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πενθεροῦ ὡς ἐσώγαμβροι. Ὡς δὲ μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ κ. Σ. Δὲ Βιάζης, λέγεται καὶ ἐπὶ ἀναιδῶν οὓς ἀποδιώκουσι κακῶς ἔχοντας.

37. Ἑλληνίζει ὁ γάδαρος; Τραύα τὸ ἀχοῦρι.

(Ἀν. ἐπιθ. Α', 452, 116).

Ἀγνοῶ τὴν χρῆσιν τῆς παροιμίας ταύτης.

38. Ἕνας γάδαρους φουρτουμένους γρόσια.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη)

Βλ. ἀρ. 23.

39. Ἔχου καὶ τὸ μπάρπα Γιάννη,
σὰ τὸ γάαρο ποῦ κλάνει.

(Καρπάθου. ΖΑ. 364, 456 [σὰν] καὶ Μαν. 282, 195 [γάαρον]).

Βλ. ἀρ. 8. Ἐπὶ ἀνθρώπων ἀσήμων, εἰς ὧν τοὺς λόγους οὐδεὶς προσέχει.

40. Ἡ γαϊδοῦρα σαράντα πουλάρια ἔκαμε, καὶ τὸ σαμάρι δὲν τὴν ἔλειψε.

(Πτζ. 239, 319 6).

Ἐπὶ τῶν ἀεὶ μοχθούντων καὶ μὴ ἐχόντων ἀνάπαυλαν.

41. Ἤκατσα καὶ 'ς τὸ γάδαρο, κ' ἠκλώτσησέ με κιόλα.

(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Πρβλ. ἀρ. 96. 98. Ὡς νὰ μὴ ἤρκει ὅτι ἐπομπεύθην ἐπὶ ὄνου,

ἀλλ' οὗτος ἐπὶ πλέον καὶ μ' ἐλάκτισεν. Ἐπὶ κακοῦ ἐπερχομένου μετὰ μεγάλην ζημίαν.

42. Ἢ ὁ γάιδαρος ψοφᾷ, ἢ ὁ κατὴς πεθαίνει.

(Γορτυνίας παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [ψοφάει, ἢ ὁ βασιλιᾶς π.] — Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. ἀρ. 111, ψυφῶ 18. Ἐπὶ τῶν εἰς τὸ ἄμεσον τῆς ἐπιχειρήσεως κέρδος ἀποβλεπόντων, ἀδιαφορούντων δὲ ἂν πρόκειται μετά τινα χρόνον νὰ φέρῃ αὕτη πολλῷ μείζονα τοῦ κέρδους ζημίαν, διότι ἐλπίζουσιν ὅτι θὰ δυνηθῶσι νὰ τὴν ἀποφύγωσι ἐγκαίρως· καὶ καθόλου ἐπὶ τῶν φροντιζόντων νὰ ἐξασφαλίσωσι μόνον τὸ παρόν, ὀλιγωρούντων δὲ πρὸς τοὺς μέλλοντας κινδύνους, διότι πιθανώτατον νομίζουσιν ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ θὰ συμβῇ ἀπρόοπτόν τι, ὅπερ θὰ μεταβάλῃ τὰ πράγματα. Ὁ μῦθος, ἐξ οὗ ἡ παροιμία, ὅτι ἕνας κατεργάρης ἐπαρουσιάσθη 'ς τὸν κατή, ποῦ εἶχε ἕνα γάδαρο ποῦ τὸν ἀγαποῦσε πολύ, καὶ τοῦ εἶπε πῶς εἶναι κρῖμα νὰ τὸν ἀφίνῃ ἔτσι ἀγράμματο, ἀφοῦ εἶναι τόσο ἔξυπνος, καὶ πῶς ἂν αὐτὸς μάθῃ γράμματα θὰ γίνῃ τέλειος. Μὰ μπορεῖ νὰ μάθῃ γράμματα ὁ γάδαρος; τοῦ λέγει ὁ κατής. Ἂν εἶναι ἔξυπνος μαθαίνει, λέγει ἐκεῖνος, καὶ εἶπε πῶς τὸ παίρνει τὸ πρᾶγμα ἀπάνω του, νὰ τὸν μάθῃ σὲ δύο χρόνια τὸ γάιδαρο νὰ διαβάζῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἀλλιῶς νὰ τοῦ κόβῃ ὁ κατὴς τὸ κεφάλι. Ἐσυμφωνήσανε νὰ τοῦ πληρώσῃ μπροστὰ πέντε χιλιάδες γρόσια, καὶ ἄλλα τόσα 'ς τὸ τέλος. Επῆρε λοιπὸν τὰ γρόσια καὶ τὸ γάδαρο καὶ πῆγε σπίτι του. Ἡ γυναῖκά του ποῦ ἔμαθε τὴ συμφωνία, ἐσυφοριάστηκε, πῶς θὰ σκοτώσῃ ὁ κατὴς τὸν ἄντρα της, περνῶντας ἡ διορία. Ἔννοια σου, τῆς λέγει τότε ἐκεῖνος, τώρα ἂς καλοπεράσουμε μὲ τὰ γρόσια ποῦ πῆρα καὶ σὲ δύο χρόνια ἢ ὁ γάιδαρος ψοφᾷ ἢ ὁ κατὴς πεθαίνει. Κατ' ἄλλην παραλλαγήν, ἥτις φαίνεται ὅτι ἐκ τουρκικῆς πηγῆς ἐλήφθη, ἕνας ἀνέλαβε νὰ μάθῃ γράμματα σὲ ἑφτὰ χρόνια τὴν καμήλα τοῦ βεζίρη καὶ νὰ πάρῃ πενῆντα χιλιάδες γρόσια, εἰδ' ἀλλιῶς νὰ τοῦ κόψῃ τὸ κεφάλι ὁ βεζίρης. Ἕνας φίλος του τοῦ ἔκαμε τὴν παρατήρηση, Βρὲ κουτέ, κείνου λέγοντας, τί ἔκανες ἐκεῖ, μαθαίνει ποτὲ ἡ καμήλα γράμματα; Βρὲ χαζέ, τοῦ ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος, ἐγὼ εἶμαι κουτὸς ἢ σύ, σὲ ἑφτὰ χρόνια ἢ ἡ καμήλα θὰ ψοφήσῃ, ἢ ὁ βε-

ζίρης θὰ πεθάνῃ ἢ ἐγὼ θὰ πάω 'ς τὸ διάβολο. Τὸν μῦθον περὶ τῆς διδασκαλίας ὄνου ἀναφέρει καὶ ὁ Poggius ἐν ταῖς Facetiae, ἐκ τούτου δὲ παραλαβὼν διεσκεύασεν ὁ Lafontaine (Fables βιβλ. IX, 16)· παρὰ τῷ Lafontaine ὁ ἀγύρτης λέγει πρὸς τὸν ἐλέγξαντα αὐτόν: Avant l'affaire, le roi, l'âne ou moi, nous mourons. Ὁ αὐτὸς μῦθος ὑπόκειται καὶ εἰς τὰς ἑπομένας παροιμίας. — **Ῥωμουν**. Pană la anul or măgarul, or samarul = ς' ἕνα χρόνο ἢ ὁ γάδαρος ἢ τὸ σαμάρι (Zanne 6). Pâna la anul orĭ móre măgarul, orĭ pĭere samarul = 'ς ἕνα χρόνο ἢ ψοφᾷ ὁ γάδαρος ἢ χάνεται τὸ σαμάρι (αὐτ.) Pană la anul orĭ armăsarul orĭ samarul = 'ς ἕνα χρόνο ἢ τὸ ἄλογο ἢ τὸ σαμάρι (αὐτ.). — **Γερμαν**. Inzwischen stirbt der Kaiser, der Elefant oder ich = ὡς τότε πεθαίνει ὁ αὐτοκράτορας, ὁ ἐλέφαντας ἢ ἐγὼ (W. IV, 839, 192).— **Τουρκ**. Μπουντὰν μπες γιλάντακ, γιὰ ντεβὲ ὁλοὺρ γιὰ ντεβετζί = σὲ πέντε χρόνια ἢ ἡ καμήλα ψοφάει ἢ ὁ καμηλιέρης (Μαλλοὺφ 35, 77). — Τὸ διδάσκειν τὸν ὄνον γράμματα ἐλέχθη παροιμιωδῶς καὶ ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος (in Pison. 30, 73): « Quid nunc te, asine, litteras doceam? (Βλ καὶ Otto 181). Ἐν δὲ τῷ μεσαιωνικῷ πονήματι, τῷ Συναξαρίῳ τοῦ τιμημένου γαδάρου, ἡ ἀλώπηξ ἐλέγχει τὸν γάδαρον ὡς ἀπαίδευτον· «γράμματα οὐ μεμάθηκας καὶ παίδευσιν οὐκ οἶδας» καὶ τὸν προσκαλεῖ νὰ τὸν διδάξῃ (στ. 62 κέ. σ 114 Wagner. Γαδάρου διήγησις στ. 111 κέ. σ. 127).

43. Καβαλκεύω τὸν γάιδιαρον, ὥστα εὑρήκω τἄλεγον.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 349, 1 [ὡς που εὐ.] καὶ παρ' Ἰωά. Βαλαβάνη).

Βλ. ἄλογο 9. Ἐπιβαίνω ὄνου μέχρις ὅτου εὕρω ἵππον. Ὅτι ἐπιζητοῦντες τὰ μείζονα ὀφείλομεν μέχρις ὅτου τύχωμεν τούτων ν' ἀρκώμεθα εἰς τὰ μικρά. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως εἰς ἵππον ἢ ὄνον πρὸς δήλωσιν ὑψηλοτέρας ἢ ταπεινοτέρας ἐν τῷ βίῳ καταστάσεως εἶναι εὔχρηστος καὶ ἐν ἄλλαις παροιμίαις (βλ. ἀπὸ 10. 20, 23. 27). Παραπλήσιαι εἶναι αἱ ἀρχαῖαι: «Ἀπ' ὄνων ἐφ' ἵππους» λεγομένη «ἐπὶ τῶν ἀπὸ μικρῶν πρὸς μείζω χωρούντων» (Διογενιαν. Βι. 55. Μακάρ. 119. Ἀποστόλ. 254 α. Studi italiani di filolog. classica 1894). « Εἰ μὴ δύναιο βοῦν ἔλαυν' ὄνον» (Ζηνόβ. 254. Διογενιαν. Βι. 258.

'Αποστόλ. 551. Κῶδ. Βοδλ. 393. Κῶδ. Κοϊσλιν. 129. Σουίδ. λ. FCG. IV, 698, 376. CAF. 507, 543). Καὶ παρὰ Ῥωμαίοις: Agas asellum (Cicer. de orator. 2, 64, 258. Βλ. καὶ Otto 188). Ab asinis ad boves transcendere (Plaut. Aulul. 235). — Ὅμοιαι νεώτεραι παροιμίαι **Ἰταλ.** In mancanza d' cavèll, cavèlca dj ësan = ὅταν λείπουν ἄλογα καβάλλα γαιδούρια (ῥωμαϊκή, Pitrè I, 204. Βλ καὶ τὰς ἐν ἀρ. 76α ἀναγραφομένας ὁμοίας παροιμίας). Per bisogno di buoi s'ara con gli asini = ὅταν δὲν ἔχουν βόιδια ὀργώνουν μὲ τὰ γαδούρια (W. III, 1312, 753). — **Γαλλ.** A fâouto dë biôou, l'on fâi lâoura l'âzë = ὅταν λείπουν βόιδια ἐργάζεται κἀνεὶς μὲ τὸ γάιδαρο (λαγκεδοκ. D. II, 219). — **Πορτογαλ.** Caminhante cançado sóbe em asno, se não tem cavallo = ὁ ἀποσταμένος ταξιδιώτης καβαλλικεύει τὸ γάιδαρο, ἂν δὲν ἔχῃ ἄλογο (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Heb je geen paard, gebruik een' ezel = ἂν δὲν ἔχῃς ἄλογο, μεταχειρίζου γάδαρο (W. III, 1299, 438). — **Γερμαν.** Hast du kein Pferd, so brauche den Esel = ὅμ. (αὐτ. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. I, 855, 26. III, 1309, 692. D. II, 219). Wer nicht Pferde hat, muss mit Ochsen pflügen = ὅποιος δὲν ἔχει ἄλογα, πρέπει νὰ ὀργώνῃ μὲ βόιδια (W. III, 1312, 753. Βλ. καὶ 1313, 754. 1106. 316. D. II, 219). Wun em niche Ruoss huod, rekt em af dem Gisebak = ὅταν δὲν ἔχῃ κἀνεὶς ἄλογο καβαλλικεύει τὸν τράγο (W. III, 1737, 141).

44. Καὶ τὰ βαριὰ 'ς τὸ γάιδαρο,
καὶ τἀλαφρὰ 'ς τὸ γάιδαρο.

('Ηπείρου. 'Αρ. 566 [βαρεὰ — τὰ ἐλαφρὰ] — Β. 125, 119 | Καὶ τὰ λαφριὰ 'ς τὸ γ. καὶ τὰ β. 'ς τὸ γ.]. — 'Ηπείρου. Δωδών. σ. 156 | τἀλαφρὰ 'ς τὸ γ. καὶ τὰ β. 'ς τὸ γ.] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [βαρία] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ὅτι εἰς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀδυνάτους ἐπιβάλλουσι συνήθως καὶ πρόσθετα βάρη, ἀπαλλάσσοντες τούτων ἄλλους ἰσχυροτέρους.

45. Καὶ τὰ λιανὰ 'ς τὸ γάιδαρο,
καὶ τὰ χοντρὰ 'ς τὸ γάιδαρο.

(Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

*46 Καλαμαράδικος γάδαρος.

(Βυζαντινή. Διογενιαν. 4366. — Mant. prov. 86 [Καλαμαραδικός]).

Ἡ παροιμία κεῖται ἐν μόνῳ τῷ ὑπ' ἀρ. 219 βαροκκιανῷ κώδικι τοῦ Διογενιανοῦ τῆς Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης (βλ. Gaisford Par. gr. σ. 196 σημ. p) καὶ ἐν μόνῳ τῷ Παρισινῷ τοῦ Ἀποστόλη, ἐξ οὗ ἡ τοῦ Παντίνου ἔκδοσις. Ἀμφότεροι δ' ἐπάγουσι τὴν αὐτὴν ἑρμηνείαν: «ἐπὶ τῶν μεγάλων· τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἐκεῖ ὄνοι»· ἐκ τούτου δὲ καταφαίνεται ὅτι ὁ βιβλιογράφος τοῦ Ἀποστόλη παρέλαβεν ἐκ κώδικος τοῦ Διογενιανοῦ. Παρέσχε δ' ἡ παροιμία πλεῖστα πράγματα εἰς τοὺς ἐκδότας· ὁ μὲν Παντῖνος, ὁμολογῶν ὅτι οὐδὲν ἐνόησεν περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ μεταγράψῃ ταύτην ἐν τῇ λατινικῇ μεταφράσει τῆς συλλογῆς τοῦ Ἀποστόλη ὧδε: «Calamaradicus Gaditanus», ἐμφαίνων οὕτω, ὅτι τὸ μὲν καλαμαράδικος ἦτο εἰς αὐτὸν ἀκατάληπτον, τὸ δὲ γάδαρος ὑπελάμβανεν ὡς σημαῖνον τὸν κάτοικον τῶν Γαδείρων, τὸν Γαδειρέα ἢ Γαδειραῖον. Ὁ δὲ Schneidewin ἐν CPG. I, 258, διὰ μακρῶν πραγματευόμενος περὶ τῆς παροιμίας, τὴν μὲν δευτέραν λέξιν ὀρθῶς ἑρμηνεύει. τὴν δὲ πρώτην νομίζει δηλοῦσαν ἄγνωστόν τινα τόπον, παράγοντα μεγάλους ὄνους προσθέτει δ' ὅτι ἡ αὐτὴ παροιμία ὑποκρύπτεται καὶ ἐν τῇ παρεφθαρμένῃ κατ' αὐτὸν γλώσσῃ τοῦ Ἡσυχίου: «καλάθαρβα, παροιμία», καίτοι τὸ παροιμία πρὸ πολλοῦ εἶχεν εὐστόχως διορθωθῇ παροινία. Ἀλλὰ τὸ ἀσύστατον τῆς εἰκασίας ταύτης τοῦ Schneidewin ἐλέγχει ἡ παρ' Ἡσυχίῳ ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς γλώσσης κατ' ἄλλους τύπους: «Σκαλαθάρβα· τύρβη· Σκαλαθαρβία· ἀκηδία». Τέλος ὁ Crusius (Anal. σ. 27) θεωρεῖ μὲν τὸ καλαμαράδικος τερατῶδες καὶ ἐξαμβλωματικόν, εἰκάζει δ' ὅτι παρεφθάρη ἐκ τῆς γραφῆς «καὶ Ἀχαρνικοί», διότι ἀληθῶς οἱ Ἀχαρνικοὶ ὄνοι ἐθεωροῦντο τὸ πάλαι μεγάλοι.

Ὅτι μὲν ἡ φερομένη ἑρμηνεία τῆς παροιμίας προσήκει μᾶλλον εἰς τοιοῦτό τι λῆμμα «Ἀχαρνικοὶ ὄνοι» ἢ Ἀρκαδικοί, ἢ Ἀντρώνιος ὄνος εἶναι ἴσως ἀκριβές, ἀλλ' ὅτι τὸ καλαμαράδικος παρεφθάρη ἐκ τοῦ «Καὶ Ἀχαρνικοὶ» εἶναι παντελῶς ἀπίθανον. Πρῶτον μὲν τὸ Καὶ Ἀχαρνικοὶ δὲν ἀποτελεῖ αὐτοτελῆ παροιμίαν, ἀλλὰ τὸ πολὺ ὡς τμῆμα τοιαύτης ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ· ἡ δὲ παρὰ Διογενιανῷ καὶ Ἀποστολίῳ παροιμία Καλαμαράδικος γάδαρος εἶναι αὐτοτελής, ταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ βι-

βλιογράφου ἐν τῇ οἰκείᾳ ἀλφαβητικῇ τάξει μεταξὺ ἄλλων παροιμιῶν ἀπὸ τοῦ Κ ἀρχομένων· ἔπειτα αὐτόχρημα τερατώδης θὰ ἦτο ἡ σύζευξις τοῦ ἐξ ἀττικοῦ δημοτικοῦ ὀνόματος ἐπιθέτου Ἀχαρνικὸς μετὰ λέξεως χυδαίας καὶ πεπατημένης, ἀντὶ τῆς ἔτι καὶ νῦν εὐλήπτου εἰς τοὺς πολλοὺς λέξεως ὄνου. Παρήχθη δ' εἰς τὴν εἰκασίαν ταύτην ὁ Κρούσιος ὑπολαβὼν ἀνύπαρκτον καὶ οὐδὲν λέγουσαν τὴν λέξιν καλαμαράδικος· Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα· ἡ λέξις εἶναι δημώδης, σημαίνουσα τὸν ἀνήκοντα εἰς καλαμαρᾶν. Καλαμαρᾶς δὲ (πληθ. καλαμαράδες) λέγεται χλευαστικῶς ὁ γραμματικὸς τῶν Βυζαντινῶν, ὁ δάσκαλος ἢ σχολαστικὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ· τὸ ὄνομα ἐσχηματίσθη ἀπὸ τοῦ καλαμάριον, λέξεως ἧς ἡ χρῆσις εἶναι ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μεμαρτυρημένη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' αἰῶνος[1]· αὕτη δὲ ἐκ τοῦ κάλαμος (ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ γραφικοῦ καλάμου) καὶ τῆς λατιν. καταλήξεως -arium συντεθειμένη, δηλοῖ τὸ μελανοδόχον ἢ μελανδοχεῖον· καὶ τοῦτο διότι τινὰ τῶν παλαιῶν μελανδοχείων ἦσαν ὅμοια περίπου τὸ σχῆμα πρὸς τὰ καλαμάρια τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς τὴν ζώνην μέχρις ἐσχάτων οἱ ἡμέτεροι καλαμαράδες, εἶχον δηλ. καὶ θήκην καλάμων.

Ὅθεν ἀναμφισβήτητον νομίζω ὅτι ἡ προκειμένη παροιμία εἶναι δημώδης, παρεμβαλὼν δ' αὐτὴν ἀμαθὴς βιβλιογράφος εἰς τὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Διογενιανοῦ φερομένην συλλογὴν καὶ ἕτερος εἰς τὴν τοῦ Ἀποστόλη, προσέθηκαν μίαν τῶν ἑρμηνειῶν παλαιῶν παροιμιῶν ἐκ τῶν εἰς ὄνους ἀναφερομένων. Διότι πρόδηλον ὅτι οὐδὲν κοινὸν ἔχει ἡ παροιμία πρὸς τὴν ἑρμηνείαν, ἀλλ' ἐλέγετο ἴσως πρὸς διασυρμὸν μωρῶν γραμματικῶν. Καλαμαράδικος γάδαρος εἶναι πιθανῶς ὁ λογιώτατος, ὃν δὲν ἐδίδαξαν νοῦν τὰ βιβλία, ἀλλ' οὗ τοὐναντίον τὴν ἔμφυτον ἄνοιαν ἀφορητοτέραν καθιστᾷ ὁ ἐπὶ πολυμαθείᾳ κόμπος.

47. Κατὰ τὸ γάιδαρο κι' ὁ νοικοκύρης.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ. κατὰ 13. 27, κύριος 1. Ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ὑπηρετῶν κρίνεται καὶ τοῦ κυρίου ὁ χαρακτήρ.

[1]) Τὸ παλαιότατον παράδειγμα παρὰ Sophocles ἐν λ. ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου εἶναι τοῦ 451. Ἀλλ' ἤδη τῷ 413 ὁ Ἱερώνυμος (Commentar. in Ezechiel. IX, 2) βεβαιοῖ ὅτι οἱ Ἕλληνες τὸ atramentarium ἐκάλουν καλαμάριον. Πολλῷ δὲ πρότερον ὁ Σουητώνιος (Claud. 35) καὶ ὁ Μαρτιάλης (XIV, 19) ἔγραψαν theca calamaria.

48. Μὴν κάθεσαι σὰν τῆς ἐπισκοπῆς τὸ γαϊδοῦρι.
(Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη καὶ Φ. Ἠλιοπούλου).

Ἐπὶ νωθρῶν καὶ ἀπραγμόνων ἀρεσκομένων εἰς ἀκόπους ἀπολαύσεις. Ὁ ὄνος τῆς ἐπισκοπῆς, οὗ ἐπιβαίνει ὁσάκις ἐξέρχεται εἰς περιοδείαν ὁ ἐπίσκοπος, παχύνεται ἐλάχιστα μοχθῶν.

49. Μισοκουρεμένη οὐρά,
τοῦ γαδάρου πεθερά.
(Β. 166, 243).

Ὁ ἐκδότης σημειώνει ὅτι λέγεται «ἐπὶ τῶν ὁμοίων συμφωνούντων ἀλλήλοις».

50. Νὰ σηκωθῇ ὁ ἄνθρωπος, νὰ κάτσῃ ὁ γάδαρος.
(Κρήνης παρὰ Γ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 51. 85. Ἐπὶ ἀσήμων ἀξιούντων νὰ προκριθῶσιν ἀντὶ ἄλλων πολλῷ ἀνωτέρων αὐτῶν.

51. Νὰ σωπάσῃ ὁ ἄνθρωπος, νὰ μιλήσῃ ὁ γάδαρος.
(Κρήνης παρὰ Γ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

51α. Ὁ γάδαρος φέρνει τὰ κρυφά.
(Β'. 73, 10).

Δὲν εἶναι δημώδης παροιμία, ἀλλὰ μετάφρασις καὶ δὴ πλημμελὴς τῆς ἀρχαίας «ὄνος ἄγων μυστήρια» (Ἀριστοφ. Βάτρ. 159 καὶ Σχολ αὐτ. καὶ Fritzsche αὐτ. Μακάρ. 534. Γρηγόρ. Κύπρ. Μ. 355. Φώτ. λ. Ἡσύχ. λ. Σουίδ. λ. Εὐστάθ. σ. 640, 27).

52. Ὁ γάδαρο φέρρει τὸ χόρτο, τσαὶ τσεῖνο τὸ τρώγει.
(Ῥοχουδίου Καλαβρίας. Mor. 95, 118).

Ἐπὶ τῶν δι'ἑαυτοὺς πονούντων. Ἡ παροιμία εἶναι **Ἰταλ.** L'asino porta la paglia e l'asino se la magna = ὁ γάδαρος κουβαλεῖ τὸ ἄχυρο καὶ ὁ γάδαρος τὸ τρώγει (Castagna 92, 36. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè III, 202-3. La Calabria X, 46).

53. Ὁ γάιδαρος γκανίζει,
ὁ κῶλός του ἀνοίγει.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 20.

54. Ὁ γάιδαρος 'ς τὴ σέλλα.
(Κρήτης. J. 302, 98)

Βλ. ἀρ. 6. 22.

55. Ὁ γάδαρος τὸ Μάρτη γκαρύζει.
(Β[1]. 73,11.—Β. 179, 116.— Ἀθηνῶν. Σμύρνης. Μ. 33, 49).

Τὸν Μάρτιον, κατ' ἄλλην παροιμίαν (βλ. Μάρτης 111), εἶναι ἡ καλὴ τῶν γαδάρων, διότι τότε βόσκει τρυφερὸν χόρτον (πρβλ. Γαδάρου διήγησιν στ. 25 σ. 125 Wagner). Ὁ Mommsen τοὐναντίον φρονεῖ, ὄχι ὀρθῶς, ὡς νομίζω, ὅτι αἰσθανόμενος πεῖναν ὀγκᾶται ὁ ὄνος τὸν Μάρτιον, διότι δὲν ἔχει τότε ἄφθονον χλόην: καὶ παραβάλλει πρὸς τὴν παροιμίαν τὸ τοῦ Ἰὼβ Ϛ', 5: «Τί γάρ; μὴ διὰ κενῆς κεκράξεται ὄνος ἄγριος ἀλλ' ἢ τὰ σῖτα ζητῶν; εἰ δὲ καὶ ῥήξει φωνὴν βοῦς ἐπὶ φάτνης ἔχων τὰ βρώματα;»

56. Ὅγιος παίζει μὲ τὸ γάιδαρο, πρέπει νὰ δέχεται καὶ τοῖς σουνιαῖς του.
(Βάρνερ: γάδαρος 9 [Ὅποῦ π. μὲ τὸν γάδαρον κάμνει χρεία νὰ δ. καὶ τοῖς κλωτσιαῖς.]— Μήλου. Νεα. 223 [μπαίζει]).

Βλ. ἀρ. 16. 17α. 26. 61. 63 66. 68-71. 77. 94. 110, μουλάρι 8, παίζω, 20, χωρατεύω 1, πρβλ. ἀρ. 57. 73α. Ὅτι ὀφείλομεν νὰ ὑπομένωμεν ἀγογγύστως τοὺς τρόπους καὶ τὰ ἤθη τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, ἂν ἔχωμεν πρὸς αὐτοὺς οἰκειότητα· προσέτι ὅτι ὀφείλομεν νὰ μὴ ἐρεθίζωμεν αὐθάδεις καὶ κακολόγους ἀνθρώπους, διότι εὐνόητον εἶναι ὅτι χείρονα παρ' αὐτῶν θ' ἀκούσωμεν· ἡ χρῆσις τῶν πολυπληθῶν παραλλαγῶν εἶναι ὁμόλογος πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ πρώτου ῥήματος ἑκάστης· τὰ ῥήματα παίζω, χαδεύω, χωρατεύω, ἀκολουθῶ ἀναφέρονται εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, τῆς πρὸς χυδαίους οἰκειότητος καὶ προσηγορίας· τὰ δὲ πειράζω, κεντῶ, χτυπῶ, τσινῶ κτλ. εἰς τὴν δευτέραν

περίπτωσιν, τῆς διὰ λόγων ἢ πράξεων ὑβριστικῶν προκλήσεως αὐτῶν. Ὅμοιαι παροιμίαι Ἀλβαν. Πο τσιρίς γκομάραι, στρέξι α σ᾽κιέλμεται = ἂν κεντᾷς τὸ γάδαρο, δέξου καὶ ταῖς κλωτσιαῖς του (Hahn 154,77).— Ἰταλ. Chi serve al' aseno, g' ha nome calzi e péti = ὅποιος περιποιεῖται τὸ γάδαρο δὲν ἔχει παρὰ κλωτσιαῖς καὶ πορδαῖς (βενετ. Pasqualigo 164). Non scherzare coll' orso, se non vuoi esser morso = μὴ χωρατεύῃς μὲ τὴν ἀρκοῦδα, ἂ δὲ θέλῃς νὰ σὲ δαγκάσῃ (Giani 1516).— Γαλλ. Chante à un baudet, il te fera un pet (Leroux I, 145). Chantez à l' âne et il vous ferra des pieds (αὐτ.). Chante à l'âne et il te fera des pets (Legai 37).—Ῥωμουν. Gine 'ncalecă pĕ măgar să 'ĭ sufere bĕshînele = ὅποιος καβαλλικεύει σὲ γάδαρο, ἂς ὑποφέρῃ ταῖς πορδαῖς (Zanne 2074). Cine vré să umble călare, să sufere beshinele caluluĭ = ὅποιος θέλει νὰ πάῃ καβάλλα ἂς ὑποφέρῃ ταῖς πορδαῖς τοῦ ἀλόγου (αὐτ. 1388).— Γερμαν. Spiele einem Esel und er wird dazu furzen = παῖξε μὲ γάδαρο κ' ἐκεῖνος θὰ σοῦ κλάσῃ (W. I, 867, 357). Spasse mit dem Esel und er schlägt dir mit dem Schwanze ins Gesicht = χωράτεψε μὲ τὸ γάδαρο καὶ θὰ σὲ χτυπήσῃ 'ς τὸ πρόσωπο μὲ τὴν οὐρὰ (αὐτ. 356). Wenn du dem Esel singst, so wird er mit Blähungen antworten = ἂν τραγουδᾷς τοῦ γαδάρου θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ μὲ πορδαῖς (αὐτ. 871, 437).— Ἀραβ. Ὅποιος τσιγκλᾷ γάδαρο, χωρὶς ἄλλο θὰ μυριστῇ ταῖς πορδαῖς του (Socin 251). Il bilä'ib ilgutt beddu xaramīshu = ὅποιος παίζει μὲ τὴ γάτα πρέπει νὰ ὑπομένῃ τὰ τσαγγρουνίσματά της (Tallqvist 21. Βλ. καὶ Einsler 92, 147).

57. Οἱ γαδάροι τρῶνε κόμπους.
(Χίου. Καν. 276,484).

Κατὰ τὸν ἐκδότην ἔχει τὴν αὐτὴν περίπου καὶ ἡ προηγουμένη ἔννοιαν· ὅτι «δὲν πρέπει νὰ περιποιῆταί τις τοὺς ἀγροίκους, διότι ἀντὶ εὐχαριστήσεως παρέχουσιν ὡς ἀντάλλαγμα ὕβρεις».

58. Οἱ μπουκέροι κ' οἱ γαδάροι
ἕνα μῆνα ἔχουν τὴ χάρη.
(Κερκύρας. Νεα. 384).

Βλ. βαγενᾶς 1, πρβλ. Μάρτης 111. Μπουκέροι οἱ ἀσελγεῖς· (ἴσως ἐκ τοῦ ἰταλ. bucciere, ὅπερ ὅμως ἔχει ἄλλην ἔννοιαν, σημαῖνον τὸν κρεοπώλην· ἢ ἐκ τοῦ λατ. bucca στόμα). Ἡ λέξις περιέστη νῦν ἐν ἀχρηστίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Κερκύρᾳ. Δηλοῖ δ' ἡ παροιμία, ὅτι ὡς οἱ ὄνοι ἔχουσι περιωρισμένον χρόνον ὀχείας, οὕτω καὶ οἱ ἀσελγεῖς ἄνθρωποι ἐπὶ βραχὺν μόνον χρόνον διατηροῦσι τὴν δύναμιν νὰ πληρῶσι τὰς ὁρμάς των.

59. Ὁ κακὸς γάιδαρος τὴ μιὰ στραθιὰ κάνει δυό.

(Κρήτης. J. 303, 103 καὶ Φρ. 111 καὶ Παρνασ. ΙΓ', 559, 33).

Ὅτι ὁ κακὸς ἐργάτης περισσότερον κοπιάζει, διότι ἀναγκάζεται νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἀτελῶς γενομένην ἐργασίαν.

60. Ὁ κοντριασμένος γάδαρος, σὰν ἀκούσῃ τῶν κοράκω νὰ φωνάζουνε, λέει· «Γιὰ τὴ ῥάχη μου εἶναι».

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Κοντριασμένος γάδαρος τὸ παρὰ Πτωχοπροδρόμῳ (Δ', 479 σ. 93 Legrand) κοντριάρικον ἐκδοῦριν, τὸ καὶ μονολεκτικῶς ἐν τῷ κυπριακῷ ἰδιώματι κοντρογαοῦριν, κοντρογαοῦρα, ἡ (Σ. τ. Β' σ. 602). Κόντρα (ἀρχ. ἡ χόνδρα, τὸ χόνδρον, ὁ χόνδρος) λέγεται ἡ ἐσκληρυμμένη πληγή· ἐκ τούτου ῥῆμα κοντριάζω (τὸ ἀρχαῖον χονδριάω). Κοντριασμένο ζῶον τὸ ἄλλως κοντριάρικο ἢ κοντριάδικο τὸ πολλὰς ἐκ κακοπαθείας ἔχον πληγάς, τυλώδεις γενομένας διὰ τὴν παλαιότητα (Βλ. Κοραῆ Ἄτ. τ. Δ' σ. 686). — Ἡ παροιμία ἐννοεῖ, ὅτι ὁ ἀτυχής, ὁ ἀμοιρῶν προστασίας, γινώσκει τὴν ἀναμένουσαν αὐτὸν οἰκτρὰν τύχην, ὅτι θὰ πέσῃ θῦμα ἰσχυροῦ τινος καὶ ἀδίκου ἀνδρός, ὡς γινώσκει ὁ κοντριασμένος γάδαρος, ὅτι θὰ σπαράξωσιν αὐτὸν οἱ κόρακες. Περὶ τούτου βλ. τοὺς περὶ τοῦ γαδάρου λόγους τοῦ ἵππου ἐν Διηγήσ. παιδιοφρ. τετραπ. στ. 682 κέ. σ. 165 Wagner: «κι' ἂν τύχῃ νά ναι καὶ κακὸν σαμάριν τὸ σὲ στρώνουν, | ἐγδέρνει καὶ τὴν ῥάχιν σου, πληγώνει τὰς πλευράς σου, | καὶ τρώγουν σε συζώντανον κόρακες καὶ κουρούναις».

60α. Ὀντὲ θὰ βγῇ ὁ γάιδαρος 'ς τὸ μιναρέ.

(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 2. Ἐπὶ ἀδυνάτων.

61. Ὁπ' ἀκλουθάει τὸ γάιδαρο πίνει καὶ τοῖς πορδαῖς του.
(Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1194, 123 [Ὅποιος] καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ὁμ.] — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα).

Βλ. ἀρ. 56.

62. Ὅποιος γάδαρος κ' ἐγὼ σαμάρι.
(Κρήτης. Βύρων Β', 512 [γάιδαρος] — Καρυστίας παρὰ Μπιλίρη. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [γάιδαρος καὶ μεῖς σομάρι.]).

Βλ. ἀρ. 73.

63. Ὅποιος ζώχτει τοὺν γάδαρουν ἀκούει κὶ τοῖς πουρταῖς του.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 56. Ζώχτω τὸ ἀλλαχοῦ διώχτω = διώκω, καταδιώκω.

64. Ὅποιος κεντάει τὸ γάιδαρο ἀκούει καὶ τοῖς πορδαῖς του.
(Κ. 6', 35 [κεντᾷ τὸν γάδαρον ἀ. ταῖς π.]. — Μα. 32 [Ὅ. κεντήσῃ τὸν γάϊδαρον θὰ ἀκούσῃ ταῖς φωναῖς του.] — Νε. 98, 637 [Ὅ. κεντᾷ τὸν γάδαρον ἀ. ταῖς]. — Β'. 75, 26 [ὁμ.]. — Β. 213, 528 [γάδαρο ἀ. τοῖς π.] — Ἀνατ. Ἐπιθ. Α', 533, 297 [κεντᾷ τὸ γ. ἀ. ταῖς] — Πτζ. 314, 13. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [γ. ἀ. τοῖς].

Βλ. ἀρ. 56.

65. Ὅποιος κεντάει τὸ γάιδαρο μυρίζεται καὶ τοῖς πορδαῖς του.
(Πτζ. 270, 678).

Βλ. ἀρ. 56.

66. Ὅποιος πειράζει τὸν γάαρον πίννει τὴν πορτήν του.
(Κύπρου. Σ. 286, 287).

Βλ. ἀρ. 56.

67. Ὅποιος πλένει τὸ κεφάλι τοῦ γαδάρου χάνει τὸν κόπο καὶ τὸ σαποῦνι.
(Β. 309, 359).

Βλ. ἀρ. 11α καὶ τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ὄνος 1.

68. Ὅποιος τσιγκλᾷ τὸ γάδαρο ἀκούει τοὺς γκαρυσμούς του.
(Β. 209, 623).

Βλ. ἀρ. 56 Τσιγκλῶ = κεντῶ καὶ μεταφορικῶς ἐνοχλῶ, πειράζω· ἐκ τοῦ λατιν. cingulo = ζωννύω, ὅπερ ἐκ τοῦ cincula ζώνη (ἐξ οὗ

καὶ ἡ ἴγγλα ἤτοι ὁ ἱμὰς τοῦ σάγματος). Ἐκ τῶν ῥωμανικῶν γλωσσῶν, αἵτινες ἐπίσης παρέλαβον τὸ αὐτὸ ῥῆμα ἐκ τῆς λατινικῆς, μετέβαλεν ὁμοίως τὴν σημασίαν αὐτοῦ καὶ ἡ γαλλικὴ, ἐν ᾗ τὸ cingler σημαίνει πλήττειν διὰ τῆς ζώνης, ἢ διὰ τῆς μάστιγος τύπτειν ἢ καὶ ἁπλῶς τύπτειν.

69. Ὅποιος τσινάει τὸ γάιδαρο θ' ἀκούσῃ ταῖς πορδαῖς του.

(Βλ. Κατζιούλ. 1730. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 95 [Ὅποῦ θέλει νὰ ντζινήσῃ τὸ γ. θέλει ν' ἀ. καὶ ταῖς] — Κ. 334 [Ὅ. τζινάει τὸν γ. ἀκούει ταῖς] — Ἠπείρου. Ἀρ. 957 [γ. ἀκούει καὶ ταῖς] καὶ παρὰ Χ. Φιλητᾶ [τζινάει τὸν γ.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [τζινάει — ἀκούει καὶ τοῖς π.]. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου. — Μεσσηνίας [τσιγκλᾷ τὸ γ. ἀκούει καὶ τοῖς]).

Βλ. ἀρ. 56. Τσινῶ ἢ τσινάω, ἐνιαχοῦ δ' ὡς ἐν Ἠπείρῳ τζινῶ, σημαίνει κεντῶ· ἀπὸ τοῦ τσίνι, τὸ (ἐν Ἠπείρῳ ΖΑ. σ. 56) σημαίνοντος ἄκανθαν (ἄδηλον ἂν ἔχῃ σχέσιν τινὰ ἐτυμολογικῶς πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων κυνίαν, τὴν κυνοκράμβην, καὶ τὴν κυνάραν ἄκανθαν ἤτοι τὴν ἀγκυνάραν) Ἐκ τῆς πρώτης ταύτης σημασίας μετέπεσεν εἰς τὴν δηλοῦσαν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κεντήματος, ἤτοι ἐπὶ τετραπόδων τὸ λακτίζειν, ἐπὶ ἰχθύων (ὑπὸ τὸν τύπον τσουνῶ ἐν Θήρᾳ) τὸ σπαίρειν, καὶ καθόλου τὸ ὀργίζεσθαι. ἐρεθίζεσθαι. Παράγωγα τσίνα = ὀργὴ ἐρεθισμός, τσίνισμα = λάκτισμα, ἐπίθετον τσινιάρης, θηλ. τσινιάρα ἢ τσινιαριὰ = ὀργίλος, εὐερέθιστος, οὐδετ. τσινιάρικο ἢ τζινιάρικο γαδοῦρι κττ. = λακτιστὴς ὄνος κττ.

70. Ὅποιος τσιτώνει τὸ γάιδαρο πρέπει ν' ἀποδέχεται καὶ τσοῖ πορδαῖς του.

(Κρήτης Βύρων Β', 512).

Βλ. ἀρ. 56. Τσιτώνω κυρίως σημαίνει βύω, πληρῶ χάσμα, κενόν τι· ἐντεῦθεν ἡ σημασία τοῦ γεμίζω πολὺ σάκκον ἢ ἄλλο τι δοχεῖον, ὥστε νὰ φαίνεται τοῦτο σφόδρα τεταμένον· προσέτι σημαίνει τὸ τεντώνω, στενοχωρῶ, ἐνοχλῶ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ σημαίνει καὶ τὸ σιωπαίνω (Νεα. Β', 337). ἀλλ' ἡ σημασία αὕτη οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὰς λοιπάς, φανερὸν δ' εἶναι ὅτι τὸ τσιτώνω τῶν Κεφαλλήνων παράγεται ἐκ τοῦ ἰταλ. ἐπιρρήματος zitto. Ἡ λ. τσίτα (θηλ.) σημαίνει ἐν Ἠπείρῳ μὲν καρφίον, δι' οὗ καρφώνουσι τὰς σανίδας (ΖΑ. 56), ἐν Νισύρῳ δὲ ξυλάριον, δι' οὗ συσφίγγουσι τὸ στόμιον τῶν γεμάτων σάκ-

κων (ΖΑ. 335), καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ τὸ βέλος (Ἀρχέλαος 274). Τὸ ἐπίρρημα τσίτα σημαίνει πυκνῶς, στενῶς· οἷον τὰ φορέματά του τοῦ ἔρχονται τσίτα. Τούτου ἕνεκα τὰ εὐρωπαϊκὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος κατ' ἀντιδιαστολὴν τῶν εὐρέων ἐγχωρίων ἐνδυμάτων λέγονται στενὰ (τὰ), ἐν Νισύρῳ καλοῦνται τσιτοκώλικα (τὰ) καὶ τσιτοκώλης ὁ ταῦτα φορῶν. Αἱ παρὰ Σομαυέρα ἀναγραφόμεναι σημασίαι τοῦ ῥήματος τσιτώνω ἐπιχρίω διὰ τιτάνου τοῖχον καὶ καλλωπίζω εἶναι σήμερον ἄγνωστοι, καθ' ὅσον τοὐλάχιστον εἰξεύρω. Ἡ ἐτυμολογία ἀμφίβολος· ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Δ΄ σ. 600) εἰκάζει ὅτι εἶναι ἀπὸ τοῦ τιταίνω καὶ ἀπὸ τοῦ τιτανόω.

71. Ὅποιος χαδεύει γάδαρο, καβαλλίναις θὰ μαζεύῃ.
(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 56.

72. Ὅποιος χτυπᾷ τὸ γαδοῦρί του
ζημιώνει τὸ σακκοῦλί του.
(Β. 209, 468).

Ὅτι χάριν τοῦ ἰδίου ἡμῶν συμφέροντος δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα σκληροὶ πρὸς τὰ ζῶα.

73. Ὅπου γάδαρος κι' αὐτός σαμάρι.

(Βάρνερ: γάδαρος 8 [καὶ ἐγώ]—Βλ. Κατζιούλ. 1760.— Κατζιούλ. Ἐπίμ. 212.— Κ. γ', 345 [Ὅ. γ. αὐ. σ.]— Β'. 81,99.— Ἠπείρου. Ἀρ. 966 [γάιδαρος]—Β. 221, 648.— Πτζ. 311,1162 [κ' ἐμεῖς σ.]— Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 88 [γάιδαρος]— Ἀθηνῶν παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου [γάιδαρος κ' ἐμεῖς ἀπανωσάμαρο.]— Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [κ' ἐγώ]).

Βλ. ἀρ. 62. Ἐπὶ τοῦ κολακεύοντος πάντα ἄρχοντα ἢ δυνατόν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἀρυσθῇ ὠφελείας ἐξ αὐτοῦ· καὶ καθόλου ἐπὶ τοῦ ἀσυνειδήτου, τοῦ εἰς τὸ κέρδος μόνον ἀποβλέποντος, ἀδιαφοροῦντος δὲ πρὸς τὸ συμπαρομαρτοῦν αἶσχος. Λέγεται προσέτι (ἐν Κρήτῃ) εἰρωνικῶς ἐπὶ μεταβολῆς ἀρχόντων, εἰς δήλωσιν ὅτι ἂν μετεβλήθησαν τὰ πρόσωπα τὰ πράγματα μένουσι τὰ αὐτά, οὐδόλως μεταβληθείσης καὶ τῆς σχέσεως τῶν ὑποτελῶν πρὸς τοὺς ἄρχοντας. Ὁμοία ἡ **Γερμαν.** Er ist ein Sattel auf alle Gäule = εἶναι σαμάρι 'ς ὅλα τὰ παλιάλογα (Kirchner II, 17. W. IV, 4, 63).

73α. Ὀπῶχει γάιδαρο, ἂς ἔχῃ καὶ τσοῖ κλωτσιαῖς του.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ἢ: καὶ τσοῖ πορδαῖς του.]).

Βλ. ἔχω 143. Ὁ ἔχων κτήματα δὲν πρέπει νὰ παραπονῆται διὰ τὰς περὶ τούτων φροντίδας καὶ τὰς ἐνοχλήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑποβάλλεται χάριν αὐτῶν.

74. Ὅσο κι' ἂ βάλῃς τοῦ γαδάρου σέλλα, πάντα γάδαρος εἶναι.
(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 22.

75. Ὅταν ἀνεβῇ ὁ γάιδαρος 'ς τὴν καρυὰν νὰ γκαρύσῃ.
(Μα. 34. [εἰς τὴν κ. νὰ ἀγκαρύσῃ.]— Β. 231,797 [καρυὰ τότε θὰ γκ.]).

Βλ. ἀρ. 2.

75α. Ὅταν βγῇ τὸ γαιδοῦρ' 'ς τὸ γαβάχ'.
(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 179).

Βλ. ἀρ. 2. Γαβάχ' τὸ ἀλλαχοῦ καβάκι, ἡ αἴγειρος· ἡ λ. τουρκική

76. Ὅταν ὁ γάδαρος δὲν πηγαίνει τὸν ἀνήφορο, χτύπα του 'ς τὸν κατήφορο.
(Β'. 92, 210 [παγαίνει].—Β. 235,858).

Πρβλ. ἀρ. 15. Ματαιοπονοῦμεν βιάζοντές τινα νὰ ἐκτελέσῃ ἐκεῖνο πρὸς ὃ δὲν εἶναι ἐπιτήδειος, τοὐναντίον δὲ πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν ἕκαστον εἰς τὰ ἔργα πρὸς τὰ ὁποῖα ἔχει ἔμφυτον δεξιότητα.

76α. Ὅταν ψοφίσουν τἄλογα, ἔχουν τιμὴν τὰ γαδούρια.
(Βάρνερ: ἄλογο 5 [ψοφίζουν]).

Πρβλ. ἀρ. 43 καὶ ταὐτόθι ἀναγραφόμενα παράλληλα. Ὅταν ἐκλείπωσιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες, εἶναι ἐν τιμῇ οἱ πονηροὶ καὶ ἀνίκανοι. **Ἰταλ.** In mancanza di cavalli gli asini trottano = ὅταν λείπουν τἄλογα καλπάζουν τὰ γαδούρια (τοσκαν. Giusti 57. Παραλλαγὰς βλ παρὰ Pitrè I, 204. Pasqualigo 73). Fan scüsà i asen, quand no gh' è cavai = συγχωροῦν τὰ γαιδούρια ὅταν δὲν ὑπάρχουν ἄλογα (μεδιολαν. Pitrè I, 204).

77. Παῖσ'ε μὲ τὸ γκάδαρο, τί σὲ ταυρεῖ μὲ τὴν γκοῦδα.
(Ῥοχουδίου Καλαβρίας. Mor. 95, 120).

Βλ. ἀρ 56. Παῖξε μὲ τὸν γάδαρο, νὰ σὲ κτυπήσῃ μὲ τὴν οὐρά. Γκοῦda ἡ οὐρὰ (ἰταλ. coda). Ταυρῶ (ἀπὸ τοῦ ταῦρος) ὁ παλαιότερος καὶ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς εὔχρηστος τύπος (ταυρίζω) τοῦ νῦν κοινῶς λεγομένου τραυῶ. Οἱ τύποι ταυρίζω καὶ ταυρῶ διετηρήθησαν καὶ ἐν τῷ κυπριακῷ ἰδιώματι.

77α. Πὲς τοῦ γάιδαρου ψού! καὶ θὰ σταθῇ.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Πρβλ. ἀρ. 103. Τὸ ἐπίφθεγμα δι' οὗ ἀνακόπτουσι τὸν δρόμον τῶν φορτηγῶν ζώων δὲν ἀποδίδεται ἀκριβῶς διὰ τοῦ ψού! Ἡ φράσις λέγεται χλευαστικῶς πρὸς τοὺς ἱσταμένους αἰφνιδίως, διότι ἤκουσαν λόγον τινά.

78. «Πετάει ὁ γάιδαρος; — Πετάει».

(Πτζ. 281, 805. — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 101 [Πετᾷ — πετᾷ.] — Μεσσηνίας).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ῥήσεις παιδιᾶς, καθ' ἣν κάθηνται κύκλῳ παιδία, ἑνὸς δ' ἐρωτῶντος ἂν πετᾷ ζῶον ἢ οἱονδήποτε ἄλλο πρᾶγμα, τὰ λοιπὰ ἂν μὲν ἐρωτῶνται περὶ πτηνοῦ ὑψοῦσι τὴν δεξιὰν ἐπιφωνοῦντα «πετᾷ», ἂν δὲ περὶ οἱουδήποτε ἄλλου ἐπιλέγουσι δὲν πετᾷ ἀκινητοῦντα. Χάνει δ' εἰς τὸ παιγνίδιον καὶ ὑφίσταται τεταγμένην τινὰ ποινὴν ὁ ὑψώσας τὴν χεῖρα κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ὀνόματος ἀπτέρου ζώου ἢ ἀψύχου πράγματος. Ὁ ἐρωτῶν διὰ ν' ἀπατήσῃ τοὺς συμπαίκτας μετὰ τὴν ἐρώτησιν περὶ πτηνοῦ, ἐκφωνεῖ γοργῶς ἕτερον ὄνομα παρηχοῦν ἢ ὁμοιοτέλευτον· οἷον Πετάει, πετάει· τὸ λελέκι! (καὶ τὰ παιδία ὑψώνουσι τὴν χεῖρα). Πετάει, πετάει τὸ γελέκι! (καὶ εἰς τὸν ὑψώσαντα τὴν χεῖρα ἐπιβάλλεται ἡ ποινή). Ἐπίσης, τὸ ἀηδόνι — τὸ κυδῶνι· ἡ κουροῦνα — ἡ γουροῦνα κτλ. Παροιμιωδῶς δὲ λέγεται ἡ ῥῆσις αὕτη καὶ ἡ ἑπομένη ἐπὶ μωρῶν μετ' εὐπιστίας ὡς ἀληθῆ δεχομένων καὶ ταπιθανώτατα ἀκούσματα. Παραπλησία παροιμία ἀρχαία ἐπὶ ἀδυνάτων: «Λύκου πτερὰ» (Διογενιαν. 504. Βι. 207. Πλουτάρχ. Boiss. 19. Γρηγ. Κύπρ. 196. Λ. 164. Μ. 329. Μακάρ. 468. Ἀποστόλ. 980. Κῶδ. Βοδλ. 590. Σουίδ. λ. Λιβαν. Ἐπιστ. 429. 1040. Ἑρμίππ. π. ἀστρολογ. διάλ. σ. 35. Leutsch εἰς Διογενιαν. Βι. 207. FCG. II, 245). Καὶ ἑτέρα

Ῥωμαϊκὴ (παρὰ Claudian. 18, 352 J.) Jam testudo volat. Παραπλήσιαι **Ῥωμουν.** Când va sburà bivolu = ὅταν θὰ πετάξῃ τὸ βουβάλι (Zanne 1307. Βλ. καὶ ἀρ. 2070). — **Ῥωσ.** Οἱ πάπιαις ἐπέταξαν, οἱ χῆνες ἐπέταξαν, οἱ ἀγελάδες ἐπέταξαν, οἱ κατσίκαις ἐπέταξαν. (Dal I, 595. Παιδιὰ ὁμοία πρὸς τὴν ἡμετέραν).

79. Πέταξ' ὁ γάδαρος.

(Β. 254, 112).

Βλ τὴν προηγουμένην.

80. Ποῦ ἐτσυλίστην γάαρος καὶ ποῦ τοῦ μεινεν τόπος;

(Κύπρου. Σ[1]. 33 [κυλίστη ὁ γάδαρος - τοῦ μεινε τ.] καὶ Σ. 278, 34 [Π. κυλίστη - τοῦ μεινε] καὶ αὐτ. 285, 254 [Ποῦ ἐτσυλίστη - τοῦ μεινε ῥάχη;] καὶ αὐτ. 286, 279 [ἐκυλίστην]).

Βλ. ἀρ. 105.

81. Πρὸς ἑκατὸν τοῦ πετεινοῦ καὶ μιὰ τοῦ γαιδάρου.

(Σύμης. ΚΠ. Η', 486, 121).

Ἐπὶ μιᾶς μεγάλης δόσεως χρημάτων ἴσης πρὸς πολλὰς κατὰ διαλείμματα δοθείσας μικράς. Ἀναφέρεται πιθανῶς εἰς μῦθον λησμονηθέντα

82. Σὰ γάδαρους μὶ σέλλα.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ 22.

83. Σὰν ἀνέβη ἡ γαιδοῦρα 'ς τὴν καρυά! . . .

(Γορτυνίας).

Βλ. ἀρ. 2. Ἐλλειπτικῶς· ἐννοεῖται «τὸ πρᾶμα δὲ διορθώνεται».

84. Σὰν νὰ τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὸν γαίδαρον.

(Μα. 45 [Ὡσὰν]).

Βλ. ἀρ. 99. Ἐπὶ τῶν δεινὴν ὑποστάντων ὕβριν. Πρβλ. τὴν ἀρχαίαν: «Ἀπ' ὄνου καταπεσών» (Ζηνόβ. 157. Ἀποστόλ. 254. Κῶδ. Βοδλ. 161. Κῶδ. Κοϊσλιν. 39. Ἡσύχ. λ. Σουίδ. λ. Ἀριστοφ. Νεφ. 1275 καὶ Σχολ. αὐτ. Σχολ. Ἀριστοφ. Σφ. 1367. Πλάτ. Νόμ. Γ', 701 c. Πρβλ.

'Ανθολ. ΙΑ', 399. FCG. II. 571, 80. Studi italiani di filol. classica 1894 σ. 375 κέ.). Δεινὴν τὴν ἀπὸ τοῦ ὄνου πτῶσιν χαρακτηρίζουσιν καὶ ἡ **'Ιταλ** Megghiu cascari d'un cavaddu chi d'un asinu = κάλλιο νὰ πέσῃς ἀπ' ἄλογο παρὰ ἀπὸ γάδαρο (σικελ. Pitrè IV, 11). — **Τουρκ.** Εσ'εκτὰν δουσ'μασι, ἄτταν δουσ'μεκτὰν γνουτσ'τερ = τὸ πέσιμο ἀπὸ τὸ γάδαρο εἶναι χειρότερο παρὰ τὸ πέσιμο ἀπὸ τἄλογο (Davis 53).

85. Σκωθῆκαν γι' ἀθρώπι, τσὶ καθῆσαν οἱ γαδάρι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 50.

86. 'Σ τὸν γάμο πάγει ὁ γάιδαρος ; ἢ γιὰ νερό, ἢ γιὰ ξύλα.
('Ηπείρου. 'Αρ. 124 [πάγ' ὁ γ.] — Β. 279, 163 [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 17.

87. « Τί τόνε θένε τὸ γάδαρο 'ς τὸ γάμο ; — Ἢ γιὰ ξύλα ἢ γιὰ νερό ».
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 17.

88. Τὶ φτσοῦ καὶ φτσοῦ ! Νά χες γαιδάρους νά πνιγες !
(Ζακύνθου. 'Ελπὶς 1195, 162).

'Εκ τῶν περιπαιγμάτων τῶν χωρίων· διασύρονται διὰ ταύτης οἱ Κεριῶται (οἱ κάτοικοι Κερίου τοῦ δήμου Ναφθίων τῆς Ζακύνθου). Διηγοῦνται δ' ὅτι ἕνας Κεριώτης ἀφῆκε τὸ γάιδαρό του 'ς τὸ περιγιάλι καὶ ὑπῆγε νὰ τελειώσῃ μίαν δουλειάν του· ὅταν ὅμως ἐγύρισε εὗρε τὸ ζῶόν του πνιγμένον 'ς τὴ θάλασσα. 'Εκύτταξε τὴ θάλασσα μὲ ἀπελπισία, καὶ σὰν ἄκουσε τὰ κύματα νὰ σποῦν σιγαλὰ 'ς τἀκρογιάλι ἐνόμιζε πῶς ἐζητοῦσε ἡ θάλασσα νὰ δικαιολογηθῇ καὶ τῆς ἐφώναξε μὲ θυμό, Τί φτσοῦ καὶ φτσοῦ !

88α. Τὸ γάδαρο γυρεύουνε σαμάρι νὰ τοῦ βάλουν.
(Κεφαλληνίας παρ' 'Ηλ. Τσιτσέλη).

Πρβλ. ἀρ. 17. Ὅταν γυρεύουν τὸν γάιδαρον, ἢ τὸν ὅμοιον πρὸς τὸ ζῶον εὐτελῆ καὶ ταπεινὸν ἄνθρωπον, δὲν τὸν γυρεύουν νὰ τοῦ ἀπο-

δώσουν κἀμμίαν τιμὴν ἢ νὰ τοῦ εἴπωσι τίποτε εὐχάριστον· ἀλλὰ τὸν γυρεύουν διὰ νὰ τοῦ βάλουν σαμάρι, διὰ νὰ τοῦ ἀναθέσουν κἀμμίαν βαρεῖαν ἐργασίαν.

89. Τὸ γάδαρο θέλουν 'ς τὸ γάμο γιὰ νὰ κουβαλᾷ νερό.
(Β. 302, 248).

Βλ. ἀρ. 17.

90. Τὸ γάδαρο 'ς τὸ γάμον τί τὸν θέλουν; Ἢ νερὸ νὰ κουβαλῇ ἢ ξύλα.
(Χίου. Καν. 301, 644).

Βλ ἀρ. 17.

91. Τὸ γαδοῦρι τὸ κοντριάρικο σὰν ἰδῇ τὸ σαμάρι κάθεται.
(Β'. 113, 16 [κουτριαρίδη σὰν] — Β. 289, 70 [γ. τοῦ κουτριάδη]).

Βλ. ἄλογο 18.

91α. Τὸ γάιδαρον εἰς τὴ χαρὰ γιὰ ξύλα ἢ γιὰ νερό.
(Βάρνερ: γάδαρος 11. Πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ στίχου ἔπρεπε νὰ γραφῇ: ἢ γιὰ νερὸ ἢ γιὰ ξύλα').

Βλ ἀρ. 17.

92. Τὸ γαιδοῦρι κι' ἂν γκαρύζῃ,
τὸ σαμάρι του τσακίζει.
(Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 20.

93. Τὸ γαιδοῦρι εἰς τὸ γάμο ἢ γιὰ ξύλα ἢ γιὰ νερό.
(Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 17.

94. Τὸγ γάδαρον ποῦ χωραττεύγεις, νὰ δέσ'εσαι τσαὶ τοῖς κλωτσιαῖς του.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 325, 525).

Βλ. ἀρ. 56.

95. Τὸν γαίδαρο 'ς τὸ γάμο τί τὸν θέλουν; ἢ νερὸ ἢ πουρνάρια νὰ φέρῃ.
(Μα. 41 [γαίδαρον εἰς τὸν γάμον τί τὸν θέλουσιν; ἢ νερόν]).

Βλ. ἀρ. 17.

96. Τὸν ἐβάνανε 'ς τὸ γαιδοῦρι.
(Λελ. Ἐπιμ. 237, 142).

Πρβλ. 98. 41. Ἤτοι διεπόμπευσαν αὐτόν, μεταφορικῶς δὲ λέγεται ἐπὶ δεινῶς ὑβρισθέντος. Ἡ πομπὴ (πομπή, πόμπιεμα, γιβέντισμα, γεβέντισμα) ἦτο ἔκπαλαι ποινὴ ἐπιβαλλομένη εἰς μοιχοὺς καὶ μοιχαλίδας, εἰς κλέπτας καὶ εἰς ἄλλους ἐγκληματίας συνηθέστατον δὲ εἶδος πομπῆς ἦτο ἡ ἀναβίβασις ἐπὶ ὄνου καὶ περιαγωγὴ τοῦ τιμωρουμένου ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως. Ἡ τοιαύτη τιμωρία δὲν ἦτο ἄγνωστος καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους. Ἐν Κύμῃ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος (Κεφ. καταγρ. ἑλλην. 2 σ. 291 f), τῶν γυναικῶν τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ ληφθεῖσαν ἀγαγόντες εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνεβίβαζον ἐπὶ ὄνον καὶ περιῆγον αὐτὴν ἀνὰ τὴν πόλιν, ἐθεωρεῖτο δ' ἡ τοῦτο παθοῦσα ἄτιμος, ὀνοβάτις προσαγορευομένη. Καὶ τῶν βαρβάρων οἱ Πισίδαι περιῆγον τὸν μοιχὸν ἀνὰ τὴν πόλιν ἐπὶ ὄνου μετὰ τῆς γυναικὸς ἐπὶ ἡμέρας τακτὰς (Στοβ. ΜΔ', 41 σ. 186, 12 Meineke. Σουίδ. λ. ὄνος). Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἡ τοιαύτη ποινὴ ἦτο ἐκ τῶν κοινοτάτων, ὡς μαρτυρεῖ πληθὺς ἱστορικῶν γεγονότων ἀναφερομένων ὑπὸ τῶν χρονογράφων· πρὸς ἐπίτασιν δὲ τῆς ποινῆς ἐκάθιζον τὸν πομπευόμενον γυμνὸν ἐξανάστροφα ἐπὶ τοῦ ὄνου (Θεοφάν. σ. 648 Bonn 420-1 De Boor. 628 Bonn. 408 De B. Λέων Γραμματ. σ 184 Bonn Κίνναμος Α', 5 σ. 12. Ἄνν. Κομνην. ΙΒ', 6 σ 362b)· ἐνίοτε πρὸς χλεύην ἠνάγκαζον τὸν πομπευόμενον νὰ κρατῇ τὴν οὐρὰν τοῦ ὄνου (Θεοφάν. σ. 441 De Boor. Ἰωάνν. Καντακουζην. Γ', 27 σ. 172 B.), ἀπαραλλάκτως ὡς ἐγίνετο καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τουρκοκρατίας, ἐξ ἀρχαίου ἔθους μᾶλλον ἢ κατὰ μίμησιν τῶν κρατούντων. Διότι καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐπέβαλλον τὴν ποινὴν ταύτην, καὶ εἰς ἐπισήμους μάλιστα ῥαγιάδες (Βλ. Δαπόντε Δακικὰς ἐφημερίδας σ. φς' ἐκδ Legrand. Ἱστορικὸν κατάλογον ἐν Σάθα ΜΒ. τ. Γ' σ. 19 154. Davis σ. 54). Γνωστὴ δὲ ἦτο καὶ εἰς τοὺς Ἄραβας RTP. 1900 σ. 193). Ἀλλὰ καὶ ἐν Saintonge τῆς Γαλλίας ὁ ὑπὸ τῆς γυναικός του δαρεὶς ἐκαθίζετο πρὸς χλεύην ἐξανάστροφα ἐπὶ ὄνου (RTP. 1891 σ. 429). Βλ. καὶ ἀρ. 98.

97. Τὸν εὐπειθῆ γάδαρο φορτώνου περισσότερο.
(Β[1]. 124, 153. — Β. 311, 379. Ἡ λ. εὐπειθὴς δὲν εἶναι δημώδης).

Εἰς τὸν φίλεργον καὶ καλόβολον ἐπιβάλλουσι τὰ μείζονα βάρη,

ὁ ἐπιμελέστερον ἐργαζόμενος λαμβάνει τὴν εὐτελεστέραν ἀμοιβήν. Δι' ὁμοίων μεταφορῶν ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι: **Ἰταλ.** Il caval che meglio tira tocca le peggio scudisciate = τἄλογο ποῦ καλύτερα τραυάει τρώγει τοῖς χειρότεραις βιτσιαῖς (Volpini 46, 66). — **Γαλλ.** On touche toujours le cheval qui tire = χτυποῦν πάντα τἄλογο ποῦ τραυᾷ (αὐτ.). — **Ἱσπαν.** La bestia que mucho anda, nunca falta quien la taña = γιὰ τἄλογο ποῦ πολὺ τρέχει, ποτὲ δὲ λείπει κἄποιος ποῦ νὰ τὸ χτυπᾷ (D. II, 216). — **Πορτογαλ.** A besta que muito anda, nunca falta quem a tanja = ὁμ. (αὐτ.). — **Ἀγγλ.** The horse that drawst most, is most whipped = τἄλογο ποῦ περισσότερο τραυᾷ περισσότερο τὸ χτυποῦν (W. I. 1362, 13). — **Ὁλλανδ.** Altijd slaat men het paard, dat wel gaat = πάντα χτυποῦν τἄλογο ποῦ τρέχει καλὰ (W. III, 1285, 106). De voerman raakt meest het willige paard = ὁ ἁμαξᾶς πετυχαίνει (μὲ τὴ βίτσα) τοῖς περισσότεραις φοραῖς τὸ καλόβολο ἄλογο (D. II, 216). — **Γερμαν.** Einen willigen Esel packt jeder auf = τὸν καλόβολο γάδαρο ὁ καθένας τὸν φορτώνει (W. I, 863, 230). Der Gaul, so am meisten zieht, bekommt die meisten Hiebe = τἄλογο ποῦ περισσότερο τραυᾷ τρώει τοῖς περισσότεραις βιτσιαῖς (αὐτ. 1362, 13). Es ist der Gaul, der zieht, auf den man schlägt = τἄλογο ποῦ τραυᾷ, ἐκεῖνο χτυποῦν (αὐτ. 1363, 30. Βλ. καὶ αὐτ. III, 1285, 106. D. II, 216). Das Pferd, das am meisten zieht, bekommt am wenigsten Hafer = τἄλογο ποῦ περισσότερο τραυᾷ τρώγει τὴ λιγώτερη βρόμη (W. III, 1281, 60). De Pèrt, dĕ gutt zĕen, luot ê' fill op = τἄλογα ποῦ περισσότερο τραυοῦν φορτώνουν πολὺ (D. II, 216).

98. Τὸν καβαλλίκεψε τὸ γάιδαρο.

(Ἀθηνῶν).

Βλ. ἀρ. 96, πρβλ. ἀρ. 41. Ὑπέστη μεγάλην ζημίαν, ἐχρεωκόπησε. ἀνάμνησις παλαιοῦ δικαστικοῦ ἐθίμου (βλ. ἀρ. 96), καθ' ὃ ἐτιμώρουν τοὺς χρεωκοπήσαντας καθίζοντες αὐτοὺς ἐξανάστροφα ἐπὶ ὄνου καὶ πομπεύοντες ἀνὰ τὴν πόλιν. Τοῦτο συνειθίζετο κατὰ τοὺς μέσους χρό-

νους καὶ πολλαχοῦ τῆς ἄλλης Εὐρώπης· ὅθεν καὶ ἐν ἄλλαις γλώσσαις περιεσώθησαν ὅμοιαι φράσεις. **Γαλλ.** Monter l' âne (Leroux I, 142. Legai 35).—**Ῥωμουν.** Sh'a încălecat ĭarăshĭ măgarul=ἐκαβαλλίκεψε πάλι τὸ γάιδαρο (Zanne 2107) — **Γερμαν.** Er muss den Esel reiten = θ' ἀναγκασθῇ νὰ καβαλλικέψῃ τὸ γάιδαρο· μεταφ. ἀντὶ τοῦ, πηγαίνουν κακὰ οἱ δουλειαῖς του. (W. I, 877,611. Βλ. καὶ Grimm D. Wörterbuch λ. esel 5 i). Einen auf den Esel setzen =τὸν ἔβαλαν 'ς τὸ γαιδοῦρι, ἤτοι τὸν ἐπόμπευσαν (W. I, 876, 586). Sich auf den esel setzen, auf den esel kommen = ἐκάθησε 'ς τὸ γάιδαρο, κατάντησε 'ς τὸ γάιδαρο, ἤτοι ἔντιμον θέσιν κατέχων πρότερον περιῆλθεν εἰς ἀτιμίαν (Grimm D. Wörterb. λ. esel 5 h).

99. Τὸν κατέβασ' ἀπὸ τὸ γάδαρο.
(Ἐφ. Φιλομ. 1869 σ. 1826).

Πρβλ. ἀρ. 26. Τὸν ἐξύβρισε.

100. Τοῦ γαδάρου μῦθον ἔλεγαν
κι' αὐτὸς ταὐτιά του ἔσειε.
(B¹. 121,110.— Βερ. 60,29.— Β. 318,488.— Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Τοῦ γαιδάρου μῦθο ἐλέγανε—ταύ. του ἐτέντωνε.]).

Βλ. ὄνος 5.

101. Τοὺ γάδαρου φλουριὰ νὰν τοὺν στουλίγις, γάδαρους θὰ νά εἶνι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 109.

102. Τοῦ γαδάρου χάρη κάνεις,
μόνο τἄχερά σου χάνεις.
(Κρήτης. Β. 318,489).

Ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ἀγεννεῖς χάρις ἀπόλλυται.

103. Τοῦ γαιδουριοῦ ἂν δὲν τοῦ πῇς, Χά! δὲν κινάει ποτέ.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Πρβλ. ἀρ. 77α. Ἐπὶ ἐκείνων οἵτινες οὐδὲν δύνανται νὰ ἐνεργήσωσιν ἐξ οἰκείας γνώμης, ἄνευ παροτρύνσεων ὑπ' ἄλλων.

104. Τοῦ γαιδουριοῦ φωνὴ 'ς τὸν οὐρανὸ δὲν ἀκούεται.
(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ὄνος 4.

105. Τσ'αὶ ποῦ τσ'υλίστηγι γάδαρος, τσ'αὶ ποῦ τοῦ μεινεσ [σάμαν;
(Κύπρου παρὰ Σίμου Μενάρδου).

Βλ. ἀρ. 80. Κυλισθεὶς ὅπου κυλίεται ἔφθειρε τὸ σάγμα του, ἢ τὴν ῥάχιν του κατ' ἄλλην παραλλαγὴν, ἢ κατ' ἄλλην δὲν ἀφῆκε τόπον, ἐννοεῖται καθαρόν, ἐπάνω του. Λέγεται ἐπὶ παιδίου ἕνεκα τῶν ἀταξιῶν αὐτοῦ φθείραντος ἢ ῥυπάναντος τὰ ἐνδύματά του.

106. Τώρα π' ἀνέβη ἡ γαιδοῦρα 'ς τὴν καρ'διὰ διόρθωμα δὲμ παίρνει.
(Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη)

Βλ. ἀρ. 2.

107. Φορτωμένος γάιδαρος
ἕνα σάκκο ἄχυρο.
(Μεσσηνίας. Νεα. 491).

Ἐπὶ φορτίου ἐλαφροῦ· τότε μόνον δηλ. δύναται τὸ φορτίον περὶ οὗ ὁ λόγος νὰ θεωρηθῇ βαρύ, ἂν βαρὺ φορτίον ὄνου εἶναι εἷς μόνος σάκκος ἀχύρων.

108. Φωνάζι ὁ γάδαρος νὰ σ' δώσι ἀσπούδαις.
(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Ἀσποῦδα, ἡ, εἶδος μαύρων σύκων, καὶ κατὰ χυδαίαν παρομοίωσιν ὁ ὄνθος τοῦ ὄνου. Ἡ ἐτυμολογία μοὶ εἶναι ἄγνωστος· ἐκ τοῦ σπουδὴ δὲ παράγεται ἡ τὴν σπουδὴν ἐπίσης σημαίνουσα λ. ἀσποῦδα ἐν τῷ ἑπτανησιακῷ ἰδιώματι (βλ. Σολωμοῦ Ἅπαντα, ἔκδ. Βιβλ. Μαρασλῆ σ. 177. 198), ἡ καὶ σποῦδα παρὰ τῷ αὐτῷ ποιητῇ. — Λέγεται ἡ φράσις πρὸς ἐμπαιγμόν, ὅταν ὀγκᾶται ὁ ὄνος· σὲ καλεῖ δηλ. ὁ γάδαρος νὰ σοῦ δώσῃ σῦκα.

109. Χρυσωμένος γάδαρος, πάντα γάδαρος εἶναι.
(Βερ. 62, 2 [γάιδαρος—γάιδαρος] — Β. 340, 52. — Βύρ. Γ', 378, 68 [γάιδαρος—γάιδαρος] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 23-25. 38. 101, πρβλ. ἀρ. 17β. 22. Ὅτι ὁ ἀγεννὴς καὶ πλουτῶν δὲν μεταβάλλει τὸ ἦθος. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Il freno d'oro non fa il caval migliore = τὸ χρυσὸ χαλινάρι δὲν κάνει καλύτερο τἄλογο (Volpini 89, 4). Freno indorato non migliora cavallo = χρυσωμένο χαλινάρι δὲν καλλιτερεύει τἄλογο (D. I, 613). El mors doraa nô fa el cavall pù bon = τὸ χρυσωμένο χαλινάρι δὲν κάνει τἄλογο καλύτερο (μεδιολαν., αὐτ.) La briglia dorata non corregge il cavallo = τὸ χρυσωμένο χαλινάρι δὲν διορθώνει τἄλογο (Volpini 89, 4). — **Γαλλ.** Asne d'Arcadie chargé d'or mange chardons et ortie (Leroux I, 140). — **Ῥωμουν.** Cât dĕ mult sĕ împodobescĭ cu aur shi cu argint pĕ cel maĭ frumos măgar, tot măgar sĕ socotesce = ὅσο κι' ἂν στολίζεται μὲ χρυσάφι καὶ μ' ἀσῆμι καὶ ὁ πιὸ ὄμορφος γάδαρος, πάντα γάδαρος λογειέται (Zanne 2097, παροιμία διασκευασθεῖσα ὑπὸ λογίου). — **Ἀγγλ.** An ass is but an ass, though laden with gold = ὁ γάδαρος δὲν εἶν' ἄλλο παρὰ γάδαρος καὶ ἂν εἶναι φορτωμένος μὲ χρυσάφι (W. I, 861, 190). — **Δαν.** En gylden Tømme gjør ikke Hesten bedre = χρυσὸ χαλινάρι δὲν κάνει τἄλογο καλύτερο (D. I, 613). — **Σουηδ.** Gyldene betsel förbättrar inte hästen = ὅμ. (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Een gouden toom maakt nog geen beder paard = χρυσὸ χαλινάρι δὲν φτάνει νὰ κάμῃ καλύτερο τἄλογο (αὐτ.). — **Γερμαν.** Ein Esel mit Gold beladen, ist auch nur ein Esel = γάδαρος φορτωμένος χρυσάφι δὲν εἶναι κι' αὐτὸς ἄλλο παρὰ γάδαρος (W. I, 861, 190). Ein Esel, der Geldsäcke trägt, ist auch ein Esel = γάδαρος, ποῦ κουβαλεῖ σακκιὰ χρήματα, εἶναι κι' αὐτὸς γάδαρος (αὐτ. 860, 156). Ein Esel mit Gold beladen, frisst auch nur Disteln = γάδαρος φορτωμένος μὲ χρυσάφι τρώγει κι' αὐτὸς μόνο ἀγκάθια (αὐτ. 861, 189. Βλ. καὶ 854, 8). Ein golden Gebiss macht das Pferdt nicht besser = χρυσὸ χαλινάρι δὲν κάνει τἄλογο καλύτερο (αὐτ. 1283, 1. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 2 καὶ παρὰ D. I, 613). — **Σερβ.** Ὁ βασιλικὸς μένει βασιλικὸς καὶ παρᾶ ἂν δὲν ἔχει, καὶ ὁ γάιδαρος μένει γάιδαρος, ἂς ἔχῃ καὶ χρυσὸ σάγισμα (Wuk 329). — **Ἀραβ.** Ὁ σκύλος εἶναι σκύλος καὶ ἂν τοῦ βάλουν χρυσὸ χαλκᾶ 'ς τὸ λαιμὸ (Socin 312).

110. Χτύπα τὸ γάιδαρο, ν' ἀκούσῃς τσοῖ πορδαῖς του.
(Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Θρᾳκ. ἐπετηρ. 198 ["Οποιος χτυπᾷ τὸν γ. ἀκούει τοῖς π. του]).
Βλ. ἀρ. 56.

111. Ὡς τόσα ἢ ὁ γάιδαρος ψοφᾷ,
ἢ τὸ σομάρι σπᾷ.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).
Βλ. ἀρ. 42.

γαϊδουρήσιος

1. Γαϊδουρήσια μοῦτρα, ἀρχόντου μούτσουνα.
(Κα. 1058).
Βλ. γαϊδουρινὸς 2.

γαϊδουρινὸς

1. Γαϊδουρινὰ μοῦτρα, ἀνθρωπινὴ ζωή.
(Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη).
Βλ. τὴν ἑπομένην.

2. Γαϊδουρινὰ μούτσουνα, ἀφεντικὴ ζωή.
(Β. 44,6.— Πτζ. 224,136.— Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη.— Πελοποννήσου).

Βλ. ἀρ. 1. 4, γαϊδουρήσιος 1, ἐντρέπομαι 3. 17α, ἐντροπή 12. Ὅτι ὁ ἀναιδὴς διάγει ἀνέτως τὸν βίον, ἀδιαφορῶν περὶ τοῦ αἴσχους καὶ εἰς τὸ κέρδος μόνον ἀποβλέπων. Κυρίως δὲ λέγεται ἡ παροιμία ἐπὶ παρασίτων. Πλὴν τῶν ἐν λ. ἐντρέπομαι 3, ἐντροπὴ 12 ἀναγραφομένων παραλλήλων πρβλ. τὴν **Ῥωμουν.** Viétsă îngeréscă, traiŭ porcesc = ζωὴ ἀγγελικὴ περνᾷ χοιρινὰ (Zanne 6286).

3. Γαϊδουρινὴ ἐπιμονή.
(Κοινοτάτη).
Βλ. ὄνος 2.

4. Γαϊδουρινὸ πρόσουπου, χαριτουμένι ζουή.
(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου).
Βλ. ἀρ. 2.

γαιδουρόδεμα

1. Κάλλιο γαιδουρόδεμα,
παρὰ γαιδουρογύρεμα.

(Ἀν. ἐπ. Α' 510,200.— Ιπζ. 249,433.— Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου.— Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου.— Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου.— Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη.— Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [Καλύτερα]— Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. γαιδουροδένω 1. 2, γαιδουροδέσιμο 1, γαιδουρόκομπος 1, σιγουρομπερδουκλώνω 1. Πάντα τὰ ἐν ταῖς παραλλαγαῖς τῆς παροιμίας ταύτης σύνθετα ὀνόματα καὶ ῥήματα (γαιδουρόδεμα, γαιδουροδέσιμο, γαιδουρογύρεμα, γαιδουρόκομπος, γαιδουροδένω, γαιδουρογυρεύω, γαιδουροζητῶ, σιγουρομπερδουκλώνω) εἶναι μὲν κανονικῶς ἐσχηματισμένα, ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν δὲν ἐπεξετάθη πέρα τῶν παροιμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας παρεμβάλλονται.— Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι προνοοῦντες ἐγκαίρως περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἡμετέρων κτημάτων ἀπαλλασσόμεθα τῆς ἀνησυχίας καὶ τῶν φροντίδων, ἃς ἡ ἀπώλεια αὐτῶν συνεπάγεται· προσέτι δὲ ὅτι πρέπει νὰ ἔχωμεν πρόχειρα ἐν ὡρισμένῳ τόπῳ ἐκεῖνα, ὧν ἑκάστοτε ἔχομεν χρείαν, ἵνα μὴ χρονοτριβῶμεν ἀναζητοῦντες αὐτά. Ἀνάλογοι αἱ **Γερμαν.** Besser bewacht, als beklagt = κάλλιο νὰ προσέχωμε τὸ πρᾶμα παρὰ νὰ τὸ κλαῖμε (W. I, 367, 1). Besser vor bewahrt, als beklagt = κάλλιο ἀπὸ προτύτερα νὰ τὸ φυλᾶμε παρὰ νὰ τὸ κλαῖμε (αὐτ. 367, 1. Βλ. αὐτ. 2. 5).

γαιδουροδένω

1. Κάλλια γαιδαρόδινι, παρὰ γαιδαρουζήτα.

(Μυτιλήνης Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. γαιδουρόδεμα 1.

2. Κάλλια γαιδουρόδενε
παρὰ γαιδουρογύρευε.

(Β'. 57, 93 [Κάλλιο]— Β. 129, 177. —Στερεᾶς Ἑλλάδος [Κάλλιο γαιδρόδινε π. γαιδρογύρευι.]— Ζαγορίου παρὰ Δ. Μ. Σάρρου. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. γαιδουρόδεμα 1.

γαιδουροδέσιμο,

1. Παρὰ γαιρούρεμα, κάλλια γαιροέσιμο.
(Καρπάθου. ΖΑ. 367, 513).

Βλ. γαιδουρόδεμα 1.

γαιδουρόκομπος

1. Κάλλια γαδαρόκουπους, παρὰ γαδαρουγύριμα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. γαιδουρόδεμα 1 Ἤτοι κάλλιον νὰ δεθῇ διὰ κόμβου ὁ γάδαρος παρὰ ν' ἀναζητῆται ὕστερον.

γαιδουροφόρτωμα

1. Κάλλιο γαδαροφόρτωμα παρὰ γαδαροκίνι.
(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Πρβλ. γαιδουρόδεμα 1. Προτιμότερον τὸ ἔργον τοῦ φορτώνοντος τὸν ὄνον ἢ τοῦ συνοδεύοντος αὐτὸν καὶ ἀναγκαζομένου καθ' ὁδὸν νὰ τακτοποιῇ τὸ φόρτωμα.

γαιτάνι

1. Γαιτάνι πλέκει.
(Κοραῆ Ἀτ. Β', 305 [Γαϊτάνιον] — Β. 45, 8. — Κα. 1059 [πλέγεται.] — Κοινὴ [ἢ: Τοῦ πλέξε γαιτάνι. — Ἐδῶ πλέκεται γαιτάνι.]).

Χρῆσιν τῆς παροιμιακῆς ταύτης φράσεως κάμνει καὶ ὁ Σαχλήκης (στ. 260 σ. 231 Legrand. στ. 259 σ. 73 Wagner) λέγων περὶ τῆς πολιτικῆς: «Ἑνὸς σακκοῦλιν τάσσεται κι' ἄλλου γαιτάνιν πλέκει». Λέγεται δ' ἡ φράσις ἐπὶ τοῦ σκευωροῦντος κακόν τι κατ' ἄλλου, ἐπὶ τοῦ πλέκοντος δόλους ἢ μηχανάς. Τοιαύτη μεταφορικὴ χρῆσις τοῦ ῥήματος τούτου καὶ τοῦ ὑφαίνειν δὲν ἦτο ἀσυνήθης καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (παρὰ Ῥωμαίοις δὲ τοῦ nectere, texere).

γάλα

1. Ἀκόμα βρωμάει τὸ γάλα σου 'ς τὸ στόμα.
(Παρνασ. ΙΕ', 637, 53. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Βρωμάει τὸ γ. 'ς τὸ στ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

2. Ἀκόμη τὸ στόμα του γάλα μυρίζει.
(Βάρνης. Κρ. 12. — Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 1. 6, πρβλ. βγαίνω 2, βυζαίνω 1. Ἔκαμε χρῆσιν τῆς παροιμιώδους ταύτης φράσεως καὶ ὁ ποιητὴς τοῦ Ἐρωτοκρίτου (Δ', 408): «Ἀκόμη μέσ' 'ς τὸ στόμα μου εἶν' τῶν βυζιῶν τὸ γάλα, | καὶ λογισμὸν δὲν ἔβαλα σὲ πράματα μεγάλα.» — Λέγεται περὶ νεανίσκων, ὧν ἡ γνώμη θεωρεῖται ἀναξία προσοχῆς ἢ ὧν αἱ πράξεις πρέπει νὰ κριθῶσιν ἐπιεικῶς διὰ τὴν ἡλικίαν των, χαρακτηριζομένην διὰ τῆς τοιαύτης ὑπερβολῆς ὡς λίαν ἄωρον. Ὅμοιαι παροιμιώδεις φράσεις **Γαλλ.** Qui te tordroit le nez il en sortiroit encore du laict (Leroux I, 269). Il est si jeune que si on lui tordait le nez il en sortirait encore du lait (αὐτ. II, 200). Qui lui tirerait le nez, le lait lui en partirait encore (Legai 362). — **Ῥωμουν.** A fi cu lapte pe buze=μὲ γάλα 'ς τὴ γλῶσσα (Zanne 2810) Ca un copil de tsîtsă=σὰν παιδὶ βυζιανιάρικο (αὐτ. 3074). Ca un copil cu tsîtsa în gură=σὰν παιδὶ μὲ τὸ βυζὶ 'ς τὸ στόμα (αὐτ. 3075). Par'că tot suge la tsîtsă=φαίνεται πάντα βυζαίνει 'ς τὸ βυζὶ (αὐτ. 4705). — **Βουλγαρ.** Dushata mi na mléko mirísche=ἡ ψυχή μου μυρίζει γάλα (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ).

3. Ἄρμεγε γάλα καὶ μὴ βγάζῃς αἷμα.
(Δάρδ. 115 [μὴν ἐκβάζῃς] — Β¹ 10, 120. — Βερ. 17, 48. — Β. 32, 412).

Βλ. ἀρ. 4, πρβλ. γδέρνω 4. 6. 7, κουρεύω 14. 15, περικείρω 1. Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλλωνται εἰς τοὺς ὑπηκόους βάρη ἀνώτερα τῶν δυνάμεων αὐτῶν. Κατὰ τὰς παροιμ. Σαλωμῶντ. λ', 33: «Ἀμελγε γάλα, καὶ ἔσται βούτυρον· ἐὰν δὲ ἐκπιέζῃς μυκτῆρας, ἐξελεύσεται αἷμα.» Διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς ἐκφέρεται ἡ γνώμη αὕτη καὶ ἐν ταῖς ἑπομέναις ἀλλογλώσσοις παροιμίαις. **Ἰταλ.** Il buon pastore mugne il latte, non il sangue=ὁ καλὸς βοσκὸς ἀρμέγει τὸ γάλα, ὄχι τὸ αἷμα (W. III, 857, 10). Chi troppo mugne, ne cava il sangue = ὅποιος παραπολὺ ἀρμέγει, ἂς προσέχῃ τὸ αἷμα (τοσκαν. Giusti 153). Cui troppu spremi fa nèsciri sangu= ὅποιος παραπολὺ ζουλίζει βγάνει αἷμα (σικελ. Pitrè II, 337 Βλ. καὶ Giani 1590). Si vuol leccare e non mordere=πρέπει νὰ

γλύφῃ κἀνεὶς καὶ ὄχι νὰ δαγκάνῃ (D. II, 292). — **Κουτσοβλαχ.** Mulze lapte shi nu scóte sanzi = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλλην. (Μιχ. Γ. Μποϊατζῆ Γραμματικὴ ῥωμανική. Βιένν. 1813. Zanne 1941). — **Ῥωμουν.** óĭa să o mulgĭ până ĕtsi dă lapte, că dĕ o veĭ trage maĭ mult, sânge, ĭar nu lapte, veĭ scóte = ἄρμεγε τὸ πρόβατο ὅσο ποῦ δίνει γάλα, γιατὶ ἂν τραυήξῃς περισσότερο, αἷμα καὶ ὄχι γάλα θὰ βγάλῃς (Zanne 2201, διασκευὴ λογίου). Cine piste nĕsură mulge vaca shî óĭea sa, în loc dĕ lapte sânge scóte = ὅποιος χωρὶς μέτρο ἀρμέγει τὴν γελάδα καὶ τὴν προβατίνα του ἀντὶς γιὰ γάλα αἷμα βγάζει (αὐτ. 2606, ἐπίσης). — **Δαν.** Man skal ei malke koen indtil blodet = δὲν πρέπει ν' ἀρμέγεται ἡ ἀγελάδα ὡς ποῦ νὰ αἱματώσῃ (W. II, 1676, 269). Man skal malke Koen, men ikke til Blodet = πρέπει ν' ἀρμέγεται ἡ ἀγελάδα, ἀλλ' ὄχι ὡς ποῦ νὰ βγάλῃ αἷμα (D. II, 292). — **Ὁλλανδ.** Men mag de koe wel melken, maer de spenen niet aftrekken = πρέπει βέβαια ν' ἀρμέγεται ἡ γελάδα, ἀλλὰ νὰ μὴ τῆς ξεκωλώνονται τὰ μαστάρια (φλαμανδική, αὐτ.). — **Γερμαν.** Zu viel melken gibt Blut = παραπολὺ ἄρμεγμα φέρνει αἷμα (W. III, 857, 10. Βλ. αὐτ. 9). Man muss die Kühe nicht biss auffs Blut melcken = δὲν πρέπει ν' ἀμέλγῃ κἀνεὶς τοῖς ἀγελάδες ὡς ποῦ νὰ αἱματώσουν (W. II, 1676, 269). Man mag die Kuh melken, aber man soll sie nicht schinden = ἂς ἀρμέγεται ἡ ἀγελάδα, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ γδέρνεται (αὐτ. 264). Man muss die Kuh melken, wenn man sie hat, ihr aber die Zitzen nicht abreissen = πρέπει ν' ἀρμέγῃ κἀνεὶς τὴν ἀγελάδα, ὅταν τὴν ἔχῃ, ἀλλὰ νὰ μὴ τῆς ξεκωλώνῃ τὰ μαστάρια (αὐτ. 267. Βλ. καὶ 268). — **Ῥωσ.** Μπορεῖς ν' ἀρμέγῃς τὴν ἀγελάδα, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ τῆς βγάνῃς τὰ μαστάρια (W. III, 587, 10). Ὕστερα ἀπὸ τὸ γάλα ἔρχεται αἷμα (αὐτ.).

4 Ἄρμεγε γάλα καὶ μὴ βγάζῃς αἷμα,
φτάνει σου τὸ μαλλί, καὶ ἄφησε τὸ δέρμα.

(Δάρδ. Ἐκλ. 69 [μὴν ἐκβάζῃς αἷ. φθάνει] — Ἀν. Ἐπιθ. Α' 425, 61 [τὸ αἷ. φτ. σε τὸ μ., ὄχι καὶ τὸ δ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Συμφυρμὸς δύο μεταφορῶν τῆς ἐν τῇ προηγουμένῃ παροιμίᾳ καὶ τῆς ἐν λ. γδέρνω 4, κουρεύω, 15, περικείρω 1.

5. Αὐτὸς μπουρεῖ νὰ βγάλῃ ἀπὶ τοὺ τράγου γάλα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πρβλ. ἀρ. 11, βγάλω 19, βοσκὸς 4. Ἡ παροιμία τάσσεται ἐπὶ τῶν πονηρῶν καὶ ἐπιτηδειοτάτων· ἀλλ' αἱ ὅμοιαι τῶν ἀρχαίων παροιμίαι ἐλέγοντο, ὡς βεβαιοῦσιν οἱ παροιμιογράφοι, ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ἢ ἐπὶ τῶν ἀνάρμοστόν τι ποιούντων καὶ ἀνόητον. Εἶναι δ' αἱ ἑξῆς: «Τράγον ἀμέλγειν» (Πλουτάρχ. Boisson. 20 Ἀποστόλ. 1632 α). «Πότερον ὁ τὸν τράγον ἀμέλγων ἀφρονέστερος, ἢ ὁ τὸ κόσκινον ὑποτιθείς;» (Διογενιαν. 695 καὶ Schneidewin αὐτ. Ἀποστόλ. 1632 α. Mant. prov. 168. Λουκιαν. Δημῶν. 28). Καὶ παρὰ Θεοκρίτῳ (Ε', 26) ἐπὶ προτιμήσεως τοῦ κρείττονος: «τίς δὲ παρεύσας | αἰγὸς πρατοτόκοιο κακὰν κύνα δήλετ' ἀμέλγειν;» Ἡ αὐτὴ καὶ παρὰ Ῥωμαίοις: Atque idem iungat vulpes et mulgeat hircos (Vergil. Ecl 3, 91. Otto 812). — Ὅμοιαι νεώτεραι παρ. **Γαλλ**. Traire les boucs (Legai 450). — **Δαν.** At malke bukken = ν' ἀρμέγῃ κανεὶς τράγο (D. II, 92). En malker bukken, den anden holder et sold under = ἕνας ἀρμέγει τράγο, ἄλλος κρατεῖ τὸ κόσκινο ἀποκάτω (W. I, 415, 27). — **Ὁλλανδ**. Het is den bok gemolken = αὐτὸ εἶναι ν' ἀρμέγῃς τράγο (αὐτ. 418, 86) — **Γερμαν.** Einen Bock melken = ν' ἀρμέγῃ κανεὶς τράγο (αὐτ. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 88. 100. D. II, 92). Ein bock lässt sich schwer melken = δύσκολα ἀρμέγεται τράγος (W. I, 415, 33. Βλ. αὐτ. 416, 55. 417, 66). De buck mälken un inner Heië fisken bringet nix in = ν' ἀρμέγῃ κἀνεὶς τράγο καὶ νὰ ψαρεύῃ 'ς τὸ λιβάδι,δὲ βγαίνει τίποτε (αὐτ. 415,9). Der eine melkt den Bock, der andere hält das Sieb unter = ὁ ἕνας ἀρμέγει τράγο, ὁ ἄλλος κρατεῖ τὸ κόσκινο ἀποκάτω (αὐτ. 27. Παραλλαγὰς βλ αὐτ. 417,69. 418,83. III, 587,3)

6. Βυζάνει γάλα ἀκόμα.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 190.— Β. 43,76 [ἀκόμη.]).

Βλ. ἀρ. 2, πρβλ. βυζαίνω 1.

6α. Γάλαν φά καὶ γάλαν πία,
γάλαν λοῦσον τὰ παιδία.
(Τραπεζοῦντος, Κρώμνης καὶ Ματσούκας. Ἀστ. Πόντ. 56, 51).

Ἐπὶ μεγάλης πλησμονῆς γάλακτος. Στίχοι τοῦ ἑπομένου δημοτικοῦ ᾄσματος παροιμιώδεις γενόμενοι:

Φεύ' ἡ νύφε, φεύ' ἡ νύφε,
φεύ' ἡ νύφε ἀς σὸ νυφεῖον·
'ς σ' ὄρεα μπαίν' καὶ 'ς σ' ὄρεα βγαίνει,
'ς σ' ἀγροπάρχαρα ῥασόπα (ἢ: ὀρμανόπα).
Εἶδεν ἀτεν ὁ τσοπᾶνον·
«Ἔλα, νύφε, μετ' ἐμέναν,
μετ' ἐμὲν τὸν τσοπανίτσον,
ἄιτε ἂς πάμε 'ς σὸν παρχάριν,
γάλαν φά καὶ γάλαν πία,
γάλαν λοῦσον τὰ παιδία σ',
τοῦ παιδί σ' τἀποπλυμόπα
φάσον ἀια τὰ σ'κυλόπα. [1])

7. « Γάλα, πιστικέ.— Λιβάδια, ἀφέντη ».

(Κα. 1061).

Λακωνικὸς διάλογος τοῦ κυρίου τῶν προβάτων καὶ τοῦ ποιμένος. Ἂν δὲν βόσκουσιν εἰς πλουσίας νομὰς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παράγωσι τὰ ποίμνια ἄφθονον γάλα· ἂν μὴ ὑπάρχουσι πόροι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συντελεσθῇ γενναῖόν τι ἔργον.

8. Γάλα πολλύ,
λίγκο τυρί.

(Βούας Καλαβρίας. Mor. 92,73).

Ὅταν ἀφθονώτατον παράγωσι γάλα τὰ πρόβατα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦτο ὕδαρὲς, μὴ ἔχον ἀνάλογον ποσότητα τυρίνης, ὅθεν ὁ ἐκ τοιούτου γάλακτος κατασκευαζόμενος τυρὸς εἶναι ὀλίγος καὶ κακῆς ποιότητος.

9. Γλυκὸ τὸ γάλα, τὸ τυρὶ, πικρὸ τὸ χάι χοῦι!

(Πτζ. 226,158).

[1]) Φεύγει ἡ νύφη ἀπὸ τὸ νυφικό της, 'ς ὄρη μπαίνει 'ς ὄρη βγαίνει, σὲ ῥαχοῦλαις (ἢ λόγγους) μ' ἄγρια λιβάδια· τὴν εἶδε ὁ τσοπάνης· «Ἔλα, νύφη, μ' ἐμένα, μ' ἐμένα τὸν τσοπανάκο· ἄιντε νὰ πᾶμε 'ς τὸ λιβάδι τοῦ βουνοῦ, φάγε γάλα, πίε γάλα, λοῦσε μὲ γάλα τὰ παιδιά σου, καὶ μὲ τἀποπλύματα τοῦ παιδιοῦ σου τάγισέ τα τὰ σκυλάκια.

Χάι, χοῦι! ποιμενικὰ ἐπιφθέγματα. Εὐχάριστον μὲν καὶ τὸ γάλα καὶ ὁ τυρὸς, ἀλλὰ χαλεπὸν τὸ ἔργον τοῦ ποιμένος. Δυσάρεστοι καθόλου οἱ πρὸς κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν ἀναγκαῖοι κόποι, ὅσον εὐχάριστος ἡ ἀπόλαυσις αὐτῶν.

10. Θὰ γυρίσῃ καὶ τσῆ μαύρης αἴγας τὸ γάλα.
(Κρήτης. Φρ. 109).

Πρβλ. κουτσὸς 4. Μαύρη ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ, ἀντὶ τοῦ ἡ δόλια, ἡ κακομοῖρα, ἡ ἀτυχής. Θὰ ἔλθῃ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἄπορος καὶ δυστυχὴς θὰ ἐκτελέσῃ ὅ τι σήμερον δὲν δύναται. Ἐπὶ δυστυχῶν καραδοκούντων εὔκαιρον στιγμὴν ὅπως δυνηθῶσι νὰ τιμωρήσωσι τοὺς ἀδικήσαντας ἢ νὰ ἀποδώσωσιν ὀφειλομένην χάριν.

11. Κι' ἀπὸ στρέφα γίδα γάλα.
(Βλ. Κατζιούλ. 1209.— Πελοποννήσου).

Πρβλ. ἀρ. 5, βγάλλω 19. Ἐννοεῖται βγάνει. Ἐπὶ ἱκανοῦ ἀνδρὸς, κερδαίνοντος καὶ ἐξ ἐπιχειρήσεων, ἐξ ὧν πᾶς ἄλλος θὰ ἐζημιοῦτο. Πρβλ. τὴν **Ρωμουν**. A cere lapte de la o vacă stérpă = γυρεύει γάλα ἀπὸ στρέφα γελάδα (Zanne 1944).

12. Νὰ χύσῃς γάλα, νὰ τὸ μάσῃς.
(Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΔ', 236).

Ἐπὶ μεγάλης καθαριότητος, εἶναι δηλ. τόσον καθαρά ἡ οἰκία ὥστε τὸ χυθὲν ἐν αὐτῇ γάλα δύνασαι νὰ τὸ συλλέξῃς καὶ νὰ τὸ φάγῃς, διότι θὰ μείνῃ καθαρόν. Πρβλ. τὴν **Κουτσοβλαχ.** Laptile s' versă, s' adună, cu sil'e = ὅταν χυθῇ τὸ γάλα, μαζεύεται μ' ἀκαθαρσίαις (Ἀβδέλλαι Μακεδονίας, Zanne 1942).

13. Τὸ γάλα θρέφει δράκοντα,
τὸ μέλι οὔτε μέρμηγκα.
(Κεφαλληνίας παρὰ Χ. Ἀννίνου).

Τὸ μὲν γάλα εἶναι προσφιλὴς τροφὴ τοῦ δράκοντος, τοῦ ἰδεώδους τύπου τῆς ῥώμης, διότι καὶ οἱ δράκοντες τῶν δημωδῶν παραδόσεων παρίστανται ἀγαπῶντες τὸ γάλα, ὡς οἱ ὄφεις· περὶ δὲ τὸ μέλι συναγείρονται μύρμηκες καὶ μυῖαι καὶ μέλισσαι τἀσθενέστατα τῶν

ζώων. Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι ὅτι τὸ μὲν γάλα εἶναι τροφὴ θρεπτικωτάτη, τὸ δὲ μέλι ἥκιστα. Οἱ ἀρχαῖοι τοὐναντίον ἐπρέσβευον ὅτι τὸ μέλι καὶ τρέφει καὶ εὔχροιαν παρέχει καὶ μακροβίους ποιεῖ τοὺς χρωμένους (Βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Roscher Nektar u. Ambrosia σ. 33 κἑ. 46 κἑ.).

14. Τσίρο πίνω, γάλα δὲν τρώω.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Τσίρος ὁ ὀρὸς τοῦ γάλακτος. Ἡ ἐκ τοῦ ἰταλ. siero ἐτυμολογία (G. Meyer Neugr. St. IV σ. 93) δὲν μοὶ φαίνεται πιθανή· θὰ εἴχομεν τότε τὸν τύπον σιέρος, ἢ τσέρος (κατὰ τὸ ῥωμουνικὸν zer, ὅπερ ἐπίσης παράγεται ἐκ τοῦ λατιν. serum). Εὐστοχωτέραν δὲ νομίζω τὴν παρατήρησιν τοῦ Κοραῆ (Ἄτ. Α΄ σ. 74), ὅτι εἶναι ἡ μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου λακωνικὴ λέξις κίρρος, ἣν ὁ λεξικογράφος ἑρμηνεύει: «Ὄρος καὶ αἷμα· καὶ πόμα γάλακτος»· τὸ δὲ ὄρος τοῦτο ὁ μὲν Κοραῆς διώρθωσεν ὀρὸς οἱ δ' ἐκδόται τοῦ θησαυροῦ τοῦ Ἑρρ. Στεφάνου ὄρρος.— Η παροιμία ἐπὶ ἰδιοτρόπων, ἀποστεργόντων ἐδέσματά τινα, ἐνῷ τρώγουσιν ἄλλα ὅμοια καὶ εὐτελέστερα, ὡς οἱ πίνοντες μὲν ὀρόν ἀλλ' οὐχὶ καὶ γάλα.

γάμος

1. Ἀγάλια ἀγάλια τὰ τούμπανα, τί ἔναι φτωχὸς ὁ γάμος.

(Πτζ. 313,1178—Παρνασσ. ΙΕ΄, 471 [γιατ' εἶν' ἀφεντικὸς ὁ γ.]).

Πρβλ ἀρ. 2, ἀκούω 48. Οἱ μὲν γάμοι τῶν πτωχῶν τελοῦνται μετὰ πολλῆς ἐπιδείξεως, δι' ὃ ἡ παροιμία συμβουλεύει ὀλιγώτερον θόρυβον· οἱ δὲ τῶν ἀρχόντων εἶναι σεμνότεροι. Ἀλλ' ἡ χρῆσις τῆς παροιμίας εἶναι μεταφορική, λεγομένη ἐπὶ ὑπερβολικῶν διηγήσεων, ἐμφαινούσης δ' ὅτι εἶναι ἀπίθανοι.

2. Ἀλάργ' ἀπὸ τὰ τούμπανα, κι' ὁ γάμος ἔξοδά χει.

(Ἀθηναϊκή. Ἑσδομ. Α΄, 96 καὶ Παρνασ. ΙΕ΄, 948, 93 [ἀπ' τὰ τ.—ἔξοδ' ἔχει.]).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Ἐλέγετο ἴσως πρὸς ἀποτροπὴν ἀπὸ λόγων ἢ ἔργων ἅτινα ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ παράσχωσι πράγματα εἰς τὸν εἰπόντα ἢ ποιήσαντα.

2α. Ἂν δὲ βαρέσουν τἄργανα, κι' ἂν δὲ σφαῖ κ' ἡ τράγους
δὲν τοὺ πιστεύου, μάννα μου, πῶς θέλι νὰ γένι ἡ γάμους.
(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου).

Βλ. ἀρ. 23.

2β. Ἀπὲ τὸ γάμο ἔρχεσαι, χαρὰ 'ς τὴν πεῖνα πῶχεις!
(Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. ἀρ. 5.

3. Ἀπὸ γάμο ἔρχεσαι· πολλὰ πεινᾶς.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 5

4. Ἀπὸ τὸν γάμον ἔρχομαι, βαριά εἶμαι πεινασμένος!
(Κα. 654 [ἔρχεται, πολύ εἶναι π.] — Στερεᾶς Ἑλλάδος).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*5. Ἀπὸ τὸν γάμον ἔρχομαι καὶ ἄι τὸ τί πεινῶ!
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 75 [τῶν γάμων ἔ. καὶ τί π. — ὁ Kurtz ἄνευ ἀνάγκης διορθώνει: καί τι. Ὁ δὲ Sitzler ἐν N. phil. Rundsch. 1887 ἀρ. 13 γράφει καί τοι. Ἡ παροιμ. ἐλλείπει ἐκ τοῦ Βαροκκιανοῦ κώδ.] — Ἀθων. Γ, 66 τ. Α' σ. 26).

Βλ. ἀρ. 2β. 3. 4. 6-10. Τῆς παροιμίας ταύτης ποικίλη ἦτο ἡ χρῆσις, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν. Διότι λέγεται πρῶτον μὲν ἐπὶ φιλαργύρων καὶ γλίσχρων, οἵτινες ἀναγκαζόμενοι νὰ ἑστιάσωσι φίλους παραθέτουσιν εὐτελῆ καὶ ἀνεπαρκῆ ὄψα· ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῶν ἕνεκα μωρᾶς συστολῆς μὴ καταπαυόντων τὴν πεῖναν ἐν πλουσίᾳ τραπέζῃ· μεταφορικῶς δ' ἐπὶ ἀνεπιτηδείων, οὓς διαφεύγουσιν αἱ παρουσιαζόμεναι εὐκαιρίαι κέρδους. Ἤδη πολλοὶ τῶν δημοσιευσάντων παραλλαγὰς παρετήρησαν τὴν ὁμοιότητα τῆς παροιμίας πρὸς τὴν ἀρχαίαν: «Δελφοῖσι θύσας αὐτὸς ὀψωνεῖ (ἤ, οὐ φαγῇ) κρέας» (Πλουτάρχ. Συμποσ. Προβλ. Ζ', ς', 13 σ. 709α. CAF. III, 495, 460. Κῶδ. Κοϊσλιν. 106. App. prov. 95)· ἂν καὶ ἡ χρῆσις ταύτης εἶναι διάφορος, διότι ἐλέγετο ἐπὶ τῶν πολλὰ δαπανώντων, μηδενὸς δὲ ἀπολαυόντων, καθὼς οἱ θύοντες ἐν Δελφοῖς, ὧν τὰς θυσίας ἀνήλισκον οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἐπιχώριοι, καταλείποντες αὐτοὺς νήστεις. Ἀλλὰ

πρὸς τὴν ἡμετέραν παροιμίαν ὁμοιάζει μᾶλλον ἡ ἀρχαία: «ἐπανήκει ὥσπερ δεδειπνηκὼς ἐς Ἰκκοῦ»· ἡ παροιμία αὕτη, ἥτις εὑρίσκεται παρὰ μόνῳ τῷ Θεοδώρῳ τῷ Ὑρτακηνῷ (ἐπιστ. 38 ἐν Notic et extr. des Mss. τ. VI σ. 9), ἀναφέρεται ἀναμφιβόλως εἰς τὸν Ταραντῖνον ἀθλητὴν Ἴκκον (472 π. Χ.), ὃς κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων σωφρόνως τὸν τῆς ἀθλήσεως χρόνον διέζησε καὶ κεκολασμένῃ τροφῇ διεβίωσεν (Πλάτ. Νόμ. Η΄. σ. 839 e. Αἰλιαν. Ποικ. Ἱστορ. ΙΑ΄, 3. Ζ. ἱστ. Ϛ΄, 1)· ὅθεν καὶ τὰ παρ' αὐτῷ συμπόσια θὰ ἦσαν λιτότατα καὶ οἱ συνδαιτυμόνες πεινῶντες θὰ ἐπανήρχοντο ἐξ αὐτῶν οἴκαδε.

Καί τοι παρ' ἡμῖν ἐν πολλαῖς παραλλαγαῖς φέρεται ἡ προκειμένη βυζαντινὴ παροιμία, δὲν ἐδυνήθην νὰ εὕρω ἀντίστοιχον αὐτῆς παρ' ἄλλοις λαοῖς. Ἀπωτάτην τινὰ ἀναλογίαν μόνον παρουσιάζουσί τινες τῶν ἀναγραφομένων ἐν λ. φρόνιμος 3. 29.

6. Ἀπὸ τὸ γάμο ἔρχομαι καὶ τρέμω ἀπὸ τὴν πεῖνα.

(Βλ. Κατζιούλ. 286. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 556 [γάμον] — Κ. 6΄, 6 [τὸν γάμον — πεῖναν.] — Νε. 12, 86 [ὁμ.] — Β¹. 13, 155 [τὸν γάμον] — Βερ. 17, 46 [τὸν γάμον — πεῖναν.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 138. — Β.29, 369. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

7. Ἀπὸ τὸν γάμον ἔρχομαι κι' ἀλὶ πεινῶ!

(Καρπάθου. ΖΑ. 346, 70).

Βλ. ἀρ. 5.

8. Ἀπὸ τὸν γάμον ἔρχομαι, μὰ τὴν πεῖνάν μου!

(Βυζ. λ. γάμος ['Απ' τὸν γ.] — Ἀν. ἐπιθ. Α΄, 425, 51. — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ΄, 190, 138 [τὸ γάμο] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 95 [γάμο ἔ., μὰ τὴν π. ποῦ τραυῶ!]).

Βλ. ἀρ. 5.

9. Ἀπὸ τοὺν γάμουν ἔρχομου τῆς πείνας φουρτουμένους.

(Μεγίστης παρ' Ἀλ. Διαμαντάρα [τὸν γάμον ἔρχομαι τὴν πεῖναν φορτωμένος.] — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 5.

10. Ἀπ' τοὺ γάμου ἔρχουμι, ὤχ μάννα μ', σὰ πινῶ!

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη).

Βλ. ἀρ. 5.

11. Ἀπῶχει ἀγγάστριν καὶ παιδὶν 'ς τὸν γάμον ντὰ γυρεύκει;
(Κύπρου. Λουκᾶς 148 καὶ Λουκᾶ Λεξιλόγιον σ. 4 [γυρεύγει;]).

Βλ. ἀρ. 12. 55. 73. 74. χορὸς 12. 18, πρβλ. χορὸς 9. Ἡ οἰκοδέσποινα ἡ ἔχουσα κατ'οἶκον ἀσχολίας, ἢ ἀδυνατοῦσα εὐπρεπῶς νὰ παρασταθῇ, δὲν εἶναι προσῆκον ἀμελοῦσα τῶν ἐπειγόντων ἔργων νὰ μεταβαίνῃ εἰς γάμους ἢ πανηγύρεις ἢ νὰ μετέχῃ χορῶν. Ἐνταῦθα κωλύματα ἀναφέρονται ἡ ἐγκυμοσύνη ἢ βρέφος θηλαζόμενον, ἐν ἄλλαις δ' ἄλλα παραπλήσια. Ὁμοία ἡ **Ἰταλ.** Cu' ha figghi e strazzi, nun vaja a sullazzi = ὅποιά χει παιδιὰ καὶ βάσανα δὲν πάγει σὲ περιπάτους (σικελ. Pitrè II, 197).

12. Ἀπῶχει ποῦζαν καὶ παιδίν, 'ς τὸν γάμον εἶντα γυρεύκει;
(Κύπρου. Σ' 93 καὶ Σ. 280.94).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ἐνταῦθα πλὴν τοῦ θηλαζομένου βρέφους ὡς κώλυμα ὀξυμώρως ἀναφέρεται ἡ ποῦζα, ἡ ἐμποδίζουσα τὰς κινήσεις καὶ καταγέλαστον ποιοῦσα τὴν πάσχουσαν. Εἶναι δὲ τὸ πάθημα τοῦτο ἡ ἐντεροκήλη· ἡ λ. ἐκ τοῦ ἰταλ. buzzo = κοιλία, στόμαχος ὡς παρετήρησεν ἤδη καὶ ὁ Σ.τ. Β΄σ. 879. Ἡ πάσχουσα ἐξ ἐντεροκήλης λέγεται ἐν Κύπρῳ πουζοῦ (ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος σπασμένη).

13. Βοῦλλα τοῦ γάμου δύσκολα τσ' αἱ νύφφη γγαστρωμένη.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316,73).

Βλ. ἀρ. 54.

13α. Γάμος καὶ τσουκάλι
θέλει ἀνάγκαση μεγάλη.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη· καὶ παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ὁ γ. καὶ τὸ τσ.])

Βλ. παντρειὰ 11.

13β. Γάμος κι' ἀξιώματα
τοῦ ὑψίστου δικαιώματα.
(Ἀνωγῆς Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 49.

14. Γάμος ποῦ δὲν ταιριάζει, συμπεθερειὸ δὲ γίνεται.
(Πατρῶν. Νεα. 306).

Πρβλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ἔοικα 1. Ἂν διὰ τὴν μεγάλην διαφορὰν τῆς περιουσίας ἢ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως εἶναι δυσάρμοστον τὸ συνοικέσιον, οὐ μόνον δὲν γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἡ πρότασις περὶ αὐτοῦ θεωρεῖται ἄτοπος.

15. Γάμος χωρὶς κουρμπάνι δὲ γίνεται.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 196 [Γ. δὲ γένεται χ. κ.] — Β. 44,9 [χ. κ. καὶ βιολιά]. Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 85).

Βλ. ἀρ. 16 πρβλ. κουμπάρος 1. Κουρμπάνι, τό, ἐκ τοῦ ἀραβ. καὶ τουρκ. κουρμπὰν, ἡ θυσία, ἡ προσφορά. Δὲν εἶναι τέλειος ὁ γάμος ἂν δὲν σφαγῶσι πρόβατα καὶ τράγοι πρὸς εὐωχίαν· ἡ παροιμία λέγεται μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν μεγάλων ἐπιχειρήσεων εἶναι ἀναγκαῖαι θυσίαι, ἰδίως δ' ἐννοοῦνται θυσίαι αἵματος. Ἀπαράλλακτος ἡ **Κουτσοβλαχ**. Numtă (lumtă) fără curbani nu s' façi (Zanne 10491).

16. Γάμος χωρὶς κριάρια δὲ γένεται.

(Β.44, 10 [χ. σφαχτὰ δὲ γίνεται.] — Ἠπείρου. ΖΑ. 198,18. - Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [χ. σφαχτὰ] — Παρὰ Ι. Βερέττα [χ. κρέας]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

17. Γάμος χωρὶς παιγνίδια,
Φάα χωρὶς κρομμύια.

(Καρπάθου. ΖΑ. 347,98. — Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', 33 [Οὔτε φάβα δίχως κρεμμύδια. οὔτε γ. δίχως π.]).

Βλ. φάβα 8. 9. Ὡς ἄνοστος εἶναι ἡ φάβα, ὅταν δὲν ἐπιτρώγῃ τις κρόμμυον, οὕτω καὶ ἡ τελετὴ τοῦ γάμου εἶναι ἀνιαρὰ ἄνευ μουσικῶν ὀργάνων. Ὅμοιαι παροιμ. **Ῥωμουν.** Ca nunta fără lăutarĭ = σὰ γάμος χωρὶς βιολιτζήδες (Zanne 10495). Vĕdsut' aĭ nuntă fără lăutarĭ? = εἶδε κἀνεὶς γάμο χωρὶς βιολιτζήδες; (αὐτ. 10494). Nuntă fără lăutarĭ shi cérta fără bătaĭe e ca pishatul fără bĕshină = γάμος χωρὶς βιολιντζήδες καὶ μάλλωμα χωρὶς ξύλο εἶναι σὰν κάτουρο χωρὶς πορδὴ (αὐτ. 10493. Βλ. καὶ ἀρ. 10492). Mórtea fără pricină, ca shi nunta fără lăutarĭ = θάνατος χωρὶς ἀφορμὴ,σὰ γάμος χωρὶς βιολιτζήδες (αὐτ. 5489). Mămăliga ne-sarată e ca nunta fără lă-

utarĭ = μαμαλίγκα ἀνάλατη εἶναι σὰν γάμος χωρὶς βιολιντζήδες (αὐτ. 8635).

17α. Γάμος χωρὶς παπᾶ, χέσ' τονε.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐννοεῖ τὴν παλλακείαν.

18. Γάμους χουρὶς γέλια, κὶ θάνατους χουρὶς κλιάματα.
(Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου).

Βλ. ἀρ. 66. Ἀμφότερα δυσάρεστα, δεικνύοντα τὴν μὴ μετοχὴν τῶν οἰκείων εἰς τὰς χαρὰς καὶ τὰς λύπας.

19. Γοῦλά τους καλά, κι' ὁ γάμος τους Τετράδη.
(Λευκάδος. ΚΠ. Η', 462).

Βλ. ἀρ. 51. Καλὰ εἰρωνικῶς ἀντὶ τοῦ ἐν ἄλλαις παραλλαγαῖς ἀνάποδα.

20. Γυναίκειος γάμος, γύφτικο μνημόσυνο.
(Πτζ. 226, 165).

Αἱ παρασκευαὶ τῶν τοῦ γάμου ἐν τῇ πατρικῇ τῆς νύμφης οἰκίᾳ διεξάγονται μετὰ πολλοῦ μὲν θορύβου, ἀλλ' ἄνευ εὐθυμίας καὶ ζωηρότητος· διὰ τοῦτο ἐξομοιοῦνται πρὸς μνημόσυνον γύφτων, καὶ τοῦτο θορυβῶδες, ἀλλ' οὐδὲν τὸ σεμνὸν καὶ πένθιμον ἔχον, ὡς οὐδ' αἱ γαμήλιαι τελεταὶ παρὰ τῇ νύμφῃ ἔχουσί τι τὸ χαρμόσυνον.

21. Γύφτικος γάμος.
(Ἀν. ἐπιθ. Α', 451, 83).

Βλ. γύφτικος 3. Ἐπὶ ἀκόσμου εὐθυμίας, καὶ ἐπὶ ταπεινῶν καὶ εὐτελῶν ἐπιδείξεων.

22. Δὲν ἔχει ἔνδυμα γάμου.
(Β. 354, 21).

Εὐαγγελικὸν ῥητὸν ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κβ', 12: «μὴ ἔχων ἔ. γ.». Ἐπὶ τῶν αἰσχυνομένων νὰ προσέλθωσι πρός τινα εἴτε διότι ἔχουσι δυσαρεστήσῃ αὐτόν, εἴτε διότι δὲν ἔτυχον τῶν ἀναγκαίων συστάσεων. Ἀπαραλλακτος, μικρὸν δὲ ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῆς παραλλάσ-

σουσα ἡ **Γερμαν.** Er hat kein hochzeitliches Kleid an (W. II, 1382, 265). Πρβλ. καὶ τὴν **Ῥωμουν.** Fără haină dĕ nuntă, la nuntă să nu mergĭ = χωρὶς ἔνδυμα γάμου 'ς τὸ γάμο νὰ μὴν πηγαίνῃ κἀνεὶς (Zanne 10498).

23. Δὲν θὰ τὸ πῶ, φωστῆρά μου, πῶς εἶν' δικός μου ὁ γάμος,
ἂν δὲν λαλήσουν τὰ βιολιά, κι' ἂν δὲν σφαγῇ ὁ τράγος.
(Βερ. 70, 1. — Β. 56, 55. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [πῶ, ἀγάπη μου, πῶς]).

Βλ. ἀρ. 2 α. Ἐπὶ ὑποσχέσεων εἰς ἃς ἀρνούμεθα νὰ παράσχωμεν πίστιν, προτοῦ νὰ ἴδωμεν τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν.

24. Εἶδες γάμον ἄκλαυστον καὶ νεκρὸν ἀγέλαστον;
(Μα. 15).

Βλ. ἀρ. 66.

25. Εἶχαν καὶ τὰ δαιμόνια γάμον!
(Πόντου. Ἑπτάλ. 370, 206 [Καὶ τὰ δ. εἶ. γ.] καὶ παρ' Ἰωάν. Βαλαβάνη).

Χλευαστικῶς ἐπὶ τῶν ἐχόντων ἄτοπόν τινα ἀξίωσιν.

26. Ἔκλασ' ἡ νύφη; Σκόλασ' ὁ γάμος.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 324 καὶ Ῥάδος ἐν Ἀθηνᾷ 19 Μαρτίου 1864 [ὁ αὐτὸς ἐν τῇ διατριβῇ του Ὁ Παναγιώτης Ἀραβαντινὸς καὶ ἡ καλὴ πίστις, ἐν Κερκ. 1864 σ. 11 κακίζει τὸν Ἀραβαντινὸν προτείναντα νὰ διορθωθῇ τὸ ἔκλασε εἰς ἔπλασε, ἵνα κοσμιωτέρα δῆθεν γίνῃ ἡ παροιμία.] — Β. 67, 14 [*Ἔδηξ' ἡ]. — Κρήτης. Φρ. 107. — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ' σ. 227 [Ἔπλασ' ἡ νύφ', σκ.] καὶ Ἠπειρώτης 1901 σ. 87. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [ἐσκόλασ' ὁ] — Σιατίστης Μακεδονίας παρὰ Ι. Σαχίνη [νύφ'; χάλασι ἡ γάμους.]).

Πρβλ. νύφη 8, χολιάζω 4. Αἱ γαμήλιαι διαχύσεις περατοῦνται τὴν τρίτην ἑσπέραν μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου. Πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν παλαιοτέροις χρόνοις ὁ γαμβρὸς εἰσήρχετο πρὸς τὴν νύμφην τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, ἐξητάζετο δὲ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ἂν ἐγένετο ἡ νύμφη γυνὴ καὶ ἐπεδεικνύοντο τὰ παρθένια. — Ἡ παροιμία λέγεται ἐνίοτε καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι εἶναι καιρὸς διαλύσεως τῆς ὁμηγύρεως.

27. Ἔπαρ' τον 'ς τὸ γάμοσ σου, νὰ σὲ πῇ «τσ' ἀποὺ χρόνου!»
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 318, 189).

Βλ. ἀρ. 69.

28. Θὰ διώχνῃ 'ς τὸ γάμο τοὺς σκύλους μὲ τὸ μπαμπάκι.
(Μα. 21 [εἰς τὸν γάμον — βαμβάκι.] — Β. 112, 2).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. ἄλογο 17. Οἱ σκύλοι δὲν εἶναι ἀνεκτοὶ ἐν ταῖς γαμηλίαις τραπέζαις καὶ πάντες οἱ κεκλημένοι ἀποδιώκουσιν αὐτούς· ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως μὲ τὸ βαμπάκι· μόνος ὁ εἰς πάντα ἄχρηστος καὶ τὸ ἔργον τοῦτο δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐκτελέσῃ.

29. Θὰ φέρνῃ 'ς τὸ γάμο μὲ τὸ κόσκινο νερό.
(Β. 112, 3).

Λέγεται ὡς καὶ ἡ προηγουμένη ἐπὶ τῶν ἐπιδεικνυόντων προθυμίαν νὰ φανῶσιν εἴς τινα χρήσιμοι, ἀλλὰ παντελῶς ἀνεπιτηδείων πρὸς τοῦτο. Ἐνίοτε παραγγέλλων τις παιδίον νὰ ἐκτελέσῃ ἀσήμαντόν τι ἔργον, ὑπόσχεται ἀστεϊζόμενος ὅτι πρὸς ἀμοιβὴν θὰ κουβαλῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ γάμο του μὲ τὸ κόσκινο νερό. Περὶ τῆς φράσεως ταύτης βλ. νερὸ 30.

30. Καὶ ὁ μεγάλος γάμος κούρταλα,
κι' ὁ μικρὸς κουρταλίσματα.
(Ἠπείρου Ἀρ. 557. — Β. 124, 100. — Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 87 [γ. κουρτέλια] — Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [Κι' ὁ μ. γ. ντράβαλα, κι' ὁ μ. νταντα-ρούκια.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [κ. θέλει καὶ ὁ μ. γ. κούρταλα θέλει.]).

Βλ. ἀρ. 35. 36, μικρὸς 21. Κούρταλο ἢ κουρτάλι καὶ σπανιώτερον κρούταλο ἢ κρουτάλι, τὸ ἀρχαῖον κρόταλον· ὁ πληθ. ἀριθμὸς σημαίνει τὰ μουσικὰ ὄργανα, συνηθέστερον δὲ τὰ χειροκροτήματα, τὰ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος (ἐν Αθήναις, Πελοποννήσῳ, Ἀνατ. Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ) παλαμάκια· καὶ ῥῆμα κουρταλῶ ἢ κουρταλίζω = κροτῶ, τὸ νῦν χειροκροτῶ, κοινῶς βαρῶ τὰ παλαμάκια Τοῦ ῥ. κουρταλίζω κάμνει χρῆσιν καὶ ὁ Πτωχοπρόδρομος (Δ', 385. 387 σ. 89. 90 Legrand) Ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ ἀπαντᾶται τὸ κροταλίζω ἤδη παρὰ τῷ ποιητῇ τῆς μέσης κωμῳδίας Ἀναξίλᾳ (Bekker An. gr. σ. 103, 9. FCG. III, 141. CAF. II, 264, 2)· συνήθη δὲ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις τὰ ὀνόματα κροτάλισμα, κροταλισμὸς ἐπὶ τῶν χειροκροτημάτων.

Τὰ κούρταλα ἐν σχέσει πρὸς τὸν γάμον ἀναφέρει καὶ ὁ Γεωργιλᾶς (1498) ἐν Θανατ. Ῥόδου στ. 440-1 σ. 46 Wagner: «κάλλιο νὰ

μή εἶχεν βλογηθῆν, νὰ μή εἶχαν βάλειν κλῆμα | τὰ κούρταλα νὰ λείπασιν)»· ὁμοίως καὶ ἐν τῇ σημερινῇ παροιμίᾳ ἐν λ. ἀλλοῦ 7. Ἐννοοῦνται δὲ τἀπαραίτητα ἐν ταῖς γαμηλίαις τελεταῖς μουσικὰ ὄργανα, διότι χειροκροτήματα ἐν αὐταῖς δὲν συνειθίζονται. — Κατὰ τὴν παροιμίαν εἶναί τινες δαπάναι ἀναγκαῖαι καὶ διὰ τοὺς πολυτελεῖς γάμους καὶ διὰ τοὺς ἀσημοτέρους. Λέγεται δὲ μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν ἐπιχειρήσεών τινων, καίπερ μὴ σπουδαίων, πρέπει ἐπίσης νὰ καταβάλλωνται φροντίδες καὶ νὰ δαπανῶνται χρήματα, ὡς καὶ διὰ τὰς μεγάλας καὶ σπουδαίας.

31. Κάμω γάμους τσαὶ χαραῖς,
τρώω γὼ τσαὶ τὰ παιδιά μου.
(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα).

Βλ. ἀρ. 33.

32. Κάνει γάμο, τρῶν τὰ παιδιά του.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 616 καὶ ΚΠ. ΙΗ', 180, 18 [Κάν' γ.] — Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Α' 136 [Κάνω γ. φᾶν π. μου.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

33. Κάνω γάμο, φᾶν παιδιά μου,
φάγω γὼ κ' ἡ φαμελιά μου.
(Β'. 54, 54 [Κάμω] — Β. 134, 304. — Βύρ. Γ', 284. 37 [Κάμω] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Κάμω — φάω] — Κατωγῆς Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Κάμω — π. μου, πανηγύρι ἡ φ. μου.]).

Βλ. ἀρ. 31. 32. Ὁ γάμος εἶναι κοινὴ ἑορτὴ ὅλου τοῦ χωρίου, τῶν δὲ γαμηλίων εὐωχιῶν δὲν μετέχουσιν οἱ συγγενεῖς μόνοι ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι κεκλημένοι. Σπάνιοι δ' εἶναι καὶ κατακρίνονται ὑπὸ τῶν

[1]) Ἤτοι ἄνευ τῶν μεταφορῶν, προτιμότερον νὰ μὴ εἶχε γίνῃ ὁ γάμος Τοὺς στίχους τούτους τοῦ Ῥοδίου ποιητοῦ παρενόησεν ὁ ἐκδότης, ὡς ἐμφαίνει ἡ διατήρησις ἐν τῷ κειμένῳ τῆς ἐσφαλμένης γραφῆς κλῖμα· ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἔγραψε κλῆμα, ἐννοῶν τοὺς νυμφικοὺς στεφάνους, οἵτινες πρότερον καὶ νῦν ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος πλέκονται ἐκ κλημάτων ἀμπέλου (πρβλ. λ. λᾶδι 28). Τὸ δὲ βλογηθῆν, ἢ ὡς ἐν τῷ κώδικι φέρεται φλογηθῆν, κατ' ἀφαίρεσιν ἀντὶ τοῦ εὐλογηθῆν εἶναι τοῦ ῥήματος εὐλογειέμαι, εὐλογοῦμαι, ὅπερ καὶ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους (βλ. Sophocles λ. εὐλογέω, εὐλογία) καὶ σήμερον ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος εἶναι συνώνυμον τοῦ νυμφεύομαι, στεφανώνομαι.

συγχωρίων οἱ τοὺς συγγενεῖς μόνους ἑστιῶντες. Ὅθεν ἡ παροιμία λέγεται μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν φιλαύτων, τῶν μὴ μεταδιδόντων καὶ εἰς ἄλλους τῶν ἰδίων ἀγαθῶν, καὶ ἐπὶ τῶν φιλαργύρων τῶν δαπανώντων πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον. Ἀνάλογος τὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ ἀρχαία παροιμία «Ἑστίᾳ θύομεν», «Ἑστίᾳ θύειν» παρόσον οἱ θύοντες τῇ Ἑστίᾳ δὲν μετέδιδον ἀπὸ τῆς θυσίας εἰς ἄλλους ἐκτὸς τοῦ οἴκου, ὡς συνειθίζετο κατὰ τὰς ἄλλας θυσίας (Διογενιαν. 140. 268. Βι. 195. Ζηνόβ. 344. Ζηνόβ. Ἀθ. Γ', 74 Miller. Πλουτάρχ. 43. Ἀποστόλ. 700. Εὐστάθ. Ὀδ. Η, 298 σ. 1579, 44. Ἡσύχ λ. Ἑστίᾳ θυόμεναι. Σουίδ. λ. Ἑστίᾳ θύομεν. Ἱστία. Φώτ. 19, 24. FCG. II, 801, 4. Preuner Hestia-Vesta σ. 74-5).

34. Κἄπ' γάμος γένεται.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. κἄπου 1. Ἐπὶ τῶν ἀδιαφορούντων πρὸς τὰ λεγόμενα, ἢ ἀποκρινομένων δι' ὑπεκφυγῶν.

35. Κι' ὁ μεγάλος γάμος κι' ὁ μικρὸς κούρταλα ἔχουν.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἀρ. 30.

36. Κι' ὁ μικρὸς γάμος κούρταλα θέλει, κι' ὁ μεγάλος.

(Πτζ. 253, 476. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [μεγάλος φασαρίαις.]).

Βλ. ἀρ. 30. Ἡ ἐν τῇ ζακυνθίᾳ παραλλαγῇ λ. φασσαρία, κοινὴ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, σημαίνει ἐνόχλησιν, δυσάρεστον ἀσχολίαν, τὰ τῶν ἀρχαίων πράγματα, οἷον «ἔχω φασαρίαις» = πράγματα ἔχω» «τοῦ καμε φασαρίαις» = πράγματα παρέσχεν αὐτῷ· προσέτι θορυβώδη καὶ δυσάρεστον εἰς τοὺς ἄλλους ἐνέργειαν, οἷον «κάνει φασαρία». Ἐλήφθη ἐκ λ. ἰταλικῆς ἄσεμνον ἐχούσης ἔννοιαν.

37. Κράξε τον 'ς τὸ γάμο σου νὰ σοῦ πῇ «Κι' ἀπὸ χρόνου!»

(Κοραῆ Ἄτ. Β', 389 [Κάλεσέ τον εἰς τὸν γάμον νὰ σὲ εἴπῃ καὶ τοῦ χ.] — Δάρδ. 297 [Κάλεσέ τον 'ς τὸν γάμον νὰ σοὶ εὐχηθῇ καὶ τοῦ χ.] — Μα. 23 [Κάλεσέ τον εἰς τὸν γάμον σου νὰ σ' εἰπῇ καὶ τοῦ χ.] — Θήρας. Δε. 6', 124 — Ἠπείρου Ἀρ. 664 ['ς τὸν γ. σου ν' ἀκούσῃς καὶ τοῦ χ.] καὶ ΚΠ. ΙΗ, 188, 115. [Φώναξέ τον 'ς τὸ γ. σ' νὰ σ' πῇ καὶ τ' χρόν'] — Σινασσοῦ Ἀρχέλαος 188 [Φώναξέ τον 'ς τὸ γ. σου νὰ σὲ

πῇ καὶ τοῦ χ.]. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Φώναξ̓ τουν 'ς τοὺ γάμου σ' νὰ σ' πῇ κὶ τ' χρόν'.]).

Βλ. ἀρ. 69.

38. Μηδὲ γάμος ἄκλαυτος, μηδ' ἀγέλαστος ἀποθαμένος
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 66.

39. Μηδὲ γάμος ἄκλαυτος,
μηδὲ ταφεὶὸ ἀγέλαστο.

(Πκ. 259, 551 [μηδὲ λείψαν' ἀγ.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [Μήτε — μηδὲ θάνατος ἀγέλαστος.] — Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ. — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [μηδὲ ξόδι ἀ.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρου [Μήτε — μήτε ξόδι ἀ.].).

Βλ. ἀρ. 66.

40. Μηδὲ γάμος χωρὶς κλάμα,
μηδὲ μνῆμα χωρὶς γέλια.
(Κρήτης. Βλαστ. σ. 53).

Βλ ἀρ. 66.

41. Μηδὲ πίκρα ἀγέλαστη,
μηδὲ γάμος ἄκλαυτος.
(Κρήτης. Βλαστ. σ. 53).

Βλ. ἀρ. 66.

42. Μήτε γάμος χωρὶς θλίψη,
μήτε θλίψη χωρὶς γέλια.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 321, 308).

Βλ. ἀρ. 66

43. Μήτε γάμος χωρὶς κλᾶμαν, μήτε θαφεὶὸν χωρὶς γέλιον.
(Κύπρου. Σ'. 81 [θαφεῖον] καὶ Σ. 280, 82).

Βλ. ἀρ. 66.

44. Μήτε γάμος χωρὶς κλάματα, μήτε λείψανο χωρὶς γέλια.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 66.

45. Μήτε νεκρὸς ἀγέλαστος,
μήτε γάμος ἄκλαυτος.

(Β. 163, 194 [ἄκλαυστος.]. — Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [Μηδὲ γ. ἄκλ. μηδὲ ν. ἀγ.]).

Βλ. ἀρ. 66.

46. Μήτε σὺ νὰ βλοηθῇς, μήτ' ἐβὼ 'ς τοὺς γάμους σου.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 320, 288).

Λέγεται, ὡς καὶ ἡ ἐν λ. μήτε 2 καὶ αἱ παραλλαγαὶ αὐτῆς, πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κοινωνίας πρὸς ἄνθρωπον ἀπεχθῆ παρορῶμεν καὶ τὸ ἐκ ταύτης ἐνδεχόμενον κέρδος.

47. Μουδὲ γάμος ἄκλαυτος,
μουδὲ νεκρὸς ἀγέλαστος,
μουδὲ Μάης ἄβροχος.
('Ανατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 66, Μάης 35.

47α. Ὁ γάμον θέλει τύμπανα κ' ἐγκλησία ψάλτεν.
(Τραπεζοῦντος 'Αστ. Πόντ. 280, 188).

Ὁ ἐκδότης σημειώνει ὅτι εἰσήχθη εἰς Τραπεζοῦντα ἡ παροιμία αὕτη ἐξ ἄλλης τινὸς ἑλληνικῆς χώρας. — Ὅτι εἰς ἕκαστον ἔργον εἶναι ἀνάγκη δαπανῶν.

47β. Ὁ γάμος εἶναι σάκκος ποῦ ναι κλεισμένα φίδια κ' ἕνα χέλι· ποιὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του;
(Β. 179, 44).

Παρελήφθη ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσύνῃ τ. Α' σ. 407, καί τοι διαρρήδην δηλοῦται ἐκεῖ ὅτι ἡ παροιμία εἶναι ἀραβική: «οἱ Ἄραβες λέγουσιν, ὅ γ εἶ. σ. ὁποῦ εἶναι κλεισμένα 99 φίδια καὶ ἓν χέλι. Ποῖος τολμᾷ νὰ βάλῃ τὸ χέρι του;»

47γ. Ὁ γάμος καὶ ὁ θάνατος εἶναι φωναράδες.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Λέγονται φωνασκοὶ ὁ μὲν γάμος διὰ τὰ γαμήλια ᾄσματα, ὁ δὲ θάνατος διὰ τοὺς θρήνους καὶ τοὺς κοπετούς.

48. Ὁ γάμος ὁ μαγιάτικος πολλὰ κακαποδίδει.
(Κρήτης. Βλαστ. σ. 36).

Βλ. παντρεύω 39, ὅπου γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς προλήψεως, ἣν καὶ ἡ προκειμένη παροιμία διδάσκει, τῆς ἀπαγορευούσης τὴν τέλεσιν γάμων κατὰ Μάϊον.

49. Οἱ γάμοι εἶναι 'ς τὸν οὐρανὸ γραμμένοι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Γ. Λυκιαρδοπούλου).

Βλ. ἀρ. 13β. 52α, πρβλ. γυναῖκα 5. Ὁ γάμος καὶ ὁ θάνατος εἶναι ὡρισμένα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἢ τῆς Μοίρας, ὡς πιστεύει ὁ λαός, οὐδεμία δὲ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ παρακωλύσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς θείας ἀποφάσεως. Ὅθεν καὶ ὁ γάμος κατ' ἐξοχὴν λέγεται Μοῖρα καὶ Τύχη, καὶ συνήθεις τυπικαὶ φράσεις κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις συνοικεσίων εἶναι, «ἂν θέλῃ ὁ Θεός», «ἂν εἶναι τῆς Μοίρας της», «ἂν εἶναι τῆς τύχης της»· (πρβλ. καὶ λ. Μοῖρα 39, τύχη 18. 19). Συνήθως δὲ λέγεται ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν παρὰ προσδοκίαν γενομένων γάμων, ἢ ἐπὶ τῶν συντελεσθέντων αἰσίως καί τοι πολλὰ παρενεβλήθησαν ἐμπόδια. Ἡ αὐτὴ γνώμη καὶ ἐν Παροιμ. Σαλωμ. ιθ', 14: «παρὰ δὲ κυρίου ἁρμόζεται γυνὴ ἀνδρί». Ὅμοιαι παροιμ. **Ἰταλ.** Ol matrimone l'è ü destino = ὁ γάμος εἶναι μοῖρα (περγαμηνή, Pitrè II, 104) Nozze e magistrato, dal cielo è destinato = γάμοι κι' ἀξιώματα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ εἶναι ἀποφασισμένα (τοσκαν. Giusti 104) Il maritare e l' impiccare è destinato = ἡ παντρειὰ καὶ ἡ κρεμάλα εἶναι ἀπὸ τὴ μοῖρα ἀποφασισμένα (ἐπίσης, αὐτ.). Matrimonii e viscuvati di lu celu su' calati = γάμοι καὶ ἐπισκοπαῖς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ εἶν' ἀποφασισμένα (Pitrè II, 103 μετ' ἄλλων διαλεκτικῶν παραλλαγῶν αὐτ. 103-4). — **Γαλλ.** Les mariages se font au ciel et se consomment en la terre (Leroux II, 88). Les mariages sont écrits dans le ciel (Quitard σ. 524). Lous mariagis se fan au Ceou, et s' accomplissons en terro = οἱ γάμοι γίνονται 'ς τὸν οὐρανὸ καὶ τελειώνουν 'ς τὴ γῆ (νεοπροβηγκ.

D. I, 314). — **Ἄγγλ.** Marriages are made in heaven = οἱ γάμοι γίνονται 'ς τὸν οὐρανὸ (αὐτ.). Marriages are planned in heaven = οἱ γάμοι σχεδιάζονται 'ς τὸν οὐρανὸ (αὐτ. II. σ. 458). Marriage and hangig go by destiny = γάμος καὶ κρεμάλα εἶναι τῆς μοίρας (D. I, 314). — **Δαν.** Aegteskaberne blive sluttede i Himlen = οἱ γάμοι ἀποφασίζονται 'ς τὸν οὐρανὸ (αὐτ.). — **Σουηδ.** Äktenskap slutas i himmelen = ὁμ. (αὐτ.). Giftermål göras i himmelen = οἱ παντρειαῖς γίνονται 'ς τὸν οὐρανὸ (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** De huwelijken worden in den hemel gesloten = οἱ γάμοι ἀποφασίζονται 'ς τὸν οὐρανὸ (αὐτ.). — **Γερμαν.** Ehen werden im Himmel geschlossen = ὁμ. (W. I, 727, 31. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 726, 19. 20. 21. 727, 40).

50. Οἱ ποχείριοι γάμοι δὲν ἀργοῦνε.

(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ποχείριος (ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἐπιθέτου ὑποχείριος) κυρίως εἶναι ὁ πάροικος (colonus), μεταφορικῶς δὲ καὶ ὁ πτωχὸς ἢ ὁ ταπεινὸς τὸ γένος· καὶ τὸ ἐκ τούτου ἐπίθετον ἐκφέρεται κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον, ποχείριος. — Ἡ παροιμία ἐννοεῖ, ὅτι οἱ πτωχοὶ ἄνευ δυσκολίας συνάπτουσι γάμους.

51. Ὅλα μας ἀνάποδα κι' ὁ γάμος τὴν Τετράδη.

(Βάρνερ: γάμος 2 [καὶ ὁ γ.] — Βλ. Κατζιούλ. 25,1. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 578 [ἀνάντελα κι' ὁ γ. μας Τ.] — Κ. 16 [ὁμ.] — Κ. β', 40 [ἀνάντελα καὶ ὁ γάμος μας τὴν Τ.] — Δάρδ. 301 [Τετάρτην.] — Μα. 29 [καὶ ὁ γάμος μας] — Νθ. 90, 576 ["Ολα μας ἀναντελα καὶ ὁ γ. μας τὴν Τετράδην.] — Β' 86,40. — Ἠπείρου. Ἀρ. 864 ["Ο. μας εἶν' ἀ. κι' ὁ γ. μας Τ.] — Β. 191,208. — Πτζ. 277,761 [Οὔλ' ἀ.] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 189,130 [κι' ὁ γ. μας Τ. — ἤ, "Ο. μας καλὰ κι' ὁ γ. μας Τ.] — Χίου. Καν. 285,556 [γ. μιὰ Τ.] — Κρήτης. Βλαστ. 36 ["Ο. μας ξανάστρουφα] — Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 180 [γ. μας Τ.] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου ["Ολ' ἀ.] — Κορινθίας παρὰ Δ. Χ. Δουκάκη [ὁμ.] — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [ὁμ.] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [Οὔλ' ἀ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ, "Ο. τοῦ γάμου ἀν. κι' ὁ γ.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη ["Ο. μας ἀ. — τὴ Δευτέρα. — ἤ: Ἐμπρὸς ὀπίσω ἀνάποδα] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Οὔλά του ἀ. — τὴ Τ. ἤ, Οὔλα κακὰ καὶ ὁ γ. τὴ Τ.] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Οὔλά μας ἀνάπουδα κ' ἡ γάμους 'ν Τιτράδι.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [γ. μας]. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Οὔλά μας παράξενα κι' ὁ γ. μας Τ.]).

Βλ. ἀρ. 19. 52. 53, πρβλ. ἀρ. 54. Ἐπὶ συρροῆς ἐμποδίων καὶ ἐπὶ

τῶν παρὰ καιρὸν γινομένων. Ὁ γάμος τελεῖται τὴν Κυριακὴν, σπανιώτερον δὲ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, ἀλλ' οὐδέποτε Τρίτην, ἥτις θεωρεῖται ἀποφρὰς, καὶ Τετάρτην, ὅτε διὰ τὴν νηστείαν δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἡ γαμηλία εὐωχία. Παραλλαγαί τινες ἀναφέρουσιν ὡς ἡμέραν τῆς τοιαύτης ἀνωμάλου τελέσεως τῶν γάμων καὶ τὴν Τρίτην ἢ τὴν Δευτέραν. Ἡ παροιμία λέγεται προσέτι μεταφορικῶς καὶ πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν μὴ ἐχόντων τάξιν εἰς τὰ ἔργα των. Ὅμοιαι παροιμ. **Κουτσοβλαχ.** Tuti ambor shi numta Mércurĭ = ὅλα καλὰ κι' ὁ γάμος τὴν Τετράδη (Zanne 10480).—**Ῥωμουν.** Tóte pe dos shi nunta Martsĭa = ὅλ' ἀνάποδα καὶ γάμος τὴν Τρίτη (αὐτ. 10482). Tóte ne sunt pe dos shi nunta Mĭercurea = ὅλα μας εἶν' ἀνάποδα καὶ ὁ γάμος τὴν Τετράδη (αὐτ. 10480. Βλ. καὶ ἀρ. 10481. 10206).

52. Ὅλα μας καλά, κι' ὁ γάμος μας Δευτέρα.
(Ἠπείρου. ΖΑ. 191,26).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

52α Ὅλα τὰ κάνουν οἱ ἀθρώποι, μόνο τὸ γάμο ὁ θεός.
(Κεφαλληνίας παρὰ Γεωρ. Λυκιαρδοπούλου)

Βλ. ἀρ. 49.

53. Ὅλα τὰ παράξενα καὶ τὴν Τρίτ' ἡ γάμους.
(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 103 [καὶ τὴν Πέφτη ὁ γάμος.] καὶ παρὰ Ι Πρωΐου).

Βλ. ἀρ. 51.

54. Ὅλα τοῦ γάμου δύσκολα κ' ἡ νύφη γγαστρωμένη.
(Β[1]. 86,141.—Β 191,209 [νύφ' ἀγγαστρωμένη.]—Ἀν. Ἐπιθ. Α', 534,322 [ὁμ.]—Χίου. Καν. 267,427.— Κρήτης. Παρνασ. ΙΖ', 800,233 καὶ Βλαστ. σ. 55.— Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1190,39 [γαστρωμένη.] καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Οὔλα — καὶ ἡ ν. γαστρωμένη.]— Ἀθηνῶν παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου. — Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ [γ. ἀνάποδα] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Ὅ. 'ν' τοῦ γ. — γαστρωμένη.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη!).

Βλ. ἀρ. 13. 80, κόσμος 3, πρβλ. γάμος 51, γγαστρώνω 5. Ἐπὶ σπουδαιοτάτου κωλύματος παρουσιασθέντος κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν μετὰ τὴν ὑπερνίκησιν πολλῶν ἄλλων δυσκολιῶν.

55. Ὀπ' ἔχει τσάντσαλα 'ς τὸ γάμο δὲν τοῦ πρέπει.

[Β. 203, 374 [ἤ: παιδιὰ 'ς τὸ γ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Ὅποιος ἔ. παιδιὰ καὶ τζάντζαλα 'ς τὸ γ.]).

Βλ. ἀρ. 11. Ἡ θηλάζουσα μήτηρ καὶ ἡ ἔχουσα ῥάκη ἀντὶ ἐνδυμάτων δὲν εἶναι προσῆκον νὰ μεταβῇ εἰς γάμους.

56. Ὅποιος θέλῃ κάνει γάμο, κι' ὅποιος θέλῃ γεννητσούρια.

[Κατζιούλ. Ἐπίμ. 467 [Ὅποῦ — κι' ὁποῦ θ. γιανιτζούρια.] — Κ. γ', 351 [κάμνει γάμον] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1789. — Β. 212, 512 [γεννητούρια.]).

Ὅτι ὁ εὔπορος δύναται νὰ ἐκλέξῃ κατὰ τὸ δοκοῦν οἱονδήποτε εἶδος διασκεδάσεως.

58. Ὅπου γάμος καὶ χαρά,
ἔ, κι' ὁ Γιάννης ὁ Καρᾶς!
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. Βασίλης 2.

59. Ὅπου γάμος καὶ χαρά,
καὶ ὁ Μανωλιὸς μπροστά.
(Βύρ. Γ', 440, 47).

Βλ. Βασίλης 2.

60. Ὅπου γάμος καὶ χαρά, τρέχα, Γιάννη λείξουρε!

(Βλ. Κατζιούλ. 85, 10. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 31. — Κ. γ', 346 [λείχουδε.] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 190, 140. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου).

Βλ. Βασίλης 2. Λείξουρος καὶ λειξιάρης (θ. λειξιάρα, οὐδ. λειξιάρικο) ὁ λαίμαργος ὁ λίχνος. Ἡ λ. εὔχρηστος καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς (βλ. Sophocles ἐν λ. λείξουρος)· λεῖξα, ἡ = τὸ λίχνευμα· λειξοῦρα ἡ λιχνεία, λαιμαργία, φέρεται καὶ παρ' Ἡσυχίῳ: «λειξοῦρα, τὸ δῶρον, ἐκ τοῦ λείχω.» Κατὰ τὸν Lobeck (Proll. 272) καὶ τὸν M. Schmidt (εἰς Ἡσύχ.) ἡ λ. φαίνεται μᾶλλον ὅτι ἐλήφθη ἐκ τῆς λατινικῆς. Κατὰ τὸν Σουίδαν λ. λεῖξαι (λατ. lixae) ἐκαλοῦντο οἱ ἄτακτοι στρατιῶται, οἵτινες «ἐγένοντο πάντες λίχνοι καὶ πᾶν ἐπληρώθη τὸ στράτευμα ῥαδιουργίας καὶ πονηρίας. Ὅθεν καὶ λειξοῦρα». Τὸ ῥῆμα λειξουρεύω, λειξουρεύομαι = γλίχομαι, φέρεται ἐν ἄλλῃ σημασίᾳ,

ἐν τοῖς Τακτικοῖς τοῦ Λέοντος Κ', 83, ἐκ τοῦ λατιν. ἴσως luxurior (Sophocles λ.). Συνώνυμα εἶναι τὰ λείχουδος, λειχούδης (οὗ ἡ χρῆσις παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ κυρίου ὀνόματος Λειχούδης), λειχᾶς.

61. Ὅπου γάμος καὶ χαρά,
τρέχα, Γιάννη μασκαρᾶ.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 965. — Β. 221, 650 [Κώστα μ.] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 190, 140. — Λακκοδικίων Μακεδονίας. Γούσιος 94. — Παρὰ Ι. Βερέττα. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου. [γάμους κὶ χ.] — Σιατίστης Μακεδονίας παρὰ Ι. Σαχίνη [ὁμ.]).

Βλ. Βασίλης 2.

62. Ὅπου γάμος καὶ χορὸς κι' ὁ Κουτρούλης μάγερας.

(Β. 221, 651.—Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Α', 168 [καὶ χαρὰ κι' ὁ Μαργέλος μ.] — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [καὶ χαρά]).

Βλ. Βασίλης 2, πρβλ. Κουτρούλης 1.

63. Ὁ πρῶτος γάμος τοῦ θεοῦ, ὁ δεύτερος τοῦν ἀνθρώπωνε καὶ ὁ τρίτος τοῦ δαιμόνου.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. γυναῖκα 51α, πρβλ. γυναῖκα 52. Ὅτι ὁ χηρεύων δὲν πρέπει νὰ ἔρχεται εἰς δεύτερον γάμον, καὶ ὅτι οἰκτρῶς μετανοεῖ ὁ νυμφευόμενος τὸ τρίτον. Τὸν μῦθον βλ. ἐν λ. γυναῖκα 51α. Ὁμοία **Γερμαν.** Die erst Heirath ist eine Eh, die andre ein Weh' und die dritte nichts meh (ἤ, die dritte thut's nimmermeh) = ὁ πρῶτος γάμος εἶναι γάμος, ὁ ἄλλος βάσανο κι' ὁ τρίτος κἄν τίποτα· ἤ, καὶ τὸν τρίτον ποτὲ μὴν κάμῃς (W. II, 476, 1).

64. Ὁπῶχει γάμο σπίτι του 'ς ἄλλο γάμο δὲν πάει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὁ ἔχων ἰδίας φροντίδας δὲν μεριμνᾷ περὶ τῶν ἀλλοτρίων· ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐπιμελῆται τῶν ἰδίων καὶ ὕστερον τῶν ξένων ὑποθέσεων.

65. Ὁ τροζὸς γάμος κάνει καὶ τροζὰ παδιά.

(Κρήτης. Βλαστ. 15).

Τροζὸς ὁ ἄφρων, ὁ ἀσύνετος. Ἴσως κατ' ἀφαίρεσιν ἐκ τοῦ ἰταλ. ritroso (λατ. retrorsus), δύστροπος, πείσμων, ἀνάποδος. Ὅτι τοῦ ἀσυνέτου γάμου τὰ οἰκτρὰ ἐπακολουθήματα καταφαίνονται εἰς τοὺς παῖδας. Βλ. καὶ τὴν γνώμην ἀρχαίου ποιητοῦ παρὰ Πλουτάρχ. π. παίδ. ἀγωγ. 2 σ. 1: «Ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους | ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους».

65α. Οὔμπαν γάμος καὶ κλητὸν
κι' Ἀζορέας μὲ τὸ τσιμπόν'.
(Κρώμνης. Ἀστ. Πόντ. 297, 244).

Βλ. Βασίλης 2. Οὔμπαν = ὅπου ἄν. Κλητόν, τό, (καλῶ, κλητὸς) διασκέδασις κατὰ πρόσκλησιν. Τσιμπόν', τὸ (ἐκ τοῦ ἰταλ. zampogna) αὐλὸς ἐκ καλάμου.

66. Οὔτε γάμος ἄκλαυτος,
οὔτε ξόδι ἀγέλαστο.
(Βερ. 81, 30 [ἄκλαυστος] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1050 [ὁμ.] Πολυλᾶ Φιλολ. γλῶσσα σ. 69.— Κεφαλληνίας παρὰ Σ Δ. Παγώνη [ἄκλαυστος, οὔτε λύπη ἀγέλαστη.]).

Βλ. ἀρ. 38-45. 46α. 70. 71 χαρὰ 13. 20α. 21, πρβλ. ἀρ. 18. Ξόδι, τό, ἡ κηδεία· τὴν σημασίαν ταύτην εἶχον αἱ λ. ἔξοδος καὶ ἐξόδιον ἀπὸ τῶν πρώτων βυζαντινῶν χρόνων (παραδείγματα τῆς τοιαύτης χρήσεως βλ. παρὰ Sophocles λ.) Ὅτι οὔτε χαρὰ ἄμικτος θλίψεως, οὔτε θλῖψις ἄμικτος χαρᾶς· καὶ ἐν μὲν τοῖς γάμοις δάκρυα καὶ κλαυθμοὶ γίνονται κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς νύμφης, ὅτε ἀποχωρίζεται αὕτη τῶν γονέων της ἐν δὲ ταῖς κηδείαις οὐχὶ σπανίως συμβαίνουσιν ἔκτροπα προκαλοῦντα τὴν ἱλαρότητα. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Non vi sono nozze senza pianto nè esequie senza riso = δὲν ὑπάρχουν γάμοι χωρὶς κλάμα, οὔτε ξόδια χωρὶς γέλιο (Castagna 199, 37). No c'è lutti senza arrisi, ne matrimoni senza chianti = δὲν εἶναι θλίψαις χωρὶς γέλια, οὔτε γάμοι χωρὶς κλάματα (καλαβρία, Marzano 134). Nè visitu senza risu, ne ritàgiu senza chiantu = οὔτε θλίψη χωρὶς γέλιο, οὔτε ἀρρεβῶνα χωρὶ κλάμα (σικελ. Pitrè III, 84 Nun cc'è luttu senza risu = δὲν εἶναι θλίψη χωρὶς γέλιο (ἐπίσης, αὐτ.). Nun cc'è mortu senza cantu, nun cc'è zita senza chiantu = δὲν εἶναι νεκρὸς χωρὶς τραγοῦδι, δὲν εἶναι ἀρρεβωνια-

σμένη χωρὶς κλάιμα (ἐπίσης, αὐτ.).—**Ῥωμουν**. Mórte fără rîs shi nuntă fără plâns nu sĕ póte = θάνατος χωρὶς γέλιο καὶ γάμος χωρὶς κλάιμα δὲ γίνεται (Zanne 5490). Vaĭ de mórte fără rîs shi de nuntă fără plâns! = ἀλὶ 'ς τὸ θάνατο χωρὶς γέλιο καὶ 'ς τὸ γάμο χωρὶς κλάιμα (αὐτ. 10490). — Καὶ ἀντιθέτως: **Ἰταλ**. Nè nozze senza canti, nè mortorii senza pianti = οὔτε γάμοι χωρὶς τραγούδια, οὔτε ξόδια χωρὶς κλάιματα (τοσκαν. Pitrè II, 108 μετὰ δύο σικελικῶν παραλλαγῶν). — **Ῥωμουν**. Mórtea fără jale, ca o nuntă fără cântare = θάνατος χωρὶς θλίψη σὰν τὸ γάμο χωρὶς τραγούδια (Zanne 5502). Nuntă fără rîs shi mórte fără plăns nu se póte = γάμος χωρὶς γέλιο, καὶ θάνατος χωρὶς κλάιμα δὲ γίνεται (αὐτ. 10496). — **Γερμ.αν**. Es ist selten ein Begräbniss, bei dem niemand weint, und eine Hochzeit, bei der niemand lacht = σπάνιο εἶναι ξόδι ποῦ κἀνεὶς νὰ μὴν κλαίῃ καὶ γάμος ποῦ κἀνεὶς νὰ μὴ γελᾷ (W. I, 294, 1).

67. Πᾶρε χωριάτην 'ς τὸν γάμον σου νὰ σοῦ πῇ: «Καὶ τοῦ χρόνου»!

(Χίου. Καν. 289, 582).

Βλ. ἀρ. 69.

68. Πᾶρι μ' 'ς τοὺ γάμου σ' νὰ σ' πῶ «Τσὶ τ' χρόν'!»

(Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

69. Πᾶρ' τονε 'ς τὸ γάμο σου νὰ σοῦ πῇ «Καὶ τοῦ χρόνου».

(Κοινοτάτη.—B[1]. 105, 63 [Πᾶρέ τον 'ς τὸ γ. νὰ]—Βυζάντ. λ. γάμος [Πᾶρ' τον - νὰ σὲ πῇ] αὐτ. λ. χρόνος [ὁμ.] — Βερ. 52, 4 [Πᾶρ' τον] — B. 250, 49 [ἤ: Πᾶρ' τον] — 'Αρτοτίνης Δωρίδος. 'Εφ. Φιλομ. 1868 σ. 1673 [Νὰ πᾷς 'ς τὸν γάμον νὰ εἰπῇς καὶ τ' χρ.] — Βάρνης. Κρ. 17 ["Επαρ' τον καὶ 'ς τὸ γ.] — αὐτ. 28 [Πᾶρ' τον καὶ 'ς τὸ γ.] — Πτζ. 280, 788 [Πᾶρ' τον καὶ 'ς τὸ γ. νὰ] — Κρήτης. Φρ. 114 [Πᾶρέ τονε] — Καρπάθου. ΖΑ. 360, 362 [Πᾶρέ τον εἰς τὸγ γ.] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 93 [Πᾶρέ τον 'ς τὸν γ. νὰ σὲ πῇ] — Σινασσοῦ. 'Αρχέλαος 174 ["Επαρ' τον 'ς τὸν γάμον σου νὰ σὲ πῇ) — Πύργου 'Ηλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [Πᾶρτέ τον 'ς τὸ γ. σας νὰ σᾶς πῇ κι' ἀπὸ χρ.] — Καδιοῦ Καρυστίας παρὰ Μπιλίρη [Πᾶρ' τὸν τρελλὸ 'ς τὸ γ.] — Τήνου παρ' 'Αδ. 'Αδαμαντίου [Πᾶρέ με — νὰ σοῦ πῶ] Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [ὁμ.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη (Πᾶρέ τον] — Πηλίου παρὰ Χ. Βαλαμουτοπούλου [Πᾶρ' τουν 'ς τοὺ γάμου νὰ σὶ πῇ κι' ἀπ' τ' χρόνου!] — Πορταριᾶς παρὰ

Δ. Κωλᾶ [κὶ τοῦ χρόνου] — Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν. Βραχνοῦ [Πᾶρ' τουν 'ς τοὺ γάμου νὰ σὶ πῇ κὶ τοῦ χρ.] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Πᾶρ' τουν 'ς τοὺ γάμου νὰ σὶ πῇ κι' ἀποὺ χρ.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Πᾶρ' τον 'ς τὸ γ. σ' νὰ σ' πῇ] — Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου [Πᾶρ' τουν 'ς τοὺ γάμου νὰ σὶ πῇ κὶ τοῦ χρόν'!] — Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Πᾶρ' τουν 'ς τοὺ γάμου σ' νὰ σὶ πῇ τσὶ τ' χρόν'.] — Σμύρνης παρὰ Ν. Χ. Κωστῆ [Πάρέ με καὶ 'ς τὸ γ. — νὰ σοῦ πῶ]).

Βλ. ἀρ. 27. 37 67. 68, χαρὰ 20α. Ἡ εὐχὴ «καὶ τοῦ χρόνου» ἢ «κι' ἀπὸ χρόνου» ἐπιλέγεται ἐπὶ πράξεων ἢ ἐπὶ καταστάσεων κανονικῶς καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπαναλαμβανομένων· οἷον ἐν μεγάλαις ἑορταῖς, ἢ κατὰ τὴν γεῦσιν τῶν πρωτολείων τῶν καρπῶν· ἐλλειπτικῶς ἀντὶ τοῦ νὰ ζήσωμεν ἵνα συνεορτάσωμεν καὶ τὸ ἑπόμενον ἔτος τὴν ἑορτὴν ταύτην, ἢ νὰ γευθῶμεν καὶ πάλιν τῶν καρπῶν. Ὅθεν κατάραν ἀντὶ εὐχῆς ἐκφέρει ὁ ἐπιλέγων «καὶ τοῦ χρόνου» κατὰ τοὺς γάμους, διότι εὔχεται οὕτω οὐ μόνον ν' ἀποθάνῃ ὁ ἕτερος τῶν νεονύμφων πρὸ τῆς παρελεύσεως ἔτους, ἀλλὰ καὶ εἰς νέον νὰ ἔλθῃ γάμον ὁ ἐπιζήσας. Λέγεται δ ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν ἄκαιρα καὶ ἀλόγιστα λαλούντων καὶ ἐπὶ τῶν μεμψιμοίρως ἀποδεχομένων τὰς πρὸς αὐτοὺς γινομένας χάριτας. Τοιαύτη μωρὰ εὐχὴ ἀποδίδεται εἰς σχολαστικὸν ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἀστείων τοῦ Φιλόγελω: «Σχολαστικὸς ἐν γάμοις ἑστιαθεὶς, εἶτα ἀναχωρῶν, Εὔχομαι, εἶπεν, εὐτυχῶς καὶ ἀεὶ ταῦτα ὑμᾶς ποιεῖν» (Ἱεροκλ. καὶ Φιλάγρ. 72 σ. 282 Boissonade) Παραπλησίας ἀκαίρους εὐχὰς πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀναισθήτου ἀναφέρει ὁ Θεόφραστος (χαρακτ. 14).— Ὅμοιαι παροιμ. **Κουτσοβλαχ.** Lia'l la nuntă, s-tsi dzîcă: «tră multĭ anĭ!»=φώναξέ τον 'ς τὸ γάμο νὰ σοῦ πῇ εἰς ἔτη πολλά! (Zanne 10474). Aclĭmă'l la numtă shi-tsĭ dzîcă: «sh-tră multĭ añĭ!»=κάλεσέ τον 'ς τὸ γάμο νὰ σοῦ εἰπῇ «καὶ εἰς ἔτη πολλὰ!» (αὐτ.).—**Ῥωμουν.** Mergĭ la nuntă sî dji: shî la anul! = πάγει 'ς τὸ γάμο καὶ λέγει καὶ τοῦ χρόνου! (αὐτ). Du' l la nuntă să 'tsĭ dică: shi la anul = πήγαινέ τον 'ς τὸ γάμο νὰ σοῦ πῇ καὶ τοῦ χρόνου! (αὐτ.). Chĭéma pe nebun la nuntă ca să 'tsĭ djică: shi la anul! = κάλεσε τὸν τρελλὸ 'ς τὸ γάμο γιὰ νὰ σοῦ εἰπῇ, καὶ τοῦ χρόνου! (αὐτ.).— **Βουλγαρ.** Vikei ge na sfadba, da ti kaze do godina = φώναξέ τον 'ς τὸ γάμο, νὰ σοῦ εἰπῇ καὶ τοῦ χρόνου! (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ).

70. Ποιὸς γάμος ἄκλαυτος
καὶ ποιὸ λείψαν' ἀπεργέλαστο;
(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 66.

71. Ποῦ εἰδις γάμουν ἄκλαυτουν
κὶ νικρὸν ἀγέλαστουν;
(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου).

Βλ ἀρ. 66.

72. Ποῦ πᾷς μὶ τρία κὶ ῥοῦπι 'ς τοὺ γάμου;
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [ἢ: Ποῦ σὶ πᾶν]. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Λ. Χατζοπούλου [μὲ τ. καὶ ῥοῦπ' 'ς τὸ γάμο;]).

Ῥοῦπι, τὸ, = τὸ τέταρτον τοῦ γροσίου, ἤτοι δέκα παράδες· ἐκ τοῦ ἀραβ. rüb'=τὸ τέταρτον· ἐκ τούτου καὶ ὁ ῥουμπιὲς, πληθ. ῥουμπιέδες (ἀραβ. ῥουμπιγὲ) χρυσοῦν νόμισμα ἀξίας 2 φρ. 20 %· καὶ τὸ τουρκ. ῥοὺπ (ἑλλ. ῥοῦπι) τὸ $^1/_8$ τοῦ τουρκικοῦ πήχεως.— Ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν ἄνευ τῶν ἀναγκαίων ἐφοδίων ἐπιχειρούντων ἔργα πολυδάπανα

73. Ποῦ χει παιδιὰ καὶ τσάτσαλα 'ς τὸ γάμ' ἂς μὴν πηαίνῃ.
(Θήρας. Παρν. Γ', 426,63).

Βλ. ἀρ 11.

74. Πῶχει παιδιὰ καὶ φρόκαλα 'ς τὸ γάμο τί γυρεύγει;
(Χίου. Καν. 284,548 [Ὁπῶχει - 'ς τὸν γ.]).

Βλ. ἀρ. 11.

75. Στραβοὶ κουτσοὶ 'ς τοῦ τρελλοῦ τὸν γάμο.
(Καδιοῦ Καρυστίας παρὰ Μπίλίρη).

Πρβλ. ἅγιος Παντελεήμονας 7, φρόνιμος 29. Ἐπὶ σπατάλων, ὧν γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι φθείρουσι τὴν περιουσίαν.

76. Τὰ τοῦ γάμου πρὶν τοῦ γάμου.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1277).

Βλ τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. καιρὸς 118. Ὅτι ἐγκαίρως πρέπει νὰ

προνοῶμεν περὶ ὅσων μέλλομεν νὰ πράξωμεν· νὰ παρασκευάζωμεν τἀναγκαῖα πρὸς τὸν γάμον πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς τελέσεως αὐτοῦ.

77. Τὰ ψουμιὰ τοῦ γάμου λεῖψαν,
κ' οἱ κουμπάροι μας ἐπλῆξαν.

(Κύπρου. Β'. 124, 144 [ψωμιὰ τοῦ γ. μᾶς ἐλεῖψαν κ' οἱ γειτόνοι μας] καὶ Β. 296, 160 [ὁμ.] καὶ Σ. 289,398).

Ἐπὶ τῶν ἐνδεικνυόντων συμπάθειαν πρὸς ἡμᾶς, ὅταν καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς ἀτυχίας ἡμῶν ζημιῶνται.

78. Τὴν γραῖαν εἶπανε· « Ἀ σὸν οὐρανὸ γάμος ἔνι »· κ' ἐκεῖνε ἐρώτησεν· « Ἡ σκάλα του ἀπόθεν ἔνι ; »

(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Τοσοῦτον ἀγαπῶσι τὰς διασκεδάσεις αἱ γραῖαι, ὥστε ἂν ἐγίνετο γάμος εἰς τὸν οὐρανὸν θὰ ἔσπευδον ν' ἀναβῶσιν εἰς αὐτόν, ἂν ὑπῆρχεν κλῖμαξ.

79. Τὸ σπίτι ξεσκεπάζεται δύο φοραῖς· 'ς τὸ γάμο καὶ 'ς τὸ θάνατο.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ. θυμιατὸ 1. Κατὰ τὰς δύο ταύτας περιστάσεις τοῦ βίου ἀποκαλύπτονται εἰς τοὺς ξένους τὰ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς οἰκογενείας καὶ τὰ τῶν σχέσεων τῶν συγγενῶν πρὸς ἀλλήλους· κατὰ μὲν τὸν γάμον ἐκ τῶν διαπραγματεύσεων περὶ τοῦ συνοικεσίου καὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς προικὸς καὶ τῆς λεπτομεροῦς ἐξετάσεως τοῦ ἤθους καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν· κατὰ δὲ τὸν θάνατον ἐκ τῆς ἀπογραφῆς τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος καὶ τῶν κληρονομικῶν διαφορῶν τῶν συγγενῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ τρόπου τοῦ κατ' οἶκον βίου, καὶ τὰ τῆς διοικήσεως καὶ τῆς σκευῆς τοῦ οἴκου γίνονται φανερὰ κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκείνας, διότι ἡ οἰκία εἶναι ἀνοικτὴ καὶ οἱ ξένοι εἰσχωροῦσιν ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε δὲν εἶχον εἴσοδον.

80. Τοῦ γάμου ὅλα δύσκολα κ' ἡ νύφη βαρεαμέντσα.

(Κρώμνης καὶ Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 412, 374 [ἢ: ὅλα ἕτοιμα]).

Βλ. ἀρ. 53. Βαῤασμένος βαῤασμέντσα ἢ βαῤαμέντσα θηλ., κοινῶς ἀλλαχοῦ βαρεμένη, ἡ ἔγκυος· ῥ. βαῤάσκουμαι = κύω· τὸ ἐνεργητ. βαῤάζω = βαρύνω· βαρασία (ἡ) ἢ βάῤασμαν, τό, ἡ ἐγκυμοσύνη.

81. Χωστὰ χωστὰ τὸν ἔκαμεν ὁ Μιχελῆς τὸ γάμο,
γιατ' ἦτο τὰ ψωμιὰ μικρὰ καὶ τὸ χωριὸ μεγάλο.
(Κρήτης. Βλαστ. 19).

Χωστὰ ἐπίρ. = λάθρα, χωστὸς ἐπίθ. κρύφιος, λαθραῖος, χώνω ῥ. (χόω, χωννύω) = κρύπτω. Διασυρμὸς τῶν κρυφίως, ἄνευ πομπῆς δηλ. γινομένων γάμων, εἴτε ἕνεκα πενίας εἴτε ἕνεκα φόβου ἁρπαγῆς τῆς νύμφης ἢ ἄλλου τινὸς κινδύνου.

γαμπᾶς

1. Ὅποιος δὲν ἔχει γαμπᾶ
πρεβατεῖ καὶ λέει μπᾶ!
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. σιγκοῦνι 1. Ὅτι ὑποφέρει πολὺ ἐκ τοῦ ψύχους ὁ μὴ ἔχων βαρὺ ἐπανωφόριον τὸν χειμῶνα.

γαμπρός

1. Ἀνάθεμα γονιοὺς γονιοὺς καὶ μερικαῖς μητέρες,
ποῦ δὲν διαλέγουν τοὺς γαμπρούς, ὡσὰν τοῖς θυγατέρες.
(Β. 11, 138).

Εἶναι μᾶλλον κωμαστικὸν δίστιχον (βλ. Λιανοτράγ. 1866 σ. 9, στ. 188-9. 1876 σ. 9. Λελ. Ἐπιδ. σ. 119. Πρβλ. Φρ. σ. 10. Ἀραβαντ. Συλλ. δημ. ᾀσμ. σ. 317). Φέρεται ὡς παράπονον ἐραστοῦ, οὗ τὴν ἐρωμένην ἔδωκαν οἱ γονεῖς εἰς ἄλλον, ἀνάξιον αὐτῆς σύζυγον.

2. Ἀπὸ γενιὰ νά ν' ὁ γαμπρός, καὶ νά ναι φημισμένος.
(Κρήτης. Βλαστ. 13).

Βλ. ἀρ. 53, ἄνθρωπος 3 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας παραλλαγάς. Ὅτι κάλλιστος γαμβρὸς εἶναι ὁ εὐγενὴς καὶ ἀνδρεῖος.

3. Ἀστακὸς καὶ τὸ πεπόνι
κι' ὁ γαμπρὸς πολλοὺς κομπώνει.
(Θήρας. Δε. 38 [ποπόνι — πολλὰ κ.] — Κύπρου. Ἐφ. Φιλ. 1857 σ. 42 [πιπόνιν

κὶ ὁ γ.] — Ῥόδου. Ἐφ. φιλ. 1862 σ. 2126. — Β. 35, 451 [πολλὰ κ.] — Κύπρου. Σ'. 42 [πιπόνιν κὶ ὁ γ.] — Ῥόδου. Βενετ. σ. 87, 16. — Σ. 279, 43 [πιπόνιν κὶ ὁ γ. π. κομπώννει.]).

Βλ. ἀρ. 4. 23. 40 40 α. 52. Ὅτι πολλοὶ ἀποτυγχάνουσι κατὰ τὴν ἐκλογὴν γαμβροῦ, δυσχερεστάτην οὖσαν· διότι ἐνῷ ἐκ πολλῶν τεκμηρίων συνάγεται ὅτι θὰ εἶναι ἀγαθὸς σύζυγος. μετὰ τὸν γάμον διαψεύδει πολλάκις τὰς προσδοκίας τῶν συγγενῶν τῆς νύμφης. Παρομοιάζεται δ' ἡ δυσχέρεια τῆς ἐκλογῆς γαμβροῦ πρὸς τὴν τοῦ πέπονος, διότι ἀπαιτεῖται πολλὴ ἐμπειρία καὶ πρὸς ταύτην, τοῦ φαινομένου ὡρίμου καὶ εὐώδους ἀποδεικνυομένου ἐνίοτε ἀνουσίου τὴν γεῦσιν· τρίτον δ' ὅμοιον προστίθεται ὁ ἀστακός· εἶναι βεβαίως ἀσφαλὴς ἡ ἐκλογὴ καλοῦ ἀστακοῦ, ὅταν ὁ ἀγοραστὴς μόνον ζωντανοὺς ἐκλέγῃ· ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον προτοῦ νὰ παρατεθῶσιν εἰς τὴν τράπεζαν νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ποσότητος τῶν σαρκῶν αὐτῶν, διότι συμβαίνει πολλάκις μεγάλοι ἀστακοὶ νὰ ἔχωσιν ὀλίγην σάρκα καὶ μικροὶ τοὐναντίον πολλήν. Ἔν τισι δὲ παραλλαγαῖς ἀντὶ τοῦ ἀστακοῦ ἀναφέρεται ἡ κοιλιά, ἤτοι ἡ γαστὴρ τῆς ἐγκύου γυναικός, διότι οὐδὲν ὑπάρχει ἀσφαλὲς τεκμήριον περὶ τοῦ γένους τοῦ ἐμβρύου. Παραπλήσιαι παροιμίαι ἀλλόγλωσσοι ἀναφέρουσιν ἐπίσης τὰ ὅμοια ὧν δυσχερὴς ἡ ἐκλογὴ κατὰ δυάδας ἀντὶ τῶν τριάδων τῶν νεοελληνικῶν παροιμιῶν, μόνον τὸ πεπόνιον ἔχουσαι κοινὸν πρὸς ταύτας. **Ἰταλ.** Donna e popone, beato chi se n' appone = γυναῖκα καὶ πεπόνι χαρὰ 'ς τὸν ποῦ τὰ καταλαβαίνει (τοσκαν. Giusti 100). Donn e melon, fortünâ chi je tö bon = γυναῖκα καὶ πεπόνι εὐτυχισμένος ὅποιος πάρῃ καλὰ (μεδιολ. D. II, 93). Al donn a gli è cum è i mlon = οἱ γυναῖκες εἶναι καθὼς εἶναι τὰ πεπόνια (ῥωμαϊκή, αὐτ.). Chi sa crompar meloni, tol bona mogier = ὅποιος ξέρει ν' ἀγοράσῃ πεπόνια παίρνει καλὴ γυναῖκα (βενετ. Pasqualigo 111) I omeni xe co' fa i meloni, de cento ghe n' è do de boni = οἱ ἄνθρωποι εἶναι καθὼς τὰ πεπόνια, ἀπὸ ἑκατὸ δύο εἶναι καλοὶ (ἐπίσης, αὐτ. 76). — **Γαλ.** Femme et melon à peine les cognoist-on (Leroux I, 222). Femme et melon, à grand' peine les connaît-on (Legai 261). Noun si pôdou counoûissë dë liuén lous mëlouns é las fênnos = δὲν μποροῦν νὰ γνωριστοῦν ἀπὸ

μακριὰ τὰ πεπόνια κ' οἱ γυναῖκες (λαγκεδοκ. D. II, 93 μετὰ νεοπροβηγκ. παραλλαγῆς). — **Ἴσπαν.** El melon y la muger malos son de conoscer = τὸ πεπόνι κ' ἡ γυναῖκα κακὰ γνωρίζονται (W. III, 588, 5). — **Πορτογαλ.** O melão e a mulher máos são de conhecer = ὁμ. (D II, 93). — **Δαν.** Quinder og Meloner ere onde at kjende = γυναῖκες καὶ πεπόνια εἶναι δύσκολα νὰ γνωρισθοῦν (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Wie kent er ooit, naar regten eisch, Meloenen en vrouwenvleisch = ποιὸς γνωρίζει ποτὲ καλὰ κι' ἀλάθευτα πεπόνι καὶ γυναίκειο κρέας; (αὐτ.). — **Γερμαν.** Bei Melonen und bei Weibern ist die Hauptsache, eine glückliche Hand zu haben = 'ς τὰ πεπόνια καὶ 'ς τοῖς γυναῖκες ὅλο τὸ πᾶν εἶναι νὰ σταθῇ κἀνεὶς τυχερὸς 'ς τὸ διάλεγμα (W. III, 587, 1). Melonen und Frauen ist nicht zu trauen = πεπόνια καὶ γυναῖκες δὲν ἔχουν ἐμπιστοσύνη (αὐτ 588, 5). Unter zehn Melonen und Frauen ist kaum eine gute zu schauen = μέσα σὲ δέκα πεπόνια καὶ γυναῖκες μόλις νὰ ἰδῇς μία καλὴ (αὐτ. 6). An Weibern und Melonen kauft man allzeit mit Gefahr = γυναῖκες καὶ πεπόνια πάντα ἀγοράζει κἀνεὶς τοῦ κουτουροῦ (W. V, 3, 55).

4. Ἀστακὸς καὶ τὸ πεπόνι
πολλοὺς γαμπροὺς μπουκώνει.
(B. 35, 450).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Παροιμία οὐδὲν λέγουσα, προδήλως δ' ἐσφαλμένη, παραμορφωθεῖσα δ' ἐκ μνημονικοῦ λάθους ἐκ τῆς προηγουμένης.

*5. Γαμβρὸν σ' ἐπῆραν ἀμὴ ὄχι πολυζώητον.
(Βυζαντινή. Ἀθων. Γ, 56 τ. Α' σ. 23).

Βλ. ἀρ. 8. 9. Πολυζώητος καὶ συνηθέστερον σήμερον Πολυζώης (πολὺς + ζωὴ) ὁ μακρόβιος. Τίθεται ὡς βαπτιστικὸν ὄνομα (ὡς καὶ τὰ Ζήσης, Πανταζῆς κτλ.), πρὸς ἔκφρασιν εὐχῆς ἵνα ζήσῃ ἐπὶ μακρὸν ὁ βαπτιζόμενος, ἂν ἔχουσιν ἀποθάνῃ ἀδελφοί του ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ. — Τὴν παροιμίαν λέγει ὁ πενθερὸς πρὸς τὸν γαμβρὸν ζητῶν ἐξασφάλισιν τῆς προικός, δηλῶν οὕτως ὅτι ἡ τοιαύτη ἀξίωσις δὲν ἐμφαίνει ἔλλει-

ψιν ἐμπιστοσύνης πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ σκοπεῖ τὴν πρόληψιν κινδύνων τῆς προικῴας περιουσίας ἐν περιπτώσει θανάτου. Λέγεται δὲ καὶ τροπικῶς ἐπὶ θανάτου νέου ἀνδρός, ἢ ἐπὶ φθορᾶς ἐκ τυχαίου συμβάντος πράγματος, οὗ πιθανὴ ἦτο μακρὰ διάρκεια. Οὕτω λ. χ. δικαιολογεῖται ὁ πωλητὴς ἐμπορεύματος ταχέως καταστραφέντος πρὸς τὸν παραπονούμενον ἀγοραστήν, ἤκουσα δὲ γραῖαν παρατηροῦσαν τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ προώρου θανάτου νεανίου· «Ἀμ' ποῦ τὰ ξέρει κἀνεὶς αὐτὰ τὰ πράματα· δὲν εἶναι 'ς τὸ χέρι μας. Γαμπρὸ σὲ κάνω, πολυζώη δὲ σὲ κάνω».—Ὁμοίαν ἀλλόγλωσσον δὲν εὗρον.

6. Γαμπρέ μου, κι' ἂν ἐξάργησες,
καλὴ μοῦ τὴν ἐδιάλεξες.

(Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ).

Ἀπόσπασμα γαμηλίου ᾄσματος εἰς παροιμίαν μεταπεσόν. Ὁ λόγος περὶ τῆς νύμφης. Ἀλλ' ἡ παροιμία λέγεται συνήθως εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν πολλὴν μὲν κοταβαλλόντων προσοχήν, ἀλλ' ἀποτυγχανόντων κατὰ τὴν ἐκλογὴν πράγματός τινος.

7. Γαμπρὸ καὶ νύφη ἔχασα, τὰ δυὸ παιδιά μου τά χω.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 195 [Γαμβρὸ καὶ νύφην]—Β. 44, 12. — Κα. 1063 [ἂν ἔχασα.] — Ἠπειρώτης 1901 σ. 85 [Γαμβρὸ] — Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα [τὰ δυό μου μάτια τά χω.]).

Ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς ἀγάπη εἶναι πολλῷ ἀνωτέρα τῆς πρὸς τοὺς ἐξ ἀγχιστείας. Καὶ ἂν ἀπέθανεν ὁ σύζυγος τῆς θυγατρὸς καὶ ἡ γυνὴ τοῦ υἱοῦ, οὐδὲν ἔπαθον κακόν, διότι ἔχω ἀμφότερα τὰ τέκνα μου.

8. Γαμπρὸ σὲ κάνω,
πολυζώη δὲ σὲ κάνω.

(Πτζ. 224, 138. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 5.

9. Γαμπρὸ σὲ κάνω, μὰ πολυζώητο δὲ σὲ ξέρω.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 5.

10. Γαμπρὸς καὶ νύφη θέλουν
'ς τὴν πομπὴ τῶ συμπεθέρων.

(Κ. β', 12 [Γαμβρὸς καὶ νύμφη — πομπὴν τῶν σ.]—Νθ. 19, 134 [ὁμ.]. — Β¹. 19, 3 [Γαμβρὸς — τῶν σ.] — Β. 44, 13. — Πτζ. 265, 615 [Ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ ν. θέλει—τῶν σ.] — Λελ. Ἐπιδ. 118 [Ὁ γ. καὶ ἡ ν. θ. 'ς τὴν π. τῶν σ.] — Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου [Ὁ γ. κ' ἡ ν.]—Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [Ὁ γ. καὶ ἡ ν. θ. τὴν π.]).

Βλ. ἀρ. 55.

11. Γαμπρὸς ὑγιὸς δὲγ γίνεται τσαὶ νύφφη θυατέρα.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 317, 89).

Βλ. ἀρ. 13.

12. Γαμπρὸς ὑγιὸς δὲ γίνεται καὶ ἡ νύφη δυχατέρα,
ἡ γριὰ κι' ἂν ὀμορφίζεται δὲν γίνεται κοπέλλα.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 13· ὁ δεύτερος στίχος καὶ ἐν ἄλλῃ παροιμίᾳ (γάδαρος 7).

13. Γαμπρὸς ὑγιὸς δὲ γίνεται καὶ νύφη θυγατέρα.

(Βλ. Κατζιούλ. 502. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 416 [υἱὸς δὲ γένεται, οὐδὲ ἡ ν.]— Κ. γ', 480 [Γαμβρὸς υἱὸς δὲν γ. μηδὲ ν. θ.] — Β¹. 19, 4 [δὲν γ.] — Ἠπείρου Ἀρ. 194 [Γαμβρὸς υἱὸς δὲν γένεται κ' ἡ ν.] — Β. 44, 14. — Πόντου Ἑπτάλ. 351, 23 [υἱὸς κὶ γίνεται καὶ νύφε θεγατέρα.] — Κα. 1064 [γένεται καὶ ἡ ν.]— Πτζ. 224, 139 [δυχατέρα.] Κρήτης. Παρνασ. ΙΓ', 480, 11 [Ὁ γιὸς γαμπρὸς δὲ γ. κ' ἡ ν. θ.] καὶ Βλαστ. 55 [ὁμ.]— Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου. — Στερεὰ Ἑλλὰς [Ὁ γαμπρὸς γιὸς δὲ γ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Γαμπρὸς καὶ γιὸς δὲ γένεται] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Ὁ γιὸς γαμπρὸς δὲ γένεται κ' ἡ ν.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Ὁ γ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Γ. γιὸς — θυατέρα.] — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Ὁ γιὸς γαμπρὸς δὲ γ. κ' ἡ ν.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [κ' ἡ νύφη] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [γένιτι κὶ ν. δυχατέρα.] — Σιατίστης Μακεδονίας παρὰ Ι. Σαχίνη [Γ. γιὸς δὲ γένετι κ' ἡ ν.)].

Βλ. ἀρ. 11. 12. 17α. 34, ξένος 8θα. πρβλ. ἀρ. 29. Ὁσονδήποτε καλοὶ καὶ ἂν εἶναι ὁ γαμβρὸς ἢ ἡ νύμφη, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἔχωσιν ἴσην στοργὴν πρὸς τοὺς πενθεροὺς ὅσον τὰ φυσικὰ τούτων τέκνα, οὐδὲ νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ οἴκου ὅσον οὗτοι. Ὁμοία ἡ **Ῥωμοῦν.** Nicĭ ginere fecĭor, nicĭ nora fată = οὔτε ὁ γαμπρὸς ὑγιός, οὔτε ἡ νύφη θυγατέρα (Zanne 10051). Nicĭ nora fată, nicĭ sócra mumă = οὔτε ἡ νύφη θυγατέρα, οὔτε ἡ πεθερὰ μάννα (αὐτ. 10455).

14. Γιὰ τὸ γαμπρὸ γεννᾷ κι' ὁ κόκορος, καὶ γιὰ τὸ γιὸ μήτ' ἡ κόττα.

(Μα. 14 [Διὰ τὸν γαμβρὸν γ. καὶ ὁ κόκοττας καὶ διὰ τὸν υἱὸν οὐδ' ἡ ὄρνιθα.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 209 [τὸν γαμβρὸν—κόκκοτος—τὸν υἱὸν οὔτ' ἡ] — Β. 47, 48).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Κόττα εἶναι τὸ πανελλήνιον ὄνομα τῆς ἀλεκτορίδος· ἐπίσης κοινὰ εἶναι καὶ τὰ ὀνόματα ὄρνιθα, ἡ, καὶ ὀρνίθι, τό· (ὑποκοριστικὰ κοττοῦλα, κοττίτσα)· ἡ λέξις φαίνεται ἀρχαία ἑλληνική, ὅπως καὶ τὸ σπανιώτερον κόκοττος ἢ κόκοττας (ἐν Τζουμέρκοις καὶ κοττίκας) ὁ ἀλεκτρυών, ὁ κοινῶς πετεινὸς (ὑποκορ. πετεινάρι, πετειναράκι), ἢ ἀλέχτορας (παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ ὑποκοριστικὸν ἀλεκτόριν)· ἡ λέξις καὶ παρὰ τοῖς Κουτσοβλάχοις (κόκοτ) καὶ παρὰ Σέρβοις καὶ Σλοβηνοῖς παραλαβοῦσιν αὐτὴν ἐκ τῆς παλαιᾶς σλαβωνικῆς· παρὰ δὲ Σέρβοις Βουλγάροις καὶ Σλοβηνοῖς κοκοτσ' = ἡ κόττα· παρὰ Ῥωμούνοις καὶ Ἀλβανοῖς κοκόσ' = ὁ ἀλέκτωρ. Ἕνεκα τούτου ἰσχυρίσθησαν ὅτι εἶναι σλαβικὴ ἡ λέξις ὁ Hehn (Kulturpflanzen u. Hausthiere[4] σ. 493), ὁ Matov (Ἑλληνοβουλγαρικαὶ μελέται· ἐν Σοφίᾳ 1893 σ. 49) καὶ ὁ G. Meyer (Neugr. Stud. II, σ. 32). Ἀλλ' ὅτι ἡ λέξις εἶναι πεποιημένη ἐκ τῆς φωνῆς τῶν ὀρνίθων, καὶ ἴσως ἰδίᾳ παρ' ἑκάστοις ἐσχηματίσθη, μαρτυρεῖ ἡ χρῆσις παραπλησίων ὀνομάτων ὑπὸ τῶν Μαγυάρων, kakas, καὶ ἐν τῇ σανσκριτικῇ kukkuta = ἀλέκτωρ (Hehn αὐτ.), ὡς καὶ τὸ γαλλικὸν coq ἐπίσης ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ ἀλέκτορος σχηματισθὲν (Körting Lateinisch-roman. Wörterb. 1969)· προσέτι αἱ πρὸς δήλωσιν τῆς φωνῆς τοῦ ἀλέκτορος ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ λέξεις κοκκύζω, κοκκύσδω, πρβλ. καὶ τὸ ἐπίθετον τοῦ ἀλέκτορος παρὰ Σοφοκλεῖ: κοκκυβόας ὄρνις. Ἀλλὰ πιθανωτάτην ἐμφαίνουσι τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν προέλευσιν τῶν σημερινῶν ὀνομάτων αἱ παρ' Ἡσυχίῳ γλῶσσαι: «πρόκοττα — καὶ οἱ ἀλεκτρυόνες κοττοὶ διὰ τὸν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ λόφον»· «κοτίκας· ἀλέκτωρ»· «κοττοβολεῖν· τὸ παρατηρεῖν τινα ὄρνιν»· «κοττάναθρον· ἔνθα οἱ ὄρνιθες κοιμῶνται»· «κοττός· ὄρνις»· «κοττυλιοί· κατοικίδια. ι ὄρνεις». — Καὶ τὸ ἄλλο πάγκοινον παρ' ἡμῖν ὄνομα τοῦ ἀλέκτορος κόκορος ἢ κόκορας φαίνεται ἐξ ὀνοματοποιίας προελθόν, ἴσως ἐκ τῆς φωνῆς τῆς ἀλεκτορίδος μετὰ τὴν ὠοτοκίαν, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄνομα κακάρισμα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ῥ. κακαρίζω ἢ κακαρειέμαι· οἱ Ῥωμοῦνοι ὀνομάζουσι cocor τὸν γέρανον καὶ ἐπί-

θετον ἐκ τούτου ἐσχημάτισαν cocorat σημαῖνον τὸν μακροσκελῆ. — Σλαβικὸν δὲ πιθανῶς εἶναι τὸ ἐν μόνῃ τῇ Μάνῃ ἐπιχωριάζον ὄνομα τοῦ ἀλέκτορος κοῦρος, μεταφορικῶς λεγόμενον καὶ πρὸς δήλωσιν ἄρρενος παιδός· διότι κοινὸν σλαβικὸν ὄνομα εἶναι τὸ kuru σημαῖνον τὸν ἀλέκτορα καὶ kura τὴν ἀλεκτορίδα. — Ἐκ δὲ τοῦ λατιν. ὀνόματος τοῦ ἀλέκτορος gallus ἐλήφθη τὸ ὄνομα τοῦ ἰνδικοῦ ὄρνιθος γάλλος, θηλ. γάλλισσα, ὑποκοριστικὸν γαλλί, γαλλόπουλο, γαλλοποῦλα.

15. Γιὰ τὸ γαμπρὸ γεννάει κι' ὁ κόκοττας.

(Πορταριᾶς παρὰ Δ. Κωλᾶ [κ. αὐγό.] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Γιὰ τοὺ γ. γιννάει κ' ἡ κούκουττας.]).

Βλ. ἀρ. 14. 17. 50, πρβλ. 22. Περὶ τῆς ὠοτοκίας τοῦ ἀλέκτορος πρὸς παράστασιν μεγάλης εὐτυχίας βλ. λ. καλορίζικος 4. 5. 9. Ἡ παροιμία ἀναφέρεται εἰς τὰς περιποιήσεις, ἃς ἐπιδαψιλεύει ἡ πενθερὰ εἰς τὸν γαμβρὸν ὀλιγωροῦσα τῶν ἰδίων υἱῶν· περὶ τῆς στοργῆς τῆς πενθερᾶς πρὸς τὸν γαμβρὸν βλ. ἰδίως τὰ σημειούμενα ἐν ἀρ. 30. Ὅμοιαι παρ. **Κουτσοβλαχ.** Tră dziniri óuă shĭ-cucutlu = γιὰ τὸ γαμπρὸ γεννᾷ κι' ὁ πετεινὸς (Zanne 10055). Tră dzinere ouă shĭ-cocotlu la sócra = γιὰ τὸ γαμπρὸ γεννᾷ κι' ὁ πετεινὸς 'ς τὴν πεθερὰ (αὐτ.). Tri dzineri căntă shĭ-găline = γιὰ τὸ γαμπρὸ κραζει κ' ἡ ὄρνιθα (αὐτ. 10056).

16. Γιὰ χαρτὶ καὶ γιὰ μελάνι,
τὸν καλὸ γαμπρὸ μὴ χάνῃς.

(Β. 324, 574. — Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 104. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 317, 87 [Γιὰ χαρτὶν τσαὶ γιὰ μελάνιν, τὸγ γαμπρὸν κάμμιὰ δὲχ χάνει.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [τὸ καλὸ]).

Βλ. ἀρ. 67. Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ἀθετούντων τὰς περὶ προικὸς ἐπαγγελίας των πρὸς τὸν γαμβρόν. Ἂν δηλ. ὁ γαμβρὸς ἔχει μείζονας ἀξιώσεις δὲν πρέπει νὰ διαλύσῃ τὸ συνοικέσιον ἕνεκα ὀλίγου χάρτου καὶ μελάνης· διότι δὲν ἀξίζουσι περισσότερον τοῦ χάρτου τοῦ προικοσυμφώνου ἐφ' οὗ γράφονται αἱ περὶ προικὸς ὑποσχέσεις, ἂν πρόκειται νὰ μὴ ἐκτελεσθῶσιν.

17. Γιὰ τὸ χατίρι τοῦ γαμπροῦ γεννᾷ κι' ὁ κόκορας.

(Ἐλευσῖνος Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 15.

17α. Γιὸς ὁ γαμπρὸς δὲν γένεται, κι' ἂν γένῃ δὲ φελάῃ.
(Παρὰ Ι. Βερέττα [Αὐτὸς ὁ γαμπρός]).

Βλ. ἀρ. 13.

18. Δευτέρα Τρίτη μιά, μαννέ,
Τετράδη Πέφτη δυό, μαννέ,
Παρασκευὴ Σαϐϐάτο τρεῖς, μαννέ,
dὴ Κεργιακὴ πουρνὸ
γκιdελὶμ 'ς τὸ γαμπρό.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Μαννέ, κλητική, ἀντὶ τοῦ μάννα Γκιdελὶμ ῥῆμα τουρκικὸν ἀμετάβλητον = νὰ πᾶμε. — 'Επὶ τῶν ἀνυπομόνως ἀναμενόντων μέγα τι ἀγαθόν. Ἡ μελλόνυμφος ὑπολογίζουσα ἐν ἀρχῇ τῆς ἑβδομάδος τὰς ὑπολειπομένας ἡμέρας μέχρι τῆς Κυριακῆς τῶν γάμων, ἀριθμεῖ ὡς μίαν τὰς δύο ἡμέρας, ὡσανεὶ ἠδύνατο οὕτω νὰ ἐπιταχύνῃ τὸ πρᾶγμα.

18α. 'Εδιάκα γιὰ γαμπρὸς κ' εὑρέθηκα κουνιάδος.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

'Εδιάκα (ἐδιάβηκα) = μετέβην. 'Επὶ τῶν παρὰ προσδοκίαν ἀντ' ἀγαθοῦ εὑρισκόντων κακόν.

19. Ἔπαρε, κυρά, γαμπρό, βάλε στιὰ 'ς τὸ σπίτι σου.
(Βλ. Κατζιούλ. 766. — Κατζιούλ. 'Επιμ. 557 [γαμπρὸν] — 'Ηπείρου 'Αρ. 1619. — Β. 81, 224).

Πρβλ. ἀρ. 27. 38. 41. 51. Ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἐσωγάμβρους, ἤτοι τοὺς συνοικοῦντας μετὰ τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθερᾶς ἐν τῷ οἴκῳ τούτων γαμβρούς. Ἡ χήρα πενθερὰ εἰσάγει τὸν γαμβρὸν εἰς τὸν οἶκόν της ὡς προστάτην, ἀλλ' ἀποδεικνύεται συνήθως οὗτος περὶ ἑαυτοῦ μᾶλλον φροντίζων καὶ χάριν τῶν ἰδίων καταπροδίδων τὰ συμφέροντα τῆς πενθερᾶς.

19α. Ἔχουμε ξένον τὸ γαμπρὸ καὶ δανεικιὰ τὴ νύφη.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἡ παροιμία λέγεται μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν στερουμένων τῶν ἀπο-

λύτως ἀναγκαίων ἐν τῷ οἴκῳ των καὶ προσφευγόντων πρὸς ἀναπλήρωσιν αὐτῶν εἰς ἄλλους, πρὸ πάντων ὁσάκις πρόκειται νὰ λάβωσι γνῶσιν τῆς καταστάσεώς των ξένοι· ἐπὶ τῶν παραθετόντων λόγου χάριν τράπεζαν, ἂν καὶ δὲν ἔχουσι τὰ ἐπιτραπέζια σκεύη, ἀλλ' ἀναγκάζονται νὰ δανεισθῶσι ταῦτα παρὰ τῶν γειτόνων. Κυρίως δ' ἀναφέρεται εἰς τοὺς γαμβροὺς καὶ τὰς νύμφας ἐκείνας, οἵτινες, ὡσεὶ μὴ ἀπετέλουν μέρος τῆς οἰκογενείας, εἶναι ἀδιάφοροι πρὸς τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, οὐδεμίαν βοήθειαν εἰς ταύτην φέροντες, περὶ μόνου δὲ τοῦ ἰδίου αὐτῶν συμφέροντος μεριμνῶντες.

20. Ἔχουμε πάλε Βούργαρη γαμπρὸ καὶ κουλκουβάγια νύφη.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ἐπὶ ἐπαναλήψεως ἐρίδων ἐν οἰκογενείᾳ στασιαζούσῃ καὶ συνεχῶς παρεχούσῃ τοιαύτας ἀφορμὰς κατακρίσεων παρὰ τῶν ξένων. Πάλιν δηλαδὴ ὠνειδίσθη ὁ γαμβρὸς ὡς Βούλγαρος καὶ ἡ νύμφη ὡς δυσειδὴς κουκουβάγια.

20α. Ἐχτὲς προχτὲς γαμπρὸς ἔγινε, τὸ σπίτι του ποῦ εἶναι;
(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Ἐπὶ τῶν ἐπιλησμόνων καὶ τῶν μὴ ἀξιούντων τῆς προσηκούσης προσοχῆς καὶ τὰ οὐσιωδέστατα. Ὁ μῦθος ὅτι κάποιος εἶχε παντρευτῆ, τῆ νύχτα βγῆκε ὄξω κ' ἤχασε τὸ δρόμο κ' ἠρωτοῦσε 'ς τὴ γειτονιά. Παραπλησία **Ῥωσ.** Ξέχασεν ὅτι παντρεύτηκε καὶ πῆγε νὰ κοιμηθῆ 'ς τὸν ἀχυρῶνα (Dal I, 577).

21. Ζητᾶς γαμπρὸ μὲ μάτια.
(Πτζ. 244,372 [Θέλεις γ. μὲ μ.;] — Μεσσηνίας. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [Γυρεύει γ. μὲ μάθια.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Μὴ γυρεύῃς γ. πὲ τὰ μ.]).

Βλ. ἀρ. 25. Ἐπὶ τῶν αὐστηρῶς κρινόντων τὰς ἐλλείψεις πράγματος ὅπερ θ' ἀγοράσωσιν ἢ ὁπωσδήποτε θὰ λάβωσιν, καίτοι ἕνεκα πολλῶν λόγων ἐπιβάλλεται εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ πολυπραγμονῶσιν. Ὁμοία **Ἀραβ.** sahh – lek dschōz ubetkūli ʿanno aʿwar = ἐπῆρες ἄνδρα καὶ παραπονειέσαι πῶς εἶναι μονόφθαλμος; (Einsler 89,124).

22. Ζωὴ γαμπροῦ περνᾷ.

(Βλ. Κατζιούλ. 1630.— Βερ. 28,3.— Β. 92,28.— Βάρνης. Κρ. 18 [Ζ. νέου γαμβροῦ περνᾷ.]— Καρπάθου. ΖΑ. 371,175.— Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [περνάει.]).

Βλ. ἀρ. 54, πρβλ. ἀρ. 15. 28. 36α. Ἐπὶ τῶν ἀμερίμνως τρυφώντων. Ὅμοιος ὁ εἰς παροιμίαν μεταπεσὼν στίχος τοῦ Ἀριστοφάνους (Ὄρνιθ. 161): «Ὑμεῖς μὲν ἄρα ζῆτε νυμφίων βίον» (Βλ. Σουίδ. λ. νυμφίου βίον. Ἀποστόλ. 1115).

23. Ἡ κοιλιὰ καὶ τὸ πεπόνι
κι' ὁ γαμπρὸς πολλοὺς λαθώνει.
(Γορτυνίας).

Βλ. ἀρ. 3.

24. Θέλει ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός;
μούντζαις 'ς τὸ συμπεθερειό.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 496 [γαμβρός; μούντσαις]).

Βλ. ἀρ. 55.

25. Θέλεις γαμπρὸ μὲ μάτια, ἂς εἶναι καὶ τυφλός.
(Μα. 22 [γαμβρὸν]).

Βλ. ἀρ. 21.

26. Θέλοντας νύφη καὶ γαμπρός, πομπὴ τῶν συμπεθέρων.
(Μεσσηνίας.— Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [Θέλ' ἡ ν. κι' ὁ γ.; 'ς τὴν π.]).

Βλ. ἀρ. 55.

27. Ἴκανες ἕνα γαμπρό;
ἴκανες ἕνα οὐχτρό.
ἴκανες δύο γαμπροί;
ἴκανες δύο οὐχτροί.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πρβλ. ἀρ. 19. 38. 51. Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀντίθεσιν τῶν συμφερόντων τοῦ πενθεροῦ καὶ τοῦ γαμβροῦ, ἀξιοῦντος νὰ λάβῃ ὅσον ἔνεστι πλεῖστα ἐκ τῆς περιουσίας ἐκείνου.

27 α. «Καβαλλίκα, γαμπρέ! — Νά βρω κούτσουρο».
(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 723).

Ἐπὶ ἀνικάνων ἱππέων, ἀδυνατούντων νὰ ἐπιβῶσιν τοῦ ἵππου ἄνευ ὑποβάθρου καὶ μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν ἐπικαλουμένων ἐν οὐ δέοντι ξένην βοήθειαν.

28. Κάλλια τοὺ μάτ' τ' πιδιοῦ,
παρὰ τἀρχίδι τοῦ γαμπροῦ.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 30.

29. Κάλλιο παιδιοῦ ἀποκρέβατο, παρὰ γαμπροῦ κρεβάτι.
(Β[1]. 57, 94 — Β. 133, 244).

Πρβλ. ἀρ. 13. Ὅτι οἱ γονεῖς προτιμῶσι νὰ γηροκομηθῶσι ὑπὸ τοῦ υἱοῦ μᾶλλον ἢ ὑπὸ γαμβροῦ, γινώσκοντες ὅτι καὶ εὔπορος ὢν οὗτος θὰ βαρυθυμήσῃ ποτέ, ἐνῷ ὁ υἱὸς προθυμότερον καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματός του θὰ τρέφῃ αὐτούς.

30. Καλύτερα νά βγοῦν τοῦ γιοῦ μ' τὰ μάτια, παρὰ νὰ ραγιστοῦν τ' γαμπροῦ μ' τἀρχίδια.
(Σιατίστης Μακεδονίας παρὰ Ι. Σαχίνη).

Βλ. ἀρ. 28, πρβλ. ἀρ. 15. 60. Ὑποτίθεται λέγουσα τοῦτο πενθερά· εἶναι δ' ἐνδεικτικώταται αἱ παροιμίαι αὗται τῆς στοργῆς τῆς πενθερᾶς πρὸς τὸν γαμβρόν, συνήθως πολλῷ μείζονος τῆς πρὸς τὰ ἴδια τέκνα καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν σύζυγον τούτου, τὴν θυγατέρα της· καὶ ὁ γαμβρὸς ἐπίσης τιμᾷ καὶ ἀγαπᾷ τὴν πενθερὰν ὡς μητέρα. Τὴν ἐπικράτησιν τῶν αἰσθημάτων τούτων παρ' ἡμῖν εὐστόχως διέγνω ὁ Ἰωάννης Ψυχάρης καὶ ἀνέλυσε ταῦτα ἐν διηγήματι La belle mère ἐπιγραφομένῳ, δημοσιευθέντι δ' ἐν τῇ Revue illustrée τῶν Παρισίων (Μαρτίου 1896)· τοὐναντίον δὲ πλεῖστοι τῶν ἡμετέρων συγγραφέων, ἐπηρεαζόμενοι ἐκ φιλολογικῶν ἔργων ἄλλων ἐθνῶν, τὰ δ' ἀκραιφνῶς ἑλληνικὰ ἤθη παντάπασιν ἀγνοοῦντες, ἐπαναλαμβάνουσιν ἀλογίστως σκώμματα καὶ εὐτραπέλους διηγήσεις, ἀναφερομένας εἰς τὴν δῆθεν διάστασιν τῶν γαμβρῶν πρὸς τὰς πενθεράς. Παρ' ἡμῖν ἡ πενθερὰ εἶναι συνήθως δυσμενὴς πρὸς τὴν νύμφην, σπανιώτατα δὲ πρὸς τὸν γαμβρόν.

31. Κατὰ τ' νύφι τσ' ἡ γαπρός.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη)

Κακὸς μὲν ὁ γαμβρός, ἀλλὰ προσήκων εἰς τὴν νύμφην, δυσειδῆ οὖσαν ἢ ἀναξίαν· καὶ μεταφορικῶς ἐπὶ πράγματος εὐτελοῦς, ἀλλ' ἀνταξίου πρὸς τὴν καταβληθεῖσαν δαπάνην, καὶ ἐπὶ ἄλλων ὁμοίων περιπτώσεων.

32. Κι' αὐτὸς μὲ τὸ γαμπρὸ ξουρίζεται.
(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 94).

Ἐπὶ μικροφιλοτίμων, κομπορρημονούντων διὰ πράξεις ἀναξίας λόγου. Ὅταν ξυρίζωσι τὸν γαμβρὸν πρὸ τοῦ γάμου, ξυρίζονται μετ' αὐτοῦ καί τινες τῶν συντρόφων του.

33. Μηὲ νύφφη τὸγ γαμπρόμ, μηὲ γαμπρὸς τὴν νύφφη.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΛ', 321, 309).

Μήτε ἡ νύφη νὰ πάρῃ τὸν γαμπρόν, μήτε ὁ γαμπρὸς τὴν νύφην· Ἀπευχὴ ἐπὶ συνοικεσίου· εἴθε δηλ. μηδέποτε νὰ συντελεσθῇ.

34. Μήτ' ὁ γαμπρὸς γίνεται γιός, μήτε κ' ἡ νύφη κόρη.
(Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [ἤ, Οὔτ' ὁ—οὔτε]).

Βλ. ἀρ. 13.

35. Μιὰ παπάρα τοῦ γαμπροῦ, ἕνα λήγορο φαεῖ.
(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 152).

Παπάρα, ἡ, ἄρτος ἐμβραχεὶς εἰς ὕδωρ· προσέτι λιτὸν ἔδεσμα ἐκ θρυμμάτων ἄρτου βρασθέντων μετ' οἴνου (ἐν Ζαγορίῳ, ΚΠ. ΙΔ', 228), ἢ μετὰ βουτύρου ἢ ἐλαίου. Καὶ παροιμιώδης φράσις «ἔφαγε τὴν παπάρα» περὶ ἧς βλ. λ. τρώγω 90α. Ἡ λ. ἐν τῇ αὐτῇ σημασίᾳ εἶναι συνήθης καὶ ἐν τῇ ῥωμουνικῇ (papàrĕ), καὶ ἐν τῇ τουρκικῇ, σημαίνουσα ῥόφημα μετὰ τυροῦ. Ἴσως ἐτυμολογικῶς δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὸ λατιν. ῥῆμα pappo-pappare (ἐσθίω), ὅθεν τὸ ἰταλ. pappare καὶ τὸ ἱσπαν. καὶ τὸ πορτογαλ. papar. Ἕτερος τύπος τῆς λέξεως εἶναι παπάλα, ὃν ὁ Κοραῆς (Ἄτ. τ. Δ' σ. 383) ἐτυμολογεῖ ἀπὸ τοῦ παιπάλη. — Ἡ παροιμία λέγεται μυκτηριστικῶς ἐπὶ τῶν νυμφευομένων ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ. Ὁ νωδὸς γαμβρὸς δηλονότι

ἀδυνατεῖ νὰ μασήσῃ ἄλλο φαγητὸν πλὴν τῆς παπάρας, τοιαύτην δὲ ἀναγκάζονται νὰ παραθέτωσιν εἰς αὐτὸν οἱ ἐν τῷ οἴκῳ τῆς νύμφης πρὸς ἀπόκρυψιν τῆς ἀδυναμίας τοῦ γαμβροῦ προφασιζόμενοι ὅτι προκρίνουσιν αὐτήν, διότι εἶναι πρόχειρον φαγητόν.

35α. Μουδὲ καὶ κρῖμα 'ς τὸ γαμπρό, μουδὲ χαρὰ 'ςτὴ νύφη.
(Ἀν. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Οὔτε ὁ γαμβρὸς ἐζημιώθη, οὔτε ἡ νύμφη ὠφελήθη ἐκ τοῦ συνοικεσίου. Ἐπὶ συνοικεσίων, ἐν οἷς οὐδέτερος τῶν νεονύμφων πλεονεκτεῖ σπουδαίως τοῦ ἑτέρου, ὅπως θεωρηθῇ ὡς ἠδικημένος.

36. Μούντζαις νὰ χῇς γιὰ γαμπρός,
κι' ἀπὸ πίσω κι' ἀπὸ μπρός!
(Β'. 127, 185 [Τύφλαις νὰ χῇ γιὰ] — Β. 327, 622 [ὁμ.] — Μάνης. Πανδ. ΙΘ', 303. — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Λοιδορία. Ἐπὶ εὐτελῶν ἀνθρωπαρίων ἀνικάνων νὰ καταλάβωσι θέσιν τινὰ ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

36α. Νὰ χα τοῦ γαμπροῦ τὴ χάρη
καὶ τῆς νύφης τὸ καμάρι.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Πρβλ. ἀρ. 22. Ὅτι μακαριστοὶ εἶναι ὁ μὲν μελλόνυμφος διὰ τὴν χάριν, ἤτοι τὸ πλεονέκτημα αὐτοῦ, τοῦ νὰ περιποιῶνται καὶ κολακεύωσι καὶ ὑπηρετῶσι αὐτὸν πάντες, ἡ δὲ νύμφη διὰ τὸ καμάρι ποῦ κρατεῖ, ἐνῷ πᾶσαι ἀγωνίζονται ν' ἀναδείξωσιν αὐτὴν ὡραίαν.

37. Ὁ γαμπρὸς ἀπότα γεννηθῇ τοῦ πεθεροῦ του μοιάζει.
(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ἡ γ. ὅταν γιν'θῇ τὰ πιθιρικά τ' μοιάζ'.]— Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Ὁ γ. σὰ γ. δὸμ. πεθερὸ θὰ μοιάσῃ]).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ἔοικα 1 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας παραλλαγάς. Ἐπὶ ὁμοιότητος τοῦ χαρακτῆρος τοῦ πενθεροῦ καὶ τοῦ γαμβροῦ.

38. Ὁ γαμπρὸς εἶναι λαβρὸς καὶ ἡ νύφη ἀνεμοζάλη.
(Πτζ. 265, 614. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Πρβλ. ἀρ. 19. 51. Λαβρός, ὁ, οὐσ ἡ ἀπὸ μεγάλης φλογὸς ἀναδιδομένη θερμότης· λάβρα δὲ τὸ μέγα καῦμα, μάλιστα τὸ τοῦ ἡλίου· καὶ ῥῆμα λαβρίζω καὶ σύνθετον λαβροκαίω· μεταφορικῶς δὲ ἐν τῇ φράσει «εἶναι λάβρα» ἢ κατ' ἐπίτασιν «εἶναι πῦρ καὶ λάβρα» λέγεται περὶ πράγματος ἀκριβοῦ, τὸ ὁποῖον ἐν ἄλλοις λόγοις ἀγοράζων τις αἰσθάνεται ἄλγος ὡσεὶ ἀπὸ καύματος διὰ τὴν καταβληθεῖσαν ὑπέρογκον τιμήν. Ὡς καὶ ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Δ' σ. 271-2) παρετήρησε τὸ οὐσιαστικὸν θηλ. λάβρα ἐσχηματίσθη παροξυτόνως ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ἐπιθέτου λαβρά, ὡς τὰ ὅμοια οὐσιαστικὰ θέρμη, ζέστη ἀπὸ τῶν ἐπιθέτων θερμὴ ζεστή. Ἔλεγον δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι λάβρα φλόξ, λάβρον πῦρ. — Ὁ γαμβρός, κατὰ τὴν παροιμίαν, καίει τὸν πενθερόν, διότι περιάγει αὐτὸν εἰς οἰκονομικὴν στενοχωρίαν, ἀναγκαζόμενον νὰ καταβάλῃ τὴν προῖκα καὶ τὰς ἄλλας τοῦ γάμου δαπάνας· ἡ δὲ νύμφη λέγεται ἀνεμοζάλη, ὡς φέρουσα σύγχυσιν εἰς τὸν οἶκον ἕνεκα τῶν ἐρίδων αὐτῆς πρὸς τὴν πενθεράν. Παραπλησία πως ἡ **Ῥωμουν.** Ginerele e sac spart (fără fund = ὁ γαμπρὸς εἶναι τρύπιο σακκί· ἤ, σακκὶ χωρὶς πάτο (Zanne 10052).

39. Ὁ γαμπρὸς κ' ἡ νύφη θέλουν
ς τὴν πομπὴν τῶν συμπεθέρων.

(Βλ. Κατζιούλ. 501. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 282. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 55.

40. Ὁ γαμπρὸς καὶ τὸ πεπόνι
κ' ἡ κοιλιὰ πολλοὺς λαθώνει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 719 [γαμβρός] — Β. 179, 45 — Γορτυνίας).

Βλ. ἀρ. 3.

40α. Ὁ γαμπρὸς καὶ τὸ πεπόνι
πολλαῖς καρδιαῖς λαβώνει.

(Κ. γ', 367).

Βλ. ἀρ. 3.

41. Ὁ γαμπρὸς κανάκια θέλει
καὶ τοῦ σιούλου μούρην ἔχει.

(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 168).

Πρβλ. ἀρ 19. Ὁ γαμβρὸς θέλει περιποιήσεις, λέγεται δ' ἀναίσχυντος, ἔχων πρόσωπον σκύλου (κυνώπης, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, καθ' Ὅμηρον), διότι τὰς περιποιήσεις ἀπαιτεῖ ὡς ὀφειλομένας αὐτῷ.

42 Ὁ ζουρλὸς γαμπρὸς ὅσα βλέπει 'ς τοῦ πεθεροῦ τὸ σπίτι τὰ λέει δικά του.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου. — Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη [σπίτι, λέει ὅλα δικά του εἶναι]).

Βλ. ἀρ. 44.

43. Ὅλη ἡ βδομάδα τοῦ γαμπροῦ κ' ἡ Κυριακὴ τῆς νύφης.

(Πτζ. 336, 8 [Οὔλη ἡ βδ. εἶν' τοῦ γ. — ἔν τῆς ν.] — Δημητσάνης παρὰ Ὀθ. Στασινοπούλου. — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι περιέπουσι τὸν γαμβρὸν καὶ συνευωχοῦνται μετ' αὐτοῦ, ἡ δὲ Κυριακὴ εἶναι ὡρισμένη ὑπὲρ τῆς νύμφης, διότι τότε «χαιρετοῦν» καὶ «κερνοῦν» αὐτήν. Ὅθεν ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ λέγεται ἡ παροιμία πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ λάβῃ δύναμιν καὶ θὰ ἐκτελέσῃ τοὺς σκοπούς του ὁ τέως παραγκωνιζόμενος καὶ περιφρονούμενος. «Ὅ τι ἔκανες πρῶτα, ἔκανες· τώρα εἶναι δικός μου καιρός· οὔλη τὴ βδομάδα ἤσουν γαμπρός· ἦρθε τώρα κ' ἡ Κυριακὴ τῆς νύφης».— Ἐπὶ τὸ ἀστειότερον δὲ λέγεται ἡ παροιμία, ἂν ἐπέλθῃ βροχὴ μετὰ τὴν γαμήλιον ἑβδομάδα, πρὸς ὑπόδειξιν δῆθεν τοῦ αἰτίου τῆς θεομηνίας. Ἂν μὲν βρέξῃ τὰς ἄλλας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος αἴτιος θεωρεῖται ὁ γαμβρός, διότι ἦτο κατ' αὐτὰς «κλαψιάρης», μεμψιμοιρῶν διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ καταβαλλομένας δαπάνας τοῦ γάμου· ἂν δὲ τὴν Κυριακήν, τὸ πταῖσμα ἀποδίδεται εἰς τὴν νύμφην, οὕτω τιμωρουμένην διότι ἐν τῇ πατρικῇ οἰκίᾳ «ἐξετσουκάλιζε», δηλονότι ἤσθιεν ἐκ τοῦ ἐν τῇ χύτρᾳ μαγειρευομένου φαγητοῦ. Ὁμοία ἡ **Γερμαν.** De Sünnabend gehört de Fro, de Wêk dem Manne = τὸ Σαββάτο εἶναι τῆς γυναικὸς, ἡ ἑβδομάδα τοῦ ἀνδρὸς (W. IV, 610,1), λεγομένη ἐν ἄλλῃ σημασίᾳ, ὅτι δηλ. τὰς μὲν λοιπὰς ἡμέρας διοικεῖ τὸν οἶκον ὁ ἀνήρ, τὸ δὲ Σάββατον ἡ γυνή, ὅτε μεριμνᾷ περὶ τῆς καθαριότητος.

43α Ὁ μουρλὸς γαμπρὸς περιμένει 'ς τοῦ πεθεροῦ του τὸ βιός.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*44. Ὁ μωρὸς γαβρὸς εἰς τὰ πεθερικά του ὅσα εἶδεν, ὅλα ἤθελεν.

(Βυζαντινή. Ἀθων. Γ', 75 τ. Α' σ. 27).

Σημερινὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν ἀρ. 42. 43α, ὧν ἡ ἔννοια εἶναι, ὅτι ὁ συνετὸς γαμβρὸς συμφωνεῖ ῥητῶς καὶ ὡρισμένως τί θὰ λάβῃ παρὰ τοῦ πενθεροῦ εἰς προῖκα· διότι μωρὸν θὰ ἦτο ἂν ἐλάμβανεν ἄπροικον κόρην πλουσίων γονέων, ἐπειδὴ ἐνδεχόμενον ἢ νὰ στερηθῶσιν οὗτοι τῆς περιουσίας πρὸ τοῦ θανάτου των ἢ ἄλλως νὰ τὴν διαθέσωσιν. Καὶ ἡ προκειμένη δὲ τὴν αὐτὴν περίπου ἔχει ἔννοιαν· ὁ μωρὸς γαμβρὸς ζητεῖ πᾶσαν τὴν περιουσίαν τῶν πενθερῶν ὡς προῖκα, ἢ θεωρεῖ ἤδη αὐτὴν ὡς εἰς αὐτὸν ἀνήκουσαν.

45. Ὅπ' δὲν ἔχι γαμπρὸ, δὲν ἔχι γάιδαρου.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Ὁ γαμβρὸς, ὅπως περιποιηθῇ τὸν πενθερόν του, ἀπαλλάσσων αὐτὸν τοῦ κόπου, ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων αὐτοῦ καὶ προθύμως ἐκτελεῖ πολλὰς παραγγελίας αὐτοῦ.

46. Ὄρσε, γαμπρέ, κουφέτα!

(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου.— Πελοποννήσου.— Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη [γαπρὲ] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Ὁρίστε]).

Ἐπὶ τῶν ἀκαίρως ἢ ἀνεπιτηδείως ποιούντων τι, ὡς ὁ προσφέρων κατὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων σακχαρωτὰ καὶ εἰς τὸν γαμβρόν, ἐνῷ ταῦτα διανέμονται εἰς τοὺς κεκλημένους ἀπὸ μέρους τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης.

*47. Ὅσοι σκύλοι κούντουροι
ὅλοι ἡμέτεροι γαμβροί.

(Βυζαντινή. Κεῖται ἐν τῷ παρισινῷ κώδ. F ἐν τῷ βατικανῷ I, ἐν τῷ ταυρινικῷ K, ἐν τῷ τοῦ Βουλισμᾶ L, 56 καὶ ἐν τῷ ἀθων. N, 11 = Krumbacher Sitzungsber. 70, 53. MGS. 99. 124, 71. Πολιτ. τ. Α' σ. 9. 36. Ἐν I. καὶ N ἀντὶ γαμβροὶ κεῖται γαυροί. — Ἡ παροιμία ἀποτελεῖται ἐκ δύο τροχαϊκῶν τετραποδιῶν καταληκτικῶν).

Πρβλ. ἀρ. 68, ἀνύπανδρος 5. 6, κόρη 18, ἐλεύθερος 2. Σκύλοι κούντουροι (περὶ τῆς λέξεως βλ. κούντουρος 1) μεταφορικῶς οἱ εὐτελεῖς καὶ ἀνάξιοι λόγου, ἡ δὲ φρ. Ὅσοι σκ. κ. ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν σημερινὴν «ἡ σάρα καὶ ἡ μάρα». Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι ἡ ση-

μειωθεῖσα ἐν λ. ἀνύπανδρος 5. Ὁ πατὴρ θυγατρὸς ἐν ὥρᾳ γάμου πλείστους ὅσους ἔχει ὑποψηφίους γαμβρούς. Πλὴν τῶν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς παροιμίας ἐκείνης ἀναγραφεισῶν νεωτέρων παραλλήλων, σημειωτέαι καὶ αἱ ἑπόμεναι **Ῥωμοῦν.** Cine are multe fete adună nebunii de pe drumurĭ = ὅποιος ἔχει πολλαῖς κόραις μαζεύει τοὺς τρελλοὺς ἀπὸ τὸ δρόμο (Zanne 3233). Cine are fete multa, sĕ închină la orĭ - cine = ὅποιος ἔχει πολλαῖς κόραις χαιρετᾷ ὅποιον τύχῃ (αὐτ. 3234).

47α. Ὅσο νὰ γδυθῇ ἡ νύφη, ἔκαμ' ὁ γαμπρὸς 'ς τὰ μάτια.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 998. — Β. 230, 784. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 48.

47β. Ὅσο νὰ μπῃ νὰ βγῃ ἡ νύφη, ἤβγαν τοῦ γαμπροῦ τὰ μάτια.

(Βάρνερ: νύφη 4).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

48. Ὅσο νὰ ξεστολισθῇ ἡ νύφη, τοῦ γαμπροῦ τὰ μάτια βγῆκαν.

(Βλ. Κατζιούλ. 980. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 488. — Κ. 41 [τοῦ γαμβροῦ τὰ μ. βῆκαν.] — Κ. 6', 20 [Ἐν ὅσῳ νὰ ἐκστολισθῇ ἡ νύμφη τοῦ γαμβροῦ τὰ μ. ἐκβῆκαν.] — Νε. 39, 250 [ὁμ.].

Ἐπὶ τῶν ἄγαν χρονιζόντων εἰς ἔργον, οὗ τὴν περάτωσιν ἀνυπομόνως ἄλλοι καραδοκοῦσιν. Ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς βραδείας παρασκευῆς τῆς νύμφης πρὸς κατάκλισιν κατὰ τὴν νύκτα τῶν γάμων.

49. Ὅταν θέλῃ ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός, παρέξω οἱ συμπεθέροι.

(Βερ. 81, 27. — Β. 233, 834. — Κρήτης. Βλαστ. σ. 19 [γαμπρός, χαίρονται οἱ] — αὐτ. σ. 55 [ὁμ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [γ. πᾶν ὄξου οἱ σ.]).

Βλ. ἀρ. 55.

50. Ὅταν ὁ γαμπρὸς πάῃ 'ς τὴν πεθερά, γεννάει ὁ κόκορης.

(Γορτυνίας. Πλάτων Β' σ. 149. — Πτζ. 306, 1101 [Φόντας πάῃ ὁ γ. 'ς τὴν π.]).

Βλ. ἀρ. 15.

51. Οὐ γαμπρὸς
εἶνι δαυλός.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 19. 38. Ἐπὶ τῶν ἐσωγάμβρων.

52. Οὐ γαμπρὸς κὶ τοὺ πιπόνι
πουλὺν κόσμου π' ἀλαθώνει.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [ἢ : πουλλοὺς ἀλαθ.]).

Βλ. ἀρ. 3.

53. Πᾶρε γαμπρὸν ἀποὺ γενιάν, τσαὶ σκύλον ἀποὺ μάντραν.
(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα).

Βλ. ἀρ. 2.

54. Περνᾷ σὰν γαμπρός.
(Κρήτης. Φρ. 113 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη)

Βλ. ἀρ. 22.

55. Σὰ θέλῃ ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός,
τύφλαις νάχῃ ὁ πεθερός.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 323, 416 [Σὰθ θ. νύφφη τσ' αἱ γ. τ. νά σ'ῃ αἱ πεθθερός). — Κρήτης. Βλαστ. σ. 19. 55. — Καρπάθου. Μαν. 290, 332 [γαμβρός.] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [Θέλει ἡ ν. — τύφλα] — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [τύφλα]— Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [όμ.]— Τιρνάβου παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Ὄντας θέλι ἡ νύφι κ' ἡ γ. τύφλα νά χι ἡ πιθιρός.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Ὅταν θέλ' ἡ νύφ' — τύφλα]—Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Σὰ θέλι ἡ νύφι τσ' ἡ γαπρὸς τύφλα νά χι γιοὺ πιθιρός.].—Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [τύφλα]).

Βλ. ἀρ. 10. 24. 26. 39. 49. 56. 57. Τὴν γνώμην ταύτην παραφράζει καὶ κωμαστικὸν ᾆσμα, καταλῆγον ὡς ἑξῆς: « Τύφλα 'ς τὸν περιοριστή, ὅπου μᾶς περιορίζει! | θέλεις ἐσύ, θέλω κ' ἐγώ, κἀνεὶς δὲν μᾶς ὁρίζει » (Λιανοτράγουδα 1866 σ. 119 στ. 2792-3. 1876 σ. 129). Ἡ ἄρνησις τῶν γονέων εἶναι ἀνίσχυρος νὰ ἐμποδίσῃ τὸν γάμον τῶν ἀγαπωμένων· διότι συναινοῦσαν δύναται εὐκόλως ν' ἀπαγάγῃ ὁ ἀνὴρ τὴν ἐρωμένην καὶ νὰ τελέσῃ τοὺς γάμους του. Συνήθης εἶναι ἡ μεταφορικὴ χρῆσις τῆς παροιμίας· ὅτι ὅταν οἱ ἄμεσον ἔχοντες συμφέρον

συμφωνῶσι, ματαίως κοπιῶσιν οἱ ἀντιτασσόμενοι εἰς τὴν θέλησιν αὐτῶν.

56. Σὰ θέλῃ ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός, τύφλα νὰ χουν οἱ συμπεθέροι.

(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 183 [Σὰν θέλ' ἡ ν. — τὰ συμπεθέρια.] — Μεσσηνίας. — Πάρου παρὰ Φρ. Σαρρῆ [τύφλα 'ς τοῖ συμπεθέροι.]— Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [Ὅταν θ. ὁ γ. κ' ἡ ν. τ.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [τύφλαις] — Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα [γ. μπομπὴ 'ς τὰ συμπεθέρια.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

57. Σὰθ θέλ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός,
μούζαις νὰ χῃ ὁ πεθερός.

(Καρπάθου. ΖΑ. 361, 381).

Βλ. ἀρ. 55.

58. Σὰν τὸν γαμπρὸν τῆς Δευτέρας.

(Κύπρου. Σ. 289, 396).

Εἶναι δηλ. ὑπερήφανος, ὡς ὁ γαμβρὸς τὴν Δευτέραν, μετὰ τὴν νύκτα τῶν γάμων του.

59. Στραβὸς ὑγιός, στανιὸ ὑγιός·
στραβὸς γαμπρός, γιατὶ γαμπρός;

(Ψαρῶν. Β, 350, 7.— Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδήκη [Γιός στρ. στ. στραβός. Στρ. γαπρός, γιατὶ στραβός;]).

Τῶν μὲν τέκνων τὰ σωματικὰ ἐλαττώματα εἶναι ἀνεκτὰ κατ' ἀνάγκην· ἀλλ' οὐδὲν βιάζει ἡμᾶς νὰ ἐκλέξωμεν γαμβρὸν ἔχοντα σωματικὸν ἐλάττωμα.

60. Τὰ πηλὰ τῆς πεθερᾶς τηγανίταις τοῦ γαμπροῦ.

(Κ. γ', 357 [πενθερᾶς τηγανῖται τοῦ γαμβροῦ.]).

Χλευαστικῶς ἐπὶ τοῦ ὑπερβολικῶς ἀγαπῶντος τὴν πενθερὰν αὐτοῦ. Ἡ μὲν ὑπ' ἀρ. 30 παροιμία εἶναι ἐνδεικτικὴ τῆς ἀγάπης τῆς πενθερᾶς πρὸς τὸν γαμβρόν, αὕτη δὲ τῆς τοῦ γαμβροῦ πρὸς τὴν πενθεράν.

61. Τὰ πολλὰ στραβώνουν τὸ γαμπρὸ καὶ τὰ λίγα τὴ νύφη.
(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Βλ. πολὺς 75, πρβλ. πολὺς 73. Ὁ μὲν ἀνὴρ τυφλώνεται δελεαζόμενος ἐκ τῆς μεγάλης προικός, καὶ νυμφεύεται γυναῖκα κακήν, ἡ δὲ ὀλίγην ἔχουσα προῖκα, διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἄγαμος στέργει νὰ λάβῃ σύζυγον ἀνάξιον.

62. Τὴ Δευτέρα καὶ τὴν Τρίτη
κάθετ' ὁ γαμπρὸς 'ς τὸ σπίτι·
τὴν Τετράδη καὶ τὴν Πέφτη
μετανοιώνει ποῦ παντρεύτη·
τὴν Παρασκευὴ Σαββάτο,
κάθετο καὶ συλλογᾶτο.

(Μεσσηνίας [ἡ: Σαββάτο, ἡ σακκοῦλα ἄνω κάτω.]—Κεφαλληνίας παρὰ Σ.Δ. Παγώνη [ἐλλείπουσιν οἱ στίχοι 3-6]—Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ὁμ.]).

Μετὰ τὴν τέλεσιν τῶν γάμων του, τὴν Κυριακήν, ὁ γαμβρὸς παραμένει εἰς τὸν οἶκόν του· ὅταν δὲ λήξωσιν πᾶσαι αἱ γαμήλιαι τελεταί, τὴν ἑσπέραν τῆς Τρίτης, λήγει καὶ ὁ ἄφροντις βίος αὐτοῦ καὶ καταπαύουσιν αἱ διασκεδάσεις, ἄρχονται δ' αἱ μέριμναι περὶ διοικήσεως τοῦ οἴκου, καὶ ἀναλογιζόμενος τὰς δυσχερείας πρὸς ἃς μέλλει νὰ παλαίσῃ μετανοεῖ διότι ἐνυμφεύθη.

63. Τὸν μῆνα ἔχει ὁ γαμπρὸς καὶ τὴ βδομάδα ἡ νύφη.
(Γορτυνίας).

Ὁ μὲν γαμβρὸς ὁρίζει τὸν μῆνα τῆς τελέσεως τῶν γάμων, ἡ δὲ νύμφη τὴν ἑβδομάδα, ὅπως μὴ συμπέσῃ πρὸς τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἔχει τὰ γυναικεῖα.

64. Τὸ νυφικὸ ἐστρώνανε, τὸ χοῖρο ἐμαδοῦσαν,
καὶ τὸ γαμπρὸ νιμένανε καὶ δὲν τὸν ἐθωροῦσαν.
(Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Νιμένανε (ἀναμένω) = ἀνέμενον. Ἐπὶ ματαιώσεως γάμου διὰ τὴν μὴ ἐμφάνισιν τοῦ γαμβροῦ μεταγνόντος κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν· καὶ μεταφορικῶς ἐπὶ ἀποτυχίας ἔργου, δι' ὃ πολλαὶ ἐγένοντο παρασκευαί, ἕνεκα ἀποχωρήσεως τοῦ ἀναλαβόντος αὐτό.

65. Τοῦ γιοῦ σου τάξε ψέματα καὶ τοῦ γαμπροῦ σου ἀλήθεια.

(Β'. 125, 155. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1420 — Β. 319, 494. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [λέγε ψ.]).

Βλ. ἀρ. 66 α. Κατὰ τὴν διαπραγμάτευσιν περὶ τοῦ συνοικεσίου ὀφείλει ὁ πενθερὸς νὰ ὁρίσῃ ἀκριβέστατα τὰ τῆς προικός, μὴ ὑποσχόμενος πλείονα τῶν ὅσων δύναται νὰ δώσῃ, διότι ἄλλως ὁ γαμβρὸς ἄνευ φόβου κατακρίσεως ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ διαλύσῃ τὸ συνοικέσιον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς παραδόσεως τῆς προικός.

66. Τοῦ καλοῦ γαμπροῦ ἡ μάννα
'ς τὸ ποτάμι κάνει νάνα

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. παλληκάρι 10. Νάνα ἢ νάνι νηπιακὴ λέξις σημαίνουσα τὸν ὕπνον· κάνει νάνα = κοιμᾶται. Ἴσως ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐνηχήματος τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς νανά, παρεμβαλλομένου εἰς τὰ βαυκαλήματα. Καλὸς δὲ γαμβρὸς εἶναι τὸ παλληκάρι, ὁ διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἀνδρείαν προκριθεὶς γαμβρός. Ἡ παροιμία ὑποδεικνύει ὅτι κάκιστοι σύζυγοι εἶναι οἱ τοιοῦτοι, διανυκτερεύοντες ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ εἰς κινδύνους ἐκτιθέμενοι· διὸ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν μετ' ἀγωνίας ἀναμένει κατὰ τὴν νύκτα ἐν ὑπαίθρῳ τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν.

66 α. Τοῦ πνεματικοῦ λέγε ψέματα, μὰ τοῦ γαμπροῦ σου ἀλήθεια.

(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 65. Προτίμησον νὰ εἴπῃς ψεύδη καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἐξομολογοῦντά σε ἱερέα, ἀλλ' οὐδέποτε νὰ ψευσθῇς εἰς τὸν μέλλοντα γαμβρὸν περὶ τῆς προικός.

67. Τὸ χαρτὶ καὶ τὸ μελάνι
τὸν καλὸ γαμπρὸ δὲν κάνει.

(Β. 324, 573 [δὲ χάνει.] — Ππζ. 299, 1031 [γ. τὸν κάνει.] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [ὁμ.] — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου [δὲ χάνει.] — Γορτυνίας).

Βλ. ἀρ. 16. Αἱ τρεῖς παραλλαγαὶ τῆς παροιμίας ἔχουσι διάφορον

ἑκάστη ἔννοιαν, λέγονται ὅμως ὑπὸ τῶν αὐτῶν κατὰ λόγον τῆς περιστάσεως ὁτὲ μὲν αὕτη ὁτὲ δ' ἐκείνη. Ἡ διδάσκουσα ὅτι τὸ χαρτὶ καὶ τὸ μελάνι τὸν καλὸ γαμπρὸ δὲ χάνει ἔχει ἣν καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 16 ἔννοιαν· ὑποσχέθητι δηλ., ἵνα μὴ χάσῃς τὸν καλὸν γαμβρόν, ὁσηνδήποτε προῖκα θέλῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἐπιφυλασσόμενος νὰ μὴ ἐκτελέσῃς τὴν ὑπόσχεσιν· τῆς δὲ λεγούσης ὅτι τὸν κάνει ἡ χρῆσις εἶναι διττή· ὁτὲ μὲν ἔχει ἣν καὶ ἡ πρώτη ἔννοιαν, ὁτὲ δὲ δηλοῖ ὅτι ἡ ἔχουσα μεγάλην προῖκα εὐκόλως εὑρίσκει καλὸν γαμβρόν· ἀντιθέτως δὲ ἡ τρίτη, ἡ λέγουσα ὅτι δὲν κάνει τὸ γαμπρὸ τὸ χαρτὶ καὶ τὸ μελάνι τοῦ προικοσυμφώνου δηλοῖ ὅτι ἡ μεγάλη προῖξ δὲν εἶναι ἐχέγγυος τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀνδρογύνου, διότι ἐνδεχόμενον εἶναι ν' ἀποδειχθῇ κακὸς ὁ ἐκλεχθεὶς γαμβρός.

68. Χίλιαις οἱ νύφαις τοῦ γαμπροῦ, χίλιοι οἱ γαμπροὶ τῆς νύφης.

(Βλ. Κατζιούλ. 2498. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 641 [Χ. νυφάδες τοῦ γ. καὶ χ. γ.] — Κ. 6', 55 [Χίλιαι νύμφαι τοῦ γαμβροῦ καὶ χ. γαμβροὶ τῆς νύφης.] — Νθ. 142, 934 [ὁμ.) — Μα. 44 [Χίλιαι νύμφαι τῷ γαμβρῷ καὶ χ. γαμβροὶ τῇ νύμφῃ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1472 [γαμβροῦ - γαμβροί]. — Β. 339, 35 [Χ. νύφαις τ. γ. καὶ χ. γ.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Χ. νυφάδες]).

Πρβλ. ἀρ. 47, ἀνύπανδρος 5. Ὅτι εἰς ἑκάτερον τῶν μελλονύμφων πολλὰ συνοικέσια εἶχον πρότερον προταθῇ διὰ διαφόρους λόγους ἀποτυχόντα· συνετελέσθη δὲ μόνον τὸ ὑπὸ τῆς μοίρας ὡρισμένον. Ἡ παροιμία λέγεται συνήθως ὑπὸ τοῦ ἀπορρίπτοντος πρότασιν γάμου, ἵνα μὴ φανῇ ὑβριστικὴ εἰς τὸν προτείνοντα ἡ ἄρνησις. Ἐν μεταφορικῇ δὲ χρήσει ἐπὶ τῶν ἐκλεγόντων τι μετὰ μακρὰν σκέψιν καὶ τὴν ἀπόρριψιν πολλῶν ἄλλων.

69. Χωρὶς γαμπρὸ γάμος δὲ γίνεται.

(Βάρνης. Κρ. 32 [γαμβρό]).

Ἀδύνατος ἡ ἐπιτυχία ἔργου τινός, ὅταν ἐλλείπωσι τὰ κυριώτατα τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὸ στοιχείων.

γανώνω.

1. Γανωμένα δὲν γνωρίζονται.

(Κα. 1065).

Δι' ἐπιδεξίας ἐπισκευῆς καὶ διακοσμήσεως καθίστανται ἀγνώριστα νὰ πεπαλαιωμένα σκεύη, καὶ αἱ γυναῖκες κοσμούμεναι ἀποκρύπτουσι σι τὰ φυσικά των ἐλαττώματα.

γαρμπὴς

1. Ἀγαπάω τὸ γαρμπή,
γιατὶ βρέχει καὶ κρατεῖ.
(Ζακύνθου. Ἑστία 1886 ΚΑ', 398 καὶ Παρνασσ. ΙΕ', 722).

Γαρμπὴς (ἰταλ. garbino) ὁ νοτιοδυτικὸς ἄνεμος, ὁ λίψ. Ὁ ἄνεμος οὗτος φέρει καιρὸν βροχερόν, βρέχει δὲ κατὰ διαλείμματα.

2. Κιάρος γαρμπής,
κι' ἄλλος γαρμπής.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Κιάρος (ἰταλ. chiaro) ὁ καθαρός· μετὰ τὸν γαρμπὴν θὰ πνεύσῃ καὶ πάλιν γαρμπής. Σημειωτέα καὶ ἡ παρήχησις (κιάρος—κι' ἄλλος).

3. Τὸ ἐμάθαν οἱ γαρμπήδες
πῶς ὡρμάσαν οἱ σταφίδες.
(Κεφαλληνίας. Πάρτς σ. 88 [αἱ στ.] καὶ παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ὁ γαρμπὴς εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν σταφίδα κατὰ τὴν ἀποξήρανσιν αὐτῆς. διότι φέρει βροχήν. «Ἐὰν πέσῃ μετὰ μακρὰν ξηρασίαν ἀκριβῶς κατὰ τὸν τρυγητὸν ῥαγδαία βροχὴ καταστρεπτική, τότε ὁ χωρικὸς πιστεύει ὅτι οἱ κακοὶ βροχεροὶ ἄνεμοι πρὸς ἐμπαιγμὸν αὐτοῦ ἤρξαντο πνέοντες, εὐθὺς ὡς ἔμαθον ὅτι ἡ σταφὶς εἶναι ὥριμος καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ τρυγητοῦ ἤρξαντο» (Πάρτς Κεφαλληνία, μετάφρ. Παπανδρέου σ. 87).

γαρόφαλο

1. Αὐτὸς εἶναι ἄχορο γαρόφαλο.
(Χίου. Καν. 220, 48).

Ἄχορο ἴσως τὸ ἄχαρο (α στερητ. χάρις). Γαρόφαλο δὲ (βενετ. garofolo) ἢ γαρούφαλο ἢ γαρύφαλο τὸ ἄνθος τῆς γαρυφαλιᾶς (γαροφαλιᾶς. γαρουφαλιᾶς) ἤτοι διάνθου τοῦ καρυοφύλλου (dianthus

caryophyllus L.). Γαρόφαλον ἢ γαρύφαλον λέγεται ἐπίσης, τὸ καὶ ἄλλως μοσχοκάρφι, μουσκοκάρφι (πρβλ. Langkavel Botanik der späteren Griech. σ. 19 ἀρ. 58,2), καρυόφυλλον τὸ ἀρωματικὸν (caryophyllus aromaticus L.)· ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ Πτωχοπροδρόμου (Γ', 166. Δ', 166 σ. 58. 82 Legrand) κεῖνται ἀμφότεραι αἱ γραφαὶ καρυόφυλλον καὶ καρόφαλον, ὅθεν ἐσχηματίσθησαν καὶ τὸ ἰταλικὸν garofano, βενετ. garofolo, ῥωμουν. carofil ἢ garofil, ῥαιτορωμ. garóful.—Ἡ παροιμιώδης φράσις ἐπὶ φιλασθένων καὶ καχεκτικῶν.

2. Γαρουφαλιᾶς γαρούφαλο καὶ φουντουκιᾶς φουντοῦκι.
(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Φουντοῦκι ὁ καρπὸς τῆς φουντουκιᾶς (ἐκ τοῦ τουρκ. φουνdoὺκ, ὅπερ πάλιν ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ ποντικὸν κάρυον), τὸ καὶ δι' ἑλληνικοῦ ὀνόματος λεφτοκάρι (λεπτοκάρυον), καὶ ὁ θάμνος λεφτοκαρυά· ὁ ὑπὸ τῶν βοτανικῶν κόρυλος ὁ ἀβελλάνειος καλούμενος (corylus avellana L.).—Ἡ παροιμία λέγεται εἰρωνικῶς ἐπὶ φαύλου.

γάτος

1. Ἀπ' ὡστὰν ἐγίνην κάττος, τώρα πιάσεν ποττικόν.
(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα).

Ἐπὶ τῶν μετὰ μακρὰν προσδοκίαν ἐπιτυγχανόντων τὸν σκοπὸν αὐτῶν.

2. Γάτος γαμεῖ, γάτος νιαουρίζει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 32. Ἐπὶ τῶν παραπονουμένων διὰ κακόν, τοῦ ὁποίου εἶναι οἱ κύριοι ἐργάται.

3. Γάτος κλεισμένος ποντικοὺς δὲν πιάνει.
(Β. 44, 16).

Βλ. ἀρ. 26, πρβλ. ἀρ. 4. Ὅτι οὐδόλως πταίει μὴ ἐκτελῶν τὸ ἀνατεθειμένον εἰς αὐτὸν ἔργον ὁ παρεμποδιζόμενος νὰ ἐνεργήσῃ ἐλευθέρως. Ὅμοιαι παρ. **Γερμαν.** Eine gebundene Katze fängt keine Maus = δεμένη γάτα δὲν πιάνει ποντικὸ (W. II, 1775, 167).

Eingesperrte Katzen fressen keine Mäuse = κλεισμέναις γάταις δὲν τρῶνε ποντικούς (αὐτ. 1178, 213).

4. Γάτος μὲ γάντια ποντικοὺς δὲν πιάνει.

(Ἀν. Ἐπιθ. Α'. 451, 76. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ἡ γάτα μὲ χερόκτια δὲ πιάνει ποντικούς.]).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Gatto inguantato non prese mai topo = γάτος μὲ χειρόκτια δὲν πιάνει ποτὲ ποντικὸ (τοσκ. Giusti 227. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè II, 201. Pasqualigo 241 D. I, 810). — **Γαλ.** Chat emmouflé ne prend souris (Leroux I, 155). Chat ganté ne prit jamais souris (W. II, 1177, 192). — **Ῥωμουν.** Pisica răzgâĭată nu prinde shórecĭ nicĭ odată = γάτα χαϊδεμένη δὲν πιάνει ποντικοὺς ποτὲ (Zanne 2317). Pisica cu clopotseĭ nu prinde shórecĭ = γάτα μὲ κουδούνια δὲν πιάνει ποντικοὺς (αὐτ. 2316. Βλ. καὶ 2134). — **Ἀγγλ.** A cat in mittens catches no mice = γάτος μὲ χειρόκτια δὲν πιάνει ποντικοὺς (D. I, 870 μετὰ παραλλαγῶν). — **Ὁλλανδ.** Is de kat van handschoenen voorzien, zo vangt zie geene muizen of ratten = ἂν ὁ γάτος ἔχει χειρόκτια δὲν πιάνει ποντικοὺς (W. II, 1177, 192). — **Γερμαν.** Eine Katze mit Handschuhen faht keine Maus = γάτα μὲ χειρόκτια δὲν πιάνει κἀνένα ποντικὸ (αὐτ. βλ. καὶ 1170, 40. 1172, 85. D. I, 870).

5. Γάτος ποῦ μουλλώνει,
οὔλο ποντικοὺς μαζώνει.

(Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 9. 56, πρβλ. σκύλος 106. Μουλλώνω (ἀρχ. ἑλλ. μυλλαίνω, μύλλω) καὶ κατὰ μετάθεσιν λουμώνω σημαίνει κυρίως σιωπῶ· καὶ ἐν μεταβατικῇ σημασίᾳ σιγάζω τινά, οἷον ἐν τῇ φράσει: «τὸν μούλλωξα»· προσέτι εἶναι συνώνυμον τοῦ λουφάζω (ἀρχ. λωφάω), σημαῖνον ὅτι μετὰ θόρυβον καὶ φωνὰς ἡσυχάζω· οἷον «τὸ παιδὶ μούλλωξε», ἤτοι δὲν κλαίει πλέον. Συνηθεστέρα δ' εἶναι ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ἐφησυχάζω σιωπῶν καὶ προσποιούμενος ἀδιαφορίαν. Ἐπίθετον ἐκ τούτου μουλλωχτός, σημαῖνον τὸν σιγηλόν, τὸν

ἀποκρύπτοντα τοὺς σκοπούς του.— Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ κρυψίνων καὶ ὑπούλων, οἵτινες ἐπιτηδεύοντες ἀδιαφορίαν πρὸς πάντα ἐπιδιώκουσιν λανθάνοντες τοὺς ἄλλους τοὺς σκοποὺς αὐτῶν καὶ ἐπιτυγχάνουσιν. Παραπλήσιαι παροιμ. **Γαλλ.** Chat miolleur ne fut oncques bon chasseur, non plus que sage homme grand cacqueteur (Leroux I, 156). C'est l'loûrd chet qu' attrappe li soris = ὁ τεμπελόγατος πιάνει τὰ ποντίκια (οὐαλων. D. II, 316). C'est l' loûrd chet qui happe li châr foù dè pot = ὁ τεμπελόγατος ἁρπάζει τὸ κρέας ἀπὸ τὴ χύτρα (ἐπίσης, αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Gato maulfador nunca buen cazador = γάτος ποῦ νιαουρίζει δὲν εἶναι ποτὲ κυνηγιάρης (W. II, 1176, 182). — **Πορτογαλ.** Gato miador nunca bom murador = ὁμ. (αὐτ. 1176, 167). Gato berrador non é o mais pescador = γάτος ποῦ φωνάζει δὲν εἶναι ὁ καλύτερος ψαρευτὴς (γαλικική, D. II σ. 483). — **Δαν.** Kat knurrer ei før han faaer Muus = ὁ γάτος δὲ ῥουχουνίζει προτοῦ νὰ πιάσῃ τὸν ποντικὸ (D. I, 869). Miavende kat tager ei mange muus = γάτος ποῦ νιαουρίζει δὲν πιάνει πολλὰ ποντίκια (W. II, 1176, 182). De katte som miaver saa meget, muser saa lidet = ὁ γάτος ὅσο περισσότερο νιαουρίζει τόσο ὀλιγώτερο κυνηγᾷ ποντικούς (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Eene kat, die veel maauwt, vangt weinig muizen = γάτος ποῦ πολὺ νιαουρίζει πιάνει λίγα ποντίκια (αὐτ.). Als de katten muizen, dan maauwen zij niet = ὅταν οἱ γάταις κυνηγοῦν ποντικοὺς δὲν νιαουρίζουν (αὐτ. 1193. 551). — **Γερμαν.** Eine Katze, die miaut, fängt keine Maus = γάτα ποῦ νιαουρίζει δὲν πιάνει ποντίκια (αὐτ. 1176, 182. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 181. 1181, 296. 298. 299). Wenn die Katzen mausen, miauen sie nicht = ὅταν οἱ γάταις κυνηγοῦν ποντίκια δὲν νιαουρίζουν (αὐτ. 1193, 551. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1174, 118. 1185, 394. 1188, 448. 1190, 485 καὶ παρὰ D. I, 869). Das sind die besten katzen, die mausen vnd nicht mautzen = ἐκείναις εἶναι οἱ καλύτεραις γάταις ποῦ κυνηγοῦν ποντίκια καὶ δὲ νιαουρίζουν (αὐτ. 1169, 30. Βλ. καὶ 1175, 151). — **Ἀραβ.** Ὅταν ἡ γάτα ἥσυχα παραμονεύῃ, πιάνει χοντρὸ κομμάτι (Socin 14).

6. Γιὰ νὰ μὴ φάγῃ ὁ γάτος τὸ ψωμί, τρώγει ὁ ποντικὸς τὰ ροῦχα.

(Β. 46, 49).

Βλ ἀρ. 36.

7. Γιὰ ποντίκια σ' ἔχω, γάτα, σὰ σωθοῦνε σὲ ταΐζω.

(Κα. 1157).

Ἐπὶ τῶν δυστροπούντων νὰ δώσωσιν ἐν καιρῷ τὴν προσήκουσαν ἀμοιβὴν εἰς τοὺς ἐργαζομένους ὑπὲρ αὐτῶν, ἀξιούντων δὲ ν' ἀναμένωσιν οὗτοι μέχρις ὅτου αὐτοὶ εὐδοκήσωσιν.

8. Δένει τὴν γάταν καὶ τρώγει ψωμί.

(Μα. 14).

Ἐπὶ φιλαργύρων.

9. Ἐκεῖν' ἡ γάτα ποῦ λουμώνει
ὅλο ποντικοὺς μαζώνει.

(Κύπρου. Β. 75, 141. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 5.

10. Ἐλείψασιν οἱ κάττοι κὶ ἐβκήκασιν οἱ ποντικοὶ 'ς τὸ μεϊτάνιν.

(Κύπρου. Σ. σ. 586).

Βλ. ἀρ 27. Μεϊτάνιν, τὸ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος μεϊdάνι=ἡ ἀγορά. λέξις ἀραβικὴ καὶ τουρκικὴ (μαϋdὰν ἢ μεϋdὰν) σημαίνουσα ἀναπεπταμένον πεδίον, τόπον ἀγώνων καὶ δημοσίαν ἀγοράν· τὴν λέξιν ταύτην παρέλαβον ἐκ τῆς τουρκικῆς, πλὴν τῆς ἑλληνικῆς αἱ πλεῖσται τῶν σλαβικῶν γλωσσῶν, ἡ ἀλβανικὴ καὶ ἡ βλαχική. Ἡ φράσις «βγαίνω 'ς τὸ μεϋdάνι» κυριολεκτεῖται μὲν ἐπὶ τοῦ ἐξερχομένου εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ εἰς δημόσιον τόπον, συνηθεστάτη δ' εἶναι ἡ μεταφορικὴ χρῆσις αὐτῆς, σημαίνουσα ἐκτίθεμαι, ἀποκαλύπτομαι, (πρβλ. φόρος 1).

11. Ἔλειψεν ὁ γάτος κι' ἀγρίαψαν τὰ ποντίκια.

(Βάρνης. Κρ. 17.—αὐτ. 23 [Λείπ' ὁ γ., ἀγριεύουν τὰ π.]).

Βλ. ἀρ. 27.

11α. Εἶναι σὰν τὸ βαρβᾶτο γάτο, ποῦ φυλάει ἐποχὴ νὰ καβαλλίκη.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἐπὶ ἀκολάστων ὑποκρινομένων ἐγκράτειαν.

12. Ἔφκαν αἱ κάτταις, τσαὶ χορεύγουν αἱ ποντιτσοί.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 318, 178).

Βλ. ἀρ. 27.

13. Ἑφτάψυχο γατί.

(Πελοποννήσου [ἤ, Ἑ. κατσοῦλι.]—Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Εἶναι ἡ γάτα ἡ ἑφτάψυχη.]).

Βλ. ἀρ. 47α, πρβλ. γυναῖκα 85. Καὶ ἁπλῶς ἑφτάψυχος λέγεται ὁ πολλὴν τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς ἔχων καὶ ἀντέχων εἰς κακουχίας καὶ νόσους· διότι τοιαύτη θεωρεῖται καὶ ἡ γάτα, ὅθεν πιστεύεται ὅτι ἔχει ἑπτὰ ψυχάς· τὴν δοξασίαν ταύτην ἔχουσι καὶ οἱ Ἰταλοὶ Νεαπολῖται (Archivio per le tradiz. popolari 1899 σ 46). Συνηθέστερον ἡ παροιμία λέγεται περὶ τῆς γυναικός, ῥητῶς δὲ τοῦτο λέγει ἡ ἐν λ. γυναῖκα 85 παροιμία, ὅπου ἀναγράφονται καὶ ἄλλων ἐθνῶν ὅμοιαι. Εἰς τὴν γάταν δὲ μόνην ἀναφέρονται αἱ ἑξῆς: **Γαλλ.** Les chats ont la vie dure (W. II, 1182, 307).— **Ρωμουν.** Are nouĕ suflete, ca pisica = ἔχει ἐννιὰ ψυχαῖς, σὰ γάτα (Zanne 4667).— **Γερμαν.** Eine Katze hat neun Leben = ἡ γάτα ἔχει ἐννιὰ ζωαῖς (W. II, 1176, 188). Katzen haben zähes Leben = οἱ γάταις ἔχουν ζωὴ δυνατὴ (αὐτ. 1182, 307). Die Katze hat neun Leben, die Zwiebel und das Weib sieben Häute = ἡ γάτα ἔχει ἐννιὰ ζωαῖς, τὸ κρεμμύδι κ' ἡ γυναῖκα ἑφτὰ τομάρια (αὐτ. 1173, 97).

14. Ἐψόφησ' ὁ γάτος καὶ φαρδέψαν τὰ ποντίκια

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ. ἀρ. 27. 35, πεθαίνω 6, πεθερὰ 10. 11. Φαρδεύω (ἐκ τοῦ φαρδὺς) πλατύνομαι, ἁπλώνομαι καὶ μεταφορικῶς κινοῦμαι ἐλευθέρως. Ὅταν οὐδεὶς ὑπάρχῃ ὁ ἐπιβλέπων καὶ κολάζων αὐτούς, οἱ ἄτακτοι θρασύνονται. Ὅμοιαι **Ἀλβαν.** Νγκόρδι μάτσ'ι, ουνγκὶ̣ὰλ μίου = ψόφησ' ὁ γάτος, ἀναστήθηκαν τὰ ποντίκια (Hahn 151, 19.

Κουλουριώτ. 164). — **Ἰταλ.** Al gato morto i sorzi ghe salta atorno = 'ς τὸν ψόφιο γάτο οἱ ποντικοὶ πηδοῦν ὁλόγυρα (βενετ. D. II, 58). Al gat mort ga salta adoss i sorech = 'ς τὸν ψόφιο γάτο πηδοῦν ἀπάνου οἱ ποντικοὶ (περγαμηνή, αὐτ.).

15. Ἡ γάτα γιὰ τοὺ ψάρι ἔβαλε τἀμπέλι τ'ς ἀμανάτ'.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 20. Ἀμανάτι, τό, = ἐνέχυρον· ἡ λ. τουρκ αμανὲτ (ἐκ τῆς ἀραβ. εμανέτ), σημαίνουσα παρακαταθήκην ὅμηρον, ἐνέχυρον.

15α. Ἡ γάτα δὲ γνωρίζει κἀνένα ἀφέτη, παρὰ τὸ σπίτι.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν σκύλον (βλ. σκύλος 111β), ἡ γάτα δὲν γνωρίζει τὸν κύριόν της, ἀλλὰ εἶναι προσηλωμένη εἰς τὴν οἰκίαν, ὅθεν μετοικοῦντος τοῦ κυρίου της αὐτὴ παραμένει ἐν τῇ οἰκίᾳ.

16. Ἡ γάτα δὲ θέλει φιδελωσύνη.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ. ἀρ. 18α. Φιδελωσύνη ἡ ἐμπιστοσύνη· ἡ λέξις ἐσχηματίσθη οὐχὶ ἐκ τοῦ λατιν. ἐπιθέτου fidelis, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἰταλ. ὀνόματος fidelità (fedeltà), ἀντικατασταθείσης τῆς καταλήξεως διὰ τῆς ἑλληνικῆς -σύνη (κατὰ τὸ καλωσύνη κτλ.). — Ὅτι ἡ γάτα εἶναι ἄπιστος, βιαζομένη δ' ὁρμᾷ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου της· λέγεται δ' ἡ παροιμία μεταφορικῶς, ἀναφερομένη εἰς τὴν ἀοτασίαν τῆς γυναικός.

16α. Ἡ γάτα δὲν πίνει ξεῖδι.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου. — Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου [Ἡ γάτα πάλι ξεῖδιν πίνει;]).

Ἐπὶ τῶν πραττόντων τι ἀνάρμοστον, μάλιστα δ' ἐπὶ ἀνηλίκων πινόντων πνευματώδη ποτά.

17. Ἡ γάτα εἶναι ἀνδρογυνοχωρίστρα.

(Κυνουρίας παρὰ Δ. Ἀντωνίου).

Βλ. ἀρ. 19. Αἱ ζημίαι τὰς ὁποίας κάμνει ἡ γάτα προκαλοῦσιν

ἐνίοτε ἔριδας τῶν συζύγων πρὸς ἀλλήλους, αἵτινες ἐπαναλαμβανόμεναι ἐνδεχόμενον νὰ γίνωσιν αἰτία καὶ διαζυγίου. Συνήθως δὲ λέγεται ἡ παροιμία μεταφορικῶς ἐπὶ πονηρᾶς γυναικὸς ἐμβαλλούσης σκάνδαλα εἰς συγγενικοὺς οἴκους.

17 α. Ἡ γάτα κυνηγάει τὴν ψίχα.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ὅμοιος πρὸς τὴν γάταν, ἥτις ἀρέσκεται εἰς τὴν ψίχα μᾶλλον τοῦ ἄρτου ἢ εἰς τὰ φλογώματα αὐτοῦ, τὴν κόραν, εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος, προκρίνων τὸν ἀκοπώτερον τρόπον τοῦ βίου, ὁσάκις δύναται.

17 β. Ἡ γάτα πάει 'ς τὴν ἄγαρο μασσάρα.
(Ῥοχουδίου Καλαβρίας. La Calabria XIII σ. 3).

Ἄγαρο = ἡ ἄχαρη, ἡ κακή· μασσάρα ἡ οἰκοδέσποινα (ἰταλ. massara). Ἡ γάτα προξενεῖ ζημίας ἂν ἡ οἰκοδέσποινα εἶναι ἀπρόσεκτος.

18. Ἡ γάτα πούλησε τὰ προικιά της γιὰ ν' ἀγοράσῃ ψάρια.
(Βερ. 73,4 [ἐπούλησε τὸ προικιό της] — Β. 94, 29 — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη ['Η γ. τὰ πρ. τση π. γιὰ ψάρια.]).

Βλ. ἀρ. 20.

18α. Ἡ γάτα στραβώνει τὸν ἀφέντη της.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ ἀρ. 33, πρβλ. ἀρ. 16. Ἡ γάτα στενοχωρουμένη καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου της ἐπιτίθεται καὶ τοῦ ἐξορύσσει τοὺς ὀφθαλμούς. Ἔχει προσέτι καὶ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ γάτα εἶναι ἱκανὴ νὰ διαλάθῃ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κυρίου της καὶ νὰ προξενήσῃ ζημίας, καὶ λέγεται μεταφορικῶς ἐπὶ γυναικῶν, ἐξαπατωσῶν τοὺς συζύγους των.

19. Ἡ κακὴ γάτα ἀντρόγυνο χωρίζει.
(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἡλιοπούλου καὶ Κ. Κασιμάτη [ἡ, γ. χ. ἀντρ.]).

Βλ. ἀρ. 36.

20. Ἡ κάτα γιὰ τὸ ψάρι ἐπούλησε τἀμπέλι της.
(Καρπάθου. ΖΑ. 352, 189 καὶ Μαν. 283, 217 [πουλεῖ τά.]. — Ἰωαννίνων παρὰ

Δ. Μ. Σάρρου [ψάρ' ἐπούλησι τἀμπέλι τ'ς.] — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Ἡ κ. πούληοε τά. τσης γιὰ τὸ ψ.]).

Βλ. ἀρ. 15. 18. 22. 34. 37. Ἐπὶ λίχνων δαπανώντων ἐκ τοῦ ὑστερήματός των πρὸς ἀγορὰν ἐκλεκτῶν ἐδεσμάτων, καθόλου δὲ ἐπὶ τῶν πρὸς πλήρωσιν ἀλόγων ἐπιθυμιῶν διασπαθώντων τὴν περιουσίαν. Ὑπόκειται προφανῶς εἰς τὴν παροιμίαν παλαιός τις μῦθος λησμονηθείς. Ἐν τῇ Ἄνω Βρετάνῃ φέρεται παράδοσις ὅτι οἱ γάτοι εἶχον ἄλλοτε κέρατα καὶ τὰ ἐπώλησαν διὰ ν' ἀγοράσουν ψάρια (RTP. 1898 σ. 405). Ὁμοία ἡ **Ἰταλ.** El gato g' avea un campo, e per un pesse el l' ha vendù = ὁ γάτος εἶχε ἕνα χωράφι καὶ γιά να ψάρι τὸ πούλησε (βενετ. Pasqualigo 55). — Παραπλήσιαι **Γαλλ.** Pour un foie de lote femme vendrait sa cotte (Legai 320). **Ἀραβ** Κακομοίρη, πούλησε τὴ στάμνα καὶ ἀγόρασε γλυκὰ τῆς γυναικός σου (Socin 231).

21. Ἡ κάτα ντὸ γεννᾷ πεντικὸν πιάνει.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 376, 256. — Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 118, 117 [ποντικὸν πιάν'.] — Ὄφεως· αὐτ. 118, 116 [πεντικὸ πλεάν'.]. — Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου [τὸ γ. ποντικὸν]).

Βλ. ἀρ. 22. 45. 45α. 49. 54α. 58, πρβλ. γεννῶ 14, κάνω 40. Τὸ ὑπὸ τῆς γάτας γεννώμενον συλλαμβάνει ποντικούς· ἤτοι τῶν πονηρῶν γονέων μεταδίδονται τὰ ἐλαττώματα καὶ εἰς τὰ τέκνα. Διὰ τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλων ὁμοίων μεταφορῶν ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν πολυάριθμοι ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι. **Ἀλβαν** Τσ' πίελ μάτσ'αι, μι γκιούαναι = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (Hahn 156, 116). — **Ἰταλ.** Il figlio della gatta piglia i sorgi = ὁ γιὸς τῆς γάτας πιάνει τοὺς ποντικοὺς (Castagna 106, 9). I figliuoli de' gatti pigliano i topi = τὰ παιδιὰ τῶν γάτων πιάνουν τοὺς ποντικοὺς (τοσκαν. Giusti 128 Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè II, 218. D. I, 879). Chi nasce di gatta, piglia i topi al buio = ὅ τι γεννειέται ἀπὸ τὴ γάτα πιάνει ποντικοὺς 'ς τὰ σκοτεινὰ (ἐπίσης, Giusti 128). Chi di gatta nacque, topi piglia = ὅ τι γεννειέται ἀπὸ τὴ γάτα ποντικοὺς πιάνει (D. I, 879. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ Pitrè II, 218. Pasqualigo 138). Chi de gata nasse sorzi pia: putta la mare, e pezo la fia = ὅ τι ἀπὸ γάτα γεννειέται ποντικοὺς πιάνει· πουτάνα

ἡ μάννα καὶ χειρότερη ἡ κόρη (βενετ. Pasqualigo 138). Figghia di gatta surici pigghia, quandu la gatta surici no pigghia, o gatta non è o di gatta non è figghia = ἡ κόρη τῆς γάτας πιάνει ποντικούς, ὅταν ἡ γάτα δὲν πιάνῃ ποντικούς, ἢ γάτα δὲν εἶναι ἢ γάτας δὲν εἶναι κόρη (καλαβρία, Marzano 40. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 879). Chi di gallina nasce, convien che razzoli = ὅ τι γεννειέται ἀπὸ τὴν ὄρνιθα ταιριάζει νὰ σκαλίζῃ (τοσκαν. Giusti 128. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè II, 218 III, 121-2. Pasqualigo 138. Archivio per le tradiz. popol. 1898 σ. 451, 12. D. I, 708 καὶ τ. II σ. 475). Chi de galina nas, de galina canta = ὅποιος γεννειέται ἀπὸ ὄρνιθα σὰν ὄρνιθα κακαρίζει (D. I, 708). Figlioli di gatti un ne nasce senza unghie = τὰ παιδιὰ τῶν γάτων δὲν γεννειῶνται χωρὶς νύχια (κορσικαν. D. I, 835). — **Γαλλ.** Chat et chaton chassent le raton (Leroux I, 155). Qui naquit chat court après les souris (Quitard 211). Enfant d' chat mange volontiers souris (D. I. 879, μεθ' ἑτέρων τριῶν διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Qui est extrait de geline il ne peut qu'il ne gratte (Leroux I, 195). Qui naît de poule aime à gratter (D. I. 708). Qui vint d' poie, grette = ὅποιος κατάγεται ἀπὸ ὄρνιθα σκαλίζει (οὐαλ. αὐτ. μετὰ παραλ.). — **Ἴσπαν.** El hijo de la gata ratones mata = ὁ γιὸς τῆς γάτας ποντικοὺς σκοτώνει (D. I, 879). Fi de gata mur mata = παιδὶ γάτας ποντικὸ σκοτώνει (αὐτ.). El hijo de la cabra de una hora á otra bala = τὸ παιδὶ τῆς αἴγας ἀπὸ μιὰ ὥρα 'ς ἄλλη πηδᾷ (αὐτ.). El hijo del asno dos veces rozna al dia = ὁ γιὸς τοῦ γαδάρου δυὸ φοραῖς γκαρύζει τὴν ἡμέρα (αὐτ.) — **Πορτογ.** O filho de asno huma hora no dia orneja = ὁ γιὸς τοῦ γαδάρου μία ὥρα τὴν ἡμέρα γκαρύζει (αὐτ.). Gallinha não nasce, que não esgaravate = κάμμιὰ ὄρνιθα δὲ γεννειέται ποῦ νὰ μὴν σκαλίζῃ (D. I, 708) — **Ῥαιτορωμ.** Que chi vain da giatt, clappa müers = ὅ τι ἀπὸ τὴ γάτα κατάγεται πιάνει ποντικοὺς (αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Ce nasce din pisică shórecĭ mănânca = κεῖνο ποῦ γεννειέται ἀπὸ τὴ γάτα τρώγει ποντικοὺς (Zanne 2321 μετὰ παραλλαγῆς ἐν ἀρ. 2124). Ce nasce din găină rîcăĭe la pămînt =

κεῖνο ποῦ γεννειέται ἀπὸ τὴν ὄρνιθα σκαλίζει κατὰ γῆς (αὐτ. 1849). — Ἄγγλ. That that comes of a cat, will catch mice = κεῖνο ποῦ κατάγεται ἀπὸ γάτα θὰ πιάνῃ ποντικοὺς (W. II, 1189, 469). He that comes o' the hens maun scrape = κεῖνο ποῦ κατάγεται ἀπὸ ὄρνιθα πρέπει νὰ σκαλίζῃ (σκωτική, D. I, 708). — Ἰσλανδ. það ýlfrar allt, sem af úlfi er komið = ὅλα οὐρλιάζουν ὅσα ἀπὸ λύκο κατάγονται (αὐτ. 879). — Δαν. Det tuder Alt som av Ulv er kommet = ὁμ. (αὐτ. μετὰ παλαιᾶς δαν. παραλλαγῆς). Hvad der er af Katteslægt, muser gjerne = ὅ τι εἶναι ἀπὸ γάτου γενιὰ τοῦ ἀρέσει νὰ κυνηγᾷ ποντίκια (αὐτ.). — Νορβ. Dat yler alt, som av Ulv er komet = ὅλα οὐρλιάζουν ὅσα ἀπὸ λύκο κατάγονται (αὐτ.). — Σουηδ Dhet tiuter alt, som aff Vlfwen kommer = ὁμ. (αὐτ. μετὰ παλαιᾶς σουηδικῆς παραλλαγῆς). — Ὁλλανδ. Dat van katten komt, muist wel = ὅ τι κατάγεται ἀπὸ γάτα κυνηγᾷ καλὰ ποντικοὺς (W II, 1189, 469). Kattenkinderen vangen graag muizen = τὰ παιδιὰ τῶν γάτων εὐχαρίστως πιάνουν ποντίκια (αὐτ. 1211, 2). Catten kinder musen gheern = τὰ παιδιὰ τῶν γάτων κυνηγοῦν εὐχαρίστως ποντίκια (παλαιολλανδ. αὐτ.). Kattejongens willen muizen = τὰ μικρὰ τῶν γάτων θέλουν νὰ κυνηγοῦν ποντίκια (φλαμανδ. D. I, 879). Wat van katten komt, wilt muizen = ὅ τι κατάγεται ἀπὸ γάτους θέλει νὰ κυνηγᾷ ποντίκια (ἐπίσης, αὐτ.) Het schrafelt al, wat van hennen komt = ὅλα σκαλίζουν ὅσα ἀπὸ ὄρνιθες κατάγονται (αὐτ. 708). — Γερμαν. Katzenkinder mausen gern = τὰ παιδιὰ τῶν γάτων εὐχαρίστως κυνηγοῦν ποντίκια (W. II, 1211, 2. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1169, 15. 1189, 464-469. 472. 1209, 1. III, 549, 1. D. I, 879). Katzengeschlecht fängt Mäuss = ἡ γενιὰ τοῦ γάτου πιάνει ποντικοὺς (W. II, 1210). Katzen Kinder lassen das mausen nicht = τὰ παιδιὰ τοῦ γάτου δὲν ἀφίνουν τὸ κυνῆγι τῶν ποντικῶν (αὐτ. 1211, 1). Wat von Katten is, lîrt mûsen = ὅ τι εἶναι ἀπὸ γάτα μαθαίνει νὰ κυνηγᾷ ποντίκια (αὐτ. 1189, 471. Βλ. καὶ αὐτ. 1211, 3 D. I, 879 καὶ τ. II σ. 484). Es miauet gern, was von Katzen kommt = εὐχαρίστως νιαουρίζει κεῖνο ποῦ κατάγεται ἀπὸ γάτα (W. III, 651, 1). Was von Hunden kommt, bellt gern = κεῖνο ποῦ

κατάγεται ἀπὸ σκύλους εὐχαρίστως γαυγίζει (W. II, 863, 1036). Was von Hennen kommt, scharrt auch = κεῖνο ποῦ κατάγεται ἀπὸ ὄρνιθες σκαλίζει (W. II, 516, 156). — **Τουρκ.** Αρσλαντὰν doγάν, αρσλαν ολούρ = κεῖνο ποῦ ἀπὸ λιοντάρι γεννήθη εἶναι λιοντάρι (Davis 14).

22. Ἡ κάτα ποῦ γεννήση ποντικὸ διώχνει.

(Ἀπολλωνίας Βιθυνίας. Ἐπιθεώρησις Κ)πόλεως 12 Ἰανουαρίου 1889).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

23. Ἤρθ' ὁ γάτος, σουφρώνουν τὰ ποντίκια.

(Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 45, πρβλ. ἀρ. 27. 31. Σουφρώνω (σοῦφρα = ῥυτὶς) σημαίνει συνάγω ὕφασμα εἰς πτυχὰς ἀκανονίστους, καὶ ἀμεταβ. ῥυτιδοῦμαι· μεταφορικῶς δὲ κλέπτω, διότι ὁ κλέπτης συμπτύσσει τὸ ὕφασμα ἵνα τὸ ἀποκρύψῃ· ἑτέρα μεταφορικὴ σημασία τοῦ ῥήματος, ἣν ἔχει καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ, εἶναι ἡ τοῦ συστέλλομαι, πτήσσω ὑπὸ δέους. Τὸ αὐτὸ λέγεται καὶ ζαρώνω. Παρὰ τῷ Πτωχοπροδρόμῳ (C, 156 σ. 114 Legrand) κεῖται τὸ σύνθετον περισουφρώνω Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως βλ. Κοραῆ Πρόδρομ. ἑλλ. Βιβλιοθ. σ. 346. G. Meyer Neugr. Stud. III σ. 62. — Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι οἱ ἀτακτοῦντες ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος ἢ τοῦ διδασκάλου, ἐπιφανέντος τούτου ἡσυχάζουσιν ἐπτοημένοι Διὰ παραπλησίας μεταφορᾶς τὴν αὐτὴν ἐκφέρουσιν γνώμην ὁ Ἀλκαῖος (ἀπ. 27. Bergk): «Ἔπταζον ὥστ' ὄρνιθες ὦκυν | αἴετον ἐξαπίνας φάνεντα»· καὶ ὁ Σοφοκλῆς (Αἴ. 167—171): «Ἀλλ' ὅτε γὰρ δὴ τὸ σὸν ὄμμ' ἀπέδραν, | παταγοῦσιν ἅπερ πτηνῶν ἀγέλη· | μέγαν δ' αἰγυπιὸν ὑποδείσαντες, | τάχ' ἄν, ἐξαίφνης εἰ σὺ φανείης, | σιγῇ πτήξειαν ἄφωνοι.» (Βλ καὶ ἀρ. 45). Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Quannu lu gattu veni, li surci si 'ncunìghianu (si 'ngàttanu) = ὅταν ὁ γάτος ἔρχεται οἱ ποντικοὶ μαζεύονται· ἢ, ζαρώνουν (σικελ. Pitrè II, 231). Ue s' incontrat s' atta, sos sorighes non ischertiant = ὅπου βρίσκεται ἡ γάτα, οἱ ποντικοὶ δὲν παίζουν (σαρδηνία, αὐτ. καὶ σ. 59.) Quando la gatta è in paese, i topi stanno quieti = ὅταν ἡ γάτα εἶναι 'ς τὸν τόπο, οἱ ποντικοὶ

στέκονται ἥσυχοι (Pitrè II, 60). Quando o gatto passaggia, o ratto sta ascoso = ὅταν ὁ γάτος περιδιαβάζῃ, ὁ ποντικὸς μένει κρυμμένος (λιγυστ. αὐτ.).

24. Θέλει ὁ κάτης, καὶ χορεύγουν οἱ ποντικοί.

(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου [Θ. ὁ γάτος καὶ χορεύουν τὰ ποντίκια.] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. δοῦλος 25 καὶ τὰς αὐτόθι σημειουμένας παραλλαγάς. Ὅτι οἱ ὑφιστάμενοι δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ παρεκτραπῶσιν, ἂν μὴ ἠνείχοντο αὐτοὺς οἱ ἄρχοντες τοιαῦτα πράττοντας.

25. Καλὸς φίλος ὁ γάτος, ἂν δὲν εἶχε νύχια.

(Β. 135, 267).

Παροιμία νόθη, ἣν παρέλαβεν ὁ Βενιζέλος ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσύν. τ. Α' σ. 382.

26. Κάτα κλεισμένι 'ς τοὺ σάκκου, πουτκοὺς δὲν πιάνι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 3, πρβλ. σακκὶ 8.

27. Λείπει ὁ γάτος, καὶ χορεύουν τὰ ποντίκια.

(Βάρνερ: κάτα ? [κάτος] — Βλ. Κατζιούλ. 499. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 254 [Λείπ' ὁ γ.] — Κ. α', 41. — Κ. β', 30. — Δάρβαρ. 300. — Νε. 73, 453. — Β'. 62, 4 [Λείπ' ὁ γ. χ.] — Βερ. 49, 46 ["Οταν λείπῃ ὁ γ. χ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 682. — Β 148, 19. — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1195, 146. — Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 85. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. — Πορταριᾶς παρὰ Δ. Κωλᾶ [γ. χ.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου ["Οταν λείπῃ ἡ γάτα, χ.]).

Βλ. ἀρ. 10. 11. 12. 28. 29. 35. 36α. 36β. 37α. 41. 43. 44. 59, πρβλ. ἀρ. 14 23. 31. Ὅτι πολλὴ ἐπικρατεῖ ἀκοσμία ὅπου ἀπουσιάζει ὁ ἐπιμελούμενος τῆς εὐκοσμίας καὶ κολάζων τοὺς ἀτακτοῦντας. Οὕτω θορυβοῦσιν οἱ παῖδες ἐν τῷ οἴκῳ ἀπόντος τοῦ πατρός, οἱ μαθηταὶ ἀπόντος τοῦ διδασκάλου, οἱ θεράποντες ἀπόντος τοῦ κυρίου, καὶ καθόλου οἱ ὑφιστάμενοι ὅταν λείπῃ ὁ προϊστάμενος αὐτῶν. Δι' ἄλλης μεταφορᾶς εἶπε τὰ αὐτὰ περίπου ὁ Σοφοκλῆς, ὡς ἐσημείωσα ἀνωτέρω (ἀρ. 23), ἄνευ δὲ μεταφορᾶς ὁ γράψας τὰς εἰς τὸν Ἱπποκράτη ἀποδιδομένας ἐπιστολὰς (ἐπ. 12 σ. 294 Hercher): «Ὥσπερ γὰρ δμῶες καὶ

δμωΐδες ἐν τοῖσι οἴκοισι θορυβέοντες καὶ στασιάζοντες, ὁπόταν ἐξαπιναίως αὐτοῖσι δέσποινα ἐπιστῇ, πτοηθέντες ἐφησυχάζουσι». Ὅμοιαι παροιμίαι ἀλλόγλωσσοι φέρονται πάμπολλαι, διὰ τῆς αὐτῆς κατὰ τὸ πλεῖστον εἰκόνος, τοῦ γάτου καὶ τῶν ποντικῶν, ἐκφράζουσαι τὴν γνώμην ταύτην: **Ἀλβαν.** ίκου μάτσ'ιγια, λιόζιν' μίται = ἔφυγε ὁ γάτος, παίζουν οἱ ποντικοί (Dozon 123, 11). — **Ἰταλ.** Quando la gatta è fuori di casa, i sorci ballano = ὅταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, οἱ ποντικοὶ χορεύουν (Giani 751. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Giusti 128. Castagna 247, 19. Pitrè II, 59-60. 230-1. D. I, 874. Marzano 109). Lo' non è gatta, i sorze ge balla = ὅπου δὲν εἶναι γάτα, οἱ ποντικοὶ χορεύουν (παδουανὴ τοῦ ΙΓ αἰῶνος, Archivio per le tradiz. popol. IV σ 303. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pasqualigo 320. Pitrè II, 60. 231. D. I, 874). Via 'l gat, bala 'l rat = φεύγει ὁ γάτος, χορεύει ὁ ποντικός (περγαμηνή, Pitrè II, 231. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ καὶ σ. 60 καὶ παρὰ Pasqualigo 109. 302. D. I, 874. Archivio per le tradiz. popol. XVII σ. 452, 36). Quando 'l gatto non è in casa, i topi ballano = ὅταν ὁ γάτος δὲν εἶναι 'ς τὸ σπίτι, οἱ ποντικοὶ χορεύουν (μαρκ. Pitrè II, 231). — **Γαλλ.** Absent le chat les souris dansent (Leroux I, 156). Quand le chat est absent, les souris dansent (Legai 157) ἢ Quand le chat n'est pas là (n'y est pas) κτλ. (D. I, 874). Les rats se promènent à l'aise là où il n'y a point de chats (Legai 156). Quand le chat n'est pas au logis, les rats dansent sur la table (W. II, 1188, 451). Quand le chat est hors la maison, souris et rats ont leur saison (Leroux I, 158) Là où chat n'est souris i révèle = ὅπου δὲν εἶναι γάτος ἀγρυπνᾷ ὁ ποντικὸς (παλαιογαλλ. αὐτ. Ἄλλας παλαιογαλλικὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν Haupt's Zeitschrift τ. XI σ. 137). Quand chés cos sont au guernier, chés souris dans'tent = ὅταν οἱ γάτοι εἶναι 'ς τὸ ἰσόγειο, οἱ ποντικοὶ χορεύουν (πικαρδ. D. I, 874 μετὰ παραλλαγῆς). Quand les chets sont évôie, les soris sont maisses = ὅταν οἱ γάτοι εἶναι 'ς τὸ δρόμο, οἱ ποντικοὶ εἶναι ἀφένταις (οὐαλωνική, αὐτ.). Quand les chets sont fou de l' mauchonne, les soris dansent' nu sus l' tauve = ὅταν οἱ γάτοι

εἶν' ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, οἱ ποντικοὶ χορεύουν ἀπάνω 'ς τὸ τραπέζι (ἐπίσης αὐτ. μετὰ γασκωνικῆς παραλλαγῆς). Qan lou ca i-ës pas, lous garis dansou = ὅταν λείπῃ ὁ γάτος οἱ ποντικοὶ χορεύουν (λαγκεδοκική, αὐτ. μετὰ δύο ἑτέρων διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Dôrinë lé cat, vêlio lé rat = κοιμᾶται ὁ γάτος, ἀγρυπνᾷ ὁ ποντικὸς (λαγκεδοκικὴ αὐτ). Qan lou chi dor, lou loub vêlio = ὅταν κοιμᾶται ὁ σκύλος, ἀγρυπνᾷ ὁ λύκος (ἐπίσης, αὐτ.). — **Καταλαν**. Quand la mare no hi es, jo salto y ballo = ὅταν ἡ μητέρα δὲν εἶναι ἐμπρός, ἐγὼ πηδῶ καὶ χορεύω (αὐτ.). — **Ἱσπαν**. Vanse los gatos, y estiéndense los ratos = φεύγουν οἱ γάτοι καὶ ξαπλώνονται οἱ ποντικοὶ (W. II, 1188, 451. 1192, 532). Muérense los gatos, regocíjanse los ratos = πεθαίνουν οἱ γάτοι, χαίρονται οἱ ποντικοὶ (D. I, 874) Holgad, gallinas, que el gallo está en vendimias = πανηγυρίστε, ὄρνιθες, τί ὁ πετεινὸς πάγει 'ς τὸν τρύγο (αὐτ.). — **Πορτογ.** Quando em casa não está o gato, estende-se o rato = ὅταν 'ς τὸ σπίτι δὲν εἶναι ὁ γάτος, ξαπλώνεται ὁ ποντικὸς (W. II, 1192,532). Vão-se os gatos, estendem-se os ratos = φεύγουν οἱ γάτοι, ξαπλώνονται οἱ ποντικοὶ (D. I, 874). — **Ῥαιτορωμ.** Cur cha 'l giat ais our d'chesa, las müers saglian = ὅταν ὁ γάτος εἶν' ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι οἱ ποντικοὶ χορεύουν (αὐτ. μετὰ δύο παραλλαγῶν). — **Ῥωμουν.** Unde nu' s mârtanĭ, shorecĭĭ jócă = ὅπου δὲν εἶναι γάτοι οἱ ποντικοὶ χορεύουν (Zanne 2121). Când n' aĭ mâtsă 'n casă joc shórecĭĭ pe masă = ὅταν δὲν εἶναι γάτα 'ς τὸ σπίτι, χορεύουν οἱ ποντικοὶ ἀπάνω 'ς τὸ τραπέζι αὐτ. 2126). Când lipsesce pisica, jócă shórecĭĭ p' în casă = ὅταν λείπῃ ἡ γάτα, χορεύουν οἱ ποντικοὶ 'ς τὸ σπίτι (αὐτ. 2326 μετὰ παραλλαγῶν ἀσημάντων). Unde nu este pisică, shórecĭĭ vataf ardică = ὅπου δὲν εἶναι γάτα οἱ ποντικοὶ κάνουν ἀρχηγὸ (αὐτ. 2327). Unde nu e pisică, shórecĭĭ steg ridică = ὅπου δὲν εἶναι γάτα, οἱ ποντικοὶ σηκώνουν σημαία (αὐτ. 2328). Cândŭ nu e domnu a-cassă, jócă shóreci pe massa = ὅταν δὲν εἶναι νοικοκύρης 'ς τὸ σπίτι, χορεύουν οἱ ποντικοὶ ἀπάνω 'ς τὸ τραπέζι. (Jahrbuch f. roman. u engl. Lit. τ. VI σ. 187. D. I, 483). — **Ἀγγλ.** When the cat is away, the mice will play = ὅταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω, ὁ ποντικὸς παίζει (W. II, 1188, 451. 1192, 531, 532).

—**Δαν.** Frit leeger muus, naar kat er ei i huus = ἐλεύθερα παίζει ὁ ποντικός, ἂν δὲν εἶναι γάτος 'ς τὸ σπίτι (αὐτ. 1188, 450. 451). Naar Katten er borte, løbe musene paa bænken = ἂν ἡ γάτα εἶναι μακριά τρέχουν οἱ ποντικοὶ ἀπάνω 'ς τὰ σκαμνιὰ (αὐτ. 1192, 532). Naar Katten er ude, dandse Musene paa Bordet = ἂν ἡ γάτα εἶναι ἔξω, χορεύουν οἱ ποντικοὶ ἀπάνω 'ς τὸ τραπέζι (D. I, 874). Naar Katten er ikke hjemme, sidder Musen for Bordenden = ὅταν ἡ γάτα δὲν εἶναι μέσα, κάθεται ὁ ποντικὸς 'ς τὸ τραπέζι (αὐτ.). Da raade Musene selv, naar Kat er ude = βρίζουν οἱ ποντικοὶ, ὅταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω (αὐτ.). Bliver katten længe fra huus, da spiller fast rotter og muus = ἂν μείνῃ ἡ γάτα πολὺ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, παίζουν μέσα ποντικοὶ καὶ ποντικίναις (W. II, 1180, 268. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. II, σ. 484).

—**Νορβηγ.** Naar Katten er burte, spela Myserna paa Bordet = ὅταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω, παίζουν οἱ ποντικοὶ ἀπάνω 'ς τὸ τραπέζι (D, I, 874). D' er Moro vera Mus, dar ingen Katt er i Hus = εἶναι γιὰ γέλια νὰ βλέπῃ κἀνεὶς ποντικοὺς ὅπου δὲν εἶναι γάτα 'ς τὸ σπίτι (αὐτ.).— **Σουηδ.** När katten är borta dansa mössen (råttorna) på bordet = ὅταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω, χορεύουν οἱ ποντικοὶ ἀπάνω 'ς τὸ τραπέζι (αὐτ.).— **Φρεισ.** Wan a Kât eg ar an âs, do luup a Müüssen aauer âl = ὅταν ἡ γάτα δὲν εἶναι 'ς τὸ σπίτι, τότε τρέχουν οἱ ποντικοὶ ὁλοῦθε (αὐτ. μεθ' ἑτέρων δύο παραλλαγῶν).—**Ὀλλανδ.** Wanneer de kat weg is, dan dansen de muizen op de tafel = ὅ·αν ἡ γάτα ἔχει φύγῃ, τότε χορεύουν οἱ ποντικοὶ ἀπάνω 'ς τὸ τραπέζι (W. II, 1190, 486). As de kat van huis is, dan hebben de muizen den vollen loop (houden de muizen bruiloft) = ὅταν ὁ γάτος εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, οἱ ποντικοὶ τρέχουν ἐλεύθερα ἐδῶ κ' ἐκεῖ· ἤ, οἱ ποντικοὶ κάνουν γάμο (αὐτ. 1191, 508). Als de kat uit is, dan dansen de muizen rond om het boter-(meel-) vat = ὅταν ὁ γάτος εἶναι ἔξω, τότε χορεύουν οἱ ποντικοὶ γύρω 'ς τὴ στάμνα τὸ βούτυρο· ἤ, γύρω 'ς τὴν ἀλευροθήκη (αὐτ. 1192, 532) Als de kat slaapt, springen de muizen = ὅταν ὁ γάτος κοιμᾶται πηδοῦν τὰ ποντίκια (αὐτ. 535 μετὰ παλαιοτέρας παραλλαγῆς). Daar geene kat is, tieren de muizen = ὅπου δὲν εἶναι γάτος χαλοῦν τὸν κόσμο τὰ ποντίκια (αὐτ. 1196, 617. Φλαμαν-

δικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 874) — **Γερμαν.** Wann die Katz aus dem Haus ist, so tantzen die Meus auff den Bäncken = ὅταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι χορεύουν τὰ ποντίκια ἀπάνω 'ς τὰ σκαμνιὰ (W. II, 1188,450. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1190, 484. 486. D. I, 874 καὶ τ. II σ. 484). Wenn die Katze aus dem Hause ist, tanzen die Mäuse = ὅταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, χορεύουν τὰ ποντίκια (D. I, 874. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ τ. II σ. 484. W. II, 1189, 474. 1190, 489). Ging Miezel aus, so halten die Mäuse Tanz im Haus = βγῆκε ἡ ψιψίνα ἔξω, στήνουν οἱ ποντικοὶ χορὸ 'ς τὸ σπίτι (W. III, 651, 1). Wenn die Katze aus dem Hause ist, springen die Mäuse über Tische und Bänke = ἂν ἡ γάτα εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, πηδοῦν οἱ ποντικοὶ τραπέζια καὶ σκαμνιά (D. I, 874. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ W. II, 1191, 508. 1192, 532). Wenn die Katze nicht daheim (zu Hause) ist, haben die Mäuse iren freyen lauff = ἂν ἡ γάτα δὲν εἶναι μέσα ('ς τὸ σπίτι), τρέχουν ἐλεύθερα οἱ ποντικοὶ (W. II, 1192, 531. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1188, 445. 446. 1196, 617 καὶ παρὰ D. I, 874). Wann die katz auss dem hauss ist, so regen sich die meuss = ὅταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι κινοῦνται οἱ ποντικοὶ (W. II, 1188, 451. Βλ. καὶ αὐτ. 1165, 5. 1166, 16. 1180, 226. 1181, 228. 1190. 490. 495 καὶ παρὰ D. I, 874). Die Mäuse haben Kirchweih, wenn die Katze nicht zu Haus ist = οἱ ποντικοὶ ἔχουν πανηγύρι, ἂν ἡ γάτα δὲν εἶναι 'ς τὸ σπίτι (W. III, 536, 65. Βλ. καὶ II, 1188, 447. 1190, 491. 1191, 503. 1196, 620. 622. D. I, 874). Wenn die Katze aus dem Hause ist, sind die Mäuse Meister = ἂν ἡ γάτα εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, εἶναι οἱ ποντικοὶ νοικοκυραῖοι (W. II, 1191, 507. Βλ. καὶ 1180, 268. 1190, 492. D. I, 874). Wenn die Katze schläfft, so springen die Mäuss auf den Bencken = ἂν κοιμᾶται ἡ γάτα, πηδοῦν οἱ ποντικοὶ ἀπάνω 'ς τὰ σκαμνιὰ (W. II, 1192, 535. D. I, 874). — **Λαταυική.** Βγαίνει ὁ γάτος ἀπὸ τὸ σπίτι, βγαίνουν τὰ ποντίκια ἀπὸ τοῖς τρύπαις (Schleicher σ. 167). — **Τουρκ.** κεδὶ μπουλουνμαδιγὶ γερδὲ σιτσ'ανλὰρ μπάσ' καλδυρ̣ιοὺρ = ἡ γάτα δὲ βρίσκεται 'ς τὸν τόπο, οἱ ποντικοὶ σηκώνουν τὸ κεφάλι (Osm. Sprichw. 384. Pianzola 62. Decourdemanche 332).

28. Λείπ' ὁ γάτης καὶ χορεύγουνε οἱ ποντικοί.

(Pianzola 62 [Ποῦ δὲν εἶναι κάτοι, τὰ ποντίκια χορεύουσι.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [ἡ κάτα, χορεύουν οἱ ποντικοί.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

29. Λείπ' ὁ κάτης, κι' ἀρκειοῦται οἱ ποντικοί.

(Καρπάθου. ΖΑ. 355, 262 [κι' ἀρκινοῦν] καὶ Μαν. 286, 272).

Βλ. ἀρ. 27. Ἀρκειοῦται = ὀρχοῦνται. Τὸ ῥῆμα ὀρχειέμαι (ὀρχοῦμαι) περιεσώθη καὶ ἐν Μάνῃ

30. Μήτε ἡ γάτα, μήτε ἡ ζημιά της.

(Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Πρβλ. βόιδι 26, γουροῦνι 15. 18, μέλι 23. 26. Εἶναι μὲν χρήσιμος ἡ γάτα πρὸς καταδίωξιν τῶν ποντικῶν, ἀλλ' ἀναλογιζόμενοι τὰς ζημίας, τὰς ὁποίας προξενεῖ, προτιμῶσί τινες ἐνίοτε νὰ μὴ ἔχωσι γάταν εἰς τὴν οἰκίαν των· παρομοίως παραιτοῦνταί τινες προθύμως μεγάλην ὠφέλειαν πρὸς ἀποφυγὴν συμπαρομαρτούσης ἐνοχλήσεως.

31. Μιαούρισμα τοῦ γάτου ἡσύχασε τὰ ποντίκια.

(Νε. 81, 512).

Πρβλ. ἀρ. 27. 23. Ὅτι ἐπιφανεὶς ὁ ἀρχηγὸς δι' ἁπλοῦ κελεύσματος ἐπιβάλλει σιγὴν εἰς τοὺς ἀτακτοῦντας ὀπαδούς· προσέτι ὅτι καὶ διὰ μόνης τῆς ἀπειλῆς γενναίου ἀνδρὸς περιστέλλονται θρασύδειλοι αὐθάδεις.

32. Ὁ γάτος γαμεῖ, κι' ὁ γάτος σκούζει.

(Καλαβρύτων παρ' Ἀ. Κωνσταντινοπούλου. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 2.

33. Ὁ γάτος γιὰ τὸ φαεῖ του
βγάζει κἄποτε τὸ μάτι τἀφεντικοῦ του.

(Β. 179, 46).

Βλ. ἀρ. 18α. Ὅταν προσβάλλωνταί τινος τὰ μέγιστα συμφέροντα, δύναται οὗτος ἀμυνόμενος ἐν ἀπογνώσει νὰ βλάψῃ καιρίως τὸν ἀδι-

κοῦντα. Διὰ παραπλησίας μεταφορᾶς ἐκφέρεται ἡ αὐτὴ γνώμη καὶ ἐν ξέναις παροιμίαις. **Γαλλ.** Le chien se deffend quand on luy oste un os (Leroux I, 169). — **Ἰσλανδ.** íllt er af bikkjum bein að toga = ἄσχημο εἶναι ἀπὸ σκύλο νὰ πάρῃς κόκκαλο (D. I, 759). — **Ὁλλανδ.** Een hond, die een been knaagt, kent zijn' eigen' meester niet = σκύλος ποῦ ῥοκανίζει κόκκαλο, δὲν γνωρίζει οὔτε τὸν ἀφέντη του (αὐτ.). Een honden aan een been kent geene vrienden = σκύλος μπροστὰ 'ς τὸ κόκκαλο δὲν γνωρίζει φίλο (αὐτ.). — **Γερμαν.** Kein Hund lässt sich ein Bein nehmen, er knurre denn = κἀνεὶς σκύλος δὲν ἀφίνει νὰ τοῦ πάρουν κόκκαλο, ἀλλ' ἀγριεύει (W. II, 851, 793).

34. Ὁ γάτος ἐπούλησεν τἀμπέλι του γιὰ τὸ ψάρι.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 20.

35. Ὁ γέρο κάτης ἔλειψε, κ' οἱ ποντικοὶ σαλέψαν.

(Κρήτης. Φρ. 112 [μποντικοὶ χορέψαν.] καὶ Παρνασσ. ΙΓ', 480, 8).

Βλ. ἀρ. 27, πρβλ. ἀρ. 14.

36. Ὅγιος λυπᾶται τῆς κάτας τὸ ψωμί, τρῶν οἱ ποντικοὶ τὰ ῥοῦχά του.

(Θήρας. Δε. Στ. 69 ["Οποιος λυπεῖται τοῦ κάτη τὸ ψ. τρώγει ὁ ποντικὸς τὰ] — Β. 214, 547 ["Οποιος λ. τῆς γάτας τὸ φαγεῖ, τρώγει ὁ ποντικὸς τὰ] — Σύμης. ΚΠ. Η', 483, 42 ["Οποιος λ. τὸ ψουμὶν τῆς κ. τρώουν] — Θήρας. Παρναστ. Γ', 425, 29 [Ὁποῦ λ. τοῦ κάτη τὸ ψ. τρώει ὁ μπεντικὸς τὰ] — Χίου. Πασπάτ. 278 ['Αφοῦ λυπᾶσαι—ψ., ἂς φᾶν οἱ ποντικοὶ τὰ ῥοῦχα.] καὶ Καν. 279, 508. — Κύπρου. Σ. 287, 325 ["Οποιος λ. τοῦ κάττου τὸ ψουμὶν] — Καρπάθου. ΖΑ. 343, 11 [Ὁποῦ λ. τοῦ κάτη] καὶ αὐτ. 366, 491 [ὁμ.] καὶ Μαν. 271, 17 ['Αποῦ λ. τοῦ κάτη—οἱ πεντικοὶ] — Θήρας παρὰ Ν. Νοητάκη ["Οποιος λ. τοῦ γάτη τὸ]).

Βλ. ἀρ. 6. 40, πρβλ. ἀκριβὸς 5. Ὁ οἰκονομῶν τὴν τροφὴν τοῦ γάτου, ἀγνοεῖ ὅτι πολλαπλασία εἶναι ἡ ζημία ἐκ τῆς φθορᾶς τῶν ἐνδυμάτων του ὑπὸ τῶν ποντικῶν. Ὅτι ὁ ἐξ ἀνοήτου φειδοῦς περικόπτων ἀναγκαίας δαπάνας μεγάλως ζημιοῦται. Ὅμοιαι παροιμ. **Γαλλ.** Qui ne nourrit pas le chat, nourrit le rat (W. II, 1194, 578). — **Ὁλλανδ.** Voor het graan, dot eene muis opknaagt, kan

men eene kat onderhouden = μὲ τοὺς σπόρους ποῦ ῥοκανίζει ἕνας ποντικός, μπορεῖ κἀνεὶς νὰ θρέψῃ ἕνα γάτο (αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer die Katze nicht füttert, muss die Maus füttern = ὅποιος δὲν ταγίζει τὴ γάτα, ἀναγκάζεται νὰ ταγίσῃ τὸν ποντικό (αὐτ.). Wer nicht will ernähren die Katzen, muss ernähren Mäus' und Ratzen = ὅποιος δὲν θέλει νὰ θρέψῃ τοῖς γάταις, ἀναγκάζεται νὰ θρέψῃ ποντικοὺς καὶ ποντικίναις (αὐτ. 1195, 595). — **Ῥωσ.** Ὅποιος στερεῖ τὴ γάτα τὸ γάλα, θὰ ἀναγκασθῇ νὰ παραχωρήσῃ 'ς τοὺς ποντικοὺς τὸ ἀνθόγαλα (Jahrb. f. slav. Literatur 1855 σ. 411). — **Σερβ.** Ὅποιος δὲν τρέφει γάτα, τρέφει ποντικούς (Wuk 299). — **Τουρκ.** Γκεδὶ πεσλέμεγιεν φαρελερὶ πεσλέρ = ὁμ. (Μυρσιλίδης 283).

36α. Οἱ κάταις ἔλειπαν,
κ' οἱ ποντικοὶ ἐχόρευαν.
(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Βλ. ἀρ. 27.

36β. Οἱ κάταις ἐξενίτεψαν κ' οἱ ποντικοὶ χορεῦνε.
(Τραπεζοῦντος καὶ Κρώμνης. Ἀστ. Πόντ. 281, 199 [ἢ : πεντικοὶ])

Βλ. ἀρ. 27.

37. Ὁ κάτης γιὰ τὸ ψάρι πουλᾷ τὸ σπίτι του.
(Καρπάθου. ΖΑ. 366, 480).

Βλ. ἀρ. 20.

37α. Ὀντὲ λείπῃ ὁ γέρο κάτης, ὅλ' οἱ ποντικοὶ χορεύγουν.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Α. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 27.

38. Ὄντε λείπ' ὁ κάτης χορεύγουν οἱ μποντικοί.
(Κρήτης. J. 304, 114).

Βλ. ἀρ. 27.

39. Ὄντεν κάνῃς κάτη φίλο,
βάστα καὶ κομμάτι ξύλο.
(Κρήτης. J. 304, 111).

Βλ. Ἀρμένης 1. Πρὸς τὸν γάτον παρομοιάζεται καὶ ὁ ἄπιστος φίλος, δι' ὃ μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως πρέπει ν' ἀναστρεφώμεθα μετ' αὐτοῦ.

40. Ὅποιους λυπᾶτι τῆς κάτας τοὺ φαγεῖν, τρώουν οἱ πουντικοὶ τὰ ῥοῦχά του.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 36.

41. Ὅπου λείπει ἡ γάτα, οἱ ποντικοὶ χορεύουν.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 27.

42. Ὅσους εἶνι τ'ς γάτας ἡ πλαλητός.
(Τιρνάβου παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [ἤ: ἡ κουσιός.]).

Βλ. ἀρ. 54. Πλαλητός, (πηλαλητός, ὁ, καὶ συνηθέστερον οὐδετέρως τὸ πηλαλητό, ἐκ τοῦ πηλαλῶ), ὁ δρόμος.

43. Ὅταν λείπῃ ὁ γάτης τὰ ποντίκια χορεύουνε·
κι' ὅταν ἔλθῃ ὁ γάτης, τὰ ποντίκια ζαρώνουνε.
(Κιμώλου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. ἀρ. 27. 23. **Γερμαν.** Wenn die Katz im Hauss ist, förchten sich die Mäuss; ist sie aussm Hauss, so tantzen sie = ἂν ἡ γάτα εἶναι 'ς τὸ σπίτι φοβοῦνται τὰ ποντίκια· ἂν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, χορεύουν (W. II, 1791, 502).

44. Ὅταν φύγῃ ὁ γάτος ἀπὸ τὴν τρῦπα,
παίζει ὁ ποντικὸς τὴν ἀλφαβῆτα.
(Πάρου παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 27. Ὡς ἐμφαίνει καὶ τὸ ῥῆμα παίζει, ἡ λέξις ἀλφαβῆτα ἔχει ἐνταῦθα τὴν σημασίαν τοῦ ἐν ἀκροστιχίδι κατ' ἀλφάβητον ᾄσματος· τὸ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἀλφαβητάριν (ἢ ἀλφαβητάριον, ἢ ἀλφάβητος). Τὴν σημασίαν ταύτην διετήρησεν ἡ λέξις ἀλφαβῆτα ἢ ἀλφαβητάριν καὶ ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ τὰ κάλανδα ᾀδομένων εὐχετηρίων ᾀσμάτων (Passow ἀρ. 294. 296-8. Ἀραβαντινοῦ Συλλογὴ δημ. ᾀσμ. σ. 121 ἀρ. 152).

45. Ὅ τ' γιννᾷ ἡ κάτα, πιάνι πουττσοί.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 21.

45α. Ὅ τι γεννήσ' ἡ κάτα ποδικὸ κρατεῖ.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. ἀρ. 21.

46. Οὔτε γάτα ἤτανε,
οὔτε ζημιὰ ἔκανε.
(Βερ. 80, 6. — Β. 241, 943. — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1194, 133 [ζημία ἔκαμε.] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ζουμιὰ] καὶ παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ζουμιὰ μᾶς ἔκαμε.]).

Οὐ μόνον ἀρνεῖται ὅτι ἡ γάτα διέπραξε τὴν ζημίαν, ἀλλ' οὐδὲ ὅτι ἐγένετο ζημία παραδέχεται. Ἐπὶ ὑπούλων, ὑποκρινομένων ὅτι οὐδὲν γινώσκουσι περὶ πράξεων, ὧν αὐτοὶ εἶναι οἱ κύριοι ἐργάται.

47. Σὰν ἡ γάτα μὲ τὰ ποντίκια.
(Μα. 44 ['Ωσὰν ἡ γ. μὲ τὸ ποντίκι.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1177. — Β. 268, 19. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Σὰν τ' γ. μὲ τὸ ποντίκι.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Τοὺ πάνουν σὰν ἡ γ. μὶ τοὺ πουντίκι.]).

Πρβλ. κύων 8. Ἐπὶ τῶν ἀσυμβιβάστων, τῶν ἐριζόντων ἀεὶ πρὸς ἀλλήλους, μάλιστα δ' ἐπὶ συζύγων διχονοούντων. Ὅμοιαι παρ. **Ῥωμοῦν.** A trăi ca mâtsa cu shórecii = ζοῦν καθὼς ἡ γάτα μὲ τὰ ποντίκια (Zanne 2136) A se jucà cu cine-va ca mâtsa cu shórecile = παίζει μ' αὐτὸν καθὼς ἡ γάτα μὲ τὰ ποντίκια (αὐτ. 2142). — **Ὁλλανδ.** Zij houden huis als de kat met de muis = βαστοῦν σπίτι σὰν τὸ γάτο μὲ τὸν ποντικὸ (D. I, 765).

47α. Σὰν τὴν κάταν ἐφτὰ πσ'αῖς ἔσ'ει.
(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Βλ. ἀρ. 13.

48. Σιγὰ τὰ γατάκια!
(Ἀθηνῶν).

Χλευαστικὸν ἐπιφώνημα εἰς κομψευομένους. Πρόσεχε δηλ. μὴ καταπατήσῃς τὰ εἰς τὴν ὁδὸν ἐρριμμένα νεογνὰ γάτων.

49. Τὰ κατιὰ τ'ς κάτας πάλι πουττσοὶ θὰ πιάσιν.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 21.

50. Τὴ γάτα ν' ἀγγίξῃς καὶ πάλε θὰ σὲ τσουγγρανίσῃ.
(Β. 297, 170).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

51. Τὴν γάταν νὰ κρούξῃς καὶ πάλιν θὰ σὲ μαδήσῃ.
(Μα. 39).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Καὶ αὐτὴ ἡ γάτα τυπτομένη ἀμύνεται· πολλῷ μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος.

52. Τὴν κάταν εἶπανε· «τὸ σκατό σ' βοτάνιν γίνεται»· κ' ἐκεῖνε ἐσγάλιξεν κ' ἔκρυψεν ἀτό.

(Τραπεζοῦντος. 'Αστ. Πόντ. 343, 320 [βοτάν' ἐγέντον», ἐχτάλεψεν κ' ἐτσούπωσεν ἀτό.] — Κερασοῦντος παρὰ 'Ιωά. Βαλαβάνη [Τὴγ κ. εἶπαν· τὸ σκ. σ' ἓν γιατρικόν (ἤ, σκ. σ' βοτάνιν ἔν.), κ' ἐχτάλεψεν καὶ ἔθαψεν ἀτό.] — Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. 'Αντωνιάδου).

Ἡ παροιμία ἀφορμᾶται πιθανώτατα ἐκ μυθαρίου τινός, ἐκ τῶν συνηθεστάτων ἐκείνων, δι' ὧν ὁ λαὸς ζητεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ἰδιώματα τῶν ζώων. Μαθοῦσα δηλ. ἡ γάτα ὅτι τἀποχωρήματα αὐτῆς ἔχουσιν ἰαματικὴν δύναμιν τὰ ἀποκρύπτει. Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν κατεχόντων εὐτελές τι κτῆμα, περὶ πολλοῦ δὲ ποιουμένων τοῦτο, καὶ μὴ μεταδιδόντων ἐξ αὐτοῦ εἰς ἄλλους· καὶ ἐπὶ τῶν ἀρνουμένων νὰ παράσχωσι τὴν συνδρομήν των εἰς τὸν ἔχοντα χρείαν, καίτοι οὐδόλως ἐκ τούτου θὰ ζημιωθῶσιν. Ὁμοία 'Αραβ. Ὅταν εἶπαν τῆς γάτας τὸ σκατό σου μπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ γιὰ γιατρικό», ἀπὸ τότε ἄρχισε νὰ τὸ χώνῃ (Socin 286).

53. Τῆς Παναγίας ἡ κάτα.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 357, 78. — Τραπεζοῦντος. 'Αστ. Πόντ. 343, 321 [Τῆ Παναΐας ἡ κ. ἔν'.]).

Ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων πραότητα, καὶ ἐπὶ τῶν ἀξιούντων νὰ προτιμῶνται ἐν παντί.

54. Τῆς γάτας ἡ κοσὴ ἕως τὸν ἀχυριῶνα.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1899. — Β. 298, 192).

Βλ. ἀρ. 42. 57. Κοσὴ (ῥῆμα κοσεύω) ὁ δρόμος (Βλ. τ. Α΄ σ. 140). Ἐπὶ τῶν περιωρισμένον ἐχόντων στάδιον ἐνεργείας καὶ ἀνικάνων νὰ ἐπιχειρήσωσί τι σπουδαῖον.

55. Τίς βάλῃ τὴν κάτα κουδούνια;

(Βάρνερ: κάτα 4)

Βλ. πρῶτος 11.

55 α. Τὸ γέννησε ἡ κάτα ποντικὸν πιάνει.

(Βάρνερ: γεννῶ 3).

Βλ. ἀρ. 21.

56. Τούτ' ἡ γάτα ποῦ μαργώνει,
ὅλο ποντικοὺς μαζώνει.

(Λευκάδος. ΚΠ. Η', 397, 12).

Βλ. ἀρ. 5.

57. Τ's γάτας ἡ κουσιὸς ἀπ' τοὺν οὐντὰ ὡς τοὺ χαγιάτι.

(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου).

Βλ. ἀρ. 54. Ὁ δρόμος τῆς γάτας περιορίζεται ἐντὸς στενωτάτων ὁρίων, ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος μέχρι τοῦ ἐξώστου.

58. Τ's κάτας τοὺ κατὶ πουττσοὶ θὰ πιάσ'.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 21.

59. Φεύγει ὁ γάτος, χορεύουν τὰ ποντίκια.

(Μα. 43 [καὶ χ.] — Λελ. Ἐπιδ. 174 [χορεῦνε τὰ π.] — Γορτυνίας παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου ["Οταν φύγῃ ὁ] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη ["Οταν φεύγῃ] — Μεσηνίας. — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου ["Εφυγε ἡ γάτους, χουρεύουν τὶ πουντίκια.]).

Βλ. ἀρ. 27.

γαυγίζω

1. Ἐκεῖ ποῦ δὲν σὲ λένε οὔστ! μὴ γαυγίζῃς.
(Βάρνης. Κρ. 17).

Ἂν δὲν σοῦ δοθῇ ἀφορμή, μὴ ἐπιτίθεσαι.

γγαστρώνω

1. Ἄνδρα μου, γιὰ ν' ἀγγαστρωθῶ δὲ μὲ δικᾶν τὰ βότανα.
(Κα. 416).

Βλ τὴν ἑπομένην. Δὲ μὲ δικᾶν τὰ βότανα = δὲν μὲ ἀρκοῦσι τὰ φάρμακα.

2. Ἄνδρα μου, γιὰ ν' ἀγγαστρωθῶ δὲν μὲ φελοῦν τὰ ξόρκια.
(Κα. 415).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Δὲν ὠφελοῦν δηλ αἱ ἐπῳδαί. Ἐπὶ τῶν περιοριζομένων εἰς λόγους καὶ συμβουλὰς κενάς, ὅπου εἶναι χρεία γενναίας συνδρομῆς. Ἀνάλογόν πως τὸ τοῦ Σοφοκλέους (Αἴ. 581-2): «οὐ πρὸς ἰατροῦ σοφοῦ | θρηνεῖν ἐπῳδὰς πρὸς τομῶντι πήματι».

2 α. Κοπέλλα γαστρωμένη, καὶ νά ναι καὶ κορασίδα.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Πρβλ. ἀρ. 3. 6, καὶ 2, χορτᾶτος 5. Ἐπὶ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἔχωσι ταὐτοχρόνως δύο πράγματα ἐπίσης μὲν εὐχάριστα, ἀλλ' ἀντίθετα πρὸς ἄλληλα οἷον ν' ἀγοράσωσι καλὸν πρᾶγμα εἰς τιμὴν εὐτελεστάτην.

3. Ὅλοι τὸ πεθυμᾶμε γυναῖκα γγαστρωμένη καὶ σερνικὸ παιδί.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ ἀρ. 2 α. Πρέπει ν' ἀρκώμεθα εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ ἂν δὲν εἶναι καθόλα τέλειον. Πάντες ἐπιθυμοῦσι νὰ γεννήσωσι τέκνα, ὀφείλουσι δὲ νὰ μὴ δυσφορῶσιν, ἂν ἡ γυνή των ἔτεκε θῆλυ ἀντὶ ἄρρενος.

4. Σὰν γγαστρωμένη γυναῖκα.
(Κοινή).

Βλ. ἀπορρήχνω 1. Ἐπὶ σφοδρῶν καὶ ἀλόγων ὀρέξεων· ἡ μετα-

φορὰ ἀπὸ τῆς κισσώσης γυναικός· «Εἰώθασι δὲ ταῖς κυούσαις αἱ ἐπιθυμίαι γίνεσθαι παντοδαπαὶ καὶ μεταβάλλειν ὀξέως, ὃ καλοῦσί τινες κισσᾶν» (Ἀριστοτ. Ζ. ἱστ. Ζ', δ', 3). — **Γαλλ.** Envieux comme une femme grosse (Leroux II, 198).

*5. Τὴν ἐκρατοῦμεν ἄγαμον, εὑρέθη ἐγγαστρωμένη.
(Βυζαντινή. Κr. MGS. 113. 127, 119. 221. Πολιτικὸς στίχος).

Πρβλ. γάμος 54 καὶ τὰς αὐτόθι σημειουμένας παραλλαγάς. Πιθανῶς ἐλέγετο, ὡς καὶ αἱ σημεριναί ἐπὶ ἀπροόπτων ἐμποδίων.

6. Τὸν ἀαπᾷ Θεὸς γγαστρωμένην γυναῖκαν τὸδ δίει.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 325, 529).

Πρβλ. ἀρ. 2α. 3. Παρ' ὑπόνοιαν, ἀντὶ γγαστρωμένη προβατίνα ἢ γίδα. Εἰρωνικῶς, ἐπὶ ἀτυχῶν εὑρισκόντων ζημίαν, ἐν οἷς ἄλλοι κερδαίνουσιν. Ὅταν ἡ γυνὴ εἶναι ἔγκυος, εἶναι ἔνδειξις εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, διότι τοιαύτη θεωρεῖται ἡ γέννησις τέκνων γνησίων· ἀλλ' εἶναι τοὐναντίον ἀτυχέστατος ὁ σύζυγος, οὗ ἡ γυνὴ ἀποδειχθῇ οὖσα ἔγκυος ἤδη πρὸ τοῦ γάμου.

γδέρνω

1. Γδέρνει τὴ γίδα μὲ τὸ στρουνάρι.
(Κα. 1069).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Στουρνάρι καὶ κατὰ μετάθεσιν στρουνάρι, τό, λέγεται ὁ πυρίτης λίθος, καὶ τὰ ἐκ τούτου πυρεῖα, συνεκδοχικῶς δὲ καὶ οἱ ὀξεῖς καὶ αἰχμηροὶ λίθοι. Ἡ λέξις εἶναι ἴσως συγγενὴς τοῦ στορύνη (ὑποκοριστ. *στορυνάριον)· οὕτω δ' ἐκαλεῖτο ἰατρικὸν ἐργαλεῖον τῶν ἀρχαίων ἔχον πιθανῶς ὀξείας ἀκίδας, χρησιμεῦον δὲ πρὸς ἀφαίρεσιν τοῦ ἐντὸς τῆς ῥινὸς πεπηγότος αἵματος (Ἀρεταίου Χρον. νόσ. θεραπευτ. Α' σ. 297 Kuhn).

2. Γδέρνει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ στουρνάρι.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 198. — Β. 44, 17. Θεσσαλίας [μὲ τὴ στουρναρόπετρα.].

Βλ. τὴν προηγουμένην, πρβλ. ἀρ. 9. Εἶναι δηλ. ἱκανὸς νὰ διαπράξῃ τὰς μεγίστας κακουργίας εὐχερῶς καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος· οὐ μόνον νὰ ἐκδείρῃ ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκδείρῃ αὐτὸν δι' ὀξέως λίθου καὶ ὄχι διὰ μαχαίρας.

3. Κεῖ ποῦ θὰ γυρεύω ἄλλους, δὲν γδέρνω σένα πῶχω 'ς τὰ χέρια μου;

('Αθηνῶν παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου).

Ἐπὶ κλεπτῶν καὶ ἁρπάγων, οἵτινες ἐπιλαμβάνονται τῆς πρώτης τυχούσης εὐκαιρίας πρὸς κέρδος. Ἀντὶ νὰ ζητῶ νὰ ὠφεληθῶ παρ' ἄλλων, προτιμότερον νὰ κλέψω σὲ ποῦ μοῦ ἔτυχες πρόχειρος Ὁ μῦθος, ὅτι ἕνας ἔπασχε καὶ τὸν διέταξαν νὰ φορέσῃ ἑνὸς γέρου τομάρι γιὰ νὰ γίνῃ καλά. Ἐπῆγε λοιπὸν ζητῶντας νὰ βρῇ γέρο, γιὰ νὰ τὸν γδάρῃ καὶ πάρῃ τὸ τομάρι του. Κάπου ξεμοναχιάζει ἕνα γέρο· τοῦ λέει, «τὸ καὶ τό, μὴν ξέρεις κἀνένα γέρο νὰ πάω νὰ τὸν γδάρω;» Λέει ὁ γέρος· «Νά, δῶ παρακάτω εἶναι πεντ' ἕξι γέροι. — Μὰ γιατί, λέει κεῖνος, νὰ πάω νὰ γυρεύω ἄλλον, δὲν γδέρνω καλύτερα σένα πῶχω 'ς τὰ χέρια μου;» — Ἡ ἀμφίεσις θερμῆς δορᾶς πρὸς θεραπείαν ἀναφέρεται καὶ ἐν Αἰσωπ. μύθ. 255 Halm.

4. Μὴ γδέρνῃς, ἃ θέλῃς νὰ κουρεύῃς.

(Κα. σ. 7).

Βλ. περικείρω 1 καὶ τὰ αὐτόθι σημειούμενα παράλληλα, πρβλ. γάλα 3. 4.

5. Νὰ σφάξου πρῶτα, τσ' ὕστιρα γδάρι.

(Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 8.

6. Ὅποιος δὲν ἠξέρει νὰ γδάρῃ χαλᾷ τὸ δερμάτι.

(Καρπάθου. ΖΛ. 359, 344 καὶ Μαν. 288, 300 [ἠξεύρει]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

7. Ὅποιος δὲν ξέρει νὰ γδάρῃ
χαλᾷ τὸ κρέας καὶ τὸ τομάρι.

(B[1]. 82, 116. — B. 208, 456. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 322, 371 [Ποῦ δὲν ἠξέρει —χ. πετσὶν καὶ τουμάρι.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [Ποῦ δὲν ξ.—χάνει κρ. καὶ τ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην, πρβλ. γάλα 3. Ὅτι ὁ ἀμαθὴς καταστρέφει τὸ ἔργον ὅπερ ἀναλαμβάνει. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Qui non sa scorticare intacca la pelle = ὅποιος δὲν ξεύρει νὰ γδάρῃ κόβει τὸ δερ-

μάτι (τοσκαν. Giusti 116. Σικελικὴν παραλλαγὴν βλ. παρὰ Pitrè II, 178). — **Γαλλ.** Qui ne scet escorcher mal met la pele (Leroux II, 399). A l'escorcher garder la pel (αὐτ. I, 175).

8. Πρὶν σφάξου γδέρνις;

(Λέσβου παρὰ Γρ. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 5. Εἶναι ἀπαράλλακτος ἡ ἀρχαία: «πρὶν ἐσφάχθαι δέρεις» (Ἀποστόλ. 1375. Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. Π, 1792, 46. Σουίδ. λ. πρὶν ἤ. Φωτ. λ. II, 104, 1). Λέγεται δέ, ὡς καὶ αὕτη, «ἐπὶ τῶν πρωθύστερόν τι ποιούντων» ἢ «ἐπὶ τῶν τοὺς καιροὺς προλαμβανόντων».

9. Τὸν ἔγδαρε ζωντανόν.

(Κοινή. — Πρβλ. Σαχλήκη στ. 292 σ. 74 Wagner [Ἐγδέρνει τον.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. ἀρ. 2. Ἐπὶ τοῦ δεινῶς τινα κατατρύχοντος, μάλιστα δ' ἐπὶ ἅρπαγος ἢ τοκογλύφου ἐκβιάσαντός τινα νὰ τῷ δώσῃ πολλὰ χρήματα. Ἡ ἐκδορὰ ζῶντος ἀνθρώπου εἶναι βάσανος ὠμοτάτη, συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Πέρσαις (Πλουτάρχ. Ἀρτοξ. 17)· τοιαύτην δὲ κατὰ τὸν παλαιὸν ἑλληνικὸν μῦθον τιμωρίαν ἐπέβαλεν ὁ Ἀπόλλων εἰς τὸν ὕβριστὴν σειληνὸν Μαρσύαν, νικήσας αὐτὸν ἐν ἀγῶνι μουσικῆς (βλ. Roscher Lexik. d. Mytholog. II σ. 2441 κέ. Preller-Robert Griech Myth. I, 734). Εἴτε δ' εἰς τὸν μῦθον τοῦτον ἀναφερομένη, εἴτε καὶ μηδὲν κοινὸν πρὸς αὐτὸν ἔχουσα, ὡς μοὶ φαίνεται πιθανώτερον, ἐφέρετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ παροιμιώδης φράσις «ἀσκὸν δαίρειν», ἐπὶ σκληροτάτης κολάσεως λεγομένη. Οὕτω παρὰ Σόλωνι (ἀπ. 33, 6 παρὰ Πλουτάρχ. Σόλ. 14): «ἤθελον — ἀσκὸς ὕστερον δεδάρθαι»· παρ' Ἀριστοφάνει (Νεφ. 440-2, βλ. καὶ Σχολ. αὐτ.): «τουτὶ τό γ' ἐμὸν σῶμ' αὐτοῖσιν | παρέχων — | — ἀσκὸν δαίρειν»· καὶ Ἱππ. 370: «δερῶ σε θύλακον κλοπῆς»· καὶ παρὰ Πλάτωνι (Εὐθύδ. 13 σ. 285 c): «ἕτοιμός εἰμι παρέχειν ἐμαυτὸν τοῖς ξένοις, καὶ ἐὰν βούλωνται δέρειν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν δέρουσιν, εἴ μοι ἡ δορὰ μὴ εἰς ἀσκὸν τελευτήσει, ὥσπερ ἡ τοῦ Μαρσύου, ἀλλ' εἰς ἀρετήν». Συνηθεστάτη δ' εἶναι ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις ἡ τοιαύτη μεταφορικὴ σημασία τοῦ ῥήματος τοῦ σημαίνοντος τὸ ἐκδέρειν, οἷον **Γαλλ.** Il l'a écorché vif. — **Ῥωμουν.** Il jupóïe de viŭ = τὸν ἔγδαρε

ζωντανό (Zanne 2311). A luà cuĭ-va pĭelea de viŭ = τοῦ πῆρε ζωντανοῦ τὸ τομάρι (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Hij trekt hem de huid over de ooren = τοῦ βγάνει τὸ τομάρι ἀποπάνω ἀπὸ ταὐτιὰ (W. II, 443, 139). — **Γερμαν.** Einem die Haut lebendig abziehen = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλλ. (αὐτ. 137. Ὁμοίας φράσεις βλ. αὐτ 135. 136. 139. 444, 177. 446, 212. 1874, 51).

10. Τοῦ ἔγδαρε τὸ τομάρι.
(Κοινή).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

γεβέντισμα

1. Αἱ κοῦρβα τὸ γεβέντισμαν παναϋράτσιν τό σ'ει.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 317, 131).

Βλ ἀρ. 2 - 4, γέβεντο 1, κλέφτης 80. 81, ψεύτης 17, πρβλ. ἀλεποὺ 28, πομπὴ 28. Κοῦρβα ἡ πόρνη, ἐκ τοῦ λατ. ἐπιθέτου curva, ὅπερ πλὴν τοῦ καμπύλου ἐλάμβανεν ἐνίοτε καὶ τὴν μεταφορικὴν σημασίαν τοῦ στρεβλοῦ καὶ διαστρόφου ἐπὶ ἠθικῆς ἐννοίας. Ἡ λ. εἶναι εὔχρηστος ἐν τῇ σημερινῇ σημασίᾳ καὶ παρὰ τῷ Σαχλήκῃ (στ. 312 σ. 75. στ. 470 σ. 95 Wagner). Λέγεται δ' ἡ παροιμία ἐπὶ ἀνθρώπων διεφθαρμένων, ἀπολεσάντων τὴν αἰδῶ, οἵτινες ἀναισθήτως ἔχοντες πρὸς τὴν ἀτίμωσιν, ἐναβρύνονται μᾶλλον εἰς τὰ ἔργα των. Καὶ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους καὶ μέχρις ἐσχάτων ἀκόμη ἐγεβεντίζοντο ἢ ἐπομπεύοντο πλὴν ἄλλων μάλιστα οἱ κλέπται καὶ αἱ μοιχαλίδες ἢ διεφθαρμέναι γυναῖκες (βλ. γάδαρος 96). Τοιαῦται λοιπὸν γυναῖκες, κατὰ τὴν παροιμίαν, πομπευόμεναι χαίρουσι βλέπουσαι τὸ θέαμα τῆς πομπῆς οὐδὲν ἧττον ἢ οἱ ἁπλοῖ θεαταί, ἢ σεμνύνονται ἐπὶ τούτῳ (τό χουν γιὰ καμάρι). Ὑπὸ τοιούτων δ' αἰσθημάτων παριστᾷ κατεχομένην τὴν ἑταίραν καὶ ὁ Σαχλήκης (ἀφήγησις στ. 902 σ. 52 ἐκδ. Παπαδημητρίου): «καὶ λέγει ὅτι ἐγεβεντίσα την, τάσσει το ὡς τιμήν της»· καὶ ἀλλαχοῦ (στ. 889 σ. 51): «Ὅσον καὶ ἂν μὲ διεβεντίσασι, πάλε πολιτική μαι».

2. Ἡ πομπιεμένη τὸ γεβέντισμα τό χει γιὰ καμάρι.
(Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

3. Ἡ πορτικὴ τὰ γέβεντα γιὰ πανηγύρι τά χει.
(Μήλου. Νεα. 29).

Βλ. ἀρ. 1. Πορτική, ἡ πολιτική, ἡ ἑταίρα.

4. Ἡ σκρόφα τὸ γεβέντισμαν παναϋράτσιν τό σ'ει.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι· καὶ παρ' Α. Μηλιαράκη [Ἡ πουτάνα τὸ γ. τό χει γιὰ πανηγύρι.]).

Βλ. ἀρ. 1. Σκρόφα, ἡ ὗς οὕτω δὲ λέγεται πρὸς ὕβριν καὶ ἡ κακὴ γυνή. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ μᾶλλον ἢ τοῦ ἰταλ. scrofa, διότι φέρεται ἡ λ. καὶ παρ' Ἡσυχίῳ λ. γρομφὰς «ὗς παλαιά, σκρόφα».

5. Τοῦτα θέλεις, Γεωργαντῆ; Τραύα γεβεντίσματα!
(Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη).

Ἐπὶ τοῦ δι' ἀσύνετόν τινα πρᾶξιν παθόντος δεινά.

γείτονας.

1. Ἀγάπα τοῦ γειτόνου σου τὸ παιδί, νὰ θρέφεται τὸ δικό σου.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. εὔχομαι 3 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας παραλλαγὰς καὶ παράλληλα. Ὅτι ὁ εἰς τοὺς ἄλλους εὐμενὴς καὶ πρόθυμος εὐδαιμονεῖ ἀγαπώμενος ὑπὸ πάντων καὶ βοηθούμενος.

1α. Ἄζωστος τρέχει ὁ γείτονας, κι' ὁ συγγενὴς ζωσμένος.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ. ἀρ. 39. Ὅτι πολλάκις ὁ γείτων ἀποδεικνύεται ὠφελιμώτερος τοῦ συγγενοῦς, ταχύτερον τούτου προστρέχων εἰς βοήθειαν ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης. Ἡ δημώδης αὕτη παροιμία εἶναι κομψὴ παράφρασις τοῦ Ἡσιοδείου ἔπους (Ἔργ. 344-5): «εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγκώμιον ἄλλο γένηται, | γείτονες ἄζωστοι ἕκιον, ζώσαντο δὲ πηοί·» περὶ οὗ λέγει ὁ παλαιὸς σχολιαστής: «Ταῦτα τὴν τῶν γειτόνων εἰς τὸ βοηθεῖν ἡμῖν ἐν ταῖς χρείαις προθυμίαν παρίστησιν, ἀζώστων ἐκτρεχόντων καὶ μονονουχὶ γυμνῶν, μὴ δεομένων περιμεῖναι ζωσαμένους ἐξελθεῖν ἀλλ' ἅμα τῷ συναισθέσθαι τῆς χρείας, τὴν παρ' ἑαυτῶν συμμαχίαν ἕτοιμον παρεχόντων. Τοὺς συγγενεῖς ὁπωσοῦν ἐκάλεσε πηούς, τοὺς ἐξ ἐπι-

γαμίας συναφθέντας λέγων, οὕτω δεομένους καὶ ζώσασθαι καὶ στείλασθαι τοιῶςδε, καὶ οὕτωσὶ προσελθεῖν οἴκοθεν ἵν' ἐπαμύνωσιν ἡμῖν δεομένοις.» Πρβλ. καὶ τὸν Σχολ. Πινδάρ. Νεμ. Ζ', 127 μνημονεύοντα τὸ ἔπος τοῦ Ἡσιόδου: «ὁ γὰρ γείτων τάχιον χρείας τυχούσης ἀπαντᾷ»· Ἡ τοῦ Ἡσιόδου εἰκὼν γίνεται ἐναργεστέρα ἀναφερομένη εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς βίον· διότι οἱ μὲν ἀρχαῖοι ἠδύναντο νὰ τρέξωσιν ἔξω τῆς οἰκίας των, φοροῦντες περικεχυμένον τὸν χιτῶνα χωρὶς ζώνης ἐνῷ δυσκολώτερον κινοῦνται ἄζωστοι οἱ φοροῦντες τὰ συνήθη σήμερον ἑλληνικὰ ἐνδύματα, τὴν φουστανέλλαν ἢ τὰ βρακιά, οὐδ' ἡ εὐπρέπεια ἐπιτρέπει τὴν ἔλλειψιν ζώνης· ὅθεν καὶ ὁ μακρὰν οἰκῶν συγγενὴς κατ' ἀνάγκην δὲν σπεύδει πρὸς βοήθειαν προτοῦ νὰ ἐνδυθῇ καὶ ζωσθῇ. — Ἐν ἀρ. 39 ἀναγράφονται αἱ ξέναι παροιμίαι, αἱ λέγουσαι ἐπίσης προτιμότερον τὸν γείτονα τοῦ μακρὰν οἰκοῦντος συγγενοῦς· εἰς δὲ τὴν ὑπὸ τῶν γειτόνων παρεχομένην βοήθειαν ἀναφέρονται αἱ ἑξῆς **Ἰταλ.** S' è più scüs dei visì, che dei paregg = περισσότερη βοήθεια εἶναι ἀπὸ τοὺς γειτόνους παρὰ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς (περγαμηνή, D. I, 216). Xe megio poca assistenza, ma pronta; che molta, ma tardiva = εἶναι καλύτερο μικρὴ βοήθεια, ἀλλὰ γρήγορη, παρὰ μεγάλη καὶ ν' ἀργήσῃ (βενετ. Pitrè I, 90).

2. Ἀκαμάτες γειτονᾶς,
δεξιὸν σ'ἐρ' τῆ μαχαλᾶς.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 375, 249).

Βλ. ἄδειος 1, ἀκαμάτης 6, γειτονιὰ 8α, κάθομαι 2α, μαχαλᾶς 1. Τὴν ἑρμηνείαν βλ. ἐν λ. ἄδειος 1. Μαχαλᾶ, θηλ. ἐν τῷ ποντικῷ ἰδιώματι, κοινῶς δὲ ἀρσ. ὁ μαχαλᾶς, σημαίνει τμῆμα πόλεως, συνοικίαν· ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ καὶ τουρκικοῦ mahalla, τὴν αὐτὴν ἔχοντος σημασίαν.

3. Ἄκλεφτος γείτονας, μπιστὸς φύλακας.
(Καρπάθου. Μαν. σ. 173).

Βλ. ἀρ. 40. Ἄκλεφτος ὁ μὴ ῥέπων πρὸς τὴν κλοπήν. Τοιοῦτος γείτων, κατὰ τὴν παροιμίαν, εἶναι πιστὸς φύλαξ καὶ τῶν ἡμετέρων κτημάτων, διότι δυσκόλως θὰ διαλάθῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ὁ κλέπτης. Ὁμοίως εἶπε καὶ ὁ Ἡσίοδος τὸ πολυθρύλητον ἐκεῖνο (Ἔργ. 348):

«οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη». Καὶ νόμος δὲ τῶν ἀρχαίων Κυμαίων ἐκέλευε ν' ἀποτίνωσι τὴν τιμὴν τῶν κλοπιμαίων εἰς τὸν ἰδιοκτήτην οἱ γείτονες· διό, ὡς παρατηρεῖ ὁ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς (Πολιτ. 38 ἐν Aristot. Fragm. 611 Rose), «καὶ ὀλίγα ἀπόλλυνται· πάντες γὰρ ὁμοίως ἐτήρουν». Παραπλήσιαι παρ. **Ὁλλανδ.** Die goede buren heeft, kan gerust gaan slapen = ὅποιος ἔχει καλοὺς γειτόνους μπορεῖ νὰ πάῃ ἥσυχος νὰ κοιμηθῇ (W. III 833, 166). — **Γερμαν.** Wer einen guten Nachbar hat, ist wol bewacht bei Tag nnd Nacht = ὅποιος ἔχει καλὸν γείτονα φυλάγεται καλὰ ἡμέρα καὶ νύχτα (αὐτ. 832, 164). Wer einen guten Nachbar hat, braucht keinen Zaun = ὅποιος ἔχει καλὸ γείτονα δὲ χρειάζεται φράχτη (αὐτ. 163). Wer gute Nachbarn hat, kann ruhig schlafen = ὅποιος ἔχει καλοὺς γειτόνους μπορεῖ νὰ κοιμᾶται ἥσυχος (αὐτ. 833, 166).

4. Ἀκοῦς τὴν ἀρκοῦδα καὶ χορεύει 'ς τοῦ γείτονά σου τὴν αὐλή, καλῶς νὰ τὴν δεκτῇς καὶ 'ς τὴ δική σου.

(Πτζ. 213, 13).

Βλ. γειτονιὰ 1.

5. Ἀλιὰ 'ς ἐκεῖνο ποῦ καρτερεῖ, κι' ἀλιά του ποῦ παντέχει, γιόμα νὰ φάγῃ ἀπὸ δικοὺς καὶ δεῖπνο ἀπὸ γειτόνους!

(Κα. 301 [γεῦμα] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη ['Αγλιὰ—κι' ἀγλιά του—φάῃ]).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ἐκδέχομαι 1.

6. Ἀλίμονον ποῦ καρτερεῖ δεῖπνο ἀπὸ χωριὸ καὶ γιόμα ἀπὸ γειτόνους!

(Β'. 75 [κ. γιόμα ἀπὸ δικοὺς καὶ δεῖπν' ἀπὸ γ.] — Β. 8, 85 [ὁμ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη ['Αλιὰ ἀπὸ κείνονε ποῦ κ. γιόμα ἀπὸ δικοὺς καὶ δεῖπνο ἀπὸ γ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη ['Αλίμονο σὲ κεῖνο ποῦ περιμένει δ.]).

Βλ. ἐκδέχομαι 1.

7. Ἀλὶ ποῦ γιόμα καρτερεῖ καὶ δεῖπνο ἀπὸ γειτόνους.

(Βλ. Κατζιούλ. 97, 12. — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἐκδέχομαι 1.

8. Ἄλλο ὁ χῆρος γείτονας, κι' ἄλλο ὁ γείτονας γουροῦνι.
(Κα. 325 [ὁ χοῖρος] — Παξῶν. Salvator σ. 45).

Πρβλ. διᾶκος 1. Ἐπὶ ὑβριστῶν ἰσχυριζομένων ὅτι οἱ λόγοι των δὲν εἶχον ὑβριστικὴν ἔννοιαν, ὡς ὁ ὑβρίσας τινὰ γουροῦνι καὶ βεβαιῶν ὅτι ἤθελε νὰ εἴπῃ ἁπλῶς ὅτι ἦτο χῆρος.

9. Ἂν ἔχει ἡ νύφη μας βηχιό, ῥωτᾶτε τοὺς γειτόνους.
(Κα. 447).

Πρβλ. ἀρ. 11. Ὅτι οὐδὲν λανθάνει τοὺς γείτονας, καὶ ἀσφαλῶς παρὰ τούτων μανθάνει τις οἰκογενειακὰ ἀπόκρυφα.

10. Ἂν καύγεται τοῦ γειτόνου σου τὸ σπίτιν, ἀνάμενε τσαὶ τὸ δικόσ σου.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316, 40 [ἢ: τὸ σπίτιν, μὴ χαίρεσαι.]).

Βλ. ἀρ. 51.

11. Ἀντὰν νὰ θέλ' ὁ γεῖτός σου, παντρεύκεις τὸ παιδί σου.
(Κύπρου. Λουκᾶς 147).

Βλ. ἀρ. 56, πρβλ. ἀρ. 9. Ὁ γείτων δύναται εὔνους ὢν μεγάλως νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἔχοντα θυγατέρα ἐν ὥρᾳ γάμου γείτονά του, καὶ δυσμενὴς νὰ τὸν βλάψῃ· διότι παρ' αὐτοῦ ζητοῦσι πληροφορίας προκειμένου περὶ συνοικεσίου, δύναται δὲ νὰ τὸ ματαιώσῃ, ἂν ἐκ κακοβουλίας δυσφημήσῃ τὴν κόρην, ἢ τοὐναντίον νὰ συντελέσῃ εἰς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ἐπαινῶν ἢ ἀποκρύπτων ἐλαττώματά της. Ὅμοιαι παροιμ. **Ἰταλ.** I vicini le maritano, e il padre dà la dote = οἱ γειτόνοι τοῖς παντρεύουν κι' ὁ πατέρας δίνει τὴν προῖκα (τοσκ. Giusti 126). Lu patri nota e lu vicinanzu marita = ὁ πατέρας προικίζει καὶ ἡ γειτονειὰ παντρεύει (σικελ. Pitrè II, 218). La mamma ti 'ndota, la vicina ti marita = ἡ μάννα σὲ προικίζει, ἡ γειτόνισσα σὲ παντρεύει (ἐπίσης, αὐτ.). La mamma fa la figghia, e la vicina la marita = ἡ μάννα κάνει τὴν κόρη καὶ ἡ γειτόνισσα τὴν παντρεύει (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γερμαν.** Aeltern erziehen ihre Kinder, die Nachbarn verheirathen sie = οἱ γονεῖς ἀνατρέφουν τὰ παιδιά τους, οἱ γείτονες τὰ παντρεύουν (W. I, 63, 2. V, 1229, 50).

12. Ἄνταν ψωρκάσῃ ὁ γεῖτός σου καὶ σοὺ βοτάνιν γύρευκε.
(Κύπρου. Σ. 283, 192 [ἢ, Ἄνταν λυκιάσῃ]).

Βλ. ἀρ. 54.

13. Ἀντιπατῶ κι' ἀντιλαλῶ γιὰ τοὺς κακοὺς γειτόνους.
(Πτζ. 218, 68).

Ἀντιπατῶ σημαίνει σοβοῦμαι διὰ τῶν ὁδῶν, περιφέρομαι μετὰ κόμπου καὶ ὑπερηφανείας. Ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν προσποιουμένων ὅτι περιφρονοῦσι τὴν γνώμην, ἣν οἱ ἄλλοι ἔχουσι περὶ αὐτῶν.

14. Ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ τὸ γείτονα δὲν μπορεῖς νὰ φυλαχτῇς.
(Βερ. 17, 45 [φυλαχθῇς.] — Β. 29, 370 [ὁμ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [καὶ ἀπὸ τὸ γ.]).

Βλ ἀρ. 29.

15. Γείτονα ἔχεις; Θεὸν ἔχεις.
(Νισύρου. ΖΑ. 412, 53).

Βλ. ἀρ. 29.

16. Γείτονά μου, νὰ λειπες, κι' ἂς ἤρχοντ' ἄλλοι χίλιοι.
(Κα. 1079).

Ἐπὶ ὀχληρῶν καὶ ἀπεχθῶν.

17. Γείτονας κ' ἐχτρός.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ ἀρ. 23. Ὅτι τῆς ἐρημίας προτιμότερος καὶ ἐχθρὸς γείτων. Λέγεται δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλης σημασίας ὅτι ὁ κακὸς γείτων εἶναι χείρων ἐχθροῦ.

18. Γείτονα, τὰ κανίσκια σου,
'ς τὸ γάμο σου ἀκαρτέρειε τα.
(Κα. 1081).

Πρβλ. ἀρ. 5. 6. 10. 13. 20. 21. Τὰ δῶρα ὅσα ἔλαβέ τις κατὰ τοὺς γάμους του παρὰ τοῦ γείτονος, ὀφείλει ν' ἀνταποδώσῃ ἰσάξια κατὰ τοὺς γάμους τούτου. Λέγεται δὲ μεταφορικῶς ἡ παροιμία ὡς ἀπειλὴ εἰς ἀδι-

κήσαντα, ἐμφαίνουσα ὅτι ἐν καιρῷ ταὐτὸ θὰ πάθῃ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδικηθέντος.

19. Γεορτὴ τοῦ γειτόνου σου, παραμονή σου σένα.
(Κύπρου. Σ. 288, 350).

Πρβλ. ἀρ. 51. 54. 55, γειτονιὰ 1. Τὸ ἐπελθὸν εἰς τὸν γείτονα κακὸν πρέπει ν' ἀναμένῃς καὶ εἰς σεαυτόν. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν ἡ **Γερμαν.** Was wir heute beim Nachbar sehen, kann morgen uns geschehen = ὅ τι σήμερα βλέπομε 'ς τοῦ γείτονα μπορεῖ αὔριο νὰ συμβῇ 'ς ἐμᾶς (W. V, 1624, 201).

20. Γιὰ τὸ γείτονά μου λέω,
καὶ γιὰ λόου μου γυρεύγω.
(Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Ἐπὶ τῶν ὑποκρινομένων μὲν ἀφιλοκέρδειαν, ἐργαζομένων δ' ὅμως ὑπὲρ μόνων τῶν ἰδίων συμφερόντων.

21. Γιόμ' ἀπὸ χωριό, καὶ δεῖπνο ἀπὸ γειτόνους.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἐκδέχομαι 1. Ἐννοεῖται μὴ περίμενε.

21α. Ἕναν κακὸ χρόνο τόνε βγάνω,
μὰ ἕναν κακὸ γείτονα δὲν τόνε βγάνω.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 38.

22. Εὐχὴ τοῦ γειτονά σου νά χῃ, περσότερο ὅμως τοῦ τεντζέρου σου.

(Βλ. Κατζιούλ. 966. — Κ. 6', 22 [Εὐχὴν εἰς τὸν γ. — περισσότερον δὲ εἰς τὴν χύτραν σου.] — Νε. 45, 279 [ὁμ.] — Μα. 18 [Εὐχήσου νὰ ἔχῃ ὁ γείτονάς σου, περισσότερον δὲ εἰς τὴν χύτραν σου.] — Β' 35, 52 ['ς τὸν γ. σου — περισσότερον ὅμως 'ς τὸν τέντζερέ σου.] — Β. 85, 287 ['ς τὸ γ. σου νά χῃ, πιὸ πολὺ ὅμως 'ς τὸν τέντζερέ σου.]).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ἔχω 72.

23. Ἐχθρὸ καὶ φθονερὸ τὸ μάτι τῶν γειτόνων.

(Βλ. Κατζιούλ. 2441. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 527 [Ἐχθρὸν καὶ φθονερὸν] — Κ. 6',

21 ['Εχθρὸν καὶ φθονερόν τ' ὀμμάτιον] — Νε. 47, 292 [ὀμ.] — Β' 37, 72. — Βερ. 27, 29. — Β. 90, 354. — Πανδώρ. ΙΗ', 434, 12).

Πρβλ. ἀρ. 17. Παράφρασις τῆς ἀρχαίας παροιμίας: «Δυσμενὴς καὶ βάσκανος ὁ τῶν γειτόνων ὀφθαλμὸς» ('Αλκίφρ Α', 15. CAF. III, 440, 160). Φθονεροὺς γείτονας ἀναφέρει καὶ ὁ Πίνδαρος 'Ολυμπ. Α', 75. Βλ. καὶ Boissonade εἰς Θεοφύλακτ. ἐπιστ. 5 σ. 229. Seiler εἰς 'Αλκίφρ. σ. 197. Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ 'Ησιόδου ('Εργ. 23): «ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων | εἰς ἄφενος σπεύδοντα». 'Ομοιαι παροιμ. **Δαν.** Naboes øye er a vinds fuldt = τοῦ γείτονα τὸ μάτι εἶναι γεμᾶτο φθόνο (W. III, 824, 15). — **Γερμαν.** Die Augen der Nachbarsleut' sind voller Neid = τὰ μάτια τῶν γειτόνων εἶναι γεμᾶτα φθόνο (W. I, 172, 76). Des bösen Nachbars Augen sind voll Neid = τοῦ κακοῦ γείτονα τὰ μάτια εἶναι γεμᾶτα φθόνο (W. III, 824, 15). Ein Nachbar beneidet den andern = ὁ ἕνας γείτονας φθονεῖ τὸν ἄλλον (αὐτ. 826, 47. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 830, 108. 109).

24. Ἡ κακὴ γειτόνισσα κάνει τὴν καλὴ νοικοκυρά.
(Δημητσάνης παρ' 'Οθ. Στασινοπούλου καὶ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 25 43. νοικοκύρης 6. 'Η κακὴ γείτων ἡ ἀρνουμένη νὰ δανείσῃ οἰκιακὰ σκεύη εἰς τὴν γείτονά της ἢ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς αἰτήσεις της, τὴν ἀναγκάζει νὰ προνοῇ ἐν καιρῷ περὶ τῶν ἀναγκῶν της καὶ νὰ ἔχῃ ἐν τάξει τὰ τοῦ οἴκου της, ὅπως μὴ ἔχῃ χρείαν τῶν ἄλλων· καὶ οὕτω τὴν κάμνει καλὴν νοικοκυράν.

25. Ἡ κακὴ εἰτόνισσα κάνει καλὴ εἰτόνισσα.
(Καρπάθου. Μαν. Ψήφ. 98 καὶ ΖΑ. 352, 188 [γειτόνισσα κάμνει κ. γειτόνισσα.] καὶ Μαν. 283, 211 ['Η καλὴ εἰ. κάμνει καλὴν γειτόνισσαν.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

26. Θέλε νὰ χῃ ὁ γείτονάς σου, μὰ καὶ σὺ νὰ μὴν εἶσ' ἄδειος.
('Ηπείρου. 'Αρ. 495 — Β. 115, 35).

Βλ. ἔχω 72.

27. Θὲ νὰ μάθῃ τί κάνει τῆς γειτόνισσας ὁ λεγάμενος.
(Σύρου. Νεα. 443).

'Επὶ τῶν πολυπραγμονούντων ὑπὲρ ἀλλοτρίων ὑποθέσεων.

28. Θεὸ καὶ γείτονα δὲ γελᾷς.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [γ. κάνεις δὲ γελάει.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

29. Θεὸς καὶ γείτονας δὲ λαθεύουν.

(Β. 115, 43 [λαθάνεται.] — Ἀν. ἐπιθ. Α', 533, 312 [Ὁ θ. κι' ὁ γ. δὲ λαθεύουν ποτέ.] — Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 136).

Βλ. ἀρ. 14. 15. 28 40. 42, πρβλ. γειτονιὰ 20. Οὐδεὶς δύναται νὰ διαλάθῃ τὸν θεὸν πονηρὰ ποιῶν· «εἰ δὲ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεται λελαθέμεν ἔρδων, ἁμαρτάνει» (Πινδάρ. Ὀλυμπ. Α', 104). Ἀλλὰ καὶ ὁ γείτων γινώσκει κάλλιστα τὰ οἰκογενειακὰ ἀπόκρυφα τῶν γειτόνων, διότι κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν: «Ὀξύτερον οἱ γείτονες βλέπουσι τῶν ἀλωπέκων» (App. prov. 331. Κῶδ. Κοϊσλιν. 376. Μακαρ. 540). Ὅθεν πρὸς δήλωσιν τοῦ ὅτι ἐγένετό τι μετὰ πολλῆς μυστικότητος Πλάτων ὁ κωμῳδοποιὸς εἶπε: «οὐδ' ὁ γείτων ᾔσθετο» (FCG. II, 686, 16. V, 49 παρὰ Πλάτ. Ἀλκιβ. Α', σ. 121d καὶ Ὀλυμπιοδώρ. σ. 157 Cr. Πλουτάρχ. Φωκ. 30). Πρβλ. καὶ τὸ τοῦ Κικέρωνος (Catil. 2, 10, 21): corruant, sed ita, ut non modo civitas, sed ne vicini quidem proximi sentiant. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Di diu e di li vicini nun ti pô' ammucciari = ἀπὸ θεὸ καὶ ἀπὸ τοὺς γείτονες δὲν μπορεῖς νὰ κρυφτῇς (σικελ. Pitrè I, 219). Di tutti ti pô' ammucciari (guardari), fora di lu vicinu = ἀπὸ ὅλους μπορεῖς νὰ κρυφτῇς (ἢ, νὰ φυλαχτῇς), ἔξω ἀπὸ τὸ γείτονα (ἐπίσης, αὐτ.). Guardari nun ti pôi di lu vicinu = νὰ φυλαχτῇς δὲν μπορεῖς ἀπὸ τὸ γείτονα (ἐπίσης αὐτ.). — **Γαλλ.** Voisin scet tout (Leroux II, 435. Haupt Zeitschrift XI σ. 141).

30. Θουρῶντας οἱ γειτόνισσαις χαλειοῦντ' ἡ μιὰ τὴν ἄλλην.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

31. Θωρῶντας τὴ γειτόνισσα τὸ κάν' ἡ μιὰ τὴν ἄλλη.

(Θήρας. Δε. 6 [μανθάν' ἡ μιὰ] — Ἠπείρου. Ἀρ. 511 [τὴν γ. μαθαίνει ἡ μ.] — Β. 117, 60 [γ. μαθαίν' ἡ μ.] — Καρπάθου ΖΑ. 354, 228 [ὁμ.] — Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ· καὶ παρὰ Πυργιανοῦ [τὸ κάν' ἡ μιὰ κ' ἡ ἄλλη]. — Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ [ἡ μιὰ κ' ἡ ἄλλη]. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [τὰ κάνει καὶ ἡ ἄλλη.]).

Βλ. ἀρ. 30, γειτονικὸς 1, πρβλ. μαθαίνω 122. Ὅτι τὰ ἤθη τινὸς ἀφομοιοῦνται πρὸς τὰ ἤθη ἐκείνων, μεθ' ὧν συναναστρέφεται, καὶ ὁ παροικῶν χωλῷ μανθάνει ὑποσκάζειν, κατὰ τὴν παροιμίαν. Ὁμοία γνώμη τοῦ Μενάνδρου (Γνῶμ. Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος σ. 361 Rutgers. Boissonade An. Gr. I. 151. FCG. IV, 240, 22 καὶ 337, 45-8. CAF. III, 168, 553): «Ἐὰν πονηροῦ γείτονος γείτων ἔσῃ, | πάντως παθεῖν πονηρὸν ἢ μαθεῖν σε δεῖ· | ἐὰν ἀγαθοῦ δὲ γείτονος γείτων ἔσῃ, | ὡς προσδιδάσκεις ἀγαθὰ καὶ προσμανθάνεις.» Παραπλησία καὶ ἡ ἀρχαία παροιμία. «Ἐκ τῶν γειτόνων ἔχουσι τὸ παράδειγμα» (Ἀποστόλ. 597. Ἀριστείδ. Παναθ. 138). Πρβλ. Ἀρίσταρχον παρὰ Σχολ. Πινδ. Νεμ. Ζ', 127: «κατὰ τὰς συνουσίας καὶ γειτνιάσεις ἕτερος ἄνθρωπος ἀφ' ἑτέρου γεύεταί τι καὶ ἀπολαύει ἀφομοιούμενος»

32. Κακὸ ποῦ τοὔρτε, ποῦ καρτερεῖ γιόμα ἀπὸ χωριὸ καὶ δεῖπν' ἀπὸ γειτόνους.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἐκδέχομαι 1.

33. Καλημέρα, γείτονα, κι' ὅτι μὲ θές, ἔχε με.

(Ἀν. Ἐπίθ. Α', 510, 191).

Οὕτω ὑποτίθεται λέγων ὁ ἀγαθὸς γείτων, διότι οἱ γείτονες ἐν πᾶσιν ὀφείλουσι νὰ βοηθῶσιν ἀλλήλους.

34. Κάλλιο κακὸς χρόνος παρὰ κακὸς γείτονας.

(Λευκάδος. — Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ [κακὸ χρόνο π. κακὸ γείτονα.] — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [Καλλιά ναι ἕνας κ. χ. π. ἕνας κ. γ.] — Πολιχνίτου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Κάλλια κακὸ χρόνου πέρι κακὸ γείτουνα.]).

Βλ. ἀρ. 38.

35. Κάλλιο καλὸ γείτονα παρὰ στενὸ δικό.

(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 39.

36. Κάλλιο μιὰ κακὴ ἀρρώστια παρὰ γείτονας κακός.

(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Πρβλ. ἀρ. 38 39α καὶ τὰ αὐτόθι ἀναγραφόμενα παράλληλα. Χείρονα δεινῆς νόσου θεωρεῖ τὸν πονηρὸν γείτονα ἡ προκειμένη παροιμία, ἴσα δὲ τῇ νόσῳ ἐπιβλαβῆ τὸν γείτονα ἁπλῶς ἡ ἀρχαία ῥωμαϊκὴ παρὰ τῷ ποιητῇ Παλλαδίῳ (I, 66): Tria mala aeque nocent: sterilitas, morbus, vicinus. Πρὸς ἀσθενείας ἐξομοιοῦσι τὸν πονηρὸν γείτονα καὶ αἱ ἑξῆς ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι: **Ἰταλ.** Cativa visinanza pèg dei dolor de panza = κακὴ γειτονιὰ χειρότερη ἀπὸ πόνους τῆς κοιλιᾶς (μεδιολ. D. II, 124). Aver a fianco un cattivo vicino, è peggio di ogni colpo repentino = νὰ ἔχῃ κἀνεὶς 'ς τὸ πλευρό του κακὸ γείτονα, εἶναι χειρότερο καὶ ἀπὸ ἀποπληξία (νεαπολιτ. αὐτ.). — **Γερμαν.** Ein böser nachpaur ist ärger dann der schaur = κακὸς γείτονας εἶναι χειρότερος ἀπὸ τεταρταῖο πυρετό (W. III, 825, 38).

37. Κάλλιον κακὸν χρόνον παρὰ κακὸν γεῖτον.
(Κύπρου. Σ. 286, 277).

Βλ. ἀρ. 38.

37α. Κι' ὁ φτωχὸς ὁ γείτονας γιὰ φωτιὰ χρειάζεται.
(Βερ. 77, 36 [φ. γυρεύεται.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1719. — Β. 141, 346 [φ. γυρεύεται.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ὁ φτ.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [γιὰ φωτιὰ γυρεύεται.]).

Ὅτι ὀφείλομεν νὰ μὴ περιφρονῶμεν τὸν πτωχὸν γείτονα, διότι καὶ οὗτος ἐν ἀνάγκῃ δύναται νὰ φανῇ εἰς ἡμᾶς χρήσιμος· εἰς ἓν τοὐλάχιστον προφανὴς εἶναι ἡ χρησιμότης του, ὅτι ἐν πυρκαϊᾷ πρῶτος αὐτὸς ἐγγὺς ὢν θὰ σπεύσῃ, ὅπως παράσχῃ τὴν συνδρομήν του πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρός. Πρβλ. Ξενοφ. Ἀπομν. Β, β', 12: «Οὐκοῦν — καὶ τῷ γείτονι βούλει σὺ ἀρέσκειν, ἵνα σοι καὶ πῦρ ἐναύῃ, ὅταν τούτου δέῃ, καὶ ἀγαθοῦ τέ σοι γίγνηται συλλήπτωρ κἄν τι σφαλλόμενος τύχῃς, εὐνοϊκῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι;» Παραπλησία ἡ **Ῥωμουν.** La casa aprinsă shi vecinul vrăjmash alérgă să o stingă = 'ς τὸ σπίτι ποῦ πῆρε φωτιὰ κι' ὁ ἐχτρὸς γείτονας τρέχει νὰ τὴν σβύσῃ (Zanne 6795).

38*. Κρείττων ὁ κακὸς χρόνος τοῦ πονηροῦ γείτονος.
(Βυζαντινή. Πολίτου Γλυκᾶς σ. 145-6).

Βλ. ἀρ. 21α. 34. 37. 44. 45. 64, πρβλ. ἀρ. 36. 39α. Τοιαύτη τις περίπου θὰ ἦτο, ὡς καὶ ἐκ τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν συνάγεται, ἡ βυζαντινὴ παροιμία, ἣν διεσκεύασε διαπλατύνας ὁ Γλυκᾶς ἐν στ. 79 κέ. «Συμφέρει χρόνος ὁ κακὸς καὶ κρείττων ἕνι πάντως | τοῦ γείτονος τοῦ πονηροῦ καὶ τοῦ συκοφαντοῦντος» κτλ. Ἡ λ. χρόνος κεῖται ἐν τῇ παροιμίᾳ ταύτῃ ἐν τῇ σημασίᾳ, ἣν ἔχει καὶ ἐν τῇ δημώδει, τῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ· καίτοι δ' ἡ χρῆσις αὐτῆς ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ δὲν ἦτο ἄγνωστος τοῖς ἀρχαίοις, συνηθεστάτη δὲ τοῖς βυζαντινοῖς (βλ. Sophocles ἐν λ.), ὁ Γλυκᾶς ὅμως ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς παροιμίας, ἣν ἐπάγεται, ἐκλαμβάνει τὴν λ. ἐν τῇ πρώτῃ καὶ κυρίᾳ σημασίᾳ αὐτῆς. Ὁ κακὸς χρόνος κρίνεται προτιμότερος τοῦ πονηροῦ γείτονος, διότι ὡς προσθέτουσί τινες τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν, ἐκεῖνος μὲν παρέρχεται, ἐνῷ ὁ κακὸς γείτων μένει διαρκῶς.

39. Μακρὰ ὁ ἀδελφὸς καὶ σιμὰ ὁ γείτονας.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 350, 14).

Βλ. ἀρ. 1α. 35. Ἐν μὲν τῇ ὑπ' ἀρ. 1α ἐπαναλαμβάνεται γνώμη τοῦ Ἡσιόδου, ἐν δὲ τῇ προκειμένῃ τῶν Παροιμιῶν τοῦ Σαλωμῶντος κζ', 10: «κρείσσων φίλος ἐγγὺς ἢ ἀδελφὸς μακρὰν οἰκῶν». Τὴν ῥῆσιν ταύτην τοῦ Σαλωμῶντος πιθανώτατα παραφράζει καὶ ἡ βίβλος τοῦ σοφοῦ Ἀκυρίου, ἥτις ἐκ βυζαντινοῦ ἀγνώστου κειμένου μετεφράσθη εἰς τὴν σερβικὴν καὶ τὴν ῥωσικήν: «Κάλλιο ἕνας φίλος ποῦ κάθεται κοντά, παρὰ ἕνας ἀδελφὸς ποῦ κάθεται μακριά» (Byzant. Zeitschrift I σ. 115). Καὶ νεωτέρων δ' ἐθνῶν παροιμίαι φέρονται πολλαί, ἄλλαι μὲν προσκείμεναι εἰς τὴν ῥῆσιν ἐκείνην τοῦ Σαλωμῶντος κατὰ τὴν διατύπωσιν, ἄλλαι δ' ὁμοιάζουσαι μᾶλλον πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 35, ἄλλαι δ' ἄλλως ἐκφέρουσαι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν. **Ἰταλ.** Meglio un prossimo vicino che un lontano cugino = κάλλιο κοντινὸς γείτονας παρὰ μακρινὸς ξάδερφος (τοσκ. Giusti 54. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè I, 187. 188. Giani 1746). Xe mègio un bon vicin, che un parente = εἶναι καλύτερος καλὸς γείτονας παρὰ συγγενής (βενετ. Pitrè I, 188). L' è mei un vsin davsin, ch' un fratel lontan = εἶναι καλύτερος γείτονας κοντὰ παρὰ ἀδελφὸς μακριὰ (πεδεμοντ. αὐτ. Παραλλαγὴν βλ. παρὰ W. III, 826, 46). Val peu

un bon visein, che un gram pareint = ἀξίζει περισσότερο καλὸς γείτονας ἀπὸ κακὸ συγγενῆ (αἰμιλιαν. Pitrè I, 90 188). I miei vicini sono i miei cugini = οἱ γείτονές μου εἶναι οἱ ἐξάδελφοί μου (κορσικαν. αὐτ.). Il suo vicino è il miglior parente = ὁ γείτονάς του εἶναι ὁ καλύτερος συγγενὴς (ἐπίσης, D I, 216). I visì jè i prim paregg = οἱ γείτονες εἶναι οἱ πρῶτοι συγγενεῖς (περγαμην Pitrè I, 188). La vicinanza è mezza parentela = ἡ γειτονιὰ εἶναι μισὴ συγγένεια (τοσκαν. Giusti 67. Βλ. καὶ Pitrè I, 188. 221). Plus balet unu bonu bighinadu, qui non unu malu parentadu = περισσότερο ἀξίζει καλὴ γειτονιὰ ἀπὸ κακὴ συγγένεια (σαρδηνία, αὐτ. 95. 188). Amicu vicinu vali cchiù d'un parenti luntanu = φίλος γειτονικὸς ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ συγγενῆ μακρινὸ (σικελ. αὐτ. 90 μετὰ σαρδηνίας παραλλαγῆς). — **Γαλλ.** Mieulx vault prochain amy que long parent (Leroux II, 349). Mieux vaut son bon voisin que longue parenté (D. I, 216). Que bau mèy l' amic qui èy près, que lou parent qui èy louenh = ἀξίζει καλύτερα ὁ φίλος ποῦ εἶναι κοντὰ παρὰ ὁ συγγενὴς ποῦ εἶναι μακριὰ (βεαρν. D. II σ. 454). — **Ἱσπαν.** Mas vale buen amigo, que pariente ni primo = καλύτερα ἀξίζει καλὸς φίλος παρὰ συγγενὴς ἢ ἐξάδελφος (D. I, 216). — **Πορτογαλ.** Mais val hum bom amigo quem parente, nem primo = ὁμ. (αὐτ.) — **Ἰσλανδ.** Góðr nágranni í neyð er betri enn bróðir í fjærlægð = καλὸς γείτονας 'ς τὴν ἀνάγκη εἶναι καλύτερος ἀπὸ ἀδελφὸ 'ς τὰ μακρινὰ (αὐτ.). Nágranni í nánd er betri (Betri en vinr í nánd) enn bróðir í fjærlægð = γείτονας κοντινὰ εἶναι καλύτερος (ἢ, Καλύτερος φίλος κοντινὰ) παρὰ ὁ ἀδελφὸς 'ς τὰ μακρινὰ (αὐτ.). Betri er grannkona góð, enn systir á fjælægri lóð = καλύτερα εἶναι γειτόνισσα καλὴ παρὰ ἀδελφὴ 'ς τἆλλο χωριὸ (αὐτ.). — **Δαν.** Bedre er god Naboqvinde, end Søster i anden By = ὁμ. (αὐτ.). God nabo er bedre end broder i anden by = καλὸς γείτονας εἶναι καλύτερος παρὰ ἀδελφὸς εἰς τὸ ἄλλο χωριὸ W. III, 826, 39). — **Νορβηγ.** Ein god Granne er betre, en Broder i annat Land = καλὸς γείτονας εἶναι καλύτερος παρὰ ἀδελφὸς 'ς ἄλλη χώρα (D. I, 216). — **Σουηδ.** Godh granne

wedh handen år båttre ån en Broor långt borta = καλὸς γείτονας 'ς τὸ χέρι εἶναι καλύτερος ἀπὸ ἀδελφὸ πολὺ μακριὰ (αὐτ.). — **Φρεισ.** An gaaden Nâibar as beedar üsh an füren Frinj = καλὸς γείτονας εἶναι καλύτερος ἀπὸ μακρινὸ συγγενῆ (αὐτ.). — **Ὁλ. λανδ.** Een goede buur is beter dan een verre vriend = ὁμ. (W. III, 826, 39). In den nood is een getrouw gebuur beter dan een broeder, die verre is = εἰς τὴν ἀνάγκη εἶναι καλύτερος πιστὸς γείτονας ἀπὸ ἀδελφὸ ποῦ εἶναι μακριὰ (D. I. 216). Better een na nabuer, dan een veer vrent = καλύτερος κοντινὸς γείτονας ἀπὸ μακρινὸ συγγενῆ (αὐτ.). — **Γερμαν.** Ein Nachbar in der nehe ist besser denn ein Bruder in der fern = γείτονας κοντὰ εἶναι καλύτερος ἀπὸ ἀδελφὸ μακριὰ (W. III, 826, 48. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 46. 823. 5. 828, 74. D. I, 216). Ein guter Nachbar in der noth ist mehr werth als ein ferner Bruder = καλὸς γείτονας 'ς τὴν ἀνάγκη εἶναι καλύτερος ἀπὸ μακρινὸ ἀδελφὸ (W. III, 825, 39. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 827, 58. 829, 104. I, 1177, 131. 1178, 135. 1179, 152. D. I, 216). Nachbarschaft ist halbe Verwandtschaft = ἡ γειτονιὰ εἶναι μισὴ συγγένεια (W. V, 1624. 10). Es sind nit freude, die fern seind = δὲν εἶναι φίλοι ὅσοι εἶναι μακριὰ (W. I, 1182, 215). — **Ἀραβ.** dschārak elkarīb ahsan min achūk elba'īd = γείτονας, ποῦ σοῦ εἶναι κοντά, εἶναι προτιμότερος ἀπὸ ἀδελφό, ποῦ σοῦ εἶναι μακριὰ (Einsler 70, 10).

*39α. Μέγα κακὸν ὁ γείτων ὁ πονηρός.

(Βυζαντινή. Ἀνωνύμου (ἱκετήριος) τῷ Ἰωάννῃ τῷ Κομνηνῷ ἐν Byzant. Zeitschr. τ. VI σ. 140).

Πρβλ. ἀρ. 36. 38. Ἡ κοινὴ καὶ τετριμμένη γνώμη αὕτη, ἐλέγετο πιθανώτατα καὶ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους παροιμιωδῶς, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ βυζαντινοῦ τούτου κειμένου τοῦ ΙΒ' αἰῶνος· ἐν παλαιοτέροις χρόνοις ἦτο ἐν χρήσει παροιμία μικρὸν διαφέρουσα τὴν διατύπωσιν, ἣν ἀναφέρει ὁ Αἰλιανὸς (Ἀγροικ. ἐπιστ. 6 ἐν Epistologr. gr. σ. 18 Hercher): «πάλαι μὲν οὖν λέλεκται κακὸν εἶναι γείτων κακός.» Ἀλλὰ πιθανῶς ὁ Αἰλιανὸς εἶχε κατὰ νοῦν τὸ Ἡσιόδειον (Ἔργ. 346): «Πῆμα κακὸς γείτων ὅσσοντ' ἀγαθὸς μέγα ὄνειαρ.»

Ὡς παλαιὰν ἐπίσης μνημονεύει ὁμοίαν ῥωμαϊκὴν παροιμίαν ὁ Πλαῦτος (Mercat. 772): Aliquid mali esse propter vicinum malum καὶ ἀπήχησις ταύτης φαίνεται τὸ ἐν Aulular. 1, 2: Vicinus mihi malus est. Ecce rem vere malam. Ἐπιφόβους τοὺς κακοὺς γείτονας λέγει γνώμη βυζαντινοῦ στιχουργοῦ (ἐν Piccolos Supplément à l' Anthologie grecque σ 214, 7): «φοβοῦ σκαιοὺς γείτονας καὶ ζηλοτύπους»· καὶ πολλαὶ νεώτεραι παροιμ. **Ἰταλ.** Malu bighinu, bardadilu = φυλάγου τὸν κακὸ γείτονα σαρδην. Pitrè I, 220). Dio ti salvi da un cattivo vicino, e da un principiante di violino = ὁ θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ ἀπὸ κακὸ γείτονα καὶ ἀπὸ ἀρχάριο 'ς τὸ βιολὶ (τοσκαν. Giusti 62. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè I, 219-220). Chi ha il mal vicino, ha il mal mattino = ὅποιος ἔχει τὸν κακὸ γείτονα ἔχει τὴν κακὴ αὐγὴ (τοσκαν. Pitrè I, 218 μετὰ σικελικῶν παραλλαγῶν). — **Γαλλ.** Qui pres maubez besyn demore quauqué cop cante è souben ploure = ὅποιος κοντὰ σὲ κακὸ γείτονα κατοικεῖ κἀμμιὰ φορὰ τραγουδεῖ καὶ συχνὰ κλαίει (γασκων. D. II, 124). — **Καταλαν.** Dèu nos guard d'un mal vehí y d'aprenènt de violí = ὁ θεὸς νὰ μᾶς φυλάγῃ ἀπὸ κακὸν γείτονα καὶ ἀπὸ κεῖνον ποῦ μαθαίνει βιολὶ (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Guarte de máo visinho e de homen mesquinho = φυλάγου ἀπὸ κακὸ γείτονα καὶ ἀπὸ κακότυχο ἄνθρωπο (αὐτ.). — **Δαν.** Der er altid noget ondt af en ond Nabo = ἔχει πάντα κάτι κακὸ ὁ κακὸς γείτονας (αὐτ.). Ond Nabo er daglig Skærsild = κακὸς γείτονας εἶναι καθημερινὴ κόλαση (αὐτ.). — **Σουηδ.** Ond Granne är en dagelig Skårseld = ὁμ. (W. III, 825, 33). — **Ὁλλανδ.** Geene grootere plaag dan lastige buren = δὲν εἶναι χειρότερο βάσανο ἀπὸ τοὺς ἐνοχλητικοὺς γείτονες (αὐτ.) — **Γερμαν.** Ein böser Nachbar ist ein täglich Unglück = κακὸς γείτονας εἶναι καθημερινὴ συφορὰ (αὐτ. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 32. 832, 162. D. II, 124).

40. Μὲ καλὸ γείτονα κοιμᾶσαι ἥσυχα.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 3. Διότι οὔτε κλοπὴν οὔτε ἄλλο τι κακὸν κινδυνεύεις νὰ

πάθῃς, ἂν εἶναι ἀγαθὸς ὁ γείτων σου, ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον δυνάμενος νὰ σὲ βλάψῃ. Ἐνῷ τοὐναντίον ὁ ἔχων γείτονα πονηρὸν οὐδέποτε ἡσυχάζει, ὡς λέγουσιν ἄλλαι παροιμίαι: **Ἰταλ.** Chi a l' a un cativ vsin a l' a nen d' rechie seira e matin = ὅποιος ἔχει κακὸ γείτονα δὲν ἔχει ἡσυχία βράδυ καὶ πρωΐ (πεδεμοντ. Pitrè I, 218). — **Πορτογαλ.** Quem com máo visinho ha de visinhar, com hum olho ha de dormir e com outro vigiar = ὅποιος μὲ κακὸ γείτονα ἔχει νὰ γειτονέψῃ μὲ τὸ ἕνα μάτι πρέπει νὰ κοιμᾶται καὶ μὲ τἆλλο νὰ παραμονεύῃ (D. II, 124).

41. Ὁ γείτονας καὶ ὁ Θεὸς ποτέ τους δὲ γελειοῦνται.

(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. ἀρ. 29.

42. Ὁ Θεὸς κι' ὁ γείτονας.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 836. — Β. 182, 94).

Βλ. ἀρ. 29. Οὗτοι μόνοι γινώσκουσι τὰ οἰκογενειακὰ ἀπόκρυφα.

43. Ὁ κακὸς γείτονας κάνει τὸν καλὸ νοικοκύρη.

(Πτζ. 266, 628. — Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου [κάνει καλὸν κοδεσπότη.] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [Κακὸς γ. κ. καλὸ ν.]].

Βλ. ἀρ. 24.

44. Ὁ κακὸς ὁ χρόνος διαβαίνει,
ὁ κακὸς ὁ γείτονας πάντα μένει.

(Μα. 29 [ὁ δὲ κ. ὁ γείτων]).

Βλ. ἀρ. 38.

45. Ὁ κακὸς χρόνος περνᾷ,
ὁ κακὸς γείτονας δὲν περνᾷ.

(Βλ. Κατζιούλ. 1186. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 389 [περνάει, ἀμ' ὁ κ. ὁ γ. μένει πάντοτε.] — Κ. δ', 41 [περᾷ, ὁ δὲ κακὸς γείτων μένει πάντα.] — Νε. 89, 566 [ὁμ.] — Β'. 83, 130 [π., ὁ δὲ κ. γ. μένει πάντα.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 854 [κι' ὁ κ. ὁ γ. μένει.] — Β. 187, 161 [ὁμ. — ἤ, Ὁ κ. καιρὸς π., ὁ δὲ κ. γ. μένει.] — Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', μς' [περνάει—περνάει] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [μὰ ὁ κ. ὁ γ. δὲμ π.] — Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα [ὁ χρ. π., ὁ κ. ὁ γ.]).

Βλ. ἀρ. 38.

46. Ὁ σταλαιτὸς καὶ ὁ κακὸς γείτονας βγάνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ σπίτι.

(Μήλου. Νεα. 187).

Πρβλ. γλωσσοὺ 2. Ἂν διαρρέει ὕδωρ διὰ τῆς στέγης τῆς οἰκίας, ἢ ἂν ἔχει κακὸν γείτονα, ἀναγκάζεται ὁ ἐνοικῶν νὰ μετοικήσῃ. Τὴν τοιαύτην παράταξιν φυσικῆς καὶ ἠθικῆς αἰτίας ἀνευρίσκομεν καὶ ἐν τῇ ἐν λ. γλωσσοὺ 2 παροιμίᾳ, οὕτω δὲ κατ' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς παροιμίας φυσικαὶ μὲν αἰτίαι ἀναγκάζουσαι τὸν ἄνθρωπον νὰ καταλίπῃ τὴν οἰκίαν του εἶναι ὁ σταλαγμὸς καὶ ὁ καπνός, ἠθικαὶ δὲ ὁ κακὸς γείτων καὶ ἡ λοίδορος γυνή. Ἄλλαι δὲ παροιμίαι νεωτέρων ἐθνῶν προσθέτουσι καὶ ἄλλας τινὰς παρομοίας αἰτίας. Τῶν τοιούτων παροιμιῶν τὸ παλαιότατον πρότυπον εὑρίσκεται ἐν Παροιμ. Σαλωμ. κζ', 15: «σταγόνες ἐκβάλλουσιν ἄνθρωπον ἐν ἡμέρᾳ χειμερινῇ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ὡσαύτως καὶ γυνὴ λοίδορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου». Τινὲς τῶν παροιμιῶν τούτων καταλέγονται ἐν λ. γλωσσοὺ 2, ἐνταῦθα δ' ἀναγράφομεν τὰς μνημονευούσας καὶ τὸν σταλαγμὸν ὡς αἰτίαν· σημειωτέον δ' ὅτι οὐδεμία τῶν ἀλλογλώσσων ἀναφέρει καὶ τὸν κακὸν γείτονα, ὡς ἡ προκειμένη ἑλληνική. **Ἰταλ.** Tre cose cacciano l'uomo di casa: fumo, goccia e femmina arrabiata = τρία πράματα διώχνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ σπίτι· καπνὸς σταλαιτὸς καὶ γυναῖκα θυμώδισσα (W. I, 625, 534). Acqua, fumo e mala femmina cacciano la gente di casa = νερὸ καπνὸς καὶ κακὴ γυναῖκα διώχνουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ σπίτι (τοσκαν. D. I, 303). Fumo, grondaia e donna parlatora mandan l'uom di casa fuora = καπνὸς σταλαιτὸς καὶ γλωσσοὺ βγάνουν τὸν ἄνθρωπο ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι (ἐπίσης, αὐτ.). Föm, aqua e dona catia i fa scapà la compagnia = καπνὸς νερὸ καὶ κακὴ γυναῖκα κάνουν νὰ φεύγῃ ἡ συντροφιά (περγαμην. αὐτ.). Tèc che spand aqua e donna litigiosa l'è semper l' istess guai, l' istessa cosa = σκεπὴ ποῦ σταλάζει καὶ γυναῖκα μαλλώτρα, εἶναι πάντα τὸ ἴδιο βάσανο, ἡ ἴδια ἱστορία (μεδιολ. αὐτ. μετὰ βενετικῆς παραλλαγῆς). Fummu, cannali e mugghieri parricchiara ti fannu nesciri a forza d' a casa = καπνὸς σταλαιτὸς καὶ γυναῖκα γλωσσοὺ σὲ βγάζουν μὲ τὴ βία ἀπὸ τὸ σπίτι (καλαβρία, Marzano 123). — **Γαλλ.** Fumée, pluye et femme sans

raison chassent l'homme de sa maison (Leroux II, 173). Humade, plouge è hèmme sens rasoum cassen leou l'homé hore de la maisoun = καπνὸς βροχὴ καὶ γυναῖκα ἄμυαλη διώχνουν γρήγορα τὸν ἄνθρωπο ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι (γασκων. D. I, 303). Aigo, fun, michânto frêmo é fio fan fujhi l'ômë dë tou lio = νερὸ καπνὸς κακὴ γυναῖκα καὶ φωτιὰ κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ φεύγῃ ἀπὸ κάθε τόπο (λαγκεδοκ. αὐτ.). — **Ἴσπαν.** El humo y la muger y la gotera echan al hombre de su casa fuera = ὁ καπνὸς καὶ ἡ γυναῖκα καὶ ὁ σταλαιτὸς διώχνουν τὸν ἄνθρωπο ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του (αὐτ.). Humo y gotera y la muger parlera echan al hombre de su casa fuera = καπνὸς καὶ σταλαϊτὸς καὶ γλωσσοὺ γυναῖκα διώχνουν τὸν ἄνθρωπο ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του (αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Treĭ lucrurĭ te sgornesc din casa ta: picătura, fumul shî muĭerea rea = τρία πράματα σὲ διώχνουν ἀπὸ τὸ σπίτι σου· σταλαιτός, καπνὸς καὶ κακὴ γυναῖκα (Zanne 3970 μετά τινων παραλλαγῶν). — **Ἀγγλ.** Deopping house and eke smoke and chiding nives make men fly out of their own house = σπίτι ποῦ σταλάζει καθὼς καὶ καπνὸς καὶ γυναῖκα ποῦ βρίζει κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ σπίτι του (D. II σ 458). Smoke, rain and a very curst wife, make a man weary of house and life = καπνὸς βροχὴ καὶ γυναῖκα μαλλώτρα κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ σιχαθῇ τὸ σπίτι του καὶ τὴ ζωή του (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Een dak, dat lekt, en kwade wijven, die kunnen goede mans verdrijven = σκεπὴ ποῦ στάζει καὶ κακὴ γυναῖκα μποροῦν νὰ διώξουν τὸν καλὸν ἄνθρωπο (W. V, 16, 359). — **Γερμαν.** Drei Dinge treiben den Mann vom Haus: der Rauch, ein übel Dach und ein bös weib = τρία πράματα βγάζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ σπίτι: ὁ καπνός, κακὴ σκεπὴ καὶ κακὴ γυναῖκα (W. I, 625, 534. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 533. III, 1500, 63. V, 16, 359. D. I, 303).

47. Ὅταν βλέπῃς τὴν ἀρκοῦδα
'ς τοῦ γειτόνου σου τἀμπέλι,
πρόσμενέ την 'ς τὸ δικό σου.

(Βλ. Κατζιούλ. 331. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 291 [ἀμπ. ἀπάντεχέ την καὶ 'ς τὸ δ.] —

Κ. 6', 40. ["Οταν ἴδῃς ἀρκοῦδαν εἰς τοῦ γείτονός σου τἀμπέλιον, ἔλπισέ την καὶ εἰς τὸ ἰδικό σου.]. — Ne. 101, 666 [ὁμ.] — Μα. 34 ["Ο. ἰδῇς ἀρκοῦδαν εἰς τοῦ γείτονός σου τὰ. ἀπάντεχέ την καὶ εἰς τὸ ἰδικόν σου.] — B¹ 92, 207 ["Ο. ἰδῇς ἀ. — περίμενέ την καὶ 'ς τὸ δ.]. — 'Ηπείρου. 'Αρ. 1808 [καὶ 'ς τὸ δ.]. — B. 234, 839 ["Ο. δῇς ἀ. 'ς τοῦ γ. τὰ., περίμενέ την καὶ 'ς τὸ δ.]).

Βλ. γειτονιὰ 1.

48. Ὅταν καίεται τοῦ γείτονά σου τὸ σπίτι, τί περιμένεις;

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 51.

49. Ὅταν πιάσῃ φωτιὰ τὸ σπίτι τοῦ γειτόνου σου, κοντά 'ν' καὶ τὸ δικό σου.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 51.

50. Ὅταν πονῇ τοῖ γειτονᾶ σ' ἡ κοιλία, ἐσὺ τρίψον τ' ἐσόν.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 380, 307 καὶ παρὰ 'Ιωά. Βαλαβάνη [κ., τρίψον καὶ σὺ τ' ἐ.]).

Βλ. ἀρ. 64α, πρβλ. ἀρ. 54. Ὅτι πρέπει νὰ συμπάσχωμεν εἰς τὰς ἀτυχίας τῶν πλησίον, καὶ νὰ προστρέχωμεν ἀρωγοί, διότι πιθανώτατον εἶναι ὅτι αὗται θὰ ἔχωσι ῥοπήν τινα καὶ εἰς τὰ ἡμέτερα.

51. Ὅταν τὸ σπίτι τοῦ γειτόνου σου καίεται, πάντεχε καὶ τὸ δικό σου.

(Βάρνερ: γείτονας 1 ["Ο. καίεται τοῦ γείτονά σου τὸ σπ. βάστα καὶ]—Bartholdy II, 152 [γείτονός σου — δικόν σου.] — Leake 444, 9 [ὁμ.]. — Δάρδ. 291. ["Ο. τὸ ὀσπίτι τοῦ γείτονός σου κ. ἀπάντεχε καὶ τὸ ἐδικόν σου.]—Μα. 34 ["Ο. καίηται τοῦ γείτονός σου τὸ σπ. ἀπάντεχε καὶ τὸ ἰδικόν σου.] — Ne. 102, 670 ["Ο. ὁ οἶκος τοῦ γείτονος κ. π. καὶ τὸν δικόν σου.] — Sand. 220, 9 [τοῦ γείτονός σου — δικόν σου.] — B¹ 92, 208. — B. 234, 840 [τοῦ γ. κ.]. — Ζακύνθου. 'Ελπὶς 1190, 36 [κ., φοβοῦ καὶ τὸ δ.]).

Βλ. ἀρ. 10. 48. 49. 52. 59. 60. 66, γειτονιὰ 16, πρβλ. ἀρ. 19. 55. Ὅτι ὁ τῶν γειτόνων κίνδυνος εἶναι καὶ ἡμέτερος κίνδυνος. Τὰ εἰς ὁμοίους ἢ οἰκείους ἡμῶν ἐπελθόντα κακὰ ἐνδεχόμενον εἶναι καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ ἐπέλθωσιν, ὅθεν ὀφείλομεν συμπαθοῦντες νὰ προστρέχωμεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν, καὶ ἐκ τοῦ παθήματός των διδασκόμενοι νὰ προφυλαττώμεθα, ἀποφεύγοντες τὰς αἰτίας, αἵτινες προεκάλεσαν τὰ κακὰ ἐκεῖνα. Εἶναι γνωστοτάτη ἡ ῥῆσις τοῦ Ὁρατίου (Ep. I, 18, 84),

διασκευὴ οὖσα πιθανώτατα δημώδους παροιμίας: Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet. Καὶ νεωτέρων δ' ἐθνῶν πολλαὶ παροιμίαι διὰ τῆς αὐτῆς μεταφορᾶς ἐκφέρουσι τὴν ἔννοιαν ταύτην. **Ἰτκλ.** Quando brucia nel vicinato, porta l'acqua a casa tua = ὅταν ἔπιασε φωτιὰ 'ς τὴ γειτονιά, φέρνε τὸ νερὸ 'ς τὸ σπίτι σου (τοσκαν. Giusti 260 Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè III. 387. D. II, 127. Monosini σ. 217, 48). Quando b'hat fogu in domo de su bighinu, tua puru ses in perigulu = ὅταν εἶναι φωτιὰ 'ς τὸ σπίτι τοῦ γειτόνου σου, καὶ σὺ ὁ ἴδιος εἶσαι σὲ κίνδυνο (σαρδηνία, Pitrè III. 387). Su fogu de su bighinu brujat sos de affaccu = ἡ φωτιὰ τοῦ γείτονα καίγει τοὺς γείτονες (ἐπίσης αὐτ.). Quannu s'ardi lu tò vicinu, lu tò mali è vicinu = ὅταν καίγεται ὁ γείτονάς σου, τὸ κακό σου εἶναι κοντὰ (σικελ. αὐτ.). Chi vede arder la casa del vicino, habbia pensier della propria = ὅποιος βλέπει νὰ καίγεται τὸ σπίτι τοῦ γειτόνου, συλλογίζεται τὸ δικό του (W. III, 831, 142). — **Γαλλ.** Quand on voit brûler la maison du voisin, on a raison d'avoir peur (D. II, 127). Qui ardre voit l'hôtel de son voisin du propre sien doit avoir souci (Legai 48) Qui la maison de son voisin voit ardre, doit avoir paour de la sienne (Leroux II, 174. 394. Suringar 430, 6. 12. D. II, 127) Tu doibs auoir grand peur, quand tu vois la maison de ton prochain brusler (Suringar 430, 11.). Që vêi crëma la pôrto dë soun vëzi, dêou avë pôou për la sîouno = ὅποιος βλέπει νὰ καίγεται ἡ πόρτα τοῦ γειτόνου του πρέπει νὰ ἔχῃ φόβο διὰ τὴ δική του (λαγκεδὸκ. D. II, 127). Daumen que la meizon de ton vezin se brulo, la tiou n'es pas seguro = ἅμα ποῦ καίγεται τὸ σπίτι τοῦ γειτόνου σου, τὸ δικό σου δὲν εἶναι σίγουρο (νεοπροβηγκ. αὐτ.). Lôs babe di ou voisin ka boulé, rôsez ou pa = ὅταν τὰ γένεια τοῦ γειτόνου σου καίγονται, βρέχε τὰ δικά σου (Γουιάνης, RTP. 1893 σ. 168, 32). — **Καταλαν.** Quant la barba del veì vetjes cremàr, possa la tua à remullàr = ὅταν βλέπῃς τὰ γένεια τοῦ γειτόνου νὰ καίγωνται, ἄρχισε νὰ μουσκεύῃς τὰ δικά σου (D. II 127). Quand vejas la barba del tèou vehí pelar, posa la tèva á remullar = ὅταν βλέπῃς τὰ γένεια

τοῦ γειτόνου σου νὰ τὰ ξουρίζουν, ἄρχισε νὰ μουσκεύῃς τὰ δικά σου (αὐτ.). — **Ἴσπαν.** Si hazen la barba a tu vezino, pon la tuya en remojo = ἂν ξουρίζουν τὰ γένεια τοῦ γειτόνου σου, βάλε νὰ μουσκέψῃς τὰ δικά σου (W. III, 831. 142. Βλ. καὶ D II, 427).).—**Πορτογαλ.** Quando vires arder as barbas de teu visinho deita as tuas em remolho = ὅταν βλέπῃς νὰ καίγωνται τὰ γένεια τοῦ γείτονά σου, βάλε τὰ δικά σου νὰ μουσκέψουν (D II, 127). — **Ἄγγλ.** When the neighbour's house is on fire, beware of thine own = ἂν τὸ σπίτι τοῦ γειτόνου ἔπιασε φωτιά, φύλαξε τὸ δικό σου (Suringar 432 25). When they neybowrs house doth burne, be careful of thine own = ἂν τοῦ γειτόνου τὸ σπίτι καίγεται, φοβοῦ γιὰ τὸ δικό σου (αὐτ. 431, 16). When your neigbour's house is in danger, take tent o' your ain = ἂν τοῦ γειτόνου σου τὸ σπίτι κινδυνεύῃ, πρόσεχε τὸ δικό σου (σκωτική, D. II, 127). — **Ἰσλανδ.** þegar náúngans veggr brennr, er þinn í veði (er þinum hætt) = ἂν τοῦ γειτόνου ὁ τοῖχος καίγεται, ὁ δικός σου κινκυνεύει ἢ, δὲν εἶναι σίγουρος (αὐτ.). — **Δαν.** Naar vor Nabo's Væg brænder, maa hver redde sin egen = ἂν τοῦ γειτόνου μας ὁ τοῖχος καίγεται, πρέπει καθένας νὰ σώσῃ τὰ δικά του (αὐτ. μετὰ δύο παραλλαγῶν). Wær naer tijl Hiælp, naar nær brændher = νὰ εἶσαι ἕτοιμος γιὰ βοήθεια, ἂν κοντά σου ἔχει πιάσῃ φωτιὰ (παλαιοδαν. Suringar 430, 5). — **Νορβηγ.** Naar dat brenn i Veggen aat Grannen, skal ein agta sitt eiget Hus = ἂν ἔπιασε φωτιὰ 'ς τὸν τοῖχο τοῦ γειτόνου, πρέπει νὰ προσέξῃ κἀνεὶς καὶ τὸ δικό του σπίτι (D. II, 127). — **Σουηδ.** När grannens vägg (hus) brinner, står din egen (ditt egit hus) i fara = ἂν τοῦ γειτόνου ὁ τοῖχος (ἢ, τὸ σπίτι) καίγεται, καὶ ὁ δικός σου (ἢ καὶ τὸ δικό σου σπίτι) εἶναι σὲ κίνδυνο (αὐτ.). Når Grannens wågg brinner, så achta din egen = ἂν τοῦ γειτόνου ὁ τοῖχος καίγεται, πρόσεχε καὶ τὸν δικό σου (W. III, 832, 143). War skit til hiælps nær næst brindher = νὰ εἶσαι γρήγορος γιὰ βοήθεια, ἂν ἔπιασε κοντὰ φωτιὰ (παλαιοσουηδ. D. II, 127). — **Ὁλλανδ.** Als uws buurmans huis verbrandt, is't u schade voor de hand = ὅταν τοῦ γειτόνου σου τὸ σπίτι καίγεται, ἡ ζημία σου εἶναι φανερὴ (W. III

830, 121). Als uws buurmans huis brandt, is het tijd, dat gij uitziet (om brand te roepen) = ὅταν τοῦ γειτόνου σου τὸ σπίτι καίγεται εἶναι καιρὸς νὰ κυττάξῃς ἔξω· ἤ, νὰ φωνάξῃς φωτιά! (Suringar 432, 26. Βλ. αὐτ. 430, 8. 9. 10. 431, 20. 22. 24). — **Γερμαν.** Es gehet dich auch an, wann des Nachbarn Haus brennet = σ᾽ ἐνδιαφέρει κ᾽ ἐσένα, ὅταν τοῦ γειτόνου τὸ σπίτι καίεται (αὐτ. 431, 23. Βλ. καὶ W. III, 830, 121). Es ist zeit brand zu ruffen, wenn vnsers nachbawren hauss brent = εἶναι καιρὸς νὰ φωνάξωμε «φωτιά!» ὅταν τοῦ γειτόνου μας τὸ σπίτι καίεται (W. I, 445, 13. Βλ. αὐτ. III, 831, 140). Wenn's beim Nachbar brennt, muss man schnell zu Hülfe eilen=ἂν ἔπιασε φωτιὰ 'ς τοῦ γειτόνου, πρέπει νὰ τρέξωμε νὰ δώσωμε βοήθεια γρήγορα (W. V, 1624, 204). Wenn des Nachbars Haus brennt, so steht auch deines in Gefahr = ἂν τοῦ γειτόνου τὸ σπίτι καίγεται, καὶ τὸ δικό σου ὅμως κινδυνεύει (Suringar 431, 25. Βλ. καὶ W. III, 831, 142. IV, 1777, 26). Wenn dess Nachbarn Hauss brennt, so kan leicht ein Funken deins auch anstecken = ἂν τοῦ γειτόνου τὸ σπίτι καίγεται, εὔκολα ἠμπορεῖ ἀπὸ μία σπίθα νὰ πιάσῃ φωτιὰ καὶ τὸ δικό σου (W. III, 832, 145). Wen des Nachbars Haus brennt, so trägt man Wasser zum eigenen = ἂν καίγεται τοῦ γειτόνου τὸ σπίτι, κουβαλεῖ κἀνείς νερὸ 'ς τὸ δικό του (αὐτ. 832, 143. Βλ. αὐτ. 149. 831, 141. Πρβλ. 827, 56. 64. 928, 88). — **Σερβ.** Ὅταν καίγεται τοῦ γειτόνου σου τὸ σπίτι, πρόσεχε καὶ τὸ δικό σου (Wuk 337).

52. Ὅταν φτάνῃ 'ς τοῦ γειτόνου σου ἡ φωτιά, πρόσμενέ την καὶ 'ς τὸ σπίτι σου.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1034 [φθάνῃ]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

53. Ὅταν ψωριάσῃ ὁ γείτονάς σου, κονόμα καὶ σὺ ψωραλοιφή.

(Βάρνερ: γείτονας 2. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Σὰ ψ. ὁ γ. σου τοίμαζε καὶ σὺ ἀλοιφή.—Ἡ παραλλαγὴ αὕτη εἶναι ἔμμετρος (τετράμετρος τροχαϊκὸς καταληκτικός)]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*54. Ὅταν ψωριάσῃ ὁ γείτων σου,
ἐσὺ κεδρέαν ἀγόραζε.

(Βυζαντινή. Ἐν τῷ βατικανῷ κώδ. I παρὰ Kr. MGS. 100. 124, 74. Ἐν τῷ Ἀθων. Δ'. 62 τ. Α' σ. 50 [γ. σου κέντρα τὸν ἀγόραζε. — ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ κεντρέαν]. Ἐν τῷ κώδ. L, 66 τ. Α' σ. 9. — Ἡ παροιμία ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ δύο ἰαμβικῶν τετραποδιῶν).

Σημερινὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν ἀρ. 12. 53. 61α, γειτονιὰ 24, μαχαλᾶς 2, πρβλ. ἀρ. 19. 50, 51. 55, γειτονικὸς 1. *Κεδρέα*, ἢ κατὰ παλαιότερον τύπον ἐπίσης εὔχρηστον καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς *κεδρία*, καὶ κατὰ μετάθεσιν *κερδία* (Ἀνωνύμου περὶ θαύμ. ἁγ. Ἀναργ. σ. 370 παρὰ Ducange τ. II σ. 206) ἐλέγετο ἡ ῥητίνη τῆς κέδρου καὶ προσέτι τὸ ἐκ ταύτης ἢ τῶν ξύλων τοῦ δένδρου ἐξαγόμενον κεδρέλαιον ἢ κέδρινον ἔλαιον. «Καλεῖται δ' οὕτω (ἤτοι κεδρέα) τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ τῆς κέδρου», λέγει ὁ Γαληνὸς (π. τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων κράσεως καὶ δυνάμ. 16 τ. ΙΒ', σ. 16 Kuhn). Τῆς κεδρέας ἐγίνετο πολλὴ χρῆσις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἰατρῶν πρὸς θεραπείαν καὶ ἄλλων μὲν νοσημάτων, μάλιστα δὲ τῆς ψώρας· «θεραπεύει δὲ τὸ ἔλαιον (δηλ. τῆς κέδρου) ἰδίως καὶ τὰς ἐπὶ τῶν τετραπόδων ψώρας καὶ κυνῶν καὶ βοῶν ἀνδρικῶς καταχριόμενον», κατὰ τὸν Διοσκορίδην (π. ὕλης ἰατρ. Α', 105 σ. 106 Kuhn). Κατὰ δὲ τὸν Γαληνὸν (ἔνθ. ἀν. σ. 19 Kuhn) «χρῶνται δ' αὐτῇ (ἤτοι τῇ ἐλαιώδει κεδρέᾳ) καὶ πρὸς τὰς ψώρας τῶν προβάτων.» Εἰδικῶς πρὸς τὴν ψώραν τῆς καμήλου παραγγέλλουσι τὸ φαρμακον τοῦτο τὰ Γεωπονικὰ (ΙΘ, κβ', 1): «τὴν δὲ ψώραν αὐτῆς τῇ κεδρέᾳ θεραπεύεσθαι» (κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ Λαυρεντιακοῦ κώδ. ἀντὶ τοῦ ἐν ἄλλοις κεδρίᾳ)· πρὸς δὲ τὴν τῶν προβάτων ἀναφέρουσι τοῦτο ὡς φάρμακον ἐπιχωριάζον ἐν Ἀραβίᾳ: «ἐν μέντοι τῇ Ἀραβίᾳ τῇ χρίσει τῆς κεδρέας ἀρκοῦνται ὡς καὶ ἐπὶ τῶν καμήλων καὶ ἐλεφάντων» (αὐτ. ΙΗ', ιε', 5). Καὶ πρὸς τὴν φθειρίασιν τῶν προβάτων, κατὰ τὰ Γεωπονικὰ (ΙΗ', ις', 2) «τινὲς τῇ κεδρέᾳ μόνῃ χρῶνται.» Ἕνεκα δὲ τῆς ποικίλης χρήσεως τῆς κεδρέας ἡ ἀκολουθία τοῦ βασιλέως ἐν ταῖς ἐκστρατείαις ἐκόμιζε προμήθειαν αὐτῆς (Βλ. Κωνσταντ. Πορφυρογ. τ. Α' σ. 462, 20 Bonn). — Ἐν ταῖς σημεριναῖς παραλλαγαῖς ἀντὶ τῆς κεδρέας ἀναφέρεται ἀορίστως τὸ φάρμακον τῆς ψώρας, ψωραλοιφὴ ἢ ἁπλῶς ἀλοιφή, ψωροβότανον ἢ βοτάνιν,

Ἡ παροιμία ἐννοεῖ ὅτι τὰ ἐλαττώματά τινος μεταδίδονται εἰς τοὺς πλησιάζοντας πρὸς αὐτόν, καὶ ὅτι ὁμοίως δυσφημοῦνται καὶ ὁ διαπράξας αἰσχρὸν ἔργον καὶ οἱ φίλοι καὶ οἰκεῖοι αὐτοῦ. Διότι ἡ κακία εἶναι μολυσματική, ὡς ἡ ψώρα· καὶ ἂν ὁ γείτων σου ψωριάσῃ, πρέπει καὶ σὺ προνοήσας νὰ προμηθευθῇς τὸ φάρμακον τῆς νόσου, διότι πάντως θὰ ἐπέλθῃ καὶ εἰς σέ. Λέγεται δὲ καὶ ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ, ὅτι ὁ ἔχων γείτονα πονηρόν, οὐδόλως εἶναι ἀσφαλὴς ὅτι δὲν θὰ πάθῃ τι κακόν ποτε, ἀποτίνων δίκας τῶν ἀνομημάτων ἐκείνου διὰ τὴν γειτονίαν. Πρβλ. καὶ ὅσα λέγει ὁ παλαιὸς Σχολ. τοῦ Ἡσιόδου (Ἔργ. 348): «Τὰς γὰρ γειτνιάσεις ἀφορμὰς προξενεῖν ἐνίοτε πολλῶν ἐπηρειῶν».

55. Ὅ τι ἀκοῦς 'ς τοῦ γείτονά σου,
πάντεχε καὶ 'ς τὰ δικά σου.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. γειτονιὰ 17, πρβλ. γείτονας 19. 51. 54 Ἡ ἔννοια ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῶν ὑπ' ἀρ. 19. 51. Ὁμοία **Ἀλβαν**. Αται τσ'ε σ'εχ νde σ'οκε, πριτ εδε νde κοκε = ὅ τι βλέπεις 'ς τοὺς ἄλλους περίμενε καὶ 'ς τὸν ἑαυτό σου (Κουλουριώτης 161).

56. Ποιὸς ἐκαλοπάντρεψε τὸ κακό μου τὸ παιδί;
Ὁ καλὸς ὁ γείτονας.
Ποιὸς ἐκακοπάντρεψε τὸ καλό μου τὸ παιδί;
Ὁ κακὸς ὁ γείτονας.
(Πτζ. 282, 816. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Ποιὸς μοῦ καλοπάντρεψε — Ποιὸς μοῦ κακοπάντρεψε]).

Βλ. ἀρ. 11.

57. «Ποιὸς τά βγαλε φκιά; — Οἱ καλοὶ γειτόνοι».
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Φκιὰ = αὐτά. Οἱ καλοὶ γειτόνοι εἰρωνικῶς. Ὅτι ἡ δυσφημία τινὸς πρώτην ἀρχὴν ἔχει τὴν καταλαλιὰν τῶν γειτόνων. Πρβλ. τὴν **Γερμαν.** Ein böser Nachbar redet nichts gutes = κακὸς γείτονας τίποτε καλὸ δὲν λέγει (W. III, 825, 36).

58. Πρῶτα θὰ ἰδῇς τὸ γείτονά σου, κ' ἔπειτα τὸν ἥλιο.
(Πύργου Ἠλείας. Ἑστία 1890. Α', 190 [Πρῶτα θὰ ἰδῇ κάνεις τὸ γείτονα, κ' ὕστερα] —

Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', μη' [γ. κ' ὕστερα τὸ θεό]. — Ἠλείας παρ' Α. Καρκαβίτσα. — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [τοὺ γείτουνα κ' ὕστιρα τοὺν ἥλιου.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Π. γλέπ'ς τὸ γ. κ' ὕστερα τὸν]).

Ὅτι πρέπει νὰ διακείμεθα φιλικῶς πρὸς τοὺς γείτονας, ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἀφορμὴν δυσαρεσκείας πρὸς αὐτούς· διότι εὑρισκόμεθα ἐν ἀδιαλείπτῳ κοινωνίᾳ πρὸς αὐτούς, συχνότατα συναντῶντες καὶ πρώτους μάλιστα αὐτοὺς συνήθως κατὰ τὴν ἐωθινὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ οἴκου, σφόδρα δὲ δυσάρεστον εἶναι, διιστάμενοι πρὸς τοὺς γείτονας, νὰ βλέπωμεν συχνάκις πρόσωπα δυσμενῆ, ἀντὶ φαιδρῶν καὶ φιλικῶν.

59. Σὰν καίεται τοῦ γειτόνου σου τὸ σπίτι, νὰ χολιᾷς καὶ γιὰ τὸ δικό σου.

(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Βλ. ἀρ. 51.

60. Σὰν καύγεται τοῦ γειτόνου σου τὸ καλύβι, καρτέρα καὶ τὸ δικό σου.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 51.

61. Σὰν τὸ λένε κι' οἱ γειτόνοι, δέσποτα, ξαγόρεψέ με.

(Β. 270, 42).

Ἐπὶ τῶν δισταζόντων περί τινος, ἀλλ' ἀναγκαζομένων τέλος νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὰς παρακελεύσεις τῶν ἄλλων.

61α. Σὰν ψωριάσῃ ὁ γείτονάς σου,
ψωροβότανον κοντά σου.

(Χίου. Πασπάτ. 396 ["Αν ψ.] καὶ Καν. 297, 639),

Βλ. ἀρ. 54.

62. Σφάζει ὁ γείτονας τὸ βόιδι;
κράτειγε καὶ σὺ τὸ πόδι.

(Πτζ. 289, 904).

Ὅτι ὀφείλομεν νὰ παρέχωμεν ἐν παντὶ βοήθειαν εἰς τοὺς γείτονας ἡμῶν. Πρβλ. τὰς **Γερμ.** Ein Nachbar reicht dem andern die Hand = ὁ γείτονας δίνει χέρι 'ς τὸ γείτονα (W. III, 826,53). Ein

Nachbar muss dem andern helfen = ὁ γείτονας πρέπει νὰ βοηθῇ τὸ γείτονα (αὐτ. 52).

63. Τὰ δέρματα τοῦ γείτονα βγάνουν πλατειαῖς λουρίδες.
(Β. 286, 18).

Πρβλ. ξένος 22. Παροιμία νόθη, ἀντιγραφεῖσα ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσύνῃ τ. Α΄ σ. 383.

63 α. Τῆς γειτόνισσας ταὐγὰ πάντα πλιὸ μεγάλα εἶναι.
(Ἴου παρ' Ἀρ. Βαλέττα).

Πρβλ. ἀρ. 67, ξένος 22. Ὅτι ζηλοτυπῶν ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖ συνήθως τὰ κτήματα τῶν ἄλλων καλύτερα τῶν ἰδικῶν του.

64. Τὸν κακὸ χρόνο τὸν περνᾷς
τὸν κακὸ γείτονα δὲν τὸν περνᾷς.

(Πτζ. 300, 1041 6 [κακὸν χ.]. — Ζατούνης παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [κ. γ. ὄχι.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Τὸ κ. χ. τὸ π., μὰ τὴ κακὴ γειτόνισσα ποτέ.]).

Βλ. ἀρ. 38.

64 α. Τοῦ γειτόνοι σ' ἡ κοιλία ὅνταν πονῇ τ' ἐσὸν τρίψον.
(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 412, 375).

Βλ. ἀρ. 50.

65. Τοῦ γειτόνου μας ὁ σκύλος
γείτονας εἶναι κ' ἐκεῖνος.
(Μυκόνου παρὰ τῆς Κας Ἀργ. Παπαβασιλείου.—Σμύρνης παρὰ Ν. Χ. Κωστῆ.)

Βλ. ἀγαπῶ 55.

66. Τοῦ γειτόνου σου τὸ σπίτι καίεται, νὰ φοβᾶσαι τὸ δικό σου.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 51.

67. Τσῆ γειτόνισσας τὸ φαητὸ πάντα μυρίζει.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. ἀρ. 63 α.

68. Χαρὰ 'ς ἐσένα, γιοῦκά μου,
πῶχεις καὶ καλὸ γείτονα.
(Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ).

Εὐτυχὴς ὁ ἔχων ἀγαθὸν γείτονα, διότι εὐάρεστος μὲν εἶναι εἰς αὐτὸν ἡ ἐν τῷ οἴκῳ διατριβή, ἀσφαλὴς δὲ καὶ ἀνενόχλητος ἡ κτῆσις τῶν ὑπαρχόντων του. «Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅστ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ», εἶπε καὶ ὁ Ἡσίοδος (Ἔργ. 347). Ἐναργῶς δὲ τὴν ἀλήθειαν τούτου καταδεικνύει ἡ παλαιὰ περὶ τοῦ Θεμιστοκλέους διήγησις, ὅτι «χωρίον πωλῶν, ἐκέλευσε κηρύττειν, ὅτι καὶ γείτονα χρηστὸν ἔχει» (Πλουτάρχ. Ἀποφθ. βασ. σ. 185 d καὶ παρὰ Σχολ. Ἡσιόδ. Ἔργ. 350)· συμφωνοτάτη δ' εἶναι καὶ ἡ ἑπομένη παροιμία ἡ ἀντιθέτως κελεύουσα τὴν πώλησιν τῆς οἰκίας, ὅταν ὁ γείτων τύχῃ πονηρός. «Μέγ' ὄνειαρ» τὸν ἀγαθὸν γείτονα λέγει ὁ αὐτὸς Ἡσίοδος (Ἔργ. 346), καὶ γενικώτερον «Μέγα γείτονι γείτων» ἀποφαίνεται ὁ Ἀλκμὰν (ἀπ. 50 Bergk). Ὁμοίως εἶπε καὶ ὁ Πίνδαρος (Νεμεον. Ζ', 127): «εἰ δὲ γεύεται | ἀνδρὸς ἀνήρ τι, φαῖμέν κε γείτον' ἔμμεναι νόῳ φιλήσαντ' ἀτενέϊ γείτονι χάρμα πάντων | ἐπάξιον.» — Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Casa che ha buon vicino, val più qualche fiorino = σπίτι ποῦ ἔχει καλὸ γείτονα ἀξίζει κἄμποσα φιορίνια περισσότερο (τοσκαν· Giusti 61. Βλ. καὶ περγαμηνὴν παραλλαγὴν παρὰ D. II, 126). Chi ha il buon vicino, ha il buon mattutino = ὅποιος ἔχει τὸν καλὸ γείτονα ἔχει τὴν καλὴν ἡμέρα (τοσκ. Giusti αὐτ.). — **Γαλλ.** Qui a bon voisin a bon matin (Leroux II, 380). Bien a en sa maison qui de ses voisins est aimé (W. III, 826, 43). C'est un grand avantage qu'un bon voisin (αὐτ.). Qu'èy prou riche, qui a de bous besis = εἶναι πολὺ πλούσιος ὅποιος ἔχει καλοὺς γείτονες (βεαρν. D. II, 126). Bon vesin vo boun' ami = καλὸς γείτονας ἀξίζει ὅσο καλὸς φίλος (ἑλβετογαλλ. αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Quien ha buen vecino, ha buen amigo = ὅποιος ἔχει καλὸ γείτονα ἔχει καλὸ φίλο (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Quem tem bom visinho, não teme ruido = ὅποιος ἔχει καλὸ γείτονα δὲ φοβᾶται ταραχὴ (αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Sá hreppir gæfu, sem góðan granna fær = ἔχει τύχη ὅποιος ἔχει καλὸ γείτονα (αὐτ.). Hollr granni er

gulli betri = καλοθελητὴς γείτονας καλύτερος ἀπὸ χρυσάφι (αὐτ.).— **Δαν.** God nabo er tit bedre end penge = καλὸς γείτονας εἶναι πολὺ καλύτερος ἀπὸ χρήματα (W. III, 826, 40). En Nabo god og fiin, er bedre end Guld i skriin = καλὸς κ' εὐγενικὸς γείτονας καλύτερος ἀπὸ μάλαμα 'ς τὸ κουτὶ (D. II, 126). — **Σουηδ.** En god granne är halfva lifvet = καλὸς γείτονας εἶναι μισὴ ζωὴ (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). — **Ὁλλανδ.** Een goed nabuur is een edel kleinood = καλὸς γείτονας εἶναι εὐγενικὸ διαμαντικὸ (W. III, 826, 45) — **Γερμαν.** Ein guter nachbawer ist ein edel kleynodt (αὐτ. Βλ. καὶ αὐτ. 40-44). Gât Nôber Gûld wiert = καλὸς γείτονας ἀξίζει χρυσάφι (αὐτ. 827, 72). Wem guter Nachbar ist beschert, dess Haus ist doppelt schätzenswerth = ὅποιος ἔχει τὴν τύχη νὰ ἔχῃ καλὸ γείτονα αὐτοῦ τὸ σπίτι ἀξίζει τὸ διπλάσιο (W. V, 1624, 202. Δὲν φαίνεται γνησία γερμανική, ἀλλ' ἐλευθέρα μετάφρασις τῆς ἰταλικῆς).

69. Ὡσὰν δὲν ἔχῃς καλὸ γείτονα, πούλησε τὸ σπίτι σου.
(Καρπάθου. ΖΑ. 363, 423).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Διότι ἄλλως ὁ βίος σου θὰ εἶναι ἀφόρητος. Πρβλ. Θεοφύλακτ. Σιμοκάτ. Ἐπιστ. 5 σ. 764 Hercher: «τοιγαροῦν ἅπαντες τῶν ἐντεῦθεν ἀπαίρομεν πέτρας γαρ ἡμῖν γεωργεῖν συμφορώτερον ἢ πεδία καὶ γηλόφους οἰκεῖν χαλεπὰς κεκτημένοις τὰς γείτονας».

γειτονιὰ

1. Ἀκοῦς τὴν ἀρκοῦδα ὁποῦ χορεύει 'ς τὴ γειτονιά σου; περίμενέ την καὶ 'ς τὴ γωνιά σου.
(Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 4, ἄρκος 3, γείτονας 4. 47, πρβλ. γείτονας 1. 51. Ὅτι ὀφείλομεν νὰ μὴ ἐπιχαίρωμεν εἰς τὰς ἀτυχίας τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τοὐναντίον νὰ βοηθῶμεν αὐτούς, διότι ἡ τύχη εἶναι κοινὴ καὶ ἐνδεχόμενον τὰ αὐτὰ νὰ πάθωμεν. Ὅμοιαι παροιμ. **Ρωμουν.** Când jóca ursul la vecin, să 'î gătescĭ tărîtsele = ὅταν παίζῃ ἡ ἀρκοῦδα 'ς τοῦ γείτονα νὰ ἑτοιμάζῃς πίτουρα (Zanne 2577). Jóca ursul p' în

vecinĭ = παίζει ἡ ἀρκοῦδα 'ς τοῦ γείτονα (αὐτ. 2576). Jóca ursu la cumĕtru, vedjĭ să nu vie shi la noĭ = παίζει ἡ ἀρκοῦδα 'ς τοῦ κουμπάρου, κύττα νὰ μὴ ἔλθῃ καὶ 'ς ἐμᾶς (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). Adji jócă ursu la voĭ, mâne va jucà la noĭ = σήμερα παίζει ἡ ἀρκοῦδα 'ς ἐσᾶς, αὔριο θὰ παίξῃ 'ς ἐμᾶς (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς).— **Βουλγαρ.** Ako vidish mékata na komshiata si v' loséto, cákai ía i v' sfóeto = ἂν ἰδῇς τὴν ἀρκοῦδα εἰς τἀμπέλι τοῦ γειτόνου σου, περίμενέ την καὶ 'ς τὸ δικό σου (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ).

2. Ἀλίμονον ἀποῦ πεινᾷ
κὶ ἀρπίζ' ἀποὺ τὴ γειτονιά.

(Καρπάθου. ΖΑ. 344, 25 [Ἀ. ὅποιος π.] καὶ Μαν. 272, 25 [ἐρπίζ' ποὺ]).

Βλ. ἐκδέχομαι 1.

3. Ἀλὶ 'ς τὸν παντεχούμενο 'ς τῆς γειτονιᾶς τὸ δεῖπνο.

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 230 [Ἀλιὰ] — Κ. γ', 48 [Ἀλίμονον εἰς τὸν ἐλπίζοντα τῆς γ. τὸν δεῖπνον.] — Μα. 9 [εἰς τὸν παντεχούμενον τῆς γ. τὸ γεῦμα.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 58 [Ἀλιὰ 'ς τὸν παντεχούμενον] — Κρήτης. Β. 8, 94 [παντεχούμενον — δεῖπνον.] — Κα. 308 [Ἀλιὰ] —Βελβεντοῦ Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', 6' 54 ['ς τοὺν παντιχούμινου τῆς γ. τοὺ γιόμα.] — Ἠπείρου. Δωδώνη 155 [Ἀ. ἀπὸ τὸν π.] καὶ παρὰ Χ. Φιλητᾶ [Ἀλιὰ 'π' τὸν π. τῆς] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Ἀγλιὰ 'ς τὸν π. τσῆ γ.]).

Βλ. ἐκδέχομαι 1.

4. Ἀρκοῦδι ποῦ χορεύει 'ς τὴ γειτονιά σου, δέξου το καὶ 'ς τὸ σπίτι σου.

(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀρ. 1.

4α. Βάσανά του π' ἀνιμένει ἀποὺ τὴ γειτονιὰ σκουτελικό!

(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἐκδέχομαι 1.

5. Γαρούφαλο 'ς τὴ γειτονιὰ κι' ἀγκάθι μέσ' 'ς τὸ σπίτι.

(Μεσσηνίας. Νεα. 148 — Γορτυνίας).

Βλ. ἀρ. 23. Ἐπὶ τῶν προσηνῶν μὲν πρὸς τοὺς ξένους, τραχέων δὲ καὶ σκληρῶν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ. Ἡ μεταφορὰ εἶναι εὐστοχωτέρα ἐν τῇ

ὑπ' ἀρ. 24 παραλλαγῇ, δι' ἧς ὁ τοιοῦτος παρομοιάζεται πρὸς ῥόδον, οὗ οἱ μὲν ξένοι βλέπουσι τὸ ἄνθος καὶ ὀσφραίνονται τὴν εὐωδίαν, οἱ δὲ οἰκεῖοι αἰσθάνονται τὰς ἀκάνθας. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Gaudio di piazza, e tribolo di casa = χαρὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ βάσανο τοῦ σπιτιοῦ (τοσκαν. Pitrè II, 208. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. αὐτ.). Santo per la via, diavolo in masseria = ἅγιος 'ς τὸ δρόμο, διάβολος 'ς τὸ σπίτι (τόσκαν. αὐτ. IV, 64. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. Giani 1505. La Calabria X σ. 47).—**Ὁλλανδ.** Een engeltje op straat een duiveltje over den haard = ἀγγελάκι 'ς τὸ δρόμο, διαβολάκι μεσ' 'ς τὸ σπίτι (W. I, 820, 14).— **Γερμαν.** Gassenengel, Hausteufel = ἄγγελος τῆς ῥούγας, διάβολος τοῦ σπιτιοῦ (αὐτ. 1346, 2. Παραλλαγὰς βλ αὐτ. 2. 820, 14. IV, 892, 3. V. 1420, 20. Giani 1505. Zts. d. Ver. f. Volksk. 1898 σ. 199, 9).— **Ἀρμεν.** Ἀστὸ σπίτι διάβολος, ἔξω παπᾶς (Das Ausland 1871 σ. 404).

6. Γειά, χαρὰ 'ς τὴ γειτονιά μου, καὶ τἀδράχτι μου γιομᾶτο.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὅταν δηλ. εὐτυχῶ ἐγώ, οὐδένα λόγον ἔχω νὰ μὴ εὔχομαι πᾶν ἀγαθὸν καὶ εἰς τοὺς γείτονας.

7. Δελέτσετε τὰ λουβία 'ς τὴν γειτονία σα.
(Βούας Καλαβρίας. Μor. 89, 6).

Λουβία οἱ λοβοί, κοινῶς οἱ φλούδαις. Μαζεύετε τοῖς φλούδαις 'ς τὴ γειτονιά σας. Μεταφορικῶς. νυμφεύεσθε γυναῖκα γνωστήν σας, ἐκ τῆς γειτονίας σας.

8. Κατὰ τὴ γειτονιὰ καὶ τὸ τραγοῦδι.
('Αθηνῶν).

Ὀφείλεις νὰ συμπεριφέρεσαι κατὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς καιρούς

8α. Νοικοκύρτς ἀπραεμένος δεξὸν χέρ' τσῆ γειτονίας.
(Τραπεζοῦντος. 'Αστ. Πόντ. 214, 180).

Βλ. γείτονας 2.

9. Νταούλια βαροῦν 'ς τὴ γειτονιά σου; δέξου τα καὶ 'ς τὸ σπίτι σου.
(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀρ. 18. 22. Νταοῦλι (προφέρεται συνηθέστερον ᾳαοῦλι) ἢ νταβοῦλι, τό, = τύμπανον· ἐκ τοῦ τουρκ. ᾳαβούλ, τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχοντος, παραληφθέντος δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου. Νταουλτζῆς δέ, διὰ τουρκικῆς ἐπίσης καταλήξεως, λέγεται ὁ τυμπανιστής.

10. Ντρέπομαι τὴ γειτονιά.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ, Σκιάζομαι]).

Οὕτω λέγει ὁ ἀποστέργων νὰ διαπράξῃ αἰσχρόν τι ἔργον, καίπερ γινώσκων ὅτι δὲν θὰ τιμωρηθῇ· διότι καὶ μόνη ἡ κατάκρισις τῶν γνωρίμων ἀρκεῖ πρὸς ἀποτροπήν.

11. Ὅγιος περιμένει ἀπὸ τὴ γειτονιὰ
γεύεται, μὰ δὲ δειπνᾷ.

(Θήρας παρὰ Ν. Πυργιανοῦ. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ἀφ' τὴ γ. ποτέ του δὲν δειπνάει.]).

Βλ. ἐκδέχομαι 1.

12. Ὅλοι πάγουν 'ς σ' ἐμέτερα κ' ἐγὼ 'ς σὴγ γειτονίαν.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 351, 24).

Πρβλ. παπᾶς 58. Ὅλοι δηλ. ἔρχονται εἰς τὴν οἰκίαν μας καὶ ἐγὼ μεταβαίνω εἰς τῶν γειτόνων. Ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ μάλιστα γυναικῶν ἀργῶν, περιφερομένων ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

13. Ὁ λύκος 'ς τὴ γειτονιά του ἀρνὶ δὲν ἁρπάζει.

(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Βλ. φωλιὰ 4.

14. Ὁ λύκος 'ς τὴ γειτονιά του δὲν πνίγει.

(Βάρνερ: λύκος 2 [εἰς τὴ γ. δὲν πειράζει.] — Κέω παρὰ Π. Σαρρῆ).

Βλ. φωλιὰ 4.

15. Ὅπου ἔχει τὸν κόπον ἔχει τον, κ' ἡ γειτονιὰ κοιμᾶται

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. πόνος 19.

15α. Ὅσου σὶ θέλῃ ἡ γουνιά σ',
δέ σι θέλῃ ἡ γειτουνιά σ'.
(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου).

Ὅτι ἡ τῶν φίλων ἀγάπη οὐδέποτε εἶναι μείζων τῆς τῶν οἰκείων.

16. Ὅταν ἀκοῦς φωτιὰ 'ς τὴ γειτονιά σου,
μάζευε τὰ πράματά σου.
(Βάρνης. Κρ. 26 [πράγματα]).

Βλ. γείτονας 51.

17. Ὅ τι ἐρθῇ 'ς τὴ γειτονιά σου
πάντεχέ το 'ς τὴ γωνιά σου.
(Β. 238, 891 6 [Ὅ τι βλέπεις — π. καὶ 'ς τὴ γ.] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 190, 149 [Ὅτ' ἐ.—π. το καὶ 'ς τὴ γ.] καὶ ΖΑ. 191, 21 [Ὅ τ' ἀκοῦς 'ς τὴ γ.]—Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου [Ὅ τι βλέπεις]).

Βλ. ἀκούω 22, πρβλ. ἀρ. 18, γείτονας 55.

18. Ὁ χτύπος 'ς τὴ γειτονιά, θἄρθῃ κι' ὡς ἐδῶ.
(Θήρας. Δε. Στ. 69 [Ὁ κτύπος — θὰ ἔλθῃ καὶ] καὶ παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Βλ. ἀρ. 9. 22, ἀκούω 22, πρβλ. ἀρ. 18, Χανιὰ 1. Τὸ ἐπελθὸν εἰς τοὺς ὁμοίους ἡμῶν ἀτύχημα ἐνδεχόμενον εἶναι νὰ συμβῇ καὶ εἰς ἡμᾶς· ὅθεν ὀφείλομεν νὰ διδασκώμεθα ἐκ τῶν παθημάτων τῶν ἄλλων, καὶ νὰ βοηθῶμεν αὐτούς, ὅπως καὶ ἡμεῖς εὕρωμεν βοήθειαν ἐν ὁμοίαις ἀνάγκαις.

19. Ποῦ περιμένει ἀπ' τὴ γειτονιὰ
π' ὡρᾶ, π' ὡροῦ δειπνᾷ.
(Θήρας. Δε. 39 [γ. πολὺ ἀπωροῦ δ.] — Β. 248, 22 [Π' ἀναμένει ἀπὸ τὴ γ. ἀπῶρε δ.] — Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ [Ὅποιος π.]).

Βλ. ἐκδέχομαι 1.

20. Σιγανὰ καὶ ταπεινά,
νὰ μὴ σ' ἀκούσῃ ἡ γειτονιά.
(Ἀν. ἐπιθ. Α', 560, 401).

Πρβλ. γείτονας 29. Στίχοι κωμαστικοῦ ᾄσματος, λεγόμενοι ἴσως καὶ ὡς παρακέλευσις πρὸς ἀθόρυβον ἐνέργειαν.

21. Σ' τὴ καλὴ γειτονιὰ λιμὸς δὲ γίνεται.
(Κρήτης. Β. 278, 144.—Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Ὅταν οἱ γείτονες προθύμως βοηθῶσιν ἀλλήλους ἐν ταῖς ἀνάγκαις, ἀποφεύγουσι πολλὰ δεινά. Ἡ ἐκ τοιούτων ἀγαθῶν καὶ φιλαλλήλων γειτόνων οἰκουμένη συνοικία δὲν φοβεῖται λιμόν.

22. Τούμπανα 'ς τὴ γειτονιά σου;
Δέξου τα καὶ 'ς τὴν αὐλή σου.
(Β. 342, 18).

Βλ. ἀρ. 18. 9.

23. Τριαντάφυλλο τσῆ γειτονιᾶς, κι' ἀγκάθι τοῦ σπιτιοῦ του,
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη· καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη [Τραντάφυλλο τσῆ γ., ἀ. τοῦ σπ. σου.]).

Βλ. ἀρ. 5.

24. Ψώρα ἀκοῦς 'ς τὴ γειτονιά σου; ψωροβότανο οἰκονόμα.
(Β. 342, 17).

Βλ. γείτονας 54.

γειτονικὸς

1. Γειτονικὸν
κολλητικόν.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 317, 88).

Βλ. γείτονας 31. 54.

γέλασμα

1. Τὸ γέλασμα ἔσ' καὶ κλάψιμο.
(Ὄφεως. Ἀστ. Πόντ. 343, 326).

Βλ. γέλιο 18.

γέλιο

1. Ἀνάλατα γέλια.
(Κ. 6', 7.—Νε. 6, 36.—Β¹. 5, 45.—Β. 11, 144.—Λειδησίου παρὰ Μ. Μουσαίου ['Ανάλατουν γέλιουν.]).

Βλ. ἀρ. 2, γελῶ 4, πρβλ. ἀρ. 16. Ἐπὶ ἀτόπου καὶ ἀκαίρου γέλωτος.

2. Ἀνόρεξα γέλια, ἀνάλατο φαεῖ.
Κάτσε φρόνιμα, Παρασκευή.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ὁ βεβιασμένος γέλως ὁμοιάζει πρὸς φαγητὸν ἀνάλατον. Ἀναφέρεται ἡ παροιμία εἰς μῦθον λησμονηθέντα. Πρβλ. τὰς **Γερμαν**. So schertzt nicht Saltz oder Zucker hat, ist Bawrnwerck = χωρατὸ ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ ἁλάτι ἢ ζάχαρη εἶναι χωριάτικο πρᾶμα (W. IV, 151, 36). Scherz ohne Salz ist Bauernschmalz = χωρατὸ χωρὶς ἁλάτι εἶναι χωριάτικο λαρδὶ (αὐτ. 31).

2 α. Ἄσπρα γέλια τ' ἀχειλιῶνε,
μαῦρα γέλια τοῦν καρδιῶνε.
(Ἀνωγῆς Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ ἀρ. 7.

3. Αὐτὰ τὰ γέλια τὰ πολλά,
οὔλα θὰ σῶβγουνε ξινά.
(Κα. 871).

Βλ. ἀρ. 18 α.

4. Γέλασα μὲ τὴν καρδιά μου.
(Κοινή).

Τὸ ὁμηρικὸν «μάλα ἡδὺ γελάσσας» (Ἰλ. Λ, 378). Πρβλ. καὶ τὴν ἄλλην ὁμηρικὴν φράσιν «ἐμὸν δ' ἐγέλασσε φίλον κῆρ» (Ὀδ. Ι, 413) πρὸς ὃ ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον ἡ δημώδης «γέλασ' ἡ καρδοῦλά μου» (Βλ. καὶ Πανταζίδ. Λεξ. ὁμηρικὸν λ. γελάω). **Γερμαν**. Er lacht von Herzen (W. II, 1748, 145).

5. Γέλια ἀδιάκοπα, μυαλὰ κουρκουτιασμένα.
(Κα. 1087. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Γ. ἀσταμάτιστα]).

Βλ. ἀρ. 16, γελῶ 11. Ὅτι ὁ πολὺς καὶ ἄκοσμος γέλως ἐλέγχει ἀσυνεσίαν. «Ἄμετρος γέλως σημεῖον ἀπροσεξίας», διδάσκει ἀρχαία τις γνώμη (Σέξτου 280 α ἐν Elter I, 19). Πολλαὶ φέρονται ὅμοιαι γνῶμαι ἐν ἄλλαις παροιμίαις τοῦ ἡμετέρου καὶ ξένων λαῶν, διάφοροι μὲν τὴν διατύπωσιν, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν τὰ αὐτὰ λέγουσαι, ἀναγρα-

φόμεναι ἐν ἀρ. 16 καὶ λ. γελῶ 11· αἱ δὲ πρὸς τὴν προκειμένην μᾶλλον ὁμοιάζουσαι καταλέγονται ὧδε: **Ἰταλ.** Dal riso molto conosci lo stolto = ἀπὸ τὸ πολὺ γέλιο καταλαβαίνεις τὸν τρελλὸ (τοσκαν. D. I, 416). Dai su riere si connoschet s' homine = ἀπὸ τὸ γέλιο γνωρίζεται ὁ ἄνθρωπος (σαρδην., αὐτ.). Cui sempri ridi è asinu = ὅποιος πάντα γελᾷ εἶναι γάδαρος (σικελ. Pitrè III, 296). Ride come un matto = γελᾷ σὰν τρελλὸς (τοσκ. Giusti 369). — **Γαλλ.** Au rire on connait le fou (Quitard 407. Legai 421). Au ris cognoist-on le fol et le niais (Leroux I, 239). Rire comme un fou (Quitard 408). De continuel ris peu de sens et d'advis (Leroux II, 281). — **Ῥαιτορωμαν.** Vi d'ilg Rir bear ancanuschas ilg Narr = ἀπὸ τὸ πολὺ γέλιο γνωρίζεται ὁ τρελλὸς (D. I, 416). — **Ῥωμουν.** Rîsul piste mĕsură te arată dĕ om prost = γέλιο χωρὶς μέτρο σὲ ἀποδείχνει κουτὸ (Zanne 5804). — **Ἀγγλ.** Too nuch laughter discovers folly = παραπολὺ γέλιο φανερώνει τρέλλα (W. II, 1742, 4). — **Δαν.** Latter førrader narren = τὸ γέλιο φανερώνει τὸν τρελλὸ (αὐτ. 2). — **Σουηδ.** På mycket skroll känner man dåren = ἀπὸ τὸ πολὺ γέλιο γνωρίζεται ὁ τρελλὸς (αὐτ. 4). Mycket lôye wijsar Narren vth = τὸ πολὺ γέλιο δείχνει τὸν παλαβὸ (αὐτ. 1744, 52). — **Γερμαν.** An vielem Lachen erkennt men den Hachen = ἀπὸ τὸ πολὺ γέλιο γνωρίζεται ὁ τρελλὸς (αὐτ. 1742, 4. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 2. 3. 1743, 19. 1745, 70. III, 909, 705. D. I, 416 καὶ II σ. 462). Lachen verräth Narren = τὸ γέλιο φανερώνει τὸν τρελλὸ (W. II, 1744, 52). Viel Lachen und Narr sind Geschwisterkind = τὸ πολὺ γέλιο κ' ἡ τρέλλα εἶναι πρῶτα ξαδέρφια (αὐτ. 1745, 78). Viel Schmêchel, wenig Sêchel = πολὺ γέλιο, λίγη γνώση (αὐτ. IV, 257).

6. Γέλια γέλια
σὰν καρβέλια.
(Μεσσηνίας).

Ἐπὶ μωρῶν γελώτων καὶ ἐπὶ καγχασμῶν. Ἡ παρομοίωσις ἐτέθη ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ τὸ ὁμοιοτέλευτον.

7. Εἶναι κι' ἄσπρα, εἶναι καὶ μαῦρα γέλια.
(Βλ. Κατζιούλ. 715. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 473 [Εἶ. καὶ μ. γ. καὶ ἄσπρα.] — Κ. 6',

21 [Εἴ. καὶ ἄ. καὶ μ. γ.] — Νε. 32, 206 [ὁμ.] — Μα. 15 [Εἴ. ἄ. καὶ μ. γ.] — Β¹. 35, 50. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1604 [Εἴ. καὶ μ. γ. κι' ἄσπρα.] — Β. 70, 61 [Εἴ. ἄ.]).

Βλ. ἀρ. 2α. 8. Ὅτι ὁ γέλως δὲν ἐμφαίνει πάντοτε εὔθυμον διάθεσιν τῆς ψυχῆς· διότι εἶναι καὶ ἄσπρα γέλια, οἱ ἵλαροὶ δηλ. γέλωτες, οἱ ἄδολον χαρὰν μαρτυροῦντες, ἀλλ' εἶναι καὶ μαῦρα γέλια· ταῦτα δ' εἶναι δύο εἰδῶν· ὁ γέλως, ὃν γελᾷ ὁ τεθλιμμένος βλέπων ἐξαίφνης τι ἄξιον γέλωτος, ὁ κλαυσίγελως τῶν ἀρχαίων, τὸ δακρυόεν γελᾶν τοῦ Ὁμήρου· καὶ προσέτι ὁ προσποίητος γέλως, δι' οὗ προσπαθεῖ ν' ἀποκρύψῃ τὴν κατέχουσαν αὐτὸν ἀθυμίαν ὁ γελῶν· τὸν τοιοῦτον γέλωτα ἡ ὑπ' ἀρ. 2 παραλλαγὴ καλεῖ ἄσπρο γέλιο τ' ἀχειλιῶνε (πρβλ. τὴν ταὐτόσημον γαλλικὴν φράσιν: Rire du bout des lèvres), ἡ δ' ὑπ' ἀρ. 8 πικρὸ γέλιο (ἡ αὐτὴ μεταφορὰ καὶ ἐν Ἀνθολ. Ε, 180: «πικρὰ γελᾷ»). Παραπλήσιον καὶ τὸ παροιμιῶδες «Σαρδάνιον γελᾶν» καὶ ὁ Σαρδάνιος ἢ σαρδόνιος γέλως τῶν ἀρχαίων (βλ. Ζηνόβ. 485 καὶ Schneidewin αὐτ. Ἀποστόλ. 1435 καὶ Leutsch αὐτ.).

8. Εἶναι καὶ πικρὰ γέλια καὶ γλυκά.
(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 663).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

9. Ἐπέθανα 'ς τὰ γέλια.
(Κοινή).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. ἀρ. 4. Ἐπὶ ἀκατασχέτου γέλωτος. Συνήθης ἡ ὑπερβολὴ αὕτη καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· οἷον παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδυσ. Σ, 100): «γέλῳ ἔκθανον»· παρὰ Μενάνδρῳ (FCG. IV, 158, 2): «γέλωτι...ἐκθανούμενος»· παρ' Ἀλκίφρονι (Γ', 66, 4): «οἱ συμπόται — ἐξέθανον τῷ γέλωτι»· παρ' Ἀριστοφάνει (Νεφ. 1436): «σὺ δ' ἐγχανὼν τεθνήξεις». Παρὰ Ῥωμαίοις: Risu—emoriri (Terent. Eun. 432). **Γαλλ.** Mourir de rire. — **Ἀγγλ.** He laughs ill that langs himself to death (W. II, 1748, 141). — **Γερμαν.** Sich zu Tode lachen (W. IV, 1248, 511. II, 1748, 141).

10. Ἔσκασα 'ς τὰ γέλια.
(Κοινή).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας λέγουσι καὶ «ἔσπασα

'ς τὰ γέλια» ἢ «ξεράθηκα 'ς τὰ γέλια». Ὁμοίως παρ' Ἀριστοφάνει (Βατρ. 1089-90): «ἀφαυάνθην γελῶν»· καὶ παρὰ Ῥωμαίοις: risu clandestino rumpier (Afran. 127 Ribbek). Nemo, qui non risu dirumperetur (Apul. met. 3, 2). Πρβλ. Petron. 61: gaudimonio dissilio. **Ἰταλ.** Scoppiar dalle risa. — **Γαλλ.** Crever de rire. — **Ῥωμουν.** Ride de se strică. — **Γερμαν.** Bersten vor Lachen (Grimm D. Wört. λ. bersten).

11. Ἔχει καὶ τὸ γέλιον τάξιν καὶ τὸ χάχλανον παιγνίδιν.
(Κύπρου. Σ. 287, 327).

Βλ. χωρατὸ 2, πρβλ. γελῶ 62. Χάχλανον ὁ καγχασμός. Ὁ γέλως καὶ τὰ σκώμματα πρέπει νὰ γίνωνται ἐν μέτρῳ καὶ ἐν τῷ προσήκοντι καιρῷ. Πρβλ. Δημοφίλου ὁμ. 19 (Mullach Fragm. philos. Gr. I, 486): «Τῷ γελοίῳ καθάπερ ἁλὶ πεφεισμένως δεῖ χρῆσθαι». Παραπλήσιαι παροιμ. **Ἰταλ.** La burla non è bella, se la non è fatta a tempo = τὸ χωρατὸ δὲν εἶναι ὥραῖο ἂν δὲν γίνῃ 'ς τὴν ὥρα του (τοσκαν. Giusti 267. Βλ. καὶ Pasqualigo 263). — **Ῥωμουν.** Vreme e a rîde, vreme e a plânge = καιρὸς γιὰ γέλια, καιρὸς γιὰ παράπονα (Zanne 5778). — **Γερμαν.** Scherzen mit Massen ist wol zuzulassen = χωρατὸ μὲ μέτρο ἐλεύθερα ἂς γίνεται (W. IV, 152, 11). Ein Scherz zur Zeit hat nicht gereut = γιὰ χωρατὸ 'ς τὴν ὥρα του κἀνεὶς δὲ μεταγνοιώθει (αὐτ. 150, 8).

12. Ἡ πορδὴ ἔσπασεν ἀς σὸ γέλος.
(Κερασοῦντος παρ' Ἰωά. Βαλαβάνη)

Πρβλ. γελῶ 12, ἐντρέπομαι 7, κλάνω 6, πορδοὺ 1. Ἐπὶ ἀναιδοῦς καὶ ἀκατασχέτου γέλωτος.

12α. Κάλλιο τῆς γῆς κατέλυμα παρὰ τοῦ κόσμου γέλιο.
(Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. ζωὴ 11 καὶ τὰ ἐκεῖ ἀναγραφόμενα ,παράλληλα, πομπὴ 21. Ὅτι ζωῆς ἐπονειδίστου κρείσσων ὁ τάφος.

12β. Κάτσε, γέλιο, εἰς τὴν στράτα,
κι' ἀναγέλα τοὺς διαβάτας.
(Σικίνου. Γαβαλᾶς 54,4).

Βλ. πομπὴ 4. 15.

*13. Ὁ γέλως τὸν μακαρισμὸν τοῦ πένθους ἔξω βάλλει.

(Βυζαντινή; Σχόλιον τοῦ ἁγ. Ἐφρὲμ εἰς Ἰωάν. τὸν Κλίμακος, τ. 88 σ. 1045α Migne).

Ὁ Krumbacher MGS. 232 καταλέγει τὴν ῥῆσιν ταύτην μεναξὺ τῶν παροιμιῶν τῶν ἐγκατεσπαρμένων ἐν τῇ Κλίμακι τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῖς ὑπομνηματισταῖς αὐτοῦ· τὸ μέτρον τῆς ῥήσεως (ἄπταιστος πολιτικὸς στίχος) θὰ ἀπεδείκνυε βεβαίως πιθανωτάτην τὴν εἰκασίαν, ὅτι ἐφέρετο αὕτη ὡς παροιμία διὰ στόματος τοῦ λαοῦ, ἂν καὶ τὸ ἐκφραζόμενον νόημα ἦτο τοιοῦτο, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐνστερνισθῇ αὐτὸ ὁ λαός. Ἀλλὰ τὸ νόημα εἶναι κατ' ἐξοχὴν θεολογικόν· ἡ ῥῆσις ἀναφέρεται εἰς τὸ κυριακὸν λόγιον: «μακάριοι οἱ πενθοῦντες· ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται» (Ματθ. ε', 4), ἀπαγορεύει δὲ τὸν γέλωτα, ὡς ἀποδιώκοντα τὸ πένθος καὶ ἀποστεροῦντα κατ' ἀκολουθίαν τὴν μακαριότητα, ἣν ἐπαγγέλλεται εἰς τοὺς πενθοῦντας τὸ εὐαγγέλιον· εἶναι δὲ σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, τῶν ἀποκηρυσσόντων τὸν γέλωτα ὡς ἄξιον γέλωτος τοῖς εὖ φρονοῦσι, κατὰ τὴν ὀξύμωρον παρατήρησιν Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, καὶ ὡς μὴ ὄντα μὲν ὡμολογημένον ἁμάρτημα ἀλλ' ὅμως εἰς ὡμολογημένον ἁμάρτημα ἄγοντα, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, καὶ τὸ πολὺ ἐπιτρεπόντων ἄχρι μειδιάματος φαιδροῦ τὴν διάχυσιν τῆς ψυχῆς ὑπεμφαίνειν, ὡς διδάσκει Βασίλειος ὁ Μέγας. Ἀλλὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην δὲν ἐνεστερνίσθη ὁ ἑλληνικὸς λαός· ὁμολογῶ μὲν ὅτι βαθεῖαν φαίνεται ἐμποιήσασα εἰς αὐτὸν αἴσθησιν ἡ καταδίκη τοῦ γέλωτος ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ συνετέλεσέ πως εἰς ἀλλοίωσιν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, αἱ δὲ συμφοραὶ τῆς δουλείας ἦσαν βεβαίως πρόσφοροι ὅπως ἐπιτείνωσι τὴν ψυχικὴν ἀθυμίαν. Μεθ' ὅλα ταῦτα διετήρησε πολὺ τὸ ἵλαρὸν καὶ εὔθυμον ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ, τὸν δὲ γέλωτα εἰς μόνας τὰς παρθένους θεωρεῖ ἀνοίκειον, ὡς ἀντικείμενον εἰς τὴν ἔμφυτον αἰδημοσύνην αὐτῶν (βλ. ἀρ. 22-24). Νομίζω δὲ ὅτι δὲν ἔχουσι βάσιν ἀσφαλῆ, ἀλλ' ὡς εὐφυεῖς παραδοξολογίαι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν, αἱ σκέψεις ἃς ἐκθέτει ὁ Σπ. Ζαμπέλιος ἐν τῇ πραγματείᾳ του Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις τραγουδῶ (Ἐν Ἀθ. 1859). Αὐτὸ τὸ ᾄσμα, ὅπερ ἐκ δημωδῶν στοιχείων διασκευάσας φέρει (ἐν σ. 48 κέ.) ὡς ἀπόδειξιν ἀναμφήριστον τοῦ σκυθρωποῦ καὶ πενθίμου χαρακτῆρος τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ, πᾶν τοὐναντίον ἐμφαίνει. Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ παρετήρησα (ΝΕΜ.

σ. 242 κέ.), ἡ ἰδέα τοῦ ἀναποδράστου τοῦ θανάτου δὲν προκαλεῖ αἰσθήματα συντριβῆς καὶ ἀπογνώσεως, ἀλλὰ παρορμᾷ εἰς ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς καὶ εἰς χαράν· «Χαρῆτε νιοί, χαρῆτε νιαῖς | τὰ δροσερά σας νιᾶτα, | γιατί θὰ νἄλθῃ ἕνας καιρὸς | νὰ σᾶς τὰ φάγ' ἡ πλάκα», λέγει τὸ δημῶδες ᾆσμα, ἐπαναλαμβάνον γνώμην πολλαχῶς εἰρημένην ὑπὸ ἀρχαίων ποιητῶν, οἷον ὑπὸ τοῦ κωμῳδοποιοῦ Ἄμφιδος: «Πῖνε, παῖζε· θνητὸς ὁ βίος, ὀλίγος οὖπὶ γῆς χρόνος· | ἀθάνατος ὁ θανατός ἐστιν, ἂν ἅπαξ τις θάνῃ»· (παρ' Ἀθην. Η', 336c. FCG III, 303. CAF. II, 238,8).

14. Σὲ χαραῖς τὰ γέλια μας, σὲ χαραῖς οἱ πορδαῖς μας.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρβλ. ἀρ. 18. Ἐπὶ ἀμέτρου εὐθυμίας καὶ θορυβώδους διαχύσεως. Εἴθε δηλ. νὰ μὴ μετατραπῇ εἰς λύπην ἡ πολλὴ χαρά, ὡς συνήθως συμβαίνει.

15. Ἀ τοῦ λωλοῦ τὸ στόμα ξεφύτρωσεν τὸ γέλιο.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

16. Ἀ τοῦ λωλοῦ τὸ στόμα
περισσεύγει τὸ γέλιο.

(Κύπρου. Σ' 38 [Εἰς τὸ στ. τοῦ πελοῦ περισσεύκει τὸ γέλιον.] καὶ Σ. 279, 39 [ὁμ.] — Ῥόδου. Πανδώρ. ΚΑ', 369 [Εἰς τὸ σ. τοῦ λ. ἐπερίσσευσε τὸ γέλιον.) καὶ Βενετ. 128,17 [ὁμ.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. ἀρ. 5. 15. 26, γελῶ 11, πρβλ. γελῶ 46. Ἡ ἔννοια ἡ αὐτὴ καὶ τῆς ὑπ' ἀρ. 5, ὅτι ὁ ἄμετρος καὶ ἄκαιρος γέλως εἶναι ἴδιον τῶν μωρῶν γνώρισμα. Τὸν ἐπὶ τοῖς ἀχρήστοις καὶ μὴ σπουδαίοις γελῶντα καὶ χαίροντα ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι «ἀχρειόγελων ἄνθρωπον» (Σουίδ. λ. Bekker An. gr. 475, 7 Ζωναρ. 361. Ἀποστ. 365). Τὸν γέλωτα θεωρεῖ ὡς χαρακτηριστικὸν τοῦ μωροῦ καὶ ὁ Σειρὰχ κα', 20: «Μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἀνὴρ δὲ πανοῦργος μόλις ἡσυχῇ μειδιάσει». Ὅμοιαι παρ. Ἰταλ. Il riso abbonda nella bocca de pazzi=τὸ γέλοιο περισσεύει 'ς τὸ στόμα τῶν τρελλῶν (τοσκαν. Pitrè III, 296 μετὰ παραλλαγῆς). Pri lu troppu ridiri si conusci l'omu

scioccu = ἀπὸ τὸ πολὺ γέλιο γνωρίζεται ὁ παλαβὸς ἄνθρωπος (σικελ. αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). U troppu ride sta in bocca di i scemi = τὸ πολὺ γέλιο στέκει 'ς τὸ στόμα τῶν παλαβῶν (κορσικαν. αὐτ.). — **Γαλλ.** Qui rit par trop a nature de sot (Legai 421). Trop parler et beaucoup rire, font l'homme pour fol tenir (αὐτ.). — Qui és trop amyq deou ris hol és tengut per lou pays = ὅποιος πολὺ ἀγαπᾷ τὸ γέλιο γιὰ παλαβὸς περνᾷ 'ς τὴ χώρα (γασκων. D. I, 416). — **Ῥωμουν.** 'Erde abunde 'en gura lu mugnit = τὸ γέλιο περισσεύει 'ς τὸ στόμα τοῦ τρελλοῦ (Zanne 5807). — **Γερμαν.** Narren lachen über alles = οἱ τρελλοὶ γιὰ ὅλα γελοῦν (W. III, 910, 757).

17. Τὰ γελάκια τὰ γελάκια
φέρνουν καὶ τὰ κλαματάκια.
(Β. 351, 4).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

18. Τὰ γέλια βγαίνουν κλάματα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Βερναρδάκη, — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [γ. φέρνουν κλαῖτα]).

Βλ. ἀρ. 17. 24α. 25, γέλασμα 1, πρβλ. ἀρ. 14. 18α. 19. 21. Ἡ αὐτὴ ἔννοια, ἥτις διὰ προσωποποιίας ἐκφέρεται ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 19 παροιμίᾳ. Ὅτι εἰς τὴν χαρὰν συνήθως ἐπακολουθεῖ λύπη ἐν τῷ βίῳ. Λέγεται δὲ εἰδικώτερον καὶ ἐπὶ θορυβώδους εὐθυμίας, καθ' ἣν παρέχονται ἀφορμαὶ εἰς ἔριδας τῶν συνευθυμούντων, προσέτι δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνοικείως καταγελῶντός τινα καὶ προκαλοῦντος διὰ τῶν ἀκαίρων σκωμμάτων του τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Ἀρχαία τις γνώμη διδάσκει ὅτι «Γέλως ἄκαιρος κλαυθμάτων παραίτιος» (W. Mayer 430, 11) ἢ κατ' ἄλλην διατύπωσιν: «Γέλως ἄκαιρος πραγμάτων πραγμάτιος» (γρ. παραίτιος) (αὐτ.). Καὶ ἐν ταῖς Μονοστίχοις γνώμαις 88 (FCG. IV, 342): «Γέλως ἄκαιρος ἐν βροτοῖς δεινὸν κακόν». Πρβλ. καὶ τὸ εὐαγγελικόν: «οὐαὶ ὑμῖν, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε» (Λουκ. Ϛ', 25). — Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** La fine del riso è il pianto = τὸ τέλος τοῦ γέλιου εἶναι τὸ κλάιμα (τοσκαν. D. II, 1). El rider finisse in pianzer = τὸ γέλιο τελειώνει σὲ κλάψιμο (βε-

νετ. αὐτ.). Lu troppu ridiri finisci a chiantu = τὸ πολὺ γέλιο τελειώνει σὲ κλάψα (σικελ. Pitrè IV, 124). Appreso al riso viene il pianto = κοντὰ 'ς τὸ γέλιο ἔρχεται τὸ κλάιμα (Castagna 297, 2. Παραλλαγὴν βλ. αὐτ. 3). Drio al rider vien el pianzer = πίσω ἀπὸ τὸ γέλιο ἔρχεται τὸ κλᾶμα (βενετική, Pasqualigo 144). Dopo il ridi ven il vaî = ὕστερα ἀπὸ τὸ γέλιο ἔρχεται τὸ κλᾶμα (φριουλ. Pitrè III, 77). Ddoppu lu cantu (lu spassu) veni lu chiantu = ὕστερα ἀπὸ τὸ τραγοῦδι (ἢ, τὸ χωρατὸ) ἔρχεται τὸ κλᾶμα (σικελ. αὐτ.). Unu risu, unu piantu = μία γέλιο, μία κλᾶμα (σαρδην. αὐτ.). L' alegria si cambia spessu in luttu = ἡ χαρὰ γυρίζει συχνὰ σὲ λύπη (κορσικ. αὐτ. 96). Dre ai legreze al ve i grameze = πίσω ἀπὸ τοῖς χαραῖς ἔρχονται οἱ λύπαις (περγαμην. αὐτ.). A un bel goder, un bel patir = ὕστερα ἀπὸ ὥραία ἀπόλαυση μεγάλος πόνος (βενετ. Pasqualigo 221). Quannu l' alligrizza è 'n casa, la disgrazia è darreri la porta = ὅταν ἡ χαρὰ εἶναι 'ς τὸ σπίτι ἡ συφορὰ εἶναι πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα (σικελ. Pitrè III, 96). Quando su gustu est in sala, su disgustu est in s' iscala = ὅταν ἡ εὐχαρίστησι εἶναι 'ς τὴ σάλα, ἡ δυσαρέσκεια εἶναι 'ς τὴ σκάλα (σαρδην. αὐτ.). — **Γαλλ.** Après grant feste grant pleur, et après grant joie grant douleur (Leroux II, 240). Plaisirs mondains finissent en pleurs (Legai 400). Nul plaisir sans déplaisir (αὐτ.). Les plaisirs ont leurs displaisirs (οὐαλων. D. I, 493). Aou moûndë gna pa jhës dë soulas, që noun sié sëghi d' un ëlas = 'ς τὸν κόσμο δὲν εἶναι χαρούμενη φωνὴ ποῦ νὰ μὴν τὴν ἀκολουθήσῃ ἕνα ἄχ (λαγκεδοκ. αὐτ. μετὰ νεοπροβηγκ. παραλλαγῆς). — **Καταλαν.** De las riallas venen las plorallas = ἀπὸ τὰ γέλια ἔρχονται τὰ κλάιματα (D. II. 1). — **Ῥαιτορωμ.** Sin Latezia ven Tristezia = ὕστερα ἀπὸ τὴ χαρὰ ἔρχεται λύπη (D. I, 493). — **Ῥωμουν.** Rêssulŭ adduce plânsŭ = τὸ γέλιο φέρνει κλᾶμα (Jahrbuch f. rom. u. engl. Lit. VI σ. 184). După rîsul vine plânsul = ὕστερα ἀπὸ τὸ γέλιο ἔρχεται κλᾶμα (Zanne 5803). Rîsul peste fire, aduce plâns după fire = γέλιο χωρὶς μέτρο φέρνει κλᾶμα φυσικὸ (αὐτ.). — **Ἀγγλ.** After joy comes annoy = ὕστερα ἀπὸ τὴ χαρὰ ἔρχε-

ται λύπη (σκωτ. D. I, 493). After plesur commethe payne = ὕστερα ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση ἔρχεται πόνος (παλαιὰ ἀγγλ. αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Opt kemr grátr eptir skellihlátr = συχνὰ ἔρχεται κλάιμα ὕστερα ἀπὸ χάχανο (D. II, 1). Opt kemr kvein eptir kæti = συχνὰ ἔρχεται παράπονο ὕστερα ἀπὸ τὴ χαρὰ (D. I, 493). — **Δαν.** Ofte kommer Sorg efter Gammen = συχνὰ ἔρχονται ἔννοιαις ὕστερα ἀπὸ τὴ χαρὰ (αὐτ.). Ny glædher ære affslidendæ meth Sorgh = οἱ χαραῖς τελειώνουν μὲ ἔννοιαις (παλαιοδαν. αὐτ.). Efter Latter og fliin kommer Graad og Griin = ὕστερα ἀπὸ γέλια καὶ ξεκαρδίσματα ἔρχονται κλάιματα καὶ ξεφωνητὰ (D. II, 1). — **Σουηδ.** Skrickelååt får effslergrååt = δυνατὸ γέλιο φέρνει ὕστερα κλάιμα (αὐτ.). Efter glädje följer sorg = ὕστερα ἀπὸ τὴ χαρὰ ἀκολουθεῖ ἔννοια (D. I, 493). — **Νορβηγ.** Dat kjem stundom graat etter Laatt = ἔρχεται κἀμμιὰ φορὰ κλάιμα ὕστερα ἀπὸ τὸ γέλιο (Jahrbuch f. roman. u. engl. Liter. VI σ. 184). — **Ὁλλανδ.** Geene vreugde zonder kommer = δὲν εἶναι χαρὰ χωρὶς πίκρα (W. I, 1168, 86). Hij doet het gelach in tranen veranderen = θὰ γυρίσῃ τὸ γέλιο σὲ δάκρυα (W. II, 1743, 15). Na groote blydschap komt getreur = ὕστερα ἀπὸ μεγάλη εὐθυμία ἔρχεται λύπη (φλαμανδ. D. I, 493). — **Γερμαν.** Auf Freude folgt Traurigkeit = τὴ χαρὰ ἀκολουθεῖ πίκρα (W. I, 1165, 6. Παραλλαγὰς βλ αὐτ. 7. 1168, 96. D. I, 493). Kein freud on leyd = δὲν εἶναι χαρὰ χωρὶς λύπη (W. I, 1168, 86). Kein frewd auff Erden lange wehrt, sie wird in Weinen bald verkehrt = κἀμμία χαρὰ 'ς τὴ γῆ δὲν βαστᾷ πολὺν καιρό, θὰ γυρίσῃ γρήγορα σὲ λύπη (αὐτ. 87). Auf Lachen folgt weinen = τὸ γέλιο ἀκολουθεῖ κλάιμα (W. II, 1742, 5. Βλ. αὐτ. 7. 1743, 15. 1745, 56. 68. 76). Viel Lachen gibt viel trawren = πολὺ γέλιο φέρνει πολλὴ λύπη (αὐτ. 1745, 77). Aus Spass wird oft Ernst = τἀστεῖα καταντοῦν συχνὰ σὲ σοβαρὰ (W. IV, 663, 2). Auf Scherz folgt Schmerz = τὸ χωρατὸ ἀκολουθάει πόνος (αὐτ. 149, 1). — **Τουρκ.** Ὅποιος πολὺ γελᾷ κλαίει καὶ πολὺ (W. II, 1743, 15).

18α. Τὰ γέλια θὰ σοῦ βγοῦν ξινά.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1236. — αὐτ. 807 [Ξ. τοῦ βγῆκαν τὰ γέλια.] — Β. 145, 40 [ὁμ.]

καὶ 285, 5.—Βάρνης. Κρ. 25 [Ξινὰ τοῦ βγῆκαν τὰ γ.].—Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [ἤ, Ξινὰ τ' βῆκαν τὰ γ.]).

Βρ. ἀρ. 3, πρβλ. τὴν προηγουμένην. Συνήθης ἀπειλὴ πρὸς ἐπιχαιρεκακοῦντα, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀρχαίαν «οἰμώξει μακρά». Λέγεται δὲ προσέτι καὶ ἐπὶ τῶν γελώντων, ἐν ᾧ δεινόν τι ἐπικρέμαται εἰς αὐτούς. Ἐν ἄλλῃ σημασίᾳ γίνεται χρῆσις τῆς μεταφορᾶς ταύτης καὶ ἐν τῇ **Γερμαν**. Das Lachen wird ihm sauer (W. II, 1747, 104).

19. Τὰ γέλια μὲ τὰ κλάιματα, μὲ τὴ χαρὰν ἡ πρίκα
μνιὰν ὥραν ἐσπαρθήκασι καὶ ἁμάδι ἐγεννηθῆκα,
γι' αὕτως μαζὶ γυρίζουσι, καὶ τὸ ἕνα τἆλλο ἀλλάσσει,
καὶ ὅποιος ἐγέλα τὸ ταχὺ κλαίγει πριχοῦ βραδυάσῃ.

(Κρήτης. Β. 285, 6 [κλάματα — χαρὰ — μιὰν ὥρα γεννηθήκασι κι' ὁμάδι ἐπαρθῆκαν, ταῦτα μ. — τἆλλ' ἀ. — κλαίει]).

Βλ. γελῶ 51, λύπη 4, χαρὰ 9. 11 α, πρβλ. ἀρ. 18. 21, γελῶ 50. Στίχοι τῆς Ἐρωφίλης τοῦ Χορτάκη (Πρᾶξ Γ', σκ. 1) εἰς παροιμίαν μεταπεσόντες· τὸ κείμενον, παρεφθαρμένον παρὰ τῷ Βενιζέλῳ, μετέγραψα ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὑποτιθεμένου αὐτογράφου τοῦ ποιητοῦ ὑπὸ Ἐμ. Legrand (Par. 1875 σ. 32). Ἐποιήθησαν δ' οἱ στίχοι οὗτοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Χορτάκη, διότι ἡ Ὀρβέκκα, τὸ δρᾶμα τοῦ κατὰ τὴν ΙϹ' ἑκατονταετηρίδα ζήσαντος Ἰταλοῦ ποιητοῦ Γιράλδη τοῦ ἐπιλεγομένου Κυνθίου, ὅπερ εἶναι τὸ πρότυπον τῆς Ἐρωφίλης ὡς ἀπέδειξεν ὁ Bursian (Erophile. Lpz. 1870 ἐν Abhandlungen der philol. —hist. Cl. d. Sächs. Gesell. d. Wissenschaften τ. V ἀρ. 7), τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀντὶ τῶν ἀνωτέρω στίχων ἔχει μόνον τὸν ἑξῆς: quanto vicin' al riso è sempre il pianto (Κ. Ν. Σάθα Κρητικὸν θέατρον Β' σ. πς'). Οὐδ' ἐκ τῆς ἰταλικῆς τραγῳδίας Gli Antivalomeni παρέλαβεν ὁ Χορτάκης, ὡς πιστεύει ὁ Σάθας, διότι τὸ ἀπόσπασμα τῆς τραγῳδίας ὅπερ οὗτος νομίζει ὅτι εἶναι τὸ πρότυπον τοῦ Κρητὸς ποιητοῦ ἔχει μὲν τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον πλατυσμὸς τῶν ὁμοίων ἰταλικῶν παροιμιῶν, ἃς παρέθεσα ἐν ἀρ. 18 καὶ 21· δὲν ἐμφαίνεται δ' ἐν αὐτῷ ἡ προσωποποιία τῶν γελώτων καὶ τῶν θρήνων, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς πίκρας, ἐν ᾗ ἔγκειται ἡ πρωτοτυπία τῶν στίχων τῆς Ἐρωφίλης, καὶ ἣν προσωποποιίαν ἀνευρίσκομεν καὶ ἐν σημεριναῖς ἑλληνικαῖς παροιμίαις (λύπη 4, χαρὰ 9. 11 α).

Τὴν κοινὴν καὶ πεπατημένην γνώμην τῆς αἰφνιδίας ἐναλλαγῆς ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ τῆς εὐτυχίας καὶ δυστυχίας διετύπωσεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω στίχοις ὁ Κρὴς ποιητὴς τῆς Ἐρωφίλης κατ' ἀντίληψιν ἀκραιφνῶς ἑλληνικήν. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐνεκολπώθη καὶ ἐπαναλαμβάνει τοὺς στίχους αὐτοῦ, ᾄδων μὲν τοὺς δύο πρώτους ἐν κώμοις (βλ. Fauriel Chants popul. II, 274, 14. Passow 570, 910. Λιανοτράγουδα 1866 σ. 142 στ. 3344-5. 1876 σ. 154), λέγων δ' ὡς παροιμίας καὶ τοὺς τέσσαρας, συνηθέστερον δὲ τὸν τελευταῖον (βλ. γελῶ 51). Εμιμήθη δ' αὐτοὺς καὶ ὁ ποιητὴς τῆς κρητικῆς τραγῳδίας Ζήνωνος (Πρᾶξ. Ε' σκ. 3 στ. 59-60 σ. 37 Σάθα): «Τὰ γέλια μὲ τὰ κλάιματα ὁμάδι ἐγεννηθῆκα, | καὶ πάλι ἡ πρίκα κ' ἡ χαρὰ ἀντάμα ἀναθραφῆκα»· τὸν δὲ τελευταῖον ὁ Μαρῖνος Τζάνες Μπουνιαλὴς (1681) ἐν τῇ Διηγήσει τοῦ πολέμου τῆς Κρήτης (βλ. γελῶ 51). Τοὐναντίον δ' ὁ Χορτάκης ἐμιμήθη ἐν τοῖς στίχοις αὐτοῦ καὶ δημώδεις παροιμίας πιθανῶς καὶ παλαιότερα ἑλληνικὰ πρότυπα. Εἰς ταῦτα δ' ἴσως πρέπει νὰ καταλέξωμεν καὶ τὸ ἑξῆς χωρίον τοῦ Ἐρωτοκρίτου (Ε', 763-4): «μὲ τὴν χαρὰν ἡ πρίκα, | τὰ δύο συγκερασθήκασιν ὁμάδι κ' ἐσμιχθῆκα.» Παραπλήσιοι δέ πως εἶναι καὶ οἱ στίχοι τοῦ Μανουὴλ τοῦ ῥήτορος (1500;): «Συμφθάνει λύπη τὴν χαρὰν καὶ δάκρυα τὸν γέλων, | ὁ στεναγμὸς τὸν καγχασμὸν καὶ τὴν ζωὴν ὁ τάφος.» (Byzant. Zeitschr. τ. V σ. 539)· καὶ τὸ τοῦ Αἰσωπείου μύθου (13 Κοραῆ): «τῇ γὰρ ἡδονῇ, ὡς ἔοικεν, ἀδελφή ἐστιν ἡ λύπη.» Ἄνευ δὲ τῆς προσωποποιίας ἡ αὐτὴ γνώμη φέρεται παρὰ τῷ ποιητῇ τοῦ Καλλιμάχου καὶ τῆς Χρυσορρόης (στ. 6-8 σ. 1 ἐκδ. Λάμπρου): «Χαρὰ καὶ λύπη σύμμικτα, ἀλλὰ καὶ κεκραμένα | οὐδὲν γὰρ λύπης τὸ καλὸν καὶ τὸ τερπνὸν ἐκλείπει, | ὥσπερ οὐδ' ἀπὸ τῆς χαρᾶς τὸ λυπηρὸν πολλάκις·» καὶ παρὰ Μιχ. Ἀκομινάτῳ (τ. Β' σ. 198, 5 Λάμπρ.): «Ἔοικε μηδὲν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις ἡδύ, ᾧ μὴ καὶ λυποῦν τι παρέζευκται.» Ὡσαύτως ἐν τῇ Π. Δ. «Ἐν εὐφροσύναις [οὐ] προσμίγνυται λύπη, τελευταῖα δὲ χαρᾶς εἰς πένθος ἔρχεται.» (Παρ. Σαλωμ. ιδ', 13) ἢ κατὰ τὴν Βουλγάταν: Risus dolore miscebitur et extrema gaudii luctus occupat. Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κλασσικοῖς: «ῥοαὶ δ' ἄλλοτ' ἄλλαι | εὐθυμιᾶν τε μετὰ καὶ πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν» (Πινδάρ. Ὀλυμπ. Β', 60-1). «ἀλλ' ἐπὶ πῆμα καὶ χαρὰ | πᾶσι κυκλοῦ-

σιν οἷον ἄρκτου στροφάδες κέλευθοι» (Σοφοκλ. Τραχιν. 129)· «δεῖ σὲ χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι· | θνητὸς γὰρ ἔφυς. Κἂν μὴ σὺ θέλῃς, | τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται» (Εὐριπ. Ἰφ. Αὐλ. 31).

Ἐν ἀρ. 18 ἀναγράφονται ὅμοιαι τὴν ἔννοιαν ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι, ἐν δ' ἀρ. 21 καὶ ἐν λ. γελῶ 51 αἱ ἀντίστοιχοι πρὸς τὸν τέταρτον στίχον τῆς προκειμένης. Ἐνταῦθα δὲ καταλέγονται ἐκεῖναι τῶν ἀλλογλώσσων, ἐν ταῖς ὁποίαις ὑπεμφαίνεται καὶ προσωποιία τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης, ἢ ὧν ἡ διατύπωσις προσεγγίζει μᾶλλον πρὸς τὴν τῆς προκειμένης παροιμίας. **Ἀλβαν.** Γκαζι εδὲ κέλιμι διοὺ βλεζαιρ ιανι μπικαρ = χαρὰ καὶ λύπη δυὸ ἀδέρφια διδυμάρια (Κουλουριώτ. 160).— **Ἰταλ.** Lu risu cu li guai vannu a vicenna = τὸ γέλιο μὲ τὸ κλάιμα ἀλλάσσει τόνα τἄλλο (σικελ. Pitrè III, 78). Non v'è gioia senza noja = δὲν εἶναι χαρὰ χωρὶς δυσαρέσκεια (Giani 767). **Γαλλ.** Aise et mal se suivent de près (Leroux II, 235). En ce monde n' a qu' eur et malheur (αὐτ. 292). Les plaisirs portent ordinairement les douleurs en crouppe (αὐτ. 333).— **Ῥωμουν.** Rîsul e frate cu plânsul = τὸ γέλιο εἶναι ἀδέλφι μὲ τὸ κλάιμα (Zanne 5803).— **Ἀγγλ.** Sadness and gladness succeed each other = λύπη καὶ χαρὰ ἀλλάζει ἡ μία τὴν ἄλλη (W. III, 16, 39).— **Δαν.** Naar glæden er i Stuen, er Sorgen i Forstuen = ὅταν ἡ χαρὰ εἶναι 'ς τὸ δωμάτιο, εἶναι ἡ ἔννοια 'ς τὴν αὐλὴ (D. I, 493).— **Σουηδ.** Glådien haar sorg baak om sigh = ἡ χαρὰ ἔχει πόνο ἀπὸ πίσω της (αὐτ.).— **Ὁλλανδ.** Vreugde en smart zijn twee gezellinen, die niet gaarne lang van elkander gescheiden zijn = ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη εἶναι δύο συντρόφισσαις ποῦ δὲν εὐχαριστοῦνται νὰ μένουν πολὺν καιρὸν χωρισμέναις (W. I, 1167,57).— **Γερμαν.** Freud' und Leid sind einander zur Ehe gegeben = ἡ χαρὰ καὶ ὁ πόνος εἶναι ἀντρόγυνο (αὐτ. Βλ. αὐτ. III, 16, 37). Freud und Leid sind gern beisammen = χαρὰ καὶ πόνος εὐχαρίστως μένουν μαζί (αὐτ. 58.). Freud vnnd Leid sind so nahe Nachbarn als Glück vnnd Vnglück = χαρὰ καὶ πόνος εἶναι τόσο κοντινοὶ γείτονες, ὅσο καὶ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δυστυχία (αὐτ. 61). Jede Freude hat ein Leid auf dem Rücken = κάθε χαρὰ ἔχει μία πίκρα 'ς τὴ ῥάχη της (αὐτ. 84.) Zwischen Freud' und Leid ist die

Brücke nicht breit = τὴ χαρὰ ἀπὸ τὸν πόνο δὲ χωρίζει μεγάλη ἀπόσταση (αὐτ. 1769, 122). Lachen und Weinen sind in Einem Sack = γέλιο καὶ κλάιμα εἶναι 'ς τὸν ἴδιο σάκκο (W. II, 1744, 50). Lachen und Weinen sind wol Nachbarn, aber sie sehen einander nicht gleich = τὸ γέλιο καὶ τὸ κλάιμα εἶναι μὲν γειτόνοι, ἀλλὰ δὲν μοιάζουν τὰ μοῦτρά τους (αὐτ. 51). Leid und Freud' folgen aufeinander wie Tag und Nacht = λύπη καὶ χαρὰ ἀλλάζει ἡ μία τὴν ἄλλη σὰν τὴν ἡμέρα μὲ τὴ νύχτα (W. III, 16, 34). Bald Leid bald Freud = πότε λύπη, πότε χαρὰ (αὐτ. 15, 3).— **Ῥωσ.** Ἡ εὐτυχία μὲ τὴ δυστυχία ζοῦνε αὐλὴ μὲ αὐλὴ (Dal I, 45). Ἡ εὐτυχία μὲ τὴ δυστυχία 'ς ἕνα ἕλκυθρο πᾶνε (αὐτ.).

20 Τὴν τιμὴ τὸ γέλιο χάνει,
τὰ κορίτσια ξεπλανάει.
(Λάστας Γορτυν'ας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 24.

21. Τῆς Παρασκευῆς τὰ γέλια, τοῦ Σαββάτου κλάματα.
(Κύπρου. Σ'. 36 καὶ Σ. 278, 37).

Παραλλαγὴν βλ ἐν λ. γελῶ 50, ὁμοίας δὲ παροιμίας ἐν ἀρ. 18. 19, γελῶ 51. Ἡ ἔννοια ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τῆς ὑπ' ἀρ. 18 καὶ 19. Ὁ ὁρισμὸς τῆς μεταβολῆς τῆς τύχης ἢ τῆς μετανοίας διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἀδίκου κέρδους ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας, ἀπὸ τῆς Παρασκευῆς εἰς τὸ Σάββατον, ἢ ἐντὸς δύο ἀπὸ τῆς Παρασκευῆς εἰς τὴν Κυριακὴν φέρεται ἐν παροιμίαις καὶ ἄλλων λαῶν. **Ἰταλ** Cui ridi lu vènnari, chianci lu sabbatu = ὅποιος γελᾷ τὴν Παρασκευή, κλαίει τὸ Σαββάτο (σικελ. Pitrè I. 334 μετὰ πεδεμοντικῆς παραλλαγῆς Παραλλαγὴν καλαβρίαν βλ. παρὰ Marzano 25 καὶ ὀμβρικὴν ἐν τῇ Calabria 1899 σ. 9). Il venerdì ammazza il sabato = ἡ παρασκευὴ σκοτώνει τὸ Σαββάτο (τοσκαν. Pitrè I, 334). Chi ride de venere pianze de domenega = ὅποιος γελᾷ τὴν Παρασκευὴ κλαίει τὴν Κυριακὴ (βενετ. Pasqualigo 144. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè I, 334) Chi ride in sabato, piange la domenica (τοσκαν. Pitrè I, 334 μετ' ὀμβρικῆς παραλλαγῆς). Tal hoggi ride, che piangerà domani = ἕνας ποῦ σήμερα γελᾷ θὰ κλάψῃ αὔριο

(W. II, 1743, 13). Oggi in canto domani in pianto = σήμερα μὲ τραγούδια αὔριο μὲ κλάματα (τοσκ. D. I, 727. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pasgualigo 221. Pitrè III, 91. 92).— **Γαλλ.** Tel qui rit vendredi dimanche pleurera (Littré λ. rire 17. Βλ. καὶ Leroux I, 135). Ancuy tau ris que lendeman plouro = ἕνας ποῦ σήμερον γελᾷ αὔριο θὰ κλάψῃ (νεοπροβηγκ. D. I, 727). Aujourd' huy en fleur, demain en pleur (Leroux II, 243).— **Ῥωμουν.** Carle, se (e)rde petec plânge Dumireca = ὅποιος γελᾷ τὴν Παρασκευὴ κλαίει τὴν Κυριακὴ Zanne 318).— **Ἀγγλ.** He that sings on Friday shall weep on Sunday = κεῖνος ποῦ τραγουδεῖ τὴν Παρασκευὴ θὰ κλάψῃ τὸ Σαββάτο (D. II, 1). To day we are glad, to morrow sad = σήμερα εἴμαστε χαρούμενοι, αὔριο λυπημένοι (D. I, 727). — **Ὁλλανδ.** Heden lagchen, morgen weenen = σήμερον νὰ γελᾶς, αὔριο νὰ κλαῖς (W. II, 1743, 16).— **Γερμαν.** Der heut' lacht, wird morgen weinen = ὅποιος σήμερα γελᾷ αὔριο θὰ κλάψῃ αὐτ 13). Heut in Frewd, morgen in Leyd = σήμερα μὲ χαρά αὔριο μὲ λύπη (αὐτ. 634, 25).— **Ῥωσ.** Ὅπου τὸ Σάββατο γελᾷ τὴν Κυριακὴ θὰ κλάψῃ (Dal I, 647).

22. Τὸ γέλιο χάνει τὴν τιμή, τὸ κολατσιὸ τὸ γιόμα,
καὶ τὸ μικρὸ τὸ δειλινὸ χάνει τὸ μέγα δεῖπνο.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ, τὸ κολατσιὸ ἕνα γ. κ' ἕνα μεγάλο δ. χ. μεγάλο δ.]).

Βλ. ἀρ. 24 Κολατσιό, λέξις κοινὴ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, σημαίνουσα τὸ πρόγευμα· ἐκ τοῦ ἰταλ. colazione.

23. Τὸ γέλιο χάνει τὴν τιμή, τὸ μέτωρο τὴ γνώση.

(Β. 285, 7 [Τὰ γέλια χάνουν — τὰ μέτωρα] — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου [Τὰ γέλια χάνουν — τὰ μέτουρα] — Δημητσάνης καὶ Καρυταίνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [ὁμ.] — Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [ὁμ.] — Μεσσηνίας. — Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη [Τὰ γέλια χάνουν — τὰ μίτωρα]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Μέτωρο ἢ μέτουρο ἢ μίτωρο ὁ ἀστεϊσμὸς ἢ τὸ σκῶμμα, τὸ ἄλλως χωρατό. Τὸ ῥ. μετωρίζομαι, τὸ ἄλλως χωρατεύω. Τὸ μετεωρίζομαι εὑρίσκεται ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ εἰς συγγραφεῖς τοῦ παρηκμακότος Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων (Βλ. Κοραῆ Ἀτ. Δ' σ. 322. Sophocles λ. μετεωρίζομαι, μετεωρισμός).

24. Τὸ γέλιο χάνει τὴν τιμή, τὸ πρόγεμα τὸ γιόμα.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1908. — Β. 302, 251. — Ππζ. 294, 967 [τὸ καφαλντὶ τὸ γ.]).

Βλ. ἀρ. 20. 22. 23. Τὸ ἐν τῇ παραλλαγῇ καφαλντὶ σημαίνει ἐπίσης τὸ πρόγευμα· ἡ λ. τουρκ. καβαλτὺ (καχβὲ ἀλτύ). — Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι ὅτι ἕνεκα μικρᾶς ἀπολαύσεως στερούμεθα πολλάκις μείζονος καὶ διαρκεστέρας, οἷον προγευματίζοντες τὴν πρωΐαν δὲν ἔχομεν ὄρεξιν νὰ φάγωμεν τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸ γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον εἴμεθα προσκεκλημένοι, ἢ τρώγοντες τὴν δείλην ἀδυνατοῦμεν νὰ φάγωμεν τὴν ἑσπέραν εἰς τὸ δεῖπνον· ἢ καὶ ἄλλως ὁ ξενίζων ἡμᾶς ὑπολαμβάνει ὅτι δὲν ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μᾶς παραθέσῃ γεῦμα, ἂν ἐπρογευματίσαμεν. Παρομοίως καὶ ὁ γελῶν ἀκαίρως ἢ σκώπτων τινά, αἰσθάνεται μὲν πρὸς στιγμὴν ἡδονήν τινα, ἀλλ' ὕστερον μετανοεῖ, διότι ἢ δυσηρέστησεν ἐκεῖνον, ὃν ἔσκωψε, ἢ ἐνομίσθη ἀνόητος διὰ τὸν ἄτοπον γέλωτα. Κυρίως δὲ λέγεται ἐπὶ τῶν παρθένων, αἵτινες ὀφείλουσι νὰ ὦσι συνεσταλμέναι, διότι ὁσάκις μὲν ἀκούουσαί τι λεγόμενον ὑπὸ ἀνδρῶν γελῶσι θεωροῦνται ἀναιδεῖς, ἀσύνετοι δὲ ὁσάκις ἤθελον τολμήσῃ νὰ ἀστεϊσθῶσιν.

24α. Τὸ γέλος ἔσ' καὶ κλαίει.

(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 343, 326).

Βλ. ἀρ. 18.

25. Τὸ πολλὰ τὸ γέλος φέρ' κὶ ὀλίγον κλαίειν.

(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 411, 360 [γ. ἔσ' καὶ κλαίει· ἤ, καὶ κλάψιμον.] — Κερασοῦντος παρ' Ἰωά. Βαλαβάνη).

Βλ. ἀρ. 18.

26. Τὸ στόμα τοῦ λωλοῦ πάντα γεμᾶτο γέλια.

(Β. 351, 10).

Βλ. ἀρ. 16.

γελῶ

1. Ἀλιά του ποῦ νὰ γελαστῇ καὶ νὰ μὴ βάλῃ γνώση!

(Κα. 312).

Βλ. φρόνιμος 13 καὶ τὰς αὐτοθι ἀναφερομένας παραλλαγὰς καὶ

ἀντιστοίχους γνώμας καὶ παροιμίας, πρβλ. ἀρ 52. Ὅτι ἑαυτὸν πρέπει νὰ αἰτιᾶται ὁ μὴ διδαχθεὶς ἐκ τῶν παθημάτων, ἀλλὰ δὶς ἐξαπατηθείς.

2. Ἀλὶ 'ς τοὺν ποῦ δὲ γελάσ' τοὺ πουρνό, τσ' ἀπαντέχι τοὺ βράδ'.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βεναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 55.

*3. Ἀ μὲ γελάσῃς, νὰ βάλω τὸ ἱμάτιόν σου.

(Βυζαντινή· ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδ. Η, 26 = Kr. MGS. 83. 120. καὶ ἐν τῷ L, 42 = Πολίτου τ. Α' σ. 8. — Ἡ παροιμία ἔμμετρος οὖσα ἐν ἀρχῇ παρεφθάρη, λυθέντων τῶν μέτρων τοῦ πρώτου κώλου· ἐν τῷ δευτέρῳ διετηρήθη ἰαμβικὴ τετραποδία, ἂν ἀποκατασταθῇ ὁ δημώδης τύπος τοῦ ὀνόματος ἱμάτιν ἀντὶ ἱμάτιον. Τὸ δὲ πρῶτον θ' ἀπετέλει τριποδίαν τροχαϊκὴν ἀλλ' ἐξερρύη τὸ ἄρθρον τό, ὅπερ φέρεται ἔν τισι κώδιξιν: Ἂν μὲ τὸ γελάσῃς).

Ἑτέρας βυζαντινὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν ἀρ. 22. 35 καὶ ἐν λ. γλυτώνω 2. Ὁ Krumbacher (MGS. 161) νομίζει ὅτι κατὰ παραδρομὴν ἐγράφη ἐν τῷ κώδικι γελάσῃς ἀντὶ τοῦ γλυτώσῃς· ἀλλ' ἡ ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς γραφῆς γελάσῃς εἰς τέσσαρας κώδικας ἀποδεικνύει ὅτι ὀρθῶς ἔχει· καὶ ἡ ἔννοια, ὡς θὰ ἴδωμεν, τῆς παροιμίας εἴς τινας περιπτώσεις ἀπαιτεῖ τὴν γραφὴν ταύτην. Νομίζω δὲ ὅτι ἐν τῷ ἀρχετύπῳ κώδικι ἦτο ἀναγεγραμμένη ἡ παραλλαγὴ ἡ ἔχουσα τὸ γλυτώσῃς, διότι εἰς ταύτην ἀναφέρεται ἡ θεολογικὴ ἑρμηνεία· ἀλλ' οἱ βιβλιογράφοι τῶν κωδίκων H L N, γράψαντες γνωστοτέραν αὐτοῖς παραλλαγήν, ἥτις εἶχε γελάσῃς, ἀντὶ τοῦ γλυτώσῃς, ἀφῆκαν ἀμετάλλακτον τὴν ἑρμηνείαν, καίπερ μεταβαλόντες τὸ λῆμμα. Ἑρμηνεύει δὲ τὴν παροιμίαν ὁ Krumbacher (Sitzungsber. σ. 84 καὶ MGS. σ. 161-2) ὡς ἀναφερομένην εἰς τοὺς ἀδικοῦντας τοὺς εὐεργέτας των, εἰς τὸν σωθέντα λόγου χάριν ἐκ πνιγμοῦ, ὅστις ἐξελθὼν τῶν ὑδάτων πρὸ τοῦ σωτῆρος, ἁρπάζει τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ. Καὶ παραθέτει ὡς ὁμοίας τὴν ἔννοιαν δύο παροιμίας, τὴν ἀραβικήν: «Φιλοξένησε τὸν Βεδουῖνον, νὰ σοῦ πάρῃ τὰ ῥοῦχά σου» καὶ τὴν ἱσπανικήν: «βοήθησε τὸν σκατομπαμπούλαν καὶ θὰ (σοῦ) ἀφήσῃ τὸ φόρτωμά του». Τὴν γνώμην δὲ τοῦ Κρουμβάχερ ἀσπάζεται καὶ ὁ Π. Ν. Παπαγεωργίου ἐν Byzant. Zeitschrift III σ. 559, θεωρῶν τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ὡς τὴν μόνην ὀρθήν.

Ἀλλ' εἰς τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἀντίκεινται πρῶτον τὰ ῥήματα βάλω ἢ φορέσω, ὅλως ἀπρόσφορα πρὸς δήλωσιν τοιαύτης ἐννοίας· ἂν ἐπρόκειτο περὶ κλέπτου ἢ ἅρπαγος θὰ ἔλεγεν ἡ παροιμία νὰ πάρω ἢ νὰ κλέψω τὸ ἱμάτιν σου ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο. Εἰς ἀσφαλῆ κατανόησιν τῆς παροιμίας νομίζω ὅτι μᾶς καθοδηγεῖ αὐτὴ ἡ θεολογικὴ ἑρμηνεία· κατ' αὐτὴν ἡ παροιμία ἀλληγορεῖται, ὡς συνήθως, εἰς τὸν διάβολον, καὶ οὗτος ὑποτίθεται, ὅτι εἶναι ὁ λέγων, ἂν μὲ ἐγλυτώσῃς νὰ βάλω τὸ ἱμάτιν σου· τί δ' ἐννοεῖ ταῦτα λέγων, κατὰ τὸν θεολόγον ἑρμηνευτήν; «εἰ δὲ καὶ ἐγλυτώσῃς τὰς βουλὰς τῶν μηχανημάτων μου, νὰ περιβάλλωμαι κἀγὼ τὸ ἱμάτιόν σου, τοὐτέστι τὸ φθαρτὸν καὶ πήλινόν σου σῶμα». Ὅθεν ὁ διάβολος ὑπόσχεται νὰ παραιτηθῇ τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ, τὸ ἄϋλον καὶ ἀθάνατον σῶμα, καὶ νὰ περιβληθῇ τὸ ἱμάτιον τοῦ ἀνθρώπου, νὰ γίνῃ δηλαδὴ θνητός, ἂν δυνηθῇ οὗτος νὰ διαφύγῃ τὰς πλεκτάνας του. Καὶ ὁ λέγων ἄρα τὴν παροιμίαν ὑπόσχεται ἂν σωθῇ, νὰ φορέσῃ τὸ ἱμάτιον τοῦ σωτῆρος, ν' ἀφοσιωθῇ δηλαδὴ καθ' ὁλοκληρίαν εἰς αὐτόν, ἀφομοιούμενος καὶ κατὰ τὸ ἐξωτερικόν του περίβλημα.

Τὴν σημασίαν ταύτην τῆς παροιμίας εὐκόλως θὰ κατανοήσωμεν, ἂν ἐνθυμηθῶμεν ἔθιμον πάγκοινον καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, τὸ τῆς ἀφοσιώσεως ἐπὶ τακτὸν χρόνον παιδίων εἰς ἕνα ἅγιον κατ' εὐχὴν τῆς μητρός. Ἡ τῶν παίδων ἀφοσίωσις διαφέρει τῆς τῶν ἐνηλίκων. Οὗτοι μὲν ταματάρηδες ἢ ταματαραῖοι (ἀπὸ τοῦ τάγμα=εὐχή, τάσσω=εὔχομαι) ἐν Πελοποννήσῳ καλούμενοι, θεωροῦνται ὡς δοῦλοι τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἁγίου εἰς ὃν ἀφωσιώθησαν (ἐν Κύπρῳ μάλιστα σκλάβωμα λέγεται ἡ τοιαύτη ἀφοσίωσις), καὶ ἐργάζονται ἐν αὐτῷ ἀμισθὶ ἐφ' ὅσον χρόνον ηὐχήθησαν· τῶν δὲ παιδίων, ἀνικάνων ὄντων πρὸς ἐργασίαν, ἡ ἀφοσίωσις συνίσταται εἰς ἀμφίεσιν ἐνδυμάτων ὁμοίων πρὸς τὰ τοῦ ἁγίου. Ἐπειδὴ δὲ τοὺς πλείστους τῶν ἐν τῷ Παραδείσῳ ἁγίων φαντάζεται ὁ λαὸς φοροῦντας καλογηρικὰ ῥάσα, καὶ τῶν ἀφωσιωμένων παιδίων ἡ ἀμφίεσις τοιαύτη τις εἶναι. Συνηθέστατον δὲ θέαμα εἶναι ἐν τοῖς χωρίοις, παιδία ἀπὸ διετοῦς καὶ ἄνω μέλανα ἱμάτια φοροῦντα, καὶ ταῦτα ὄχι εἰς ἔνδειξιν πένθους, ἀλλὰ διὰ τὸ τάγμα, ὡς κοινῶς λέγεται. Τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας θρησκείας. Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἡ ἀφοσίωσις εἰς θεὸν ἐσημαίνετο ἐνίοτε δι' ἀφομοιώσεως ἐν τῇ ἐξωτερικῇ περιβολῇ τοῦ ἀφοσιουμένου πρὸς

αὐτὸν τὸν θεόν. Παράδειγμα τοιαύτης λατρείας περιφανὲς εἶναι ἡ ἄρκτευσις τῶν παρθένων ἐν Ἀττικῇ εἰς τιμὴν τῆς Βραυρωνίας Ἀρτέμιδος· αἱ ἀρκτεύουσαι ἐδούλευον τῇ θεᾷ «ἄρκτον μιμούμεναι» (Σχολ. Ἀριστοφ. Λυσιστ. 645)· ἐμιμοῦντο δ' ἄρκτον, διότι καὶ ἡ θεὰ ἡ πότνια θηρῶν κατὰ τὰς παλαιοτάτας παραστάσεις εἶχε πιθανώτατα σχῆμα ἄρκτου, ὡς σαφῶς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῆς ἀρκαδικῆς λατρείας τῆς Ἀρτέμιδος Καλλιστοῦς. Εἰς τί συνίστατο ἡ μίμησις δὲν γινώσκομεν, ἀλλ' εἷς τῶν τρόπων δι' ὧν ἐπεζητεῖτο ἡ πρὸς τὴν θεὰν ἀφομοίωσις τῶν ἀφοσιουμένων ἦτο καὶ ἡ περιβολὴ διὰ δορᾶς ἄρκτου, ἥτις ὕστερον ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ κροκωτοῦ. Παρομοίαν ἀφοσίωσιν εἰς τὸν Ποσειδῶνα, τὸν ταύρεον θεόν, ὑπεμφαίνει καὶ τὸ ἐν Ἐφέσῳ ὄνομα τῶν οἰνοχοούντων εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Ποσειδῶνος νεανιῶν, οἵτινες ἐκαλοῦντο ταῦροι (Ἀμερίας παρ' Ἀθην. Ι', 25 σ. 425 c. Ἡσύχ. λ. ταῦρος. Ἀπολλών. λεξ. ὁμηρ. σ. 156, 16). Εἰς τὸ θρησκευτικὸν δὲ τοῦτο ἔθιμον πρέπει ἴσως ν' ἀναζητήσωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς δι' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἐπικλήσεως τῶν ἱερέων αὐτοῦ (οἷον Βάκχοι, Ἰοβάκχοι κτλ.). Ἐξ ὁμοίων δὲ πιθανῶς δοξασιῶν προῆλθε καὶ ἡ ὀνομασία Luperci τῶν ἱερέων τοῦ θεοῦ τῶν Ῥωμαίων Lupercus καὶ τοῦ τῶν Φαλερίων Hirpi. Ὅμοιον δὲ πρὸς τὸ σημερινὸν ἔθιμον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι καὶ τὸ τῶν Γάλλων Νορμανδῶν, οἵτινες τᾶσθενῆ καὶ καχεκτικὰ παιδία ἀφοσιοῦσιν εἰς τὴν Παναγίαν, καὶ τὰ ἐνδύουσι λευκὰ ἐνδύματα μέχρις ἡλικίας ἑπτὰ ἐτῶν (Nore, Coutumes des provinces de France σ. 236). Καὶ οἱ Μουσουλμᾶνοι ἐπίσης, πρὸς σωτηρίαν νοσούντων παιδίων, ἀφοσιοῦσιν αὐτὰ εἰς ἕνα τῶν ἁγίων τοῦ Παραδείσου, οὗ θεωρεῖται τὸ παιδίον δοῦλος, ὅθεν καὶ εἰς τὸ ὄνομά του προστίθεται τὸ ἐπίθετον κουλί, ἤτοι δοῦλος (Reinaud Descript. des monum. musulmans de M. le duc de Blacas 1828 τ. I σ. 48-49) Αἱ ἰδέαι, ἐξ ὧν τὰ ἔθιμα ταῦτα ἐπήγασαν, δὲν διαφέρουσι κατ' οὐσίαν τῶν ἰδεῶν τῶν τοτεμοδόξων ἀγρίων, οἵτινες ὅπως διατελῶσιν ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν τοῦ τοτὲμ τῆς φυλῆς των, προσπαθοῦσι ν' ἀφομοιωθῶσι πρὸς αὐτό, φοροῦντες τὸ δέρμα του ἢ διευθετοῦντες τὴν κόμην, ἢ ἀκρωτηριάζοντες τὸ σῶμα, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ὡς ἔνεστι μείζων ὁμοιότης. (Βλ. Frazer le Totémisme. Par. 1898 σ. 39 κέ.).

Κατὰ ταῦτα ἡ φράσις «Ἂν μὲ τὸ γλυτώσῃς· νὰ βάλω τὸ ἱμά-

τιν σου» εἶναι ὁ τύπος τῆς εὐχῆς, τὸ τάμα· οὕτω, ἡ μήτηρ θὰ ἐπεκαλεῖτο τὴν βοήθειαν τοῦ ἁγίου πρὸς σωτηρίαν τοῦ τέκνου της· ἴσως ἐλέγετο καὶ παροιμιωδῶς ὡς ἱκεσία πρὸς ἰσχυρόν, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰς σημερινὰς φράσεις· «ἂν μοῦ τὸ κάμῃς αὐτό, χῶμα νὰ γίνω νὰ μὲ πατῇς» ἢ «σκυλί σου νὰ γένω» ἢ «θὰ μὲ σκλαβώσῃς» ἢ «θὰ μ' ἔχῃς σκλάβο σου παντοτεινὰ» κτλ. Τὸ δὲ γελάσῃς ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ εἶναι παρ' ὑπόνοιαν εἰρημένον ἀντὶ τοῦ γλυτώσῃς. Διότι ὁ λόγος ἐν αὐτῇ εἶναι ὄχι πρὸς εὐεργέτην, παρ' οὗ ἀπεκδεχόμεθα βοήθειαν καὶ σωτηρίαν, ἀλλὰ πρὸς πονηρόν, εἰς τὸν ὁποῖον βεβαιοῦμεν ὅτι δὲν φοβούμεθα τοὺς δόλους του, προπαρεσκευασμένοι ὄντες νὰ ματαιώσωμεν αὐτούς. Ὁ λέγων τοσοῦτον εἶναι βέβαιος ὅτι οὐδεμίαν ἐπήρειαν θὰ ἔχωσιν ἐπ' αὐτοῦ νὰ μηχανήματα τοῦ πονηροῦ ἀντιπάλου, ὥστε δέχεται ν' ἀπαρνηθῇ ἑαυτὸν καὶ νὰ γίνῃ ὅμοιος πρὸς τὸν ἀπατεῶνα, ἂν οὗτος δυνηθῇ νὰ τὸν ἀπατήσῃ, ἐκφράζων οὕτω ἅμα καὶ πολλὴν περιφρόνησιν αὐτοῦ. Τοιαῦται δ' ἀπευχαὶ εἶναι συνηθέσταται παρ' ἡμῖν· διότι λέγομεν «Νὰ μὴν εἶμαι ἄνθρωπος, ἂν ἀφήσω νὰ γίνῃ αὐτὸ» ἢ «νὰ μὴ μὲ λένε δεῖνα» «νὰ μὴν εἶμαι δεῖνα» κτλ. Ὅτι δὲ τὸ «νὰ βάλω τὸ ἱμάτιν σου» σημαίνει νὰ γίνω ὅμοιός σου καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς ἐν λ. κατεργάρης 1 παροιμιώδους φράσεως, ὅπου τὸ «τὰ ῥοῦχά του (τοῦ κατεργάρη) φορεῖς» σημαίνει «εἶσαι κατεργάρης». Ὅμοια καὶ τὰ **Ῥωμοῦν.** A purtà portul cuĭ-va = φορεῖ τὰ ῥοῦχά του ἤτοι εἶναι ὅμοιος μὲ αὐτὸν (Zanne 7629). A pune cuĭ-va o manta = τοῦ βαλε τὸν μανδύα, ἤτοι τὸν ἠπάτησεν (αὐτ. 7317).

4. Ἄμον ἄναλον χαλβᾶ ἐγέλασες.
(Πόντου παρ' Ἰωά. Βαλαβάνη).

Βλ. γέλιο 1. 2. Ἐπὶ τῶν ἀηδῶς γελώντων· ὁ γέλως σου δηλ. εἶναι παντελῶς ἐστερημένος ἅλατος, ὡς ὁ χαλβᾶς (τουρκ. χαλβά), τὸ γλύκυσμα, ὅπερ οὐδὲ κόκκον ἅλατος ἐπιδέχεται.

5. Ἀναγελοῦμε δεκοχτὼ καὶ μᾶς γελοῦνε χίλιοι.
(Βερ. 67, 12. — Β. 11, 137. — Κα. 376 α [Ἀ. δώδεκα] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ἡμεῖς γιλοῦμι δικουχτὼ κὶ μᾶς γιλοῦνι χ.]).

Βλ. ἀρ. 24α. 26. 27. 29. 30, περιγελῶ 9, πρβλ. ἀρ. 47 ἀναγελῶ

4, περιγελῶ 4. Ἐπὶ τῶν καταγελώντων ἄλλους, ἐνῷ αὐτοὶ εἶναι ἄξιοι γέλωτος. Ὅμοιαι παρ. **Ῥωμουν.** Noĭ rîdem de unul, doĭ, shi patru-djecĭ rîd de noĭ = μεῖς γελοῦμε μ'ἕνα δύο καὶ σαράντα γελοῦν μὲ μᾶς (Zanne 5762). Rî de unul, doĭ shi o sută rîd de noĭ = γελοῦμε μ' ἕνα δυὸ κ' ἑκατὸ γελοῦν μὲ μᾶς (αὐτ.). Noĭ rîdem de unul shi de altul, ĭar altsiĭ rîd de noĭ = ἡμεῖς γελοῦμε μὲ τὸν ἕνα καὶ μὲ τὸν ἄλλο, μὰ ἄλλοι γελοῦν μὲ μᾶς (αὐτ.). — **Τουρκ.** αλδαδάιμ δεγὲν αλδανıοὺρ = θὰ γελάσω (τὸν ἄλλον) ὅποιος λέγει γελειέται (Osm. Sprichw. 67). — **Ἀραβ.** illi bissibb bilgair bissibb fīh gairu = ὅποιος ἄλλους βρίζει, αὐτὸν βρίζουν κι' ἄλλοι (Tallqvist 17).

6. Ἂς γελᾶμε κι' ἂς πηδᾶμε,
γιὰ νὰ λὲν πῶς δὲν πεινᾶμε.

(Μα. 12 [Ἂς γελοῦμεν καὶ ἂς πηδοῦμεν, μὴ δείξωμεν ὅτι πεινοῦμεν.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1526. — Β. 33, 423. — Κα. 782).

Ἐπὶ τῶν δι' ἐπιπλάστου εὐθυμίας προσπαθούντων ν' ἀποκρύψωσι τὴν στενοχωρίαν των.

7. Γέλα γέλα τὸν Νικόλα,
ὅσον νὰ τὰ φᾶμεν ὅλα.

(Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα)

Βλ. ἅγιος Νικόλαος 26.

8. Γελᾷ κι' ὁ νοικοκύρης.

(B¹ 19, 8. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1542 [Γελάει] — Β. 45,20. — Κα. 1084. — Βάρνης. Κρ. 14.—Πελοποννήσου — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη.— Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. ἀρ. 24. Ἐπὶ μωρῶν, οἵτινες χλευαζόμενοι γελῶσι καὶ αὐτοὶ μὴ ἐννοοῦντες, ἀλλ' ὑπολαμβάνοντες ὅτι περὶ ἄλλων ὁ λόγος· καὶ ἐπὶ τῶν διαπραξάντων καταγέλαστόν τινα πρᾶξιν, γελώντων δ' ἐπ' αὐτῇ μετὰ τῶν ἄλλων· προσέτι ἐπὶ τῶν ἀναισθήτων, τῶν ἀδιαφορούντων εἰς τὰς πρὸς αὐτοὺς ὕβρεις.

9. Γελάει κι' ὁ νοικοκύρης,
σὰν νά ναι μουσαφίρης.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἀνόητος πλατυσμὸς τῆς προηγουμένης.

10. Γέλα με νὰ σὲ γελῶ,
νὰ περνοῦμε τὸν καιρό.

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 680. — Κ. β', 12 [νὰ περῶμεν] — Δάρβαρ. 298 [νὰ περνοῦμεν] — Μα. 13 [νὰ περνῶμεν] — Νε. 20, 138 [νὰ περῶμεν τὸν καιρόν.] — Β' 19, 5. — Ἠπείρου. Ἀρ. 200 [νὰ περνᾶμε] — Β. 45, 21. — Κα. 1085. — Πτζ. 224, 140. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 317, 84 [περνοῦμεν τὸν τσαιρό.] — Πελοποννήσου. — Λιβαρτζίου παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη. — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ, Ἀχ. Τζαρτζάνου [Γ. μ' νὰ σὶ γιλῶ νὰ πιρνοῦμι τοὺν κιρό.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [γελῶ. —]).

Βλ. βοηθῶ 5. 6. Ἐπὶ τῶν ἀπατώντων ἀλλήλους. Ἰδίως δὲ λέγεται πρὸς τὸν προσπαθοῦντα ν' ἀπατήσῃ τινὰ ὑπὸ τοῦ ἐννοήσαντος τὴν ἀπάτην.

11. Γελᾷ ὁ τρελλὸς 'ς τἀγέλαστα.

(Νε. 20, 139 [Γ. μωρὸς 'ς 'γ.] — Β' 19, 7. — Βερ 19, 2. — Β. 45, 22 [τἀγέλαστο.] — Βάρνης. Κρ. 15 [ὁ ζουρλὸς 'ς τἀγέλαστο.] — Πολυλᾶ φιλολογικὴ γλῶσσα σ. 69 [ὁ ζουρλός] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Γελάει ὁ μουρλός]).

Βλ. γέλιο 5. 16. Παράφρασις τῆς ἀρχαίας γνώμης: «Γελᾷ δ' ὁ μῶρος, κἂν τι μὴ γελοῖον ᾖ» (Γνῶμ. μονόστ. 108. FCG. IV, 343. Ἀποστόλ. 429β). Ὅμοιαι ἡ ῥωμαϊκὴ πιθανῶς παροιμ. παρὰ Catull. 39, 16: risu inepto res ineptior nulla est, καὶ αἱ ἑξῆς νεώτεραι: **Ἰταλ.** Niente è più sciocco di un rider sciocco = ἄλλο δὲν εἶναι κουτότερο ἀπὸ κουτὸ γέλιο (W. II, 1742, 4) Il ridere senza causa dimostra pazzia = γέλιο χωρὶς ἀφορμὴ φανερώνει τρέλλα (νεαπολιτ. D. I, 416). Un so che i scemi chi ridenu senza ragione=μονάχα οἱ τρελλοὶ γελοῦν χωρὶς αἰτία (κορσικαν. Pitrè III, 296). Risu senza raggiuni, o di pazzu o di minciuni = γέλιο χωρὶς αἰτία ἢ τρελλοῦ ἢ λειψοῦ (σικελ. αὐτ.). — **Γαλλ.** Rire sans propos est propre aux fols (Leroux II, 413). Lou qui arrit chens sutyèc, qu-èy û hoü ou qu'èy û pec = ὅποιος γελᾷ χωρὶς ἀφορμὴ εἶναι ἢ τρελλὸς ἢ παλαβὸς (βεαρν. D. I, 416). — **Ῥω-**

μουν. Rîde ca un copil, shî când nu e dĕ rîs = γελᾷ σὰν παιδὶ καὶ ὅταν τίποτε δὲν εἶναι γιὰ γέλια (Zanne 5781). Copitul rîde shî când nu e dĕ rîs = τὸ παιδὶ γελᾷ κι' ὅταν τίποτε δὲν εἶναι γιὰ γέλια (αὐτ. 3040). — 'Αραβ. Ὁ κουτὸς χαίρεται χωρὶς νὰ ἔχῃ κἀμμιὰ αἰτία (Rhasis 24).

11α. Γελᾷ ὁ χέστας δὸ τζιλιάρη.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. ἀναγελῶ 1. 2.

12. Γελᾷ ποῦ κλάνει,
μὰ δὲν τοῦ πιάνει.

(Κύθνου. Ἐφ. Φιλομ. 1858 σ. 374. — Βερ. 69, 3. — Β. 45, 23. — Κύθνου. Πτζ. 315, 17).

Βλ. γέλιο 12, πρβλ. ἀρ. 62. Ἐπὶ ἀναιδῶν ἐγκαυχωμένων ἀντὶ νὰ αἰσχύνωνται ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς.

13. Γελᾶς, ἀγᾶ;
κακὰ γελᾷς.

(Βλ. Κατζιούλ. 508 — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 324 [Γ. ἀφέντη;]— Κ. β', 12 [Γ. δέσποτα;]—Μα. 13 [ὁμ.]— Νθ. 20, 140 [ὁμ.]— Β' 19. 6 [ὁμ.]— Ἠπείρου. Ἀρ. 1543 [ὁμ.].— Β. 45, 24 [ὁμ.]— Πτζ. 224,141 [μὰ κακά]— Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη.— Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Γιλᾷς, ἀ. μ'; κ. γιλᾷς.]).

Ἐπὶ τῶν εὐθυμούντων, ἀγνοούντων δὲ ὅτι μέγα τι δεινὸν μέλλουσι νὰ πάθωσιν. Ἴσως ὑπόκειται μῦθος περὶ Τούρκου διαπράξαντος κακόν τι καὶ ἐπιχαιρεκακοῦντος, ὕστερον δὲ τιμωρηθέντος.

14. Γέλασες καὶ γιομάτισες, μὰ δὲ θὰ δειλινίσῃς.

(Ἀρτοτίνης Δωρίδος. Ἐφ. Φιλ. 1868 σ. 1674 ["Αν γελάσ' καὶ γευματίσῃ, ὄχι δὲ καὶ νὰ δειπνήσῃ.]— Πελοποννήσου. Ἀττ. ἡμερολ. 1883 σ. 204.— Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [Ἐγέλασες καὶ γ. ἀλλὰ δὲ θὰ δειπνήσῃς.]).

Βλ. ἀρ. 23. 23β. 30. 38. 39. 45. 59, ψέμα 4. 5. 10. 17. 18. 32, ψεύτης 12. Οἱ ψεῦσται καὶ οἱ ἀπατεῶνες ἅπαξ μόνον εὐδοκιμοῦσι, καὶ δὶς δὲν θὰ ἐξαπατήσωσι τὸν αὐτόν, γνωσθέντος δὲ τοῦ χαρακτῆρός των πάντες δυσπιστοῦσι πρὸς αὐτούς.

15. Γέλασέ τον τὸ χωριάτη, νὰ τὸν ἔχῃς ὅταν θέλῃς.
(B¹ 19,9.— B. 45,25.— Κα. 1083 [Γέλαγέ τον — ἔχῃς πάντα φίλο.]).

Βλ. ἄρχοντας 17.

16. Γέλασέ τον τὸ χωριάτη.
νὰ τὸν ἔχῃς πάντα ἐργάτη.
(B. 45,26.— Κα. 1082 [Γέλαγέ τον])

Βλ. ἄρχοντας 17.

17. Γέλασ' ἡ κατσίκα, ποῦ φάνηκε τῆς προβατίνας ὁ κῶλος.
(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Ἐπὶ ἀναιδῶν καὶ κακοτρόπων, αὐστηρῶς ἐπιτιμώντων ἀγαθὸν ἄνδρα, ἂν τυχὸν ἴδωσί ποτε αὐτὸν παρεκτρεπόμενον. Ὁ μῦθος, ὅτι μιὰ φορὰ ἐπήδησε μιὰ προβατίνα ἕνα χαντάκι καὶ ἐσηκώθηκε ἡ οὐρά της· τὴν εἶδε μιὰ κατσίκα καὶ ξεκαρδίστη 'ς τὰ γέλια. Τῆς λέει ἡ προβατίνα· «Γιατὶ γελᾷς, φιλενάδα;— Γιατί ἐφάνη ὁ πισινός σου, λέει.— Ἀμμὴ ἐσένα ποῦ φαίνεται πάντα, ἐγὼ δὲ γελῶ, καὶ σὺ μιὰ φορὰ τό εἶδες καὶ ξεκαρδίστης 'ς τὰ γέλια;» Ἐν τῇ Παιδιοφράστῳ διηγήσει τετραπ. 467 σ. 157 Wagner, ὀνειδίζει τοὐναντίον τὸ πρόβατον τὴν αἶγα ὡς ἀναιδῆ, διότι σηκώνει τὴν οὐρὰν καὶ δεικνύει τὰ ὀπίσθια. Ὁμοίως ὀνειδίζει διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ χοῖρος τὴν ἔλαφον (στ. 354 κέ. σ. 153): «καμμιὰν οὐκ ἔχεις ἐντροπὴν, ἀλλ' οὐδὲ σωφροσύνην | τὴν κολοβὴν σου τὴν οὐρὰν ἀείποτε σηκώνεις, | καὶ φαίνεται ὁ κῶλός σου καὶ πάντες σὲ γελοῦσιν». Ὁμοία **'Αλβαν.** νι χεραι για παου διγια dέλες, ε ι θα νι κιν χεραι· τ α πασ', τ α πασ' = μιὰ φορὰ ἡ γίδα τό εἶδε (τὸ αἰδοῖον) 'ς τὸ πρόβατο, καὶ τοῦ λεγε ἑκατὸ φοραῖς· σοῦ τό εἶδα, σοῦ τό εἶδα (Meyer 14, 124).

18. Γελᾶτε σεῖς, μὰ γὼ καβαλλαριὰ πηγαίνω.
(Καρδαμύλων Χίου. Νεα. 445).

Ὁμοία τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν ἐν λ. γεβέντισμα 1. Ἡ πομπευομένη παρίσταται ὑπὸ τῆς παροιμίας ἐναβρυνομένη, διότι περιάγεται ἔφιππος ἀνὰ τὴν πόλιν.

19. Γι ἀλεποὺ μνιὰ φουρὰ γιλιέτι 'ς τὰ σῦκα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀλεποὺ 9 καὶ τὰς αὐτόθι ἀναφερομένας παραλλαγάς. Πρβλ. ἀρ. 42. 66, παγίδα 1.

20. Δὲ γελάει ποτὲ τἀχεῖλί του.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 231. — Β. 53, 25. — Βύρ. Γ', 436, 10. — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 185, 73. — Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 185 [Τὰ χείλη του δὲν γελοῦν.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Δὲ γελᾷ τά. dou.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ ἀτυχῶν, οἵτινες οὐδέποτε ἔχουσιν ἀφορμὴν χαρᾶς, καὶ ἐπὶ τῶν ἀεὶ σκυθρωπαζόντων. Οἱ ἀρχαῖοι ἐπὶ τῶν σκυθρωπῶν καὶ ἀγελάστων ἔλεγον τὴν παροιμίαν: « Ἐς Τροφωνίου μεμάντευται» (Διογενιαν. 150 καὶ Leutsch αὐτ. Ἀποστολ. 582. 1630).

21. Δὲν τοῦ γελᾷ τὸ πρόσωπο.
(Ἠπείρου. ΖΑ. 199, 32).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

21 α. Δυὸ γελοῦν, κάτι ξέρουν· ἕνας γελᾷ, τρελλός εἶναι.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ὅτι μωρὸς ὁ γελῶν κατὰ μόνας.

*22. Ἐὰν μὲ γελάσῃς, νὰ φορέσω τὰ ῥοῦχά σου.
(Βυζαντινή. Ἀθων. Ϛ', 17 τ. Α' σ. 59).

Βλ. ἀρ. 3.

23. Ἐγέλασες γεμάτισες, μὰ δὲν γελᾷς γιὰ δεῖπνο.
(Βλ. Κατζιούλ. 70, 22. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 647 [Ἐ. καὶ γιομάτισες, ἀμμὴ δὲν θέλεις γελάσῃ νὰ δειπνήσῃς.] — Κ. γ', 480 [Μ' ἐ. κ' ἐγευμάτισες, ἀμμὴ δὲν θέλεις μὲ γελάσῃ νὰ δειπνήσῃς.]).

Βλ. ἀρ. 14.

23. α. Ἐγέλασες; θὰ βρέξῃ.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἐπὶ σκυθρωπῶν, σπανιώτατα γελώντων.

23 β. Ἐγέλασές με κ' ἐγεύτηκες· νὰ πῇς ἀλήθεια δὲν θὰ δειπνήσῃς.
(Κεφαλληνίας παρὰ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 14.

24. Ἐγελούσανε μ' ἐμένα
κ' ἔσκασα κ' ἐγὼ ἀπ' τὰ γέλια.

(Βερ. 71, 2 [κ' ἐ. τὰ γ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1586 [Ἐγελοῦσαν μετ' ἐμένα] — Β. 67, 17. — Βάρνης. Κρ. 14 [Γέλαγαν μ' ἐμ.] — Ζακύνθου παρὰ τοῦ λόρδου Γυίλφορδ· καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [μ' ἐμέ, κι' ἄρχισα κ' ἐ. τὰ γ.] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Ὅλ̣ γιλοῦσαν μιτ' ἰμένα, κόβουμι κ' ἰγὼ 'ς τὰ γ.]).

Βλ. ἀρ. 8. 57, πρβλ. ἀρ. 47. Ἐπὶ ἀναιδῶν ἢ μωρῶν συγγελώντων μετὰ τῶν χλευαζόντων αὐτούς. Κατὰ τὸν κωμῳδοποιὸν Νικόλαον τοιοῦτο ἦτο τὸ καθῆκον τοῦ παρασίτου: «ἔπειτα δεῖ σκωπτόμενον ἐφ' ἑαυτῷ γελᾶν» (παρὰ Στοβ. ΙΔ', 7. FCG. IV, 580, 31). Ἐπίσης καὶ ὁ Ἀντιφάνης εἶπε περὶ τοῦ παρασίτου «ἂν σκώπτῃς, γελᾷ» (παρ' Ἀθην. C', 237 f. FCG. IV, 45, 2).

24 α. Ἐγὼ γελάω δώδεκα, κ' ἐμένα δεκατρεῖς.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἀρ. 5.

25. Ἐγὼ γελάου τοὺς ἕντεκα, καὶ οἱ ἕντεκα μ' ἐμένα.

(Ἐλευσῖνος Γόρτυνος παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 47, πρβλ. ἀρ. 5.

26. Ἐγὼ γελῶ μὲ δώδεκα καὶ δεκατρεῖς μ' ἐμένα.

(Πτζ. 231, 212. — Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1193, 108 [γελάω] καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ὁμ.]).

Βλ. ἀρ. 5.

27. Ἐγὼ γελῶ τοὺς δώδεκα κ' ἐμένα δεκαπέντε.

(Μα. 15. — Β. 67, 23. — Τιρνάβου Θασσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Ἰγὼ γιλῶ τοὺς ἕντικα κὶ μένα δικαπέντι.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ἰγὼ γιλάου δώδικα κὶ μένα δικαπέντι.] — Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου [Ἰγὼ γιλῶ τοῖς δ. κὶ μένα δικαπέντι.]).

Βλ. ἀρ. 5.

28. Ἐγὼ δὲ γέλασα τὸ πρωὶ καὶ θὰ γελάσω τὸ μεσημέρι;

(Χίου. Νεα. 70).

Βλ. ἀρ. 55.

29. Ἐμεῖς γελοῦμε δεκοχτώ,
κ' ἐμᾶς γελοῦσιν ἑκατό.
(Καρπάθου. Μαν. 281, 177).

Βλ. ἀρ. 5.

30. Ἐμεῖς γελοῦμε δώδεκα, κ' ἐμᾶς τριανταέξι.
(Βλ. Κατζιούλ. 1019.—Κατζιούλ. Ἐπίμ. 315.—Ἠπείρου. Ἀρ. 341.—Β. 77, 176).

Βλ. ἀρ. 5.

31. Ἐσὺ θαρρεῖς πῶς μὲ γελᾷς, γελειέσαι, δὲ γελειοῦμαι,
κεῖνα ποῦ ξέρεις ξύπνια σου, τὰ ξέρω ὅταν κοιμοῦμαι.
(Β. 83, 261).

Πρὸς τοὺς πειρωμένους νὰ ἐξαπατήσωσι νοημονεστέρους καὶ ἐπιτηδειοτέρους αὐτῶν.

31α. Ἔτσι γελοῦν τὸ γάδαρο,
καὶ τοῦ περνοῦν τὸ σάμαρο.
(Κυζίκου παρὰ Μ. Φιλήντα [ἤ, καὶ τοῦ παίρνουν]).

Χλευαστικῶς πρὸς τοὺς διὰ δόλου ἐξαπατηθέντας.

32. Κάθεται τὸ κουροῦπι, καὶ γελάει τὸ κακκάβι.
(Μα. 22).

Βλ. περιγελῶ 2, λέγω 119.

33. Κάθησ' ἡ τσιμπλοὺ 'ς τὴ στράτα
καὶ γελᾷ τὴ μαυρομμάτα.
(Καρπάθου. ΖΑ, 354, 235).

Βλ. ἀναγελῶ 1, πομπὴ 15.

33α. Κάθιτι τοὺ κ'ροῦπι 'ς τοὺ δρόμου
κὶ γιλάει τοὺν κόσμου ὅλου.
(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρὰ Ἀχ. Τζαρτζάνου).

Βλ. πομπὴ 15. 17, πρβλ. ἀρ. 32.

34. Κάθιτι τοὺ χροῦπι κὶ γιλάει τοὺ τσ'κάλι.
(Σκουτίνας Μακεδονίας. Ἀρχ. νεωτ. ἑλλ. Α', 6', 107).

Βλ. περιγελῶ 2, λέγω 119. Χροῦπι, τὸ κοινῶς κουροῦπι, πήλινον ἀγγεῖον τεθραυσμένον, ἐν δὲ ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου μέγας πήλινος πίθος, εἰς ὃν ἀποθηκεύουσι σῖτον, ὀπώρας ξηρὰς καὶ ἄλλα τρόφιμα.

*35. Καὶ ἂν μὲ τὸ γελάσῃς, νὰ φορέσω τὸ ἱμάτιόν σου.

(Βυζαντινή. Ἀθων. Δ', 41 τ. Α' σ. 45).

Βλ. ἀρ. 3.

36. Λαχανάκι ποῦ γελάσῃς,
's τὸ πιατάκι σου θὰ λάχῃ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ, θὰ τύχῃ. — ἤ, θὰ τό βρῃς.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ἤ, Τὸ λαχανάκι —· ἤ, Τὸ βαπανάκι ποῦ γελᾷς 's τὴν πόρτα σου θὰ ἔλθῃ.]).

Βλ. ἀναγελῶ 14. Πρὸς τὴν προκειμένην παραλλαγὴν τῆς παροιμίας ὁμοιάζει μᾶλλον ἡ **Γερμαν.** Gescholtene Kräuter isst man am liebsten = περιγελασμένα λάχανα τρώγει κἀνεὶς μὲ περισσότερη εὐχαρίστηση (W. II, 1592, 38).

37. Μ' ἐγέλασες κ' ἐγεύτηκες μὰ δὲ θὲ νὰ δειπνήσῃς.

(Κύθνου. Ἐφ. Φιλομ. 1858 σ. 374 καὶ Πτζ. 314, 14. — Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἀρ. 14.

38. Μ' ἐγέλασες κ' ἐφάγαμε, δὲ θὰ ξαναδειπνήσῃς.

(Πατρῶν. Νεα. 299. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 14.

39. Μ' ἐγέλασες κ' ἐπρογεύτης, δὲ θὰ μὲ γελάσῃς νὰ δειπνήσῃς.

(Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ἀρ. 14.

40. Μ' ἔκαμες κ' ἐγέλασα,
κ' ἦταν κι' ὁ ἄντρας μ' ἄρρωστος.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 707 [ἄνδρας] καὶ Ἠπειρώτης 1901 σ. 84 [Μ' ἔκαμε — κ' ἦ. ὁ ἄ. μου ἄ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ποῦ ἦταν ὁ ἄ.]).

Λόγοι μοιχαλίδος γυναικός, ἥτις εὐαρέστως ἀκούουσα ἀσέμνους εὐτραπελίας ἄλλου ἀνδρός, προσποιεῖται ὅτι τὸν ἐλέγχει διότι δῆθεν

δὲν ἐσεβάσθη τὴν ἀθυμίαν αὐτῆς, ἕνεκα τῆς νόσου τοῦ συζύγου της. Ἡ παροιμία λέγεται συνήθως μυκτηριστικῶς πρὸς τὸν εἰπόντα ἔκτροπόν τινα ἢ ἀσύνετον λόγον.

40α. Μὲ μὲ γελᾶνε δεκοχτώ, κ' ἐγὼ γελάω μὲ τριάντα.

(Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', με').

Βλ ἀρ. 47, πρβλ. ἀρ. 5.

41. Μὲ τὰ κόκκινα παννάκια
τὰ γελοῦνε τὰ παιδάκια.

(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Επὶ τῶν ἀπατηθέντων δι' εὐτελοῦς δώρου, ὅπερ ἐξέλαβόν ὡς ἔχον ἀξίαν τινά, καὶ ἐπὶ τῶν δελεαζομένων μὲ κενὰς ὑποσχέσεις.

41α. Μὴ γελᾷς, μὴ γελαστῇς,
μὴν ἔρτῃ καιρὸς καὶ τὸ νιφτῇς.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ γελῶ 5. 7.

42. Μιὰ φουρὰ γιλειέτι ἡ γριγιά.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 19. 66, γριὰ 5, πρβλ. φρόνιμος 13. Ὅτι ὁ συνετὸς ἀνὴρ ἐφάπαξ μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαπατηθῇ, διότι ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ παθήματος προφυλάσσεται ἐν τῷ μέλλοντι Παραπλησία ἡ **Ἰταλ.** Una bolta in s' annu intrat sa bezza in ballu = μιὰ φορὰ τὸ χρόνο μπαίνει ἡ γριὰ 'ς τὸ χορό (σαρδηνία, D I, 399).

43. Νὰ γελοῦν κ' οἱ πεθαμένοι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Επὶ παγγελοίου συμβάντος ἢ λόγου.

44. Νὰ ζῆστε νὰ γεράσετε,
νὰ δῆτε νὰ γελάσετε.

(Δημητσάνης παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Ἐπὶ τῶν ὑπολαμβανόντων ὅτι μέλλουσιν αἰσίως νὰ φέρωσιν εἰς πέρας ἐπικερδῆ ἐπιχείρησιν, καὶ ἐπιχαιρόντων, ἀλλὰ παρὰ προσδοκίαν

ἀποτυγχανόντων καὶ ζημιουμένων, διότι προλαβόντες ἄλλοι συνετέλεσαν πρὸ αὐτῶν τῆν ἐπιχείρησιν ἐκείνην. Ὁ μῦθος ὅτι εἰς ἕνα χωριὸ τὸν καιρὸν τῶν Τούρκων, ἐγίνετο γάμος, κ' ἔτυχε νὰ βρίσκεται ἐκεῖ κ' ἕνας ἀγᾶς. Ἀπὸ περιέργεια πῆγε κι' αὐτὸς νὰ ἰδῇ τὸ γάμο. Ὅταν ἐτελείωσαν τὰ στεφανώματα, ὅλοι εὐχόντανε τὴ νύφη καὶ τὸ γαμπρὸ «νὰ ζῆστε, νὰ γεράσετε»· πῆγε τὸ λοιπὸν καὶ ὁ ἀγᾶς νὰ εὐχηθῇ κι' αὐτός, κ' εἶπε ὅ τι ἔλεγαν κ' οἱ ἄλλοι, μὰ ἐπρόσθεσε καὶ «νὰ δῆτε νὰ γελάσετε». Ὅλοι ἀπόρησαν γιὰ τὸν παράξενο χαιρετισμό. Τὴ νύχτα ὅμως ὁ ἀγᾶς, ποῦ τοῦ ἄρεσε ἡ νύφη, ἔστειλε τὸν ἀράπην του καὶ τὴν πῆρε, καὶ ἀπέμειναν ἐκεῖνοι μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

45. Ὅγιος γελάσῃ καὶ γιοματίσῃ
δὲ θὰ δειπνήσῃ.

(Πελοποννήσου. Ἐφ. Φιλ. 1857 σ. 203 [γεματίσῃ δὲν] — Β. 180, 55).

Βλ. ἀρ. 14.

45 α. Ὁ γνωστικὸς θυμᾶται καὶ γελᾷ,
ὁ τρελλὸς βλέπ' καὶ γελᾷ.

(Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Τοῦ μὲν συνετοῦ ὁ γέλως προέρχεται ἐξ ἐπιγνώσεως τοῦ γελοίου, τοῦ δὲ μωροῦ ἐκ τῆς πρώτης ἐντυπώσεως.

46. Ὁ κουζουλὸς τὰ θωρεῖ καὶ τὰ δὲ θωρεῖ γελᾷ.

(Κρήτης. Βύρ. Β', 512 [Ὁ κουζ. τὰ δὲ θ. γελᾷ. —] καὶ Ἑβδομ. Α', 128 καὶ Παρνασσ. ΙϚ', 560, 41).

Βλ. τὴν προηγουμένην, πρβλ. γέλιο 16.

47. Ὅλοι γελᾶν μ' ἐμένανε, κ' ἐγὼ γελάω μ' ὅλους.

(Β. 195, 248. — Λιβαρτζίου Καλαβρύτων παρὰ Σ. Ἀθανασιάδου [Οὗλοι — μὲ οὗλους.]).

Βλ. ἀρ. 40α, πρβλ. ἀρ. 5. 24. 24α. 57. Ἐπὶ τῶν ἐχόντων πεποίθησιν ὅτι ἡ γνώμη των εἶναι ὀρθή, ἀδιαφορούντων δ' ἂν ἄλλοι κρίνουσιν αὐτὴν καταγέλαστον.

48. Ὄντες μὲ γελᾷς, γροικᾷς το;

(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 168).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Ἐπὶ τῶν καταγελώντων ὅσα δὲν ἐννοοῦσιν.

48 α. Ὅποιος γελάει τσιοῦπα χαλάει μοναστῆρι, ὅποιος χήρα χαλάει ἐκκλησιά, κι' ὅποιος παντρεμένη κάνει ψυχικό.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Πρβλ. κλέφτω 22 α. Ἀνοσιώτατα πράττει ὁ ἀπατῶν παρθένον· τὸ ἁμάρτημά του εἶναι ἴσον πρὸς καταστροφὴν μοναστηρίου· ἀνόσιος δὲ καὶ ὁ διαφθείρων ἀπροστάτευτον χήραν, ἁμαρτάνων ὅσον καὶ ὁ καταλύων ναόν· τοὐναντίον δὲ ὄχι μόνον ἁμάρτημα δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὡς θεάρεστος πρᾶξις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀποπλάνησις ἐγγάμου γυναικός· διότι αὕτη καὶ τὸν κόσμον γνωρίζει καὶ προστάτην ἔχει τὸν ἄνδρα της, εἰς τοῦτον δὲ στηριζομένη ὀφείλει νὰ διατηρῇ ἀκηλίδωτον τὴν τιμήν της· ἂν δὲν τὸ κατορθώσῃ, ἐλέγχεται οὖσα κούφη καὶ διεφθαρμένη, ἀναξία νὰ παραμένῃ ἐν ἐντίμῳ οἴκῳ.

48 β. Ὅποιος γελάσῃ κουτσουλιὰ
'ς τὴ μύτη του τήνε θωρεῖ.

(Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ).

Βλ. ἀναγελῶ 7. 9α.

49. Ὅποιος γελάει μὲ τὸν ἄλλονε, γελάει μὲ τὰ μοῦτρά του.

(Ἀθηνῶν. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἀπάντησις ὑβριζομένου πρὸς τὸν ὑβρίζοντα. Ὅτι ἡ ὕβρις τὸν ὑβριστὴν ἀτιμάζει. Παραπλησίας παρ. βλ. ἐν λ. ἀναγελῶ 4. 9α. Ἄλλαι ὅμοιαι **Ἰταλ.** Tal si burla, chi si confessa = μερικοὶ ποῦ χωρατεύουν ξομολογοῦνται (W. IV, 152, 6), λέγουν δηλ. τὰ ἴδια κακά. Chi dise mal dei altri se fa dir drio = ὅποιος λέγει κακὸ γιὰ τοὺς ἄλλους, κάνει νὰ τοῦ τὸ εἰποῦν ἀπὸ πίσω του (βενετ. Pasqualigo 173). — **Γαλλ.** Mais tex gabe à le fois autrui que li gabois revient souz lui = κάποιος περιπαίζει τὸν ἄλλον ποῦ τὸ περίπαιγμα γυρίζει 'ς τὸν ἑαυτό του (Leroux II, 420). — **Ῥωμουν.** Cine ĭeà în rîs pe altul singur se face de rîs = ὅποιος γελᾷ τὸν ἄλλον μόνος του γίνεται γελοῖος (Zanne 5767). Să nu rîdjĭ de

nimene nicĭ-odată, căcĭ rîsul îtsĭ cade în vine = μὴ γελᾷς γιὰ κἀνένα ποτέ, γιατί τὸ γέλιο γυρίζει σὲ σένα (αὐτ. 5766). — **Γερμαν.** Mancher scherzt über andere und verspottet sich selbst = μερικοὶ ἀναγελοῦν ἄλλους καὶ περιπαίζουν τὸν ἑαυτό τους (W. IV, 152, 6).

50. Ὅποιος γελᾷ τὴν Παρασκευγή,
κλαίει τὴν Κυριακή.
(Νάξου παρὰ Γαβρ. Λεγάκη).

Βλ. γέλιο 21.

51. Ὅποιος ἐγέλα τὸ ταχύ, κλαίει πριχοῦ βραδυάσῃ.
(Ἀθηνῶν).

Ὁ τελευταῖος στίχος τοῦ ἐν λ. γέλιο 19 ἀποσπάσματος τῆς Ἐρωφίλης, φερόμενος καὶ ὡς αὐτοτελὴς παροιμία. Τοῦτον ἐμιμήθη καὶ ὁ Μαρῖνος Τζάνες Μπουνιαλὴς ἐν τῇ Διηγήσει τοῦ πολέμου τῆς Κρήτης (1681) σ. 207: «καὶ τὸ πουρνὸ γελούμενε καὶ πρὶν τὸ βράδυ κλαῖμε» (Βλ. Σάθα Τουρκοκρατ. Ἑλλ. σ. 263). Ὅμοιαι παροιμ. πλὴν τῶν ἐν λ. γέλιο 19 καὶ 21 ἀναγραφομένων παραλλήλων. **Ἀλβαν.** (Φαλκονάρας) Κουσ' κεσσεν μbρεμνετ κια μενατνετ = ὅποιος γελᾷ τὸ βράδυ κλαίει τὸ πρωΐ (La Calabria VII σ. 55.).—**Γαλλ.** Qui rit le matin le soir pleure (Leroux I, 110. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. II, 332. 405. 419. 424. Legai 421. D. II, 1) — **Ῥωμουν.** Cine astădji rîde, mâĭne plânge, că vremea e nestatornică = ὅποιος σήμερα γελάει αὔριο κλαίει, γιατί ὁ καιρὸς ἀλλάζει (Zanne 5780). — **Ἀγγλ.** He that laughs in the morning, weeps at night = ὅποιος γελᾷ τὸ πρωΐ κλαίει τὴν νύκτα (W. III, 724, 34). They that laugh in the morning will greet ere night = ὅποιος γελᾷ τὸ πρωΐ θὰ κλάψῃ πρὶν νυκτώσῃ (σκωτική, D. II, 1). — **Ἰσλανδ.** Opt er morgunhlátur aptans grátur = συχνὰ εἶναι τὰ πρωϊνὰ γέλια βραδινὰ κλάματα (αὐτ.).—**Δαν.** Morgenlatter er ofte Aftengraad = ὅμ. (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς ἐν τ. II σ. 489). Den der synger om Morgenen, kommer ofte til at græde inden Aften = ὅποιος τραγουδεῖ τὸ πρωΐ συμβαίνει συχνὰ νὰ κλάψῃ τὸ βράδυ (D. II σ. 489).

Den der ler om Morgnen, græder inden Aften = ὅποιος γελᾷ τὸ πρωΐ κλαίει τὸ βράδυ (αὐτ.). — **Σουηδ.** Morgon-löje är afton gråt = πρωϊνὸ γέλιο εἶναι βραδινὸ κλᾶμα (αὐτ. Af morgonlöje blir aftongråt = ἀπὸ τὸ πρωϊνὸ γέλιο γίνεται βραδινὸ κλᾶμα (D. II, 1). — **Ὁλλανδ.** Hij lacht s'morgens wel, die des avonds weent = γελᾷ τὸ πρωΐ κεῖνος ποῦ θὰ κλάψῃ τὸ βράδυ (αὐτ.). Genugten lustig, vannen aven droevig = σήμερα τὸ πρωΐ χαρούμενος, ἀπόψε λυπημένος (φλαμανδ. αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer am Morgen lacht, weint am Abend = ὅποιος γελᾷ τὸ πρωΐ κλαίει τὸ βράδυ (W. III, 725, 66. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 724, 34. 35. II, 1743, 16. 1742, 42. D. II, 1). — **Σερβ.** Συχνὰ κλαίει τὸ βράδυ ὅποιος γελᾷ τὸ πρωΐ (W. III, 724, 34). — **Ῥωσ.** Ὅποιος ἀποβραδὺς κλαίει, τὸ πρωΐ γελᾷ (Dal I, 115). — **Βασκική.** Καιρὸς καὶ τύχη ἀλλάζουν συχνὰ σὲ λίγαις ὥραις καὶ συχνὰ γελᾷ τὸ πρωΐ ὅποιος τὸ βράδυ κλαίει καὶ στενάζει (W. III, 724, 34).

52. Ὅποιος μὲ γελάει μιὰ φορά, ἀνάθεμά τονε, καὶ ὅποιος δυὸ φοραῖς, θεὸς συχωρέσ' τονε.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 53, πρβλ. ἀρ. 1. 42. 66, φρόνιμος 13. Ἀσύγγνωστος εἶναι ὁ δὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐξαπατηθείς. Πρβλ. τὸ τοῦ Κικέρωνος (de invent. I, 39, 71): Ac primo quidem decipi incommodum est, iterum stultum, tertio turpe. Νεώτεραι παροιμίαι. **Ἰταλ.** Chi t' ha ingannato una volta, sia maledetto; ma chi t' ha ingannato due, sia benedetto = ὅποιος σ' ἐγέλασε μιὰ φορὰ νά εἶναι καταραμένος· μὰ ὅποιος σ' ἐγέλασε δύο, νά εἶναι εὐλογημένος (Suringar 79, 51). — **Γερμαν.** Wenn jemand mich einmal betriegt, so verzeih' es ihn Gott; betriegt er mich zum zweiten Male, so verzeich es mir Gott = ἂν μὲ γελάσῃ κἀνεὶς μιὰ φορά, ὁ θεὸς νὰ τοῦ τὸ συχωρέσῃ, ἂν μὲ γελάσῃ καὶ πάλι, ὁ θεὸς νὰ μοῦ τὸ συχωρέσῃ (Suringar 80, 10. Βλ. καὶ W I, 346, 33). Wer mich einmal betreugt, den schilt ich, betreugt er mich zweimal, so dank ich ihm = ὅποιος μιὰ φορὰ μὲ γελάσῃ, τὸν βρίζω, ἂν μὲ γελάσῃ ὅμως δυὸ φοραῖς τὸν εὐχαριστῶ (W. I, 346, 31. Βλ

καὶ 32. 345, 25). Wer mich einnal betrügt, den hole der Henker, wer mich zweimal betrogen, den segne der Himmel = ὅποιος μὲ γελάσῃ μιὰ φορά, νὰ τὸν πάρῃ ὁ μπόγιας, ὅποιος μ' ἐγέλασε δύο νὰ εἶναι εὐλογημένος ἀπὸ τὸν θεὸ (αὐτ. 346, 34). — **Σερβ.** Ὅποιος μιὰ φορὰ μὲ γελάσῃ εἶναι τιποτένιος, ὅποιος πολλαῖς εἶναι ἄξιος ἄνθρωπος (Wuk 326). Μ' ἐγέλασε δυὸ φοραῖς κακὸ θάνατο νὰ τοῦ δώσῃ ὁ θεός, μ' ἐγέλασε τρεῖς, ποτὲ μὴν πεθάνῃ (αὐτ.).

53. Ὅποιος μὲ γελάσῃ μιὰ φορά, ἀνάθεμα τὸ κεφάλι του, ὅποιος μὲ γελάσῃ δυὸ καὶ τρεῖς, ἀνάθεμα τὸ δικό μου.
(Μάνης. Πανδ. Κ', 39).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

53α. Ὅποιος σὲ κακίζει σὲ κάνει καὶ γελᾷς.
(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Βλ. κλαίω 45.

54. Ὅποιους γιλάι τοὺν ἄλλουν, γιλάι τοὺν ἑαυτὸ τ'.
(Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν. Βραχνοῦ).

Βλ. ἀρ. 49.

55. Ὅπου δὲ γελάσῃ τὸ πρωΐ, οὔτε τὸ μεσημέρι.
(Βλ. Κατζιούλ. 99,5.— Κατζιούλ. Ἐπίμ. 447 [Ποῦ δὲ γελάει τὸ ταχύ, οὐδὲ]— Κ. β, 38 [Ὁ τὸ πρωΐ μὴ γελῶν, μηδὲ τὸ μεσημέριον.] — Νθ. 104, 680 [ὁμ.] — Μα. 31 [Ὅποιος δὲ γελᾷ τὸ πρ. οὐδὲ]— Ἠπείρου. Ἀρ 1847 [Ποιός δὲν γελάει τὸ ταχύ, οὔ.] — Β. 221, 665.— Μυκόνου παρὰ τῆς Κας Ἀργ. Παπαβασιλείου.— Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Ποῦ δὲ γ.]

Βλ. ἀρ. 2. 28. 60. 63, αὐγὴ 3, πρωΐ 4. 7, πρβλ. βράδυ 4, ἡμέρα 20. Ἐκεῖνος εἷς ὃν ἡ τύχη ἐξ ἀρχῆς ἐφάνη δυσμενὴς δὲν ἐλπίζει μεταβολὴν ἐν τῷ μέλλοντι.

55α. Ὅσα ἐγελούσαμε, μᾶς ἦρθαν 'ς τὸ κεφάλι μας.
(Πελοποννήσου παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἀναγελῶ 7.

*56. Ὅς μὴ γελᾷ σε ἁμαρτάνει.
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 250).

Σκῶμμα, οὗ φέρονται καὶ νῦν ἀντίστοιχοί τινες φράσεις, οἷον· «ὅποιος σὲ γελάσῃ θὰ κάμῃ ψυχικό»· ἢ «ὅποιος σὲ κοροϊδέψῃ χαλάλι του!» Ἐλέγετο ἴσως ἐπὶ τῶν καταγέλαστόν τι ποιούντων, πρὸς δὲ τούτοις, ὡς αἱ σημειωθεῖσαι δημώδεις φράσεις, ἐπὶ τῶν τολμώντων ν' ἀναλάβωσιν ἐπ' ἐλπίδι μεγάλου κέρδους ἔργον, πρὸς τὸ ὁποῖον εἶναι παντελῶς ἀκατάλληλοι.

57. Οὔλοι γιλοῦν γιὰ λόγου τ', τσ' αὐτὸς ἔσκ' ἀπ' τὰ γέλια.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 24.

58. Οὔτε κλαίει, οὔτε γελάει.
(Λελ. Ἐπιδ. 234, 44. — Ἠπείρου. ΖΑ. 200, 91. — Πελοποννήσου)

Πρβλ. δειλὸς 3. Ἐπὶ πραγμάτων μετρίας ποιότητος.

60 59. Ποιὸς γελάει καὶ γιοματίζει δὲν εὑρίσκει νὰ δειπνήσῃ.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1114 [γευματάει.] — Β. 258, 164).

Βλ. ἀρ. 14.

59 60. Ὅγιός δὲ γελάσῃ τὴν αὐγή, οὔτε καὶ οὔλη τὴν ἡμέρα.
(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 176 [Ποιὸς δὲν γ. — μηδ' ὅλη τὴν ἡ. — Πολιτικὸς στίχος] — Παρνασ. ΙΕ', 951, 112 [Ἀλὶ ποῦ δὲ — μηδ' ὅλη] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. ἀρ. 55.

*61. Πολλοί σε γελάσονται.
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 35 [Οὕτως ἐν τῷ Βαροκκιανῷ, ἐν δὲ τῷ Λαυρεντιακῷ: Πολλοὶ σὲ γ.]).

Ὁ Πλανούδης ἀντικατέστησε τὸν δημώδη τύπον τοῦ μέλλοντος τοῦ γελῶ διὰ τοῦ παλαιοῦ γελάσομαι, ὅστις βεβαίως κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ ἦτο ἄγνωστος εἰς τὸν λαόν. Ἡ φράσις σημαίνει ὅτι πολλοὶ θὰ σὲ χλευάσωσιν ἢ πολλοὶ θὰ σὲ ἀπατήσωσιν, ἀλλ' ἂν ἐλέγετο κατὰ τοὺς μέσους χρόνους καὶ παροιμιωδῶς ἐν μεταφορικῇ ἐννοίᾳ ἀγνοῶ· οὐδόλως δ' ἀπίθανον ὅτι ὁ Πλανούδης κατέλεξε μεταξὺ τῶν παροιμιῶν καὶ τὴν φράσιν ταύτην ἁπλῶς ὡς κοινολεξίαν, μιμούμενος τὸν Ψελλὸν ἑρμηνεύσαντα μεταξὺ ἄλλων παροιμιωδῶν καὶ τὴν φράσιν

«ὅτι ἔφθασεν» (Σάθα ΜΒ. Ε΄, σ. 537 κέ.) Ἤδη ὁ πρῶτος ἐκδότης τοῦ Πλανούδη, ὁ Πικκολόμινη, εἴκασεν ὅτι ἐξέπεσεν ἐκ τῆς παροιμίας ἡ πρότασις καὶ ἔμεινεν ἡ ἀπόδοσις μόνη· ὁ δὲ Kurtz ὑποθέτει ὅτι δύναται ἡ παροιμία νὰ συμπληρωθῇ πιθανῶς ὧδε: «Ἐὰν σὺ ἕνα γελᾷς, πολλοὶ σὲ γελάσονται»· ὁ δὲ Schenkl κρίνων τὴν ἔκδοσιν τοῦ Πλανούδη ὑπὸ τοῦ Kurtz (ἐν Zeitschr. f österr. Gymnasien 1887) ἀσπάζεται μὲν τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἀλλ' ἄνευ τινὸς ἀνάγκης διορθώνει τὴν πρότασιν ὧδε: «Ἐὰν σὺ πολλοὺς γελᾷς». Ἀλλὰ δεδομένου ὅτι ἡ προκειμένη φράσις εἶναι ἁπλῆ κοινολεξία, ἡ ὑποθετικὴ πρότασις ἠδύνατο κατὰ πλείστους ὅσους τρόπους νὰ ἐξενεχθῇ· ὁ γενικώτερος, ὁ πάντας τοὺς ἄλλους περιλαμβάνων, θὰ ἦτο ὁ ἑξῆς: «Ἐὰν ταῦτα ποιήσῃς».

*62. Πορδὴ ἅπαξ γελᾶται.

(Βυζαντινή. Krumbacher Mosk. Samml. 28 [Χορδή|]).

Πρβλ. γέλιο 11. Ἕνεκα τῆς ἐσφαλμένης γραφῆς τῆς πρώτης λέξεως ἐν τῷ κώδικι (Χορδὴ) δὲν ἠδυνήθη ὁ Κρουμβάχερ νὰ ἑρμηνεύσῃ ὀρθῶς τὴν παροιμίαν, ἐξέλαβε δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ κώδικι ἑρμηνείαν ὡς πλημμελῆ καὶ ἀσαφῆ. Ἀλλ' ἡ διόρθωσις τῆς λέξεως εἶναι εὐχερής, ὀρθῶς δ' ἀνέγνω ταύτην καὶ ὁ Kurtz ἐν Neue Philolog. Rundschau 1901 σ. 149. Οὕτω δὲ καὶ ἡ τοῦ παροιμιογράφου ἑρμηνεία καταδεικνύεται ἀκριβεστάτη: «Χαριεντισμοῦ λόγος ἀπαιδευσίαν | πρὸς ὀλίγον τέρπει· εἰ δ' ἐπιμένει, λύπη» [1]. Ὡς σημεριναὶ παροιμίαι παρατηροῦσι (βλ. ἀρ. 12, γέλιο 12, ἐντρέπομαι 7, κλάνω 6, πορδοὺ 1), ὁ χυδαῖος περδόμενος γελᾷ ἀντὶ νὰ αἰσχυνθῇ, ὑπολαμβάνων ὅτι ἀστεία καὶ χαρίεσσα εἶναι ἡ πρᾶξίς του. Καὶ κατὰ τὴν προκειμένην παροιμίαν ἅπαξ μόνον δυνατὸν νὰ προκαλέσῃ τὸν γέλωτα ἡ πορδή, ἐπαναλαμβανομένη δὲ φέρει βδελυγμίαν· παρομοίως καὶ τῶν ἀγροίκων οἱ χαριεντισμοὶ ἐνδεχόμενον νὰ κινήσωσιν εἰς γέλωτα κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ παρατεινόμενοι εἶναι ἀηδεῖς καὶ ἀφόρητοι.

62α. Ποῦ δὲ θέλει νὰ γελάσῃ γλήγορα συβάζεται.

(Κεφαλληνίας παρ' Ἤλ. Τσιτσέλη).

[1]) Ὁ Krumbacher γράφει λυπεῖ· ἀλλ' ἐν τῷ κώδικι κεῖται λυπῇ, ἐπὶ τοῦ υ δὲ τῆς πρώτης συλλαβῆς ὑπῆρχεν ὀξεῖα διαγραφεῖσα.

Οἱ συμβαλλόμενοι ταχέως συμφωνοῦσιν, πλὴν ἂν τις αὐτῶν σκοπεῖ ν' ἀπατήσῃ τοὺς ἄλλους.

63. Σὰ δὲ γιλάγις ταχ;τέρ', μήδι τοὺ βράδι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 55.

63 α. Σήμερα γελοῦνε,
κι' αὔρι περγελοῦνε.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Οὕτω λέγουσι πρὸς τοὺς ἀπατηθέντας ἐξ ἐπιτηδείου ψεύδους τὴν πρώτην Μαΐου. Διότι ἐν Σωζοπόλει, ὡς ἐν Λέσβῳ καὶ ἐνιαχοῦ τῆς Πελοποννήσου, συνειθίζουσι νὰ πέμπωσι πρὸς ἀλλήλους ψευδεῖς παραγγελίας ἢ προσκλήσεις τὴν πρώτην Μαΐου, ἀντὶ τῆς πρώτης Ἀπριλίου, ὡς γίνεται ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης.

64. Τὸ ἐπάθαμεν νὰ γελοῦμεν.
(Μα. 40).

Εἰρωνικὴ δικαιολογία πρὸς χλευαζόμενον. Γελῶμεν δηλ. οὐχὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, οὐχὶ ἐμπαίζοντες σέ, ἀλλὰ διότι πάσχομεν τοιοῦτο νόσημα ἀκουσίου γέλωτος.

65. Τὸν ἐγέλασαν σὰν κουρεμένο τράσιτο.
(Δημητσάνης παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Τράσιτο, τὸ ἄλλως τράστο, τό, ἢ τράστος, ὁ = ἡ πήρα· ἡ ἐτυμολογία ἀσαφὴς (μὴ ἐκ τοῦ ἱσπαν. καὶ πορτογαλ. trasto σημαίνοντος παλαιὸν οἰκιακὸν σκεῦος; παλαιογαλλ. traste ἐκ τοῦ λατ. transtrum). Κουρεμένο τράστο εἶναι τὸ τετριμμένον, τὸ εὐτελές· ὡς τούτου ἡ ἐλεεινὴ θέα κινεῖ τὸν γέλωτα, οὕτω καταγελᾶται καὶ ἐκεῖνος, εἰς ὃν ἀναφέρεται ἡ παροιμία· λέγεται δ' αὕτη ἰδίως ἐπὶ τῶν πιστευσάντων ψευδῆ βεβαίωσιν καὶ πορευθέντων ἐπὶ ματαίῳ μακρὰν ὁδόν.

66. Τοὺ π'λὶ μιὰ φουρὰ γιλειέτι.
(Ἀσωμάτου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 19. 42, φρόνιμος 13.

*67. Ὑπὸ τοῖς ἡμετέροις γελᾷς ἀναλώμασιν;

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 203 α. Οὕτως ἐν τῷ βαροκκιανῷ· ἐν δὲ τῷ λαυρεντιακῷ ἄνευ τοῦ ἐρωτηματικοῦ καὶ ἡνωμένη εἰς μίαν μετὰ τῆς ἑπομένης αὐτοτελοῦς παροιμίας).

Ὑποθέτω ὅτι ἐλέγετο ἐν τῇ κυρίᾳ ἐννοίᾳ αὐτῆς, ὡς ἡ σημερινὴ φράσις «γελᾷς εἰς βάρος μου». Χαίρεις ὠφεληθεὶς ἐκ τῆς ζημίας μου.

γεμίζω.

1. Ἀ δὲ γιομίσῃ τὸ ξεστὶ πῶς θὰν τὸ πῇς γιομᾶτο;

(Κα. 51 [ἤ, τὸ σακκὶ]).

Βλ. σακκὶ 11. Ξεστί, τό, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ξιστί, τό, καὶ ξεστή, ἡ, καὶ ξίστα, ἡ, μέτρον ὑγρῶν, ἰδίως ἐλαίου, καὶ κοινότερον λάγυνος· ἡ λέξις παρετυμολογηθεῖσα (ὡς ἀπὸ τοῦ ξέω) ἐπλάσθη ἔκπαλαι κατὰ μετάθεσιν τοῦ σ καὶ τοῦ ξ ἐκ τοῦ λατιν. sextarius (ὅθεν καὶ τὰ ἰταλ. sestario, sestajo). Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις φέρονται οἱ τύποι ξέστης ὁ, καὶ ξεστίον, τό, καὶ ἐπίθετον ξεστιαῖος· (μαρτυρίας βλ. ἐν τοῖς λεξικοῖς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ παρὰ Sophocles λ. ξέστης· ξεστίον). Τὸ παλαιοτερον κείμενον, ἐν ᾧ εὑρίσκεται ἡ λ. ξέστης φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον (ζ', 4. 8)· φέρεται καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς μεταγενεστέρων χρόνων· «ἐλαίου ξέστας» παρὰ Sitlington Sterret an Epigraph. Journey in Asia Minor σ. 63. 64. καὶ ἐν ἀποσπάσματι διατάγματος τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπὶ λίθου ἐν Athen. Mitheil. IV, 408. Ἀμφοτέρων τῶν τύπων, τοῦ κατὰ θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον γένος (ξίστα καὶ ξιστὶν) γίνεται χρῆσις ἐν τῷ αὐτῷ ᾄσματι τοῦ Ἀλφαβήτου τῆς ἀγάπης (ἀρ. 77, 3. 5)· ὁ ἐκδότης W. Wagner περενόησε τὰς λέξεις ταύτας, ὑπολαβὼν ὅτι πρόκειται περὶ μουσικοῦ ὀργάνου, ἂν καὶ ἀναφέρονται ἐν τῷ ᾄσματι βρύσαις, καὶ ὁρίζεται ἡ χρῆσις τῆς ξίστας διὰ τοῦ στίχου: «καὶ νὰ γεμίζω τὸ ξιστίν, νὰ βρέχω τὴν καρδιάν μου». — Ἡ παροιμία, ὡς καὶ ἡ ἀντίστοιχος ἐν λ. σακκὶ 11, σημαίνει ὅτι δὲν ἀποδίδεται ἀξία εἰς τὰς ὑποσχέσεις, ὅταν δὲν ἐκτελῶνται, καὶ βέβαιον θεωρεῖται τὸ κτῆμα, μόνον ἂν κατέχωμεν αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν.

2. Ἀπού φασοῦλι σὲ φασοῦλι,
γιουμίζι τοὺ σακκοῦλι.

(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Ἀ. φ. φ.] — Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου).

Βλ. ἀρ. 6 α. 12.

3. Ἂς γεμίση τὸ γαργοῦλι κι' ἂς κοπῇ τὸ ποδαράκι.

(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 96).

Βλ. χαίρομαι 4.

4. Ἐγέμισε ἡ καρθάρα.

(Ζατούνης Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Ἐπληρώθη τὸ μέτρον. — Καρθάρα σπανιώτερος τύπος τοῦ κοινοτάτου καρδάρα, ἡ, ἢ καρδάρι, τό, καὶ ὑποκοριστικῶς καρδαροῦλα, καρδαρίτσα. Λέγεται δ' οὕτω ξύλινος καδίσκος τῶν ποιμένων, δι' οὗ κομίζουσι γάλα ἢ ὀξύγαλα. Ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ λατιν. caldarium, κατὰ τὸν G. Meyer (Neugr. St. III σ 27), ὅστις ἐπάγεται καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ τύπου καλδάρια, τά, παρὰ Πορφυρογεννήτῳ (σ. 670, 17 Bonn), κατακρίνει δ' ὡς ἐσφαλμένην τὴν ἀπὸ τοῦ λατιν. quartarius ἐτυμολογίαν τοῦ Κοραῆ (Ἄτ. Β', 179). Ἀλλ' ἡ εἰκασία τοῦ Κοραῆ μοὶ φαίνεται εὐστοχωτέρα, ὡς δεικνύει καὶ ὁ διατηρῶν τὸ τ τύπος καρτεροῦλα, ὅν ἀναφέρουσιν ἑρμηνεύοντες τὸ ἀρχαῖον κοτύλη οἱ Σχολιασταὶ τοῦ Ἀριστοφάνους (Πλούτ. 436. 737) ἐν τῷ Λαυρεντιακῷ κώδικι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος Θ καὶ ἐν τῷ Βοδληιανῷ (Βλ. καὶ Dindorf αὐτ. καὶ Dübner Scholia in Aristoph. σ. 348. 365. 564. 583). Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας οὐδὲν ἀποδεικνύει, διότι συνηθέσταται εἶναι αἱ ὀνομασίαι ἀγγείων ἀπὸ μέτρων χωρητικότητος· ἄλλως δὲ πείθει ἡμᾶς περὶ τούτου καὶ ἡ ἐκ τῆς αὐτῆς λατινικῆς λέξεως παραγομένη σικελικὴ quartàra, σημαίνουσα λάγυνον.

5. Κοκκὶν καὶ κοκκὶν
γομοῦται τὸ σακκίν.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 362, 122 [γομών' τό] — Κρώμνης. Ἀστ. Πόντ. 166, 154 [Κ. κοκκὶν γ.]).

Βλ. ἀρ. 6 α.

6. Κουκκὶ κουκκὶ
γεμίζει τὸ σακκί.
(Αἴνου. ΚΠ. Θ', 349, 8.—Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*6α. Κουκκὶν κουκκὶν ἐὰν σωρευθῇ τὸ μόδιν νὰ γεμίσῃ.
(Βυζαντινή. Γλυκᾶς 183. Πολίτου Γλυκᾶς 147).

Βλ. ἀρ. 2. 5. 14, καργάρω 1, πρβλ. ὀλίγος 1, καὶ τὰς ἀντιστρόφους ἐν λ. ἀδειάζω 9. 12, ἕνας 15. Ὅτι διὰ τῆς οἰκονομίας μικρὸν κατὰ μικρὸν δυνατὸν ν' ἀποταμιευθῇ ἱκανὸν ποσόν διότι τὰ ὀλίγα σὺν τῷ χρόνῳ ἀθροιζόμενα ἀποτελοῦσι σωρόν. Τοῦτο ἄνευ μεταφορᾶς εἶπε καὶ ὁ Ἡσίοδος ἐν τῇ γνωστοτάτῃ γνώμῃ αὐτοῦ (Ἔργ. 361 καὶ παρὰ Πλάτ Κρατύλ. 428 α. Πλουτάρχ. π. παίδ. ἀγωγῆς 13 σ. 9f): «Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο, | καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο». Παρῳδεῖ δὲ ταύτην ὁ Θεόφραστος (χαρ. 10) ἐν τῷ χαρακτῆρι τοῦ μικρολόγου, ὃν πλάττει ἀπαγορεύοντα τῇ γυναικὶ «μήτε ἅλας χρωννύειν, μήτε ἐλλύχνιον, μήτε κύμινον, μήτε ὀρίγανον, μήτε οὐλάς, μήτε στέμματα, μήτε θυηλήματα· ἀλλὰ λέγειν, ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα πολλά ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ». Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ῥωμαίοις ἐφέροντο καὶ νῦν παρὰ τοῖς νεωτέροις λαοῖς φέρονται παροιμίαι ἐκφράζουσαι τὴν αὐτὴν ἔννοιαν. εἴτε ἁπλῶς, εἴτε διὰ τῶν αὐτῶν ἢ παραπλησίων μεταφορῶν. Τινὲς τούτων καταγράφονται καὶ ἐν ἀρ. 11 καὶ 12 ὡς ὁμοιοτέραν πρὸς ταύτας ἔχουσαι τὴν διατύπωσιν. Ἡ ἀρχαία Ῥωμαϊκὴ ὁμοιάζει πρὸς τὴν προκειμένην: Postmodo de stipula grandis acervus erit (Ovid Amor. I, 8, 90). De multis grandis acervus erit (Ovid. remed. amor. 424).—Νεώτεραι παροιμίαι **Ἀλβαν**. Τουκε μπλέδουρ πακ νγκα πακ μπλονῗετε θεσι πουμπακ = φασοῦλι τὸ φασοῦλι γεμίζει τὸ σακκοῦλι (Κουλουριώτ. 162).—**Ἰταλ.** A granello a granello s' empie lo staio e si fa il monte = κουκκὶ τὸ κουκκὶ γεμίζει τὸ μόδι καὶ γίνεται σωρὸς (τοσκαν. D. II 550). Granù, granèl fa muntunsel = κουκκὶ κουκκάκι κάνει σωρουδάκι (περγαμηνή, Pitrè II, 125). Poco e spesso riempie o vuota il borsello = λίγο καὶ συχνὰ γεμίζει ἢ ἀδειάζει τὸ σακκουλάκι (Giani 1361).

A un soldo a la volta se fa un zechin = ἀπὸ ἕνα ὄβολο τὴ φορὰ γίνεται ἕνα φλωρὶ (βενετ. Pasqualigo 122. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ Pitrè II, 124-5). Ad unza ad unza si faghet su cantare = οὐγκιὰ οὐγκιὰ γίνεται τὸ καντάρι (σαρδηνία, Pitrè II, 125). Da un tantin ai na ven un tanton = ἀπὸ ἕνα τοσουλάκι γίνεται τό-σο νὰ (πεδεμοντ. αὐτ.). Un poco e un poco fa un tôco = λίγο καὶ λίγο κάνουν ἕνα κομμάτι (τοσκαν. αὐτ. 151, βενετ. Pasqualigo 122). Molti pochi fanno un assai = πολλὰ λίγα κάνουν ἕνα πολὺ (τοσκαν. Pitrè II, 151 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν αὐτ. καὶ παρὰ D. II, 554 καὶ σ. 512. Marzano 94). — **Γαλλ.** Grain à grain la poule emplit son jabot (W. II, 1549, 12). Maille à maille se fait le haubergeon (αὐτ.). Plusieurs peu font un beaucoup (αὐτ.). Pêiro a pêiro së fan clapiés = πέτρα πέτρα γίνονται σωροὶ (λαγκεδοκ. D. II, 590 μετὰ νεοπροβηγκ. παραλλαγῆς). Deux petitz font un grand (Leroux II, 288). — **Καταλαν.** De mica en mica s' ompla la pica = ψίχουλο ψίχουλο χορταίνει ἡ κίσσα (D. II, 550). Mòltas micas fan un tros = πολλὰ κομματάκια κάνουν ἕναν κόμματο (αὐτ. 554). Mòltas candeletas fan un ciri pascual = πολλὰ κεράκια κάνουν μιὰ λαμπάδα λαμπριάτικη (αὐτ. 540). — **Ἱσπαν.** Grano á grano hinche la gallina el papo = σπειρὶ σπειρὶ γιομίζει ἡ ὄρνιθα τὴν μπάκα (W. II, 1548, 8). Grano á grano bastece la hormiga su granero = σπειρὶ σπειρὶ γεμίζει τὸ μερμῆκι τὴν ἀποθήκη του (D. II, 550). Grano á grano allega para tu año = σπειρὶ σπειρὶ μάζευε γιὰ τὴ χρονιά σου (αὐτ.). Muchos pocos hacen un mucho = πολλὰ λίγα κάνουν ἕνα πολὺ (αὐτ. 554). — **Πορτογαλ.** Grão a grão enche á gallinha o papo = σπειρὶ σπειρὶ γιομίζει ἡ ὄρνιθα τὴ μπάκα (W. II, 1748, 8). De muitos poucos se faz hum nuito = ἀπὸ πολλὰ λίγα γίνεται ἕνα πολὺ (W. II, 1388, 24). — **Κουτσοβλαχ.** Gărnuts di gărnuts s' umple saclu = κουκκὶ κουκκὶ γεμίζει τὸ σακκὶ (Zanne 7706). — **Ἀγγλ.** Grain by grain the hen fills her belly = σπειρὶ σπειρὶ γεμίζει ἡ ὄρνιθα τὴν κοιλιά της (D. II, 550). A whole bushel of wheat is made up of single grains = ἕνα ὁλάκερο μόδι σιτάρι γίνεται ἀπὸ χωριστὰ σπειριὰ (αὐτ.

σ. 511). Many littles make a mickle = πολλὰ λίγα κάνουν ἕνα πολὺ (αὐτ. 554 μετὰ παραλλαγῶν). — **Ἰσλανδ.** Lítið við lítið verður lítið mikið = λίγο σὲ λίγο γίνεται λίγο πολὺ (αὐτ. 550). Leggðu lítið við lítið, og mun það verða stór hrúga um síðir = βάλε λίγο 'ς τὸ λίγο καὶ 'ς τὰ ὕστερα θὰ γίνῃ μεγάλος σωρὸς (αὐτ.) μετὰ φαιροϊκῆς παραλλαγῆς). Tak margt smátt, legg það saman, svo verðr það mikið = πᾶρε πολλὰ μικρά, βάλε τα μαζὶ καὶ θὰ γίνῃ πολὺ (αὐτ. 554). — **Δαν.** Mange Korn gjøre en Bunke = = πολλὰ σπειριὰ κάνουν σωρὸ (αὐτ. 540). Lidet og ofte fylder snart Sækken = λίγο καὶ συχνὰ γεμίζεις γρήγορα τὸ σάκκο (αὐτ. 549). — **Νορβ.** Tidt og smaat fyller Sekken braadt = συχνὰ καὶ λίγο γεμίζεις τὸ σάκκο γρήγορα (αὐτ.). — **Σουηδ.** Många korn göra en skäppa = πολλὰ σπειριὰ κάνουν ἕνα μόδι (αὐτ. 540). Många små posar fylla snart en såck = πολλαῖς μικραῖς σακκουλίτσαις γεμίζουν γρήγορα ἕνα σάκκο (αὐτ.). Litet och ofta fyller snart säcken = λίγο καὶ συχνὰ γεμίζεις γρήγορα τὸ σάκκο (αὐτ. 549). — **Ὁλλανδ.** Greintje bij greintje maakt allengs een' grooten hoop = σπειράκι τὸ σπειράκι φτειάνεται μεγάλος σωρὸς (W. II, 1549, 12). Veel graantjes maken een' hoop = πολλὰ σπειράκια κάνουν ἕνα σωρὸ (αὐτ.). Met graantje bij graantje krijgt de hen de krop vol = μὲ σπειράκι τὸ σπειράκι ἡ ὄρνιθα γεμίζει τὴν μπάκα (D. II, 550). Veel kleintjes maken een groot = πολλὰ μικρούλια κάνουν ἕνα μεγάλο (W. II, 1388, 24). — **Γερμαν.** Viel Körnlein machen einen Sack voll = πολλὰ σπειράκια γεμίζουν ἕνα σάκκο (W. II, 1548, 11) Viel Körner machen einen Haufen = πολλὰ σπειριὰ κάνουν ἕνα σωρὸ (αὐτ. 1543, 81. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 80. 1541, 28. 1549, 12. D. II, 540). Körnlein bei Körnlein bekommt die Henne den Kropf voll = σπειράκι τὸ σπειράκι γεμίζει ἡ ὄρνιθα τὴν μπάκα της (W. II, 1548, 8. Βλ. αὐτ. 9. 10). Viel kleine machen ein grosses = πολλὰ μικρὰ κάνουν ἕνα μεγάλο (αὐτ. 1388, 24). Zwei Klenge mâchen e Gruss, zwei Wenge mâchen e Völ = δύο μικρὰ κάνουν ἕνα μεγάλο, δύο λίγα ἕνα πολὺ (αὐτ. 26). Wenig und oft füllt die Börse = λίγο καὶ συχνὰ γεμίζει τὴ σακκοῦλα (W. V, 187, 58). Wenig und oft

macht zuletzt viel = λίγο καὶ συχνὰ 'ς τὸ τέλος κάνει πολὺ (αὐτ. 61. Βλ. αὐτ. 65). — **Σερβ.** Πολλὰ σπειριὰ κάνουν σωρὸ (Wuk 297). — **Ρωσ.** Μάζευε κουκκοῦτσι κουκκοῦτσι, θὰ μαζέψης καλάθια (Dal I, 110).

7. Κούκκουδο κούκκουδο τὸ μάλαθρο
γέμισ' ἡ γριὰ τὸν κάλαθο.
(Β. 144,418 [ἐγέμισε]).

Βλ. ἀρ. 6α. 11.

8. Κουτσὶν κουτσὶγ
γεμίζει τὸ σατσί.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 320, 257).

Βλ. ἀρ. 6α.

9. Λουμποῦνι τὸ λουμποῦνι
γεμίζει τὸ σακκοῦλι.
(Νισύρου. ΖΑ. 411, 35).

Βλ. ἀρ. 6α. Λουμποῦνι, ἔν τισι δὲ νήσοις τοῦ Αἰγαίου λιμποῦνι λέγεται τὸ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καλούμενον λούπινο (ἐκ τοῦ λατιν. lupinum), ὑπὸ βυζαντινῶν δὲ συγγραφέων λουπῖνον ἢ λουπινάριον, ἤτοι ὁ θέρμος (lupinus albus L.). Ἐτυμολογικῶς φαίνεται ὅτι τὸ λουμποῦνι οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὸ λούπινον, πιθανῶς δ' ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὴν ἐκ τοῦ ἑλλην. λοβὸς ἢ λοπὸς παραγομένην ταὐτοσήμαντον λατιν. λ. lobus· ἐκ ταύτης τὸ ἰταλ. loppa, ὅθεν καὶ ἡ ἑλλ. λόππια (τά), ἡ δηλοῦσα εἶδος φασιόλων ἴσως ἐκ τοῦ lobus ἐσχηματίσθη ἰταλ. λ. *lobone ἢ *loppone, ὅθεν τὸ λουμποῦνι.

10. Μάραθο καὶ μάραθο
γεμίζ' ἡ γρᾶ τὸν κάλαθο.
(Κρήτης. Ἐφ. Φιλομ. 1864 σ. 502 [γριὰ] καὶ J. 300, 84 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [τὸ κ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι ['Αμάραθο κι' ἀμάραθο γ. ἡ γριά]).

Βλ. ἀρ. 6α. 11. Μάραθο, τό, ἢ μάραθος ὁ, ἢ μάλαθρο, τό, ἢ ἀμάραθο εἶναι εἶναι τὸ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μάραθον ἢ μάραθρον κα-

λούμενον φυτὸν (anethun foeniculum L.). Ὁ ἀρσενικὸς τύπος ἦτο ἐπίσης καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐν χρήσει.

11. Σκουλλὶ σκουλλὶ τὸ μάραθο,
γεμίζ' ἡ γρᾶ τὸν κάλαθο.
(Κρήτης. Φρ. 114).

Βλ. ἀρ. 6α. 7. 10. Σκουλλί, τό, δέσμη, ἰδίως λιναρίου ἢ καννάβεως. Ἐκ τοῦ ἀρχαίου σκόλλυς (Βλ. καὶ Κοραῆ Ἄτ. Δ', 519 κέ.). Ὅμοιαι παροιμίαι πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν ἀρ. 6α. **Ἰταλ.** A uno a uno si fanno le fusa = ἀπὸ ἕνα ἕνα γίνονται τἀδράχτια (D. II, 137 μετὰ παραλλαγῶν). — **Γαλ.** Pron de brondillos fan un fays = πολλὰ ξεράδια κάνουν ἕνα φόρτωμα (νεοπροβηγκ. D, II, 540). — **Ἱσπαν.** Poco a poco hila la vieja el copo = λίγο λίγο νέθει ἡ γριὰ τὴ ῥόκκα (W. II, 1548, 12). — **Πορτογαλ.** Pouco a pouco fia a velha o copo = ὁμ. (D. II, 137). — **Ἀγγλ.** By one and one the spindles are made up = ἕνα ἕνα γεμίζει τἀδράχτι (αὐτ. σ. 494). — **Δαν.** Mange Riis gjøre en stor Kost = πολλὰ κλαδιὰ κάνουν ἕνα μεγάλο σάρωμα (αὐτ. 540). — **Ὁλλανδ.** Veel reisjes maken een' Besen = πολλὰ κλαδιὰ κάνουν ἕνα σάρωμα (αὐτ. 540). — **Γερμαν.** Viel Reislein machen einen starken Besen = πολλὰ κλαδάκια κάνουν ἕνα χονδρὸ σάρωμα (αὐτ.).

12. Σταλαματιὰ σταλαματιὰ γεμίζει τὸ ποτῆρι.
(Ῥόδου. Ἐφ. Φιλ. 1860 σ. 1257 [τὸ πιθάρι.] — Χίου. Καν. 294, 633]).

Βλ. ἀρ. 6α. 13, πρβλ. ἀδειάζω 9, σταλαματιὰ 6. Ὅμοιαι παρ. **Γαλ.** Goutte à goutte on emplit la cuve (Leroux I, 66. Γασκωνικὴν παραλλαγὴν βλ. παρὰ D. II, 550). Le vaisseaul se remplist goutte à goutte (W. IV, 1335, 10). — **Καταλ.** De gota en gota s' omla la bòta = σταλαματιὰ σταλαματιὰ γεμίζει τὸ πιθάρι (D. II, 550). — **Γερμαν.** Ein Tropfen nach dem andern macht den Kübel voll = σταλαματιὰ σταλαματιὰ γεμίζει τὴν κολοκύθα (W. IV, 1335, 10). Klein Tröpfflein füllen endlich einen grossen Topff = μικραῖς σταλαματίτσαις 'ς τὰ ὕστερα γεμίζουν μεγάλο ἀγγειὸ (αὐτ. 1337, 5). Vil Tröpfli git au es schöpfli = πολλαῖς σταλαματίτσαις γεμίζουν κι' αὐταῖς ἕνα ποτῆρι (αὐτ. 8) —

Ἐβρ. Σταλαματιὰ σταλαματιὰ γεμίζει ὁ χὶν (μέτρον ὑγρῶν) (Dukes 32, 107).

13. Στάλα στάλα
γεμίζει ἡ τσουβάλα.
(Κονιστρῶν Καρυστίας παρὰ Β. Ι. Ποντίκη).

Βλ. ἀρ. 6 α. 12.

14. Φασοῦλι τὸ φασοῦλι
γεμίζει τὸ σακκοῦλι.

(Κοινοτάτη. — Δάρβαρ. 300 [Φ. καὶ φ.] — Μα. 11 [Ἀπὸ φ. φ.] — Βυζάντ. λ. φασοῦλι [ὁμ.] — Βερ. 61, 1. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1452. — Β. 330, 8. — Πόντου. Ἑπτάλ. 362, 122 [Φασοῦλιν καὶ φασοῦλιν γομώνει τὸ σακκοῦλιν.] — Βύρ. Γ', 441, 62. — Βάρνης. Κρ. 31 [Φ. 'ς τὸ φ.] — Πτζ. 306, 1093. — Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ', 180, 13. — Χίου. Καν. 316, 780 [Φ. φ.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 325, 545 [Φασοῦλιφ φ. γιμίζει] — Κατιρλιοῦ Βιθυνίας. Μακρῆς σ. 87 [Ἀπὸ φ. φ. γιομίζει] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 99 [Φ. μὲ φ.] — Ἠπείρου. Δωδών. σ. 154 [Ἀπὸ φ. — γεμόζει] — Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 188 [Φ. φ. γιομώνει] — Κονιστρῶν Καρυστίας παρὰ Β. Ποντίκη [Φ. φ.] — Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν. Βραχνοῦ (Φασοῦλι τοὺ φασοῦλι γιουμόζ' τοὺ σακκοῦλι.] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [Φ. 'ς τὸ φ.] — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Φ. καὶ φ.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Φασοῦλι τοὺ φασοῦλι γιμίζ' (ἤ, γιμόζ') τοὺ σ.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Φ. φ. γεμόντζει] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Φ. φ.] — Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα [Φασοῦλι φασοῦλι γεμίζ' τὸ]).

Βλ. ἀρ. 6 α. 2. Ἀπαράλλακτος ἡ **Κουτσοβλαχ**. Făsule după făsule se umple săcula (Zanne 7705).

γεμιντζὴς

1. Μήτε γεμιντζὴς 'ς τὸ πέλαγος, μήτε γάδαρος 'ς τὸ κάτω νησί.

(Ψαρῶν. Β. 348, 6).

Γεμιντζὴς ὁ ναύτης· λ τουρκικὴ (γκεμιντζί). Ὅτι ἐπαχθὲς καὶ κινδυνῶδες τὸ ἔργον τοῦ ναύτου, μάλιστα ἐν τρικυμίᾳ. Ὑπόκειται εἰς τὴν παροιμίαν μῦθος ἄσημνος, ὡς φαίνεται, διότι ὁ Βενιζέλος λέγει ὅτι διὰ τὸ εὔσχημον τὸν παρασιωπᾷ.

γενάτι

1. Γιὰ τὸ γινάτι τσῆ γειτόνισσας θὰ κόψω τὴν ψωλὴ τάντρός μου ;

(Κα. 1173 [τῆς γ. — τἀνδρός μου.] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [τὴ ψ.]).

Βλ. πεῖσμα 1. Γενάτι, τό, ἢ γινάτι, ἢ ἰνάτι τὸ πεῖσμα· ἡ λ. τουρκικὴ (ινάτ).

2. Μὰ τὸ γενάτι τὸ Γεναταίικο,
μὰ τὴν καρπιὰ τὴ Δαμουλιαναίικη,
μὰ τὴν τραϊτουριὰ τὴ Λιβιεραίικη.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Τραϊτουριὰ ἡ προδοσιὰ (ἰταλ. tradimento)· ἡ λ. ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ ἰταλ. traditore (προδότης) τραϊτοῦρος, τραϊτουριά.—Ἡ παροιμία διασύρει τὰ ἐλαττώματα τριῶν κεφαλληνιακῶν οἰκογενειῶν· τῆς τῶν Γενατάδων, τῆς τῶν Δαμουλιάνων καὶ τῆς τῶν Λιβιεράτων.

3. Τὸ γενάτι
βγάζει μάτι.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1308 — Βάρνης. Κρ. 31 [Τὸ ἰνάτι] — Κρήτης. Ἄπτερ. 27 [ὁμ.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 324, 481 [Τὸ γινάτι βγάλλειμ. μ.] — Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 185 [Τὸ γινάτι] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [Τὸ ἰνάτι] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [Τὸ γινάτι] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [Τὸ ἰνάτι] — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Τὸ ἰνάτι βγάν' ἀμάτι.] Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Τὸ ἰνάτ' βγάζ' τὸ μάτ'.] — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου [Τοὺ γινάτιν βγάλλει μάτιν.]).

Βλ. πεῖσμα 8.

4. Τὸ γινάτι
βγάζει μάτι·
καὶ τὸ πεῖσμα
κάνει πρῆσμα.
(Β. 314, 420).

Βλ. πεῖσμα 8.

γενᾶτος

1. Οἱ γενᾶτοι τρῶν τὰ ψάρια.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 839. — Β. 184, 114).

Βλ. γένεια 8.

γένεια

1. Ἄλλοι πιθυμοῦν τὰ γένεια,
κι' ἄλλοι φτυοῦν καὶ ῥίχτουν τα.

(Β'. 15, 178 [ῥίφτουν τα.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 30 [ἄ. τὰ μασᾶν καὶ φτυοῦνε.] — Β. 8, 90 [ῥίπτουν τα.] — Κόσμος 3 [Ἄ. ἐπιθυμοῦν τὰ γ., ἄλλοι τὰ μασοῦν καὶ φτυοῦν τα.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 315, 11 [Ἄ. πεθυμοῦν τὰ γ., τσ' ἄ. μαδοῦν καὶ ῥίβγουν τα.] — Καρπάθου. ΖΑ. 344, 21 [καὶ ῥίχτουτ τα.] καὶ Μαν. 272, 28 [πεθυμοῦ — φτυοῦ καὶ ῥίχτουν τα.] — Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 86 [ἄ. τὰ μισοῦν καὶ φτυοῦνε]. — Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου [ἄ. τὰ μασᾶν καὶ φτυοῦνε.] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [πεθυμοῦν — ἄ. τά χουν καὶ τὰ φτυοῦνε.] — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [ἄ. τὰ μασοῦν καὶ φτυοῦν τα.]. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [πεθυμοῦν τὰ γ. κι' ἄ. ξυοῦν καὶ ῥήχνουν τα.] — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [ἄ. ξοῦ καὶ ῥήχνουν τα.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [πεθυμοῦν — ῥίχτου τα.] — Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου [κι' ἄλλ' ἀνασποῦν καὶ]).

Βλ ἀρ. 2. 6. 28. Ὅτι οἱ ἔχοντες περίσσειαν πράγματός τινος δὲν ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸ πολλὴν ἀξίαν, ἐνῷ ὑπάρχουσιν ἄλλοι σφοδρῶς ποθοῦντες αὐτό, διότι δὲν τὸ ἔχουσιν. Οὕτω πολλοὶ πτωχοὶ θὰ ἠδύναντο νὰ συντηρηθῶσι δι' ὅσων ἐκ κόρου ἀπορρίπτει περιφρονητικῶς ὁ πλούσιος. Παραπλησία ἡ **Ἀραβ.** Ὁ ἕνας ἔχει γένεια κι' ὁ ἄλλος τὰ βαρέθηκε (Socin 398).

2. Ἄλλοι τὰ γένεια πιθυμοῦν,
καὶ ἄλλοι ποῦ τά χουνε τὰ φτυοῦν.

(Κα. 319 [φτοῦν] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτέλη).

Βλ. τὴν προηγουμένην

3. Ἀπὸ τὰ γένεια σοφός.

(Κ. 6', 8. — Νε. 11, 73. — Β'. 12, 133. — Βερ. 16, 39. — Β. 26, 340).

Βλ. ἀρ. 13.

4. Ἀπῶχει τὰ γένεια
ἔχει καὶ τὴν ἔννοιαν.

(Κύπρου. Σ. 283, 185).

Βλ. ἀρ. 21.

5. Ἄσπρα γένεια
παλιὰ δρένια.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. γέρος 14 βυζαντινῆς. Παλιὰ κατ' εὐφημισμὸν τὰ αἰδοῖα τοῦ γέροντος· δρένια δὲ ἐπίθετον, δρένιος (δρυέϊνος) =δρύινος, στερεός.

6. Βοῦλλοι πεθυμοῦν τὰ γένεια,
τσ' αὐτὸς μαδᾷ καὶ ῥίχτει τα.
(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316, 77).

Βλ. ἀρ. 1.

7. Γένεια γένεια τρώγουν ψάρια,
καὶ τὰ μαῦρα τὰ μεγάλα.
(Β. 45, 30).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Τὰ μαῦρα γένεια δηλ. τρώγουν τὰ μεγάλα ψάρια.

8. Γένεια γένεια τρῶν τὰ ψάρια.
(Κ. 6', 12 [Γ. τρώγουν] — Μα. 13 [όμ.] — Νε. 20, 141 [όμ.] — Βερ. 69, 4 [τρώγουν ψ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 203. — Β. 45, 29 [τρώγουν ψ.] — Ιπζ. 224, 142. — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 7. 9. 10. 20, γενᾶτος 1. Ὅτι οἱ δυνατοὶ καὶ οἱ πλούσιοι προτιμῶνται τῶν κοινῶν ἀνθρώπων καὶ εὐχερῶς προμηθεύονται ὅσα οἱ ἄλλοι ἀδυνατοῦσι ν' ἀπολαύσωσιν· οὕτως οἱ ἐπίσκοποι, οἱ τρέφοντες πώγωνα, τρώγουσι ψάρια, καὶ ὅταν εἶναι ἔλλειψις αὐτῶν εἰς τὴν ἀγοράν, διότι εἰς αὐτοὺς πρώτους τὰ κομίζουσιν οἱ ἁλιεῖς, βέβαιοι ὅτι γενναίως θ' ἀμειφθῶσιν.

9. Γένεια γένεια τρῶν τὰ ψάρια,
καὶ μερικὰ λιθάρια.
(Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ τὴν πρόηγουμένην. Εἰρωνικῶς, πρὸς διάψευσιν τῆς ἀνωτέρω. Ὅτι οἱ ἐν ἀξιώματι ἐνίοτε ἀντὶ τιμῶν καὶ ὠφελημάτων, τοὐναντίον πλείονας ἐνοχλήσεις ἔχουσι καὶ κινδύνους διατρέχουσι μείζονας ἢ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι.

9α. Γένεια ἔχω, γένεια ἔχεις, σῦρε ζῆσε.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἀρ. 11. Κατ' οὐδὲν δηλ. ὑστερεῖς ἐμοῦ, ὅθεν ὀφείλεις νὰ μεριμνήσῃς, περὶ συντηρήσεώς σου μὴ ἀναμένων βοήθειαν παρ' ἐμοῦ.

10. Γένεια θωροῦν τὰ ψάρια κ' ἔρχονται.
(Β. 45, 31).

Βλ. ἀρ. 8, πρβλ. 14. Τὰ ψάρια ἀφ' ἑαυτῶν προσέρχονται εἰς τοὺς ἔχοντας γένεια. Ἐπὶ ἐκείνων ὧν καὶ μόνη ἡ ὄψις ἐπιβάλλει τὸν σεβασμόν.

11. Γένεια χεις, γένεια χω.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 9 α, πρβλ. ἔχω 106. Ἤτοι οἷος εἶσαι σὺ εἶμαι καὶ ἐγώ, δὲν εἶμαι ὑποδεέστερος σοῦ, ἂν δ' ἔχῃς τὴν ἀξίωσιν νὰ σὲ τιμῶ, πρέπει καὶ σὺ ἐξ ἴσου νὰ μὲ τιμᾷς.

12. Δὲν εἶναι μαλλιὰ τὰ γένεια.
(Βερ. 70, 5.—Β. 54, 34).

Βλ. ἀρ. 16. 18. 29. Ἐπὶ τῶν ὑπολαμβανόντων εὐχερῆ πράγματα δεόμενα καὶ χρόνου καὶ κόπου πολλοῦ, ἵνα συντελεσθῶσιν.

13. Δὲν κρέμεται ἡ γνώση ἀπὸ τὰ γένεια.
(Λελ. Ἐπιδ. σ. 168).

Βλ. ἀρ. 3, πρβλ. ἄσπρος 1, γνώση 20. Ὅτι ὁ μακρὸς πώγων δὲν εἶναι ἔνδειξις συνέσεως. Συνηθέστατα εἶναι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὰ σκώμματα εἰς τοὺς τρέφοντας πώγωνα, ὅπως φαίνωνται φιλοσοφοῦντες, καὶ παροιμιώδεις εἶναι αἱ φράσεις «ἐκ πώγωνος σοφισταὶ» (Πλουτάρχ. Συμπ. πρβλ. Ζ', ς', 16 σ. 709 b), «ἐκ πώγωνος σοφοί», «ἀπὸ πώγωνος φιλόσοφοι» (Ἀποστόλ. 593 e καὶ Leutsch αὐτ.), καθὼς καὶ οἱ σαρκασμοὶ τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τὸ ἐπίγραμμα τούτου (Ἀνθολ. ΙΑ', 430): «Εἰ τὸ τρέφειν πώγωνα δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν, | καὶ τράγος εὐπώγων εὔστολός ἐστι Πλάτων». Ἀπήχησις τῶν σκωμμάτων τούτων κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους εἶναι ὁ λόγος Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου «κατὰ μακρογενείου γέροντος δοκοῦντος εἶναι διὰ τοῦτο σοφοῦ» (ἐν Boissonade Anecd. Gr. IV σ. 430 κέ.). Σύμφωνοι δὲ πρὸς ταῦτα φέρονται καὶ παροιμίαι νεωτέρων ἐθνῶν, αἱ πλεῖσται

κατὰ μίμησιν τούτων εἰρημέναι: **Ἰταλ.** La sapienza non istà nella barba = ἡ σοφία δὲ στέκεται 'ς τὰ γένεια (W. I, 237, 4). La barba non fa il filosofo = τὰ γένεια δὲν κάνουν τὸ φιλόσοφο (αὐτ.). Non la barba, ma l' ingegno rende l'uom' d' impiego degno = ὄχι τὰ γένεια, ἀλλ' ἡ γνώση κάνουν τὸν ἄνθρωπο ἄξιον γιὰ ἀξίωμα (αὐτ. 14).—**Γαλλ.** Plus de barbe que d' érudition (Legai 79). En la grant barbe ne gist pas li savoir (παλαιογαλλ Leroux I, 211). Se barbe le sens encusent, bouc et chevres moult sage fusent (Leroux I, 151). Së la bârbo blânco fasié lou sâjhë, las câlros va dêourien êstrë = ἂν τἆσπρα γένεια ἔκαναν τὸ φρόνιμο, ἔπρεπε τέτοιαις νὰ εἶναι οἱ γίδαις (D. I, 146 μετὰ νεοπροβηγκιανῆς παραλλαγῆς). N' est pas tou jours sage qui a de la barbe au menton (W. III, 1341, 2).—**Ῥαιτορωμαν.** Barba fa bucc igl um ed in bi vestigiu bucc il signur = τὰ γένεια δὲν κάνουν τὸν ἄνδρα καὶ τὸ ὡραῖο φόρεμα τὸν ἄρχοντα (D. I, 146).—**Κουτσοβλαχ.** Shi capra ari barbă, m' a tut capră sh' ésti = καὶ ἡ γίδα ἔχει γένεια, μὰ ὅλο γίδα εἶναι (Zanne 2723).—**Ῥωμουν** Barbă lungă shi capra are, dar minte nici cum are = μακριὰ γένεια ἔχει καὶ ἡ γίδα, ἀλλὰ γνώση καθόλου δὲν ἔχει (αὐτ.). Barbă mare, minte n'are = γένεια μεγάλα, γνώση δὲν ἔχει (αὐτ. 2725). Barbă lungă, minte scurtă = γένεια μακριά, γνώση κοντὴ (αὐτ. 2726. Βλ. καὶ 2724).—**Ἀγγλ.** 'Tis not the beard that makes the philosopher = δὲν εἶναι τὰ γένεια ποῦ κάνουν τὸ φιλόσοφο (D. II σ. 451).—**Δαν.** Dersom skjægget gjaldt, kunde giedebukken præke = ἂν τὰ γένεια ἄξιζαν, μποροῦσε ὁ τράγος νὰ κηρύξῃ τὸν λόγο τοῦ θεοῦ (W. V, 903, 119). Var det giort med skiægget, da vandt giedebukken = ἂν ἐξαρτᾶτο ἀπὸ τὰ γένεια, θὰ ὑπερτεροῦσε ὁ τράγος (αὐτ. 123).—**Ὁλλανδ.** De baard maakt geen' wijsgeer, anders was er de bok goed aan = τὰ γένεια δὲν κάνουν κἀνένα σοφό, ἀλλιῶς θὰ τὴν εἶχε καλὰ ὁ τράγος (W. I, 238, 43).—**Γερμαν.** Bart und Mantel machen keinen Philosophen = τὰ γένεια καὶ τὸ ἐπανωφόρι δὲν κάνουν τὸν φιλόσοφο (αὐτ. 237, 4. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. III, 1341, 2. V, 903, 117). Es kommt nicht auf

den Bart an, sonst beschämte der Bock den Mann = δὲν ἔχουν τίποτα νὰ κάμουν τὰ γένεια, ἀλλιῶς ὁ τράγος θὰ ντρόπιαζε τὸν ἄνθρωπο (W. I, 237, 23. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 238. 32. 43. 46. V, 902, 105. 903, 119. 123). — **Ῥωσ.** Ἡ γνώση 'ς τὸ κεφάλι καὶ ὄχι 'ς τὴ γενειάδα (Dal I, 388) Ἡ γενειάδα φύτρωσε, μὰ μυαλὸ δὲν ἔφερε (αὐτ.). Τὸ μυαλὸ γενειάδα δὲν περιμένει (αὐτ. 563). Τὸ μυαλὸ δὲν εἶναι 'ς τὰ γένεια, ἀλλὰ 'ς τὸ κεφάλι (αὐτ.) — **Τουρκ.** Ζακὰλ καζιγὶ ετμέζ = τὰ γένεια δὲν κάνουν τὸν κριτὴ (Osm. Sprichw. 276. Decourdemanche 923).

14. Ἐμπρὸς 'ς τὰ γένεια πάει ἡ κοῦπα.
(Κρήτης. Βλαστ. 23).

Πρβλ ἀρ. 8. 10. Ὅτι παρισταμένου καὶ ἱερέως εἰς κεράσματα εἰς αὐτὸν πρῶτον προσφέρεται τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου.

15. Ἡ Χ'στὸς τὰ θκὰ τ' τὰ γένεια βλόγισι πρῶτα.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη (ἤ, Ἡ Χ. βλόγισι πρῶτα τὰ γ. τ'.]).

Βλ. ἀρ. 26. 27.

16. Θαρρεῖς καὶ τὰ γένεια μαλλιά ναι;
(Σύμης. ΚΠ. ΚΗ', 484, 53).

Βλ. ἀρ. 12.

17. Κόκκινα γένεια καὶ μάθια γαλανά,
καρδία τοῦ Ἰούδα, ψυχὴ τοῦ Σατανᾶ.
(Κρήτης. Βλαστ. 26).

Βλ. τρίχα 9. 10.

18. Μαλλία εἶναι τὰ γένεια θαρρεῖ, καὶ δὲν ἠξεύρει ὅτι εἶναι τρίχες καὶ φυτρώνουν τρίχα τρίχα.
(Μα. 20).

Βλ. ἀρ. 12.

19. Ὁ παπᾶς πρῶτα τὰ γένεια του βλογᾷ.
(Μεσσηνίας. Πανδωρ. ΙΗ', 461, 41 [γ. του.—] — Κρήνης παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 27.

19 α. Ὅποιος ἔχει γένεια τρώει μὲ τὸ δεσπότη.

(Ἠπείρου παρὰ Ι. Λαμπρίδου. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [δὲν τρ.]).

Πρβλ. 8. Ὅτι τοὺς δυνατοὺς καὶ πλουσίους τιμῶσιν οἱ ἐν ἀξιώματι. Ἡ ἀρνητικὴ παραλλαγὴ τοῦ Ζαγορίου ὑποθέτω ὅτι εἶναι παρῳδία ταύτης, λεγομένη εἰρωνικῶς πρὸς ἱερεῖς.

20. Ὅποιος ἔχει γένεια τρώγει ψάρια.

(Βλ. Κατζιούλ. 512. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 668 [Ὁπ' ἔχει γ. τρ. ψάρι.] — Κ. 6', 36. — Νε. 97, 630. — Β'. 75, 29).

Βλ. ἀρ. 8.

21. Ὅποιος ἔχει τὰ γένεια,
ἔχει καὶ τὰ χτένια.

(Κοινοτάτη. — Βάρνερ: γένεια 1 [Ὁπ' ἔχει] — Βλ. Κατζιούλ. 47, 3. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 290 [Ὁπ' ἔχει — τὸ χτένι.] — Κ. α', 43 [Ὅστις ἔ. — τὸ χτένι.] — Κ. 6', 40. — Δάρβαρ. 300 [κτένια.] — Μα. 31 [ἔ. γ. — κτένια.] — Νε. 97, 633. — Β' 75, 30. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1128 [Ποιὸς ἔ. — κτένια.] — Β. 211, 498. — Κύπρου. Λουκᾶς 147 [Ἀπῶχει γ. ἔ. κτένια.] — Κρήτης. J. 305, 123 [ἔχει γ.] — Βάρνης. Κρ. 25 [ὁμ.] — Πτζ. 269, 668. — Λελ. Ἐπιδ. 171. — Κατιρλιοῦ Βιθυνίας. Μακρῆς σ. 86. — Χίου. Καν. 240, 201 [Ὁπῶχει] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 321, 329 [ἔσ'ει τὰ γ. ἔσ'ει τσαὶ] — Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 93 | κτένια] — Ἠπείρου. Δωδών. σ. 154. — Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 181 [ἔχ' τὰ γ. ἔχ'] — Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', μς' [ἔχει γ.] — Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [ἄς ἔχῃ καὶ | — Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [Ὁπῶχει γ. ἄς ἔχῃ καὶ χτ.] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [ἔ. γένεια θά χῃ καὶ χτ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἔ. γ. ἄς ἔχῃ] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Ὁπῶχει] — Τήνου παρὰ τῆς Κας. Στ. Καραλῆ [ἔχι — ἔχι] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [ἔ. γ.] — Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ὅποιους ἔχι τὰ γ. ἔχι τσὶ] — Ἁγιάσου Λέσβου παρὰ τοῦ αὐτοῦ [Ὁπ'ἔχι τὰ γ. ἔχι τσὶ] — Καρπάθου παρὰ Μ. Ι. Μιχαηλίδου [Ὅβσος ἔ. τὰ ἔνεια — κτένια.] — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Ὅποιους ἔ. τὰ γ. ἄς ἔχῃ κὶ τὰ] — Μεσενικόλα Καρδίτσης παρ' Ἀν. Λαδιᾶ [Ὅποιους ἔχι τὰ γ. ἔχι κὶ τὰ χτ.] — Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου [ὁμ.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Πῶχει]. — Πόντου παρὰ Ἰωά. Βαλαβάνη [ἔσ'ει — ἄς ἔσ'ῃ καὶ]).

Βλ. ἀρ. 4. 22. 23. 31, πρβλ. ἔχω 140. Ὁ ἔχων κτῆμα προνοεῖ αὐτὸς καὶ περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ τῆς καλλιεργείας του, ὁ ἐπιχειρῶν ἔργον τι εἶναι ὁ πάντων ἁρμοδιώτατος νὰ μεριμνήσῃ καὶ περὶ τοῦ καταλληλοτάτου τρόπου τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ· καθόλου δ' ἕκαστος γινώσκει τίνος ἔχει χρείαν, ἄσκοπος δὲ καὶ ὀχληρὰ εἶναι ἡ παρέμβασις ἄλλων εἰς

τὰς ὑποθέσεις του. Ὅμοιαι παρ. **'Αλβαν.** Κουσ' κα μιέκρ̣ε̣νε̣, κα εδὲ κρ̣ε̣χ̣ε̣ρ̣ε̣τε̣ = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (Hahn 155, 91). — **Κουτσοβλαχ.** Çel ce are barbă, are shi chéptene = ὅποιος ἔχει γένεια ἔχει καὶ χτένια (Zanne 2720). Cari sh' ari barba, sh-ari sh-cáptin li = ὅμ. (αὐτ.). — **'Ρωμουν.** Cine are barbă, are shi peptene = ὅμ. (αὐτ.). Cine are barbă, trebue să aĭbă si peptene = ὅποιος ἔχει γένεια πρέπει νά χῃ καὶ χτένια (αὐτ. Jahrb. f. roman. u. engl. Liter. τ. VI σ. 188). Cine are barbă să-shĭ cumpere shi pĭeptene=ὅποιος ἔχει γένεια ν' ἀγοράσῃ καὶ χτένια (Zanne 2720). Cine are barbă, sĕ îngrigashce dĕ pĭeptene=ὅποιος ἔχει γένεια νὰ νοιαστῇ γιὰ χτένια (αὐτ.). — **Τουρκ.** Χερ σακαλὶν ταραγὶ βάρ = κάθε γένει ἔχει καὶ τὸ χτένι του (Μαλλοὺφ 34, 41). — **'Αραβ.** Kül daken lehu müs'et = γιὰ κάθε γένει ὑπάρχει χτένι (Socin 130).

22. Ὁποῦ χει τὰ γένεια
βρίσκει τὰ χτένια.
(Κρήτης. Παρνασσ. ΙΖ', 796, 176).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

23. Ὁπῶχουν τὰ γένεια,
ἂς πάρουν καὶ τὰ χτένια.
(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀρ. 21.

25. Ὁ Χριστὸν πρῶτα τ' ἐκεινοῦ τὰ γένεια εὐλόγησεν, καὶ π' ἐκεῖ τὰ ξένα.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 378, 273 [κ' ὑστερία τ' ἀλλωνῶν.] καὶ παρ' Ἰωάν. Βαλαβάνη).

Βλ. ἀρ. 27.

26. Ὁ Χριστὸς εὐλόγησε πρῶτα τὰ γένεια του.
(Πτζ. 278, 775. — Τριπόλεως παρ' Ἀλ. Κούμανη [Χ. πρῶτα εὐλόγησε] — Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου [πρ. τὰ γ. του εὐλ.] — Πύργου παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [Ὁ Χρ. τὰ γ. του εὐλ.[πρ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Ὁ Χ. τὰ γ. του ἔβγαλε πρ.].)

Βλ. τὴν ἑπομένην.

27. Ὁ Χριστὸς πρῶτα εὐλόγησε τὰ γένεια του, κ' ὕστερα τῶν Ἀποστόλων.

(B[1]. 99, 286 [πρῶτ' εὐλ.[—B. 245, 1006 —Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ'. 318, 169 [Αἱ Χρ. πρ. τὰ γ. του βλόησε, τσ' ὕστερα τοὺς Ἀποστόλους.]—Μεσσηνίας.—Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ καὶ Ἀδ. Ἀδαμαντίου ['Ο Χ. εὐλόγησε πρῶτα τὰ γ. τ' — Ἀποστόλω.] Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Πρῶτα βλόγησ' ὁ Χ. τὰ γ. του — Ἀποστόλω].—Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Πρῶτα βλόησ' τὰ γ. του, τσ' ὕ. τοῦ Ἀποστόλω του]).

Βλ. ἀρ. 15. 19. 25. 26, πρβλ. ἀφεντιὰ 2, ἐγὼ 1. Ὅτι ἕκαστος περὶ ἑαυτοῦ πρῶτον φροντίζει, καὶ ὕστερον περὶ τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν εὐλογίαν ἡ χεὶρ τοῦ εὐλογοῦντος ἱερέως ὑψώνεται ἐγγύτατα τοῦ πώγωνος, φαίνεται ὡσεὶ εὐλογεῖ τοῦτον· καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ ὑποτίθεται τὸ αὐτό, διότι εἰκονίζεται παρομοίως εὐλογῶν. Οἱ Ἰταλοὶ παραλαβόντες ἴσως παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν παροιμίαν, διεσκεύασαν αὐτὴν εἰπόντες ὅτι ὁ Χριστὸς πρῶτον τὸν πώγωνά του ἐξύριζε καὶ εἶτα τοὺς τῶν Ἀποστόλων, ὅπερ παράλογον, διότι καὶ ἐν τῇ ἁγιογραφίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πωγωνοφόροι ἀπεικονίζονται πάντοτε καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· διώρθωσαν δὲ τὸ ἄτοπον ἐν παραλλαγαῖς τῆς παροιμίας, ἀναφέροντες τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἅγιον Φραγκίσκον. Ἄλλαι δὲ παραλλαγαὶ ὑπαινίσσονται τὸν μυστικὸν δεῖπνον, ὅτε ὁ Ἰησοῦς λαβὼν τὸν ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς, παρομοίως καὶ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου (Ματθ. κς', 26. 27. Μᾶρκ. ιδ', 22. 23. Λουκ. κβ', 17), ἀνακριβῶς δὲ καὶ εἰς τὴν νίψιν τῶν ποδῶν τῶν μαθητῶν, καίτοι τὸ Εὐαγγέλιον δὲν λέγει ὅτι ἐνίφθη πρῶτος ὁ Ἰησοῦς. **Ἰταλ.** Cristo s' ha fato la barba prima a lu, e po' ai so apostoli=ὁ Χριστὸς ἐξύρισε τὰ γένεια πρῶτα τὰ δικά του καὶ ὕστερα τῶν Ἀποστόλων του (βενετ. Pasqualigo 103. Παρὰ Pitrè II, 31 παραλλαγαὶ σικελικὴ καὶ ῥωμαϊκή). El signur preme et 's à fat la barba a lü, e pò ai sò dissèpoi=ὁ κύριος πρῶτα ἐξύρισε τὰ γένειά του καὶ ἔπειτα τῶν μαθητῶν του (περγαμηνή, Pitrè II, 31). San Pietro prima si faceva la barba per sè, e poi la faceva agli apostoli=ὁ ἅγιος Πέτρος πρῶτα ἐξύριζε τὰ γένεια τὰ δικά του καὶ ἔπειτα ἐξύριζε τῶν Ἀποστόλων (ὀμβρική, αὐτ. μετὰ φριουλανικῆς παραλλαγῆς). San Francesco prima si faceva la barba per sè, e poi la faceva a' suoi frati=ὁ ἅγιος Φραγκίσκος πρῶτα

ἐξύριζε τὰ γένεια τὰ δικά του καὶ ἔπειτα ἐξύριζε τῶν καλογέρων του (τοσκαν. αὐτ. μετὰ περγαμηνῆς παραλλαγῆς). Lu Signuri primu fici la sò varva = ὁ Χριστὸς πρῶτα ἐξύρισε τὰ γένεια του (σικελική, αὐτ.). Cristo s' ha lavà i piè prima a lu, e po' ai so apostoli = ὁ Χριστὸς ἔπλυνε τὰ πόδια πρῶτα τὰ δικά του καὶ ὕστερα τῶν ἀποστόλων του (βενετ. Pasqualigo 103). Prima est Deux, et pustis sunt sos sanctos = πρῶτα εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ἔπειτα εἶναι οἱ ἅγιοί του (σαρδην. Pitrè II, 31). Fars prema la barba per se e po dôp pr' i ater=νὰ ξυρίζῃ κἀνεὶς πρῶτα τὰ γένεια του καὶ ἔπειτα τῶν ἄλλων (Πάρμας, D. II, σ. 481). Prima la barba tua e poi del compagno = πρῶτα τὰ γένεια σου καὶ ἔπειτα τοῦ συντρόφου (Castagna 92, 38). — **Ἀγγλ.** The priest christens his own child first = ὁ παπᾶς βαφτίζει τὸ δικό του παιδὶ πρῶτα (D. I, 825). **Ὁλλανδ.** Hij slacht den paap (pape), his zegent zich zelven eerst = μοιάζει τοῦ παπᾶ (ἢ, τοῦ πάπα), εὐλογεῖ τὸν ἑαυτό του πρῶτα (W. III, 1238, 314. 1180, 68). — **Γερμαν.** Der Herr hat zuerst sich selbst und erst dann den Aposteln die Füsse gewaschen = ὁ Κύριος ἡμῶν ἔπλυνε πρῶτα τὰ δικά του καὶ ὕστερα τῶν Ἀποστόλων τὰ πόδια (W. II, 538, 87). Pfaffen segnen sich zuerst = οἱ παπάδες εὐλογοῦν τὸν ἑαυτό τους πρῶτα (W. III, 1232, 186. 1401, 56). Er ist wie die Pfaffen, er segnet sich zuerst = εἶναι σὰν τοὺς παπάδες, εὐλογεῖ τὸν ἑαυτό του πρῶτα (αὐτ. 1238, 314. 1180, 68).

28. Πόσοι πιθυμοῦν τὰ γένεια,
πόσοι ξυοῦν καὶ ῥίχτουν τα!

(Χίου. Καν. 288, 579. — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Π. λαχταροῦν τὰ γ. καὶ π.]).

Βλ. ἀρ. 1.

29. Στιμάρει κ' εἶνιν τὰ γένεια μαλλιά.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 12. Στιμάρω κοινὸν ἑλληνικὸν καὶ σπανιώτερον στιμέρνω καὶ στιμαρίζω = ἐκτιμῶ, λογαριάζω· ἐκ τοῦ ἰταλ. stimare.

30. 'Σ τσοῖ δεκοχτὼ 'ς τσοῖ δεκαννιὰ σὰν δὲν ἰδῇς τὰ γένεια,
σὰν τὴν λαλά σου θὰ γενῇς, καὶ νὰ μὴν ἔχῃς ἔγνοια.
(Κρήτης. Βλαστ. σ. 97).

Βλ. καννιάζω 1. Ἂν μέχρι τοῦ δεκάτου ὀγδόου ἢ τὸ πολὺ τοῦ δεκάτου ἐνάτου ἔτους τῆς ἡλικίας σου δὲν κάμῃς γένεια, μὴ ἔχε πλέον ἐλπίδα· τὸ πρόσωπόν σου θὰ εἶναι ὡς τὸ τῆς μάμμης σου.

31. Τὰ γένεια
θέλ'ν τσὶ χτένια.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 21.

32. Τῶν μεγάλων ταῖς δουλειαῖς τὰ γένεια τους ταῖς ξέρουν.
(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 714 [τῶν φρονίμων]— Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

33. Τῶν φρονίμων τοὺς σκοποὺς τὰ γένεια των τοὺς ξέρουν.
(Βλ. Κατζιούλ. 2459. — Κ. α', 42 [γ. των ἐξεύρουν] — Κ. β', 48 [ὁμ.) — Δάρβαρ. 390 [γ. των εἰξεύρουν] — Νε. 138, 910 [ὁμ.] Β[4] 123, 133. — Ἠπείρου Ἀρ. 1447 [μόν' τὰ γ. τους τοὺς] — Β. 329, 642 [Τῶν φρονίμων] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Τοῦ φρονιμῶνε — τὰ γ. τους εἰξεύρουν.]).

Πρβλ. μυστικὸ 7. Ὅτι οἱ συνετοὶ οὐδ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἀνακοινοῦσι τἀπόρρητα. Λέγει δ' ὅτι μόνον τὰ γένεια των γινώσκουσι τοὺς σκοπούς των, ἴσως διότι οἱ πρὸς ἑαυτοὺς διαλογιζόμενοι συνήθως θωπεύουσι τὸν πώγωνα. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀκόμη ἐπικίνδυνον ἐθεώρει, κατά τι ἱστόρημα, ὁ πορθητὴς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μωάμεθ. Ὅτε δηλ. ἐξέπεμψε μὲν εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον μέγαν στόλον, αὐτὸς δὲ μετ' ἰσχυρᾶς δυνάμεως διεπεραιώθη εἰς Προῦσαν (1461), πάντων ἀγνοούντων τὸν σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας, ὁ νομοδιδάσκαλος αὐτοῦ ἐτόλμησε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τούτου· «ὁ δὲ ὀργίλως πως ἐμβλέψας εἰς αὐτὸν ἔφη· Ἴσθι, ὦ οὗτος, εἰ ἤδειν ὅτι ἐκ τῶν τοῦ πώγωνός μου τριχῶν θρὶξ μία ἀπελάβετό μου τοῦ μυστηρίου, ἀποσπάσας ἂν αὐτὴν πυρὶ παρέδωκα» (Δούκας σ. 341 Bonn). Δι' ὁμοίας δὲ μεταφορᾶς καὶ ὁ Φίλιππος τὴν αὐτὴν ἐξέφραζε γνώμην, λέγων «ἔνια ⟨τῶν⟩ ὑφ' ἑαυτοῦ διοικεῖσθαι οὕτω κρυπτῶς, ὥστε μηδὲ τὴν χλανίδα αὐτῷ συνιστορεῖν»

(Gnomol. Vatic. 544 ἐν Wiener Studien XI, 233 καὶ Sternbach αὐτ.). Ἐπίσης καὶ ὁ Ῥωμαῖος Γ. Καικίλιος Μέτελλος ὁ Μακεδονικός, ὁ ὁποῖος ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος τί μέλλει ποιεῖν εἶπεν· «Εἰ ᾤμην τὸν χιτῶνά μοι συνειδέναι τοῦτο τὸ ἀπόρρητον, ἀποδυσάμενος ἂν αὐτὸν ἐπὶ πῦρ ἔθηκα» (Πλουτάρχ. π. ἀδολεσχ. 9 σ. 506 d. Ἀποφθ. βασ. σ. 202α. Valer. Max. VII, 4, 5. Aurel. Vict. de vir. illustr. 61. Front. Srateg. I, 1, 12). Καὶ τοῦτον μιμούμενος ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβῖκος ὁ ΙΑ' ἔλεγε τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ νυκτερινοῦ σκούφου του. Παρέλαβον δὲ τὴν μεταφορὰν καὶ πολλοὶ λαοὶ ἐν παροιμίαις. **Ἰταλ.** Ogni tua guisa non sappia la tua camicia = κάθε σκοπό σου νὰ μὴν τὸν ξεύρῃ τὸ ποκάμισό σου (τοσκαν. Giusti 232. Giani 823). Tua camiscia non sappia il tuo secreto = τὸ ποκάμισό σου νὰ μὴν ξεύρῃ τὸ μυστικό σου (W. I, 1420, 9.). — **Γαλλ.** Que ta chemise ne sache ta guise (Quitard 218).—**Ῥωμουν.** A nu se maĭ încrede nicĭ în cămasha luĭ = δὲν ἐμπιστεύεται πλιὰ μήτε 'ς τὸ ποκάμισό του (Zanne 6719). Nu te încrede nicĭ în cămesha ta = μὴν ἐμπιστεύεσαι μήτε τὸ ποκάμισό σου (αὐτ.). A ajuns vremea să nu se maĭ încrédă omul nicĭ în cămashâ luĭ = ἔφτασε ὁ καιρὸς νὰ μὴ ἐμπιστεύεται κἀνεὶς μήτε 'ς τὸ ποκάμισό του (αὐτ. 6720). Căcĭula ta, când va aflà taĭna ta, în foc s'o bagĭ = τὴ σκούφια σου, ὅταν μάθῃ τὸ μυστικό σου, 'ς τὴ φωτιὰ νὰ τὴν βάλῃς (αὐτ. 6651).—**Ὁλλανδ.** Zoo mijn hemd maar mijn geheim wist, ik smeet het ter stont in het vuur = ἂν τὸ ποκάμισό μου ἠξεύρει τὸ μυστικό μου, θὰ τὸ βγάλω νὰ τὸ ῥήξω 'ς τὴ φωτιὰ (W. II, 499, 5).— **Γερμαν.** Mer därf seim oagena Hemmet nîmmer traua = δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ ἐμπιστεύεται ποτὲ μήτε 'ς τὸ ποκάμισό του (αὐτ. 501, 44. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 47. 499, 5. 500, 6. I, 1420, 9). Wenn das Hemd weiss, was man thun will, muss man's verbrennen = ἂν τὸ πυκάμισο ξεύρῃ τί θὰ κάμῃ κἀνεὶς, πρέπει νὰ τὸ κάψῃ (αὐτ. II, 501, 49).

γενιὰ

1. Ἀπὸ γενιᾶς ἀούραζε, τὰ σύμπαντά σου δίε.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 315, 20).

Βλ. ἄνδρας 26, ἄνθρωπος 58. Μὴ φείδου δαπανῶν, ἂν δύνασαι νὰ κάμῃς γαμβρὸν ἢ φίλον ἄνδρα ἐξ εὐγενοῦς οἴκου καταγόμενον.

2. Ἄσπρος σκύλος, μαῦρος σκύλος, ὅλοι οἱ σκύλοι μιὰ γενιά.
(Κ. α', 41.—Χίου Καν. 217, 23. — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [γενιά ναι.]).

Βλ. ἀρ. 12, ἄσπρος 21.

2α. Γενεαῖς δεκατέσσερες, φαμίλιαις δεκαπέντε.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Πρβλ. ἀρ. 4α. Ἐπὶ ἀπωτάτης συγγενείας.

3. Γενεὰς γενεῶν.
(Κα. 1091).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ κατὰ Λουκ. α', 50, οὗ διάφορος ἑκάστοτε γίνεται χρῆσις. Ὁτὲ μὲν λέγεται εἰς δήλωσιν παμπαλαίων πραγμάτων, ὁτὲ δὲ ἐπὶ πολυπληθῶν, ὁτὲ δὲ ἐπὶ δεινῶν ὕβρεων.

4. Γενιὰ γενιὰ καὶ φάρα φάρα.
(Κα. 1089).

Φάρα ἡ φράτρα, ἡ πατριά· ἐκ τοῦ παλαιοῦ γερμανικοῦ (λογκοβαρδικοῦ) fara σημαίνοντος τὸ γένος, ἐξ οὗ τὸ ἰταλικὸν (λομβαρδικὸν) fara = πατρικὸν κτῆμα (Körting 3140). Ἡ λ. εὔχρηστος καὶ παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς καὶ τοῖς Κουτσοβλάχοις. Συνήθως γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως πρὸς ὕβριν, σημαινούσης μοχθηρόν, εὐτελὲς γένος.— Ὅτι γένος γένους διαφέρει.

4α. Ἔγιναν γενεαῖς δεκατέσσερες.
(Κοινή).

Πρβλ. 2α. Τὸ Γ. δεκατέσσαρες ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. Εὐαγγελίου κεφ. α', 17. Ἡ φράσις ἐπὶ τῶν ἐλθόντων εἰς ἔχθραν. Ἑτέρα δὲ φράσις «Τὸν πέρασε ἀπὸ γενεαῖς δεκατέσσερες» λέγεται ἐπὶ τοῦ δεινῶς κατονειδίσαντός τινα.

5. Εἶδ' ὁ γύφτος τὴ γενιά του,
κι' ἀναγάλλιασ' ἡ καρδιά του.
(Β. 69, 50 [ἀνεγάλιασε] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Εἶδ' ἡ γύφτους τὴ γινιὰ τ' κι' ἀ. ἡ κ. τ'.]).

Βλ. ἀρ. 6. 7. 10. Ἐπὶ τοῦ ἀσμένως συναναστρεφομένου μετὰ τῶν ὁμοίων του· καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαπώντων τοὺς συγγενεῖς των, ἂν καὶ εἶναι χυδαῖοι.

6. Εἶδ' ὁ σκύλος τὴ γενιά του,
κι' ἀναγάλλιασ' ἡ καρδιά του.

(Μα. 15 [τὴν γενεάν του κι' ἀηδίασεν ἡ καρδιά του.] — Κυθήρων. Πανδ. ΙΒ', 334. — Ἠπείρου. Ἀρ. 514. — Β. 69, 51 [κι' ἀνεχάρηκ' ἡ κ. — ἤ, ὁ σκ. τὴ γειτονιά του] — Ἠπείρου. Ἠπειρώτης 1901 σ. 87 [κι' ἀναγούλιασ' ἡ κ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. — Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μ. Φιλήντα [Εἶδε — γενιὰ τ' καὶ ξεσκώθ' ἡ κ. τ'.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ἢ τὰ ἐναντία λέγουσα παραλλαγὴ (ἀηδίασε ἢ ἀναγούλιασε) εἶναι ἐν χρήσει ἐπὶ τῶν ἀγεννῶν, δηλοῦσα ὅτι οἱ συγγενεῖς των πάντες εἶναι βάναυσοι καὶ χυδαῖοι.

7. Εἶδ' ὁ χοῖρος τὴ γενιά του,
κι' ἀναγάλλιασ' ἡ καρδιά του.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 5.

8. Ἔπαρε νιὸν ἀπὸ γενιάν, τσαὶ σκύλον ἀπὸ μάντρα.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 319, 206).

Βλ. ἄνθρωπος 3.

9. Ἔχει κι' ὁ κόρακας γενιάν, κ' ἡ ἀχελῶνα γένεια.

(Καρπάθου. Μαν. 281, 194).

Ἐπί ἀγεννῶν.

10. Ηὗρ' ὁ γύφτος τὴ γενιάν του
κι' ἀναάλλιασ' ἡ καρδιά του.

(Καρπάθου. Μαν. 284, 239).

Βλ. ἀρ. 5.

11. Ὅλ' οἱ γύφτοι μιὰ γενιά.

(Κοινοτάτη. — Βλ. Κατζιούλ. 2474. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 192. — Κ. α', 43 [μία γενεά.] — Κ. δ', 40 [ὁμ.] — Νθ. 92. 585 [ὁμ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 882. — Β. 192,

217 [γενιά ναι.] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΔ', 240. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 316, 76 [Βοῦλ' οἱ γ.] — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [γύφτ' μιὰ γενεά.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Ὅλ' οἱ γ.]).

Βλ. σειριὰ 1. Ἡ ἑρμηνεία ἐν λ. ἄσπρος 21. Ὑπόκειται εἰς τὴν παροιμίαν ὁ ἑξῆς μῦθος. Μιὰ φορὰ οἱ Μουσουλμᾶνοι γύφτοι ἔδωκαν ἀναφορὰ 'ς τὸ Σουλτᾶνο νὰ μὴ πληρώνουν χαράτσι, καὶ διπλὸ μάλιστα ἀπ' ὅ τι πληρώνουν οἱ ἄλλοι ῥαγιάδες. Ὁ Σουλτᾶνος ἔκρινε πῶς ἦταν σωστό, ἀφοῦ ἦσαν μουσουλμᾶνοι νὰ μὴ πληρώνουν χαράτσι, καὶ ἐδιάταξε τὸ βεζίρη του νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴ φορολογία. Ὁ βεζίρης ὅμως τοῦ ἔκαμε τὴν παρατήρηση πῶς ὁ νόμος ἦταν καλός, ἀλλ' ἀφοῦ εἶδε πῶς ἐπέμενε ὁ Σουλτᾶνος, τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ δώσῃ διορία εἰκοσιτέσσερες ὥραις γιὰ νὰ τοῦ τὸ ἀποδείξῃ. Ἔβαλε λοιπὸν ὁ βεζίρης προκήρυξη νὰ μαζευτοῦν χωρὶς ἄλλο ὅλοι οἱ γύφτοι τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωΐ 'ς τὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ. Καὶ ἅμα ἐμαζεύτηκαν εἶπε 'ς τὸ Σουλτᾶνο νὰ βγῇ 'ς τὸ παράθυρο νὰ ἰδῇ τί θὰ συμβῇ Τότε τοὺς λέγει ὁ βεζίρης. «Ὅσοι γύφτοι εἶστε Μουσουλμᾶνοι νὰ χωρίσετε ἀπὸ τοὺς ἄλλους.» Ἐχώρισαν οἱ Μουσουλμᾶνοι καὶ ἐστάθηκαν κατὰ μέρος. Λέγει λοιπὸν ὁ βεζίρης· «ἡ προσταγὴ τοῦ Σουλτάνου εἶναι οἱ Μουσουλμᾶνοι γύφτοι νὰ πληρώνουν τὸ διπλὸ χαράτσι ἀπὸ τοὺς ἄλλους.» Ἅμα τ' ἄκουσαν αὐτὸ οἱ Μουσουλμᾶνοι, ἔτρεξαν ἀμέσως κι' ἀνακατώθηκαν μὲ τοὺς ἄλλους, κ' ἐφώναξαν. «Ὅλοι ἡμεῖς γύφτοι εἴμαστε, ὅλοι εἴμαστε μιὰ γενιά.» Τὸ εἶδε τὸ πρᾶμα ὁ Σουλτᾶνος καὶ λέγει τοῦ βεζίρη· «Δίκαιο ἔχεις· ὅλοι οἱ γύφτοι μιὰ γενιά ναι». (Βλ. Δ. Κ. Ἀσλάνη Μῦθοι μυθιστορίαι καὶ διηγήματα σ.37-8).

12. Ὅλ' οἱ σκύλοι μιὰ γενιά.

(Β[1] 9, 109 [γενιά ναι.] — Βερ. 17, 49. — Β. 192, 216 [γενιά ναι.] — Ἀν. Ἐπιθ. Α', 533, 298. — Πτζ. 267, 642 [Ὅλοι — γενιά ναι.] — Κρήτης. Παρνασσ. ΙΖ', 800, 235. — Καρπάθου. Μαν. 276, 93. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Οὔλ' οἱ στσύλι μιὰ γινιά.] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Βλ. ἀρ. 2, ἄσπρος 21.

13. Ὅλοι οἱ χοῖροι μιὰ γενιά

(Κρήτης. Βλαστ. 170 [Οὔλοι οἱ χ. μ. γενεά.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [γενιά ναι.].

Βλ. ἀρ. 14. 15, ἄσπρος 21.

14. Ὅλοι οἱ χοῖροι μιὰ γενιά, κ' ἔχουν γουροῦνι μπάρμπα.
(Β. 192, 215).

Βλ. ἀρ. 13. 15, ἄσπρος 21.

15. Ὅλοι οἱ χοῖροι μιὰ γενιά, κ' οἱ ψύλοι μιὰ κουβέντα.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 13. 14, ἄσπρος 21. Κουβέντα, ἡ, σημαίνει ὡς καὶ ἡ λατιν. λέξις conventus, ἐξ ἧς ἐλήφθη, τὴν σύνοδον, τὴν συνέλευσιν, τὸν σύλλογον· παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς ὁ κομβέντος ἢ κονβέντος (βλ. Sophocles λ.). Ἀλλ' ἡ χρῆσις τῆς λ. ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ εἶναι σπανιωτάτη, ὡς ἐν τῇ προκειμένῃ παροιμίᾳ καὶ ἐν δημοτικῷ ᾄσματι: «πῶχουν οἱ κλέφταις μάζωξη, πῶχουν κρυφὴ κουβέντα». Μετέπεσε δ' ἡ λέξις, κοινοτάτη γενομένη, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ λόγου καὶ τῆς συνομιλίας· καὶ ῥῆμα ἐκ ταύτης κουβεντιάζω· τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει ἡ ἐκ τῆς αὐτῆς λατιν. λέξεως παραγομένη ῥωμουνικὴ cuvînt· ὁμοίως καὶ ἡ ἀλβαν. κουβέντ, ἥτις ἔχει ἐπίσης καὶ τὴν σημασίαν τῆς συνελεύσεως. Ἐν ταῖς ῥωμανικαῖς γλώσσαις ἔχει μόνον τὴν σημασίαν τοῦ μοναστηρίου, ἤτοι συλλόγου μοναχῶν (ἰταλ. ἰσπ. πορτ. convento, γαλλ. couvent), ἐν τῇ ἰταλικῇ δὲ πλὴν ταύτης καὶ τὴν τῆς συναντήσεως καὶ τῆς συμφωνίας.

16. Τὸ δέντρο μὲ τὰ κλωνιά του,
κι' ὁ ἄθρωπος μὲ τὴ γενιά του.
(Καρπάθου. ΖΑ. 368, 531 [κι' ἄνθρωπος]).

Ὅτι τοῦ μὲν δένδρου κόσμος οἱ κλῶνες, τοῦ δ' ἀνθρώπου οἱ συγγενεῖς.

γέννα (ἡ).

1. Γαμειέσαι, κόρη, χαίρεσαι,
μὰ νἄρθῃ ἡ γέννα καὶ νὰ ἰδῇς.

(Μήλου. Νεα. 32. — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 317, 91 [σ'αίρεσαι, μὲ νἄρτῃ γ. τσαὶ νὰ δῇς.] — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη [μὰ νἄρχῃ] — Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ [ἄ νἄρχῃ] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωννίδου [Πηδειέσαι, νύφη, πέτεσαι, μὰ θἄρτῃ ἡ γ. καὶ θὰ διῇς.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Λόγοι πενθερᾶς πρὸς τὴν νύμφην της. Ἐπὶ τῶν

ἐν εὐημερίαις παρακουόντων τὰς νουθεσίας τῶν πρεσβυτέρων, προσφευγόντων δ' εἰς αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀνάγκαις.

2. Φιλειέσαι, κόρη, χαίρεσαι, 'ς τὴ γέννα σου σὲ βλέπω.
(Β. 333, 27).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

Γέννα (τὰ).

1. Τρεῖς ς' τὰ Γέννα, τρεῖς 'ς τὰ Φῶτα,
κ' ἕξι 'σ τὴν Ἀνάσταση.

(Θήρας. Δε, 108 ['s τὴν Γ.] — Β. 326, 598 [Τρ. τὰ Γ. τρ. τὰ Φ. ἕ. τὴν 'Α.] — Πτζ. 342, 38 [τὴ Φώτα κ' ἕ. τὸ μεγάλο Πάσχα.] — Πύργου 'Ηλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [ἕ. τὸ μεγάλο Πάσχα.] — Μεσσηνίας [ὁμ.]. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη. — Τήνου παρ' 'Αδ. 'Αδαμαντίου [Τ. τὰ Γ. τ. τὰ Φ., ἕξ τὴν 'Α.]).

Ὅτι ἡμέραι ἀργίας κατὰ τὰς μεγάλας δεσποτικάς ἑορτὰς εἶναι τρεῖς μὲν τὰ Χριστούγεννα καὶ τὰ Θεοφάνια, ἤτοι πλὴν τῆς ἑορτῆς ἡ παραμονὴ καὶ ἡ ἐπιοῦσα, ἓξ δὲ κατὰ τὸ Πάσχα, ἀπὸ τῆς μεγάλης Πέμπτης μέχρι τῆς Τρίτης τῆς διακαινησίμου.

2. Χαρὰ 'ς τὰ Γέννα τὰ στεγνὰ καὶ τὴ Λαμπρὴ βρεμένη.

(Πατρῶν. Στατ. 108 [τὴν Λ. βρεγμένη]—Μ. 9c [ὁμ.] — Μεσσηνίας παρὰ Π Γ. Γενναδίου [Λ. ὅταν βρέχῃ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

3. Χαρὰ 'ς τὰ Γέννα τὰ στεγνά, τὰ Φῶτα χιονισμένα,
καὶ τὴ Λαμπρὴ βρεχούμενη, τἀμπάρια γεμισμένα,

(Βερ. 87, 3. — 'Αττικῆς καὶ Αἰγίνης. Στατ. 105 [τὴν Λαμπρὴν] — Μεσολογγίου. αὐτ. [τὴν Λ.]—Πύργου 'Ηλείας. αὐτ. 109 [καὶ ἡ Λαμπρὰ β.]—Βουπρασίων 'Ηλείας· αὐτ. [τὴν Λαμπρὰ] — Μεσσηνίας· αὐτ. 110. — Β. 337, 5 [βρεχούμενα] — Μ. 9e. — Μεσολογγίου· αὐτ. [χ., τὰ Λαμπριὰ βρεχούμενα, χαρὰ 's τὰ σπαρμένα.]—Λελ. 'Επιδ. σ. 167 [τἄστεγνα — βρεχάμενη, τὰ πάντ' εὐτυχισμένα.] — Κεφαλληνίας. Πάρτς σ. 86 [ἢ· χαρά 's τα τὰ σπαρμένα.] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη ['s τὰ στεγνά, Φ. τὰ χ. καὶ τὴ Λ. βρεχούμενα] — Πύργου 'Ηλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [βρεχάμενη, χαρά 's τα τὰ σπαρμένα.]—Μεσσηνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [βρεχάμενη, χαρά 's τα τὰ σπαρμένα.] καὶ παρ' 'Ηλ. Τσιτσέλη [ὁμ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 2, Γέννηση 1. Φῶτα 1. 3-8, Χριστούγεννα 5. 8. 9, πρβλ.

Γεννάρης 18, Λαμπρὴ 8. Ἂν παρέλθωσιν ἄβροχα τὰ Χριστούγεννα καὶ ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανίων, βρέξῃ δὲ τοὐναντίον τὸ Πάσχα, θεωρεῖται σημεῖον εὐφορίας· τὰ σπαρτὰ θὰ εὐδοκιμήσωσι καὶ ὁ γεωργὸς θὰ γεμίσῃ τὰς ἀποθήκας του. Παραπλήσιόν τι εἶπε καὶ ὁ Βεργίλιος (Georg. I, 100): Humida solstitia atque hiemes orate serenas, | agricolae; hiberno laetissima pulver ferra, | laetus ager. Ὅμοιαι δὲ παροιμίαι, πλὴν τῶν ἐν λ. Γεννάρης 18: **Ἰταλ.** La vera stagiuni: Natali 'o suli e pasca 'o fucuni = ἡ καλὴ ἐποχή, τὰ Χριστούγεννα 'ς τὸν ἥλιο καὶ τὸ Πάσκα 'ς τὴ γωνιὰ (καλαβρία, La Calabria X, 26, 102. Πολυπληθεῖς διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè III, 43-44) — **Γαλλ.** A Noël au balcon, à Paques au tison (Leroux I, 112). Les Paques pluvieuses sont souvent fromenteuses (αὐτ. 115. Legai 379). Qui per Nadal s'assouléïo, per Pascos s'estoureillo = ὅποιος λιάζεται τὰ Γέννα, ζεσταίνεται 'ς τὴ φωτιὰ τὸ Πάσκα (Καρκασσόνης, Mélusine I, 291). Καὶ ἀντιστρόφως. — **Γερμαν.** Weinachten feucht und nass gibt leere Speicher und leeres Fass=Χριστούγεννα ὑγρὰ καὶ βροχερὰ κάνουν ἀδειαναῖς ἀποθήκαις κι' ἀδειανὰ πιθάρια (W. V, 83, 24. Βλ. καὶ 21).

4. Χειμωνιάτικη Γέννα, καλοκαιρινὴ χαρά.
(Βερ. 87, 4. — Β. 338, 25. — Μ. 7).

Βλ. Χριστούγεννα 2. Ἂν περὶ τὸ τέλος τοῦ Δεκεμβρίου πέσῃ χιών, τὸ ἔτος προμηνύεται εὔφορον· ὁ γεωργὸς θὰ χαίρῃ τὸ θέρος κατὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. Ὅμοιαι παρ. **Ὁλλανδ.** Zijn de boomen om kersmis wit van sneeuw, ze zijn in de lente wit van bloesem = εἶναι τὰ δένδρα τὰ Χριστούγεννα ἄσπρα ἀπὸ τὸ χιόνι, θὰ εἶναι τὴν ἄνοιξη ἄσπρα ἀπὸ τἄνθη (W. V, 83, 14). — **Γερμαν.** Weihnachten Schnee, Ostern Klee = τὰ Γέννα χιόνι, τὸ Πάσκα τριφύλλι (αὐτ. 84, 29). Weisse Weihnachten, grüne Ostern = ἄσπρη Γέννα, πράσινο Πάσκα (αὐτ. 30. Βλ. αὐτ. 36. 37).

Γεννάρης

1. Ἀδελφὲ Μιχάλη, τώρα τὸ Γεννάρη,
οἱ δύο ἕνας γίνονται κι' ὁ μοναχὸς κουβάρι.
(Ψαρῶν. Β. 345, 1 [οἱ δυὸ ἕ. γίνεται] — Μ. 15 [γίνεται]).

Βλ. ἕνας 7.

2. Γεννάρη μῆνα κλάδευγε καὶ λίγος μὴ γυρεύῃς.

(Χίου. Β' 20, 12 [κλάδευε, καὶ λίσγο] καὶ Β. 45, 27=Μ. 17 k. [ὁμ.] καὶ Πασπ. 212 [κλάδευε — μὴ κυττάζῃς.] καὶ Καν. 233,§143].

Βλ. ἀρ. 3. 4. 8. 15-17, γενναριώτικος 1. 2. Λίγος, τό, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος λίγωση, ἡ, καὶ συνηθέστερον χάση, λέγονται αἱ μετὰ τὴν πανσέληνον φάσεις τῆς σελήνης, ἡ φθίνουσα σελήνη. Κατὰ τὰς δημώδεις προλήψεις, τὰ μὲν κατὰ τὴν γιόμιση ἢ φέξη τοῦ φεγγαριοῦ (πληθούσης τῆς σελήνης) γινόμενα αὐξάνονται, τὰ δὲ κατὰ τὴν χάση (φθινούσης τῆς σελήνης) ἐλαττοῦνται (Βλ. Πολίτου Der Mond in Sage und Glauben der heutigen Hellenen ἐν Roscher's Selene σ. 184). Ἀλλὰ τὸν Ἰανουάριον δὲν πρέπει νὰ προσέχῃ ὁ γεωργὸς εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην, ἐπειδὴ εἶναι ὁ καταλληλότατος καιρὸς πρὸς τομὴν ξύλων καὶ κλάδευσιν, καὶ χρεία νὰ μὴ ἀπολέσῃ χρόνον ἐπὶ ματαίῳ· ὅθεν καὶ πληθούσης καὶ φθινούσης τῆς σελήνης πρέπει ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὴν ὑλοτομίαν καὶ τὴν κλάδευσιν. Τὸν Ἰανουάριον ὡς τὸν προσφορώτατον πρὸς τὰς ἐργασίας ταύτας μῆνα ὁρίζουσι καὶ τὰ Γεωπονικὰ (Γ', α', 1. 2. 5.): «Τῷ Ἰαννουαρίῳ μηνὶ χρὴ τὰς ἀναδενδράδας κλαδεύειν, φυλαττομένους τὰς ἐωθινὰς καὶ δείλης ὀψίας ὥρας. Τῷ αὐτῷ μηνὶ χρὴ τὰ πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ἐργασίαν ξύλα τέμνειν, σελήνης ἐν συνόδῳ οὔσης καὶ ὑπὸ γῆν τὸ γὰρ τῆς σελήνης φῶς μαλακώτερα τὰ ξύλα ποιεῖ. Τὰ δὲ τότε τεμνόμενα ξύλα ἄσηπτα διαμένει... Τῷ αὐτῷ μηνὶ κλαδεύειν χρὴ καὶ τὴν χαμῖτιν ἄμπελον». Κατὰ τὸν A. Mommsen τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον ὁρίζει καὶ ὁ Ἡσίοδος (Ἔργ. 570) διὰ τὴν κλάδευσιν τῶν ἀμπέλων, λέγων «οἴνας περιταμνέμεν» πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῶν χελιδόνων, αἵτινες κατ' αὐτὸν ἔρχονται μετὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Ἀρκτούρου, ἤτοι μετὰ τὴν 3/16 Φεβρουαρίου. — Παρομοία καὶ ἡ **Ἰταλ.** Puta a la luna di Jinnaru si vô' jìnciri li vutti = κλάδευε 'ς τὸ φεγγάρι τοῦ Γεννάρη, ἂν θέλῃς νὰ γεμίσῃς τὰ βαρέλια (σικελ. Pitrè I, 58).

3. Γεννάρη μῆνα κλάδευε, φεγγάρι μὴν κυττάζῃς.

(Λεβαδείας. Στατ. 106 [ξετάζῃς.] = Μ. 17 g. — Καλαβρύτων. Στατ. 108 [μὴ ξετάζῃς] = Μ. 17 c. — Μεσολογγίου. Στατ. 107 [μὴ τηρῇς] = Μ. 17 i — Πατρῶν. Στατ. 108 [μὴ τηράζῃς.] = Μ. 17 b. — Ἀττικῆς καὶ Αἰγίνης. Στατ. 105 [κλ. καὶ φεγγάρι μὴ γυρεύῃς.] = Μ. 17 e. — Λελέκ. Ἐπιδ. 159 [ξετάζῃς] — Μεσσηνίας παρὰ

Π. Γ. Γενναδίου [μὴ γυρεύης.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [φεγγάρια] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ὁμ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

4. Γεννάρη μῆνα κλάδευε καὶ μὴ ῥωτᾷς φεγγάρι.

(Μεσσηνίας. Στατ. 110 [Τὸν Γ. κλ. καὶ φ. μὴ ῥ.] = Μ. 17 d. — Β. 45, 28 [καὶ φ. μ. ῥ.] = Μ. 17 a. — Πτζ. 347, 63).

Βλ. ἀρ. 2.

5. Ἔκαμεν κὶ ὁ Γεννάρης ἥλιον.

(Κύπρου. Σ. 281, 122).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ἱλαρύνθη τὸ σκυθρωπὸν πρόσωπον.

6. Ἐγέλασεν κὶ ὁ Γεννάρης.

(Κύπρου. Σ. 281, 122).

Βλ. τὴν προηγουμένην, Μάρτης 21α.

7. Καὶ τὸ Γεννάρη μούραις!

(Πτζ. 247, 415).

Πρβλ. γριὰ 43. Ἐπὶ ἀκαίρου ἐπιθυμίας. Μούρα ἡ, ἢ μοῦρο, τό =τὸ μόρον, ὁ καρπὸς τῆς μουριᾶς (μορέας, morus alba L.) καὶ ὁ τῆς συκαμινιᾶς ἢ ξινομουριᾶς (συκάμινος, morus nigra L.)· ταύτης ὅμως ὁ καρπὸς πρὸς διάκρισιν καλεῖται καὶ συκάμινο, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων.

8. Κόψε ξύλο τὸ Γεννάρη,
καὶ μὴν καρτερῇς φεγγάρι.

(Ἀττικῆς καὶ Αἰγίνης. Στατ. 105 [ξύλον τὸν Γ. καὶ μὴ κ.] = Μ. 17 n).

Βλ. ἀρ. 2.

9. Ὁ Γεννάρης κι' ἂν γεννᾶται,
τοῦ καλοκαιριοῦ θυμᾶται.

(Μήλου. Νεα. 24).

Βλ. τὴν ἑπομένην, πρβλ. Φλεβάρης 6, φλεβαρίζω 1. Ἀναφέρεται εἰς τὴν δημώδη παρετυμολογίαν τοῦ μηνός, ἐτυμολογουμένου ἀπὸ

τῆς γέννας, διότι τότε γεννῶσι τὰ πρόβατα. Καίτοι ὁ Ἰανουάριος εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν χειμερινὸς μήν, ἔχει ὅμως ἐνίοτε καὶ ἡμέρας εὐδιεινὰς καὶ εὐηλίους, προσομοιαζούσας πρὸς ἡμέρας θερινάς.

10. Ὁ Γεννάρης κι' ἂν γεννᾷ,
τοῦ καλοκαιριοῦ μηνᾷ.

(Μήλου. Νεα. 23. — Κρήτης. Παρνασσ. ΙϛΊ, 480, 5).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

12. Ὁ λαγὸς καὶ τὸ περδίκι
κι' ὁ καλὸς ὁ νοικοκύρης
τὸ Γεννάρη χαίρονται.

(Πελοποννήσου. Β. 191, 205 [χαίρουνται.] καὶ Πτζ. 336, 9).

Βλ. βρέχω 35.

13. Ὅποιος θὲ νὰ βαμπακώση
τὸ Γεννάρη θὲ ν' ὀργώση.

(Μεσολογγίου. Στατ. 107 [Ὅστις θέλει νὰ βαμβακώση τὸν Γ. νὰ ὀ.] = Μ. 18. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Πρὸς φυτείαν βάμβακος ἀναγκαῖον εἶναι ἡ ἀροτρίασις τῆς γῆς γίνῃ τὸν Ἰανουάριον.

14. Τίς ἐσπέρρει 'ς τὸ Γεννάρη
δὲν χωρεῖ πολλὺ σιτάρι.

(Βούας Καλαβρίας. Mor. 91, 51).

Βλ ἀρ. 19. Χωρεῖ = θωρεῖ, βλέπει.

15. Τὸ Γεννάρη κλάδευε, καὶ φεγγάρι μὴ γυρεύῃς.

(Χαλκίδος. Στατ. 107 [Τὸν Γ.] = Μ. 17 h. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 2.

16. Τὸ Γεννάρη κόφτε ξύλα καὶ φεγγάρι μὴν κυττάζῃς.

(Χίου. Β. 310, 366 [ἤ, ξ. καλοφέγγι μὴ] — Μ. 171 [Τὸν Γ.]).

Βλ. ἀρ. 2.

17. Τὸν Γεννάρη κόψε κλῆμα καὶ φεγγάρι μὴ γυρέψῃς.

(Ἀττικῆς καὶ Αἰγίνης. Στατ. 105 [Τὸν Γεννάρην] = Μ. 17 m. — Μυκόνου. Στατ. 111 [κόπτε — γυρεύῃς.] = Μ. 17 m. — Σύρου. Στατ. 111 [κόψε βέργα καὶ φ. μὴ γυρεύῃς.] = Μ 17 o).

Βλ. ἀρ. 2. Ἀναφέρεται εἰδικῶς εἰς τὴν κλάδευσιν τῶν ἀμπέλων.

18. Τοῦ Γεννάρ' ἡ καλουριὰ
παρὰ λίγο κοπρισά.

(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. Γέννα 3. Ἡ ἀνομβρία κατὰ τὸν Ἰανουάριον εἶναι ὠφελιμωτάτη εἰς τὰ σπαρτά· σχεδὸν ἰσοδυναμεῖ πρὸς λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, κατὰ τὴν παροιμίαν. Παραπλήσιαι παρ. **Ἰταλ.** Jinnàru siccu, massaru riccu = Γεννάρης στεγνός, νοικοκύρης πλούσιος (σικελ. Pitrè III, 30. Καλαβρία παραλλαγὴ ἐν Calabria X, 26, 101). — **Γαλλ.** Janvier d'eau chiche fait le paysan riche (RTP. 1899 σ. 13). Poussière en Janvier abondance au grenier (αὐτ.). Janvier so et bé remplit cave et soulé = Γεννάρης στεγνὸς καὶ ὥραῖος γεμίζει ὑπόγειο κι' ἀποθήκη (αὐτ.).

19. Τοῦ Γεννάρη τὸ ζευγάρι
διάβολος θὲ νὰ τὸ πάρῃ.

(Χαλκίδος. Στατ. 107 = Μ. 14).

Βλ. ἀρ. 14. Ἡ σπορὰ γίνεται κατὰ μῆνα Νοέμβριον, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου· ὁ σπείρων δὲ τὸν Ἰανουάριον οὐδὲν θὰ συγκομίσῃ. Καὶ τὰ Γεωπονικὰ (Γ', α', 7) ἀποτρέπουσιν ἀπὸ τῆς σπορᾶς κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον: «Τῷ αὐτῷ μηνὶ (Ἰαννουαρίῳ) σπείρειν οὐ χρή, διερὰ γὰρ καὶ βαρεῖα οὖσα ἡ γῆ, ἀτμώδης γίνεται, καὶ ἔοικεν ἐρίοις ἐξαμμένοις κακῶς».

20. «Ὦ Γεννάρη καλαντάρη,
τὰ κορίτσια σου ποῦ τά χεις;
—Ἀ τὰ θολόστακτα κρυμμένα».

(Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Καλαντάρης ἐπίθετον τοῦ Ἰανουαρίου ἀπὸ τῶν καλάντων (τῶν

ᾠσμάτων τῶν Καλενδῶν). Ἐν Πόντῳ ὁ μὴν οὗτος καλεῖται Καλαντάρης ἢ Καλεντέρης. — Κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸν Ἰανουάριον ἕνεκα τοῦ πολλοῦ ψύχους κρύπτονται τὰ κοράσια εἰς τὴν στάκτην, ὅπως θερμανθῶσιν.

γενναριώτικος

1. Γενναριώτικον φεγγάρι κλάδευε καὶ μέραν μὴ ξετάζης.
(Ἀττικῆς καὶ Αἰγίνης. Στατ. 105 = Μ. 17 n).

Βλ. Γεννάρης 2.

2. Τὸ Γενναριάτικο φεγγάρι εἶναι γιὰ κλάδο.
(Πτζ. 347, 63).

Βλ. Γεννάρης 2.

γεννειέμαι

1. Ἄμοιρος γεννειέται.
(Βερ. 39, 27. — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [Κάποιος ἄ. ἐγεννήθη.]).

Βλ. ἀρ. 5. 6, βουβὸς 2. Ἡ αἰφνιδία ἄνευ λόγου διακοπὴ τῆς συνομιλίας, ἐξομοιοῦται πρὸς τὴν ἐξ ἀθυμίας σιγήν, τὴν ἐπερχομένην μετὰ θλιβερὸν ἄκουσμα. Τοιοῦτο δὲ ὑπὸ τῆς ὑπ' ἀρ. 6 θεωρεῖται ἡ γέννησις κόρης· κατ' ἐπέκτασιν δὲ καὶ ἡ γέννησις ἀμοίρου ἄρρενος, ἂν καὶ δὲν ἐξηγεῖται πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διαγνωσθῇ τὸ τοιοῦτο.

1α. Γεννημένος 'ς τὴν ὀρὰ τῆς προβατίνας.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ἐπὶ εὐδαίμονος. Ἀγνοῶ πόθεν ἡ μεταφορά.

2. Γεννειέται ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ πεθάνῃ.
(Κα. 1092).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Τετριμμένη παραμυθία τῶν πενθούντων τὸν θάνατον οἰκείου. Ἡ γνώμη εἶναι, ὡς εἰκός, κοινοτάτη, εἰς ὁμοίας συνήθως ἐπιλεγομένη περιστάσεις. Πρβλ. Δίφιλ. παρὰ Στοβ. ΡΙΗ', 15 FCG. IV, 426, 35. CAF. II, 576, 116): «Θνητὸς πεφυκὼς μὴ εὐλαβοῦ τεθνηκέναι». «Βροτοῖς ἅπασι καὶ θανεῖν ὀφείλεται» (Εὐριπ. Ἄλκηστ. 782. Γνῶμ. μονόστ. 69). «Τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποισι καὶ θα-

νεῖν μένει» (Εὐριπ. ἀπ. 733 Nauck. Στοβ. ΡΚΔ', 29). Debemur morti nos, nostraque (Horat Ars poet. 63). Lex universa est, quae iubet nasci et mori (Publil. Syr. 296 Ribbeck). Quod natum est, poterit mori (Senec. Herc. Oet. 1099). Ὅμοιαι παροιμ. Ἰταλ. Chi nasce, convien che muoia = ὅποιος γεννειέται χρεία ν' ἀποθάνῃ (τοσκαν. Giusti 203. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè III, 102. D. II,463). Si nasci pri muriri = γεννειέται κἀνεὶς γιὰ νὰ πεθάνῃ (σικελ. Pitrè III, 102). Semo nati e avemo da morire = γεννηθήκαμε καὶ πρέπει νὰ πεθάνωμε (Castagna 203, 59). La vita cerca la morte = ἡ ζωὴ ζητᾷ τὸν θάνατο (τοσκαν. Giusti 204). Il primo passo che si conduce alla vita, ci conduce alla morte=τὸ πρῶτο βῆμα ποῦ μᾶς ὁδηγεῖ 'ς τὴ ζωή, μᾶς ὁδηγεῖ 'ς τὸ θάνατο (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γαλλ.** Tous filz de Adam mourront (Leroux I, 2). L'homme florit pour mourir (αὐτ. 254). Il faut mourir qui veut vivre (D. II, 463). — **Ῥωμουν.** Cc nasce móre = ὅ τι γεννειέται πεθαίνει (Zanne 5602). Câte 'n lume nasc, mor tóte = ὅσα 'ς τὸν κόσμο γεννειῶνται ὅλα πεθαίνουν (αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Öllum er skapað eittsinn að deya = καθένας ἐπλάστηκε γιὰ ν' ἀποθάνῃ μιὰ φορὰ (D. II, 463). Allir eru feigir fæddir = ὅλα ἐγεννήθηκαν παραδομένα 'ς τὸ θάνατο (αὐτ.). — **Νορβηγ.** Dat verd alt feigt, som født er = ὅλα εἶναι παραδομένα 'ς τὸ θάνατο, ὅσα εἶναι γεννημένα (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Reeds bij onze geboorte komt de dood ons aan bord = ἀμέσως 'ς τὴ γέννησή μας ἔρχεται ὁ θάνατος συνταξιδιώτης (αὐτ.). Dat lyf ontfaet, werdt in de doot gheerft = ὅσα λαβαίνουν ζωὴ εἶναι κληρονομία τοῦ θανάτου (παλαιοφλαμ. αὐτ.). — **Γερμαν.** Alle Menschen müssen sterben = ὅλοι οἱ ἄνθρωποι χρεία ν' ἀποθάνουν (W. III, 589, 5. Βλ. αὐτ. 592, 74. IV, 837, 168). Wer geboren wird, ist vom Tode geworben = ὅποιος ἔχει γεννηθῇ γίνεται κτῆμα τοῦ θανάτου (W. I, 1385, 26).

3. Γι' ἄλλο δὲν ἐγεννήθηκες, παρὰ γιὰ νὰ πεθάνῃς.
(Κα. 1118).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

3α. Ἐγεννήθηκε μὲ προσωπίδα.

(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ἐπὶ τῶν τυχηρῶν, τῶν ἐν παντὶ εὐδοκιμούντων. Προσωπίδα ἐν Κεφαλληνίᾳ λέγεται ἡ ἀλλαχοῦ τσίπα (περὶ τῆς λ. βλ. τσίπα 1)· εἶναι δ' αὕτη ὑμήν, ὅστις ἐνίοτε προωθούμενος ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς μήτρας περικαλύπτει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Τὰ οὕτω γεννώμενα παιδία νομίζονται εὐτυχῆ· ἡ μαῖα ἀποσπᾷ τὴν προσωπίδα μετὰ προσοχῆς, καὶ τὴν διατηροῦσιν ὡς ἐχέγγυον τῆς εὐδαιμονίας τοῦ παιδίου· ἐν Λακκοβικίοις τῆς Μακεδονίας τεμάχια αὐτῆς φέρουσιν ἐν περιάπτῳ καὶ τὸ παιδίον καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ (Γούσιος 75). Ἐν Γορτυνίᾳ τὴν λειτουργοῦν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν κάμνουν φυλακτὸ τοῦ παιδιοῦ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁμοίως τὴν λειτουργοῦσι τρὶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐξαρτῶσιν ἀπὸ τοῦ τραχήλου τοῦ παιδίου ὡς φυλακτόν. Ἡ πρόληψις εἶναι κοινὴ καὶ εἰς ἄλλους εὐρωπαϊκοὺς λαούς, οἵτινες ἔχουσιν ὁμοίας μὲ τὴν ἑλληνικὴν παροιμιώδεις φράσεις πρὸς δήλωσιν τυχηροῦ ἀνθρώπου, ἀναγραφομένας κατωτέρω. Οἱ Γερμανοὶ καλοῦσι Glückskinder τὰ οὕτω γεννηθέντα παιδία, τὸν δ' ὑμένα Glückshaube καὶ Wehmutterhäublein, οἱ Γάλλοι coiffe, οἱ Σέρβοι koschulitza ἤτοι ποκαμισάκι. Περὶ τῆς δοξασίας ταύτης διαλαμβάνουσιν οἱ ἑξῆς συγγραφεῖς, οἵτινες ἀναφέρουσι καὶ ἄλλους μνημονεύοντας αὐτῆς: Grimm D. Mythol. 4ης ἐκδ. σ. 728-9 καὶ τ. III, σ. 265. H. Ploss die Glückshaube und der Nebelschnurrest; ihre Bedeutung im Volksglauben ἐν Zeitschrift f. Ethnologie 1872 σ. 186-9. RTP. X. σ. 248 (περὶ φλαμανδικῆς δοξασίας). Bulletin de Folklore Wallon 1893 II σ. 147. Ὅμοιαι παροιμιώδεις φράσεις: **Ἰταλ.** Nascer vestito = νὰ γεννηθῇ ντυμένος. — **Γαλλ.** Né coiffé (Littré λ. coiffé 5). — **Ῥωμουν.** Născut cu căitsa = γεννημένος μὲ σκούφια (Zanne 2823). Născut cu cămasha = γεννημένος μὲ ποκάμισο (αὐτ. 2845). — **Ὁλλανδ.** Met den helm geboren zin = νὰ ἔχῃ γεννηθῇ μὲ τὴν περικεφαλαία (Grimm ἔνθ. ἀν.). — **Γερμαν.** Ein Glückshäublein mit auf die Welt bringen = νὰ φέρῃ μαζί του 's τὸν κόσμο (ὅταν γεννηθῇ) προσωπιδίτσα (W. I, 1779, 1).

3β. Ἐγεννήθηκε μὲ τἆστρό του.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἐπίσης ἐπὶ εὐδαιμόνων. Ἐγεννήθη ὑπὸ ἀγαθὸν ἀστέρα.

3γ. Ἐγεννήθηκε ὅταν ξεκαπίνιζαν.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἐπὶ πτωχῶν καὶ ἀτυχῶν. Ξεκαπνίζω (καὶ κατὰ παρεμβολὴν τοῦ ι πρὸς χωρισμὸν τῶν ἐπαλλήλων συμφώνων ξεκαπινίζω) σημαίνει παύω τὸ κάπνισμα· ὅθεν λέγουσι π. χ. ξεκαπνίζω τὰ λουκάνικα, ὅταν καταβιβάζωσι τοὺς ἁλλᾶντας ἑτοίμους ἤδη ἀπὸ τὸν κρεμανταλᾶν (τὴν κρεμάθραν), ὅπου ἐκαπνίζοντο. Λέγεται προσέτι ἐπὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν καπνοδοχῶν τῆς οἰκίας ἀπὸ τῆς καπνιᾶς (τῆς λιγνύος). Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος πολλὴ ἀταξία καὶ ἀκαθαρσία ἐπικρατεῖ ἐν τῇ οἰκίᾳ· οἱ χωρικοὶ μάλιστα τῶν ὀρεινῶν τόπων ἐξάγουσι συνήθως πρὸς εὐκολίαν ἐκ τῆς οἰκίας τὰ ὀλίγα σκεύη καὶ ἔπιπλά των. Ὅθεν ὁ γεννηθεὶς κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν τῇ γυμνῇ οἰκίᾳ θεωρεῖται ἀτυχής.

3δ. Ἐγεννήθηκε τὴν ἡμέρα τὴ Λαμπρή.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἐπὶ εὐτυχῶν. Μονελεκτικῶς ὁ τοιοῦτος λέγεται λαμπρογεννημένος ἐν Ἀρκαδίᾳ.

3ε. Ἐγεννήθηκε τὴν ἡμέρα τοῦ Κάη.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ἐπὶ δυστυχῶν. Ἐγεννήθη ἐν ἀποφράδι ἡμέρᾳ· τοῦ Κάη ἡμέρα ἐν Κεφαλληνίᾳ λέγεται ἡ 3 Μαΐου, ἥτις καὶ ἐν Ἀθήναις νομίζεται ἀποφράς, ἀλλὰ δι᾽ ἄλλον λόγον, διότι εἶναι ἑορτὴ τῆς ἁγίας Μαύρας· ἀλλαχοῦ ἡμέρα τοῦ Κάη λέγεται ἡ βροχερὰ ἡμέρα (βλ. ἡμέρα 68).

4. Ἐγὼ κεῖ ποῦ γεννήθηκα βολίτσια ἓν εἶχεν.
(Κύπρου. Σ. 287, 320 [βολίκια] καὶ 491 [ὁμ.]).

Πρβλ. ἀνοικτὸς 1, ξεσκέπαστος 1, ξέσκεπος 1. Βολίτσιν τὸ = δοκὸς τῆς στέγης καὶ συνεκδοχικῶς βολίτσια αὐτὴ ἡ στέγη. Ὁμιλῶ δηλ. μετὰ παρρησίας, διότι καὶ ἡ οἰκία, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγεννήθην οὐδὲν ἔκρυπτε, μὴ ἔχουσα στέγην.

5. Κἄποιος μουγγὸς ἐγεννήθη.
(Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου).

Βλ. ἀρ. 1.

6. Κορίτσι γεννειέται.
(Βερ. 39, 27).

Βλ. ἀρ. 1.

7. Ὅποιος γεννειέται μελανὸς πεθαίνει μαῦρος.
(Πτζ. 270, 675).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

8. Ὅποιος γεννειέται μελανὸς ποτέ του δὲν ἀσπρίζει.
(Βάρνερ: μελανὸς 1 [Ὁπ' ἐγεννήθη μ. ποτές του] — Βλ. Κατζιούλ. 99, 3. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 86 [Ὁπ' ἐγεννήθη] — Κ. γ', 479 [Ὅποιος ἐγεννήθη] — Βερ. 48, 34. — Ἠπείρου. Ἀρ. 934. — Β. 206, 423. — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [γ. μαῦρος — ἢ, Ὁ. μαῦρος γ. ποτέ του] — Τιρνάβου Θεσσαλίας παρὰ Ἀχ. Τζαρτζάνου [Ὅποιους γιννειέτι μιλανὸς πουτέ τ' δὲν ἀσπρίζ']).

Βλ. ἀρ. 7, πρβλ. ἀρ. 9. 10. 11 καὶ τὴν βυζαντινὴν ἐν λ τύχη 23. Ὅτι τὰ ἔμφυτα ἐλαττώματα δὲν διορθώνονται, καὶ προσέτι ὅτι ἐκεῖνος εἰς ὃν ἐξ ἀρχῆς δὲν προσμειδιάσῃ ἡ τύχη θὰ εἶναι πάντοτε ἀτυχής. Ὅμοιαι ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν ἀρ. 10 καὶ ἐν λ. τύχη 23: **Ἰταλ.** Chi asino nasce, asino muore = ὅποιος γάδαρος γεννειέται, γάδαρος πεθαίνει (Giani 164. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè III, 120-1). — **Ῥωμουν.** Cine se nasce breaz, breaz móre = ὅποιος γεννειέται παρδαλός, παρδαλὸς πεθαίνει (Zanne 1356 b).

8α. Ὅποιος γεννηθῇ ἀπ' ὄρνιθα τὴν κοπριὰ σκαλίζει.
(Βάρνερ: γεννῶ 1).

Βλ. γάτος 21, ὅπου ἀναγράφονται καὶ ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι τὴν αὐτὴν ἔχουσαι μεταφοράν.

8β. Ὅποιος γεννηθῇ ἀπὸ σκορπιὸν πάντοτε κεντρώνει.
(Βάρνερ: γεννῶ 2).

Βλ. γάτος 21.

9. Ὅποιος γεννήθηκε ζουρλὸς ποτὲ δὲ φρονιμεύει.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 943 — Β. 206, 424).

Βλ. ἀρ. 12 α, γεράματα 3, μωρὸς 148. 149. 155, πρβλ. ἀρ. 8. 10. Ὁμοία ἡ γνώμη τῆς Κασίας (Krumbacher Kasia σ. 362, 128): «Οὐκ ἔστι μωρῷ φάρμακον τὸ καθόλου, | οὐδὲ ⟨καὶ⟩ βοήθεια πλὴν τοῦ θανάτου»· καὶ αἱ νεώτεραι παροιμίαι: **Ἰταλ.** Chi nasce matto non guarisce mai = ὅποιος γεννειέται τρελλὸς δὲν γιατρεύεται ποτὲ (τοσκαν. Giusti 296. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. II, 143. Giani 1303). Chi nasse mati, no guarisse mai; chi nasse co la goba, mai se drezza = ὅποιος γεννειέται τρελλὸς δὲν γιατρεύεται ποτέ· ὅποιος γεννειέται μὲ καμποῦρα ποτὲ δὲν ἰσιάζει (βενετ. Pasqualigo 285). — **Γαλλ.** Qui fol naquit jamais ne garit (Leroux I, 244). Le fol ne sera jamais sage (αὐτ. 242). Qui naît fou n' en guérit jamais (D. II, 143 μετὰ νεοπροβηγκιανῆς παραλλαγῆς). Qui de holie es plan malaut, per goary fotse temps het cau = ὅποιος ἀπὸ τρέλλα εἶναι βαριὰ ἄρρωστος, γιὰ νὰ γιατρευτῇ χρειάζεται πολὺν καιρὸ (γασκων. αὐτ.) — **Καταλαν.** Qui es botj quand nex, may ne guarex = ὅποιος εἶναι τρελλὸς ὅταν γεννειέται ποτὲ δὲ γιατρεύεται (αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Quien enferma de locura, ó sana tarde ó nunca = ὅποιος πάσχει ἀπὸ τρέλλα ἢ ἀργὰ γιατρεύεται ἢ ποτὲ (αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). El mal que no tiene cura, es locura = τὸ κακὸ ποῦ δὲν ἔχει γιατρειὰ εἶναι ἡ τρέλλα (αὐτ.) — **Πορτογαλ.** Quem de doudice enfermou, nunca ou tarde sarou = ὅποιος ἀπὸ τρέλλα ἔπαθε ποτὲ δὲν γιατρεύτη ἢ γιατρεύτη ἀργὰ (αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Einn dári verð vís, hvörnin sem hann málar rig utan = ὁ τρελλὸς δὲ γίνεται ποτὲ φρόνιμος, μ' ὅ τι τρόπο κι' ἂν χρωματισθῇ ἀπόξω (αὐτ.) — **Σουηδ.** Narren blijr altijdh dhen han ar = ὁ τρελλὸς μένει πάντα ὅτι εἶναι (αὐτ.). Narren blijr aldrig wijs = ὁ τρελλὸς ποτὲ δὲν γίνεται φρόνιμος (αὐτ.) — **Γερμαν.** An narren hilfft weder chrisam noch tauff = σὲ τρελλοὺς δὲν ὠφελεῖ οὔτε μύρο οὔτε βάφτισμα (W. III, 878, 16). Der Narr bleibt ein Narr, gäbst du ihm gleich eine Pfarr' = ὁ τρελλὸς μένει τρελλὸς κι' ἂν τοῦ δώσῃς ἀμέσως ἕναν παπᾶ (αὐτ. 884, 163).

Wer als Narr geboren ist, wird nie geheilt=ὅποιος τρελλὸς ἐγεννήθη ποτὲ δὲ γιατρεύεται (αὐτ. 925, 1052. Βλ. καὶ 1051).

10. Ὅποιος γεννηθῇ ὁλοστρόγγυλος
δὲν πεθαίνει τεσσεροκάντουνος.

(B¹. 72, 82 [Ὅπου—δὲν ἀποθαίνει τεσσαρακοντούτης.]—Χίου. Β. 221, 652 [παθαίνει]).

Βλ. ἀρ. 11, πρβλ. ἀρ. 8, σκαμβὸς 1. Τεσσεροκάντουνος ὁ τετράγωνος, τρικάντουνος ὁ τρίγωνος. «Τεσσαρουκάντουνος σταυρὸς» ἐν χιακῷ ᾄσματι (Καν. 82), καντουνωτὸς ὁ γωνιώδης. Ἀπὸ τοῦ καντοῦνι (ἰταλ. cantone) σημαίνοντος γωνίαν. Καντοῦνι λέγεται καὶ ἡ γωνία τοῦ οἴκου, ἥ τε ἐσωτερικὴ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ (πληθ. τὰ καντούνια=αἱ ῥύμαι), καὶ συνεκδοχικῶς κατοῦνα ἡ οἰκία καὶ ἡ κατοικία καθόλου· ἐν τοιαύτῃ χρήσει εὑρίσκεται ἡ λέξις καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, οἵτινες ἔλεγον κατοῦναν καὶ κατουνοτόπιον καὶ τὸν τόπον τοῦ καταυλισμοῦ στρατοῦ, καὶ ῥῆμα εἶχον κατουνεύω σημαῖνον τὸ καταυλίζομαι. Ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Β΄, 187) συσχετίζει πρὸς ταῦτα καὶ τὰς στρατιωτικὰς λέξεις τῶν Γάλλων cantonnement, cantonner, cantine.— Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι τὰ ἔμφυτα ἰδιώματα τοῦ ἀνθρώπου παραμένουσιν ἀμετάβλητα καθ' ὅλον τὸν βίον. Ἀπαράλλακτος ἡ Ἰταλ. Chi nasce tondo, non muor quadro=ὅποιος γεννειέται στρογγυλὸς δὲν πεθαίνει τεσσεροκάντουνος (τοσκαν. Pitrè III, 122. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ Pasqualigo 259. Marzano 41).

11. Ὅπου γεννηθῇ τρικάντουνος στρογγυλὸς δὲν πεθαίνει.

(Θήρας. Δε. Στ. 71 [Ποῦ γ. καντουνωτὸς — ἀποθαίνει.]— Σικίνου. Ἐφ. Φιλ. 1857, 146 [Ποῦ γ.— ἀποθαίνει.] — Σύρου. Νεα. 472.— Ἀθηναϊκή. Κάμπτ. Ἱστ. Γ΄, μη΄ [Ὅποιος γ. στρογγυλὸς δὲν π. τετράγωνος.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

12. Ὅπου γιννιθῇ 'ς τὴ φιλατσὴ τὴ φιλατσὴ τὴ θέλι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη. — Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ τοῦ αὐτοῦ [Ποῦ — τὴ φ. γυρεύι.]).

Βλ. ἀρ. 14.

12α. Ποῦ γεννηθῇ λωλός, λωλὸς καὶ θ' ἀποθάνῃ.

(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. ἀρ. 9.

13. Ποῦ γεννηθῇ 'ς τὰ σκοτεινὰ τὰ σκοτεινὰ γυρεύει.
('Αν. ἐπιθ. Α', 534, 343 ["Οποιος γ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Πρὸς τὴν προκειμένην παραλλαγὴν ὁμοιοτέρα εἶναι ἡ **Γερμαν.** Wer gewohnt ist, im Finstern zu leben, der fragt nicht viel nach der Sonne = ὅποιος εἶναι συνειθισμένος νὰ ζῇ 'ς τὸ σκοτάδι δὲν ῥωτᾷ παραπολὺ γιὰ τὸν ἥλιο (W. I, 1678, 17).

14. Ποιὸς γεννηθῇ 'ς τὴ φυλακὴ τὴ φυλακὴ ἀγαπάει.
(Κοραῆ Ἄτ. Β', 377 ["Οστις γ. εἰς τὴν φυλακήν, τὴν φυλακὴν ἀγαπᾷ.] — 'Ηπείρου. 'Αρ. 1113).

Βλ. ἀρ. 12 13. 15, πηγαίνω 16 α, ἀναγιώνω 1 (συμπληρώματος). "Οτι δυσαπάλλακτοι αἱ πονηραὶ ἕξεις· ὁ ἐκ παίδων ἐθισθεὶς εἰς ἀνελεύθερα καὶ εὐτελῆ ἐπιτηδεύματα ἀσμένως διατρίβει περὶ ταῦτα, ἀποστέργων τὰ ὑψηλότερα καὶ σεμνότερα. Δι' ὁμοίας μεταφορᾶς ἐκφέρει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ ἡ ἀρχαία ῥωμαϊκὴ παροιμία: Qui in pergula natus est, aedes non somniatur (Petron. 74). "Ομοιαι καὶ αἱ νεώτεραι παροιμίαι: **'Ιταλ.** Dove se nasse, ogni erba passe = ἐκεῖ ποῦ γεννειέται κάθε χόρτο εὐχαριστειέται (βενετ. D. I, 290 μετὰ περγαμηνῆς παραλλαγῆς). — **Γαλλ.** Qui naist en fumier, mourir y veut comme héritier (Leroux II, 398). — **'Ισπαν.** Quien nace en el muladar, allí se guerria morar = ὅποιος ἐγεννήθη 'ς τὴν κοπριά, ἐκεῖ γυρεύει ν' ἀποθάνῃ (D. I, 689). Cada uno donde es nascido, bien se está el páxaro en su nido = καθένας ὅπου ἐγεννήθη, καλὰ εἶναι τὸ πουλὶ 'ς τὴ φωλιά του (αὐτ.). — **Δαν.** Ee stwnder hwar tijt, som han ær baaren = πάντα πιθυμάει καθένας κεῖ ποῦ γεννήθη (αὐτ.). — **Σουηδ.** Thit stundar hwar, som borin ær = ἐκεῖ πιθυμεῖ καθένας, ὅπου γεννήθη (αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer auf dem Miste geboren ist, will auch auf dem Miste sterben = ὅποιος ἐγεννήθη ἀπάνω 'ς τὴν κοπριά, θέλει καὶ ν' ἀποθάνῃ 'ς τὴν κοπριὰ ἀπάνω (W. III, 672, 49). Wo der Mensch geboren ist, da sehnt er sich zu sterben = ὅπου ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος, ἐκεῖ ποθεῖ ν' ἀποθάνῃ (αὐτ. 629, 876). Wo en jeder geboren is, da

gefelt et 'ne am besten = ὅπου καθένας ἐγεννήθη, ἐκεῖ τοῦ ἀρέσει καλύτερα (W. V, 1306, 43).

15. Ποῦ γεννηθῇ 'ς τὴ φυλακὴ τῆς φυλακῆς θυμᾶται.

(Μα. 31 [Ὅποιος γ. εἰς τὴν φυλακήν, τὴν φυλακὴν ἐνθυμεῖται.]—Β¹. 73, 12 [Ὁ γεννηθεὶς] — Θήρας. Δε. Στ. 68 ['ς τὴν φυλακήν, τὴν φυλακὴν] — Βερ. 84, 19 [τῆς φ. μυρίζει.] — Β. 179, 47 [Ὁ γεννηθεὶς] — Μήλου. Νεα. 262. — Μεγίστης ΚΠ. ΚΑ' 323, 392 ['ς τὴφ φυλατσή, τὴφ φυλατσὴ θ.] — Κρήτης. Παρνασ. ΙΓ', 637, 100 [Ὅποιος — τσῆ φυλατσῆς]—Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [Ὁποῦ γ. 'ς τὴ φ. τσῆ φ.] — Πάρου παρὰ Φ. Σαρρῆ. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη. — Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη. — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [τσῆ φυλακῆς] — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη. — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [δὴ φ. θ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

16. Τἀρνὶν ἀρνὶν ἐγέννησε τσ' ἡ προβατίνα σ'ίλια.

(Μεγίστης παρ' Ἀγ. Διαμαντάρα).

Στίχος δημώδους ᾄσματος παροιμιωδῶς λεγόμενος ἐπὶ τῶν εὐημερούντων, ὧν ὁ πλοῦτος ταχέως καὶ ὑπὲρ πᾶσαν προσδοκίαν αὐξάνεται. Ὑπόθεσιν δ' ἔχει τὸ ᾆσμα ἐπεισόδιον, ὡς εἰκάζω, τοῦ ἀκριτικοῦ κύκλου. Παραλλαγὰς τοῦ στίχου τούτου βλ. ἐν τοῖς ἑξῆς ᾄσμασιν· ἐν συμαϊκῷ (ΚΠ. ΙΘ', 220, 3)· ἐν καρπαθιακοῖς (Μαν. 227, 15. ΖΑ. 294, 5)· ἐν ἰκαρίῳ (Σταματιάδου Ἰκαριακὰ σ. 148)· ἐν χιακῷ (Καν. 107) καὶ ἐν ἠπειρωτικῷ (ΖΑ. 146).

γέννημα

1. Γέννημα γέρο θέριζε καὶ στάρι παλληκάρι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. κριθάρι 1. Γέννημα ἐν Κεφαλληνίᾳ λέγουσι τὴν κριθήν· ἐν Πελοποννήσῳ δὲ κυρίως τὸν σῖτον, διὰ δὲ τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὰ γεννήματα, σημαίνουσι πάντας τοὺς δημητριακοὺς καρπούς. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κοινῇ εἶχε γενικωτέραν ἔννοιαν ἡ λ. δηλοῦσα πάντας τοὺς καρποὺς τῆς γῆς, τούς τε ξηροὺς καὶ τοὺς ὑγρούς· οἷον παρὰ Πολυβ. Α', 71, 1 «τῶν ἐκ τῆς χώρας γεννημάτων»· καὶ συχνάκις παρὰ τοῖς Ο'. «τὰ γεννήματα τῆς γῆς» (Λευιτ. κγ', 39) «γεννήματα ἀγρῶν» (Δευτερον. λβ', 13) καὶ ἁπλῶς τὰ γεννήματα (Λευιτ. κε', 20. 22). Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ γέννημα τῆς ἀμπέλου ὁ οἶνος (Ματθ. κς' 29. Μάρκ. ιδ, 25. Λουκ. κβ', 18).

2. Ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸ γέννημα πρωτοσήκωσε δύναμη.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὅτι ὁ κρίθινος ἄρτος εἶναι θρεπτικὸς καὶ δυναμωτικός. Ἀναφέρεται ἡ παροιμία εἰς δημώδη παράδοσιν περὶ διώξεως τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τῶν Ἑβραίων, καθ' ἣν πιάσας ἐν ἀγρῷ γέννημα (κριθὴν) ἔλαβε νέας δυνάμεις.

Γέννηση

1. Τὴν Γέννηση τὴν ἄβρεχη, τὰ Φῶτα χιονισμένα,
καὶ τὴ Λαμπρὴ βρεχούμενη, τὰ πάντα φτυχισμένα.
(Πτζ. 353, 86).

Βλ. Γέννα 3.

γεννῶ

1. Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσάκ.
(Κα. 61 [Ἰσαάκ].—Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ Ματθ. α', 2. Ἐπὶ μακρῶν καὶ ἀνιαρῶν διηγήσεων.

*1. Ἀδύνατον τὸ πρόβατον γιὰ νὰ γεννήσῃ σκύλον.
(Βυζαντινή).

Ἡ παροιμία αὕτη μετ' ἄλλων δύο (πρβλ. κάνω 72α) ἀποτελεῖ ποιημάτιον εἰς ἀπαίδευτον, ὅπερ ἐδημοσίευσεν ὁ Boissonade (Παχυμέρης, Ἱεροκλῆς καὶ Φιλάγριος σ. 294 σημ. 8), μὴ δηλώσας τὴν προέλευσιν αὐτοῦ. Ὅτι καὶ ὁ προκείμενος πρῶτος στίχος τοῦ ποιηματίου εἶναι δημώδης παροιμία, ἐμφαίνουσιν αἱ ἐπακολουθοῦσαι ἄλλαι δύο παροιμίαι, ἀλλὰ πρὸ πάντων σημεριναὶ παροιμίαι δι' ὁμοίων μεταφορῶν τὴν αὐτὴν ἐκφράζουσαι ἔννοιαν· ὅτι δηλ. οἱ γονεῖς ὅμοια αὐτοῖς γεννῶσι τέκνα, καὶ ἀδύνατον εἶναι ἐκ χρηστῶν νὰ γεννηθῶσι φαῦλοι καὶ τἀνάπαλιν. Ἐκφέρεται δ' ἡ γνώμη αὕτη κατὰ δύο τύπους· θετικῶς, ὅτι ζῶα γεννῶσιν ὅμοια ζῶα, ἔχοντα τὰ ἰδιώματα τῶν γονέων (βλ. ἀρ. 12, γάτος 21, γεννειέμαι 8α. 8β, κάνω 40, κόρακας 15. 29. 32)· καὶ ἀρνητικῶς, ὅτι ἀδύνατον ζῶον νὰ γεννήσῃ ἕτερον ἀνόμοιον τὴν φύσιν, ἢ δένδρον νὰ παραγάγῃ καρπὸν ἑτεροειδῆ· (ἀρ. 7, κάνω 35. 36. 72α, κόρακας 27. 28 30). Παράλληλα τούτων ἀρχαῖα καὶ νεώτερα ἀναγράφονται ἐν λ. κόρακας 28. 29, κάνω 72α, γάτος 21.

*2. Ἄλλη γραῖα οὐκ ἐγέννησεν.

(Βυζαντινή. Ἐν τῷ βατικανῷ κώδικι I, 69=Krumbacher MGS. 104. 125, 84).

Σημερινὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν ἀρ. 3-9, κάνω 3. 4. 32, γιός 2. Ὡς καὶ ἐν Ἑρμην. σ. 121 παρετήρησα, ἐκ τῶν παραλλαγῶν τούτων συνάγεται ὅτι ἡ παροιμία ἀναφέρεται εἰς τὰς μητέρας, τὰς φορτικῶς περὶ τοῦ τέκνου των ὁμιλούσας καὶ πάντοτε ἐπαινούσας αὐτό, ὡσεὶ μὴ ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι μητέρες εἰς τὸν κόσμον· μεταφορικῶς δὲ ἐπὶ τῶν ἐκθειαζόντων ὡς σπάνια καὶ θαυμαστὰ ἴδια πλεονεκτήματα συνήθη καὶ κοινότατα.

Ἤδη ὁ Kurtz ἐν Blätter f. bair. Gymnasialw. 1894 σ. 135 ὑπέδειξε τὴν ὁμοιότητα τῆς παροιμίας πρὸς τὴν παρ' Ἀραβ. διατύπωσιν τῆς ὑπ' ἀρ. 4 παραλλαγῆς. Ἀλλ' ὁ Lewy ἐν Philologus 1899 σ. 77-8, ἀγνοῶν καὶ τοῦ Kurtz τὴν παρατήρησιν καὶ ὅσα ἐγὼ ἔγραψα ἐν Ἑρμηνευτικοῖς εἰς τὰς βυζαντινὰς παροιμίας σ. 121, θεωρεῖ τὴν παροιμίαν συναφῆ πρὸς τὰ περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰσαὰκ ἐκ τῆς πρεσβύτιδος Σάρας ἐν Γενέσ. ιζ', 17.

3. Ἄλλη δὲν ἐγέννησε
παρὰ ἡ Μαζαράκαινα.

(Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

3α. Ἄλλη καὶ δὲν ἐγέννησε,
μόν' ἡ κοφινόκωλη.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. ἀρ. 2.

4. Ἄλλη κἀμμιὰ δὲν γέννησε, μόν' ἡ Μαριὰ τὸ Γιάννη.

(Βερ. 67, 6 [Ἄ. δὲν ἐγέννησε] — Ἠπείρου. Ἀρ. 28 [τὸν Γ.] — Β. 7, 77 [Ἄ. δὲν ἐγέννησε]—Βάρνης. Κρ. 21 [Κἀνένας δὲν ἐ.]—Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Α', 136 [Κἀνεὶς καὶ δὲν ἐ.] — Παρνασ. ΙΕ', 948, 97 [γ., παρ' ἡ Μ.] — Κόσμος 3 [ὁμ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ἄλλος δὲν ἐ. παρ' ἡ]).

Βλ. ἀρ. 2.

5. Ἄλλη κἀμμιὰ δὲ γέννησε,
παρ' ἡ Φαραώνισσα.

(Τρικάλων Θεσσαλίας. Παρνασ. ΙΕ', 948, 98).

Βλ. ἀρ. 2.

5α. Ἀπὸ κακὸ σκυλὶ καὶ γάτα γεννημένος.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐπὶ σκληρῶν καὶ δυστρόπων.

6. Γεννᾷ κι' ὁ πετεινός του.

(Β. 45, 32 [κι' ὁ κόκορός του].—Κατερλιοῦ Βιθυνίας. Μακρῆς σ. 85.—Καρπάθου. ΖΑ. 347, 99.—Μεσσηνίας [κόκοράς του.]—Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Γεννάει κι' ὁ κόκορός του αὐγά.] —Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Γεννοῦν κ' οἱ πετεινοί dou.]).

Βλ. καλορίζικος 5. Ἐπὶ εὐδαιμόνων.

6α. Ἐγέννεσεν τὸ βοῦδ', κ' ἐποῖκεν γαρκόν.

(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 57, 62).

Πρβλ. βόιδι 18. Γαρκὸν ὁ μόσχος. Ἐπὶ τῶν ἀνακοινούντων ὡς σπουδαίαν καὶ ἐνδιαφέρουσαν, εἴδησιν ἀσήμαντον.

6β. Ἐκειὰ ποῦ δὲν ἐγέννησα, κακὸς σκορπιὸς τὰ φάῃ!

(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη· καὶ παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Τὰ δὲ γέννησε κάνεὶς κακός].

Ἐπὶ φιλαύτων περὶ τοῦ οἴκου των μόνον φροντιζόντων, ἀδιαφορούντων δὲ πρὸς τὰ παθήματα τῶν ξένων.

7. Ἡ μαθήρα περδικοπούλους δὲ γεννᾷ.

(Σύμης. ΚΠ. Η', 482, 6).

Βλ. ἀρ. 1α. Μαθήρα ἢ μεθήρα ὁ ὄφις.

8. Λούεις με, χτενίζεις με,
ξέρω ποιὸς μ' ἐγέννησε.

(Βλ. Κατζιούλ. 77, 4. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 190 [ξ. τίς μ' ἐ.] — Κ. α', 18 [ξεύρω ποῖος]—Κ. 6', 30 [ἐξεύρω τίς μ' ἐγέννησεν.]—Νε. 73, 455 [όμ.]—Μα. 25 [Λούζεις με, κτενίζεις με, ἠξεύρω τίς μ' ἐ.]—Δάρβαρ. 299 [ποῖος]—Β¹. 62, 6 [ξ. τίς μ' ἐ.]—Ἠπείρου. Ἀρ. 688 [Λοῦζέ με καὶ χτένιζε, ξ.]—Β. 149, 40.—Πτζ. 256, 522 [Λοῦσέ

με, χτένισέ με τὸ ξ.]—Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1194, 125.—Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Νίβεις με, χτ.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Λούζεις με]—Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Λοῦσι μ', χτένισέ μι ξ.]).

Βλ. μάννα 63. Ὅτι ὁσονδήποτε καὶ ἂν περιποιῆται ἡ μητρυιὰ τὰ προγόνια της, ταῦτα δὲν τὴν ἀγαπῶσιν ὡς μητέρα· λέγεται δὲ καὶ καθόλου ἐπὶ τῶν ἀχαρίστων. Ἀντίθετος τὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ βυζαντινὴ ἐν λ. πατέρας 12α. Ὁμοία δὲ ἡ **Ἀραβ.** Ἀναθρέψατέ με ὅπως θέλετε, πάντα θὰ μείνω τὸ παιδὶ τῆς οἰκογενείας μου (Socin 345).

10. Μᾶς ἐγέννησε ἡ κόττα 'ς τὴ σκούφια.

(Βλ. Κατζιούλ. 835.—Κατζιούλ. Ἐπίμ. 65.—Κ. 86 [τὴν σκούφιαν.]—Κ. 6', 31 [ὁμ.]—Νε. 74, 461 [ὁμ.]—Ἠπείρου. Ἀρ. 699 [σκ. μας αὐγό.]—Β. 152, 36.).

Ἐπὶ τῶν ἐγκαυχωμένων εἰς εὐτελεῖς ἐπιτυχίας ἢ κέρδη ἀνάξια λόγου· προσέτι ἐπὶ κλεπτῶν ἀδεξίως ἀπολογουμένων, οἷος ὁ συλληφθεὶς ἐπ' αὐτοφώρῳ ὡς ἔχων κλοπιμαῖον αὐγὸν εἰς τὴν σκούφιαν του καὶ λέγων ὅτι ἡ κόττα τὸ ἐγέννησεν ἐντὸς αὐτῆς.

11. «Μουλάρι, ποιὸς σ' ἐγέννησε;—Τἄλογο εἶναι ὁ θειός μου».

(Ἠπείρου. Ἀρ. 756).

Βλ. μάννα 69, πατέρας 7, πρβλ. μουλάρι 10 Ἐπὶ τῶν αἰσχυνομένων διὰ τὴν ἀγεννῆ καταγωγήν των, καὶ πρὸς συγκάλυψιν αὐτῆς ἐχόντων πάντοτε ἀνὰ στόμα ἐπιφανῆ τινα συγγενῆ. Παραπλησίαν ὑπόθεσιν ἔχει ὁ μῦθος τοῦ Βαβρίου 62: «Ἡμίονος ἀργῆς χιλὸν ἐσθίων φάτνης | καὶ κριθιήσας ἐτρόχαζε κἀφώνει | τένοντα σείων· Ἵππος ἐστί μοι μήτηρ, | ἐγὼ δ' ἐκείνης οὐδὲν ἐν δρόμοις ἥττων. | Ἄφνω δ' ἔπαυσε τὸν δρόμον κατηφήσας· | ὄνου γὰρ εὐθὺς πατρὸς ὢν ἀνεμνήσθη». Ὅμοιαι παρ. **Ὁλλανδ.** Ik ben een zoon van's konings lijfpaard, zei de muilezel; maar hij vergat te zeggen, dat zijne moeder eene ezelin was = εἶμαι γιὸς τοῦ ἀτιοῦ τοῦ βασιλιᾶ, ἔλεγε τὸ μουλάρι· ἐλησμόνησε ὅμως νὰ εἰπῇ πῶς ἡ μάννα του ἦταν γαϊδάρα (W. IV, 594, 38).—**Γερμαν.** Wes den Maulesel will fragen nach seinen hohen Verwandten, dem wird er eher den Oheim als den Vater sagen = 'ς ὅποιον θελήσῃ νὰ ῥωτήσῃ τὸ μουλάρι γιὰ τοὺς εὐγενικοὺς συγγενεῖς του, θὰ τοῦ ἀναφέρῃ μᾶλλον τὸν θεῖό του παρὰ τὸν πατέρα του (W. III, 528, 10. Βλ. αὐτ. 2. IV, 594, 38).—

'Αραβ. sa'alu elbagel minhu abūk, kāl χāli eleχsān = ἐρώτησαν τὸ μουλάρι· Ποιὸς εἶν' ὁ πατέρας σου; ἀποκρίθη· Θεῖός μου εἶναι τἄλογο (Socin 400).

12. Ὁ διάβολος διαβολόπουλα γεννάει.

['Ηπείρου 'Αρ. 823.—Β. 180, 61.—'Ηπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 189, 126).

Βλ. γάτος 21, πρβλ. 1α. Τῶν πονηρῶν καὶ φαύλων καὶ τὰ τέκνα εἶναι ὅμοια.

13. Ὅπως τὸν γέννησε ἡ μάννα του.

(Κοινή).

Βλ. γυμνὸς 1.

14. Πές μου ποιὸς σ' ἐγέννησε, νὰ σοῦ εἰπῶ ποιὸς εἶσαι.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Πρβλ. εἶμαι 31, πατέρας 14. 'Εκ τοῦ πατρὸς κρίνεται καὶ τὸ τέκνον, ὅμοιον τὴν φύσιν ὂν πρὸς αὐτόν.

15. Τὸ πρᾶμα ποῦ γεννάει,
ἐκεῖνο καὶ ψοφάει.

('Ηπείρου. 'Αρ. 1378. — Β. 315, 438).

Ὁ ἐκδότης 'Αραβαντινὸς βεβαιώνει ὅτι λέγεται ἐν μεταφορικῇ σημασίᾳ, ὅτι τὸ κέρδος παρακολουθεῖται ὑπὸ τῆς ζημίας. Ἂν γίνεται χρῆσις τῆς ῥήσεως ταύτης ὡς παροιμίας ἀγνοῶ· εἶναι δὲ περίληψις τουρκικοῦ μύθου περὶ τοῦ Νασρεδὶν χόντζα, καθ' ὃν οὗτος δανεισθείς ποτε παρὰ γείτονος λέβητα, τὸν ἐπέστρεψε μετὰ μικρᾶς χαλκῆς χύτρας, λέγων ὅτι τὴν ἐγέννησεν ὁ λέβης· ὁ γείτων ἀπεδέχθη τὴν χύτραν, ἀλλ' ὅτε καὶ πάλιν ὕστερον ἐδάνεισε τὸν λέβητα εἰς τὸν χόντζαν, ἠρνήθη οὗτος νὰ τὸν ἀποδώσῃ ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐψόφησεν. Ἐναχθεὶς δὲ εἰς τὸν μεχκεμὲν ἐδικαιώθη ὑπὸ τοῦ καδῆ, εἰπὼν τὸν κανόνα ὅτι πᾶν τὸ γεννῶν καὶ θνήσκει (Βλ. Decourdemanche les plaisanteries de Nasr-eddin Hodja σ. 34 ἀρ. 35. 'Ιωακ. Βαλαβάνη Νασρεδὶν Χόντζας σ. 33, 34). Τὸν μῦθον τοῦτον ἐστιχούργησε καὶ ὁ Δαπόντες ἐν Ἱστορικῇ γεωγραφίᾳ φ. 172b (Legrand Bibliothèque Grecque vulg. τ. III, σ. 267-8),

16. Τοῦ γεννάει ὁ κόκοττος.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1401).

Βλ. καλορίζικος 5.

17. Τουτ'νοῦ γιννοῦν οἱ πιτ'νοί τ'.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. καλορίζικος 5.

γένος

1. Ἂς εἶν' πολὺ τὸ γένος μου, κι' ἂς τὸ μισάῃ ὁ κόσμος.

(Βερ. 68, 42.—Β. 33, 428.—Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [κι' ἂς μὲ μ.] —Ζακύνθου παρὰ τοῦ λόρδου Γυίλφορδ [μ. ἡ χώρα]).

Διότι ὁ δυνατὸς πρὸς οὐδὲν λογίζεται τὸ μῖσος ἢ τὸν φθόνον τῶν ἄλλων.

*2. Ἵππος εἰς γένος τρέχει.

(Βυζαντινή. Krumbacher Mosk. Samml. 22).

Βυζαντινὴ παραλλαγὴ τῶν σημερινῶν ἐν λ. ἄλογο 14. 16. Ἡ ἑρμηνεία ἔχει ὧδε: «Πρὸς τοὺς ἐξ ὧν ἐγεννήθησαν οἱ μετέπειτα | τὸν τρόπον φυλάττουσιν τῆς συγγενείας». Πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ μέτρου ὁ πρῶτος στίχος ἔπρεπε νὰ γραφῇ: «Πρὸς τοὺς ἐξ ὧν οἱ ἔπειτ' ἐγεννήθησαν».

γεράκι

1. Κάλλιο μιὰ μέρα γεράκι παρ' ἕνα χρόνον κάργα.

(Βάρνερ: κάλλιον 2).

Βλ. κόκορας 2. 3. Κάργα ἐν Θεσσαλίᾳ, Φθιώτιδι, Εὐβοίᾳ καί τισι τῶν Κυκλάδων καλεῖται ἡ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καλιακοῦδα ἢ κολοιὸς (corvus monedula Val. Coll.). Ἡ λ. τουρκική, κάργκα. Ἐκ τοῦ τουρκικοῦ δὲ ὑποκοριστικοῦ τῆς λέξεως ταύτης (καργκάτσα) ἐσχηματίσθη ἡ κοινοτάτη λ. καρακάξα (ἡ κίσσα ἡ μακρόουρος, pica caudata Ray). Γεράκι δὲ (ἱέραξ-ἱεράκιον) εἶναι κοινὸν ὄνομα πολλῶν εἰδῶν ἱεράκων (falco subbuteo L., falco tinunculus L., falco lanarius Schl., F. pallidus Neum. F. cineraceus Mont. F. pe-

regrinus Boiss. Astur nisus L.). Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι προτιμότερον νὰ ζήσῃ τις βραχὺν χρόνον ἰσχύων καὶ τιμώμενος ἢ μακρὸν ἀσθενὴς καὶ καταφρονούμενος. Τοιοῦτό τι δὲ περίπου εἶπε καὶ ὁ Ῥήγας ὁ Φεραῖος διὰ τῶν πασιγνώστων στίχων τοῦ Θουρίου του: «Καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωή, παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιὰ καὶ φυλακή», ὧν ἡ διατύπωσις εἶναι ὁμοιοτάτη πρὸς τὴν ἐν λ. κόκορας 2 παραλλαγὴν τῆς παροιμίας (πρβλ. καὶ λ. ζωὴ 11). Ὅμοιαι παρ. **Κουτσοβλαχ.** Cama ghini s'hiĭună djiuă cocot di cit un an găllina=κάλλιο νά εἶναι κἀνεὶς μιὰ ἡμέρα πετεινὸς παρὰ ἕνα χρόνο κόττα (Zanne 92).—**Ῥωμουν.** De cât un an cióră, maĭ bine o dji shoĭm = ἀπὸ ἕνα χρόνο κουροῦνα, κάλλιο μιὰ μέρα γεράκι (Zanne 13). Maĭ bine o dji cocosh, de cât o vară găină=κάλλιο μιὰ μέρα πετεινός, παρὰ ἕνα καλοκαῖρι κόττα (αὐτ. 92). De cât o sĕptĕmână vrabie maĭ bine o dji shoim=παρὰ μιὰ ἑβδομάδα σπουργίτης, κάλλιο μιὰ μέρα γεράκι (αὐτ. 251). De cât tótă vara cióră maĭ bine într'o dji shoim = παρὰ ἕνα ὁλάκερο καλοκαῖρι κουροῦνα, κάλλιο γιὰ μιὰ μέρα γεράκι (αὐτ. 302).—**Σερβ.** Κάλλιο ἕνα χρόνο ταῦρος παρὰ ἑκατὸ χρόνια ἀγελάδα (Wuk 290).

γεράματα (γέρα, γέρατα, γερατεῖα, γεροντάματα, γερουσία).

1. Ἀνάθεμα δυὸ πράματα,
τὴ φτώχεια καὶ γεράματα.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 4.

2. Γάμος 'ς τὰ γέρατα,
ἢ σταυρὸς ἢ κέρατα.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ὄψιμος 4. Ὁ νυμφευθεὶς ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἢ θ' ἀποθάνῃ ἐντὸς ὀλίγου ἢ θ' ἀπατηθῇ ὑπὸ τῆς γυναικός του. Παραπλήσιαι Ἰταλ. A la vicchiaja corna = 'ς τὰ γεράματα κέρατα (σικελ. Pitrè II, 292). Quando i vecchi pigliano moglie, le campane suonano a morto=ὅταν οἱ γέροι παντρεύωνται, οἱ καμπάναις σημαίνουν γιὰ κηδεία (τοσκ. Giusti 149).

3. Γεράματα καὶ ζούρλια, πληγαῖς ἀγιάτρευταις.
(Κα. 1098.—Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Πρβλ. τὴν ἑπομένην. Πρὸς τὴν μωρίαν, τὴν ὁποίαν ἀνίατον νόσον λέγουσιν ἄλλαι παροιμίαι (βλ γεννειέμαι 9), παρομοιάζεται καὶ τὸ γῆρας, οὗ τὰ κακὰ ἐπίσης θεωροῦνται ἀνίατα.

4. Γεράματα καὶ φτώχεια, πληγαῖς ἀγιάτρευταις.
(Β. 45, 35).

Βλ. ἀρ. 1, πρβλ. ἀρ. 3. Ἀρχαία πολυφόρητος γνώμη: «Γῆρας καὶ πενία δύο τραύματα δυσθεράπευτα» (Florileg. Monacense 64. Excerpta Vindobon. 30. Gnomolog. Vatican. 532 ἐν Wiener Stud. XI, 231 καὶ Stenbach αὐτ. Ἀποστολ. 441 καὶ Leutsch αὐτ. Γεωργίδ. Γνωμολ. ἐν Boissonade An. Gr. I, 24. Mullach Fr. philos. gr. I, 381, 33). «Πενίαν φέρειν καὶ γῆράς ἐστι δύσκολον« (Γνῶμ. μονόστ. 461. FCG IV, 353). «οὐκ ἂν ὁ ἐπιεικὴς πάνυ τι ῥᾳδίως γῆρας μετὰ πενίας ἐνέγκοι» (Πλάτ. Πολιτ. Α΄, 4 σ. 330α). Κατὰ τὸν Διογένη τὸν Λαέρτιον (C΄ 51 = Mullach Fr. phil. gr. II, 316, 171) ὁ Διογένης «ἐρωτηθεὶς τί ἄθλιον ἐν τῷ βίῳ; ἔφη· Γέρων ἄπορος». Ἀντὶ τοῦ γήρατος τὸν ἔρωτα μετὰ τῆς πενίας διπλῆν νόσον λέγει ἡ γνώμη Μενάνδρ. καὶ Φιλιστίων. 53 (FCG. IV, 338) «Πενία καθ' αὑτήν ἐστιν ἰσχυρὰ νόσος· | ἔρωτα προσλαβοῦσα δύο νόσους νοσεῖς». — Ἡ αὐτὴ γνώμη ἐφέρετο πιθανώτατα ὡς παροιμία καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις: ita ferebat duo, quae maxima putantur onera, paupertatem et senectutem (Cicer. de senect. V, 14. = Otto 1361). Senectus enim insanabilis morbus est (Senec. epist. 108, 28).— Ἐπαναλαμβάνεται δ' ἐν ταῖς παροιμίαις νεωτέρων λαῶν: **Ἰταλ.** Sa matepsi bezzidudine est maladia=τὰ γεράματα καὶ μοναχά τους εἶναι ἀρρώστια (σαρδην. D I, 80). Ciò che la vecchiezza guasta, non c'è maestro che lo raccomodi = κεῖνο ποῦ χαλοῦν τὰ γεράματα δὲν ὑπάρχει μάστορης νὰ τὸ διορθώσῃ (τοσκαν. Pitrè II, 310 μετὰ σικελικῆς παραλλαγῆς): La vicciàina ni li poveri è disgrazia=τὰ γεράματα 'ς τοὺς φτωχοὺς εἶναι συφορὰ (σικελ. αὐτ. 302).—**Γαλλ.** C'est grand peyne d'estre pauvre et vieux, mais il ne l'est qui veult (Leroux II, 263). Pauvreté et maladie en vieillesse c'est un

magasin de tristesse (W. I, 143, 133). Viéliesso, malâoutié dë natûro=γεράματα ἀρρώστια φυσικὴ (λαγκεδοκ. D. I, 80 μετὰ νεοπροβηγκ. παραλλαγῆς).—**Καταλαν.** Malaltia es vellea accidental, e vellea malaltia natural=ἡ ἀρρώστια εἶναι τυχαῖα γεράματα καὶ τὰ γεράματα φυσικὴ ἀρρώστια (αὐτ.).—**Ῥωμουν.** Nicĭ o bólă maĭ grea ca bóla bĕtrânetselor=κἀμμία ἀρρώστια δὲν εἶναι πλιὸ βαριὰ ἀπὸ τὰ γεράματα (Zanne 4913). — **Ἀγγλ.** Eild and poortith 's sair to thole = γεράματα καὶ φτώχεια εἶναι βαριὰ νὰ τὰ βαστάξῃ κἀνεὶς (σκωτ. D. I, 81). Poverty on an old man's back is a heavy burden=φτώχεια 'ς τὴ ῥάχη γέρου εἶναι βαρὺ φόρτωμα (αὐτ.). Eild and poortith are a sair burden for ae back=γεράματα καὶ φτώχεια εἶναι βαρὺ φόρτωμα γιὰ ἑνὸς ῥάχη (αὐτ.).—**Δαν.** Alderdom er en Sygdom hvoraf man maa døe=τὰ γεράματα εἶναι ἀρρώστια ποῦ φέρνει θάνατο (αὐτ.).—**Σουηδ.** ålderdom är en sjukdom, hvaraf man kan dö=ὁμ. (αὐτ.). Armod ar ålders last=ἡ φτώχεια εἶναι βάρος 'ς τὰ γεράματα (αὐτ. 81).—**Γερμαν.** Das Alter ist eine Krankheit, an der jeder sterben muss=ὁμ. (W. I, 60, 41). Das Alter ist die gefährlichste Krankheit=τὰ γεράματα εἶναι ἡ βαρύτερη ἀρρώστια (αὐτ. 37). Armuth und Alter sind zwei schwere Bürden, es wär' an einer genug = φτώχεια καὶ γεράματα εἶναι δυὸ βαριὰ φορτώματα, τὸ ἕνα θὰ ἦταν ἀρκετὸ (αὐτ. 142, 132. Βλ. αὐτ. 130, 19. 143, 133). Das Alter eine Krankheit ist, darinnen keine Cur erspriesst=τὰ γεράματα εἶναι ἀρρώστια ποῦ δὲν παίρνει γιατρειὰ (αὐτ. 60, 27. Βλ. αὐτ. 141, 67). Armuth ist eine Last und Alter ein unwerther Gast=ἡ φτώχεια εἶναι βάρος καὶ τὰ γεράματα κακὸς μουσαφίρης (αὐτ. 141, 72). Alt, krank und arm ist ein Leben, das Gott erbarm=γέρος ἄρρωστος καὶ φτωχός, εἶναι ζωὴ ποῦ ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ ἔλεος (W. V, 734, 78). — **Ῥωσ.** 'Σ τὰ γεράματα ἡ φτώχεια, χειρότερ' ἀπὸ ὅλα (Dal I, 445). Τὰ γεράματα ἐφιλιώθηκαν μὲ τὴ φτώχεια, καὶ κἀμμιὰ χαρὰ (αὐτ.). — **Ἀραβ.** älbärd wul'illi säbäb kil sölle=κρύωμα καὶ φτώχεια εἶναι ἀφορμὴ κάθε ἀρρώστιας (Socin 524).

5. Γεράματα σκοντάματα.

(Βερ. 69, 6. — Ἠπείρου. Ἀρ. 204. — Λευκάδος. ΚΠ. Η', 462. — Κα. 1099. — Ἠπείρου ΚΠ. ΙΗ', 182, 42. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Γιράματα σκουντάματα.]).

Βλ. ἀρ. 6, πρβλ. 4. 7. 11. Ὅτι εἰς τὸ γῆρας παρομαρτοῦσι νόσοι καὶ πολλὰ ἄλλα κακά. Ἡ γνώμη αὕτη εἶναι κοινοτάτη καὶ πολλαχῶς εἰρημένη. Πλὴν τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ παροιμίᾳ καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 11 ἀναγραφομένων παραλλήλων, ἐν πολλαῖς ἄλλαις ἀρχαίαις γνώμαις καὶ νεωτέραις παροιμίαις λέγεται τὸ γῆρας νόσημα ἢ βάρος ἐπαχθές, πολλὰ ἔχον τὰ δυσχερῆ καὶ τὰ πάντα ἀφανίζον. «Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν» λέγει ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. Τ, 360). «Φεῦ φεῦ τὸ γῆρας ὡς ἔχει πολλὰς νόσους» (Florileg. Monac. 129. Εὐριπ. ἀπ. 638 Ν. παρὰ Στοβ. ΡΙΓ', 2). «Γῆρας ὁλόκληρός ἐστι πήρωσις· πάντ' ἔχει καὶ πᾶσι ἐνδέει» (Δημόκριτος παρὰ Στοβ. ΡΙΓ', 41. Ἀποστόλ. 441c. Mullach Fr. phil. gr. I, 354, 219). «Τὸ γῆράς ἐστιν αὐτὸ νόσημα» (Ἀπολλόδωρ. Καρύστ. παρὰ Δονάτῳ εἰς Terent. Phorm. 575. FCG. IV, 447, 7). «Ὦ γῆρας βαρύ, | ὡς οὐδὲν ἀγαθόν, δυσχερῆ δὲ πόλλ' ἔχεις | τοῖς ζῶσι καὶ λυπηρὰ» (Μένανδρ. παρὰ Στοβ. ΡΙΓ', 8. FCG. IV, 241, 26. W. Meyer 426, 23. 24). «Ὦ γῆρας ἐχθρὸν σωμάτων ἀνθρωπίνων, | ἅπαντα συλῶν τὰ καλὰ τῆς εὐμορφίας» (FCG. IV, 239, 21). «Ἅπαντ' ἀφανίζει γῆρας, ἰσχὺν σώματος. | ἀκοήν, ὅρασιν, κάλλος, οὐκέθ' ἡδονὴ | ἐστὶν (FCG. IV, 362. Πρβλ. καὶ σ. 398, Γνώμ. μονόστιχ. 648). «Χαλεπὸν τὸ γῆράς ἐστιν ἀνθρώποις βάρος» (Γνώμ. μονόστ. 745. FCG. IV, 361)· «ἄχθος δὲ τὸ γῆρας ἀεὶ | βαρύτερον Αἴτνας σκοπέλων | ἐπὶ κρατὶ κεῖται» (Εὐριπίδ. Ἡρ. μαιν. 638). «Οὗτοι τὸ γῆράς ἐστιν, ὡς οἴει, πάτερ, | τῶν φορτίων μέγιστον· ἀλλ' ὃς ἂν φέρῃ | ἀγνωμόνως αὔθ', οὗτός ἐστιν αἴτιος (Ἀναξανδρίδ. παρὰ Στοβ. ΡΙΖ', 2. FCG. III, 195, 2. CAF. II, 159, 53). Παρὰ Ῥωμαίοις: Senectus ipsa est morbus. (Μετάφρασις τῆς ἀνωτέρω ῥήσεως Ἀπολλοδώρου τοῦ Καρυστίου παρὰ Τερεντίῳ Phorm. 575 ἄλλοις τισίν· βλ. Otto 1623). Ἐν νεωτέραις παρ. **Ἰταλ.** Il peso degli anni è il maggior peso che l'uomo possa portare = τὸ βάρος τῶν χρόνων εἶναι τὸ χειρό-

τερο βάρος ποῦ ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ βαστάξῃ (τοσκ. Giusti 147. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 81). La vecchiaja è una grand soma (una male merce) = τὰ γεράματα εἶναι μεγάλο φόρτωμα· ἢ, εἶναι κακὴ πραμάτεια (D. I, 81). Con piö sa e vèc, con piö crès la soma = ὅσο πλιὸ γέρος γίνεται κἀνείς, τόσο πλιὸ αὐξαίνει τὸ βάρος (περγαμηνή, αὐτ.) — **Γαλλ.** La vieillesse est un pésant fardeau (αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Hombre viejo, cada dia un duelo nuevo = ὁ γέρος κάθε μέρα καινούριο πόνο (αὐτ. 77). Hombre viejo, saco de azares = ὁ γέρος σακκὶ ἀπὸ βάσανα (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** Homem velho, sacco de azares = ὁμ. (αὐτ.). — **Ἰσλανδ.** Mong eru ellis vomm = πολλῶ λογιῶν εἶναι τῶν γερατειῶν τὰ πάθια (φαιροϊκή, αὐτ.). — **Δαν.** Alder er Syge stor nok = τὰ γεράματα εἶναι ἀρκετὴ ἀρρώστια (αὐτ. 80). — **Σουηδ.** ålderdom år och en sjukdom = τὰ γεράματα εἶναι κι' αὐτὰ ἀρρώστια (αὐτ.). ålderen har hvar dag nyia lijdender = οἱ γέροι ἔχουν καθημέρα καινούριους πόνους (W. III, 51, 43). — **Ὁλλανδ.** De ouderdom komt met gebreken = τὰ γεράματα ἔρχονται μὲ πάθια (W. I, 60, 26). Ouderdom is ziekte genoeg = τὰ γεράματα εἶναι ἀρκετὴ ἀρρώστια (D. I. 80). — **Γερμαν.** Das Alter ist an sich selbst eine Krankheit = τὰ γεράματα καὶ μόνα τους εἶναι ἀρρώστια (W. I. 60, 40. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. V, 745, 142. 143 καὶ παρὰ D. I, 80). Das Alter ist eine schwere Last = τὰ γεράματα εἶναι βαρὺ φόρτωμα (W. I, 60. 42. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 81). Alte Leute täglich neue Leiden = οἱ γέροι ἔχουν καθημέρα καινούριους πόνους (W. III, 51, 43). Alte Leute, alte Schäden (Leiden) = γέροι, γέρικα σακατλίκια· ἢ γέρικοι πόνοι (αὐτ 36). Alte Leut' haben kranke Häute = οἱ γέροι ἔχουν ἀσθενικὸ τομάρι (αὐτ. 50, 25).

6. Γεράματα σκοντάματα,
τοῦ θεοῦ πειράγματα.
(Μα. 13. [Γηράματα - πειράματα.] — Β.[1] 45, 36 [Γηράματα]).

Πλατυσμὸς τῆς προηγουμένης.

7. Κακὰ τὰ γεράματα.
(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 176).

Βλ. ἀρ. 5. 11. Πρβλ. τὰ τοῦ Σοφοκλέους (παρὰ Στοβ. ΡΙϹ΄, 28): «Οὐδὲν γὰρ ἄλγος οἷον ἡ πολλὴ ζόη»· καὶ τὸ τοῦ Εὐριπίδου (Βάκχ. 1249): «Ὡς δύσκολον τὸ γῆρας ἀνθρώποις ἔφυ».

8. Κακὴ ζωή, πρώιμα γέρα.

(Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη).

Ὅτι προώρως γηράσκει ὅστις νέος ὢν ἐταλαιπωρεῖτο ἢ ἀκόλαστον διῆγε βίον. Ὅμοιαι **Ἰταλ**. Chi non fa bene iu gioventù, stenta in vecchiaia = ὅποιος δὲν κάνει καλὰ 'ς τὰ νιᾶτα, ὑποφέρει 'ς τὰ γεράματα (τοσκαν., Giusti 146). Bravure da giovani doglie da vecchi = παλληκαριαῖς τῶν νέων, πόνοι τῶν γερόντων (ἐπίσης, Pitrè II, 302 μετὰ δύο διαλεκτικῶν παραλλαγῶν. Li piccati di la giovintù si paganu 'n vicchiaja = οἱ ἁμαρτίαις τῆς νιότης πληρώνονται 'ς τὰ γεράματα (σικελική, αὐτ. μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν).

9. Καλὰ νιᾶτα, κακὰ γερατειά, ὅλα κακά.

(Μήλου. Νεα. 33).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ὕστερος 10.

10. Καλόγρια 'ς τὰ γεράματα
κάνει τὰ σκοντάματα.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. παλιόβοιδος 1. Ὅτι συνήθως οἱ ἐν ἐγκρατείᾳ πολλῇ διελθόντες τὴν νεότητα ἀκολασταίνουσιν ἐν τῇ πρεσβυτικῇ ἡλικίᾳ.

11. 'Σ τὴν γερουσία ὅλα τὰ κακὰ τρέχουσι.

(Βούας Καλαβρίας. Mor. 89, 3 [ἤ: Ὅλα τὰ κακὰ 'ς τὴ γερουσία.]).

Βλ. ἀρ. 5. 6. 7, πρβλ. γέρος 35α. 89, γερνῶ 30. Γερουσία τὸ γῆρας· ἐν Πόντῳ ἡ γερωσία (ΚΠ. ΙΔ΄ 280). Ὅμοιαι γνῶμαι καὶ παροιμίαι πλὴν τῶν ἐν ἀρ. 5 ἀναγραφομένων: «Ἥξει τὸ γῆρας πᾶσαν αἰτίαν φέρον» (Γνῶμ. μονόστιχ. 209 FCG. IV, 346). «Φοβοῦ τὸ γῆρας, οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον» (αὐτ. 491. FCG. IV, 353. W. Meyer 448, 7)· «τότε κατάμεμπτον | ἐπιλέλογχε | πύματον ἀκρατὲς ἀπρο-

σόμιλον | γῆρας ἄφιλον, ἵνα πρόπαντα | κακὰ κακῶν ξυνοικεῖ» (Σοφοκλ. Οἰδ. Κ. 1234). «Πάντ' ἐμπέφυκε τῷ μακρῷ γήραι κακά, | νοῦς φροῦδος, ἔργ' ἀχρεῖα, φροντίδες κεναὶ» (Σοφοκλ. ἀποσπ. 863 Nauck παρὰ Στοβ. PIC', 29. Κλήμ 'Αλεξ Προτρ. σ. 73). «πρὸς γὰρ τὸ γῆρας ὥσπερ ἐργαστήριον | ἅπαντα τἀνθρώπεια προσφοιτᾷ κακὰ» ('Αντιφάν. παρὰ Στοβ. PIC', 14. Mant. prov. 221. FCG. III, 155, 68. CAF. II, 116, 240b) «Τὸ γῆρας ὥσπερ βωμός ἐστι τῶν κακῶν· —πάντ' ἐστ' ἰδεῖν εἰς τοῦτο καταπεφευγότα» (ὁ αὐτὸς παρὰ Στοβ. PIC, 15. FCG. III, 155, 69. CAF. II, 120, 255). «(Βίων) τὸ γῆρας ἔλεγεν ὅρμον εἶναι τῶν κακῶν· εἰς αὐτὸ γοῦν πάντα καταφεύγειν» (Διογέν. Λαέρτ. Δ', 48. Mullach Fr. phil. Gr. II, 425, 19. I, 220, 21). — Παροιμίαι **'Ιταλ.** La vecchiaia viene con tutti i malanni = τὰ γεράματα ἔρχονται μὲ ὅλα τὰ βάσανα (τοσκαν. Giusti 147). Chi ha degli anni ha de' malanni (ἐπίσης, αὐτ. Παραλλαγαὶ παρὰ Pitrè II, 294). Con gli anni vengono gli affani=μὲ τὰ χρόνια ἔρχονται κ' οἱ ἔννοιαις (ἐπίσης, Pitrè αὐτ.). La vecchiaja vien con ogni male=τὰ γεράματα ἔρχονται μὲ κάθε κακὸ (D. I, 77). La vecchiaja non vien mai sola=τὰ γεράματα δὲν ἔρχονται ποτὲ μονάχα (W. I, 60, 51) Li vecchi nun passanu anni senza malanni=οἱ γέροι δὲν περνοῦν χρόνια χωρὶς βάσανα (σικελ. Pitré II, 294 μετὰ παραλλαγῶν). Ddopu li cinquant' anni ogn' annu deci malanni=ὕστερ' ἀπὸ τὰ πενῆντα κάθε χρόνο δέκα βάσανα (ἐπίσης, αὐτ. 298 μετὰ παραλλαγῶν). — **Ρωμουν.** Bĕtrânetsele nu vin singure, ci cu multe nevoi = τὰ γεράματα δὲν ἔρχονται μονάχα ἀλλὰ μὲ πολλαῖς σκοτούραις (Zanne 4912). — **Δαν.** Alderdommen kommer sjelden eene = τὰ γεράματα σπάνια ἔρχονται μοναχὰ (W. V, 774, 51). — **Σουηδ.** ålderdomen kommer sällan ensam=ὅμ. (D. I, 77). — **Νορβ.** Aldren kjem inke einsaman = τὰ γεράματα δὲν ἔρχονται μονάχα (αὐτ.). — **Γερμαν.** Das Alter kommt nicht allein = ὅμ. (W. I, 60, 51. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 77) Das Alter kommt nicht ohne Gefährte = τὰ γεράματα δὲν ἔρχονται χωρὶς συντρόφους (W. I. 60, 52. Βλ. αὐτ. 26). Das Alter ist ein Spital, das alle Krankheiten aufnimmt = τὰ γεράματα εἶναι νοσοκομεῖο ποῦ δέχεται ὅλαις τοῖς ἀρρώστιαις (αὐτ. 46. Βλ. καὶ W.

745, 141). Das Alter kommt mit viel Unlust=τὰ γεράματα ἔρχονται μὲ πολλαῖς ἀηδίαις (W. V, 745, 148). Der Alter ist der Hafen aller Uebel=τὰ γεράματα εἶναι τὸ λιμάνι ὅλων τῶν κακῶν (αὐτ. 138). Alte Leut haben viel Beschwerlichkeit = οἱ γέροι ἔχουν πολλὰ πάθια (W. III, 51, 26). — **Ῥωσ.** Τὰ γεράματα μὲ καλὸ δὲν ἔρχονται (Dal I, 148).

12. Τὰ γεράματα
'ς τὴν πλάτη ἔχουν γράμματα.
(Β. 285, 8. — Πάρου παρὰ Φ. Σαρρῆ).

Πρβλ. πλάτη 2, ῥάχη 1. Ὅτι τὸ γῆρας πολλαχῶς γίνεται δῆλον.

13. Τώρα 'ς τὰ γερατεῖά μου
θὰ δείξω τὴν ἀνδρίαν μου.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 351, 19).

Ἐπὶ τῶν νεανιευομένων.

14. Τώρα 'ς τὰ γεροντάματα παπούτσια μὲ λαλέδες.
(Πτζ. 304, 1083.—Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. γερνῶ 1, γέρος 26. Λαλὲς (ἐκ τοῦ τουρκ. καὶ περσικοῦ λαλὲ) σημαίνει τὸ λείριον, καὶ μεταφορικῶς τὸ ποίκιλμα. — Ἡ παροιμία ἐπὶ γερόντων καλλωπιζομένων ἀνοικείως. Παραπλήσιαι αἱ **Ῥωμουν.** Boŭ bĕtrân cu baer roshu = γέριχο βόδι μὲ κόκκινο χαμαλί (Zanne 1343). Cal bĕtrân cu chingă roshie = γέριχο ἄλογο μὲ κόκκινη ἴγγλα (αὐτ. 1412).

γεράνι

1. Γεράνι τὸ λένε, μὰ γερνᾷ κι' ὅλας.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Γεράνι τὸ σχοινίον δι' οὗ προσδεδεμένου εἰς σίκλον ἀντλοῦσιν ὕδωρ ἐκ φρέατος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις αἱ λ. γεράνιον καὶ γέρανος ἐσήμαινον μηχανὰς πρὸς ἀνέλκυσιν, κατὰ δὲ τοὺς μέσους χρόνους εἶχε πιθανώτατα τὸ ὑποκοριστικὸν καὶ τὴν σημερινὴν σημασίαν (βλ. Sophocles λ. γεράνιον). — Κατὰ παρονομασίαν λέγεται ὅτι τὸ γεράνιον γερνᾷ ἤτοι φθείρεται, ὅθεν δὲν πρέπει νὰ δίδεται καὶ εἰς ἄλλους πρὸς χρῆσιν.

γέρικος

1. Γέρικό εἶναι τἄλογό σου.
(Μεσσηνίας).

Πρβλ. γέρος 13. Οὕτω χαριεντιζόμενοι ἀπαντῶσι γέροντες εἰς τοὺς προσαγορεύσαντας αὐτοὺς γέρους, ἐμφαίνοντες ὅτι ἀποστέργουσι τὴν κλῆσιν. Παραπλήσιαι παροιμ. **Γαλλ.** L' âge n' est fait que pour les chevaux (Littré λ. âge 17). — **Γερμαν.** Nach dem Alter fragt man auf dem Pferdemarkte = γιὰ τὰ χρόνια ῥωτοῦν 'ς τἀλογοπάζαρο (W. V, 746, 180). Nach dem Alter schätzt man nur die Pferde = κατὰ τὴν ἡλικία μονάχα τἄλογα ἐκτιμοῦν (αὐτ. 181).

γέρνω

1. Γιὰ νὰ κόβῃ δρόμο ἡ βάρκα, λίγο ἢ πολὺ θὰ γέρνῃ.
(Κα. 1136. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Κόβω δρόμο, φράσις σημαίνουσα συντέμνω τὸν δρόμον. πορεύομαι ταχύτερον ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν καταλειπόντων τὴν συνήθη ὁδόν, ὅπου ἔχει καμπάς, καὶ δι' ἀτραποῦ μεταβαινόντων ἀπὸ ἑνὸς τμήματος αὐτῆς εἰς ἄλλο. - Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι ὁ θέλων νὰ πλουτήσῃ ἀναγκάζεται νὰ παρεκκλίνῃ τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἐπιδιώκων παρανόμους ὠφελείας.

2. Τὸ δένδρο ἔτσι γύρῃ, ἔγυρε.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Ὅτι δὲν ἀνακτᾷ ἐντελῶς τὴν ὑγείαν ὁ προσβληθεὶς ὑπὸ νοσήματος κατὰ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν.

γερνῶ

1. Ἄστ' ἐγέρασεν ἡ σ'αμάμμα ἐφόρεσεν καγιουράδιν.
(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Βλ γεράματα 14. Σ'αμάμμα, γραῖα μάμμη, χλευαστικῶς ἡ γραῖα· καγιουράδιν δὲ πέπλος ἐκ βαρυτίμου ὑφάσματος, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῶν πτερνῶν διήκων, δίκην οὐρᾶς (οὐράδιον), ὃν ἐφόρουν νέαι γυναῖκες ἄλλοτε, μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

1α. Γέρασις τσὶ δὲ φιλᾷς,
μόνου τὰ ψουμιὰ χαλᾷς.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Βερναρδάκη [ἢ: Γ. τσὶ πάντα πᾷς, μόνου])

Βλ. γέρος 20.

2. Ἐγέρασεν ὁ ἀλουπὸς κὶ ἐγίνη παιχνίδιν τῶν ὀρνίθων.
(Κύπρου Σ. 287, 323).

Βλ. ἀρ. 20.

3. Ἐγέρασεν τσαὶ ψείριασε, ἤβγαλε τσ' ἄσπρα γένεια,
τσαὶ βλέπουν τον τσ' οἱ κοπελλιαῖς, τσαὶ σκοῦν ἀπὸ τὰ γέλια.
(Χίου. Καν. 241, 207).

«Ἐπὶ τῶν παρηλίκων, τῶν ἐπιθυμούντων νὰ νυμφευθῶσι κατὰ τὸ γῆρας αὐτῶν» (Καν.)

3α. Ἐγήρασαν οἱ κάττοι καὶ περιπαίζουν τους οἱ ποντικοί.
(Κύπρου. Σ. 888, 22).

Βλ. ἀρ. 20. 29.

4. Ἡ γάτα κι' ἂν ἰγήρασι, τὰ νύχια π' εἶχε ἔχι.
(Πλωμαρίου Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 16.

5. Ἡ λύκους ἅμα γηράσι, οὔλα τὰ σκ'λιὰ ντοὺν ντοὺν λέν.
(Τρικάλων Θεσσαλίας παρὰ Ν. Βραχνοῦ [ἢ, γηράζι]).

Βλ. ἀρ. 20.

6. Ἡ λύκους σὰ γηράσ' γίνιτι τς' ἀλεποῦς μασκαρᾶς.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 20.

7. Ἤμουν μικρὸς κ' ἐγέρασα.
(Μεσσηνίας.—Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [Ἤμουνε νιὸς κ' ἐ.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*8. Ἤμουν παιδίν, ἐγήρασα, πολὺν διῆλθον κόσμον.
(Βυζαντινή. Γλυκᾶς στ. 1. Πολίτου, Γλυκᾶς 139).

Βλ. ἀρ. 7. 10. Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον εἶναι προσθήκη τοῦ Γλυκᾶ εἰς τὴν δημώδη παροιμίαν. Αἱ σημεριναὶ παροιμιώδεις φράσεις προτάσσονται συνήθως ἐν τῷ λόγῳ πρὸς δήλωσιν ἀπορίας ἢ καὶ ἀποδοκιμασίας ἐκτρόπου τινὸς πράξεως ἢ λόγου, πρὸς δὲ τούτοις καὶ πρὸς ἔκφρασιν δυσπιστίας περὶ τῆς ἐκτελέσεως ὑποσχέσεως ἀπὸ μακροῦ χρόνου δοθείσης, ἢ πληρώσεως ἐλπίδος ἣν εἶχέ ποτε ὁ λέγων. Ὁ δὲ Γλυκᾶς προτάσει τὴν παροιμίαν ταύτην, θέλων νὰ δείξῃ ὅτι ἐκ τῆς μακρᾶς πείρας, ἣν ἔχει, καὶ τῶν μελετῶν του πείθεται ὅτι ἀβάσιμος εἶναι δημώδης τις δοξασία.

9. Καὶ τὰ σκυλάκια περγελᾶν τὸ λύκο σὰν γεράσῃ.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 567 καὶ Ἠπειρώτης 1901 σ. 84 [περγελοῦν τὸν λύκ' σὰν]).

Βλ ἀρ. 20.

*9α. Λύκος γηράσας
νόμους ὁρίζει.

(Βυζαντινή. Krumbacher Mosk. Samml. 73. Παροιμία ἔμμετρος· ἑκάτερος στίχος ἀποτελεῖται ἐκ δακτύλου καὶ τροχαίου).

Ὁ παροιμιογράφος ἑρμηνεύει τὴν παροιμίαν ταύτην ὡς ἑξῆς: «Νουθετήσει κακοῦργος εἰς γῆρας μολὼν | φεύγειν τοὺς νέους, ἅπερ αὐτὸς ἔπραξεν». Ἐκ τούτων δ' ἐμφαίνεται ὅτι ἐλέγετο ἐπὶ τῶν ἐν κακίᾳ ἐγγηρασάντων, οἵτινες ἀδυνατοῦντες πλέον νὰ πράξωσι τὸ κακόν, ὑποκρίνονται τὸν ἐνάρετον, ἐπιτιμῶντες τοὺς παρεκτρεπομένους καὶ καθοδηγοῦντες εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, ὅπως οὕτω διὰ τῆς προσποιήσεως καὶ τοῦ δόλου ἐπιτύχωσιν ὠφελήματα, ἅτινα εἶναι ἀνίσχυροι νὰ πορισθῶσιν ἄλλως. Ὅθεν εἶναι συγγενὴς πρὸς τὰς ἑλληνικὰς καὶ τὰς ἀλλογλώσσους παροιμίας, τὰς λεγούσας ὅτι γηράσκων ὁ κακοῦργος γίνεται καλόγηρος (βλ. ἀρ. 32 καὶ τὰς αὐτόθι σημειωμένας παραλλαγάς). Πιθανώτατα ἐφέροντο μῦθοι περὶ μετανοίας τοῦ λύκου κατὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ, ὡς δεικνύουσιν αἱ παροιμίαι αἱ λέγουσαι ὅτι ἐκαλογέρεψε (βλ. λ. λύκος 43. 44 καὶ τὴν τοσκανικὴν καὶ τὴν ἱσπανικὴν τὰς παραθετομένας κατωτέρω ἐν ἀρ. 32) ἢ ὅτι προσῆλθε νὰ ἐξομολογηθῇ (βλ. λύκος 3) ἢ ὅτι ἀπεφάσισε νὰ βαπτισθῇ ἢ νὰ καρῇ μοναχὸς (βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. λύκος 38 καὶ τὰς σημερινὰς παραλλαγὰς ἐν ἀρ. 12 29. 30. 91). Τοιοῦτόν τινα βυζαντινὸν μῦθον περὶ κατηχήσεως καὶ

βαπτίσεως τοῦ λύκου διέσωσε καὶ ὁ Ἀκομινᾶτος (τ. Β΄. σ 239 Λάμπρ.). Ὡς ὁ λύκος τῆς προκειμένης παροιμίας, ὁρίζει νόμους τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ λύκος τοῦ Αἰσωπείου μύθου περὶ λύκου καὶ ὄνου (Κοραῆ ἀρ. 235 σ. 154 καὶ 380. Halm ἀρ. 281. Crusius Babr. ἀρ. 154). Αἱ φερόμεναι διασκευαὶ τούτου δεικνύουσιν ὅτι ἐποιήθη κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους εἰς στίχους τονικούς, ὧν οἱ πλεῖστοι διατηροῦνται ἀκέραιοι· καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς δ'εὐκολωτάτη εἶναι ἡ ἀποκατάστασις τοῦ τονικοῦ μέτρου, ματαίως δ'ὡς ἐγὼ τοὐλάχιστον νομίζω ἀναζητεῖ ἐν αὐτοῖς ὁ Κρούσιος ἴχνη τῶν χωλιάμβων τοῦ Βαβρίου.

10. Νιὸς ἤμουνε κ' ἐγέρασα
καὶ τέτοιο λόγο δὲν τὸν ἄκουσα.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 8.

11. Ὁ γάδαρος σὰ γεράσῃ, σπᾷ τὸ σαμάρι.
(Β. 179, 41).

Βλ. παλιόβοιδος 1.

12. Ὁ διάβολος ὅταν γεράσῃ, πνεματικὸς γίνεται.
(Β. 181, 65).

Βλ. ἀρ. 32.

13. Ὁ διάολος ἐγέρασε, καλόγερος ἐγίνη.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 32.

14. Ὁ διάολος ἔτσι ἐγέρασε ἐγίνηκε περάτης.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη· καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ἤ, ὅταν ἐγέρασε ἐ.]).

Πρβλ. 32. Περάτης ὁ πορθμεύς (βλ. Σουίδ. λ. πορθμεῖς). Ὅτι συνήθως φαυλόβιοι εἶναι οἱ μετερχόμενοι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πορθμέως.

14α. Ὁ θεὸς κ' ἀνὲ γεράσῃ
δέκ' ἁγιοὺς καταπονᾷ τσοι.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 25. 34

15. Ὁ θεὸς ὅσο κι' ἂν γηράσῃ, γιὰ πολλοὺς ἅγιους κάνει.
(Ἀνατ. Ἐπιθ. Α', 534, 338).

Βλ. ἀρ. 25. 34.

15α. Ὁ κάτης κι' ἂν ἐγέρασε,
ἔχει τα τὰ νύχια του.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

16. Ὁ κάττος κὶ ἂν ἐήρασεν,
τὰ νύχια ποῦ χεν ἔχει τα.
(Κύπρου. Σ. 283, 194 [ἐγέρασεν—ποῦ χει] καὶ Σ. 586).

Βλ. ἀρ. 4. 15α, πρβλ. ἀρ. 34. Ὁ ἰσχυρὸς καὶ ἀτυχήσας διατηρεῖ ἱκανὴν ἰσχύν, ὅπως ἐμπνέῃ φόβον εἰς τοὺς ἀντιπάλους του.

17. Ὁ λύκος ἦτον κουτάβι καὶ ἐγήρασε.
(Μα. 30).

Ἐπὶ ἑώλων ἀγγελμάτων· προσέτι ἐπὶ φαύλων ἀδιορθώτων. Ὅμοιαι παρ **Ἀλβαν.** Κουρ ἰσ'τε ούγιὸ κέλιούσ' = ὅταν ὁ λύκος ἦτο μικρὸς (Κοριτσᾶς, Dozon 125, 52). — **Γερμαν.** Der junge Wolf wird ein alter Wolf, auch wenn er unter Menschen aufwächst = ὁ μικρὸς λύκος γίνεται γερολύκος, καὶ ἂν μεγαλώσῃ μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους (W. V, 352, 55).

18. Ὁ λύκος κι' ἂν γεράσῃ,
τὴν ὀμπλὴν δὲν τὴν ἀλλάσσει.
(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. λύκος 66. Ὁ λύκος καὶ γηράσας τὴν αὐτὴν βαδίζει ὁδόν, ἣν καὶ νέος ἐβάδιζε· ὁ φαῦλος δὲν μεταβάλλει τὸ ἦθος γηράσκων. Ὅμοιαι παρ. **Δαν.** Gammel ræv gaaer gierne i gammel glugg = παλιὰ ἀλεποὺ τῆς ἀρέσει νὰ πηγαίνῃ ἀπὸ τὴν παλιὰ ποριά (W. I, 1240, 10).—**Γερμ.** Alter Fuchs geht gern in alter Fährte = ὁμ. (αὐτ. Ἴσως κατὰ μετάφρασιν τῆς δανικῆς).

19. Ὁ λύκος ὅταν γηράσῃ καὶ ἀπὸ τὰ σκυλάκια ἐμπαίζεται.
(Βλ. Κατζιούλ. 1439.— Μα. 30).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

20. Ὁ λύκος ὅταν γεράσῃ, τῶν σκυλιῶν παίγνιο γίνεται.

(Κ. α', 41 [γηράσῃ, τῶν σκυλίων] — Κ. β', 37 [γηράσῃ, καὶ τῶν μικρῶν σκ. παίγνιον] — Νε. 92,590 [ὁμ.] — Β'. 87,157 [καὶ τῶν μικρῶν σκ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη ["Οτα γ. ὁ λ. γίνεται μπαίγνιο τοῦ σκυλιῶνε.] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [γηράσῃ, παίγνιο τῶν σκ. γ.]).

Βλ. ἀρ. 5. 6. 9. 19. 21 - 23α, πρβλ. ἀρ. 2. 3α. 29. 31. 33. Δὲν φοβοῦνται πλέον τὸν λύκον οἱ κύνες, διότι κατέστη ἀνίκανος καὶ νωδὸς ὑπὸ τοῦ γήρατος Διὰ τῆς παροιμίας ταύτης ἐλέγχεται συνήθως νέος χλευάζων γέροντα. Λέγεται δὲ προσέτι καὶ ἐπὶ ἐντίμων καὶ δυνατῶν ἀνδρῶν, οἵτινες γηράσαντες ἢ ἀτυχήσαντες ὑβρίζονται ὑπὸ οὐτιδανῶν ἀνθρωπαρίων. Πλὴν τοῦ λύκου καὶ τῶν σκύλων, αἱ παραλλαγαὶ τῆς παροιμίας ἀναφέρουσι λύκον καὶ τσακάλια (ἀρ. 20), λύκον καὶ πουλιά (ἀρ. 23α), ἀλεποὺν καὶ ὄρνιθας (ἀρ. 2), γάτον καὶ ποντίκια (ἀρ. 3α. 29), κουκουβάγιαν καὶ σπουργίτια (ἀρ. 31)· αἱ δ' ὅμοιαι ἀλλόγλωσσοι λύκον καὶ σκύλους, λύκον καὶ ποντικούς, λύκον καὶ κορώνας, γάτον καὶ ποντικούς, σκύλον καὶ ἀλώπεκας. Ὅμοιαι παροιμίαι, πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν ἀρ. 23α. **Ἀλβαν.** Οὐ̱κου πλιακ μασκαρὰ ε κένετ = λύκος γέρος μασκαρᾶς τῶν σκυλιῶν (μουσουλμάνων Φράσαρης, Dozon 124. 38). **Ἰταλ.** Co 'l lovo devanta vecio, i cani ghe pissa adosso = σὰν ὁ λύκος γεράσῃ, οἱ σκύλοι τὸν κατουροῦν 'ς τὴ ῥάχη (βενετ. Pasqualigo 158). Al can che inveccia la volpe gli piscia adosso = 'ς τὸ σκύλο ποῦ γερνᾷ ἡ ἀλεποὺ τὸν κατουρεῖ 'ς τὴ ῥάχη (τοσκ. Giusti 145. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pasqualigo 158. Pitrè II, 291). — **Ῥωμουν.** De lupul bĕtrân câĭniĭ ĕshĭ bat joc = τὸ γέρο λύκο τὸν περιγελοῦν τὰ σκυλιὰ (Zanne 2002). Lupul când îmbĕtrânesce îl latră câniĭ = τὸ λύκο σὰν γεράσῃ τὸν γαυγίζουν τὰ σκυλιὰ (αὐτ.). Lupul când îmbĕtrânesce tote javrele îl latră = τὸ λύκο σὰ γεράσῃ ὅλα τὰ σκυλάκια τὸν γαυγίζουν (αὐτ.). Lupul când îmbĕtrânesce, shî shórecĭĭ încalecă pĕ el = ὁ λύκος σὰ γεράσῃ καὶ τὰ ποντίκια τὸν καβαλλι-

κεύουν (αὐτ. 2003). Pre cânele bĕtrân se pisha vulpea = τὸ γέριο σκυλὶ κατουρεῖ ἡ ἀλεποὺ (αὐτ. 1487). — **Σερβ**. Γέρος λύκος τῶν σκυλιῶν περιγέλασμα (Wuk 323). — **Ἀρμεν**. Ὁ λύκος σὰν γεράσῃ τὸν περιγελοῦν τὰ σκυλιά· ἢ, τὸν ἔχουν παίγνιο τὰ σκυλιά· ἤ, δὲν τὸν λογαριάζουν τὰ σκυλιὰ (Prov. Armen. 37). — **Τουρκ.** κουρd κοdζαγιντζὲ κιαιπεγὶν μασκαρασὶ ολούρ = ὁ λύκος σὰ γεράσῃ τῶν σκυλιῶν μασκαρᾶς γίνεται (Osm. Sprichw. 362. Decourdemanche 944, παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου [κοτζαγιντζίκ]). — **Ἀραβ** Ὅταν γεράσῃ ὁ λύκος γίνεται παίγνιο τῶν σκύλων (Socin 295). Kibr issàbaɜ u çār maçxàrt ilkläb = ὅταν γεράσῃ τὸ λοντάρι γίνεται τῶν σκύλων περιγέλασμα (Tallqvist 130)

21. Ὁ λύκος σὰγ γηράσῃ, γίνεται μασκαρᾶς τῶν τσακαλιῶν.

(Καρπάθου. ΖΑ. 359, 335).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

22. Ὁ λύκος σὰ γεράσῃ, μασκαρᾶς τῶ σκυλιῶν γίνεται.

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 482 [Ὁ λ. ἀντὰ νὰ γ. γίνεται μ. τῶν σκ.] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 193, 184 [ὅταν γηράσῃ μ. τῶν σκ. γ.] — Σινασσοῦ. Ἀργέλαος 180 [ἂν γηράσῃ γ. μ. τῶν σκ.] — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα [σὰν γ. γένεται μ. τῶν σκυλιῶνε.] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [ὁμ.] — Τήνου παρὰ τῆς Κας. Στ. Καραλῆ [Σὰ γηράσῃ ὁ λ. γ. τῶν σκυλιῶν μ.] καὶ παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [ὁμ.] — Εὐρυτανίας [μ. τῶ σκ'λιῶνε γέν'ται.]).

Βλ. ἀρ. 20, πρβλ. μασκαρᾶς 3.

23. Ὁ μουρλὸς ἄντρας καὶ ἡ πουτάνα γυναῖκα δὲν γερνᾶνε ποτέ.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Βλ. πουτάνα 19, πρβλ. μωρὸς 73. Ὁ μὲν τρελλὸς διότι εἶναι ἀμέριμνος, αὕτη δὲ διότι ἀδιαλείπτως περιποιεῖται τὸ σῶμά της καὶ καλλωπιζομένη φαίνεται νεάζουσα.

23α. Ὄντας γεράσῃ ὁ λύκος γίνεται μασκαρᾶς τῶ πουλιῶνε.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 20. Ὅμοιαι παροιμίαι πλὴν τῶν ἐν ἀρ. 20 ἀναγραφομένων. **Ὁλλανδ**. Als de wolf olt wort, so riden hem die creien

= ὅταν ὁ λύκος γεράσῃ τὸν καβαλλικεύουν οἱ κουρούναις (W. V, 366, 347. 367, 381). — **Γερμαν.** Wenn der Wolf altet, so reiten ihn die Krähen = ὁμ. (W. V. 367, 381. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 349, 1. 365, 367. D. I. 68).

24. Ὅσο γηράζει, κλωτσιαῖς μαζώνει.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐπὶ οὐτιδανῶν, προπηλακιζομένων ὑπὸ πάντων.

25. Ὅσο κι' ἂν γηράσῃ ὁ θεός,
δέκα ἁγιοὺς καταπονᾷ.
(Β. 230, 780).

Βλ. ἀρ. 14α. 15. 26. 27, θεὸς 196, ξεπέφτω, 7, πρβλ. ξεπέφτω 5. 10 Ὅτι οἱ μεγάλοι καὶ δυνατοὶ καὶ ἀτυχήσαντες εἶναι κρείττονες πολλῶν ἅμα ἄλλων ἀσημοτέρων. Ἀξία σημειώσεως ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῆς ὑπεροχῆς τῆς σωματικῆς ῥώμης τοῦ θεοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τῶν ἁγίων, ἐνθυμίζουσα τὴν ἐν τῇ Ἰλιάδι (Θ, 17 κἑ.) σύγκρισιν τῆς ἰσχύος τοῦ Διὸς καὶ τῆς τῶν ἄλλων θεῶν.

26. Ὅσο νὰ γεράσῃ ὁ θεός, κάνει πάντα γιὰ δέκα ἅγιους.
(Χίου. Νεα. 449).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

27. Ὅσου κι' ἂ γηράσ' ἡ Κ'στὸς
χίλιοι ἁγιοὶ καταπουνεῖ.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 25.

28. Ὁ Σουπᾶς ὅταν γεράσῃ μουλάρι γίνεται.
(Κυδωνιῶν. Β[1]. 90, 194 καὶ Β. 228, 757).

Ἐπὶ τῶν ζητούντων τὴν διόρθωσιν κακοῦ καὶ εἰς ἄλλο κακὸν περιπιπτόντων. Κατὰ τὸν ἐκδότην ὑπόκειται ὁ μῦθος, ὅτι ἄνθρωπός τις ἔχων ἐπώνυμον Μουλάρης καὶ χλευαζόμενος διὰ τοῦτο ἐζήτησε τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ παρὰ τοῦ Καδῆ. Οὗτος δὲ τῷ ἐπέτρεψε νὰ ὀνομάζεται τοῦ λοιποῦ Σουπᾶς, ὅπερ εἰς τὴν τουρκικὴν ἔχει τὴν αὐτὴν

σημασίαν. Ἀλλ' ἂν τοιοῦτος εἶναι ὁ μῦθος ἔπρεπεν ἡ παροιμία νὰ ἐλέγετο ἀντιστρόφως: Ὁ Μουλάρης ὅταν γεράσῃ Σουπᾶς γίνεται. Ἡ δὲ λέξις σουπᾶς τουρκιστὶ (σοπὰ) δὲν σημαίνει ἡμίονον ἀλλ' ὀνάριον.

28α. Ὅταν γεράσῃ ὁ γάιδαρος
κακηνσπέρα ἡ ἡμέρα του.

(Παρὰ Ι. Βερέττα. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Ἀδὰν γ. — καλησπέρα ἡ]).

Ὅτι τοῦ ἀτυχοῦς αὐξάνει ἡ κακοδαιμονία ὅταν γηράσῃ.

29. Ὅταν γεράσῃ ὁ γάτος, παίζουν μαζί του τὰ ποντίκια.

(Πελοποννήσου).

Βλ. ἀρ. 3α. 20.

30. Ὅταν γεράσῃ τὸ δεντρὶ ξεράδια δὲν τοῦ λείπουν.

(Β[1]. 8, 86 [Ἀφοῦ γ.] — Β. 37, 493 [ὁμ.] — Ῥόδου Βενετ. 63 [Ἀφοῦ γ. τὸ δενδρόν] — Βύρ. Γ', 166, 26 (Ἀφοῦ γηράσῃ — ξηράδια] — Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', με'.—Πελοποννήσου. — Ζακύνθου παρὰ τοῦ λόρδου Γυίλφορδ [Ὅντε τό δέντρο γήρασε ξηράδια] καὶ παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Σίντα γ. — λείπουνε.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Τὸ δένδρο ἔτσι γ. ξεράδι δὲν τοῦ λείπει.] — Σύρου παρὰ Π. Σαρρῆ [ξεράδι δὲν τοῦ λείπει.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [λείπουνε.]).

Πρβλ. γεράματα 11. Ξεράδι ἢ ξηράδι (ξηρὸς) ξηρὸς κλάδος δένδρου. Ὅτι αἱ νόσοι εἶναι ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τοῦ γήρατος.

31. Σὰν γεράσῃ ἡ κουκουβάγια, τὴν περιπαίζουν οἱ σπουργίταις.

(Χίου. Καν. 295, 630).

Βλ. ἀρ. 20.

32. Σὰ γεράσῃ ὁ διάολος,
γίνεται καλόγερος.

(Μήλου. Νεα. 225).

Βλ. ἀρ. 12. 13. 14, πρβλ. ἀρ. 9α. Ἐπὶ ἀσώτων καὶ ἀκολάστων, οἵτινες γηράσκοντες γίνονται εὐλαβεῖς περὶ τὰ θεῖα καὶ δεισιδαίμονες. Συνηθέστερον δὲ λέγεται ἡ παροιμία ἐπὶ φαυλοβίων ὑποκρινομένων μετάνοιαν πρὸς ἐξαπάτησιν θυμάτων, καθ' ὧν ἀδυνατοῦσι νὰ μετέλθωσι βίαν. Ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ μύθων καὶ διηγήσεων περὶ θηρίων ἢ κακούργων ὑποδυομένων τὸ καλογηρικὸν σχῆμα πρὸς τὸν σκοπὸν

τοῦτον ἢ παρουσιαζομένων ὡς πνευματικῶν καὶ ἀναγκαζόντων τὰ θύματά των νὰ ἐξομολογηθῶσιν, ὅπως ἐν τῇ ἐξομολογήσει αὐτῶν εὕρωσιν εὔσχημον ἀφορμὴν ἐπιθέσεως. Περὶ τῆς παραστάσεως τοῦ λύκου ὡς καλογήρου ἢ κατηχουμένου ἐλέχθησάν τινα ἀνωτέρω (ἀρ. 9α)· περὶ ταύτης ἐν τοῖς μύθοις ἄλλων λαῶν βλ. A. Weber über den Zusammenhang indischer Fabeln mit griechischen. Berlin, 1855 σ. 39 κἑ. (ἐν Indische Forschungen τ. III). Ἐν τῷ μεσαιωνικῷ ἔπει τῆς Ἀλώπεκος ἀναφέρεται μετασχηματισμὸς εἰς μοναχοὺς καὶ τοῦ λύκου καὶ τῆς ἀλώπεκος. Καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ διασκευῇ ἐπεισοδίου τοῦ ἔπους τούτου, ὁ λύκος λέγει· «καὶ ἐξομολογοῦμαι, | καὶ γίνομαι καλόγερος, τὴν ῥάχην μου μαυρίζω, | γίνομαι μεγαλόσχημος, ἡγούμενον ὁμοιάζω, καὶ μεταγνώθω τὸ κακὸν τὸ πολεμῶ 'ς τὸν κόσμον» (Συναξάριον στ. 131 σ. 116 Wagner. Γαδάρου διήγησις στ. 197 κἑ. σ. 130 W.). Ὁμοίως καὶ ἡ ἀλεποὺ ἐν αὐτῇ λέγει: «ἐνδύνομαι τὰ ῥάσα μου, κουρεύομ' ἀπατή μου, | βαστῶ σταυρὸν καὶ πατερμά, φορῶ καὶ τὸ μαντί μου, | καὶ δείχνω μεγαλόσχημη, καὶ μοιάζω σὰν γουμένη, | κ' εἰς τὴν καρδιά μου πονηριὰ ποσῶς δὲν ἀπομένει» (στ. 299 κἑ. σ. 133 Wagner). Ἀνέκδοτα παραμύθια τῆς συλλογῆς μου ἔχουσιν ὑπόθεσιν τὴν ἀλεποὺ ποῦ ἔγινε καλόγρια· ἕτερον δὲ τῆς συλλογῆς τοῦ Hahn (ἀρ. 90 τ. II σ. 101 κἑ. Pio Νεοελληνικὰ παραμύθια) τὴν ἀλεποὺ 'ς τὸ χατζιλίκι. Ἐν βυζαντινῷ μύθῳ λευκὴ γαλῆ μετασχηματίζεται εἰς καλογραῖαν, βαφεῖσα μέλαινα, διὰ νὰ προσελκύσῃ τοὺς ποντικοὺς (Νικηφ. Γρηγ. Ζ', α', 4 σ. 216-7 Bonn). ἐν ἑτέρῳ ποντικὸς ὑποκρίνεται τὸν ἀσκητήν, ἵνα κινήσῃ εἰς ἔλεον τὴν γάταν (χειρόγραφ. βιβλιοθ. Μονάχου ἀρ. 551 φ. 99β — 101α). — Παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐρωπαϊκοῖς λαοῖς φέρονται ὅμοιαι παροιμίαι, ἀφετηρίαν ἔχουσαι αἱ πλεῖσται συναξάρια καὶ τὸ μεσαιωνικὸν ἔπος τῆς Ἀλώπεκος. **Ἰταλ.** Il lupo d'esser frate ha voglia ardente mentre è infermo; ma sano se ne pente = ὁ λύκος ἔχει δυνατὴ ἐπιθυμία νὰ γίνῃ καλόγερος ὅσο εἶναι ἄρρωστος, ἀλλ' ἅμα γιάνῃ μεταγνώθει (τοσκαν. Pitrè IV, 71). Il diavolo infermo vuol farsi frate=ὁ διάβολος σὰν ἀρρωστήσῃ θέλει νὰ γίνῃ καλόγερος (Giani 478). Il diavolo quand' è vecchio, si fa romito (si fa cappucino) = ὁ διάβολος ὅταν εἶναι γέρος γίνεται ἀσκητής· ἢ γί-

νεται καπουτσῖνος (τοσκαν. Giusti 302. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè IV, 70-71). Quannu lu latru 'un pò arrubari cchiù, si batti lu pettu e si duna a Gesù = ὅταν ὁ λῃστὴς δὲν μπορεῖ πλιὰ ν' ἁρπάξῃ, δέρνει τὰ στήθια του καὶ παραδίδεται 'ς τὰ θεῖα (σικελ. Pitrè IV, 70). — **Γαλλ.** Quand le diable fut vieux, il se fit ermite (Littré λ. diable 23). Quand le diable devient vieux, il se fait ermite (αὐτ. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. II, 436). Le renard est devenu hermite (Leroux I, 200). A la fin sera le renard moyne (αὐτ. 199). Regnard est devenu moyne (αὐτ. 201). — **Καταλ.** Lo diable cuand es vell, se fa hermitá = ὁ διάβολος ὅταν εἶναι γέρος γίνεται ἀσκητὴς (D. II, 436). — **Ἰσπαν.** El lobo harto de carne, se mete frayle = ὁ λύκος χορτασμένος ἀπὸ κρέας γίνεται καλόγερος (αὐτ.). — **Ῥωμουν.** Cotoĭul s' a călugărit, shi s' a jurat că nu maĭ mănâncă shórecĭ = ὁ γάτος ἐκαλογερεύτη καὶ ὥρκίσθη πῶς δὲν θὰ φάῃ ποτὲ ποντικοὺς (Zanne 1740). La bĕtrânetse s'a calugărit motanul = 'ς τὰ γεράματα καλογερεύτη ὁ γάτος (αὐτ. 2160). — **Ἀγγλ.** The devil was sick, the devil a monk would be; the devil grew well, the devil a monk was he = ὁ διάβολος ἦταν ἄρρωστος, ὁ διάβολος θὰ γίνῃ καλόγερος· ὁ διάβολος ἔγινε καλά, ὁ διάβολος ἦταν (μία φορὰ) καλόγερος. (W. IV, 1058, 3. 1092, 757). — **Δαν.** Naar fanden bliver sig (gammel), vil hand være mung = ὅταν ὁ διάβολος ἀρρωστήσῃ (ἢ, γεράσῃ) θέλει νὰ γίνῃ καλόγερος (W. IV, 1092, 757. D. II, 436). — **Σουηδ.** När hin håle blir gammal, så gör han sig till munk=ὅταν ὁ διάβολος γεράσῃ γίνεται καλόγερος (D. II, 436). När den onde sjuknar, vill han bli munk =ὅταν ὁ διάβολος ἀρρωστήσῃ, θέλει νὰ γίνῃ καλόγερος (αὐτ.). — **Ὁλλαν.** Als de duivel ziek (oud) is, wil hij monnik (heremiet) worden = σὰν ἀρρωστήσῃ (ἢ, γεράσῃ) ὁ διάβολος, θέλει νὰ γίνῃ καλόγερος· ἢ ἀσκητὴς (W. IV, 1092, 757). — **Γερμαν.** Als der Teufel krank war, gelobte er ein Mönch zu werden = ὅταν ἀρρώστησε ὁ διάβολος ἔταξε νὰ γίνῃ καλόγερος (αὐτ. 1058, 3). Aus einem jungen Teufel wird ein alter Eremit = ὁ νέος διάβολος γίνεται γέρος ἀσκητὴς (αὐτ. 21.

Βλ. αὐτ. 1085, 608). Wen den Düwel alt wärd, well he Pap werden = ὅταν γεράσῃ ὁ διάβολος θέλει νὰ γίνῃ παπᾶς (αὐτ. 1094, 805). Wenn der Düfel alt isch, so will er Waldbrüder werde = ὅταν γεράσῃ ὁ διάβολος θέλει νὰ γίνῃ ἀσκητὴς (αὐτ. 832. Βλ. αὐτ. 1085, 596). Wird der Teufel krank, so will er ins Kloster und Mönch werden = ἂν ἀρρωστήσῃ ὁ διάβολος θέλει νὰ πάγῃ 'ς τὸ μοναστῆρι καὶ νὰ γίνῃ καλόγερος (αὐτ. 1104, 1037. Βλ. αὐτ. 1091, 757). — **Ῥωσ.** Κι' ὁ διάβολος 'ς τὰ γεράματα καλογέρεψε (Dal I, 20).

33. Τἀρνὶ χαίριτι σὰ γηράσ' ἡ λύκους.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη)

Πρβλ. ἀρ. 20. Ἡ ἀδυναμία τοῦ ἐχθροῦ προξενεῖ χαρὰν εἰς τοὺς φοβουμένους αὐτόν.

34. Τὸ βουβάλι κι' ἂν γεράσῃ, πάλιν εἰς τιμὴ βοδιοῦ ναι.

(Βλ. Κατζιούλ. 31, 1. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 481. — Κ. α', 17 [Βουβάλιον καὶ ἂν γηράσῃ, πάλε εἰς τιμὴν βοϊδίου εἶναι] — Κ. β', 12 [ὁμ.] — Νε. 18, 129 [ὁμ.] — Μα. 40 [καὶ ἂν γηράσῃ π. βοϊδίου τιμὴν ἔχει.]).

Βλ. ξεπέφτω 10.

35. Τὸ βουβάλι κι' ἂν γεράσῃ, τὸ πετσί του βόδι κάνει.

(Β[1]. 127, 183 [γηράσῃ — βοῦδι κάμει.] — Β. 302, 244).

Βλ. ξεπέφτω 10.

36. Τόσον γερῶ,
τόσον θωρῶ.

(Σύμης. ΚΠ. Η', 485, 89).

Βλ. μαθαίνω 77. 81.

37. Ὡς ποῦ πᾶμεν καὶ γερνοῦμεν,
ἄλλα πράματα θωροῦμεν.

(Κύπρου Σ. 286, 303).

Βλ. μαθαίνω 77. 81.

γερόγατος

1. Ὁ γερόγατος ἀγαπᾷ τὰ ποντικάκια.
(Ἀν. ἐπίθ. Α', 559, 337).

Βλ. γέρος 56.

2. Ὁ γερόγατος θέλει τρυφερὸ ποντίκι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. γέρος 56.

γερόκοττα

1. Ἀξίζει μιὰ γερόκοττα σαράντα πουλακίδαις.
(Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 2, γεροντόκοττα 1. 2, παλιόκοττα 1, παλιόρνιθα 1, πρβλ. γερνῶ 34, γριὰ 61, γέρος 52, ξεπέφτω 10, παλιὸς 1. 7-9. Ἡ παλαιὰ κόττα προτιμᾶται ἀπὸ πολλὰς μικρὰς πουλακίδας, διότι ὁ ζωμὸς αὐτῆς εἶναι παχύτερος καὶ νοστιμώτερος. Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ὅτι οἱ γέροντες εἶναι κρείσσονες τῶν νέων, διὰ τὴν πεῖραν καὶ τὴν σύνεσιν αὐτῶν. Λέγεται δὲ καὶ ὡς φιλοφρόνημα εἰς ὑπερήλικα γυναῖκα. Παραπλησία ἡ ἀρχαία παροιμία: «Ἀετοῦ γῆρας κορύδου νεότης» (Ζηνόβ. 138. Διογενιαν. 56. Γρηγ. Κύπρ. 4. Λ 2. Μ. 4. Ἀποστόλ. 46. Κωδ. Βοδλ. 36. Μακάρ. 30. Σουίδ. λ. Ἀκομινᾶτ. τ. Β', 36, 10 Λάμπρ. Πρβλ. Otto 143), λεγομένη παρόσον «καὶ γηράσκων ὁ ἀετὸς ἀμείνων ἐστὶ παντὸς νεάζοντος ὄρνιθος», κατὰ τὸν Ζηνόβιον. Ἐπίσης ἡ ἀρχαία γνώμη: «Γῆρας λεόντων κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν» (Ἱπποθόωντ. ἀπ. 5 Nauck = Στοβ. PIE', 4. Μένανδρ. παρὰ Cramer Anecd. Oxon. III 254, 21 = CAF. III, 269, 1108. Δημόκρ. παρὰ Μαξίμ. ΜΑ', σ. 636 Comb. = Mullach Fr. phil. gr. I, 381, 35. Ἀποστόλ. 441). Ὅμοιαι παρ. **Γερμ.** Ein alter Adler ist besser als ein junger Zaunkönig = γέρος ἀετὸς εἶναι καλύτερος ἀπὸ νέο τρουποκάρυδο (W. I, 31, 18). Ein alter Adler ist stärker als eine junge Krähe = γέρος ἀετὸς εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ νέα κουροῦνα (αὐτ. 19).

2. Ὅσο ἀξίξει μιὰ γερόκοττα δὲν ἀξίζουν σαράντα πουλακίδαις.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

γεροντόκοττα

1. Ἀξίζει ἡ γεροντόκοττα μὲ δέκα πουλακίδαις.

(Βλ. Κατζιούλ. 31, 5.—Κερκύρας παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. γερόκοττα 1.

2. Ἀξίζει ἡ γεροντόκοττα σαράντα πουλαδίτσαις.

(Βάρνερ: γεροντόκοκκα 1 [γεροντόκοκκα] — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 233 [πουλακίδαις.] — Κερκύρας παρὰ Χ. Φιλητᾶ [ὁμ.]).

Βλ. γερόκοττα 1.

γεροντοκρίαρος.

1. Γεροντοκρίαρος ἀρνὶ καὶ βέτουλας κατσίκι.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη καὶ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βέτουλας (ἐν Μάνῃ βέτουλος) ὁ νεαρὸς τράγος, βετοῦλα ἡ νεαρὰ αἴξ, βετοῦλι τὸ ἐρίφιον. Ἐκ τοῦ λατιν. vitulus, μόσχος, πῶλος, σκύμνος, οὐχὶ δ' ἐκ τοῦ vetulus (γέρων), διότι ἀντίκειται εἰς τοῦτο ἡ σημασία τῆς λέξεως. — Ὅτι καλοὶ μὲν ἀμνοὶ γεννῶνται ἐκ μεγάλου κριοῦ, καλὰ δ' ἐρίφια ἐκ νεαροῦ τράγου.

γεροντόπιασμα

1. Γεροντοπιάσματα, παιδιὰ τ'ς ὀρφάνιας.

(Κα. 1102).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. ὄψιμος 4.

γέρος

1. Ἄδ δὲν ἔσ'ῃς γέρο, γέψ' ἀούρασε.

(Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 315, 17).

Βλ. ἀρ. 35.

2. Ἄ δὲν ἔχῃς γέρο, δὸς κι' ἀόρασε.

(Καρπάθου. Μαν. 273, 44).

Βλ. ἀρ. 35.

2α. Ἄκουε γέρου συβουλὴ καὶ παιδεμένου γνώμη.

(Παρὰ Ι. Βερέττα. — Κεφαλληνίας παρὰ Ἠλ. Τσιτσέλη [Ἔπαρε γέροντα βουλὴ — γνώση.] καὶ παρὰ Γεωρ. Λυκιαρδοπούλου).

Βλ. ἀρ. 16.

3. Ἀλὶ ς' τὸ νιὸ ποῦ δέρνεται,
ς τὸ γέρο ποῦ κόβεται.

(Μάνης. Παρνασ. ΙΕ', 951, 116).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Δέρνεται μὲν ὁ ὑπὸ ἀϋπνίας, κόβεται δὲ ὁ ὑπὸ καμάτου καταλαμβανόμενος.

4. Ἀλὶ ς τὸ νιὸ ποῦ δέρνεται, ς τὸ γέρο ποῦ κοιμᾶται.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 53 [Ἀλιὰ — τὸν γ.] — Β. 8, 93 [ποῦ ἀγρυπνᾷ, ς τὸν] — Πτζ. 215, 34 [ς τὸν νιὸν ὄντας δ. ς τὸν γέρον ὄντας κ.] — Παρνασ. ΙΕ', 951, 115 [νιὸ ποῦ παιδεύεται] — Παρὰ Ι. Βερέττα [Ἀλιὰ 'π' τὸ ν. ὅταν δ. τὸ γ. ὅταν κ.] — Πελοποννήσου. — Καρυᾶς Κορινθίας παρὰ Γ. Τσαγρῆ. [Ἀ. ἀχ τὸ νιὸ ποῦ δ., τὸ γ.] — Ἠλείας παρ' Α. Καρκαβίτσα. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [Ἀ. ἀπ. τὸ νιὸ ποῦ δ., τὸ γ.] καὶ παρὰ Κ. Ῥωμαίου [Ἀ. ὀχ τὸ ν. ποῦ δ., τὸ γ.] — Μάνης παρὰ Κ. Πασαγιάννη ['ς τὸ νιὸ ποῦ κόβεται, τὸ γ.]).

Βλ. ἀρ. 3. 5. 6. 102-105. Ὅταν ὁ ἀσθενὴς νέος ὢν δυσυπνῇ, γέρων δὲ βυθίζηται εἰς ὕπνον, εἶναι τοῦτο σύμπτωμα δεινώσεως τῆς νόσου, σύμπτωμα δὲ βελτιώσεως αὐτῆς καὶ ὑγείας, κατά τινας τῶν παραλλαγῶν, εἶναι ὁ βαθὺς ὕπνος τοῦ νέου καὶ ὁ βραχὺς τοῦ γέροντος, διότι ἡ τοιαύτη κατάστασις εἶναι φυσιολογική. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** I vecchi son lepri, dormono con gli occhi aperti = οἱ γέροι εἶναι λαγοί, κοιμοῦνται μ' ἀνοιχτὰ τὰ μάτια (τοσκαν. Giusti 147) — **Γαλλ.** Quand jeune veille et vieux dort, c'est pour tous deux signe de mort (Legai 306). Jeunesse qui veille et vieillesse qui dort, c'est signe de mort (Littré λ. veiller 6). Jeune qui veille et vieux qui dort, sont tous deux près de la mort (W. II, 1064, 58). — **Ὁλλανδ.** Als jonge lieden niet slapen en oude niet waken, kunnen zij het beiden niet lang maken = ὅταν νέοι δὲν κοιμοῦνται καὶ γέροι δὲν ἀγρυπνοῦν, καὶ αὐτοὶ κ' ἐκεῖνοι δὲν μποροῦν νὰ τὰ βγάλουν πέρα (W. III, 100,

1335).—**Γερμαν**. Wenn junge Leute nicht schlafen und alte nicht wachen, so können sie's nicht lange machen = ἂν νέοι δὲν κοιμοῦνται καὶ γέροι δὲν ἀγρυπνοῦν, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ τὸ βγάλουν πέρα (αὐτ.). Wenn der Junge wacht und der Alte schläft, so gelüstet der Tod nach ihnen = ὅταν ὁ νέος ἀγρυπνᾷ καὶ ὁ γέρος κοιμᾶται, ὁ θάνατος τοὺς ὀρέγεται (W. II, 1064, 58).

5. Ἀλὶ 'ς τὸν νιὸ τὸν ἄυπνο, τὸ γέρο τὸν κοιμήση.

(Σίφνου παρὰ Δ. Φιλικοῦ. — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [τὸν ἄγρυπνο, τὸ γ. κοιμησιάρη· ἤ, ὁμ. τὸ γ. τὸν ὑπνιάρη.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Κοιμήσης, ἢ κοιμησιάρης ἢ κοιμηθουλᾶς ἢ ὑπνιάρης λέγεται ὁ ὕπνηλός.

6. Ἀλὶ 'ς τοὺ νιὸ τσὶ δέρνιτι, 'ς τοὺ γέρου τσ' ἃ κοιμᾶτι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [ἤ: ν. ποῦ δ. τοὺ γ. ποῦ κ.]).

Βλ. ἀρ. 4.

6α. Ἄς τρώγῃ ἡ γριά, κι' ἂς μουρμουρίζῃ ὁ γέρος.

(Σπάρτης παρὰ Χ. Στασινοπούλου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

6β. Ἄς τρώῃ ὁ γέρος κι' ἂς γογγύζῃ ἡ γρᾶ.

('Ανατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 6α, γριὰ 5α. Ἐπὶ τῶν ἐπιζητούντων νὰ ὠφεληθῶσι, μὴ ταραττομένων δ' ἐκ τῆς ἀποδοκιμασίας ἢ τῶν ὕβρεων τῶν ἄλλων.

7. Βάλε, γέρο, τὰ γυαλιά σου,
γιὰ νὰ κάμῃς τὴ δουλειά σου.

('Ανατ. Ἐπιθ. Α', 425, 64).

Πρβλ. ματογυάλι 1. Ἐπὶ τῶν μὴ ἐκτελούντων μετὰ τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ἔργον πολλῆς δεόμενον προσοχῆς.

8. Βάστα, γέρο, βάστα!

(Τήνου παρὰ τῆς Κας. Στ. Καραλῆ. — Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. ἀρ. 9. 10. 47α, πρβλ. πρᾶμα 1. 7, φυλάγω 37. Ὅτι πρέπει

ὁ ἄνθρωπος ν'ἀποταμιεύῃ χρήματα, ὅπως μὴ περιστῇ εἰς ἔνδειαν κατὰ τὸ γῆρας· οἱ γέροντες δὲ μάλιστα ἀνάγκη νὰ μὴ διανέμωσι ζῶντες τὴν περιουσίαν των, διότι τρέχουσι τὸν κίνδυνον νὰ ἐγκαταλειφθῶσιν ἀστόργως ὑπὸ τῶν οἰκείων, ἂν δὲν προσδοκῶσιν οὗτοι νὰ λάβωσί τι μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν.

9. Βάστα, γέρο, βάστα, γιὰ τὰ γεράματά σου!
(Ἀνατ. Ἐπιθ. Α', 426, 66).

Πλατυσμὸς τῆς προηγουμένης.

10. Βάστα γέρο, νά χῃς!
(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 104).

Βλ. ἀρ. 8.

10α. Βγῆκε ὁ γέρος 'ς τὸ κλωτσᾶτο
καὶ ἡ γριὰ 'ς τὸ κοπελλᾶτο.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐπὶ γερόντων νεανιευομένων. Κοπελλᾶτο εἶναι τόπος ὅπου συνέρχονται κοπέλλαις, ἤτοι νεάνιδες. Κλοτσᾶτον δ' ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι τῆς Διηγήσεως τετραπόδων (στ. 748 σ. 167 Wagner) κεῖται ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ παρισινῷ κλοτσέα, σημαῖνον λάκτισμα, νῦν κλοτσιά, ἡ, ἢ κλότσος, ὁ, ἀπὸ τοῦ ἰταλ. calcio. Ἀλλὰ βεβαίως ἐνταῦθα δὲν ἔχει ἡ λ. τὴν σημασίαν ταύτην, παρεφθάρη δ' ἴσως κατὰ παρετυμολογίαν ἐκ τῆς ἀχρήστου νῦν λέξεως κλωστᾶτον, σημαινούσης πιθανῶς εἶδος παιδιᾶς, ἄγνωστον ὁποίας, παιζομένης ὑπὸ νέων, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ Πτωχοπροδρόμου (Γ, 384 κέ. σ. 66 Legrand): «ἐκεῖ νὰ εἴδες τὸν Χονδρὸν μετὰ τοῦ Καλολέων, | πῶς κουρταλίζουν ἔμνοστα καὶ κροῦσιν καὶ κλωστᾶτα, | καὶ παίζουσιν τὸ λέγουσιν οἱ παῖδες εἶπα, εἰπέτε».

11. Γέρνει ὁ γέρος, γέρνει ἡ γριά,
τί νὰ κάμουν δυὸ γυρμένοι;
(Κα. 1100).

Ἐπὶ ἐκείνων, οἵτινες ἀσθενεῖς καὶ ἀνίκανοι καὶ αὐτοὶ ὄντες ἀδυνατοῦσι νὰ δώσωσι βοήθειαν εἰς ἄλλον. Πρβλ. τὴν ἀρχαίαν: «Εἷς

ἀσθενοῦντας ἀσθενῶν ἐλήλυθα» (Ζηνόβ. 256. Γρηγ. Κύπρ. 133. Μ. 206. Ἀποστόλ. 552. Κῶδ. Βοδλ. 395. Σουίδ. λ.).

11α. Γέρο ἃ δὲν ἔχῃς, γέρο ἀγόρασε.

(Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Βλ. ἀρ. 35.

*12. Γέροντα βοῦν ἄχναις οὐ βλάπτουν.

(Βυζαντινή. Ἀθων. Γ', 62 τ. Α', 25).

Σημερινὴν παραλλαγὴν ταύτης δὲν εὗρον. Ἡ δὲ θεολογικὴ ἑρμηνεία οὐδὲν παρέχει τὸ χρήσιμον πρὸς κατανόησιν τῆς παροιμίας, ἀκατανόητος ἄλλως καὶ αὐτὴ οὖσα, διότι φέρεται παρεφθαρμένη, τοῦ πλείστου μέρους αὐτῆς ἀναφερομένου πιθανῶς εἰς ἄλλην παροιμίαν. Λέγει δ' ἡ παροιμία ἐν σχήματι λιτότητος, ὅτι κατάλληλος καὶ εὐάρεστος τροφὴ εἰς γεγηρακότα βοῦν εἶναι ἡ ἄχνη· ἡ λέξις ἐτήρησε τὰς σημασίας, τὰς ὁποίας εἶχε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, προσέλαβε δὲ καί τινας ἄλλας, ἀναγραφομένας ὑπὸ τοῦ Κοραῆ (Ἄτ. Δ', 712)· εἰς ταύτας προστεθείσθω καὶ ἡ τοῦ λεπτοτάτου ἀλεύρου. Ἐνταῦθα δ' ἔχει τὴν παλαιοτάτην σημασίαν, τὴν τοῦ λεπτοτάτου ἀχύρου· γινώσκομεν δ' ἐκ τῶν Γεωπονικῶν ὅτι ἐδίδοντο εἰς τοὺς βόας, ὡς τροφὴ συντελοῦσα εἰς πάχυνσιν αὐτῶν, ἄχυρα διηθημένα (ΙΖ' ιβ', 1), καὶ εἰς τοὺς νοσοῦντας «τῶν ἀχύρων τὰ ἁπαλώτατα καθαρθέντα» (αὐτ. κα', 1), Εἰκάζω ὅμως ὅτι μᾶλλον μεταφορικὴ ἐγίνετο χρῆσις τῆς παροιμίας, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ὑπ' ἀρ. 19, ὅτι δηλ. οἱ γέροντες ἐρῶσι τρυφερῶν κορασίων, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ παραπλησίᾳ. Πρβλ. τὴν **Ὁλλανδ.** Al is het koetje nog zoo oud, het lust daarom nog wel een groen blaadje = καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀγελάδα τόσο γέρικη, ἔχει ὅμως ὄρεξι γιὰ κἄνα πράσινο φυλλαράκι (D. I, 46).

* 13. Γέροντά μοι εἶπας, κακόν μοι εἶπας.

(Βυζαντινή. Αἰσώπ. κωμ. 8 τ. Α' σ. 3).

Ἀφοῦ τοσαῦτα κακὰ παρομαρτοῦσιν εἰς τὸ γῆρας, καὶ ἁπλῶς προσαγορεύων τινὰ γέροντα ὑπομιμνήσκεις αὐτὸν τὰ κατατρύχοντα αὐτὸν κακά· ὅθεν καὶ μόνη ἡ προσαγόρευσις δύναται νὰ θεωρηθῇ

ὡς ὕβρις. Ἄλλως δὲ καὶ οὐδεὶς χαίρει ἀκούων ἑαυτὸν προσαγορευόμενον γέροντα (πρβλ ἀρ. 84α, γέρικος 1). Ὁμοιότατος τὴν διατύπωσιν εἶναι ὁ πρῶτος στίχος γνώμης Κράτητος τοῦ κυνικοῦ ἢ Κράτητος τοῦ κωμῳδοποιοῦ ἢ πιθανώτερον τοῦ κωμικοῦ Ἀντιφάνους: «Ὠνείδισάς μοι γῆρας ὡς κακὸν μέγα» (Στοβ. ΡΙΕ΄, 9. Ἀποστόλ. 1759e. Mullach Fr. phil. Gr. II, 336, 16. Κράτης ἀπ. 19 Berg. TGF. σ. 810 ἀπ. 3. FCG. II, 257, 1. CAF. II, 115, 238).

13α. Γέροντες θέλουν χάιδεμα, κι' οἱ ἀγάδες θέλουν ἄσπρα.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Οἱ γ.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Πρβλ. ἀρ. 69 γ. Οἱ μὲν Τοῦρκοι εἶναι ἄπληστοι χρημάτων, οἱ δὲ γέροντες θωπειῶν καὶ περιποιήσεων. Τὴν χρηματικὴν ἀπληστίαν τῶν Τούρκων διασύρουσι καὶ ἄλλαι παροιμίαι (ἄσπρος 14, Τοῦρκος 17).

* 14. Γέροντος πόστης, δρύϊνος πάτταλος.

(Βυζαντινή. Ἀποστόλ. 434 [δρυϊνός]).

Σημερινὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν λ. ἄσπρος 1α (συμπληρώματος), γένεια 5. Ὁ Ἀποστόλης καὶ ὁ Ἀρσένιος διαρρήδην λέγουσι δημώδη τὴν παροιμίαν. Ὅτι οἱ γέροντες ἐνίοτε ἐν τῇ πρὸς γυναῖκας ὁμιλίᾳ ἀποδεικνύουσι ῥώμην αὐτόχρημα νεανικήν.

15. Γερόντου καὶ μικροῦ παιδιοῦ ποτὲ καλὸ μὴν κάμῃς.

(Κα. 1103).

Βλ. ἀρ. 130. Ὁ εὐεργετῶν γέροντα ἢ μικρὸν παιδίον δὲν προσδοκᾷ ἀνταπόδοσιν, διότι τοῦτο μὲν θὰ λησμονήσῃ τὴν χάριν, ὁ δὲ γέρων δὲν θὰ ἐπιζήσῃ ὅπως ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του. Ὅμοιαι ἀρχαῖαι παροιμίαι: «μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα» (παρ' Ἀριστοτ. Ῥητ. Α΄, 15 σ. 1367α). «Γέροντι μηδὲν μή ποτε χρηστὸν ποιεῖν» (Σουίδ. λ. γέρων Διογενιαν. 289 Ἀποστόλ. 435α. Κῶδ. Βοδλ. 286. Βατικαν. Σχολ. 31. FCG. IV, 699, 380. CAF. III, 508, 551). Αὗται δ' ἀναπτύσσονται, προστιθεμένου καὶ τοῦ παιδίου τῶν σημερινῶν παροιμιῶν, ἐν τῇ ἑξῆς γνώμῃ, ἥτις ἐν πολλαῖς παραλλαγαῖς φέρεται παρὰ τοῖς παροιμιογράφοις: «Μηδέποτε ἔρδειν γέροντα, μηδὲ γυναῖκα, μηδὲ

παῖδα βάσκανον, μηδὲ κύνα τινός, μηδὲ λάλον κωπηλάτην» (Διογενιαν. 561. Ἀποστόλ. 1056. Κῶδ. Βοδλ. 667 σ. 79c. Gaisf. Schott. Ap. Vatic. 188. Σουίδ. λ. ἄχρηστα· μήποτ'. FCG. IV, 699, 380. Bergk PLG.[2] II, 1038). Τὴν γνώμην ταύτην, ὑπολαμβάνων ὡς ἀρχαῖον δημῶδες ᾀσμάτιον, ἀποκατέστησεν ὡς ἑξῆς ὁ Meineke εἰς τροχαϊκοὺς τετραμέτρους:

Μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, μηδὲ παῖδα βάσκανον,
μηδὲ δαψιλῆ γυναῖκα, μηδὲ γείτονος κύνα,
μὴ κυβερνήτην φίλυπνον, μὴ λάλον κωπηλάτην.

Πρὸ τοῦ Meineke δὲ προσήρμοσεν ἐπίσης τὴν ῥῆσιν εἰς τροχαϊκοὺς στίχους, ἀλλὰ δύο μόνον, ὁ Ἰωσ. Σκαλίγερος (Στρωματεὺς ἑλληνικῶν παροιμιῶν. Antv. 1612. τροχαϊκὰ 1221, παρὰ Suringar 172,8):

Μὴ ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, μηδὲ γείτονος κύνα,
μήτε παῖδα, μὴ γυναῖκα, μὴ λάλον κωπηλάτην.

Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἀντὶ ἀρχαίων μέτρων ἡ ῥῆσις παρουσιάζει πολιτικοὺς στίχους, καὶ ὅτι πιστότερον διετηρήθη ἐν ταῖς παραλλαγαῖς παρὰ Σουίδα καὶ τῷ Βοδληϊανῷ καὶ τῷ Βατικανῷ κώδικι· ὁ βυζαντινὸς στιχουργὸς ἀφορμηθεὶς ἐκ τῆς ἀρχαίας παρ' Ἀριστοτέλει παροιμίας, ἥτις κατὰ σύμπτωσιν προσηρμόζετο εἰς πολιτικὸν στίχον, συνεπλήρωσεν αὐτὴν δι' ὁμοίων δημωδῶν. Ἔχει δὲ κατὰ τὴν ἐμὴν ἀνάγνωσιν ὡς ἑξῆς:

Μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, μήτε γυναῖκα λάλον,
μήτε παιδίον νήπιον, μήτε γείτονος κύνα,
μὴ κυβερνήτην φίλυπνον, μὴ λάλον κωπηλάτην.

Ὁ μὲν πρῶτος στίχος κατὰ Σουίδαν· ὁ Βοδληϊανὸς καὶ ὁ Βατικανὸς κῶδιξ ἀντὶ τῆς ἀρχαίας παροιμίας ἔχουσι «Μήτε πατέρα γέροντα», ὅπερ ἐπίσης ἀποτελεῖ πρῶτον ἡμιστίχιον πολιτικοῦ στίχου· καὶ τὸν δεύτερον καὶ τὸν τρίτον στίχον ὁμοίως παρὰ τοῦ Σουίδα παρέλαβον, μόνην τὴν λέξιν παῖδα μεταβαλὼν εἰς παιδίον. Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον τοῦ δευτέρου στίχου ἠδύνατο ν' ἀναγνωσθῇ καὶ ἄλλως, συμφωνότερον πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ Βοδληϊανοῦ καὶ τοῦ Βατικανοῦ κώδικος: μήτε τινὸς ⟨τὸν⟩ κύνα

Καὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις λαοῖς φέρονταί τινες ὅμοιαι παροιμίαι: **Ἰταλ.** Fà bene a i putti ese lo dimenticano; fà bene a i vecchi, e' muoiono = κάμε καλὸ 'ς τὰ παιδιά, τὸ λησμονοῦν· κάμε καλὸ 'ς τοὺς γέρους, πεθαίνουν (Suringar 172, 10. 11). — **Γαλλ.** Quiconque veut perdre son service, serve le vieil, l' enfant et femme nice: le vieil se meurt, l'enfant s' oublie, la femme, dit-on, tousjours varie (Leroux II, 386). — **Ὁλλανδ.** Van oude lieden en jonge kinderen behaalt men weinig dank = ἀπὸ γέρους καὶ μικρὰ παιδιὰ δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ κἀνεὶς σπολάτη (κατὰ λέξιν, λαβαίνει κἀνεὶς λίγη εὐγνωμοσύνη) (Suringar 173, 17) Het is al verloren, wat men aan oude lieden en jonge kinderen te koste legt = εἶναι ὅλα χαμένα ὅσα ἐξοδεύει κἀνεὶς σὲ γέρους καὶ μικρὰ παιδιὰ (αὐτ.). Men zal geenen jongen kinderen of ouden lieden deugd doen = δὲν πρέπει κἀνεὶς σὲ μικρὰ παιδιὰ καὶ γέρους νὰ κάνῃ χάρη (αὐτ.). 't Is al verloren wat men in ouwe sacken schut = εἶναι ὅλα χαμένα ὅσα βάλλει κἀνεὶς σὲ παλιὸ σάκκο (αὐτ. 172, 13). — **Γερμαν.** Es ist alles verloren, was man in alt seck schütt = ὅμ. (αὐτ. 7. W. IV, 1566, 13). Von alten Leuten und kleinen Kindern hat man wenig Dank = ἀπὸ γέρους καὶ μικρὰ παιδιὰ δὲν περιμένει κἀνεὶς σπολάτη (W. III, 95, 1214). Was man alten Leuten und kleinen Kindern opfert, ist verloren = ὅσα θυσιάζει κἀνεὶς σὲ γέρους καὶ μικρὰ παιδιὰ εἶναι χαμένα (αὐτ. 97, 1253). Drei vergessen die Wohlthat bald: Weiber, Kinder und Leute, die alt = τρεῖς ξεχνοῦν γρήγορα τὴν καλωσύνη: γυναῖκες παιδιὰ καὶ γέροι (W. I, 692, 38). Alten und Kindern muss man keine Wohlthalen erweisen = σὲ γέρους καὶ παιδιὰ δὲν πρέπει νὰ κάνῃ κἀνεὶς καλὸ (W. I, 56, 3.). An einem Alten und einem Buben ist jede Wohlthat verschwunden = σὲ γέρο καὶ παιδὶ κάθε χάρη πάει χαμένη (αὐτ. 7).

16. Γερόντων ἔπαιρνε βουλή, κι' ἀθρώπω μαθημένω,
ἀποῦ χουνε πολὺ ψωμὶ κι' ἀλάτσι φαωμένο.

(Σύρου [Γ. παῖρνε συβουλὴ κι' ἀ. περασμένω, πῶχουν περσότερο ψ. κι' ἀλάτι φαγω-

μένο]. — Ζακύνθου παρὰ Χ. Φιλητᾶ ["Επαρε γέροντος β. κι' ἀνθρώπων παιδευμένων, ὁπῶχουσι π. ψ. κι' ἀλάτι φαγωμένο.) — 'Ανατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

*17. Γερόντων ἔπαιρνε βουλήν, ἀνθρώπων πειρασμένων.

(Βυζαντινὴ ἐκ τοῦ Σπανέα. Βλ. Πολίτου Δ. Π. σ. 214 (5). — Σπανέας στ. 157 = Μαυροφρ. 'Εκλογὴ σ. 6 [Γ. ζήτησον βουλήν]. Κώδ. ἐνετικοῦ καὶ βιενναίου στ. 408 = Wagner Carm. gr. med. aevi σ. 17 [ζήτησον βουλάς, βενετ. κῶδ.). — Λάμπρος ἐν Δελτίῳ ἱστ. ἑταιρ. Ε' σ. 115 στ. 241 ἐξ ἀθωνικῶν κωδίκων [ἔπαρε]).

Βλ. ἀρ. 16, πρβλ. ἀρ. 70. Παρὰ Σπανέα προτάσσεται ὁ στίχος: «Ἂν ἔχῃς τίποτε κρυφὸν καὶ συμβουλὴν γυρεύῃς» ἢ κατ' ἄλλας γραφάς: «Ἂν ἔλθῃς εἰς ὑπόθεσιν καὶ σύμβουλον γ.» ἢ «καὶ τὴν βουλὴν γ.» Ἡ δὲ παρ' αὐτῷ μετοχὴ πειρασμένος ὡς ἡ ἔννοια δεικνύει δὲν εἶναι τοῦ ῥήματος πειράζω (πεπειρασμένος) ἢ τοῦ πειράω (πεπειραμένος)· μᾶλλον δὲ φαίνεται ὅτι ἐπλάσθη κατὰ παρετυμολογίαν ἀπὸ τοῦ πεπειρασμένος, ἀντὶ τοῦ δημώδους περασμένος, ὅπερ φανερώνει ἐκεῖνον «ποῦ ἔχει πολλὰ περασμένα», τὸν πολλὰ ἰδόντα καὶ παθόντα. Ὅμοιαι ἀρχαῖαι γνῶμαι καὶ νεώτεραι παροιμίαι. «Σοφὸν γέ τοί τι πρὸς τὸ βουλεύειν ἔχει | τὸ γῆρας, ὡς δὴ πόλλ' ἰδόν τε καὶ παθόν» ('Αντιφάνης παρὰ Στοβ. PIE', 15=FCG. III, 129. CAF. II, 219). «Βουλὴν γερόντων πᾶσαν εἰς πρᾶξιν λαβέ» (W. Meyer 428, 1. Γνῶμαι 11 ἐν Wiener Studien τ. 13 σ. 58). «Γνῶμαι δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων» (Εὐριπ. ἀπ. 293 N. = Στοβ. PIE', 2. Γνῶμ. μονόστ. 101. FCG. IV, 343). «Γνώμη γερόντων ἀσφαλεστέρα νέων» (Γνῶμ. μονόστ. 107= W. Meyer 429, 5). — Παροιμ. **Ἰταλ.** Bisogna scoltar sempre i più veci = χρεία ν' ἀκοῦς πάντα τοὺς γεροντοτέρους (βενετική, Pasqualigo 132). Loda i doven e ciente ai veci = παίνα τοὺς νιοὺς κι' ἄκουε τοὺς γέρους (ἐπίσης, αὐτ.). E bsogna tô cunséi da i vec = εἶναι χρεία νὰ συβουλεύεται κἀνεὶς τοὺς γέρους (ῥωμ. Pitrè II, 298). Parer de vèc fan semper ben = οἱ σκέψαις τῶν γερόντων κάνουν πάντα καλὸ (μεδιολαν. αὐτ.) Li cunsigghi di li vecchi si pigghianu = οἱ συβουλαῖς τῶν γερόντων παίρνονται (σικελ. αὐτ. 179). Lu cunsigghiu di li vecchi nun rumpi mai la testa = ἡ συβουλὴ τῶν γερόντων δὲν σπάζει ποτε τὸ κεφάλι (ἐπίσης, αὐτ.). S' havi a pig-

ghiari la parola di li granni = πρέπει νὰ παίρνῃς τὴ γνώμη τῶν μεγάλων (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γαλλ.** En conseil écoute l' homme âgé (D. I, 74). — **Καταλαν.** Si tèns de prénder consell prenlo sempre d' home vell = ἂν θέλῃς νὰ πάρῃς συβουλή, παῖρνέ τη πάντα ἀπὸ γέρο (αὐτ.). Del ric lo remey, del vel lo consell = ἀπὸ πλούσιο ἡ συνδρομή, ἀπὸ γέρο ἡ συβουλὴ (αὐτ.). — **Ἱσπαν.** Del rico el remedio, del viego el consejo = ὁμ. (αὐτ.) — **Πορτογαλ.** Do velho, conselho = ἀπὸ γέρο συβουλὴ (αὐτ.). Se queres bom conselho, pede-o ao velho =, ἂν γυρεύῃς καλὴ συβουλὴ ζήτα την ἀπὸ τὸ γέρο (αὐτ.) Do rico he dar remedio, e de velho conselho = ὁ πλούσιος εἶναι νὰ δίνῃ συνδρομὴ καὶ ὁ γέρος συβουλὴ (αὐτ.). — **Ἀγγλ.** If you wish good advice, consult an old man = ἂν ἐπιθυμῇς καλὴ γνώμη, συβουλεύσου γέρο (W. III, 1481, 368). — **Ἰσλανδ.** Opt kann gamall maður góð ráð = σπνὰ ξεύρει ὁ γέρος καλὴ συβουλὴ (D, I, 74). Góður eru gàmalur i ráðum = καλοὶ εἶναι οἱ γέροι 'ς τὸ συβούλιο (αὐτ.) — **Γερμαν.** Alter Mann, guter Rath = γέρος, καλὴ συβουλὴ (αὐτ.). Wer guten Rath will frage die Alten = ὅποιος θέλει καλὴ συβουλή, ἂς ῥωτήσῃ τοὺς γέρους (W. III, 1481, 366. Βλ. καὶ 368. V, 742,124).

18. Γερόντων, εὐχάς, ἔργα νέων, μέσων δὲ βουλάς.
(Μα. 13).

Γνώμη ἐκ τῶν βιβλίων ληφθεῖσα, μὴ προσλαβοῦσα δὲ δημώδη τύπον. Εἶναι ἡ ἀρχαία εἰς τὸν Ἡσίοδον ἀναφερομένη γνώμη: «Ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων» (Ἀποστόλ. 690. Ἁρποκρατ. λ. ἔργα νέων. Φωτ. λ. Ἡσιόδ. ἀπ. 179 Goettl. 235 Kinkel), ἧς καὶ παρῳδία ἐφέρετο παρὰ τοῖς παλαιοῖς, περὶ ἧς βλ. ἀρ. 91 α. Ἐπαναλαμβάνεται δ' αὕτη μικρὸν παρηλλαγμένη καὶ παρ' ἄλλοις τῶν ἀρχαίων: «Παλαιὸς αἶνος ἔργα μὲν νεωτέρων, | βουλαὶ δ' ἔχουσι τῶν γεραιτέρων κράτος» (Εὐριπ. ἀπ. 511 Nauck = Στοβ. PIE', 5. Δημοκρίτ. ἀπ. νόθα 34 = Mullach Fragm. phil. Gr. I, 381)· «ὦ παῖ, νέων τοι δρᾶν ἔντονοι χέρες, | γνῶμαι δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων» (Εὐριπ. ἀπ. 293 N. — Στοβ. PIE', 2. Κορνοῦτ. 31· σ. 189). «Νέοις μὲν ἔργα, βουλὰς δὲ γεραιτέροις» (Append. prov

306. Κῶδ. Βατ. 207. Βοδλ. 690). «Ἔνθα βουλαὶ γερόντων καὶ νέων ἀνδρῶν ἀριστεύοισιν αἰχμαὶ» (Πινδάρ. ἀπ. 199 Bergk = Πλουτάρχ Λυκ. 21. εἰ πρεσβυτ. πολιτ. 10 σ. 789e). Τὰς γνώμας ταύτας παραφράζουσι καὶ παροιμίαι νεωτέρων λαῶν. **Ἰταλ.** Consiglio di vecchio, e aiuto di giovane = συβουλὴ τοῦ γέροντα καὶ βοήθεια τοῦ νέου (τοσκαν. Giusti 145. Παραλλαγὰς διαλεκτικὰς βλ. παρὰ Pitrè II, 297-8. Pasqualigo 156. Castagna 136, 13) — **Ἰσλανδ.** úngra gjörðir og öldünga ráð hafa nokkurn stað = τὰ ἔργα τῶν νέων καὶ τῶν γέρων ἡ γνώμη ἔχουν τὸν τόπο τους (D. I, 74). þeir eldri eru til raða, en þeir ýngri til framkvæmdar = οἱ γέροι εἶναι γιὰ συβουλὴ καὶ οἱ νέοι γιὰ τὴν ἐνέργεια (αὐτ.). — **Δαν.** De Gamle til raad, de unge til daad = οἱ γέροι γιὰ συβουλή, οἱ νέοι γιὰ ἐνέργεια (W, V, 747, 29). — **Σουηδ.** De gamla till råd, de unga till dåd = ὁμ. (D. I, 74). — **Νορβηγ.** Hav dei gamle til Raad og dei unge til daad (hjelp) = πᾶρε τοὺς γέρους γιὰ συβουλὴ καὶ τοὺς νέους γιὰ ἐνέργεια· ἢ, γιὰ βοήθεια (αὐτ.). — **Ὁλλανδ.** Met jongen ten krijg, met ouden ten raad = μὲ νέους 'ς τὸν πόλεμο, μὲ γέρους 'ς τὸ συβούλιο (W. II, 1062, 17. Παραλλαγὴν βλ. αὐτ. III, 79, 803). Der ouden raad, der jongen daad, der mannen moed is altijd goed = τῶν γερόντων ἡ βουλή, τῶν νέων τὰ ἔργα, τῶν ἀνδρῶν τὸ θάρρος εἶναι πάντα καλὰ (W. I, 56, 20). — **Γερμαν.** Der Alten Rath, der Jungen That, der Männer Muth ist allzeit gut = ὁμ. (αὐτ. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. II, 1062, 14. 15. IV, 1139, 45). Bei Alten suche Rath, bei Jungen That = ἀπὸ τοὺς γέρους ζήτα συβουλή, ἀπὸ τοὺς νέους ἔργα (αὐτ. I, 56, 9. 21. 22. 57, 24. 25. 39. 58, 55, 59. II, 1062, 9. 18. 1064, 61. III, 52. 76. 79, 803. 1469, 47. 1477, 249. V, 741, 92. D. I, 74). Der Jungen That, der mitlen Rath, der Alten Gebet viel nutzen hat = τῶν νέων τὰ ἔργα, τῶν μέσων ἡ βουλή, τῶν γερόντων ἡ εὐχὴ πολὺ ὠφελεῖ (W. II, 1062, 16. Βλ. αὐτ. 17. III, 686).

19. Γέρος γάτος τρυφερὰ ποντίκια θέλει.

(Β'. 22, 36 [π. ἀγαπάει.] — Β. 46, 40 [ὁμ.] — Μεσσηνίας. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [π. κυνηγάει.]).

Βλ. ἀρ. 55. 57, γερόγατος 1. 2, παλιὸς 11. 19. 20, πρβλ. ἀρ. 12.

Ἐπὶ ἀκολάστων γερόντων, οἵτινες συνήθως ἀγαπῶσι νέας γυναῖκας. Τοὺς τοιούτους διασύρει ἐπίσης καὶ ἡ ἀρχαία παροιμία: «Αἰεὶ δὲ γέροντι νέαν ποτίβαλλε κούρην» (Διογενιαν. 172. Γρηγ. Κύπρ. Λ. 52. Μ. 115. Β. 36. Μακάρ. 52. Ἀποστόλ. 89. Σουίδ. λ.), λεγομένη μὲν ἐπὶ τῶν πρεσβυτέρων βουλομένων νέαις συνευνάζεσθαι, διασκευὴ δ' οὖσα τοῦ εἰς τὸν Ἐργῖνον δελφικοῦ χρησμοῦ: «ἱστοβοῆι γέροντι νέην ποτίβαλλε κορώνην». (Παυσαν. Θ', λζ', 2). Ὅμοιαι νεώτεραι παροιμίαι, ὧν ὅμως τῶν πλείστων ἡ χρῆσις εἶναι διάφορος: **Ἰταλ.** A gatto vecchio, sorcio tenerrello = σὲ γέρο γάτο τρυφερὸ ποντίκι (τοσκαν. Giusti 45. Παραλλαγὰς διαλεκτικὰς βλ. παρὰ Pitrè I, 141. IV, 270. Marzano 50. Archivio per le tradiz. popolari 1898 σ. 452, 38). A gallo vecchio gallina tenerella = σὲ γέρο πετεινὸ τρυφερὴ ὄρνιθα (Giani 743). — **Ῥωμουν.** Cotoiĭ bĕtrânĭ caută shórecĭ tinerĭ = οἱ γέροι γάτοι προτιμοῦν τρυφερὰ ποντίκια (Zanne 1742). Cotoĭul daca 'mbĕtrânesce, shórecĭ mititeĭ ĭubesce = ὁ γάτος ὅταν γερνᾷ μικρούλια ποντίκια ἀγαπάει (αὐτ.). Motanuluĭ bĕtrân puiĭ de shóreçi îĭ place = τοῦ γέρου γάτου μικρὰ ποντίκια τοῦ ἀρέσουν (αὐτ. 2159). Pisica bĕtrânà firesce, la tinerĭ shórecĭ rîvnesce = ἡ γριὰ γάτα φυσικὰ τὰ τρυφερὰ ποντίκια ὀρέγεται (αὐτ. 2318). La bĕtrânetse place vinul vechiû shi nevésta tînĕră = 's τὰ γεράματα ἀρέσουν παλιὸ κρασὶ καὶ νέα γυναῖκα (αὐτ. 4916). — **Γερμαν.** Eine alte Katze will ein zart Mäuslein haben = γριὰ γάτα θέλει νὰ ἔχῃ τρυφερὸ ποντικάκι (W. II, 1175, 164).

20. Γέρος εἶσαι δὲ φελᾷς,
μόνο τὸ ψωμὶ χαλᾷς.

(Βερ. 69, 7 [δὲν φ. μόνε] — Β. 46, 21 [μόνον] — Κα. 1107 [φ., τὸ ψ. ποῦ τρῶς χαλᾷς.] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [φ. τὸ ψ. μὴν τὸ χαλᾷς.] — Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Γέρους εἶσι τσ' ἔ φιλᾷς, μόνου τὰ ψουμιὰ χ.]).

Βλ. γερνῶ 1 α. Συνήθως λέγεται ὑπὸ γερόντων, παραπονουμένων ὅτι δὲν περιποιοῦνται αὐτοὺς οἱ οἰκεῖοι προσηκόντως, ὡσεὶ ἐσκόπουν διὰ τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς των νὰ ὑποδείξωσιν εἰς αὐ-

τοὺς ὅτι εἶναι ἄχρηστοι καὶ βαρύνουσι τὸν οἶκον διὰ περιττῆς δαπάνης. Πρβλ. τὸ τοῦ Μενάνδρου (παρὰ Στοβ. PIG', 20. FCG. IV, 292, 272): «Πικρόν ἐστι θρέμμ' ἐν οἰκίᾳ γέρων»· καὶ τὸ τοῦ Μιμνέρμου (παρὰ Στοβ. PIG'. 1): «Τὸ πρὶν ἐὼν κάλλιστος, ἐπὴν παραμείψεται ὥρη, | οὐδὲ πατὴρ παισὶν τίμιος οὔτε φίλος».

21. Γέρος καὶ ξένος πολλὰ καυχᾶται.

(B. 46, 42).

Βλ. ἀρ. 65. Καὶ ὁ γέρων διηγούμενος παλαιὰ συμβάντα καὶ ὁ ἐκ τῆς ξένης ἐλθὼν περιγράφων ἀπωτάτας χώρας, ψεύδονται ἀδεῶς, διότι οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ δυνάμενος νὰ διαψεύσῃ αὐτούς. Αἱ τερατεῖαι τῶν θαλασσοπόρων περὶ τῶν ἐν ἀγνώστοις χώραις θαυμασίων θεαμάτων ἦσαν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διαβόητοι, παροιμιώδη δ' ἐγένοντο τὰ Βεργαῖα διηγήματα (Στράβ. B' σ. 100), καὶ Βεργαῖοι ἐλέγοντο οἱ τοιαῦτα ψεύσματα πλάττοντες (αὐτ. σ. 47. 104) ἀπὸ τοῦ Βεργαίου Ἀντιφάνους, ἀφ' οὗ καὶ παροιμία βεργαΐζειν ἀντὶ τοῦ μηδὲν ἀληθὲς λέγειν (Στέφαν. Βυζ. λ. Βέργη). Πολλοὶ δὲ τῶν ἀρχαίων συνέγραψαν τοιαύτας ἀπίστους διηγήσεις, οὓς διασύρει καὶ παρῳδεῖ ὁ Λουκιανὸς ἐν τῇ Ἀληθεῖ ἱστορίᾳ (Βλ. περὶ τούτων Rohde der griech. Roman σ. 172 κἑ.). Καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις λαοῖς φέρονται ὅμοιαι παροιμίαι, διασύρουσαι αἱ πλεῖσται μὲν τῶν ταξιδιωτῶν τὴν ψευδολογίαν, ἄλλαι δὲ καὶ τὴν τῶν γερόντων, τινὲς δὲ προσθέτουσαι εἰς τούτους καὶ τρίτην κατηγορίαν, τὴν τῶν ἀρχόντων. **Ἰταλ.** Vecchi, forestieri e viaggiatori, si vantano = γέροι ξένοι καὶ ταξιδιώταις καυχειοῦνται (Castagna 304, 27). Egli ha bel dir bugie, chi viene da lontano = ἀξιόλογα μπορεῖ νὰ λέγῃ ψέματα ὅποιος ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ (W. V, 153, 2). Lunga via, lunga busia = μακρὺς δρόμος, μακριὰ ψευτιὰ (βενετ. Pasqualigo 246). Li vecchi sempri hannu chi cuntari = οἱ γέροι πάντα ἔχουν κάτι νὰ ἱστορήσουν (σικελ. Pitrè II, 304 μετὰ παραλλαγῶν). — **Γαλλ.** A beau mentir qui vient de loin (Leroux II, 225. Littrè λ. mentir 6. Οὐαλλωνικὴ παραλλαγὴ παρὰ D. I, 456). De longs voyages, longs mensonges (W. III, 1643, 13). Dë lon païs, lôngos nouvêlos = ἀπὸ μακριναῖς χώραις, μακριὰ μαντᾶτα (λαγκεδοκ.

D. I, 456).—**Καταλαν**. De lluñas terras llargas mentidas = ἀπὸ μακρινοὺς τόπους μεγάλαις ψευτιαῖς (αὐτ.).—**Ἱσπαν**. De luengas vias luengas mentiras = ἀπὸ μακρινοὺς δρόμους μακριαῖς ψευτιαῖς (W. III, 1643, 13). El viejo en su tierra, y el moço en la agena, mienten de una manera = ὁ γέρος 'ς τὸν τόπο του καὶ ὁ νέος 'ς τὸν ξένο λὲν ψευτιαῖς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο (αὐτ· 52, 63).—**Πορτογαλ**. Longas vias, longas mentiras = μακριοὶ δρόμοι, μακριὰ ψέματα (αὐτ.).—**Ῥαιτορωμαν**. Liungas vias, grondas manzegnas = μακριοὶ δρόμοι, μεγάλαις ψευτιαῖς (D. I, 496).—**Ἀγγλ**. Old men and far travellers may lie by authority = γέροι καὶ μακροταξιδιάρηδες μποροῦν νὰ λὲν ψέματα μ' ὅλο τους τὸ δίκιο (W. III, 52, 63). A travelled man has leave to lie = ὁ ξενιτεμένος ἔχει τὸ ἐλεύθερο νὰ λέγῃ ψέματα (D. II, 60). —**Δαν**. Den har godt ved at lyve, der kommer langveis fra = ἔχει τὸ ἐλεύθερο νὰ λέγῃ ψέματα ὅποιος ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ (D. I, 456) —**Νορβ**. D'er lett aa ljuga, naar d'er langt heim = εἶναι εὔκολο νὰ λέγῃ ψέματα ἂν εἶναι κἀνεὶς μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του (αὐτ. μετὰ παραλλαγῶν).—**Ὁλλανδ**. Een oud man in zijn land, een jonge daar buiten, die zeggen veel dingen die niet sluiten = ὁ γέρος 'ς τὸν τόπο του, ὁ νέος 'ς τὸν ξένο λὲν πολλὰ πράματα ποῦ δὲν ταιριάζουν (W. III, 382, 486). Grooten heeren, vreemden en den ouden pleegt men eene leugen voor goed te houden = ἀπὸ μεγάλους ἀφεντάδες ἀπὸ ξένους καὶ ἀπὸ γέρους συνειθίζουν νὰ δέχωνται τὸ ψέμα (D. II, 60). Van verre landen liegt man veel = ἀπὸ μακρινοὺς τόπους λὲν πολλὰ ψέματα (W. II, 1771, 184). Van lange wegen ruime leugenen = ἀπὸ μακριοὺς δρόμους μεγάλα ψέματα (D. I, 476). Die van verre komt, heeft goed liegen = ὅποιος ἀπὸ μακριὰ ἔρχεται ἐλεύθερα λέει ψέματα (αὐτ.).—**Γερμαν**. Alte Leute and weitgereiste haben gut lügen = οἱ γέροι καὶ οἱ μακριοταξιδιάριδες ἐλεύθερα λὲν ψέματα (W. III, 52, 63). Ein alter Mann in seinem Land und ein junger auf fremder Strassen, die sagen viel Dinge, die nicht ganz passen = ὁ γέρος 'ς τὸν τόπο του κι' ὁ νέος σὲ ξένους δρόμους λὲν πολλὰ πράματα ποῦ δὲν καλοταιριάζουν (αὐτ. 382, 486).

Der weit gewandert vnd alt, liegen mit gewalt = ὅποιος ταξίδεψε μακριὰ κι' ὁ γέρος λὲν ψέματα 'ς τὰ γερὰ (W. IV, 1779, 1). Grossen Herren, Fremden und Alten pflegt man eine Lüge zu gute zu halten = ἀπὸ μεγάλους ἀφεντάδες ἀπὸ ξένους καὶ ἀπὸ γέρους συνειθίζουν νὰ δέχωνται τὸ ψέμα (W. II. 552, 399). Von fernen Landen lügt man viel = γιὰ μακριναῖς χώραις πολλὰ ψέματα λὲν (αὐτ. 1771, 184. Βλ. αὐτ. III., 265, 9. 13· 267, 88. V, 153 2. D. I, 456). Ver von fernem lande leugt, der leugt mit gewalt = ὅποιος γιὰ ξένον τόπο λέγει ψέματα, αὐτὸς τὰ λέγει 'ς τὰ γερὰ (W. II, 1773, 221). Ferne Reisen, grosse Lügen = μακρινὰ ταξίδια, μεγάλα ψέματα (W. III, 1643, 13). — **'Αρμεν.** Ὅποιος ἔζησε πολὺν καιρὸ δὲν εἶναι κεῖνος ποῦ ξέρει τὰ περισσότερα, κεῖνος ποῦ πάντα ταξίδευε ξεύρει παραπολλὰ (Prov. arm. 55). — **'Αραβ.** úkəud bəsīd ukul mā terīd = ἂν πῆγες μακρινὸ ταξίδι, μπορεῖς νὰ λὲς ὅ τι σοῦ ἀρέσει (Socin 456). — **Περσική.** Ὅποιος ἐγνώρισε τὸν κόσμο λέγει πολλὰ ψέματα (Rhasis 60). — **Τουρκ.** Οἱ ξενιτεμένοι τό χουν νὰ λὲν ψέματα (αὐτ.).

22. Γέρος κι' ἂν ἐπαινεύτηκεν, ἀνήφορος τὸ δείχνει.
(Πτζ. 225, 143).

Βλ. ἀρ. 64.

23. Γέρου βρόντο νὰ μὴν ἀκοῦς, λόγο ν' ἀκοῦς.
(Πτζ. 225, 147).

Βλ. ἀρ. 91α.

24. Γέρου κουκορήματα
τοῦ χωριοῦ ξενύσταμα.
(Κα. 1106).

Πρβλ. γριά 17. Ἐπὶ ληρωδῶν λόγων, παρομοιαζομένων πρὸς ὕθλους γερόντων, οἵτινες ἐμποδίζουσιν ἀπὸ τοῦ ὕπνου τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου ἀναγκαζομένους νὰ τοὺς ἀκούωσιν.

25. Γέρου σὰ δὲν ἔχις, γέρου ν' ἀγουράζης
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναδάκη).

Βλ. ἀρ. 35.

26. Γέρους εἶσι τσ' ἔ σὶ πιάνῃ
τοὺ φλουρὶ μὶ τοὺ γαντάνῃ.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. γεράματα 14.

27. Γέρου χάιδεμα καὶ νιοῦ γαμῆσι.
(Ἀθηνῶν).

Ὅτι ὁ γέρων «καὶ μὴ δυνάμενος πλησιάζειν, ἔτι ταῖς τῶν καλῶν ἁφαῖς χαίρει καὶ ψηλαφήσεσιν» (Πλουτάρχ. οὐδὲ ζῆν ἐστιν ἡδέως κατ' Ἐπ. ιβ' 3 σ. 1094e)· καὶ ὅτι ἐπιτηδειότατοι εἶναι πρὸς ταῦτα οἱ γέροντες. Πρβλ. καὶ ὅσα περὶ τούτων γράφει τὸ μεσαιωνικὸν ποίημα Περὶ γέροντος νὰ μὴν πάρῃ κορίτσι στ. 83 κέ. σ. 108 Wagner.

28. Δύο φοραῖς οἱ γέροι γίνονται παιδιά.
(Κ. β', 17 [Δὶς παιδία οἱ γέροντες.] — Ne. 28, 179 [ὁμ.] — B.[1] 24, 25 [γέροντες] — Βερ. 22, 10 [γέροντες παιδιά.] — B. 65, 169 [γέροντες]).

Βλ. ἀρ. 67.

29. Εἶδα βὼ γέρουν ποπᾶν
κ' ἔθαβγεν μουρὸν πιδίν.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 32.

30. Εἶδα γέρον παπᾶ, κ' ἔθαφτε μωρὸν παιδί.
(Σύμης. ΚΠ. Η', 487, 147).

Βλ. ἀρ. 32.

31. Εἶδα γὼ γέρον, κ' ἤθαφτε μωρὰ παιδιά.
(Χίου. Καν. 243, 225).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

32. Εἶδα γὼ γέρον παπᾶ,
κ' ἔθαφτε μωρὰ παιδιά.

(Μα. 15 [Εἶ. γέροντα π. ὁπ' ἔ. μικρὰ παιδιά.] — Θήρας. Δε. Στ. 36 [π. νὰ θάπτῃ] — Ἠπείρου. Ἀρ. 285 [Εἶ. γέροντα π. πῶθαφτε μικρὰ π.] — B. 69, 47. — Τήνου παρὰ

τῆς Κας. Στ. Καραλῆ [Εἶδ' ἐγὼ γέρο π. κ' ἔθαβτε μ. [ἢ μικρὰ) π.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [γέρο π. νὰ θαύγῃ]).

Βλ. ἀρ. 29-31. Δι' ἄλλης μεταφορᾶς ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται ἐν λ. ἀρνὶ 14. Οὐχὶ σπανίως γέροντες ἐπιζῶσι τῶν νέων καὶ δὲν εἶναι σπάνιον τὸ θέαμα γέροντος ἱερέως κηδεύοντος νήπια. Πρβλ. τὸ τοῦ Ἰούνκου (παρὰ Στοβ. ΡΙΕ', 26): «ἀλλὰ μὴν τὸ κοινὸν τοῦ θανάτου τέλος, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐπ' αὐτῷ νόμος ἢ χρόνος ὑπὸ τῶν θεῶν γέγραπται, ἴσον οἶμαι ποιεῖ τὸ πρᾶγμα τοῖς τε νέοις καὶ τοῖς γέρουσιν». Πρβλ. καὶ τὴν **Γερμαν.** Die alten begraben ihre Jungen=οἱ γέροι θάφτουν τὰ μικρά των (W. V, 741, 100).

32α. Εἶδες γέρο ὄμορφο; ἀπ' τὰ νιᾶτά τ' εἶναι.

(Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα)

Βλ. νέος 3. 6, πρβλ. ἀρ. 33, καλὸς 77. Ὅτι ὁ κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν ὡραῖος ὤν, διατηρεῖ λείψανα τοῦ κάλλους καὶ κατὰ τὴν πρεσβυτικήν, καὶ ὅτι οὐδέποτε τὸ γῆρας ἐξωραΐζει τὸν δύσμορφον Καὶ μεταφορικῶς ὅτι τῶν ἀρετῶν καθὼς καὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῶν γερόντων τὰ σπέρματα πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν εἰς τὴν νεότητα αὐτῶν.

33. Εἶδες γέρο λωλό; εἶχέν τ' ἀπὸ τὰ νιᾶτά του.

(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Βλ. ἀρ. 76, πρβλ. ἀρ. 32α.

34. Εἶδις γέρουν παλαβόν; θάρρεια τον ἀπ' τὰ νιᾶτά τ'.

(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [π.; τέθκιους ἦταν κι' ἀπ' τὰ ν.]— Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωίου).

Βλ. ἀρ. 76.

*35. Εἰ μὴ ἔχεις γέροντα, δὸς καὶ ἀγόρασον.

(Βυζαντινὴ Πλανούδ. 120. Ἐν τῷ βαροκκιανῷ καὶ τῷ βατικανῷ: Εἰ οὐκ ἔ.).

Σημερινὰς παραλλαγὰς βλ. ἐν ἀρ. 1. 2. 11α. 25. 71. 72. 83. 85. 86, πρβλ. ἀρ. 46. 77. Ὁμοία τὴν διατύπωσιν, ὡς παρετήρησεν ἤδη καὶ ὁ Kurtz ἐν Philologus 1890 σ. 462 ἡ ῥῆσις τοῦ Χρυσαορίου (τῷ 802 μ. Χ.) παρὰ Κεδρηνῷ (τ. Β' σ. 29, 9 Bonn): «εἰ μὲν ἔχεις εὐνοῦχον φόνευσον, εἰ δ' οὐκ ἔχεις, ἀγόρασον καὶ φόνευσον».— Ἡ

ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι διὰ τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἐμπειρίαν αὐτῶν οἱ γέροντες εἶναι ἀπαραίτητοι σύμβουλοι, καὶ ὅτι ἡ γνώμη αὐτῶν ἐν δειναῖς ἀνάγκαις προλαμβάνει κακά, καθ' ὧν ἀνίσχυρος ἀποδεικνύεται ἡ ῥώμη τῶν νέων ἀνδρῶν. Τοιοῦτό τι δ' ὑποτίθεται λέγων καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς παλαιμάχους στρατιώτας τοῦ πατρός του Φιλίππου παρὰ τῷ Ψευδοκαλλισθένει (Α΄, 25 ἐκδ. Meusel): «πολὺ γὰρ τὸ γῆρας ἰσχυρότερον τῆς νεότητος ἔφυ· ἦ γὰρ πολλάκις ἡ ἡλικία νεάζουσα, πεποιθυῖα τῇ τοῦ σώματος ἀλκῇ, ἐκτραπεῖσα εἰς ἀβουλίαν ἕλκεται καὶ ἐξάπινα κιδυνεύει· ὁ δὲ πρεσβύτης πρότερον λογισάμενος ἐπὶ τὸ ὁρμᾶν καθυστερεῖ τῇ γνώμῃ μεταλλαγῆναι τοῦ κινδύνου».

Ἡ συνάφεια τῆς παροιμίας πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ψευδοκαλλισθένους δὲν περιορίζεται ἐν τούτῳ μόνον. Ἀμεσωτέρα μὲν φαίνεται ἡ συνάφεια πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Πτωχολέοντος· διότι ἐν αὐτῇ καὶ στίχοί τινὲς φέρονται, ὧν κατάδηλος ἡ ὁμοιότης πρὸς τὴν διατύπωσιν τῆς παροιμίας· οὕτως ὁ τοπάρχης μαθὼν ὅτι πωλεῖται ἐν τῇ ἀγορᾷ ὁ γέρων, ἀποστέλλει τὸν λογοθέτην του, παραγγέλλων: «εἴ τι λέγουν, πλήρωσέ το, | ἔπαρον καὶ φέρε μάς τον» (στ. 210-1 σ. 283 Wagner)· ὁ δὲ γέρων, βλέπων τὸν λογοθέτην διστάζοντα νὰ τὸν ἀγοράσῃ διὰ τὸ ὑπέρογκον τῆς ζητουμένης τιμῆς, λέγει κρυφίως πρὸς αὐτόν: «πλέον ἀξίζω παρ' ὃ λέγουν | ... μόνον δός τα κ' ἔπαρόν με» (αὐτ. στ. 236 κέ.). Ἀλλ' ἡ παράδοξος διατύπωσις τῆς ὑπ' ἀρ. 77 παραλλαγῆς καὶ ἡ παραδοξοτέρα ὁμοιότης ταύτης πρὸς τὴν κατωτέρω ἀναγραφομένην ῥωσικὴν παροιμίαν ὑποδεικνύει, ὅτι ἀφετηρία αὐτοῦ εἶναι παλαιός τις μῦθος περὶ φόνου τῶν γερόντων καὶ περὶ ἐπιγνώσεως μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀνάγκης, ἣν ἔχουσιν αὐτῶν οἱ οἶκοι καὶ αἱ κοινωνίαι. Ἀληθῶς δὲ φέρονται παρὰ τοῖς σλαβικοῖς λαοῖς μῦθοι περὶ φόνου πάντων τῶν γερόντων κατὰ πρόσταγμα, πλὴν ἑνὸς μόνου σωθέντος καὶ ἀποκρυβέντος ὑπὸ εὐσεβοῦς υἱοῦ, καὶ περὶ ἀνακαλύψεως αὐτοῦ ἕνεκα τῆς ἐπιλύσεως δυσχερεστάτων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ λυθῶσιν, ἄνευ τῶν ὁδηγιῶν γέροντος. Ὑπέθεσάν τινες ὅτι ἐγεννήθησαν οἱ μῦθοι οὗτοι ἐξ ἀναμνήσεως παλαιοῦ νομίμου τῆς γεροντοκτονίας, ὅπερ κατὰ τὴν μαρτυρίαν πολλῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐπεχωρίαζε καὶ παρὰ τοῖς Σκύθαις.

Ἀλλὰ τὴν εἰκασίαν ταύτην ὀρθῶς κατέδειξεν ὡς ἀνυπόστατον ὁ N. Th. Sumców (Βλ G. Polivka, Seit welcher Zeit werden die Greise nicht mehr getötet? Slaviche Parallelen ἐν Zeitschr. d. Ver. f. Volkskunde 1898 σ. 25-29). Ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη τούτου ὅτι προέρχονται ἐξ ἀναμνήσεως τῶν κατὰ τὰς ταφὰς νομίμων παρὰ τοῖς παλαιοτέροις κατοίκοις τῆς Μικρᾶς Ῥωσίας καὶ τῆς Λευκῆς Ῥωσίας δὲν εἶναι εὐστοχωτέρα Ἀναμφισβήτητον δὲ νομίζω ὅτι οἱ τοιοῦτοι μῦθοι ἐπήγασαν ἐκ δημωδῶν ἑλληνικῶν βιβλίων, τοῦ Ψευδοκαλλισθένους καὶ τοῦ βίου τοῦ Αἰσώπου, ἅτινα μεταφρασθέντα κατὰ τοὺς μέσους χρόνους εἰς τὰς σλαβικὰς γλώσσας ἦσαν γνωστότατα εἰς τοὺς σλαβικοὺς λαούς.

Ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Ἀλεξάνδρου παρὰ τῷ Ψευδοκαλλισθένει (Β', κεφ. 39 σ. 764 ἔκδ. Meusel) ἀναφέρεται ὅτι μέλλων ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ὁδεύσῃ διὰ τόπων σκοτεινῶν ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν χώραν τῶν μακάρων παρέλαβε νέους στρατιώτας· «καταλείψας οὖν τὸν πεζὸν λαὸν μετὰ τῶν γερόντων καὶ τῶν γυναικῶν – ἐπορεύθην σὺν αὐτοῖς, παραγγείλας μὴ συμπορευθῆναι μεθ' ἡμῶν γέροντα. Εἷς δέ τις γέρων περίεργος ἔχων δύο υἱοὺς γενναίους καὶ ἀληθεῖς στρατιώτας λέγει πρὸς αὐτούς· Τεκνία, ἀκούσατε τῆς φωνῆς τοῦ πατρὸς ὑμῶν καὶ λάβετέ με μεθ' ὑμῶν, καὶ οὐχ εὑρεθήσομαι ὑμῖν κενὸς ἐν τῇ ὁδῷ· ἰδοὺ γὰρ ἐν καιρῷ περιστάσεως ζήτησις μέλλει γενέσθαι ⟨γέροντος⟩ παρ' Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως. Εἰ οὖν εὑρεθῆτέ με ἔχοντες, μεγάλως τιμηθήσεσθε». Παρέλαβον λοιπὸν τὸν πατέρα των οἱ στρατιῶται, μεταβαλόντα τὸ σχῆμα αὐτοῦ, καὶ κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ συνέβη ἐν ἀμηχανίᾳ εὑρεθεὶς ὁ βασιλεὺς νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην γέροντος συμβούλου, εἶπε δὲ πρὸς τοὺς στρατιώτας του: «ὦ γενναῖοι πάντες ὑμεῖς ἐν πολέμῳ, νῦν ἐγνώκατε ὅτι ἄνευ βουλῆς καὶ συνέσεως οὐδὲν ἔστι γενναιότατον· εἰ γὰρ ἦλθεν γηραιός, συνεβούλευσεν ἂν ἡμῖν πῶς δεῖ εἰσελθεῖν ἐν τῷ ζοφώδει τούτῳ τόπῳ· ἀλλ' οὖν τίς ἐν ὑμῖν γενναῖος, ὃς ἀπελθὼν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐνέγκῃ μοι γέροντα;» Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς εὑρίσκετο, οἱ δύο ἐκεῖνοι στρατιῶται ἐπαρουσίασαν τὸν πατέρα των, ὅστις ἔσωσε τὸν βασιλέα ἀπὸ τῆς δυσχερείας. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο μεγαλοποιηθὲν ἐξετέθη ὑπερβολικώτερον ἐν ταῖς διασκευαῖς τῆς ἱστορίας τοῦ Ψευδοκαλλισθένους, καὶ ἡ κατάλειψις τῶν γερόντων

ἐν τῷ στρατοπέδῳ μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν παρεστάθη ὡς φόνος τῶν γερόντων κατὰ προσταγὴν τοῦ βασιλέως. Τοῦτο δὲ συνάγω ἐκ τῆς ἀρμενικῆς διασκευῆς τῆς διηγήσεως, καθ' ἣν ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ φονευθῶσιν οἱ γέροντες πάντες, πικρῶς δ' ὕστερον μετενόησε διὰ τοῦτο, μὴ εὑρίσκων σύμβουλον γέροντα ἵνα τὸν ὁδηγήσῃ πῶς νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς χώρας τοῦ ζόφου· καὶ κατὰ ταύτην ἔσωσεν αὐτόν, συμβουλεύσας ὅσα καὶ ὁ παρὰ τῷ Ψευδοκαλλισθένει, πρεσβύτης ὢν παρακούσας τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα εἶχε διατηρήσῃ ἐν τῇ ζωῇ ὁ υἱός του κρύψας ἐν φρέατι (Βλ. Revue de l'hist. des religions 1901 τ. 43 σ. 348).

Ἡ ἐν τῷ βίῳ τοῦ Αἰσώπου ὑπὸ τοῦ Πλανούδη διήγησις (κεφ. 24 ἐν A. Eberhard Fabulae romanenses σ. 286 κἑ.) διαφέρει κατὰ τοῦτο, ὅτι ὄχι πάντων τῶν γερόντων, ἀλλὰ μόνου τοῦ Αἰσώπου διέταξεν ὁ βασιλεὺς τὸν θάνατον ἔσωσε δὲ αὐτὸν φίλος του, ὅστις «ἔν τινι τῶν τάφων μηδενὸς εἰδότος κρύψας τὸν ἄνθρωπον, ἐν ἀπορρήτῳ ἔτρεφεν». Ὅτε δ' ὁ βασιλεὺς ἀδυνατῶν νὰ λύσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων προταθέντα αὐτῷ προβλήματα, μετημελήθη καὶ ἐθρήνει τὴν ἀπώλειαν τοῦ σοφοῦ συμβούλου του, προσήγαγε τὸν Αἴσωπον ὁ σώσας αὐτόν, καὶ ἀπήλλαξε τὸν βασιλέα τῆς ἀμηχανίας. Ὁ μῦθος οὗτος εἶναι γνωστὸς καὶ εἰς τοὺς Ἰνδούς, ἄδηλον δ' ἂν ὑπὸ τούτων παρελήφθη ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν, ἢ τοὐναντίον ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα (πρβλ καὶ Zeitschr. d. Ver. f. Volkskunde 1900 σ. 101). Φέρεται δὲ παρὰ πολλοῖς λαοῖς τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως, οἵτινες ἴσως πρώτην πηγὴν εἶχον τὴν ἑλληνικὴν διατύπωσιν, καίπερ μεταβαλόντες τὸ ὄνομα τοῦ Αἰσώπου εἰς Ἀκύριον ἢ Ἀχικὰρ ἢ Ἀχβὰρ (πρβλ. The story of Ahikar from the syriac, arabic, armenian, ethiopic, greek and slavonic versions by F. C Conybeare, G. Rendel Harris and Agnes Smith Lewis. London, 1898).

Ἐκ τῶν ὁμοίων παροιμιῶν ἄλλων ἐθνῶν μόναι καθόσον γινώσκω αἱ ῥωμουνικαὶ καὶ ῥωσικαὶ ἀναφέρουσιν ἀγορὰν γέροντος ὡς ἡ βυζαντινὴ καὶ αἱ σημεριναὶ παραλλαγαὶ αὐτῆς, αἱ δὲ λοιπαὶ καταδεικνύουσιν ἁπλῶς τὴν χρησιμότητα γέροντος συμβούλου. Ἰταλ. Beata quella casa che di vecchio sa = εὐτυχισμένο τὸ σπίτι ποῦ ξέρει

ἀπὸ γέρο (τοσκ. Giusti 123. Διαλεκτικαὶ παραλλαγαὶ παρὰ Pitrè II, 294). Beata quella casa dov'è carne secca=εὐτυχισμένο τὸ σπίτι πῶχει ξερὸ κρέας (Giusti αὐτ.). Tinta è la casa ch' 'un ha di lu vecchiu = κακὸ εἶναι τὸ σπίτι ποῦ δὲν ἔχει γέρο (σικελ. Pitrè II, 293-4 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Cci voli sempre di lu vecciu =πάντα χρειάζεται ὁ γέρος (σικελ. αὐτ.). — **Ῥωμουν**. Cine n'are bĕtrân să 'l cumpere = ὅποιος δὲν ἔχει γέρο νὰ τὸν ἀγοράσῃ (Zanne 4892). Cine are bĕtrân să 'l vîndjă, shi cine n'are să 'l cumpere = ὅποιος ἔχει γέρο νὰ τὸν πουλήσῃ, κι' ὅποιος δὲν ἔχει νὰ τὸν ἀγοράσῃ (αὐτ.). — **Γερμαν**. Die Alten sind gut zu behalten = τοὺς γέρους καλὸ εἶναι νὰ τοὺς φυλάγῃ κἀνεὶς (W. I, 57, 44) — **Ῥωσ**. Ἔχω γέρο, ἤθελα νὰ τὸν σκοτώσω· δὲν ἔχω γέρο, ἤθελα ν' ἀγοράσω (Kurtz ἐν Philologus 1890 σ. 462). J est starii-ubil bi jebo; niet starobakupil bi jebo = ὑπάρχει γέρος, δέξου το· δὲν ὑπάρχει γέρος, ἀγόρασέ τον (Timoschenk σ. 32). Staroba ksolobika dlia poradi derzi = γέρο γιὰ εὐχαρίστηση ἀγόρασε (μικρορωσ. αὐτ.).

35α. Εἶντά ναι ὁ γέρος; Βῆχας καὶ φλέμα,
πόρδος καὶ ῥέμα.

(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 89, πρβλ. γεράματα 11. Ῥέμα (ῥεῦμα) ἀντὶ τοῦ ῥευματισμός, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ. Οὐδέποτε ὁ γέρων εἶναι ὑγιής, ἀλλὰ πάντοτε κατατρύχεται ὑπὸ νόσων, συνηθέσταται δὲ γεροντικαὶ νόσοι εἶναι αἱ μνημονευόμεναι ὑπὸ τῆς παροιμίας. Πρβλ. τὸ τοῦ Μενάνδρου: «Γέρων ἀπεμέμυκτ' ἄθλιος λέμφος» (παρ' Ἀμμων. σ. 88. FCG. IV, 215, 13).

36. Εἶν' τοῦ γέρου τὰ κανάκια
σὰν νερόβραστα σπανάκια.

(Κεφαλληνίας παρὰ Γεωρ. Λυκιαρδοπούλου [Τοῦ γερόντου τὰ κ. σὰν ἀνάλατα σπ.] καὶ παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 43.

37. Ἕνας γέρος σὰ γεράση, εἶναι σὰν ἕνα δέντρο ποῦ δὲν ἔχει ρίζαις.

(Δωρίδος.).

Ὅτι ὁ γέρων μαραίνεται καὶ φθίνει, ὡς δένδρον, οὗ ἐσάπησαν αἱ ῥίζαι.

38. Ἡ γέρους κι' ἃ στολίζιτι,
'ς τἀνήφουρου γνουρίζιτι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 64.

39. Θέλω γέρος γένομαι,
εἶμαι καὶ δὲν φαίνομαι.
(Μήλου. Νεα. 267).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ θαλερῶν πρεσβυτῶν, κατὰ τὴν εὐεξίαν μὴ ὑπολειπομένων τῶν νέων, ἀλλ' ἀξιούντων νὰ λάβωσι τὰς εἰς τὴν ἡλικίαν των ὀφειλομένας τιμάς, ἄν τις δὲν ἤθελε τυχὸν προσενεχθῇ πρὸς αὐτοὺς προσηκόντως.

40. Θέλω γέρος γίνομαι,
θέλω καὶ καμώνομαι.
(Ἀθηναϊκή. Ἑβδ. Α', 136).

Βλ τὴν προηγουμένην.

41. Ἱέρο ἔναι κεῖνο ποῦ ἀπεθαίνει ὃ κεῖνο ποῦ δὲ σώννει πλέο.
(Βούας Καλαβρίας. Μor. 89, 17).

Σώννει (σώνω, σώζω) = δύναται, ἔχει ἰσχύν ὃ (ἰταλ. o)=ἤ. Ὅτι σημεῖον γήρατος δὲν εἶναι τὰ πολλὰ ἔτη τοῦ βίου, ἀλλ' ἡ ἐξάντλησις τῶν δυνάμεων καὶ ὁ θάνατος. Ὁ ἀποθανὼν νέος πρέπει νὰ θεωρηθῇ πρεσβύτερος τοῦ ἐπιζῶντος γέροντος. **Ἰταλ.** Vecchio è chi muore = γέρος εἶναι ὅποιος πεθαίνει (τοσκαν. Giusti 149. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè II, 309. Pasqualigo 158).

42. Κάθου, γέρο, 'ς τὸ κελλί σου,
νὰ χῃς τἆσπρά σου καὶ τὴ τιμή σου.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου — Τήνου παρὰ τῆς Κας. Στ. Καραλῆ [κελλί σ' — τἆσπρα καὶ τ' τιμή σ'.]).

Ὅτι ὁ ἐπεμβαίνων εἰς ἀλλοτρίας ὑποθέσεις ζημιοῦται καὶ δυσφημεῖται.

43. Καὶ τοῦ γέρου τὰ κανάκια
εἶναι πίκραις καὶ φαρμάκια,
καὶ τοῦ νιοῦ οἱ ματσουκιαῖς
εἶναι γέλια καὶ χαραῖς.

(Βερ. 76, 7. — Β. 126, 137. 138. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [νιοῦ τσοῖ μπαστουνιαῖς εἶ.] — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Τοῦ γερόντου τὰ κ. σὰ νερόβραστα σπανάκια, τοῦ παλληκαριοῦ οἱ ξυλιαῖς ὅλο γ.]).

Βλ. ἀρ. 36. 44. 92α. 95-100, Γιάννης 11. Κανάκι = χαριεντισμός, θωπεία, φίλημα καὶ ψηλάφημα. (Περὶ τῆς λ. βλ. Κοραῆ Ἄτ. Β', 160). Λόγοι νέας κόρης· ὅτι προτιμότερος σύζυγος σκαιὸς καὶ βίαιος, ἀλλὰ νέος, τοῦ φιλόφρονος καὶ ἐρωτολήπτου γέροντος. Ἡ γνώμη παρεμβάλλεται καὶ εἰς δημοτικὰ ᾄσματα, πολλαχῶς δ' ἀναπτύσσεται ἐν τῷ μεσαιωνικῷ ποιηματίῳ «Περὶ γέροντος νὰ μὴν πάρῃ κορίτσι»· οἷον ἐν στ. 57-8 σ. 107 Wagner: «καὶ δὲν τὸ γνώθει ὁποῦ γροικᾷ τοῦ γέροντα κανάκια, | πῶς εἶναι πούπετις πικρὰ πλεὸν παρὰ τὰ φαρμάκια» (Βλ. καὶ στ. 85 κέ. σ. 108. στ. 146 κέ. σ. 110 στ. 163 κέ. 191 σ. 111). Παραπλησία ἡ **Γερμαν**. Eines Liebhabers Schlag schwectk so süss wie Rosinen = τοῦ ἀγαπητικοῦ ἡ ξυλιὰ εἶναι γλυκειὰ σὰ σταφίδα (W III, 179, 9). Πρβλ. καὶ τὰς ἰταλικὰς καὶ ῥωσικὰς παροιμίας, τὰς ἀναγραφείσας ἐν λ. ἀγαπῶ 21. Ἀλλ' ἀντίθετοι εἶναι αἱ ἑξῆς παρ. **Ἀγγλ**. Better be an old man's darling, than a young man's snarling = καλύτερα ἡ ἀγάπη γέρου, παρὰ τὰ μαλλώματα νέου (αὐτ. 365, 92). — **Γερμαν**. Besser eines alten Mannes Liebe als eines jungen Hiebe = καλύτερα ἡ ἀγάπη γέγου παρὰ οἱ ξυλιαῖς νέου (αὐτ.).

44. Καὶ τῶν γέρων τὰ κολάκια
εἶναι μύξαις καὶ φαρμάκια.
(Χίου. Καν. 252, 293).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Πρβλ. Περὶ γέροντος νὰ μὴν πάρῃ κορ. στ. 139 σ. 110 Wagner.

45. «Καλημέρα, γέρου!
— Σακκοῦλα μπαλώνου».
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. σπέρνω 21 καὶ τὰς αὐτόθι σημειουμένας παραλλαγάς. Ἐπὶ τῶν παρακουόντων καὶ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων ἀποκρινομένων.

46. Καλύτερος ἕνας καλὸς γέρος ἀπὸ τὸν καλύτερο νιό.
(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Πρβλ. ἀρ. 35. Ὅμοιαι ἀρχαῖαι γνῶμαι: «Πολλῶν νέων γὰρ κἂν γέρων εὔψυχος ᾖ | κρείσσων» (Εὐριπ. Ἀνδρομ. 764). «Τὸ πρεσβύτερον κάρρον ἐστὶ τῶ νεωτέρω» (Τιμαίου περὶ ψυχᾶς κόσμ. 2. Πλάτων. III σ. 94c). «Τὸ γῆρας, ὦ παῖ, τῶν νεωτέρων φρενῶν | σοφώτερον πέφυκε κἀσφαλέστερον, | ἐμπειρία γὰρ τῆς ἀπειρίας κρατεῖ» (Εὐριπ. ἀπ. 622 N. = Στοβ. PIE', 6. Πρβλ. Εὐριπ. Φοιν. 531-3). «Ὁ γέρων νέος ἐγένετο, ὁ δὲ νέος ἄδηλον εἰ εἰς γῆρας ἀπίξεται· τὸ τέλειον ὢν ἀγαθὸν τοῦ μέλλοντός τε καὶ ἀδήλου κρέσσον» (Δημόκριτ. παρὰ Στοβ. PIE', 21 = Mullach Fr. philos. Gr. I, 354). Τὸ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἀγησίλ. ια', 15): «ποίας οὐ νεότητος κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη;» (Βλ. καὶ Πλουτάρχ. εἰ πρεσβυτ. πολιτευτ. 2, 6 σ. 784 e. Στοβ. PIZ', 6). Ὅμοιαι παρ. Ἰταλ. Megghiu omu varvutu chi giuvini sbarbatu = κάλλιος ἄνθρωπος μὲ γένεια παρὰ νέος χωρὶς γένεια (σικελ. Pitrè II, 306). Megghiu vecchiu bonu chi giuvini tintu = κάλλιος καλὸς γέροντας ἀπὸ κακὸ νιὸ (ἐπίσης, αὐτ. μετὰ παραλλαγῆς). Val pì l' ombra d' un vecio, che la presenza d' un zovene = πλειότερο ἀξίζει ὁ ἥσκιος γερόντου ἀπὸ τὴν παρουσία νιοῦ (βενετ. Pasqualigo 132). Val più un vecchio in un canto che un giovane in un campo = πλειότερο ἀξίζει γέρος 'ς τὴ γωνιὰ παρὰ νέος 'ς τὸν κάμπο (τοσκ. Giusti 118. Βενετικὴ παραλλαγὴ παρὰ Pasqualigo 132).

46α. Κἀμμιὰ φορὰ οἱ γέροι τσακίζουν τὸ σαμάρι.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. παλιόβοιδας 1.

47. Κατὰ τὸ γέρο κ' ἡ στολή, κατὰ τὸ νιὸ κ' ἡ χάρη.
(Μάνης. Ἐφ. φιλ. 1872 σ. 2608).

Βλ. ἀρ. 94.

47α. Κράθεια, γέρο, νά χῃς,
καὶ παιδιὰ καὶ βάσανά χεις.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 8.

48. Μὲ γέρο γάτο κάθεσαι καὶ ποντικὸ φοβᾶσαι;

(Βάρνερ: κάτος 3 [κάτο κ. καὶ ποντικοὺς] — Βλ. Κατζιούλ. 495. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 313 [πόντικα] — Κ. α', 43 [γ. γάτον κ. καὶ ποντίκια φοβεῖσαι;] — Κ. γ', 480 [ὁμ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1734 [ποντικοὺς] — Β. 157, 115 [Μὲ τὸ γ. — ποντικοὺς] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Μὶ τοὺ γέρου γάτου κάθισι τσὶ πουτκοὺς φουβᾶσι;]).

Βλ. ἀρ. 49. Ὅτι ὁ ἔχων προστάτην ἰσχυρὸν οὐδένα πρέπει νὰ φοβῆται. Ὅμοιαι τὴν διατύπωσιν, ἀλλ' ἀντίθετοι τὴν ἔννοιαν αἱ **Ῥωμοῦν**. Cu pisică bĕtrâna fie-tsĭ fricĕ dĕ shórecĭ = μὲ γριὰ γάτα νὰ φοβᾶσαι τοὺς ποντικοὺς (Zanne 2330). Când aĭ pisică bĕtrânĕ, shórecĭĭ 'n casă 'tsĭ fac stână = ὅταν εἶναι γριὰ γάτα οἱ ποντικοὶ 'ς τὸ σπίτι σοῦ κάνουν στάνη (αὐτ. 2331).

49. Μὲ γέρο κάτη κάϊζε, καὶ κλέφτη μὴ φοᾶσαι.
(Καρπάθου. ΖΑ. 386, 276).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

50. Μὲ τοῦ γέρου τὸ τομάρι
παίρνει ἡ νιὰ τὸ παλληκάρι.

(Γορτυνίας. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ἀπ' τοῦ γ. — π. ἡ κόρη π.]. — Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [παίρνει νιὸ καὶ παλληκάρι]).

Ἐπὶ νεάνιδος νυμφευομένης πλούσιον γέροντα ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι μετὰ βραχὺν χρόνον ἀποθανὼν θὰ κληροδοτήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν περιουσίαν του, καὶ οὕτω θὰ μείνῃ ἐλευθέρα νὰ ἐκλέξῃ ἄλλον ἄνδρα νέον. Τοῦτο ὡς ἐνδόμυχον εὐχὴν τῆς νυμφευθείσης γέροντα νεάνιδος ἀναφέρει καὶ ὁ ποιήσας τὸ περὶ γέροντος ποίημα (στ. 73 κέ. σ. 108 Wagner):

Εἴτε κι' ἂν ἔναι φρόνιμη, μὲ τοῦ καιροῦ τὸ θάρρος,
καὶ λέγει πάντα μέσα της « Μήνα τὸν πάρῃ ὁ Χάρος
καὶ τότε μὲ τὰ ῥοῦχά του καὶ μὲ τὰ ἐδικά μου
νὰ πάρω ἕναν νιούτσικον εἰς τὸ πλευρὸν κοντά μου „.
Παρηγορᾶται ἡ ἄτυχος μὲ τοῦτα καὶ μ' ἐκεῖνα,
'ς τὸν Χάρον ἔχει θαρρετά, 'ς τὸ φθυάρι, 'ς τὴν ἀξίνα,
καὶ νύκτα μέρα καρτερεῖ, 'ς τὸν Χάρον ἔχει ὀλπίδα,
μήνα τὸν κόψῃ ξαφνικὰ ἡ λοιμικὴ ψαλίδα.

51. Μία παδιὰ τοῦ γερόϐουδου ἀξίζει πόσα κοκοτάρκα;
(Κύπρου. Σ. 599).

Πρβλ γερόκοττα 1. Παδιὰ ἢ πατιὰ = ἡ πατησιά, τὸ πάτημα. Κοκοτάριν, πληθ κοκοτάρκα, πάτημα μικροῦ βοός. Ὅτι πολλῷ μεῖζον κῦρος ἔχει ἡ γνώμη τῶν γερόντων τῆς τῶν νέων, καὶ μείζων ἀποδίδεται τιμὴ εἰς τὰ γεροντικὰ ἔργα. Ὁμοία ἡ **Ἰταλ.** Bue fiacco stampa più forte il piè in terra = τὸ ἀδυνατισμένο βόιδι πατεῖ δυνατώτερα τὸ πόδι του 'ς τὴ γῆ (τοσκαν. Giusti 145).

52. Μικρὸν βαϐάτσιν 'κ ἔχομε,
τὸν γέρο ταντανίζομε.
(Οἰνόης Πόντου παρὰ Π. Σ. Ἀντωνιάδου).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Μὴ ἔχοντες μικρὸν βρέφος χορεύομεν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν γέροντα. Ἐπὶ τῶν κολακευόντων καὶ καταθωπευόντων, ὡσεὶ ἦτο νήπιον ἀκόμη, τὸ ἤδη μέγα τὴν ἡλικίαν τελευταῖον τέκνον των.

53. Μικρὸν μωρόπον 'κ ἔχουμε, τὸν γέρον τάνα τάνα.
(Πόντου. Ἑπτάλ. 360, 101).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

54. Νέος τιμή,
γέρος φαεῖ.
(Μεσσηνίας).

Πρβλ. ἀρ. 54. 94. 88. Ὁ μὲν νέος ὀρέγεται τιμῶν καὶ δόξης, ὁ δὲ γέρων τιμώμενος ἤδη καὶ ἀδυνατῶν νὰ ἐπιτελέσῃ γενναῖόν τι ἔργον, ζητεῖ δι' ἀφθόνου τροφῆς νὰ προσλάϐῃ δυνάμεις. Τὴν πολυφαγίαν

τῶν γερόντων διασύρει ἡ ἀρχαία παροιμία: «Ἀνδρὸς γέροντος αἱ γνάθοι βακτηρία» (Διογενιαν. 78. Βι 44. Γρηγ. Κύπρ. 58. Μ. 56. Μακάρ. 105. Ἀποστόλ. 209, Κῶδ. Βοδλ. 118. Βατ. Κρ. 88 Σουίδ. λ. Γεωργίδ. ἐν Boissonade An. gr. I, 10). Παραπλήσιαι νεώτεραι παρ. πλὴν τῶν ἀναγραφομένων ἐν ἀρ. 88. **Ἰταλ.** I vecchi hanno le mascelle in cambio del bastone = οἱ γέροι ἔχουν τὰ σιαγόνια ἀντὶ γιὰ ῥαβδὶ (Bernoni Igiene σ. 33). — **Ὁλλανδ.** Een out man moetet met den tanden houden = ὁ γέρος πρέπει νὰ κρατειέται μὲ τὰ δόντια ἤτοι μὲ τὸ φαγητὸν (Suringar 452, 3. Βλ. αὐτ. 5. 453, 13. 454, 19). — **Γερμαν.** Die Alten müssen ihre Stärke aus der Schüssel nehmen = οἱ γέροι πρέπει τὴ δύναμή τους νὰ τὴν πάρουν ἀπὸ τὸ πιάτο (W. I, 57, 36. Βλ. αὐτ. III, 51, 29. 30). Die Alten halten sich mit den Zähnen auf = οἱ γέροι κρατειοῦνται μὲ τὰ δόντια (W. I, 57, 31. Βλ. αὐτ. III, 380, 432. Suringar 452, 2 4. 453, 8). Des Alten Stab sind seine Zähne = τοῦ γέρου ῥαβδὶ εἶναι τὰ δόντια του (W. I, 55, 10. Βλ. αὐτ. II, 132, 4) Der Kinnbacken ist des Alten Stütze = τὸ σιαγόνι εἶναι τὸ στήριγμα τοῦ γέρου (αὐτ. II, 1334, 1).

55. Ὁ γέρο γάτος τρώει τὸ τρυφερὸ ποντίκι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 19.

56. Ὁ γέρος ἀποῦ πόθανε, 'ς τὴ Μεσαρὰ θερίζει.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Ἐπὶ ἀνθρώπου περὶ οὗ ἀνακριβῶς εἶχε διαδοθῇ ὅτι ἀπέθανεν.

57. Ὁ γέρος γάτος θέλει τρυφερὰ ποντίκια.
(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Ὁ γέρο γ. θ. τρυφερὸ ποντίκι]).

Βλ. ἀρ. 19.

58. Ὁ γέρος, ἢ ἀπὸ πέσιμο,
ἢ ἀπὸ χέσιμο.
(Ἀθηνῶν)

Πρβλ. ἀρ. 106. Τὰ συνηθέστατα αἴτια τοῦ θανάτου γερόντων εἶ-

ναι πτῶσις ἢ διάρροια, πάντως δὲ προμηνύουσι ταῦτα ταχὺ τὸ τέλος. Ὅμοιαι Ἰταλ. Tri C su li nimici di li vecchi: catarru, caduta e cacarera = τρία κ εἶναι ἐχθροὶ τῶν γερόντων· καταρροὴ πέσιμο καὶ χέσιμο (καλαβρία, Marzano 46. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè IV, 31). Tre C fatali ai veci: caduta, colpo cagarela = τρία κ ὀλέθρια 'ς τοὺς γέρους: πέσιμο, ἀποπληξία, χέσιμο (βενετ. Pitrè αὐτ.). Toss, cataro e cagarela, tutti dentro per la graèla = βῆχας, καταρροὴ καὶ χέσιμο, ὅλοι πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελλα· ἤτοι εἰς τὸ νεκροταφεῖον (βενετ. Pasqualigo 277).

59. Ὁ γέρος θεῖ τὴν θλίψιν του, κι' ὁ νέος τὴν τιμήν του.
(Χίου. Καν. 278, 503).

Πρβλ. ἀρ. 54. 94. Μίαν μόνον ἀξίωσιν πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ γέρων· νὰ θρηνήσωσιν αὐτὸν θανόντα, καὶ νὰ τελέσωσι τὰ νόμιμα οἱ οἰκεῖοι· ἐνῷ τοὐναντίον ὁ νέος, ὅστις θὰ ζήσῃ καὶ θὰ εἶναι χρήσιμος, πρέπει νὰ τιμᾶται καὶ νὰ βοηθῆται.

60. Ὁ γέρος κι' ἂν ἀνδρειεύεται, ὁ ἀνήφορος τὸν βλάβει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 64.

61. Ὁ γέρος κι' ἂν ἀντιπατῇ,
πάλι τρομάρα τὸν κρατεῖ.
(Καρπάθου. ΖΑ. 358, 318).

Πρβλ. ἀρ. 64. Καὶ ὅταν ἐντείνων τὰς δυνάμεις του ὁ γέρων προσπαθῇ νὰ βαδίσῃ εὐσταθῶς, τρομώδης κίνησις τῶν ποδῶν καθιστᾷ κατάφωρον τὴν γεροντικήν του ἀδυναμίαν.

62. Ὁ γέρος κι' ἂν ἀντρειεύεται,
τἀνήφορο τοῦ φαίνεται.
(Καρπάθου. ΖΑ. 358, 318 [τἀνήφορό του φ.] — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [παινεύεται, 'ς τὸν ἀ. φαίνεται]).

Βλ. ἀρ. 64.

63. Ὁ γέρος κι' ἂν ἀντρεύγεται,
'ςτὸ ῥίζωμα κοντεύγεται.

(Κρήτης. J. 302, 99 καὶ Φρ. 113 [ἀντρεύεται, 'ς τὸ ῥίζωμ' ἀποσταίνεται.] καὶ Παρνασ. ΙΓ', 486, 6 καὶ Βλαστ. 174 καὶ παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [ἀντρειεύγεται]).

Βλ. ἀρ. 64.

63α. Ὁ γέρος κι' ἂν ἐγέρασε, κι' ἄλλαξε τὸ μαλλί του,
μηδὲ τὴ γνώμη τ' ἄλλαξε, μηδὲ τὴν κεφαλή του.
(Κρήτης. Παρνασ. ΙΓ', 480, 7).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. λύκος 66.

64. Ὁ γέρος κι' ἂν στολίζεται,
'ς τἀνήφορο γνωρίζεται.

(Θήρας Δε. 35. — Βερ. 73, 8. — Τήνου. Β. 180, 48. — Χίου. Καν. 280, 516. — Καρπάθου. ΖΑ. 358,317 [κι'ἂν φουμίζεται]—Ἠπείρου. Δωδώνη 155 [Ὁ γέρων—'ς τὸν ἀνήφορο γν.] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη ['ς τὸν ἀ.] — Λαγκαδίων Γορτυνίας παρὰ τοῦ αὐτοῦ. — Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ· καὶ παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [ἤ, κι' ἄμ πλουμίζεται] — Θήρας παρὰ Πυργιανοῦ. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη.— Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη ['ς τὸν ἀ. γκρεμίζεται.])

Βλ. ἀρ. 22. 38 60. 62-63. 64α, γριὰ 36. 56 60. 85. 99, πρβλ. ἀρ. 61. 69α, ἀγαπῶ 54. Ὅτι ἐπίπονος εἶναι εἰς γέροντα ἡ ἀνωφέρεια, κατὰ τὴν ἀνάβασιν δ' αὐτῆς γίνεται κατάδηλος ἡ ἀδυναμία του, καὶ ἂν ἄλλως φαίνεται ἀκμαῖος καὶ εὐεκτῶν. Παροιμιωδῶς ἀναφέρεται καὶ παρὰ Σειρὰχ κε', 20 «ἀνάβασις ἀμμώδης ἐν ποσὶ πρεσβυτέρου». Ὅμοιαι παρ. **Γερμαν.** Ein alter Mann steigt nicht gern Berge = ὁ γέρος δὲν ἀνεβαίνει μ' εὐχαρίστησή του βουνὰ (W. III, 383, 495). Ein alter kann keinen hohen Berg ersteigen = ὁ γέρος δὲν μπορεῖ ν' ἀνεβῇ σὲ ψηλὸ βουνὸ (W. I, 55, 17). Die Alten sollen das Bergsteigen den Jungen befehlen = οἱ γέροι πρέπει τοὺς νέους νὰ βάνουν ν' ἀνεβαίνουν 'ς τὰ βουνὰ (αὐτ. 57, 49).

64α. Ὁ γέρος κι' ἂν φουμίζεται,
'ς τὸ ἔβκα ἀγρωνίζεται.
(Κύπρου. Σ. 888,13)

Βλ τὴν ἑπομένην.

65. Ὁ γέρος κι' ὁ ξενιτεμένος καυκοῦνται.
(Κρήτης J. 302,100 καὶ Παρνασ. ΙΓ', 480, 9).

Βλ. ἀρ. 21.

66. Ὁ γέρος μὲ τὰ στολίδια του κι' ὁ νιὸς μὲ τὰ νιᾶτά του.
(Πτζ. 265,616).

Βλ. ἀρ. 21.

67. Ὁ γέρος ξαναμωραίνεται.
(Κοινή. — Ἐφημ. Φιλομ. 1869 σ. 1826).

Βλ. ἀρ. 28, πρβλ. ἄσπρος 1. Ξαναμωραίνομαι = γίνομαι πάλιν μωρὸ παιδί, παλίμπαις· ξαναμωράματα ἀσύνετοι πράξεις ἢ λόγοι γέροντος παλίμπαιδος. Τὴν κοινοτάτην γνώμην ὅτι τὸ γῆρας ἀπαμβλύνει συνήθως τὴν διάνοιαν ἐκφράζει ὡς ἑξῆς ὁ ποιήσας τὸ περὶ Γέροντος ποίημα (στ. 197-8 σ. 111 Wagner): «ὅτι ὅσον γεροῦν οἱ γέροντες, ὅσον καιρὸς (γρ. ὅσο ὁ κ.) διαβαίνει, | τόσον ἐκ τὸ κεφάλιν τους ὁ μυαλὸς φυραίνει»· ὁ δὲ ἀνώνυμος βυζαντινὸς στιχουργὸς τοῦ εἰς ἑξαμέτρους παραινετικοῦ ποιήματος ὧδε (στ 195 ἐν Βυζαντ. χρον. 1896 σ. 570): «πάντεσι γὰρ πολιοῖς παίδων φρένες εἰσὶ νεογνῶν». Ὑπὸ τῶν ἀρχαίων δὲ διετυπώθη ἡ γνώμη ἐν τῇ γνωστοτάτῃ παροιμίᾳ: «Δὶς παῖδες οἱ γέροντες». (Διογενιαν. 318. Βι. 131 καὶ Leutsch αὐτ. Append. prov. 368. Γρηγόρ. Κύπρ. Λ. 89 Μακάρ. 231. Ἀποστόλ. 527. Κῶδ. Βοδλ. 327. Βατικ 291. Βατικ. Κρ. 180. Σουίδ. λ. δίς. καταγηράσαις. Εὐστάθ. εἰς Ὀδ. Μ, 22 σ. 1706,4. Ἀριστοφ. Νεφ. 1417 καὶ Σχολ. αὐτ. [Πλάτ.] Ἀξίοχ. 6 σ. 367. Ἰουλιαν. Ἐπιστ. 59 σ. 446. Κλήμ. Ἀλέξ. Στρωματ. Ϛ', 19 σ. 265 Sylb. Ἀκομινᾶτ. τ. Β', σ. 348, 4 Λάμπρ. Δημητρ. Κυδώνη Ἐπιστ. 1 ἐν Boissonade An. nova σ. 255. Ἀνωνύμου κόμης ἐγκώμ. 32 καὶ Miller αὐτ. σ. 60. Schol. Iuven. 13, 33). Φέρεται δὲ καὶ ἐν ποικίλαις ἄλλαις διασκευαῖς: «ἦν ἄρ' ἀληθὴς ὁ λόγος ὡς δὶς παῖς γέρων» (Κρατῖνος παρὰ Σχολ. Πλατ. Ἀξιόχ. σ. 367 B. FCG. V, 16, 13. CAF. I, 24). «Πάλιν γὰρ αὖθις παῖς ὁ γηράσκων ἀνήρ» (Σοφοκλ. ἀπ. 447 Nauck = Κλήμ. Ἀλεξάνδρ. Στρωμ. Ϛ', 19 σ. 265). «Δὶς παῖδες οἱ γέροντες ὀρθῷ τῷ λόγῳ» (Θεόπομπος παρὰ Κλήμ. Ἀλεξ. ἔνθ' ἀν. FCG. II, 818, 7). «ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ' ἄν» (Πλάτ. Νόμ. Α', 646α). «παλίμπαιδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι» (Λουκιαν. τὰ πρὸς Κρόν. 9 σ 392). «καὶ γέρων δέ, ὅν εἰς δίπαιδα (γρ. δὶς παῖδα) ὁ μακρὸς χρόνος κατήνεγκε» (Εὐσταθ. ἐν Tafel Thessalon. σ. 430). Καὶ παρὰ

Ῥωμαίοις πολλαχῶς ἐπαναλαμβάνεται ἡ γνώμη: Nam quicumque senex, puerilis sensus in illo est (Cato dist. 4, 18). Hic ille est senectæ aetate qui factus est puer (Plaut. Trinum. 43). Non bis pueri sumus ut vulgo dicitur. sed semper (Σενέκας παρὰ Lactant. inst. 2, 4, 14. Ἄλλας μαρτυρίας βλ. παρὰ Otto 1625).

Καὶ οἱ νεώτεροι εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ ἔχουσιν ὁμοίας παροιμίας, ὡς τοιαῦται δὲ διεδόθησαν παρ' αὐτοῖς καὶ μεταφράσεις τῆς ἀρχαίας **Ἰταλ.** Guardisi d' invecchiare chi non vuol tornar fanciullo = ἂς προσέχῃ μὴ γεράσῃ ὅποιος δὲ θέλει νὰ γίνῃ πάλι παιδὶ (τοσκαν. Giusti 146). Il vecchio rimbambisce, e il giovane impazzisce = ὁ γέρος ξαναμωραίνεται κι' ὁ νέος ξετρελλαίνεται (ἐπίσης αὐτ. 147). I vecchi e i briachi son due volte fanciulli = οἱ γέροι καὶ οἱ μεθυσμένοι εἶναι δύο φοραῖς παιδιὰ (ἐπίσης. Pitrè II, 304) I vecchi sono due volte fanciulli = οἱ γέροι εἶναι δύο φοραῖς παιδιὰ (W. I. 58, 53). Una grande vecchiajia è una seconda fanciullezza = τὰ προχωρημένα γέρα εἶναι δεύτερα μωράδια (Giani 1697). Ch' imbecchiisce, s' immattisce = ὅποιος γερνάει μωραίνεται (κορσικαν. Pitrè II, 304 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Li vecchi diventanu picciriddi = οἱ γέροι γίνονται μωρουδέλλια (σικελ. αὐτ. 303 μετὰ παραλλαγῶν). L' omu è picciriddu du' voti = ὁ ἄνθρωπος εἶναι μωρουδέλλι δύο φοραῖς (ἐπίσης, αὐτ.). De set' ani i xe putei, de setanta ancora quei = 'ς τὰ ἑφτὰ χρόνια εἶναι παιδιά, 'ς τὰ ἑβδομῆντα πάλι τὸ ἴδιο (βενετ. αὐτ. 304 μετὰ παραλλαγῶν διαλεκτικῶν). Passâs i sassant' ains si torne zovins = περνῶντας τὰ ἑξῆντα χρόνια γίνονται πάλι νέοι (φριουλαν. αὐτ.) — **Γαλλ.** A viélîjhë, rëpapîjhë = 'ς τὰ γεροντάματα ξαναμωράματα (λαγκεδοκ. D. I, 51). A l' enveilhy, lou refouilhy = ὁμ. (νεοπροβηγκ. αὐτ.) — **Ἱσπαν.** La vejez tornó por los dias en que nasció = τὰ γεράματα γυρίζουν 'ς ταῖς ἡμέραις ποῦ γεννήθησαν (αὐτ.). — **Πορτογαλ.** O velho torna a engatinhar = ὁ γέρος ἀρχίζει πάλι ν' ἀρκουδίζῃ (αὐτ.) — **Κουτσοβλαχ.** Omlu aush, ca natu s-façi = ὁ γέρος ἄνθρωπος γίνεται σὰν παιδὶ (Zanne 4906). — **Ῥωμουν.** A ajunge în mintea (dóga) copiilor = φτάνει 'ς τὸ παιδιάστικο μυαλό· ἤ, 'ς τὸ παιδιάστικο στεφάνι· ἤτοι ξαναμωράθηκε (Zanne 3060. Βλ. καὶ

5082). Bêtrâniĭ pe la sfîrshit ca copiiĭ d' a bushele = οἱ γέροι 'ς τὸ τέλος σὰν παιδιὰ ἀρκουδίζουν (αὐτ. 4905). Om bĕtrân shi cu minte de copil = γέρος ἄνθρωπος καὶ μὲ μυαλὸ παιδιοῦ (αὐτ. 4908). Cel bĕtrân shi fără minte, ca un copil fără dinte = αὐτὸς γέρος καὶ χωρὶς μυαλὸ σὰν παιδὶ χωρὶς δόντια (αὐτ.). Omul la bĕtrânetse ajunge în mintea copiilor = ὁ ἄνθρωπος 'ς τὰ γεράματα καταντᾷ σὲ παιδιάστικα μυαλὰ (αὐτ. 4917). Omul când îmbĕtrânesce, copilăresce (copiluluĭ se asémĕnă) = ὁ ἄνθρωπος ὅταν γερνᾷ παιδιαρίζει· ἤ, μοιάζει μὲ παιδὶ (αὐτ. 5342). — **Ἀγγλ.** Old men are twice children = οἱ γέροι εἶναι δυὸ φοραῖς παιδιὰ (W. III, 52. 65. Σκωτικὴν παράλλαγὴν βλ. παρὰ D. I, 51). - **Ἰσλανδ.** Tvisvar verðr gamall maðr barn = δύο φοραῖς γίνεται ὁ γέρος παιδὶ (D. I, 51). — **Σουηδ.** Gammal man träder Barneskoor = ὁ γέρος φορεῖ παιδιάστικα ὑποδήματα (W. III 52, 65). Gamla bli ofta barn på nytt = οἱ γέροι γίνονται συχνὰ παιδιὰ καὶ πάλι (D. I, 51). — **Ὁλλανδ.** Oude lieden zijn tweemaal kinderen = οἱ γέροι εἶναι δύο φοραῖς παιδιὰ (W. III, 52, 65). Als de lieden bijster worden, worden zij weder kinderen = ὅταν οἱ ἄνθρωποι γίνονται γεροντότεροι, γίνονται πάλι παιδιὰ (αὐτ.). Hoe grijzer men wordt, hoe kindscher men wordt = ὅσο γεροντότερος γίνεναι κἀνείς, τόσο μωρότερος γίνεται (D. I, 51). Als de memorie vermindert door ouderdom, dan begint men weêr te kinderen = ὅταν τὸ θυμητικὸ λιγοστεύῃ ἀπὸ τὰ γεράματα, τότε ἀρχίζει κἀνεὶς πάλιν νὰ παιδιαρίζῃ (αὐτ.). — **Γερμαν.** Die Alten werden zweimal Kinder = οἱ γέροι γίνονται δύο φοραῖς παιδιά (W. I, 58, 53. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ 60, 38 III, 52, 55. 65. 88, 1017).

68. Ὁ γέρος ὁποῦ πολυζῇ,
κἄτι τοῦ μέλλει γιὰ νὰ ἰδῇ.
(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 152).

Ἡ μακροβιότης παρίσταται ὡς θεία τιμωρία· ζῇ ὁ γέρων ἵνα ὑπομείνῃ νέας συμφοράς. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Cu' havi a sòffriri nun mori = ὅποιος ἔχει νὰ ὑποφέρῃ δὲν πεθαίνει (σικελ. Pitrè III, 74).

Cui cchiù campa, cchiù 'mpinatisc = ὅποιος πλειότερο ζῇ, πλειότερο βασανίζεται (ἐπίσης, αὐτ. II, 295) Chi più vive più muore = ὅποιος πλειότερο ζῇ πλειότερο πεθαίνει (τοσκαν. Giusti 145).

68α. Ὁ γέρος ὅταν χαίρεται τὰ νιᾶτά του θυμᾶται.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. τὴν ἑπομένην, γριὰ 64. Διότι τὸ παρὸν εἶναι δυσάρεστον, διὰ τὰς ἀσθενείας τοῦ γήρατος, καὶ μόνον ἐντρύφημα ἔχουσιν οἱ γέροντες τὰς ἀναμνήσεις.

69. Ὁ γέρος σὰ γεράσῃ, τὰ μπρὸς ὀπίσω φέρνει.
(Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Οἱ γέροντες ἀρέσκονται ν' ἀναπολῶσι συμβάντα τῆς νεότητός των καὶ νὰ διηγῶνται ταῦτα εἰς ἄλλους, νομίζοντες ὅτι καὶ εἰς τούτους εἶναι ἐπίσης εὐχάριστα. Παραπλήσιαι παρ. **Ἰταλ.** I vecchj lodano il tempo pessato e biasimano il presente = οἱ γέροι παινοῦν τὸν περασμένο καιρὸ καὶ κατηγοροῦν τὸν σημερινὸ (Giani 1696). — **Γερμαν.** Die Alten reden gern von altem Käse = 'ς τοὺς γέρους ἀρέσει νὰ μιλοῦν γιὰ τὸ παλιὸ τυρὶ (W. I, 57, 40).

69α. Ὁ γέρος
'ς τὸ ἴσα ἀπάνω δὲ φελᾷ, 'ς τὸ χῦμα δὲ κουράρει.
('Ανατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Πρβλ. ἀρ. 64. Χῦμα ἡ κατωφέρεια. Κουράρω (ἰταλ curare) φροντίζω. Δὲν φροντίζει ὁ γέρων περὶ τοῦ κατηφόρου, διότι δὲν εὑρίσκει πολλὴν δυσκολίαν νὰ τρέξῃ, ἐνῷ τοὐναντίον εἰς τὸν ἀνήφορον ('ς τὰ ἴσα ἀπάνω) δὲν ἀντέχει.

69β. Ὁ διάβολος ξέρει πολλά, γιατί εἶναι γέρος.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ὅτι ἄριστος διδάσκαλος ἡ μακρὰ πεῖρα. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Lu dimoniu sapi assai, pirchì è vecchiu = ὁ δαίμονας ξεύρει πολλὰ γιατὶ εἶναι γέρος (σικελ. Pitrè II, 305. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. αὐτ. καὶ παρὰ Pasqualigo 132). Il diavolo è cattivo,

perchè è vecchio = ὁ διάβολος εἶναι κακός, γιατὶ εἶναι γέρος (τοσκαν. Giusti 146. Πεδεμοντικὴ παραλλαγὴ παρὰ Pitrè αὐτ.).—**Γαλλ.** — Si l' diale est pus malin, c'est qu'il est pus vî = ἂν ὁ διάβολος εἶναι πονηρότερος, εἶναι γιατὶ εἶναι γεροντότερος (οὐαλλων. D. II, 430).—**Σερβ.** Γιατί ὁ διάβολος ξέρει πολλά; γιατὶ εἶναι γέρος (Wuk 276).

69γ. Ὁ νιὸς θέλει τὰ χάδια του, κι' ὁ γέρος τὴν τιμή του.
(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Βλ. ἀρ. 94, πρβλ. ἀρ. 13α.

70. Ὅποιος δὲν ἀκούει γέροντας
πάει δέρνοντας.

(Β¹ 78, 69 [γερόντων] — Β 207, 434. — Λελ. Ἐπιδ. 162 [τῶ γερόντω, πάει κακὰ δερνόντω.] — Κυθήρων παρὰ Δ. Διακοπούλου [γερόντων — δερνόντων]).

Πρβλ. ἀρ. 17, γονιὸς 19, συμβουλὴ 3. Ὅτι ὁ μὴ πειθόμενος εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν πρεσβυτέρων μετανοεῖ πικρῶς Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Cui nun senti a li cchiù granni, appenni li vèrtuli a mali banni = ὅποιος δὲν ἀκούει τοὺς μεγαλύτερους ἀνοίγει τὰ δισάκκια σὲ κακαῖς μεριαῖς (σικελ. Pitrè II, 179).—**Βουλγαρ.** Déte ne slusat starite ne procopsat mládite = ὅπου δὲν ἀκοῦν τοὺς γέρους δὲν προκόβουν οἱ νέοι (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ)

71. Ὅποιος δὲν ἔχει γέροντα νὰ δίνῃ ν' ἀγοράζῃ.
(Β. 207, 443).

Βλ. ἀρ. 35.

72. Ὅποιους δὲν ἔχι γέρου, γέρου ν' ἀγουράζι.

(Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [Ὅποιος δὲν ἔχει γέρο, ἀγοράζι.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 35.

73. Ὅπου γέρος κακὸ σκάνταλο, ὅπου γριὰ κακὴ βουλή.

(Ῥόδου. Ἐφημ. Φιλομ. 1860 σ. 1240 [Ὅ. γριὰ κ. ὅ. ὅπου γ. σκ.] — Βερ. 83, 66. — Β. 221, 653. — Χίου. Καν. 269, 430 [Ὅ. γριὰ κακὴ κι' ὅ. γέρος σκ.] — Ἀθηνῶν [Ὅ. γ. σκ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [Ὅ. εἶναι κακὸς γ. — κι' ὅ. κακὴ γρία κ. ὅ.]).

Βλ. ἀρ. 74. 75, πρβλ. γριὰ 55. 58. Ἐπὶ γερόντων δυστρόπων καὶ ὀξυχόλων, διὰ τῶν παραλόγων ἀξιώσεων ἢ τῶν κακολογιῶν ἢ τῶν πονηρῶν συμβουλῶν αὐτῶν ἐγειρόντων φιλονεικίας καὶ μίση.

74. Ὅπου γζιὰ κακὴ βουλὴ κι' ὅπου γέρος μπόδιστρο.
(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

75. Ὅπου γριὰ κακὴ οὐλή,
κι' ὅπου γέρος ἀφορμή.
(Καρπάθου. ΖΑ. 359, 350).

Βλ. ἀρ. 73. Οὐλὴ = βουλή.

76. Ὁποῦ ναι γέρος κουζουλὸς ἀπὸ τὰ νιᾶτα τό χει.
(Β. 223, 176.—Κρήτης. Βεν. 129, 29 καὶ Ἄπτερ. 14 καὶ Παρνασ. ΙΖ', 796, 172 [ἀπὸ τὰ νιᾶτα] καὶ παρὰ Σ. Ξανθουδίδου [Ἀποῦ ναι — ἀπὸ τὰ ν.] — Κυθήρων παρα Δ. Διακοπούλου. — Καρπάθου παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου [Ἀποῦ ναι γ. καὶ λωλὸς ἀ.]).

Βλ. ἀρ. 33. 34. Ὅτι αἱ ἐκ νεότητος κτηθεῖσαι κακαὶ ἕξεις δὲν ἀποβάλλονται κατὰ τὸ γῆρας, καὶ ὅτι ὁ ἄφρων καὶ ἀσύνετος γέρων καὶ ἐν νεανικῇ ἡλικίᾳ δὲν ἦτο καλύτερος. Συνήθως λέγεται ἐπὶ γερόντων νεανιευομένων. Παραπλήσιαι παρ. **Γαλλ.** Vieil home riche, povre ou nu, tel rue les jeunes jadis fu = γέρος πλούσιος φτωχὸς ἢ γυμνός, τέτοιος ὅπως ἦσαν ἄλλοτε οἱ νέοι (D. I, 61) — **Δαν.** Alderdommen smager af Ungdommen, som æblet af Træet = τὰ γεράματα ἔχουν πάρῃ μυρουδιὰ ἀπὸ τὴν νεότητα, καθὼς τὸ μῆλο ἀπὸ τὸ δένδρο (αὐτ.) — **Νορβ.** Dan gamle viser, kvat dan unge var = ὁ γέρος δείχνει πῶς ἦταν ὁ νέος (αὐτ.). — **Φρεισ.** Quælck aad, quælck jongh; quælck won, quælck spon = κακὸς γέρος κακὸς νέος· κακὰ μαζωμένο, κακὰ νεσμένο (αὐτ.) — **Ὁλλανδ.** Slecht oud, slecht jong; slecht gewonden, slecht gesponnen = ὁμ. (αὐτ.). De oude man smaakt altijd naar den jongen = ὁ γέρος ἔχει πάντα παρμένη μυρωδιὰ ἀπὸ τὸν νέο (αὐτ.). — **Γερμαν.** Der alte schmeckt oft nach dem Jungen = ὁ γέρος ἔχει συχνὰ παρμένη μυρωδιὰ ἀπὸ τὸν νέο (W. I, 55, 7). Wer

jung nichts taugt, bleibt auch alt ein Taugenichts = ὅποιος νέος δὲν ἀξίζει τίποτα καὶ γέρος μένει τιποτένιος (W. III, 1056, 84).

76α. Ὅσο θέλῃς, γέρο λούσου,
καὶ γραῖα, ξεροχτενίσου.
(Βάρνερ: γέρος 2. — Β. 229, 772 [γ. νίψου, καὶ γριὰ ξεροσφουγγίσου.]).

Βλ. νίβω 4. 5, λούζω 5α, πρβλ. ἀράπης 12. Ὅτι ματαιοπονεῖ ὁ ἐπιχειρῶν νὰ διορθώσῃ τὸν φύσει πονηρόν· οὕτω καὶ οἱ γέροντες δὲν εἶναι δυνατὸν διὰ καλλωπισμοῦ ν' ἀνακτήσωσι τὴν προτέραν ἀκμήν.

77. Ὅταν ἔχῃς γέρο κάφ' τονε, κι' ὅταν τὸν χρειαστῇς ἀγόρασ' τον· ἀλλὰ ποῦ νὰ τὸν εὕρῃς;
(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 35. Συνομολογεῖ ἡ παροιμία ὅτι οἱ γέροντες εἶναι ἐπαχθεῖς, ὅταν δὲν ἔχωμεν ἀνάγκην αὐτῶν· εἶναι ὅμως χρησιμώτατοι ἐν ταῖς ἀνάγκαις, καὶ τούτου ἕνεκα ὀφείλομεν νὰ τιμῶμεν καὶ περιέπωμεν αὐτούς, ὅπως μᾶς καθοδηγῶσιν ἐν δέοντι.

78. Ὅ τι δὲν ἔκαμες νιός, θὰ τὸ κάμῃς γέρος.
(Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου).

Ἡ νεότης ἔχει ἐμφύτους ὁρμάς, ὧν δὲν πρέπει νὰ παρακωλύεται ἡ πλήρωσις, διότι ἄλλως θὰ ἐπανέλθωσιν αὗται σφοδρότεραι ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ. Ὑπόκειται εἰς τὴν παροιμίαν ὁ ἑξῆς μῦθος: Ἕνας σεβάσμιος δεσπότης συνείθιζε πάντα ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγητὸ νὰ στέλνῃ τὸ διᾶκό του ἔξω σὲ δουλειά, καὶ αὐτὸς ἐκλεινόταν 'ς τὴν κάμαρά του. Ἀπὸ τὰ πολλὰ ὁ διᾶκος ἔλαβε περιέργεια καὶ μιὰ φορὰ κατώρθωσε νὰ κυττάξῃ ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα καὶ εἶδε τὸ δεσπότη ποῦ ἔπαιζε μόνος του βώλους. Ἅμα εἶδε τὸ ἔχτατο πρᾶμα, ἐσχημάτισε τὴν ἰδέα πῶς ὁ γέροντάς του τὰ εἶχε χαμένα γιὰ νὰ κάθεται ἔτσι νὰ παίζῃ σὰ μικρὸ παιδί. Δὲν ἠμπόρεσε νὰ βαστάξῃ καὶ ηὗρε τρόπο καὶ ἔκαμε λόγο τοῦ δεσπότη, τί ἔχει καὶ γιατί παίζει. Τότες ὁ δεσπότης τὸν παρακάλεσε νὰ μὴν τὸ φανερώσῃ σὲ κἀνένα, καὶ τοῦ εἶπε πῶς ὁ πατέρας του μὲ τὴ σπουδὴ καὶ μὲ τὸ δάσκαλο δὲν τὸν ἄφησε ὅταν ἦτο μικρὸς νὰ παίξῃ βώλους καὶ δι' αὐτὸ εὑρίσκει τώρα μεγάλη εὐχαρίστηση 'ς αὐτὸ τὸ παιγνίδι. Γιατὶ ὅ τι δὲν ἔκαμες νιός, θὰ τὸ κάμῃς γέρος.

Ὅμοιαι παροιμίαι **Ἰταλ.** Chi no le fa da zovene, le fa da vecio = ὅποιος δὲν τὰ κάνει νέος, τὰ κάνει γέρος (βενετ. Pasqualigo 156. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. I, 846). Chi no le fa de carneval, le fa de quaresema = ὅποιος δὲν τὰ κάνει τοῖς ἀποκριαῖς τὰ κάνει τὴ σαρακοστὴ (ἐπίσης, Pasqualigo αὐτ. Παραλλαγὰς διαλεκτικὰς βλ. παρὰ D. I, 846). Chi non fa le pazzie in gioventù le fa in vecchiaia = ὅποιος δὲν κάνει ταῖς τρέλλαις 'ς τὰ νιᾶτα, ταῖς κάνει 'ς τὰ γεράματα (τοσκαν. Giusti 145). Cui 'n giuvintù nun fa qualchi pazzia, la fa a la vichiaja = ὅποιος 'ς τὰ νιᾶτα δὲν κάνει κἀμμιὰ τρέλλα τὴν κάνει 'ς τὰ γεράματα (σικελ. Pitrè II, 296). Ogn' omu vole rompe a cavezza, chi un la fa in giuventù, la fa in becchiezza = κάθε ἄνθρωπος θέλει νὰ σπάσῃ τὸ χαλινάρι, ὅποιος δὲν τὸ κάμει 'ς τὰ νιᾶτα τὸ κάνει 'ς τὰ γεράματα (κορσικαν. αὐτ.). Ogni cavallu vol rompere a so cavezza: Chi nu la rompe da zittellinu, a rompe a becchiezza = κάθε ἄλογο θέλει νὰ σπάσῃ τὸ χαλινάρι του· ὅποιο δὲν τὸ σπάσῃ μικρό, τὸ σπάζει 'ς τὰ γεράματα (ἐπίσης, D. I, 846). Chi n ha vezzi da zovan i j ha da vêcc = ὅποιος δὲν ἔχει ἐλαττώματα νέος, τὰ ἔχει γέρος (ῥωμαϊκή, αὐτ.). — **Γαλλ.** Oui n' fait nin des biestreies jône, les fait vî = ὅποιος δὲν κάνει τρέλλαις νέος ταῖς κάνει γέρος (οὐαλλων. αὐτ.). — **Γερμαν.** Wer in der Jugend nicht vertobt, wird zum Narren in Alter = ὅποιος δὲν ἐξετρελλάθη 'ς τὰ νιᾶτα, τρελλαίνεται 'ς τὰ γεράματα (W. II, 1050, 176. Βλ. αὐτ. 1049, 166. III, 945, 50). Wer's nicht in der Jugend thut, der thut' s im Alter = ὅποιος δὲν τὸ κάμῃ 'ς τὰ νιᾶτα, τὸ κάνει 'ς τὰ γεράματα (W. II, 1050, 190).

79. Ὅλοι τά χουνε μὲ τἄρματα, κι' ὁ γέρος μὲ τὴν πίττα.
(Κρήτης. Παρνασ. ΙΖ', 800, 236).

Πρβλ. λέγω 124. Ἐπὶ τῶν εἰς μόνον τὸ ἴδιον συμφέρον προσεχόντων τὸν νοῦν, ἀδιαφορούντων δὲ πρὸς τὰ περὶ αὐτοὺς συμβαίνοντα.

80 Οὐ νιὸς τὰ νιᾶτα
κι' οὐ γέρους 'ν ἀρμάτα.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 94. Ἐννοεῖται χαίρεται.

80α. Πάντα νιὸ 'ς τὸ κατάρτι, πάντα γέρο 'ς τὸ τιμόνι.
(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

81. Πάντα ὁ γέρος 'ς τὸ κατάρτι.

(Β¹. 105, 68 [Πάντ' ὁ] — Β. 248, 26. — Βύρ. Γ', 376, 43. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη ['ς τὸ κατράφτι· ἤ, 'ς τὸ τιμόνι;] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἤ: Π. γ.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [Π. γ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ὡς ἔμπειρος γέρων πλοίαρχος κρίνεται ἐπιτηδειότερος τοῦ νέου πρὸς κυβέρνησιν πλοίου, οὕτω καὶ εἰς τὰ σπουδαῖα ἀξιώματα καὶ τὰς προεδρίας πρέπει νὰ προτιμῶνται τῶν νεωτέρων οἱ πρεσβύτεροι

82. Πᾶρε τοῦ γέροντος βουλή, τοῦ παιδεμένου γνώση.

(Β¹. 102, 27 [παιδευμένου] — Βερ. 52, 3 [γνώμην.] — Β. 251, 50. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ἔπαρε γ. β. καὶ π.]).

Βλ. ἀρ. 16.

83. Πάριτι γέρουν νά χιτι.
(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. ἀρ. 35.

84. Πόσοι πεθαμένοι κάθονται 'ς τοῦ γέρου τὸ κρεβάτι!
(Ζακύνθου παρὰ τοῦ λόρδου Γυίλφορδ).

Βλ. ἄρρωστος 6.

84α. Πότε μ' ἔπιασες ἀπὸ τὸ χέρι ποῦ μὲ λὲς γέρο;
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Πρβλ. ἀρ. 12, γέρικος 1. Ἀφοῦ οὐδέποτε μὲ ὑπεβάστασες ἐκ τῆς χειρὸς ἀδυνατοῦντα νὰ βαδίσω, δὲν σοὶ ἐπιτρέπεται νὰ μὲ ἀποκαλῇς γέροντα.

85. Σὰν δὲν ἔχῃς γέρο, δὸς κι' ἀγόρασε.

(Β. 13, 167 [Ἂν δὲν ἔ.] — Ἐφημ. Φιλομ. 1869 σ. 1955 [Δὲν ἔχεις γ.;] — Μήλου. Νεα. 178. — Καρπάθου ΖΛ. 345,37 [Ἂν δὲν ἔ. — κι' ἀόρασε.] — Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου [Ἂ. δὲν ἔ. γ. ἀ.]).

Βλ. ἀρ. 35.

86. Σὰν δὲν ἔχῃς γέροντα, δόσε νέον καὶ πᾶρε.
(Λέρου. Οἰκονομόπ. 96 [Ἐὰν]).

Βλ. ἀρ. 35.

87. Ἀ τοῦ γερόντου τὸ βρακὶ ξεχειμάζουν οἱ διαβόλοι
(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ταπεινὸς 2.

88. Τὰ λιανὰ κρατοῦν τὸν τοῖχο,
τὸ κρασόβρεμα τὸ γέρο.
(Λελ. Ἐπιδ. 165 [κρασόβρωμα]).

Βλ. ἀρ. 88α. 90, πρβλ. κρασὶ 8. 29, ὕπνος 25, φαγεῖ 31. Ὡς τὰ λιανολίθαρα συγκρατοῦσι τὸν τοῖχον καὶ τἄχυρα τὴν πλίνθον, οὕτω καὶ ὁ οἶνος συγκρατεῖ τὰς δυνάμεις τοῦ γέροντος. Ἰατρὸς τῆς σχολῆς τοῦΣαλέρνου ὁ Ἀρνόλδος τῆς Βιλλανόβας, ἐποίησε τὸ παράγγελμα: Corpora senum vino electo reficiuntur ac renovantur. (Pitrè IV, 140). Ὅτι ἀνηβῶσιν οἱ γέροντες πίνοντες οἶνον διδάσκουσιν ἀρχαῖαι γνῶμαι καὶ νεώτεραι παροιμίαι ἀναγραφόμεναι ἐν λ. κρασὶ 29. Φέρονται δὲ καὶ ἄλλαι παροιμίαι νεωτέρων λαῶν, κηρύττουσαι ὠφελιμώτατον τὸν οἶνον εἰς τοὺς γέροντας. **Ἰταλ.** El vin xe 'l late dei veci = τὸ κρασὶ εἶναι τὸ γάλα τῶν γερόντων (βενετ. Pasqualigo 307. Πολυαρίθμους διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè IV, 140. D. II σ. 448) Il vino è la poppa de' vecchi = τὸ κρασὶ εἶναι τὸ βυζὶ τῶν γερόντων (τόσκαν. Giusti 320. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè αὐτ. Bernoni Igiene σ. 88). Il vino a' vecchi e il latte a' bambini = τὸ κρασὶ 'ς τοὺς γέρους καὶ τὸ γάλα 'ς τὰ μωρὰ (τοσκαν. Giusti 320. Giani 1775. Bernoni Tradizion. σ. 206). El vin fa gambe = τὸ κρασὶ κάνει πόδια (βενετ. Pasqualigo 307). Bóta mia, vita mia = κανάτα μου, ζωή μου (λέγουσιν οἱ γέροι). (ἐπίσης, αὐτ.). Quando 'l vecio lassa 'l beve, inte l' altro mondo valo a vede = ὅταν ὁ γέρος ἀφήσῃ τὸ κρασί, 'ς τὸν ἄλλο κόσμο σύρε νὰ τὸν ἰδῇς (ἐπίσης, αὐτ. 158). — **Γαλλ.** Le vin est le lait des vieillards (Leroux II, 223). — **Δαν.** De Gamle maae søge deres Styrke i Tønden, i Sengen og bag Ovnen = οἱ

γέροι πρέπει νὰ ζητοῦν τὴ δύναμή τους 'ς τὸ βαγένι, 'ς τὸ κρεβάτι καὶ κοντὰ 'ς τὴ θερμάστρα (D. I, 73).— **Σουηδ.** Gammal mans Miölck år gott öol och wijn = τῶν γερόντων τὸ γάλα εἶναι καλὴ μπίρα καὶ κρασὶ (D I, 75). — **Ὁλλανδ.** Oude lieden zullen hunne sterkte zoeken in de kannen, in weeke bedden en achter den oven = οἱ γέροι πρέπει νὰ ζητοῦν τὴ δύναμή τους 'ς τὴν κανάτα, σὲ μαλακὰ κρεβάτια καὶ πίσω ἀπὸ τὴ θερμάστρα (W. III, 51, 29). — **Γερμαν.** Die Alten müssen sich ihre Stärke in der Kanne, im Bett und hinterm Ofen suchen = οἱ γέροι πρέπει νὰ ζητοῦν τὴ δύναμή τους 'ς τὴν κανάτα, 'ς τὸ κρεβάτι καὶ 'ς τὴ θερμάστρα (W. I, 57, 37. Βλ. W. III, 1117, 65) Die Alten suchen ihre Stärke in der Kanne = οἱ γέροι ζητοῦν τὴ δύναμή τους 'ς τὴν κανάτα (W. I, 57 αὐτ. 50. Βλ. καὶ αὐτ. III, 371, 26. 383, 493). Guter Wein ist der Alten Milch = καλὸ κρασὶ εἶναι τῶν γερόντων τὸ γάλα (W. V. 98, 307).

88α. Τἄχερο βαστᾷ τὴν πλίθα, τὸ καλὸ κρασὶ τὸ γέρο.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

89. Τὸ γέρο δὲν τὸν ῥωτοῦν ποῦ τὸν πονεῖ, ἀλλὰ ποῦ δὲν τὸν πονεῖ.

('Αθηνῶν).

Βλ. ἀρ. 89, πρβλ. γεράματα 11. Παραπλήσιαι ῥήσεις ἀρχαίων κωμικῶν: «Α. Πῶς ἡμῖν ἔχεις; | Β. Μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτ' ἐπὰν γέροντα' ἴδῃς | ἢ γραῦν τιν'. Ἴσθι δ' εὐθὺς ὅτι κακῶς ἔχει» (Φιλήμονος. FCG. IV, 44, 30. CAF. II 518, 125). «Ὦ γέρον, ἐπὰν ἴδῃς γέροντα καὶ μόνον, | μηδὲν ἐπερώτα· πάντα γὰρ κακῶς ἔχει» (FCG IV, 47, 37. CAF. II, 518, 128). Ὅμοιαι νεώτεραι παρ. **Ἰταλ.** All' huomo vecchio per tutto gli duole = τὸ γέρο ὅλα του τὸν πονοῦν (W. III, 50, 25) Dopo la quarantìa, tuti i ossi g' ha la so dolia = ὕστερα ἀπὸ τὰ σαράντα ὅλα τὰ κόκκαλα ἔχουν τὸν πόνο τους (βενετ. Pasqualigo 156). — **Σερβ.** Τὸ γέρο δὲν τὸν ῥωτοῦν τί τὸν πονεῖ ἀλλὰ τί δὲν τὸν πονεῖ (Wuk 323).

90. Τὸ κρασόβρεμα τὸ γέρο, τὸ λιανολίθαρο τὸν τοῖχο.
(Πτζ. 296, 989)

Βλ. ἀρ. 88.

91. Τοῦ γέροντα καὶ τοῦ παιδιοῦ ποτὲ καλὸ μὴν κάμης.
(Λευκάδος. ΚΠ. Η', 399, 49).

Βλ. ἀρ. 15.

91 α. Τοῦ γέροντος ν' ἀκοῦς τὸ λόγο, κι' ὄχι τὸν πόρδο.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἀρ. 23. 92 β. 93, πρβλ. ἀρ. 35 α. Ὅτι ὀφείλομεν νὰ πειθώμεθα εἰς τὰς συνετὰς συμβουλὰς τῶν γερόντων, παρορῶντες τὰς ἐκ πρεσβυτικῆς ἀδυναμίας γελοιότητας αὐτῶν. Ἡ ἀντίθεσις τῆς βουλῆς καὶ τῆς πορδῆς ἀπαντᾶται καὶ ἐν τῇ παρῳδίᾳ τῆς ἀρχαίας παροιμίας, τῆς παρατεθείσης ἐν ἀρ. 18. Τὴν παρῳδίαν ταύτην ἐποίησαν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Στράβων (ΙΔ', 14 σ. 675 οἱ πολιτικοὶ ἀντίπαλοι τοῦ προστάτου τῆς Ταρσοῦ στωϊκοῦ φιλοσόφου Ἀθηνοδώρου, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου· οὗτοι πρὸς διασυρμὸν αὐτοῦ ἐπέγραψαν εἰς τοὺς τοίχους: «Ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, πορδαὶ δὲ γερόντων» ἀντὶ τοῦ εὐχαὶ τῆς παροιμίας (App. prov. 306. Μακάρ 311). Ὡς παιδιὰν δὲ δεξάμενος τὸ πρᾶγμα ὁ φιλόσοφος ἐκέλευσε νὰ παρεπιγραφῇ τὸ εὐφημότερον «βρονταὶ δὲ γερόντων» (πρβλ. ἀρ. 23). — Ὁμοία πρὸς τὴν προκειμένην φαίνεται καὶ ἡ ἀρχαία παροιμία: «Ἀνδρὸς γέροντος μήποτ' ἐς πυγὴν ὁρᾶν» (Ζηνόβ. 97. Διογενιαν. 86. Ἀποστόλ. 184 α. Σουίδ. λ.), ἀλλ' ἡ χρῆσις ταύτης ἦτο παντελῶς διάφορος, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν παροιμιογράφων. Παραπλησία παρ. Ῥωμοῦν. Beshina bĕtrânuluĭ pute, dar cuvîntul miróse = ἡ πορδὴ τῶν γερόντων βρωμᾷ, ἀλλ' ὁ λόγος μυρίζει (Zanne 4895).

92. Τοῦ γέρου σκόνταμα,
τοῦ Χάρου μήνυμα.
(Β. 318. 491. — Βύρ. Γ', 376, 42).

Ὅτι καὶ ἐξ ἀσημάντου αἰτίας δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος γέροντος. Πρβλ. τὸ τοῦ Σοφοκλέους (Οἰδ. Τ. 961): «Σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή».

92α. Τοῦ γέρου τὰ παιγνίδια,
σὰν νερόβραστα κρεμμύδια·
καὶ τσῆ γρίας τὰ κανάκια,
σὰν νερόβραστα σπανάκια.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη. — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου ['εἶναι σὰν ν. κρεμμύδια, καὶ τῆς γριᾶς τὰ κ.]).

Βλ. ἀριθ. 43.

92β. Τοῦ γέρου τὰ σάλια νὰ τὰ σιχαίνεσαι, μὰ τὰ λόγια dou νὰ τ' ἀκούῃς.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. ἀρ. 91α.

93. Τοῦ γέρου τοῖς ὁρμήνειαις ν' ἀκοῦς καὶ τοῖς πορδαῖς του νὰ τοῖς καμώνεσαι.

(Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου).

Βλ. ἀρ. 91α. Νὰ τοῖς καμώνεσαι = προσποιοῦ ὅτι δὲν τὰς ἀκούεις.

94. Τοῦ νιοῦ πρέπουν τὰ νιᾶτα,
καὶ τοῦ γέρου ἡ ἀρμάτα.

(Βλ. Κατζιούλ. 1617. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 616 [τοῦ γέροντ' ἡ ἀ.] — Κ. 23. — Κ. γ', 351. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1410 [νεοῦ π. τὰ ν. τοῦ γ.] καὶ παρὰ Χ. Φιλητᾶ. — Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου)

Βλ. ἀρ. 43. 66. 69γ. 80, πρβλ. ἀρ. 54. 59, ἀκαμάτης 25, ἀρμάτα 1. Κάλλιστον κόσμον ἔχει ὁ νέος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ νεότητα, ὁ δὲ γέρων πρὸς συγκάλυψιν τῆς ἀσχημίας τοῦ γήρατος ἔχει χρείαν καλλωπισμοῦ καὶ κομψῶν ἐνδυμάτων. — Πρβλ τὴν **Ἰταλ.** La gioventù è una bellezza da sè = τὰ νιᾶτα ἔχουν καὶ μονάχα τους κάλλη (τοσκαν. Giusti 147).

95. Τοῦ παλληκαριοῦ ἡ ῥαβδιὰ
εἶναι γλύκα καὶ χαρά·
καὶ τοῦ γέρου τὰ κανάκια,
εἶναι πίκραις καὶ φαρμάκια.

('Αθηνῶν παρ' Ὄθ. Στασινοποσλου. — Μεγίστης παρ' Ἀχ. Διαμαντάρα [π. ξυλιαῖς εἶναιν γλύκαις τσαὶ χαραῖς· τσαὶ τοῦ γ. τὰ κ. εἶναιν πίκραις τσαὶ φ.]).

Βλ. ἀρ. 43.

96. Τσὶ τ' γέρου τὰ κανάτσα,
σὰν νιρόβραστα σπανάτσα.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη. — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [τοῦ γέρου τὰ κανάκια σὰν νερόβραστα σπανάκια.]).

Βλ. ἀρ. 43.

97. Τσὶ τοῦ γέρου τὰ πιγνίδια,
σὰ νιρόβραστα κρουμμύδια.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 43.

98. Τῶ γερόντω τὰ παιχνίδια
ὅλο τύφλαις καὶ σκοτίδια.

(Μα. 43 [τῶν γερόντων τὰ παιγνίδια ὅλα τύφλις]—Β. 328, 632).

Βλ. ἀρ. 43.

99. Τῶν γερόντων τὰ παιγνίδια,
σὰν παλιόβραστα κρεμμύδια·
καὶ τοῦ νιοῦ τὰ παιγνιδάκια,
μόσκος καὶ γαρουφαλάκια.

('Αρτοτίνης Δωρίδος. Ἐφημ. Φιλ. 1868 σ. 1673 [παλόβραστα — μόσχος]—Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Καὶ τοῦ γέρου τὰ π. σὰν νερόβραστα κρ.]).

Βλ. ἀρ. 43.

100. Τῶν γερόντων τὰ χαδάκια
εἶναι πίκραις καὶ φαρμάκια.

(Θήρας. Δε. 99. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1443 [τὰ κανάκια] — Β. 328, 631. — Βύρ. Γ', 284, 40 [Καὶ τοῦ γέρου τὰ κανάκια ὅλα π.]).

Βλ. ἀρ. 43.

101. Φάγε, γέρο, μαλακό, μηδὲ πολὺ ζυμάρι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Φάγι, γέρου, μαλακά, μηδὶ πουλλὰ ζ'μᾶτα.]—

Ἀσωμάτου Λέσβου παρὰ τοῦ αὐτοῦ [« Τρῶγι, γέρου, μ. Ἀμμ' ὄχι τσὶ πουλὺ ζ' μᾶτο ».] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [μ. Ντίμπελα ζουμάρι !] — Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Ἐπὶ τῶν προσφερόντων πράγματα, ἀποδεικνυόμενα κατώτερα τῶν περὶ αὐτῶν ἐπαίνων· καὶ ἐπὶ τῶν δι' ὑπερβολικὸν ζῆλον δυσαρεστούντων. Δύο τῶν παραλλαγῶν εἶναι ὑπὸ τὸν τύπον διαλόγου· ὁ προσφέρων εἰς τὸν νωδὸν γέροντα ἔδεσμά τι, συνιστᾷ τοῦτο ὡς μαλακόν, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀποκρίνεται ὅτι τῷ εἶναι ἄχρηστον, μεταβληθὲν εἰς ζύμην.

102. Φοβοῦ τὸ βρέφος, σὰν γρυπνᾷ, τὸ γέρο σὰν κοιμᾶται.
(Β. 334, 43).

Βλ. ἀρ. 4.

103. Φοβοῦ τὸν νιὸ τὸν ἄγρυπνο, τὸν γέροντα ὑπνιάρη.
(Β. 334, 44).

Βλ. ἀρ. 4.

104. Χαρὰ 'ς τὸ γέρο π' ἀγρυπνᾷ, 'ς τὸν νιὸν ὁποῦ κοιμᾶται.
(Θήρας. Δε. 84. — Βερ. 87, 2 [ὅταν γρυπνᾷ, τὸν ν. ὅταν κ.] — Β. 337, 6 [ὅτ' ἀ. — ὅταν κ.] — Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη [ἀγρυπνάει, 'ς τὸ νέο ποῦ κ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ἀ. τὸν ν.]).

Βλ. ἀρ. 4.

105. Χαρὰ 'ς τὸ νιὸ ποῦ δέρνεται, τὸ γέρο ποῦ κοιμᾶται.
(Ἀθηναϊκή. Βύρ. Β', 511 [ν. τὸν ἄγρυπνο, τὸν γ.] καὶ Ἐδδ. Α', 216 [ὁμ.] — Γορτυνίας. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [τὸν ἄγρυπνο, τὸ γ.]).

Βλ. ἀρ 5 Λέγεται οὕτω εἰρωνικῶς, ὅθεν καί τοι κατ' ἐπίφασιν ἀντίθετος τῆς προηγουμένης, ἔχει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν.

106. Χαρὰ 'ς τὸν νιὸ τὸν τσιρλιάρη, τὸ γέρο σφιχτοκώλη.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Πρβλ. ἀρ. 58. Ὅτι ἡ εὐκοιλιότης εἶναι ἐπικίνδυνον σύμπτωμα εἰς τοὺς γέροντας, ἐνῷ εἰς τοὺς νέους εἶναι ἔνδειξις εὐεξίας.

107. Χίλια καλά, κι' ἄντρα γέροντα !
(Παρὰ Ι. Βερέττα. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [κ., μὰ ἄντρα]).

Ὅτι δὲν εἶναι ἐπίφθονος ἡ τύχη νέας γυναικός, νυμφευθείσης

πλούσιον γέροντα. «Αἰσχρὸν νέᾳ γυναικὶ πρεσβύτης ἀνήρ» κατὰ τὸν Ἀριστοφάνη (παρὰ Κλήμεντ. Ἀλεξ. Στρωματ. Ζ΄ σ. 745 FCG II, 1180, 18). Κατὰ τὸ Περὶ γέροντος μεσαιωνικὸν ποίημα, ἡ ἀτυχὴς γυνὴ καταρᾶται τὰ πλούτη ὧν ἕνεκα ἔστερξε νὰ λάβῃ σύζυγον γέροντα: «κακὸ ῥιζικὸ ὁποῦ χα! | τί τό θελα τἀντίπροικο καὶ τὰ πολλὰ τὰ ῥοῦχα;» (στ. 71-2 σ. 108 Wagner).

γερὸς

1. Γερὸν τὸ στρῶμα δὲ χωρεῖ, κι' οὐδ' ἄρρωστον ἡ τάβλα.

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 600 [δὲν χ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1544 [χ. καὶ ἄ.] — Β. 46, 39 [ὁμ.] — Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ [ἄ. ἡ ῥοῦγα.]).

Βλ. ἀρ. 4, ὑγειὰ 9. Ἀδύνατον ὁ ὑγιὴς νὰ μένῃ ἐπὶ πολὺ κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ ὁ ἀσθενὴς νὰ παρακάθηται εἰς τὴν τράπεζαν, ἢ νὰ περιέρχηται ἀνὰ τὰς ὁδούς, κατὰ τὴν ἠπειρωτικὴν παραλλαγήν. Λέγεται συνήθως ἐπὶ τῶν παραπονουμένων ὅτι εἶναι ἀσθενεῖς, ἐνῷ εἶναι φανερὸν ὅτι οὐδὲν πάσχουσιν.

2. Γερὸς σὰν τὸ ῥεπάνι.

(Κοινή. — Βυζάντ. λ. ῥεπάνι. — Στ. Καραθεοδωρῆ περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ΕΙ. Κ/πολις, 1847 σ. 47 [ὡσὰν ῥ.] — Βερ. 19,4. — Β. 46, 43. — Πτζ. 225,145. — Μεσσηνίας [ἢ, σὰν τὸ καρποῦζι.]).

Βλ. κολοκύθι 2 Ῥεπάνι ἢ ῥαπάνι, ἢ τῶν ἀρχαίων ῥαφανὶς ἢ ῥάφανος (raphanus sativus L.), ἐκ τοῦ ἰωνικοῦ τύπου ῥέφανος ἢ πιθανώτερον ῥέπανος. Θεωρεῖται σύμβολον ὑγείας τὸ ῥεπάνι διὰ τὸ χρῶμα ἴσως καὶ τὴν δροσερότητα αὐτοῦ, καὶ νομίζεται ὅτι φέρει ὑγείαν· ὑπάρχει μάλιστα καὶ δεισιδαῖμον παράγγελμα, ὅτι ἂν δὲν φάγῃς ῥεπάνι, πρέπει τοὐλάχιστον νὰ περάσῃς ἀπὸ περιβόλι ποῦ νὰ ἔχῃ ῥεπάνια (Στ. Καραθεοδωρῆς ἔνθ. ἀν.). Ὅμοιαι παρομοιώσεις ἐφέροντο παροιμιωδῶς καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις: «Ὑγιέστερος κολοκύντης.» (Ἀποστόλ. 1648c. Σουίδ. λ. Φωτ. λ. Αἰλιαν. ἀγροτ. ἐπιστ. 6 σ. 18 Hercher) «ὑγιέστερον φανέντα κολοκύντας πολὺ» (Ἐπίχαρμ. παρ' Ἀθην. Β΄, 59c = Mullach Fr. phil. Gr. I, 143) «ὑγιέστερος ὄμφακος» (Σουίδ. Φωτ. λ.). — Ἀπαράλλακτος πρὸς τὴν μεσσηνιακὴν παραλλαγὴν ἡ **Ῥωμουν.** A fi sânâtos ca un harbuz = εἶναι γερὸς σὰν καρποῦζι (Zanne 775).

3. Γερὸς τοῦ γύρου γύρου.
(Κα. 1105).

Ἀπ' ἔξω δηλ. γερὸς καὶ μέσα σάπιος. Ἐπὶ τῶν ἐχόντων ἐπίφασιν εὐεξίας, ἀληθῶς δὲ καχεκτούντων.

3α. Ὁ γερώτερος κατουροῦσε γαῖμα.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Βλ. κακὰ 7. 4. Ἐπὶ συνεργασίας ἀνικανωτάτων ἀνθρώπων.

4. Οὔτε γερὸν τὸ στρῶμα, οὔτ' ἄρρωστον ἡ τάβλα.
(Βλ. Κατζιούλ. 1829. — Κ. α', 41. — Κ. β', 35 [οὐδ' ἄ. ἡ τράπεζα.] — Μα. 35 [Οὐδὲ γειρὸν — οὐδ' ἄ. ἡ τράπεζα.] — Νε. 105, 690 [Οὐδὲ — οὐδ' ἄ ἡ τράπεζα.]).

Βλ. ἀρ. 1.

γεύομαι

1. Ἄλλος μὲ πίττα γεύεται, κι' ἄλλος μὲ τὸ καρβέλι.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Ἐπὶ ἀμοιβαίας φιλοξενίας

2. Γεύσασθε καὶ ἴδατε.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 172, 8. — Β. 354, 50. — Κα. 1109).

Ῥητὸν ἐκ τοῦ ψαλμ. λγ', 9. Λέγεται πρὸς τοὺς ἀποφαινομένους περὶ τῆς ποιότητος πράγματος τινὸς προτοῦ νὰ τὸ δοκιμάσωσιν. Πρβλ. τὴν ἀρχαίαν: «Ἐκ τοῦ γεύματος γινώσκω», λεγομένην «ἐπὶ τῶν ἐκ μικροῦ πολλά τινα καταλαμβανόντων» (Διογενιαν. 392. 415. Μακάρ. 266. Ἀποστόλ 590. Σουίδ. λ. Λουκιαν. Ἑρμότ 60. Πρβλ. Ἀποστόλ. 656).

γεφύρι.

1. Ἀπὸ τῆς Τρίχας τὸ γεφύρι ἀπέρασεν.
(Μα. 11).

Βλ. ἀρ. 3. Ἐπὶ τῶν μετὰ κόπου πολλοῦ ὑπερνικησάντων μεγάλην δυσχέρειαν, ἢ ἐπὶ τῶν διαφυγόντων δεινὸν κίνδυνον.

2. Ὅταν διαβαίνῃς ἀπὸ γεφύρι ξεπέζευε.
(Μα. 34 [δ. γ.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1807 [γιοφύρι] — Β. 232, 809).

Δίελθε πεζὸς τὴν γέφυραν, διότι εἶναι ἐπικίνδυνος ἡ ἐφ' ἵππου διάβασις γεφύρας, ὡς κατεσκευάζοντο αὗται κατὰ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους. Μὴ περιφρόνει δηλ. τὸν κίνδυνον, ὅταν δύνασαι νὰ τὸν ἀποφύγῃς. Ὅμοιαι παρ. Γερμαν. Auch die beste Brücke tritt man mit Füssen=καὶ τὸ καλύτερο γεφύρι τὸ περνοῦν μὲ τὰ πόδια (W. I. 484. 3). Auf losen Brücken ist böse reiten=χαλασμένα γεφύρια κακὸ εἶναι νὰ περνᾷ κἀνεὶς καβάλλα (αὐτ. 485. 5. Βλ. καὶ 16).

3. Τῆς Τρίχας τὸ γεφύριν.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 351, 21).

Ἐπὶ ἔργων ἄγαν χρονιζόντων. Ἀπό τινος γεφύρας οὕτω καλουμένης, ἧς ὁ τόπος δὲν ὁρίζεται. Περὶ ταύτης ἐν Πόντῳ ἔχουσι παράδοσιν ὁμοίαν πρὸς τὰς ἀναφερομένας πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς διαφόρους γεφύρας ἢ ἄλλα κτίσματα, ἧς γνωστότατος τύπος εἶναι ὁ περὶ τῆς ἐν Ἄρτῃ γεφύρας (Πολίτου ΝΕΜ. σ. 141 κέ.)· περὶ γεφύρας δηλονότι κτιζομένης μὲν τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν τεχνιτῶν, κρημνιζομένης δὲ τὴν νύκτα ὑπὸ τῶν στοιχειῶν, μέχρις ὅτου ἐστερεώθη, ἐντοιχισθείσης γυναικὸς ζώσης εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς. Τὸ ὄνομα τῆς Τρίχας τὸ γεφύρι ἢ τὸ Τρίχινο γεφύρι εἶναι συνηθέστατον παρὰ τῷ λαῷ, ἀλλὰ σπανίως ἀναφέρεται εἰς ὡρισμένην τινὰ γέφυραν ἐν Λακκοβικίοις δὲ τῆς Μακεδονίας «τῆς Τρίχας τὸ γεφύρι» λέγεται τόπος παρά τι σπήλαιον (Γούσιος 29). Ὡς δ' ἐν ΝΕΜ. σ. 392 ἐσημείωσα Τρίχινο γεφύρι καλεῖται γέφυρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μόρνου τῆς Ναυπακτίας· καὶ εἰς πελοποννησιακὰ ᾄσματα, ὑπόθεσιν ἔχοντα ἱστορικὰ συμβάντα τῆς ἐπαναστάσεως μνημονεύεται Τρίχινο γεφύρι, ὡς θέσις γνωστὴ (Λελ. Ἐπίδ σ. 47. 48)· ὁμοίως καὶ ἐν ἠπειρωτικῷ «τῆς Τρίχας τὸ γεφύρι» (ΖΑ. σ. 169 ἀρ. 321), ἂν καὶ ἡ θέσις αὐτῶν δὲν ὁρίζεται ἀκριβέστερον. Ἄλλα δ' ᾄσματα ἀναφέρουσιν ἁπλῶς τὸ Τρίχινο γεφύρι (ΖΑ. σ. 84 ἀρ. 49). Ἐν τούτοις τὸ ὄνομα σημαίνει στενὴν καὶ ἐπισφαλῆ γέφυραν· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἐν Σκωτίᾳ τῆς τρίχας γεφύρι (bridge o'a hair) καλεῖται πᾶσα στενὴ γέφυρα ἀποτελουμένη ἐκ μιᾶς μόνον σανίδος (RTP. 1891 σ. 214. Brand Popular Antiquit II, 228). Τρίχινο γεφύρι ἀναφέρουσι καὶ βουλγαρικὰ ᾄσματα (Rosen Bulgarische Volksdicht. 1879 σ. 148. 137).

Κατὰ τὰς δημώδεις δοξασίας. τὸ ὄνομα τοῦτο ἔχει ἡ φέρουσα εἰς τὸν Ἅδην γέφυρα, δι' ἧς ὀφείλουσι νὰ διέλθωσιν αἱ ψυχαὶ (βλ. τὴν ἐμὴν NEM. σ. 392 κέ.), καὶ ἣν φαντάζονται στενωτάτην καὶ ἀσταθῆ· κατά τι ἀνέκδοτον δημοτικὸν ᾆσμα τοῦ χωρίου Καρυᾶς τῆς Κορινθίας, τὸ Τρίχινο γεφύρι περνάει ὁ Χάρος καβελλάρης, σύρων ὄπισθέν του τοὺς νεκρούς· κρητικὸν δέ τι ᾆσμα ἀναφέρει ὅτι τῆς Τρίχας τὸ γεφύρι ἐν τῷ Ἅδῃ ψυχομαραίνεται ὑπὸ τῆς πυρίνης πνοῆς τοῦ ἐγγύς που φωλεύοντος τρικεφάλου δράκοντος (Ἐλπίδος Μελαίνης, Κρητικὴ μέλισσα σ. 27)[1]. Ὁ B. Schmidt (Das Volksleben d. Neugr. σ. 240) εἰκάζει, ὅτι ἡ δοξασία αὕτη μετεδόθη εἰς τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ τῶν Τούρκων· τοῦτο ὅμως κατ' ἐμὴν γνώμην εἶναι ἀπιθανώτατον. Ἀληθῶς πιστεύουσιν οἱ Μουσουλμᾶνοι, ὅτι ὑπάρχει ὑπεράνω τῆς κολάσεως ἡ γέφυρα Σιράτ φέρουσα εἰς τὸν παράδεισον, στενὴ καὶ ὀξυτέρα ξίφους, καὶ ὅτι δι' αὐτῆς ὀφείλουσι νὰ διέλθωσι πάντες οἱ ἄνθρωποι (βλ. τὰς μαρτυρίας, ὅσας ἐσημείωσα ἐν NEM. σ. 393, προσέτι Weil Bibl. Legenden der Muselmänner σ. 279 κέ. RTP. 1891 σ. 361). Τὴν παράστασιν δὲ περὶ τοιαύτης γεφύρας παρέλαβον ἴσως οἱ Μουσουλμᾶνοι παρὰ τῶν Περσῶν, διότι ἐν τῇ μασδεϊκῇ θρησκεία ἀναφέρεται ἡ γέφυρα Τσινβάτ, δι' ἧς αἱ ψυχαὶ πορεύονται εἰς τὸ ὄρος τῆς Κρίσεως (βλ. Revue de l'hist. des Religions 1899 τ. 39 σ. 411 κέ. Roscher Lex. d Mythol. II σ. 3055. RTP. 1891 σ. 488-9. K. Schwenck die Mythologie der Perser σ. 196. 293). Ἂν μετεδόθη ἡ δοξασία εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς ἄλλους χριστιανικοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης παρ' ἀσιατικοῦ τινος ἔθνους, πιθανώτερον εἶναι ὅτι οὗτοι εἶναι οἱ ἀρχαιότεροι Πέρσαι καὶ ὄχι οἱ Τοῦρκοι, οὐδ' οἱ Ἄραβες Μουσουλμᾶνοι. Διότι πολὺν χρόνον πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Τούρκων ἐπεκράτει ἡ δοξασία παρὰ χριστιανοῖς. Ἐν NEM. σ. 393 παρέθεσα διήγησιν τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου (κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ϛ' αἰῶνος), προϋποθέτουσαν τὴν διάδοσιν δοξασίας περὶ γεφύρας ὑπεράνω τῆς κολάσεως φερούσης εἰς τὸν παράδεισον, δι' ἧς

[1]) Τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπαναλαμβάνει μικρὸν παρηλλαγμένους στίχους τῆς Ῥίμας τοῦ Πικατόρου εἰς τὸν Ἅδην (ἐν W. Wagner Carm. Gr. med. aevi)· αὕτη ὅμως δὲν ἀναφέρει τῆς Τρίχας τὸ γεφύρι, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ «τῆς πόρτας (τοῦ Ἅδου) τὸ προθύριν» (στ. 91 σ. 227 Wagner).

ὤφειλον νὰ διέλθωσιν αἱ ψυχαί· ἐν τῷ αὐτῷ δὲ βιβλίῳ σ. 396-7 παρέθεσα καὶ ἑτέραν διήγησιν ἐκ τῆς Ἁμαρτωλῶν σωτηρίας, ἥτις παρέλαβε ταύτην ἐκ τοῦ Ἠθικοῦ καθρέπτου τοῦ Βικεντίου τοῦ Βελλοακηνσίου. Πολλὰ δὲ ὑπάρχουσι τεκμήρια πείθοντα ὅτι ἐν παλαιοτέροις χρόνοις ἦτο τὰ μάλιστα διαδεδομένη ἡ περὶ γεφύρας δοξασία παρὰ τοῖς χριστιανικοῖς λαοῖς τῆς δυτικῆς καὶ τῆς βορείου Εὐρώπης· ἀναφέρεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ τοῦ Τυνδάλου (Tundalus σ. 49. 50 ἐκδ. Hahn. Leibnitii Script. rer. Britan. I, 872), καὶ ἐν τῷ συναξαρίῳ τοῦ ἁγ. Πατρικίου τῆς Ἰρλανδίας καὶ παρὰ πολλοῖς τῶν παλαιῶν χρονογράφων (βλ. τὰς μαρτυρίας ἐν F. Liebrecht des Gervasius v Tilbury Otia imper σ. 90 κέ. Grimm D. Mythol. 4 ἐκδ. σ. 696 καὶ τ. III σ. 249). Ἐν ἀρχαίῳ ἀγγλικῷ ᾄσματι ἀναφέρεται ἡ λεπτὴ ὡς σύρμα γέφυρα τοῦ τρόμου (brig o' Dread), δι' ἧς αἱ ψυχαὶ πορεύονται εἰς τὸ καθαρτήριον (J. C. Atkinson Glossary of Cleveland Dialect σ. 595). Ἐν γαλλικῇ ἐπῳδῇ γίνεται μνεία σανίδος δι' ἧς διέρχονται αἱ ψυχαὶ (pardessus la planche passeront) (J. W. Wolf Beiträge zur deutschen Mythologie I σ. 260). Πολωνικὴ παράδοσις ἀναφέρει γέφυραν στενωτάτην, ζευγνύουσαν τὸν χωρίζοντα τὸ καθαρτήριον ἀπὸ τοῦ παραδείσου ποταμὸν (La tradition 1895 σ. 84) Τοιαύτην δὲ γέφυραν ὑπαινίσσεται καὶ γερμανική τις παροιμία (W. I, 486, 37).

Ἀκροσφαλῆ καθόλου κρίνω πᾶσαν γνώμην περὶ τῆς προελεύσεως καὶ τῆς μεταδόσεως τῆς δοξασίας ταύτης, διότι δὲν εἶναι ἰδία τοῦ μασδεϊσμοῦ μόνον, ἢ τῆς χριστιανικῆς ἢ τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας, ἀλλὰ δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ οἰκουμενική. Εἶναι γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους (Grimm D. Mythol. 4 ἐκδ. σ. 696) καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Σίνας (αὐτ. τ. III σ. 249), τὸ σπουδαιότατον δὲ καὶ παρὰ πολλοῖς τῶν κατὰ φύσιν λαῶν. Μαρτυρίας περιηγητῶν καὶ ἐθνολόγων περὶ τούτου συνήγαγεν ὁ L Marillier ἐν Revue de l'histoire des religions 1899 τ. 39 σ. 412· εἰς ταύτας δὲ ἃς προστεθῶσι καὶ αἱ ἑξῆς: Ἡ δοξασία εἶναι γνωστὴ εἰς τοὺς Γροιλανδοὺς (Klemm Allgem. Culturgesch. II σ. 317), εἰς τοὺς Φορμοζαίους (RTP. 1893 σ. 423)· ἐπιχωριάζει δὲ καὶ εἰς τοὺς αὐτόχθονας τῆς Ἀμερικῆς (Waitz Anthropologie d. Naturv. III σ. 197. Jones Traditions of the North Ame-

rican Indians I, 277 κέ. παρὰ Liebrecht ἔνθ. ἀν. σ. 91), καὶ δὴ εἰς τοὺς Χάκτας (RTP. 1893 σ. 423), καὶ τοὺς Ἀλγογκίνους (Rev. de l'hist. des religions 1900 τ. 42 σ. 260. 269). Ὅθεν πιθανὴ μοὶ φαίνεται ἡ γνώμη ὅτι ἡ δοξασία εἶναι ἀπόρροια ἰδέας προσιτῆς εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ κατὰ φύσιν ἀνθρώπου· ὅτι δηλ. εἰς κρείσσονα κόσμον μετὰ θάνατον δύνανται νὰ φθάσωσι μόνοι οἱ δεξιοὶ καὶ ἰσχυροί, ἀποδεικνύοντες τὰς ἀρετὰς ταύτας διὰ τῆς δυσχερεστάτης διαβάσεως στενῆς καὶ ἀσταθοῦς γεφύρας.

γεωργὸς

* 1. Γεωργοῦ χεὶρ οὐ τέμνεται.

(Βυζαντινή. Πλανούδ. 236. Ἐν τῷ βατικανῷ κώδ. χειρί).

Πρβλ. δίνω 123. Ὁ μὲν Kurtz σ. 42 ὑπέλαβεν ὅτι ἡ παροιμία σημαίνει ὅτι ὁ γεωργὸς δὲν πληγώνεται, καί τοι ἔχει καὶ αὐτὸς εἰς χεῖρας σίδηρον, τὴν ὕνιν τοῦ ἀρότρου, ὡς ὁ πολεμιστὴς τὸ ξίφος. Ὁ δὲ Crusius (Rhein. Mus. τ 42 σ. 420) μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ἑρμηνείαν ταύτην, παραπλανηθεὶς δ' ἐκ τῆς γραφῆς τοῦ βατικανοῦ κώδικος χειρὶ ἀντὶ τοῦ χείρ. καὶ εἰκάσας ὅτι τὸ γεωργοῦ πρέπει νὰ διορθωθῇ ἴσως εἰς γεωργός, μεταφράζει· «ὁ γεωργὸς δὲν σκάπτει διὰ τῆς χειρός.» Ἀλλ' ἀμφότεροι δὲν ἔτυχον τοῦ ὀρθοῦ. Ἡ παροιμία ἀναφέρεται εἰς τὴν γνωστὴν μὲν καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συνήθη δὲ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ποινὴν τῆς χειροκοπίας. Τῆς ποινῆς ταύτης γίνεται μνεία καὶ ἐν ἄλλαις παροιμίαις (βλ. ἀφεντιὰ 7 συμπληρώματος, κρίση 2. 3), καὶ ἐν παραλλαγῇ τῆς προκειμένης (δίνω 123). Ἐννοεῖ δ' ἡ παροιμία ὅτι τοσαύτη εἶναι ἡ χρησιμότης τοῦ ἔργου τοῦ γεωργοῦ, ὥστε καὶ ἂν κριθῇ ἔνοχος ἐγκλήματος, εἰς ὃ τοιαύτη ἐπιβάλλεται ποινή, ὅμως δὲν χειροκοπεῖται, διότι αἱ χεῖρές του εἶναι ἀναγκαῖαι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Ὁμοία τὴν ἔννοιαν εἶναι ἡ **Τουρκ.** Αρύκ ουκυουζα μπιτσ'άκ ολμάζ = γιὰ τὸ ἀχαμνὸ βόιδι μαχαῖρι δὲν ὑπάρχει· ἤτοι ὁ ἐργαζόμενος βοῦς δὲν σφάζεται, ὁ πτωχὸς ἐργάτης δὲν καταδιώκεται (Davis 17).

2. Μήτ' ὁ παπᾶς κλαίει ἐφέτος, μήτ' ὁ γεωργὸς χρωστεῖ.

(Βάρνερ: παπᾶς 11).

Ἐπὶ εὐετηρίας.

γεωργῶ

1. Ἄνταν γεωργᾷς μὲν χαίρεσαι, κι' ἄνταν στοχᾷς μὲν πλήσσης.

(Κύπρου. Β¹. 91, 198 [Ὅταν γεωργῇς μὴ χ. κι' ὅταν ἀστοχᾷς μὴ πλήττεσαι.] καὶ Β. 231, 804 [ὁμ.] καὶ Λουκᾶς 147 [Ἀντὰν — ἀντὰν] καὶ Σ. 284, 218 [Ἄ. γεωρκᾶς]).

Βλ. ἀρ. 3. Γεωργῶ ἢ γεωρκῶ ἢ γιωργῶ σημαίνει συνάγω εἰσοδήματα ἐκ τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς· ἐγεώργησα λᾶδιν = συνεκόμισα ἔλαιον, ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον ἐγεώργησα ἔλαιον, οἶνον. — Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπαιρώμεθα εἰς τὰς εὐτυχίας καὶ πρὸς τὰς δυστυχίας νὰ ἔχωμεν ἀθορύβως καὶ πρᾴως.

2. Ἄνταν γεωρκήσῃ ἡ Μεσαρκά,
χορτάνουν μάνναις καὶ παιδιά·
κ' ἄνταν γεωρκήσ' ἡ Πύλα,
πεθανίσκουν ποὺ τὴν πεῖνα·
κι' ἄνταν γεωρκήσ' ἡ Πάφου,
πιάσ' τὰ ῥοῦχά σου καὶ χάθου.

(Κύπρου. Σ¹. τ. Α', 17. [Ὅταν — παιδία· κὶ ὅταν — κὶ ὅταν] καὶ Λουκᾶς 147 [Ἀντὰν γεωργήσ' ἡ Μ. χορταίνουν — π. ἀντὰν γεωργήσ' ἡ Π. — Παραλείπονται οἱ στ. 3 καὶ 4] καὶ Σ. τ. Α', 17 [Ὅταν — παιδία· κι' ὅταν — πεῖναν κι' ὅταν] καὶ Σ. τ. Β', 284, 219-220 [Παραλείπονται στ. 3 4]).

Παροιμία ἐξαίρουσα τὴν εὐφορίαν καὶ γονιμότητα τῆς μεγάλης ἐν Κύπρῳ πεδιάδος Μεσαριᾶς, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς γαίας τὰς παρὰ τὴν κώμην Πύλαν (ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λάρνακος) καὶ τὴν νέαν Πάφον, ὧν τὰ προϊόντα καὶ ἐν εὐετηρίᾳ δὲν ἐξαρκοῦσι νὰ θρέψωσι τοὺς κατοίκους.

3. Ὡσὰγ γιωργᾷς, μὴ χαίρεσαι, σὰν ἀστοχᾷς μὴ κλαίης.

(Καρπάθου. ΖΑ. 359, 544).

Βλ. ἀρ. 1.

γῆ

1. Γῆν ὁρῶ.

(Ἀθηνῶν).

Ἐπὶ ἀνιαρῶν ἀναγνωσμάτων ἢ ἀκουσμάτων, ὧν εὐχαρίστως βλέ-

πομεν ἐγγίζον τὸ πέρας. Ἡ φράσις εἶναι συνήθης παρὰ τοῖς λογιωτέροις· εἶναι δ' ἀπόφθεγμα τοῦ Διογένους, ὅς « μακρά τινος ἀναγινώσκοντος καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου ἄγραφόν τι παραδείξαντος, Θαρρεῖτε, ἔφη, ἄνδρες· γῆν ὁρῶ» (Διογέν. Λαέρτ. Ϛ', β' 38). Ἀπαράλλακτος ἡ ἀρχαία Ῥωμαϊκή: terram videre (Otto 1766) καὶ αἱ ἑξῆς νεώτεραι, ὧν ὅμως ἡ χρῆσις διάφορος: **Ὁλλανδ.** Ik zie land (W. II, 1774, 255).— **Γερμαν.** Ich sehe Land (αὐτ. Βλ. καὶ 254. 262).

2. Δὲν πατεῖ 'ς τὴ γῆ.

(Καρπάθου. ΖΑ. 336 [τὴγ γῆν.] — Κοινή).

Ἐπὶ τῶν ἐπαιρομένων ἢ ἐπὶ τῶν ὑπερμέτρως χαιρόντων διά τι εὐτύχημα. **Ῥωμουν.** A nu călcà pe pămînt = ἀπαράλλακτος (Zanne 5011).

3. Ἔγινε γῆς Μαδιάμ.

(Κοινή. — Ἠπείρου. Ἀρ. 172, 12. — Β. 354, 28. — Κα. 1117 [Γῆς Μ.] - Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου [Τά κανε γ.]).

Ῥητὸν ἐξ Ἀριθμ. λα', 1-10. Ἐπὶ παντελοῦς καταστροφῆς.

3α. Ἔκαμα τὴ γῆς μηγῆς.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 4. Τὸ μηγῆς εὔχρηστον ἐν μόνῃ τῇ προκειμένῃ φράσει· ἀνάστατον ἐποίησα τὴν γῆν (διὰ νὰ σ' εὕρω ἤ τι τοιοῦτο).

4. Ἐκίνησε γῆν καὶ οὐρανόν.

(Κοινοτάτη).

Βλ. ἀρ. 3α. Ἐπὶ τῶν τὰ πάντα ταρασσόντων καὶ πολλὰ μηχανωμένων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των. Παραπλήσιαι ἀρχαῖαι: « Γῇ οὐρανὸν συνάπτειν » ἢ μιγνύειν, καὶ « γῇ θάλασσαν ἀναμιγνύναι » (Διογενιαν. Βι. 114. App. prov. 74. Mant. prov. 40. Σουίδ. λ. γῇ. Λουκιαν. Προμηθ. 9. Πλουτάρχ. Ῥωμ. 28). Caelum et terras miscere (Otto 280). — **Γαλλ.** Remuer ciel et terre (Littré λ. terre 17). — **Ὁλλανδ.** Hemel en aarde bewegen = νὰ κινῇ γῆν καὶ οὐρανὸν (W. II, 656, 247). — **Γερμαν.** Himmel und Erde bewegen = ὁμ. (αὐτ.).

5. Ἔσκισε ἡ γῆ καὶ τὸν κατάπιε.

(Κοινή.—Β. 346, 7).

Βλ. ἀρ. 6. 16. 23. Ἡ φράσις αὕτη καὶ αἱ ὅμοιαι αὐτῇ, κατὰ προστακτικὴν ἐκφερόμεναι, εἶναι ἐν χρήσει μάλιστα ὡς κατάραι (βλ. ὅσα ἔγραψα περὶ τούτου ἐν Νεα. τ. Β΄, σ. 393)· πρότυπον δ' ἔχουσι τὸν ἐν τῷ ἀφορισμῷ τύπον κατάρας: «Σχισθείη ἡ γῆ καὶ καταπίοι αὐτὸν ὡς τὸν Δαθὰν καὶ Ἀβειρών», ὃν συχνάκις ἀκούει ὁ λαὸς ἀπ' ἐκκλησίας· φέρεται δὲ καὶ κατ' ἄλλους τύπους, οἷον: «ἡ γῆς ἂς ἤθελε σκιστῇ τότες νὰ μὲ ῥουφήξῃ» (Γύπαρις, πρᾶξ. Β΄ στ. 319 σ. 214 Σάθα)· «νὰ σὲ ῥουφήξῃ ἡ γῆ» «ν' ἀνοίξῃ ἡ γῆ καὶ νὰ σὲ καταπιῇ» κτλ. Παροιμιωδῶς δὲ γίνεται χρῆσις τῶν φράσεων τούτων ἐπὶ τῶν ἑξῆς περιστάσεων· α΄) Ἐπὶ τοῦ οὕτω τάχιστα φυγόντος ἔκ τινος τόπου καὶ ἀφανοῦς γενομένου, ὡσεὶ κατεπόθη αἰφνιδίως ὑπὸ τῆς γῆς· β΄) Ἐπὶ τοῦ ταχέως καὶ ἀπροσδοκήτως παθόντος παντελῆ ὄλεθρον· πρβλ. τὸ τοῦ Ἐρωτοκρίτου (Α΄, 356): «'ς τὰ βάθητα τῆς γῆς βούλεται νὰ σὲ βάλη»· καὶ γ΄) ἐπὶ τοῦ αἰσχυνομένου, τοῦ εὐχομένου δηλ. ἵνα σχισθεῖσα ἡ γῆ καταπίῃ αὐτὸν πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ αἴσχους του.

Ὁμοίων φράσεων ἐγίνετο χρῆσις καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἤδη ἀπὸ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων· «τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών» (Ἰλ. Δ, 182. Ζ, 282. Θ, 150. Ρ, 416-7)· ἐν τῇ τελευταίᾳ μάλιστα σημασίᾳ παρὰ τῷ Λουκιαν. Συμπ 28 σ. 438: «ἱδρώς τέ μοι περιεχεῖτο ὑπ' αἰδοῦς, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, χανεῖν μοι τὴν γῆν ηὐχόμην». Παρὰ Ῥωμαίοις: Sed mihi tellus optem prius ima dehiscat (Vergil. Aen. IV, 24· ἄλλα παραδείγματα βλ. παρὰ Otto 1764).—**Γαλλ.** Je voudrais être cent pieds sous terre. Μυθικαὶ παραστάσεις τῆς ἰδέας ταύτης εἶναι οἱ ἑλληνικοὶ μῦθοι περὶ ἐξαφανίσεως τοῦ Ἀμφιαράου, ὃν χανοῦσα κατέπιεν ἡ γῆ (βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Roscher Lex. d. Mythol. I, 298 Bethe Amphiaraos ἐν Pauly-Wissowa Encyclopädie I σ. 1891), καὶ ὁ Ῥόδιος περὶ τοῦ Ἀλθαιμένους (Ἀπολλόδωρ. Γ΄, β΄, 2)· ἐν δὲ τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ (Ἀριθ. ΙϹ΄, 30 κέ.) ἀναφέρεται ὅτι κατ' εὐχὴν τοῦ Μωϋσέως ἡ γῆ ἀνοίξασα τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιε τὸν Δαθὰν καὶ τὸν Ἀβειρὼν καὶ τοὺς οἴκους αὐ-

τῶν καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν καὶ πάντα ὅσα ἦσαν αὐτοῖς. Δημώδεις δὲ παραδόσεις ἀναφέρουσι καταπόσεις ἀνθρώπων καὶ ζώων ὑπὸ τῆς γῆς διδόντων δίκας βλασφημίας ἢ ἄλλου βαρέος ἁμαρτήματος (Μίαν τούτων βλ παρὰ Καραγιάννῃ Δεισιδαιμον. δοκίμ. σ. 241).

6. Ἔσχισεν ἡ γῆ κ' ἤαλέν τον.
(Καρπάθου. ΖΑ. 336).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

6α. Ἐτούτη ἡ γῆ ποῦ θὰ μᾶς φάῃ,
βάρτε τση κλωτσίαις νὰ πάῃ.
(Ζακύνθου παρὰ Σ, Δὲ Βιάζη).

Παραλλαγὴ ἐπῳδοῦ τοῦ ᾄσματος, περὶ οὗ βλ. ἀνωτέρω σ. 478-9. Ὅτι πρέπει νὰ χορεύωμεν καὶ νὰ εὐθυμῶμεν μέχρις ὅτου ἐπελθὼν καταλάβῃ ἡμᾶς ὁ θάνατος.

7. Ἡ ἀδύνατος γῆ θέλει νοικοκύρη δαιμονιάρη.
(Χίου. Καν. 246, 249).

Ἡ ἄφορος γῆ ἔχει χρείαν συντόνου καλλιεργείας· ὁ κύριος αὐτῆς πρέπει πλειστάκις νὰ κινῇ καὶ στρέφῃ αὐτήν, ὥσπερ μαινόμενος.

7α. Ἡ γῆ κἀνένα δὲν ὀχθρεύεται.
(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ὅτι ἡ γῆ καλλιεργουμένη εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως ἀποδίδει τοὺς καρποὺς τῶν κόπων των.

8. Ἡ γῆ καταποντίζεται,
κ' ἡ Μάρω καθρεφτίζεται.
(Β. 94, 34 [κατρεπτίζεται] — Κερκύρας. Νεα. 281).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. κόσμος 32.

9. Ἡ γῆς κουβάρι δὲν γίνεται.
(Χίου Καν. 247, 259).

Ὅτι δὲν δύναταί τις νὰ κατορθώσῃ πᾶν ὅ τι θέλῃ.

10. Νά χε ἡ γῆ κρουκέλλι, θὰ τὴν ἐσήκωνα.
(Χίου. Καν. 264, 394).

Κρουκέλλι, ἢ κρικέλλι ἢ κερκέλλι = ὁ μετάλλινος κρίκος· ὁ ὑποκοριστικὸς τύπος κρικέλλιον εὑρίσκεται εἰς μεταγενεστέρους συγγραφεῖς καὶ εἰς τοὺς βυζαντινοὺς (βλ. τὰς μαρτυρίας ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ Ἐρρίκου Στεφάνου, παρὰ τῷ Ducange καὶ τῷ Σοφοκλεῖ λ. κρικέλλιον, κρικελλοειδής, κρίκελλος). Ἡ φράσις ἴσως λέγεται ὑπὸ τοῦ θέλοντος ὑπερβολικώτερον νὰ δηλώσῃ, ὅτι αἰσθάνεται ἑαυτὸν πλήρη ἀκμῆς καὶ ῥώμης. Ἐν κρητικῷ ᾄσματι φέρεται παραπλησία εὐχὴ ἐρῶντος: «Νά χεν ἡ γῆς πατήματα κι' ὁ οὐρανὸς κερκέλλια, | νὰ πάθιουν τὰ πατήματα νά πιανα τὰ κερκέλλια, | ν' ἀνέβαινα 'ς τὸν οὐρανό, νὰ διπλωθῶ νὰ κάτσω, | νὰ παίξω σεῖσμα τ' ὀρανοῦ κτλ.» (J. σ. 150 ἀρ. 159).

10α. Ντὸ ἔβρεξεν ὁ οὐρανόν, ἡ γῆ νὰ μὴ 'κ ἐδέχτεν ;
(Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 214, 181).

Βλ. ἀρ. 12.

11. Ὁπῶχει ἀπόξ' ἀπὸ τὴ γῆ, κλαίει καὶ παντυχαίνει,
κ' ὁπῶχει μέσ' ἀπὸ τὴ γῆ κλαίει καὶ δὲν παντέχει.
(Πτζ. 310, 1145).

Βλ. ἀναμένω 9, πρβλ. ἀπελπίζω 11. Ὁ μὲν θρηνῶν ἀποδημοῦντα συγγενῆ, τοῦ ὁποίου ἀγνοεῖ τὴν τύχην, διατηρεῖ ἐλπίδα ἐπανόδου αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ πενθῶν τὸν θάνατον συγγενοῦς θρηνεῖ ἄνευ ἐλπίδος.

12. Ὅσα βρέχει ὁ οὐρανὸς ἡ γῆ τὰ καταπίνει.
(Βλ. Κατζιούλ. 1774. — Κατζιούλ. Ἐπίμ. 551 [βρέχ' ὁ οὐ.—τὰ πίνει.] — Κ. 6', 35 [ἡ γῆ κ.] — Νε. 99, 650 [ὁμ.] — Μα. 33. — Β'. 89, 179 [βρέχ' ὁ] — Β. 226, 728 [ὁμ.]. — Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 10 α. 13. 18-22, βαστῶ 16. Ὡς ἡ γῆ δέχεται καὶ ἀπορροφᾷ ὅλον τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὕδωρ, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ δέχεται πάντα τὰ ἐκ Θεοῦ· ὅτι προσέτι ὀφείλει νὰ φέρῃ κατ' ἀνάγκην πάντα τὰ παθήματα καὶ νὰ πράττῃ τὸ προσῆκον εἰς τὰς περιστάσεις. Παρομοίως δὲ ὅτι πρέπει νὰ ὑπομένῃ τοὺς ἐλέγχους καὶ τὴν βίαν τῶν ἀνωτέρων καὶ ἰσχυροτέρων του, ἀφοῦ οὐδὲν κατ' αὐτῶν δύ-

ναται νὰ πράξῃ. Λέγεται δὲ καὶ ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ, ἐπὶ λήθης παρελθόντων κακῶν· ὅτι δηλ. πάντα ὅσα κατ' ἐμοῦ εἶπες ἢ ἔπραξες τὰ συγχωρῶ, ἐλησμόνησα ταῦτα, ὡσανεὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν γῆν ἀπορροφηθέντα. — Ὅμοιαι ἀρχαῖαι γνῶμαι καὶ νεώτεραι παροιμίαι: «Ὅμως δ' ἀνάγκη πημονὰς βροτοῖς φέρειν | θεῶν διδόντων» (Αἰσχύλ. Πέρσ. 293). «Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος | οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ θεήλατος, | ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις» (Εὐριπ. Ὀρέστ. 1. Δίων Χρυσόστ. Δ', 82 σ. 166 R. Στοβ. Ἡ Η', 42). **Ἰταλ.** Dio non manda se non quel che si può portare = ὁ Θεὸς δὲν στέλλει παρὰ κεῖνο ποῦ μπορεῖ νὰ βασταχτῇ (Giusti 72).—**Γερμαν.** Was der Himmel gibt, muss die Erde nehmen = ὅ τι δίνει ὁ οὐρανὸς πρέπει ἡ γῆ νὰ τὸ πάρῃ (W. II, 650, 114). Was vom Himmel fällt, bleibt auf der Erde liegen = ὅ τι πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μένει πεσμένο 'ς τὴ γῆ (αὐτ. 117). — **Περσ.** Ὅ τι καὶ ἂν ἔρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὸ κρατεῖ ἡ γῆ (αὐτ.). — **Τουρκ.** γκαικdὲν νε γιαγὰρ κι ανὶ γερ καμποὺλ ἐϊλεμεγὲ = τί βρέχει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ποῦ νὰ μὴν τὸ δεχτῇ ἡ γῆ; (Osman. Sprichw. 408. Merx 31. Decourdemanche 70).

13. Ὅ τι ἔβρεξε, ἡ γῆς τὸ ἤπιε.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 1037 [γῆ τὸ ἔπιε.] — Κερκύρας. Νεα. 419. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [τό πιε.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ὁμ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

14. Σὰν ἒ σπρυχὴ ἡ γῆ, dὲ κάννεισε γιορτή.

(Ῥοχουδίου Καλαβρίας. Mor. 95, 132).

Σπρυχὴ κατὰ μετάθεσιν ἀντὶ ψυχρή. Ὅταν ἡ γῆ εἶναι ψυχρὰ δὲν γίνεται γιορτή ἤτοι ὑποφέρουσι πολὺ οἱ ἄνθρωποι τὸν χειμῶνα·

15. Σκᾷ ἡ γῆς καὶ τὸ λέει.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. κρύβω 8. Ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ἀδύνατον νὰ μὴ γνωσθῇ καὶ τὸ ἐπιμελέστατα ἀποκρυβέν· καὶ ἂν βαθέως καταχωσθῶσι τοῦ ἀδικήματος τὰ πειστήρια, αὐτὴ ἡ γῆ σχισθεῖσα θὰ τὰ φέρῃ εἰς φῶς.

16. Σ' σὴν γῆν ἐσῆβα.

(Κερασοῦντος Πόντου παρὰ Ἰωά. Βαλαβάνη).

Βλ. ἀρ. 5. Εἰσέδυσα εἰς τὴν γῆν ἐξ αἰσχύνης.

17. Τὴ γῆ ἕνα νὰ τ' ν γιλάσῃς, ἱκατὸ σὶ γιλᾷ.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν Βερναρδάκη).

Ἂν ἀτελῶς γίνῃ ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς ἡ ἐκ τῆς κακῆς παραγωγῆς ζημία θὰ εἶναι πολλῷ μείζων τῶν περικοπεισῶν δαπανῶν ἐκ τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν καλλιέργειαν.

18. Τί βρέχει ὁ οὐρανός, καὶ δὲν τὸ πίνει ἡ γῆς;

(Κεφαλληνίας παρὰ Χ. Ἀννίνου).

Βλ. ἀρ. 12.

19. Τί βρέχει ὁ οὐρανός, καὶ ἡ γῆ δὲν τὸ δέχεται;

(Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 208 [ἡ γῆς δὲ δ.] — Μεσσηνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. ἀρ. 12.

20. Τί βρέχ̣ι γι οὐρανός, τσὶ δὲ τοὺ καταπίν' ἡ γῆ;

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 12.

21. Τί δίνει ὁ θεός, καὶ δὲν τὸ βαστάει ἡ γῆ;

(Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 12.

22. Τί ῥήχνει ὁ θεὸς καὶ δὲν βαστᾷ ἡ γῆ;

(Πκζ. 294, 956 [καὶ δὲ β.] — Ἠλείας παρὰ Α. Καρκαβίτσα. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη. — Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη [ῥήνει] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη [ὁ οὐρανός]).

Βλ. ἀρ. 12.

23. Τὸν ἔχωσε 'ς τἄφαντα τσῆ γῆς.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Βλ. ἀρ. 5.

24. Τρέμει ἡ γῆς, μὰ δὲν βουλάει.
(Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου).

Πρβλ. οὐρανὸς 19. Βουλάω ἢ βουλῶ ἢ βουλιάζω ῥ. ἀμετ. σημαῖνον βυθίζομαι· (παρατ. ἐβούλιαγα ἢ ἐβουλοῦσα, ἀόρ. ἐβούλιαξα ἢ ἐβούλησα, μετχ. παρακ. βουλιαγμένος, βουλιασμένος)· σπανιώτερον μεταβ. οἷον «τὸν ἐβούλιαξα» μεταφ. = τὸν κατέστρεψα, «τὴν ἐβούλιαξε τὴ βάρκα»· ῥηματικὸν τὸ βούλιαγμα = ἡ κατάδυσις. Ἐκ τοῦ βολίζω (ἐν Πράξ. Ἀποστ. κζ', 28) βυθίζω τὴν βολίδα εἰς τὴν θάλασσαν· ἴσως καὶ ἐκ τοῦ βόλος εἶχε σχηματισθῇ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ῥῆμα βολῶ (ῥίπτω τὰ δίκτυα εἰς τὴν θάλασσαν). Ἐν Γεωπον. Ϛ', ιζ', 1: βολίζονται = βυθίζονται εἰς τὸ ὕδωρ, ἀντίθετον τοῦ ἐπιπλέουσιν (Πρβλ. καὶ Sophocles λ. βολίζω. βόλισμα. βολιστικός. Κοραῆ Ἄτ. Δ' σ. 58). — Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι πολλάκις ἐπελθόντων μεγάλων κακῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον καταβάλλεται οὗτος πρὸς ὥραν, ἀλλ' ὕστερον ἀνακύπτει.

γιαβὰς

1. Ὁ Τοῦρκος λέει γιαβὰς γιαβάς.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Γιαβὰς = ἠρέμα, ἐν ἀνέσει· τουρκ. γιαβὰς = γλυκύς, μειλίχιος, ἐξ οὗ καὶ ἐπίθετον διαβάσικος ἢ γιαβάσικος (ἐλαφρός), οὗ ἀντίθετον τὸ σέρτικος (βαρύς, δριμὺς) ἐπὶ τοῦ καπνοῦ, τὸ δεύτερον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ὄξους λεγόμενον (ἐκ τοῦ τουρκ. σ'ιρρέτ, ἐξ οὗ καὶ τὸ σερέτης = δύστροπος, στρεψόδικος). — Ὅτι πρέπει νὰ μὴ ἐπισπεύδωμεν τὰ πράγματα.

γιαλὸς

1. Ἔκανις μιὰ τρῦπα μέσ' 'ς τοὺ γιαλό.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. νερὸ 38.

2. Ὁ γιαλὸ
γελάει ὁλῶ.
(Βούας Καλαβρίας. Pellegrini σ. 81, 5 καὶ Mor. 94, 101 [Γ. γ. ὁ.]).

Πάντας ἀπατᾷ ἡ θάλασσα· οὐδεὶς δύναται νὰ προΐδῃ ἀκριβῶς ἐπικειμένην τρικυμίαν.

3. Πὲ dὸ γιαλὸ τά χει ἀνοικτά.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ἐπὶ ἀπροσέκτων. Ἔχει δηλ. τὰ ἱστία τοῦ σκάφους του ἀναπεπταμένα οὕτως ὡς νὰ ἔπνεεν ἀπόγειος ἄνεμος, ἐκ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἐνῷ ὁ ἄνεμος εἶναι ἐκ τοῦ πελάγους.

Γιάννης

1. Ἀπὸ Γιάννη
ὅ τι ξύλο κόψῃς κάνει.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Βλ. ἀρ. 18.

2. Βάλε τὸ παιδί σου, Γιάννη, κι' ἀπόλα το 'ς τὸ λόγγο.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Πρβλ. ἀρ. 18, παπᾶς 37. Παροιμία ἐκ τῶν χλευαζουσῶν τοὺς φέροντας τὸ ὄνομα Γιάννης· ὅτι δηλ. οὐδεμίαν χρείαν ἔχει ἄλλου ἐπιτηδεύματος ὁ οὕτως ὀνομαζόμενος, ἀλλ' ὁπουδήποτε εὐχερῶς θὰ δύναται νὰ πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τοῦ ὀνόματός του.

3. Βούτα, Γιάννη, κ' ἔβγα πέρα.

(Ἀνατ. Ἐπιθ. Α', 426, 74).

Παρακέλευσις εἰς ἔργον παράβολον, οὗ ἄδηλος ἡ ἔκβασις.

4. «Γειά σου, Γιάννη! — Ἀ τσῆ Τρικουκκιᾶς τά χομε.»

(Κρήτης. J. 294, 27).

Βλ. ἀρ. 5. 12 13, σπέρνω 41. Ἐπὶ τῶν ἄλλ' ἀντ' ἄλλων ἀποκρινομένων.

5. «Γειά σου, Γιάννη! — Τὰ καράβια,
τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα».

(Βερ. 69, 2. — Β. 47, 59).

Βλ. ἀρ. 4, σπέρνω 41.

6. Γιάννης δουλεύει, Γιάννης τρώγει.

(Θήρας παρὰ Κ. Νοητάκη. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Γιάννις δ'λεύγι, Γιάννις τρώγι.]).

Πρβλ. δουλεύω 52. 53. Ἕκαστος ἀπολαμβάνει τοὺς καρποὺς τῶν κόπων του, ἄδικος δ' εἶναι πᾶσα ἀξίωσις πρὸς συμμετοχὴν καὶ ἄλλων μὴ ἐργασθέντων.

7. Γιάννης κερνᾷ, καὶ Γιάννης πίνει.

(Κοινοτάτη.— Β'. 98, 170 [Ὁ Γ. κ. κι' ὁ Γ. π.] — Τρικούπη, Ἱστορία τῆς Ἑλλ. ἐπαναστ. κεφ. 81 τ. Δ' σ. 355, 6' ἔκδ. — Β. 180, 50 [Ὁ Γ. κ. κι' ὁ Γ. π.] — Μενδελσῶνος Βαρθόλδη Ἱστορ. τῆς Ἑλλάδ. μετάφρ. Α. Βλάχου τ. Β' σ. 225. — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [ὁμ.] — Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [κ. Γ.]).

Βλ. κερνῶ 4. Ἐπὶ τῶν κατ' ἐπίφασιν μὲν χάριν ἄλλων, ἀληθῶς δὲ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου συμφέροντος ἀγωνιζομένων. Προσέτι δὲ λέγεται ἡ παροιμία καὶ ἡ χρῆσις αὕτη εἶναι συνηθεστάτη, ἐπὶ τῶν ἐκ συμπαιγνίας ὑποστηριζομένων ἀμοιβαίως, καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτελούντων τοὺς σκοπούς των δι' ὀργάνων ἀφωσιωμένων εἰς αὐτούς, ὑποκρινομένων δ' ἄγνοιαν τῶν πράξεων τούτων ἢ ἀδιαφορίαν. Ὅθεν ταύτην ἐπέλεγον, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Τρικούπης (ἔνθ' ἀν.), οἱ κατακρίνοντες τὴν πολιτείαν τῆς ἐν Ἄργει ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων συνελεύσεως (11 Ἰουλίου - 6 Αὐγούστου 1829), ἥτις εὐπειθῶς καὶ ἀνεξετάστως ἐξετέλει τὰ θελήματα τοῦ Κυβερνήτου, γράφουσα ψηφίσματα προεσχεδιασμένα ἐν τῷ γραφείῳ αὐτοῦ. Ἐξ ἁπλῆς δὲ προέρχεται συμπτώσεως, ὅτι ἡ παροιμία ἔχει τὸ ὄνομα Γιάννης δηλονότι αὐτὸ τὸ τοῦ Κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδιστρίου, διότι πιθανῶς εἶναι παλαιοτέρα τῶν χρόνων ἐκείνων. Παραπλησία εἶναι ἡ ἀρχαία: «Αὐτὸς αὑτὸν αὐλεῖ» (Διογενιαν. 216. Μακάρ. 162. Ἀποστόλ. 338 Σουίδ. λ.). Ὅμοιαι δ' αἱ ἑξῆς νεώτεραι: **Ῥωμαίικα.** Mirancea bé, Mirancea să plătéscă = ὁ Μιράντσης πίνει, ὁ Μιράντσης νὰ πληρώνῃ (Zanne 8106).— **Βουλγαρ.** Gáni cerpi, Gáni píi = ὁ Γάνης κερνᾷ, ὁ Γάνης πίνει (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ).

9. Ἔγινε Γιάννης.

(Λελ. Ἐπιδ. 234, 53).

Ἐπὶ τροπίου οἴνου· ἀντὶ τοῦ «ἐξίνισε τὸ κρασί».

10. Εἶδες πράσιν' ἄλογο;
εἶδες Γιάννη φρόνιμο.
(Βερ. 71, 8).

Βλ. ἀρ. 18. 28, ἄλογο 2. Παροιμία ἐκ τῶν χλευαζουσῶν τοὺς Γιάννηδες.

11. Καὶ τοῦ Γιάννη τὰ λιλάκια,
σὰν νερόβραστα σπανάκια.
(Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1194, 129).

Παραλλαγὴ τῆς ἐν λ. γέρος 43, λεγομένη ἐπὶ ψυχρῶν χαριεντισμῶν.

12. « Καλημέρα, βρὲ Γιαννάτσ'!
— Ἄνου κάτου, κτσιὰ 'ς τοὺ πι̯νάτσι̯.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. ἀρ. 4, σπέρνω 41. Πι̯νάτσι̯ τὸ πινάκιον. Κτσιὰ=κουκκιά.

13. « Καλημέρα, Γιάννε! — Ἐγδὲν πελεκῶ. — Ἡ συντέκ'σα μ' ντ' ἐφτειάγει; — Ἑφτὰ κότια βάλλει. »
(Πόντου Ἑπταλ. 379, 285).

Βλ. ἀρ. 4, σπέρνω 41. Ἐγδὶν τὸ ἰγδίον, τὸ ἀλλαχοῦ γδὶ ἢ γουδί. Κότιν μέτρον ξηρῶν καρπῶν, τὸ τέταρτον κοιλοῦ. Βάλλει=χωρεῖ.

14. Κι' αὐτοκράτορας νὰ γένῃς,
πάντα Γιάννης θὲ νὰ μένῃς.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Πρ. ἄνθρωπος 20, πηγαίνω 10. 11. Ἐπὶ τῶν μὴ μεταβαλλόντων τὸ χυδαῖον ἦθος καὶ ἂν τυχὸν ἀνέλθωσιν εἰς περιωπήν.

15. Κόψε ξύλο, κάμε ἀντί,
κι' ἀπὸ κουτσουπιὰ Βασίλη·
κι' ἂν ρωτᾷς καὶ γιὰ τὸ Γιάννη,
ὅ τι ξύλο θέλῃς κάνει.
(Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη).

Βλ. ἀρ. 18. Ἀντὶ (βλ. τ. Β΄. σ. 324) κατὰ παραφθορὰν τῆς παροιμίας ἀντὶ τοῦ Ἀντώνη. Κουτσουπιά, ἡ, δένδρον, κερωνία ἡ χεδρωπὴ (Ceratonia siliqua L.)· ἀπὸ τοῦ κούτσουμπο, σημαίνοντος τὸ κέρας ἐριφίων καὶ ἀρνίων (ἐκ τοῦ κουτσός, ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ἀτελής, ἠκρωτηριασμένος· ἐπίθετον κουτσουμπὸς (θηλ. κουτσουμπού) κυρίως ὁ σιμὸς τὴν ῥῖνα, καὶ γενικώτερον ὁ ἄσχημος, ὁ κακοφτιασμένος· ἐν Ἠπείρῳ κουτσομπλὴ (κουτσὸς-ὁμπλή;) ἡ ἀνάσιμος· ἐν Πελοποννήσῳ κουτουποῦ ἡ βραχεῖαν καὶ αὐχμηρὰν ἔχουσα κόμην, ἀπὸ τοῦ κουτοῦπι, ὡς λέγεται ὑβριστικῶς ἡ τοιαύτη κόμη· (ἴσως οὕτως ἐλέγετο καὶ τὸ κέρας ὡς δεικνύει ὁ τύπος κούτσουμπο, κατὰ μεταφορὰν συνήθη καὶ τοῖς ἀρχαίοις, οἵτινες ἔλεγον κέρας καὶ τὴν κόμην, πρβλ. Πολυδ. Β, 31)· ἐν Πελοποννήσῳ ἐπίσης κουτσομπόλα ἢ κοτσομπόλα λέγεται μεταφορικῶς καὶ ἡ κακολόγος γυνή, καὶ κοτσομπολιὰ ἡ κακολογία, καὶ ῥῆμα κουτσομπολῶ. Τὸ ὄνομα τοῦ δένδρου κουτσουπιᾶς ἐσχηματίσθη ἀπὸ τῆς δηλούσης τὸ κέρας λέξεως κούτσουμπο, ὡς καὶ παρ' ἀρχαίοις τοῦ αὐτοῦ δένδρου τὸ ὄνομα ἐπίσης ἀπὸ τοῦ κέρατος ἐσχηματίσθη, λεγομένου κερατέας ἢ κερατίας, καὶ τοῦ καρποῦ κερατίου. Τὸ ὄνομα διετήρησεν ὁ λαὸς (κερατιά), ἀλλ' ἐν μείζονι χρήσει εἶναι τοῦτο συντεθειμένον πρὸς ἀκριβεστέραν διάκρισιν μετὰ τοῦ ξύλου, ξυλοκερατιὰ καὶ ὁ καρπὸς ξυλοκέρατο. Ἄλλο ὄνομα τοῦ αὐτοῦ δένδρου εἶναι κουντουρουδιά, καὶ τοῦ καρποῦ κουντουρίδι (βλ. Κοραῆ Ἄτακτα τ. Δ΄ σ. 251, ἀπὸ τοῦ κοντὸς καὶ ῥοῦδι, ὅπερ εἶναι κοινὸν ὄνομα ἑτέρου δένδρου, τῆς τῶν ἀρχαίων ῥοῦ τῆς βυρσοδεψικῆς (rhus coriaria L.). Ἡ κερατέα λέγεται προσέτι καὶ χαρουπιὰ ἢ σπανιώτερον καρουπιὰ ἢ καρουμπιά, καὶ τὸ κεράτιον χαροῦπι ἢ καροῦπι ἢ καροῦμπι. Ὁ Κοραῆς ἔνθ. ἀν. παράγει τὴν λ. ἐκ τοῦ ἑβρ. χαραβά· ἡ λέξις ἀληθῶς ἐλήφθη ἐκ σημιτικῆς γλώσσης, ὄχι ὅμως ἐκ τῆς ἑβραϊκῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀραβικῆς kharroūba ἢ kharroūb, ὡς πολλοὶ ἤδη παρετήρησαν (Diez λ. carruba. Marc. Devic ἐν Littré τ. V. σ. 26)· ἐκ ταύτης παρέλαβον τὴν λέξιν καὶ ἄλλαι γλῶσσαι: οἷον carrubo, carrubbio κερατέα, carruba κεράτιον, ἰταλ. caroube, carouge, ὁ καρπός, caroubier τὸ δένδρον γαλλ.

16. Κόψε ξύλο, κάμ' 'Αντώνη,
κόψε κι' ἄλλο γιὰ Μανώλη·
καὶ τὸν ἄτυχο τὸ Γιάννη
κάθε ξύλο τόνε φτειάνει.

(Βερ. 77, 26 [τόνε κάνει.]— Β. 145, 433. — Σίφνου παρὰ Σ. Δουκάκη [ὅ τι ξ. πιάσῃς κάνει.]).

Βλ. ἀρ. 18.

17. Κόψε ξύλο, κάμε 'Αντώνη,
κι' ἀπὸ πλάτανο Μανώλη,
κι' ἂν ρωτᾷς καὶ γιὰ τὸ Γιάννη,
ὅ τι ξύλο κόψῃς κάνει.

(Β. 145, 432 [Κ. πρῖνο κάμ' 'Α. κι' ἀπὸ κουμαριὰ Μ.] — Ζαγορίου. ΚΠ. ΙΔ', 253 [ξ. φκειάσ' 'Α. κι' ἀπὸ φρουξυλιὰ Μ. κι' ἂν πῇς καὶ γι' αὐτὸν τὸν χαμένο τὸ Γ. ὅ τι ξ. νά ναι κ.] — Χίου. Καν. 253, 307 [κάμ' 'Α. κι' ἀπ' τὸν πλ. Μ. κι' ἂν εἰπῇς καὶ γιὰ] — 'Αθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ', με' [κάμ' 'Α.] — 'Αθηνῶν παρ' Ὄθ. Στασινοπούλου [κάν' Α. κι' ἀπὸ κουμαριὰ Μ.] — Τήνου παρὰ τῆς Κας. Στ. Καραλῆ [κάμ' 'Αντώνι — Μανώλι, ἂν πῇς καὶ γιὰ τὸ Γιάννι, — κάνι.] καὶ παρ' 'Αδ. 'Αδαμαντίου [κάμ' 'Αντώνι κι' ἀπὸ λυγαριὰ Μ. καὶ ἂν πῇς καὶ γιὰ τὸ Γιάννι — κάνι·]— Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Κόψι ξύλου κάμ' 'Αντώνι κι' ἀπὸ κουμαριὰ Μανώλι τσ' ἀ ρουτᾶς τσὶ γιὰ τοὺ Γιάννι ὅ τι ξύλου κ. κάνι.]).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

18. Κόψε ξύλο κάμε Γιάννη.

(Κοινή. — 'Ηπείρου. 'Αρ. 1724).

Βλ. ἀρ. 1. 15-17. 19-24, 'Αντώνης 1. 2. Θεοδωρὴς 1, Κώστας 1. 2, πρβλ. ἀρ. 2. 10. 28. Αἱ παροιμίαι αὗται λέγονται πρὸς χλευασμὸν τῶν ἐχόντων τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα Γιάννης, οὓς διασύρουσιν ὡς ἀνίκανους καὶ ἀμβλεῖς τὸν νοῦν, ξύλα αὐτόχρημα. Αἱ παραλλαγαὶ αἱ λέγουσαι ὅτι ἐκ παντὸς ξύλου κατασκευάζεται ὁ Γιάννης, ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὴν ἀρχαίαν: « 'Εκ παντὸς ξύλου κύφων γένοιτ' ἂν » (Ζηνόβ. 307. Ζηνόβ 'Αθ. Γ', 131. Γρηγ. Κύπρ. 127. Μ. 200. Πλουτάρχ. Παρ. 'Αλ. 93. 'Αποστόλ. 595. Κῶδ. Βοδλ. 372. Κοϊσλιν. 168. Πρβλ. καὶ τὰ σημειούμενα ἐν λ. ξύλον 7). Ὁ δὲ παιγνιώδης ὁρισμὸς τοῦ ξύλου, ἐξ οὗ ἕκαστος τῶν μνημονευομένων ἐν ταῖς παραλλαγαῖς ἀν-

θρώπων δύναται δῆθεν νὰ κατασκευασθῇ, ἀναφέρεται εἰς τὴν συνήθειαν τῶν ἀρχαίων ἑρμογλύφων, τοῦ νὰ ἐκλέγωσι πρὸς κατασκευὴν ἀγάλματος θεοῦ ξύλον ἐπιτήδειον: «τοὺς μὲν γὰρ (ἑρμογλύφους) ἐκδομένου τινὸς Ἑρμῆν ζητεῖν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς μορφῆς ξύλον ἐπιτήδειον» (Ἰαμβλίχ. π. τοῦ Πυθαγόρ. βίου 245. Πρβλ. καὶ Εὐσεβ. Εὐαγγελ. προπαρ. Ε', 12 σ. 200 β). Τοὺς Γιάννηδες διασύρει καὶ παροιμία **Ῥωσ**. Κάθε διάβολος Ἰβὰν Ἰβάνοβιτς (Dal I, 253).

19. Κόψε ξύλο κάμε Γιάννη,
κι' ἀπὸ κουτσουπιὰ Βασίλη.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

20. Κόψε ξύλο κάμε Γιάννη,
κι' ἀπὸ πλάτανο Μανώλη.
(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ ἀρ. 18.

21. Κόψε ξύλο, κάμε Γιώργη,
κι' ἀπὸ ἀλυγαριὰ Βασίλη·
θέλεις γιὰ νὰ κάμῃς Γιάννη;
ὅτι ξύλο κόψῃς κάνει.
(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. ἀρ. 18.

22. Κόψε ξύλο, κάμε Λούκα·
κι' ἂν ρωτᾷς καὶ γιὰ τὸ Γιάννη,
ὅτι ξύλο κόψῃς κάνει.
(Θήρας. Δε. β' 11).

Βλ. ἀρ. 18.

23. Κόψε ξύλο, κάμε Σπύρο,
κι' ἀπὸ κουτσουπιὰ Βαγγέλη·

κι' ἀ ρωτᾷς καὶ γιὰ τὸ Γιάννη,
ὅ τι ξύλο βάνῃς πιάνει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 18.

24. Κόψε ξύλο, φκειάσε Γιάννη·
ὅ τι ξύλο κόψῃς κάνει.
(Λελ. Ἐπιδ. σ. 161).

Βλ. ἀρ. 18.

25. Ὁ Γιάννος βγαίνει 'ς τὰ βουνά, κι' ἡ Μαρουδὴ 'ς τοὺς κάμπους.
(Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου).

Ἀστρονομικὴ παροιμία. Γιάννος καὶ Μαρουδὴ ἢ Μάρω ἢ Μαρουδιώ, εἶναι δύο ἄστρα, ὡς μέν τινες λέγουσιν, οἱ πλανῆται Ζεὺς καὶ Ἀφροδίτη, ὡς δ' οἱ πλεῖστοι, ὁ ἀστὴρ α τοῦ Βοώτου (ὁ Ἀρκτοῦρος) καὶ ὁ α τῆς Παρθένου (ὁ στάχυς). Φέρονται δὲ περὶ αὐτῶν καὶ δημοτικὰ ᾄσματα καὶ παραμύθια καὶ παραδόσεις. Καὶ τὰ μὲν ᾄσματα διηγοῦνται τὸν ἔρωτα τοῦ Γιάννου καὶ τῆς Μάρως, εἰς ὃν παρενέβαλον κωλύματα οἱ γονεῖς, διότι οἱ ἐρασταὶ δὲν ἐπετρέπετο νὰ νυμφευθῶσιν, ἐξάδελφοι ὄντες· νυμφευομένης δὲ τῆς Μάρως μετ' ἄλλου, ἀπέθανεν ἐκ τῆς λύπης ὁ Γιάννος, ἀπέθανε δὲ καὶ ἡ Μάρω ἰδοῦσα τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀμφότεροι οἱ ἐρασταὶ ἐτάφησαν εἰς κοινὸν τάφον. (Παραλλαγὰς τοῦ ᾄσματος βλ. ἐν Ἑστίᾳ 1882 τ. ΙΓ', σ. 317. Ἀττικ. ἡμερολογ. 1886 σ. 539-541)· οὐδεμία δ' ἐν τοῖς ᾄσμασι γίνεται μνεία καταστερισμοῦ αὐτῶν. Τὰ παραμύθια εἶναι παραλλαγαὶ τοῦ ἠπειρωτικοῦ παραμυθίου παρὰ Hahn ἀρ. 1. Pio Νεοελλην. παραμύθια ἀρ. 1), ἀναγόμενα ὡς καὶ τοῦτο εἰς τὸν τύπον τοῦ ἀρχαίου μύθου περὶ τοῦ Φρίξου καὶ τῆς Ἕλλης (βλ. ὅσα περὶ τοῦ παραμυθίου τούτου ἔγραψα ἐν Ἑστίᾳ 1880 τ. Θ' σ. 43 κἑ.). Καὶ ἐν μὲν τῷ ἠπειρωτικῷ παραμυθίῳ τὰ δύο ἀδέλφια καταστερισθέντα ἐγένοντο ὁ Αὐγερινὸς καὶ ἡ Πούλια, ἐν δὲ ταῖς παραλλαγαῖς ταύταις ἐγένοντό ἄστρα ὁ Γιάννος καὶ Μάρω διατηρήσαντες καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Ἐν Καλαβρύτοις ὅπου ἐπιχωριάζει ἡ προκειμένη παροιμία

φέρεται παραλλαγὴ τοῦ παραμυθίου τούτου (ἀνέκδοτος ἐν τῇ συλλογῇ μου). Παραδόσεις δὲ γινώσκω δύο, τὴν μὲν θηβαϊκὴν τὴν δ' ἑτέραν ἀχαϊκήν. Κατὰ τὴν θηβαϊκὴν (παρὰ Λ. Μπέλλου) ὁ Γιάννος καὶ ἡ Μάρω ἦσαν μελλόνυμφοι, ἀλλ' ἐχάλασεν ὁ γάμος των· καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ κουμπάρος, καὶ ὅσοι ἔπαιζαν τὰ ὄργανα καὶ ὅλο τὸ συμπεθεριὸ ἔγιναν ἄστρα. Ὁ Γιάννος μὲ τὴν Μάρω ἀνταμώνουν μιὰ φορὰ τὸ χρόνο· καὶ τότε ἢ ὁ Γιάννος βγαίνει τὴν ἡμέρα καὶ ἡ Μάρω τὴν νύχτα, ἢ αὐτὴ τὴν ἡμέρα κι' ὁ Γιάννος τὴ νύχτα Ἔτσι ζοῦν πάντα χωρισμένοι καὶ κυνηγοῦν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο. Κατὰ δὲ τὴν ἀχαϊκὴν παράδοσιν (παρὰ Κ. Ζησίου), ὁ ὁ Γιάννος καὶ ἡ Μάρω εἶναι ἀδέλφια· ἡ Μάρω εἶναι κακὴ καὶ πονηρή, καὶ τὸ Γιάννο, ποῦ εἶναι καλός, τὸν στέλνει τὸ χειμῶνα νὰ δουλέψῃ ἀπάνω 'ς τὰ βουνὰ μὲ τοὺς πάγους, καὶ τὸ καλοκαῖρι κάτω 'ς τοὺς κάμπους γιὰ νὰ πνίγεται ἀπὸ τὴ ζέστη· μόνο μίαν φορὰν τὸ χρόνο ὁ Γιάννος πλησιάζει τὴν Μάρω, ἀλλ' εὐθὺς ἐκείνη τὸν διώχνει μὲ τὴν βίαν ἀπὸ κοντά της. — Σχέσις τῶν ἐγγὺς ἀλλήλων φαινομένων ἀστέρων, τοῦ Ἀρκτούρου καὶ τοῦ Στάχυος, ἀναφέρεται καὶ ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἀστρονομικῷ μύθῳ, καθ' ὃν ἐκεῖνος μὲν εἶναι ὁ Ἰκάριος ἡ δὲ Παρθένος ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἠριγόνη (βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Maas Analecta Eratosthenica σ. 76 κέ.).

26. Ὅπου Γιάννις κὶ τ' θεοῦ ἡ χάρη.

(Σιατίστης Μακεδονίας παρὰ Ι. Σαχίνη).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Τὸ ἑβραϊκὸν ὄνομα Ἰωάννης ἀληθῶς σημαίνει τοῦ θεοῦ χάριν. Οἱ Γιάννηδες ἔκριναν ἀναγκαῖον, φαίνεται, ν' ἀντιτάξωσιν εἰς τὰς ὑβριστικὰς περὶ αὐτῶν παροιμίας τὴν προκειμένην, ἔχουσαν θρησκευτικὸν κῦρος.

27. Ὅπου Γιάννης μάλαμα.

(Μα. 33 [Ὅπ' Γ. καὶ μ.] — Β. 221, 654. — Ἀθηνῶν).

Πρβλ. τὴν προηγουμένην. Μάλαμα (μάλαγμα) ὁ χρυσός, διότι διὰ τὴν μαλακότητα αὐτοῦ μαλάσσεται, ὅθεν καὶ χρυσοῦ μαλακτῆρες (Πλουτάρχ. Περικλ. 12) οἱ κατεργαζόμενοι αὐτὸν τεχνῖται. (Ἐν Χίῳ λέγεται μάλαμα καὶ τὸ τρῆμα εἰς ὃ προσαρμόζεται καὶ περιστρέφεται ἡ ἄτρακτος τοῦ μαγγανοπηγάδου). Μεταφορικῶς δὲ μάλαμα καλεῖται ὁ ἀγα-

θὸς ἄνθρωπος, καὶ καρδιὰ μάλαμα ἢ χρυσὴ καρδιὰ ἡ ἀγαθὴ καρδία. — Ὁ ἔπαινος οὗτος τῶν Γιάννηδων ἐπιλέγεται εἰς Γιάννην, εὐαρεστήσαντα διά τινος πράξεώς του τὸν λέγοντα· ἔχει δ' ἴσως ὑπαινιγμὸν εἰς τὸ ἐπίθετον χρυσόστομος ἢ χρυσορρήμων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

28. Σαρανταπέντε Γιάννηδες ἑνὸς κοκόρου γνώση.

(Κοινοτάτη. — Βερ. 84, 1. — Β. 270, 49. — Λελ. Ἐπιδ. 161. — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [ἑνοῦ κ.] — Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου [Σαράντα Γ.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [μιανοῦ κ.] καὶ παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη [ὁμ.]).

Πρβλ. ἀρ. 10. 18. Ἡ συνηθεστάτη τῶν διασυρουσῶν τοὺς Γιάννηδες παροιμιῶν· τεκμήριον τῆς διαδόσεως αὐτῆς εἶναι καὶ λιθογραφία πρό τινων ἐτῶν ἐκδοθεῖσα ἐν Ἀθήναις καὶ ἐπιγεγραμμένην ἔχουσα τὴν παροιμίαν· ἡ γελοιογραφία αὕτη ἀπεικόνιζε ζυγόν, εἰς οὗ τὴν μίαν πλάστιγγα ἦσαν συνεσωρευμένοι 45 ἄνδρες, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν, πρὸς τὰ κάτω ῥέπουσαν, ἐπεκάθητο ἀλέκτωρ. Ἐν Κεφαλληνίᾳ (παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη) φέρεται ὁ ἑξῆς μῦθος· ὅτι σαρανταπέντε χωριάταις, ὅλοι Γιάννηδες, ἠθέλησαν μίαν φορὰν νὰ ξεριζώσουν ἕνα δένδρον ῥιζωμένο σὲ βράχο ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα· ἀντὶ νὰ βγάλουν τοῖς πέτραις καὶ νὰ σκάψουν τὸ χῶμα. ἔδεσαν 'ς τὸ δένδρο ἕνα σχοινί, κ' ἐκρεμάσθησαν ἀπ' αὐτὸ ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο διὰ νὰ τὸ ξεριζώσουν μὲ τὸ βάρος των· τὸ δένδρο ἐξεριζώθη, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἔπεσαν ὅλοι 'ς τὴ θάλασσα κ' ἐπνίγησαν. — Ὅμοιος διασυρμὸς τῶν Γιάννηδων καὶ εἰς τὰς ἑξῆς ἀλλογλώσσους παροιμίας: **Γαλλ.** Deux Jean et un Pierre font un asne entier (Leroux I, 141). — **Ἱσπαν.** Duos Juanes y un Pedro hazen un asno entero = δυὸ Γιάννηδες κ' ἕνας Πέτρος κάνουν ἕναν ἀλάκερο γάδαρο (D. I, 150).

29. Τί Γιάννης, τί Γιαννάκης!

(Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου).

Βλ. ἀρ 30, ἄλλος 71, εἶμαι 10, ὄχι 3. 3 α. Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ παραστήσωσιν ὡς διαφέροντα ἀλλήλων πράγματα ὁμοιότατα· καὶ ἐπὶ τῶν λεπτολογούντων περί τινος καὶ ζητούντων νὰ ἐπιφέρωσιν εἰς αὐτὸ μεταβολὰς παντελῶς ἀσημάντους.

30. Τί μπάρμπα Γιάννη, τί Γιάννη μπάρμπα!

(Γορτυνίας παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου [Τί Γιάννης μπάρμπας, τί μπ. Γιάννης!])

Βλ. τὴν προηγουμένην.

Γιάννενα

1. Γιάννινα, μουσχογιάννινα!

(Μα. 13).

Ἔπαινος τῶν Ἰωαννίνων.

γιατρεύω

1. Ἂν ἐγιατρεύουνταν ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιὰ τἀθρώπου,
χαρὰ 'ς τὴ μοῖρα τῶν γιατρῶν μικροῦ μεγάλου τόπου.

(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Ἡ αὐτὴ γνώμη παρὰ τῷ Θεόγνιδι 429 κέ.: «Φῦσαι καὶ θρέψαι ῥᾷον βροτόν, ἢ φρένας ἐσθλὰς | ἐνθέμεν· οὐδείς πω τοῦτό γ' ἐπεφράσατο, | ᾧ τις σώφρον' ἔθηκε τὸν ἄφρονα, κἀκ κακοῦ ἐσθλόν· | εἰ δ' Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γ' ἔδωκε θεός, | ἰᾶσθαι κακότητα καὶ ἀτηρὰς φρένας ἀνδρῶν, | πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους ἔφερον».

2. Ἂν ἤξερεν ὁ κασσίδης, ἤθε νὰ διατρέψη τὴ κασσίδα του.

(Καρπάθου παρὰ Μ. Γ. Μιχαηλίδου).

Βλ. γιατρικὸ 1. 3, πρβλ. ἀρ. 3, γιατρὸς 2. 22, ὁρμηνεύω 2. Ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ δώσῃ βοήθειαν εἰς ἄλλον πάσχοντα, ὁ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πάθους ταλαιπωρούμενος. Πρβλ. Ἀκομινᾶτ. Ἐπιστ 144 τ. Β' σ. 290, 11 Λάμπρ.: «Ἀμέλει τοι καὶ παραμύθιόν τι τέλεον ᾐτεῖτο παρ' ἡμῶν ταὐτὸν ὥσπερ εἴ τις παρὰ τοῦ ἐκλείποντος δίψει ἐζήτει ποτὸν ἢ ἴαμα πρὸς τοῦ βρύοντος ἕλκεσιν ἢ ἐπικουρίαν παρὰ τοῦ δεομένου ἐπιμαχίας ἡστινοσοῦν».

3. Γιάτρεψε σὺ τὰ πάθη σου κ' ὕστερα τὰ δικά μου.

(Φολεγάνδρου παρὰ Ι. Κονταρίνη).

Βλ. γιατρὸς 22. 6. 2, πρβλ. ἀρ. 2, ἄλλος 117, γιατρικὸ 1. 3, ὁρμηνεύω 2. Πρὸς τοὺς δίδοντας εἰς ἄλλους συμβουλάς, ὧν αὐτοὶ μά-

λιστα ἔχουσιν ἀνάγκην. Παράφρασις τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ: «Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτὸν» (Λουκ. δ', 3. Ἀκομινᾶτ. Β', 267. 13 Λάμπρ.). Παραπλήσιαι ταύτῃ ἀρχαῖαι γνῶμαι: «Μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφὸς» (Cic. ad familiar. 13, 15, 2. Πλουτάρχ. Ἀλέξ. 53. π. τ. Λάθε βιώσας 1 σ. 1128 b. Λουκιαν. Ἀπολ. 5 σ 712. Γνῶμ. μονόστ. 332. Ἀποστόλ. 1071 d. Εὐριπίδ. ἀπ 897 Nauck). Foris sapere, tibi non posse te auxiliarier? (Terent. Heautont. 923). Sibi non cavere et aliis consilium dare | stultum esse (Phaedr. 1, 9, 1). Qui ipse sibi | sapiens prodesse non quit, nequiquam sapit (Cicer. ad familiar. 7, 6, 2) Nequiquam sapere sapientem, qui ipse sibi prodesse non quiret (Ennius παρὰ Cic. de offic. 3, 15, 62). Τοιαύτην ἔννοιαν ἔχει καὶ ὁ Αἰσώπειος μῦθος περὶ βατράχου καὶ ἀλώπεκος ἢ περὶ σκώληκος καὶ ἀλώπεκος, καθ' ὃν ἐπαγγελλομένου ἐκείνου τὸν ἰατρὸν καὶ κηρύσσοντος ὅτι δύναται νὰ θεραπεύῃ πᾶσαν νόσον, παρεστῶσα ἡ ἀλώπηξ ἤλεγξεν, ὅτι ἄλλους ἰώμενος ἀδυνατεῖ νὰ θεραπεύσῃ ἑαυτὸν (ἀρ. 78. 78 b. 78 c. Halm. Βαβρ. 120 καὶ Crusius αὐτ. Τετράστιχ. 29 a. 29 b σ. 294 Crusius). — Ὅμοιαι παρ. **Γαλλ.** Médecin, gueris-toi, toi même (Leroux I, 264. Littré λ. médecin 6). Bon est le médecin qui se peut guérir (Leroux I, 265). — **Ῥωμουν** El de bólă pătimesce shi p' altsiĭ de léc sfătuesce = αὐτὸς ἀπὸ ἀρρώστια ὑποφέρει κι' ἄλλους συβουλεύει γιὰ γιατρικὰ (Zanne 4935). — **Δαν.** Læge hjelp dig selv = γιατρέ, βόηθησε τὸν ἑαυτό σου (W. I, 151, 1). — **Ὁλλανδ.** Geneesmeester, help (heel) u zelven = ὁμ. ἤ, γιάτρεψε τὸν ἑαυτό σου (Suringar 11, 20). — **Γερμαν.** Arzt, hilf dir selber = γιατρὲ βόηθησε τὸν ἑαυτό σου (W. I, 151, 1). Arzt, so du bist wund, so mache dich erst selber gesund = γιατρέ, σὰν εἶσαι λαβωμένος, κάμε πρῶτα τὸν ἑαυτό σου καλὰ (αὐτ. 2). Der Arzt ist ein geschickter Mann, der sich selber heilen kann = κεῖνος ὁ γιατρὸς εἶναι ἐπιτήδειος, ποῦ μπορεῖ νὰ γιατρέψῃ τὸν ἑαυτό του (αὐτ. 152 18) Hilff dir vor selbest, ehe du andere arzneyest = βόηθησε πρῶτα τὸν ἑαυτό σου, προτοῦ νὰ γιατρουλεύῃς ἄλλους (W II, 488, 52).

γιατρικὸ

1. Ἂν ἐκάτεχε ὁ κασσίδης γιατρικό, θὰ τό κανε.
(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. γιατρεύω 2.

2. Θὰ βρεθῇ καὶ τὸ σκιλλόχορτο γιὰ γιατρικό.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Σκιλλόχορτο τὸ καὶ ἄλλως σκιλλοκρόμμυδο, τό, ἢ σκιλλοκρομμύδα, ἡ, (σκιλλοκρόμμυον παρὰ τῷ Σχολιαστῇ τοῦ Θεοκριτ Ε΄, 121), ἢ ἀσκίλλα ἢ ἀσκέλλα ἢ σκελετοῦρα εἶναι τὸ φυτὸν σκίλλα ἡ παράλιος (scilla maritima L. ἢ Urginea scilla St.). Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ εὐτελῆ καὶ περιφρονημένα ἐνδεχόμενόν ποτε νὰ φανῶσι χρήσιμα, οἷον τὸ σκιλλόχορτον, τὸ ὁποῖον πιθανὸν νὰ θεωρηθῇ ποτε ὡς φάρμακον. Σημειωτέον δὲ ὅτι τῆς σκίλλης ἔκπαλαι γίνεται χρῆσις ὡς φαρμάκου.

3. Νά ξερ' ὁ κασσίδης γιατρικό, ἤθελε νὰ κάμῃ τσῆ κεφαλῆς του.
(Κρήτης παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη).

Βλ. γιατρεύω 2.

γιατρός

1. Ἀγλιὰ ἂν σὲ κρένουνε γιατροί, κι' ἂν σὲ βαστοῦνε πόνοι!
(Κεφαλληνίας παρὰ Ἠλ. Τσιτσέλη).

Ἀλίμονον εἰς τὸν ἀσθενῆ, τὸν ἀναμένοντα τὴν ἀνακούφισιν τῶν πόνων του ἐκ τῆς συμφώνου ἀποφάσεως τῶν ἐν συμβουλίῳ διασκεπτομένων ἰατρῶν.

1α. Ἀ δὲν πέσουνε οἱ γιατροί, δὲ σκώνονται οἱ ἀρρῶστοι.
(Κα. 119).

Ὅτι οἱ ἰατροὶ βλάβην μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν φέρουσιν. Παραπλησία **Ἰταλ**. Chi vol star san, dai mediçi staga lontan = ὅποιος θέλει νὰ εἶναι γερός, μακριὰ ἀπὸ γιατρούς (βενετ. Bernoni Tradizioni 208).

2. Ἄλλων ἰατρός, αὐτὸς πληγαῖς γεμᾶτος.

(Κ. β', 5 [πληγῶν αὐ. γ.] — Νθ. 5, 30 [όμ.] — Β¹. 5, 50 [όμ.] — Βερ. 5, 50 [όμ.] — Β. 10, 130).

Βλ. ἀρ. 6. 22, γιατρεύω. 3. Ἄγνωστος εἰς τὸν πολὺν λαὸν μετάφρασις τῆς Εὐριπιδείου ῥήσεως: «Ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσιν βρύων» (Εὐριπ. ἀπ. 1071 Nauck. Πλουτάρχ. πῶς ἄν τις διακρίνειε κόλακα 32 σ. 71 f. πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρ. ὠφελοῖτο 4 σ. 88 d. π. φιλαδελ. 6 σ. 481α πρὸς Κολώτην 8 σ. 1110 e. Γαλην. τ. 6 σ. 307 K. Σουίδ. λ. Εὐριπίδειον ἔπος. Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. σ 887, 5. Ἀκομινᾶτ. τ. Β' σ. 349, 11 Λάμπρ. Πρβλ. Γρηγόρ. Ναζιανζ. τ. Α' σ. 7 β καὶ Ἠλ. Κρήτης αὐτ. Ἀκομιν. τ. Β' σ. 290, 14).

3. Ἐκεῖος πῶχει τὸν πόνο πάει 'ς τοῦ γιατροῦ.

(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 15.

4. Ἡ δουλειὰ τὰ κάνει τᾶσπρα,
κι' ὁ γιατρὸς τὰ κάνει πάστρα.

(Θήρας παρὰ Ν. Πεταλᾶ).

Πάντα τἀποταμιεύματα τῆς οἰκογενείας δαπανῶνται ἐν καιρῷ ἀσθενείας εἰς πληρωμὴν τοῦ ἰατροῦ. Παραπλησία ἡ **Γερμαν.** Die Aerzte machen den Körper rein und das Säckel noch obendrein = οἱ γιατροὶ καθαρίζουν τὸ σῶμα, ἀλλὰ καθαρίζουν καὶ τὴ σακκοῦλα (W. I, 152, 29).

* 4α. Ἰατρὸν κτῶ φίλον, χρείαν δὲ αὐτοῦ μηδ' ὅλως ἔχῃς.

(Βυζαντινή. Krumbacher Mosk. Samml. 66).

Ὁ παροιμιογράφος ἑρμηνεύει ὡς ἑξῆς: «Παντὸς φίλου προτάττων ἰατροὺς σοφοὺς | εὔχου τῆς τέχνης χρῆζειν μηδεπώποτε»[1]. Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι σαφής· καὶ σήμερον ἀκόμη πολλάκις λέγομεν «ἔχε φίλο γιατρό, κι' ἂς εἶναι ἄχρειαστος»· ὁμολογεῖ δηλ. ὅτι πολύτιμος ἡ βοήθεια ἰατροῦ ἐν νόσοις, ὅταν οὗτος τύχῃ νὰ εἶναι οἰ-

[1]) Ὁ Κῶδ. μηδέποτε. Πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ χωλαίνοντος στίχου ὁ Κρουμβάχερ εἴκασεν ὅτι πρέπει νὰ γραφῇ: «εὔ. τῆς τέχνης ⟨αὐτῶν⟩ χρῆζειν μήποτε».

κογενειακὸς φίλος, ὅτε μετὰ προσοχῆς μείζονος θὰ παρακολουθῇ τὴν πορείαν τῆς νόσου καὶ θὰ καταπολεμῇ αὐτήν, ἀλλ' ἀπεύχεται ὁ λέγων νὰ παραστῇ ποτε τοιαύτη ἀνάγκη. — Παραπλησία ἡ γνώμη τοῦ Σειρὰχ λη΄, 1. 12: «Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας τιμαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε κύριος. — καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισε κύριος καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία»· ἐπίσης καὶ αἱ ἑξῆς παροιμίαι: **Ἰταλ.** Lu medicu l' onura e lu saluta pri quannu l' hai bisognu 'n' àutra vota = τὸ γιατρὸ νὰ τὸν τιμᾷς καὶ νὰ τὸν χαιρετᾷς γιὰ ὅταν θὰ ἔχῃς τὴν ἀνάγκην του μιὰν ἄλλη φορὰ (σικελ. Pitrè IV, 20). Onura lu medicu pri 'n' àutra vota = τίμα τὸ γιατρὸ γιὰ μιὰν ἄλλη φορὰ (αὐτ. . Rispetta lu medicu pri lu tempu di viniri = σέβου τὸ γιατρὸ γιὰ τὸν μέλλοντα καιρὸ (αὐτ.). Nun nigari a lu medicu salutu, ch' un jornu, tu nn' avrai nicissitati = μὴν ἀρνηθῇς χαιρετισμὸ 'ς τὸ γιατρό, τί μιὰ μέρα θὰ τὸν ἔχῃς χρεία (αὐτ.).

5. Ἰατρός, μουσικὸς καὶ λωλὸς εἶναι ὁ καθείς.
(Νε. 59, 357. — Β'. 49, 2 [καὶ τρελλός] — Β. 117, 1 [ὁμ.]).

Μετάφρασις ἰταλικῆς παροιμίας ἀτελής, διότι ἐξηφανίσθη ἐν τῇ μεταφράσει τὸ κέντρον ταύτης, ἡ ταὐτότης δηλ. τοῦ ἀρκτικοῦ γράμμανος. **Ἰταλ.** Tri M soli aviri l' omu: Medicu, musicu, mastru (σικελ. Pitrè III, 182).

6. Ἰατρὸς τοῦ ἑαυτοῦ του καθεὶς πρέπει νὰ εἶναι.
(Νε. 59, 358. — Β'. 49, 1 [γιὰ νὰ εἶ.] — Β. 117, 2 (καθένας πρ. νά ναι.]).

Πρβλ. γιατρεύω 3. Ἡ γνώμη δὲν εἶναι δημώδης, ἀλλὰ διεσκευάσθη πιθανῶς ἐκ τοῦ Ἱπποκρατείου (περὶ διαίτης ὑγιεινῆς σ. 340): «Ἄνδρα δὲ χρή, ὅς ἐστι συνετός, λογισάμενον ὅτι τοῖσιν ἀνθρώποισι πλείστου ἄξιόν ἐστιν ἡ ὑγιείη, ἐπίστασθαι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἐν τῇσι νούσῃσιν ὠφελέεσθαι»· καὶ τοῦ Πλατωνικοῦ (Ἱππ. μείζ. 3 σ. 283 Β): «τὸν σοφὸν αὐτὸν αὑτῷ μάλιστα δεῖ σοφὸν εἶναι».

* 6α. Ἰατρῷ καὶ νομικῷ τὴν ἀλήθειαν λέγε.
(Βυζαντινή. Krumbacher Mosk. Samml. 25).

Βλ. ἀρ. 14, πρβλ. ἀρ. 9-11, ἀρρώστια 7. Ὅτι καὶ ὁ νοσῶν ὀφείλει

νὰ ἐκθέτῃ ἀκριβῶς εἰς τὸν ἰατρὸν τὰ κατὰ τὴν σωματικήν του κατάστασιν καὶ οὐδὲν ν' ἀποκρύπτῃ τῶν προκαλεσάντων τὴν νόσον αἰτίων, καὶ ὁ διάδικος ἐν λεπτομερείᾳ ν' ἀνακοινώνῃ εἰς τὸν δικηγόρον του τὰς πρὸς τὸν ἀντίδικον σχέσεις του καὶ πάντα τὰ τεκμήρια τὰ ὑπὲρ τούτου τυχὸν συνηγοροῦντα. Ἐν ταῖς σημεριναῖς παραλλαγαῖς ὁ ἰατρὸς ἐξομοιοῦται πρὸς τὸν πνευματικόν, δηλονότι ἐπιβάλλεται ἡ ἀποκάλυψις τῆς ἀληθείας εἰς μὲν τὸν ἰατρὸν ἐκ τοῦ ἰδίου συμφέροντος, εἰς δὲ τὸν ἐξομολογοῦντα ἱερέα ἐκ θρησκευτικοῦ καθήκοντος. Οἱ μακροὶ αἰῶνες τῆς δουλείας, καθ' οὓς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ δικαιοσύνην ἐκ πολιτικῶν δικαστηρίων, καὶ ἄγνωστοι ἦσαν οἱ δικηγόροι, ἐξήλειψε τὴν μνήμην τούτων. Ἀλλ' ἐν ταῖς ὁμοίαις παροιμίαις ἄλλων λαῶν, αἵτινες πιθανῶς παρελείφθησαν ἐκ τῆς προκειμένης βυζαντινῆς ἢ ἄλλης πληρεστέρας μνημονευούσης καὶ τὸν ἱερέα, ἀναφέρονται καὶ τὰ τρία ἐπιτηδεύματα, τὸ τοῦ ἰατροῦ, τοῦ νομικοῦ καὶ τοῦ ἐξομολογητοῦ ἱερέως, ἢ μόνα τὰ δύο πρῶτα, ὡς ἐν τῇ προκειμένῃ. **Ἰταλ.** Lu medicu è comu lu cunfissuri = ὁ γιατρὸς εἶναι σὰν τὸν πνεματικὸ (σικελ. Pitrè IV, 20. Ἡ παροιμία αὕτη εἶναι ἀπαράλλακτος πρὸς τὴν ὑπ' ἀρ. 14 σημερινήν· ἐνέχει δὲ καὶ τὴν ἔννοιαν, ὅτι καὶ ὁ ἰατρὸς ὑποχρεοῦται ὡς ὁ πνευματικός, νὰ τηρῇ ἀπόρρητα τὰ εἰς αὐτὸν ἀνακοινούμενα). Al dotor e al confessor a bsogna nascondie gnente = 'ς τὸ γιατρὸ καὶ 'ς τὸν πνεματικὸ εἶναι χρεία να μὴν κρύβεται τίποτα (πεδεμοντ. Pitrè IV, 53). A e cunsör e a e dutör e bsögna dij gni côsa = 'ς τὸν πνεματικὸ καὶ 'ς τὸ γιατρὸ εἶναι χρεία νὰ λέγεται κάθε πρᾶμα (ῥωμαϊκή, αὐτ.). Al medico e all avvocato, non tener nulla celato = 'ς τὸ γιατρὸ καὶ 'ς τὸ δικηγόρο νὰ μὴν κρατῇς τίποτα κρυφὸ (βενετ. D. I, 169). Al medego, al confessor e a l' avocato, bisogna dirghe ogni pecato = 'ς τὸ γιατρὸ 'ς τὸν πνεματικὸ καὶ 'ς τὸ δικηγόρο χρεία νὰ λέγῃ κἀνεὶς κάθε ἁμαρτία (ἐπίσης, Pasqualigo 287) Al confessore, medico e avvocato, non tenere il ver celato = 'ς τὸν πνεματικὸ τὸ γιατρὸ καὶ τὸ δικηγόρο νὰ μὴν κρύβῃς τὴν ἀλήθεια (τοσκαν. Giusti 298. Παραλλαγὰς παρὰ Pitrè IV, 53. Marzano 44). A cunfissuri, medici, avvucati si cci dici la viritati = σὲ πνεματικούς, γιατρούς. δικηγόρους λέγεται ἡ ἀλήθεια (σικελ. Pitrè IV,

53). La verità si dice a tre persone, al confessore, al medico e all' avvocato = ἡ ἀλήθεια λέγεται σὲ τρία πρόσωπα, 'ς τὸν πνεματικό, 'ς τὸ γιατρὸ καὶ 'ς τὸ δικηγόρο (Castagna 100, 46).—**Γαλλ.** A confesseurs, médecins, avocats, la vérité ne cèle de ton cas (Legai 190). Qui cerche guarison du mire luy convient son meshaing dire = ὅποιος γυρεύει γιατρειὰ ἀπὸ τὸ γιατρό, ταιριάζει νὰ τοῦ εἰπῇ ὅλο του τὸ κακὸ (παλαιογαλλ. D. I, 169 μετὰ παραλλαγῆς). — **Καταλαν.** Confessa à tou confessor finsa el pensament menor = ξεμολογήσου 'ς τὸν πνεματικό σου ὡς καὶ τὸν παραμικρότερο στοχασμό (αὐτ.). — **Ἴσπαν.** Al médico, confesor, y letrado, no le hayas engañado = τὸ γιατρὸ τὸν πνεματικὸ καὶ τὸ δικηγόρο μὴν τοὺς γελάσῃς (W. I, 33, 11. 692, 48).— **Πορτογαλ.** Ao medico, confessor, e letrado, não os tenhas enganado = ὁμ. (D. I, 169). Ao medico, e ao advogado e ao abbade fallar verdade = 'ς τὸ γιατρὸ καὶ 'ς τὸ δικηγόρο καὶ 'ς τὸν παπᾶ νὰ λὲς τὴν ἀλήθεια (αὐτ.). = **Ἀγγλ.** Tell your whole case to your layer and your doctor = ἐξηγήσου ὅλη τὴν ὑπόθεσή σου 'ς τὸ δικηγόρο σου καὶ 'ς τὸ γιατρό σου (αὐτ.). Hide nothing from the minister, physician and lanyer = μὴν κρύβῃς τίποτα ἀπὸ τὸν παπᾶ τὸ γιατρὸ καὶ τὸ δικηγόρο (W. I. 298, 2).—**Δαν.** For-præsten, lægen og talsmanden, skal man intet dølge = ἀπὸ τὸν παπᾶ τὸ γιατρὸ καὶ τὸν πληρεξούσιο δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ κρύβῃ τίποτα (W. III, 1399, 10). — **Ὁλλανδ.** Men moet nooit iets verzwegen laten aan dokters en aan advokaten = δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ κρύβῃ ποτὲ τίποτα ἀπὸ τὸ γιατρὸ καὶ τὸ δικηγόρο (W. I, 668 5). — **Γερμαν.** Aerzten und Advocaten muss man nichts verschweigen = ἀπὸ τοὺς γιατροὺς καὶ τοὺς δικηγόρους δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ κρύβῃ τίποτα (αὐτ. 152, 9. Παραλλαγὴν βλ. αὐτ. 668, 5). Dem Advocaten, Beichtvater und Arzte muss man nichts verschweigen = ἀπὸ τὸ δικηγόρο, τὸν πνεματικὸ καὶ τὸ γιατρὸ δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ κρύβῃ τίποτα (αὐτ. 33, 11 Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 152, 14. 298, 2. 692, 48. III, 1399, 10). Wer seinem Arzt und Rathgeber leugt, am allermeisten sich selbst betreugt = ὅποιος λέγει ψέματα 'ς τὸ γιατρὸ καὶ 'ς τὸ συβουλό του, τὸν ἑαυτό του προ-

πάντων γελᾷ (W. I, 154,76). Vor dem Arzte braucht man sich nicht zu schämen = ἀπὸ τὸ γιατρὸ δὲν χρειάζεται κἀνεὶς νὰ ντρέπεται (W, V, 829, 145).

6 6. Κατὰ τὸν ἄρρωστο κι' ὁ γιατρός, καὶ κατὰ τὸ γιατρὸ καὶ τὸ γαῒδοῦρι.

(Ζακύνθου παρὰ Σ. Δὲ Βιάζη).

Ὅτι αἱ ἐνδείξεις τιμῆς καὶ σεβασμοῦ γίνονται κατὰ λόγον τῆς ἀξίας τῶν ἀνθρώπων, πρὸς οὓς ἀπονέμονται· εἰς οὐτιδανὸν ἄρρωστον δὲν εἶναι ἀνάρμοστος ἀνάξιος ἰατρός, καὶ ἀπρεπὲς δὲν εἶναι νὰ προσαχθῇ εἰς τοῦτον εὐτελὲς ὀνάριον, οὗ ἐπιβὰς νὰ μεταβῇ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀσθενοῦς. Ὑπόκειται βεβαίως εἰς τὴν παροιμίαν μῦθος ἄγνωστος εἰς ἐμέ.

7. Κι' ὁ γιατρὸς γιὰ μιὰ παρηγοριά ναι.

(Ἀθηνῶν).

Ὅτι ἀνίκανοι μὲν εἶναι οἱ ἰατροὶ νὰ μεταβάλωσι τὴν πορείαν τῆς νόσου καὶ νὰ θεραπεύσωσιν αὐτήν, διότι ταῦτα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ θελήματος τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς παρουσίας των ἐμπνέουσι θάρρος καὶ εἰς τὸν νοσοῦντα καὶ εἰς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ. Ἀπαράλλακτος γνώμη, πιθανῶς δημώδης (Otto 1077) παρὰ Πετρωνίῳ 42: medicus nihil aliud est, quam animi consolatio. Παραπλησία παρ. **Γαλλ.** La présence d'un médecin profite beaucoup (Leroux I, 265).

8. Λᾶθος γιατροῦ,
θέλημαν θεοῦ.

(Κύπρου. Σ. 284, 216. — Παρὰ Ι. Βερέττα [Σφάλμα γ. θέλημα θ.]).

Βλ ἀρ. 23. Ὅτι ἀδίκως ἀποδίδομεν τὸν θάνατον τοῦ ἀσθενοῦς εἰς ἐσφαλμένην διάγνωσιν τῆς νόσου ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ἢ εἰς πλημμελῆ θεραπείαν, ἐνῷ οὗτος ἐπῆλθε κατὰ θείαν βούλησιν. Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Falo de medico, volontà de Dio = ἀπαράλλακτος (βενετ. Pasqualigo 282. Bernoni Tradizioni 208). — **Ῥωμουν.** Când un om se însănătoshéză, se djice: «a avut djile, mare este Dumnedseŭ!» Dar când móre bolnavul se djice: «Al draculuĭ fù doctorul!» = ὅταν ἕνας ἄνθρωπος γιατρεύεται, λέν: «εἶχε ἡμέραις, δόξα

σοι ὁ θεός!» ἀλλ' ὅταν πεθαίνῃ ὁ ἄρρωστος, λέν: «'ς τὸ διάβολο ὁ γιατρός!» (Zanne 4960).

9. Μηδὲ ὅλα τοῦ γιατροῦ, μηδὲ τοῦ γιατροῦ κἀνένα.
(Θήρας. Δε. 101. — Β. 163, 197 [Μήτε — μήτε]).

Βλ. ἀρ. 10. 11, πρβλ. ἀρ. 6 α. Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας ποικίλλει κατὰ λόγον τῆς περιπτώσεως ἐφ' ἧς λέγεται. Οὔτε εἰς πᾶσαν περίστασιν πρέπει νὰ προστρέχωμεν εἰς τὸν ἰατρόν, οὔτε πάλιν νὰ μὴ τὸν προσκαλῶμέν ποτε εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἐπαφιέμενοι εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ· οὔτε πάντα τὰ μυστικά μας ν' ἀποκαλύπτωμεν εἰς τὸν ἰατρὸν ἢ εἰς τὸν πνευματικόν, οὔτε καὶ νὰ τῷ ἀποκρύπτωμεν πάντα· οὔτε νὰ ἐκτελῶμεν πάσας τὰς παραγγελίας τοῦ ἰατροῦ, οὔτε ν' ἀφίνωμεν ἀνεκτελέστους πάσας· καὶ μεταφορικῶς, νὰ μὴ πειθώμεθα μὲν τυφλῶς εἰς πάσας τὰς συμβουλὰς τῶν φίλων μας, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ παρορῶμεν πάσας ἀνεξαιρέτως, ἐπιμένοντες εἰς μόνας τὰς ἰδίας ἡμῶν γνώμας. Παραπλησία παρ. **Ἰταλ.** Nè per ogni male al medico, nè per ogni lite all' avvocato, nè per ogni sete al boccale = οὔτε γιὰ κάθε ἀστένεια 'ς τὸ γιατρό, οὔτε γιὰ κάθε δίκη 'ς τὸ δικηγόρο, οὔτε γιὰ κάθε δίψα 'ς τὸ μπουκάλι (τοσκαν. Pitrè IV, 168 μετὰ βενετικῆς καὶ σικελικῶν παραλλαγῶν)

10. Μήτε ὅλα τοῦ γιατροῦ, μήτε δίχως ἰατρόν.
(Β [1]. 68, 78. — Β. 163, 198).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

11. Μήτε ὅλα τοῦ γιατροῦ, μήτε ὅλα τοῦ παπᾶ.
(Β. 163, 196).

Βλ. ἀρ. 9.

12. Ὁ ἄρρωστος πάει 'ς τοῦ γιατροῦ.
(Ἠλείας παρ' Α. Καρκαβίτσα ['ς τὸ γιατρό.] — Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 15.

13. Ὁ ἄρρωστος τρέχει γιὰ γιατρό.
(Ἀν. Ἐπιθ. Α', 558, 351).

Βλ. ἀρ 15.

14. Ὁ γιατρὸς εἶναι καὶ πνεματικός.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 821. — Β. 180, 51. — Κεφαλληνίας παρ' Ἠλ. Τσιτσέλη (εἶ. πν.] — Κοινή).

Βλ. ἀρ. 6 α.

*15. Οἱ πονοῦντες πρὸς τὸν ἰατρὸν βαδίζουσιν.

(Βυζαντινή. Νικηφόρου Χούμνου Ἐπιστ. 97 ἐν Boissonade Anecd. nova σ. 134 «τοὺς πονοῦντας, φασί, πρὸς τὸν ἰατρόν, ἀλλ' ἡμῖν . . . οὐκ ἔστιν οὐδὲ βαδίζοντι κεχρῆσθαι τῷ σώματι»).

Βλ. ἀρ. 3. 12. 13. 16 - 18. 20 α. Ὅτι ἡ ῥῆσις παροιμιωδῶς ἐλέγετο, ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ φασὶ τοῦ κειμένου τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Χούμνου, καὶ ἐκ τῶν σημερινῶν παραλλαγῶν. Ἀφορμᾶται δ' ἐκ τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ: «οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες» (Ματθ. θ', 12. Μᾶρκ. β', 17. Λουκ. ε', 31) Τοῦ αὐτοῦ ῥητοῦ παράφρασις εἶναι καὶ τὸ τοῦ Ἰωάννου τῆς Κλίμακος (τ. 88 σ. 640 α Migne): «Οἱ ὑγιαίνοντες ἐν ἰατρείῳ οὐ παραγίνονται», ὅπερ μεταξὺ τῶν παρὰ τῷ τῆς Κλίμακος πιθανῶς δημωδῶν παροιμιῶν καταλέγει ὁ Krumbacher (MGS. 229). — Ἡ ἔννοια τῆς παροιμίας εἶναι ὅτι ὁ ὑπὸ ἀνάγκης τινὸς συνεχόμενος ἀναγκάζεται νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν τοῦ δυναμένου νὰ θεραπεύσῃ ταύτην. Παραπλησία ἀρχαία γνώμη ἡ τοῦ Μενάνδρου (παρὰ Στοβ. ΚΓ', 14. FCG IV, 252, 65): «Τῷ μὲν σῶμα διατεθειμένῳ κακῶς | χρεία 'στ' ἰατροῦ, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φίλου». — Ὁμοία παρ. **Γερμαν**. Wer einen Schmerz fühlt, gehe zum Arzt = ὅποιος πονεῖ ἂς πάγῃ 'ς τὸ γιατρὸ (W. IV, 268, 40). Παρὰ Wahl 92, 13 φέρονται καὶ παροιμίαι ἀγγλ. γαλλ. καὶ ἰταλ., ἂς δὲν ἀνεῦρον ἐν ἄλλῃ συλλογῇ, εἶναι δὲ πᾶσαι παραφράσεις τοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ.

16. Ὅποιος ἔχι τοὺ πόνου πάγι 'ς τοὺ γιατρό.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

17. Ὅποιος πάσχει 'ς τὸ γιατρὸ τρέχει.

(Β[1]: 78, 65. — Β. 216, 574. — Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη [Ὅ. πονεῖ]).

Βλ. ἀρ. 15.

17α. Ὅποιος πονεῖ πάει 'ς τὸ γιατρό.

(Βάρνερ: πονῶ 1 [Ὁποῦ π. π. 'ς τὸν ἰατρό.] — Ἀν. ἐπιθ. Α', 534, 325. — Κύπρου. Λουκᾶς 146 [Ἀποῦ π. πᾷ 'ς τὸν γιατρόν.] καὶ Σ. 289, 387 [ὁμ.] — Κρήτης· Ἄπτερ. 88 ('ς τοῦ γιατροῦ.] καὶ Φρ. 112 [ὁμ.] καὶ Παρνασσ. ΙϚ', 880, 146 [ὁμ.] — Μεγίστης. ΚΠ. ΚΑ', 323, 402 [Ποῦ π. 'ς τὸ γ. πάει.] — Καρπάθου. ΖΑ. 366, 494 [Ὅ. πονεῖ 'ς τοῦ γιατροῦ πάει.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Ποῦ πουνεῖ πᾷ 'ς τοὺ γ.]).

Βλ. ἀρ. 15.

18. Ὅπου ἔχει ἀρρωττιὰ πααίνει 'ς τὸ γιατρό.

(Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι).

Βλ. ἀρ. 15.

19. Παλιὸ γιατρὸ καὶ γέρο καπετάνιο νὰ γυρεύῃς.

(Β. 248, 15. — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [τσὶ γέρου καπιτάνιου.—]).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ἀσφαλέστατοι διὰ τὴν ἐμπειρίαν αὐτῶν εἶναι καὶ ἰατρὸς καὶ πλοίαρχος γέροντες.

20. Παλιὸ γιατρό, τσὶ τσινούργιου πακάλι.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Πακάλης ὁ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι μπακάλης, ἤτοι ὁ παντοπώλης. Ἡ λ. ἐκ τοῦ τουρκ. μπακὰλ (ἀραβ. μπακκάλ) — Προτιμητέον λέγει ἡ παροιμία τὸν καινούργιον παντοπώλην, δηλ. τὸν ἀρτίως συστήσαντα παντοπωλεῖον, διότι καὶ πρόσφατα θὰ ἔχῃ ἐμπορεύματα, καὶ ἀνόθευτα καὶ εὔωνα θὰ πωλῇ ταῦτα, ὅπως προσελκύσῃ πελάτας. Ἐν ταῖς ὁμοίαις παροιμίαις ξένων λαῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν γέροντα ἰατρὸν ἄλλα ἀναφέρονται νέα ἢ νέων ἐπαγγέλματα. **Ἰταλ.** Medico vecchio, e barbiere giovane = γέρο γιατρὸ καὶ νέο κουρέα (τοσκαν. Giusti 288. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè II, 434). Medico vecchio e chirurgo giovane = γέρο γιατρὸ καὶ νέο χειροῦργο (Castagna 31, 9. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè αὐτ. Pasqualigo 282). Medicu vecchiu e spiziali novu = γέρο γιατρὸ καὶ νιὸ φαρμακοποιὸ (σικελ. Pitrè αὐτ.). Medicu vecchiu, spiziali riccu, varveri giuvini, mammana picciotta e cunfisuri di geniu = γέρο γιατρό, πλούσιο φαρμακοποιό, νέον κουρέα, μικροῦλα μαμμὴ καὶ ζαχαροπώλη μὲ νοῦ (ἐπίσης, αὐτ.). — **Γαλλ.** Jeune barbier, vieil mé-

decin, s'ils sont autres ne valent pas un brin (Leroux I, 265. Γασκων. παραλλ. παρὰ D. I 43). Vieil médecin, jeune barbier sont à louer et apprécier (D. I, 43) Viel mëdëci, jhoûinë barbié, richë bouticâirë = γέρος γιατρός, νέος κουρεύς, πλούσιος φαρμακοποιὸς (λαγκεδοκ. αὐτ. μετὰ νεοπροβηγκ. καὶ ἀρμανιακῆς παραλλαγῆς). — **Ἴσπαν.** De medico moço y barbero viejio cata te = ἀπὸ νέο γιατρὸ καὶ γέρο κουρέα φυλάγου D. II. σ. 447, 43). — **Πορτογαλ.** Nem o official novo, nem o barbeiro velho = οὔτε νέον ἐκκλησιάρη, οὔτε γέρο κουρέα (D. I, 43). — **Αγγλ.** An old physician, a young lawyer = γέρο γιατρό, νέο δικηγόρο (αὐτ.). — **Δαν.** En gammel læge og ung barsker ere gode = γέρος γιατρὸς καὶ νέος κουρέας εἶναι καλοὶ (W. V. 827, 87). — **Ὁλλανδ.** Neem een' jongen barbier en een' ouden dokter = πᾶρε νέον κουρέα καὶ γέρο γιατρὸ (D. I, 43). Jongh Chirurgijn, oud medecijn de kloeckste en beste meesters zijn = νέος χειροῦργος, γέρος γιατρὸς εἶναι οἱ φρονιμώτεροι καὶ καλλύτεροι τεχνίταις (W. I, 152, 30). — **Γερμαν.** Alter Arzt und junger Barbier = γέρος γιατρὸς καὶ νέος κουρέας (W. V, 827, 87). Die Aerzte müssen alt, die Apotheker reich und die Barbiere jung sein = οἱ γιατροὶ πρέπει νὰ εἶναι γέροι, οἱ φαρμακοποιοὶ πλούσιοι καὶ οἱ κουρεῖς νέοι (W. I, 152, 30). Alte Bademütter und alte Aerzte sind die besten = γριαῖς λουτράρισσαις καὶ γέροι γιατροὶ εἶναι οἱ καλύτεροι (αὐτ. 219, 1).

20α. Ποῦ πονεῖ
'ς τὸ γιατρὸ πλαλεῖ.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου. — Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα [Ὅ. π.]).

Βλ. ἀρ. 15. Πλαλεῖ = πηλαλεῖ. τρέχει.

21. Ἀ τοῦ γαιδάρου τοὺ χουριὸ
οὔλοι κάνουνι τοὺ γιατρό.

(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Πρβλ. σαλὸς 1. Πάντες εἶναι πρόθυμοι νὰ ἐπιδείξωσι τὰς γνώ-

σεις των, ὅπου δὲν ἔχουσι φόβον νὰ ἐλεγχθῶσιν ὑπὸ σοφωτέρων, ἢ νὰ δώσωσιν ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς εἰς ἀμαθεστέρους αὐτῶν.

22. Τῶν ἄλλων γίνεται γιατρὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ του ὄχι.
(Β. 11, 131).

Βλ. γιατρεύω 3.

23. Χέρι θεοῦ
σφάλμα γιατροῦ.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. ἀρ. 8.

24. Ὥστε νἀρθοῦνε οἱ γιατροί, πᾶνε οἱ πληγωμένοι.
(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου).

Ἐπὶ βοηθείας βραδυνούσης ἢ παρακαίρως παρεχομένης. Ὅμοιαι παρ **Γαλλ.** Après la mort le médecin (Leroux II, 519). — **Ἀγγλ.** After death comes the physician = ἀφοῦ πέθανε (ὁ ἄρρωστος) ἔρχεται ὁ γιατρὸς (W. I, 154, 83). — **Ὁλλανδ.** Den dokter halen, als de zieke dood is = νὰ φέρνῃ κἀνεὶς τὸ γιατρὸ ἀφοῦ πέθανε ὁ ἄρρωστος (αὐτ.). — **Γερμαν.** Den Arzt holen, wenn der Kranke todt ist = ὁμ. (αὐτ.). Der Arzt kommt zu spät, wenn der Kranke todt ist = πολὺ ἀργὰ ἔρχεται ὁ γιατρός, ὅταν ὁ ἄρρωστος πέθανε (αὐτ. 152, 21).

γίγαντας

1. Ψηλὸς ψηλὸς σὰ γίγαντας.
(Schmidt Volksleben d. Neugr. 200. — Πολίτου ΝΕΜ. 513).

Ἡ χρῆσις τῆς λ. γίγαντας εἶναι σπανιωτάτη, δηλοῖ δὲ τὸν ὑψηλὸν τὸ σῶμα ἄνδρα· τὴν σημασίαν ταύτην εἶχεν ἡ λ. καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἤδη ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος π. Χ. (M. Mayer die Giganten u. Titanen 1887 σ. 5 κἑ.), παρέλαβον δ' ἐκ τῆς ἑλληνικῆς καὶ αἱ νεώτεραι γλῶσσαι.

γίδα

1. Ἀπὸ κόκοττο γκονιά,
κι' ἀπὸ γίδα συμπεθέρα.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Ἐπὶ ἀνυπάρκτου συγγενείας.

1α. Ἐβατεύονταν ἡ γίδα καὶ τὸν τράγο τσούζει ὁ κῶλος.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1585).

Βλ. ἀρ. 5, αἶγα 1. πονῶ 12, πρβλ. ἀντὶ 3. Ἡ ἑρμηνεία ἐν λ. αἶγα 1. Δι' ὁμοίας μεταφορᾶς τὴν αὐτὴν ἐκφράζουσιν ἔννοιαν αἱ ἐν λ. πονῶ 12 ἀναγραφόμεναι ἑλληνικαὶ καὶ ἀλλόγλωσσοι παροιμίαι· πρὸς τὴν προκειμένην δὲ συγγενέστεραι εἶν' αἱ ἑξῆς: **Ἰταλ.** La crapa figghia e lu beccu suda = ἡ γίδα γεννᾷ καὶ ὁ τράγος ἱδρώνει (σικελ. Pitrè I. 260). 'A pecura si mungi e u zimmaru si doli = ἡ προβατίνα ἀρμέγεται κι' ὁ τράγος πονεῖ (καλαβρία, Marzano 143). — **Ῥωσ.** Ἡ ἀγελάδα γεννᾷ καὶ τοῦ ταύρου ἡ ὀρὰ πονεῖ (Dal 597).

2. Ἡ γίδα ὅσο ψωριάζει, τόσο σηκώνει τὴν ὀρά της.
(Θράκης. ΚΠ. ΚΓ', 53. — Λακκοβικίων Μακεδονίας παρὰ Ι. Πρωΐου [ὅσου ψουριάνι, τόσου σ'κώνι τὴν ούρά τ'ς.]).

Βλ. ψόφιος 2, πρβλ. ἀρ. 6, καὶ τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. φτωχὸς 42. Ἐπὶ πτωχοῦ ὑπερηφάνου τοῦ ὁποίου τὸ ἦθος δὲν ταπεινώνει ἡ δυστυχία. Ὅμοιαι παροιμίαι **Κουτσοβλαχ.** Capră rîĭósa coda înpróstă = γίδα ψωριάρα, ὀρὰ σηκωμένη (Zanne 1584). — **Ῥωμουν.** Capra rîĭósă, cu coda ridicată = γίδα ψωριάρα, μὲ ὀρὰ σηκωμένη (αὐτ.). Capra rîĭósă tot cu códa bîrligată = γίδα ψωριάρα πάντα μὲ τὴν ὀρὰ σηκωμένη (αὐτ.). Capreĭ ĭ cade códa de rîĭe shi ea o tsine tot sus = τῆς γίδας τῆς πέφτει ἡ ὀρὰ ἀπὸ τὴν ψώρα καὶ αὐτὴ τὴν κρατεῖ πάντα ἀπάνω (αὐτ. μετά τινων παραλλαγῶν).

3. Ἡ κατσικάδα καθὼς κ' ἡ γίδα.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1661).

Βλ. ἀρ. 4α, γίδα 3. Εἰς τὰς αὐτόθι καταλεγομένας ἀλλογλώσσους παροιμίας προστεθείσθωσαν καὶ αἱ ἑξῆς: **Ἀλβαν.** Σι ᾳσ'τ δια μπιν κατσίκιν = καθὼς εἶναι ἡ γίδα κάνει τὸ κατσίκι (Καλαβρίας, Calabria τ. X σ. 35). — **Γερμαν.** Die Zicklein heissen alle Ziegen wie jhr Mutter = οἱ κατσικάδες λέγονται ὅλαις γίδαις σὰν τὴ μάννα τους (W. V, 571, 5).

3α. Ἡ σιοῦτα γίδα βάνει κέρατα τ' ἀφεντικοῦ της.
(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Σιοῦτα ἡ ἀκέρατος· ἐν Μακεδονία σιοῦτος ὁ ἄκερως βοῦς· τσακωνιστὶ σ'ουτὲ ὁ ἀκέρατος κριός· (μὴ ἐκ τοῦ λακωνικοῦ σκύτα=κεφαλή;)· καὶ παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς ἐπίσης σ'ούτ λέγεται ὁ ἀκέρατος. Ἡ ἀκέρατος αἶξ βάνει κέρατα τοῦ ἀφεντικοῦ της, ἤτοι τὸν ἀπατᾷ, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἀπίστων συζύγων. Ἀπατᾷ δὲ αὐτὸν διότι φαίνεται ἰσχνή, καίπερ παχεῖα οὖσα, ὁ δὲ κύριός της πωλῶν αὐτὴν ὡς ἰσχνὴν ζημιοῦται. Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ ἀνθρώπων πλουσίων, οὓς διὰ τὸ ταπεινὸν ἦθος αὐτῶν ἐκλαμβάνουσιν οἱ ἄλλοι ὡς πτωχούς.

4. Ὅπου πηδᾷ ἡ γίδα, φτάνουσ' ὅλοι οἱ τράγοι.
(Β. 223, 686).

Παροιμία νόθη, εἰλημμένη ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἱσπανικοῦ διηγήματος ἐν Μνημοσύνης τ. Α' σ. 407.

4α. Ὅπου σοῦ σαρτάρει ἡ γίδα, σοῦ σαρταίνει κ' ἡ βετοῦλα.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. γίδα 3. Σαρτάρω ἢ σαλτάρω ἢ σαρτέρνω ἢ σαρταίνω ἢ σαρτέρω ἢ σαρταρίζω=πηδῶ (ἰταλ. saltare)· ὀνόματα σάλτος, ὁ (ἰτ. salto) ἢ σαλτάρισμα=τὸ ἅλμα.

5. Τ' γίδα γαμοῦσαν, κὶ τοὺν τράγου πόναε οὐ κώλους.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. ἀρ. 1α.

6. Τὴν γίδα ἐχτύπα ἡ χάλαζα, καὶ τὴν οὐρὰ σηκώνει.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1282).

Βλ. ἀρ. 7-9. 11, πρβλ. ἀρ. 2. Ἐπὶ ὑπερηφάνων, ὧν τὸν τῦφον δὲν καταπαύουσιν αἱ συμφοραί. Ἡ μεταφορὰ ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἰδιώματος τῆς αἰγὸς τοῦ νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑψωμένην τὴν οὐράν, ἐνῷ ὁ κύων βρεχόμενος κρύπτει τὴν οὐρὰν μεταξὺ τῶν σκελῶν. Ὁμοία Ῥωμοῦν. Capra, măcar că i sĕ vede rushinea, da tot shede cu códa birligata=ἡ γίδα ἂν καὶ φαίνεται ἡ ντροπή της, ὅμως κάθεται πάντα μὲ τὴν οὐρὰ σηκωμένη (Zanne 1578).

7. Τὴν γίδα τὴ δέρνει τὸ χαλάζι, κι' αὐτὴ τὴν οὐρά της τὸν ἀνήφορο.

(Βλ. Κατζιούλ. 76,15.— Κατζιούλ. Ἐπίμ. 91 [δέρει τὸ χ. κι' αὐ. μόν' τὸν ἀνήφορον κρατεῖ τὴν οὐράν της.]— Κ. α', 41 [Τὴν γίδαν δέρει τὸ χ. καὶ αὐτὴ τὴν οὐρὰν τὸν ἀνήφορον.] — Κ. β', 52 [Τὴν γίδα τὴν δέρει τὸ χαλάζιον, αὐτὴ δὲ τὴν οὐράν της τὸν ἀνήφορον.] — Νε. 125,816 [ὁμ.] — Δάρδ. 300 [Τὴ γ. δ.— καὶ αὐτὴ τὴν οὐρὰν τὸν ἀνήφορον.] — Β.[1] 115,33.— Β. 297,175 [Τὴ γ.]— Ζακύνθου. Ἐλπὶς 1195,148 [Τὴ γ. δ.— τὴν οὐρά τση τὸν ἀ.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

8. Τὴν γίδα τὴν ἔδερνε τἀνεμόβροχο, κι' αὐτὴ τὴν ὀρά της τἀνηφόρι.

(Μεσσηνίας).

Βλ. ἀρ. 6.

9. Τὴν γίδα τὴν κρούει τὸ χαλάζι, καὶ αὐτὴ πάλι τὴν οὐρά της ἐπάνω τὴν βαστάει.

(Μα. 39 [γίδαν—πάλιν τὴν οὐράν της]).

Βλ. ἀρ. 6.

10. Τὸν ἤρταν τὰ γίδια.

(Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 102).

Βλ. κατσίκα 9. Κατελήφθη ὑπὸ θυμοῦ.

11. Χιονίζει, χαλαζώνει, τὴν οὐρά της ἀπάνου ἡ γίδα.

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 6.

Γελλοῦ

1. Τὸν ἔφαγε ἡ Γιλλού.

(Κυθήρων. Πανδώρ. ΙΒ', 453).

Ἐπὶ δυσμόρφων, ἰσχνὸν δὲ καὶ διεστραμμένον ἐχόντων τὸ πρόσωπον. Ὁ ὑπὸ τῆς Γιλλοῦς μαγευθεὶς λέγεται γιλλουδᾶς, γιλλόβρωτον δ' ἐκάλουν κατὰ τοὺς μέσους χρόνους τὸν ἐκ τῆς Γιλλοῦς παθόντα. Περὶ τῆς Γελλοῦς ἢ Γιλλοῦς θὰ διαλάβω ἐν β' ἐκδόσει τῆς Νεοελλη-

νικῆς μυθολογίας, ἐξετάζων ἐν πλάτει τὰς περὶ ταύτης δοξασίας, ἃς συνέλεξα ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ πολλῶν μεσαιωνικῶν χειρογράφων. Βλ. περὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ Πολίτου ΝΕΜ. 176-7. Schmidt das Volksleben d. Neugr. σ. 101. Vassiljevskij ἐν Ἐφημερίδι τοῦ ῥωσ ὑπουργείου τῆς ἐκπαιδεύσεως 1889 τ. 263 σ. 369—371).

γίνομαι

1. Ἄλλα τὰ γενούμενα,
κι' ἄλλα τὰ πρεπούμενα.
(Κα. 267)

Ὅτι πολλὰ συνήθως συμβαίνουσι παρὰ τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ πρέπον.

2. Ἄλλα τὰ λεγόμενα,
κι' ἄλλα τὰ γενόμενα.
(Κα. 269)

Πρβλ. ἄλλος 7. 12, λέγω 15 16. 23. Ὅτι ἡ φήμη δὲν εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὰ πράγματα, μεγαλοποιοῦσα συνήθως ἢ διαστρέφουσα ταῦτα.

3. Ἂν ὁ Ἀλῆς γίνεται Γιάννης, κ' ἡ ὄρνιθα χταπόδι.
(Θήρας. Δε. β', 80. — Β. 18. 233 [κταπόδι.]).

Ἐπὶ πραγμάτων, ὧν ἀδύνατος ἡ μεταβολή.

4. Ἄς γίνω μάτα νύφη, ἀπὲ νὰ ἰδῇς πῶς προσκυνάω.
(Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη).

Βλ. ματαγίνομαι 1. Μάτα εἶναι ἡ πρόθεσις μετά, ἧς χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, ὡς ἐπιρρήματος ἀπολελυμένως εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ὀπίσω, κατόπιν, χρονικῶς.

5. Γένηκε τὸ γένηκε.
(Κοινή).

Βλ. ἀρ. 20. 25. Τετέλεσται· συνετελέσθη τὸ πρᾶγμα καὶ δὲν μεταβάλλεται. Τὸ τῶν ἀρχαίων «πέπρακται» (Εὐριπ. Ἱππόλ. 778), καὶ λατινιστί: actum est, acta res est, transactum est.

6. Γένκε γιὰ drouβὰ καὶ γιὰ δεκανίκι.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Περιέστη εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν, καὶ εἶναι ἀνίκανος νὰ πορισθῇ δι' ἐργασίας τὰ πρὸς τὸ ζῆν· ἄλλο δὲν ὑπολείπεται εἰς αὐτὸν ἢ νὰ λάβῃ τὴν πήραν καὶ τὴν βακτηρίαν τοῦ ἐπαίτου.

7. Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου.

(Κα. 1093).

Ῥητὸν ἐκ τῆς κυριακῆς προσευχῆς (Ματθ. Ϛ', 10. Λουκ. ια', 2), ἐπιλεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐξαναγκαζομένων νὰ ἐκτελέσωσι τὸ θέλημά τινος, εἰς ἔνδειξιν ὅτι δυσαρέστως καὶ παρὰ γνώμην τοῦτο πράττουσιν.

8. Γίνε μου γουβί.

(Δημητσάνης καὶ Ζατούνης παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου [Γ. μου λαγός.]).

Γουβὶ ὑποκορ. τοῦ γοῦβα, σημαίνοντος τὸν λάκκον [Καὶ ὡς ὄνομα χωρίων φέρεται τὸ Γούβαις ἐν τῷ δήμῳ Τελεθρίου τῆς ἐπαρχίας Ξηροχωρίου καὶ ἐν τῷ δήμῳ Ἕλους τῆς ἐπαρχίας Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς. Ὑποκοριστικὸν γουβίτσα, βόθριον. Γουβίτσαις λέγονται καὶ οἱ γελασῖνοι, οἱ λακκίσκοι τῶν παρειῶν· καὶ παιδιά, ἡ ἄλλως καὶ τροῦπα καὶ λάκκα καλουμένη, οὖσα δὲ αὐτὴ ἡ τῶν ἀρχαίων τρόπα (Πολυδ. Θ', 103). Ἐν Ἠπείρῳ γκοῦβα ὁ βόθρος (ΚΠ. Η', 586). Ἐν Σινασσῷ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Καππαδοκίας γοῦβα τὸ ἐπὶ τοῦ αὐχένος κατ' ἰνίον κοίλωμα καὶ συνεκδοχικῶς ὁ αὐχήν, γοῦπα δὲ ὁ λάκκος καὶ ὁ βόθρος (Καρολίδου, Γλωσσάρ. Ἑλληνοκαπαδοκ. λεξ. σ. 153. Ἀρχέλαος σ. 232). Ἐν Λειβησίῳ γοῦβα λέγεται ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς του ὁ τοῦ ὑφάντου ὁριζόντιος ἱστὸς (Μουσαίου Βατταρισμοὶ σ. 41), δι' ὃν λόγον ὁ αὐτὸς ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων λέγεται λάκκος. Ὁμοίως καὶ ἐν Ῥόδῳ βοῦβα λέγεται ὁ ἱστὸς ἢ ἀργαλειὸς (Βενετ. 101) καὶ ἐν Κύπρῳ βοῦφα (Σ. τ. Β' σ. 497). Ἐν Κύπρῳ ἐπίσης γοῦππος λέγεται τὸ κοίλωμα ἢ ἡ τάφρος (αὐτ. 514) καὶ βοῦππος ἢ γοῦππος τὰ κοιλώματα τῆς πινακωτῆς, εἰς ἃ ἐνθέτουσι τὴν πλασθεῖσαν ζύμην τοῦ ἄρτου (αὐτ. 495), ἐντεῦθεν δὲ καὶ βουπποσάνιδον ἢ γουπποσάνιδον ἡ πινακωτή, ὡς σανὶς ἔχουσα πολλὰς κοιλότητας πρὸς ἔνθεσιν τῆς ζύμης (αὐτ. 495. 514).

Ἐν Ῥόδῳ δὲ βοῦβα πλὴν τοῦ ἱστοῦ τοῦ ὑφάντου λέγεται καὶ «τάφρος ἐσκεπασμένη καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ εἴς τινας κώμας ὅπου καταθέτουσι τοὺς σίτους» (Βενετ. 101), ὁποῖοι δηλ. ἦσαν καὶ τῶν ἀρχαίων οἱ σιροί, οἱ καὶ ἄλλως βόθροι καὶ λάκκοι καλούμενοι. Ὁμοίως καὶ ἐν Νισύρῳ βοῦα λέγεται λάκκος ἀνοιγόμενος ἐντὸς τοῦ ἀποθηκευμένου ἀχύρου, ἐν ᾧ φυλάττουσι τὴν κριθήν· καὶ ῥήματα ἐκ τούτου παράγονται βουγιάζω, ἀποθηκεύω οὕτω τὴν κριθήν, καὶ ξεβουγιάζω, λαμβάνω κριθὴν ἐκ τῆς βούας (ΚΠ. ΙΘ', 191). Ἐκ τούτων ἐμφαίνεται ὅτι ἡ πρώτη καὶ κυρία σημασία τοῦ γοῦβα ἢ γοῦπα εἶναι ἡ τοῦ βόθρου ἢ λάκκου. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λ. δὲν εἶναι σαφής· ὁ G. Meyer (Neugr. St. IV, 24) εἰκάζει ἐνδοιάζων ὅτι ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἰταλ. cova ἀλλ' ἡ λ. αὕτη, παραγομένη ἐκ τοῦ λατιν. ῥήματος cubo, σημαίνει φωλεόν, δυσκόλως δὲ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τοιαύτη μεταβολὴ τῆς σημασίας αὐτῆς· ὅθεν ὁ αὐτὸς Meyer ἀναφέρει ὡς πιθανὴν καὶ ἑτέραν ἐτυμολογίαν, ἐκ τοῦ συριακοῦ cubam (ἀραβ. gubb) σημαίνοντος δεξαμενήν. Ἀλλὰ μᾶλλον, ὡς νομίζω, ἠδυνάμεθα νὰ συσχετίσωμεν τὸ γοῦβα ἢ γοῦπα πρὸς τὸ guvia ἢ gubia τοῦ παρακμάζοντος λατινισμοῦ, σημαῖνον τὸ κοῖλον γλύφανον· ἕνεκα ὅμως τῆς σημασίας ταύτης διστάζω νὰ παραδεχθῶ ἄμεσον ἐτυμολογικὴν σχέσιν, καὶ πιθανώτερον θεωρῶ ὅτι ἐν τῷ γοῦπα ἔχομεν αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν λέξιν γύπη, ἣν «κοίλωμα γῆς» ἑρμηνεύει ὁ Ἡσύχιος· ἕτερος τύπος ταύτης εἶναι ἡ γλῶσσα κύπη ἤτοι τρώγλη, κατὰ τὸν αὐτὸν λεξικογράφον ἣν συνάπτουσιν οἱ ἐτυμολόγοι (Curtius Grundzüge d gr. Etym.[4] σ 158) πρὸς τὸ σανσκριτικὸν kûpas (βόθρος, σπήλαιον) καὶ τὸ λατιν cupa, ἐξ οὗ πάλιν τὸ ἡμέτερον κοῦπα. Ἐκ τοῦ γοῦβα ἐσχηματίσθη πιθανῶς τὸ ἐπίθετον γουβός· «γουβὸν κανάλι» ἐν χιακῷ ἐγγράφῳ τοῦ 1759 (Πασπάτ. 124), οὗ δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ ἡ σημασία. Προδήλως δ' ἔχει πρὸς τὴν γοῦπαν συνάφειαν καὶ ἡ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος συνηθεστάτη λ. τὸ γούπατο, σημαίνουσα κοῖλον ἢ χθαμαλόν τόπον, οὗ ἡ κατάληξις δὲν εἶναι βεβαίως ἡ λατινογενὴς -ᾶτον, διότι εἰς τοῦτο ἀντίκειται ὁ τονισμός, προῆλθε δ' ἴσως συνεκδρομῆς πρὸς τὴν λ. ἄπατο (α στερητ. πάτος), σημαίνουσαν βαθύτατον λάκκον ἢ λίμνην βαθυτάτην. Ὁ Κ. Οἰκονόμος (περὶ τῆς γνησίας προφορᾶς τῆς ἑλλ. σ. 806) ἀναφέρει ὡς ἑπτανησιακὸν ἕτερον τύπον τῆς λέ-

ξεως γοῦβα, μὴ μαρτυρούμενον ἄλλοθεν, τὸ γλοῦβα· τοῦτο δ' ὁ G. Meyer (Neugr. St. II σ. 23) συνάπτει πρὸς τὸ βουλγαρ. καὶ σλαβωνικὸν glob. Πρὸς τὴν γοῦβαν οὐδεμίαν ἔχει ἄμεσον σχέσιν ἡ λ. γουβᾶς ἢ κουβᾶς ἢ γκουβᾶς (ὁ κάδος δι' οὗ ἀντλοῦσιν ἐκ φρέατος ὕδωρ), ληφθεῖσα ἐκ τῆς τουρκικῆς κοβά.

Τὸ γουβὶ τῆς προκειμένης παροιμίας σημαίνει λάκκον ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ τάφου. Ὅθεν Γίνε μου γουβί ἀντὶ τοῦ γίνου πρὸς χάριν μου τάφος ἀπόθανε· λέγεται δ' ἐπὶ τῶν ζητούντων τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου, ὠφελίμου μὲν εἰς τὸν παραγγέλλοντα, ὀλεθρίου δ' εἰς τὸν ποιοῦντα.

8α. Γίν'κε τὸ γρόσι ζολότα.

(Ζαγορίου παρὰ Σ. Α. Χατζοπούλου).

Βλ. κάνω 2ί. Ζολότα νόμισμα 30 παράδων ($^3/_4$ τοῦ γροσίου). Ἡ λ. τουρκικὴ (ζολότα). — Ἐπὶ ἐπιχειρήσεως ἐπιζημίου.

9. Δουλειὰ γινωμένη, ἀγίνωτη δὲ λογᾶται.

(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Βλ. ἀρ. 25. 20.

10. Ἐγένουμουν ἀπάν' τῆ γῆς.

(Κερασοῦντος παρὰ Ἰωά. Βαλαβάνη).

Ἤτοι νεκρός. Ἐπὶ ἰσχνῶν καὶ ἐξησθενημένων.

11. Ἔγινα τὰ πάντα τοῖς πᾶσι.

(Κοινή).

Ῥητὸν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Παύλου πρὸς Κορινθ. Α', θ', 22. Ἐπὶ τῶν ὑποστάντων πολλὰς ταπεινώσεις πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των.

12. Ἔγιν' ὁ λύχνος θυμιατό, κ' ἡ κοτσιλιὰ λιβάνι,
κ' ἐπέσαν τἄστρα τοὐρανοῦ καὶ τὰ τσιμποῦν οἱ διᾶνοι.

(Β. 67, 20 [κουτσουλιὰ λ. κ' ἔπεσαν — οἱ γάλλοι.] — Ἀθηναϊκή. Καμπ. Ἱστ. Γ'. μβ' [Γίνηκε ὁ — λ., τἀστέρια πέκανε 'ς τὴ γῆς καὶ τά φαγαν οἱ δ.] — Παρὰ Π. Λάμπρου [Ἐγίνη ὁ λ. — κι' ἀπέσαν τἄστρια — οἱ γάλλοι.] — Κεφαλληνίας παρ' Ἤλ. Τσιτσέλη [οἱ γάλλοι.]).

Βλ. ἀρ. 15. 23. 24, πρβλ. ἁμαρτωλὸς 7, σηκώνω 4. Ἐπὶ ἀγεν-

νῶν ἀνελθόντων εἰς περιωπὴν καὶ περιφρονούντων εὐγενεῖς δυστυχήσαντας.

13. Εἶπ' ὁ διάβολος κ' ἐγίνηκε.
(Β. 72, 93).

Ἐπὶ δυσαρέστου συμβάντος.

14. Ἔμαθε νὰ γένεται,
τώρα δὲν ξεγένεται.
(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 396.—Ἠπείρου. Ἀρ. 1610. καὶ παρὰ Χ. Φιλητᾶ [Ἔ. καὶ γ.]).

Βλ. ἀρ. 22, πρβλ. συνήθεια 1.

15. Ἡ σπάκα γίνη ἀπόσπακα καὶ οἱ κοπριαῖς λιβάνι,
καὶ οἱ ἐπαίταις τοῦ λαοῦ γίνησα καπετᾶνοι.
(Λακωνίας παρὰ Π. Γ. Γενναδίου).

Βλ. ἀρ. 12. Σπάκα ὁ ἐλελίσφακος τῶν ἀρχαίων, ὁ ἄγριος σφάκος ἀπόσπακα δὲ ἡ κοινότερον φασκομηλιά, ἐνιαχοῦ δὲ ἀλισφακιὰ ἤ ἀλιφασκιὰ ἤτοι ὁ σφάκος τῶν ἀρχαίων (salvia triloba L.), οὗ τὸ ἀφέψημα πίνουσι τὸν χειμῶνα ὡς θερμαντικόν· ἐνῷ τοῦ ἀγρίου σφάκου, τραχύτερα ἔχοντος τὰ φύλλα, δὲν γίνεται τοιαύτη χρῆσις.

16. Κατρίνι τὸ κατρίνι
γίνεται τὸ τσεκίνι.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. γεμίζω 6α, καὶ τὰς αὐτόθι ἀναγραφομένας ὁμοίας ἰταλικὰς παροιμίας. Ἀπαράλλακτοι **Ἰταλ.** A quatrì a quatrì as' fa 'l sechì (περγαμηνή, Pitrè II, 125). A quattrino a quattrino, si fa il fiorino (τοσκαν. αὐτ.).

17. Κι' ἂς κελαιδάῃ ἡ ὀχιά, δὲ γίνεται γαρδέλι.
(Κα. 410).

Πρβλ. γάδαρος 5α. Γαρδέλι, τό, ᾠδικὸν πτηνόν, ἐν Νάξῳ σγαρδέλι (Πανδώρ. Η', 422), κοινῶς δὲ καρδερίνα (fringilia carduellis L). Ἐν Παρνασσίδι τουρκοποῦλι, τό. Ἀμφότεροι οἱ τύποι γαρδέλι καὶ καρδερίνα ἐκ τοῦ ἰταλ. cardellino, βενετ. gardelin.—Ἡ ἔννοια

τῆς παροιμίας ὅτι ὁ φαῦλος καὶ ἂν προσπαθήσῃ νὰ μεταβάλῃ τὸ ἦθος δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποβάλῃ τὴν ἔμφυτον πονηρίαν.

18. Μόν' οἱ τρίχες τοῦ σπανοῦ δὲ γίνονται.
(Β. 167, 254.—Βάρνης. Κρ. 24 [δὲν γ.]).

Βλ. ἀρ. 21.

19. Ὁ λύκος πρόβατο δὲν γίνεται.
(Καλαβρύτων παρὰ Α. Κωνσταντινοπούλου).

Πρβλ. ἀρ. 26. 27. 29. Ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ μεταβληθῇ φύσις πονηρά.— Ὅμοιαι παρ. **Ἰταλ.** Chi nasse lovo, no mor agnelo = ὅποιος γεννειέται λύκος δὲν πεθαίνει πρόβατο (βενετ. Pasqualigo 76. Μεδιολανικὴ παραλλαγὴ παρὰ D. I, 132).— **Ὁλλανδ.** Een oude wolf verbetert sich niet = γέρο λύκος δὲν διορθώνεται (W. V, 350, 14). — **Γερμαν.** Aus einem Wolfe wird kein Lamm = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλληνικῇ (αὐτ. 15. Βλ. καὶ αὐτ. 14).—**Ῥωσ.** Λύκος γεννήθηκε, πρόβατο (ἢ, ἀλεποὺ) δὲν γίνεται (Dal II, 280).—**Βουλγαρ.** Vrlk kuce ne stava = ὁ λύκος δὲ γίνεται σκυλὶ (παρὰ Π. Θ. Τσίλλεφ).— **Τουρκ.** κουρdοὺν ογλοὺ κουζοὺ ολμάζ = τὸ λυκόπουλο δὲ γίνεται ἀρνὶ (Osm. Sprichw. 365. Decourdemanche 120).

20. Ὅ τι ἔγινε ἔγινε.
(Κοινοτάτη.— Β. 285,9).

Βλ. ἀρ. 5. 9. 25. Τῆς φράσεως ταύτης γίνεται συνηθέστατα χρῆσις ὡς προτροπῆς πρὸς ἀποδοχὴν τῶν τετελεσμένων γεγονότων, ὧν ἀδύνατος ἡ μεταβολή. Ὅμοιαι παροιμ. **Ἰταλ.** Quel ch' è fato, è fato = ἀπαράλλακτος (βενετ. Pitrè IV, 183. Πολυπληθεῖς διαλεκτικὰς παραλαγὰς βλ. αὐτ. 182-3).—**Γαλλ.** Ce qui est fait est fait (Leroux II, 260).— **Ἱσπαν.** Lo que hecho es, hecho ha de ser por esa vez = ὅ τι ἔγινε, εἶναι γινομένο γι' αὐτὴ τὴ φορὰ (D. I, 580).—**Ῥαιτορωμαν.** Fatg resta fatg = τὸ γινομένο μένει γινομένο (αὐτ.).— **Ῥωμουν.** Ce a fost, a trecut = ὅ τι ἔγινε πέρασε (Zanne 127).— **Γερμαν.** Geschehen ist geschehen = ὅ τι συνέβη συνέβη (W. I, 1584,34. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ 1585,40. 51. 1586,60. D. I, 580). Gethan ist gethan = ὅ τι ἔγινε ἔγινε (W. IV, 1169,70).

21. Οὔλα γίνονται, μοναχὰ τοῦ σπανοῦ τὰ γένεια δὲ γίνονται.

Βλ. 191,201 [Ὅλα γ. μόν' τοῦ]—Πτζ. 277,758.— Ἀθηνῶν παρ' Ὀθ. Στασινοπούλου [Ὅλα γ. τοῦ σπ.]— Καλαβρύτων παρ' Α. Κωνσταντινοπούλου.— Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [Ὅλα θὰ γίνουν, τοῦ σπ.]— Δημητσάνης παρὰ Φ. Ἠλιοπούλου [γ., ἀλλὰ τοῦ σπ. τὰ γ. ποτὲς δὲ γίνουνται.]— Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου [Ὅλα θὰ γίνουν, μουναχὰ τ' σπ. τὰ γ. δὲ θὰ φυτρώσουν.]— Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [γίνουνται, μουναχὰ τ' σπ. τὰ γένεια· ἐνίοτε παραλείπεται τό, δὲ γίνουνται.]).

Βλ. ἀρ. 18. Παιγνιώδης ἀπάντησις πρὸς τὸν ἀμφιβάλλοντα περί τινος ἐκτρόπου ἢ παραδόξου ἀκούσματος.

22. Συνείθισε νὰ γίνεται,
δὲν ἀπογίνεται.

(Βλ. Κατζιούλ 686.— Κ. β', 47.— Νε. 120,788 [γίνηται]— Β' 110,45.— Βερ. 56, 13.— Β. 283,216.

Βλ. ἀρ. 14, συνήθεια 1. Ὅτι δυσχερέστατον εἶναι νὰ ἐκριζωθῶσιν αἱ κακαὶ συνήθειαι. Ὁμοία ἡ γνώμη Μενάνδρου: «Ἔργον ἐστί, Φανία, | μακρὰν συνήθειαν βραχεῖ λῦσαι χρόνῳ» (παρὰ Στοβ. ΜΓ', 31. Ἀντών. Μέλισσ. 102 σ. 168. Μαξίμ. 62, 125 σ. 674=FCG. IV, 277, 193. CAF. III, 206, 726)· καὶ ἡ ἀρχαία ῥωμαϊκὴ παροιμία: aegre reprehendas, quod sinis consuescere (Otto 425). Παραπλήσιαι δ' αἱ νεώτεραι παρ. **Ἰταλ.** Usanza 'nvicchiata addiventa liggi= παλιὰ συνήθεια γίνεται νόμος (σικελ. Pitrè I, 6). L' uso fa legge= ἡ συνήθεια κάνει νόμο (τοσκαν. Giusti 18. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pasqualigo 12. D. I, 599).— **Γαλλ.** Continuance se convertit en usance (Leroux II, 277). Accoutumance est loy bien dure (αὐτ. 234). Acoutumance est trop poissans παλαιογαλλ. αὐτ.).— **Ἰσπαν.** Costumbre hace ley= ἡ συνήθεια κάνει νόμο (W. I, 1681, 64). Lo que se usa, no se excusa=ὅτι συνειθίζεται δὲν ξεφεύγεται (Haller 269).— **Ἀγγλ.** The command of custom is great= ἡ ἐξουσία τῆς συνηθείας εἶναι μεγάλη (D. II σ. 471).— **Σουηδ.** Sedvänja gör ofta lag= ἡ συνήθεια κάνει συχνὰ νόμο (D. I. 599). Gammalt brwk haar och laga krafft= παλαιὸ συνήθειο ἔχει κι' αὐτὸ νόμου δύναμη (αὐτ.).— **Ὁλλανδ.** De gewoonte maakt de wet= ἡ συνήθεια κάνει τὸν νόμο (W. I. 1680,43. Φλα-

μανδικὴν παραλλαγὴν βλ. παρὰ D. I, 599).— **Γερμαν.** Gewohnheit will Recht sein (haben)= ἡ συνήθεια θέλει νὰ γίνῃ δικαίωμα· ἢ, νὰ ἔχῃ δίκαιο (W. I, 1681,63. Βλ. αὐτ. 64). Gewohnheit hat eine grosse Macht = ἡ συνήθεια ἔχει μεγάλη δύναμη (αὐτ. 1680, 43. Βλ. αὐτ. 1681,44. 1682,78).— **Τουρκ.** Παλιὰ συνήθεια δὲν χαλάει, παρὰ μὲ πολὺν κόπο (Decourdemanche 143).

23. Τἀγγειὰ γενῆκαν θυμιατὰ καὶ οἱ κοπριαῖς λιβάνι.

(Β. 285, 3.—Χίου [Τὰ τσουκάλια γίναν θυμιατά.—])

Βλ. ἀρ. 12.

24. Τἀγγειὰ γενῆκαν θυμιατὰ καὶ τὰ σκατὰ λιβάνι,
τῶ μασκαράδων τὰ παιδιὰ γενῆκαν καπετᾶνοι.

(Καρπάθου. ΖΑ. 368,525.— Πάρου παρὰ Π. Σαρρῆ [καὶ οἱ κοπριαῖς λ. καὶ τῶ γαδάρω τὰ π.]).

Βλ. ἀρ. 12.

25. Τὰ γινόμενα δὲν ἀπογίνονται.

(Κοινή.— Βλ. Κατζιούλ. 2340.— Κ. Δαπόντε ἐπιστολαὶ ἐν Legrand Ephém. Daces σ. υιε' [Τὰ γενόμενα οὐκ ἀ.]— Κοραῆ Ἄτ. Β', 57 [Τὰ γενόμενα]—Β.[1] 112,3.— Βερ. 56, 1.— Β. 258,9.— Τήνου παρὰ τῆς Κας Στ. Καραλῆ [Τὰ γινούμενα οὐκ ἀπογίνουνται.]— Νάξου παρὰ Μ. Ι. Μαρκόπολι [οὐκ ἀ.]— Λέσβου παρὰ Γρ. Βερναρδάκη [γινόμινα δὲν ἀπουγίνουντι.]).

Βλ. ἀρ. 9. 5. 20. Καὶ παρὰ τῷ Ἐρωτοκρίτῳ (Ε', 611-2): «Τὸ γίνηκεν ἐγίνη, | καὶ δὲν μπορεῖ ποτέ του πλιὸ ἀκάμωτο νὰ μείνῃ». Ὅτι ἀντὶ νὰ μεμψιμοιρῶμεν καὶ νὰ ὀδυρώμεθα διὰ κακὸν ἐπελθὸν ἤδη, πρέπει μᾶλλον νὰ φροντίζωμεν περὶ διορθώσεως αὐτοῦ κατὰ τὰ ἐνόντα, καὶ νὰ προσέχωμεν ὅπως προλάβωμεν ἂν δυνάμεθα τὴν ἐπανάληψιν αὐτοῦ ἐν τῷ μέλλοντι· διότι τὸ ἤδη γενόμενον δὲν μεταβάλλεται. Ὅμοιαι ἀρχαῖαι γνῶμαι καὶ νεώτεραι παροιμίαι: «οὐδέ τι μῆχος | ῥεχθέντος κακοῦ ἔστ' ἄκος εὑρεῖν» (Ἰλ. Ι, 249). «Ἀλλὰ τὰ μὲν προβέβηκεν, ἀμήχανόν ἐστι γενέσθαι ἀεργά· τὰ δ' ἐξοπίσω, τῶν φυλακὴ μενέτω» (Θέογν. 583). «Τῶν δὲ πεπραγμένων | ἐν δίκᾳ τε καὶ παρὰ δίκαν ἀποίητον οὐδ' ἂν | χρόνος ὁ πάντων πατὴρ δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος» (Πίνδαρ. Ὀλ. Β', 29). «Τὸ δὲ γεγονὸς οὐκ ἐνδέχεται μὴ

γενέσθαι» (Ἀριστοτ. Ἠθ. Νικομ. Ζ, 2 σ. 1139 β, 10). «Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται, | ἀγένητα ποιεῖν ἅσσ' ἂν ᾖ πεπραγμένα» (Ἀγάθωνος ἀπ. 5 Nauck παρ' Ἀριστοτ. αὐτ.). «Τὸ μέντοι γεγονὸς ἀποίητον θεῖναι μὴ δυνατὸν ὅλως εἶναι» (Παχυμέρ. Γ', 19 σ. 211,15 Bonn). Factum illud: fieri infectum non potest (Plaut. Aulul. 741). Stultus es, qui facta infecta facere verbis postulas (Trucul. 720). Quod enim factum, gestum est, infectum non potest fieri (Anorb. adv. nat. 5, 39. Otto 627). Praeterita mutare non possumus (Cicer. in Pis. 25, 59. Otto 1466).—**Ἰταλ.** Fatta la cosa, nun cc'è cchiù rimediu = ἀφοῦ γίνῃ τὸ πρᾶμα δὲν ἔχει πλιὸ γιατρειὰ (σικελ. Pitrè IV, 278). Contra ad su factu non bi hat rimediu = 'ς τὸ γινομένο δὲν ὑπάρχει γιατρειὰ (σαρδηνία, D. I, 580 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). A cosa fata no val consegio = 'ς τὸ γινομένο δὲν χρησιμεύει συβουλὴ (βενετ. αὐτ. μετ' ἄλλων διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Lu fattu è fattu, e 'un si nni parra cchiù = τὸ γινομένο εἶναι γινομένο καὶ δὲν γίνεται πλιὸ γι' αὐτὸ λόγος (σικελ. Pitrè IV, 182). El fatt l'è fatt, sul fatt no gh'è contesa = τὸ γινομένο εἶναι γινομένο, γιὰ τὰ γινομένα δὲ μαλλώνουν (μεδιολαν. αὐτ. 183). Cosa fatta locu tene = πρᾶμα γινομένο μένει (κορσικαν. D. I, 580). Su passadu non torrat inantis = τὸ περασμένο δὲν γυρίζει πίσω (σαρδηνία αὐτ.). Quel che è fatto, è fatto e non si può fare, che fatto non sia = ὅ τι ἔγινε ἔγινε καὶ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ποῦ νὰ μὴν εἶναι γενομένο (W. I, 1584 34).—**Γαλλ.** Une chose faite ne peut pas être à faire (D. I, 580). Ce qui est fait n' est mie à faire (Leroux II, 260).—**Ῥωμουν.** Ce a fost, a fost; ce a fost să nu maĭ fie = ὅτι ἔγινε ἔγινε· ὅ τι ἔγινε δὲν γίνεται πλιὰ (Zanne 128).—**Ἀγγλ.** When a thing is done, advice comes too late = ὅταν ἕνα πρᾶμα ἔγινε, ἡ συβουλὴ ἔρχεται πολὺ ἀργὰ (D. I, 580).—**Δαν.** Gjort gjerning staaer ikke til at vende = πρᾶμα ποῦ ἔγινε δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ (W. V, 197, 48 μετὰ παραλλαγῶν).—**Σουηδ.** Gjord gjårning har ingen wåndning = πρᾶμα ποῦ ἔγινε δὲν γυρίζει (D. I, 580 μετὰ παραλλαγῆς).—**Ὁλλανδ.** Gedane zaken hebben geen' keer = τὰ γινομένα πράματα δὲν ἀλλάζουν (W. I, 1587,1). Als een ding voorbij

is, maakt het niemand blij = ὅταν ἕνα πρᾶμα πέρασε, κἀνεὶς δὲν τὸ κάνει νὰ μείνῃ (αὐτ. 1585,51). Tegen eene gedane zaak is geen remedie = γιὰ γινομένο πρᾶμα δὲν ὑπάρχει γιατρειὰ (W. III, 1792,95).— **Γερμαν**. Geschehenes hat keine Umkehr = τὸ γινομένο δὲν ἀλλάζει (W. I, 1587,1. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 1585,36. 39. 48. 49. 52. 53. 1586,63. III, 1792,95. IV, 1176,250. 251. V, 197,48. D. I, 580). Was geschehen ist, das ist geschehen, Gott enderts sebs nich = ὅ τι ἔγινε ἔγινε, οὔτ' ὁ ἴδιος ὁ θεὸς δὲν τὸ ἀλλάζει (W. I, 1585,50). Man kann keine That ungeschehen machen = γινομένη δουλειὰ κἀνεὶς δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ ἀγίνωτη (W. IV, 1139, 48. Βλ. αὐτ. 1140,74).

26. Τὸ γίδι πρόβατο δὲ γίνεται.

(Ἠπείρου παρὰ Χ. Φιλητᾶ).

Βλ. ἀρ. 19.

27. Τὸ γουροῦνι πρόβατο δὲ γίνεται.

(Κρήτης. J. 311, 171. — Κυνουρίας παρὰ Λ. Κωνσταντοπούλου [Τὸ γ. δὲ γίνετ' ἀρνί.] — Δημητσάνης παρὰ Κ. Κασιμάτη. — Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη [ἀρνὶ δὲ γ.] — Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη [Τοὺ γροῦνι πρόβατου δὲ γίνιτι.]).

Βλ. ἀρ. 19. Ὁμοία ἡ **Γερμαν**. Wat en Swîn is werd sîn Lêwe kein Osse = ὅποιο εἶναι γουροῦνι, 'ς ὅλη του τὴ ζωὴ δὲ θὰ γίνῃ βόιδι (D. I, 132).

28. Τὸ καλάμι ἔγινεν τουφέκι.

(Λάστας Γορτυνίας παρὰ Ν. Λάσκαρη).

Ἐπὶ ἀνελπίστου ἐπιτυχίας.

29. Τὸ πρόβατο γουροῦνι δὲ γίνεται.

(Β. 315, 439).

Βλ. ἀρ. 27. 19. 26, πρβλ. γεννῶ 1 α. Ὁμοία ἡ **Γερμαν**. Vom Lamm wird keine Sau geworfen = ἀπὸ πρόβατο δὲ γεννειέται γουροῦνα (W. II, 1769, 33).

30. Ὥστε νὰ κράξῃ τὸ πουλί, νὰ ξημερώσῃ ἡ μέρα,
ἡ κόρη χήρα γίνηκε, κ' ἡ ἀρκόντισσα πενέτσ'α,
κ' ὑπῆεν ἡ ἀρκόντισσα 'ς τῆς πενετσ'ᾶς τὴν πόρτα.
(Πάτμου παρὰ Χ. Μαλανδράκη).

Πενέτσ'α ἡ πένησσα (ἴσως ἐκ τύπου *πενήτης, πενήτισσα). Ἐπὶ τῆς ταχείας μεταπτώσεως τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

γιόμα

1. Γιόμα καλό, καὶ δεῖπν' ὅπως μπορέσῃς.
(Κα. 1113).

Πρβλ. ἀρ. 3. Κατὰ τὴν μεσημβρίαν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ φάγῃ καλά. τὴν δ' ἑσπέραν δύναται ν' ἀρκεσθῇ καὶ εἰς λιτοτάτην τροφήν.

2. Γιόμα μπαίνουν, γιόμα βγαίνουν· τ' ἔχουν τὰ ἔρμα καὶ ψοφᾶνε;
(Κυνουρίας παρὰ Κ. Ῥωμαίου).

Βλ ἥλιος 33.

3. Εἶδες γιόμα; σβύσ' τὴ στιά.
(Ἀρτάκης Κυζίκου παρὰ Μεν. Φιλήντα).

Πρβλ. ἀρ. 1. Μετὰ τὴν μεσημβρίαν δὲν εἶναι ἀναγκαῖον τὸ πῦρ τῆς ἑστίας, διότι μόνον κατὰ τὸ γεῦμα πρέπει νὰ παρατεθῇ εἰς τὴν τράπεζαν μαγειρευμένον φαγητόν.

γιοματάω

1. Ποιὸς γιοματάει 'ς τὸ σπίτι του δειπνάει 'ς τὸ χωράφι.
(Ἠπείρου. Ἀρ. 1846. — Β. 206, 428. [Ὅποιος γιοματίζει]).

Ὅτι ὁ μὴ ἐπιμελούμενος ἐγκαίρως τοῦ ἔργου του καθυστερεῖ καὶ ζημιώνεται· οὕτως ὁ μὴ μεταβὰς ἀπὸ πρωΐας εἰς τὸν ἀγρόν του, ἵνα τὸν καλλιεργήσῃ, ἀλλὰ μετὰ τὸ γεῦμα, ἀναγκάζεται νὰ παραμείνῃ ὀψὲ ἐν αὐτῷ, ὅπως περατώσῃ τὴν ἐργασίαν του.

γιομᾶτος

1. Ἀντζᾶτος ὁ πλαντζᾶτος,
κι' ὁ τσιοῦλος ὁ γιομᾶτος.
(Πτζ. 219, 72).

Βλ. χορτᾶτος 3. Ἀντζᾶτος (ἄντζα μετὰ τῆς λατιν. καταλήξεως -ᾶτος) ὁ ἔχων ἰσχυρὰς κνήμας. Ἄντζα κυρίως λέγεται ἡ γαστροκνημία, συνεκδοχικῶς δὲ καὶ ὅλη ἡ κνήμη ἀπὸ τοῦ γόνατος μέχρι τῶν σφυρῶν. Ἡ λ. εὔχρηστος καὶ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους: «Μυών, ἡ γαστροκνημία ἐστίν, ἣν ἡ τῶν πολλῶν γλῶσσα ἄνζαν φησί, συγκειμένην ἐκ νεύρων πολλῶν καὶ συνεστραμμένων σαρκῶν» (Εὐστάθ. εἰς Ἰλ. Π σ. 1061, 41). «κώληπα δὲ λέγει τὴν ἀγκύλην, κατὰ τοὺς παλαιούς, τὴν περὶ τὰς ἰγνύας, ἥν τινες ἄνταν ἢ ἄνζαν φασὶ» (αὐτ. εἰς Ἰλ. Ψ σ. 1326, 51). «κνήμη δὲ ἡ λεγομένη ἄντζα ὄπισθεν τοῦ καλαμίου» (Σχολ. Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 784). Καλάμιον δὲ (νῦν τὸ καλάμι) εἶναι τὸ ἀντικνήμιον, ὅπερ ἕτερος σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοφάνους ταὐτίζει πρὸς τὴν ἄντζαν: «Τἀντικνήμια: ταῖς ἄντζαις.» Ἀντσίν ἡ κνήμη ἐν Πόντῳ (βλ. ἀβράκωτος 1)· καὶ παρὰ Σαχλήκῃ (Β΄, 489 σ. 96 Wagner): «κ' ἡ Βαρελοποῦλα (Βαρελοῦλα;) τρέχοντα, τἀτζιὰ της ἐκτυποῦσα». Ὁ Κοραῆς (Ἄτ. Δ΄ σ. 21) ἐτυμολογεῖ τὴν λέξιν ἀπὸ ἀχρήστου ὀνόματος ἄγκη, ἐξ οὗ ἐπλάσθη τὸ ἀγκύλη ὡς ἀπὸ τοῦ κόγχη τὸ κογχύλη. Ἀλλὰ μᾶλλον φαίνεται συγγενὴς ὄχι πρὸς τὸ γαλλ. hanche, (γοφός, μηρός) ὅπερ ἀναφέρει καὶ ὁ Δουκάγκιος, ἀλλὰ πρὸς τὸ γαλλ. anche ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἐσήμαινε σωλῆνα· τοῦτο δ' ἐκ τοῦ γερμαν. ancha, σημαίνοντος κνήμην καὶ σωλῆνα (Βλ. Diez λ. anca. Littrè λ. anche καὶ hanche, ὅστις ὑποστηρίζει ὅτι τὸ hanche καὶ anche εἶναι ἡ αὐτὴ λέξις. Körting ἀρ. 574. 3872). Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ οἱ ἰσχυριζόμενοι ὅτι καὶ ἡ γερμανικὴ καὶ αἱ ῥωμανικαὶ λέξεις προῆλθον ἐκ τῆς ἑλλ. ἄγκης, ἐξ ἧς ἐτυμολογεῖ ὁ Κοραῆς τὸ ἄντζα.— Πλαντζᾶτος δὲ σημαίνει τὸν ἔχοντα στιβαροὺς βραχίονας· ἡ λέξις παρεφθάρη ἐκ τοῦ πραντζᾶτος (ἐν Μάνῃ), ὅπερ εἶναι ἐπίσης παραφθορὰ τοῦ ἀχρήστου μπρατσᾶτος, ἀπὸ τοῦ μπράτσιο (ἰταλ. braccio) σημαίνοντος τὸν βραχίονα. Τσιοῦλος δὲ (κοῖλος) εἶναι μεγεθυντικὸν τοῦ κοιλιά, τσιουλιά, κατὰ τὴν ἐνιαχοῦ ἰδιάζουσαν προφοράν.— Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων ὄρεξιν νὰ φάγωσι, διότι ἔχουσι πλήρη τὴν γαστέρα. Τὰ ἐπίθετα ἀντζᾶτος καὶ πλαντζᾶτος οὐδεμίαν χώραν ἔχουσιν ἐνταῦθα, ὡς εἶναι πρόδηλον· ἀλλὰ λησμονηθείσης τῆς σημασίας των ἐν Γορτυνίᾳ, ὅπου ἐπιχωριάζει ἡ πα-

ροιμία, παρελήφθησαν ἐξ ἄλλης παροιμίας (ἐν λ. χορτᾶτος 3), ὅπου καλῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὴν ἔννοιαν κεῖνται.

2. Καὶ τὴν κοιλιὰ γιομάτη, καὶ τὴν προβάτ' ἀκέρια.
(Πύργου Ἠλείας παρὰ Π. Ι. Λιναρδάκη).

Βλ. χορτᾶτος 15.

3. Καὶ τὸ βαγένι γιομᾶτο, καὶ τὴν ταβερναριὰ μεθυσμένη.
(Ἀθηνῶν).

Βλ. χορτᾶτος 9, βουτσὶ 1.

γιορτάζω

1. Ἀπὸ βραδὺς γιόρτασέ με,
καὶ τὸ πρωὶ δούλεψέ με.
(Παρὰ Ι. Βερέττα.— Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη [Ἀπὸ βραδύθε-κι' ἀπὸ μπονώρα δ. με.]).

Βλ. ἀρ. 2, τιμῶ 1α. 2. Ὑποτίθεται λέγων ταῦτα ὁ ἅγιος, οὗ τελεῖται ἡ μνήμη. Ὅτι ὁ χριστιανὸς δὲν πρέπει πάντων τῶν ἁγίων τὴν μνήμην νὰ τιμᾷ δι' ἀργίας. Ἀρκοῦσα λατρεία κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν πλείστων ἁγίων εἶναι ἡ προσέλευσις εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὸν ἑσπερινόν, τὸν ψαλλόμενον τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς· τὴν δ' ἡμέραν τῆς ἑορτῆς ὀφείλει νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ ἔργα του. Μόνοι δὲ οἱ ὀκνηροὶ τιμῶσι δι' ἀποχῆς ἀπὸ τῆς ἐργασίας τὴν μνήμην πάντων τῶν ἁγίων, ὡς λέγουσιν ἄλλαι παροιμίαι (ἀργὸς 8, γιορτὴ 3. 4, νηστεία 1, νηστεύω 8, ὀκνὸς 2).

2. Ἀπὸ σπιροῦ γιόρταζι, τσὶ μὶ ταχιά μι κάνι.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Ἔχει δὲ καὶ ἄλλην ἔννοιαν, ὅτι ὁ ἐργάτης πρέπει νὰ καταπαύῃ ἐνωρὶς τὴν ἐργασίαν τὴν ἑσπέραν, νὰ ἐπαναλαμβάνῃ δ' αὐτὴν ἐνωρὶς ἐπίσης τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης ἡμέρας.

γιορτὴ

1. Ἄς τα τὰ παιγνίδια καὶ πίσω εἶν' οἱ γιορτάδες.
(Κα. 839).

Προτροπὴ πρὸς τοὺς διάγοντας τὸν βίον ἐν ἡδοναῖς καὶ τέρψεσιν· ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐργάζωνται, ἵνα μὴ ἀναγκασθῶσιν ὕστερον κατὰ τὸ γῆρας, ἀσωτεύσαντες τὰ χρήματά των, νὰ πορίζωνται ἐν μόχθοις τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

2. Ἄσχημ' ἑορτὴ, σὰ βρέχῃ,
κι' ὁ φτωχὸς ὡσὰ δὲν ἔχῃ.
(Καρπάθου. Μαν. 276,94).

Ὁμοίως δεινὰ ἀμφότερα καὶ ἡ ἔνδεια καὶ ἡ βροχὴ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, παρακωλύουσα τὰς ψυχαγωγίας.

3. Γιὰ τὸν ἀκαμάτη καὶ γιὰ τὸ φαγᾶ κάθε γιορτὴ ἀργία καὶ κατάλυσις.
(Κα. 1181).

Βλ. τὴν ἑπομένην, ἀργὸς 8, γιορτάζω 1. Καὶ ὁ ὀκνηρὸς καὶ ὁ λαίμαργος, πρόφασιν τὴν εὐσέβειαν ἔχοντες, δουλεύουσιν εἰς τὰ πάθη των, ἐκεῖνος μὲν ἀπέχων ἐργασίας τὴν ἑορτήν, οὗτος δ' εὐωχούμενος. Τὸ κατάλυσις τῆς παροιμίας ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐν τοῖς μηνολογίοις σημείωσιν περὶ τῶν ἑορτῶν: «ἀργία καὶ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου».

4. Γιὰ τὸν ὀκνηρό, κάθε γιορτὴ κι' ἀργία· καὶ γιὰ τὸ φαγᾶ, ἀργία καὶ κατάλυσις.
(Κα. 1187).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

*5. Εἰ ζεύξεις ἐν ἑορτῇ, κἂν κέντα.
(Βυζαντινή. Πλανούδ. 27 [ἐν τῷ βαροκκ. κέντει.]).

Ἐὰν ζεύξῃς ἐν ἑορτῇ, καθ' ἣν ἐπιβεβλημένη εἶναι ἡ ἀργία, τὸ ζεῦγος τῶν βοῶν εἰς τὸ ἄροτρον διὰ νὰ ἀροτριάσῃς τὸν ἀγρόν, τοὐλάχιστον ἐπιλήφθητι συντόνως τοῦ ἔργου, κεντῶν τοὺς βόας διὰ τοῦ βουκέντρου· ἂν δηλ. παραβῇς τὸν νόμον, τοὐλάχιστον πρέπει νὰ ἐπιζητήσῃς ὡς ἔνεστι πλείστην ὠφέλειαν ἐκ τῆς παραβάσεως. Δι' ἄλλων μεταφορῶν ἐκφέρεται ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐν ταῖς σημεριναῖς παροιμίαις ἐν λ. ἀρτύνομαι 1—5, παπαδοποῦλα 1, Τετράδη 5. 6.

6. Κ' ἡ γιορτὴ καμάρα ἔνι.
(Κύπρου. Σ. 287,330).

Παίζει μὲ τὰς λέξεις, διότι λέγομεν περνῶ τὴ γιορτὴ καὶ περνῶ τὴν καμάραν· θὰ διέλθῃς δηλ. ὁπωσδήποτε τὴν ἑορτήν, εἴτε πολυτελῶς, εἴτε πτωχῶς.

*7. Προφωνοῦμαί σοι, πτωχέ,
τὸ σακκίν σου πώλησον,
καὶ τὴν ἑορτήν σου διαβίβασον.

(Βυζαντινή. Ἐν τῷ παρισινῷ κώδ. F [σακίν]=Ducange λ. σακκὶν σ. 1324. Krumbacher Sitzungsber. 71, 68. 96. MGS. 128, 127. 224).

Ἡ παροιμία εἶναι ἔμμετρος, ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν διμέτρων τροχαϊκῶν καταληκτικῶν· ὁ γ' στίχος εἶναι παρεφθαρμένος, ἀλλ' ἡ ἀποκατάστασις αὐτοῦ εἶναι εὐχερής· πιθανώτατα θὰ εἶχε οὕτω:«τὴν ἑορτήν σου πέρασε» ἢ διάβηθι ἢ διάβασον (μετὰ συνιζήσεως), ἄνευ τοῦ συνδέσμου καί. Τὴν ἔννοιαν τῆς παροιμίας σαφηνίζει ἡ σημερινὴ παραλλαγὴ αὐτῆς ἐν λ. ἑβδομάδα 2. Πάντες ὀφείλουσι νὰ διέλθωσιν ἐν εὐθυμίᾳ καὶ ἐν εὐωχίαις τὰς ἀπόκρεως· ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ τριῳδίου ὁ οἰκοδεσπότης πρέπει νὰ μεριμνήσῃ ὅπως ἐξεύρῃ τὰπαιτούμενα χρήματα πρὸς τὰς δαπάνας τῶν ἑορτῶν· καὶ ἂν εἶναι ἐνδεὴς ὀφείλει νὰ πωλήσῃ ὁτιδήποτε τῶν τοῦ οἴκου του πρὸς τοῦτο. Τὴν παροιμίαν ὑποτίθεται λέγουσα προσωποποιουμένη ἡ ἑβδομὰς, ἡ πρὸ τῆς Κυριακῆς καθ' ἣν ἄρχεται τὸ τριῴδιον· ἡ ἑβδομὰς αὕτη καλεῖται διὰ τοῦτο *προφωνούσιμη* (παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς προφωνήσιμος), ὡς προφωνοῦσα, παραγγέλλουσα τί δέον νὰ γίνῃ κατὰ τὰς ἀπόκρεως· ἡ μετ' αὐτὴν δὲ πρώτη ἑβδομὰς τοῦ τριῳδίου, ἡ πρὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου, λέγεται *ἀπολυτή*, ἤτοι ἐλευθέρα, διότι καταλύεται κατ' αὐτὴν ἡ νηστεία τῆς Τετράδος καὶ τῆς Παρασκευῆς· ἡ δευτέρα δέ, ἡ πρὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀπόκρεως λέγεται *κρεατινή*. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἀτή της, ἤτοι αὐτὴ ἡ Ἀπόκρεως, καὶ ἡ τελευταία ἡ πρὸ τῆς Κυριακῆς τῆς τυροφάγου λέγεται *τυρινή*.

γιῶτα

1. Ἔμεινε γιῶτα μοναχή.

(Κ. Δαπόντε, Καθρ. γυναικῶν 1766 σ. 12 [Ἔμεινα] — Β. 77, 171. — Ἠπείρου. ΖΑ. 199, 46 [Γ. μ.] — Κοινή).

Βλ. τὴν ἑπομένην. Ἐπὶ πτωχοτάτων· ἀπώλεσε δηλ. τὰ πάντα, καὶ ἀπέμεινε γυμνός, παρόμοιος πρὸς τὸ Ι, τὸ ἐκ μιᾶς μόνον γραμμῆς ἀποτελούμενον.

2. Ἔμεινε γιῶτα Παναγιῶτα.
(Ἑπτανήσου. Β. 77, 172).

Βλ. τὴν προηγουμένην. Παιγνιωδῶς πρὸς ἐπίτασιν προστίθεται ὄνομα, ὅπερ φαίνεται ἔχον δεύτερον συνθετικὸν τὸ ἰῶτα, τὸ θηλυκὸν τοῦ Παναγιώτης (ἐκ τοῦ πανάγιος).

γκαβὸς

1. Ηὗρ' οὐ γκαβὸς τοὺν τοίχου.
(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου).

Βλ. τυφλὸς 9.

2. Μὶ γκαβὸν θὰ κοιμ'θῇς;
τοὺ ταχιὰ θὰ γκαλιούρίῃς.
(Τιρνάβου Θεσσαλίας παρ' Ἀχ. Τζαρτζάνου).

Βλ. τυφλὸς 9.

γκαϊδὸς

1. Ὅποιος μὲ καϊδὸ κάτση τὴν αὐγίτσα ἀποκαϊδίζει.
(Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη).

Βλ. τυφλὸς 9.

γκέλης

1. Εἶπαν τοῦ γκέλη «ἐλούσθης;» κι' ἀπεκρίθη, ἐβρουλλίσθη κι' ὅλας.
(Κύπρου. Β. 71, 82).

Γκέλης, ἢ ἀκριβέστερον κκέλης ὁ κοινῶς κασσιδιάρης, ὁ πάσχων ἐξ ἀλωπεκιάσεως, πρὸς δὲ καὶ ὁ φαλακρός. Ἡ λ. τουρκ. (κελ) δηλοῦσα καὶ τὴν νόσον καὶ τὸν πάσχοντα. Ὁ φαλακρός, ὁ ἀπεψιλωμένον ἔχων τὸ κρανίον, ἐρωτηθεὶς ἂν ἔλουσε τὴν κόμην ἀπεκρίθη ὅτι ὄχι μόνον τὴν ἔλουσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐβοστρύχισεν. Ἐπὶ τῶν διὰ παντὸς τρόπου προσπαθούντων νὰ κρύψωσι τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν.

γκιώνης

1. Πρὸς τὸν γκιώνη μπούμπα!

(Κατζιούλ. Ἐπίμ. 419. — Ἠπείρου. Ἀρ. 1857 [γκιώνην]].

Γκιώνης λέγεται καὶ ὁ σκὼψ (ephialtes scops K. Bl.), ἀλλὰ συνηθέστερον ὁ αἰγωλιὸς (ulula aluco L.). Οὕτω καὶ ἀλβανιστὶ (γκιών)· ἐξ ἀλβανικοῦ τύπου τοῦ ὀνόματος Γιάννης, ὅπερ κατά τινα τῶν πολλῶν περὶ τοῦ ὄρνιθος τούτου παραδόσεων, ἔφερεν ὁ ἀπορνεωθεὶς ποιμήν. — Ἡ παροιμία λέγεται ἐπὶ τῶν ζητούντων νὰ φοβίσωσιν θρασὺν καὶ ἀναιδῆ ἄνθρωπον.

γκόλφι

1. Τὴν ἔχει γκόλφι καὶ σταυρό.

(Πελοποννήσου).

Γκόλφι, τό, εἶναι τὸ ἐγκόλπιον, ὅπερ ἔχει ὡς καὶ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς, καὶ τὴν σημασίαν τοῦ περιάπτου ἢ φυλακτηρίου. Ἐκ τούτου καὶ τὸ γυναικεῖον ὄνομα Γκόλφω. Ἡ παροιμία ἐπὶ ἀνδρὸς τιμῶντος καὶ ἀγαπῶντος μεθ' ὑπερβολῆς τὴν γυναῖκά του· ἐνίοτε δὲ λέγεται καὶ εἰρωνικῶς, ἐπὶ τοῦ δυσχεραίνοντος πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα, προτιμῶντος δηλ. ἀντὶ νὰ τὴν βλέπῃ ζῶσαν ἐνώπιόν του, νὰ τὴν εἶχε μᾶλλον μετουσιωμένην εἰς ἄψυχον ὕλην, καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ λατρεύῃ αὐτὴν οὕτως ὡς ἱερὸν κειμήλιον. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἀναπτύσσει τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον δημοτικὸν ᾆσμα τῆς Γορτυνίας:

Ἀπρίλη Ἀπρίλη δροσερὲ καὶ Μάη μὲ τὰ λελούδια
ὅλον τὸν κόσμο ἐγιόμισες λελούδια καὶ καλούδια,
καὶ μένα βαρυφόρτωσες τὴν ἄσκημη γυναῖκα.
Νὰ τὴν πουλήσω δὲν μπορῶ, νὰ τὴ σκοτώσω κι' ὄχι· [1])
τοῦ χρυσικοῦ τὴν ἔστειλα νὰ τὴμ περιχρυσώσῃ,
νὰ φτειάσῃ γκόλφι καὶ σταυρό, σταυρὸ καὶ δαχτυλίδι·
τὸ δαχτυλίδι νὰ φορῶ, τὸ γκόλφι νὰ βασταίνω,
καὶ τὸ σταυρὸ νὰ προσκυνῶ, νὰ λὲν νὰ ζῇ ἡ ἀγάπη.

Παραπλήσιαι φράσεις **Γαλλ.** Il en fait une relique, ἤτοι περὶ πολλοῦ ἔχει τι (Littré λ. relique 1). Il en fait des reliques (αὐτ.)

[1]) Ἤτοι εἶμαι ἀμφίρροπος ἂν πρέπει νὰ τὴν σκοτώσω ἢ ὄχι· σκέπτομαι νὰ τὴν σκοτώσω καὶ πάλιν μετανοῶ.

Garder une chose comme une relique (αὐτ.)—**Γερμαν.** Eine Reliquie aus etwas machen = τὸ ἔχει γιὰ ἅγιο λείψανο, ἤτοι τὸ τιμᾷ καὶ τὸ φυλάττει ὡς ἱερὸν κειμήλιον (W. III, 1655, 1). Er will Reliquien daraus machen = θέλει νὰ τὰ κάμῃ ἅγια λείψανα (αὐτ. 2.)

γκρεμίζω

1. Γιὰ νὰ γκρεμιστῇς οὔλα τὰ ἐξαναγύρισες.

(Κα. 1133).

Ἀνεστάτωσες τὸ πᾶν διὰ νὰ κρημνισθῇς. Ἐπὶ τῶν πολλοὺς καταβαλλόντων ἀγῶνας πρὸς συντέλεσιν ἔργου τινός, οὐδὲν δ' ἀνυόντων, ἀλλὰ μᾶλλον βλάβην ἐπιφερόντων εἰς ἑαυτούς.

2. Ὅταν σὲ γκρεμίσῃ τἄλογο, τραύα τὸ καπίστρι.

(Βερ. 82,54).

Βλ. ἄλογο 5. Καπίστρι, παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς καπίστριον, «ἡ τοῦ ἵππου φορβειά» (Σουίδ.)· ἐκ τοῦ λατιν. capistrum.

3. Ποῦ γκρεμιστῇ καὶ σκοτωθῇ κακοῦ θανάτου πάει.

(Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθουδίδου).

Ὁ βίαιος θάνατος εἶναι κακὸς θάνατος· καὶ κακοθάνατος λέγεται ὁ οὕτω θανών, καὶ ῥ. κακοθανατίζω φρ. «πῆγα ἀπὸ κακὸ θάνατο»· ἐπίσης καὶ ἀδικοσκοτωμένος ὁ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κακοθάνατος ἢ βιαιοθάνατος.

γλάρος

1. Ὁ γλάρος ἀψηλὰ πετᾷ, μὰ χαμηλὰ λογιάζει.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Γλάρος ὁ λάρος τῶν ἀρχαίων· καλοῦνται δ' οὕτω πάντα τὰ εἴδη τῶν λάρων (goélands), ὧν συνηθέστατα ὁ larus ridibundus L. καὶ ὁ larus canus L., πρὸς δὲ τούτοις ὁ larus argentatus Brünn. Λέγεται ἐπὶ ἐκείνων, οἵτινες καίτοι φαίνονται ἀδιάφοροι, ὅμως ἀποδεικνύονται γινώσκοντες ἄριστα τὰ καθ' ἡμᾶς, παρομοιαζόμενοι πρὸς τὸν λάρον, ὅστις ἂν καὶ ἀνέρχεται ὑψηλά, ὅμως διακρίνει τοὺς ἐν τῇ θαλάσσῃ ἰχθύας.

2. Τὰ κατεβάζει σὰν τὸ γλάρο.
(Κοινή)

Ἐπὶ ἀδηφάγων. Τῶν τραπεζῶν γλάρον ἀπεκάλεσεν ἐν σκωπτικῷ ἐπιγράμματι ἀδηφάγον τινὰ ὁ Ἰακωβάκης Ῥίζος Νερουλός. Πρὸς λάρους παρωμοίαζον ἐπίσης οἱ ἀρχαῖοι τοὺς ἀδηφάγους καὶ τοὺς ἀπλήστους. Λάρον ἀποκαλεῖ τὸν Κλέωνα ὁ Ἀριστοφάνης (Ἱππ. 956. Νεφ. 591) καὶ «τὸν λάρον διὰ τὴν ἀδηφαγίαν Ἡρακλεῖ προσανάπτει» (Σχολ. Ἀριστοφ. Ὄρν. 567). Βλ. καὶ Ἀθήν. Ι΄, 411c: «τοιοῦτον οὖν (τὸν Ἡρακλέα) ὑποστησάμενοι ταῖς ἀδηφαγίαις καὶ τῶν ὀρνέων ἀποδεδώκασιν αὐτῷ τὸν λάρον τὸν προσαγορευόμενον βουφάγον»· περί τινος δὲ παρασίτου λέγει ὁ Μάτρων (παρ' Ἀθην. Δ΄, 134e): «πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς».

γλήγορος

1. Γλήγορος εἶναι σὰν τὸ κατωχειρόμυλο.
(Κρήτης. Φρ. 106).

Βλ. μύλος 23, προκόβω 8. Κατωχειρόμυλο λέγεται ὁ κάτω λίθος τοῦ χειρομύλου, ὁ ἀκίνητος μένων, ἐν Κυθήροις καταρέα, ἀλλαχοῦ δὲ περιφραστικῶς ἡ κάτω πέτρα τοῦ μύλου (καὶ ἐπὶ χειρομύλου καὶ ἐπὶ μύλου)· παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μύλη ἢ μύλος πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ ἐπικειμένου λίθου, καλουμένου ὄνου ἀλέτου ἢ ἁπλῶς ὄνου ἢ ἐπιμυλίου (βλ. τὰς μαρτυρίας παρὰ Blümner Technologie u. Terminologie τ. Ι σ. 30).— Ἡ παροιμία ἐπὶ νωθρῶν καὶ δυσκινήτων, παρομοιαζομένων πρὸς τὸν ἀκίνητον κάτω λίθον τοῦ μύλου. Ὁμοία ἡ **Λεσβιακή**. Κουνειέται σὰν τὴν κάτω πέτρα τοῦ χειρόμυλου (W. III 1772,15).

2. Τὸ γλήγορο καὶ τὸ καλὸ
δὲν πᾶν μαζὶ τὰ δυό.
(Β. 302, 252).

Βλ. βιαστικὸς 2. Ὅμοιαι νεώτεραι παροιμίαι, πλὴν τῶν αὐτόθι ἀναγραφομένων: **Ἰταλ.** Presto e bene non stanno insieme = γλήγορο καὶ καλὸ δὲ στέκονται μαζὶ (τοσκαν. Giusti 276. Διαλεκτικὰς παραλλαγὰς βλ. παρὰ Pitrè III, 367-8). Presto e bene, non si

conviene = γλήγορο καὶ καλὸ δὲν ταιριάζουν (τοσκαν. Pitrè III, 367 μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Prest e ben, un s' po fè = γλήγορο καὶ καλὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ (ῥωμ. αὐτ. μετὰ διαλεκτικῶν παραλλαγῶν). Prestu et bene, non andat mai bene = γλήγορο καὶ καλὸ δὲν πάει ποτὲ καλὰ (σαρδην. αὐτ.). Prestu e beni, di raru avveni = γλήγορο καὶ καλὸ σπάνια συμβαίνει (σικελ. αὐτ. μετὰ παραλλαγῶν). Fe prest e ben a l' è dificil = νὰ κάμῃς γληγορα καὶ καλὰ εἶναι δύσκολο (πεδεμοντ. D. I, 690). — Presto e bene difficilmente s' accordano = γλήγορα καὶ καλὰ δύσκολα συφωνοῦν (W. I, 1603,6). **Γαλλ.** Vitement et bien ne s' accordent pas (W. IV, 304,7). — **Ῥαιτορωμαν.** Spert e bain da rer chi vain = γλήγορο καὶ καλὸ σπάνια ἔρχονται (D. I, 690 μετὰ παραλαγῆς). — **Ἀγγλ.** Good and quickly seldom meet = γλήγορα καὶ καλὰ σπάνια ταιριάζουν (D. II, 475). — **Δαν.** Snart og vel ere sielden sammen = γλήγορα καὶ καλὰ εἶναι σπάνια μαζὶ (D. I, 690). Snart og velgiort følges ei gierne ad = γλήγορα καὶ καλὰ δὲν πηγαίνουν συνήθως μαζί (αὐτ.). — **Σουηδ.** Snart och wål giordt follias intet giårna = ὁμ. (αὐτ.). Det kan ej gå både fort och wål = δὲν μποροῦν νὰ πᾶν τὰ δύο μαζί, τὸ γλήγορο καὶ τὸ καλό (αὐτ.). — **Γερμαν.** Schnel und gut sind nicht beisammen = γλήγορο καὶ καλὸ δὲν εἶναι μαζὶ (W. IV, 304, 6. Βλ. αὐτ. 7. I, 48. 1603, 6). Geschwind und schèi ko˜ selt·n mitánànder gèih˜ = τὸ γοργὸ καὶ τὸ ὡραῖο σπάνια μποροῦν νὰ πᾶν μαζί (D. I, 690).

Γληγόρης

1. Ἡ Κουνόμους οἰκουνουμοῦνταν, κ' ἡ Γληόρης ἠγληούρευγιν.

(Λειβησίου παρὰ Μ. Μουσαίου).

Βλ. τὴν ἑπομένην.

2. Ὁ Γληγόρης ἐγρηγόρει κι' ὁ Μελέτης ἐμελέτα,
κι' ὁ Γληγόρης τὴν ἐπῆρε τοῦ Μελέτη τὴ γυναῖκα.

(Θήρας. Δε. β', 39 [Ὁ Γρηγόρης ἐγρηγόρα — Γρηγόρης μας ἐ.] — Κύπρου. Ἐφ. Φιλομ. 1857 σ. 42 [Ὁ Γληόρης ἐγληόρα κὶ — κὶ ὁ Γληόρης — τὴν γεναῖκα.] — Θήρας Β. 180,58 [Ὁ Γρηγόρης ἐγρηγόρα — κι' ὁ Γρηγόρης μας ἐ.] — Κύπρου Σ'. 19 [Ὁ

Γληόρης ἐγληόρα κὶ—κὶ ὁ Γληόρης — τὴν γεναῖκα.] καὶ Σ. 287, 19.20 [ὁμ. γεναῖκαν.] — Ἀθηναϊκή. Ἑβδομ. Α', 152 ['Ο Γρηγόρης—κι' ὁ Γρηγόρης] — Χίου. Καν. 272,455 [ἐγληγόρε· — Γλ. μας ἐ.] — Κρήτης. Βλαστ. 25 καὶ παρὰ Σ. Α. Ξανθουδίδου [ἄνευ τοῦ πρώτου στίχου.] — Πάρου παρὰ Φρ. Σαρρῆ ['Ο Γρηγόρης — Γρηγόρης μας ἐ.] — Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου [ὁ Γρηγόρης ἐ. — dὴ γυναῖκα.]).

Βλ. ἀρ. 1. 3. Γληγόρης ἢ Γρηγόρης ὁ Γρηγόριος ἀποδίδεται εἰς τὸ ὄνομα ἡ ἔννοια τοῦ γλήγορου ἢ γρήγορου, τοῦ μετὰ σπουδῆς ἐνεργοῦντος· ἐνῷ Μελέτης (Μελέτιος) τοὐναντίον εἶναι συμφώνως πρὸς τὸ σημαινόμενον τοῦ ὀνόματος ἐκεῖνος ποῦ μελετᾷ, ἤτοι ποῦ σκέπτεται καὶ μετ' ἐνδοιασμοῦ προβαίνει εἰς τὸ ἔργον· καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ παροιμίᾳ Κουνόμους (Οἰκονόμος) εἶναι ὁ προσπαθῶν νὰ οἰκονομήσῃ τὰ πράγματα, ὁ ζητῶν νὰ συμβιβάσῃ τὰ διεστῶτα. Παίγνιον κατὰ παρανομασίαν, πρὸς δήλωσιν ὅτι ὁ δραστηρίως καὶ ἀμέσως ἐνεργῶν ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ, προλαμβάνων τὸν μετὰ περισκέψεως ἐνεργοῦντα. Παραπλησία ἡ γνώμη τοῦ Δημοσθένους (κτ. Φιλίππ. Α, 5 σ. 41): «Φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων».

3. Τ' ἀναμέλη τὴ γυναῖκα ὁ Γληγόρης τὴν ἐπῆρε.

(Β. 351, 1 [Γρηγόρης τήνε παίρνει). — Κρήτης. Ἄπτερ. 69 [τήνε παίρνει.] καὶ Βλαστ. 25 καὶ παρὰ Γ. Ι. Καλαϊσάκη [τήνε παίρνει.]).

Βλ. τὴν προηγουμένην.

γληγορῶ

1. Ἡ τσοῦνα ὅνταν ἐληγορῇ στραβὰ ποίει τὰ παδία τ'ς.

(Πόντου. Ἑπτάλ. 366, 160).

Βλ. σπουδάζω 4.

γλύκα

1. Ἡ γλύκα φέρει πίκρα.

('Αν. ἐπιθ. Α', 474, 134).

Βλ. γέλιο 18, πρβλ. καρδιὰ 14.

2. Κάλλιο λάχανα μὲ γλύκα,
πάρα ζάχαρη μὲ πίκρα.

(Πτζ. 249, 431).

Βλ. γρίνια 5.

γλυκαίνω

1. Ἂν τὸν γλυκάνῃς, θὰ κολληθῇ 'ς τὴ ῥάχη σου.

(Νε. 8,55 [ῥάχιν σου]—Β' 16,194.—Βερ. 14,25..—Β. 20, 257 [θὰ σοῦ κ. 'ς τὴ ῥάχη.)].

Προτροπὴ περὶ προφυλάξεως ἀπὸ ἀναισχύντου ἀνθρώπου, ὅστις γίνεται βαρὺ φορτίον εἰς τὸν ἐκτελοῦντα τὰς αἰτήσεις του, ἐνοχλῶν αὐτὸν πάντοτε καὶ ἄλλα ἑκάστοτε ζητῶν.

γλυκό

1. Σήκω, κερά, τὸ γλυκό, νὰ μὴ dὸ τρώγω.

(Σωζοπόλεως παρὰ Κ. Δ. Παπαϊωαννίδου).

Ἐπὶ τῶν ἀδυνατούντων νὰ καταστείλωσι τὴν λαιμαργίαν των. Ὑποτίθεται ὅτι εἶπε ταῦτα ὑπηρέτης πρὸς τὴν κυρίαν του, ὁμολογῶν ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ μὴ τρώγῃ λάθρα τὸ γλυκόν, ἂν αὕτη τὸ ἀφίνει πρόχειρον εἰς αὐτόν.

γλυκὸς

1. Γλυκὸς μέλι.

(Κοινοτάτη [ἢ σὰ μ. ἢ, Γλ. σὰ ζάχαρη.]).

Παρομοίωσις κοινοτάτη εἰς πάντας ἴσως τοὺς γινώσκοντας τὸ μέλι ἢ τὴν ζάχαρην λαούς. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔλεγον: γλυκίων ἢ γλυκύτερος μέλιτος (Ἰλ. Α. 249. Σ. 109. Ἀντιφάν. παρ' Ἀθην. Ζ' σ. 287e = FCG. III, 66, 2. CAF. II, 61, 125. Μόσχου Εὐρώπ. 3) ἢ ἡδίων μέλιτος (Λιβαν. ἐπιστ. 42)· καὶ «μέλιτος μυελός» ἐπὶ τοῦ ἄγαν ἡδέος (Διογενιαν. 551. Βι. 220. Γρηγ Κυπρ. 203. Μακάρ. 484. Ἀποστόλ. 1032. Κῶδ. Βοδλ. 653. Βατ. Κρ 288. Σουίδ. λ.). Οἱ Ῥωμαῖοι melle dulcior (παραδείγματα παρὰ Otto 1081). Ἐν τῇ Π. Δ. «γλυκυτέρα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον» (Ψαλμ. ιθ', 11). **Ἰταλ.** Dolce come lo zucchero (Giusti 365). — **Γαλλ.** Doux comme miel. Plus doux que miel. — **Καταλαν.** Dols com la mel (Vieta 175). — **Ῥωμουν.** De par'că eră mĭere = φαίνεται σὰν νὰ ἦταν μέλι (Zanne 8876). — **Ὁλλανδ.** Hij is zoo zoet als suiker = εἶναι πολὺ γλυκὸς σὰ ζάχαρη (W. IV, 982, 38). — **Γερμ.** So süss wie Honig = γλυκὸς σὰ μέλι ἢ ζάχαρη (αὐτ. Βλ καὶ αὐτ. 43.).

2. Γλυκὸς σὰν τὸ μέλι καὶ βαρὺς σὰν τ' ἁλάτι.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. ἄνθρωπος 43, πρβλ. βαρὺς 3.

γλυκόστομος

1. Γλυκόστομος καὶ πικρόσκωτος.

('Ηπείρου. 'Αρ. 1659. — Β. 98, 97 [καὶ πικρόστομος εἶναι. — Προφανῶς ἐσφαλμένον.] — 'Ιωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρρου [Γλυκόστουμους κὶ πικράντιρους]).

Βλ. καρδιὰ 41. Γλυκόστομος ὁ γλυκὺ τὸ στόμα ἔχων, μεταφορικῶς ὁ γλυκεῖς λόγους λέγων, ὁ μειλίχιος· πικρόσκωτος καὶ πικράντερος (πικράντιρους) ὁ πικρὸν συκῶτι ἢ πικρὰ ἔντερα ἔχων, ἤτοι πικρὰ σπλάγχνα, ὅθεν ὁ μοχθηρός. 'Επὶ ἀνθρώπων κρυπτόντων ὑπὸ τὴν προσήνειαν τῶν τρόπων τὴν πονηρὰν διάθεσιν αὐτῶν.

γλυκοφάγωμα

1. Γλυκοφάγωμα, πικροχέσιμο.
(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Βλ. τὴν βυζαντινὴν ἐν λ. τρώγω 38.

γλυστερός

1. Γλυστερὸς σὰν τὸ λᾶδι.

(Ne. 21, 146 [σὰν λ.] — B¹. 21, 22).

Πρβλ. χέλι 3 'Επὶ πονηρῶν, κατορθούντων πάντοτε νὰ διαφύγωσι τὸν ἔλεγχον ἢ τὴν τιμωρίαν.

γλυτώνω

1. *Ἂν εἶχε μαμμή,
ἐγλύτωνε τὸ παιδί.
(Β. 15, 187).

«'Επὶ τῶν μὴ προλαμβανόντων ἐγκαίρως», κατὰ τὸν ἐκδότην.

*2. *Ἂν μὲ τὸ ἐγλυτώσῃς, νὰ βάλω καὶ τὸ ἱμάτιν σου.

(Βυζαντινή. 'Εν τῷ παρισινῷ κώδ. F ["Αν με ἐγλυτώσῃς] = Ducange λ. γλιτώνειν σ. 253. Krumbacher Sitzungsber. σ. 70, 31. MGS. 120, 26. καὶ ἐν τῷ βατικανῷ I = Krumbacher MGS. 120, 26).

Βλ. γελῶ 3.

3. Ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λύκου ἐγλύτωσε.

(B¹ 13,139 [Ἀπὸ τοῦ λ. τὸ στ. τὸ γλύτωσε.]—Βερ. 17,43 [τὸ γλύτωσε.] — Ἠπείρου. Ἀρ. 1593 [Ἐγλύτωσεν ἀ. τοῦ λ. τὸ στ.] – Βύρ. Γ', 281,10 [Ἀπὸ τοῦ λ. τὸ στ. τὸ γλύτωσε.] — Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 181,29 [Ἀπ' τὸ στ. τ' λ.] — Κεφαλληνίας. Παρνασσ. ΙΕ', 532 [Ἐγλύτρωσε ἀπὸ τοῦ λ. τὸ στ.] — Κοινή).

Βλ. λύκος 82, πρβλ. ἀρ. 8. 4. 5. Ἐπὶ τῶν ἀνελπίστως σωθέντων ἐκ βεβαίου κινδύνου. Ἡ αὐτὴ παροιμία καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις: «ἐκ λύκου στόματος» (Ζηνόβ 248. Διογενιαν. 342. Γρηγ. Κύπρ. Λ. 108. Μ. 236. Βατ. 84. Μακάρ. 270. Ἀποστόλ. 599. Κῶδ. Βοδλ. 404 σ. 45 G. Σουίδ λ. Λόγγου Α', κβ', 1)· ἥτις ἀναφέρεται εἰς τὸν αἰσώπειον μῦθον περὶ λύκου καὶ ἐρῳδιοῦ ἢ γεράνου (ἀρ. 276 Halm. Βαβρ. 94. Ἰγνατ. τετράστ. 30 σ. 275 Crusius). Ὁμοία ἡ βιβλική: «ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος» (Παύλ. Β' πρὸς Τιμόθ. δ', 17. Ψαλμ. ΚΑ', 22. Δανιήλ Ϛ', 20 κέ.)· καὶ ἡ ῥαββινική: «καλῶς εἰσέβης εἰς τὸ στόμα τοῦ λέοντος καὶ καλῶς ἐξέβης» (Dukes 40,129). Νεώτεραι παρ. **Γαλλ.** Aller se mettre dans la gueule du loup (Legai 290). Se mettre en la gueule du loup (αὐτ. 321).— **Ρωμουν.** A scóte din gura lupuluĭ = τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τοῦ λύκου τὸ στόμα (Zanne 2030). A scăpà ca din gura lupuluĭ = γλυτώνει σὸν ἀπὸ τοῦ λύκου τὸ στόμα (αὐτ. 2057). A vrè să scótsă (óĭa) din gura lupuluĭ = θέλει νὰ βγάλῃ (τὸ πρόβατο) ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λύκου (αὐτ. 2053. Βλ. καὶ 2054). Din gura lupuluĭ anevoĭe scotsĭ întreg = ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λύκου δύσκολα βγαίνεις γερός (αὐτ. 2029). Ce intră în gura lupuluĭ anevoĭe ese = ὅτι μπαίνει 'ς τοῦ λύκου τὸ στόμα δύσκολα βγαίνει (αὐτ. 2028 μετὰ παραλλαγῶν).— **Δαν.** Der kommer ei aldt uskadt af ulfins mund som i kommer = δὲν βγαίνουν ὅλα γερὰ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λύκου ὅσα μπαίνουν 'ς αὐτὸ (W. V, 367, 365. Παραλλαγὰς βλ. παρὰ D. II, 211).— **Σουηδ.** Thz komber ey alt helbrogdhe aff wlffs mwn som ther komber i = ὅμ. (παλαιοσουηδ. D. II, 211. Παραλλαγὴν βλ. παρὰ W. V, 366, 358).— **Γερμαν.** Aus des Wolfes Rachen = ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λύκου (W. V, 376, 559). Was der Wolf einmal im Rachen hat, kommt nicht unversehrt wieder heraus = ὅ τι ἔσωσε νὰ βάλῃ

ς τὸ στόμα του ὁ λύκος δὲν βγαίνει πάλι γερὸ ἔξω (αὐτ. 366, 356. Παραλλαγὰς βλ. αὐτ. 354. 358. 367, 365).

4. Ἀπὸ τοῦ παπᾶ τὸ χουλιάρι ἐγλύτωσε.

(Ἠπείρου. Ἀρ. 141 καὶ 1594 [Ἐγλύτωσεν ἀ. τοῦ π. τὸ χ.]— Β. 30, 390.— Κα. 680.— Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 181,29 [Ἀπ' τ' π. τὸ χ'λιάρι ἐ.]— Κεφαλληνίας. Παρνασ. ΙΕ', 533 [Ἐγλύτρωσε ἀ. τοῦ π. τὸ κουτάλι.]).

Βλ. ἀρ. 9, πρβλ. ἀρ. 3. 6, φτάνω 7α. Ἐπὶ τῶν σωθέντων ἐκ βαρείας νόσου, καίτοι μετέλαβον τῶν ἁγίων μυστηρίων, θεωρηθέντες ὡς ἑτοιμοθάνατοι.

5. Ἀπὸ τρίχα ἐγλύτωσε

(Μα. 11 [ἐγλύτωσεν.]— Τραπεζοῦντος. Ἀστ. Πόντ. 25,45 [Ἀς τὴν τρίχαν ἐγλύτωσεν.]— Λακκοβικίων Μακεδονίας. Γούσιος 101 [Ἀπὸ τὴν τ. γλύτωσε.] 102 [ὁμ.]. — Κόσμος 3 [Ἀ. μιὰ τ. γλύτωσε, ἄλλως θὰ τὸν σκοτῶναν.]).

Πρβλ. ἀρ. 3. 4. 10, τρίχα 1. 3. 8. Ἐπὶ τῶν ἐκ τυχαίου συμπτώματος διαφυγόντων μέγαν κίνδυνον.

6. Ἀπ' τοῦ Χάρου τὰ δόντια γλύτωσε.

(Πολίτου ΝΕΜ. 301 [Ἐγλύτωσε ἀπὸ τοῦ Χ. τὰ δ.— ἢ τὸ στόμα.]— Τήνου παρ' Ἀδ. Ἀδαμαντίου).

Πρβλ. ἀρ. 4. Ὡς ἐσημείωσα ἐν ΝΕΜ. 301 ἡ παροιμιώδης αὕτη φράσις ἀναφέρεται πιθανῶς εἰς τὴν δημώδη δοξασίαν, καθ' ἣν ὁ Χάρος τρώγει τοὺς νεκρούς. Ἀντίστοιχος τῇ προκειμένῃ εἶναι ἡ ἀρχαία φράσις: «ἐκ μέσου τῶν τοῦ θανάτου πυλῶν ἀναγαγεῖν» (Ἀχιλλ. Τάτ. C', ιγ', 2) ἀπαράλλακτοι δ' αἱ ῥωμαϊκαί: Mediis Orci faucibus —evasi (Apul. metam. 7, 7). Rapuisti e faucibus Orci (Anthol. lat. 789, 5 R.). Ab Orci faucibus—vindicavi (Arnob. adv. nat. 2, 53. Ἄλλας μαρτυρίας βλ. παρὰ Otto 1302).

7. Γιὰ τῆς πέρδικας τὰ μάτια, νὰ γλυτώσουν οἱ κοκόροι.

(Γυθείου παρὰ Δ. Ι. Παναγουλάκου)

Ἐπὶ συγγνώμης παρεχομένης εἴς τινα κατὰ παράκλησιν γυναικὸς ἀγαπωμένης· καὶ καθόλου ἐπὶ τῶν μὴ τιμωρούντων τινὰ ὅπως μὴ λυπήσωσιν ἄλλον φίλον. Ἡ φράσις ἐλήφθη πιθανῶς ἐκ παραλλαγῆς τινος τοῦ παραμυθίου τῶν κορακιστικῶν, περὶ οὗ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν

διελάβομεν (βλ. ἀνωτέρω σ. 180). Ἐν τῇ παραλλαγῇ ἐν Νεα Α΄ σ. 28 ἡ κόρη παρακαλεῖ τὸ βασιλόπουλο νὰ μὴ τιμωρήσῃ τὸν πταίστην δοῦλον, παραγγέλλουσα: «Μὰ νὰ χαρῇ τὴν πέρδικα, μὴ δείρῃ τὴ γουροῦνα» (γρ. κουροῦνα). Ἐν τῇ κυπριακῇ δ' ὡς ἑξῆς: «νὰ χαρῇς τὴν πέρτικάν σου τὸν κολοιὸν νὰ μὲν τὸν δέρῃς» (Σ. 317). Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ἄλλαις παραλλαγαῖς (ΖΑ. 425).

8. Ἐγλύτωσε ἀπὸ τοῦ φιδιοῦ τὸ στόμα.

(Ἀν. ἐπιθ. Α΄, 452, 100).

Βλ. ἀρ. 3.

9. Ὅσου γλύτουσι ἀπού τὴ μιταλαβιά.

(Ἰωαννίνων παρὰ Δ. Μ. Σάρου).

Βλ. ἀρ. 4. Μεταλαβιὰ ἡ μετάληψις.

10. Φτηνὰ τὴν ἐγλύτωσε.

(Βυζάντ. λ. γλυτόνω [τὰ γλύτωσε.] — λ. φθηνὰ [ὁμ.] — Βερ. 61,3 [Φθηνὰ τὴν γλύτωσε.] — Ἠπείρου Ἀρ. 1459 [Φθηνὰ] — Β. 335,57 [γλύτωσε.]).

Πρβλ. ἀρ. 5. Ἐπὶ τοῦ ἀποφυγόντος ἀντὶ ἐλαχίστης ζημίας μέγα τι κακόν. Ὁμοίως λέγεται **Γαλλ.** En sortir à bon marché (Littré λ. marché 11). En être quitte à bon marché (αὐτ.). Je ne croyais pas en sortir à si bon marché (Leroux II, 139).

γλύφω

1. Γλύφει τὰ δάχτυλά του.

(Καρπάθου. ΖΑ. 336 [Τὰ ἀχτύλια του γλύφει.] — Πόντου παρὰ Ἰωά. Βαλαβάνη [Γλύφτει τὰ δάχτυλά τ'.] — Κοινή [ἤ: Εἶναι νὰ γλύφῃς τὰ δάχτυλά σου. ἤ, Νὰ φᾷς, καὶ νὰ γλύφῃς τὰ δάχτυλά σου.]).

Πρβλ. ἀρ. 4. Εἰς ἔνδειξιν ὅτι φαγητόν τι εἶναι πολὺ νόστιμον. **Γαλλ.** On s' en lèche les doigts (Littrè λ. lécher 1). C' est à s' en lécher les doigts (αὐτ.). A lèche-doigts (αὐτ. 5.).— **Ῥωμουν.** A 'shĭ linge degetele = ἀπαράλλακτος τῇ ἑλλ. (Zanne 3174).— **Γερμαν.** Er leckt die Finger danach = ὁμ. (W. II, 1869, 19).

2. Γλύφει τὰ πινάκια.

(Βυζαντ. λ. γλείφω· πινάκι.— Βερ. 19, 6 [τὰ τσανάκια.] — 'Ηπείρου. 'Αρ. 175,6 [ὁμ.] — Β. 49,92 [ὁμ.] — Βάρνης. Κρ. 15.— Κωνσταντινουπόλεως. 'Ημ. 'Ανατ. 178, 15.— 'Ηπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 192,165 [Γλύφι τὰ π., ἢ τὰ τσανάκια.]— Σινασσοῦ. 'Αρχέλαος 173 [καὶ τὰ π.]).

'Επὶ παρασίτου καὶ εὐτελοῦς κόλακος. Καὶ μονολεκτικῶς ὁ τοιοῦτος λέγεται πινακογλύφης, τσανακογλύφης, γλυφτοσαχανᾶς. Ὅμοια κωμικὰ ὀνόματα καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις: Λειχοπίναξ (ἐν τῇ Βατραχομαχίᾳ 100. 233, ὄνομα μυός, παρασίτου δὲ παρ' 'Αλκίφρονι Γ', 44)· Χυτρολείκτης ('Αλκίφρ. Γ', 54)· Πινακόσπογγος (αὐτ. 63)· καὶ φράσεις ὅμοιαι ἦσαν εἰς τοὺς ἀρχαίους συνήθεις, οἷαι ἡ τοῦ Εὐπόλιδος (FCG. II, 440, 1): «ὦ πολλῶν ἤδη λοπάδων τοὺς ἄμβωνας περιλείξας»· καὶ ἡ τοῦ Λουκιανοῦ (Ὄνειρ. 14 σ. 724): «ὁ τὸ τρύβλιον περιλείχων ἄσμενος». **Γαλλ.** Écumer les marmites (Littré λ. écumer 2).—**Ὁλλανδ.** Het is een teljoorlikker=εἶναι πινακογλύφης (W. IV, 1056, 2). —**Γερμαν.** Tellerlecker=πινακογλύφης (αὐτ. 256, 13. 1056, 1. 2).

3. 'Εκεῖ ὁποῦ θὰ φτύσῃ δὲν τὰ γλύφει.

(Μα. 16 [δὲν τό]— 'Ηπείρου. 'Αρ. 319 [νὰ φτ.]— Β. 75, 142 [ὁμ.]—Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη ['Ετσι ποῦ φτᾷς, νὰ μὴ τοὺ ξαναγλύφις.]).

Βλ. ἀρ. 5, 8. 6, σκύλος 72. Ὁ ἀποδοκιμάσας λόγον ἢ ἔργον τι ὀφείλει νὰ ἐμμείνῃ εἰς τὴν γνώμην του καὶ νὰ μὴ ἀναιρέσῃ ὕστερον αὐτήν, ἐπιστρέφων ὡς κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα· ὁ ὑβρίσας καὶ ἐξουθενώσας τινὰ καταφρονεῖται ἂν μετανοήσας ζητῇ νὰ ἐξευμενίσῃ αὐτὸν δι' ἐπαίνων καὶ κολακείας. Ὅμοιαι παρ. **Κουτσοβλαχ.** Iu ascuchiashi nu linge=ὅπου ἔφτυσε δὲ γλύφει (Zanne 5902 b). —**Ῥωμουν.** Linge unde a scuĭpat=γλύφει ὅπου ἔφτυσε (Zanne 5391. Βλ. καὶ αὐτ. 5392). Cine seuĭpă, anevoĭe=ὅποιος ἔφτυσε, ποτὲ δὲ γλύφει (αὐτ. 5900).

4. Νὰ φᾷς καὶ νὰ γλύφῃς τοῖς μασχάλαις τοῦ γύφτου.

(Παρὰ Ι. Βερέττα).

Παρῳδία τῆς ὑπ' ἀρ. 1. 'Επὶ ἀηδεστάτου φαγητοῦ.

5. Ὅπ' φτύσου δὲ γλύφτου.
(Λέσβου παρὰ Γρ. Ν. Βερναρδάκη)

Βλ. ἀρ. 3.

6. Ὁ σκύλος ἐκεῖ ποῦ γλύφει γαυγίζει.
(Ἴου παρὰ Ἀρ. Βαλέττα)

Βλ. τρώγω 217.

7. Τά γλυψε μὲ τὴ γλῶσσά του.
(Κοινή).

Ἐπὶ τῶν ἀναγκασθέντων μετὰ καταισχύνης ν' ἀναιρέσωσι τὰ ὑπ' αὐτῶν λεχθέντα. Ἐνθυμίζει δ' ἡ παροιμιώδης αὕτη φράσις τὴν διάταξιν τοῦ Καλιγόλα τὴν κελεύουσαν ὅπως οἱ ἐλεγχθέντες ἀδοκιμώτατοι ῥήτορες εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Λουγδούνῳ τεθέντα ἀγῶνα ῥητορείας ἀπαλείφωσι διὰ τῆς γλώσσης τὰ ὑπ' αὐτῶν γεγραμμένα. (Sueton. Calig. 20. Πρβλ. Iuvenal. I, 44).

8. Φτάει καὶ γυρίζει καὶ τὰ γλύφει.
(Ἠπείρου. ΚΠ. ΙΗ', 192, 164).

Βλ. ἀρ. 3.

9. Φτύζει καὶ τὰ γλύφει.
(Σινασσοῦ. Ἀρχέλαος 188).

Βλ. ἀρ. 3.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000107246